

Begroting 2021 en Tweede Herziening 2020

Home

Pagina 1

De gemeente Rotterdam presenteert op deze website de Begroting 2021 en Tweede Herziening 2020.

- [Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2021](#)
- [Financiële hoofdlijnen Begroting 2021](#)
- [Oplegger Voortgang 2020](#)
- [Leeswijzer](#)

Hoofdlijnen

Pagina 2

Hoofdlijnen

Bestuurlijke hoofdlijnen 2021-2024	Voortgang 2020	Collegetargets
Financieel beeld 2020-2024	Coalitieakkoord	Raadsbehandeling
Commissies	Leeswijzer	

Bestuurlijke hoofdlijnen 2021-2024

Pagina 3

Bestuurlijke hoofdlijnen 2021-2024

[Bestuurlijke hoofdlijnen 2021-2024.](#)

Voortgang 2020

Pagina 4

Voortgang 2020

[In bijgaande link de Voortgang tweede herziening 2020.](#) Voorheen was dit de oplegger, maar omdat deze nu onderdeel wordt van de website, is de naam aangepast naar Voortgang 2020.

Collegetargets

Collegetargets 2018 – 2022

De targets van dit college zijn:

Energietransitie en economie gaan hand in hand

1. De stijging van de CO2-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO2-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990
2. Vanaf 2020 zijn er geen straten meer waar de Europese gezondheidsnorm voor NO2 wordt overschreden. Ook na 2020 blijven we werken aan het verder verbeteren van de luchtkwaliteit.

Kansen voor iedereen met goed onderwijs, werk en taal

3. Minder Rotterdammers in de bijstand: in deze collegeperiode (eind 2021) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000.
4. 80% Van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen 6 maanden na toekenning van de uitkering gestart met een inburgeringstraject. Samen met aanvullende maatregelen gericht op arbeidstoeleiding, zoals beschreven in de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2018-2022, leidt dit tot een daling van het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders van 1.950 naar 1.540.
5. Voor 15.000 Rotterdammers met financiële problemen is een individueel ondersteuningsplan opgesteld.
6. Meer kinderen/jongeren bereiken in deze collegeperiode een hoger onderwijsniveau:
 - Het percentage 3-jarige doelgroep-peuters dat gebruik maakt van het extra aanbod 'spelen en leren' blijft minimaal gelijk (89%)
 - De score op de referentieniveaus in het primair onderwijs stijgt: Het aantal Rotterdamse basisschoolleerlingen op het streefniveau van de referentieniveaus stijgt in 2021 naar het landelijk gemiddelde van 2017; dat wil zeggen:
 - voor taal: stijging van 54,9% naar 56,9%
 - voor lezen: stijging van 60,9% naar 67,4%
 - voor rekenen: stijging van 34,8% naar 37,8%

- Het percentage leerlingen in het derde leerjaar van het vo dat zit op het niveau van het advies van de basisschool of hoger stijgt van 77% in 2017 naar 80% in 2021
- Het aandeel Rotterdammers dat de beroepsbegeleidende leerweg volgt aan een Rotterdamse mbo-instelling stijgt van 13,5% in 2017 naar 18,0% in 2021.

7. De eenzaamheid onder ouderen (65+) daalt 3% punt van 53% in 2017 tot 50% in 2021.

8. 19.000 Afgeronde taaltrajecten voor laaggeletterde Rotterdammers

9. Van 2018 naar 2021 wordt ingezet op een daling van 10% jeugdigen in instellingen.

Fijn wonen in een wereldstad, nu en in de toekomst

10. Stijging van het percentage panden dat geen verhoogde kans op wateroverlast bij hevige regen heeft van 88% naar 90%.

11. 20 hectare groen erbij in 2022 t.o.v. 2018.

12. Binnen 4 jaar start bouw van 18.000 nieuwe woningen.

13. Veiligheid

- Het veiligheidsniveau van Rotterdam is in 2022 omhoog gegaan ten opzichte van 2018; de Veiligheidsindex binnen het wijkprofiel heeft daneen gemiddelde score hoger dan 108
- De gemiddelde score van de 18 wijken die in 2018 lager dan 100 scoren op de Veiligheidsindex, moet in 2022 zijn verbeterd.
- De 5 laagst scorende wijken op de Veiligheidsindex van 2018 (Tarwewijk, Hillesluis, Bloemhof, Carnisse, Oude Westen) laten in 2022 een stijging van 5 punten op de Veiligheidsindex binnen het wijkprofiel zien.

14a. Significant meer Rotterdammers vinden aan het einde van deze collegeperiode dat ze meer worden betrokken in het meedenken over maatregelen in hun leefomgeving dan aan het begin van deze collegeperiode.

14b. Significant meer Rotterdammers vinden aan het einde van deze collegeperiode dat ze meer worden betrokken in het meebeslissen over maatregelen in hun leefomgeving dan aan het begin van deze collegeperiode.

Financieel beeld 2020-2024

Pagina 6

Financieel beeld 2020-2024

Financiële hoofdlijnen Begroting 2021.

Op de pagina [Samenvatting bijstellingen](#) is een overzicht gegeven alle bijstellingen.

Samenvatting bijstellingen

Pagina 7

Samenvatting bijstellingen

In dit onderdeel zijn verschillende samenvattende overzichten van de financiële bijstellingen opgenomen. Voor meer informatie over de afzonderlijke bijstellingen wordt verwezen naar de taakvelden.

[Financieel kader](#)[Bijstellingen t.o.v. Eerste Herziening 2020](#)[Totaaloverzicht bijstellingen](#)

Financieel kader

Financieel kader	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste herziening 2020	0	0	0	0	0
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021	0	0	0	0	0
Bezuinigingen/taakstellingen	1.795	7.454	9.934	4.770	7.270
Intensiveringen	-2.150	-21.495	-13.550	-50.180	-30.210
Kasschuiven	-6.690	-7.360	4.813	4.976	4.184
Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	113.046	-79.367	-25.324	-20.459	-23.045
Ramingsbijstellingen vermijdbaar	2.662	-482	352	4.394	3.874
Reserves	-108.663	101.250	23.775	56.499	37.926
Taakmutaties	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0

Bijstellingen t.o.v. Eerste Herziening 2020

In onderstaande tabel is per programma en taakveld het saldo van de bijstellingen inzichtelijk gemaakt ten opzichte van de Eerste Herziening 2020.

Programma / Taakveld	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie
	2020	2020	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024
	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(€)
Algemene middelen	-19.513	0%	83.769	0%	31.795	0%	65.178	0%	81.309	0%
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	88.356	0%	11.116	0%	35.134	0%	30.583	0%	39.072	0%
Belastingen overig	1.019	0%	414	0%	1.123	0%	1.512	0%	1.509	0%
Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	-5.216	0%	-546	0%	-530	0%	-530	0%	-530	0%
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	-106.806	0%	79.291	0%	-3.142	0%	26.120	0%	34.142	0%
OZB niet-woningen	8.487	0%	8.505	0%	8.493	0%	8.482	0%	8.562	0%
OZB woningen	-4.982	0%	-3.346	0%	-3.358	0%	-3.365	0%	-3.365	0%
Treasury	-371	0%	-11.666	0%	-5.925	0%	2.377	0%	1.920	0%
Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	88.356	0%	11.116	0%	35.134	0%	30.583	0%	39.072	0%
Belastingen overig	1.019	0%	414	0%	1.123	0%	1.512	0%	1.509	0%
Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	-5.216	0%	-546	0%	-530	0%	-530	0%	-530	0%
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	-106.806	0%	79.291	0%	-3.142	0%	26.120	0%	34.142	0%
OZB niet-woningen	8.487	0%	8.505	0%	8.493	0%	8.482	0%	8.562	0%
OZB woningen	-4.982	0%	-3.346	0%	-3.358	0%	-3.365	0%	-3.365	0%
Treasury	-371	0%	-11.666	0%	-5.925	0%	2.377	0%	1.920	0%
Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Beheer van de stad	-5.101	0%	-151	0%	2.540	0%	-633	0%	-3.305	0%

Afval - Grondstoffen	-821	0%	-800	0%	-442	0%	-462	0%	-478	0%
Begraafplaatsen en crematoria	-914	0%	-489	0%	-506	0%	-511	0%	-512	0%
Cultureel erfgoed - Archeologie	-2	0%	-51	0%	-55	0%	-56	0%	-56	0%
Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	-14	0%	-12	0%	-12	0%	-12	0%	-12	0%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	1.011	0%	-1.160	0%	-733	0%	-417	0%	-907	0%
Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII	-2.086	0%	35	0%	35	0%	35	0%	35	0%
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	-568	0%	232	0%	224	0%	179	0%	183	0%
Riolering	0	0%	-979	0%	-992	0%	-1.004	0%	-1.017	0%
Ruimtelijke Ordening - Beheer	-16	0%	-89	0%	-411	0%	-439	0%	-439	0%
Verkeer en vervoer - Beheer	-1.691	0%	3.161	0%	5.433	0%	2.054	0%	-102	0%
Afval - Grondstoffen	-821	0%	-800	0%	-442	0%	-462	0%	-478	0%
Begraafplaatsen en crematoria	-914	0%	-489	0%	-506	0%	-511	0%	-512	0%
Cultureel erfgoed - Archeologie	-2	0%	-51	0%	-55	0%	-56	0%	-56	0%
Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	-14	0%	-12	0%	-12	0%	-12	0%	-12	0%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	1.011	0%	-1.160	0%	-733	0%	-417	0%	-907	0%
Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII	-2.086	0%	35	0%	35	0%	35	0%	35	0%
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	-568	0%	232	0%	224	0%	179	0%	183	0%
Riolering	0	0%	-979	0%	-992	0%	-1.004	0%	-1.017	0%
Ruimtelijke Ordening - Beheer	-16	0%	-89	0%	-411	0%	-439	0%	-439	0%
Verkeer en vervoer - Beheer	-1.691	0%	3.161	0%	5.433	0%	2.054	0%	-102	0%
Bestuur en dienstverlening	1.915	0%	-7.233	0%	-7.165	0%	-5.153	0%	-2.039	0%
Bestuur - College	-83	0%	-77	0%	-74	0%	-74	0%	-74	0%
Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	3.236	0%	-428	0%	-175	0%	129	0%	2.629	0%
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	34	0%	-726	0%	-574	0%	-575	0%	-575	0%
Burgerzaken	-1.277	0%	-3.598	0%	-5.938	0%	-4.549	0%	-3.934	0%
Musea - Stadsarchief	4	0%	-2.404	0%	-403	0%	-86	0%	-86	0%

Bestuur - College	-83	0%	-77	0%	-74	0%	-74	0%	-74	0%
Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	3.236	0%	-428	0%	-175	0%	129	0%	2.629	0%
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	34	0%	-726	0%	-574	0%	-575	0%	-575	0%
Burgerzaken	-1.277	0%	-3.598	0%	-5.938	0%	-4.549	0%	-3.934	0%
Musea - Stadsarchief	4	0%	-2.404	0%	-403	0%	-86	0%	-86	0%
Cultuur, sport en recreatie	1.983	0%	-13.643	0%	-9.625	0%	-8.804	0%	-10.150	0%
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	4.078	0%	-10.733	0%	-8.016	0%	-8.008	0%	-8.180	0%
Media	-299	0%	-247	0%	-247	0%	-247	0%	-247	0%
Musea - Cultuur	-2.698	0%	-407	0%	-407	0%	-406	0%	-656	0%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	196	0%	-115	0%	760	0%	760	0%	760	0%
Sportaccommodaties	556	0%	-1.310	0%	-775	0%	-1.343	0%	-2.267	0%
Sportbeleid en activering	151	0%	-832	0%	-939	0%	439	0%	439	0%
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	4.078	0%	-10.733	0%	-8.016	0%	-8.008	0%	-8.180	0%
Media	-299	0%	-247	0%	-247	0%	-247	0%	-247	0%
Musea - Cultuur	-2.698	0%	-407	0%	-407	0%	-406	0%	-656	0%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	196	0%	-115	0%	760	0%	760	0%	760	0%
Sportaccommodaties	556	0%	-1.310	0%	-775	0%	-1.343	0%	-2.267	0%
Sportbeleid en activering	151	0%	-832	0%	-939	0%	439	0%	439	0%
Economische Zaken	147	0%	-5.390	0%	-2.820	0%	-2.802	0%	-1.634	0%
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	127	0%	-8	0%	-8	0%	-8	0%	27	0%
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	56	0%	-740	0%	60	0%	52	0%	52	0%
Economische ontwikkeling	-267	0%	-4.447	0%	-2.829	0%	-2.808	0%	-1.043	0%
Economische promotie	232	0%	-195	0%	-44	0%	-38	0%	-669	0%
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	127	0%	-8	0%	-8	0%	-8	0%	27	0%
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	56	0%	-740	0%	60	0%	52	0%	52	0%
Economische ontwikkeling	-267	0%	-4.447	0%	-2.829	0%	-2.808	0%	-1.043	0%
Economische promotie	232	0%	-195	0%	-44	0%	-38	0%	-669	0%
Maatschappelijke Ondersteuning	-2.567	0%	-8.664	0%	-9.236	0%	-13.079	0%	-11.652	0%

Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	-224	0%	314	0%	-1.707	0%	-3.655	0%	-2.265	0%
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	695	0%	-1.304	0%	-331	0%	-2.298	0%	-2.298	0%
Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening	58	0%	-443	0%	-513	0%	-508	0%	-508	0%
Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	-78	0%	-102	0%	-102	0%	-69	0%	-69	0%
Samenkracht en burgerparticipatie	-3.018	0%	-7.129	0%	-6.583	0%	-6.549	0%	-6.512	0%
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	-224	0%	314	0%	-1.707	0%	-3.655	0%	-2.265	0%
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	695	0%	-1.304	0%	-331	0%	-2.298	0%	-2.298	0%
Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening	58	0%	-443	0%	-513	0%	-508	0%	-508	0%
Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	-78	0%	-102	0%	-102	0%	-69	0%	-69	0%
Samenkracht en burgerparticipatie	-3.018	0%	-7.129	0%	-6.583	0%	-6.549	0%	-6.512	0%
Onderwijs	37	0%	6.507	0%	-4.502	0%	-206	0%	-12	0%
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-58	0%	5.252	0%	-5.881	0%	-1.751	0%	-1.751	0%
Onderwijshuisvesting	95	0%	1.255	0%	1.378	0%	1.545	0%	1.739	0%
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-58	0%	5.252	0%	-5.881	0%	-1.751	0%	-1.751	0%
Onderwijshuisvesting	95	0%	1.255	0%	1.378	0%	1.545	0%	1.739	0%
Openbare orde en veiligheid	-442	0%	-3.725	0%	-1.378	0%	-8.428	0%	-5.101	0%
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	-38	0%	-7.387	0%	-3.988	0%	-3.988	0%	-3.988	0%
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	189	0%	-1.220	0%	-1.872	0%	-1.959	0%	-1.959	0%
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	-594	0%	-2.013	0%	-2.017	0%	-8.981	0%	-5.654	0%
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	0	0%	6.894	0%	6.499	0%	6.499	0%	6.499	0%
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	-38	0%	-7.387	0%	-3.988	0%	-3.988	0%	-3.988	0%
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	189	0%	-1.220	0%	-1.872	0%	-1.959	0%	-1.959	0%
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	-594	0%	-2.013	0%	-2.017	0%	-8.981	0%	-5.654	0%
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	0	0%	6.894	0%	6.499	0%	6.499	0%	6.499	0%
Overhead	-246	0%	-20.055	0%	-11.306	0%	-10.270	0%	-7.050	0%

Overhead - Activering Overhead	472	0%	5.930	0%	5.959	0%	5.664	0%	6.660	0%
Overhead - Audit & Control	44	0%	-426	0%	-426	0%	-426	0%	-426	0%
Overhead - Clusterondersteuning	-462	0%	-4.148	0%	-4.206	0%	-3.699	0%	-3.667	0%
Overhead - Concernondersteuning	-352	0%	-21.261	0%	-12.103	0%	-10.549	0%	-7.807	0%
Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL	49	0%	-150	0%	-530	0%	-1.259	0%	-1.809	0%
Overige baten en lasten - Verzekering	2	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Overhead - Activering Overhead	472	0%	5.930	0%	5.959	0%	5.664	0%	6.660	0%
Overhead - Audit & Control	44	0%	-426	0%	-426	0%	-426	0%	-426	0%
Overhead - Clusterondersteuning	-462	0%	-4.148	0%	-4.206	0%	-3.699	0%	-3.667	0%
Overhead - Concernondersteuning	-352	0%	-21.261	0%	-12.103	0%	-10.549	0%	-7.807	0%
Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL	49	0%	-150	0%	-530	0%	-1.259	0%	-1.809	0%
Overige baten en lasten - Verzekering	2	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	21.955	0%	20.793	0%	16.625	0%	-599	0%	-24.351	0%
Beheer overige gebouwen en gronden	7.007	0%	8.541	0%	19.689	0%	24.889	0%	-11.248	0%
Cultureel erfgoed - Monumenten	-84	0%	43	0%	42	0%	42	0%	42	0%
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	10.813	0%	12.063	0%	2.061	0%	58	0%	58	0%
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	86	0%	-3.120	0%	-3.186	0%	-13.010	0%	-9.236	0%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	710	0%	-631	0%	-776	0%	-217	0%	-217	0%
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	-801	0%	-764	0%	-486	0%	2.351	0%	2.266	0%
Wonen en bouwen	4.223	0%	4.660	0%	-718	0%	-14.713	0%	-6.015	0%
Beheer overige gebouwen en gronden	7.007	0%	8.541	0%	19.689	0%	24.889	0%	-11.248	0%
Cultureel erfgoed - Monumenten	-84	0%	43	0%	42	0%	42	0%	42	0%
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	10.813	0%	12.063	0%	2.061	0%	58	0%	58	0%
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	86	0%	-3.120	0%	-3.186	0%	-13.010	0%	-9.236	0%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	710	0%	-631	0%	-776	0%	-217	0%	-217	0%
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	-801	0%	-764	0%	-486	0%	2.351	0%	2.266	0%
Wonen en bouwen	4.223	0%	4.660	0%	-718	0%	-14.713	0%	-6.015	0%
Verkeer en Vervoer	11.995	0%	4.839	0%	4.234	0%	3.501	0%	3.159	0%

Openbaar vervoer	350	0%	-1.899	0%	-1.895	0%	-1.897	0%	-2.895	0%
Parkeerbelasting	8.125	0%	11.796	0%	11.151	0%	11.547	0%	11.545	0%
Parkeren	3.580	0%	-519	0%	-670	0%	-792	0%	-868	0%
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	-129	0%	-6.251	0%	-5.632	0%	-5.651	0%	-5.649	0%
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	69	0%	1.711	0%	1.280	0%	294	0%	1.026	0%
Openbaar vervoer	350	0%	-1.899	0%	-1.895	0%	-1.897	0%	-2.895	0%
Parkeerbelasting	8.125	0%	11.796	0%	11.151	0%	11.547	0%	11.545	0%
Parkeren	3.580	0%	-519	0%	-670	0%	-792	0%	-868	0%
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	-129	0%	-6.251	0%	-5.632	0%	-5.651	0%	-5.649	0%
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	69	0%	1.711	0%	1.280	0%	294	0%	1.026	0%
Volksgezondheid en zorg	-12.692	0%	-55.574	0%	289	0%	-8.266	0%	-12.471	0%
Geëscaleerde zorg 18-	-1.216	0%	-12.583	0%	-6.683	0%	-10.312	0%	-13.832	0%
Geëscaleerde zorg 18+	-5.624	0%	15.053	0%	21.509	0%	20.329	0%	22.025	0%
Maatwerkdienstverlening 18-	-1.274	0%	-6.040	0%	3.385	0%	2.312	0%	2.882	0%
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	-3.447	0%	-36.931	0%	-12.114	0%	-14.880	0%	-17.851	0%
Maatwerkvoorziening (Wmo)	0	0%	-4.814	0%	254	0%	295	0%	295	0%
Volksgezondheid	-350	0%	-1.044	0%	-1.036	0%	-1.011	0%	-983	0%
Wijkteams en Wmo-loketten	-782	0%	-9.214	0%	-5.026	0%	-5.000	0%	-5.007	0%
Geëscaleerde zorg 18-	-1.216	0%	-12.583	0%	-6.683	0%	-10.312	0%	-13.832	0%
Geëscaleerde zorg 18+	-5.624	0%	15.053	0%	21.509	0%	20.329	0%	22.025	0%
Maatwerkdienstverlening 18-	-1.274	0%	-6.040	0%	3.385	0%	2.312	0%	2.882	0%
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	-3.447	0%	-36.931	0%	-12.114	0%	-14.880	0%	-17.851	0%
Maatwerkvoorziening (Wmo)	0	0%	-4.814	0%	254	0%	295	0%	295	0%
Volksgezondheid	-350	0%	-1.044	0%	-1.036	0%	-1.011	0%	-983	0%
Wijkteams en Wmo-loketten	-782	0%	-9.214	0%	-5.026	0%	-5.000	0%	-5.007	0%
Werk en inkomen	2.531	0%	-1.472	0%	-9.451	0%	-10.440	0%	-6.703	0%
Arbeidsparticipatie - Werk	7.784	0%	268	0%	-3.243	0%	-5.685	0%	-4.563	0%
Begeleide participatie	-5.519	0%	-9.221	0%	-12.582	0%	-14.381	0%	-14.528	0%
Inkomensregelingen - Inkomen	266	0%	7.481	0%	6.374	0%	9.626	0%	12.388	0%

Arbeidsparticipatie - Werk	7.784	0%	268	0%	-3.243	0%	-5.685	0%	-4.563	0%
Begeleide participatie	-5.519	0%	-9.221	0%	-12.582	0%	-14.381	0%	-14.528	0%
Inkomensregelingen - Inkomen	266	0%	7.481	0%	6.374	0%	9.626	0%	12.388	0%

Totaaloverzicht bijstellingen

In onderstaande tabellen zijn de bijstellingen per soort (ramingsbijstellingen (onvermijdelijk en vermijdbaar), bezuinigingen/taakstellingen, intensiveringen en reserves) uitgesplitst naar taakvelden.

Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Aanpassing arbeidskosten ivm ZW vergoeding	0	0	0	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	0	0	0	0
Aanpassing jaarschijf 2024 Investeringsfonds Rotterdam	0	0	0	0	18.545
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	0	0	0	0	18.545
Actualisatie BUIG 2020 en 2021	- 14.290	8.283	1.330	3.158	3.158
Begeleide participatie	0	- 9.109	- 11.996	- 13.734	- 15.448
Inkomensregelingen - Inkomen	- 14.290	17.392	13.326	16.892	18.606
Actualisatie dividenduitkeringen deelnemingen	0	- 9.530	- 8.473	- 1.971	- 928
Treasury	0	- 9.530	- 8.473	- 1.971	- 928
Actualisatie Gemeentefonds	70.837	27.209	21.393	16.738	26.794
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	70.837	58.709	51.893	47.238	57.294
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	0	- 31.500	- 30.500	- 30.500	- 30.500
Actualisatie investeringen en desinvesteringen grondexploitaties	0	0	0	0	0
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	0	0	0	0	0

Afval - Grondstoffen	0	0	0	0	0
Begeleide participatie	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0
Belastingen overig	0	0	0	0	0
Burgerzaken	0	0	0	0	0
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen - Inkomen	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	0	0	0	0	0
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	0	0	0	0	0
Musea - Stadsarchief	0	0	0	0	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	0	0	0	0	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	0	0	0	0	0
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	0	0	0	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	0	0	0	0	0
Parkeerbelasting	0	0	0	0	0
Parkeren	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	0	0	0	0	0
Treasury	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Beheer	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0
Wijkteams en Wmo-loketten	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0
Actualisatie netto omzetverlies Rotterdam Inclusief en Magis (Corona)	- 6.587	- 2.000	0	0	0
Begeleide participatie	- 6.587	- 2.000	0	0	0

Actualisatie onderhoudskosten	2.800	0	0	0	0
Parkeren	2.800	0	0	0	0
Actualisatie opbrengst rioolheffing	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0
Actualisatie raming extra uitgaven TOZO	- 3.500	- 1.000	0	0	0
Inkomensregelingen - Inkomen	- 3.500	- 780	0	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	- 220	0	0	0
Actualisatie rente grondexploitaties	0	0	0	0	0
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0
Treasury	0	0	0	0	0
Actualisatie resultaatnemingen grondexploitaties	15.000	10.000	0	0	0
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	15.000	10.000	0	0	0
Actualisatie zorguitgaven	3.856	1.000	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	3.856	1.000	0	0	0
Actualiseren budgetten Rotterdampas	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	0	0	0	0	0
Actualiseren Regiodeal	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0
Anterieure overeenkomsten	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0
Asbest en brandveiligheid De Doelen	0	- 6.387	- 159	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	0	- 6.387	- 159	0	0
Basisinzet Toezicht & Handhaving (wettelijk)	0	- 1.310	- 1.590	- 1.590	- 1.590
Wonen en bouwen	0	- 1.310	- 1.590	- 1.590	- 1.590
Basisregistratie wettelijke dienstverlening	0	- 2.325	- 1.275	- 875	- 875
Belastingen overig	0	- 1.350	- 400	0	0
Burgerzaken	0	- 844	- 733	- 711	- 711
Overhead - Clusterondersteuning	0	- 9	- 9	- 9	- 9
Overhead - Concernondersteuning	0	- 122	- 133	- 155	- 155
Baten en Lasten Coronauitgaven	0	0	0	0	0

Overhead - Clusterondersteuning	- 2	0	0	0	0
Volksgezondheid	2	0	0	0	0
Beheer verkeersmanagement	0	- 580	- 1.030	- 1.030	0
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	0	- 580	- 1.030	- 1.030	0
Beschermd wonen	2.058	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	2.058	0	0	0	0
Bestuurlijke wens inzake koers van de stad	0	- 1.000	0	0	0
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	0	- 1.000	0	0	0
Bestuursopdracht Vastgoed	8.949	17.026	18.992	19.235	- 16.501
Beheer overige gebouwen en gronden	8.949	17.026	18.992	19.235	- 16.501
Bestuursopdracht Vastgoed - Kostendekkende huur Concernhuisvesting	0	128	128	128	128
Beheer overige gebouwen en gronden	330	3.758	3.758	3.758	3.758
Overhead - Concernondersteuning	- 330	- 3.630	- 3.630	- 3.630	- 3.630
Bestuursopdracht Vastgoed - Verduurzaming Kantoorpanden label C	0	- 42	- 51	- 51	- 51
Beheer overige gebouwen en gronden	0	- 42	- 51	- 51	- 51
Bezuiniging Veilig	75	75	75	0	0
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	75	75	75	0	0
Bijdrage inkomstenoverdrachten	0	0	0	0	0
Overhead - Audit & Control	0	0	0	0	0
Bijstelling Markten	0	- 800	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	0	- 800	0	0	0
Bijstelling Verkiezingen	0	- 874	- 3.732	- 2.157	- 1.547
Burgerzaken	0	- 874	- 3.732	- 2.157	- 1.547
Bridge	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0
Collectiegebouw Boijmans van Beuningen	0	- 1.854	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	0	- 1.854	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	3.450	0	0	0	0
Afval - Grondstoffen	64	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	29	0	0	0	0

Arbeidsparticipatie - Werk	151	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	4	0	0	0	0
Begeleide participatie	42	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	14	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	33	0	0	0	0
Belastingen overig	35	0	0	0	0
Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	4	0	0	0	0
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	34	0	0	0	0
Burgerzaken	60	0	0	0	0
Cultureel erfgoed - Archeologie	5	0	0	0	0
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	5	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	19	0	0	0	0
Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	2	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18-	3	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	14	0	0	0	0
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	19	0	0	0	0
Inkomensregelingen - Inkomen	172	0	0	0	0
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	12	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18-	4	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening	31	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	6	0	0	0	0
Maatwerkvoorziening (Wmo)	0	0	0	0	0
Media	1	0	0	0	0
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	14	0	0	0	0
Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	4	0	0	0	0
Musea - Cultuur	2	0	0	0	0
Musea - Stadsarchief	2	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	29	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	2	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	5	0	0	0	0

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	24	0	0	0	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	1	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	238	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	47	0	0	0	0
Overhead - Audit & Control	34	0	0	0	0
Overhead - Clusterondersteuning	330	0	0	0	0
Overhead - Concernondersteuning	670	0	0	0	0
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	56	0	0	0	0
Overige baten en lasten - Verzekering	2	0	0	0	0
OZB niet-woningen	35	0	0	0	0
OZB woningen	23	0	0	0	0
Parkeerbelasting	35	0	0	0	0
Parkeren	18	0	0	0	0
Ruimtelijke Ordening - Beheer	27	0	0	0	0
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	56	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	151	0	0	0	0
Sportaccommodaties	2	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	12	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Beheer	337	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	10	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	33	0	0	0	0
Volksgezondheid	36	0	0	0	0
Wijkteams en Wmo-loketten	156	0	0	0	0
Wonen en bouwen	295	0	0	0	0
Coöperatieve woonvormen	0	- 167	- 167	0	0
Wonen en bouwen	0	- 167	- 167	0	0
Dekking project Great	0	0	0	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	0	0	0	0
Dekking tijdschrijven	0	0	0	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	0	0	0	0

Detachering naar RO!Entree B.V.	0	0	0	0	0
Burgerzaken	0	0	0	0	0
Effect corona; minder baten en extra lasten afvalinzameling	- 3.014	0	0	0	0
Afval - Grondstoffen	- 3.014	0	0	0	0
Effecten corona	- 1.450	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	- 900	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	- 550	0	0	0	0
E-Health	0	0	1.000	1.000	2.000
Geëscaleerde zorg 18+	0	0	1.000	1.000	2.000
Eigen Risico Dragerschap Uitkeringslasten ZW WIA WGA	0	- 150	- 502	- 1.210	- 1.750
Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL	0	- 150	- 502	- 1.210	- 1.750
Eigen Risico Dragerschap Uitvoeringslasten ZW WIA WGA	0	- 850	- 850	- 850	- 850
Overhead - Concernondersteuning	0	- 850	- 850	- 850	- 850
Extra budget t.b.v. Veiligheidsregio	0	- 2.500	- 2.500	- 2.500	- 2.500
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	0	- 2.500	- 2.500	- 2.500	- 2.500
Extra kosten beschermd wonen als gevolg van Corona	- 500	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	- 500	0	0	0	0
Extra kosten Jeugd als gevolg van Corona	- 4.467	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18-	- 4.467	0	0	0	0
Extra kosten opvang tijdens Corona	- 500	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	- 500	0	0	0	0
Extra middelen Huiselijk geweld en Kindermishandeling	- 500	0	0	0	0
Wijkteams en Wmo-loketten	- 500	0	0	0	0
Financiële effecten verkoop aandelen Eneco Groep B.V.	0	- 1.000	- 2.000	- 3.000	- 4.000
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	0	7.403	6.403	5.403	4.403
Treasury	0	- 8.403	- 8.403	- 8.403	- 8.403
FLO regeling Brandweer	0	- 3.800	- 500	- 500	- 500
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	0	- 3.800	- 500	- 500	- 500
Formatie uitbreiding juridische adviseurs huisverboden	0	- 534	- 534	- 534	- 534

Overhead - Concernondersteuning	0	- 117	- 117	- 117	- 117
Wijkteams en Wmo-loketten	0	- 417	- 417	- 417	- 417
Frictiekosten Cultuurplan	0	- 3.000	0	0	0
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	- 3.000	0	0	0
Gederfde inkomsten eigen bijdragen WMO	- 2.250	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	- 2.250	0	0	0	0
Hogere kapitaallasten in verband met kortere afschrijvingstermijn	0	- 128	- 128	- 128	- 128
Overhead - Concernondersteuning	0	- 128	- 128	- 128	- 128
Hogere kosten Maatschappelijke opvang in verband met COVID-19	- 9.392	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	- 9.392	0	0	0	0
Huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM)	1.855	1.855	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	1.855	1.855	0	0	0
Huisvesting Baroeg	0	0	0	0	- 170
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0	- 170
Incidentele vrijval budget voor Screening (Rotterdamwet)	170	0	0	0	0
Wonen en bouwen	170	0	0	0	0
Indexatie leerlingenvervoer	0	- 800	- 800	- 800	- 800
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	- 800	- 800	- 800	- 800
Individuele inkomstenstoeslag	0	0	0	- 1.100	- 1.100
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	0	0	0	- 1.100	- 1.100
Inhaalslag intensivering handhaving	0	- 1.200	- 1.200	0	0
Inkomensregelingen - Inkomen	0	- 936	- 936	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	- 264	- 264	0	0
Inkomende bijdragen en subsidies buitenruimteprojecten	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0
Inkoop en toegang	0	0	1.000	2.000	2.000
Geëscaleerde zorg 18+	0	0	1.000	2.000	2.000
Intensivering Milieutaken	0	- 660	- 660	0	0

Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	0	- 660	- 660	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	- 94	- 94	0	0
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	0	176	176	0	0
Wonen en bouwen	0	- 82	- 82	0	0
Invulling stelpost bestuursopdracht Vastgoed	0	- 14.800	- 14.800	- 14.800	- 14.800
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	0	- 14.800	- 14.800	- 14.800	- 14.800
Joods Rechtsherstel	0	- 2.000	0	0	0
Musea - Stadsarchief	0	- 2.000	0	0	0
Kapitaallasten fietsinvesteringen	0	0	0	- 1.000	- 1.000
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	0	0	0	- 1.000	- 1.000
Kapitaallasten investeringen maatschappelijk nut	0	0	0	0	- 1.260
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	0	0	0	0	- 486
Verkeer en vervoer - Beheer	0	0	0	0	- 774
Kapitaallasten investeringsbeleid 2024	0	0	0	0	- 4.530
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	0	0	0	0	- 4.530
Kasschuif 2019 ten behoeve van doorontwikkeling concernhuisvesting	0	- 375	- 375	- 375	0
Overhead - Concernondersteuning	0	- 375	- 375	- 375	0
Kasschuif vervangingsprogramma sportaccommodaties	0	0	678	122	- 800
Sportaccommodaties	0	0	678	122	- 800
Kermis Rotterdam	0	0	0	0	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	180	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	- 180	0	0	0	0
Kleinschalige buitenruimteprojecten	- 600	- 1.126	- 798	- 255	- 252
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	- 575	- 785	- 501	- 128	- 126
Verkeer en vervoer - Beheer	- 25	- 341	- 297	- 127	- 125
Leges kamerverhuur, woningonttrekking	0	86	86	86	86
Wonen en bouwen	0	86	86	86	86
Leges leidingen actualisatie opbrengst	0	0	0	0	0
Ruimtelijke Ordening - Beheer	0	- 88	- 88	- 88	- 88
Verkeer en vervoer - Beheer	0	88	88	88	88

Lijkbezorgingsrechten actualisatie opbrengst	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0
Maastunnel - Vrijval kapitaallasten	0	1.273	1.273	1.273	1.273
Verkeer en vervoer - Beheer	0	1.273	1.273	1.273	1.273
Maatschappelijke Diensttijd	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0	0
Milieu DCMR	0	- 2.003	- 2.003	- 2.000	- 2.000
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	0	- 2.003	- 2.003	- 2.000	- 2.000
Minderopbrengst Leges 2020	0	0	0	0	0
Burgerzaken	0	0	0	0	0
Minderopbrengst Logiesbelasting 2021 - 2024	0	- 750	- 750	- 750	- 750
Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	0	- 750	- 750	- 750	- 750
Museum Boijmans van Beuningen	0	0	0	0	- 250
Musea - Cultuur	0	0	0	0	- 250
Mutatie Rijksbijdrage Onderwijsachterstandenbeleid	0	- 1.600	- 1.600	- 1.600	- 1.600
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	- 1.600	- 1.600	- 1.600	- 1.600
Nieuwe stelpost bestuursopdracht Vastgoed vanaf 2024	0	0	0	0	11.690
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	0	0	0	0	11.690
Noodsteun exploitanten sportaccommodaties	300	0	0	0	0
Sportaccommodaties	300	0	0	0	0
Onderbesteding Corona	600	0	0	0	0
Overhead - Concernondersteuning	600	0	0	0	0
Onderbesteding Evenementen Cultuur	300	0	0	0	0
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	300	0	0	0	0
Onderbesteding ICT 2019	0	- 910	0	0	0
Arbeidsparticipatie - Werk	0	- 87	0	0	0
Begeleide participatie	0	- 24	0	0	0
Inkomensregelingen - Inkomen	0	- 799	0	0	0
Onderbesteding subsidiebudgetten Cultuur	300	0	0	0	0
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	300	0	0	0	0

Onderhoud en beheer Archieven Rotterdam	0	- 400	- 400	0	0
Musea - Stadsarchief	0	- 312	- 312	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	- 88	- 88	0	0
Onderhoudskostenregeling < 100k	0	- 575	- 575	- 575	- 575
Verkeer en vervoer - Beheer	0	- 575	- 575	- 575	- 575
Onderhoudskostenregeling > 100k	0	0	- 158	- 158	- 158
Verkeer en vervoer - Beheer	0	0	- 158	- 158	- 158
Onttrekking aan de bestemmingsreserve BUIG	15.250	0	0	0	0
Inkomensregelingen - Inkomen	15.250	0	0	0	0
Ontwikkelingen parkeren	7.010	6.189	5.531	6.452	6.374
Parkeerbelasting	7.120	8.605	8.105	9.105	9.105
Parkeren	- 110	- 2.416	- 2.574	- 2.653	- 2.731
Ophogen dekkingsopgave Aanbestedingszaken	0	0	0	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	0	0	0	0
Opvangen tijdelijke dip Europees Sociaal Fonds	0	- 1.800	0	0	0
Arbeidsparticipatie - Werk	0	- 1.800	0	0	0
OZB	4.000	2.000	2.000	2.000	2.080
OZB niet-woningen	7.460	5.525	5.525	5.525	5.605
OZB woningen	- 3.460	- 3.525	- 3.525	- 3.525	- 3.525
Plan van aanpak Oud Crooswijk (ESF)	0	0	0	- 1.595	0
Wonen en bouwen	0	0	0	- 1.595	0
Raadsbesluit van groei naar bloei	0	- 352	- 200	- 200	- 200
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	0	- 352	- 200	- 200	- 200
Ramingsbijstelling Nieuw Beschut en Gemeentelijke garantiebanen	1.700	0	0	0	0
Begeleide participatie	1.700	0	0	0	0
Renovatie museum Boijmans van Beuningen	0	0	0	0	- 514
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	- 514
Retributie openbare werken actualisatie opbrengst	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Beheer	0	0	0	0	0
Riec Versterkingsgelden	0	0	0	0	0

Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage TOZO	7.500	0	0	0	0
Inkomensregelingen - Inkomen	7.500	0	0	0	0
RotterdamPas onderbesteding	719	0	0	0	0
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	719	0	0	0	0
Smart City	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	- 500	- 500	- 500	0
Economische promotie	0	500	500	500	0
Specifieke uitkering Educatie	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	0	0	0	0	0
Specifieke Uitkering Sport 2020	0	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0
Stelpost compensatie extra kosten Jeugd als gevolg van Corona	2.852	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18-	2.852	0	0	0	0
Stelpost compensatie minder baten en extra lasten afvalinzameling	3.014	0	0	0	0
Afval - Grondstoffen	3.014	0	0	0	0
Stelpost compensatie omzetverlies Rotterdam inclusief en Magis 2021	0	2.000	0	0	0
Begeleide participatie	0	2.000	0	0	0
Stichting Urgentiebepaling Woningzoekenden Rijnmond	0	- 500	- 500	- 500	- 500
Wonen en bouwen	0	- 500	- 500	- 500	- 500
Stijgende zorgvraag	0	- 67.599	- 11.695	- 17.695	- 24.695
Geëscaleerde zorg 18-	0	- 11.879	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	0	- 7.317	- 490	- 756	- 1.057
Maatwerkdienstverlening 18-	0	- 9.171	- 4.290	- 7.379	- 11.129
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	0	- 31.581	- 6.915	- 9.560	- 12.509
Maatwerkvoorziening (Wmo)	0	- 4.899	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	0	- 550	0	0	0
Wijkteams en Wmo-loketten	0	- 2.202	0	0	0
Terugdraaien formatiebesparing ICT	0	0	0	0	0

Arbeidsparticipatie - Werk	0	376	582	540	540
Begeleide participatie	0	138	195	183	183
Inkomensregelingen - Inkomen	0	- 130	- 572	- 724	- 724
Overhead - Concernondersteuning	0	- 384	- 205	0	0
Teruggave BTW-compensatiefonds (BCF) re-integratie uitgaven 2013 - 2019	8.600	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie - Werk	8.600	0	0	0	0
Theater Zuidplein en de Doelen	0	- 2.080	- 2.080	- 2.080	- 2.080
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	- 2.080	- 2.080	- 2.080	- 2.080
Tijdelijk wegvallen ESF-inkomsten Jongerenloket	0	- 600	0	0	0
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	0	- 600	0	0	0
Uitbreiding formatie	0	- 133	- 133	- 133	- 133
Overhead - Audit & Control	0	- 105	- 105	- 105	- 105
Overhead - Concernondersteuning	0	- 28	- 28	- 28	- 28
Uitbreiding formatie door meer invorderingsactiviteiten	0	0	0	0	0
Belastingen overig	0	143	143	143	143
Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	0	- 3	- 3	- 3	- 3
Overhead - Concernondersteuning	0	- 44	- 44	- 44	- 44
OZB niet-woningen	0	- 58	- 58	- 58	- 58
OZB woningen	0	- 38	- 38	- 38	- 38
Uitbreiding formatie vanwege hoger bijstandsvolume	0	- 9.219	- 8.886	- 6.731	- 4.309
Arbeidsparticipatie - Werk	0	- 575	- 554	- 420	- 269
Inkomensregelingen - Inkomen	0	- 6.615	- 6.376	- 4.830	- 3.092
Overhead - Concernondersteuning	0	- 2.028	- 1.955	- 1.481	- 948
Uitbreiding formatie vanwege hogere raming bijstandsvolume (Berenschot)	0	- 1.900	- 1.800	- 1.380	- 880
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	0	- 1.482	- 1.404	- 1.076	- 686
Overhead - Concernondersteuning	0	- 418	- 396	- 304	- 194
Uitbreidingen betaald parkeren	0	0	0	0	0
Parkeerbelasting	0	0	0	0	0
Urgente vervangingsinvesteringen buitenruimte	0	- 24	- 652	- 1.674	- 3.113

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	0	- 24	- 241	- 499	- 493
Verkeer en vervoer - Beheer	0	0	- 411	- 1.175	- 2.620
Verbetering ondersteuning gebieden en wijken	0	- 150	- 150	- 150	- 150
Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	0	- 150	- 150	- 150	- 150
Vergoeding UWV ziekte- en zwangerschapsverlof	0	0	0	0	0
Overhead - Audit & Control	0	0	0	0	0
Verlaging opbrengst Logiesbelasting 2020	- 5.200	0	0	0	0
Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	- 5.200	0	0	0	0
Verwijderen incidenteel budget 2024	0	0	0	0	1.905
Wonen en bouwen	0	0	0	0	1.905
Voor- en vroegschoolse educatie	0	- 4.400	- 4.400	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	- 4.400	- 4.400	0	0
Voortzetten werkzaamheden Veiligheidshuis	0	- 704	- 704	- 704	- 704
Overhead - Concernondersteuning	0	- 155	- 155	- 155	- 155
Wijkteams en Wmo-loketten	0	- 549	- 549	- 549	- 549
Vrijval bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	2.600	0	0	0	0
Wonen en bouwen	2.600	0	0	0	0
Vrijval stelpost indexatie 2020	1.500	0	0	0	0
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	1.500	0	0	0	0
Totaal	113.046	- 79.367	- 25.324	- 20.459	- 23.045

Ramingsbijstellingen vermijdbaar	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Bestuursopdracht Vastgoed - Opgave water	0	- 1.302	- 258	1.040	520
Beheer overige gebouwen en gronden	0	- 1.302	- 258	1.040	520
Bestuursopdracht vastgoed - strategische/integrale vastgoedsturing	- 69	- 590	- 695	677	677
Sportbeleid en activering	- 69	- 590	- 695	677	677
Bestuursopdracht Vastgoed – strategische/integrale vastgoedsturing	- 69	- 590	- 695	677	677
Beheer overige gebouwen en gronden	- 69	- 590	- 695	677	677
Citylab010	2.800	0	0	0	0
Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	2.800	0	0	0	0
Herverdelen budgetten	0	0	0	0	0
Afval - Grondstoffen	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	0	0	0	0	0
Leges vergunning gebruik van de weg	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Beheer	0	0	0	0	0
Rotterdams Weerwoord	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0
Uitbreidingen tijden betaald parkeren	0	2.000	2.000	2.000	2.000
Parkeerbelasting	0	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal	2.662	- 482	352	4.394	3.874

Bezuinigingen/taakstellingen	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Amendement behoud Duimdorp	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	0	154	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	0	154	0	0	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	0	- 461	0	0	0
Sportaccommodaties	0	154	0	0	0
Citylab010	0	0	0	300	2.800
Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	0	0	0	300	2.800

Diverse ombuigingsmaatregelen	0	1.700	1.700	1.900	1.900
Overhead - Concernondersteuning	0	1.700	1.700	1.900	1.900
Minder extra dienstverlening	0	2.949	2.949	0	0
Arbeidsparticipatie - Werk	0	953	953	0	0
Begeleide participatie	0	266	266	0	0
Inkomensregelingen - Inkomen	0	1.081	1.081	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	649	649	0	0
Ombuiging verkeer en vervoer	350	0	0	0	0
Openbaar vervoer	350	0	0	0	0
Ombuigingsvoorstellen Onderwijs	765	765	1.325	1.610	1.610
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	765	765	1.325	1.610	1.610
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0
Ombuigingsvoorstellen Sport	680	540	960	960	960
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	200	540	960	960	960
Sportaccommodaties	300	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	180	0	0	0	0
Onderhoudsbudget buitenruimte	0	0	3.000	0	0
Verkeer en vervoer - Beheer	0	0	3.000	0	0
Taakstelling GR Jeugdhulp Rijnmond (2021)	0	1.500	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18-	0	1.500	0	0	0
Totaal	1.795	7.454	9.934	4.770	7.270

Intensiveringen	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2020	2021	2022	2023	2024
Aanpak racisme	0	- 1.200	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	0	- 1.200	0	0	0
Amendement diversiteitseis in de zorg	0	- 46	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	0	- 46	0	0	0
Amendement intensivering ontwikkeling laagdrempelige opvoed- en relatieondersteuning	0	- 24	0	0	0

Samenkracht en burgerparticipatie	0	- 24	0	0	0
Amendement sleutelkluissysteem	0	- 66	0	0	0
Maatwerkvoorziening (Wmo)	0	- 66	0	0	0
Amendement stageplaatsen voor Rotterdamse jongeren	0	- 91	0	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	- 91	0	0	0
Amendement startkapitaal duurzaam witgoedfonds	0	- 272	0	0	0
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	0	- 272	0	0	0
Amendement terrasvouchers Rotterdamse horeca	0	- 220	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	- 220	0	0	0
Amendement waarborg dierenambulance Rotterdam	0	- 50	0	0	0
Wonen en bouwen	0	- 50	0	0	0
Amendementen koers van de stad	0	769	0	0	0
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	0	769	0	0	0
Basisbudget Gebiedsontwikkeling	0	0	0	- 8.000	- 4.000
Wonen en bouwen	0	0	0	- 8.000	- 4.000
continueren intensivering onderwijszorgarrangementen	0	0	0	- 1.800	- 900
Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	- 515	- 257
Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	- 1.140	- 570
Overhead - Concernondersteuning	0	0	0	- 145	- 73
Coronaaanpak Armoede en Schulden	0	- 800	0	0	0
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	0	- 800	0	0	0
Cultuurplan 2021-2024	0	- 5.000	- 5.000	- 5.000	- 5.000
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	- 5.000	- 5.000	- 5.000	- 5.000
Digitale voorbeeldstad 2025	0	- 1.000	- 1.000	- 1.000	- 1.000
Economische ontwikkeling	0	- 1.000	- 1.000	- 1.000	- 1.000
Extra budget Gebiedsontwikkeling	0	0	0	- 2.000	- 1.000
Wonen en bouwen	0	0	0	- 2.000	- 1.000
Goed huren en verhuren	0	- 4.190	0	0	0
Wonen en bouwen	0	- 4.190	0	0	0
Herstelplan Economie korte termijn	0	- 2.755	- 1.200	- 1.200	0

Economische ontwikkeling	0	- 2.605	- 1.200	- 1.200	0
Economische promotie	0	- 150	0	0	0
Intensivering cameratoezicht	0	0	0	- 400	- 200
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	0	0	0	- 400	- 200
Intensivering aanpak ondermijnende criminaliteit	0	0	0	- 4.400	- 2.200
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	0	0	0	- 4.137	- 2.068
Overhead - Clusterondersteuning	0	0	0	- 263	- 132
Intensivering Duurzaamheid	0	0	0	- 10.000	- 5.000
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	0	0	0	- 10.000	- 5.000
Intensivering focuswijken	0	0	0	- 2.390	- 1.195
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	0	0	0	- 2.243	- 1.121
Overhead - Clusterondersteuning	0	0	0	- 147	- 74
Intensivering versterken digitale weerbaarheid	0	0	0	- 500	- 250
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	0	0	0	- 469	- 234
Overhead - Clusterondersteuning	0	0	0	- 31	- 16
Jongerenwerk grensoverschrijdend gedrag	0	- 3.000	- 3.000	- 3.000	- 3.000
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	- 365	- 312	- 312	- 312
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	0	- 2.000	- 2.000	- 2.000	- 2.000
Overhead - Concernondersteuning	0	- 35	- 88	- 88	- 88
Samenkracht en burgerparticipatie	0	- 600	- 600	- 600	- 600
Masterplan ouderen	0	0	0	- 130	- 65
Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	- 130	- 65
Nachtopvang bedden openbare geestelijke gezondheidszorg	0	0	0	- 2.000	- 1.000
Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	- 2.000	- 1.000
Noodsteun Ahoy	- 2.150	- 3.150	- 2.950	- 960	0
Beheer overige gebouwen en gronden	- 2.150	- 3.150	- 2.950	- 960	0
Placemaking en opzetten campusorganisatie	0	- 400	- 400	- 400	- 400
Economische promotie	0	- 400	- 400	- 400	- 400
Structureel maken van intensiveringen Kwetsbare Rotterdammers / Prestatie 010 / Statushouders uit coalitieakkoord	0	0	0	- 4.000	- 2.000

Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	0	0	0	- 2.000	- 1.000
Arbeidsparticipatie - Werk	0	0	0	- 2.000	- 1.000
Voortzetten intensivering handhaving	0	0	0	- 3.000	- 3.000
Arbeidsparticipatie - Werk	0	0	0	301	301
Begeleide participatie	0	0	0	84	84
Inkomensregelingen - Inkomen	0	0	0	- 2.659	- 2.659
Overhead - Clusterondersteuning	0	0	0	108	108
Overhead - Concernondersteuning	0	0	0	- 834	- 834
Totaal	- 2.150	- 21.495	- 13.550	- 50.180	- 30.210

Reserves	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Actualisatie rente	- 906	11.078	15.886	17.808	16.033
Treasury	- 906	11.078	15.886	17.808	16.033
Algemene Reserve	- 108.357	90.172	7.888	38.691	21.893
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	- 108.357	90.172	7.888	38.691	21.893
Bestemmingsreserve aanloopkosten depot Collectiegebouw	0	0	0	0	0
Musea - Cultuur	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Asielakkoord	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve AWBZ	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	0	0	0	0	0
Wijkteams en Wmo-loketten	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bodem	0	0	0	0	0
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	0	0	0	0	0
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Brexit	0	0	0	0	0
Economische promotie	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cloudkosten	0	0	0	0	0

Overhead - Concernondersteuning	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Co-financiering Europese projecten	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	0	0	0	0	0
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	0	20	20	0	0
Wonen en bouwen	0	- 20	- 20	0	0
Bestemmingsreserve Egalisatiereserve Rekenkamer	0	0	0	0	0
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	0	0	0	0	0
Afval - Grondstoffen	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	0	0	0	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	0	0	0	0
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Beheer	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	0	0	0	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	0	0	0	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie - Verduurzaming gemeentelijk wagenpark	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	0	0	0	0	0
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Funderingen	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	600	0	0	0	0

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	0	0	0	0	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	600	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Beheer	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Groot onderhoud (MJOP)	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	- 100	0	0	0	0
Sportaccommodaties	100	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	0	0	0	0	0
Afval - Grondstoffen	0	0	0	0	0
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	100	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Economische promotie	- 100	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Informatiebeveiliging	0	0	0	0	0
Overhead - Concernondersteuning	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Investeringsfondsen Rozenburg	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Investeringsfondsen Rotterdam	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	0	- 60	- 60	- 60	- 60
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	0	0	0	0	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	0	- 3	- 3	- 3	- 3
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	0	226	226	226	226
Sportaccommodaties	0	- 226	- 226	- 226	- 226
Treasury	0	340	403	427	509
Verkeer en vervoer - Beheer	0	- 152	- 148	- 171	- 166
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	0	- 63	- 58	- 54	- 139
Wonen en bouwen	0	- 62	- 134	- 139	- 141
Bestemmingsreserve Investeringsfondsen Rotterdam (IFR)	0	0	0	0	0

Treasury	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Kredietrisicoreserve	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Kwaliteitsslag sportcomplexen	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Leertijduitbreiding en bestemmingsreserve Vakmanschap in zorg, haven en techniek	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Lokaal Culturele Centra	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Masterplan Ouderen	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Middensegment Huur	0	0	0	0	0
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Mooi Mooier Middeland	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	0	0	0	0	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Noodfonds	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	- 150	0	0	0	0
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	3.150	0	0	0	0
Media	- 300	0	0	0	0
Musea - Cultuur	- 2.700	0	0	0	0
Sportaccommodaties	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	0	0	0	0	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Sport gebieden	0	0	0	0	0

Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Stedelijke Bereikbaarheid	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve stedelijke bereikbaarheid (waaronder Maastunnel)	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Beheer	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Stimulering Bouwproductie	0	0	0	0	0
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutatie Gemeentefonds Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO en Jeugdhulp	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18-	- 363	0	0	0	0
Wijkteams en Wmo-loketten	363	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verkeer en Vervoer	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Voorlichting/communicatie verkiezingen	0	0	0	0	0
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Werklocaties	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Zomerakkoord	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	0	0	0	0	0
Conversie centrale bestemmingsreserves	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	0	0	0	0	0
Investerings Fonds Rotterdam - Sportaccommodaties intensivering	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	0	0	0	0	0

Ottrekking bestemmingsreserve faciliteiten opvang	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0	0
Programma Pupillenbuurt	0	0	0	0	0
Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	0	0	0	0	0
Voorziening Warmtebedrijf Rotterdam	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	0	0	0	0	0
Vrijval reserve in verband met andere middelen	0	0	0	0	0
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	0	0	0	0	0
Totaal	- 108.663	101.250	23.775	56.499	37.926

Coalitieakkoord

Pagina 8

Coalitieakkoord - Met nieuwe energie bouwen aan de stad van morgen

Meer Rotterdammers zien hun toekomst in de stad met vertrouwen tegemoet. Rotterdam bruist, leeft, vernieuwt en onderneemt. Rotterdam is de stad waar hét gebeurt en waar je moet zijn. Ondernemers - groot en klein -, scholen, culturele instellingen, de haven, allerlei maatschappelijke organisaties, vorige stadsbesturen maar bovenal de Rotterdammers zelf, hebben dit samen door hard werken voor elkaar gekregen. Met dit gegroeid vertrouwen en met het enthousiasme, de trots, en de energie in de stad willen wij samen met de Rotterdammers, de komende vier jaar de stad verder brengen. Om te zorgen dat zoveel mogelijk Rotterdammers vertrouwen krijgen in de toekomst en Rotterdam in allerlei opzichten kan blijven doorgroeien, zijn op verschillende vraagstukken en uitdagingen in de stad doorbraken nodig. Wij zijn bijzonder trots en gemotiveerd dat wij de komende vier jaar de stad en de Rotterdammers daarbij mogen dienen. Zodat we als Rotterdammers fijn kunnen leven in een wereldstad, iedereen in Rotterdam kansen krijgt en benut en de energietransitie het vliegwiel is voor onze nieuwe economie.

Uitdagingen die vragen om doorbraken

Hoe goed het ook gaat met Rotterdam, het dagelijks leven van nog te veel inwoners wordt beheerst door zorgen en problemen. Rotterdammers die geen passende baan kunnen vinden én houden. Rotterdammers die met schulden kampen en er niet in slagen die zelf aan te pakken. Kinderen die in armoede opgroeien en niet mee kunnen doen met feestjes of het schoolreisje. Mensen zich soms onveilig voelen op straat. Buren die elkaar letterlijk niet kunnen verstaan, elkaar niet kennen en langs elkaar heen leven. Rotterdammers die, door de

woningmarkt en het woningaanbod, steeds moeilijker een (volgend) huis kunnen vinden dat past bij hun wensen en portemonnee.

De metamorfose die de stad -vooral de binnenstad en de Kop van Zuid- de afgelopen jaren heeft ondergaan, is indrukwekkend. Op sociaal gebied willen we, in samenhang met de economische en fysieke ontwikkeling van de stad, de komende jaren een been bijtrekken. Buurten, straten, pleinen en parken kunnen nog schoner, groener en veiliger. Ook daar pakken we de komende vier jaar stevig op door.

De Ver-van-mijn-bed-show gaat niet langer op wanneer we kijken naar wereldwijde ontwikkelingen. Ook Rotterdam staat, zeker als stad met de grootste haven van Europa, voor grote uitdagingen als het gaat om het Klimaatakkoord van Parijs en het verduurzamen van de economie (energietransitie en klimaatadaptatie). Ook de invloed van ICT-ontwikkelingen (robotisering en digitalisering) op de economie en samenleving (zorg, veiligheid) en de Brexit vragen om actie. Als we de uitdagingen en de vraagstukken die voortkomen uit deze ontwikkelingen niet samen oppakken, leggen we een forse hypotheek op de toekomst van Rotterdam en de Rotterdammers. Bovendien bieden deze ontwikkelingen de stad en Rotterdammers enorme kansen. Die kansen samen benutten is de inzet van ons beleid en plannen.

Energietransitie als vliegwiel

De energietransitie zien wij als een belangrijk vliegwiel om de stad verder te brengen. De komende vier jaar willen we fors investeren, ruim 150 miljoen euro, in de energietransitie. In de begroting van 2020, zoals afgesproken in het coalitieakkoord, komen we met een meerjarig financieringsvoorstel en een concrete uitwerking van onze inzet in de energietransitie. De transitie biedt kansen voor nieuwe bedrijvigheid, nieuwe banen, nieuw onderwijs, nieuwe vormen van mobiliteit, nieuwe vormen van bouwen en nieuwe vormen van samenleven. Het benutten van die kansen is goed voor Rotterdam en alle Rotterdammers. Om dit vliegwiel optimaal te laten werken, maken we de komende vier jaar keuzes, samen met de stad. We proberen uit, onderzoeken, durven en investeren, nodigen anderen uit om in kansrijke projecten te investeren. Voor Rotterdam van morgen, overmorgen en ver daarna.

De komende vier jaar is niet alleen een feestje van de kansen. We houden oog voor de onzekerheden die al deze ontwikkelingen voor de Rotterdammers met zich meebrengen. Wat gebeurt er straks met mijn energierekening? Kan ik straks mijn woonlasten nog betalen? Is mijn opleiding straks nog wel relevant? Het zijn vragen en zorgen die we de komende jaren ook gaan beantwoorden zodat het benutten van al die kansen niet voor een (nieuwe) tweedeling in de samenleving zorgt.

Ambities, vertrouwen en draagvlak

De komende vier jaar zetten wij bewust hoog in. Onze ambities op het gebied van bijvoorbeeld de woningbouw en het verminderen van Rotterdammers die afhankelijk zijn van de bijstand zijn fors en betekenen hard en onorthodox werken voor ons en onze partners.

Rotterdammers rekenen op ons en wij rekenen op de Rotterdammers. Dat betekent dat we allemaal de kansen pakken die worden geboden, dat we samen aan de stad bouwen en dat iedereen zich natuurlijk aan de afspraken

en de wet houdt. Tegelijk hebben we ook oor voor elkaars zorgen en problemen. De Rotterdamse toon is soms wat bot en altijd direct, maar wel met respect voor de ander.

Het vertrouwen dat ons door de Rotterdammers is gegeven, is kostbaar. De komende vier jaar willen we dat vertrouwen waarmaken. Onze ambities en plannen moeten op draagvlak kunnen rekenen in de stad. Regelmatig gaan wij de stad, de wijken en buurten in, om te kijken en horen wat er speelt, te leren, te luisteren en in gesprek te gaan met bewoners, ondernemers en allerlei organisaties. We willen de Rotterdammers ontmoeten van Hoek van Holland tot Ommoord, van Overschie tot IJsselmonde, van Rozenburg tot Hillegersberg. We zoeken de Rotterdammers op aan keukentafels, wijktafels en bestuurstafels. En natuurlijk in de raadszaal om met de gemeenteraad het gesprek te voeren. Ons doel is dat Rotterdammers aan het einde van onze collegeperiode, vinden dat ze meer worden betrokken in het meedenken of meebeslissen over maatregelen in hun leefomgeving.

Er is veel werk aan de winkel en in deze begroting beschrijven we onze eerste stappen. Komende periode werken we samen met onze partners, de stad en de gemeenteraad, deze stappen verder uit. We gaan door met wat goed werkt en stoppen met wat niet werkt. De toekomst van Rotterdam en de Rotterdammers staat daarbij altijd voorop.

Fijn wonen in een wereldstad, nu en in de toekomst

Iedereen die dat wil, moet een huis kunnen vinden dat past bij zijn of haar wensen, levensfase en portemonnee in Rotterdam. Op dit moment is die woning er voor veel mensen nog niet. Tegelijk weten we dat de Rotterdamse bevolking de komende jaren fors zal groeien en dus de vraag naar woningen zal toenemen. Bouwen en ontwikkelen, dát is wat ons de komende jaren te doen staat. Woningen voor middeninkomens hebben daarbij onze prioriteit. In deze collegeperiode starten we met de bouw van 18.000 woningen, evenwichtig verspreid over Rotterdam en voor alle Rotterdammers, van sociale huurwoning tot topsegment, van “gewoon rijtjeshuis” tot speciale woning voor ouderen en mensen met een beperking. Nieuwe en bestaande woningen maken we zoveel mogelijk energiezuinig en duurzaam. In samenwerking met het Waterschap en Hoogheemraadschap, ontwikkelen we in 2019 een Deltaplan (grond)water waarmee droge voeten zo veel mogelijk gegarandeerd blijven. In Rotterdam stijgt het aantal woningen, appartementgebouwen, kantoren, schoolgebouwen en andere panden, die geen (verhoogde kans op) wateroverlast bij hevige regenval hebben, van 88% naar 90%.

Fijn wonen en leven betekent óók een prettige, groene en veilige wijk met voldoende goede scholen, zorg, winkels, cultuur, een goede bereikbaarheid en ruimte om buiten te spelen en sporten. In de plannen voor een groeiend Rotterdam zorgen we dat deze factoren steeds goed in balans zijn. De nieuwe Omgevingswet benutten we optimaal om plannen samen met de stad te ontwikkelen. We werken aan een groener Rotterdam: in 2022 hebben we 200.000 vierkante meter meer groen gerealiseerd.

Steeds meer toeristen uit binnen- en buitenland ontdekken Rotterdam als bruisende stad. Die toename draagt bij aan de ontwikkeling van de hele stad, maar mag de woonbeleving van Rotterdammers en de bereikbaarheid, niet negatief beïnvloeden. Wij nemen het voortouw om hier, samen met de toeristische sector, plannen voor te maken. Evenementen vinden verspreid over de hele stad plaats. Kunst en cultuur is er voor alle Rotterdammers.

Rotterdammers houden zich aan de beginselen van onze rechtstaat

De diversiteit is de kracht van onze stad, maar schuurt ook nog. Een keerzijde van die kracht is namelijk dat spanningen elders in de wereld voelbaar en aanwezig zijn in onze buurten en straten. Veel Rotterdammers maken zich zorgen over allerlei vraagstukken en uitdagingen waar onze open samenleving ons elke dag voor stelt. Onze rechtstaat en grondwet maken ons allemaal gelijk en geven ons de kaders hoe we elke dag met deze vraagstukken om moeten gaan. Zodat we ons allemaal vrij, veilig en thuis voelen in onze stad. Dat begint met je houden aan de wet en daarop als overheid goed toezien. Daarnaast vraagt dat om nieuwsgierigheid naar elkaar, met respect voor elkaars gewoontes.

Een veilige wijk, buurt en straat, zijn randvoorwaarden om fijn te wonen en leven. Ons doel is dat het veiligheidsniveau in 2022 is gestegen ten opzichte van 2018; de Veiligheidsindex heeft dan een gemiddelde score hoger dan 108. Kwetsbare wijken kunnen daarbij rekenen op extra en een gerichte aanpak om overlast en veroorzakers daarvan krachtig aan te pakken. Het uitbreiden van cameratoezicht is van belang voor veilige wijken. Het aanpakken van ondermijnende criminaliteit heeft onze extra aandacht. Rotterdammers hebben een groot hart voor hun stad en voor hun wijk. Afgelopen jaren hebben veel bewoners hun wijk samen mooier, groener, gezelliger en prettiger gemaakt met allerlei geweldige initiatieven. Deze kracht van bewoners koesteren en ondersteunen wij.

Kansen voor iedereen met taal, goed onderwijs, werk en minder armoede

Rotterdam moet kansen bieden voor iedereen. Afkomst, huidskleur en levensovertuiging mogen er niet toe doen, voor de kansen in het leven. We gaan respectvol met elkaar om, in een ontspannen samenleving. Wat ons hetzelfde maakt, is dat we niet hetzelfde zijn. Hoe verschillend we ook zijn, we delen deze stad als ons thuis. En aan 'thuis' draagt iedereen zijn of haar steentje bij en geldt 'afpraak is afspraak'. Dat begint ermee dat iedereen de Nederlandse taal beheerst. In deze collegeperiode worden minimaal 19.000 taaltrajecten aan laaggeletterde Rotterdammers afgerond, te beginnen met bijna 4.000 in 2019. Want elkaar verstaan is de eerste sleutel naar samenleven. Nieuwkomers helpen we aan een goede start: 80% van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen 6 maanden na toekenning van de uitkering gestart met een inburgeringstraject. Het verbeteren van de taalbeheersing is de eerste stap naar een betere positie op de arbeidsmarkt, een eerste stap uit de achterstand, helpt de samenleving te begrijpen en daarin zelf de weg te vinden.

Een bijstandsuitkering kan (tijdelijk) nodig zijn. Tegelijkertijd willen we dat iedereen meedoet. Met meer maatwerk en een passende bejegening, ondersteunen we werkzoekenden. Ons doel is dat het aantal Rotterdamse huishoudens in de bijstand substantieel daalt. In 2021 willen we dat het aantal bijstandsuitkeringen daalt naar 30.000. In 2019 sluiten we een Leer-Werkakkoord met het bedrijfsleven, het Havenbedrijf, de zorgsector, praktijkonderwijs, voorgezet onderwijs, hbo en mbo. Samen zetten we in op werk voor Rotterdamse schoolverlaters en werkzoekenden en voldoende afstudeerders die met een vakdiploma de arbeidsmarkt op gaan.

Jonge Rotterdammers moeten een goede start kunnen maken: wij staan voor kansengelijkheid voor alle kinderen en daarvoor is goed onderwijs noodzakelijk. De leerresultaten van Rotterdamse leerlingen zijn de afgelopen jaren flink vooruit gegaan, maar (ook daar) zijn we nog niet waar we willen zijn. Samen met het onderwijsveld nemen we de volgende stap om te zorgen dat meer kinderen en jongeren een hoger onderwijsniveau bereiken. Met

voorscholen, basisscholen, middelbare scholen en mbo's en natuurlijk de leerlingen zelf, werken we hieraan. Goed onderwijs met voldoende en goede leerkrachten, daar gaan wij voor. Met opgestroopte mouwen pakken we het lerarentekort aan.

In onze stad leeft 1 op de 4 kinderen in armoede. Dat doet pijn en is onacceptabel. Armoede staat de ontwikkeling van talenten van kinderen in de weg. Dat is niet goed voor de kinderen zelf en niet goed voor Rotterdam, want we hebben alle talenten hard nodig. Onze ambitie is dat het aantal kinderen dat in armoede opgroeit daalt in deze college periode, van 1 op 4 naar 1 op 6. Samen met onze partners presenteren wij in 2019 een Deltaplan om Rotterdammers te helpen met hun schulden aan te pakken en te voorkomen. Voor het einde van deze collegeperiode is voor 15.000 Rotterdammers met financiële problemen een individueel ondersteuningsplan opgesteld.

Jonge en oude Rotterdammers die een steuntje in de rug nodig hebben in de vorm van hulp thuis of professionele begeleiding, krijgen die. Zeker kwetsbare kinderen en jongeren, juist zij verdienen hulp bij een goede start. Zo gewoon mogelijk opgroeien ondanks problemen, bij ouders of verzorger, vrienden, school, buurt en sportclub, helpt daarbij. Als er jeugdhulp nodig is, gebeurt dat zoveel mogelijk in de thuissituatie, in plaats van een instelling. Ons doel is een daling van 10% jeugdigen in instellingen in 2022.

Rotterdam is een stad voor jong én oud. Het aantal ouderen zal de komende jaren fors toenemen, in 2035 is 1 op de 5 Rotterdammers ouder dan 65 jaar. Om daar goed op voorbereid te zijn en ouderen een goede oude dag te bieden, met goede zorg, een geschikte woning en een veilige leefomgeving met sociale contacten, ontwikkelen we in 2019 samen met onze partners, specialisten en ouderen zelf een Masterplan 'Ouder en Wijzer'. Afgelopen vier jaar heeft Rotterdam het voortouw genomen in de strijd tegen eenzaamheid en in het bijzonder in de strijd tegen eenzaamheid onder ouderen. We zetten die strijd deze collegeperiode met dezelfde inzet voort en willen een daling van 3%punt in het aantal ouderen (65+) in eenzaamheid realiseren.

Elkaar ontmoeten is belangrijk voor alle Rotterdammers. Verenigingen zijn daarbij onmisbaar als plek om samen te sporten, te spelen en te ontdekken. Deze clubs, die draaien op vrijwilligers, staan echter op dit moment voor uitdagingen op het gebied van financiën, de kwaliteit van hun accommodatie en voorzieningen en soms ook dalende ledenaantallen. Dit maakt het nodig om samen met verenigingen een Actieplan voor Verenigingen te ontwikkelen zodat zij ook in de toekomst een levendige en plezierige 'thuisbasis' voor heel veel Rotterdammers kunnen zijn.

Energietransitie en nieuwe economie hand in hand

Een duurzaam, energiezuinig, klimaatbestendig Rotterdam met schone lucht, een bloeiende economie, kansen voor iedereen en betaalbaar voor iedereen. Dat is wat wij voor ogen hebben. De energietransitie biedt volop kansen om de stad en de haven duurzaam en toekomstbestendig te maken. De komende jaren gaan we met onze partners onze economie vernieuwen om daarmee een nog aantrekkelijkere vestigingsplaats voor (inter)nationale bedrijven te worden. We trekken hierin nauw op met het Havenbedrijf en onderschrijven de ambitie de meest innovatieve haven te zijn én blijven door een leidende rol te pakken bij het vormgeven van een nieuwe, duurzame economie.

Die vernieuwing van de economie vraagt ook om constante investeringen in ons onderwijs zodat alle Rotterdammers, jong en oud, in deze wereld vol uitdagingen zelf hun toekomst kunnen bepalen. De stad heeft ieders talenten nodig en wij zullen met ons beleid iedereen uitdagen hun talent optimaal tot wasdom te laten komen. Die kansen willen we nu én samen benutten. In 2019 sluiten we wat ons betreft het Rotterdamse Energie- en klimaatakkoord: Bedrijven, corporaties, woningeigenaren, energiebedrijven, het Havenbedrijf, de gemeente en allerlei andere partners maken hierin concrete afspraken hoe we de komende jaren samen aan de duurzame stad van vandaag en morgen werken. Rotterdam gaat volop aan de slag om invulling te geven aan het klimaatakkoord van Parijs. De stijging van de CO₂-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO₂-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990.

In 2019 presenteren we een slim verkeerscirculatieplan, dat voor het einde van de collegeperiode operationeel moet zijn en zo zorgt voor betere bereikbaarheid en schonere lucht. Ons doel met al deze maatregelen is schone lucht voor alle Rotterdammers. Vanaf 2020 zijn er geen straten meer waar de Europese gezondheidsnorm voor NO₂ wordt overschreden. Ook na 2020 blijven we werken aan het verder verbeteren van de luchtkwaliteit.

Met het onderhoud en de ontwikkeling van het gemeentelijk vastgoed zoals kantoren, scholen en sportlocaties verduurzamen we ons vastgoed (waar mogelijk). En alle bijdragen van Rotterdammers doen er toe; afval scheiden, elektrisch rijden of je huis isoleren, we maken het zo gemakkelijk mogelijk met voldoende containers, laadpalen en advies op maat.

Onze lokale economie ontwikkelt zich naar een nieuwe economie. De regionale Roadmap Next Economy is daarbij de leidraad. De komende periode werken we deze uit in een stedelijke agenda. MKB is de grootste banenmotor van Rotterdam. Deze ondernemers stimuleren en ondersteunen we bij hun transformatie naar de nieuwe economie. Samen ontwikkelen we een scan die MKB-ers helpt hun onderneming klaar te maken voor de nieuwe economie. Startups stimuleren en faciliteren we. Daarnaast werken we aan meer mogelijkheden voor ondernemers zich te vestigen in buurten en wijken, onderzoeken we hoe regelgeving minder in de weg kan staan bij het ondernemen en helpen we onderlinge samenwerking te bevorderen.

Een goede gemeentelijke organisatie en duurzame financiën

In de afgelopen jaren is de organisatie flink gekrompen. Hiermee werd een bezuinigingsdoelstelling gehaald. Met de groei van de economie en de komst van nieuwe taken voor de gemeente, onder andere in het sociaal domein, groeit ook de organisatie weer. Het komende jaar maken we een analyse van die groei en maken we afspraken voor het beter voorspellen en beheersen ervan. Meer aandacht voor een goede match tussen mens en taak moet leiden tot minder ziekteverzuim en minder ervaren werkdruk. We benutten de mogelijkheid van nieuwe instroom voor het vergroten van de inclusiviteit en kwaliteit van onze organisatie. Tevens investeren we in de kwaliteit van onze dienstverlening. Daarbij benutten we nieuwe digitale en technologische mogelijkheden. De stad en de Rotterdammers zijn altijd het vertrekpunt voor het werk van de gemeente.

Onze ambities voor en met de stad, kunnen we alleen realiseren met een duurzame en gezonde financiële huishouding. Daarom zorgen wij voor voldoende weerstandsvermogen om financiële risico's op te vangen en voor

een sluitende structurele meerjarenbegroting. We blijven nu én op de lange termijn duurzaam investeren in Rotterdam en zoeken zoveel mogelijk partners die dat ook willen doen om een toekomstbestendige stad voor alle Rotterdammers te realiseren.

Stap voor stap, samen naar doorbraken

Het gaat dus goed met Rotterdam. En tegelijk is er ongelooflijk veel werk aan de winkel om te zorgen dat zo veel mogelijk mensen profiteren van onze bloei. Rotterdam - Zuid krijgt de komende jaren onze volle aandacht met het programma Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Hiermee zetten we in op verdere verbetering van het onderwijs op Zuid, het ondersteunen van werkzoekenden en het verminderen van het aantal mensen in de bijstand, voor meer cultuur-aanbod en het verbeteren van de woningvoorraad, zodat sociale stijgers ook op Zuid blijven wonen. Deze impuls verdient Zuid. We willen alle kansen die de huidige ontwikkelingen ons bieden nu echt pakken. Dat vraagt om investeringen, keuzes en lef. Om samenwerking van het stadsbestuur met allerlei bedrijven, organisaties, zorgverleners, het onderwijsveld, het Havenbedrijf, het Rijk en andere overheden. Alleen door samen op te trekken en constant aan draagvlak te werken, kunnen we de doorbraken realiseren die nodig zijn. Komende maanden gaan we dan ook in gesprek, maken we afspraken en plannen en sluiten we waar dat kan akkoorden met iedereen die Rotterdam verder wil brengen. Om samen, met nieuwe energie, te bouwen aan de stad van morgen.

Raadsbehandeling

Pagina 9

Raadsbehandeling

Raadsbehandeling

De tweede herziening 2020 en Begroting 2021 zijn in de raadscommissies van 28 en 29 oktober 2020 besproken. De raadsbehandeling vond plaats op 10 en 12 november 2020.

Raadsvoorstel

Tweede herziening 2020 & Begroting 2021

Hier vindt u de [aanbiedingsbrief](#) en de ondertekende raadsbesluiten voor de [tweede herziening 2020](#) en [Begroting 2021](#).

Belastingverordeningen 2021

Via deze link vindt u de [raadsvoorstellen voor de belastingverordeningen 2021](#).

Moties en amendementen

In de [raadsbehandeling](#) op 12 november zijn verschillende moties en amendementen aangenomen.

De aangenomen amendementen zijn in deze website verwerkt op de volgende programma's/taakvelden:

- Algemene Middelen / Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen
- Stedelijke inrichting en ontwikkeling / Wonen en Bouwen
- Overhead / Overhead en Concernondersteuning
- Economische Zaken / Economische ontwikkeling
- Cultuur, Sport en Recreatie / Sportaccommodaties; Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME
- Maatschappelijke Ondersteuning / Samenkracht en burgerparticipatie; Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding
- Volksgezondheid / Maatwerkvoorziening (Wmo); Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo; Geëscaleerde zorg 18+

Commissies

Pagina 10

Commissies

In de commissies wordt de besluitvorming over de tweede herziening 2020 en de begroting 2021 voorbereid. Iedere commissie behandelt daarin zijn eigen onderwerpen.

[Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte](#)[Commissie Zorg, Onderwijs, Cultuur en Sport](#)[Commissie Werk, Inkomen, Integratie, Schuldenaanpak en Armoedebestrijding](#)[Commissie Energietransitie, Duurzaamheid, Economie en Mobiliteit](#)[Commissie Veiligheid en Bestuur](#)[Commissie Majeure Projecten, Organisatie en Financiën](#)[Commissie tot Onderzoek van de Rekening](#)

Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte

De commissie gaat over de volgende beleidsterreinen:

- **Wonen:**
 - [Taakveld Wonen en bouwen](#)
- **Ruimtelijke ordening:**
 - [Taakveld Ruimtelijke ordening - Ontwikkeling](#)
 - [Taakveld Ruimtelijke ordening - Beheer](#)
- **Omgevingswet:**
 - [Taakveld Ruimtelijke ordening - Ontwikkeling](#)
- **Grondbeleid:**
 - [Taakveld Grondexploitatie \(niet-bedrijventerreinen\)](#)

- [Paragraaf Grondbeleid](#)
- **Vastgoed:**
 - [Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden](#)
- **Welstand en monumenten:**
 - [Taakveld Cultureel erfgoed - Monumenten](#)
 - [Taakveld Cultureel erfgoed - Archeologie](#)
- **Buitenruimte:**
 - [Taakveld Openbaar groen en \(openlucht\) recreatie - Landschap](#)
 - [Taakveld Openbaar groen en \(openlucht\) recreatie - Beheer](#)
 - [Taakveld Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII](#)
 - [Taakveld Begraafplaatsen en crematorium](#)
 - [Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen](#)
- **Afval:**
 - [Taakveld Afval - Grondstoffen](#)
 - [Taakveld Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel](#)
- **Water:**
 - [Taakveld Riolering](#)
- **Dierenwelzijn:**
 - [Taakveld Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en beheer](#)

Commissie Zorg, Onderwijs, Cultuur en Sport

De commissie gaat over de volgende beleidsterreinen:

- **Jeugd:**
 - [Taakveld Maatwerkdienstverlening 18-](#)
- **Jeugdhulp:**
 - [Taakveld Geëscaleerde zorg 18-](#)
- **Zorg:**
 - [Taakveld Wijkteams en Wmo-loketten](#)
 - [Taakveld Maatwerkvoorziening \(Wmo\)](#)
 - [Taakveld Geëscaleerde zorg 18+](#)
 - [Taakveld Maatwerkdienstverlening 18+ -Wmo](#)
- **Informele zorg:**
 - [Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie](#)
- **Welzijn**
 - [Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie](#)
- **Volksgezondheid:**
 - [Taakveld Volksgezondheid](#)
- **Onderwijs:**
 - [Taakveld Onderwijshuisvesting](#)
 - [Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken](#)
- **Taal:**
 - [Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken – Taal volwassenen](#)

- **Cultuur:**
 - [Taakveld Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie](#)
 - [Taakveld Musea – Cultuur](#)
 - [Taakveld Media](#)
- **Sport:**
 - [Taakveld Sportbeleid en activering](#)
 - [Taakveld Sportaccommodaties](#)
 - [Taakveld Openbaar groen en \(openlucht\) recreatie - NME](#)

Commissie Werk, Inkomen, Integratie, Schuldenaanpak en Armoedebestrijding

De commissie gaat over de volgende beleidsterreinen:

- **Werk:**
 - [Taakveld Arbeidsparticipatie - Werk](#)
 - [Taakveld Begeleide participatie](#)
 - [Taakveld Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk](#)
- **Inkomen:**
 - [Taakveld Inkomensregelingen - Inkomen](#)
 - [Taakveld Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding](#)
- **Integratie:**
 - [Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie](#)
- **Discriminatiebestrijding:**
 - [Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie](#)
- **Armoedebestrijding:**
 - [Taakveld Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding](#)
- **Schuldenaanpak:**
 - [Taakveld Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening](#)

Commissie Energietransitie, Duurzaamheid, Economie en Mobiliteit

De commissie gaat over de volgende beleidsterreinen:

- **Metropool Regio Rotterdam Den Haag [MRDH] (inhoudelijk)**
- **Haven (inhoudelijk)**

- **Economie:**

- [Taakveld Economische ontwikkeling](#)
- [Taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Economie](#)
- [Taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Markten](#)
- [Taakveld Economische promotie](#)

- **Horeca**

- **Toerisme**

- **Evenementen**

- **Mobiliteit:**

- [Taakveld Verkeer en vervoer - Ontwikkeling](#)
- [Taakveld Verkeer en vervoer - Beheer](#)
- [Taakveld Openbaar vervoer](#)

- **Parkeren:**

- [Taakveld Parkeren](#)
- [Taakveld Parkeerbelasting](#)

- **Verkeersveiligheid:**

- [Taakveld Verkeer en vervoer - Ontwikkeling](#)

- **Energietransitie:**

- [Paragraaf Energietransitie](#)

- **Duurzaamheid:**

- [Taakveld Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving](#)
- [Taakveld Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en beheer](#)

- **Luchthaven**

Commissie Veiligheid en Bestuur

De commissie gaat over de volgende beleidsterreinen:

- **Openbare orde**

- [Taakveld Crisisbeheersing en Brandweer – Regionale veiligheidsactiviteiten](#)

- **Veiligheid**

- [Taakveld Openbare orde en veiligheid – Veiligheid](#)

- **Overlast en handhaving**
 - [Taakveld Openbare orde en veiligheid – Handhaving en toezicht](#)
- **Radicalisering**
- **(Inter)nationale betrekkingen**
- **Bestuur**
 - [Taakveld Bestuur – Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman](#)
 - [Taakveld Bestuur – College](#)
- **Metropoolregio Rotterdam Den Haag (bestuurlijk)**
- **Bestuurlijke vernieuwing**
 - [Taakveld Bestuur – Gebieden en bewonersparticipatie](#)
- **Gebiedsgerichte programma's**
- **Kleine kernen**

Commissie Majeure Projecten, Organisatie en Financiën

De commissie gaat over de volgende beleidsterreinen:

- **Organisatie**
 - [Taakveld Overhead - Concernondersteuning](#)
 - [Taakveld Overhead – Clusterondersteuning](#)
 - [Taakveld Overhead – Audits en Control](#)
 - [Taakveld Overhead – Activering overhead](#)
 - [Taakveld Overige baten en lasten – Van Werk Naar Werk / VOIL](#)
 - [Taakveld Overige baten en lasten – Verzekeringen](#)
 - [Paragraaf Bedrijfsvoering](#)
- **Dienstverlening**
 - [Taakveld Burgerzaken](#)
 - [Taakveld Musea – Stadsarchief](#)
- **Financiën**
 - [Taakveld Treasury](#)
 - [Taakveld OZB Woningen](#)
 - [Taakveld OZB niet-woningen](#)
 - [Taakveld Belastingen overig](#)
 - [Taakveld Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds](#)
 - [Taakveld Overige baten en lasten – Beheer algemene middelen](#)
 - [Taakveld Vennootschapsbelasting](#)
 - [Taakveld Economische promotie – Opbrengsten logiesbelasting](#)
 - [Paragraaf Financiering](#)
 - [Paragraaf Financiële kengetallen](#)

- [Paragraaf Investerings](#)
- [Paragraaf Lokale heffingen](#)
- [Paragraaf Sustainable development goals](#)
- [Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)
- **Deelnemingen**
 - [Paragraaf Verbonden partijen](#)
- **Haven (aandeelhouderschap)**
 - [Paragraaf Verbonden partijen](#)
- **Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)**
 - [Paragraaf Nationaal Programma Rotterdam Zuid \(NPRZ\)](#)
- **Feijenoord City**
- **Hoekse Lijn**
- **Coolsingel**
- **Maastunnel**

Commissie tot Onderzoek van de Rekening

Het onderzoek richt zich op de ordelijkheid van het (financieel) beheer, alsmede op de rechtmatigheid en de doelmatigheid van de begrotingsuitvoering. De commissie baseert haar onderzoek op de (concept-) gemeenterekening, de rekeningen van de individuele gemeentelijke diensten en kostenplaatsen en de bevindingen van de (externe) accountant. De COR bestaat uit maximaal vijf leden die door de raad uit zijn midden worden benoemd.

Op dit moment zijn er geen specifieke taakvelden die worden besproken in deze commissie.

Leeswijzer

Pagina 11

Leeswijzer

[Opbouw website](#)[Opbouw pagina programma's en taakvelden](#)[Soorten van financiële bijstellingen](#)

Opbouw website

Het onderdeel Hoofdpijnen bevat de [bestuurlijke](#) en [financiële](#) hoofdpijnen van de Begroting. In het onderdeel [Paragrafen](#) is informatie te vinden over enkele overstijgende onderwerpen, waaronder de paragrafen [Bedrijfsvoering](#), [Lokale Heffingen](#), [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#), [Investerings](#) en [Financiële kengetallen](#). Nieuw is de paragraaf [Sustainable development goals](#). In het onderdeel [Financiën](#) vindt u o.a. de [geprognosticeerde balans](#) en [overzicht van de baten en lasten](#).

Opbouw pagina programma's en taakvelden

De opbouw van de pagina's van de beleidsprogramma's is grotendeels hetzelfde als bij de eerdere P&C-producten. Daar waar van toepassing is de toelichting op het meerjarige verloop van de baten, lasten en reserves geactualiseerd.

De pagina's voor de taakvelden hebben eenzelfde opbouw. Hieronder worden enkele aandachtspunten en opmerkingen meegegeven.

Ontwikkelingen en voortgang: De toelichting op de ontwikkelingen en voortgang is gebaseerd op de doelen zoals die in de Begroting 2020 zijn benoemd. Indien gewenst kan via de button '*ga naar vorig P&C-product*' naar deze websitepagina's worden gegaan. Om direct naar de financiële bijstellingen te gaan kan de button '*naar overzicht baten en lasten*' worden gebruikt (te vinden rechtsboven bij de grafische weergave van de baten en lasten).

Wat willen we bereiken & Wat gaan we er voor doen: Aanpassingen van doelen (ten opzichte van de Begroting 2020 en eerste herziening 2020) zijn cursief weergegeven.

Effect- en prestatie-indicatoren: Voor zover relevant en bekend zijn de indicatoren geactualiseerd.

Financiële bijstellingen: In de tabel met financiële bijstellingen is het verloop ten opzichte van de eerste herziening 2020 danwel begroting 2020 inzichtelijk gemaakt.

Omschrijving taakveld: hier wordt nadere (achtergrond)informatie gegeven over het taakveld. Dit deel is veelal ongewijzigd gebleven ten opzichte van de begroting.

Beleidskaders en richtlijnen: hier zijn (via hyperlinks) de relevante beleidskaders en richtlijnen opgenomen.

Soorten van financiële bijstellingen

In deze begroting worden verschillende categorieën van financiële bijstellingen onderscheiden, namelijk:

- onvermijdelijke ramingsbijstellingen; begrotingswijzigingen ten aanzien van bestaand beleid als gevolg van exogene factoren
- reserves: toevoegingen, onttrekkingen en vrijval van bestemmingsreserves
- taakmutaties: begrotingswijzigingen als gevolg van wijzigingen in het Gemeentefonds
- kasschuiven: bijstellingen door overheveling van budgetten naar volgende begrotingsjaren
- technische mutaties: deze zijn technisch van aard zijn en hebben geen beleidsmatige impact

In de tabellen met bijstellingen worden de effecten op het saldo van baten en lasten van het betreffende taakveld gepresenteerd. Negatieve bedragen (met “-” teken) hebben een negatief effect op het saldo. Het gaat dan (per saldo) om hogere lasten of lagere baten. Positieve bedragen hebben een positief effect op het saldo. Het gaat dan (per saldo) om lagere lasten of hogere baten.

Bij de bijstellingen op reserves geldt dat deze in de regel als neutraal worden gepresenteerd (dus geen effect op het saldo). Hogere lasten zorgen namelijk voor een hogere onttrekking aan een reserve of andersom. In de reserves ontstaan alleen effecten op het exploitatiesaldo in het geval van vrijval (er staat dan geen hogere last tegenover) of toevoegingen aan reserves (reserveren van middelen voor de toekomst).

Bij taakmutaties zijn de baten vanuit het Gemeentefonds opgenomen in het taakveld [Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds](#) (programma Algemene Middelen). De lasten zijn te vinden in de verschillende taakvelden.

Op concernniveau zijn de taakmutaties, kasschuiven en technische mutaties saldoneutraal.

Alle bedragen in deze website zijn in 1000-tallen weergegeven, tenzij expliciet anders is aangegeven. Door de weergave in 1000-tallen kan het zijn dat de totalen een (minimale) afwijking tonen.

Programma's

Pagina 12

Programma's

Algemene middelen

Baten: € 2.297.103

Lasten: € 76.776

[Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds](#)

[Belastingen overig](#)

[Economische promotie - Opbrengsten logiesbelasting](#)

[Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen](#)

[OZB niet-woningen](#)

[OZB woningen](#)

[Treasury](#)

[Venootschapsbelasting \(Vpb\)](#)

Beheer van de stad

Baten: € 260.610

Lasten: € 384.094

[Afval - Grondstoffen](#)

[Begraafplaatsen en crematorium](#)

[Cultureel erfgoed - Archeologie](#)

[Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en beheer](#)

[Openbaar groen en \(openlucht\) recreatie - Beheer](#)

[Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII](#)

[Overige baten en lasten - Vervoer en materieel](#)

[Riolering](#)

[Ruimtelijke ordening - Beheer](#)

[Verkeer en vervoer - Beheer](#)

Bestuur en dienstverlening

Baten: € 10.016

Lasten: € 80.168

[Bestuur - College](#)

[Bestuur - Gebieden, inspraak en participatie](#)

[Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman](#)

[Burgerzaken](#)

[Musea - Stadsarchief](#)

Cultuur, sport en recreatie

Baten: € 12.326

Lasten: € 242.339

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Media

Musea - Cultuur

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME

Sportaccommodaties

Sportbeleid en activering

Economische Zaken

Baten: € 6.850

Lasten: € 37.126

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Economie

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Markten

Economische ontwikkeling

Economische promotie

Maatschappelijke Ondersteuning

Baten: € 19.633

Lasten: € 216.319

Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk

Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding

Maatwerkdienstverlening 18+ - Schuldendienstverlening

Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen

Samenkracht en burgerparticipatie

Onderwijs

Baten: € 66.854

Lasten: € 201.219

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Onderwijshuisvesting

Openbare orde en veiligheid

Baten: € 12.343

Lasten: € 158.990

Crisisbeheersing en brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten

Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht

Openbare orde en veiligheid - Veiligheid

Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid

Overhead

Baten: € 6.936

Lasten: € 462.716

Overhead - Activering overhead

Overhead - Audits en control

Overhead - Clusterondersteuning

Overhead - Concernondersteuning

Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL

Overige baten en lasten - Verzekeringen

Stedelijke inrichting en ontwikkeling

Verkeer en Vervoer

Volksgezondheid en zorg

Baten: € 372.486

Baten: € 211.230

Baten: € 32.253

Lasten: € 400.954

Lasten: € 172.020

Lasten: € 692.915

[Beheer overige gebouwen en gronden](#)

[Openbaar vervoer](#)

[Geëscaleerde zorg 18+](#)

[Parkeerbelasting](#)

[Geëscaleerde zorg 18-](#)

[Cultureel erfgoed - Monumenten](#)

[Parkeren](#)

[Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo](#)

[Grondexploitatie \(niet-bedrijventerreinen\)](#)

[Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid](#)

[Maatwerkdienstverlening 18-](#)

[Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving.](#)

[Verkeer en vervoer - Ontwikkeling](#)

[Maatwerkvoorziening \(Wmo\)](#)

[Openbaar groen en \(openlucht\) recreatie - Landschap](#)

[Volksgezondheid](#)

[Wijkteams en Wmo-loketten](#)

[Ruimtelijke ordening - Ontwikkeling](#)

[Wonen en bouwen](#)

Werk en inkomen

Baten: € 628.468

Lasten: € 811.474

[Arbeidsparticipatie - Werk](#)

[Begeleide participatie](#)

[Inkomensregelingen - Inkomen](#)

Algemene middelen

Pagina 13

Algemene middelen

Algemene dekkingsmiddelen levert een bijdrage aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën.

TAAKVELD 1

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds

Tot het taakveld Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds behoren de uitkeringen uit het gemeentefonds.

TAAKVELD 2

Belastingen overig

Dit taakveld bevat de roerendezaakbelasting (RZB) op het eigendom en het gebruik van roerende zaken en de precario- en reclamebelasting.

TAAKVELD 3

Economische promotie - Opbrengsten logiesbelasting

Dit taakveld bevat de logiesbelasting en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere de heffing, inning en het afhandelen van bezwaar en beroep.

TAAKVELD 4

Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen

Binnen het taakveld Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen geeft de gemeente invulling aan een sluitende begroting met een gezond meerjarenperspectief.

TAAKVELD 5

OZB niet-woningen

Dit taakveld bevat de onroerendezaakbelasting (OZB) op het eigendom en het gebruik door bedrijven van onroerende zaken anders dan woningen.

TAAKVELD 6

OZB woningen

Dit taakveld bevat de onroerendezaakbelasting (OZB) op het eigendom van woningen.

TAAKVELD 7

Treasury

Tot dit taakveld behoren de activiteiten van de gemeente voor de treasuryfunctie en het beheer van deelnemingen en van verbonden partijen.

TAAKVELD 8

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Op dit taakveld boekt de gemeente de raming van het te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last.

BBV-indicatoren

BBV-indicator			Bron
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Realisatie 2019	€ 668,00	COELO
	Prognose 2020	€ 691,78	
	Prognose 2021	€ 704,80	
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Realisatie 2019	€ 742,00	COELO
	Prognose 2020	€ 776,68	
	Prognose 2021	€ 791,10	
Gemiddelde WOZ waarde woningen 2019	Nederland	€ 248.000	CBS
	Rotterdam	€ 192.000	

Toelichting BBV-indicatoren

Bij de begrotingsstukken 2021 worden ook de belastingstukken 2021 de raad ter besluitvorming voorgelegd. Voorgesteld wordt om in principe de gemeentelijke tarieven in 2021 met maximaal de CPI-trend (1,7%) ten opzichte van 2020 te laten stijgen.

Het college heeft, gehoord de noden in de stad, ervoor gekozen om de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke schatkist niet op de belastingbetaler te verhalen. Zo wordt voorgesteld om alle tarieven afvalstoffenheffing in 2021 enkel met de trend te verhogen.

Vooruitlopend op het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan wordt voorgesteld het basistarief met € 6,00 en de CPI-trend te laten stijgen.

Ondanks de gemiddelde waardestijging van woningen met 13%, blijft de gemiddelde OZB-aanslag 2021 voor een eigenaar/bewoner ten opzichte van 2020 nagenoeg gelijk. Dit past binnen de Rotterdamse systematiek dat een stijging de waarde van de stad leidt tot een daling in het OZB tarief en vice versa. Daarmee kennen de OZB-opbrengsten een stabiel verloop, waarbij stijging alleen komt door areaaluitbreiding (4.000 woningen) enerzijds en indexering (1,7% CPI) anderzijds.

De gemiddelde OZB-aanslag eigenaar/bewoner wordt berekend door de totaal begrote OZB-opbrengst woningen te delen door het verwachte aantal woningen (areaal). Bij de berekening van de gemiddelde OZB-aanslag woningen wordt de volledige stijging van het aantal woningen (4.000 woningen) meegenomen, maar nog niet de volledige extra OZB-opbrengst van volwaardige woningen. Dit laatste komt omdat gekeken wordt naar de feitelijke

toestand van een woning en een deel van de nieuwe woningen nog in aanbouw is. De gepresenteerde lichte daling in het gemiddelde aanslagbedrag ten opzichte van 2020 is daarmee vooral rekenkundig van aard.

De gemeentelijke woonlasten (dat wil zeggen de som van afvalstoffenheffing, rioolheffing en gemiddelde OZB-aanslag eigenaar/bewoner) stijgen hierdoor in 2021 voor een eenpersoonshuishouden met € 13,02 (1,88 %), voor een tweepersoonshuishouden met € 13,92 (1,86 %) en voor een drie- of meerpersoonshouden met € 14,42 (1,86%) ten opzichte van 2020. Voor 2021 wordt het kwijscheldingspercentage van 76,5% gehandhaafd. (zie voor een nadere toelichting de [paragraaf Lokale Heffingen](#)).

De gemiddelde WOZ-waarde van woningen in 2019 ligt in Rotterdam (€ 192.000) onder het landelijke gemiddelde (€ 248.000). In Rotterdam is sinds 2017 weer sprake van een stijging van de gemiddelde WOZ-waarde van woningen. Wanneer deze stijging de komende jaren relatief hoger is dan in de rest van Nederland zal de indicator dichter naar het landelijk gemiddelde groeien. Deze indicator is landelijk verplicht en betreft geen streefwaarde waar de gemeente Rotterdam op stuur.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat er bij programmabegrotingen een programmaplan hoort dat naast de verschillende programmakosten een overzicht bevat van de kosten voor overhead, het bedrag voor te betalen vennootschapsbelastingen, het bedrag voor onvoorzien en een overzicht van algemene dekkingsmiddelen.

Het programma [Overhead](#) bevat een overzicht van de kosten voor overhead, de te betalen vennootschapsbelasting wordt verantwoord op het taakveld [Vennootschapsbelasting](#) en het bedrag onvoorzien op het taakveld [Overige baten en lasten – Beheer algemene middelen](#). De algemene dekkingsmiddelen onderscheiden zich van de andere dekkingsmiddelen doordat de gemeente deze middelen vrij kan aanwenden.

In het overzicht van baten en lasten omvat de volgende algemene dekkingsmiddelen.

Algemene dekkingsmiddelen	Jaarrekening 2019	Begroting 2020 (1)	Begroting 2021
Lokale heffingen	280.236	284.252	299.532
Algemene uitkeringen gemeentefonds	1.681.897	1.741.035	1.787.688
Dividend	146.169	115.876	87.004
Saldo financieringsfunctie	-29.989	-16.210	-14.777
Totaal	2.078.313	2.124.953	2.159.447

(1) Stand na Eerste Herziening 2020

Lokale heffingen

Tot de algemene dekkingsmiddelen worden om te beginnen de baten uit heffingen van de algemene belastingen gerekend. Anders dan bij bestemmingsheffingen is de besteding van de baten uit heffing van deze algemene belastingen niet gebonden. Tot de algemene belastingen behoren de onroerendzaakbelasting (OZB), de

roerendzaakbelasting, de logiesbelasting en de reclame- en precariobelasting. Dit is exclusief de baten uit de bestemmingsheffingen, zoals de afval- en rioolheffing, bedrijfsreinigingsrecht en de leges omgevingsvergunningen. In de paragraaf [Lokale heffingen](#) is een toelichting opgenomen. In onderstaande tabel zijn betreffende baten opgenomen.

Lokale heffingen	Jaarrekening 2019	Begroting 2020 *	Begroting 2021	Programma
Onroerend zaakbelasting**	245.537	248.853	260.855	Algemene middelen
Logiesbelasting	10.063	9.288	13.216	Algemene middelen
Reclame- en precariobelasting	24.636	26.111	25.460	Algemene middelen
Totaal	280.236	284.252	299.532	
(*) Stand na Eerste Herziening 2020				
(**) inclusief intragemeentelijke aanslagen OZB				

Algemene uitkeringen gemeentefonds

Vervolgens worden de algemene uitkeringen uit het Gemeentefonds tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Dit betreft het totaal van de verschillende soorten uitkeringen uit het gemeentefonds: de integratie-uitkeringen (waaronder het Sociaal Domein), de decentralisatie-uitkeringen en de algemene uitkeringen. Deze baten worden verantwoord op het programma Algemene middelen en op het taakveld [Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds](#).

Dividend

De dividenden die de gemeente van deelnemingen ontvangt, behoren eveneens tot de algemene dekkingsmiddelen. Deze dividenden worden verantwoord op de programma's Algemene middelen, Overhead en Bestuur en Dienstverlening.

Dividend	Jaarrekening 2019	Begroting 2020 (1)	Begroting 2021	Programma
Bank Nederlandse Gemeenten NV	916	409	500	Algemene middelen
BV Gemeenschappelijk bezit Evides	8.959	7.590	7.286	Algemene middelen
Eneco Holding NV	21.548	21.548	0	Algemene middelen
Stedin Holding NV	14.460	16.476	2.500	Algemene middelen
Havenbedrijf Rotterdam NV	68.335	69.703	76.568	Algemene middelen
Royal Schiphol NV	2.585	0	0	Algemene middelen
Erasmus MC Biomedical Fund	41	0	0	Algemene middelen
Sportbedrijf	150	150	150	Algemene middelen

RET	27.500	0	0	Algemene middelen
Multidiensten	1.000	0	0	Bestuur en dienstverlening
Multi Employment Rotterdam BV (MER)	0	0	0	Overhead
SSC Flex	675	0	0	Overhead
Totaal	146.169	115.876	87.004	

(1) Stand na 1e Herziening 2020

Saldo financieringsfunctie

Ten slotte wordt het saldo van de financieringsfunctie tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Dit saldo betreft het saldo van de betaalde rente over de leningen, rekening-courant en de ontvangen rente over uitzettingen. De baten worden verantwoord binnen de betreffende programma's, met name Algemene middelen en Stedelijke inrichting en ontwikkeling.

Saldo financieringsfunctie	Jaarrekening 2019	Begroting 2020 (1)	Begroting 2021
Baten	7.382	6.614	5.701
Lasten	37.371	22.824	20.478
Saldo	-29.989	-16.210	-14.777

(1) Stand na Eerste Herziening 2020

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Algemene middelen	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	2.126.447	3.537.120	2.187.727	2.168.893	2.186.365	2.195.433
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.681.187	1.829.463	1.787.688	1.781.535	1.793.245	1.801.733
Belastingen	255.785	262.238	274.195	275.220	275.220	275.300
Dividenden	144.495	115.914	87.004	87.575	93.915	94.958
Financieringsbaten	10.635	1.295.762	5.461	4.918	4.344	3.804
Overige opbrengsten derden	32.079	33.891	33.524	19.789	19.784	19.778
Overige baten	2.266	-147	-147	-145	-143	-140
Lasten exclusief reserves	6.997	45.429	-9.263	-10.878	-8.826	-16.001
Apparaatslasten	15.069	16.462	16.274	16.276	16.304	16.304
Inhuur	838	869	512	496	496	496
Overige apparaatslasten	431	465	541	542	542	542

Personeel	13.800	15.128	15.220	15.238	15.267	15.267
Intern resultaat	-12.169	-13.502	-13.558	-13.559	-13.559	-13.559
Intern resultaat	-12.169	-13.502	-13.558	-13.559	-13.559	-13.559
Programmalasten	4.097	42.469	-11.979	-13.595	-11.572	-18.746
Financieringslasten	37.371	22.824	20.478	25.503	28.345	28.257
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	8.150	9.650	12.438	10.651	11.129	4.144
Kapitaallasten	-53.802	-52.328	-51.482	-56.337	-57.634	-57.735
Overige programmalasten	8.462	58.420	6.588	6.588	6.588	6.588
Subsidies en inkomstenoverdrachten	3.916	3.903	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	2.119.450	3.491.692	2.196.989	2.179.771	2.195.192	2.211.434
Vennootschapsbelasting	4.799	1.440	800	800	800	800
Saldo voor reserveringen	2.114.651	3.490.251	2.196.189	2.178.971	2.194.392	2.210.634
Reserves	-34.765	-1.271.264	24.138	-49.098	-101.076	-101.187
Onttrekking reserves	8.614	81.610	92.324	21.582	5.070	8.600
Toevoeging reserves	68.965	1.420.063	85.239	87.980	123.447	122.087
Vrijval reserves	25.586	67.188	17.053	17.300	17.300	12.300
Saldo	2.079.886	2.218.987	2.220.328	2.129.873	2.093.315	2.109.446

x

Vergelijking begrotingssaldi Algemene middelen	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	2.053.318	2.027.745	2.030.654	2.028.155	2.028.155	
Omissieregeling 2019	2.053.146	2.027.648	2.030.557	2.028.058	2.028.058	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	2.094.612	2.102.669	2.092.966	2.100.331	2.097.657	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	2.130.189	2.168.982	2.136.559	2.098.079	2.028.138	
10-maandsrapportage 2019	2.077.396	2.168.982	2.136.559	2.098.079	2.028.138	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	2.079.886					

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan uit de belastingopbrengsten, bijdrage rijk en medeoverheden (o.a. het gemeentefonds), dividenden en financieringsbaten over verstrekte leningen en garanties.

Lasten

De apparaatslasten zijn voornamelijk uitgaven voor de uitvoering van het proces belastingheffing. De twee grootste posten onder de programmalasten bestaan uit de financieringslasten over extern aangetrokken geldleningen en de kapitaallasten waaronder de interne verrekening van de omslagrente plaatsvindt. Verder zijn de belangrijkste posten onder 'overige programmalasten' de ingeschatte risico's voor verstrekte leningen en garanties en concernbrede stelposten. De concernbrede stelposten zijn bedoeld om de nog over de programma's te verdelen concernbrede taakstellingen en trendcorrecties op te vangen.

Reserves

De reserves die onder het programma Algemene middelen zijn opgenomen, zijn een aantal concernbrede reserves. Het gaat hoofdzakelijk om de Algemene reserve, de Kredietrisicoreserve, het Investeringsfonds Rotterdam (IFR) / Rotterdamse Investeringsmotor (RIM), de Bestemmingsreserve Verkoopopbrengst Eneco, de Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn en de Bestemmingsreserves Taakmutaties.

Meerjarig verloop

Ten opzichte van 2020 laten zowel de totale baten als de totale lasten een meerjarig dalend beeld zien. De daling van de baten komt hoofdzakelijk door lagere verwachte rijksmiddelen, het van rijkswege afschaffen van de heffing precariobelasting op nutsnetwerken, lagere financieringsbaten uit verstrekte leningen en garanties en dividenden (na verkoop van ons deelname in Eneco).

De totale lasten dalen vanaf 2020 vanwege concernbreed stelpost bestuursopdracht Vastgoed. Daarnaast wordt voorgesteld in 2020 om eenmalig een voorziening te treffen voor de risico's die samenhangen met het Warmtebedrijf Rotterdam. Met ingang van 2021 vervalt de jaarlijkse bijdrage aan de herstructurering RET Zuidplein van € 3,9 mln en vindt een structurele verlaging van de lasten van € 1,0 mln plaats door de taakstelling digitaliseringsagenda. Tenslotte wordt in 2020 eenmalige toevoeging gedaan aan de bestemmingsreserve Verkoopopbrengsten Eneco. Hiertegenover stijgen de lasten in 2023 hoofdzakelijk vanwege noodzakelijke hogere toevoeging aan de Algemene Reserve om een financieel sluitend meerjarig beeld te krijgen.

Bijstellingen op programmaniveau naar taakvelden

Programma / Taakveld	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie
	2020	2020	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024
	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(€)

Algemene middelen	-19.513	5%	83.769	1%	31.795	2%	65.178	2%	81.309	2%
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	88.356	5%	11.116	1%	35.134	2%	30.583	2%	39.072	2%
Belastingen overig	1.019	3%	414	1%	1.123	5%	1.512	7%	1.509	7%
Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	-5.216	58%	-546	4%	-530	4%	-530	4%	-530	4%
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	-106.806	9%	79.291	386%	-3.142	23%	26.120	27%	34.142	36%
OZB niet-woningen	8.487	5%	8.505	5%	8.493	5%	8.482	5%	8.562	5%
OZB woningen	-4.982	8%	-3.346	6%	-3.358	6%	-3.365	6%	-3.365	6%
Treasury	-371	0%	-11.666	13%	-5.925	7%	2.377	3%	1.920	2%
Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	88.356	5%	11.116	1%	35.134	2%	30.583	2%	39.072	2%
Belastingen overig	1.019	3%	414	1%	1.123	5%	1.512	7%	1.509	7%
Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	-5.216	58%	-546	4%	-530	4%	-530	4%	-530	4%
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	-106.806	9%	79.291	386%	-3.142	23%	26.120	27%	34.142	36%
OZB niet-woningen	8.487	5%	8.505	5%	8.493	5%	8.482	5%	8.562	5%
OZB woningen	-4.982	8%	-3.346	6%	-3.358	6%	-3.365	6%	-3.365	6%
Treasury	-371	0%	-11.666	13%	-5.925	7%	2.377	3%	1.920	2%
Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%

Omschrijving programma

Het programma Algemene middelen levert een bijdrage aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Dit programma gaat in op de volgende zaken:

- een sluitende begroting en meerjarenraming
- een gedegen beheer van deelnemingen en verbonden partijen
- een weerstandsvermogen van minimaal 1,0, waarbij het weerstandsvermogen is geënt op de financiële risico's
- een stabiel beleid voor de gemeentelijke woonlasten en algemene belastingen
- een gedegen treasury-functie en financieringsbeleid
- zorgen voor voldoende en gedegen financiële ruimte om investeringen mogelijk te maken, om samen met andere partijen te kunnen werken aan de toekomst van de stad

Het programma Algemene middelen omvat:

- de uitkeringen uit het gemeentefonds
- de opbrengsten van de algemene belastingen
- de opbrengsten uit deelnemingen

- het treasury-resultaat
- concernbrede bestemmingsreserves
- concernbrede stelposten
- te betalen bedragen vennootschapsbelasting
- de post onvoorzien

Het programma Algemene middelen is, anders dan de overige programma's van deze begroting, relatief beleidsarm te noemen en wijkt in opzet en inhoud hiervan af. In het [Financieel Beeld 2020 - 2024](#) en in de paragrafen [Lokale heffingen](#), [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#), [Verbonden partijen](#), [Financiering](#) en [Financiële kengetallen](#) zijn de inhoudelijke doelstellingen, indicatoren en kengetallen opgenomen.

Voor het programma Algemene middelen gelden de volgende indicatoren en kengetallen:

- gemeentelijke woonlasten (één- en meerpersoonshuishouden)
- gemiddelde WOZ-waarde woningen
- weerstandsvermogen
- structurele exploitatieruimte
- solvabiliteitsrisico
- EMU-saldo (vorderingensaldo)
- kasgeldlimitet
- renterisiconorm
- netto schuldquote

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds

Pagina 14

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds

Dit taakveld bevat de uitkeringen uit het gemeentefonds zoals de algemene uitkering, integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen.

Voortgang 2020

Fixatie gemeentefonds 2020 en 2021

Als onderdeel van het compensatiepakket coronamaatregelen van medio 2020 zijn de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de fondsbeheerders van het gemeentefonds (ministeries van BZK en Financiën) overeengekomen de accressen van het gemeentefonds voor de jaren 2020 en 2021 te fixeren op de stand van de meicirculaire gemeentefonds 2020. Voor deze jaren wordt dat dus ook de afrekening tenzij zich grote afwijkingen voordoen. Schommelingen doen zich nog wel voor door veranderingen van waarden van maatstaven én daadwerkelijke declaraties van gemeenten op het BTW-compensatiefonds. Fixeren komt tegemoet aan de wens van rust en stabiliteit van beide gesprekspartners (fondsbeheerders en VNG). Punt van aandacht is

nog wel hoe gemeenten in 2022 weer in de bestaande normeringsystematiek gaan instappen. De VNG (en Rotterdam ook) is hier alert op.

Compensatie Coronakosten

Om te voorkomen dat gemeenten door de coronacrisis in financiële problemen komen, heeft het kabinet in overleg met de medeoverheden (w.o. VNG) tot een compensatiepakket besloten. Over de maatregelen uit dit pakket is de Tweede Kamer geïnformeerd in de brief van 28 mei 2020. Vooruitlopend op de septembercirculaire 2020 is op 29 juni 2020 € 36,9 mln voor de periode tot en met 31 mei 2020 aan Rotterdam toegekend. Eind augustus 2020 is een 2e tranche van in totaal € 32 mln aan compensatiemaatregelen voor 2020 en 2021 toegekend aan de gemeente Rotterdam.

Herziening gemeentefonds

In juni 2018 heeft de minister van Binnenlandse Zaken aan de Tweede Kamer gemeld te werken aan een herziening van het gemeentefonds per 2021. Dit heeft vertraging opgelopen omdat -in grote lijnen- de herverdeeleeffecten begin 2020 niet goed uitlegbaar waren. Het Rijk streeft er naar om de uitkomsten van de herziening op te nemen in de decembercirculaire 2020 met 2022 als ingangsdatum. De onderzoeken zijn inmiddels afgerond. Op basis van de onderzoeksresultaten en het bestuurlijk gesprek zullen de fondsbeheerders naar verwachting in het najaar 2020 een voorstel voor een nieuwe verdeling ter consultatie voorleggen aan de VNG en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). Op dat moment zullen ook de onderzoeksrapporten gepubliceerd worden op Rijksoverheid.nl. Na weging van de adviezen aan de VNG en de ROB zullen de fondsbeheerders de Tweede Kamer per brief informeren over het definitieve verdeelvoorstel. Dat zal naar verwachting in december 2020 plaatsvinden.

Ontwikkelingen 2021-2024

Naast de bij de voortgang 2020 genoemde onderwerpen worden de effecten van de septembercirculaire 2020 voor de jaren 2021 en verder conform de consistente gedragslijn verwerkt in de Voorjaarsnota 2021 / 1e Herziening 2021.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	1.681.168	1.829.463	1.787.688	1.781.535	1.793.245	1.801.733
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.681.168	1.829.463	1.787.688	1.781.535	1.793.245	1.801.733
Lasten exclusief reserves	6	78	7	7	7	7
Programmalasten	6	78	7	7	7	7

Inkopen en uitbestede werkzaamheden	6	78	7	7	7	7
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	0	0	0	0	0	0

Saldo voor vpb en reserveringen	1.681.161	1.829.384	1.787.681	1.781.528	1.793.238	1.801.726
Saldo voor reserveringen	1.681.161	1.829.384	1.787.681	1.781.528	1.793.238	1.801.726
Saldo	1.681.161	1.829.384	1.787.681	1.781.528	1.793.238	1.801.726

x

Vergelijking begrotingssaldi Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	1.660.116	1.677.276	1.676.492	1.694.373	1.694.373	
Omissieregeling 2019	1.660.116	1.677.276	1.676.492	1.694.373	1.694.373	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	1.674.728	1.724.727	1.733.576	1.753.072	1.757.186	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	1.720.122	1.782.604	1.776.565	1.746.394	1.762.654	
10-maandsrapportage 2019	1.681.278	1.782.604	1.776.565	1.746.394	1.762.654	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	1.681.161					

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		1.741.028	1.776.565	1.746.394	1.762.654	1.762.654
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		88.356	11.116	35.134	30.583	39.072
Actualisatie Gemeentefonds	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	70.837	58.709	51.893	47.238	57.294
Actualisatie Taakmutaties	Taakmutaties	17.590	-15.593	-16.759	-16.654	-18.223
Regio Deal Rotterdam Zuid	Taakmutaties	0	-32.000	0	0	0
Taakmutatie Europese richtlijn energieprestatie gebouwen	Taakmutaties	-71	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	0	0	0	0	0
Begroting na wijzigingen		1.829.384	1.787.681	1.781.528	1.793.238	1.801.726

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie Gemeentefonds (2020)

Op 29 mei 2020 is de meicirculaire gemeentefonds gepubliceerd. De circulaire is een vertaling van de Voorjaarsnota van het Rijk voor gemeenten. Doorrekening van de circulaire levert € 10,9 mln aan hogere algemene uitkering uit het gemeentefonds op. Dit is grotendeels het gevolg van het fixeren van het gemeentefonds voor de jaren 2020 en 2021. De doorwerking voor Rotterdam (€ 10 mln) van een eerder ingeschatte onderbesteding in 2020 bij het Rijk doet zich hierdoor niet voor. Daarnaast is door het Rijk op 29 juni 2020 € 36,9 mln aan Rotterdam toegekend als tegemoetkoming in de door de gemeente gemaakte coronakosten. Eind augustus 2020 is een tweede compensatiepakket corona bekend gemaakt. De financiële vertaling daarvan vindt niet plaats met een tussentijdse brief, zoals bij het eerste compensatiepakket in juni, maar in de - reguliere- septembercirculaire. De bijdrage voor de gemeente Rotterdam is geraamd op € 19 mln. Bovendien wordt als onderdeel van dit tweede compensatiepakket de opschalingskorting voor de gemeente voor de jaren 2020 en 2021 -incidenteel- geschrapt. Dit levert voor de Gemeente Rotterdam een voordeel in 2020 op van € 4 mln. De opschalingskorting is opgenomen in het regeerakkoord van het vorige kabinet (kabinet Rutte II) en houdt in dat kleine(re) gemeenten zouden moeten opschalen tot gemeenten van ten minste 100.000 inwoners. De gedachte daarbij was dat gemeenten efficiënter zouden werken indien zij hun krachten bundelen. Daartegenover zou een opschalingskorting staan die geleidelijk zou oplopen tot € 1 mld bezuiniging op het gemeentefonds. Hoewel voor het plan tot opschaling van gemeenten geen voldoende draagvlak bestond; bleef de bezuiniging tot eind augustus van dit jaar wel in stand. Daarmee wordt er voor het eerst iets gedaan aan de opschalingskorting, een langdurige wens van gemeenten. De VNG vindt de structurele afschaffing van de opschalingskorting de logische volgende stap.

Actualisatie Gemeentefonds (2021 - 2024)

De algemene uitkering van het gemeentefonds stijgt aanzienlijk, met name door het indexeren naar het prijspeil van 2021 (€ 46,5 mln). Daarnaast fluctueert de omvang van het gemeentefonds enerzijds door veranderingen van waarden van maatstaven, anderzijds door het verwerken van de middellangetermijn-verkenning (MLT) Zorg van het Centraal Planbureau. Een neerwaartse bijstelling van de zorguitgaven werkt vanaf 2023 door in het gemeentefonds. Als onderdeel van het eind augustus dit jaar gepubliceerde tweede corona compensatiepakket wordt ook in 2021 de voorgenomen opschalingskorting geschrapt. Dit levert de Gemeente Rotterdam in 2021 € 9 mln op. Ten slotte wijzigt het gemeentefonds door de toevoeging van een aanzienlijk deel van de integratie-uitkering Sociaal Domein aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. Gemeenten moeten vanaf 2020 zelf volume-indexatie vrijspelen binnen de begroting. Hiervoor zijn de volgende middelen nog beschikbaar: € 1,9 mln (2022), € 6,6 mln (2023) en € 12,3 mln (2024).

Actualisatie Taakmutaties (2020)

Voor een aantal taken heeft het Rijk bij de meicirculaire gemeentefonds 2020 aanvullende middelen beschikbaar gesteld, onder andere voor inburgering, perspectief op werk, bommenregeling, aanpak lerarentekort G4 en Veilig Thuis (€ 10,9 mln). Daarnaast is de integratie-uitkering Sociaal Domein (Beschermd wonen, Participatie en Voogdij/18+) door het Rijk geïndexeerd voor prijs en volume (€ 6,6 mln). Voornoemde middelen zijn verwerkt en toegelicht bij desbetreffende taakvelden.

Actualisatie Taakmutaties (2021 - 2024)

Majeure wijzigingen bij de integratie-uitkering Sociaal domein zijn de volgende:

- Mensen met een psychische stoornis krijgen toegang tot de Wet Langdurige Zorg. Bijbehorend bedrag wordt naar de Wet Langdurige Zorg (WLZ) overgeheveld. Gemeenten hebben dan minder kosten. De uitname voor Beschermd Wonen bedraagt vanaf 2021 landelijk € 465 mln. In Rotterdam gaat het om een uitname van ca. € 28 mln;
- De uitkering Voogdij/18+ is m.i.v. 2021 ca. 5 mln lager. De verdeling van de integratie-uitkering Voogdij/18+ blijft in 2021 net als in eerdere jaren gebaseerd op het historisch zorggebruik in jaar t-2, omdat de invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel Jeugd met het oog op een zorgvuldige overgang en gelet op de gevolgen voor gemeenten van de coronacrisis met één jaar is uitgesteld naar 1 januari 2022. Het werkelijke budget wordt bepaald door het daadwerkelijke zorggebruik. Als blijkt dat Rotterdam meer kosten heeft gemaakt in 2021, worden de meerkosten door het Rijk in het daaropvolgende jaar alsnog vergoed;
- De integratie-uitkering Sociaal Domein (Beschermd wonen, Participatie en Voogdij/18+) is door het Rijk geïndexeerd voor prijs en volume (€ 6,6 mln).
- Daarnaast heeft het Rijk in de september-, december- en meicirculaire gemeentefonds 2019/2020 aanvullende middelen beschikbaar gesteld, onder andere voor inburgering, aanpak lerarentekort G4, ambulantisering GGZ en vrouwenopvang (€ 8,8 mln). Voornoemde middelen zijn verwerkt en toegelicht op desbetreffende taakvelden.

Regio Deal Rotterdam Zuid

In 2019 is door het Rijk aangegeven dat de ter beschikking gestelde middelen voor de Regio Deal Rotterdam Zuid niet meer via het gemeentefonds worden uitbetaald, maar via een specifieke uitkering op basis van de Kaderwet EZK- en LNV-subsidies. Dit betekent dat deze middelen niet meer op het programma algemene middelen worden begroot, maar op de programma's waar ook de uitgaven plaatsvinden.

Taakmutatie Europese richtlijn energieprestatie gebouwen

Taakmutatie Europese richtlijn energieprestatie gebouwen wordt bij de Tweede Herziening 2020 tijdelijk op taakveld Algemene uitkeringen en overige uitkeringen Gemeentefonds opgenomen en zal bij de 10-maandsbrief functioneel verwerkt worden.

Technische wijzigingen

Het betreft saldoneutrale technische wijziging met betrekking tot indexering 2021 - 2024.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Financiële-verhoudingswet](#)
- [Circulaires uitkering Gemeentefonds](#)

Omschrijving taakveld

Tot het taakveld Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds behoren de uitkeringen uit het gemeentefonds. Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor gemeenten. De ontwikkeling van het gemeentefonds bepaalt in belangrijke mate onze financiële ruimte. Gemeenten kunnen zelfstandig beleid voeren met het geld dat het Rijk beschikbaar stelt uit het gemeentefonds. Gemeenten moeten echter wel de hen wettelijk opgedragen taken bekostigen met het geld dat zij uit het gemeentefonds ontvangen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de uitvoering van de Jeugdzorg en het verstrekken van bijstandsuitkeringen.

Drie keer per jaar informeert het Rijk de gemeenten met een circulaire over het gemeentefonds:

- in mei/juni op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk
- in september op basis van de Miljoenennota van het Rijk
- in december op basis van de Najaarsnota van het Rijk

Belastingen overig

Pagina 15

Belastingen overig

Dit taakveld bevat de roerendezaakbelasting (RZB) op het eigendom en het gebruik van roerende zaken en de precario- en reclamebelasting.

Voortgang 2020

De aanslagen voor reclame- en precariobelasting waren in 2020 door coronamaatregelen tijdelijk opgeschort. Ook de invorderingsmaatregelen zijn ca. 2 maanden gestopt. De verwachting is dat veel belastingplichtigen die deze aanslagen moeten betalen (met name ondernemers) een regeling zullen vragen waarbij ze meer tijd krijgen om deze aanslagen te voldoen.

Bij de precariobelasting voor terrassen hanteren we een nultarief voor de periode in 2020 dat de terrassen verplicht gesloten waren (medio maart tot 1 juni); deze heffing over 2020 wordt opgelegd in 2021. Ook voor reclamebelasting geldt een nultarief voor dezelfde periode waarin reclame weinig tot geen nut had.

Ontwikkelingen 2021-2024

Grote aanpassingen in de gemeentelijke belastingen staan niet op stapel. Uiteraard voeren we aanpassingen in de landelijke wetgeving tijdig door. Rotterdam doet actief mee aan landelijke onderzoek naar de toename van bezwaren via no cure no pay -bureaus. We bereiden ons voor op de ontwikkeling naar één basisregistratie voor

objectgegevens. Verder werken we continu aan het verbeteren van de dienstverlening door digitalisering en toegankelijke heldere communicatie, zowel online als fysiek.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Belastingen overig	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	32.197	33.990	33.630	19.901	19.901	19.901
Bijdragen rijk en medeoverheden	8	0	0	0	0	0
Belastingen	184	122	124	124	124	124
Overige opbrengsten derden	32.005	33.868	33.506	19.777	19.777	19.777
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	-680	-2.421	-2.258	-3.451	-3.503	-3.501
Apparaatslasten	6.102	5.999	5.930	5.931	5.941	5.941
Inhuur	339	317	187	181	181	181
Overige apparaatslasten	174	169	197	198	198	198
Personeel	5.589	5.513	5.546	5.553	5.563	5.563
Intern resultaat	-12.211	-13.528	-13.569	-13.570	-13.570	-13.570
Intern resultaat	-12.211	-13.528	-13.569	-13.570	-13.570	-13.570
Programmalasten	5.430	5.109	5.381	4.189	4.125	4.128
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.523	3.063	3.777	2.857	2.818	3.132
Kapitaallasten	2.109	1.082	608	335	311	0
Overige programmalasten	1.784	964	996	996	996	996
Subsidies en inkomensoverdrachten	14	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	32.877	36.411	35.888	23.351	23.404	23.401
Saldo voor reserveringen	32.877	36.411	35.888	23.351	23.404	23.401
Reserves	0	197	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	197	0	0	0	0
Saldo	32.877	36.608	35.888	23.351	23.404	23.401

x

Vergelijking begrotingssaldi Belastingen overig	2019	2020	2021	2022	2023	2024
---	------	------	------	------	------	------

Oorspronkelijke begroting 2019	34.309	34.430	34.198	20.696	20.696
Omissieregeling 2019	34.252	34.403	34.171	20.669	20.669
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	34.054	35.028	34.675	21.199	21.185
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	33.252	36.229	35.474	22.229	21.893
10-maandsrapportage 2019	32.763	36.229	35.474	22.229	21.893
Jaarstukken 2019 (realisatie)	32.877				

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Belastingen overig		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		35.589	35.474	22.229	21.893	21.893
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		1.019	414	1.123	1.512	1.509
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Basisregistratie wettelijke dienstverlening	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-1.350	-400	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	35	0	0	0	0
Uitbreiding formatie door meer invorderingsactiviteiten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	143	143	143	143
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	985	1.621	1.379	1.368	1.366
Begroting na wijzigingen		36.608	35.888	23.351	23.404	23.401

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente van de jaarschijven 2020, 2021, 2022, 2023 en 2024. In de paragraaf Investerings is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Basisregistratie wettelijke dienstverlening

Rotterdam groeit, dat betekent meer inwoners waaraan basisdienstverlening geleverd moet worden. De stad groeit doordat meer woningen worden gebouwd en meer mensen vanuit het buitenland zich willen vestigen in Rotterdam. Dit betekent meer inwoners die ingeschreven moeten worden, verhuizen, reisdocumenten nodig hebben, het Nederlanderschap verkrijgen, willen trouwen, enz. Maar een groter wordende stad betekent ook meer

parkeernaheffingen, meer woningen en taxaties en meer bezwaren. Hier anticiperen wij op door het werk slimmer en efficiënt te organiseren. Met name door een structurele aanpak van werkvoorraden, strategische analyses, het structureel lean maken van processen en kwaliteitsverbeteringen van processen wordt geïnvesteerd in een toekomstbestendige organisatie. Voor het jaar 2021 is hiervoor € 1,4 mln beschikbaar en in 2022 € 400.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Uitbreiding formatie door meer invorderingsactiviteiten

De afgelopen jaren is geconstateerd dat er sprake is van hogere aanmanings – en vervolgingsopbrengsten als gevolg van een verbeterd invorderingsproces. Dit heeft ook geleid tot meer werkvoorraad bij de deurwaarders. Het aantal assistent deurwaarders wordt daarom met 2 fte structureel opgehoogd. De extra lasten zijn verwerkt op de verschillende taakvelden belastingen. Binnen het taakveld Belastingen overig heeft dit geleid tot een meerjarige bijstelling van € 143.

Technische wijzigingen

In het taakveld Belastingen overig zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste wijzigingen zijn de structurele stijging van de uitvoeringskosten Parkeren door toename van aantal parkeerproducten (€ 318), herverdeling van de claim Basisregistraties (€ 407), herverdeling van budget telefonie van taakveld Belasting Overig naar taakveld Burgerzaken (€ 170), indexering 2021 en verder en diverse kleine technische wijzigingen (€ 90).

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat de roerend zaakbelasting (RZB) op het eigendom en het gebruik van roerende zaken en de precario- en reclamebelasting. De uitvoeringskosten bevatten onder andere het taxeren en waarden van roerende zaken, de heffing en inning van de belastingsoorten en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen van deze belastingsoorten verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#).

Economische promotie - Opbrengsten logiesbelasting

Economische promotie - Opbrengsten logiesbelasting

Dit taakveld bevat de logiesbelasting en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere de heffing, inning en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Voortgang 2020

De maatregelen die wereldwijd genomen zijn in verband met Covid-19 hebben een grote impact op de hotelbranche. De bezettingsgraad is aanzienlijk afgenomen en dat betekent dat de opbrengsten voor logiesbelasting een stuk lager worden dan begroot.

Ontwikkelingen 2021-2024

Grote aanpassingen in de gemeentelijke belastingen staan niet op stapel. Uiteraard voeren we aanpassingen in de landelijke wetgeving tijdig door. Rotterdam doet actief mee aan landelijke onderzoek naar de toename van bezwaren via no cure no pay -bureaus. We bereiden ons voor op de ontwikkeling naar één basisregistratie voor objectgegevens. Verder werken we continu aan het verbeteren van de dienstverlening door digitalisering en toegankelijke heldere communicatie, zowel online als fysiek.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Economische promotie - Opbrengsten	Realisatie	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
Logiesbelasting	2019	2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	2024
Baten exclusief reserves	10.064	4.088	13.216	14.241	14.241	14.241
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Belastingen	10.063	4.088	13.216	14.241	14.241	14.241
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	304	330	326	326	326	326
Apparaatslasten	302	329	325	325	326	326
Inhuur	17	17	10	10	10	10
Overige apparaatslasten	9	9	11	11	11	11
Personeel	277	303	304	305	305	305
Intern resultaat	1	1	0	0	0	0
Intern resultaat	1	1	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	9.760	3.758	12.891	13.915	13.915	13.915
Saldo voor reserveringen	9.760	3.758	12.891	13.915	13.915	13.915
Saldo	9.760	3.758	12.891	13.915	13.915	13.915

Vergelijking begrotingssaldi Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	8.055	8.555	9.055	9.555	9.555	
Omissieregeling 2019	8.052	8.553	9.053	9.553	9.553	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	10.552	12.428	13.435	14.443	14.443	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	10.552	11.677	13.436	14.445	14.445	
10-maandsrapportage 2019	10.549	11.677	13.436	14.445	14.445	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	9.760					

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		8.974	13.436	14.445	14.445	14.445
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-5.216	-546	-530	-530	-530
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2	0	0	0	0
Minderopbrengst Logiesbelasting 2021 - 2024	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-750	-750	-750	-750
Uitbreiding formatie door meer invorderingsactiviteiten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-3	-3	-3	-3
Verlaging opbrengst Logiesbelasting 2020	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-5.200	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-18	207	224	223	223
Begroting na wijzigingen		3.758	12.891	13.915	13.915	13.915

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Minderopbrengsten logiesbelasting 2021-2024

In de voorjaarsnota 2019 werden de logiesopbrengsten meerjarig verhoogd met € 750. Na nader onderzoek bleken deze meeropbrengsten niet realiseerbaar te zijn. Deze constatering leidt tot een meerjarige neerwaartse bijstelling van logiesopbrengsten met € 750 vanaf 2021.

Uitbreiding formatie door meer invorderingsactiviteiten

De afgelopen jaren is geconstateerd dat er sprake is van hogere aanmanings – en vervolgingsopbrengsten als gevolg van een verbeterd invorderingsproces. Dit heeft ook geleid tot meer werkvoorraad bij de deurwaarders. Het aantal assistent deurwaarders wordt daarom met 2 fte structureel uitgebreid. De extra lasten zijn verwerkt op de verschillende taakvelden belastingen. Binnen taakveld Economische promotie - Opbrengsten logiesbelasting heeft dit geleid tot een meerjarige bijstelling van € 3.

Verlaging opbrengst Logiesbelasting 2020

De maatregelen die wereldwijd genomen zijn i.v.m. Covid-19 hebben een grote impact op de hotelbranche. Als gevolg hiervan zijn de verwachte minderopbrengsten logiesbelasting voor de periode juli t/m december 2020 momenteel geraamd op € 5,2 mln. Deze bijstelling komt bovenop de bijstelling van de eerste herziening van € 2,7 mln waarmee het totaal op € 7,9 mln komt.

Technische wijzigingen

In het taakveld Economische promotie opbrengsten logiesbelasting zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste wijzigingen zijn de structurele stijging van de uitvoeringskosten Parkeren door toename van aantal parkeerproducten (- € 10) herverdeling van de claim Basisregistraties (- € 8) en indexering 2021 en verder.

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat de logiesbelasting en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere de heffing, inning en het afhandelen van bezwaar en beroep. Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen van deze belastingsoort verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#).

Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen

Pagina 17

Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen

Binnen het taakveld Overige baten en lasten - Beheer Algemene Middelen geeft de gemeente invulling aan een sluitende begroting met een gezond meerjarenperspectief. Dit taakveld bevat de Algemene reserve, bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam / Rotterdamse Investeringsmotor, bestemmingsreserve Verkoopopbrengst Eneco, bestemmingsreserve taakmutaties gemeentefonds, concernbrede stelposten en de post onvoorzien.

Voortgang 2020

Weerstandsvermogen

Eén van de uitgangspunten van het gevoerde financieel beleid is dat het weerstandsvermogen minimaal 1,0 bedraagt. Hiervoor wordt verwezen naar de [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#). Omwille van een sluitend financieel meerjarenbeeld is op dit taakveld tot toevoegingen en onttrekkingen aan de Algemene reserve besloten.

Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

Gemeenten worden voor grote maatschappelijke en organisatorische opgaven gesteld. Een aantal daarvan is beter te realiseren als gemeenten gezamenlijk optrekken. Daarom zijn gemeenten (VNG) in 2018 gestart met de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU), waarvoor er jaarlijks een fonds beschikbaar wordt gesteld voor de financiering van collectieve activiteiten om de uitvoering in alle gemeenten te versterken. Deze activiteiten worden geïmplementeerd door de gemeenten zelf, in samenwerking met partners, zoals de Rijksoverheid. Het gaat bijvoorbeeld om: gemeenten ondersteunen bij digitale veiligheid, gemeenten ondersteunen bij het voldoen aan nieuwe wetgeving door middel van uitvoeringstoetsen, impactanalyses en implementatieondersteuning, beheer van voorzieningen die beschikbaar zijn voor alle gemeenten, zoals het 14+ netnummer, de taxatiewijzer WOZ, het gemeentelijk gegevensknooppunt in het sociaal domein, de raamcontracten in het sociaal domein en standaarden zoals de Gemeentelijke ICT Inkoopvoorwaarden (GIBIT). Daarnaast wordt ingezet op de opzet en uitvoering van een meerjarig programma voor de vernieuwing van de informatievoorziening van gemeenten (Common ground). Dit is nodig is voor betere dienstverlening, versterking van de samenwerking in de ketens van werk en inkomen en de omgevingswet en het voorkomen van onnodige dataduplicatie. De bijdrage per inwoner per jaar is ca. € 2,5 exclusief BTW.

Ontwikkelingen 2021-2024

De algemene uitkering van het gemeentefonds is geïndexeerd op basis van de loon- en prijsontwikkelingen van het Centraal Planbureau (CPB) zoals verwerkt in de meicirculaire gemeentefonds 2020. Als onderdeel van het fixeren van het gemeentefonds voor de jaren 2020 en 2021 worden deze percentages/bedragen niet meer bijgesteld.

De begroting 2021 is gebaseerd op inschattingen van inflatiepercentages van het Centraal Planbureau (CPB) van juni 2020. Nog niet gepubliceerde werkgeverspremies (met name pensioenpremies) én een nog niet afgesloten cao gemeenteambtenaren vanaf het jaar 2021 kunnen nog leiden tot financiële consequenties. Dit wordt meegenomen bij het opstellen van de Voorjaarsnota 2021.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen

Realisatie	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
2019	2020 (2e	2021	2022	2023	2024

	Herz.)					
Baten exclusief reserves	0	0	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	5.880	59.027	5.883	5.040	5.581	-1.694
Programmalasten	5.880	59.027	5.883	5.040	5.581	-1.694
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.969	3.124	5.883	5.040	5.581	-1.694
Kapitaallasten	8	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	52.000	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	3.903	3.903	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-5.880	-59.027	-5.883	-5.040	-5.581	1.694
Saldo voor reserveringen	-5.880	-59.027	-5.883	-5.040	-5.581	1.694
Reserves	17.700	-1.229.050	64.628	-11.761	-64.446	-63.699
Onttrekking reserves	8.614	81.413	92.324	21.582	5.070	8.600
Toevoeging reserves	16.500	1.377.651	44.749	50.643	86.817	84.599
Vrijval reserves	25.586	67.188	17.053	17.300	17.300	12.300
Saldo	11.820	-1.288.077	58.745	-16.801	-70.028	-62.006

x

Vergelijking begrotingssaldi Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	23.200	-23.682	-15.633	-21.919	-21.919	
Omissieregeling 2019	23.200	-23.682	-15.633	-21.919	-21.919	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	30.744	-12.227	-21.918	-20.003	-26.616	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	22.263	-290	-20.547	-13.659	-96.147	
10-maandsrapportage 2019	11.172	-290	-20.547	-13.659	-96.147	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	11.280					

Financiële bijstellingen

	2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024

Eerste Herziening 2020		-1.181.271	-20.547	-13.659	-96.147	-96.147
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-106.806	79.291	-3.142	26.120	34.142
Amendementen koers van de stad	Intensiveringen	0	769	0	0	0
Aanpassing jaarschijf 2024 Investeringsfonds Rotterdam	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	18.545
Actualisatie Gemeentefonds	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-31.500	-30.500	-30.500	-30.500
Bestuurlijke wens inzake koers van de stad	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-1.000	0	0	0
Financiële effecten verkoop aandelen Eneco Groep B.V.	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	7.403	6.403	5.403	4.403
Invulling stelpost bestuursopdracht Vastgoed	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-14.800	-14.800	-14.800	-14.800
Kapitaallasten investeringsbeleid 2024	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	-4.530
Nieuwe stelpost bestuursopdracht Vastgoed vanaf 2024	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	11.690
Vrijval stelpost indexatie 2020	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	1.500	0	0	0	0
Algemene Reserve	Reserves	-108.357	90.172	7.888	38.691	21.893
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam	Reserves	0	226	226	226	226
Conversie centrale bestemmingsreserves	Reserves	0	0	0	0	0
Voorziening Warmtebedrijf Rotterdam	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	51	28.021	27.641	27.100	27.215
Begroting na wijzigingen		-1.288.077	58.745	-16.801	-70.028	-62.006

Toelichting financiële bijstellingen

Aanpassing jaarschijf 2024 Investeringsfonds Rotterdam

In de Voorjaarsnota 2019 is besloten om het weerstandsvermogen sluitend en op norm te krijgen en te houden. Daartoe vindt er voor meerdere jaren een kasschuif ten laste van de Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR) plaats. Deze kasschuif heeft betrekking op de periode tot en met begrotingsjaar 2023. Vanaf begrotingsjaar 2024 vallen de middelen hierdoor vrij.

Actualisatie gemeentefonds

Op basis van de meicirculaire is voor de jaren 2020 en verder jaarlijks een bedrag van € 46,5 mln geraamd ten behoeve van indexatie/inflatieverwachtingen. Door de coronacrisis zijn de inflatieverwachtingen in de CPB-juniraming aanzienlijk naar beneden bijgesteld. Hierdoor bedraagt het indexeren in 2021 € 31,5 mln; voor de jaren 2022 en verder bedraagt dit € 30,5 mln. Door het fixeren van het gemeentefonds voor de jaren 2020 en 2021 vallen deze middelen vrij naar de algemene middelen.

Bestuurlijke wens inzake Koers van de Stad

Op 7 november 2019 heeft de raad de motie Koers van de stad aangenomen. Met de motie wordt beoogd de raad de gelegenheid te geven om voorafgaand aan het opstellen van de Voorjaarsnota aan het college wensen en bedenkingen mee te geven. In de begroting is voor 2021 eenmalig € 1 mln gereserveerd.

Amendementen koers van de stad

Tijdens de raadsbehandeling van begroting 2021 is gedeeltelijk invulling aan de motie Koers van de Stad gegeven. De raad heeft daartoe verschillende [amendementen](#) voor een totaalbedrag van € 769 aangenomen. De amendementen zijn verwerkt op de betreffende programma's en taakvelden. Het resterende bedrag voor deze motie bedraagt € 231.

Financiële effecten verkoop aandelen Eneco Groep B.V.

Als gevolg van de verkoop van de aandelen Eneco zal de gemeente vanaf 2021 minder inkomsten uit dividend realiseren. In de begroting en meerjarenraming 2020 is nog rekening gehouden met een jaarlijks dividend van € 14,85 mln. Tegelijkertijd levert de verkoop voor langere tijd een financieringsvoordeel op. Dit voordeel wordt geraamd op structureel € 6,45 mln. Per saldo leidt de verkoop van Eneco tot een structureel begrotingsknelpunt van € 8,4 mln.

Met de vaststelling van de Beleidsnota Investerings Rotterdam 2020 heeft de raad besloten dat, indien met de verkoop van bezit begrote inkomsten wegvallen, de verkoopopbrengst kan worden ingezet om de begrotingstegenvaller op te vangen. Op grond hiervan wordt voorgesteld om een deel van de verkoopopbrengst Eneco (€ 30,9 mln) aan te wenden voor het geleidelijk – gedurende een periode van 8 jaar - opvangen van het eerder genoemde structurele begrotingsknelpunt van € 8,4 mln.

Invulling stelpost Bestuursopdracht Vastgoed (-€14,8 mln) / Nieuwe stelpost Bestuursopdracht Vastgoed (-€11,7 mln)

In de Voorjaarsnota 2019 is besloten om voor de jaarschijven 2021 en verder € 14,8 mln toe te kennen aan vastgoed en de tegenhanger daarvan vooralsnog als concernbrede stelpost op dit taakveld te ramen. De opdracht binnen de Bestuursopdracht Vastgoed was te komen tot een toekomstbestendige begroting vastgoed: eenduidig opgebouwd, meerjarige doorrekening op basis van gemaakte afspraken en zonder stelposten. Er is een nieuwe meerjarenbegroting opgebouwd op basis van realistische inschatting van de kosten en baten. De nieuwe begroting vastgoed biedt mogelijkheden om de bij Voorjaarsnota 2019 opgenomen reeks (concernbrede) stelposten op te lossen: tot 2024 is dit mogelijk. Hierdoor resteert er echter een tekort van € 11,7 mln in 2024. Hiervoor wordt opnieuw een concernbrede stelpost opgenomen. Voorjaarsnota 2021 zal een oplossing bevatten hoe deze stelpost kan worden opgelost (zie ook [taakveld Beheer overige gebouwen en gronden](#)).

Kapitaallasten investeringsbeleid 2024

Met de vaststelling van de Beleidsnota Investerings Rotterdam 2020 wordt vanaf 2024 1/3e deel van de reële groei van de algemene uitkering uit het gemeentefonds en van de inkomsten uit belastingen ingezet voor het

borgen van de investeringsruimte voor nieuwe, financieel onrendabele investeringen in de jaren 2020 e.v.. Dit leidt bij de huidige groeiverwachtingen tot een structurele claim van ca. € 4,5 mln in 2024.

Vrijval stelpost indexatie 2020

Doordat de inflatieverwachtingen naar beneden zijn bijgesteld kan dit deel van de stelpost indexatie in 2020 vrij vallen.

Algemene Reserve

Voor een sluitende meerjarenbegroting wordt het geraamde saldo verrekend met de Algemene reserve.

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam

Vanwege de Verzelfstandiging Sportbedrijf dient de toegekende dekking vanuit Investeringsfonds Rotterdam (IFR) / Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) voor kapitaallasten anders verwerkt te worden. Op grond daarvan is de beoogde onttrekking omgezet in een lagere toevoeging aan het IFR / RIM.

Conversie centrale bestemmingsreserves

De jaarlijkse vrijval € 5 mln. bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR) voor 1e Tranche Nationaal Programma Rotterdam Zuid eindigt in 2023. Deze is in 2024 ongedaan gemaakt. In 2019 is besloten om € 62,8 mln. voor Energietransitie uit het IFR te lenen in afwachting van de verkoop van de aandelen Eneco. Nu deze verkoop is afgerond en een bestemmingsreserve is gevormd waaraan de verkoopopbrengsten zijn toegevoegd, wordt deze tijdelijke leningconstructie teruggedraaid.

Voorziening Warmtebedrijf Rotterdam

Vooruitlopend op de herstructurering van het Warmtebedrijf Rotterdam wordt een voorziening gevormd van € 52 mln. voor eventuele dekkingsproblematiek. Dekking hiervoor vindt plaats vanuit de Kredietrisicoreserve.

Technische wijzigingen

Het betreft saldoneutrale wijziging met betrekking tot indexering 2021 - 2024 en verwerking van de steunmaatregelen Ahoy en Blijdorp. Conform het voorstel van de aanwending van de eerste tranche van de Eneco-middelen wordt gespreid over 2020 en 2021 een bedrag van € 9,5 mln gereserveerd in de Kredietrisicoreserve voor de dekking van de risico's die samenhangen met te verstrekken leningen aan Blijdorp en Ahoy.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Besluit Begroten en Verantwoorden provincies en gemeenten 2016](#)
- [Financiële Verhoudingswet](#)

Beleidskaders

- [Verordening Financiën Rotterdam 2013](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat de Algemene Reserve, bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam / Rotterdamse Investeringsmotor, bestemmingsreserve Verkoopopbrengsten Eneco, bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds, concernbrede stelposten en de post onvoorzien.

De Algemene reserve behoort tot het weerstandsvermogen, dat middelen omvat die de gemeente vrij kan inzetten om het begrotingsbeeld sluitend te houden en om onvoorziene financiële risico's af te dekken. Het onderdeel [Reserves](#) bevat het meerjarig verloop van deze reserve.

In het coalitieakkoord is als uitgangspunt opgenomen dat er gestuurd wordt op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0. Daarbij is het weerstandsvermogen geënt op de financiële risico's. Verwezen wordt naar de paragraaf [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)

Het IFR (Investeringsfonds Rotterdam) is een bestemmingsreserve. De gelden in deze reserve zijn bedoeld om in het kader van de meerjarige investeringsplanning concernbrede investeringsprojecten te kunnen dekken.

Het BBV schrijft voor dat de begroting een post onvoorzien bevat, zonder hiervoor een maximale of minimale hoogte voor te schrijven. Rotterdam heeft in 2017 de hoogte van dit bedrag structureel begroot op € 600. Dit komt neer op € 1,00 per inwoner.

OZB niet-woningen

Pagina 18

OZB niet-woningen

Dit taakveld bevat de onroerendezaakbelasting (OZB) op het eigendom en het gebruik door bedrijven van onroerende zaken anders dan woningen.

Voortgang 2020

De maatregelen die wereldwijd genomen zijn i.v.m. Covid-19 hebben een grote impact op zowel ondernemers als burgers (particulieren). Er zijn nog geen cijfers beschikbaar over betaalgedrag tijdens corona, omdat invordering vanwege de coronacrisis tijdelijk werd stopgezet en weer in augustus is opgestart. Inzicht in het effect hiervan (cijfers) gaan we komende maanden opbouwen.

Het is de verwachting dat er meer betalingsregelingen zullen worden afgesproken, dat het bedrag dat wij oninbaar

lijden omhoog gaat en dat er meer faillissementen zullen komen. Voorziening oninbaar lijdten zullen we daarop moeten aanpassen en inkomsten zullen lager uitvallen dan begroot (vanwege faillissementen en trager betaalgedrag).

Invordering is zoals genoemd weer opgestart, we houden rekening met moeilijkheden en maken in deze coronatijd ruimhartigere afspraken met die belastingplichtigen die nu niet (volledig) kunnen betalen. Uiteraard binnen de geldende wet- en regelgeving.

Ontwikkelingen 2021-2024

Grote aanpassingen in de gemeentelijke belastingen staan niet op stapel. Uiteraard voeren we aanpassingen in de landelijke wetgeving tijdig door. Rotterdam doet actief mee aan landelijke onderzoek naar de toename van bezwaren via no cure no pay -bureaus. We bereiden ons voor op de ontwikkeling naar één basisregistratie voor objectgegevens. Verder werken we continu aan het verbeteren van de dienstverlening door digitalisering en toegankelijke heldere communicatie, zowel online als fysiek.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten OZB niet-woningen	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	189.247	197.975	199.279	199.279	199.279	199.359
Bijdragen rijk en medeoverheden	5	0	0	0	0	0
Belastingen	186.251	197.975	199.279	199.279	199.279	199.359
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0	0	0
Overige baten	2.990	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	9.651	10.074	9.996	9.996	10.007	10.007
Apparaatslasten	4.336	6.086	6.017	6.017	6.028	6.028
Inhuur	239	321	189	183	183	183
Overige apparaatslasten	121	172	200	201	201	201
Personeel	3.976	5.593	5.627	5.634	5.644	5.644
Intern resultaat	19	15	7	6	6	6
Intern resultaat	19	15	7	6	6	6
Programmalasten	5.297	3.973	3.973	3.973	3.973	3.973
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	0	0	0	0	0
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0

Overige programmalasten	5.297	3.973	3.973	3.973	3.973	3.973
Saldo voor vpb en reserveringen	179.595	187.901	189.284	189.283	189.273	189.353
Saldo voor reserveringen	179.595	187.901	189.284	189.283	189.273	189.353
Saldo	179.595	187.901	189.284	189.283	189.273	189.353

x

Vergelijking begrotingssaldi OZB niet-woningen	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	176.699	177.847	177.847	177.847	177.847	
Omissieregeling 2019	176.645	177.812	177.812	177.812	177.812	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	176.901	180.766	180.766	180.766	180.766	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	172.200	180.750	180.779	180.791	180.791	
10-maandsrapportage 2019	172.169	180.750	180.779	180.791	180.791	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	179.595					

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen OZB niet-woningen		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		179.415	180.779	180.791	180.791	180.791
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		8.487	8.505	8.493	8.482	8.562
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	35	0	0	0	0
OZB	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	7.460	5.525	5.525	5.525	5.605
Uitbreiding formatie door meer invorderingsactiviteiten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-58	-58	-58	-58
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	992	3.038	3.025	3.014	3.014
Begroting na wijzigingen		187.901	189.284	189.283	189.273	189.353

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

OZB

Met ingang van 2019 is vanwege de invoering van de taakvelden, een verdeling gemaakt van de OZB-opbrengsten tussen de taakvelden OZB woningen en OZB niet woningen. De achterliggende posten zijn daartoe gesplitst naar beide taakvelden. Dit heeft in 2019 geleid tot een vertekend beeld omdat de opgenomen verdeling van de begroting naar deze taakvelden nog niet conform de tariefbepaling was. Hierdoor worden de OZB-opbrengsten conform de tariefbepaling meerjarig herverdeeld. Dit leidt ertoe dat de OZB-opbrengsten voor het taakveld OZB-woningen meerjarig worden verlaagd met 3,5 miljoen en de OZB-opbrengsten voor het taakveld OZB niet woningen meerjarig worden verhoogd met € 3,5 mln.

Bij de onroerendezaakbelasting niet woningen zien we voor 2020 een hogere opbrengst van per saldo € 4 mln. Deze hogere opbrengst wordt voornamelijk veroorzaakt door een positieve waardeontwikkeling in het havengebied. Vanaf 2021 wordt de begroting OZB niet woningen meerjarig verhoogd met € 2 mln. De oorzaak van deze verhoging is de areaaluitbreiding in het havengebied.

Uitbreiding formatie door meer invorderingsactiviteiten

De afgelopen jaren is geconstateerd dat er sprake is van hogere aanmanings – en vervolgingsopbrengsten als gevolg van een verbeterd invorderingsproces. Dit heeft ook geleid tot meer werkvoorraad bij de deurwaarders. Het aantal assistent deurwaarders wordt daarom met 2 fte structureel uitgebreid. De extra lasten zijn verwerkt op de verschillende taakvelden belastingen. Binnen het taakveld OZB niet woningen heeft dit geleid tot een meerjarige bijstelling van € 58.

Technische wijzigingen

In het taakveld OZB niet woningen zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste wijzigingen zijn de herverdeling van de dotatie dubieuze debiteuren van taakveld OZB niet woningen naar taakveld OZB woningen conform tariefbepaling (€ 1,3 mln), structurele stijging van de uitvoeringskosten Parkeren door toename van aantal parkeerproducten (- € 185) herverdeling van de claim Basisregistraties (- € 140), indexering vanaf 2021 en diverse kleine technische wijzigingen (- € 7).

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat de onroerend zaakbelasting (OZB) op het eigendom en het gebruik door bedrijven van onroerende zaken anders dan woningen. De uitvoeringskosten bevatten onder andere het taxeren en waarderen van niet-woningen, de heffing en inning van de OZB en het afhandelen van bezwaar en beroep. Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen van deze belastingsoort verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#).

OZB woningen

Dit taakveld bevat de onroerendezaakbelasting (OZB) op het eigendom van woningen.

Voortgang 2020

De maatregelen die wereldwijd genomen zijn i.v.m. Covid-19 hebben een grote impact op zowel ondernemers als burgers (particulieren). Er zijn nog geen cijfers beschikbaar over betaalgedrag tijdens corona, omdat invordering vanwege de coronacrisis tijdelijk werd stopgezet en weer in augustus is opgestart. Inzicht in het effect hiervan (cijfers) gaan we komende maanden opbouwen.

Het is de verwachting dat er meer betalingsregelingen zullen worden afgesproken, dat het bedrag dat wij oninbaar lijden omhoog gaat en dat er meer faillissementen zullen komen. Voorziening oninbaar lijden zullen we daarop moeten aanpassen en inkomsten zullen lager uitvallen dan begroot (vanwege faillissementen en trager betaalgedrag).

Invordering is zoals genoemd weer opgestart, we houden rekening met moeilijkheden en maken in deze coronatijd ruimhartigere afspraken met die belastingplichtigen die nu niet (volledig) kunnen betalen. Uiteraard binnen de geldende wet- en regelgeving.

Ontwikkelingen 2021-2024

Grote aanpassingen in de gemeentelijke belastingen staan niet op stapel. Uiteraard voeren we aanpassingen in de landelijke wetgeving tijdig door. Rotterdam doet actief mee aan landelijke onderzoek naar de toename van bezwaren via no cure no pay -bureaus. We bereiden ons voor op de ontwikkeling naar één basisregistratie voor objectgegevens. Verder werken we continu aan het verbeteren van de dienstverlening door digitalisering en toegankelijke heldere communicatie, zowel online als fysiek.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten OZB woningen	Realisatie 2019	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	2024
Baten exclusief reserves	59.293	60.052	61.575	61.575	61.575	61.575
Bijdragen rijk en medeoverheden	6	0	0	0	0	0
Belastingen	59.287	60.052	61.575	61.575	61.575	61.575
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	4.351	5.382	5.330	5.330	5.337	5.337
Apparaatslasten	4.329	4.048	4.001	4.002	4.009	4.009
Inhuur	243	214	126	122	122	122
Overige apparaatslasten	126	114	133	133	133	133

Personeel	3.959	3.720	3.743	3.747	3.754	3.754
Intern resultaat	22	10	5	4	4	4
Intern resultaat	22	10	5	4	4	4
Programmalasten	0	1.324	1.324	1.324	1.324	1.324
Overige programmalasten	0	1.324	1.324	1.324	1.324	1.324
Saldo voor vpb en reserveringen	54.942	54.670	56.245	56.245	56.238	56.238
Saldo voor reserveringen	54.942	54.670	56.245	56.245	56.238	56.238
Saldo	54.942	54.670	56.245	56.245	56.238	56.238

x

Vergelijking begrotingssaldi OZB woningen	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	58.287	58.287	58.287	58.287	58.287	
Omissieregeling 2019	58.230	58.253	58.253	58.253	58.253	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	58.235	59.075	59.575	59.575	59.575	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	58.228	59.063	59.591	59.603	59.603	
10-maandsrapportage 2019	58.191	59.063	59.591	59.603	59.603	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	54.942					

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen OZB woningen		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		59.652	59.591	59.603	59.603	59.603
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-4.982	-3.346	-3.358	-3.365	-3.365
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	23	0	0	0	0
OZB	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-3.460	-3.525	-3.525	-3.525	-3.525
Uitbreiding formatie door meer invorderingsactiviteiten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-38	-38	-38	-38
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-1.545	218	206	199	199
Begroting na wijzigingen		54.670	56.245	56.245	56.238	56.238

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

OZB

Met ingang van 2019 is, vanwege de invoering van de taakvelden, een verdeling gemaakt van de OZB-opbrengsten tussen de taakvelden OZB woningen en OZB niet woningen. De achterliggende posten zijn daartoe gesplitst naar beide taakvelden. Dit heeft in 2019 geleid tot een vertekend beeld omdat de opgenomen verdeling van de begroting naar deze taakvelden nog niet conform de tariefbepaling was. Hierdoor worden de OZB-opbrengsten conform de tariefbepaling meerjarig herverdeeld. Dit leidt ertoe dat de OZB-opbrengsten voor het taakveld OZB-woningen meerjarig worden verlaagd met € 3,5 mln en de OZB-opbrengsten voor het taakveld OZB niet woningen meerjarig worden verhoogd met € 3,5 mln.

Uitbreiding formatie door meer invorderingsactiviteiten

De afgelopen jaren is geconstateerd dat er sprake is van hogere aanmanings – en vervolgingsopbrengsten als gevolg van een verbeterd invorderingsproces. Dit heeft ook geleid tot meer werkvoorraad bij de deurwaarders. Het aantal assistent deurwaarders wordt daarom met 2 fte structureel uitgebreid. De extra lasten zijn verwerkt op de verschillende taakvelden belastingen. Binnen het taakveld OZB woningen heeft dit geleid tot een meerjarige bijstelling van € 38.

Technische wijzigingen

In het taakveld OZB woningen zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste wijzigingen zijn de herverdeling van de dotatie dubieuze debiteuren van taakveld OZB niet woningen naar taakveld OZB woningen conform tariefbepaling (- € 1,3 mln), structurele stijging van de uitvoeringskosten Parkeren door toename van aantal parkeerproducten (- € 123) herverdeling van de claim Basisregistraties (- € 93), indexering 2021 en verder en diverse kleine technische wijzigingen (- € 5).

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat de onroerend zaakbelasting (OZB) op het eigendom van woningen. De uitvoeringskosten bevatten onder andere het taxeren en waarderen van woningen, de heffing en inning van de OZB en het afhandelen van bezwaar en beroep. Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen van deze belastingsoort verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#).

Treasury

Dit taakveld betreft de activiteiten van de gemeente voor de treasuryfunctie en het beheer van deelnemingen en van verbonden partijen. Op dit taakveld verantwoordt het college de rentelasten voor aangetrokken gelden, de ontvangsten uit doorbelaste omslagrente, de ontvangsten op verstrekte leningen en garanties, de ontvangen dividenden uit deelnemingen en de kosten voor juridisch advisering.

Voortgang 2020

Beleidskader verbonden partijen en governance samenwerkingsrelaties

Begin 2020 heeft de raad het 'Beleidskader verbonden partijen en governance samenwerkingsrelaties vastgesteld waarin de leidende principes van de raad over het aangaan, beheren en afstoten van verbonden partijen zijn vastgesteld. Ook biedt het beleidskader handvatten voor het vormgeven van de governance van diverse partijen waarmee de gemeente samenwerkt, bijvoorbeeld vanwege een subsidie- of inkooprelatie.

Warmtebedrijf

Bij het opstellen van deze begroting kent het omvangrijke en complexe dossier Warmtebedrijf een grote onzekerheid. Het college legt momenteel de laatste hand aan een rapportage over een aantal mogelijke toekomstscenario's. Deze scenario's worden binnenkort aan de raad voorgelegd voor besluitvorming. Pas na besluitvorming over de toekomstscenario's voor het Warmtebedrijf is een goede inschatting van de gevolgen voor de begroting van de gemeente te maken. Ook kunnen dan pas de risico's goed in beeld worden gebracht. Dit zal worden verwerkt in de eerste herziening begroting 2021 / voorjaarsnota 2021. Wel is er aanleiding om enige aanpassingen in het weerstandsvermogen aan te brengen. Deze wijzigingen worden in de [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#) toegelicht.

Dividendopbrengsten

Uit recentelijke informatie van de vennootschappen waarin de Gemeente deelneemt blijkt dat de geraamde meerjaren dividend bijgesteld dienen te worden. Dit is deels als gevolg van de corona-effecten. In de [paragraaf verbonden partijen](#) is nadere informatie opgenomen over de ontwikkelingen, risico's en financiën van de verschillende deelnemingen.

Solvabiliteit

In maart van dit jaar is de verkoop van de Eneco-aandelen afgerond. De verkoopprijs voor de Rotterdamse aandelen bedroeg € 1,3 miljard. Dit bedrag is in zijn geheel als resultaat in de bestemmingsreserve

Verkoopopbrengst Eneco gestald tot verdere besluitvorming plaatsvindt over de aanwending van deze middelen. Totdat dit zich vervolgens vertaalt in concrete uitgaven worden de liquide middelen gebruikt om de gemeentelijke schuldpositie te verminderen. Hierdoor verbeteren zowel de solvabiliteit als de netto schuldquote aanzienlijk. De geraamde solvabiliteit per ultimo 2020 stijgt naar 56,9% en de geraamde netto schuldquote daalt naar 19,5%. Bij aanwending van de Eneco-middelen zal de schuldpositie weer toenemen en dit heeft een tegenovergesteld effect op beide ratio's. In de paragraaf [Financiële kengetallen](#) is nadere informatie opgenomen.

Renteontwikkelingen

Het renteomslagstelsel is geregeld in de gemeentelijke regelgeving. Dit stelsel houdt in dat de vermogenskosten aan de gemeentelijke producten worden doorberekend op basis van de boekwaarde van de onderliggende investeringen. De rente die hiervoor wordt gehanteerd, is de omslagrente. Deze rente wordt jaarlijks vastgesteld op basis van richtlijnen van de commissie BBV. Voor 2020 is deze omslagrente vastgesteld op 2,0%; voor 2021 wordt de omslagrente verlaagd naar 1,75%. De bespaarde rente wordt vanaf 2021 eveneens verlaagd van 2,0% naar 1,75%. De rente die intern wordt toegerekend aan de grondexploitaties wordt vanaf 2020 verlaagd van 1,4% naar 0,8%. De rente die wordt vergoed over de pensioenvoorziening Bestuurders wordt met ingang van 2020 verlaagd van 1,577% naar 0,29%.

Ontwikkelingen 2021-2024

Voor een toelichting op de ontwikkelingen voor de periode 2021-2024 op het gebied van beheer van deelnemingen wordt verwezen naar de paragraaf [Verbonden Partijen](#); voor die op het gebied van treasury naar de paragraaf [Financiering](#); en voor de ontwikkelingen van de hiermee samenhangende financiële kerngetallen naar de [Financiële kerngetallen](#).

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Treasury	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	154.480	1.411.552	92.337	92.361	98.124	98.623
Dividenden	144.495	115.914	87.004	87.575	93.915	94.958
Financieringsbaten	10.635	1.295.762	5.461	4.918	4.344	3.804
Overige opbrengsten derden	74	23	18	12	7	2
Overige baten	-724	-147	-147	-145	-143	-140
Lasten exclusief reserves	-12.515	-27.042	-28.547	-28.127	-26.582	-26.484
Apparaatslasten	0	0	0	0	0	0
Personeel	0	0	0	0	0	0
Programmalasten	-12.515	-27.042	-28.547	-28.127	-26.582	-26.484

Financieringslasten	37.371	22.824	20.478	25.503	28.345	28.257
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	4.652	3.384	2.770	2.747	2.723	2.699
Kapitaallasten	-55.920	-53.410	-52.090	-56.672	-57.945	-57.735
Overige programmalasten	1.381	159	295	295	295	295
Saldo voor vpb en reserveringen	166.995	1.438.594	120.884	120.489	124.706	125.107
Saldo voor reserveringen	166.995	1.438.594	120.884	120.489	124.706	125.107
Reserves	-52.465	-42.412	-40.490	-37.337	-36.630	-37.488
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
Toevoeging reserves	52.465	42.412	40.490	37.337	36.630	37.488
Saldo	114.530	1.396.182	80.394	83.152	88.076	87.619

x

Vergelijking begrotingssaldi Treasury	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	93.452	95.832	91.208	90.117	90.117	
Omissieregeling 2019	93.452	95.832	91.208	90.117	90.117	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	110.198	103.673	93.656	92.079	91.917	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	114.373	99.749	92.060	89.077	85.699	
10-maandsrapportage 2019	116.519	99.749	92.060	89.077	85.699	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	114.530					

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Treasury		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		1.396.553	92.060	89.077	85.699	85.699
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-371	-11.666	-5.925	2.377	1.920
Actualisatie dividenduitkeringen deelnemingen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-9.530	-8.473	-1.971	-928
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Actualisatie rente grondexploitaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0

Financiële effecten verkoop aandelen Eneco Groep B.V.	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-8.403	-8.403	-8.403	-8.403
Actualisatie rente	Reserves	-906	11.078	15.886	17.808	16.033
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam	Reserves	0	340	403	427	509
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	535	-5.151	-5.338	-5.484	-5.290
Begroting na wijzigingen		1.396.182	80.394	83.152	88.076	87.619

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie dividenduitkeringen deelnemingen

Op basis van recente informatie over onze deelnemingenportefeuille zijn de bestaande meerjaren verwachtingen omtrent de te ontvangen dividendinkomsten geactualiseerd. Deze actualisatie leidt tot lagere dividendopbrengsten dan eerder geraamd. Deze lagere dividendopbrengsten zijn vooral toe te schrijven aan Evides -€ 1,4 mln in 2021 tot € 0,2 mln in 2024, luchthaven Schiphol -€ 2,7 mln in 2021, Stedin -€ 5,1 mln in 2021, -€ 7,6 mln in 2022 en -€ 2,6 in 2023 en 2024. Van de lagere dividendopbrengsten 2021 is in totaal -€ 5,2 mln het gevolg van de coronamaatregelen (-€ 2,5 mln Stedin en -€ 2,7 mln luchthaven Schiphol). Hiertegenover wordt voor het Havenbedrijf Rotterdam meer dividend geraamd van -€ 0,2 mln in 2021 oplopend tot € 1,4 in 2024.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringen alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf Investerings](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldoneutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Actualisatie rente grondexploitaties

De actualisatie van het volume aan investeringen / desinvesteringen leiden tot een neerwaartse ramingsbijstelling van de rente die wordt toegerekend aan de grondexploitaties. Voor meer informatie zie [paragraaf Grondbeleid](#).

Financiële effecten verkoop aandelen Eneco Groep B.V.

Als gevolg van de verkoop van de aandelen Eneco vallen de geraamde meerjarige dividendopbrengsten weg. Deze worden deels gecompenseerd door de lagere financieringsbehoefte wat doorwerkt in de externe rentelasten. Tegelijk wordt er meer bespaarde rente berekend over de gereserveerde middelen. Deze rente (€ 19,3 mln) wordt toegevoegd aan het Investeringsfonds Rotterdam / Rotterdamse Investeringsmotor. Voor de jaarschijven 2021 en verder leidt dit voor het taakveld Treasury tot een nadelig effect van € 8,4 mln.

Actualisatie rente

Het renteomslagstelsel is geregeld in de gemeentelijke regelgeving. Dit stelsel houdt in dat de financieringskosten

aan de gemeentelijke taakvelden worden doorberekend op basis van de boekwaarde van de onderliggende investeringen. De rente die hiervoor wordt gehanteerd, is de omslagrente. Deze rente wordt jaarlijks vastgesteld op basis van richtlijnen van de commissie BBV. Voor 2020 is deze omslagrente vastgesteld op 2,0%; voor 2021 wordt voorgesteld de omslagrente vast te stellen op 1,75%. Dit is het gevolg van het feit dat de actuele en verwachte marktrente lager is dan eerder geraamd. Het interne omslagpercentage dat wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE) wordt vanaf 2020 bijgesteld van 1,4% naar 0,8%. Verder bestaan er specifieke regels voor het toerekenen van rente aan de pensioenvoorzieningen bestuurders en gebieden. Dat percentage wordt vanaf 2020 van 1,577% bijgesteld naar 0,29%. Tegelijkertijd wordt ook de bespaarde rente die toegevoegd wordt aan de Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR) / Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) verlaagd van 2,0% naar 1,75%. Actualisatie hiervan leidt tot lagere lasten in de periode 2021 – 2024 van € 11 mln tot € 16 mln per jaar op het taakveld Treasury. Via de technische wijzigingen wordt de verlaging van de omslagrente aan de overige taakvelden doorgerekend.

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR)

Dit betreft ten eerste de verlaging van de onttrekkingen aan het Investeringsfonds Rotterdam (IFR) / Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) vanwege verlaging van de omslagrente van 2,00% naar 1,75%.

Daarnaast bleek bij Jaarrekening 2019 de omvang van de reserves en voorzieningen hoger dan geraamd. Dit leidt in 2020 en verdere jaren tot hogere bespaarde rente en lagere externe rentelasten. Deze bespaarde rente (€ 1,7 mln) wordt toegevoegd aan het Investeringsfonds Rotterdam. Voor het taakveld Treasury is het effect budgettair neutraal.

Technische wijzigingen

In taakveld Treasury zijn enkele technische wijzigingen met betrekking tot de verstrekte geldleningen en de rentetoevoeging aan pensioenvoorzieningen verwerkt. De kosten voor waardetransport en betalingsverkeer worden met ingang van 2020 verantwoord op het taakveld Concernondersteuning Overhead. Hiervoor heeft budgetoverheveling € 535 plaats gevonden bij de 2e Herziening. Daarnaast wordt, zoals beschreven bij de actualisatie rente, de verlaging van de omslagrente aan de overige taakvelden doorgerekend.

Vanwege de verlaging van de marktrente wordt met ingang van het boekjaar 2021 de omslagrente verlaagd van 2,0% naar 1,75%. Deze verlaging wordt doorberekend in de kostprijsdekkende huren die de gemeente bij derden in rekening brengt en in de leningen aan derden tegen omslagrente. De verlaging wordt daarmee aan derden gegund en verklaart grotendeels dit nadeel voor de gemeente. Daarnaast is deze mutatie het gevolg van een aanpassing van de annuïtaire afschrijvingen van commercieel vastgoed door verlaging van de omslagrente.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Burgerlijk Wetboek Boek 2 \(rechtspersonen\)](#)
- [Financiële Verhoudingswet](#)
- [Wet Financiering decentrale overheden \(Fido\)](#)
- [Code Corporate Governance](#)

Beleidskaders

- [Treasurystatuut Rotterdam 2015](#)
- [Verordening Financiën Rotterdam 2013](#)
- [Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014](#)
- [Beleidskader Verbonden Partijen en governance samenwerkingrelaties](#)
- [Besluit begroting en verantwoording \(BBV\)](#)

Beleidsmonitoren

- Beheerverslag Deelnemingen 2018 - 2019 (nog te publiceren)
- [Beheerverslag Deelnemingen 2017 - 2018](#)
- [Beheerverslag Deelnemingen 2016 - 2017](#)
- [Beheerverslag Deelnemingen 2015 - 2016](#)
- [Beheerverslag Deelnemingen 2014](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld betreft de activiteiten van de gemeente voor de treasuryfunctie, het beheer van deelnemingen en van verbonden partijen. Op dit taakveld verantwoordt het college de rentelasten voor aangetrokken gelden, de ontvangsten uit doorbelaste omslagrente, de ontvangsten op verstrekte leningen en garanties, de ontvangen dividenden uit deelnemingen en de kosten voor juridisch advisering.

Vennootschapsbelasting (VpB)

Pagina 21

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Op dit taakveld boekt de gemeente de raming van het te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last.

Voortgang 2020

Op het taakveld Vennootschapsbelasting (Vpb) boekt de gemeente de raming van het totaal te betalen bedrag aan vennootschapsbelasting als last. Het gaat om het geraamde bedrag van de aanslag vennootschapsbelasting voor het betreffende begrotingsjaar of verantwoordingsjaar. Dit bedrag is de gemeente verschuldigd vanwege de fiscale winst die de gemeente per saldo realiseert op ondernemingsactiviteiten in het begrotingsjaar, na eventuele verrekening van fiscale verliezen uit eerdere begrotingsjaren.

De bestaande gemeentelijke activiteiten lease, bedrijfsreiniging, containerservice en verkoop restafval (deels) vallen onder deze belastingplicht. De totale lasten raamt en verantwoordt de gemeente op dit taakveld. De Vpb-belastingplicht wordt op de betreffende taakvelden waar deze ontstaat, nader toegelicht.

De Rijksbelastingdienst heeft de gemeente Rotterdam eind 2019 een aanslag Vpb over heffingsjaar 2016 opgelegd. Daarin wordt de gemeente behoudens voor bovengenoemde activiteiten ook aangeslagen voor de activiteiten verhuur reclame-uitingen en veilingen brandstofverkooppunten. De gemeente neemt hierbij het standpunt in dat geen sprake is van Vpb-plichtige ondernemersactiviteiten, maar van normaal vermogensbeheer. Tegen dit deel van de aanslag heeft de gemeente bezwaar derhalve ingediend. Dit bezwaar is door de Rijksbelastingdienst niet gehonoreerd, waarop de gemeente beroep bij de belastingrechter heeft aangetekend. De betwiste Vpb-lasten voor verhuur reclame-uitingen en veilingen brandstofverkooppunten 2016 e.v.j. worden geheel voorzien.

Ontwikkelingen 2021-2024

De ontwikkelingen in komende jaren zullen vooral in het teken staan van de voortgang en uitkomsten van de door de gemeente ingestelde bezwaar- beroepsgangen tegen de door de Rijksbelastingdienst opgelegde belastingaanslagen voor die activiteiten waarvan de gemeente betwist dat deze onder de bepalingen van de vennootschapsbelasting vallen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Vennootschapsbelasting (VpB)	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Lasten exclusief reserves	0	0	0	0	0	0
Intern resultaat	0	0	0	0	0	0
Intern resultaat	0	0	0	0	0	0
Programmalasten	0	0	0	0	0	0
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	4.799	1.440	800	800	800	800
Saldo voor reserveringen	-4.799	-1.440	-800	-800	-800	-800
Saldo	-4.799	-1.440	-800	-800	-800	-800

Vergelijking begrotingssaldi Vennootschapsbelasting (VpB)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	-800	-800	-800	-800	-800	
Omissieregeling 2019	-800	-800	-800	-800	-800	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	-800	-800	-800	-800	-800	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	-800	-800	-800	-800	-800	
10-maandsrapportage 2019	-5.245	-800	-800	-800	-800	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	-4.799					

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Vennootschapsbelasting (VpB)	2e Herziening		Begroting 2021		
	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020	-1.440	-800	-800	-800	-800
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021	0	0	0	0	0
Begroting na wijzigingen	-1.440	-800	-800	-800	-800

Toelichting financiële bijstellingen

N.v.t.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Wet modernisering vpb-plicht overheidsbedrijven \(2016\)](#)

Omschrijving taakveld

Door de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen (Vpb) zijn onder meer gemeenten met ingang van 2016 voor ondernemingsactiviteiten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Op dit taakveld boekt de gemeente de raming van het te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last. Het gaat om het geraamde bedrag van de aanslag vennootschapsbelasting voor het betreffende begrotingsjaar of verantwoordingsjaar. Dit bedrag is de gemeente verschuldigd vanwege de fiscale winst die de gemeente per saldo realiseert op ondernemingsactiviteiten in het begrotingsjaar, na eventuele verrekening van fiscale verliezen uit eerdere begrotingsjaren. Hoewel op dit moment niet duidelijk is welke gemeentelijke activiteiten de

Rijksbelastingdienst onder de bepalingen van het Vpb wil scharen, gaat de gemeente Rotterdam er momenteel van uit dat de activiteiten lease, bedrijfsreiniging, containerservice en verkoop restafval (deels) onder deze belastingplicht vallen. De totale lasten raamt de gemeente voor 2020 en volgende jaren op structureel € 800. De Vpb-belastingplicht wordt op de betreffende taakvelden waar deze ontstaat, nader toegelicht.

Beheer van de stad

Pagina 22

Beheer van de stad

Een schone, hele en veilige buitenruimte die de Rotterdammers en haar bezoekers optimaal kunnen benutten, waarbij wijkgestuurd werken, verduurzaming en circulariteit voorop staan. Dit met het oog op de opgaven van de stad rondom verdichting en klimaatadaptatie die een innovatieve aanpak vereisen.

TAAKVELD 1

Afval - Grondstoffen

De gebruikers van de stad in staat stellen om gescheiden en verantwoord afval als grondstof aan te bieden door professionele oplossingen in te zetten, passend bij het gebied.

De Grondstoffennota en het programma Rotterdam Circulair worden separaat vastgesteld en bevatten aanvullende kaders en maatregelen voor de periode 2019-2022.

TAAKVELD 2

Begraafplaatsen en crematorium

Gemeentelijke begraafplaatsen en crematorium zijn voor iedereen veilig, beschikbaar en toegankelijk. Bezoekers zijn tevreden over de dienstverlening en het resultaat van de wijze waarop de gemeente deze (openbare ruimte) beheert en onderhoudt.

De inrichting, beheer en onderhoud van de gemeentelijk begraafplaatsen en crematorium dragen bij aan Rotterdamse klimaat- en circulaire doelstellingen (weerbaarheid).

TAAKVELD 3

Cultureel erfgoed - Archeologie

Het duurzaam behoud van het bodemarchief en het vertellen van het "archeologisch verhaal van de stad".

TAAKVELD 4

Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en beheer

Het verbeteren van de kwaliteit van de ondergrond (bodemsanering).

Het voorkomen, weren en bestrijden van overlast door plaagdieren.

Het vergroten van bewustwording en kennis over dierenwelzijn en het uitvoeren van de Nota Dierenwelzijn.

TAAKVELD 5

Openbaar groen en (openlucht)recreatie - Beheer

Een mooie, diverse en uitnodigende openbare ruimte met een goed gespreid en toegankelijk recreatief aanbod houdt de stad gezond, leefbaar en aantrekkelijk in de verdichtende omgeving. Onze kenmerkende rivieren, parken, singels, plantsoenen, groen en recreatiegebieden hebben iedere Rotterdammer iets te bieden. Samen met bewoners en partners pakken we kansen die bijdragen aan een circulaire economie en uitdagingen rondom klimaatverandering.

TAAKVELD 6

Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII

De gemeente maakt een veilig gebruik van de ondergrond mogelijk.

TAAKVELD 7

Overige baten en lasten - Vervoer en materieel

Een duurzaam en goed werkend gemeentelijk wagenpark en circulaire inzamelmiddelen. Waarbij het noodzakelijk is om de emissie van schadelijke stoffen door uitstoot van de gemeentelijke (interne) mobiliteit in Rotterdam te voorkomen dan wel te verminderen ten behoeve van het klimaat en de gezondheid van de Rotterdammer. Rotterdam heeft bovendien een voorbeeldfunctie.

TAAKVELD 8

Riolering

Rotterdam, als grote stad in de delta, beheert en onderhoudt haar riolering en stedelijke watersysteem voortvarend om een gezonde en leefbare stad met droge voeten te blijven. Rotterdammers kunnen ondanks de al merkbare effecten van klimaatverandering daardoor vrij van gezondheidsrisico's dicht op elkaar leven. De economische bedrijvigheid in de stad gaat tijdens en na hevige neerslag gewoon door. Samen met bewoners en partners pakken we kansen die bijdragen aan een circulaire economie en uitdagingen rondom klimaatverandering.

TAAKVELD 9

Ruimtelijke ordening - Beheer

De gemeente zorgt ervoor dat geografische informatie actueel, betrouwbaar en eenvoudig toegankelijk is voor alle werkprocessen.

Het voldoen aan de wet Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT). Voor de gemeente is dit een wettelijke taak.

TAAKVELD 10

Verkeer en vervoer - Beheer

Bewoners, ondernemers en bezoekers beleven de openbare ruimte als veilig en schoon en de Rotterdamse infrastructuur is optimaal beschikbaar. Bewoners zijn tevreden over het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Bij (her)inrichting, beheer en onderhoud van de boven- en ondergrondse infrastructuur wordt bijgedragen aan klimaat- en circulaire doelstellingen.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	kg / inw	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Kilogram per inwoner per jaar	Streefwaarde 249 Realisatie 276 (2019)	De streefwaarde is opgenomen in Grondstoffennota 2019-2022. Dit is de streefwaarde voor eind 2022. De realisatie is jaarlijks. Er zijn geen tussentijdse metingen.

Toelichting BBV-indicatoren

Het huishoudelijk restafval betreft het totaal ongescheiden restafval per inwoner per jaar (inclusief grof huishoudelijk restafval).

Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Beheer van de stad	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	239.906	244.051	250.712	253.701	257.439	260.277
Bijdragen rijk en medeoverheden	3.126	1.175	229	229	229	229
Belastingen	74.566	78.282	82.176	85.011	87.800	90.620
Overige opbrengsten derden	162.625	164.892	169.418	169.451	170.279	170.280

Overige baten	-412	-298	-1.111	-990	-869	-853
Lasten exclusief reserves	372.008	378.654	383.494	388.660	387.175	393.374
Apparaatslasten	124.762	127.918	127.060	126.653	126.836	126.836
Inhuur	7.047	7.518	6.940	6.940	6.940	6.940
Overige apparaatslasten	4.571	4.525	3.199	3.163	3.277	3.277
Personeel	113.144	115.875	116.921	116.550	116.620	116.620
Intern resultaat	-3.043	-5.646	-5.471	-5.460	-5.455	-5.455
Intern resultaat	-3.043	-5.646	-5.471	-5.460	-5.455	-5.455
Programmalasten	250.290	256.383	261.905	267.468	265.793	271.993
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	158.354	167.641	162.083	162.025	153.539	154.893
Kapitaallasten	53.110	55.027	65.794	70.058	75.356	78.502
Overige programmalasten	36.625	33.715	34.029	35.385	36.898	38.597
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.201	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-132.103	-134.603	-132.782	-134.959	-129.736	-133.098
Saldo voor reserveringen	-132.103	-134.603	-132.782	-134.959	-129.736	-133.098
Reserves	-4.582	9.579	9.298	9.642	5.974	6.663
Onttrekking reserves	5.366	12.482	9.298	9.642	5.974	6.663
Toevoeging reserves	9.968	3.747	600	0	0	0
Vrijval reserves	19	844	600	0	0	0
Saldo	-136.685	-125.024	-123.484	-125.317	-123.763	-126.435

x

Vergelijking begrotingssaldi Beheer van de stad	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	-124.057	-123.635	-126.694	-132.705	-132.705	
Omissieregeling 2019	-125.239	-123.442	-126.506	-132.513	-132.513	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	-129.091	-122.935	-125.847	-129.693	-131.792	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	-129.104	-120.994	-123.333	-127.857	-123.130	
10-maandsrapportage 2019	-130.101	-120.994	-123.333	-127.857	-123.130	

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten omvatten vooral inkomsten uit lokale lasten. Deze zijn opgebouwd uit belastingen en opbrengsten derden. Onder belastingen valt de rioolheffing en opbrengsten derden bestaat uit de afvalstoffenheffing, bedrijfsreinigingsrecht, de lijkbezorgingsrechten, leges leidingen en de opbrengsten van het organisatieonderdeel Vervoer & Materieel.

Lasten

De lasten omvatten apparaat en programmalasten van de taakvelden die binnen het programma Beheer van de Stad vallen.

Reserves

Voor 2020 en verder zijn diverse reserves geactualiseerd met betrekking tot de begrote onttrekkingen. Deze worden per taakveld toegelicht.

Meerjarig verloop

In het programma Beheer van de Stad zien we meerjarig een aantal ontwikkelingen met betrekking tot de baten en lasten.

De belangrijkste mutaties zijn:

- Bommenregeling (€ 2,1 mln in 2020): voor de bommenregeling is in de meicirculaire 2020 van het gemeentefonds aan de gemeente Rotterdam over 2019 een suppletie-uitkering toegekend van 70% van de uitvoeringskosten.
- Kleinschalige buitenruimteprojecten (€ 600 in 2020 tot € 252 in 2024) : Het toegekende budget voor buitenruimteprojecten ad. € 7 mln is verdeeld over investerings- en exploitatieprojecten. Naast de exploitatiebudgetten wordt ook een budget opgevoerd ter dekking van de kapitaallasten van de investeringsprojecten.
- Maastunnel - Vrijval kapitaallasten (€ 0 in 2020 tot - € 1,3 mln in 2024): Door een combinatie van factoren valt de investering lager uit. Dit levert structureel € 1,3 mln op aan bespaarde kapitaallasten.
- Onderhoudskostenregeling < 100k (€ 0 in 2020 tot € 575 in 2024): De begroting is aangepast voor de kosten van beheer en onderhoud als gevolg van de toename van nieuwe aanleg van buitenruimte.

- Urgente vervangingsinvesteringen buitenruimte (€ 0 in 2020 tot € 3,1 mln in 2024): Deze aanpassing is ter dekking van de kapitaallasten voor de urgente investeringen in civiele kunstwerken zoals stalen bruggen en kademuren.

Bijstellingen per taakveld

Programma / Taakveld	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie
	2020	2020	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024
	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(€)
Beheer van de stad	-5.101	3%	-151	3%	2.540	2%	-633	2%	-3.305	2%
Afval - Grondstoffen	-821	3%	-800	3%	-442	2%	-462	2%	-478	2%
Begraafplaatsen en crematoria	-914	56%	-489	27%	-506	28%	-511	28%	-512	28%
Cultureel erfgoed - Archeologie	-2	0%	-51	4%	-55	5%	-56	5%	-56	5%
Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	-14	1%	-12	1%	-12	1%	-12	1%	-12	1%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	1.011	2%	-1.160	3%	-733	2%	-417	1%	-907	2%
Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII	-2.086	1024%	35	20%	35	20%	35	20%	35	20%
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	-568	5%	232	2%	224	2%	179	2%	183	2%
Riolering	0	0%	-979	5%	-992	5%	-1.004	5%	-1.017	5%
Ruimtelijke Ordening - Beheer	-16	0%	-89	1%	-411	7%	-439	7%	-439	7%
Verkeer en vervoer - Beheer	-1.691	1%	3.161	2%	5.433	4%	2.054	2%	-102	0%
Afval - Grondstoffen	-821	3%	-800	3%	-442	2%	-462	2%	-478	2%
Begraafplaatsen en crematoria	-914	56%	-489	27%	-506	28%	-511	28%	-512	28%
Cultureel erfgoed - Archeologie	-2	0%	-51	4%	-55	5%	-56	5%	-56	5%
Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	-14	1%	-12	1%	-12	1%	-12	1%	-12	1%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	1.011	2%	-1.160	3%	-733	2%	-417	1%	-907	2%
Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII	-2.086	1024%	35	20%	35	20%	35	20%	35	20%
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	-568	5%	232	2%	224	2%	179	2%	183	2%
Riolering	0	0%	-979	5%	-992	5%	-1.004	5%	-1.017	5%
Ruimtelijke Ordening - Beheer	-16	0%	-89	1%	-411	7%	-439	7%	-439	7%
Verkeer en vervoer - Beheer	-1.691	1%	3.161	2%	5.433	4%	2.054	2%	-102	0%

Omschrijving programma

Het college staat voor een kwaliteit van de buitenruimte die enerzijds bijdraagt aan het fijn wonen en leven voor alle Rotterdammers en anderzijds bijdraagt aan een prettig verblijf van bezoekers in onze wereldstad. Het beheer van de openbare ruimte is daarbij een stuwende kracht. Een functionele, aantrekkelijke en goed beheerde buitenruimte is:

- de motor achter sociale en economische ontwikkelingen
- een voorwaarde voor de verdichting van de stad en het bevorderen van circulariteit
- een kans voor het oplossen van effecten van klimaatverandering, het realiseren van de energietransitie en het stimuleren van de ecologische diversiteit binnen de stad
- een stimulans voor participatie van Rotterdammers, bezoekers en bedrijven
- een inspiratiebron voor innovaties, (datagestuurde) methoden en technieken

Wij doen dat met Slim Beheer: samen met de Rotterdammers in een samenhangende, duurzame gebiedsaanpak in Rotterdamse wijken. Wij stimuleren bewoners en bezoekers de openbare ruimte respectvol te gebruiken en treden op waar de regels en algemeen aanvaarde normen worden overtreden.

Daarbij zetten we in op:

- meer groen in plaats van steen. Dat maakt Rotterdam mooier en duurzamer en zorgt tegelijk voor wateropvang
- het onderhouden van onze kapitaalgoederen, zoals bruggen en wegen. De basis hiervoor is de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen Openbare Ruimte Rotterdam 2019-2022
- het geven van een vervolg aan de ambities zoals genoemd in het Urgentiedocument Rotterdams Weerwoord. Dit document is in het voorjaar 2019 aangeboden.
- het gebruiken van zoveel mogelijk circulaire producten voor de inrichting, materiaalkeuze en het onderhoud van wegen, groen en water
- de vervanging van gemeentelijke voertuigen op natuurlijke momenten door emissieloze opvolgers voor de verbetering van de luchtkwaliteit
- de bevordering van afvalscheiding door enerzijds de afvalstoffenheffing beter aan te laten sluiten bij het principe “de vervuiler betaalt” en anderzijds het scheiden financieel aantrekkelijker te maken
- het plaatsen van sensoren in meer containers, zodat we straks in heel Rotterdam op tijd, duurzaam en slim het afval ophalen. Zo helpen we mee te voorkomen dat afval naast de containers komt te staan
- meer en strenger boetes uitdelen als afval naast de containers wordt gezet
- het inzetten van bestaande camera's voor de handhaving hierop
- het bieden van ondersteuning bij evenementen in de stad vanuit onze expertise

Afval - Grondstoffen

Pagina 23

Afval - Grondstoffen

De gebruikers van de stad in staat stellen om gescheiden en verantwoord afval als grondstof aan te bieden, door professionele oplossingen in te zetten passend bij het gebied.

De Grondstoffennota en het programma Rotterdam Circulair zijn separaat vastgesteld en bevatten aanvullende kaders en maatregelen voor de periode 2019-2022.

Voortgang 2020

De effecten van de coronacrisis zijn terug te zien in de cijfers van het aangeboden huisvuil. In vergelijking met 2019 is er gedurende 2020 (t/m augustus) een toename zichtbaar van 8% restafval vanaf het moment dat het coronavirus om zich heen greep. Tijdens de piek van de coronacrisis was dat 10%. Ook de hoeveelheid aangeboden grofvuil is toegenomen met bijna 40%. Andere afvalstromen namen eveneens toe waaronder glas met bijna 20% en groente-, fruit- en tuinafval met 8%. De afvaltoename is merkbaar door de toegenomen hoeveelheid ingezameld afval, het aantal gemaakte grofvuilafspraken, de grote drukte bij de milieuparken, maar helaas ook door het aantal naastplaatsingen in bepaalde gebieden en meer meldingen daarover.

Deze effecten hebben een negatief (opwaarts) effect op de hoeveelheid afval per inwoner per jaar, terwijl dit de afgelopen jaren juist gestaag zakt. Over de ontwikkeling van de hoeveelheid afval per inwoner per jaar is de gemeenteraad medio 2020 geïnformeerd via de voortgangsrapportage Grondstoffennota (20bb9330).

De toename van het afval zal ook financieel doorwerken doordat er over een grotere hoeveelheid afval afvalbelasting en verwerkingskosten betaald moet worden. De hogere kosten hiervoor worden voor 2020 geschat op € 3,0 mln. Omdat mogelijk compensatie voor (een deel van) deze kosten wordt ontvangen, is het financiële effect niet verwerkt in de begroting van 2020. Een ander financieel gevolg van de coronacrisis is dat bedrijven die aangeslagen worden voor bedrijfsreingingsrecht voor de periode dat zij verplicht gesloten dienden te zijn niet zullen worden aangeslagen.

In 2020 wordt het proces afgesloten waarbij de activiteiten van de Piekfijnketen over worden gedaan aan marktpartij 'Het Goed'. Deze overgang is per 1 september afgerond.

Ondanks het coronavirus gaat de uitvoering van het programma Circulair, de Grondstoffennota en het programma Naastplaatsingen door. Echter, de geplande uitvoering van verschillende projecten is soms ernstig bemoeilijkt door de getroffen maatregelen om de coronacrisis in te perken. Vanzelfsprekend gold (en geldt) het adagium 'veiligheid boven alles'. Vanaf het moment dat de maatregelen zijn versoepeld wordt gewerkt via gewijzigde plannings, vernieuwende communicatielijnen en nieuwe vormen van afstemming met bewoners om de dienstverlening waar mogelijk weer (opnieuw) invulling te geven. Voor de verschillende programma's zijn diverse voortgangsrapportages aan de gemeenteraad gestuurd waarin per programma en project wordt ingegaan op de voortgang en de behaalde resultaten. Begin volgend jaar wordt een evaluatie- / voortgangsdokument opgesteld voor de nota 'Van Zoi naar Mooi' waarna deze wordt toegezonden aan de gemeenteraad.

Ontwikkelingen 2021-2024

Opt-in

Eind 2019 heeft de gemeenteraad het opt-in systeem vastgesteld en aangenomen. Hierna is de gemeente Rotterdam in een juridische procedure gekomen met de branche van uitgevers van reclamefolders over de wijze en het tijdsplan van het invoeren van het opt-in systeem. De gemeente is in hoger beroep gegaan tegen het uitstel. De verwachting is dat er in oktober 2020 een eind uitspraak volgt. Het hoger beroep is bepalend voor de voortgang en het behalen van resultaten met de grondstof oud papier in het restmateriaal.

Meerjarige effecten meer afval

Gedurende 2021 zal mogelijk een structureel opwaarts effect op de inzamelkosten zichtbaar worden. De kans is reëel dat er blijvend meer thuisgewerkt wordt en meer afval wordt aangeboden door huishoudens. Er spelen vele ontwikkelingen op de totale afvalmarkt, waarvan het effect op dit moment onduidelijk is. Verwerkers hebben ook last van de coronacrisis doordat zij hun eigen afzetmogelijkheden zien afnemen. Hierdoor blijven zij zelf met voorraden zitten.

De grotere hoeveelheid aangeboden afval heeft een negatief (opwaarts) effect op de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar, terwijl deze indicator de afgelopen jaren juist gestaag zakt. De gevolgen voor het scheidingspercentage, dat de afgelopen jaren een gunstige opwaartse ontwikkeling liet zien, zijn niet bekend. Over de ontwikkeling van de hoeveelheid afval per inwoner per jaar en het scheidingspercentage wordt de raad geïnformeerd via de voortgangsrapportages Grondstoffennota.

Omdat het op dit moment nog te vroeg is om (meerjarige) aannames te doen over de hoeveelheden afval, is hier in het tarief voor de afvalstoffenheffing 2021 geen rekening mee gehouden. In het tarief wordt uitgegaan van de ambitieniveau van 2020 voor de hoogte van de verwerkingskosten van 2021.

Verhouding afval door huishoudens / bedrijven

Vanaf deze begroting wordt rekening gehouden met het financieel effect van de gewijzigde verhoudingen van het aangeboden afval tussen huishoudens en bedrijven. De totale inzamelkosten werden tot en met de tarieven van 2020 voor 93% toegerekend aan huishoudelijk afval en voor 7% aan bedrijfsafval. Door het afnemen van het aantal klanten voor bedrijfsafval is bij de bepaling van de afvalstoffenheffing 2021 uitgegaan van de verhouding 94% - 6%.

Vergoeding kunststof verpakkingsafval

De afgelopen maanden is er landelijk door verschillende partijen onderhandeld met het verpakkende bedrijfsleven (Afvalfonds Verpakkingen) over de hoogte van de vergoedingen voor de gescheiden inzameling en recycling van kunststof verpakkingsafval (PMD). Rotterdam is per eind 2019 overgegaan op de nascheiding van PMD. De vergoeding voor bronscheiding is hiermee komen te vervallen. Met het Afvalfonds is nu overeengekomen dat ook bij nascheiding compensatie wordt ontvangen voor het inzamelen van de kunststoffen als onderdeel van het restafval. De afspraken zijn nu gemaakt voor 2021 waarna deze geëvalueerd zullen worden. De ervaringen hiermee worden meegenomen in de gesprekken over nieuwe afspraken voor 2022 e.v.

Wat willen we bereiken

In 2050 wil Rotterdam een stad zonder afval zijn. Om dat te bereiken is het terugbrengen van de totale hoeveelheid afval en het scheiden van huishoudelijk afval van groot belang. In de Grondstoffennota en het programma Rotterdam Circulair zijn maatregelen opgenomen om dit te stimuleren.

Wat gaan we daar voor doen

- De gemeente zamelt gescheiden het huishoudelijk afval van Rotterdammers in. Het fijn huishoudelijk afval wordt ingezameld aan huis of nabij de huishoudens met huis- of wijkcontainers. Voor het grof huishoudelijk afval kunnen Rotterdammers gebruik maken van één van de milieuparken of een grofvuilafpraak maken.
 - De invoering van gescheiden gft-inzameling in de kansrijke gebieden met laagbouwwoonwoningen wordt in 2021 voortgezet. Ook in gestapelde bouw en hoogbouw wordt ingezet op verruiming van de mogelijkheden tot gescheiden gft-inzameling. Een aanbesteding voor nieuwe gft-bakken (groente-, fruit- en etensresten) wordt in 2021 afgerond.
 - Nadrukkelijk aandacht besteden aan het terugdringen van voedselverspilling met communicatiecampagnes. Het restafval bestaat voor een groot deel uit gft (38-40%). Het gft zelf bestaat voor een groot deel uit voedselresten.
 - Meer wijkcontainers plaatsen voor gescheiden grondstoffen. Wijkcontainers zoveel mogelijk clusteren om inwoners eenvoudig op één plek alle gelegenheid te geven voor het gescheiden aanbieden van grondstoffen. De wijkcontainers zijn inmiddels allemaal voorzien van een vulgraadsensor die het mogelijk maakt dynamische routes te rijden en alleen containers te ledigen die voor een bepaald percentage gevuld zijn. Op deze manier voorkomen we dat inwoners voor een volle container komen te staan.
 - Voorbereiding treffen voor de aanleg van een nieuw milieupark aan de Soesterbergstraat waar het circulair denken en handelen tot in de details wordt doorgevoerd. Een aanbestedingsprocedure is gestart.
 - Afvalscheiding als thema op scholen onder de aandacht brengen bij de jeugd en indien mogelijk ook afvalscheiding op scholen realiseren.
-
- Meer circulair handelen: Een belangrijk ijkjaar is 2030 op weg naar een afvalvrij Rotterdam in 2050. Circulair is dan de maatstaf en er is sprake van een halvering van het grondstoffengebruik.
 - De programmatische aanpak van Rotterdam Circulair wordt dicht bij de uitvoering georganiseerd, bij Grondstoffen. Hier worden ook de programmabudgetten verantwoord.
 - Voor het bereiken van onze ambities kiezen we twee routes: we verhogen het circulaire bewustzijn onder Rotterdammers en we vergroten de bedrijvigheid in de circulaire economie en werkgelegenheid.

- Naastplaatsingen vaker en strenger beboeten. Hiervoor gebruiken we onder meer bestaande camera's zoals benoemd in het programma 'In de bak'.

Prestatie-indicatoren	Streefwaarde CROW-score	2019*	2020	2021	2022	2023
		<i>per eind 2020</i>				
Naastplaatsingen	80% niveau A+ en A	80%	N.t.	N.t.	N.t.	N.t.
			b.	b.	b.	b.
	waarbij 50% op niveau A+	41%				

Toelichting indicatoren

* Dit betreft de realisatie van de indicator per eind 2019.

In de loop van 2019 is na onder meer een onderzoek van OBI en op basis van een CROW-nulmeting een indicator naastplaatsingen bepaald:

1. Ten minste 80% van de containers scoort een A+ of A als CROW-score
2. Waarvan ten minste 50% van de containers een A+ als CROW-score heeft

Verklaring van de CROW-score:

- A+ = 0 naastplaatsingen
- A = 1 naastplaatsing
- B = 2 of 3 naastplaatsingen
- C = 4 of 5 naastplaatsingen
- D = > 5 naastplaatsingen

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Afval - Grondstoffen	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	99.418	107.944	106.668	106.261	105.888	105.888
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.061	3.014	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	98.357	104.931	106.668	106.261	105.888	105.888
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	80.870	88.450	86.331	86.069	82.093	82.110
Apparaatslasten	21.296	22.802	21.945	21.920	21.945	21.945
Inhuur	4.914	5.414	4.831	4.831	4.831	4.831
Overige apparaatslasten	598	630	392	386	404	404

Personeel	15.784	16.758	16.722	16.703	16.710	16.710
Intern resultaat	14.664	15.999	14.323	14.323	14.323	14.323
Intern resultaat	14.664	15.999	14.323	14.323	14.323	14.323
Programmalasten	44.910	49.648	50.064	49.827	45.825	45.842
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	38.399	43.867	43.886	43.870	39.980	40.463
Kapitaallasten	6.397	5.781	6.179	5.957	5.845	5.379
Overige programmalasten	-16	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	131	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	18.548	19.495	20.337	20.191	23.795	23.778
Saldo voor reserveringen	18.548	19.495	20.337	20.191	23.795	23.778
Reserves	1.003	3.900	2.385	2.253	0	0
Onttrekking reserves	1.003	3.900	2.385	2.253	0	0
Saldo	19.551	23.395	22.722	22.444	23.795	23.778

x

Vergelijking begrotingssaldi Afval - Grondstoffen	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	28.862	28.472	27.711	27.381	27.381	
Omissieregeling 2019	26.384	26.180	25.414	25.089	25.089	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	20.205	24.420	23.344	22.712	22.286	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	20.624	24.600	23.522	22.886	24.256	
10-maandsrapportage 2019	20.434	24.600	23.522	22.886	24.256	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	19.551					

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Afval - Grondstoffen	2e Herziening		Begroting 2021		
	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020	24.215	23.522	22.886	24.256	24.256
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021	-821	-800	-442	-462	-478

Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen	64	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Effect corona; minder baten en extra lasten afvalinzameling	Ramingsbijstellingen	-3.014	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Stelpost compensatie minder baten en extra lasten afvalinzameling	Ramingsbijstellingen	3.014	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Herverdelen budgetten	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-885	-800	-442	-462	-478
Begroting na wijzigingen		23.395	22.722	22.444	23.795	23.778

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf Investeringskredieten](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling in 2020 omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Effect corona; minder baten en extra lasten afvalinzameling

In het lopende jaar is meer afval aangeboden waardoor er sprake is van onder andere hogere kosten voor het verwerken en ophalen van afval en daarnaast zijn een deel van de Piekfijn winkels tijdelijk gesloten geweest (€ 3,0 mln). Omdat mogelijk compensatie voor (een deel van) deze kosten wordt ontvangen, is binnen dit taakveld een stelpost opgenomen voor deze extra lasten en minder baten.

Stelpost compensatie minder baten en extra lasten afvalinzameling

Vanuit het Rijk worden gemeenten op verschillende vlakken gecompenseerd voor minder inkomsten of hogere lasten als gevolg van de coronacrisis. Twee compensatiepakketten zijn bekend gemaakt en in deze begroting verwerkt, vooruitlopend op de septembercirculaire van het gemeentefonds. Op een aantal vlakken als waar als gevolg van de coronacrisis hogere lasten zijn begroot, wordt nog aanvullende compensatie verwacht bovenop deze pakketten. Om op dit moment de begroting niet onnodig te belasten zijn hiervoor enkele stelposten opgenomen die te zijner tijd worden verrekend met de daadwerkelijke ontvangen compensatie. Eventuele verschillen worden bij het eerst volgende P&C-product verwerkt. De extra lasten van afvalinzameling en de lagere baten van de Piekfijn winkels zijn onderwerpen waarvoor een stelpost is opgenomen (€ 3,0 mln).

Herverdelen budgetten

Op basis van realisatie en nieuwe inzichten zijn de bestaande budgetten geactualiseerd of herverdeeld binnen het programma.

Bestemmingsreserve Energietransitie

Het betreft een administratieve en budgettaire neutrale interne wijziging.

Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn

Op basis van realisatie en nieuwe inzichten zijn de bestaande budgetten geactualiseerd of herverdeeld. Vanwege het coronavirus kunnen ondernemers gratis terrasvlonders aanvragen. De terrassen worden geheel geproduceerd door circulaire vlonders. De kosten (€ 1,3 mln) worden onttrokken aan de bestemmingsreserve.

Technische wijzigingen

In dit taakveld zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn het aandeel in [de herverdeling concern opgaven](#), dit betreft meerdere programma's (- € 180 in 2020 tot - € 907 in 2024), herverdelen met betrekking tot uitplaatsing Piekfijn winkels binnen verschillende taakvelden (€ 0 in 2020 tot - € 400 in 2024), overheveling project "programma in de bak" van taakveld Toezicht en Handhaving naar dit taakveld (- € 652 in 2020 tot - € 500 in 2021), [de indexatie](#) (€ 0 in 2020 tot € 529 in 2024), verlaging van [omslagrente](#) (€ 0 in 2020 tot € 56 in 2024) en diverse kleine wijzigingen (- € 53 in 2020 tot € 244 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Ambitiedocument 'Van Zoi naar Mooi' Rotterdam Circulair 2019-2023](#)
- [Afvalstoffenverordening](#)

- [Wet milieubeheer](#)
- [Landelijk Afvalbeheerplan 3](#)
- [Grondstoffennota 2019 - 2022](#)

Omschrijving taakveld

Het taakveld Grondstoffen omvat alle inspanningen die de gemeente verricht voor de gescheiden inzameling van grondstoffen, zowel bij huishoudens als bij bedrijven. De fysieke handelingen van het gescheiden inzamelen en afvoeren bij de desbetreffende verwerkingsbedrijven vallen onder dit taakveld, evenals de kosten voor de invordering van de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten.

- afvalscheiding en recycling
- vuilophaal en -afvoer
- vuilstort en -verwerking
- baten afvalstoffenheffing en reinigingsrechten
- kosten van de heffing en invordering van de afvalstoffenheffing

Tot dit taakveld behoren niet:

- aanpak van zwerfvuil en veegdiensten

Zoals in het programma Beheer van de Stad is opgenomen, vormt de omvang van het huishoudelijk restafval (in kilo's) per inwoner per jaar de indicator voor de prestaties op dit taakveld. Er vindt bij overheden net als binnen de bredere maatschappij een ontwikkeling plaats in de richting van een circulaire economie waarin afval niet meer bestaat. Op Europees, nationaal en lokaal niveau wordt beleid gepresenteerd dat hier naartoe werkt. Ook in Rotterdam is beleid hiertoe ontwikkeld in de vorm van het programma Rotterdam Circulair en specifiek ten aanzien van huishoudelijk afval de Grondstoffennota 2019-2022. De ingezette beleidslijn leidt ertoe dat Rotterdammers bewuster met hun afval omgaan en naar verwachting minder grondstoffen in het restafval laten.

Begraafplaatsen en crematorium

Pagina 24

Begraafplaatsen en crematorium

Gemeentelijke begraafplaatsen en crematorium zijn voor iedereen veilig, beschikbaar en toegankelijk. Bezoekers zijn tevreden over de dienstverlening en het resultaat van de wijze waarop de gemeente deze (openbare ruimte) beheert en onderhoudt.

De inrichting, beheer en onderhoud van de gemeentelijk begraafplaatsen en crematorium dragen bij aan Rotterdamse klimaat- en circulaire doelstellingen (weerbaarheid).

Voortgang 2020

De opgelegde maatregelen naar aanleiding van het coronavirus hebben gevolgen voor zowel de baten als de lasten.

Door de strikte coronamaatregelen in het begin van de pandemie konden uitvaarten niet plaatsvinden zoals nabestaanden wilden. De gemeente kwam hen tegemoet met een coulanceregeling. Deze coulanceregeling is inmiddels weer opgeheven.

In 2019 is de Taskforce begraven en cremeren gestart. De Taskforce begraven en cremeren heeft een advies opgesteld om per 1 januari 2021 voor onbepaalde tijd begraven te kunnen worden in Rotterdam. Gezien de COVID-19 crisis is het vanaf 4 april 2020 mogelijk is om voor onbepaalde tijd begraven te worden op een gemeentelijke begraafplaats.

Op de begraafplaatsen Crooswijk, Hofwijk en de Zuiderbegraafplaats biedt de gemeente 'Live Streaming' aan sinds de uitbraak van COVID-19, omdat uitvaarten in de aula's van de gemeente Rotterdam slechts door een beperkt aantal nabestaanden bijgewoond kunnen worden.

Er mag beperkt koffie en thee geschonken worden tijdens de uitvaarten. Hierdoor zijn er minder inkomsten. Door nabestaanden worden ook andere keuzes gemaakt in de uitvoering van een uitvaart. Zo wordt het afscheid veelal thuis georganiseerd.

Ontwikkelingen 2021-2024

Cremeren

De gemeente heeft een omgevingsvergunning verleend voor het veranderen van een bestaand uitvaartcentrum (Langenhorst) naar een crematorium, dit zal een negatieve invloed hebben op de omzet. In Rotterdam zijn na realisatie van deze verbouwing in totaal 4 crematoria, waarvan 1 gemeentelijk crematorium (Hofwijk).

COVID-19

De opgelegde maatregelen naar aanleiding van het coronavirus kunnen voor 2021 en verder nog financiële gevolgen hebben.

Wat willen we bereiken

- Gemeentelijke begraafplaatsen en crematorium zijn voor iedereen veilig, beschikbaar en toegankelijk. Bezoekers zijn tevreden over de dienstverlening en het resultaat van de wijze waarop de gemeente deze (openbare ruimte) beheerd en onderhoud.
- De inrichting, beheer en onderhoud van de gemeentelijk begraafplaatsen en crematorium dragen bij aan Rotterdamse klimaat- en circulaire doelstellingen (weerbaarheid).

Wat gaan we daar voor doen

- het verzorgen van de lijkbezorging
- beheer gedenkparken en het cultureel erfgoed
- verzorgen crisesbeheersing bij rampen en calamiteiten
- verzorgen van herdenkingen
- faciliteren van de lijkschouw

Toelichting:

- De dienstverlening is binnen de wettelijke mogelijkheden van een gemeentelijke begraafplaats (en crematorium) “inclusief”. Dat betekent dat teraardebestelling en/of as verstrooiing voor alle gezindten en geloofsovertuigingen met bijbehorende rituelen mogelijk is. Gemiddeld vinden er ongeveer 3.000 uitvaarten per jaar plaats. Er wordt blijvend gezocht naar mogelijkheden om de dienstverlening adequaat te houden, te verbeteren en aan te sluiten bij wensen, behoeften en trends in de samenleving (zoals bijvoorbeeld herdenkingsavonden/lichtjesavonden en het themavak natuurbegraven).
- Beheer en onderhoud van de gedenkparken en het cultureel erfgoed door middel van opstellen van een meerjarenonderhoudsplan c.q. jaarplan en het verrichten van het planmatig-, periodiek-, storings- en dagelijks- onderhoud.
- Voorbereid zijn op rampen en calamiteiten. Hiervoor wordt apart areaal beschikbaar gehouden voor begravingen. Voor de crisisbeheersing zijn medewerkers opgeleid en paraat.
- Op de diverse begraafplaatsen organiseren, verzorgen en houden van herdenkingsdiensten (onder andere 4 mei herdenkingen).

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Begraafplaatsen en crematoria	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	6.014	5.857	6.555	6.577	6.596	6.613
Bijdragen rijk en medeoverheden	6	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	5.988	5.817	6.495	6.496	6.496	6.496

Overige baten	20	40	60	80	100	117
Lasten exclusief reserves	5.734	5.136	5.236	5.256	5.283	5.301
Apparaatslasten	2.165	2.372	2.354	2.351	2.354	2.354
Inhuur	10	7	7	7	7	7
Overige apparaatslasten	102	124	86	85	88	88
Personeel	2.054	2.241	2.261	2.260	2.260	2.260
Intern resultaat	-679	-1.077	-972	-972	-972	-972
Intern resultaat	-679	-1.077	-972	-972	-972	-972
Programmalasten	4.247	3.842	3.854	3.877	3.900	3.918
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.191	2.785	2.783	2.792	2.824	2.852
Kapitaallasten	660	723	709	723	713	704
Overige programmalasten	396	333	362	362	362	362
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	280	721	1.319	1.320	1.314	1.312
Saldo voor reserveringen	280	721	1.319	1.320	1.314	1.312
Saldo	280	721	1.319	1.320	1.314	1.312

x

Vergelijking begrotingssaldi Begraafplaatsen en crematoria	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	1.801	1.794	1.790	1.789	1.789	
Omissieregeling 2019	2.011	2.036	2.032	2.031	2.031	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	2.020	2.221	2.237	2.257	2.256	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	1.464	1.791	1.808	1.826	1.824	
10-maandsrapportage 2019	1.462	1.791	1.808	1.826	1.824	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	280					

Financiële bijstellingen

	2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Begraafplaatsen en crematoria	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024

Eerste Herziening 2020		1.634	1.808	1.826	1.824	1.824
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-914	-489	-506	-511	-512
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	14	0	0	0	0
Effecten corona	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-900	0	0	0	0
Lijkbezorgingsrechten actualisatie opbrengst	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-28	-489	-506	-511	-512
Begroting na wijzigingen		721	1.319	1.320	1.314	1.312

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf Investeringskredieten](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Effecten corona

Op dit taakveld is sprake van extra kosten en minder baten door de coronacrisis. Voor het lopende jaar betreft het lagere baten (€ 700) door de coulanceregeling en minder gebruik van aanvullende diensten zoals catering. Extra kosten (€ 200) voor maatregelen die getroffen zijn op de locaties, zoals het invoeren van livestreaming en maatregelen om voldoende afstand te houden.

Lijkbezorgingsrechten actualisatie opbrengst

Het gemiddelde van de gerealiseerde hoeveelheden in de jaren 2017 t/m 2019 vormt de basis voor de opbrengststraming van het belastingjaar 2021 en volgende. Deze is saldo neutraal verwerkt.

Technische wijzigingen

In dit taakveld zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn [indexering](#) (structureel € 67 vanaf 2021), [de herverdeling concern opgaven](#) (- € 32 in 2020 tot - € 187 in 2024), herverdeling budgetten omdat de leiding improductief is gaan schrijven (structureel - € 452 vanaf 2021), en diverse kleine bijstellingen (€ 4 in 2020 tot € 60 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Wet op de lijkbezorging](#)
- [Verordening lijkbezorgingsrechten en beheerverordening en overige richtlijnen](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren gemeentelijke taken op het terrein van de lijkbezorging:

- begraafplaatsen en crematorium
- lijkschouw (het vaststellen dat de betrokkene is overleden)
- baten begraafplaatsrechten (via categorie 3.7)
- baten afkoopsommen grafrechten (via categorie 4.4.8)

Cultureel erfgoed - Archeologie

Pagina 25

Cultureel erfgoed - Archeologie

Het duurzaam behoud van het bodemarchief en het vertellen van het "archeologisch verhaal van de stad".

Voortgang 2020

De doelstellingen van het taakveld die staan vermeld onder 'Wat willen we bereiken' en 'Wat gaan we daarvoor doen' zijn nog actueel. De werkzaamheden hebben door COVID-19 nauwelijks hinder ondervonden. Wel is vanwege de coronacrisis het vertellen van het archeologisch verhaal belemmert door uitstel van tentoonstellingen, schoollessen, etc. Deze worden in september weer opgestart.

Ontwikkelingen 2021-2024

De doelstellingen van het taakveld die staan vermeld onder "Wat willen we bereiken" en "Wat gaan we daarvoor doen" zijn in de periode 2021-2014 nog actueel.

Wat willen we bereiken

Veiligstellen archeologisch erfgoed

Het veiligstellen van het archeologisch erfgoed en gemeentelijke monumenten in de bodem door

- inbreng van archeologie bij het opstellen van ruimtelijke (bouw)plannen
- tijdige toetsing van ruimtelijke (bouw)plannen

Duurzaam behoud van bodemarchief

Het documenteren en onderzoeken van waardevol archeologisch erfgoed dat door bodemingrepen definitief verloren gaat.

Het vertellen van het archeologisch verhaal van de stad

- Een bijdrage leveren aan de kennis over het verleden van Rotterdam door de uitvoering van archeologisch (veld)onderzoek
- De beleving en aantrekkelijkheid van de stad vergroten door het archeologisch verhaal te vertellen en te tonen aan scholieren, inwoners en toeristen

Wat gaan we daar voor doen

Veiligstellen archeologisch erfgoed

- Wettelijke taken en het gemeentelijk archeologiebeleid uitvoeren
- Archeologisch onderzoek uitvoeren (onder certificaat BRL SIKB 4000)
- Archeologisch veldwerk uitvoeren voorafgaande aan de bouw (vaststellen van de archeologische waarde van een locatie en daardoor het voorkomen van toevalsvondsten tijdens de bouw) en tijdens de bouw (veiligstellen van archeologische waarden)

Duurzaam behoud van bodemarchief

- Archeologische documentatie en het gemeentelijk depot van bodemvondsten (Collectie Rotterdam) beheren
- Archeologische werkzaamheden soepel uitvoeren tijdens bouwprojecten (voorkomen bouwstagnatie door toevalsvondsten)

Het vertellen van het archeologisch verhaal van de stad

- Onderzoeksresultaten presenteren door middel van onderwijs, tentoonstellingen en publicaties
- Kennis- en kwaliteitsontwikkeling bevorderen

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Cultureel erfgoed - Archeologie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	302	204	207	208	208	208
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	302	204	207	208	208	208
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	1.143	1.384	1.393	1.393	1.393	1.393
Apparaatslasten	990	1.146	1.155	1.154	1.155	1.155
Inhuur	3	2	2	2	2	2
Overige apparaatslasten	16	46	38	38	38	38
Personeel	971	1.098	1.115	1.115	1.115	1.115
Intern resultaat	6	37	14	14	14	14
Intern resultaat	6	37	14	14	14	14
Programmalasten	148	201	224	224	224	224
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	148	201	224	224	224	224
Saldo voor vpb en reserveringen	-841	-1.180	-1.186	-1.185	-1.186	-1.186
Saldo voor reserveringen	-841	-1.180	-1.186	-1.185	-1.186	-1.186
Saldo	-841	-1.180	-1.186	-1.185	-1.186	-1.186

×

Vergelijking begrotingssaldi Cultureel erfgoed - Archeologie	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	-813	-813	-813	-813	-813	
Omissieregeling 2019	-912	-904	-904	-904	-904	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	-1.064	-1.053	-1.048	-1.043	-1.043	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	-1.089	-1.141	-1.135	-1.130	-1.130	
10-maandsrapportage 2019	-1.089	-1.141	-1.135	-1.130	-1.130	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	-841					

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Cultureel erfgoed - Archeologie		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming	Raming	Raming
				2022	2023	2024
Eerste Herziening 2020		-1.178	-1.135	-1.130	-1.130	-1.130
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-2	-51	-55	-56	-56
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	5	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-7	-51	-55	-56	-56
Begroting na wijzigingen		-1.180	-1.186	-1.185	-1.186	-1.186

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Technische wijzigingen

In dit taakveld zijn er diverse kleine technische wijzigingen geweest (- € 7 in 2020 tot - € 56 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Monumentenwet 1988/Wet op de archeologische monumentenzorg 2007 \(Wamz\)](#)
- [Erfgoedwet](#)
- [Wet algemene bepalingen omgevingsrecht \(Wabo\)](#)
- [Beleidsnota Archeologie Rotterdam](#)
- [Archeologieverordening Rotterdam](#)

Omschrijving taakveld

Het conserveren en voor publiek toegankelijk maken van cultureel erfgoed. Daarnaast is archeologie een wettelijke toetsingsonderdeel van het besluitvormingsproces bij ruimtelijke projecten. Het draagt bij aan een soepel verlopend bouwproces, waarbij verdichting (ook in de ondergrond) steeds vaker aan de orde is.

Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en beheer Pagina 26

Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en beheer

Het verbeteren van de kwaliteit van de ondergrond (bodemsanering).

Het voorkomen, weren en bestrijden van overlast door plaagdieren.

Het vergroten van bewustwording en kennis over dierenwelzijn en het uitvoeren van de Nota Dierenwelzijn.

Voortgang 2020

Dierenwelzijn en plaagdierbeheersing

Met de actualisatie van de nota Dierenwelzijn blijven we de komende jaren inzetten op bewust huisdierbezit, evenementen in parken en een afwegingskader voor overlastgevende dieren. Daarnaast zijn het actieplan rattenoverlast, de chip je kat- actie en het plan van aanpak agressieve honden een vast onderdeel geworden van het dierenwelzijnsbeleid.

Om de gebiedsgerichte aanpak en dienstverlening naar bewoners te verbeteren, is er zeer recent voor de gemeentelijke medewerkers een informatiepakket overlastgevende dieren ontwikkeld. Het wordt hierdoor makkelijker voor alle gemeentelijke medewerkers om bijvoorbeeld heel gericht voor een bepaald deel van de stad het rattenprobleem in kaart te brengen en wat de mogelijke oorzaken zijn. Dit helpt onze medewerkers om effectiever de problematiek aan te kunnen pakken, hierover te communiceren en inzet te plegen.

In Hillegersberg is de aanpak van het mediteraan draaigatje gestart in samenwerking met het KAD, het landelijke kenniscentrum voor dierplagen. Door middel van verschillende proeven met bestrijdingsmiddelen en -methoden wordt gekeken welke bestrijding het meest effectief blijkt tegen deze mierensoort. Er wordt onder meer gewerkt met nematoden (kleine aaltjes), met heet water en er lopen aanvragen voor de ingebruikname van bepaalde bestrijdingsmiddelen. Hiervoor moet een ontheffing verkregen worden. Eén ontheffing is daarbij tijdelijk toegekend. Voor een ander middel dat was aangevraagd geldt dat de leverancier door toedoen van de coronacrisis niet meer kon leveren.

Het is nu nog te vroeg om de effecten van de aanpak te duiden. Het krijgen van inzicht in de effectiviteit wordt daarbij ook gefrustreerd door het extreme zonnige weer. Door het 'gunstige' weer waren alle voorwaarden voor de mierenpopulatie aanwezig om flink te groeien. Uitbreiding van het overlastgebied lijkt evenwel marginaal, maar de hoeveelheid mieren in het bestaande overlastgebied is fors.

Ontwikkelingen 2021-2024

Nazorg bodemsanering: Landelijk is er de komende jaren extra aandacht voor het verantwoord afbouwen van nazorgverplichtingen.

Wat willen we bereiken

Nazorg bodemsanering

Rotterdam verbetert de kwaliteit van de ondergrond waar dat kan zoveel mogelijk, zodat er meer gebruikstoepassingen ontstaan voor functies als ondergronds bouwen en verblijven of stadslandbouw.

Plaagdierbeheersing

Het uitgangspunt bij plaagdierenoverlast is allereerst de beheersing van de negatieve gevolgen en preventie. In tweede instantie wordt overgegaan tot bestrijding, met de wettelijke toegestane middelen. Door veel in te zetten op preventie en wering, ontstaan er minder plaagdieren en daaruit volgt dat er ook minder dieren gedood hoeven worden, met minder gebruik van chemische middelen. Dit is in lijn met het dierenwelzijnsbeleid.

Dierenwelzijn

Rotterdam kent een grote verscheidenheid aan inwoners én dieren. Er worden naar schatting zo'n 700.000 huisdieren gehouden in Rotterdam en daarnaast leven er diverse wilde dieren in onze stadsnatuur. Dierenwelzijn is een thema dat veel mensen na aan het hart ligt. Omdat de intrinsieke waarde van het dier meer en meer erkend wordt, heeft dit in 2014 geleid tot het besluit van het toenmalige college om dierenwelzijnsbeleid op te stellen. Dat beleid richt zich op bewustwording m.b.t. huisdierenwelzijn maar ook stadsnatuur, het op een verantwoorde wijze van het omgaan met overlastgevende dieren en kennis delen met maatschappelijke partners.

De nota dierenwelzijn is geactualiseerd. Op hoofdlijnen wordt het beleid voortgezet, met een aantal accentverschuivingen ten opzichte van de eerste nota. Zo is er meer aandacht voor dieren en kwetsbare diergroepen en wordt er onderzoek gedaan naar een nieuw dierenasiel in Rotterdam. Aan betrokken partners is om inbreng gevraagd en met deze partijen wordt samengewerkt om uitvoering te geven aan de nota. Belangrijke partners zijn: Dierenbescherming, de Adviescommissie dierenwelzijn en stadsnatuur, politie regio Rijnmond, Stichting Zwerfkatten Rijnmond, Dibevo, Dierenvoedselbank, Stichting Natuurstad, Bureau Stadsnatuur en Diergaarde Blijdorp.

Wat gaan we daar voor doen

Nazorg bodemsanering

Bij functiewijziging van een nazorglocatie is het streven om de restverontreiniging te saneren en daarmee de beperkingen op het gebruik van de locatie op te heffen. Als sanering niet mogelijk is, adviseert de gemeente Rotterdam actief over het in stand houden van nazorgvoorzieningen en/of gebruiksbeperkingen.

Plaagdierbeheersing

We pakken meldingen van Rotterdammers over plaagdieren adequaat op en komen met een aanvaardbare oplossing voor beperking of minimalisering van de overlast. Dit kan ook betekenen dat er ingezet moet worden op gedragsverandering van Rotterdammers met betrekking tot het schoonhouden van hun leefomgeving. We werken

aan een strategie om verschillende doelgroepen goed aan te spreken over het onderwerp voedsel op straat en dieren voeren. Preventieve inzet is nodig om plaagdieren duurzaam te voorkomen en het ontstaan van de overlast te beperken. Het accent van plaagdierbeheersing ligt op beheersing ratten op de openbare weg en in woningen en bestrijding wespen in de openbare ruimte (wettelijke taken). Ook is er momenteel inzet op het bestrijden van mieren- en vliegenoverlast.

Dierenwelzijn

We continueren de acties uit de eerste nota dierenwelzijn en we blijven verbindingen leggen met partners. Met de herziening van de nota zijn nieuwe acties benoemd naast het voortzetten van bestaande activiteiten. Ook zal er aandacht blijven voor het vergroten van de samenhang en integraliteit bij beleidsterreinen die raken aan dierenwelzijn. Denk hierbij aan beleid m.b.t. natuurontwikkeling, groenbeheer, plaagdierbeheersing en evenementen.

Concrete acties zijn o.a.: het chippen van katten, onderzoek realisatie dierenasiel, het ondersteunen van de Stichting Zwerfkatten Rijnmond, het voortzetten van het meldpunt over agressieve honden, het organiseren van kennistafels, blijvend aandacht voor vegetarische gerechten in de bedrijfsrestaurants, het (laten) ontwikkelen van een keurmerk voor dierenwinkels en het opstellen van een afwegingskader aanpak overlastgevende dieren.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	506	450	500	500	500	500
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	506	450	500	500	500	500
Lasten exclusief reserves	1.830	1.850	1.905	1.905	1.905	1.905
Apparaatslasten	1.081	934	1.014	1.014	1.014	1.014
Inhuur	16	4	3	3	3	3
Overige apparaatslasten	20	33	35	35	35	35
Personeel	1.044	897	977	976	976	976
Intern resultaat	372	588	596	596	596	596
Intern resultaat	372	588	596	596	596	596
Programmalasten	378	328	296	296	296	296

Inkopen en uitbestede werkzaamheden	338	315	282	282	282	282
Overige programmalasten	1	13	13	13	13	13
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	40	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-1.324	-1.401	-1.405	-1.405	-1.405	-1.405
Saldo voor reserveringen	-1.324	-1.401	-1.405	-1.405	-1.405	-1.405
Saldo	-1.324	-1.401	-1.405	-1.405	-1.405	-1.405

x

Vergelijking begrotingssaldi Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	-1.503	-1.503	-1.503	-1.503	-1.503	
Omissieregeling 2019	-1.526	-1.525	-1.525	-1.525	-1.525	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	-1.557	1.593	-1.593	-1.592	-1.592	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	-1.370	-1.394	-1.394	-1.393	-1.393	
10-maandsrapportage 2019	-1.380	-1.394	-1.394	-1.393	-1.393	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	-1.324					

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	2e Herziening		Begroting 2021		
	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020	-1.386	-1.394	-1.393	-1.393	-1.393
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021	-14	-12	-12	-12	-12
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	4	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-18	-12	-12	-12
Begroting na wijzigingen	-1.401	-1.405	-1.405	-1.405	-1.405

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Technische wijzigingen

In dit taakveld zijn er diverse kleine technische wijzigingen geweest (- € 18 in 2020 tot - € 12 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Landelijk

- [Wet op de publieke gezondheid](#)
- [Wettelijk Gebruiksvoorschrift toepassing rodenticiden \(Ctgb\)](#)
- [Handboek Integrated Pest Management](#)
- [Wet Dieren](#)
- [Besluit Houders van dieren](#)
- [Wet Bodembescherming](#)

Gemeentelijk

- [Nota Dierenwelzijn](#)
- [Actieplan Rattenoverlast](#)
- [Plan van aanpak agressieve honden](#)
- [Beheerplan nazorg](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren gemeentelijke taken ter bescherming van het milieu. Dit Rotterdamse taakveld heeft betrekking op de nazorg bodemsanering, plaagdierbeheersing en het dierenwelzijnsbeleid.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer Pagina 27

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer

Een mooie, diverse en uitnodigende openbare ruimte met een goed gespreid en toegankelijk recreatief aanbod houdt de stad gezond, leefbaar en aantrekkelijk in de verdichtende omgeving. Onze kenmerkende rivieren, parken, singels, plantsoenen, groen en recreatiegebieden hebben iedere Rotterdammer iets te bieden. Samen met bewoners en partners pakken we kansen die bijdragen aan een circulaire economie en uitdagingen rondom klimaatverandering.

Voortgang 2020

Binnen het taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie – beheer zijn verschillende factoren; de coronacrisis, weersomstandigheden, aanbestedingstrajecten en poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS), die invloed hebben op de ontwikkelingen en de voortgang van de benoemde doelstellingen.

COVID-19

Diverse maatregelen die voortvloeien uit de noodverordening zijn van invloed op diverse doelstellingen. Door de COVID-19 maatregelen wordt op een andere manier gebruik gemaakt van de buitenruimte. Er vinden geen evenementen plaats, maar de parken worden bijvoorbeeld wel druk bezocht voor onder andere het dagelijkse wandel- en sportmoment.

Doordat er geen evenementen plaats vinden is er minder slijtage of schade aan evenementenvelden en dat geeft ruimte voor natuurlijk herstel van het groen. Echter worden hier geen financiële voordelen binnen het reguliere onderhoudsprogramma verwacht. Als er sprake is van aan een evenement toerekenbare schade dan wordt die altijd op de organisator verhaald.

Verder stagneert de voortgang van sommige doelstellingen zoals: 'Meer Rotterdammers in beweging: spelen, sporten, ontmoeten en recreëren' en 'Samenwerking met betrokken bewoners versterken in het groen en gedeeld eigenaarschap stimuleren' als gevolg van de coronacrisis. Samenwerkingen en participatiemomenten hebben afgelopen periode minder plaatsgevonden. Hierdoor lopen speelprojecten het risico op vertraging. Wel wordt er gekeken vanuit het programma WeerWoord en speelprojecten naar alternatieve vormen, waaronder digitale vormen om wel met de Rotterdammers samen te werken en te participeren, zodat projecten kunnen doorgaan.

Het uitvoeren van het regulier onderhoud aan het groen, spelen en watergangen gaat in de corona periode door zoals gepland, waarbij rekening gehouden wordt met de coronamaatregelen, zoals bijvoorbeeld het houden van minimaal 1,5 meter afstand tussen medewerkers.

Weersomstandigheden

De warme zomerse dagen zorgden voor meer rondes water geven. Daarentegen zijn er in deze periode ook minder maaibeurten uitgevoerd door de beperkte groei tijdens de hitte periode. Verder hebben aan het begin van het jaar de hevige stormen in combinatie met natte periodes hebben voor meer calamiteiten binnen het onderhoudsprogramma gezorgd. De doelstelling 'Een onderhoudbare stad die veilig en beschikbaar is voor gebruik' krijgt meer aandacht binnen het programma. De droogte in dit voorjaar heeft niet geleid tot wijzigingen van het geplande onderhoud van groenvoorzieningen. Omdat de droge periode aan het begin van het groeiseizoen (de bladloze periode) viel was de behoefte aan extra water voor bestaand groen beperkt. Jonge aanplant (inboet) heeft wel extra aandacht gekregen om de groei te bevorderen.

Aanbestedingen

Dit jaar is per 1 maart het nieuwe groen bestek succesvol van start gegaan met verschillende groen aannemers die aan de slag gaan in de stad.

De aanbesteding voor maai- en krooswerkzaamheden is dit jaar opnieuw aanbesteed, omdat de eerste keer anders uitpakte dan verwacht. De ontvangen inschrijvingen van de aanbesteding vielen namelijk hoger uit dan voorgaande jaren en daarmee ook hoger dan in de begroting was opgenomen. Dit heeft te maken met de overgang van een frequentiebestek (afrekening op basis van hoeveelheden) naar een beeldbestek (afrekening op basis van beoogd wensbeeld) en de onvoorziene marktwerking¹. De consequenties van deze nieuwe aanbesteding is een verhoging van het budget voor het maaien en kroozen. Doordat dit jaar naar verwachting minder wordt gebaggerd en gestuurd wordt op minder storkosten voor baggeren, is het streven om de extra kosten voor het maaien en kroozen hiermee te compenseren.

Gezien het wettelijke kader van de werkzaamheden, zoals de keur en legger (keur zijn de regels en een legger is een kaart met wateren waar de regels van de keur gelden) van de waterschappen, dienen de afwijkingen eind van dit jaar minimaal te zijn en de prestaties vergelijkbaar zijn met afgelopen jaren. Reden is de onderhoudsverplichting voor maai- en krooswerkzaamheden voortkomend uit de legger van de waterschappen. Het niet voldoen aan gestelde eisen in de legger kan resulteren in aanschrijvingen en/of dwangsommen. De waterschappen zijn als partner betrokken bij dit proces.

Een legger is een kaart met wateren of waterkeringen die wij in beheer hebben, en waar de regels van de keur voor gelden

Baggerwerkzaamheden

Door de landelijke PFAS problematiek wordt het baggerproces (het baggeren van de watergangen) geraakt. Bij de verwerking van bagger in de zogenoemde categorie "schoon" met een hoge PFAS-waarde, is een minder circulaire vorm mogelijk dan vooraf gewenst toegestaan. Er wordt landelijk en regionaal gesproken hoe om te gaan met deze baggerpartijen. Voor 2020 heeft dit gevolgen voor het uitvoeringsprogramma en zijn er financiële gevolgen in de vorm van hogere verwerkings- en transportkosten, omdat deze bagger op andere (verder gelegen) locaties dan voorheen moet worden verwerkt. De verwachting is dat er dit jaar hierdoor minder kan worden gebaggerd.

De uitwerking van het Rotterdams WeerWoord wordt beschreven binnen het taakveld riolering.

¹ Marktwerking heeft betrekking op het tot stand komen van een evenwichtsprijs voor de te leveren dienst maaien en kroezen, wanneer er een gegeven verhouding bestaat tussen vraag en aanbod. De evenwichtsprijs is de prijs waarvoor geldt dat het aanbod gelijk is aan de vraag (naar diensten).

Ontwikkelingen 2021-2024

Bestuursopdracht vervangingsinvestering kapitaalgoederen openbare ruimte

Bij het vaststellen van de laatste Nota Onderhoud Kapitaalgoederen is de bestuursopdracht

Vervangingsinvesteringen gegeven om het financiële perspectief voor investeringen voor de langere termijn (50 jaar) inzichtelijk te maken.

Deze bestuursopdracht is op 7 juli 2020 vastgesteld en aan de Raad verzonden. In vervolg op deze bestuursopdracht wordt een vier jaarlijkse 'Nota Vervangingsinvesteringen Kapitaalgoederen' opgesteld voor alle assetgroepen in de openbare ruimte.

De eerste nota is eind 2020 gereed t.b.v. de Voorjaarsnota 2021 en t.b.v. opname van de uitkomsten in de Nota Onderhoud kapitaalgoederen 2023-2026.

Financiële consequenties

De kapitaalslasten voor de vervangingsinvesteringen openbare ruimte stijgen volgens deze berekeningen in de periode 2020-2025 met ca. € 3,3 mln oplopend per jaar. In de vervolgopdracht voor de Nota

Vervangingsinvesteringen zullen deze berekeningen worden aangescherpt voor alle assetgroepen en (nogmaals) gevalideerd om tot een onderbouwde structurele stijging van lasten te komen voor de Voorjaarsnota 2021.

Urgente vervangingsinvesteringen buitenruimte

Vooruitlopend op de vaststelling van de 1^e Nota Vervangingsinvesteringen Kapitaalgoederen in het voorjaar van 2021, zijn in 2020 al vervangingsinvesteringen noodzakelijk. Binnen dit taakveld zijn de ambities voor de asset groen en bomen aangedragen. De behoefte is om extra groenprojecten en een stedelijk bomenvervangingsprogramma uit te voeren in de stad. Op deze manier kunnen singuliere groenprojecten gerealiseerd worden en een kwaliteitsimpuls aan het bomenbestand gegeven worden door extra activiteiten uit te voeren aan groeiplaats verbetering, boomvervangingen in de stad en binnen projecten, en aan de stedelijke boomstructuren.

Kleinschalige Buitenruimteprojecten

Bij de 1e herziening 2020 heeft de gemeente een aantal projecten aangewezen om de buitenruimte een kwaliteitsimpuls te geven, zoals het project de Bomen aan de Bontincklaan. Voor deze buitenruimteprojecten zijn extra middelen beschikbaar gesteld.

Leges vergunningen

Stadsbeheer verleent verschillende vergunningen op grond van de APV, waarvoor tot op heden geen kosten worden doorgerekend. Het

uitgangspunt is dat de gebruiker betaalt. Momenteel wordt onderzoek gedaan naar het heffen van leges bij het verstrekken van vergunningen.

Wat willen we bereiken

Een aantrekkelijke, veilige, duurzame en prettig leefbare stad voor iedereen.

Door groen, parken, singels en verblijfs- en speelplekken beschikbaar en veilig te houden dragen we bij aan een prettige leefbare stad voor iedereen. Ook met aandacht en zorg voor biodiversiteit willen we bijdragen aan een prettige leefomgeving voor mens en dier.

Ook willen we met ons aanbod aansluiten bij de behoefte van de Rotterdammers, om zo een aantrekkelijk en gezonde stad te zijn. Waarmee we het gebruik en de tevredenheid willen vergroten.

Een onderhoudbare stad die veilig en beschikbaar is voor gebruik.

Door het ontwerp af te stemmen op het beheer en het beheer af te stemmen op het ontwerp. Ook willen we de materiaal- en ontwerpkeuzes afstemmen op het beoogde gebruik, zodat het langer veilig en beschikbaar blijft. Daarnaast om robuust groen te creëren, zodat we om kunnen gaan met bedreigingen, zoals ziekte, plagen en klimaatverandering.

Meer Rotterdammers in beweging: spelen, sporten, ontmoeten en recreëren

Door divers aanbod en voldoende aantrekkelijke plekken die aansluiten bij de behoefte van de Rotterdammers, conform de Integrale visie Kom op naar buiten!, bevorderen we het gebruik van de plekken. Om zo de gezondheid en vitaliteit te stimuleren van de Rotterdammers.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaat adaptieve deltastad

Een robuuste en aaneengesloten groenvoorziening zorgt in samenhang met de oppervlaktewatersystemen mede voor klimaatadaptatie. Ze helpen de hittestress te verminderen en de sponswerking van de bodem te vergroten om zo overmatig regenval te verwerken. Bij de inrichting, het onderhoud en de soortkeuze van bomen en plantsoenen is de beoogde biodiversiteit richtinggevend. Op deze manier worden ziekten en plagen zoveel mogelijk beheerst en de biodiversiteit versterkt in de stad. Ook zorgt aaneengesloten groen en waterbergingen voor opvang van extreme regenval. Parken, bomen en plantsoenen worden steeds duurzamer onderhouden door het voorkomen of hergebruiken van 'organisch afval' en het werken met uitstoot- en geluidsarme machines.

Samenwerking met betrokken bewoners versterken in het groen en gedeeld eigenaarschap stimuleren

Bewoners werken steeds vaker met de gemeente samen. Dit wordt gestimuleerd door zelfbeheer in het groen te bevorderen en bewoners gedeeld "eigenaarschap" te geven. Met het programma Rotterdams WeerWoord worden bewoners gemotiveerd om hun eigen woning, tuin en straat groen en klimaatbestendig in te richten en daarbij aandacht te hebben voor de biodiversiteit. Op deze manier willen we bijdragen aan de medeverantwoordelijkheid, betrokkenheid en de gezondheid van de Rotterdammers. Hierbij werken we samen met de woningcorporaties en waterschappen.

Wat gaan we daar voor doen

Een aantrekkelijke, veilige, duurzame en prettig leefbare stad voor iedereen.

Uitvoeren risicogestuurd beheer en onderhoud

- Uitvoeren van beheer- en onderhoudsplannen voor de assets openbaar groen, bomen, speelvoorzieningen en water, waarbij de balans tussen prestaties, risico's en kosten optimaal is afgewogen. Wet- en regelgeving, veiligheid, beschikbaarheid, milieu- en gezondheid, kwaliteit leefomgeving, imago en weerbaarheid, zijn hierbij onze kernwaarden vanuit het Strategisch Assetmanagementplan Stadsbeheer.
- Door beheer- en onderhoudswerkzaamheden in het groen zowel beheerbeeld als onderhoudsfrequentie meer te differentiëren, voegen we ecologische waarde toe aan de stad.
- Bewust omgaan met onze logistieke stromen vanuit een circulaire gedachte, zoals die van de afvalstromen van groen en de bagger uit de singels.
- Machines en transportmaterieel selectief en zoveel mogelijk emissievrij en geluidsarm in te zetten.
- Samenwerken met verschillende partners in het onderhoud, waaronder de Waterschappen in het baggerprogramma om de singels en watergangen op voldoende diepte te houden voor een goede doorstroming en om de waterkwaliteit op peil te houden.

Een onderhoudbare stad die veilig en beschikbaar is voor gebruik

Inspecteren en schouwen

- Alle assets worden geïnspecteerd op afwijkingen en technische gebreken op basis van de Assetmanagementplannen. Deze inspecties dienen ook om de onderhoudsbehoefte te kunnen bepalen en beheer- en onderhoudsplannen op te stellen.
- Verder worden ieder jaar de bomen en plantsoenelementen geschouwd op veiligheid en onderhoudsbehoefte door uitval. Wat kan leiden tot een noodzakelijke (gedeeltelijke) vervangingsbehoefte. Met de ambitie om een toekomstbestendig groen- en bomenbestand te houden, passend bij de functie.

Uitvoeren periodiek onderhoud

- Alle assets worden conform de onderhoudsplannen periodiek onderhouden, om de assets beschikbaar en veilig te houden in de stad.
- Ons college zet bovendien in op het bosplantsoen en de bomen inboet om een deel van het achterstallig onderhoud weg te werken.

Uitvoeren projectmatig onderhoud

- Als assets technisch einde-levensduur zijn, vervangen we deze afgestemd op de behoefte en de opgave van het gebied.
- Bij speelprojecten hebben we oog voor gebruikers met een beperking. We richten de speel- en sportplekken bewust in op toegankelijkheid en samenspelen.
- Bij (her)inrichtingsprojecten komen er waar mogelijk meer groenvoorzieningen en bomen bij, met extra aandacht voor biodiversiteit, functionaliteit, toekomstbestendigheid, variatie en spreiding in de wijk en stad. Om hiermee ook bij te dragen aan de opgave voor de 20ha extra groen in de stad.
- Bij (her)inrichtingsprojecten benutten we voor extra klimaatadaptieve maatregelen, zoals waterbergingen. Dit doen we met name op plekken waar veel panden met slecht BlueLabel aanwezig zijn, hiermee dragen we bij aan collegetarget 10. We verbinden groen en water waar dit mogelijk is.

Calamiteiten; ziekten, plagen en invasieve exoten

- Door veranderende weer- en klimaatomstandigheden zien we een veranderende calamiteiten in de stad. Hierbij valt te denken aan minder vorstschade maar verhoogde kans op onder andere ziekten en plagen als de eikenprocessierups, essentaksterfte, invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop, kastanjebloedingsziekte en stormschade. Door het maken van plannen van aanpak en het doen van pilots streven we ernaar beter grip te krijgen op verschillende ontwikkelingen.

Meer Rotterdammers in beweging: spelen, sporten, ontmoeten en recreëren

Met de Integrale visie Kom op naar buiten! staat het spel, sport, bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte centraal. Hierin zijn meerdere ambities benoemd, waaronder:

Meer variatie, verblijf en vrije ruimte in de wijk

- Door bij vervangingsprojecten op speel- en sportplekken in te zetten op meer divers aanbod voor meerdere doelgroepen, verschillende spel- en sportactiviteiten en verschillende uitstralingen. Zodat plekken een eigen identiteit krijgen en meer aansluiten bij de verschillende behoeftes in de wijk. Waarbij het inzetten van flexibel en tijdelijk aanbod, zoals de "move-fit" kan voorzien in een veranderende behoefte voor bootcamp en calisthenics.

Behoeftegericht werken

- Door bewoners van jong tot oud, met en zonder beperking aan de voorkant te betrekken in de (jeugd) participatie om aan te sluiten bij de behoefte in de wijk.

Monitoren van gebruiker

- Gebruik op verblijfsplekken willen we gaan meten voor beter inzicht in het huidige gebruik van bestaande speel- en sportplekken. Deze data gaan we gebruiken bij ontwerpvragestukken en programmering van het speel- en sportaanbod.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaatadaptieve deltastad

Ontwikkelen innovatieve klimaatadaptieve concepten

- Door gezamenlijk innovatieve oplossingen te ontwikkelen en te testen willen we een meer klimaat adaptieve stad. Zo zijn we in de Robert Fruinstraat aan de slag gegaan om waterberging te realiseren op private gebouwen en in de buitenruimte. Water wordt opgevangen op de daken van de gebouwen en wordt opgeslagen in de ondergrond, het water kan gebruikt worden voor het groen en de bomen in droge tijden.

Gebruiken speel- en boomdepot

- Bomen die binnen een project niet ingepast of hergebruikt kunnen worden, maar die kwalitatief nog goed zijn, gaan naar andere locaties in de stad of in laatste instantie naar het bomendepot. De bomen blijven daar totdat er een definitieve nieuwe locatie beschikbaar is.
- Daarnaast willen we inzetten in het hergebruik van materialen zoals speeltoestellen. Toestellen worden elders hergebruikt wanneer deze vervangen worden bij herinrichtingsprojecten, maar nog in goede staat zijn.
- Organisch afval krijgt een herbestemming, zoals boomstammen als meubilair, houtsnippers als verhardingsmateriaal voor wandelpaden of bladafval en bagger uit de singels als compost.

Bewuste keuze ondergronden

- Ondergronden op speel- en sportvelden zoals gras, boomschors, zand dragen op een natuurlijke manier bij aan de wateropgave en tegen hittestress. Kunstgras kan in combinatie met kratten bijdragen aan het opvangen van water bij hevige regenbuien.
- Verbeteren van de standplaats en ondergronden voor groen en bomen stimuleert de groei en biedt betere kansen voor het groen om optimaal te ontwikkelen.
- Organisch afval zo veel mogelijk te voorkomen of het op locatie meteen te verwerken. Hiermee worden logistieke stromen beperkt en het draagt bij aan de biodiversiteit. Voorbeelden zijn het in 'rillen' verwerken van snoeiafval bij bosplantsoenen en het verzamelen en hakselen van gevallen blad om het vervolgens als bemesting van de ondergrond te kunnen hergebruiken.

Samenwerking met betrokken bewoners versterken in het groen en gedeeld eigenaarschap stimuleren

Samenwerkingen met betrokken bewoners

- Faciliteren van vrijwilligersgroepen voor onderhoud in parken en het stimuleren en faciliteren van zelfbeheer groen. Door samen te werken met bewoners vergroten we de betrokkenheid en delen we het 'eigenaarschap' over het groen.
- Stimuleren bewoners om hun eigen tuinen en straten te vergroenen en bewust te maken van de positieve effecten hiervan met onder andere acties rondom 'tegel eruit, groen erin'. Ook wordt de tuincoach in de wijken ingezet.
- Er is een stimuleringsregeling klimaatadaptatie waarbij bewoners en bedrijven een subsidie ontvangen wanneer zijn waterbergende of vergroenende maatregelen nemen aan hun gebouw of tuin.

Organiseren (kinder)participatiesessies bij projecten

- Rotterdammers zijn steeds meer betrokken bij ontwikkelingen in hun buurt. Dit willen we stimuleren door kinderen, jongeren en volwassenen de gelegenheid te geven om aan te geven waar zij behoefte aan hebben en wat zij graag zouden willen doen in de openbare ruimte.
- Gebruikmaken van de ontwikkelde kinderp participatie toolbox bij verschillende projecten, bijvoorbeeld het speelplekje op de hoek van de straat of de sportplek in het park.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	1.502	121	75	197	198	198
Bijdragen rijk en medeoverheden	159	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	1.343	71	0	97	73	73
Overige baten	0	50	75	100	125	125
Lasten exclusief reserves	47.521	46.156	46.413	44.643	44.487	44.927
Apparaatslasten	5.758	5.565	5.785	5.781	5.786	5.786
Inhuur	14	10	10	10	10	10
Overige apparaatslasten	143	205	155	154	158	158
Personeel	5.602	5.350	5.620	5.618	5.618	5.618
Intern resultaat	6.229	6.845	7.650	7.650	7.650	7.650

Intern resultaat	6.229	6.845	7.650	7.650	7.650	7.650
Programmalasten	35.533	33.746	32.979	31.212	31.052	31.491
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	33.331	31.352	30.014	27.447	26.507	27.009
Kapitaallasten	1.617	1.885	2.447	3.247	4.027	3.965
Overige programmalasten	546	509	518	518	518	518
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	40	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-46.019	-46.036	-46.338	-44.446	-44.290	-44.729
Saldo voor reserveringen	-46.019	-46.036	-46.338	-44.446	-44.290	-44.729
Reserves	-1.904	500	2.019	269	118	67
Onttrekking reserves	546	1.550	2.019	269	118	67
Toevoeging reserves	2.450	1.050	600	0	0	0
Vrijval reserves	0	0	600	0	0	0
Saldo	-47.923	-45.536	-44.319	-44.178	-44.172	-44.662

x

Vergelijking begrotingssaldi Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	-49.339	-47.856	-47.853	-47.867	-47.867	
Omissieregeling 2019	-50.262	-48.740	-48.740	-48.740	-48.740	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	-46.443	-46.267	-44.125	-44.417	-44.734	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	-41.823	-42.858	-43.159	-43.445	-43.755	
10-maandsrapportage 2019	-42.767	-42.858	-43.159	-43.445	-43.755	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	-47.923					

Financiële bijstellingen

	2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020	-46.547	-43.159	-43.445	-43.755	-43.755
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021	1.011	-1.160	-733	-417	-907

Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	24	0	0	0	0
Kapitaallasten investeringen maatschappelijk nut	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	-486
Kleinschalige buitenruimteprojecten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-575	-785	-501	-128	-126
Urgente vervangingsinvesteringen buitenruimte	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-24	-241	-499	-493
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam	Reserves	0	-3	-3	-3	-3
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	1.562	-348	12	213	202
Begroting na wijzigingen		-45.536	-44.319	-44.178	-44.172	-44.662

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Kapitaallasten investeringen maatschappelijk nut

In overeenstemming met geldende wet- en regelgeving (BBV) worden vervangingsinvesteringen van wegen, groen, water en speel vanaf 2018 bestempeld als investering. De hiermee gemoeide kapitaallasten zijn t/m begrotingsjaar 2023 reeds in de begroting verwerkt. Voor begrotingsjaar 2024 dient deze onvermijdelijke begrotingsaanpassing te worden doorgevoerd.

Kleinschalige buitenruimteprojecten

Er wordt extra geld (€ 7 mln) uitgetrokken om de buitenruimte op een aantal plaatsen een kwaliteitsimpuls te geven. Dit betreft een aantal kleinere projecten. Conform BBV-voorschriften is er een verdeling gemaakt welk deel

direct ten laste van de exploitatie komt en welk deel dient ter dekking van de kapitaallasten van deze investeringsprojecten.

Urgente vervangingsinvesteringen Buitenruimte

Er zijn urgente investeringen noodzakelijk om bomen en plantsoenen veilig en beschikbaar te houden. Het betreft investeringen bovenop de reeds toegekende middelen vanuit de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2019-2022.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

De onttrekking van € 600 is omgezet in een vrijval van de bestemmingsreserve, dit omdat de bijdrage niet ten gunste komt van de exploitatie maar het investeringskrediet.

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam

De omslagrente wordt met ingang van 2021 verlaagd van 2,00% naar 1,75%. Als gevolg hiervan moet de bijbehorende dekking uit de bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam aangepast worden.

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Op basis van het verleningsbesluit NPRZ-middelen kan € 800 onttrokken worden voor een periode van 4 jaar ter dekking van de kosten voor de wijkconciërges.

Technische wijzigingen

In dit taakveld zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Het betreft de afoming van de doorbelasting [overhead van projecten](#) (- € 988 in 2020 tot - € 812 tot 2024), correcties voor de tijdverantwoording (€ 2,6 mln in 2020 tot - € 994 in 2024), het aandeel in [de herverdeling concern opgaven](#) (- € 44 in 2020 tot € 2,5 mln in 2024), [de indexering](#) (- € 436 in 2021 tot - € 446 in 2024), een aangepaste tijdverantwoording bij de wijkconciërges (structureel - € 177 vanaf 2021) en diverse kleine wijzigingen (- € 6 in 2020 tot € 131 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Beheeraanpak openbaar groen](#)
- [Bomenstructuurvisie](#)
- [CROW beeldsystematiek 2017](#)
- [Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie](#)
- [Erfgoedagenda Rotterdam 2017-2020](#)

- [Erfgoedwet](#)
- [Handboek Openbare ruimte Rotterdamse Stijl](#)
- [Leidraad bestendig groenbeheer \(2018\)](#)
- [Leggers oppervlaktewatersystemen van HHSK](#)
- [Leggers oppervlaktewatersystemen van WSHD](#)
- [Leggers oppervlaktewatersystemen van HHD](#)
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [Programma Kansrijke Wijken](#)
- [Programma Rivieroevers](#)
- [Rotterdam Staat van de Stad](#)
- [Rotterdams WeerWoord](#)
- [Rotterdamse Adaptatiestrategie](#)
- [Speelvisie Kom op naar buiten!](#)
- [Stadsvisie](#)
- [Strategisch Assetmanagementplan Stadsbeheer](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- [Visie Openbare Ruimte Binnenstad Rotterdam](#)
- [\(Herijking\) Waterplan 2](#)
- [Wet algemene bepalingen omgevingsrecht \(Wabo\)](#)
- [Wet ruimtelijke ordening](#)
- [Wet Natuurbescherming](#)
- [Wet milieubeheer](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit Rotterdamse taakveld behoren:

- natuurbescherming, onderhoud van bos, heide en overige natuurgebieden
- aanleg en onderhoud van openbaar groen inclusief het plaatsen en onderhouden van kunstwerken in de openbare ruimte
- aanleg en onderhoud van openbaar water: vijvers en kleine watergangen, waaronder het schoonhouden van sloten, onderhouden van taluds en beschoeiing
- aanleg en onderhoud van speelvoorzieningen

Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII

Pagina 28

Openbare orde en veiligheid - Niet Gesprongen Explosieven WOII

De gemeente maakt een veilig gebruik van de ondergrond mogelijk.

Voortgang 2020

Er zijn geen ontwikkelingen die hebben geleid tot afwijkingen in het beoogde effect of de inspanningen.

De termen 'Niet Gesprongen Explosieven' en 'Conventionele Explosieven' worden per 1 oktober 2020 landelijk niet langer gebruikt en vervangen door de term 'Ontplobbare Oorlogsresten'.

Ontwikkelingen 2021-2024

In de komende jaren zijn ontwikkelingen te verwachten op het gebied van het landelijke beleid voor het opsporen van ontplofbare oorlogsresten. Deze vloeien voort uit de taken en werkzaamheden van het op te richten landelijk kenniscentrum. Wat voor invloed deze zullen hebben op het Rotterdams beleid is nu nog niet te aan te geven.

Om het kenniscentrum te kunnen financieren zal de uitkering van de landelijke bommenregeling worden aangepast. Dit heeft geen effect op de begroting.

Wat willen we bereiken

Er worden geen toevalsvondsten gedaan van Ontplobbare Oorlogsresten bij werkzaamheden in verdachte gebieden binnen de gemeente.

Stakeholders van projecten in verdachte gebieden zijn op de hoogte van de mogelijke aanwezigheid van Ontplobbare Oorlogsresten en hebben voorzorgsmaatregelen genomen.

Bij functiewijziging van een verdachte locatie is het streven om de risico's van Ontplobbare Oorlogsresten weg te nemen en daarmee de beperkingen op het gebruik van de verdachte locaties op te heffen.

Gevonden Ontplofbare Oorlogsresten kunnen op een veilige manier binnen de gemeente worden vernietigd.

Wat gaan we daar voor doen

Er worden geen toevalsvondsten gedaan van Ontplofbare Oorlogsresten bij werkzaamheden in verdachte gebieden binnen de gemeente.

- De informatie over Ontplofbare Oorlogsresten in de ondergrond van de gemeente is volledig en actueel.
- Verzoeken om informatie over Ontplofbare Oorlogsresten worden binnen de daarvoor geldende termijnen geleverd.

Stakeholders van projecten in verdachte gebieden zijn op de hoogte van de mogelijke aanwezigheid van Ontplofbare Oorlogsresten en hebben voorzorgsmaatregelen genomen

- Bij vergunningsprocedures wordt de aanvrager, indien noodzakelijk, geïnformeerd over de mogelijke aanwezigheid van Ontplofbare Oorlogsresten en de noodzakelijke vervolgacties.

Bij functiewijziging van een verdachte locatie is het streven om de risico's van OO weg te nemen en daarmee de beperkingen op het gebruik van de verdachte locaties op te heffen.

- De informatie over mogelijke Ontplofbare Oorlogsresten (OO) in de ondergrond van de gemeente is volledig en actueel.
- Indien mogelijk (techniek, planning, financiën) zal bij de uitvoering van projecten geprobeerd worden eventueel aanwezige OO te ruimen ook als dit voor de realisatie van het project niet strikt noodzakelijk is (werk met werk maken).

Gevonden Ontplofbare Oorlogsresten kunnen op een veilige manier binnen de gemeente worden vernietigd

- Zorgen voor de beschikbaarheid van voldoende “springlocaties” waar Ontploffbare Oorlogsresten gecontroleerd kunnen worden vernietigd.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	16	-1.210	876	876	876	876
Bijdragen rijk en medeoverheden	16	-1.210	876	876	876	876
Lasten exclusief reserves	2.349	672	669	669	669	669
Intern resultaat	256	433	439	439	439	439
Intern resultaat	256	433	439	439	439	439
Programmalasten	2.093	239	230	230	230	230
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	633	239	230	230	230	230
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	1.459	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-2.333	-1.882	207	207	207	207
Saldo voor reserveringen	-2.333	-1.882	207	207	207	207
Saldo	-2.333	-1.882	207	207	207	207

x

Vergelijking begrotingssaldi Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	2	2	2	2	2	
Omissieregeling 2019	2	2	2	2	2	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	2	-10	-10	-10	-10	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	-2.158	172	172	172	172	
10-maandsrapportage 2019	-2.158	172	172	172	172	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	-2.333					

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		204	172	172	172	172
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-2.086	35	35	35	35
Bommenregeling	Taakmutaties	-2.086	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	0	35	35	35	35
Begroting na wijzigingen		-1.882	207	207	207	207

Toelichting financiële bijstellingen

Bommenregeling

Voor de bommenregeling is in de meicirculaire 2020 van het gemeentefonds aan de gemeente Rotterdam over 2019 een suppletie-uitkering toegekend van 70% van de uitvoeringskosten.

Technische wijzigingen

Dit betreft diverse kleine technische wijzigingen (€ 0 in 2020 tot € 35 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Arbeidsomstandighedenbesluit, artikel 4.10 lid 2 \(Staatsblad nr. 142, 7 maart 2006\)](#)

[Arbeidsomstandighedenregeling, artikel 4.17f \(Staatscourant nr. 4230, 16 maart 2012\)](#)

[Circulaire Vliegtuigberging \(Staatscourant nr. 54987, 19 oktober 2016\)](#)

[Beheer- en beleidsplan niet-gesprongen explosieven uit de Tweede Wereldoorlog 2010-2020 \(wordt geactualiseerd\)](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren alle gemeentelijke taken op het gebied van beleid, toezicht en ruiming van Ontploffbare Oorlogsresten (OO) uit WOII.

In 2021 wordt door het Rijk een landelijk kenniscentrum opgericht dat gemeenten gaat ondersteunen bij vragen rondom het opsporen en ruimen van OO. Het kenniscentrum krijgt ook de opdracht een normenkader te ontwikkelen hoe om te gaan met OO.

Overige baten en lasten - Vervoer en materieel

Een duurzaam en goed werkend gemeentelijk wagenpark en circulaire inzamelmiddelen. Het is noodzakelijk om de emissie van schadelijke stoffen door uitstoot van de gemeentelijke (interne) mobiliteit in Rotterdam te voorkomen dan wel te verminderen ten behoeve van het klimaat en de gezondheid van de Rotterdammer. Rotterdam heeft bovendien een voorbeeldfunctie. Deze doelstelling is gekoppeld aan de programmadoelstelling: Een duurzaam, energiezuinig Rotterdam, met een betere luchtkwaliteit.

Voortgang 2020

Het programma 'verduurzaming gemeentelijke wagenpark' is in uitvoering, maar door het coronavirus ontstaan er mogelijk vertragingen in bijvoorbeeld leveranties en aanpassingen aan voertuigen. Ook kan dit mogelijk leiden tot keuzes voor andere duurzame voertuigen, indien blijkt dat bepaalde voertuigen door het coronavirus op dit moment niet leverbaar zijn. Doel voor 2020 e.v. blijft om zoveel als mogelijk het meerjarenplan 2020-2023 te volgen. Daarbij liggen wij op koers. Het huidige marktaanbod (zowel in aantallen, soort voertuig en prijsstelling) noodzaakt in deze innovatieve markt, met name in het zware segment, tot het doen van tussentijdse aanpassingen ten aanzien van de keuze van duurzame voertuigen.

De uitvoering van de verduurzaming gaat ondanks de coronacrisis verder. In de zomer is de tweede emissieloze huisvuilophaalwagen opgeleverd. De aanpassingen aan de werkplaatsen zijn afgerond. Door de aanpassingen kan in de diverse werkplaatsen gewerkt worden aan de verschillende emissieloze (werk)voertuigen.

Ontwikkelingen 2021-2024

Doel voor 2020 e.v. blijft om zoveel als mogelijk het meerjarenplan 2020-2023 te volgen. Daarbij liggen wij op koers.

Wat willen we bereiken

Het gehele gemeentelijke wagenpark is in 2030 emissieloos.

- personenwagens zijn in 2023 emissieloos
- lichte bedrijfsvoertuigen zijn in 2025 emissieloos
- zware bedrijfsvoertuigen zijn in 2030 emissieloos

Wat gaan we daar voor doen

Het gehele gemeentelijke wagenpark is in 2030 emissieloos.

- het aankopen en beheren van de gemeentelijke voertuigen en andere voertuigen van, met name, overheid gelieerde organisaties
- het voorkomen dan wel verminderen van emissie van schadelijke stoffen door uitstoot van de gemeentelijke mobiliteit in Rotterdam
- het onderhouden van de gemeentelijke inzamelmiddelen, waarbij circulariteit een belangrijk aspect vormt

De gemeente is verantwoordelijk voor een duurzame mobiliteitskeuze en faciliteert andere duurzame modaliteiten in samenhang met de energietransitie. De keuze voor een (werk)voertuig maakt de gemeente op basis van de grootste bedrijfszekerheid en de schoonste techniek met de meest schone componenten. Bij vergelijkbare alternatieven geven de laagste exploitatiekosten uiteraard de doorslag. Vervanging vindt plaats op natuurlijke momenten.

De ontwikkelingen op het vlak van emissieloze personenwagens gaan gestaag verder. Daarnaast is het van belang om de ontwikkelingen op het vlak van emissieloze (werk)voertuigen (lichte en zware bedrijfsvoertuigen) te volgen en in samenwerking met de markt emissieloze (werk)voertuigen te gaan ontwikkelen. Hiertoe doen we pilots met lichte en zware bedrijfsvoertuigen, denk daarbij aan emissieloze bestelbusjes, huisvuilophaalwagens, veegmachines e.d..

In het kader van de verduurzaming van met name het werk-werkverkeer ontwikkelt de gemeente concepten als de emissieloze (deel)auto en elektrische (deel)fietsen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	Realisatie 2019	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	2024
Baten exclusief reserves	39.957	40.055	40.968	41.586	42.292	42.294
Bijdragen rijk en medeoverheden	-638	-636	-647	-647	-647	-647
Overige opbrengsten derden	43.905	42.691	43.615	44.233	44.939	44.940
Overige baten	-3.311	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Lasten exclusief reserves	28.489	32.616	31.302	33.332	31.395	31.392
Apparaatslasten	9.421	10.163	10.315	10.284	10.292	10.292

Inhuur	246	107	109	109	109	109
Overige apparaatslasten	388	394	310	308	316	316
Personeel	8.787	9.662	9.895	9.867	9.867	9.867
Intern resultaat	-31.691	-30.290	-29.707	-29.702	-29.702	-29.702
Intern resultaat	-31.691	-30.290	-29.707	-29.702	-29.702	-29.702
Programmalasten	50.758	52.743	50.694	52.749	50.804	50.801
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	23.330	23.687	21.223	22.802	20.228	20.426
Kapitaallasten	25.134	27.031	27.407	27.883	28.511	28.311
Overige programmalasten	2.289	2.025	2.065	2.065	2.065	2.065
Subsidies en inkomensoverdrachten	5	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	11.468	7.440	9.666	8.254	10.898	10.902
Saldo voor reserveringen	11.468	7.440	9.666	8.254	10.898	10.902
Reserves	0	2.960	1.572	3.030	340	340
Onttrekking reserves	0	2.960	1.572	3.030	340	340
Saldo	11.468	10.400	11.238	11.284	11.238	11.242

x

Vergelijking begrotingssaldi Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	11.127	11.139	11.138	11.138	11.138	
Omissieregeling 2019	10.712	10.806	10.805	10.805	10.805	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	10.867	10.942	10.993	11.048	11.046	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	11.300	10.955	11.006	11.060	11.059	
10-maandsrapportage 2019	11.296	10.955	11.006	11.060	11.059	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	11.468					

Financiële bijstellingen

	2e Herziening	Begroting 2021				
Bijstellingen Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	

Eerste Herziening 2020		10.967	11.006	11.060	11.059	11.059
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-568	232	224	179	183
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	56	0	0	0	0
Effecten corona	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-550	0	0	0	0
Herverdelen budgetten	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie - Verduurzaming gemeentelijk wagenpark	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-74	232	224	179	183
Begroting na wijzigingen		10.400	11.238	11.284	11.238	11.242

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf Investeringskredieten](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Effecten corona

Op dit taakveld is sprake van minder baten door de coronacrisis. Voor het lopende jaar betreft het een lagere vraag naar reparaties en een lagere opbrengst bij verkoop voertuigen van ongeveer - € 550.

Herverdelen budgetten

Op basis van realisatie en nieuwe inzichten zijn de bestaande budgetten geactualiseerd of herverdeeld binnen het programma.

Bestemmingsreserve Energietransitie - Verduurzaming gemeentelijk wagenpark

Het betreft een administratieve en budgettaire neutrale interne wijziging.

Technische wijzigingen

In dit taakveld zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn de verlaging [omslagrente](#) (€ 250 in 2021 tot € 269 in 2024) en diverse kleine wijzigingen (- € 74 in 2020 tot - € 86 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Parijsakkoord Klimaatconferentie Parijs 2015

In 2017 is de Rotterdamse Brandstofaanpak vastgesteld, een vertaling van de [nationale brandstofvisie](#) uit 2014. Momenteel wordt gewerkt aan een koersnota 0-emissievisie (stedelijke mobiliteit). Deze koersnota is de eerste stap in de uitwerking van de verduurzaming van mobiliteit ten aanzien van nul emissie mobiliteit.

De visie en de beschrijving en het programma zijn een nadere lokale uitwerking en invulling van het [nationale Klimaatakkoord](#). Deze visie dient als gemeentelijke input voor het Rotterdams Klimaat Akkoord en geeft richting en focus aan de keuze van activiteiten om het gemotoriseerde verkeer in Rotterdam versneld te verschonen.

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoort het resultaat van de activiteiten van Vervoer & Materieel.

Riolering

Pagina 30

Riolering

Rotterdam, als grote stad in de delta, beheert en onderhoudt haar riolering en stedelijke watersysteem voortvarend om een gezonde en leefbare stad met droge voeten te blijven. Rotterdammers kunnen ondanks de al merkbare effecten van klimaatverandering daardoor vrij van gezondheidsrisico's dicht op elkaar leven. De economische bedrijvigheid in de stad gaat tijdens en na hevige neerslag gewoon door. Samen met bewoners en partners pakken we kansen die bijdragen aan een circulaire economie en uitdagingen rondom klimaatverandering.

Voortgang 2020

COVID-19

Uit onderzoek van het RIVM is gebleken dat het COVID-19 zich kan verspreiden via afvalwater. Het in stand houden van het functioneren van de riolering wordt in het kader van coronavirus als een vitaal proces beschouwd. De rioolvervagingsprojecten lopen door, en ook reinigings- en onderhoudswerkzaamheden vinden nog steeds plaats. Dit vraagt soms wel om een aanpassing in het uitvoeren van de werkzaamheden, hierbij valt te denken

aan werken in kleinere ploegen en het dragen van extra beschermingsmiddelen. Dit heeft vooralsnog niet geleid tot vertraging.

Door het coronavirus is fysiek contact op dit moment nauwelijks mogelijk met de Rotterdammer. Toch blijven we door middel van digitale participatie en het gebruik van de media mensen stimuleren om hun eigen tuinen en straten te vergroenen en bewust te maken van de positieve effecten hiervan. Een recent voorbeeld is de aanleg van 1000 geveltuinen tijdens de zomer van 2020, waardoor Rotterdam het NK tegelwippen wist te winnen. Daarbij is er al veelvuldig gebruik gemaakt van de subsidieregeling klimaatadaptatie; Rotterdammers kunnen sinds 1 januari 2020 een subsidie aanvragen voor de aanleg van meer groen en het opvangen van regenwater.

BlueLabel

Één van de gestelde collegetargets is een stijging van het aantal panden in Rotterdam dat geen verhoogde kans heeft op wateroverlast bij een bui van 100 mm in 2 uur van 88% naar 90%. De eerste actualisatie van brongegevens is inmiddels gereed. Op dit moment worden de zogenaamde BlueLabels daarvan afgeleid. Eind september zijn de nieuwe labels bekend en geven we inzicht in de ontwikkeling op de target. In de toekomst volgt een jaarlijkse update van de brongegevens.

GRP

De voorbereidingen voor het nieuwe Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP5) lopen, zodat deze eind 2020 kan worden vastgesteld.

Ontwikkelingen 2021-2024

GRP

Eind 2020 wordt een nieuw GRP voor de planperiode 2021-2025 vastgesteld. Naast het vervullen van de huidige taken volgend uit de drie wettelijke zorgplichten, is de belangrijkste opgave voor de komende planperiode het verder vormgeven van het stedelijk watersysteem van de toekomst. We richten onze blik op en zoeken balans in het denken 'Van buis naar buitenruimte'. Rotterdam kan dat niet alleen. Meer dan eerder zoeken we daarom de samenwerking met niet alleen onze traditionele partners in het stedelijk waterbeheer zoals de waterschappen, maar juist ook met de inwoners, de bedrijven, woningbouwcorporaties en vele anderen. We maken heldere afspraken en benutten daarvoor ook de instrumenten die de wet ons biedt zoals een Verordening beheer ondergrond, een hemelwaterverordening, het hanteren van uitgiftepeilen en na inwerkingtreding van de Omgevingswet, het omgevingsplan.

Eén van de belangrijkste pijlers in onze strategie is het slim beheer van de riolering. Het uitgangspunt blijft het vervangen van tweehonderd kilometer riool in de planperiode. Maar vanwege de integrale uitvoering van projecten is dit niet strikt veertig kilometer per jaar. Het uitgangspunt is dat rioolvervangingsprojecten zo integraal mogelijk uit te voeren. Hierbij worden niet alleen werkzaamheden aan de riolering uitgevoerd, maar gelijktijdig de gehele buitenruimte aangepakt en zoveel mogelijk klimaatbestendig ingericht.

Door uit te gaan van een integrale aanpak binnen rioolvervangingsprojecten, bestaat er een financieel risico; De financiële middelen voor de rioolvervangingsprojecten zijn gedekt door de inkomsten van de rioolheffing. De aanpak van de overige assets zoals wegen, groen en openbare verlichting worden gedekt uit de algemene middelen. Door verschillende startdata en looptijden van de financiële verantwoordingsdocumenten, bestaat er de kans dat er gedurende de planperiode van het GRP onvoldoende middelen beschikbaar komen bij (een van) de overige assets.

Rotterdams WeerWoord

Met het Rotterdams WeerWoord versnellen en intensiveren we klimaatadaptatie, zodanig dat iedereen in Rotterdam in 2030 waterrobuust en klimaatbestendig handelt. In het najaar van 2020 wordt de uitvoeringsagenda aan de gemeenteraad aangeboden. Hierin wordt de benodigde opschaling en versnelling vertaald in praktische maatregelen en acties, die stadsbreed én wijkgestuurd uitgevoerd gaan worden. In de uitvoeringsagenda staan concrete maatregelen en activiteiten voor 2021-2022 beschreven. Het college heeft voor 2021 investeringsmiddelen toegekend, hiermee kunnen projecten gerealiseerd worden die nodig zijn om collegegetarget 10 te behalen.

Omgevingswet

Onder de huidige wetgeving is het opstellen van een GRP verplicht. Met het in werking treden van de Omgevingswet vervalt de verplichting om periodiek een nieuw GRP (gemeentelijk rioleringsplan) op te stellen. Rotterdam vindt het echter belangrijk om visie, beleid en doelstellingen voor het stedelijk watersysteem vast te leggen. Ook biedt het GRP de onderbouwing voor de hoogte van de rioolheffing. Daarom blijft Rotterdam ook na invoering van de Omgevingswet werken met een GRP.

Wat willen we bereiken

Gezonde en aantrekkelijke stad met een robuust stedelijk watersysteem.

Het stedelijk watersysteem bestaat uit 3 componenten, die nauw met elkaar verweven zijn: de buitenruimte, de afvalwaterketen en het oppervlakte- en grondwatersysteem. Om een gezonde en aantrekkelijke stad met een robuust stedelijk watersysteem te bereiken zorgen we ervoor dat:

- De volksgezondheid en het milieu beschermd worden door het doelmatig inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater.
- Wateroverlast wordt voorkomen door het doelmatig inzamelen, transporteren en verwerken van hemelwater.
- Structurele nadelige gevolgen van een hoge of lage grondwaterstand voorkomen of beperkt worden door doelmatige maatregelen in openbaar gebied.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaatadaptieve deltastad

Onze onder de zeespiegel gelegen stad blijft een aantrekkelijke en veilige plaats waarbij we zoveel mogelijk bestand zijn tegen extreme weersinvloeden en de sponswerking van de stad herstellen. Omdat slechts 40% van de stad openbare ruimte is, kunnen we deze veranderingen alleen realiseren met een langetermijnaanpak die we gezamenlijk en integraal met alle belanghebbenden uitvoeren.

Wat gaan we daar voor doen

Gezonde en aantrekkelijke stad met een robuust stedelijk watersysteem.

- De gemeentelijke riolering beheren en onderhouden zodanig (d.m.v. assetmanagement) dat deze robuust, betrouwbaar en klimaatbestendig is en blijft.
- Er wordt een nieuw Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) voor de planperiode 2021-2025 opgesteld.
- Alle assets binnen het stedelijk watersysteem, waaronder de riolering, gemalen, persleidingen en kolken, worden aan de hand van inspecties, risicoanalyses en (rendements)berekeningen gemonitord en indien nodig gereinigd.
- De gebieden met een verhoogd risico voor grondwateronderlast krijgen prioriteit in het rioolvervangingsprogramma. Om grondwateroverlast na rioolveranging te voorkomen, wordt indien mogelijk gelijktijdig drainage naar oppervlaktewater aangelegd in openbaar gebied.
- Rotterdam werkt in de afvalwaterketen (RoSA: Rotterdamse samenwerking in de Afvalwaterketen) aan het stedelijk watersysteem van de toekomst.
- Rotterdammers zijn steeds meer betrokken bij de openbare ruimte in hun straat of buurt. Dit willen we stimuleren door bij rioolvervangingsprojecten op voorhand samen te werken en bewoners gedeeld 'eigenaarschap' te geven over een klimaatrobuuste inrichting van de buitenruimte.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaatadaptieve deltastad

- Het aantal panden dat een verhoogde kans op wateroverlast bij hevige regen heeft moet omlaag. Om dit te monitoren wordt gebruik gemaakt van Bluelabel. Bluelabel vertaalt de impact van een heftige bui naar de gevolgen voor elk afzonderlijk pand en is vergelijkbaar met het energielabel van een woning.
- Met het programma Rotterdams WeerWoord zetten we een beweging in gang zetten om samen met de Rotterdammers de stad voor te bereiden op klimaatverandering. Als aanvulling op de grootschalige klimaatadaptieve projecten, nemen we samen met de Rotterdammers kleinschalige maatregelen op straatniveau, op openbaar en privaat terrein. Ook motiveren we vastgoedontwikkelaars, gebouweigenaren en woningcorporaties om klimaatadaptieve maatregelen te nemen (subsidie klimaatadaptatie). Waarbij we kansen zien om tegelijkertijd de leefbaarheid in buurten en wijken te verbeteren, biodiversiteit in de stad te vergroten en de betrokkenheid en actieve deelname van Rotterdammers aan de samenleving toe te laten nemen. Zo zorgen hevige neerslag, bodemdaling, droogte en hitte niet voor achteruitgang van de leefkwaliteit in onze stad.

- Om de gevolgen van veranderende weersomstandigheden op te kunnen vangen, is op sommige plekken een aanpassing van de buitenruimte nodig. Hier worden bewoners actief bij betrokken en hun wensen worden meegenomen in de afweging.
- We stimuleren bewoners om hun eigen tuinen en straten te vergroenen door hen bewust te maken van de positieve effecten hiervan. Op deze manier werken we aan bewustwording op het gebied van het klimaatbestendig inrichten van tuinen en straten. Het programma Rotterdams Weerwoord biedt hiervoor onder andere klimaatbouwstenen en een stimuleringsregeling.

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
		<i>voorlopig</i>					
Het percentage panden met BlueLabel A of B, daarmee geen verhoogde kans op wateroverlast bij hevige regen heeft	Streefwaarde		88%	88%	89%	90%	90%
	Realisatie	88%					
Cumulatief aantal kilometer vervangen riolering in periode 2016-2020	Streefwaarde			200			
	Realisatie	118,6	157,5	178,1			

Toelichting indicatoren

BlueLabel

Het college van B&W van de gemeente Rotterdam heeft college targets bepaald. Nummer 10 van de college targets is een stijging van het aantal panden in Rotterdam dat geen verhoogde kans heeft op wateroverlast bij een bui van 100 mm in 2 uur van 88% naar 90%. Deze college target is gebaseerd op BlueLabel, een labelingsystematiek per gebouw voor wateroverlast.

BlueLabel is een digitale tool voor risicoanalyse die gebieden in de stad lokaliseert die kwetsbaar zijn voor overstroming als gevolg van hevige regen. BlueLabel vertaalt het overstromingsgevaar in een eenvoudig te begrijpen rangschikking met behulp van label A tot en met E. Dit is vergelijkbaar met het energie-label. Elk pand conform de BAG-registratie in Rotterdam heeft een label gekregen. Label A en B betekenen geen tot zeer weinig overlast. Vanaf label C oplopend tot E is er wel sprake van natte vloeren in het pand.

Prestatie

- A = geen kans op wateroverlast
- B = water tegen de gevel, maar weinig kans op wateroverlast
- C = kans op wateroverlast aanwezig
- D = grote kans op wateroverlast
- E = water stroomt pand in, er ontstaat wateroverlast

Prestatie-indicator

De panden met de labels A, B bij elkaar opgeteld, is het percentage panden dat geen risico op wateroverlast in huis heeft. Deze labels samen beslaat afgerond 88% van alle panden in Rotterdam. De target stelt als doel 2% verbetering van panden met een label C, D of E naar label A of B. Het percentage panden dat geen risico op wateroverlast in huis heeft stijgt conform de target naar 90% in maart 2022.

De eerste actualisatie van brongegevens is inmiddels gereed. Op dit moment worden de zogenaamde BlueLabels daarvan afgeleid. Eind september zijn de nieuwe labels bekend en geven we inzicht in de ontwikkeling op de target. In de toekomst volgt een jaarlijkse update van de brongegevens.

Vervanging riolering

Als gevolg van de vele nieuwbouw in Rotterdam, na 1950, zou er vanaf ongeveer 2015 een vervangingspiek ontstaan oplopend tot ongeveer 60 tot 80 km riolering per jaar. In het GRP 2000-2005 is daarom de huidige strategie voor rioolvervanging geformuleerd. Deze strategie betekent dat vanaf 2010 jaarlijks structureel 40km riool vervangen dient te worden om een goed functionerend rioolstelsel te kunnen waarborgen en het verder te kunnen verduurzamen.

De afspraak is om in de planperiode van het GRP4 200 km vrijvervalriolering te vervangen. Met 200 km rioolvervanging in vijf jaar (gemiddeld jaarlijks 40km) wordt voorgesorteerd op de vervangingspiek.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Riolering	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	75.439	78.935	82.834	85.669	88.458	91.278
Bijdragen rijk en medeoverheden	265	0	0	0	0	0
Belastingen	74.566	78.282	82.176	85.011	87.800	90.620
Overige opbrengsten derden	608	653	658	658	658	658
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	60.171	63.742	64.526	67.332	70.146	72.979
Apparaatslasten	0	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	0	0	0	0	0
Intern resultaat	13.756	12.434	12.278	12.278	12.278	12.278
Intern resultaat	13.756	12.434	12.278	12.278	12.278	12.278
Programmalasten	46.415	51.308	52.248	55.054	57.868	60.701
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	11.103	15.209	13.941	14.101	14.423	14.558

Kapitaallasten	6.127	6.209	7.236	8.526	9.505	10.503
Overige programmalasten	29.185	29.891	31.071	32.427	33.940	35.639
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	15.268	15.193	18.308	18.337	18.311	18.299
Saldo voor reserveringen	15.268	15.193	18.308	18.337	18.311	18.299
Saldo	15.268	15.193	18.308	18.337	18.311	18.299

x

Vergelijking begrotingssaldi Riolering	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	11.089	11.351	11.654	11.645	11.645	
Omissieregeling 2019	11.372	11.635	11.937	11.928	11.928	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	11.722	12.769	13.134	13.188	13.188	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	16.257	16.445	19.287	19.329	19.316	
10-maandsrapportage 2019	16.257	16.445	19.287	19.329	19.316	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	15.268					

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Riolering		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		15.193	19.287	19.329	19.316	19.316
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		0	-979	-992	-1.004	-1.017
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Actualisatie opbrengst rioolheffing	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rotterdams Weerwoord	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	0	-979	-992	-1.004	-1.017
Begroting na wijzigingen		15.193	18.308	18.337	18.311	18.299

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf Investeringskredieten](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen

Actualisatie opbrengst rioolheffing

De begroting is in overeenstemming gebracht met de meest actuele inzichten (aantal woningen) en de extra tariefstijgingen zoals besloten bij de vaststelling van het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP-4). Dit betreft een bijstelling op de baten van (€ 1,4 mln in 2020 tot € 7,2 mln in 2024). Dit bedrag komt ten gunste van de voorziening.

Rotterdams Weerwoord

Het betreft de versnelling en intensivering van klimaatadaptatie met het Rotterdams WeerWoord.

Technische wijzigingen

In dit taakveld zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Het betreft de doorbelasting [overhead van projecten](#) (structureel - € 1,2 mln vanaf 2021), verlaging [omslagrente](#) (€ 337 in 2021 tot € 300 in 2024) en diverse kleine mutaties (- € 116 in 2021 tot - € 117 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie](#)
- [Gemeentelijk rioleringsplan 2016- 2020](#)
- [Rotterdams Weerwoord](#)
- [Voortgangsrapportage GRP](#)
- [\(Herijking\) Waterplan 2](#)
- [Waterwet](#)

Omschrijving taakveld

We willen de volgende effecten in de stad bereiken:

- gezonde en aantrekkelijke stad met een robuust stedelijk watersysteem
- herstellen van sponswerking van de stad op zowel niet openbaar publiek als privaat terrein
- voorkomen van ontwrichting door klimaatverandering

Tot dit taakveld behoren de gemeentelijke zorgplichten ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater:

- inzameling en verwerking van hemelwater
- inzameling en transport van huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater
- voorkomen van grondwaterproblemen
- bestrijding verontreiniging oppervlaktewater
- baten rioolheffing via categorieën 2.2.1 (voor niet-woningen) en 2.2.2 (voor woningen)
- kosten van de heffing en invordering van de rioolheffing

Ruimtelijke ordening - Beheer

Pagina 31

Ruimtelijke ordening - Beheer

De gemeente zorgt ervoor dat geografische informatie actueel, betrouwbaar en eenvoudig toegankelijk is voor alle werkprocessen.

Het voldoen aan de wet Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). Voor de gemeente is dit een wettelijke taak.

Voortgang 2020

Geo-functie

Om geografische informatie goed tot waarde te laten zijn voor heel de organisatie en de stad is het traject Geo-functie gestart. Betrokkenen vanuit diverse onderdelen van Datagedreven werken en de gemeente Rotterdam trekken gezamenlijk op om geografische informatie nog verder te professionaliseren. Er worden projecten gestart voor diverse thema's zoals hard- en software, data en organisatie.

T3D (Totaal 3 Dimensionaal)

De gemeenten Den Haag, Amsterdam en de VNG werken samen aan T3D. De doelstelling van dit project is om diverse geo-registraties drie dimensionaal te maken. Dit zal een enorme impuls zijn voor de 3D ontwikkeling waar de Gemeente Rotterdam al geruime tijd aan werkt. Deze extra dimensie zorgt ervoor dat de stad nóg beter in beeld is, zowel boven- als ondergronds. Toepassingen zijn heel divers. City marketing, participatie, Virtual Reality (VR), Augmented Reality (AR), gamification, zijn enkele voorbeelden die aanspreken. Ook voor het beheer en beleid geeft 3D nieuwe inzichten.

Digitaal schouwen

Stadsbeheer kijkt hoe nieuwe technieken kunnen bijdragen om ons werk slimmer en beter uit te voeren. Momenteel worden plannen ontwikkeld om het inmeten en schouwen van de fysieke stad zoveel mogelijk geautomatiseerd uit te voeren. Door middel van laserscanners op voertuigen kunnen objecten herkend en geïnspecteerd worden.

Ontwikkelingen 2021-2024

De benoemde onderwerpen bij 'Voortgang 2020' gaan de aankomende jaren veel aandacht krijgen.

Wat willen we bereiken

Het waarborgen van actuele en betrouwbare gegevens in de basis- en kernregistraties.

Betrouwbare gegevens zijn van cruciaal belang voor gemeentelijke processen. Op basis van de gegevens in de registratie wordt bijvoorbeeld de stad onderhouden, kan iemand zich inschrijven op een adres, weten we hoe groen de stad is en waar er kansen zijn voor vergroenen etc.

Het breed beschikbaar stellen van onze geografische informatie en deze informatie koppelen aan andere informatiebronnen van de gemeente of daarbuiten.

Een kaart met informatie kan vaak helpen om beter inzicht te krijgen in complexe opgaven in de stad. De potentie van geo-informatie op dat vlak is nog lang niet ten volle benut. Dat willen we graag veranderen.

Wat gaan we daar voor doen

Het waarborgen van actuele en betrouwbare gegevens in de basis- en kernregistraties.

- Moderne technieken zoals scantechniek gebruiken om onze inwinning te moderniseren. Dit om meer gegevens in te winnen op een efficiëntere manier.
- Zorgen voor samenhang door middel van slimme koppelingen tussen de verschillende registraties. Daaruit wordt ons 3D-model opgebouwd. Landelijk draagt de gemeente actief bij aan het ontwikkelen van één objectenregistratie door onze ervaring met 3D in te brengen.
- Het toezicht houden op het gebruik van gegevens.

Het breed beschikbaar stellen van onze geografische informatie en deze informatie koppelen aan andere informatiebronnen van de gemeente of daarbuiten

- het adviseren over het gebruik van geografische gegevens
- adviseren over het aanschaffen van nieuwe software voor het raadplegen en gebruiken van geografische informatie

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Ruimtelijke Ordening - Beheer	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	188	183	186	188	188	188
Bijdragen rijk en medeoverheden	13	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	175	183	186	188	188	188
Lasten exclusief reserves	6.221	6.233	6.361	6.655	6.683	6.683
Apparaatslasten	5.825	5.874	5.955	5.951	5.956	5.956
Inhuur	19	11	11	11	11	11
Overige apparaatslasten	100	228	173	171	176	176
Personeel	5.706	5.636	5.772	5.769	5.769	5.769
Intern resultaat	-1.030	-1.162	-1.127	-1.127	-1.127	-1.127
Intern resultaat	-1.030	-1.162	-1.127	-1.127	-1.127	-1.127
Programmalasten	1.426	1.521	1.533	1.830	1.853	1.853
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.426	1.521	1.533	1.830	1.853	1.853
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-6.033	-6.049	-6.175	-6.466	-6.495	-6.495
Saldo voor reserveringen	-6.033	-6.049	-6.175	-6.466	-6.495	-6.495
Saldo	-6.033	-6.049	-6.175	-6.466	-6.495	-6.495

x

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Ruimtelijke Ordening - Beheer		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-6.033	-6.086	-6.055	-6.056	-6.056
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-16	-89	-411	-439	-439
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	27	0	0	0	0
Leges leidingen actualisatie opbrengst	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-88	-88	-88	-88
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-43	-1	-323	-351	-351
Begroting na wijzigingen		-6.049	-6.175	-6.466	-6.495	-6.495

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Leges leidingen - actualisatie opbrengst

De bedragen in de begroting dienen aan te sluiten op de berekende baten en lasten voor de leges leidingen 2021. Met deze mutatie wordt deze aansluiting gerealiseerd.

Technische wijzigingen

In dit taakveld zijn er diverse kleine technische wijzigingen geweest (- € 43 in 2020 tot - € 351 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Basisregistraties in het geo-informatiedomein](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren taken op grond van de Wet ruimtelijke ordening. In dit Rotterdamse taakveld Ruimtelijke ordening – Beheer gaat het om:

- de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT)
- de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)

Informatie is het vertrekpunt voor bijna elke opgave die onze stad oppakt. Een voorbeeld daarvan is het tegengaan van de effecten van klimaatveranderingen. Dat doen we op basis van informatie: waar in de stad zijn er kansen om te vergroenen, waar is het risico op wateroverlast het grootst, welke daken zijn geschikt voor zonnepanelen of een groen dak, etc.

Verkeer en vervoer - Beheer

Pagina 32

Verkeer en vervoer - Beheer

Bewoners, ondernemers en bezoekers beleven de openbare ruimte als veilig en schoon en de Rotterdamse infrastructuur is optimaal beschikbaar. Bewoners zijn tevreden over het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Bij (her)inrichting, beheer en onderhoud van de boven- en ondergrondse infrastructuur wordt bijgedragen aan klimaat- en circulaire doelstellingen.

Voortgang 2020

Covid-19

Het uitvoeren van het regulier onderhoud aan openbare verlichting, civiele kunstwerken en wegen gaat in de corona periode door zoals gepland, waarbij rekening gehouden wordt met de coronamaatregelen, zoals bijvoorbeeld het houden van minimaal 1,5 meter afstand tussen medewerkers.

Maastunnel

Het project gericht op de ingrijpende renovatie/restauratie van het Rijksmonument Maastunnel nadert zijn voltooiing. Nadat in augustus 2019 de autotunnels zijn opgeleverd en op 1 juli 2020 de fietstunnel zal medio oktober 2020 de voetgangerstunnel weer beschikbaar worden gesteld. De gemeente kijkt terug op een bijzonder succesvol project dat zowel binnen planning als binnen budget is gerealiseerd.

Bij de voorbereiding van het project zijn second opinions uitgevoerd door zowel REBEL als NIMAS en is het budget vastgesteld op € 262 miljoen, rekening houdend met de complexiteit van het project en het daarbij behorende risicoprofiel. Een deel van die risico's hebben zich niet voorgedaan, in mindere mate of met minder kosten. In combinatie met een strakke projectbeheersing en goede samenwerking met Combinatie Aannemers Maastunnel heeft dit ertoe geleid dat de investering minimaal € 34 miljoen lager uitvalt. Deze lagere investering leidt tot een substantiële daling van de kapitaalslasten vanaf 2021. De financiële afwikkeling zal naar verwachting in het 2e kwartaal 2021 afgerond worden. Hieruit zal blijken of de investering verder verlaagd kan worden.

Eind 2021 moet de nieuwe onderhoudspartij voor de autotunnel en fiets- en voetgangerstunnel gecontracteerd zijn. De voorbereidingen voor het aanbesteden van dit contract zijn dit jaar gestart en momenteel vinden alle

voorbereidingen plaats om te komen tot een nieuw contract. Het overgrote deel van het onderhoud van de autotunnel en fiets- en voetgangerstunnel is tot 2023 geborgd in het contract van onze bouwpartner Combinatie Aanpak Maastunnel (CAM).

Ledtransitie

Begin april van 2020 is het project ledtransitie 2020-2025 gestart. De ledtransitie vervangt alle conventionele armaturen voor led-armaturen die uitgerust zijn met telemanagement. Het nieuwe telemanagementsysteem stelt de gemeente in staat om storingen proactief te signaleren, zonder dat hierbij een burgermelding nodig is. In 2020 zijn armaturen in wijken in Prins Alexander en Hoogvliet vervangen. In 2021 gaan de werkzaamheden verder in Charlois, Rozenburg, Hoek van Holland en Pernis. Met de versnelde ombouw naar ledverlichting draagt de gemeente Rotterdam bij aan de energietransitie.

Een schone buitenruimte

De effecten van de coronacrisis zijn onder meer merkbaar doordat meer bewoners thuis werken, meer afval produceren en anders gebruik maken van de buitenruimte. In bepaalde gebieden leidt dit tot meer naastplaatsingen en mede daardoor meer zwerfvuil. In andere gebieden zien wij juist dat de gebruiksdruk afneemt en daardoor ook de hoeveelheid zwerfafval.

Met het versoepelen van de coronamaatregelen voor de zomer is de drukte in de parken en op de stranden enorm toegenomen. Het zomerprotocol is om die reden geïntensiveerd. Van april tot oktober wordt elk jaar gewerkt volgens het 'zomerprotocol parken en stranden'. Het aantal inzamelmiddelen in de parken wordt fors uitgebreid met maxi- en minicontainers, afvaleilanden en containers voor hete kooltjes na het barbecueën. De capaciteit van bestaande afvalpunten is verhoogd door meer en grotere afvalbakken te plaatsen op plekken waar deze snel vol raken. Deze hotspots zijn in beeld. Hiermee wordt ingespeeld op het veranderde aanbod van afval en grotere hoeveelheden verpakkingsmateriaal van onder andere fastfood, pizza's en bezorgmaaltijden. Afvalbakken worden vaker per dag geleegd en er wordt langer doorgewerkt in de avond. Ook is er extra inzet van reinigers in de parken en zijn er publieksvoorlichters die afvalzakjes uitdelen en wijzen op de afvalbakken.

Gladheidsbestrijding

In 2020 is een nieuw beleidsplan gladheidsbestrijding 2020 - 2025 vastgesteld. Periodiek wordt een beleidsplan opgesteld en geactualiseerd. In het beleidsplan wordt ingegaan op de wijze van besluitvorming om te komen tot daadwerkelijke inzet, de prioritering van de inzet over het Rotterdamse wegennet en op hoofdlijnen wordt de wijze van uitvoering toegelicht.

Ontwikkelingen 2021-2024

Infrastructurele projecten

In de komende jaren worden een aantal grote infrastructurele projecten (verder) voorbereid en uitgevoerd. Het gaat hier om projecten waar incidentele investeringskredieten voor zijn aangevraagd en toegekend.

- Vervanging kademuren: Parkhaven OZ, Rijnhaven OZ, Hertekade, Kreeksehaven.
- Conserveren bruggen: Erasmusbrug, Stadionviaduct en Cornelis van Beverenbrug. Voor deze projecten geldt dat de impact op de omgeving bepalend is voor de uitvoeringsperiode. Dit wordt de komende jaren verder uitgewerkt met de primaire stakeholders.
- Moderniseren en centraliseren van beweegbare bruggen, waarbij conformiteit aan de machinerichtlijn een belangrijk vraagstuk is. Dit vraagstuk speelt ook op landelijk niveau. Er is een start gemaakt om te komen tot een gezamenlijke aanbeveling voor centrale brugbediening en interpretatie machinerichtlijn voor decentrale overheden.

Leges vergunningen

Stadsbeheer verleent verschillende vergunning op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV), waarvoor tot op heden geen kosten worden doorgerekend. De gemeente heeft onderzoek gedaan naar het heffen van leges voor het verstrekken van vergunningen voor werken langs de weg. Het uitgangspunt daarbij is dat de gebruiker betaalt. Hoewel dit onderzoek heeft geleid tot een uitgewerkt voorstel heeft de gemeente besloten deze nieuwe leges niet per 2021 in te voeren. De gemeente vindt het geen geschikt moment.

Bestuursopdracht vervangingsinvestering kapitaalgoederen openbare ruimte

Bij het vaststellen van de laatste Nota Onderhoud Kapitaalgoederen is aan Stadsbeheer de bestuursopdracht Vervangingsinvesteringen gegeven om het financiële perspectief voor investeringen voor de langere termijn (50 jaar) inzichtelijk te maken. Deze bestuursopdracht is op 7 juli 2020 vastgesteld en is akkoord gegaan om in vervolg op deze bestuursopdracht een vier jaarlijkse 'Nota Vervangingsinvesteringen Kapitaalgoederen' op te stellen voor alle assetgroepen in de openbare ruimte. De eerste nota is eind 2020 gereed t.b.v. de Voorjaarsnota 2021 en t.b.v. opname van de uitkomsten in de Nota Onderhoud kapitaalgoederen 2023-2026.

Urgente vervangingsinvesteringen buitenruimte

Vooruitlopend op de vaststelling van de 1e Nota Vervangingsinvesteringen Kapitaalgoederen in het voorjaar van 2021 zijn voor wegen en civiele kunstwerken extra middelen toegekend voor vervangingsinvesteringen in 2021 en 2022. Deze vervangingsinvesteringen zijn noodzakelijk om minimaal de stoepen mee te kunnen nemen in de rioolprojecten.

Kleinschalige buitenruimteprojecten

Bij de 1e herziening 2020 heeft de gemeente een aantal projecten aangewezen om de buitenruimte een kwaliteitsimpuls te geven. Voor deze buitenruimteprojecten zijn extra middelen beschikbaar gesteld.

Schone buitenruimte

Een belangwekkende landelijke ontwikkeling is de introductie van statiegeld op kleine plastic flesjes vanaf 1 juli 2021. De maatregel voor flesjes kleiner dan een liter is volgens het kabinet noodzakelijk in de strijd tegen plastic zwerfafval.

De Europese Commissie heeft de SUP-richtlijn opgesteld om wegwerpplastic in zee tegen te gaan. De onderhandelingen over deze richtlijn tussen de Europese milieuministers en het Europees parlement zijn afgerond. Dat betekent dat alle EU-lidstaten deze richtlijn moeten opnemen in hun wetgeving. Ook Nederland. Nederland werkt de wetgeving uit in een Algemene maatregel van bestuur (AMvB). In de zomer van 2020 kon iedereen via een internetconsultatie reageren op het Besluit kunststofproducten voor eenmalig gebruik. De nieuwe wetgeving gaat in op 3 juli 2021.

Wat willen we bereiken

Een beschikbare, bruikbare en comfortabele infrastructuur.

Door slim beheer en onderhoud houden we de wegen, fiets- en voetpaden, straatmeubilair, openbare verlichtingen, civiele kunstwerken beschikbaar, bruikbaar en comfortabel voor de rotterdammers en bezoekers.

Een duurzame (ondergrondse) infrastructuur die veilig is

Beheren en onderhouden van de infrastructuur is niet alleen een doel om de buitenruimte veilig en netjes te houden, maar ook een middel om om de openbare ruimte toekomstbestendig te maken. De energietransitie kan niet zonder goed beheer van de ondergrond en regie op de werkzaamheden. De onder- en bovengrond komen hierbij samen.

Een schone buitenruimte

Als gevolg van verstedelijking, eisen van bewoners, toenemend toerisme en de 24-uurseconomie, wordt een continu en intensief beheer gevraagd. Het schoonniveau van de rotterdamse wijken bepaalt voor een groot deel de kwaliteit van het werk en de beleving en waardering die bewoners geven aan de inzet van onze medewerkers.

Een veilige buitenruimte

Bij een (grootschalig) incident is een snelle en doeltreffende afhandeling van belang. Afhankelijk van het “aandachtspunt” in de openbare ruimte wordt de inzet van de gemeente bepaald. Dit kan variëren van verwijderen van een accu of asbest na brand tot het plaatsen van roadblocks bij evenementen en ondersteuning bij dreigend hoog water.

Wat gaan we daar voor doen

Een beschikbare, bruikbare en comfortabele infrastructuur.

- Beheer- en onderhoudsmaatregelen opstellen en uitvoeren die voortkomen uit diverse (verplichte) schouwen en inspecties, risico-inventarisaties, stabiliteitsmetingen, conditiemetingen, peilingen en deformatiemetingen, de toets constructieve veiligheid en overige specialistische inspecties;
- Opstellen en uitvoeren van beheer- en onderhoudsplannen voor o.a. de assets wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, kademuren en beeldende kunst. We zorgen ervoor dat de balans tussen prestaties, risico's en kosten optimaal is afgewogen. Veiligheid, beschikbaarheid, milieu- en gezondheid, kwaliteit leefomgeving, imago en economie zijn hierbij onze kernwaarden;
- Storingsonderhoud plegen aan verhardingen, civiele kunstwerken, openbare verlichting en straatmeubilair. Spoedeisende situaties veiligstellen binnen 24 uur. Voor beweegbare bruggen geldt dat storingen verholpen zijn binnen 2 uur. Overige, niet spoedeisende meldingen van gebruikers van de buitenruimte, indien mogelijk, met inzet van serviceploegen oplossen of verhelpen;
- Vervangingsopgaven van verschillende assetgroepen op elkaar afstemmen en zo veel mogelijk integraal oppakken;
- Werkzaamheden tijdig afstemmen met de omgeving en partners en zo mogelijk integraal uitvoeren, om overlast voor bewoners en gebruikers zo veel mogelijk te beperken en een bereikbare stad te zijn;
- Door het toepassen van de Rotterdamse Stijl (vastgesteld 2008) werkt de gemeente aan uniformiteit. Er wordt gebruik gemaakt van duurzame materialen. Door aanleg van 'stil' asfalt zet de gemeente in op het verminderen van het aantal geluidgehinderden;
- Vaker inspecteren en herstellen van veelgebruikte looproutes voor ouderen en gehandicapten. Ouderenroutes zijn routes waar extra beheer en onderhoud plaatsvindt zodat ouderen en Rotterdammers in bijvoorbeeld een rolstoel gemakkelijker naar de huisarts, de winkel, de bibliotheek of het ov kunnen;
- Fietspaden die nog van tegels zijn voorzien omvormen naar asfaltfietspaden (vanuit comfort voor de fietser). En de onderhoudsprogrammering van de fietspaden wordt verbeterd door naast de technische kwaliteit (visuele inspectie) ook periodiek het fietscomfort te meten;

- Innoveren om te zorgen dat verhardingsprojecten toekomstbestendig zijn. Dit doen we door studies naar het toepassen van andere typen asfalt mengsels (bv. lichter van kleur) en het toepassen en onderhouden van waterpasserende verharding;
- Inspelen op ontwikkelingen op het gebied van smart city door bijvoorbeeld de ontwikkeling van de CENT-R. De CENT-R is een modulaire circulaire toepassing voor gecombineerde laad-, Smart City en openbare verlichtingstoepassingen. De pilot onderzoekt welke rol de CENT-R kan spelen in de energietransitie, test het toepassen van verschillende modules (bijv. laden) en brengt kansen en uitdagingen in kaart; <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/cent-r/>
- Groot onderhoud plegen aan wegen (voornamelijk trottoirs en fietspaden) waarvan de kwaliteit matig of onvoldoende is. Dit doen we op een circulaire manier, door hergebruik van materiaal;
- Onderhouden van de openbare verlichting en vervanging, waar nodig, door duurzame lichtmasten, voorzien van led, telemanagement en veilige elektrische installaties. Telemanagement voorziet de gemeente van een sneller en beter overzicht van storingen. Dit maakt proactief acteren op storingen mogelijk;
- Het aanlichten van Rotterdamse iconen (beeldbepalende gebouwen of bruggen) om de stad aantrekkelijker te maken. Dit vergroot de beleving van de stad na zonsondergang;
- Een beter bereikbare stad door het moderniseren van bruginstallaties naar een uniforme standaard. Lokaal bediende bruggen en sluizen waar het mogelijk is om op afstand te bedienen zijn omgebouwd naar op afstand bediende bruggen.
- Om corrosie te voorkomen en de goede conditie van kademuren te behouden wordt corrosiebescherming aangebracht op alle kademuren.

Een duurzame (ondergrondse) infrastructuur die veilig is

- Zorgen dat de wegen bestand zijn tegen veranderde klimaatinvloeden zoals hitte en langdurige regenval. Voor de asfaltwegen betekent dit dat er gestudeerd wordt op koelen van asfalt of het toepassen van andere type mengsels (bv. lichter van kleur). Bij de elementverhardingen betekent dit onderhoud aan waterpasserende verharding;
- Om grootschalig hergebruik van bestratingsmaterialen en straatmeubilair mogelijk te maken wordt de mogelijkheid onderzocht om depots in te richten;
- Bij vervanging van conventionele verlichting kiest de gemeente voor energiezuinige ledverlichting met telemanagement en aandacht voor hergebruik en recycling van materialen. Zo worden conventionele armaturen van aluminium die nog vele jaren mee kunnen niet vervangen, maar omgebouwd naar ledarmaturen met telemanagement;
- Samen met andere partijen (eigenaren van ondergrondse infrastructuur) beheer afstemmen en vooruitkijken naar toekomstig gebruik van de ondergrond, afgestemd met bovengrondse activiteiten en ambities;

- Vergunningverlening en actueel houden van de leidingenverzamelkaart, om het gebruik van de ondergrond te reguleren en graafschade te voorkomen. Alle vergunde werkzaamheden vinden plaats onder toezicht van de gemeente. Bij calamiteiten aan leidingen wordt vanuit de gemeente geadviseerd aan leidingeigenaren en hulpdiensten. Hiervoor is een beschikbaarheidsdienst 24/7 inzetbaar;
- Strooien tijdens het gladheidseizoen, van 1 november tot 1 april. Ook Rotterdammers en kleine ondernemers en scholen kunnen meehelpen door de stoep voor hun huis, bedrijf of school begaanbaar te houden. Zo zorgen we samen voor een veilige omgeving. Op 14 locaties in Rotterdam kunnen bewoners in de periode oktober tot maart gratis strooizout afhalen om de stoep voor hun eigen deur te strooien.

Een schone buitenruimte

- We voeren de actiepunten uit de nota Straatafval 2019 - 2022 uit met daarbij, naast onderstaande punten, onder meer aandacht voor assetmanagement, communicatie en educatie en waar nodig handhaving.
- De stad reinigen door datagestuurd en beeldgericht te werken. Dit stelt ons in staat op het juiste moment onze mensen en middelen kostenefficiënt in te zetten voor een optimaal resultaat. Zo kunnen we flexibel omgaan met situaties in de wijk en maken we schoon waar nodig en volgen we het ritme van de stad. Met als resultaat een betere dienstverlening aan de burgers van de stad.
- Inzetten op gedragsbeïnvloeding om goed om te gaan met afval via gerichte communicatie aan bewoners, bedrijven en bezoekers van de stad. Waar mogelijk stimuleren we initiatieven voor participatie en zelfbeheer bij het schoonhouden van de stad. De ambitie is meer focus op het langetermijneffect van burgerparticipatie.

Een veilige buitenruimte

- Het beschikbaar hebben van een calamiteitenplan en bijbehorende organisatie.
- Het plaatsen van statische en dynamische roadblocks, in overleg met Politie en VRR, afhankelijk van de omvang en locatie van een evenement.

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020*	2021	2022	2023
Beeldkwaliteit Heel	Streefwaarde		90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger
	Realisatie	N.v.t.	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger			
Beeldkwaliteit Schoon	Streefwaarde		90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger
	Realisatie	N.v.t.	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger			
Technische kwaliteit verharding	Streefwaarde		85% > niveau B	85% > niveau B	85% > niveau B	85% > niveau B	85% > niveau B
	Realisatie	88,4%**	85% > B	N.v.t.****			
		92,6%***					

Toelichting indicatoren

* De realisatie betreft het gemiddelde van alle meetresultaten over de periode 3e kwartaal 2019 t/m 2e kwartaal 2020

** Betreft wijkgebonden wegen

*** Betreft hoofd- en verzamelwegen

**** Vanaf het 3e kwartaal 2020 vindt een nieuwe inspectieronde plaats. Eind 2020 zullen de eerste inspectiecijfers beschikbaar zijn. Vanaf 2020 wordt jaarlijks de helft van het areaal geschouwd (in plaats van 2 keer per jaar de hele stad).

Voortgang 2020

Om te komen tot de beeldkwaliteit Heel worden verschillende beeldlatten gemeten volgens de landelijke methodiek voor onderhoud verharding en onderhoud groen. De metingen op de beeldlatten voor onderhoud gras (grashoogte) staan onder druk. Één van de oorzaken is een veranderend maaibeleid, waarbij robuust gras wordt nagestreefd voor droge periodes in plaats van een specifieke grashoogte die vanuit de beeldlat centraal staat.

De effecten van de coronacrisis zijn onder meer merkbaar doordat meer bewoners thuis werken, meer afval produceren en anders gebruik maken van de buitenruimte. In bepaalde gebieden leidt dit tot meer naastplaatsingen en mede daardoor meer zwerfvuil. In andere gebieden zien wij juist dat de gebruiksdruk afneemt

en daardoor ook de hoeveelheid zwerfafval. Aan de stadsbrede CROW-schoonnorm (90% B-niveau) wordt nog steeds voldaan. Op onderliggende thema's (zwerfafval en hondenpoep) staat de norm wel onder druk en dat is zichtbaar in het straatbeeld.

Beeldsystematiek

In 2019 is de gemeente Rotterdam voor het monitoren van de kwaliteit van de openbare ruimte definitief overgestapt van de Rotterdamse productnormering naar de landelijke CROW Beeldsystematiek. Voor Schoon en Heel (wegen en groen) wordt de komende jaren gemeten conform de standaardset beeldmeetlatten en meetmethode uit de landelijke CROW Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte. Ook ten aanzien van meetlocaties en gebiedsindeling wordt zoveel mogelijk aangesloten bij deze landelijke standaard. Hierdoor is het mogelijk om naast monitoring voor Rotterdam de gegevens ook landelijk te vergelijken. Naast deze standaardset beeldmeetlatten wordt er ook een aantal extra beeldmeetlatten voor Rotterdam gemeten.

Prestatie

A+ = Zeer hoog, zo goed als nieuw, alles schoon

A = Hoog, goed onderhouden, nauwelijks vervuiling

B = Basis, voldoende onderhouden, wel wat op aan te merken

C = Laag, sober, achterstand in onderhoud, rommelig straatbeeld, behoorlijke vervuiling

D = Zeer laag, slecht onderhouden, flinke achterstanden

Prestatie-indicator

Als voorbeeld: De prestatie-indicator 90%/B voor Schoon geeft aan dat 90% van de metingen van de beeldmeetlatten behorend bij Schoon gemiddeld een B of hoger moeten scoren voor de hele stad. Deze gemiddelde scores worden, volgens afspraak op CBS-buurniveau twee keer per jaar gepubliceerd op de gemeentelijk website.

Monitoring

Het is met deze methodiek mogelijk om, bij voldoende metingen, ook op beeldmeetlatniveau of gebiedstype te monitoren en te analyseren.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Verkeer en vervoer - Beheer	Realisatie 2019	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	2024
Baten exclusief reserves	16.563	11.512	11.842	11.641	12.236	12.236
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.244	7	0	0	0	0

Overige opbrengsten derden	11.440	9.893	11.088	10.811	11.330	11.330
Overige baten	2.879	1.612	754	830	905	905
Lasten exclusief reserves	137.680	132.415	139.356	141.406	143.120	146.016
Apparaatslasten	78.225	79.061	78.537	78.197	78.332	78.332
Inhuur	1.825	1.964	1.968	1.968	1.968	1.968
Overige apparaatslasten	3.205	2.865	2.010	1.987	2.061	2.061
Personeel	73.195	74.233	74.560	74.242	74.304	74.304
Intern resultaat	-4.927	-9.453	-8.965	-8.959	-8.954	-8.954
Intern resultaat	-4.927	-9.453	-8.965	-8.959	-8.954	-8.954
Programmalasten	64.381	62.807	69.784	72.169	73.741	76.637
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	46.456	48.466	47.967	48.446	46.987	46.996
Kapitaallasten	13.175	13.398	21.817	23.723	26.754	29.641
Overige programmalasten	4.223	944	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	527	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-121.117	-120.903	-127.514	-129.765	-130.885	-133.780
Saldo voor reserveringen	-121.117	-120.903	-127.514	-129.765	-130.885	-133.780
Reserves	-3.681	2.219	3.322	4.091	5.516	6.256
Onttrekking reserves	3.817	4.072	3.322	4.091	5.516	6.256
Toevoeging reserves	7.518	2.697	0	0	0	0
Vrijval reserves	19	844	0	0	0	0
Saldo	-124.798	-118.684	-124.193	-125.675	-125.369	-127.524

x

Financiële bijstellingen

	2e Herziening			Begroting 2021	
Bijstellingen Verkeer en vervoer - Beheer	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020	-116.993	-127.354	-131.108	-127.422	-127.422
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021	-1.691	3.161	5.433	2.054	-102

Onderhoudsbudget buitenruimte	Bezuinigingen/taakstellingen	0	0	3.000	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	337	0	0	0	0
Kapitaallasten investeringen maatschappelijk nut	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	-774
Kleinschalige buitenruimteprojecten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-25	-341	-297	-127	-125
Leges leidingen actualisatie opbrengst	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	88	88	88	88
Maastunnel - Vrijval kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	1.273	1.273	1.273	1.273
Onderhoudskostenregeling < 100k	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-575	-575	-575	-575
Onderhoudskostenregeling > 100k	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	-158	-158	-158
Retributie openbare werken actualisatie opbrengst	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Urgente vervangingsinvesteringen buitenruimte	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	-411	-1.175	-2.620
Leges vergunning gebruik van de weg	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam	Reserves	0	-152	-148	-171	-166
Bestemmingsreserve stedelijke bereikbaarheid (waaronder Maastunnel)	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-2.003	2.868	2.661	2.898	2.955
Begroting na wijzigingen		-118.684	-124.193	-125.675	-125.369	-127.524

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Kapitaallasten investeringen maatschappelijk nut

In overeenstemming met geldende wet- en regelgeving (BBV) worden vervangingsinvesteringen van wegen, groen, water en speel vanaf 2018 bestempeld als investering. De hiermee gemoeide kapitaallasten zijn t/m begrotingsjaar 2023 reeds in de begroting verwerkt. Voor begrotingsjaar 2024 dient deze onvermijdelijke begrotingsaanpassing te worden doorgevoerd.

Kleinschalige buitenruimteprojecten

Er wordt extra geld (€ 7 mln) uitgetrokken om de buitenruimte op een aantal plaatsen een kwaliteitsimpuls te geven. Dit betreft een aantal kleinere projecten. Conform BBV-voorschriften is er een verdeling gemaakt welk deel direct ten laste van de exploitatie komt en welk deel dient ter dekking van de kapitaallasten van deze investeringsprojecten.

Leges leidingen actualisatie opbrengst

De bedragen in de begroting dienen aan te sluiten op de berekende baten en lasten voor de leges leidingen 2021. Met deze mutatie wordt deze aansluiting gerealiseerd.

Maastunnel - Vrijval kapitaallasten

Door een combinatie van factoren valt de investering lager uit. Dit levert structureel € 1,3 mln op aan bespaarde kapitaallasten.

Onderhoudsbudget buitenruimte

In de meerjarenbegroting was in 2022 incidenteel € 5 mln extra budget beschikbaar voor het onderhoud van de buitenruimte. Omdat er nu alvast een begin wordt gemaakt met een aantal urgente vervangingsinvesteringen kan een deel van deze incidentele middelen anders worden ingezet.

Onderhoudskostenregeling < 100k

De begroting is aangepast voor de kosten van beheer en onderhoud als gevolg van de toename van nieuwe aanleg van buitenruimte.

Onderhoudskostenregeling > 100k

De begroting is vanaf 2022 aangepast voor de kosten van beheer en onderhoud als gevolg van de toename van nieuwe aanleg van buitenruimte.

Retributie openbare werken actualisatie opbrengst

De bedragen in de begroting dienen aan te sluiten op de berekende baten en lasten voor de retributieverordening 2021. Met deze mutatie wordt deze aansluiting gerealiseerd.

Urgente vervangingsinvesteringen buitenruimte

Deze aanpassing is ter dekking van de kapitaallasten voor de urgente investeringen in Civiele kunstwerken, zoals stalen bruggen en kademuren.

Leges vergunning gebruik van de weg

De legesheffing voor vergunningen gebruik van de weg wordt niet ingevoerd per 2021. De opbrengst van € 500 die hiervoor in 2021 was voorzien, dient op andere wijze te worden gerealiseerd.

Bestemmingsreserve Energietransitie

Het uitvoeringsplan Energietransitie is geactualiseerd en in de begroting 2020 en verder opgenomen. Voor 2020-2022 zijn er in totaal 36 lopende en 15 nieuwe programma's en projecten, die gemeentebreed gedekt worden door het Energietransitiebudget. Het betreft een administratieve en budgettaire neutrale interne wijziging. Meer gedetailleerde informatie over de Energietransitie en haar projecten is opgenomen in de [paragraaf Energietransitie](#).

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

De onttrekking van € 844 is omgezet in een vrijval van de bestemmingsreserve, dit omdat de bijdrage niet ten gunste komt van de exploitatie maar het investeringskrediet.

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam

De omslagrente wordt met ingang van 2021 verlaagd van 2,00% naar 1,75%. Als gevolg hiervan moet de bijbehorende dekking uit de bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam aangepast worden.

Bestemmingsreserve stedelijke bereikbaarheid (waaronder Maastunnel)

De onttrekking van de bestemmingsreserve is geactualiseerd.

Technische wijzigingen

In dit taakveld zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Het betreft correcties tijdverantwoording (- € 3,1 mln in 2020 tot - € 2,7 mln in 2024), extra budget ter dekking van kapitaallasten (€ 0 in 2020 tot € 2,1 mln in 2024), herverdeling budgetten Areaaluitbreiding (€ 0 in 2020 tot € 1,0 mln in 2024), [de indexerings](#) (€ 0 in 2020 tot - € 1,4 mln in 2024), verlaging [omslagrente](#) (€ 0 in 2020 tot € 1,3 mln in 2024), aandeel in de [herverdeling concern opgaven](#) (- € 741 in 2020 tot € 1,7 mln in 2024), overheveling formatie wijkconciërges naar Gebiedsbeheer (- € 127 in 2020 tot - € 827 in 2024), bijdrage van diverse projecten binnen het programma (€ 661 in 2020), herverdeling onderhoudsbudgetten (€ 500 in 2020 tot € 367 in 2024), overheveling budgetten civiele kunstwerken binnen het programma (€ 0 in 2020 tot € 550 in 2024), [doorbelasting overhead van projecten](#) (€ 988 in 2020 tot € 842 in 2024) en diverse kleine wijzigingen (€ -184 in 2020 tot € 23 in 2024)

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Lichtplan Rotterdam](#)
- [Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2019 - 2022](#)
- [Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels \(Warvw\)](#)
- [NEN-normen civiele kunstwerken](#)
- [Constructieve Veiligheid van de Stadsbruggen](#)
- [Verordening Beheer Ondergrond Rotterdam](#)
- [Telecomverordening Rotterdam](#)
- [Handboek Beheer Ondergrond Rotterdam](#)
- [Schaderegeling Ingravingen](#)
- [Nota Straatafval 2019 - 2022 'Gewoon schoon'](#)
- [Beleidsplan gladheidsbestrijding 2020-2025](#)

- [Beleidsplan hondenpoep](#)
- [Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden](#)

Omschrijving taakveld

Bij (her)inrichting, beheer en onderhoud van de boven- en ondergrondse infrastructuur, wordt bijgedragen aan klimaat- en circuliëre doelstellingen:

- een beschikbare, bruikbare en comfortabele infrastructuur
- een duurzame (ondergrondse) infrastructuur die veilig is
- een schone buitenruimte
- een veilige buitenruimte

Dit doen we door:

- aanleg, reconstructie en onderhoud van verharde openbare ruimte: wegen, pleinen, fietspaden, voetpaden en overige verhardingen
- civiel technische kunstwerken: inspectie, beheer en onderhoud (bruggen, tunnels spoorwegovergangen en dergelijke) waaronder begrepen infrastructuur ten behoeve van luchthavens
- verlichting wegen: aanleg, beheer en onderhoud
- gladheidbestrijding: sneeuwruimen en strooien
- straatreiniging: schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg-en zwerfafval

Bestuur en dienstverlening

Pagina 33

Bestuur en dienstverlening

Responsief en betrouwbaar openbaar bestuur.

Doeltreffende en doelmatige organisatie van de gemeentelijke dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers.

Rotterdam wil een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst.

TAAKVELD 1

Bestuur - College

Doeltreffende en doelmatige uitvoering van besluiten van de gemeenteraad en taken die voortvloeien uit wetten en regelingen van het Rijk en de provincie en tijdige en hoogwaardige verantwoording over de uitvoering. De

gemeenteraad stelt als hoogste bestuursorgaan kaders vast die door het college van B en W worden uitgevoerd. Hierover legt het college verantwoording af, zodat de raad de naleving van de kaders kan controleren.

TAAKVELD 2

Bestuur - Gebieden, inspraak en participatie

Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners, ondernemers en organisaties bij gemeentelijke beleidsbepaling en –uitvoering.

TAAKVELD 3

Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman

Een transparante en democratische volksvertegenwoordiging die kaders stelt, controleert, goed wordt ondersteund door de griffie en wordt gevoed door bevindingen van de rekenkamer en de ombudsman.

TAAKVELD 4

Burgerzaken

We leveren passende dienstverlening voor alle Rotterdammers. Gekoppeld aan de programmadoelstelling: het organiseren van de gemeentelijke dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers: mensgericht, regel arm, duidelijk en snel en zeker.

De BRP geeft een accuraat beeld van de personen die in Rotterdam wonen. Gekoppeld aan de programmadoelstelling: het beheer van de basisregistratie personen (BRP).

Organiseren van rechtmatige, efficiënte en toegankelijke verkiezingen en referenda. Gekoppeld aan de programmadoelstelling: het organiseren van verkiezingen en referenda.

TAAKVELD 5

Musea - Stadsarchief

Verwerving, beheer en beschikbaarstelling van archieven en collecties via digitale en fysieke kanalen.

Toezicht op informatiebeheer gemeenten en deelnemende partijen.

Bevorderen historisch besef in én over de stad.

Overzicht van baten en lasten

		2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	2024
Baten exclusief reserves	14.098	8.881	9.756	9.754	9.752	9.749
Bijdragen rijk en medeoverheden	592	143	167	167	167	167
Dividenden	1.000	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	11.781	8.591	9.442	9.442	9.442	9.442
Overige baten	724	147	147	145	143	140
Lasten exclusief reserves	79.835	75.938	78.709	78.198	75.530	72.413
Apparaatslasten	48.553	48.417	50.434	50.072	49.834	49.834
Inhuur	1.966	1.955	1.317	1.277	1.277	1.277
Overige apparaatslasten	2.742	1.516	2.319	2.304	2.304	2.304
Personeel	43.845	44.945	46.798	46.492	46.253	46.253
Intern resultaat	-1.293	1.769	1.582	1.579	1.579	1.579
Intern resultaat	-1.293	1.769	1.582	1.579	1.579	1.579
Programmalasten	32.576	25.752	26.693	26.547	24.117	20.999
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	17.743	13.697	15.775	15.644	13.554	12.941
Kapitaallasten	104	146	153	141	103	102
Overige programmalasten	8.037	1.791	1.077	1.075	1.073	1.070
Subsidies en inkomstenoverdrachten	6.690	10.118	9.688	9.687	9.387	6.887
Saldo voor vpb en reserveringen	-65.737	-67.058	-68.953	-68.444	-65.778	-62.663
Saldo voor reserveringen	-65.737	-67.058	-68.953	-68.444	-65.778	-62.663
Reserves	1.647	1.981	-1.199	-1.439	-1.439	-1.439
Onttrekking reserves	3.042	3.388	260	20	20	20
Toevoeging reserves	1.459	1.459	1.459	1.459	1.459	1.459
Vrijval reserves	64	52	0	0	0	0
Saldo	-64.091	-65.077	-70.152	-69.883	-67.217	-64.102

x

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan met name uit de opbrengsten van leges van burgerzaken en het stadsarchief.

Lasten

De lasten bestaan voornamelijk uit personeelskosten. Ook zijn de vergoedingen aan de leden van de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités en hun (vice-) voorzitters opgenomen. Daarnaast is er budget voor bewonersinitiatieven. Enkele budgetten zijn aangepast:

- het budget verkiezingen is verruimd met € 8,3 mln voor de komende vier jaar (naast de jaarlijkse € 1,3 mln)
- er is € 3 mln extra beschikbaar om de basisregistratie personen (BRP) op orde te houden, zodat deze voldoet aan de wettelijke eisen
- een rijksbijdrage van € 0,2 mln is structureel beschikbaar als bijdrage voor de invoering van de donorwet
- voor onderhoud en beheer van de Stadsarchieven is € 0,6 mln extra beschikbaar

Nieuw is een budget van € 2 mln voor het Joods Rechtsherstel.

In 2020 is het CityLab-budget € 2,8 mln éénmalig verlaagd omdat er voldoende middelen in de reserve CityLab beschikbaar zijn om de kosten 2020 te dekken. In verband met een ombuiging zal er in 2023 geen uitvoering gegeven worden aan Citylab. Het niet uitvoeren van Citylab heeft het volgende effect in de begroting - € 0,3 mln in 2023 en - € 2,8 mln 2024.

Reserves

Jaarlijks wordt er een bedrag onttrokken aan de bestemmingsreserve verkiezingen.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop laat eerst een toename van middelen zien in de jaren 2021 en 2022 en een afname in 2023 en 2024. Het verloop komt met name door de fluctuatie in het verloop van de verkiezingsgelden en Citylab.

Bijstellingen per taakveld

Programma / Taakveld	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie
	2020	2020	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024
	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(€)
Bestuur en dienstverlening	1.915	2%	-7.233	2%	-7.165	2%	-5.153	2%	-2.039	2%
Bestuur - College	-83	2%	-77	2%	-74	2%	-74	2%	-74	2%
Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	3.236	13%	-428	2%	-175	1%	129	1%	2.629	12%

Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	34	0%	-726	6%	-574	5%	-575	5%	-575	5%
Burgerzaken	-1.277	6%	-3.598	19%	-5.938	32%	-4.549	24%	-3.934	21%
Musea - Stadsarchief	4	0%	-2.404	49%	-403	8%	-86	2%	-86	2%
Bestuur - College	-83	2%	-77	2%	-74	2%	-74	2%	-74	2%
Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	3.236	13%	-428	2%	-175	1%	129	1%	2.629	12%
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	34	0%	-726	6%	-574	5%	-575	5%	-575	5%
Burgerzaken	-1.277	6%	-3.598	19%	-5.938	32%	-4.549	24%	-3.934	21%
Musea - Stadsarchief	4	0%	-2.404	49%	-403	8%	-86	2%	-86	2%

Omschrijving programma

Binnen het bestuurlijke stelsel vervullen de gemeenteraad, het college van B en W, de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités hun rol. De rekenkamer en ombudsman leveren een bijdrage aan de verbetering van het openbaar bestuur door kritisch mee te kijken op het door de gemeentelijke organisatie gevoerde beleid respectievelijk aanspreekbaar te zijn bij klachten over de gemeentelijke organisatie.

Onder dit programma valt daarnaast het organiseren van de gemeentelijke dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers, het beheer van de basisregistratie personen (BRP), het organiseren van verkiezingen en referenda en het Stadsarchief.

Bestuur - College

Pagina 34

Bestuur - College

Doeltreffende en doelmatige uitvoering van besluiten van de gemeenteraad en taken die voortvloeien uit wetten en regelingen van het Rijk en de provincie en tijdige en hoogwaardige verantwoording over de uitvoering. De gemeenteraad stelt als hoogste bestuursorgaan kaders vast die door het college van B&W worden uitgevoerd. Hierover legt het college verantwoording af, zodat de raad de naleving van de kaders kan controleren.

Voortgang 2020

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daar voor doen” zijn actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Ontwikkelingen 2021-2024

Het jaar 2021 is het laatste volledige jaar van het zittende college. In 2022 worden er opnieuw verkiezingen gehouden en start een nieuw college.

Wat willen we bereiken

Uitvoering in collegiaal bestuur

- eenheid van beleid wordt bevorderd door besluiten in gezamenlijkheid te nemen
- tijdige en kwalitatief hoogwaardige verantwoording over het uitvoeren van beleid

Wat gaan we daar voor doen

Uitvoering van besluiten en verantwoording

In de uitvoering van besluiten van de gemeenteraad en wetten en regelgeving heeft ieder collegelid een eigen portefeuille, waar hij of zij de verantwoordelijkheid voor draagt. Het college wordt bij haar werkzaamheden ondersteund door de ambtenaren van de gemeente. Zij is verantwoording schuldig aan de raad over het uitgevoerde beleid en neemt haar besluiten gezamenlijk, in 'collegiaal bestuur'.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Bestuur - College	Realisatie 2019	Begroting		Raming		Raming
		2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	
Baten exclusief reserves	725	147	147	145	143	140
Overige opbrengsten derden	1	0	0	0	0	0
Overige baten	724	147	147	145	143	140
Lasten exclusief reserves	9.718	4.577	4.768	4.601	4.599	4.596
Apparaatslasten	2.954	2.240	3.611	3.445	3.445	3.445
Overige apparaatslasten	772	170	816	798	798	798
Personeel	2.182	2.070	2.795	2.647	2.647	2.647
Intern resultaat	6	0	0	0	0	0
Intern resultaat	6	0	0	0	0	0
Programmalasten	6.757	2.338	1.158	1.156	1.154	1.151
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0

Inkopen en uitbestede werkzaamheden	68	668	211	211	211	211
Overige programmalasten	6.689	1.668	947	945	943	940
Subsidies en inkomstenoverdrachten	0	2	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-8.993	-4.430	-4.621	-4.456	-4.456	-4.456
Saldo voor reserveringen	-8.993	-4.430	-4.621	-4.456	-4.456	-4.456
Reserves	0	20	20	20	20	20
Onttrekking reserves	0	20	20	20	20	20
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-8.993	-4.410	-4.601	-4.436	-4.436	-4.436

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Bestuur - College		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-4.327	-4.524	-4.362	-4.362	-4.362
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-83	-77	-74	-74	-74
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-83	-77	-74	-74	-74
Begroting na wijzigingen		-4.410	-4.601	-4.436	-4.436	-4.436

Toelichting financiële bijstellingen

Technische wijzigingen

In taakveld Bestuur - College zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

- Aanpassing kostenverdeling (- € 83 in 2020, - € 17 vanaf 2022) (*)
- Indexering 2021 en verder (- € 59 in 2021, - € 57 vanaf 2022). De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen in de paragraaf "[Grondslagen](#)"

*) Voor een nadere toelichting op deze technische wijzigingen wordt verwezen naar paragraaf [Samenvatting bijstellingen](#)

Omschrijving taakveld

Het college van burgemeester en wethouders vormt het dagelijks bestuur van Rotterdam.

Bestuur - Gebieden, inspraak en participatie

Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners, ondernemers en organisaties bij gemeentelijke beleidsbepaling en -uitvoering.

Voortgang 2020

Als gemeente is het onze uitdaging om met bewoners, ondernemers en instellingen te werken aan een sterke en betrokken stad. In de sterke en betrokken stad is ruimte voor alle Rotterdammers om met elkaar te bouwen aan de toekomst. Die samenwerking met de Rotterdammers willen we graag concreet maken. Daarom heeft het college de volgende ambities opgesteld:

14a Significant meer Rotterdammers vinden aan het einde van deze collegeperiode dat ze meer worden betrokken in het meedenken over maatregelen in hun leefomgeving dan aan het begin van deze collegeperiode

14b Significant meer Rotterdammers vinden aan het einde van deze collegeperiode dat ze meer worden betrokken in het meebeslissen over maatregelen in hun leefomgeving dan aan het begin van deze collegeperiode.

De resultaten 2020 van deze ambities verschijnen in de Omnibusenquête 2020 die dit jaar later dan normaal wordt opgeleverd vanwege de corona beperkingen.

Bij 14a is sprake van een stijging (ten opzichte van 2019) van 30% naar 34%. Voor 14b geldt een stijging van 21% naar 24%. Hiermee zijn de streefwaarden 2020 behaald. De meting is zowel voor als na de intelligente lockdown verricht.

In maart 2020 is het uitvoeringsprogramma 'De Betrokken Stad' besproken in commissie Veiligheid en Bestuur. De uitvoering is in volle gang.

Het college heeft nadrukkelijk de wens uitgesproken om onder de noemer *Rotterdam. Sterker door* samen met de stad te zorgen dat Rotterdam sterker uit de crisis komt. Dat vergt meer dan ooit inzet op participatie om onder andere de bestaande maatschappelijke betrokkenheid en 'digitale' platforms zoveel mogelijk te verstevigen en waar nodig te stimuleren.

De toenemende urgentie aan vormen van digitale participatie behoeft haast geen nader betoog. Hierbij gaat het om de essentiële verbinding tussen de lokale (wijk)economie, het streven naar een aantrekkelijke stad en community (building) om Rotterdam er weer bovenop te krijgen. Nu we in tijden van de coronacrisis elkaar minder gemakkelijk kunnen ontmoeten, ligt er een uitdaging om Rotterdammers digitaal te bereiken.

De afgelopen maanden zijn daar grote stappen in gezet en is hybride participatie (online en offline) versnelt en verbeterd mogelijk gemaakt.

Omdat de coronacrisis om een toename rondom het gebruik van digitale participatiemogelijkheden vraagt is versneld een 'handreiking digitale participatie' uitgebracht. In deze handreiking staan mogelijke vormen /instrumenten voor digitale participatie opgenomen. De handreiking heeft als doel om ambtenaren en gebiedsvertegenwoordigers te helpen met digitale tools en ideeën om participatie met de Rotterdammer te blijven organiseren.

Deze handreiking kan in eerste instantie worden gebruikt door ambtenaren en leden van de bestuurscommissies om participatie met bewoners digitaal op te starten. We monitoren het gebruik van de handreiking en stellen hem in het najaar bij. We volgen welke instrumenten goed werken, welke minder en wat er wordt gemist. We bekijken dan ook of er versies moeten komen afgestemd op bepaalde gebruikersgroepen (zoals de bestuurscommissies, in het kader van de omgevingswet, enzovoort).

Ontwikkelingen 2021-2024

CityLab 010

Voor CityLab010 zijn dit jaar de criteria verruimd waardoor er meer mogelijkheden zijn voor Rotterdammers om een maatschappelijk en innovatief initiatief uit te voeren. Daarnaast zijn er 3 wildcards geïntroduceerd om ook waardevolle ideeën mogelijk te maken die niet direct aansluiten bij één van de gemeentelijke beleidsthema's. De Stadsjury gaat haar tweede jaar in.

Right to Cooperate

Voor de uitwerking van Right to Cooperate is op www.rotterdam.nl/meedenken-doen (de stad=van ons) de informatie over de mogelijkheden om initiatieven uit te voeren verbeterd en onder de naam 'Realiseer een schitterend idee' ook één digitale ingang geïntroduceerd voor initiatiefrijke Rotterdammers (het initiatievenloket). Achter dit digitale loket staat een concernbreed initiatieventeam klaar om initiatieven te bespreken waarbij de ambitie is dat elke initiatiefnemer een contactpersoon krijgt die het initiatief verder kan helpen binnen de gemeente. Doel van dit traject is om burgers te begeleiden bij het initiatief, waarbij de uitkomst verschillend kan zijn. Van snel duidelijkheid geven over de (on)mogelijkheden van het initiatief, een advies voor de juiste vergunningaanvraag tot aan het gezamenlijke uitvoeren van het initiatief.

Right to Challenge

Inmiddels heeft de gemeente Rotterdam 5 jaar ervaring met Right to Challenge en is het instrument tweemaal geëvalueerd. De succesfactoren uit de aanpak van Right to Challenge zijn gebruikt bij de opzet van Right to Cooperate. Daarbij gaat het om het gezamenlijk uitwerken van plannen. Initiatiefnemers komen met ideeën, ambtenaren delen kennis over het beschikbare budget, de werkwijze van de gemeente, en het beoordelen van initiatieven doormiddel van een cluster overstijgend platform op managementniveau, dat vakinhoudelijke wethouders adviseert over het wel of niet aannemen van challenges en Right to Cooperate-aanvragen. Het komend jaar wordt gewerkt aan het vergroten van de diversiteit onder challenges. Het merendeel van de huidige challenges bevindt zich op het gebied van groenbeheer en schoon.

Right to challenge is een vorm van meedoen waarbij inwoners stellen een taak van de gemeente effectiever en/of efficiënter te kunnen uitvoeren. Hierin is het doel dat deze inwoners de taak overnemen van de gemeente. Bij een right to cooperate werk je als gemeente en inwoners als partners samen om een gezamenlijk doel na te streven. Hierbij wordt een taak niet geheel overgenomen maar wordt er gekeken hoe het doel van initiatief van de inwoners samen het beste bereikt kan worden.

Sterker door nieuwe ideeën

In het kader van pilot omtrent directe democratie en om target 14 te bevorderen is in samenwerking met de betreffende gebiedscommissies en bewoners een digitaal participatieplatform ontwikkeld genaamd 'Sterker door nieuwe ideeën'. Dit platform is een laagdrempelige digitale manier voor bewoners om initiatieven, die voor het gebied van belang zijn, met elkaar te delen en daar vervolgens in een stemronde over mee te besluiten. Dit platform is, i.v.m. de coronacrisis, versneld uitgerold als experiment in de kleine kernen (Rozenburg, Hoek van Holland & Pernis). Bij de voorwaarden van de subsidie is ingespeeld op de negatieve gevolgen van de coronacrisis zodat het platform op een positieve wijze kan worden ingezet voor het herstelprogramma van Rotterdam. Het platform is live gegaan op 15 juli jl. Bewoners kunnen plannen indienen die bijvoorbeeld bijdragen aan het herstel van de lokale economie, het versterken van de onderlinge samenhang of op een ander manier de gevolgen van de crisis voor het gebied verzachten. De plannen met de meeste stemmen ontvangen subsidie voor het aangevraagde bedrag om het plan te realiseren totdat het subsidiebedrag van € 50.000,- per kern op is. In januari 2021 volgt een evaluatie van dit experiment en een advies over een eventuele verdere uitrol van dit platform.

Taskforce digitale democratie

Doel van de taskforce digitale democratie is zich volledig te wijden aan het experimenteren, innoveren, ontwikkelen, adviseren en begeleiden van (nieuwe) vormen van digitale participatie. Met als missie en wens hoogwaardige en laagdrempelige digitale participatie bieden aan Rotterdammers, ondernemers, organisaties via een transparant integraal 1-ingang principe, dit platform is daarnaast tweeledig bedoeld als mogelijkheid voor ambtenaren om participatie te organiseren in de wijk. Vanuit de visie de stad = van ons: iedereen kan door de variëteit aan digitale functionaliteiten meedenken, meepraten, meedoen en meebeslissen over hun eigen leefomgeving in de wijk en buurt. De taskforce treedt op als een concernbrede katalysator en verbinder. Eén van de ambities is een platform te ontwikkelen waar Rotterdammers kunnen meedenken, meedoen en meebeslissen en overzicht krijgen in wat er speelt op buurt-, wijk- en stedelijk niveau. Tijdens de coronacrisis is het nog meer duidelijk geworden dat de Rotterdammer deze behoefte heeft, vandaar dat er in het herstelplan stilgestaan wordt bij de versnelde ontwikkeling van digitale directe participatie en dialoog met Rotterdammers. De verwachting is dat dit platform laatste helft van 2021 beschikbaar zal zijn.

Lerende evaluatie bestuursmodel Rotterdam

Op basis van de opbrengst van de 1e, 2e en 3e tussenrapportage (van resp. juli 2019, december 2019 en december 2020) en de opbrengst van de gesprekken over het bestuursmodel tussen de wethouder en gebiedsvertegenwoordigers (in juli 2020) stelt de EUR in december 2020 een adviesnota op, met hun belangrijkste voorlopige bevindingen en denkrichtingen voor mogelijke aanpassingen.

Programma implementatie omgevingswet

De minister van Binnenlandse Zaken heeft besloten de Omgevingswet 1-1-2022 in te laten gaan. Dit geeft meer ruimte om de geplande participatie activiteiten rond het opstellen van de Omgevingsvisie uit te voeren, die als gevolg van Corona moesten worden uitgesteld. Vanuit Betrokken Stad wordt bijgedragen aan het proces van het opstellen en de inhoud van zowel de Omgevingsvisie als het opstellen van omgevingsplannen. De lijn Participatieleidraad 2013, Kompas voor samenwerken met de stad 2017 en Betrokken Stad 2020 is de basis van het participatiebeleid, zoals ook wordt gevraagd in de motie Nooren.

Leergang Democratisch Vakmanschap

In maart zijn we - in samenwerking met de grootste gemeenten (G4 en Groningen) - gestart met de Leergang Democratisch Vakmanschap. Door het coronavirus heeft het enige vertraging opgelopen maar in september wordt de draad weer opgepakt. In 2020 worden per stad 5 trainers opgeleid die in 2021 modules uit de leergang gaan geven aan collega's uit de 5 steden. In precieze vorm van de training is nog in ontwikkeling. Zoals de inhoud van de leergang betaamt, gebeurt dit participatief, dus in samenwerking met de trainers.

De stad = van ons

Onder deze noemer is met de Rotterdamse vlag als uitgangspunt een creatief communicatieconcept ontwikkeld dat ingezet kan worden om Rotterdammers te waarderen en stimuleren om zelf regie te voeren op de leefomgeving. Het bevordert de herkenbaarheid van de mogelijkheden die er zijn om te participeren. Een eerste resultaat hiervan is de verbetering van de informatievoorziening op <https://www.rotterdam.nl/meedenken-doen/>. Daarnaast heeft de wethouder voor de coronacrisis onder dit concept een aantal wijken bezocht tijdens de Tour-de-wijk. In juni is deze tour na een onderbreking vanwege corona gecontinueerd. Het concept De stad = van ons kan helpen bij het herstelprogramma Rotterdam Sterker Door als er nog nadrukkelijker een beroep wordt gedaan op Rotterdammers om 'mee te denken' en 'mee te doen'. De stad = van ons zet inspirerende participatieverhalen uit de stad in de schijnwerpers.

Adviezen

Over 2019 is 96% van de adviezen uit het gebied beantwoord of wordt nog behandeld in het lopende beantwoordingsproces. Op 23 juli jl. heeft er een meting plaatsgevonden over 2020. In deze meting kwam naar voren dat op dat moment 78% van de adviezen uit de gebieden beantwoord is of nog in het lopende

beantwoordingsproces zit. Dit percentage verandert regelmatig. Het streven is om eind 2020 dit percentage boven de 90% te hebben.

Digitaal vergaderen

Tijdens de coronacrisis is digitaal vergaderen voor bestuurscommissies de norm. Bij een gevoelde noodzaak is fysiek vergaderen mogelijk wanneer er een geschikte locatie beschikbaar is en het past in de geldende coronamaatregelen.

Wijkactieplannen

De uitvoering van de wijkactieplannen 2020 hebben vanwege de corona-crisis vertraging opgelopen. Bij het opstellen van de WAP 2021 zullen de acties die (nog) niet uitgevoerd zijn uit de WAP 2020 worden meegenomen. De impact van de coronacrisis zal ook te merken zijn in de prioriteiten van de wijkactieplannen.

Wat willen we bereiken

- Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij de gemeentelijke beleidsbepaling en –uitvoering.
- Betere aansluiting van het gemeentelijk beleid en de gemeentelijke activiteiten bij de vragen die leven in de wijk.
- Bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties tijdig en op een juiste wijze betrekken bij de ontwikkeling en uitvoering van gemeentelijke beleid en daaruit voortvloeiende projecten. Bijvoorbeeld bij het realiseren van de energietransitie en bij de vestiging van nieuwe instellingen voor opvang van kwetsbare inwoners.

Wat gaan we daar voor doen

Naast alle bovengenoemde maatregelen zullen we ook de ondergenoemde maatregelen en inspanningen onverkort doorzetten in 2021.

Uitvoeren van wijkagenda's en wijkactieplannen

- In de wijkagenda's, die onder regie van de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités worden opgesteld, staan de doelen die het gemeentebestuur voor de afzonderlijke wijken nastreeft. De wijkagenda's geven daarmee in belangrijke mate richting aan de ontwikkeling van de wijken en daarmee aan de

ontwikkeling van Rotterdam. Zij vormen een belangrijke basis voor de activiteiten die de gemeente per wijk onderneemt. De activiteiten worden in wijkactieplannen vastgelegd.

Advies vragen aan de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités

- Binnen het nieuwe bestuursmodel is een belangrijke rol weggelegd voor het adviesrecht van de gekozen en gelote vertegenwoordigers. Onderwerpen die de wijkagenda raken worden eerst voor een gevraagd advies voorgelegd aan de gebiedscommissie, de wijkraad of het wijkcomité.

Subsidiëren van bewonersinitiatieven

- Bewoners kunnen bij een gebiedscommissie, wijkraad of wijkcomité een initiatief voor de wijk indienen, waar zij subsidie voor kunnen aanvragen.

Stadsbreed inzetten van participatie-instrumenten

- Er zijn een aantal instrumenten die stadsbreed worden ingezet om structureel de initiatieven van (georganiseerde) bewoners te honoreren en te faciliteren. Bijvoorbeeld Right-to-Challenge, Right-to-Cooperate en CityLab010. Deze instrumenten worden in de komende collegeperiode verder ontwikkeld en in gebruik genomen.

Organiseren gebiedsconferenties en *Tour-de-wijken*

- In het eerste jaar van het college vindt in elk gebied een conferentie plaats waarbij het college kennis maakt met bekende en onbekende thema's uit het gebied. Zij ontmoeten belangrijke stakeholders en betrokken bewoners. We ontwikkelen een model waarbij ook bewoners en stakeholders bereikt worden die normaal gesproken hun stem en ideeën minder laten horen.
- In 2019 heeft het college alle gebieden bezocht en is er in de gebiedsconferenties naar veel bewoners geluisterd. Maar het werk is nog niet af. Tour-de-wijk is het vervolg op de veertien gebiedsconferenties. Begin 2020 is een aantal wijken bezocht echter ontstond in maart 2020 de coronacrisis waardoor de tour stilgelegd is. Vanaf 3 juni 2020 heeft de Tour-de-wijk een herstart gemaakt. Verschillende wethouders trekken wekelijks de Rotterdamse wijken in om in gesprek te gaan met bewoners, ondernemers en vakmensen over hoe de stad ervoor staat tijdens de coronacrisis. Bij alle bezoeken houden we rekening met de regels van de 1,5 meter maatschappij. Dat betekent dat er steeds in kleine kring, op afstand, met elkaar gesproken wordt.

Regisseren van een integrale aanpak van problematiek in wijken

- In enkele gebieden, wijken en buurten wordt bestaande problematiek, samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, meerjarig en integraal aangepakt. Deze aanpak vindt plaats in de focuswijken Tarwewijk, Hillesluis, Bloemhof, Carnisse en Oude Westen, de kleine kernen Rozenburg, Hoek van Holland en Pernis, Middelland (Mooi, mooi Middelland), Bospolder-Tussendijken (BoTu 2028), Schiebroek-Zuid, Oud-Crooswijk en de Pupillenbuurt. Het doel van deze integrale aanpak is het breed oppakken van complexe problematiek omdat deze problematiek vaak interventies vraagt in verschillende disciplines. Daarnaast zorgt het actief betrekken van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties in de wijk tot extra kennis die kunnen bijdragen aan een gerichte oplossing. Ook draagt een

integrale aanpak bij aan het stimuleren van verantwoordelijkheidsgevoel in de wijk waardoor community building versterkt wordt en vertrouwen tussen inwoner en overheid toeneemt.

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget 14a: Significant meer Rotterdammers vinden aan het einde van deze collegeperiode dat ze meer worden betrokken in het meedenken over maatregelen in hun leefomgeving dan aan het begin van deze collegeperiode	Streefwaarde	n.v.t.	n.v.t.	32%	35%	n.t.b.	n.t.b.
	Realisatie ¹	n.v.t.	30%	34%			
Collegetarget 14b: Significant meer Rotterdammers vinden aan het einde van deze collegeperiode dat ze meer worden betrokken in het meebeslissen over maatregelen in hun leefomgeving dan aan het begin van deze collegeperiode	Streefwaarde	n.v.t.	n.v.t.	23%	25%	n.t.b.	n.t.b.
	Realisatie ¹	n.v.t.	21%	24%			
¹ Bron: Omnibusenquête							

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mate waarin gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités een terugkoppeling ontvangen op door hen verstrekte adviezen	Streefwaarde	90%	90%	90%	90%	90%	90%
	Realisatie ¹	59%	93%	78%			
Voortgangsrapportages experiment wijkraden en wijkcomités	Streefmoment	n.v.t.	X	X	X	n.v.t.	n.v.t.
	Realisatie	n.v.t.	X				
¹ Bron: Gebiedsverslagen							

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	260	0	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	173	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	88	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	21.206	24.682	23.472	22.947	22.042	19.542
Apparaatslasten	14.368	13.289	13.238	13.164	13.164	13.164
Inhuur	207	21	11	0	0	0
Overige apparaatslasten	307	193	193	194	194	194
Personeel	13.854	13.075	13.034	12.970	12.970	12.970
Intern resultaat	247	34	12	11	11	11
Intern resultaat	247	34	12	11	11	11

Programmalasten	6.591	11.358	10.223	9.772	8.867	6.367
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.719	3.056	2.369	1.919	1.315	1.315
Overige programmalasten	1	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	4.871	8.303	7.854	7.853	7.553	5.053
Saldo voor vpb en reserveringen	-20.946	-24.682	-23.472	-22.947	-22.042	-19.542
Saldo voor reserveringen	-20.946	-24.682	-23.472	-22.947	-22.042	-19.542
Reserves	84	3.219	240	0	0	0
Onttrekking reserves	84	3.219	240	0	0	0
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-20.862	-21.463	-23.232	-22.947	-22.042	-19.542

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-24.699	-22.804	-22.772	-22.172	-22.172
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		3.236	-428	-175	129	2.629
Citylab010	Bezuinigingen/taakstellingen	0	0	0	300	2.800
Programma Bospolder-Tussendijken	Kasschuiven	250	-250	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	4	0	0	0	0
Verbetering ondersteuning gebieden en wijken	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-150	-150	-150	-150
Citylab010	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	2.800	0	0	0	0
Programma Pupillenbuurt	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	182	-28	-25	-21	-21
Begroting na wijzigingen		-21.463	-23.232	-22.947	-22.042	-19.542

Toelichting financiële bijstellingen

Citylab010

In verband met een ombuiging zal er in 2023 geen uitvoering gegeven worden aan Citylab. Het niet uitvoeren van Citylab in 2023 heeft een effect van € 0,3 mln in 2023 en € 2,8 mln in 2024. Het overgrote deel van de kosten valt namelijk altijd een jaar later dan gebudgetteerd. (ca. € 2,8 mln van de € 3,1 mln). De verplichtingen worden in jaar t aangegaan, maar de uitgaven vinden plaats in jaar t+1.

Programma Bospolder-Tussendijken

Vanwege de coronacrisis was het niet mogelijk om voor de herinrichting van het Driehoekspein en het binnenterrein van de Openbare Basis School (OBS) Dakpark met de verschillende gebruikers een ontwerp- en participatietraject te starten dan wel een klankbordgroep van bewoners op te richten en heeft de Project Start Up (PSU) vertraging opgelopen.

Voor beide pleinen geldt dat er afspraken met derden gemaakt zijn (denk aan de school, besturen/stichtingen, gebruikers, ontwerpers). Het budget van 2020 € 250 is door middel van een kasschuif doorgeschoven naar het jaar 2021.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Verbetering ondersteuning gebieden en wijken

Notubiz, het informatiesysteem voor gebieden, is cruciaal voor het bestuursmodel omdat het transparantie voor inwoners genereert, de basis is om overzicht te houden in de adviezenstroom en bijdraagt aan een betere bereikbaarheid in de wijk. Alle gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités maken hier gebruik van. Voor 2021 tot en met 2024 is jaarlijks € 150 beschikbaar.

Citylab010

In 2020 is het CityLab-budget € 2,8 mln éénmalig verlaagd omdat er voldoende middelen in de reserve CityLab beschikbaar zijn om de kosten 2020 te dekken.

Programma Pupillenbuurt

Ter dekking van de uitgaven in 2020 is € 0,2 mln onttrokken aan de bestemmingsreserve Investeringsfonds (IFR) Kansarme Wijken. Doordat het budget én de dekking uit de bestemmingsreserve is geboekt, blijft de financiële begroting per saldo gelijk.

Technische wijzigingen

In taakveld Bestuur – Gebieden en bewonersparticipatie zijn er diverse technische wijzigingen geweest.

- Indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).
- Overige technische wijzigingen voor het jaar 2021 € 66 stijgend tot € 90 in 2024.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Verordening op de gebiedscommissies, de bijbehorende bevoegdhedenlijst en het experimentenbesluit gekozen en gelote wijkraden](#).

Omschrijving taakveld

Dit taakveld omvat de werkzaamheden van de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomité's. Zij organiseren de betrokkenheid van inwoners en ondernemers bij de gemeentelijke besluiten over onderwerpen die hen aangaan. Zij subsidiëren ook kleinschalige initiatieven die inwoners en ondernemers nemen.

Het taakveld omvat ook de ontwikkeling en toepassing van instrumenten en werkwijzen, die tot meer betrokkenheid en participatie van inwoners en ondernemers leiden.

Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman

Pagina 36

Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman

Een transparante en democratische volksvertegenwoordiging die kaders stelt, controleert, goed wordt ondersteund door de griffie en wordt gevoed door bevindingen van de rekenkamer en de ombudsman.

Voortgang 2020

Door de coronacrisis vergaderen de gemeenteraad en de raadscommissies met ingang van 6 april digitaal. De griffie heeft de maand maart gebruikt om een digitaal vergaderplatform in te richten. Aan het digitale vergaderplatform zijn extra kosten verbonden.

Ontwikkelingen 2021-2024

- toename fractiekosten door uitvoering van het raadsvoorstel over versterking van de positie van de raad

- de commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR) is namens de Raad belast met het laten uitvoeren van een onafhankelijke audit naar het financiële belang van de gemeente in Feyenoord-city. Dit onderzoek zal extra geld kosten. Hiervoor is nog geen budget beschikbaar
- door de coronacrisis vergaderen de gemeenteraad en de raadscommissies (deels) digitaal. Aan het digitale vergaderplatform zijn extra kosten verbonden die niet structureel zijn opgenomen in de begroting van de raad

Wat willen we bereiken

Gemeenteraad

Kwalitatief hoogwaardige besluitvorming

Griffie

- verbeteren van de informatievoorziening aan de gemeenteraad en aan Rotterdammers en anderen betrokkenen
- optimale vergaderondersteuning voor de raad
- een betere zichtbaarheid van de raad

Rekenkamer

Onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid en op grond daarvan verstrekken van een onafhankelijk oordeel over het functioneren van het gemeentebestuur ten behoeve van de Rotterdamse burgers.

Ombudsman

Bevorderen dat de gemeente luistert naar de stad, zodat haar inwoners zich gehoord en gezien voelen. Klachtenbehandeling leidt tot herstel van vertrouwen tussen burger en overheid en leren door de gemeente.

Wat gaan we daar voor doen

Gemeenteraad

Goede voorbereiding van raadsbesluiten door:

- verbeteren en transparant maken van het bestuurlijk besluitvormingsproces
- controleren van de gemeentelijke financiën
- betere ontsluiting van relevante informatie voor de besluitvorming

Ontwikkelingen

- toename fractiekosten door uitvoering van het raadsvoorstel over versterking van de positie van de raad
- de commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR) is namens de Raad belast met het laten uitvoeren van een onafhankelijke audit naar het financiële belang van de gemeente in Feyenoord-city. Dit onderzoek zal extra geld kosten. Hiervoor is nog geen budget beschikbaar
- door de coronacrisis vergaderen de gemeenteraad en de raadscommissies (deels) digitaal. Aan het digitale vergaderplatform zijn extra kosten verbonden die niet structureel zijn opgenomen in de begroting van de raad

Griffie

- efficiënter en effectiever inrichten van werkprocessen
- uitzendingen en (pers)voorlichting op orde, gasten van de raad ontvangen en waar nodig communicatietrajecten voor de raad vormgeven
- programma democratie en burgerschap opstellen met onderwijsveld en jongeren
- op basis van behoeftes van de raad activiteiten organiseren om kennis en informatie op te halen die ondersteunend zijn voor besluitvorming

Rekenkamer

De rekenkamer doet onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. De uitkomsten van de onderzoeken worden vastgelegd in rapporten en brieven en voor politieke behandeling aan de raad aangeboden. Rapporten en brieven van de rekenkamer zijn altijd openbaar. De rekenkamer kan ook toezicht houden, zoals dat is gebeurd bij de telling van de verkiezingsresultaten en bijeenkomsten organiseren over bepaalde thema's.

Ombudsman

De gemeentelijke ombudsman is onafhankelijk en is voor een periode van 6 jaar benoemd door de gemeenteraden van Rotterdam en de andere aangesloten gemeenten. Hij onderzoekt en beoordeelt klachten over gemeentelijke diensten, gemeenteambtenaren en bestuurders. De gemeentelijke ombudsman is er niet alleen voor burgers, maar ook voor bedrijven en maatschappelijke organisaties. De ombudsman probeert klachten zo veel mogelijk snel op te lossen. Als dat niet lukt, geeft hij aan de hand van de behoorlijkheidsvereisten een oordeel over het overheidsoptreden, vaak met aanbevelingen. Daarnaast verricht de ombudsman op eigen initiatief (grote) onderzoeken naar gemeentelijke afdelingen of structurele problemen binnen de gemeente. Ook beoordeelt de ombudsman, op grond van de Regeling Melding Vermoeden Misstand, in laatste instantie meldingen van Rotterdamse ambtenaren over integriteitsschendingen binnen de gemeente.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	653	558	483	483	483	483
Bijdragen rijk en medeoverheden	114	8	8	8	8	8
Overige opbrengsten derden	539	551	476	476	476	476
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	12.310	12.768	12.999	12.847	12.848	12.848
Apparaatslasten	6.512	7.506	7.905	7.905	7.905	7.905
Inhuur	351	393	276	276	276	276
Overige apparaatslasten	374	369	453	453	453	453
Personeel	5.787	6.744	7.177	7.177	7.177	7.177
Intern resultaat	306	463	497	497	497	497
Intern resultaat	306	463	497	497	497	497
Programmalasten	5.492	4.799	4.597	4.445	4.445	4.445
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.352	2.879	2.651	2.500	2.534	2.534
Kapitaallasten	36	35	35	34	0	0
Overige programmalasten	1.348	123	130	130	130	130
Subsidies en inkomensoverdrachten	1.756	1.761	1.782	1.782	1.782	1.782
Saldo voor vpb en reserveringen	-11.657	-12.210	-12.515	-12.364	-12.364	-12.364
Saldo voor reserveringen	-11.657	-12.210	-12.515	-12.364	-12.364	-12.364
Reserves	-66	-48	-130	-130	-130	-130
Onttrekking reserves	0	30	0	0	0	0
Toevoeging reserves	130	130	130	130	130	130
Vrijval reserves	64	52	0	0	0	0
Saldo	-11.723	-12.258	-12.645	-12.494	-12.494	-12.494

×

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-12.292	-11.919	-11.920	-11.920	-11.920
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		34	-726	-574	-575	-575
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	34	0	0	0	0
Raadsbesluit van groei naar bloei	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-352	-200	-200	-200
Bestemmingsreserve Egalisatiereserve Rekenkamer	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Voorlichting/communicatie verkiezingen	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	0	-374	-374	-375	-375
Begroting na wijzigingen		-12.258	-12.645	-12.494	-12.494	-12.494

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting van de Griffier is bijgesteld met - € 34.

Raadsbesluit van groei naar bloei

Naar aanleiding van het raadsbesluit van groei naar bloei wordt voor deze raadsperiode € 352 toegevoegd voor extra ondersteuning. Vanaf 2022 wordt structureel € 200 toegevoegd.

Bestemmingsreserve Egalisatiereserve Rekenkamer

Uit de bestemmingsreserve Egalisatiereserve Rekenkamer wordt in 2020 € 30 onttrokken in verband met hogere kosten voor personeel en inhuur. Per saldo is de mutatie nihil.

Bestemmingsreserve Voorlichting / Communicatie verkiezingen

Bij de 1ste Herziening is € 52 vrijgevallen. Dit moest in september vorig jaar al gebeuren. Dit betreft de bestemmingsreserve Voorlichting / Communicatie verkiezingen. Per saldo is de mutatie nihil.

Technische wijzigingen

In taakveld Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman zijn er diverse wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

Indexering

Indexering 2021 De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen in de paragraaf "[Grondslagen](#)".

Diversen wijzigingen

Bij dit taakveld zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn de bijdrage van de kinderombudsman middels een meerjarige budgetoverheveling (- € 183), structurele verlaging van de kosten van interne leveringen (€ 156) en de aanpassing kostenverdeling / indexatie (- € 347).

De totale technische wijzigingen bedragen - € 183 + € 156 - € 347 = - € 374.

*) Voor een nadere toelichting op deze technische wijzigingen wordt verwezen naar paragraaf [Samenvatting bijstellingen](#).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Gemeentewet](#)
- [Reglement van orde gemeenteraad](#)
- [Verordening fractieondersteuning](#)
- [Verordening rechtspositie Raads- en Commissieleden Rotterdam 2019](#)
- [Mandaatbesluit presidium en griffier](#)

Omschrijving taakveld

Elke vier jaar worden 45 raadsleden gekozen die samen de gemeenteraad vormen. De raad vertegenwoordigt de Rotterdammers, geeft de kaders voor het beleid in de stad en controleert het college. De raad kent met ingang van 29 maart 2018 13 raadsfracties die worden ondersteund door fractiebureaus. De raad wordt procesmatig en inhoudelijk ondersteund door de griffie en wordt gevoed door bevindingen van de rekenkamer en de ombudsman.

Burgerzaken

Pagina 37

Burgerzaken

We leveren passende dienstverlening voor alle Rotterdammers.

De Basisregistratie Personen (BRP) geeft een accuraat beeld van de personen die in Rotterdam wonen.

Organiseren van rechtmatige, efficiënte en toegankelijke verkiezingen en referenda.

Voortgang 2020

Passende dienstverlening – Programma Dienstverlening 2019-2022

Naar aanleiding van covid-19 is acceptatie van de digitalisering in de dienstverlening snel toegenomen. Deze kans benut de gemeente om de ontwikkeling van de gemeentelijke digitale dienstverlening op voortvarende wijze te versnellen. Programma Dienstverlening staat daarom sinds de coronaperiode in 2020 in het teken van het werken aan wezenlijke verbeteringen in de digitale dienstverlening, zoals via videobellen zaken regelen met de gemeente. Ook in 2021 wordt dit doorgetrokken. Zo worden de ambitie en doelen voor de ontwikkeling van de dienstverlening verder voortgezet en wordt meebewogen met de behoeften in de stad.

Voldoen aan wettelijke normen inschrijving BRP

Rotterdam groeit, dat betekent meer inwoners waaraan passende dienstverlening geleverd moet worden. De stad trekt steeds meer mensen vanuit het buitenland aan die zich in Rotterdam willen vestigen. Dit zijn inwoners die ingeschreven moeten worden en verhuizen, Nederlanderschap verkrijgen, trouwen, enz. Dit zorgt voor steeds meer vraag naar burgerzakenproducten. Wij willen nieuwe inwoners van Rotterdam kwalitatief goed en snel bijstaan, rekening houdend met de wetgeving zodat zij snel een BSN-nummer en/of een inschrijving op een adres krijgen. Tevens wordt ingezet op optimalisatie van werkprocessen en samenwerking met partners, zoals de IND, expatdesk en grote organisaties met veel buitenlandse werknemers.

Digitalisering burgerzakenproducten

Er wordt voortdurend gewerkt aan de digitalisering van burgerzakenproducten. Voor inwoners en ondernemers betekent dit dat ze steeds meer producten en diensten 24/7 digitaal kunnen regelen en volgen, zoals een verhuizing doorgeven. Digitaal geboorteaangifte doen is nu ook mogelijk, een bezoek aan de balie is hiervoor niet meer noodzakelijk.

Zelfevaluatie Basisregistratie Personen

De jaarlijkse zelfevaluaties BRP, Reisdocumenten en RNI zijn met voldoende resultaten afgerond. Ieder jaar worden uit de bevindingen verbeterpunten geformuleerd om tot nog betere resultaten te komen. Rotterdam is niet uitgenodigd voor een steekproef.

Huisvestingsvergunning

In 2019 is de Huisvestingsverordening uitgebreid met artikel 10, wat inhoudt dat op kwetsbare adressen wordt getoetst of mogelijk nieuwe inwoners eerder geen overlastgevend gedrag hebben veroorzaakt. In 2020 is het aantal adressen uitgebreid en aan de hand van evaluaties wordt bepaald of in 2021 het aantal adressen verder wordt aangepast.

Verkiezingen

In de zomer is duidelijk geworden dat de coronacrisis ook gevolgen heeft voor de Verkiezingen van maart volgend jaar. We zijn direct gestart met het herijken van onze uitvoeringsaspecten en de mogelijke consequenties planning, financiën, etc. Daarnaast zijn we in gesprek met het ministerie van BZK gegaan over mogelijke aanvullende wet- en regelgeving). In het najaar maakt het ministerie van BZK bekend of en wat de specifieke maatregelen omtrent COVID-19 voor de verkiezingen van maart zullen zijn. Vervolgens kunnen de eventuele extra kosten inzichtelijk gemaakt worden die hiermee gemoeid zijn. In het najaar is bekend welke meerkosten bovenop de huidige projectbegroting komen n.a.v. de COVID-19 maatregelen. We verwachten in 2020 extra inzet te plegen rondom digitalisering van trainingen en het ontwikkelen van een wachtrij app en locatie app om de kiezers en de organisatie op afstand de juiste informatie te leveren.

Ontwikkelingen 2021-2024

Verkiezingen

Begin 2021 vindt de Tweede Kamerverkiezing plaats (17 maart). In maart 2022 vinden de gemeenteraadsverkiezing en de gebiedscommissie- en/of wijkraadverkiezingen plaats. Als de aanvullende regels dan nog steeds van kracht zijn, moet er opnieuw naar het projectbudget van deze verkiezing gekeken worden. In 2023 (Provinciale Staten en Waterschappen, maart 2023) en in 2024 (Europees Parlement, mei 2024) vinden geplande landelijke verkiezingen plaats, deze zijn opgenomen in de huidige meerjarenbegroting. Tijdens deze periode verwachten we deelname aan een experiment rondom een nieuw stembiljet en verdere digitalisering van het uitvoeringproces van Verkiezingen. Belangrijkste ambitie in deze periode is de implementatie van een nieuw landelijk digitaal hulpmiddel voor de verkiezingsuitslagen ter vervanging voor de huidige software van de Kiesraad (OSV).

Wat willen we bereiken

- makkelijke dienstverlening voor de Rotterdammers via alle voor de burger relevante kanalen
- tevreden klanten
- een goed functionerende BRP (basisregistratie personen). De BRP beoogt een accuraat beeld te geven van de personen die in Rotterdam wonen en vormt daarmee een afspiegeling van de werkelijkheid. Een goed functionerende BRP is een randvoorwaarde voor een kwalitatief goede dienstverlening aan de burger en voor naleving en handhaving van regelgeving
- alle Rotterdammers die willen en mogen stemmen, kunnen dit ook rechtmatig en zelfstandig. Hierbij wordt de Kieswet toegepast en nageleefd om efficiënte, toegankelijke en rechtmatige verkiezingen te faciliteren

Wat gaan we daar voor doen

- ervoor zorgen dat vragen van de burger tijdig en kwalitatief voldoende worden beantwoord
- alle relevante kanalen doorontwikkelen via welke de Rotterdammers contact kunnen hebben met de gemeente
- continu werken aan een correcte BRP door middel van goede registratie, kwaliteitscontroles, fraudeonderzoeken en adresonderzoeken
- Actief bijdragen aan de ontwikkeling en verdere digitalisering van de BRP en de bijbehorende processen Burgerzaken via landelijke netwerken
- onderdelen van de Rotterdam wet uitvoeren, die te maken hebben met inschrijving onder voorwaarden (Bijvoorbeeld de huisvestingsvergunning (HVV))
- relatiebeheer met de stembureau locaties: vervangen en aanpassen indien nodig

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Jaarlijks de wettelijk verplichte zelfevaluaties met goed gevolg afgerond hebben *	Streefwaarde	voldoende/ goed	voldoende/ goed	voldoende/ goed	voldoende/ goed	voldoende/ goed	
	Realisatie	voldoende /goed	voldoende /goed				
Rechtmatige verkiezingen, geen hertelling	Streefwaarde	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	
	Realisatie	Ja	Ja	N.V.T			

* De zelfevaluaties betreffen de BRP (=Basisregistratie Personen), PNIK (= aanvraag- en uitgifteproces paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten) en RNI (= Registratie niet-ingezetenen)

Servicenormen

Het overzicht hieronder bevat een opsomming van de algemene servicenormen voor de dienstverlening. In de kolom T2 – 2020 van de tabel zijn de scores weergegeven over de periode mei t/m augustus 2020.

Kanaal	Omschrijving algemene normen voor dienstverlening	Norm	T1 2020	T2 2020
Stadswinkel *	1. U bent tevreden over onze dienstverlening	80% van de respondenten geeft 7	88%	91%
	2. U kunt gemakkelijk digitaal of telefonisch een afspraak met ons maken	80% van de respondenten geeft 7	90%	93%

	3. U kunt een afspraak maken op een van onze locaties: A. Hoek van Holland, Rozenburg en Hoogvliet: in 95% van de gevallen kan iemand binnen 5 werkdagen op afspraak terecht in <u>ieder</u> van deze drie winkels voor producten die in deze winkels geleverd worden.	95% binnen 5 werkdagen	83%	95%
	3. U kunt een afspraak maken op een van onze locaties: B. Centrum, IJsselmonde, Prins-Alexander en Feijenoord: in 95% van de gevallen kan iemand binnen 5 werkdagen op afspraak terecht <u>in ten minste één van deze vier</u> winkels.	95% binnen 5 werkdagen	77%	88%
	4. U wordt binnen 10 minuten geholpen op een locatie als u een afspraak heeft gemaakt	90% binnen 10 minuten	88%	90%
14010	5. Als u ons belt, streven wij ernaar u direct een antwoord te geven.	80%	88%	85%
	6. Kunnen wij u niet direct antwoord geven dan wordt u uiterlijk de volgende werkdag voor 17.00 uur teruggebeld.	80%	75%	52%
Digitaal	7. Informatie over producten en diensten vindt u op onze website: hoe en waar u die kunt verkrijgen, wat de eventuele kosten zijn en wat de termijn van afhandeling is.	bij 90% van de producten en diensten	100%	100%
	8. U mag van ons online dienstverlening verwachten. Daar waar mogelijk bieden wij producten online aan.	80% digitaal aangeboden	75%	76%
Alle	9. U ontvangt binnen de geldende afhandeltermijn een inhoudelijke reactie op uw publieksreactie (melding, (aan)vraag of klacht).	80%	80%	83%
Social media	10. U ontvangt tijdens werkdagen binnen twee uur een reactie op uw bericht via social media. Dit betreft de twitter-accounts @rotterdam voor vragen m.b.t. dienstverlening, @parkeren010 en de zakelijke Facebookpagina.	80%	85%	84%
* Deze servicenormen hebben betrekking op de balie voor burgerzaken & belasting producten				

Toelichting servicenormen waarvan de normscore niet wordt gehaald:

De gemeentelijke servicenormen zijn een ambitie. Deze ambitie wordt deels al gehaald, deels niet. In T2 worden 7 van 10 servicenormen gehaald. Vooral de tevredenheid van Rotterdammers over de gemeentelijke dienstverlening is belangrijk. De tevredenheid wordt gemeten met structurele klanttevredenheidsonderzoeken, niet aan de hand van servicenormscores. De klanttevredenheid over de baliedienstverlening in de stadswinkels (een cijfer 8) en telefonische dienstverlening van 14010 (een cijfer 7) wordt als goed ervaren door Rotterdammers. De niet behaalde normen worden toegelicht:

Servicenorm 3

Sinds covid-19 is het minder druk in de stadswinkels. Rotterdammers regelen meer digitaal met de gemeente. Producten die Rotterdammers digitaal kunnen regelen, worden tijdelijk niet meer of minder vaak op afspraak aangeboden. Op die manier kan ook de 1,5 meter in de stadswinkels aangehouden worden. Dit heeft een positieve uitwerking op de scores van servicenorm 3 en 4.

De gemiddelde score van T2 voor servicenormen op de centrumlocaties van de stadswinkels (3B) ligt onder de normscores. Door de versoepeling van covid-19 maatregelen sinds juni is de dienstverlening op de locaties weer

deels uitgebreid. Sommige producten en diensten waren wegens covid-19 tijdelijk stilgelegd, zoals huwelijk en naturalisatie. Hierdoor willen meer Rotterdammers, nu het weer kan, langskomen en is de wachttijd voor een afspraak daardoor soms langer is dan de norm van 5 werkdagen. Vanwege de 1,5 meter kunnen immers maar een beperkt aantal mensen op hetzelfde moment worden geholpen. Het effect op de servicenorm is groter bij de centrum locaties, omdat hier het meest uitgebreide pakket aan producten en diensten geboden wordt, waaronder naturalisatie.

Servicenorm 6

Sinds covid-19 stijgt het aantal terugbelverzoeken. Veel ondernemers belden met covid-19 gerelateerde vragen (bijv. TOZO aanvragen). Ook werd er iets meer gebeld over niet opgehaald grofvuil en overlast van ratten /ongedierte. Vooral persoon/onderneming specifieke informatie als gevolg van covid-19 vraagt om expertise van meer specialistische afdelingen van werk en inkomen. Door de sterke opleving van vragen hierover worden Rotterdammers nog onvoldoende tijdig teruggebeld.

Servicenorm 8

De norm laat de gemeentelijke ambitie zien. Er wordt doorlopend gewerkt aan de realisatie van de norm door steeds meer producten en diensten (zaakgewijs) digitaal aan te bieden. Deze score laat daardoor een (lichte) stijgende lijn zien . Daarnaast wordt er ingezet op verbetering van reeds bestaande digitale diensten. Voor bepaalde producten blijft een bezoek aan de gemeente of een zogenoemde 'natte' handtekening nog noodzakelijk. Dit heeft veelal een wettelijke grondslag bijvoorbeeld omdat de identiteit van iemand vastgesteld moet worden.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Burgerzaken	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	11.922	7.868	8.814	8.814	8.814	8.814
Bijdragen rijk en medeoverheden	283	135	160	160	160	160
Dividenden	1.000	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	10.639	7.733	8.655	8.655	8.655	8.655
Lasten exclusief reserves	31.630	28.357	29.835	32.125	30.736	30.121
Apparaatslasten	20.274	20.735	20.831	20.722	20.801	20.801
Inhuur	1.340	1.444	1.025	1.001	1.001	1.001
Overige apparaatslasten	1.140	613	687	689	689	689
Personeel	17.793	18.677	19.119	19.032	19.112	19.112
Intern resultaat	-1.857	1.264	1.075	1.073	1.073	1.073

Intern resultaat	-1.857	1.264	1.075	1.073	1.073	1.073
Programmalasten	13.213	6.358	7.928	10.330	8.862	8.247
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	13.146	6.305	7.875	10.277	8.809	8.194
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	3	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	64	52	53	53	53	53
Saldo voor vpb en reserveringen	-19.708	-20.489	-21.021	-23.311	-21.922	-21.307
Saldo voor reserveringen	-19.708	-20.489	-21.021	-23.311	-21.922	-21.307
Reserves	1.629	-1.210	-1.329	-1.329	-1.329	-1.329
Onttrekking reserves	2.958	119	0	0	0	0
Toevoeging reserves	1.329	1.329	1.329	1.329	1.329	1.329
Saldo	-18.079	-21.699	-22.350	-24.640	-23.251	-22.636

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Burgerzaken		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming	Raming	Raming
				2022	2023	2024
Eerste Herziening 2020		-20.422	-18.752	-18.702	-18.702	-18.702
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-1.277	-3.598	-5.938	-4.549	-3.934
Voortvarend digitaal	Kasschuiven	0	-215	215	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Basisregistratie wettelijke dienstverlening	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-844	-733	-711	-711
Bijstelling Verkiezingen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-874	-3.732	-2.157	-1.547
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	60	0	0	0	0
Detachering naar RO!Entree B.V.	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Minderopbrengst Leges 2020	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bijdrage invoering Donorwet	Taakmutaties	0	-220	-222	-226	-226
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-1.337	-1.445	-1.466	-1.455	-1.451
Begroting na wijzigingen		-21.699	-22.350	-24.640	-23.251	-22.636

Toelichting financiële bijstellingen

Voortvarend digitaal

De behoefte om digitalisering te versnellen en de digitale dienstverleningsprocessen te verbeteren wordt ingegeven door recente ontwikkelingen in de samenleving. Er is besloten om meer dienstverlening digitaal te organiseren. Met voortvarend digitaal werken we versneld aan wezenlijke verbeteringen in de digitale dienstverlening. Hiervoor is € 215 budget overgeheveld van 2022 naar 2021.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente van de jaarschijven 2020, 2021, 2022, 2023 en 2024. Wijzigingen hebben zich voorgedaan bij Digitalisering Persoonskaarten.

In de paragraaf Investerings is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Basisregistratie wettelijke dienstverlening

De basisregistratie voor de wettelijke dienstverlening moet op orde gehouden worden. Vanwege de groei van de stad is hiervoor extra capaciteit nodig. Bij de 2e herziening zijn de gelden toegewezen aan de juiste taakvelden. Voor taakveld burgerzaken betekent dit dat er voor het jaar 2020 € 844 beschikbaar is, dalend naar € 711 voor 2024.

Bijstelling Verkiezingen

De gemeente Rotterdam streeft ernaar om naast de wettelijke verplichtingen de verkiezingen zo goed en toegankelijk mogelijk te organiseren. De aankomende 7 jaren worden er ieder jaar één of meerdere verkiezingen per jaar georganiseerd die veel vragen van onze organisatie en middelen. De jaarlijkse aanvulling ad. € 1,3 mln van de bestemmingsreserve Verkiezingen is onvoldoende door de frequentie van de aankomende verkiezingen en derhalve worden extra gelden ingezet. Voor het jaar 2021 € 874, het jaar 2022 € 3,7 mln, het jaar 2023 € 2,2 mln en voor het jaar 2024 € 1,5 mln.

Concernbrede lagere arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Detachering naar RO!Entree B.V.

Gedurende het hele jaar 2020 is een medewerker gedetacheerd. Het betreft een ophoging van de baten en de lasten voor een bedrag van € 45.

Minderopbrengst Leges 2020

Als gevolg van covid-19 zijn er in 2020 minder opbrengsten Leges - € 846 en minder afdrachten Leges € 379. De uitgifte van met name de reisdocumenten is lager dan begroot. De dekking is gevonden in de Personeelslasten (€ 467 lager). Vanwege covid-19 is ervoor gekozen te wachten met het vervullen van vacatures.

Bijdrage invoering Donorwet

Per 1 juli 2020 geldt de nieuwe Donorwet. Om Rotterdammers hierover in te lichten tijdens de afgifte van een paspoort of rijbewijs is vanuit het Rijk tot en met 2024 gemiddeld € 220 beschikbaar gesteld.

Technische wijzigingen

In taakveld Burgerzaken zijn diverse technische wijzigingen geweest. Bij elke technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven:

- **Basisregistratie wettelijke dienstverlening:** De basisregistratie voor de wettelijke dienstverlening moet op orde gehouden worden. Vanwege de groei van de stad is hiervoor extra capaciteit nodig. De toegewezen gelden zijn herverdeeld. Voor taakveld burgerzaken betekent dit voor 2020 € 215 beschikbaar is, voor 2021 € 494, voor 2022 € 533, voor 2023 en verder € 611.
- **Digitaliseringsagenda:** De begrote bedragen voor de Digitaliseringsagenda zijn vanaf 2021 gedecentraliseerd bij de clusters. Vanuit het taakveld Overhead - Concernondersteuning is voor het jaar 2020 € 300 overgeheveld naar het taakveld Burgerzaken voor onder andere het digitaliseren van dienstverleningskanalen.
- **Vorming Taskforce Concernteam Publiekszaken:** Dit team behandelt namens de hele gemeente de publieksreacties af en beheert het sociale media account @Rotterdam.nl. Steeds meer Rotterdammers dienen digitaal een publieksreactie in. Dit team zorgt voor directe beantwoording van publieksreacties van meer algemene aard en zorgt voor efficiënte doorgeleiding van complexere publieksreacties naar teams met meer inhoudelijke expertise en toegang tot systemen met persoonsgegevens. Het Team Concern Publieksreacties (TCP) is per 1 januari 2020 geformaliseerd. Vanuit diverse taakvelden zijn budgetten overgeheveld: in 2020 € 364, in 2021 € 241, in 2022 en verder € 191.
- **Programma DWARSS:** Het programma Digitaal Werken Aan Rotterdamse Samenwerking en Service (DWARSS) zorgt ervoor dat Rotterdammers steeds meer producten en diensten online kunnen regelen en

hun aanvraag (zaak) 24/7 digitaal kunnen volgen. Voor het programma DWARSS is voor 2020 € 191 en voor 2021 en verder € 195 overgeheveld van taakveld Overhead Concernondersteuning naar taakveld Burgerzaken. De betreffende medewerkers zijn nu werkzaam bij het cluster Dienstverlening

- **Indexering 2021 en verder:** De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#)
- **Rotterdamwet:** In 2020 is € 121 budget overgeheveld van taakveld Wonen en Bouwen naar taakveld Burgerzaken vanwege het decentraliseren van taken m.b.t. verstrekken van huisvestingsvergunningen.
- **Overige technische wijzigingen** voor het jaar 2020 € 147, 2021 € 139, 2022 € 173, 2023 € 84 en voor 2024 € 80.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Goed geregeld voor de Rotterdammer](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente biedt dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers. Dat doet ze via diverse frontoffice-kanalen: fysiek (via locaties), telefonisch (via 14010), digitaal (via Rotterdam.nl) en schriftelijk. Kortom, we leveren passende dienstverlening voor elke Rotterdammer. De gemeente regisseert een eenvoudige en duidelijke dienstverlening vanuit de gemeentelijke organisatie. Dit gebeurt volgens het stedelijk kader 'De Rotterdamse Dienstverlening'. Daarnaast valt binnen dit taakveld het beheer van de basisregistratie personen (BRP) en het organiseren van verkiezingen en referenda.

Musea - Stadsarchief

Pagina 38

Musea - Stadsarchief

Verwerving, beheer en beschikbaarstelling van archieven en collecties via digitale en fysieke kanalen.

Toezicht op informatiebeheer gemeenten en deelnemende partijen.

Bevorderen historisch besef in én over de stad.

Voortgang 2020

De studiezaal van het Stadsarchief is sinds 3 juni, alleen op afspraak, weer geopend. De openingstijden zijn verlengd, zodat toch zoveel mogelijk burgers en bedrijven bouwvergunningen en andere informatie kunnen inzien.

Tijdens de coronacrisis heeft het stadsarchief ook vanuit huis gewerkt. Helaas is digitaal werken voor veel medewerkers van het Stadsarchief maar in beperkte mate mogelijk. Dit komt vanwege de aard van het werk. Het is namelijk noodzakelijk om te werken met originele informatieobjecten op papier. Als gevolg van de sluiting van het gebouw kon daarom ook niet worden gewerkt aan het inhalen van de achterstanden in het toegankelijk maken van archieven en collecties. Sinds juli kunnen weer meer medewerkers op het Stadsarchief terecht en kunnen de reguliere werkzaamheden weer worden uitgevoerd.

In het eerste halfjaar is wel het onderzoek naar de behandeling van Joden, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog, afgerond en door het NIOD aangeboden aan de burgemeester. Inmiddels heeft het college besloten dat een compensatie van € 2 mln aan de Joodse gemeenschap in Rotterdam wordt uitgekeerd. Dit halfjaar is ook het onderzoek naar het koloniale en slavernijverleden van Rotterdam, dat door het KITLV werd uitgevoerd, afgerond. Naar verwachting worden de resultaten, vastgelegd in drie boeken, in oktober 2020 gepubliceerd. Vervolgens worden er een jaar lang (educatieve) activiteiten georganiseerd om de resultaten voor een breed publiek toegankelijk te maken

Ontwikkelingen 2021-2024

Voor de voorjaarsnota heeft het college een voorstel ingediend om de achterstanden in de toegankelijkheid van archieven en collecties in te kunnen lopen. Het voorstel ging uit van een doorlooptijd van 13 jaar en een benodigd bedrag van € 11 mln, grotendeels te besteden aan personele capaciteit. Van dit bedrag is voor 2020 € 200 en voor de jaren 2021 en 2022 € 400 toegekend. Dat betekent dat de doorlooptijd aanzienlijk toeneemt. De verwachting is dat de gemeente de komende jaren slechts beperkt budget vrij kan maken vanwege de benodigde gelden om de gevolgen van de coronacrisis voor Rotterdam te mitigeren. Het Stadsarchief zal daarom een actueel plan opstellen, welke voldoet aan de nieuwe situatie.

Op basis van de wel toegekende gelden wordt momenteel extra capaciteit geworven. Deze medewerkers moeten hun werk op het Stadsarchief uit voeren, wat op dit moment nog niet volledig mogelijk is in verband met de coronacrisis. Er wordt daarom gezocht naar mogelijkheden om meer werkruimte volgens de maatregelen in te richten om dit veilig mogelijk te maken.

Wat willen we bereiken

- Voldoen aan de archiefwet, archiefverordening, besluit informatiebeheer en instructie voor de gemeentearchivaris
- 24/7 toegang tot archieven en collecties
- Groter bereik en gebruik van archieven en collecties
- Een collectie waarin de diversiteit van de stad is vastgelegd

Wat gaan we daar voor doen

- Archieven in goede geordende en toegankelijke staat brengen en houden
- Digitale archieven opnemen in het e-depot
- Archieven en collecties digitaliseren
- Archieven en collecties van migranten en allochtone groepen verwerven
- Inspecteren en inspectieverslagen uitbrengen aan colleges van B&W en besturen van deelnemende partijen

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bezoek studiezaal*	Streefwaarde	8.000	8.000	8.000	7.500	7.000	7.000
	Realisatie	6.830	7.640	2.396			
Bezoek website	Streefwaarde	715.000	750.000	785.000	825.000	865.000	905.000
	Realisatie	699.369	599.722	175.075			
Bezoek rotterdam.nl	Streefwaarde	15.000	15.750	16.500	17.300	18.000	18.750
	Realisatie	15.460	19.872	7.968			
Bezoek wiewaswie.nl	Streefwaarde	168.000	176.000	185.000	194.000	203.000	213.000
	Realisatie	171.605	179.486	321.873			
Bezoek archieven.nl	Streefwaarde	196.000	205.000	215.000	225.000	236.000	247.000
	Realisatie	176.292	162.464	41.850			

* Bezoek studiezaal zal afnemen naarmate er meer digitaal zal worden aangeboden.

Het aantal fysieke bezoekers is gedaald door de sluiting van de studiezaal van het Stadsarchief vanaf half maart tot 3 juni en de beperking van het aantal bezoekers daarna.

Bezoekcijfers website en de platforms zullen vanwege het steeds meer digitaal aanbieden én door vernieuwing van de website van het Stadsarchief jaarlijks met naar schatting ca. 5% toenemen.

Het totaal aan digitale bezoekers op de website en via rotterdam.nl, wiewaswie.nl en archieven.nl is ongeveer gelijk gebleven, maar is wel op een andere manier verdeeld. Er wordt nog onderzocht waar deze verschuiving vandaan komt. Zo kan de daling van de bezoeken van archieven.nl te maken hebben met de overgang van het Stadsarchief naar een nieuw collectiebeheer systeem. Dit is hetzelfde systeem waar archieven.nl mee werkt.

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal ontsloten objecten en meters	Streefwaarde	3.000 + 250m	3.000 + 250m	3.000 + 250m	3.000 + 250m	3.000 + 250m	3.000 + 250m
	Realisatie	15.000 + 744m	1.000+nb	0***			
Toegankelijkheid overheidsarchieven	Streefwaarde	95%	95%	95%	95%	95%	95%
	Realisatie	97%	95%	95%***			
Toegankelijkheid particuliere archieven/collecties	Streefwaarde	50%	55%	60%	65%	65%	65%

	Realisatie	50%	48%	48%***			
Digitalisering archieven en collecties (meters)*	Streefwaarde	25m	25m				
	Realisatie	50m	75m	0****			
Digitalisering archieven en collecties (aantal digitale opnames)*	Streefwaarde			25.000	25.000	25.000	25.000
	Realisatie			400.000*****			
Bezoekerswaardering**	Streefwaarde		7,8		8,0		8,0
	Realisatie		7,3				

* De digitalisering van archieven en collecties laat zich zuiverder uitdrukken in aantal digitale opnames dan in meters.

** De bezoekerswaardering wordt tweejaarlijks gemeten. De bezoekers waardeerden het Stadsarchief in 2017 met een 7,4.

***In de eerste 3 maanden van dit jaar is alle tijd uitgegaan naar de conversie van het collectiebeheersysteem, Vanaf maart kan niet op locatie gewerkt worden en zijn geen archieven of collecties ontsloten

****Geen wezenlijke aanvullingen ivm sluiting SA.

*****400.000 arrestantenkaarten

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Musea - Stadsarchief	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	538	307	312	312	312	312
Bijdragen rijk en medeoverheden	22	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	515	307	312	312	312	312
Lasten exclusief reserves	4.971	5.554	7.635	5.678	5.305	5.305
Apparaatslasten	4.444	4.647	4.849	4.836	4.518	4.518
Inhuur	67	97	6	0	0	0
Overige apparaatslasten	148	171	169	170	170	170
Personeel	4.229	4.379	4.673	4.666	4.348	4.348
Intern resultaat	5	7	-1	-2	-2	-2
Intern resultaat	5	7	-1	-2	-2	-2
Programmalasten	522	900	2.788	844	789	789
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	459	789	2.670	737	685	687
Kapitaallasten	68	110	118	107	103	101
Overige programmalasten	-4	0	0	0	0	0

Saldo voor vpb en reserveringen	-4.434	-5.247	-7.323	-5.366	-4.993	-4.993
Saldo voor reserveringen	-4.434	-5.247	-7.323	-5.366	-4.993	-4.993
Saldo	-4.434	-5.247	-7.323	-5.366	-4.993	-4.993

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Musea - Stadsarchief		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming	Raming	Raming
				2022	2023	2024
Eerste Herziening 2020		-5.251	-4.919	-4.962	-4.907	-4.907
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		4	-2.404	-403	-86	-86
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2	0	0	0	0
Joods Rechtsherstel	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-2.000	0	0	0
Onderhoud en beheer Archieven Rotterdam	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-312	-312	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	2	-92	-91	-86	-86
Begroting na wijzigingen		-5.247	-7.323	-5.366	-4.993	-4.993

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente van de jaarschijven 2020, 2021, 2022, 2023 en 2024. Wijzigingen hebben zich voorgedaan bij het krediet Website Stadsarchief. In de paragraaf Investerings is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Concernbrede lagere overige kosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Joods Rechtherstel

Het onderzoek naar de behandeling van Joden, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog is afgerond en door het Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies (NIOD) aangeboden aan de burgemeester. Inmiddels heeft het college besloten dat een compensatie van € 2 mln in 2021 aan de Joodse gemeenschap in Rotterdam wordt uitgekeerd

Onderhoud en beheer archieven Rotterdam

Het stadsarchief heeft naast een wettelijke taak ook de taak om het DNA en de geschiedenis van de stad te beschermen. Door opgelopen achterstanden vindt er verlies van historische waarde plaats wat een aantasting is van de geschiedenis. Voor de jaren 2021 en 2022 is hiervoor € 312 beschikbaar.

Technische wijzigingen

- Indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).
- Overige technische wijzigingen voor het jaar 2021 - € 92 stijgend tot - € 86 in 2024.

Omschrijving taakveld

Rotterdam wil voor zijn inwoners een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst.

Deze doelstellingen zijn alle drie gekoppeld aan de programmadoelstelling: Rotterdam wil voor zijn inwoners een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst.

Het doel van verwerving van particuliere archieven en collecties is om een representatief beeld te kunnen bieden van de geschiedenis van de stad Rotterdam, nu en in de toekomst. De afgelopen decennia is de samenstelling van de bevolking van Rotterdam sterk veranderd. Dit moet zich ook gaan vertalen in de collectie. Dit doet eveneens recht aan de toenemende aandacht voor diversiteit en de herkomst en geschiedenis van migranten in de stad.

Cultuur, sport en recreatie

Pagina 39

Cultuur, sport en recreatie

Stimuleren van het culturele en sportieve klimaat en vergroten van de participatie van Rotterdammers op deze terreinen.

Werken aan een optimaal vrijetijdsaanbod, een toonaangevend evenementenbeleid en een stevige voedingsbodem voor de creatieve industrie.

Bijdragen aan een laagdrempelig aanbod van educatie, recreatie en participatie op het gebied van natuur en milieu door het betrekken van Rotterdammers bij duurzaamheid en door het bevorderen van een duurzame en gezonde levensstijl.

TAAKVELD 1

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Optimale voorzieningen bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent.

Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen hun talent te ontwikkelen en zich te professionaliseren, opdat zij mede zorgdragen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek.

Bijdragen aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren opdat zij beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen participeren in de Rotterdamse samenleving.

Ervoor zorgen dat Rotterdammers zo min mogelijk belemmeringen ondervinden als zij kunst en cultuur willen ervaren, beoefenen en beleven.

De aantrekkelijkheid van Rotterdam voor bewoners, bedrijven en bezoekers verder ontwikkelen zodat de stad ook op langere termijn nationaal en internationaal interessant is als vestigingsplaats en toeristische trekpleister.

TAAKVELD 2

Media

Meer film-, tv- en mediaproducties afkomstig van Rotterdamse makers.

Meer film-, tv- en mediaproducties die Rotterdam, het verhaal van de stad en haar bewoners tonen.

Het ontwikkelen van nieuwe vormen van film-, tv- en mediaproducties.

Het ontwikkelen van een toekomstbestendige mediasector die zich graag in Rotterdam vestigt, zich voor lange tijd aan de stad committeert en hier ook graag investeert.

Betekenisvolle aandacht voor inclusiviteit en het perspectief van nieuwe generaties.

Het ontwikkelen van een evaluatie-instrumentarium waarin de bovenstaande doelen zowel kwalitatief als kwantitatief gewogen kunnen worden, in samenwerking met (inter)nationale partijen, zoals het Nederlands Filmfonds, het IFFR, de NPO, Cinecrowd, etc.

Zorgen voor optimale toegankelijkheid van kennis, informatie, taal en cultuur door middel van ICT en een breed scala aan media, zoals boeken, video en audio.

TAAKVELD 3

Musea - Cultuur

Optimale voorzieningen bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent.

Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen hun talent te ontwikkelen en zich te professionaliseren, opdat zij mede zorgdragen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek.

Bijdragen aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren opdat zij beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen participeren in de Rotterdamse samenleving.

Ervoor zorgen dat Rotterdammers zo min mogelijk belemmeringen ondervinden als zij kunst en cultuur willen ervaren, beoefenen en beleven.

De aantrekkelijkheid van Rotterdam voor bewoners, bedrijven en bezoekers verder ontwikkelen zodat de stad ook op langere termijn nationaal en internationaal interessant is als vestigingsplaats en toeristische trekpleister.

TAAKVELD 4

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME

Het bieden van een laagdrempelig aanbod van voorzieningen, educatie en expertise op gebied van natuur en milieu, waarbij ervaringsgericht leren centraal staat en met focus op de doelgroepen kinderen, jongeren en gezinnen.

Groeninitiatieven vanuit de samenleving op het gebied van natuur- en milieueducatie.

Vitale speeltuinen, verspreid over de stad welke een rol vervullen in de wijk en veilig spelen voor kinderen mogelijk maken.

Vitale scoutingverenigingen met een attractief aanbod en deskundige leiding.

TAAKVELD 5

Sportaccommodaties

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen (goed onderhouden, voldoen aan eisen van de tijd, capaciteit op orde).

Opstellen in eigendom van sportverenigingen zijn van voldoende kwalitatief niveau.

Toegankelijke voorzieningen voor mensen met een beperking.

Intensiever gebruik van sportvoorzieningen.

Verduurzaming van de gemeentelijke voorzieningen en stimuleren van partners/verenigingen om dat ook te doen bij hun voorzieningen.

TAAKVELD 6

Sportbeleid en activering

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel een leven lang te laten bewegen of sporten met extra aandacht voor een aantal specifieke doelgroepen: kinderen in achterstandssituaties, ouderen en mensen met een beperking.

Benutten kracht van sportevenementen en topsport.

Vitale sportverenigingen en overige sportaanbieders en sportief ondernemerschap.

Gezond opgroeien in je eigen buurt.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	Bron
Niet-sporters (% huishoudens waarin niet 1 X per week wordt gesport, 19-80 jaar)	%	RIVM
	Streefwaarde	
	Realisatie	54,1 (2016) 36,0 (2019)

Beschrijving RSO-indicator	Eenheid	Bron
Sporters (landelijke richtlijn sportdeelname onderzoek, % inwoners dat > 12 x per jaar sport, 6-80 jaar)	%	Afdeling Onderzoek en Business Intelligence gemeente Rotterdam
	Streefwaarde	67% 67%
	2021	
	Realisatie	66% 70,5%
		(2017) (2019)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Cultuur, sport en recreatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	4.863	5.360	5.436	4.687	4.687	4.687
Bijdragen rijk en medeoverheden	893	1.305	700	0	0	0
Overige opbrengsten derden	3.967	4.055	4.736	4.687	4.687	4.687
Overige baten	4	0	0	0	0	0

Lasten exclusief reserves	219.720	251.003	242.339	229.646	227.750	229.096
Apparaatslasten	9.601	10.488	10.796	10.764	10.459	10.459
Inhuur	276	465	394	394	394	394
Overige apparaatslasten	234	236	272	272	373	373
Personeel	9.091	9.786	10.130	10.099	9.691	9.691
Intern resultaat	-8.577	-8.972	-9.093	-8.945	-8.596	-8.600
Intern resultaat	-8.577	-8.972	-9.093	-8.945	-8.596	-8.600
Programmalasten	218.697	249.486	240.636	227.827	225.887	227.238
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	13.376	22.796	20.425	12.726	11.832	13.023
Kapitaallasten	1.501	526	481	294	207	196
Overige programmalasten	771	956	1.198	1.199	1.199	1.199
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	203.050	225.209	218.532	213.608	212.649	212.821
Saldo voor vpb en reserveringen	-214.857	-245.642	-236.903	-224.960	-223.063	-224.410
Saldo voor reserveringen	-214.857	-245.642	-236.903	-224.960	-223.063	-224.410
Reserves	992	-3.970	6.889	139	39	39
Onttrekking reserves	2.867	19.467	6.889	139	39	39
Toevoeging reserves	1.875	25.037	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	1.600	0	0	0	0
Saldo	-213.864	-249.612	-230.013	-224.820	-223.024	-224.371

x

Toelichting overzicht baten en lasten

De lasten dalen vanaf 2022 vanwege het voorstel om per 2021 de duimdroppen af te bouwen, met behoud van de volledige subsidie voor het jaar 2021, een aantal niet-vitale speeltuinen een openbaar karakter te geven en door het wegvallen van het incidentele budget voor frictiekosten van het nieuwe cultuurplan. Daarnaast wordt voor de organisatie van het Eurovisie Songfestival in 2021 een bedrag van € 6,7 mln. onttrokken aan de bestemmingsreserve Evenementenfonds.

Bijstellingen per taakveld

Programma / Taakveld

Mutatie Mutatie Mutatie Mutatie Mutatie Mutatie Mutatie Mutatie Mutatie Mutatie Mutatie

	2020	2020	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024
	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(€)
Cultuur, sport en recreatie	1.983	4%	-13.643	14%	-9.625	10%	-8.804	10%	-10.150	11%
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	4.078	4%	-10.733	14%	-8.016	10%	-8.008	10%	-8.180	11%
Media	-299	1%	-247	1%	-247	1%	-247	1%	-247	1%
Musea - Cultuur	-2.698	8%	-407	1%	-407	1%	-406	1%	-656	2%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	196	1%	-115	1%	760	5%	760	5%	760	5%
Sportaccommodaties	556	1%	-1.310	3%	-775	1%	-1.343	3%	-2.267	4%
Sportbeleid en activering	151	1%	-832	6%	-939	7%	439	3%	439	3%
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	4.078	4%	-10.733	14%	-8.016	10%	-8.008	10%	-8.180	11%
Media	-299	1%	-247	1%	-247	1%	-247	1%	-247	1%
Musea - Cultuur	-2.698	8%	-407	1%	-407	1%	-406	1%	-656	2%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	196	1%	-115	1%	760	5%	760	5%	760	5%
Sportaccommodaties	556	1%	-1.310	3%	-775	1%	-1.343	3%	-2.267	4%
Sportbeleid en activering	151	1%	-832	6%	-939	7%	439	3%	439	3%

Omschrijving programma

Cultuur, Sport en Recreatie dragen bij aan talentontwikkeling, activering en verbinding. Ook dragen cultuur, sport en recreatie bij aan gezondheid, een aantrekkelijk vestigingsklimaat en betrokkenheid van bewoners bij de stad. Cultuur en Sport versterken via sportevenementen en culturele programma's de nationale en internationale profilering van Rotterdam.

Sport

Voor Sport leidt dat tot vier doelstellingen ('Ambities' in de Sportnota 2017+), te weten:

1. De sportvoorzieningen worden versterkt (de stad nodigt uit tot bewegen en sport).
2. Meer Rotterdammers zijn in beweging.
3. Bewegen en sport worden 'breed' ingezet.
4. Benutten kracht van sportevenementen en topsport.

Groen

Voor Natuur- en Milieueducatie zijn er (beleidskader "NME heeft de toekomst", november 2013) vier doelstellingen:

1. Herijking en vernieuwing van het basispakket en het borgen van een toekomstbestendige infrastructuur aan NME-voorzieningen.
2. Het ontwikkelen van een pluspakket van NME-activiteiten vanuit verschillende partijen (organisaties, bedrijven, bewoners) als aanvulling op het basispakket.
3. Meer samenhang en verbindingen realiseren tussen de producten op het gebied van NME en andere beleidsproducten.
4. Het werven van meer opdrachtgevers voor NME en de NME-infrastructuur breder benutten.

De uitvoerende taken op het gebied van NME en kinderboerderijen zijn met ingang van 1 januari 2019 verzelfstandigd.

Cultuur

Cultuur heeft voor de komende jaren de volgende doelstellingen:

1. Het cultuuraanbod sluit aan bij de diversiteit van de bevolking en de dynamiek van de stad; elke Rotterdammer kan in het aanbod iets van zijn gading vinden.
2. De culturele sector profileert zichzelf en de stad met de enorme diversiteit aan kunst en cultuur die de stad rijk is en die in de stad gecreëerd wordt.
3. Gevestigde organisaties en in het bijzonder nieuwe makers worden ondersteund en gefaciliteerd in hun ontwikkeling en presentatiemogelijkheden.
4. De culturele sector verbindt zich met andere domeinen in het gemeentelijk beleid en ontwikkelt maatschappelijke toepassingsmogelijkheden.

De gemeente zoekt continu naar mogelijkheden om belangen, ambities en initiatieven in de culturele sector met elkaar te verbinden en elkaar te laten versterken, opdat zij bijdragen aan de genoemde doelstellingen.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Pagina 40

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Het cultureel klimaat versterken.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen.

Voortgang 2020

Sinds half maart verkeert de cultuursector als gevolg van Covid-19 in zwaar weer. De culturele instellingen zijn tot 1 juni gesloten geweest en hebben sindsdien te maken met een groot aantal beperkingen en maatregelen,

festivals en evenementen zijn sinds 1 juli onder strikte voorwaarden toegestaan, clubs en discotheken mogen tot 1 september nog helemaal niet heropenen. Zelfstandigen in de sector (kunstenaars, muzikanten, dansers, maar ook de mensen achter de schermen als technici, decorbouwers, cateraars) zagen hun inkomsten vrijwel volledig wegvallen.

Als gevolg van de 1,5-metermaatregel en de capaciteitsbeperkingen voor podia zullen de meerjarig gesubsidieerde culturele instellingen hun prestatieafspraken in 2020 niet kunnen realiseren. Hoewel de gemeente subsidies aan meerjarig gesubsidieerde instellingen continueert en uitstel heeft verleend voor het betalen van huur en gemeentelijke heffingen, is de financiële schade voor de sector door het wegvallen van publieksinkomsten enorm. Het totale financiële probleem bij de meerjarig gesubsidieerde instellingen wordt begroot op € 16,2 mln voor geheel 2020. Om te voorkomen dat belangrijke culturele organisaties door de coronacrisis verdwijnen heeft de gemeente in juli 2020 een noodfonds gevormd voor meerjarig gesubsidieerde instellingen waarvoor faillissement in de komende maanden dreigt. Het fonds heeft een looptijd tot 1 september 2020 en wordt mogelijk gecontinueerd tot het eind van 2020.

Omdat gemeenten deze lasten niet alleen kunnen dragen, hebben de vier grote steden een beroep gedaan op het Rijk om hen te steunen bij de instandhouding van de culturele sector. Dit heeft onder meer geleid tot steunmaatregelen voor de cultuursector tot een bedrag van € 300 mln door het ministerie van OCW en een extra bijdrage voor cultuur in het gemeentefonds van € 60 mln. Rotterdamse instellingen hebben een bedrag van 9,9 mln uitgekeerd gekregen, uit het gemeentefonds ontving Rotterdam een extra bedrag voor cultuur van € 3,1 mln.

Scholen zijn tot 11 mei gesloten geweest. Als gevolg daarvan hebben cultuureducatieprogramma's ook stilgelegen. Het is nog onduidelijk of de tijdelijke sluiting van de scholen naar aanleiding van Covid-19 invloed heeft op de college-indicator in 2020.

De gevolgen van COVID-19 zullen naar verwachting nog lange tijd doorwerken in de cultuursector. De verwachting is dat de activiteiten in ieder geval in de eerste helft van 2021 maar mondjesmaat herstart kunnen worden.

Ontwikkelingen 2021-2024

Rotterdamse Cultuurvisie

In de [Rotterdamse Cultuurvisie; Cultuur ondersteunt de veranderingen in de stad](#) geeft de gemeente de uitgangspunten aan voor het cultuurbeleid op langere termijn. Centraal in het beleid staan inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit. Rotterdam staat voor een culturele sector waarin voor iedere Rotterdammer zonder onderscheid een plek is, als bezoeker, als personeel of als maker. Nieuw aanbod en nieuwe genres krijgen de ruimte. Intensieve samenwerking en wederzijdse verbondenheid zijn kernbegrippen. De thema's voor het cultuurbeleid voor de langere termijn zijn leidend in de beleidsnota's, -kaders en -regelingen op het gebied van cultuur in de komende jaren, zoals het beleidskader voor de Bibliotheek, het architectuurbeleid, de popvisie, het Cultuurplan en de regelingen voor projectsubsidies.

Cultuurplan 2021-2024

Met het Cultuurplan ligt vast welke culturele organisaties in de jaren 2021-2024 kunnen rekenen op een jaarlijkse subsidie van de gemeente. Naast de artistieke betekenis van de aanvragers is hun bijdrage aan de drie beleidsspeerpunten inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit een belangrijk criterium bij de beoordeling van hun plannen voor de periode 2021-2024. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRKC) bracht in juni 2020 advies uit aan het college van B&W over de cultuurplanaanvragen. Op basis hiervan heeft het college in september 2020 het verdelingsvoorstel vastgesteld. Dit voorstel wordt eind november 2020 aan de gemeenteraad voor definitieve besluitvorming voorgelegd.

Kunst en Cultuur in de gebieden

In 2019 is op Zuid en in Delfshaven gestart met het programma Stadscultuur. Het programma heeft tot doel in verschillende gebieden in Rotterdam waar cultuurparticipatie relatief laag is, culturele activiteiten te ontwikkelen die aansluiten bij de kenmerken van het gebied en de interesses van de bewoners van het gebied. In het kader van de regiodeal voor het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid loopt een cultuurprogramma op Zuid gericht op cultureel talent en de vergroting van het cultuuraanbod in het gebied. De regiodeal wordt gezamenlijk bekostigd door Rijk en Rotterdam gezamenlijk.

Om laagdrempelige gebiedsgerichte culturele activiteiten en evenementen te stimuleren start per 2021 de subsidieregeling Lokale Culturele Programmering. LCP-coördinatoren verzorgen op basis van deze subsidieregeling de culturele programmering in elk van de veertien gebieden.

Wat willen we bereiken

Het cultureel klimaat versterken

- Optimale voorzieningen bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met in het bijzonder ruimte voor nieuw, divers talent.
- Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen hun talent te ontwikkelen en zich te professionaliseren, opdat zij mede zorgdragen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek.
- Zorgen voor een *breed* cultuuraanbod dat aansluit bij de diversiteit van de bevolking en de dynamiek van de stad zodat elke Rotterdammer iets van zijn gading kan vinden.
- De aantrekkelijkheid van Rotterdam voor bewoners, bedrijven en bezoekers verder ontwikkelen zodat de stad ook op langere termijn nationaal en internationaal interessant is als vestigingsplaats en toeristische trekpleister.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Bijdragen aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren opdat zij beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen participeren in de Rotterdamse samenleving.

Wat gaan we daar voor doen

Het cultureel klimaat versterken

Om de doelen op het terrein van kunst en cultuur te bereiken, ontwikkelt de gemeente op de genoemde deelterreinen beleid. Voor de uitvoering van dit beleid krijgt een aantal culturele organisaties meerjarige subsidies. Behalve het Cultuurplan gaat het dan onder andere om een tweejarige Impulsregeling. Daarnaast verleent de gemeente subsidies voor projecten, ondersteunt hij crowdfundingcampagnes en verleent hij via de landelijke organisatie Cultuur+Ondernemen laagrentende leningen. Een bijzondere vorm van subsidiëring is Pitcher Perfect⁰¹⁰. Meer informatie hierover is te vinden op de [gemeentelijke website](#) en gerelateerde pagina's.

De noodzaak van het ontwikkelen van creatieve vaardigheden en innovatieve kracht (bij jongeren en op economisch terrein) wordt steeds meer onderkend. Nieuwe technologieën en de inzet van creatieve vaardigheden bij de ontwikkeling en uitvoering van productieprocessen blijken onmisbaar. Cultuureducatie, mede gericht op de ontwikkeling van creatieve en 21ste-eeuwse vaardigheden, verdient een stevige positie in het geheel van het onderwijs. Ook in 2021 zal de gemeente blijven werken aan de duurzame borging van cultuur in het onderwijs.

Hoewel Covid-19 een zware wissel heeft getrokken op de plannen van de cultuursector en de uitvoering van een aantal beleidsvoornemens, zal de gemeente het in diverse nota's vastgestelde cultuurbeleid zoveel als mogelijk blijven uitvoeren. Dat geldt bijvoorbeeld voor de Beleidsvisie Creatieve Industrie, de Beleidsvisie Pop en de nota Rotterdam Architectuurstad. Voor 2021 staat onder andere de ontwikkeling van een beleidsvisie voor de musea op het programma.

Als gevolg van Covid-19 is het toerisme in 2020 vrijwel tot stilstand gekomen. Toerisme was tot dat moment een sterk groeiende economische sector in Rotterdam. De gemeente wil dat de stad ook op langere termijn kan blijven profiteren van toerisme. De rode draad in het beleid is dat toerisme in Rotterdam in dienst moet staan van de stad en dat naast het centrum ook andere stadsdelen aantrekkelijk zijn voor bezoekers en toeristen. Werken aan een gastvrije stad met een open blik naar de wereld en de Rotterdammer centraal stellen in afwegingen rond nieuwe toeristische ontwikkelingen, blijft de lijn. De activiteiten van de gemeente zijn erop gericht de toeristische sector zo snel als mogelijk een doorstart te geven.

Cultuur en sport spelen in de positionering van Rotterdam als toeristische stad een belangrijke rol. Het toeristisch kader geeft richting, verbindt activiteiten en evenementen die die positie versterken en biedt de basis voor samen met de toeristische sector te ontwikkelen beleidsinstrumenten. Vanuit het oogpunt van de (toeristische) aantrekkelijkheid van de stad is het belang van een solide cultuur- en sportsector voor de gemeente, tijdens en na Covid-19, dan ook evident.

In het cultuurbeleid voor de komende jaren staan de i's van inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit centraal:

- Cultuur is voor alle Rotterdammers bereikbaar en toegankelijk; alle Rotterdammers kunnen iets van hun gading vinden en meedoen.
- We geven ruimte aan nieuwe makers, creatieven en talenten en stimuleren een sterkere verbinding tussen deze nieuwe makers, creatieven en talenten enerzijds en de bestaande culturele organisaties anderzijds.

- We streven naar een compleet en evenwichtig cultureel ecosysteem in de stad dat de brede culturele sector intern verbindt en dat een stevige meerwaarde heeft voor vele andere sectoren.

Publieksbereik is een van de belangrijkste onderdelen van het cultuurbeleid 2021-2024. Onduidelijk is in welke mate Covid-19 de ontwikkelingen op dit gebied in de weg staat. Evident is dat de beperkingen een zware wissel trekken op de activiteiten en bezoekcapaciteit van de cultuursector.

De gemeente vindt het verder noodzakelijk dat de cultuursector de landelijke Governance Code Cultuur, de Code Inclusie en Diversiteit en de Fair Practice Code toepast. In hun meerjarenplannen voor subsidie in deze periode hebben aanvragers van een meerjarig subsidie volgens het principe 'pas toe en leg uit' aan moeten geven op welke wijze zij invulling geven aan de codes. Voor de uitvoering van het beginsel van *fair pay* heeft de gemeente het cultuurplanbudget verhoogd.

Met ingang van 2021 kent de gemeente naast het vierjarige Cultuurplan een tweejarige Impulsregeling voor jonge culturele organisaties uit Rotterdam die zich willen ontwikkelen en professionaliseren. De subsidie geldt voor zowel de ontwikkel- als de artistieke activiteiten en de aanvraag moet expliciteren welk ontwikkeldoel de organisatie heeft en hoe zij dat wil realiseren.

Daarnaast heeft de gemeente acht voormalige cultuurplanorganisaties ondergebracht in de zogeheten Rotterdamse Culturele Basis. Tot deze groep behoren culturele instellingen met een zekere draagkracht, ervaring en capaciteit waarvan verwacht wordt dat zij in staat zijn verantwoordelijkheid voor de gehele sector te nemen. Met behulp van deze instellingen wil de gemeente de cultuursector als geheel de ruimte en gelegenheid geven om haar strategische rol verder te versterken. Mede daarom ziet de gemeente de instellingen in de Rotterdamse Culturele Basis als strategische denktank bij het aanpakken van de stedelijke opgaven van Rotterdam.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Bij vergroten en verbreden van het publieksbereik gaat het niet alleen om het bezoek aan stedelijke culturele voorzieningen als musea en theaters, maar ook om actieve deelname aan culturele activiteiten in de wijk, zoals cursussen en wijkfestivals. De gemeente stimuleert de organisatie van activiteiten, programma's en evenementen die aansluiten bij de vraag van de Rotterdammers. Samen met de culturele sector neemt de gemeente initiatieven om de kennis bij de diverse betrokkenen over het bereiken van nieuw publiek te vergroten. Het in 2018 begonnen onderzoek naar publieksbereik, waaraan alle meerjarig gesubsidieerde Rotterdamse culturele organisaties deelnemen, wordt gecontinueerd in de periode 2021-2024. Op basis van de ervaringen tot nog toe en aanbevelingen van de Rekenkamer Rotterdam zullen verbeteringen in het proces worden aangebracht. Focusgroepen in de verschillende publiekssegmenten zijn in de komende jaren de Wijkgerichte Vrijtijdgenieters en de Stedelijke Toekomstbouwers ([Rotterdam Festivals](#), [De Rotterdamse culturele doelgroepen](#)).

Om alle kinderen de kans te geven met cultuur in aanraking te komen, blijft de gemeente inzetten op cultuuronderwijs met (professionele) docenten op alle Rotterdamse scholen. Het streven is dat alle basisschoolleerlingen in Rotterdam in 2022 kwalitatief goede cultuureducatie krijgen en dat cultuureducatie in toenemende mate duurzaam geborgd is in het Rotterdamse basisonderwijs. Doordat het Rijk per 2020 de Brede Regeling Combinatiefuncties heeft verlengd en uitgebreid, beschikt de gemeente sinds 2020 over een groter

aantal cultuurcoaches, waardoor meer scholen en instellingen met een cultuurcoach kunnen gaan werken en de inzet kan worden uitgebreid naar mbo en speciaal onderwijs. Omdat cultuureducatie opgenomen is in de kerndoelen en eindtermen van het onderwijs, heeft de gemeente de volgende indicator geformuleerd: in 2022 is dertig procent van de basisscholen een of meer niveaus gestegen in het Rotterdamse Cultuureducatie Model. Voor 2021 is het streven dat 28% van de basisscholen aan het einde van dat jaar een hoger niveau gerealiseerd heeft. Deze stijging toont aan dat de kwaliteit van cultuureducatie is gestegen en dat cultuureducatie in toenemende mate duurzaam geborgd is in het Rotterdamse basisonderwijs, een noodzakelijkheid voor goede cultuureducatie voor alle Rotterdamse kinderen.

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
In 2022 is dertig procent van de basisscholen een of meer niveaus gestegen in het Rotterdamse Cultuureducatie Model*.	Streefwaarde	N.v.t.	15%	22%	28%	30%	
	Realisatie	N.v.t.	18%				

* Bij deze streefgetallen dient aangemerkt te worden dat ze mede afhankelijk zijn van landelijke subsidieregelingen en dat een van deze regelingen per 2021 afloopt. De regeling wordt verlengd maar onzeker is nog hoe die eruit gaat zien. Ook de wijze waarop de dagprogrammering op Zuid wordt ingericht en aangestuurd vanuit de afdeling Onderwijs zal invloed hebben op het behalen van de streefgetallen.

In het Coalitieakkoord 2018-2022 is opgenomen dat de gemeente wil dat alle kinderen cultuureducatie krijgen. Omdat cultuureducatie opgenomen is in de kerndoelen en eindtermen van het onderwijs, heeft de gemeente deze indicator geformuleerd. Deze stijging toont aan dat de kwaliteit van cultuureducatie is gestegen en dat cultuureducatie in toenemende mate duurzaam geborgd is in het Rotterdamse basisonderwijs, een noodzakelijkheid voor goede cultuureducatie voor alle Rotterdamse kinderen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	554	905	872	172	172	172
Bijdragen rijk en medeoverheden	521	800	700	0	0	0
Overige opbrengsten derden	33	105	172	172	172	172
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	78.478	97.273	97.397	86.690	85.801	85.973
Apparaatslasten	2.304	2.487	2.524	2.519	2.336	2.336
Inhuur	37	117	118	118	118	118
Overige apparaatslasten	62	65	68	68	129	129
Personeel	2.205	2.305	2.338	2.333	2.089	2.089
Intern resultaat	-690	-501	-579	-529	-429	-429
Intern resultaat	-690	-501	-579	-529	-429	-429

Programmalasten	76.864	95.287	95.452	84.700	83.895	84.067
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	845	8.698	7.380	680	327	327
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	68	93	94	94	94	94
Subsidies en inkomensoverdrachten	75.951	86.495	87.978	83.927	83.474	83.645
Saldo voor vpb en reserveringen	-77.924	-96.367	-96.525	-86.518	-85.628	-85.800
Saldo voor reserveringen	-77.924	-96.367	-96.525	-86.518	-85.628	-85.800
Reserves	-593	-6.700	6.700	0	0	0
Onttrekking reserves	308	7.050	6.700	0	0	0
Toevoeging reserves	900	13.750	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-78.517	-103.067	-89.825	-86.518	-85.628	-85.800

×

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie		Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2020	2021	2022	2023	2024
Eerste Herziening 2020		-107.145	-79.092	-78.502	-77.621	-77.621
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		4.078	-10.733	-8.016	-8.008	-8.180
Ombuigingsvoorstellen Onderwijs	Bezuinigingen/taakstellingen	0	0	0	0	0
Cultuurplan 2021-2024	Intensiveringen	0	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Olympisch kwalificatie toernooi Waterpolo	Kasschuiven	200	-200	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	5	0	0	0	0
Frictiekosten Cultuurplan	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-3.000	0	0	0
Huisvesting Baroeg	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	-170
Onderbesteding Evenementen Cultuur	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	300	0	0	0	0

Onderbesteding subsidiebudgetten Cultuur	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	300	0	0	0	0
Theater Zuidplein en de Doelen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-2.080	-2.080	-2.080	-2.080
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	Reserves	100	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Noodfonds	Reserves	3.150	0	0	0	0
Regio Deal Rotterdam Zuid	Taakmutaties	0	500	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	22	-953	-936	-928	-930
Begroting na wijzigingen		-103.067	-89.825	-86.518	-85.628	-85.800

Toelichting financiële bijstellingen

Ombuigingsvoorstellen Onderwijs

Vanwege de ombuigingen op Onderwijs wordt met ingang van 2022 minder budget beschikbaar gesteld voor het programma Ieder Kind een Instrument.

Cultuurplan 2021-2024

Om het culturele voorzieningenniveau te laten meegroeien met de groei van de stad en meerjarig gesubsidieerde culturele instellingen in staat te stellen te voldoen aan *fair pay*, is aan het Cultuurplan 2021-2024 jaarlijks € 5 mln toegevoegd.

Olympisch kwalificatie toernooi Waterpolo

Door de coronamaatregelen kan het Olympisch Kwalificatie Toernooi (OKT) waterpolo voor mannen in 2020 niet doorgaan. Het evenement is verplaatst naar 2021. Het voor het evenement beschikbare subsidiebudget wordt overgeheveld van 2020 naar 2021.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Frictiekosten Cultuurplan

Voor organisaties die als gevolg van het Cultuurplan 2021-2024 minder, of geen subsidie meer ontvangen, is een budget voor frictiekosten gecreëerd.

Huisvesting Baroeg

Door noodzakelijke verbouwing van het pand waarin Baroeg is gehuisvest, ontstaat een hogere huur. De kosten hiervan waren nog niet in de begroting vanaf het jaar 2024 verwerkt.

Onderbesteding Evenementen Cultuur

Door de coronacrisis gaat een aantal jaarlijks terugkerende, gesubsidieerde evenementen in 2020 niet door. Daardoor kan het subsidiebudget voor evenementen in 2020 worden verlaagd.

Onderbesteding subsidiebudgetten Cultuur

Door de coronamaatregelen en het feit dat budget achteraf voor slechts een deel van het jaar benodigd was, is er in 2020 sprake van onderbesteding op een aantal subsidiebudgetten.

Theater Zuidplein en de Doelen

De huisvestingslasten voor theater Zuidplein en de Doelen zijn door noodzakelijke investeringen toegenomen. Daarvoor is jaarlijks een bedrag van € 2,1 mln benodigd.

Bestemmingsreserve Evenementenfonds

Voor de organisatie van het Eurovisie Songfestival in 2021 wordt een bedrag van € 6,7 mln onttrokken aan de bestemmingsreserve Evenementenfonds.

Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn

Om subsidie te kunnen verstrekken aan Rotterdam Partners voor *Recovery Leisure*, wordt zowel programmabudget (€ 100) als dekking vanuit de bestemmingsreserve Herstelmaatregelen corona (€ 400) overgeheveld vanuit taakveld Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie, naar het taakveld Economische promotie.

Bestemmingsreserve Noodfonds

Bij de eerste herziening 2020 is een reserve gevormd voor de gevolgen van de coronamaatregelen voor Sport-, Cultuur- en organisaties op het gebied van "Sociaal ondernemerschap". Het toen gereserveerde bedrag is nu herverdeeld over de taakvelden die hiermee in verband staan. Ook wordt nu aan de reserve onttrokken zodat hiermee uitvoering kan worden gegeven aan de subsidieregeling voor noodsteun.

Regiodeal Rotterdam Zuid

Het Rijk heeft aangegeven dat de middelen voor de Regiodeal Rotterdam Zuid niet meer via het Gemeentefonds worden uitbetaald, maar via een specifieke uitkering. Dit heeft aanpassing van de presentatie in de begroting tot gevolg. De Rijksbaten worden nu begroot op de programma's waar ook de uitgaven worden verantwoord. Ook zijn de hieraan gekoppelde reservemutaties op de bestemmingsreserve Regiodeal Cultuur teruggedraaid.

Technische wijzigingen

In het taakveld Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie zijn er diverse technische wijzigingen. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste wijziging betreft de indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021 (-€ 964 in 2021 tot -€ 943 in 2024). Nadere informatie hierover is opgenomen bij Grondslagen. Daarnaast hebben diverse kleine technische wijzigingen plaats gevonden (€ 22 in 2020, € 11 in 2021 tot € 13 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Cultuurplan 2017-2020](#)
- [Verdelingsbesluit cultuurplan 2017-2020](#)
- [Algemene beleidsregels eenmalige subsidies kunst en cultuur](#)
- [Rotterdamse Cultuurvisie: Cultuur ondersteunt de veranderingen in de stad](#)
- [Stad in transitie, cultuur in verandering: uitgangspunten voor het cultuurbeleid 2021-2024](#)
- [Meerjaren beleidsplan bibliotheekbeleid](#)
- [Beleidskader Evenementen 2019](#)
- [Beleidsvisie Pop 2019-2030](#)
- [Beleidsvisie Creatieve Industrie](#)
- VrijetijdsOnderzoek 2015, onderdeel sportparticipatie en cultuur
- Cultuurparticipatie van Rotterdam, 2015
- [Cultuurverkenning 2017](#)
- [Cultuurverkenning 2019](#)
- [Wet op het specifiek cultuurbeleid](#)
- [Erfgoedwet](#)
- [Bibliotheekwet](#)
- [Mediawet](#)
- [Subsidieverordening Rotterdam 2014](#)

Omschrijving taakveld

Het gemeentebestuur werkt aan een stad met een sterk cultureel klimaat. Cultuur is van groot belang voor de economische positie van Rotterdam in binnen- en buitenland, maakt de stad aantrekkelijk voor bewoners, bezoekers en bedrijven en draagt bij aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Het gemeentebestuur wil, omwille van een sterk cultureel klimaat, optimale omstandigheden creëren voor de productie van kunst en cultuur, voor de toegankelijkheid ervan en voor het delen van informatie, kennis en middelen. Onder kunst en cultuur verstaan we meer dan alleen beeldende kunst, theater, dans, muziek, musea en film. Ook de bibliotheek, culturele evenementen, de creatieve industrie en het beleidsveld Toerisme behoren tot het culturele domein.

Om de doelen op het terrein van kunst en cultuur te bereiken, maakt de gemeente beleid, zoals het bibliotheekbeleid, (gemeentelijk) collectiebeleid, architectuurbeleid, toeristisch beleid en het vierjaarlijkse Cultuurplan.

Media

Pagina 41

Media

Meer film-, tv- en mediaproducties afkomstig van Rotterdamse makers en die Rotterdam, het verhaal van de stad tonen.

Het ontwikkelen van een toekomstbestendige mediasector die zich graag in Rotterdam vestigt, zich voor lange tijd aan de stad committeert en hier ook graag investeert.

Zorgen voor optimale toegankelijkheid van kennis, informatie, taal en cultuur door middel van ICT en een breed scala aan media, zoals boeken, video en audio.

Voortgang 2020

Vooralsnog kan de mediasector binnen de beperkingen als gevolg van Covid-19 redelijk functioneren. Het Rijk heeft voor deze sector een aantal steunmaatregelen getroffen. Het Rotterdam Film & Media Office laat (film) opnames zoveel mogelijk doorgaan. Het RFMO heeft frequent overleg met o.a. het Nederlands Filmfonds en de nationale Filmcommissie om de filmsector mogelijkheden te bieden. Op de webpagina van het Film- & Media Office zijn extra ondersteuningsmogelijkheden in verband met Covid-19 voor de mediasector toegevoegd. Niettemin hebben zzp'ers in deze sector te kampen met grote gevolgen van Covid-19.

De Bibliotheek Rotterdam heeft haar deuren met ingang van 11 mei deels weer geopend, rekening houdende met de Covid-19 beperkingen. De Bibliotheek zal als gevolg daarvan niet alle prestatieafspraken over 2020 kunnen realiseren, maar heeft de dienstverlening weer hervat.

Ontwikkelingen 2021-2024

Rotterdamse Cultuurvisie

In de [Rotterdamse Cultuurvisie: Cultuur ondersteunt de veranderingen in de stad](#) geeft de gemeente de uitgangspunten aan voor het cultuurbeleid op langere termijn. Centraal in het beleid staan inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit. Rotterdam staat voor een culturele sector waarin voor iedere Rotterdammer zonder onderscheid een plek is, als bezoeker, als personeel of als maker. Nieuw aanbod en nieuwe genres krijgen de ruimte. Intensieve samenwerking en wederzijdse verbondenheid zijn kernbegrippen. De thema's voor het cultuurbeleid voor de langere termijn zijn leidend in de beleidsnota's, -kaders en -regelingen op het gebied van cultuur in de komende jaren, zoals het beleidskader voor de Bibliotheek, het architectuurbeleid, de popvisie, het Cultuurplan en de regelingen voor projectsubsidies.

Cultuurplan 2021-2024

Met het Cultuurplan ligt vast welke culturele organisaties in de jaren 2021-2024 kunnen rekenen op een jaarlijkse subsidie van de gemeente. Naast de artistieke betekenis van de aanvragers is hun bijdrage aan de drie beleidsspeerpunten inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit een belangrijk criterium bij de beoordeling van hun plannen voor de periode 2021-2024. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRKC) bracht in juni 2020 advies uit aan het college van B&W over de cultuurplanaanvragen. Op basis hiervan heeft het college in september 2020 het verdelingsvoorstel vastgesteld. Dit voorstel wordt eind november 2020 aan de gemeenteraad voor definitieve besluitvorming voorgelegd.

Op basis van de in 2019 vastgestelde Film- en Mediavisie zet de gemeente ook in 2021 onder ander in op het versterken van het Rotterdamse film- en mediaklimaat. Met het oog op samenhang in het stelsel van ondersteuningsinstrumenten is een centraal aanspreekpunt ingericht voor de verdere ontwikkeling en uitvoering van het film- en mediabeleid, het Rotterdam Film and Media Office (RFMO).

Het voornemen de Centrale Bibliotheek ingrijpend te vernieuwen wordt in 2021 verder geconcretiseerd.

Wat willen we bereiken

De Film- en Mediavisie heeft als doel de middelen die beschikbaar zijn voor het stimuleren van de sector, effectief en efficiënt in te zetten en beter te laten aansluiten op de huidige ontwikkelingen. De gemeente wil hiermee een kwalitatieve toename van film- en mediaproducties realiseren die Rotterdam en de verhalen van de stad en haar bewoners tonen. Rotterdam wil een toekomstbestendige mediasector realiseren die de bewoners informeert en inspireert, en die ertoe bijdraagt dat Rotterdammers mediacompetent zijn.

In een breder perspectief wil het college bereiken dat alle Rotterdammers met zo min mogelijk belemmeringen toegang hebben tot informatie, kennis, taal en cultuur via diverse media.

Voor de Bibliotheek Rotterdam is het beleid een goede spreiding over de stad te hebben. Onderdeel is onder meer een vestiging in het Kunstenpand op Zuid, die eind 2020 geopend wordt. Het besluit tot ingrijpende verbouwing van de Centrale bibliotheek wordt in 2021 geconcretiseerd. Na de ruim dertig jaar van zijn bestaan is het gebouw toe aan vernieuwing zodat het weer volledig kan voldoen aan de in de loop van de jaren gewijzigde functie van de bibliotheek. De Bibliotheek Rotterdam speelt een belangrijke rol bij het vergroten van de kansengelijkheid voor Rotterdamse kinderen en jongeren, binnen en buiten het onderwijs, o.a. door bij te dragen aan het verminderen van laaggeletterdheid.

Wat gaan we daar voor doen

- Zorgen dat met één centraal aanspreekpunt en een vernieuwde regeling voor film en media het Rotterdamse film- en mediaklimaat versterkt wordt en in het bijzonder de productie van film- en media van hoge kwaliteit toeneemt, zodat de verhalen van de stad en haar bewoners getoond worden.
- Zorgen dat de stad beschikt over een eigentijdse openbare bibliotheekvoorziening met vestigingen op een groot aantal plaatsen in de stad.
- Ontwikkelen van een evaluatie-instrumentarium waarin de bovenstaande doelen zowel kwalitatief als kwantitatief gewogen kunnen worden, in samenwerking met (inter)nationale partijen, zoals het Nederlands Filmfonds, het IFFR, de NPO, Cinecrowd, etc.
- Zorgen voor optimale toegankelijkheid van kennis, informatie, taal en cultuur door middel van ICT en een breed scala aan media, zoals boeken, video en audio.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Media	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	6	0	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	5	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	1	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	21.009	22.216	21.436	21.435	21.386	21.386
Apparaatslasten	464	523	541	540	491	491
Inhuur	9	22	22	22	22	22
Overige apparaatslasten	7	15	17	17	33	33
Personeel	447	486	503	501	436	436
Intern resultaat	134	43	0	0	0	0
Intern resultaat	134	43	0	0	0	0
Programmalasten	20.411	21.650	20.895	20.895	20.895	20.895
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	63	692	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	20.348	20.957	20.895	20.895	20.895	20.895
Saldo voor vpb en reserveringen	-21.003	-22.216	-21.436	-21.435	-21.386	-21.386
Saldo voor reserveringen	-21.003	-22.216	-21.436	-21.435	-21.386	-21.386
Reserves	0	286	0	0	0	0

Onttrekking reserves	0	586	0	0	0	0
Toevoeging reserves	0	300	0	0	0	0
Saldo	-21.003	-21.930	-21.436	-21.435	-21.386	-21.386

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Media		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming	Raming	Raming
				2022	2023	2024
Eerste Herziening 2020		-21.632	-21.189	-21.187	-21.139	-21.139
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-299	-247	-247	-247	-247
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	1	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Noodfonds	Reserves	-300	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	0	-247	-247	-247	-247
Begroting na wijzigingen		-21.930	-21.436	-21.435	-21.386	-21.386

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Bestemmingsreserve Noodfonds

Bij de eerste herziening 2020 is een reserve gevormd voor de gevolgen van de coronamaatregelen voor Sport-, Cultuur- en organisaties op het gebied van "Sociaal ondernemerschap". Het toen gereserveerde bedrag is nu herverdeeld over de taakvelden die hiermee in verband staan. Ook wordt nu aan de reserve onttrokken zodat hiermee uitvoering kan worden gegeven aan de subsidieregeling voor noodsteun.

Technische wijzigingen

In taakveld Media zijn er diverse technische wijzigingen. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste wijziging betreft de indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021 (-€ 238 in 2021 tot 2024). Nadere informatie hierover is opgenomen bij [Grondslagen](#). Daarnaast zijn er nog kleine technische wijzigingen (-€ 10 in 2020 tot -€ 9 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Cultuurplan 2017-2020](#)
- [Verdelingsbesluit cultuurplan 2017-2020](#)

- [Algemene beleidsregels eenmalige subsidies kunst en cultuur](#)
- [Rotterdamse Cultuurvisie: Cultuur ondersteunt de veranderingen in de stad](#)
- [Stad in transitie, cultuur in verandering: uitgangspunten voor het cultuurbeleid 2021-2024](#)
- [Meerjaren beleidsplan bibliotheekbeleid](#)
- [Beleidskader Evenementen 2019](#)
- [Beleidsvisie Pop 2019-2030](#)
- [Beleidsvisie Creatieve Industrie](#)
- VrijetijdsOnderzoek 2015, onderdeel sportparticipatie en cultuur
- Cultuurparticipatie van Rotterdam, 2015
- [Cultuurverkenning 2017](#)
- [Cultuurverkenning 2019](#)
- [Wet op het specifiek cultuurbeleid](#)
- [Erfgoedwet](#)
- [Bibliotheekwet](#)
- [Mediawet](#)
- [Subsidieverordening Rotterdam 2014](#)

Omschrijving taakveld

Het gemeentebestuur werkt aan een stad met een sterk cultureel klimaat. Cultuur is van groot belang voor de economische positie van Rotterdam in binnen- en buitenland, maakt de stad aantrekkelijk voor bewoners, bezoekers en bedrijven en draagt bij aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Het gemeentebestuur wil, omwille van een sterk cultureel klimaat, optimale omstandigheden creëren voor de productie van kunst en cultuur, voor de toegankelijkheid ervan en voor het delen van informatie, kennis en middelen. Onder kunst en cultuur verstaan we meer dan alleen beeldende kunst, theater, dans, muziek, musea en film. Ook de bibliotheek, culturele evenementen, de creatieve industrie en het beleidsveld Toerisme behoren tot het culturele domein.

Om de doelen op het terrein van kunst en cultuur te bereiken, maakt de gemeente beleid, zoals het bibliotheekbeleid, (gemeentelijk) collectiebeleid, architectuurbeleid, toeristisch beleid en het vierjaarlijkse Cultuurplan.

Tot het taakveld Media behoren:

- de Bibliotheek Rotterdam
- de lokale omroep en mediaregeling
- film-, tv- en mediaproducties, inclusief bijbehorende (culturele) infrastructuur
- de lokale pers en informatievoorziening, voor zover behorend tot de gemeentelijke bevoegdheid

Musea - Cultuur

Het cultureel klimaat versterken.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen.

Voortgang 2020

Met ingang van 1 juni hebben de musea hun activiteiten weer hervat met inachtneming van de RIVM- en 1,5-metermaatregelen. Voor de musea betekent dit aanmerkelijk minder bezoekers dan verwacht. Zij zullen naar verwachting een deel van de prestatieafspraken in 2020 niet kunnen realiseren. Hoewel de subsidie wordt gecontinueerd, zullen de musea door o.a. lagere eigen inkomsten aanzienlijke financiële schade leiden. Om te voorkomen dat belangrijke culturele organisaties door de coronacrisis verdwijnen heeft de gemeente in juli 2020 een noodfonds gevormd voor cruciale instellingen waarvoor faillissement in de komende maanden dreigt. Het fonds heeft een looptijd tot 1 september en wordt mogelijk gecontinueerd tot het eind van 2020. Enkele van de Rotterdamse musea hebben een beroep gedaan op ondersteuning uit het fonds.

Scholen zijn tot 11 mei gesloten geweest. Als gevolg daarvan hebben cultuureducatieprogramma's ook stilgelegen. Het is nog onduidelijk of de tijdelijke sluiting van de scholen naar aanleiding van Covid-19 invloed heeft op de college-indicator in 2020.

De gevolgen van Covid-19 zullen naar verwachting nog lange tijd doorwerken in de cultuursector. De verwachting is dat de activiteiten in ieder geval in de eerste helft van 2021 maar mondjesmaat herstart kunnen worden.

Ontwikkelingen 2021-2024

Rotterdamse Cultuurvisie

In de [Rotterdamse Cultuurvisie; Cultuur ondersteunt de veranderingen in de stad](#) geeft de gemeente de uitgangspunten aan voor het cultuurbeleid op langere termijn. Centraal in het beleid staan inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit. Rotterdam staat voor een culturele sector waarin voor iedere Rotterdammer zonder onderscheid een plek is, als bezoeker, als personeel of als maker. Nieuw aanbod en nieuwe genres krijgen de ruimte. Intensieve samenwerking en wederzijdse verbondenheid zijn kernbegrippen. De thema's voor het cultuurbeleid voor de langere termijn zijn leidend in de beleidsnota's, -kaders en -regelingen op het gebied van cultuur in de komende jaren, zoals het beleidskader voor de Bibliotheek, het architectuurbeleid, de popvisie, het Cultuurplan en de regelingen voor projectsubsidies.

Cultuurplan 2021-2024

In het Cultuurplan ligt vast welke culturele organisaties in de jaren 2021-2024 kunnen rekenen op een jaarlijkse subsidie van de gemeente. Naast de artistieke betekenis van de aanvragers is hun bijdrage aan de drie beleidsspeerpunten inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit een belangrijk criterium bij de beoordeling van hun plannen voor de periode 2021-2024. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRKC) bracht in juni 2020 advies uit aan het college van B&W over de cultuurplanaanvragen. Op basis hiervan heeft het college in

september 2020 het verdelingsvoorstel vastgesteld. Dit voorstel wordt eind november 2020 aan de gemeenteraad voor definitieve besluitvorming voorgelegd.

Renovaties

De gemeente is eigenaar van het gebouw van Museum Boijmans van Beuningen en grotendeels eigenaar van de collectie van het museum. In het gebouw zit asbest en het museum voldoet niet meer in technisch en functioneel opzicht. In mei 2019 is het museum gesloten en is een begin gemaakt met de renovatie- en verbouwingswerkzaamheden, die zeven jaar gaan duren.

In september 2020 heeft het Wereldmuseum na een grootscheepse verbouwing weer volledig haar deuren geopend.

Museumvisie

In 2020 zal de gemeente naar verwachting een museumvisie uitbrengen in vervolg op de nota Schatten van Rotterdam, visie op de collectie Rotterdam.

Wat willen we bereiken

Het cultureel klimaat versterken

- Optimale voorzieningen bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent.
- Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen hun talent te ontwikkelen en zich te professionaliseren, opdat zij mede zorgdragen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek.
- Ervoor zorgen dat Rotterdammers zo min mogelijk belemmeringen ondervinden als zij kunst en cultuur willen ervaren, beoefenen en beleven.
- De aantrekkelijkheid van Rotterdam voor bewoners, bedrijven en bezoekers verder ontwikkelen zodat de stad ook op langere termijn nationaal en internationaal interessant is als vestigingsplaats en toeristische trekpleister.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Bijdragen aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren opdat zij beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen participeren in de Rotterdamse samenleving.

Wat gaan we daar voor doen

Het cultureel klimaat versterken

Om de doelen op het terrein van kunst en cultuur te bereiken, ontwikkelt de gemeente op de genoemde deelterreinen beleid. Voor de uitvoering van dit beleid krijgt een aantal culturele organisaties meerjarige subsidies. Behalve het Cultuurplan gaat het dan onder andere om een tweejarige Impulsregeling. Daarnaast verleent de

gemeente subsidies voor projecten, ondersteunt hij crowdfundingcampagnes en verleent hij via de landelijke organisatie Cultuur+Ondernemen laagrentende leningen. Een bijzondere vorm van subsidiëring is Pitcher Perfect010. Meer informatie hierover is te vinden op de [gemeentelijkewebsite](#) en gerelateerde pagina's. De noodzaak van het ontwikkelen van creatieve vaardigheden en innovatieve kracht (bij jongeren en op economisch terrein) wordt steeds meer onderkend. Nieuwe technologieën en de inzet van creatieve vaardigheden bij de ontwikkeling en uitvoering van productieprocessen blijken onmisbaar. Cultuureducatie, mede gericht op de ontwikkeling van creatieve en 21ste-eeuwse vaardigheden, verdient een stevige positie in het geheel van het onderwijs. Ook in 2021 zal de gemeente blijven werken aan de duurzame borging van cultuur in het onderwijs.

Hoewel Covid-19 een zware wissel heeft getrokken op de plannen van de cultuursector en de uitvoering van een aantal beleidsvoornemens, zal de gemeente het in diverse nota's vastgestelde cultuurbeleid zoveel als mogelijk blijven uitvoeren. Dat geldt bijvoorbeeld voor de Beleidsvisie Creatieve Industrie, de Beleidsvisie Pop en de nota Rotterdam Architectuurstad. Voor 2021 staat onder andere de ontwikkeling van een beleidsvisie voor de musea op het programma.

Als gevolg van Covid-19 is het toerisme in 2020 vrijwel tot stilstand gekomen. Toerisme was tot dat moment een sterk groeiende economische sector in Rotterdam. De gemeente wil dat de stad ook op langere termijn kan blijven profiteren van toerisme. De rode draad in het beleid is dat toerisme in Rotterdam in dienst moet staan van de stad en dat naast het centrum ook andere stadsdelen aantrekkelijk zijn voor bezoekers en toeristen. Werken aan een gastvrije stad met een open blik naar de wereld en de Rotterdammer centraal stellen in afwegingen rond nieuwe toeristische ontwikkelingen, blijft de lijn. De activiteiten van de gemeente zijn erop gericht de toeristische sector zo snel als mogelijk een doorstart te geven.

Cultuur en sport spelen in de positionering van Rotterdam als toeristische stad een belangrijke rol. Het toeristisch kader geeft richting, verbindt activiteiten en evenementen die die positie versterken en biedt de basis voor samen met de toeristische sector te ontwikkelen beleidsinstrumenten. Vanuit het oogpunt van de (toeristische) aantrekkelijkheid van de stad is het belang van een solide cultuur- en sportsector voor de gemeente, tijdens en na Covid-19, dan ook evident.

In het cultuurbeleid voor de komende jaren staan de i's van inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit centraal:

- Cultuur is voor alle Rotterdammers bereikbaar en toegankelijk; alle Rotterdammers kunnen iets van hun gading vinden en meedoen.
- We geven ruimte aan nieuwe makers, creatieven en talenten en stimuleren een sterkere verbinding tussen deze nieuwe makers, creatieven en talenten enerzijds en de bestaande culturele organisaties anderzijds.
- We streven naar een compleet en evenwichtig cultureel ecosysteem in de stad dat de brede culturele sector intern verbindt en dat een stevige meerwaarde heeft voor vele andere sectoren.

Publieksbereik is een van de belangrijkste onderdelen van het cultuurbeleid 2021-2024. Onduidelijk is in welke mate Covid-19 de ontwikkelingen op dit gebied in de weg staat. Evident is dat de beperkingen een zware wissel trekken op de activiteiten en bezoekcapaciteit van de cultuursector.

De gemeente vindt het verder noodzakelijk dat de cultuursector de landelijke Governance Code Cultuur, de Code Inclusie en Diversiteit en de Fair Practice Code toepast. In hun meerjarenplannen voor subsidie in deze periode

hebben aanvragers van een meerjarig subsidie volgens het principe 'pas toe en leg uit' aan moeten geven op welke wijze zij invulling geven aan de codes. Voor de uitvoering van het beginsel van *fair pay* heeft de gemeente het cultuurplanbudget verhoogd.

Met ingang van 2021 kent de gemeente naast het vierjarige Cultuurplan een tweejarige Impulsregeling voor jonge culturele organisaties uit Rotterdam die zich willen ontwikkelen en professionaliseren. De subsidie geldt voor zowel de ontwikkel- als de artistieke activiteiten en de aanvraag moet expliciteren welk ontwikkeldoel de organisatie heeft en hoe zij dat wil realiseren.

Daarnaast heeft de gemeente acht voormalige cultuurplanorganisaties ondergebracht in de zogeheten Rotterdamse Culturele Basis. Tot deze groep behoren culturele instellingen met een zekere draagkracht, ervaring en capaciteit waarvan verwacht wordt dat zij in staat zijn verantwoordelijkheid voor de gehele sector te nemen. Met behulp van deze instellingen wil de gemeente de cultuursector als geheel de ruimte en gelegenheid geven om haar strategische rol verder te versterken. Mede daarom ziet de gemeente de instellingen in de Rotterdamse Culturele Basis als strategische denktank bij het aanpakken van de stedelijke opgaven van Rotterdam.

Op het terrein van musea verwacht het gemeentebestuur in de periode 2021-2024 enkele belangrijke ontwikkelingen die inmiddels zijn gestart:

- Ingrijpende renovatie van Museum Boijmans Van Beuningen. Door deze renovatie zal het museum bouwkundig en museaal weer voldoen aan de wettelijke en functionele eisen.
- Ontwikkeling van een Nationaal Cultuur-Wetenschappelijk Instituut op Rotterdam-Zuid dat enerzijds een internationaal iconisch instituut moet worden op het gebied van migratie, integratie en (super)diversiteit en anderzijds een culturele impuls moet geven aan Rotterdam-Zuid. De Rotterdamse musea spelen een belangrijke rol in deze ontwikkeling.
- Ingebruikneming van Depot Boijmans Van Beuningen.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Bij vergroten en verbreden van het publieksbereik gaat het niet alleen om het bezoek aan stedelijke culturele voorzieningen als musea en theaters, maar ook om actieve deelname aan culturele activiteiten in de wijk, zoals cursussen en wijkfestivals. De gemeente stimuleert de organisatie van activiteiten, programma's en evenementen die aansluiten bij de vraag van de Rotterdammers. Samen met de culturele sector neemt de gemeente initiatieven om de kennis bij de diverse betrokkenen over het bereiken van nieuw publiek te vergroten. Het in 2018 begonnen onderzoek naar publieksbereik, waaraan alle meerjarig gesubsidieerde Rotterdamse culturele organisaties deelnemen, wordt gecontinueerd in de periode 2021-2024. Op basis van de ervaringen tot nog toe en aanbevelingen van de Rekenkamer Rotterdam zullen verbeteringen in het proces worden aangebracht. Focusgroepen in de verschillende publiekssegmenten zijn in de komende jaren de Wijkgerichte Vrijtijdgenieters en de Stedelijke

Toekomstbouwers ([Rotterdam Festivals](#), [De Rotterdamse culturele doelgroepen](#)).

Om alle kinderen de kans te geven met cultuur in aanraking te komen, blijft de gemeente inzetten op cultuuronderwijs met (professionele) docenten op alle Rotterdamse scholen. Het streven is dat alle basisschoolleerlingen in Rotterdam in 2022 kwalitatief goede cultuureducatie krijgen en dat cultuureducatie in toenemende mate duurzaam geborgd is in het Rotterdamse basisonderwijs. Doordat het Rijk per 2020 de Brede Regeling Combinatiefuncties heeft verlengd en uitgebreid, beschikt de gemeente sinds 2020 over een groter aantal cultuurcoaches, waardoor meer scholen en instellingen met een cultuurcoach kunnen gaan werken en de inzet kan worden uitgebreid naar mbo en speciaal onderwijs. Omdat cultuureducatie opgenomen is in de kerndoelen en eindtermen van het onderwijs, heeft de gemeente de volgende indicator geformuleerd: in 2022 is dertig procent van de basisscholen een of meer niveaus gestegen in het Rotterdamse Cultuureducatie Model. Voor 2021 is het streven dat 28% van de basisscholen aan het einde van dat jaar een hoger niveau gerealiseerd heeft. Deze stijging toont aan dat de kwaliteit van cultuureducatie is gestegen en dat cultuureducatie in toenemende mate duurzaam geborgd is in het Rotterdamse basisonderwijs, een noodzakelijkheid voor goede cultuureducatie voor alle Rotterdamse kinderen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Musea - Cultuur	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	9	0	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	8	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	1	0	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	33.561	38.331	34.572	34.024	33.951	34.201
Apparaatslasten	695	785	812	809	736	736
Inhuur	13	32	33	33	33	33
Overige apparaatslasten	11	23	25	25	49	49
Personeel	671	729	754	752	654	654
Intern resultaat	25	10	0	0	0	0
Intern resultaat	25	10	0	0	0	0
Programmalasten	32.840	37.536	33.761	33.215	33.215	33.465
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.976	1.055	800	254	254	504
Subsidies en inkomensoverdrachten	30.865	36.481	32.961	32.961	32.961	32.961
Saldo voor vpb en reserveringen	-33.552	-38.331	-34.572	-34.024	-33.951	-34.201

Saldo voor reserveringen	-33.552	-38.331	-34.572	-34.024	-33.951	-34.201
Reserves	1.446	780	0	0	0	0
Onttrekking reserves	1.846	6.422	0	0	0	0
Toevoeging reserves	400	5.642	0	0	0	0
Saldo	-32.106	-37.551	-34.572	-34.024	-33.951	-34.201

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Musea - Cultuur		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-34.852	-34.166	-33.617	-33.545	-33.545
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-2.698	-407	-407	-406	-656
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2	0	0	0	0
Museum Boijmans van Beuningen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	-250
Bestemmingsreserve aanloopkosten depot Collectiegebouw	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Noodfonds	Reserves	-2.700	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	0	-407	-407	-406	-406
Begroting na wijzigingen		-37.551	-34.572	-34.024	-33.951	-34.201

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Museum Boijmans van Beuningen

Ondanks de sluiting van het museum in 2019, blijven er jaarlijks terugkerende lasten bestaan. Hiermee is nu ook in de begroting vanaf 2024 rekening gehouden.

Bestemmingsreserve aanloopkosten depot Collectiegebouw

Aan deze reserve wordt een bedrag van € 3,2 mln onttrokken. Daarmee wordt voldaan aan de verplichtingen, die volgen uit de overeenkomst die voor de realisatie van het Collectiegebouw is aangegaan.

Bestemmingsreserve Noodfonds

Bij de eerste herziening 2020 is een reserve gevormd voor de gevolgen van de coronamaatregelen voor Sport-, Cultuur- en organisaties op het gebied van "Sociaal ondernemerschap". Het toen gereserveerde bedrag is nu herverdeeld over de taakvelden die hiermee in verband staan. Ook wordt nu aan de reserve onttrokken zodat hiermee uitvoering kan worden gegeven aan de subsidieregeling voor noodsteun.

Technische wijzigingen

In taakveld Musea zijn er diverse technische wijzigingen. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste wijziging betreft de indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021 (-€372 in 2021 tot 2024). Nadere informatie hierover is opgenomen bij [Grondslagen](#). Daarnaast zijn er diverse kleine technische wijzigingen (-€ 35 in 2020 tot -€ 34 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Cultuurplan 2017-2020](#)
- [Verdelingsbesluit cultuurplan 2017-2020](#)
- [Algemene beleidsregels eenmalige subsidies kunst en cultuur](#)
- [Rotterdamse Cultuurvisie; Cultuur ondersteunt de veranderingen in de stad](#)
- [Stad in transitie, cultuur in verandering; uitgangspunten voor het cultuurbeleid 2021-2024](#)
- [Meerjarenbeleidsplan bibliotheekbeleid](#)
- [Beleidskader Evenementen 2019](#)
- [Beleidsvisie Pop 2019-2030](#)
- [Beleidsvisie Creatieve Industrie](#)
- VrijetijdsOnderzoek 2015, onderdeel sportparticipatie en cultuur
- Cultuurparticipatie van Rotterdam, 2015
- [Cultuurverkenning 2017](#)
- [Cultuurverkenning 2019](#)
- [Wet op het specifiek cultuurbeleid](#)
- [Erfgoedwet](#)
- [Bibliotheekwet](#)
- [Mediawet](#)
- [Subsidieverordening Rotterdam 2014](#)

Omschrijving taakveld

Het gemeentebestuur werkt aan een stad met een sterk cultureel klimaat. Cultuur is van groot belang voor de economische positie van Rotterdam in binnen- en buitenland, maakt de stad aantrekkelijk voor bewoners, bezoekers en bedrijven en draagt bij aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Het gemeentebestuur wil, omwille van een sterk cultureel klimaat, optimale omstandigheden creëren voor de productie van kunst en cultuur, voor de toegankelijkheid ervan en voor het delen van informatie, kennis en

middelen. Onder kunst en cultuur verstaan we meer dan alleen beeldende kunst, theater, dans, muziek, musea en film. Ook de bibliotheek, culturele evenementen, de creatieve industrie en het beleidsveld Toerisme behoren tot het culturele domein.

Om de doelen op het terrein van kunst en cultuur te bereiken, maakt de gemeente beleid, zoals het bibliotheekbeleid, (gemeentelijk) collectiebeleid, architectuurbeleid, toeristisch beleid en het vierjaarlijkse Cultuurplan.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME

Pagina 43

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME

Het bieden van een laagdrempelig aanbod van educatie, recreatie en expertise op gebied van natuur en milieu.

Groeninitiatieven vanuit de samenleving op het gebied van natuur- en milieueducatie.

Vitale speeltuinen, verspreid over de stad.

Vitale scoutingverenigingen met een attractief aanbod en deskundige leiding.

Voortgang 2020

De stichting Natuurstad heeft de uitvoering van de activiteiten (kinderboerderijen en educatieve natuurlessen) op het gebied van Natuur- en Milieueducatie van de gemeente overgenomen. De eerste periode van uitvoering door de stichting Natuurstad is succesvol verlopen. Door de coronacrisis zijn de activiteiten tijdelijk gestopt. Vanaf juni 2020 zijn de activiteiten geleidelijk aan weer opgestart.

Voor de realisatie van een dierenasiel in Rotterdam is in samenwerking met onze samenwerkingspartners onderzoek gedaan naar de gewenste invulling hiervan.

In 2020 worden locatieonderzoeken uitgevoerd en tevens worden de financiële gevolgen van de realisatie in beeld gebracht. Aan de hand van deze haalbaarheidsstudie wordt in tweede helft 2020 een besluit genomen over de uitvoering.

In juli 2020 is de notitie "Speeltuinen, een stap naar de toekomst" vastgesteld. De notitie bevat een visie en actieprogramma voor vitale en toekomstbestendige speeltuinverenigingen.

De speeltuinen zijn door de coronacrisis enkele weken gesloten geweest. Na de versoepelingen van de maatregelen in het kader van de coronacrisis zijn de speeltuinen geleidelijk weer opengegaan.

Alle 32 Rotterdamse scoutingverenigingen waren tijdelijk gesloten in verband met verdere verspreiding van het coronavirus. Sinds de mogelijkheid om maatregelen te versoepelen, hebben 30 scoutingverenigingen hiervan gebruikt gemaakt. Deze verenigingen zijn open en organiseren activiteiten volgens veilige richtlijnen.

Ontwikkelingen 2021-2024

Er komt in het tweede kwartaal 2021 een nieuwe beleidsnotitie NME, die voor de komende jaren de uitvoering van de NME regelt.

Wat willen we bereiken

Het bieden van een laagdrempelig aanbod van educatie, recreatie en expertise op gebied van natuur en milieu.

Hierdoor wordt het bewust duurzaam en gezond gedrag gestimuleerd. Door kennis over natuur en milieu wordt het plezier in de leefomgeving vergroot. Een volgende stap is het verder ontwikkelen van een verantwoorde levensstijl (gedrag) op gebieden als voeding, energie, duurzaamheid en dierenwelzijn.

Groenmakelaar en groenloket

Groeninitiatieven op stedelijke niveau en op wijkniveau op het gebied van natuur- en milieueducatie bevorderen een gezonde en levensstijl. Dit voor doelgroepen waar nog weinig aanbod voor is en in wijken en gebieden waar nog weinig groen aanbod is. Door de activiteiten worden de deelnemers bewust gemaakt van het belang om op verantwoorde wijze om te gaan met natuur en milieu.

Vitale speeltuinen, verspreid over de stad welke een rol vervullen in de wijk en veilig spelen voor kinderen mogelijk maken

- Vitale speeltuinen, verspreid over de stad welke een rol vervullen in de wijk en veilig spelen voor kinderen mogelijk maken.
- Buiten spelen op de speeltuinen is belangrijk voor de motorische, sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling van kinderen. Dit draagt bij aan het gezond veilig en kansrijk kunnen opgroeien van kinderen.
- De toekomstbestendige speeltuinvereniging moet inspelen op veranderingen in de samenleving en een volwaardige partner zijn binnen het geheel van maatschappelijke voorzieningen in een wijk.

Vitale scoutingverenigingen met een attractief aanbod en deskundige leiding

- Scoutingverenigingen zijn maatschappelijk betrokken jeugd- en jongerenorganisaties, die hun leden met aantrekkelijk scoutingprogramma een plezierige, actieve en uitdagende vrijetijdsbesteding bieden, geïnspireerd op het buitenleven.
- Vitale scoutingverenigingen zijn verenigingen waar sprake is van een gezonde financiële situatie, een goed vrijwilligersbeleid, voldoende en competent kader, voldoende leden, betrokken ouders, een toekomstbestendige, veilige en duurzame accommodatie en een duidelijke visie en missie.

Wat gaan we daar voor doen

Het bieden van een laagdrempelig aanbod van voorzieningen, recreatie, educatie en expertise op gebied van natuur en milieu.

- De ontwikkelingen van de afgelopen periode en de doelen voor de komende jaren voor het beleid op het gebied van Natuur- en Milieueducatie (NME) worden vastgelegd in een beleidskader Natuur- en Milieueducatie, dat het huidige beleidskader uit 2013 gaat vervangen.
- De exploitatie van de acht kinderboerderijen en de uitvoering van de educatieve natuurlessen aan basisscholen wordt verzorgd door de stichting Natuurstad. Deze stichting blijft een belangrijke partij voor de uitvoering van de doelen op het gebied van Natuur- en Milieueducatie.
- De subsidieregeling Natuur- en Milieueducatie wordt bijgesteld. De nieuwe doelen en prioriteiten op het gebied van het beleid Natuur- en Milieueducatie worden in de subsidieregeling verwerkt.

Dierenopvang

De huidige overeenkomst met de Dierenbescherming voor de opvang van dieren loopt af. Voor de uitvoering van de dierenopvang wordt via een aanbesteding een nieuwe overeenkomst met een externe partij gesloten. In 2020 wordt een besluit genomen over de wijze van uitvoering van de vestiging van een dierenasiel in Rotterdam.

Groenmakelaar en groenloket

In 2020 is een start gemaakt met de werkzaamheden van de groenmakelaar. Ook is een digitaal groenloket ingericht. De functie van groenmakelaar krijgt een doorontwikkeling, waarbij de verbinding met de groeninitiatieven in de wijken wordt versterkt. Het groenloket wordt uitgebreid aan de hand van de veel gestelde vragen vanuit groeninitiatieven

Vitale speeltuinen, verspreid over de stad welke een rol vervullen in de wijk en veilig spelen voor kinderen mogelijk maken

De notitie "Speeltuinen, een stap naar de toekomst" wordt uitgewerkt. Belangrijke onderdelen hierin zijn het stimuleren van de vernieuwing van speeltuinen en de uitvoering van het actieprogramma voor vitale en toekomstbestendige speeltuinen. De vernieuwing van speeltuinen kan via verschillende richtingen plaatsvinden

zoals een ruimere en meer openbare toegankelijkheid en een intensiever gebruik als multifunctionele sport- en speelplek. Voor speeltuinen die niet vitaal en/of niet kansrijk zijn, wordt op basis van een wijkanalyse een goede oplossing voor de toekomst gezocht.

Vitale scoutingverenigingen met een attractief aanbod en deskundige leiding

Scoutinggroepen zijn belangrijke recreatieve voorzieningen voor Rotterdam. Vitaliteit en toekomstbestendigheid van de scoutinggroepen verdient de nodige aandacht. De uitvoering van het Actieprogramma verenigingen voor de scoutinggroepen wordt voortgezet.

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal vitale speeltuinen	Streefwaarde		26	39	52	52	52
	Realisatie	26	36				
Vitaliteit scouting	Streefwaarde		PM	32	32	32	32
	Realisatie						

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	2.128	1.995	2.291	2.242	2.242	2.242
Bijdragen rijk en medeoverheden	2	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	2.122	1.995	2.291	2.242	2.242	2.242
Overige baten	4	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	18.405	18.415	18.893	17.969	17.969	17.969
Apparaatslasten	857	753	821	821	821	821
Inhuur	145	100	150	150	150	150
Overige apparaatslasten	23	13	14	14	14	14
Personeel	689	641	656	656	656	656
Intern resultaat	841	1.118	1.078	1.078	1.078	1.078
Intern resultaat	841	1.118	1.078	1.078	1.078	1.078
Programmalasten	16.707	16.544	16.994	16.071	16.071	16.071
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.677	1.341	1.355	1.306	1.306	1.306

Overige programmalasten	681	815	1.032	1.032	1.032	1.032
Subsidies en inkomensoverdrachten	14.349	14.388	14.607	13.732	13.732	13.732
Saldo voor vpb en reserveringen	-16.277	-16.420	-16.601	-15.727	-15.727	-15.727
Saldo voor reserveringen	-16.277	-16.420	-16.601	-15.727	-15.727	-15.727
Reserves	-575	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
Toevoeging reserves	575	0	0	0	0	0
Saldo	-16.852	-16.420	-16.601	-15.727	-15.727	-15.727

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-16.617	-16.487	-16.487	-16.487	-16.487
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		196	-115	760	760	760
Amendement behoud Duimdrop	Bezuinigingen/taakstellingen	0	-461	0	0	0
Ombuigingsvoorstellen Sport	Bezuinigingen/taakstellingen	200	540	960	960	960
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	1	0	0	0	0
Kermis Rotterdam	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	180	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-185	-194	-200	-200	-200
Begroting na wijzigingen		-16.420	-16.601	-15.727	-15.727	-15.727

Toelichting financiële bijstellingen

Amendement behoud Duimdrop

Betreft de uitwerking van een aangenomen [amendement](#) (behoud Duimdrop).

Ombuigingen Sport

Dit betreft het voorstel om per 2021 de duimdroppen af te bouwen en een aantal niet-vitale speeltuinen een openbaar karakter te geven. Het efficiëntievoordeel bij het anders inrichten van deze speeltuinen wordt deels weer in spelen geïnvesteerd.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Kermis Rotterdam

Door de coronamaatregelen heeft de jaarlijkse Kermis in het voorjaar 2020 niet plaatsgevonden. Hierdoor zijn er geen opbrengsten uit verhuur. De niet gerealiseerde opbrengst wordt gedekt door de onderbesteding binnen taakveld Sportbeleid en activering.

Technische wijzigingen

In taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie NME zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De wijzigingen zijn de [aanpassing kostenverdeling](#) (€ 48) die vanwege vacatureruimte wordt overgeheveld naar de programmalasten (-€ 48), vanwege hogere kostprijs dekkende huur bij het Recreatieoord is voor een deel (-€ 185) dekking gevonden vanuit andere taakvelden en de indexering 2021 en verder (-€ 202). De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Beleidsnotitie “Toekomst Rotterdamse Speeltuinen” \(oktober 2013\)](#)
- [Beleidskader “NME heeft de toekomst – vernieuwing van natuur- en milieueducatie in Rotterdam” \(november 2013\)](#)
- [Besluitvorming verzelfstandiging NME](#)

Omschrijving taakveld

Op het gebied van natuur en milieu draagt het college bij aan het betrekken van Rotterdammers bij duurzaamheid en het bevorderen van een duurzame en gezonde levensstijl met behulp van een laagdrempelig aanbod van educatie, recreatie en participatie. Inzet van het college is ook een goed aanbod aan recreatieve voorzieningen zoals speeltuinen en scouting in stand te houden met een goede spreiding over de wijken. In dit kader exploiteert de gemeente het recreatieoord in Hoek van Holland.

Sportaccommodaties

Pagina 44

Sportaccommodaties

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen.

Opstellen in eigendom van sportverenigingen zijn van voldoende kwalitatief niveau.

Toegankelijke voorzieningen voor mensen met een beperking.

Intensiever gebruik van sportvoorzieningen.

Voortgang 2020

Er wordt uitvoering gegeven aan de eerste tranche van het Integraal Huisvestingsplan Sport (IHP) 2020-2030, terwijl gewerkt wordt aan een uitvoeringsplan voor de tweede tranche. Ook het in 2017 gestarte pakket aan investeringsmaatregelen in sportaccommodaties loopt op enkele onderdelen door in 2021.

Ontwikkelingen 2021-2024

Er is in 2020 een Integraal Huisvestingsplan-Sport opgesteld, dat voor de periode 2020-2030 aangeeft welke inspanningen de komende tien jaar nodig zijn om kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen te behouden en te realiseren.

Wat willen we bereiken

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen.

Sportvoorzieningen zijn een randvoorwaarde om Rotterdammers aan het sporten te krijgen en te houden. Het college zet zich in voor uitnodigende sportvoorzieningen en voor het goed neerzetten en versterken van het concept van de sportcirkel: de infrastructuur aan sportvoorzieningen rondom de oude stadswijken. Uitgangspunten zijn hierbij:

- Minimaal handhaving van de bestaande capaciteit.
- Intensiever gebruiken van de bestaande capaciteit (bijvoorbeeld door spreiding van gebruiken/of aanleg van kunstgras).
- Investeren in uitbreiding of nieuwbouw waar echt noodzakelijk.

Kwalitatief voldoende opstellen van sportverenigingen

Ook de verenigingsopstellen, veelal in economisch eigendom bij diezelfde verenigingen, vormen een belangrijk onderdeel van de sportinfrastructuur. Het college wenst de kwaliteit van deze opstellen op orde te krijgen en te houden, zodat de sportcomplexen uitnodigend zijn voor haar (potentiele) gebruikers.

Toegankelijke voorzieningen voor mensen met een beperking

- Bij renovatie en nieuwbouw van gemeentelijke sportaccommodaties zorgen we ervoor dat de voorzieningen toegankelijk zijn voor bezoekers en sporters met een beperking.
- Verenigingen worden via de 1/3e regeling gestimuleerd om hun eigen accommodatie toegankelijker te maken.

Intensiever gebruik van sportvoorzieningen

De sportbehoefte is stijgend in Rotterdam en ook de groeiambitie van de stad zal zorgen voor extra vraag. Het college heeft als primair uitgangspunt om de bestaande capaciteit te behouden; intensivering van het huidige gebruik is dan een voorwaarde om de extra vraag op te kunnen vangen.

Verduurzaming van de gemeentelijke voorzieningen en stimuleren van partners /verenigingen om dat ook te doen bij hun voorzieningen

Het college neemt energiebesparende en duurzaamheidsmaatregelen rond de sportaccommodaties. Daarnaast stimuleert het college dat sportverenigingen duurzaamheidsmaatregelen nemen rond de eigen opstallen, met gebruik van stedelijke en landelijke subsidieregelingen.

Wat gaan we daar voor doen

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen

- Er wordt uitvoering gegeven aan de eerste tranche van het Integraal Huisvestingsplan Sport (IHP) 2020-2030: afhankelijk van het project in 2021 in voorbereidings- en/of uitvoeringsfase. Deze eerste tranche bestaat uit 1) de vervanging van zwembad Overschie, 2) het project Huis op Zuid, 3) Sporthal Stadionpark en 4) vervanging sporthal Schuttersveld, 5) een CTO in het Topsportcentrum en 6) de vernieuwing van veldsportcomplex Nieuw-Terbregge. Dit zijn projecten die al lopende waren dan wel waar uitstel geen optie is en waarvoor het college dekking heeft weten te vinden binnen de bestaande middelen.
- Daarnaast wordt er gewerkt aan een uitvoeringsplan voor de tweede tranche. Uitvoering van dit tweede deel is nog afhankelijk van de financiële besluitvorming over het IHP Sport, die ook gepland staat voor 2021.
- Het in 2017 gestarte pakket aan investeringsmaatregelen in sportaccommodaties loopt op enkele onderdelen nog door in 2021. Uit deze middelen wordt nog voorzien in de nieuwbouw van een gymzaal op Heijpaat, een nieuw clubgebouw voor LMO/Zwervers, extra veldcapaciteit voor rugbyclub The Hookers, de afronding van het nieuwe sportcomplex aan de Noorderbocht en de aanleg van een kunstgrasveld op de Schulpweg.
- Realisatie zwembad/sporthal Huis op Zuid (vervanging Afrikaanderbad en sporthal Afrikaanderplein).

Kwalitatief voldoende opstallen van sportverenigingen

Bij de totstandkoming van het IHP Sport is (opnieuw) geconstateerd dat het op kwalitatief voldoende niveau houden van de verenigingsopstallen een uitdaging is voor de clubs. Nadat eerder (2017 en 2018) een regeling beschikbaar is gesteld voor het wegwerken van achterstallig onderhoud, zet het IHP Sport in op een meer structurele oplossing. Er wordt door de gemeente, onder voorwaarden, geïnvesteerd in vervanging van verouderde opstallen, waarbij de vereniging niet langer eigenaar maar huurder zal zijn. Daarnaast is het college voornemens om de investeringsregeling (de 1/3 regeling) voor sportverenigingen dermate uit te breiden dat ook hiermee grootschalige renovaties dan wel nieuwbouw beter mogelijk worden gemaakt. Deze maatregelen maken onderdeel uit van de tweede tranche van het IHP Sport en zijn derhalve nog afhankelijk van de financiële besluitvorming over het IHP Sport in 2021.

Toegankelijke voorzieningen voor mensen met een beperking

- We passen de beleidsregel “‘Basiseisen toegankelijkheid gemeentelijke binnensportaccommodaties’ (2014) toe op de gemeentelijke binnensportaccommodaties voor nieuwbouw en grootschalige renovatie. Bij nieuw te bouwen of te renoveren accommodaties voor buitensport wordt de beleidsregel meegenomen.
- In de 1/3 regeling is opgenomen dat er bij de investeringen aan de accommodatie rekening wordt gehouden met de toegankelijkheid en bruikbaarheid voor mensen met een beperking. Verenigingen worden geadviseerd om gebruik te maken van de subsidieregeling van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport ‘Stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties’ waarin onder andere een aanvullende subsidie voor investeringen op het gebied van toegankelijkheid mogelijk is.

Intensiever gebruik van voorzieningen

- Inzet op optimalisatie bezettingsgraad voor zowel binnen – als buitensport door innovatie en vernieuwing en een verbeterde communicatie (via het Sportbedrijf).
- Wat betreft buitensport:
 - o is het in 2018 opgestelde capaciteitsplan het vertrekpunt, die periodiek geactualiseerd wordt aan de hand van ontwikkelingen in onder meer leden- en teamaantallen bij verenigingen
 - o worden de gebruikersovereenkomsten met clubs aangepast, zodat het Sportbedrijf meer kan sturen en stimuleren tot intensivering gebruik
 - o vindt afstemming plaats met de sportbonden en Rotterdamse verenigingen over een betere organisatorische spreiding van verenigingsactiviteiten
 - o worden daar waar wenselijk aanvullende voorzieningen op velden aangebracht zodat deze multifunctioneler kunnen worden ingezet
- Wat betreft binnensport:
 - o betere vindbaarheid en gemakkelijkere verhuurbaarheid van de binnensportvoorzieningen door invoering van een digitaal verhuurloket, afstemming
 - o programma en contacten sport- en bewegen in de wijk (Sportregie)
 - en betere bediening klanten binnensportvoorzieningen via een gebruikersraad verbonden aan het Sportbedrijf zijn afgerond.
 - o ontwikkelen nieuw concept inrichting van gymzalen
 - o uitvoeren plan van aanpak verhoging bezetting gymzalen door Sportbedrijf Rotterdam.

Verduurzaming van de gemeentelijke voorzieningen en stimuleren van partners /verenigingen om dat ook te doen bij hun eigen voorzieningen

- Rotterdam Sportsupport ondersteunt en begeleidt, in samenwerking met externe partners, sportverenigingen om te komen tot energiebesparende maatregelen aan hun voorzieningen
- In 2020 heeft de regeling energiebesparende maatregelen haar subsidieplafond bereikt. Verenigingen die ondanks het bereikte subsidieplafond energiebesparende maatregelen wensen te doen kunnen hiervoor de 1/3 regeling (investeringssubsidie) benutten. Met een bijdrage uit het IFR kan in 2021 het subsidieplafond worden verhoogd en de regeling energiebesparende maatregelen actief blijven. In 2022 wordt gezien of het stimuleren van verduurzaming structureel kan worden ondergebracht binnen de 1/3 regeling. Vergelijkbaar met de landelijke BOSA-regeling, waarin op een investering van een vereniging aanvullend subsidie wordt verstrekt in het geval van duurzaamheidsmaatregelen
- Vanuit het IFR wordt naast de ophoging van het subsidieplafond, invulling gegeven aan de projecten; ledverlichting, Topsportcentrum en de vermindering gebruik van afvalstromen op sportverenigingen (waaronder in 2021 het project 'Plastic ain't fantastic')

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stijging bezetting naschools gebruik gymzalen.	Streefwaarde	24%	24%	25%	26%	26%	
	Realisatie	24%	26%				
Stijging bezetting naschools gebruik sporthallen*	Streefwaarde	46%	46%	48%	48%	48%	
	Realisatie	46%	49%				
Bezettingspercentage buitensportvelden**	Streefwaarde	N.v.t.					
	Realisatie						
* Dit betreft het gebruik over het hele jaar, in de verenigingsperiode zitten de sporthallen al vol.							
** Hiervoor wordt nog een meetinstrument ontwikkeld en volgt nog een nulmeting.							

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Percentage opstellen van verenigingen dat minimaal op niveau 3 is*	Streefwaarde	nvt	nvt	nvt	92%	nvt	nvt
	Realisatie						
Klanttevredenheid sportvoorzieningen**	Gymzalen	Streefwaarde	6,3	nvt	nvt	PM	nvt
		Realisatie	6,4				
	Sporthallen	Streefwaarde	6,9	nvt	nvt	PM	nvt
		Realisatie	7,1				

	Zwembaden	Streefwaarde	7,5	nvt	nvt	PM	nvt	nvt
		Realisatie	7,7 (Sportbedrijf)					
	Buitensport	Streefwaarde	6,3	nvt	nvt	PM	nvt	nvt
		Realisatie	7,5					
Aantal bezoeken zwembaden***		Streefwaarde	2,1 mln	2,2 mln	2,2 mln	2,3 mln	2,3 mln	2,3 mln
		Realisatie	1,97 mln	1,97mln				
Aantal sportaccommodaties waar een duurzaamheidsmaatregel is toegepast****		Streefwaarde	N.v.t.	PM	PM	PM	PM	PM
		Realisatie						

* Het gaat hierbij om 86 verenigingsopstallen waarvoor in 2015-2017 een schouw is uitgevoerd en die op basis hiervan in aanmerking zijn komen voor de subsidie "Achterstallig onderhoud". Er is dus geen realisatiecijfer over 2018. Per 2021 volgt een vervolgmeting van de opstallen die in economisch eigendom zijn van de verenigingen.

** Deze wordt om de drie jaar gemeten. De eerstvolgende meting is in 2021. Streefwaarden klanttevredenheid 2021 worden vastgesteld in de eind 2019 af te sluiten meerjarenovereenkomst 2020-2023 tussen gemeente en Sportbedrijf.

*** Uit het beleidskader Zwemmen. De bezoekaantallen van zwembaden kunnen negatief worden beïnvloed door maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van COVID-19

**** Definiëring en nulmeting wordt opgesteld in het kader van het plan van aanpak "duurzame sportaccommodaties", onderdeel van het totale beleid rond duurzaamheid. Realisatiecijfers worden begin 2020 geleverd.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Sportaccommodaties	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	219	258	451	451	451	451
Bijdragen rijk en medeoverheden	49	40	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	170	218	451	451	451	451
Lasten exclusief reserves	52.731	58.434	53.644	53.341	54.417	55.342
Apparaatslasten	558	497	686	679	679	679
Inhuur	27	29	36	36	36	36
Overige apparaatslasten	17	14	16	16	16	16
Personeel	514	454	634	628	628	628
Intern resultaat	-2.263	-2.241	-2.063	-2.065	-2.066	-2.071
Intern resultaat	-2.263	-2.241	-2.063	-2.065	-2.066	-2.071
Programmalasten	54.436	60.179	55.022	54.726	55.804	56.733

Inkopen en uitbestede werkzaamheden	750	1.264	898	791	1.955	2.896
Kapitaallasten	1.319	526	481	294	207	196
Overige programmalasten	-4	7	7	7	7	7
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	52.370	58.382	53.636	53.635	53.635	53.635
Saldo voor vpb en reserveringen	-52.512	-58.176	-53.193	-52.890	-53.967	-54.891
Saldo voor reserveringen	-52.512	-58.176	-53.193	-52.890	-53.967	-54.891
Reserves	679	414	189	139	39	39
Onttrekking reserves	679	5.159	189	139	39	39
Toevoeging reserves	0	5.345	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	600	0	0	0	0
Saldo	-51.833	-57.762	-53.004	-52.751	-53.928	-54.852

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Sportaccommodaties		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-58.318	-51.694	-51.976	-52.585	-52.585
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		556	-1.310	-775	-1.343	-2.267
Amendement behoud Duimdrop	Bezuinigingen/taakstellingen	0	154	0	0	0
Ombuigingsvoorstellen Sport	Bezuinigingen/taakstellingen	300	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2	0	0	0	0
Kasschuif vervangingsprogramma sportaccommodaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	678	122	-800
Noodsteun exploitanten sportaccommodaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	300	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Groot onderhoud (MJOP)	Reserves	100	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam	Reserves	0	-226	-226	-226	-226
Bestemmingsreserve Kredietrisicoreserve	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Kwaliteitsslag sportcomplexen	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Lokaal Culturele Centra	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Noodfonds	Reserves	0	0	0	0	0
Investerings Fonds Rotterdam - Sportaccommodaties intensivering	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-146	-1.238	-1.228	-1.239	-1.242
Begroting na wijzigingen		-57.762	-53.004	-52.751	-53.928	-54.852

Toelichting financiële bijstellingen

Amendement behoud Duimdrop

Betreft de uitwerking van een aangenomen [amendement](#) (behoud Duimdrop).

Ombuigingsvoorstellen Sport

Vanwege lagere aanvragen/verleningen door verenigingen in verband met de regeling achterstallig onderhoud valt € 300 vrij vanuit de reserve achterstallig onderhoud.

Actualisatie Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf Investerings](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Kasschuif vervangingsprogramma sportaccommodaties

Dit betreft een kasschuif vrijval kapitaallasten in verband met het verschuiven van de besluitvorming van het Integraal Huisvestingsplan Sport naar de Voorjaarsnota 2021.

Noodsteun exploitanten sportaccommodaties

De gevormde reserve bij de Voorjaarsnota 2020 voor de gevolgen van de Coronamaatregelen voor Sport-, Cultuur- organisaties blijkt na tweede inventarisatie niet volledig nodig te zijn. Met deze begrotingswijziging valt de reserve voor € 300 vrij.

Bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP)

De gymzaal Heijlplaat valt onder een investeringsproject van Vastgoed. Vanuit het taakveld Sportaccommodaties wordt voor de gymzaal eenmalig een bedrag van € 100 overgeheveld ten behoeve van akoestische maatregelen.

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam

De inzet op Sportcomplex Olympia is intensief en multifunctioneel gebruik. Hiervoor is een extra bergruimte nodig. In 2020 is hiertoe financiële ruimte vrijgemaakt. Door vertragingen zal deze ruimte pas gerealiseerd worden in 2022. Vanaf 2022 worden de jaarlijkse kapitaallasten onttrokken aan het IFR.

Bestemmingsreserve Kredietrisicoreserve

In verband met actualisatie van de stand van de Kredietrisicoreserves over het solvabiliteitsbeslag van de periode 2016 t/m 2020 kwam naar voren dat een aantal solvabiliteits beslagen van de afgelopen jaren niet verwerkt zijn. Ook kwam naar voren dat het solvabiliteitsbeslag van de Rugby club voorlopig is vervallen. Deze was reeds bij de 1e herziening verwerkt.

Bestemmingsreserve Kwaliteitsslag sportcomplexen

De werkzaamheden van het project op sportpark Noordrand worden in 2020 afgerond. Het bedrag wordt onttrokken aan de bij de jaarrekening 2019 gevormde bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve Lokaal Culturele Centra

Vanwege vertraging in het proces op afstand zetten LCC Romeijnshof wordt het budget voor de herplaatsingskandidaten fsk 4+ toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve Noodfonds

Bij de eerste herziening 2020 is een reserve gevormd voor de gevolgen van de Coronamaatregelen voor Sport-, Cultuur- en organisaties op het gebied van "Sociaal ondernemerschap". Het toen gereserveerde bedrag is nu herverdeeld over de taakvelden die hiermee in verband staan. Ook wordt nu aan de reserve onttrokken zodat hiermee uitvoering kan worden gegeven aan de subsidieregeling voor noodsteun.

Investerings Fonds Rotterdam - Sportaccommodaties intensivering

In 2019 is vanuit het (coalitieakkoord) een bijdrage vanuit het IFR geregeld t.b.v. aanvullende impuls verduurzaming sportaccommodaties 2019-2022. Aangezien sport nog in de opstartfase zat, is besloten deze bedragen te verdelen over de jaren 2020-2022. Op dit moment is een bestedingsvoorstel gedaan ten behoeve van investeringen in kunstgrasvelden. Dit betekent dat er spreiding nodig is ter dekking van de meerjaarlijkse kapitaallasten (10 jaar na ingebruikname). De ingebruikname zal vanaf 2020 gaan plaatsvinden. Vanaf 2021 worden de kapitaallasten berekend.

Technische wijzigingen

In taakveld Sportaccommodaties zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste wijzigingen zijn de overdracht van gymzalen naar het taakveld Sportaccommodaties (structureel -€ 686) en indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (-€ 585 in 2021 tot -€ 604 in 2024). Daarnaast hebben diverse taakveld overstijgende technische verschuivingen plaatsgevonden (€ 54 in 2020 tot € 138 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Sportnota](#)

- [Beleidsplan binnensportvoorzieningen](#)
- [Beleidskader zwemmen](#)
- [Beleidsplan Sportterreinen](#)
- [Besluitvorming verzelfstandiging sportbedrijf](#)

Omschrijving taakveld

Het college staat voor een hoogwaardige, duurzame en goed toegankelijke infrastructuur aan sportvoorzieningen, zodat dit gezamenlijk voorziet in de vraag aan ruimte voor sport en beweging, evenredig verspreid over de stad.

Sportbeleid en activering

Pagina 45

Sportbeleid en activering

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel een leven lang te laten bewegen of sporten.

Benutten kracht van sportevenementen en topsport.

Toekomstbestendige en vitale sportverenigingen en overige sportaanbieders en sportief ondernemerschap.

Lekker Fit! in de Wijk.

Voortgang 2020

Vanaf eind april na de eerste versoepelingen van de lockdown is de sportprogrammering op de diverse courts in de wijken weer snel op gang gekomen. Vanaf september zijn veruit de meeste onderdelen rond sportprogrammering weer op niveau. De inzet en ondersteuning richting sportverenigingen en andere sportaanbieders heeft zich de afgelopen periode gefocust op het vitaal houden en het ondersteunen bij de herstart van het sportaanbod en het uitvoering geven aan de diverse coronaprotocollen. Tegelijk is met sportverenigingen die dat aankonden al wel de eerste inzet op toekomstbestendigheid gepleegd met bijvoorbeeld ontwikkelen van nieuw sportaanbod en flexibele lidmaatschappen. De resterende maanden van 2020 wordt daar weer uitvoeriger op ingezet.

Het jaar 2020 was als Olympisch jaar beoogd met traditioneel minder incidentele evenementen als EK's en WK's. Naast de structurele evenementen als de Marathon, Zesdaagse en het CHIO zou het OKT Waterpolo in 2020 in Rotterdam plaatsvinden. Het coronavirus en de aanpalende maatregelen hebben gigantische impact gehad op de evenementensector. Effectief zijn ongeveer alle evenementen vanaf maart 2020 afgelast of verplaatst.

De coronamaatregelen hebben vanzelfsprekend ook effect op de side events. Minder evenementen betekent automatisch minder side events. Bij evenementen die plaatsvonden voorafgaand aan de coronacrisis, zoals ABN AMRO WTT, zijn wel side events georganiseerd.

De meeste onderdelen van het Lekker Fit programma zijn ondanks het coronavirus volgens planning voortgezet. In de begin maanden, toen de scholen gesloten waren, hebben de activiteiten een korte periode stilgelegen, maar na de versoepelingen is dit conform de richtlijnen weer opgepakt. Het programma loopt hierdoor minimale vertraging op.

Subsidie Noodfonds Corona: deze subsidie biedt noodsteun aan instellingen in de cultuur-en sportsector die door de coronamaatregelen in continuïteitsproblemen zijn geraakt. Het fonds had een looptijd tot 1 september 2020 en is gecontinueerd tot het eind van 2020.

Ontwikkelingen 2021-2024

In Q1 2021 zal er een nieuwe Sportnota komen, waarin het sportbeleid van de gemeente voor een periode van zes jaar zal staan. De verbreding van het Lekker Fit programma zoals beschreven in het programmaplan 2018-2022 'Lekker Fit in de wijk' wordt doorgevoerd. Met deze verbreding verwachten we een gezondere leefstijl voor meer Rotterdamse kinderen te realiseren.

Wat willen we bereiken

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel te laten bewegen of sporten

- Het college wil Rotterdammers een leven lang met plezier laten sporten en bewegen.
- Een aantrekkelijk en passend sportaanbod voor alle levensfasen waarin Rotterdammers zich bevinden. Hierbij is specifiek aandacht voor jeugd in achterstandspositie, ouderen en mensen met een beperking. Naast zorgen voor passend aanbod wordt ook ingezet op toeleiding van de verschillende levensfasen naar het aanbod.

Benutten kracht van sportevenementen en topsport

- Topsport en sportevenementen versterken het sportieve klimaat van de stad. Door keuzes te baseren op het DNA van Rotterdam, stijgt het rendement op terreinen als sportdeelname, economie, maatschappij en imago.
- Sportevenementen en de prestaties van topsporters maken emotie los. Ze brengen grote aantallen Rotterdammers op de been en trekken een internationaal publiek naar de stad. Deze kracht van topsport en sportevenementen wordt benut om Rotterdammers te enthousiasmeren om mee te doen en om trots te zijn op hun stad. Door te kiezen voor sporten die aansluiten bij het DNA van Rotterdam versterken zij het internationale profiel en de bekendheid van Rotterdam.

Toekomstbestendige en vitale sportverenigingen én anders georganiseerde sporten

- Meer vitale en toekomstbestendige sportverenigingen en overige sportaanbieders. Dat betekent onder meer: met een goed vrijwilligersbeleid, voldoende en competent kader, een goede ledenopbouw, financieel gezond, een vernieuwend en passend sportaanbod, flexibele lidmaatschappen, betrokken ouders en een toekomstbestendige en duurzame sportaccommodatie.
- Het college werkt aan een pedagogisch verantwoord, veilig en positief sportklimaat bij sportaanbieders.

Lekker Fit! in de Wijk

Het college gaat door met het programma Lekker Fit! en stelt als ambitie het aantal kinderen met overgewicht in Rotterdam terug te dringen. Ook wil het college gezond gedrag makkelijker en aantrekkelijker maken door onder andere het stimuleren van beweging, gezond eten en terugdringen van diabetes. Met de ambities voor gezondheid en gezond gewicht sluit de coalitie aan bij de doelstelling van het Nationaal Preventieakkoord 'de gezondheid verbeteren van mensen en van Nederland als geheel'.

• Rotterdam zet met het programma 'Lekker Fit! in de wijk 2019-2022' in op een fitte en gezonde generatie kinderen en jongeren in de stad. Het maken van gezonde keuzes wordt de sociale norm in Rotterdam. Waardoor toekomstige generaties in goede gezondheid opgroeien. Waar het vanzelfsprekend is dat kinderen, jongeren en hun ouders verstandige – en minimaal weloverwogen – keuzes maken in hun eigen leefwereld, binnen hun context. Dat betekent dat:

- De jeugd een actieve leefstijl heeft.
 - De jeugd een gezond voedingspatroon heeft.
 - De sociale omgeving van de jeugd gezonde(re) keuzes maakt of aanreikt.
 - De leefomgeving van de jeugd gezonder wordt en uitnodigt tot activiteit.
- Dat doen we samen. Partners in de omgeving van kinderen zijn mede-eigenaar van deze norm en vertalen deze in de eigen activiteiten. Door inzet op preventie voor alle kinderen en ouders in Rotterdam, is het bereik en daardoor de impact groot.

Wat gaan we daar voor doen

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel te laten bewegen of sporten

- We stellen in samenwerking met diverse stakeholders de sportnota 2021+ op en gaan na vaststelling (gepland eind q1) uitvoering geven aan het nieuwe beleid.
- Door Sportregie van het sportbedrijf Rotterdam wordt per levensfasen de sport- en beweeg vraag en behoefte van die levensfase onderzocht en in beeld gebracht
- Sportregie brengt op basis van wijkanalyses de vraag en aanbod naar sportaanbod in een wijk in beeld en probeert vervolgens het aanbod dusdanig te stimuleren dat het aansluit op de vraag van de Rotterdammers

- Het stimuleren jeugd door oa Schoolsportclinics, programmering op Cruijff courts en Krajicek Playgrounds en de schoolsportverenigingen om laagdrempelig kennis te maken met sport en sportverenigingen.
- We werken samen met het programma Rotterdam, ouder en wijzer en ondersteunen gezamenlijk activiteiten om het belang van bewegen voor ouderen en de deelname aan sport- en beweegactiviteiten te vergroten..
- Het college subsidieert de netwerkorganisatie Sport op Maat om de drempels die Rotterdammers met een beperking ervaren om te gaan sporten of bewegen te verlagen.
- We voeren enkele subsidieregelingen uit ten bate van diverse levensfasen en doelgroepen (o.a. ouderensport, sportinitiatieven, aangepast sporten, urban sports, cityLab010)).
- Inzet combinatiefuncties: inzet van diverse functies vanuit de diverse partners in de stad om doelgroepen die achter blijven in sportdeelname te stimuleren richting beweegaanbod.

Benutten kracht van sportevenementen en topsport

- Ook voor 2021 weten we nu al dat de coronapandemie gevolgen heeft voor de evenementenprogrammering. Zo worden de World Police and Fire Games uitgesteld. Ook is het onzeker of het WK Shorttrack dat in maart 2021 gepland staat door kan gaan. Wel zal het OKT Waterpolo plaatsvinden in februari 2021, dit evenement stond eerder in 2020 gepland. Samen met Rotterdam Topsport verkennen we de mogelijkheden om evenementen eventueel in aangepaste vorm te organiseren of om nieuwe evenementen aan te trekken.
- De ambitie hebben om (al dan niet in samenwerking met andere steden) grootschalige topsportevenementen te hosten als de Grand Départ van de Tour de France en de Youth Olympic Games.
- Het verbreden van side events om de impact van topsportevenementen te vergroten.
- Doorontwikkeling Centrum voor Topsport & Onderwijs Metropool (CTO) door een of meer landelijke topsportprogramma's te huisvesten in Rotterdam.
- Meer Rotterdammers betrekken bij (top)sportevenementen.

Toekomstbestendige en vitale sportverenigingen én anders georganiseerde sporten

- Het verder uitvoeren van het in juni 2019 vastgestelde Actieprogramma Verenigingen met voor sportverenigingen de nadruk op de acties: flexibele lidmaatschappen, multisportaanbod, aanbod esports bij verenigingen, nieuwe organisatievormen en de inzet van verenigingsconsulenten.
- We houden het servicepunt voor sportverenigingen, Rotterdam Sportsupport in stand om in te zetten op de vitalisering en toekomstbestendigheid van Sportverenigingen en een pedagogisch en veilig sportklimaat.
- Vanuit het Sportbedrijf Rotterdam (Sportregie) wordt ingezet op het stimuleren van passend aanbod gericht op de behoefte van de Rotterdammers bij sportaanbieders
- We werken verder aan de ontwikkeling en implementatie van aanbod aan esports, VRsports of een vorm van urban sport als aanvulling op keraanbod sportverenigingen. En zetten de methode 'living lab' in om de ontwikkeling van esports te binden aan de sportvereniging van de toekomst.
- We werken aan het vergroten van de bewustwording van het VN-verdrag inzake gelijke rechten voor mensen met een beperking bij sportaanbieders.

Lekker Fit! in de Wijk

- We voeren het programmaplan Lekker Fit! in de wijk 2019-2022 uit bestaande uit vijf programmalijnen:
- Gerichte aanpak op gezonde leefstijl in 20 prioriteitswijken.
- Methoden en kennis worden breed in de stad beschikbaar gesteld en gezonde initiatieven worden ondersteund.
- Inzet op ouders en het jonge kind om zo veel mogelijk jonge kinderen en hun ouders te bereiken.
- De inzet Lekker Fit! Basisonderwijs voor groepen 3 t/m 8 handhaven we op hetzelfde aantal scholen waar dit het meest nodig is. En we verbreden de aanpak naar de groepen 1 tot en met 8. Voor de overige scholen wordt de aanpak Lekker Fit! BO Op Maat ontwikkeld waarmee de scholen een eigen invulling kunnen geven aan gezonde leefstijl en indien nodig op onderdelen ondersteuning van Lekker Fit! krijgen.
- We verbreden de naar tieners. Voor tieners worden interventies ontwikkeld mede op basis van onderzoek bij de doelgroep.
- We formuleren samen met de relevante partners vanuit onderwijs en sport een breed gedragen visie en uitvoeringsstrategie voor bewegen tijdens en na schooltijd op de basisschool.
- In 2021 onderzoekt Lekker Fit! op welke onderdelen van gezonde leefstijl het programma ook effect heeft om de bredere impact (breder dan louter overgewicht onder kinderen) van het programma inzichtelijk te krijgen.
- In 2021 wordt gestart met de implementatie van de wijkaanpak. Deze heeft als doel om meer partijen in de wijken (rondom het kind en de ouders) te betrekken bij het thema gezonde leefstijl. Hiermee beogen wij meer eigenaarschap bij partijen in de wijk te bewerkstelligen en een grotere impact op dit thema te realiseren.

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal vitale sportverenigingen*	Streefwaarde			90%		92%	
	Realisatie	88%					
Aantal leden van sportverenigingen*	Streefwaarde					77.250	
	Realisatie	75.000					
* In het kader van het Actieprogramma Verenigingen wordt opdracht gegeven voor een 0-meting, welke in 2019 zal worden uitgevoerd.							
Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Klanttevredenheid sportprogrammering*							
Schoolsport	Streefwaarde	nvt			PM		
	Realisatie	7,0					
Sportregie	Streefwaarde	nvt			PM		
	Realisatie	7,2					
Lekker Fit!-programma							
Aantal Lekker Fit!scholen	Streefwaarde	94	94	94	94	94	
	Realisatie	94					

0-4 jaar op kinderopvanglocaties	Streefwaarde	145	180	215	250	285
	Realisatie	145				
Kleuteraanpak op LF! en NLF! scholen***	Streefwaarde		95	105	120	138
	Realisatie	75				
* Deze wordt om de drie jaar gemeten, de eerst volgende meting is in 2021						
** Streefwaarden klanttevredenheid 2021 (eerst volgende meting) worden vastgesteld in de eind 2019 af te sluiten meerjarenovereenkomst 2020-2023 tussen gemeente en Sportbedri						
** Lekker Fit! en Niet-Lekker Fit! scholen, de scholen met en zonder een LF! programma in groep 3-8						

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Sportbeleid en activering	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	1.949	2.202	1.822	1.822	1.822	1.822
Bijdragen rijk en medeoverheden	308	465	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	1.641	1.737	1.822	1.822	1.822	1.822
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	15.537	16.333	16.397	16.188	14.226	14.226
Apparaatslasten	4.722	5.443	5.413	5.396	5.396	5.396
Inhuur	45	165	36	36	36	36
Overige apparaatslasten	113	106	133	132	132	132
Personeel	4.564	5.171	5.245	5.228	5.228	5.228
Intern resultaat	-6.624	-7.401	-7.528	-7.428	-7.178	-7.178
Intern resultaat	-6.624	-7.401	-7.528	-7.428	-7.178	-7.178
Programmalasten	17.439	18.292	18.512	18.220	16.008	16.008
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	8.065	9.746	9.993	9.696	7.990	7.990
Kapitaallasten	181	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	26	40	64	66	66	66
Subsidies en inkomensoverdrachten	9.167	8.505	8.455	8.458	7.953	7.953
Saldo voor vpb en reserveringen	-13.588	-14.131	-14.575	-14.366	-12.405	-12.405
Saldo voor reserveringen	-13.588	-14.131	-14.575	-14.366	-12.405	-12.405

Reserves	35	1.250	0	0	0	0
Onttrekking reserves	35	250	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	1.000	0	0	0	0
Saldo	-13.553	-12.881	-14.575	-14.366	-12.405	-12.405

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Sportbeleid en activering		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-13.032	-13.743	-13.427	-12.844	-12.844
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		151	-832	-939	439	439
Ombuigingsvoorstellen Onderwijs	Bezuinigingen/taakstellingen	0	0	0	0	0
Ombuigingsvoorstellen Sport	Bezuinigingen/taakstellingen	180	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	12	0	0	0	0
Kermis Rotterdam	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-180	0	0	0	0
Specifieke Uitkering Sport 2020	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestuursopdracht vastgoed - strategische/integrale vastgoedsturing	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-69	-590	-695	677	677
Bestemmingsreserve Sport gebieden	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	Reserves	0	0	0	0	0
Mutatie rijksbijdrage Combinatiefuncties/buurtssportcoaches.	Taakmutaties	0	-19	-19	-19	-19
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	207	-224	-226	-219	-219
Begroting na wijzigingen		-12.881	-14.575	-14.366	-12.405	-12.405

Toelichting financiële bijstellingen

Ombuigingsvoorstellen Onderwijs

Met ingang van 2022 is er minder budget beschikbaar gesteld voor het programma Lekker Fit.

Ombuigingsvoorstellen Sport

De onderbesteding in 2020 op dit taakveld wordt ingezet voor de ombuigingen.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Kermis Rotterdam

Door de coronamaatregelen heeft de jaarlijkse voorjaarskermis niet plaatsgevonden. Hierdoor zijn er geen opbrengsten uit verhuur op het taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME. De niet gerealiseerde opbrengst wordt gedekt door de onderbesteding op taakveld Sportbeleid en activering.

Specifieke Uitkering Sport 2020

Betreft verlening van de regeling specifieke uitkering stimulering sport voor het jaar 2020 (€ 265) door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Bestuursopdracht Vastgoed – strategische/integrale vastgoedsturing

Binnen de bestuursopdracht vastgoed is gekeken naar integrale sturing binnen dit taakveld. De huidige formatie is ontoereikend om integrale, strategische vastgoed sturing mogelijk te maken. Voor het maken van integrale en toekomstbestendige keuzes is extra capaciteit noodzakelijk. Het college heeft besloten om hiervoor extra middelen beschikbaar te stellen. Dit leidt tot bijstelling in 2020 van € 69, in 2021 € 590 en in 2022 € 695. Deze extra middelen worden terugverdiend in 2023 (€ 677) en 2024 (€ 677).

Bestemmingsreserve Sport gebieden

Dit betreft de onttrekking van de bestemmingsreserve voor het aanleggen van een Cruifcourt in Rozenburg (€ 50)

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds

In 2019 zijn door het Rijk extra middelen toegekend voor het nationaal sportakkoord. De verwachting is dat het bedrag (€ 200) volledig wordt uitgegeven in 2020.

Mutatie rijksbijdragen Combinatiefuncties/Buurtsportcoaches

De afspraken van de Brede Regeling Combinatiefuncties zijn aangepast en verstevigd. Hiermee wordt de zekerheid van de Rijksbijdrage aan buurtsportcoaches voor gemeenten Decembercirculaire gemeentefonds 2019 vergroot. Deze verstevigde afspraken treden in werking vanaf 1 januari 2020 en zullen lopen tot en met 31 december 2022.

Technische wijzigingen

In taakveld Sportbeleid en activering zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De wijzigingen zijn de verschuiving in de formatie van overhead naar primair proces (- € 145), herverdeling budgetten op basis van realisatie (€ 200 in 2020 en - € 115 vanaf 2021), Index (-€ 37 in 2021 en 2022 en -€37 vanaf 2023), en budgetoverheveling voor de centrale strategienpool (€ 70).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Sportnota en implementatieplan](#)
- [Uitvoeringsprogramma Lekker Fit](#)
- [Actieprogramma Verenigingen](#)

Omschrijving taakveld

De inzet is om meer Rotterdammers met plezier te laten sporten en bewegen. Hiertoe ondersteunt het college sportverenigingen en andere organisaties op sport- en beweeggebied, stimuleert het college recreatieve sportbeoefening, sport en bewegen in wijken en buurten en het (top)sportklimaat en zet het in op het binnenhalen van sportevenementen. Hiermee draagt het college ook bij aan andere maatschappelijke doelstellingen, zoals gezondheid, bewonersparticipatie en economie en werkt het aan een vitale en levendige stad.

Toelichting op doelstellingen

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel een leven lang te laten bewegen of sporten

Extra aandacht voor een aantal specifieke doelgroepen: kinderen in achterstandssituaties, ouderen en mensen met een beperking.

Benutten kracht van sportevenementen en topsport

Topsport en sportevenementen versterken het sportieve klimaat van de stad. Door keuzes te baseren op het DNA van Rotterdam, stijgt het rendement op terreinen als sportdeelname, economie, maatschappij en imago.

Toekomstbestendige en vitale sportverenigingen en overige sportaanbieders en sportief ondernemerschap

De inzet is dat sportverenigingen zich gereed maken voor de toekomst door mee te gaan met veranderende ontwikkelingen en een veranderende vraag. Hierdoor moeten sportverenigingen langdurig vitaal worden. In het Actieprogramma Verenigingen zijn hiervoor acties vastgesteld.

Lekker Fit! in de Wijk

Het hoofddoel is om alle kinderen in Rotterdam vanaf 9 maanden voor de geboorte tot en met 12 jaar de basis mee te geven voor een gezonde leefstijl.

Economische zaken

Pagina 46

Economische zaken

Het programma Economische zaken beoogt een sterke Rotterdamse economie door een betere samenwerking van overheid, onderwijs en bedrijfsleven, gericht op een sterkere economische structuur en een grotere arbeidsmarkt. Het programma bestaat uit de taakvelden Economie en Markten. Bij het programma zijn als partners onderwijsinstellingen, ondernemers- en werkgevers(organisaties) betrokken. Als gevolg

van economische impact van Corona zal voor deze ambitie in 2021 een andere, concernbrede inzet nodig zijn. Deze inzet is gericht op herstel en vernieuwing van de Rotterdamse economie.

TAAKVELD 1

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Economie

Dit taakveld bevat de op bedrijven en ondernemers gerichte ondersteuning en dienstverlening zoals het bedrijvenloket, het ondernemersloket, het stimuleren van en onderwijs aan startende ondernemers, het aantrekken en faciliteren van nieuwe bedrijven, het bieden van financiële steunregelingen voor bedrijven en de BIZ-bijdrage.

TAAKVELD 2

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Markten

Het realiseren van voor bezoekers en marktvergunninghouders aantrekkelijke Rotterdamse warenmarkten.

TAAKVELD 3

Economische ontwikkeling

Dit taakveld betreft het versterken van de economische bedrijvigheid door:

Een duurzame en veerkrachtige economie door vanuit de transitiepaden te werken aan cruciale en kansrijke sectoren in de stad

Een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en gebruik makend van duurzaam opgewekte energie

Transformatie van haven en stad. Rotterdam wordt de innoverende maritieme hoofdstad

Herstel en ontwikkeling van een aantrekkelijke stad en vestigingsklimaat

Invulling van de digitale randvoorwaarden waardoor de transitie naar de nieuwe economie kan worden gerealiseerd

TAAKVELD 4

Economische promotie

Dit taakveld bevat activiteiten met als doel het "op de kaart zetten" van de gemeente, waaronder; promotionele activiteiten gericht op het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en nieuwe werkers, het aantrekken van overige instellingen ter versterking van het profiel van de gemeente, investeren in bovenlokale, regionale, landelijke en

internationale kennis- en economische relatienetwerken, promotie van toerisme, beurzen en jaarmarkten en Citymarketing inclusief vermakelijkhedenretributies.

Het programma Economische zaken beoogt een sterke Rotterdamse economie door een betere samenwerking van overheid, onderwijs en bedrijfsleven, gericht op een sterkere economische structuur en een grotere arbeidsmarkt. Het programma bestaat uit de taakvelden Economie en Markten. Bij het programma zijn als partners onderwijsinstellingen, ondernemers- en werkgevers(organisaties) betrokken. Als gevolg van economische impact van Corona zal voor deze ambitie in 2021 een andere, concernbrede inzet nodig zijn. Deze inzet is gericht op herstel en vernieuwing van de Rotterdamse economie.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	Bron	
Functiemenging	%	Streefwaarde	N.v.t. LISA
		Realisatie	55,4% (2019)
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	Streefwaarde	N.v.t. LISA
		Realisatie	133,3 (2019)

Meer informatie over de BBV-indicatoren is te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl

Toelichting BBV-indicatoren

Functiemenging:

De functiemenging geeft de verhouding weer tussen wonen en werken. De economie, vestigingen/ arbeidsplaatsen is harder gestegen dan het aantal woningen/inwoners.

Vestiging van bedrijven:

Het aantal banen per 1.000 inwoners ligt hoger dan het landelijk gemiddelde, echter het aantal vestigingen van bedrijven is lager dan het gemiddelde in Nederland. Dit wordt verklaard doordat Rotterdam bovengemiddeld veel grote bedrijven kent.

De cijfers over 2020 zijn nog niet bekend.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Economische Zaken	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	2.869	2.802	3.021	3.644	3.605	3.521
Bijdragen rijk en medeoverheden	817	665	254	121	83	0

Overige opbrengsten derden	2.050	2.137	2.768	3.523	3.521	3.521
Overige baten	3	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	29.639	38.535	37.126	34.538	28.081	26.830
Apparaatslasten	6.710	7.378	7.820	7.787	7.789	7.674
Inhuur	37	303	253	226	226	226
Overige apparaatslasten	140	143	143	142	144	143
Personeel	6.534	6.932	7.424	7.419	7.419	7.305
Intern resultaat	2.666	2.412	2.436	2.373	2.373	2.373
Intern resultaat	2.666	2.412	2.436	2.373	2.373	2.373
Programmalasten	20.263	28.745	26.870	24.378	17.920	16.783
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	8.836	13.543	16.017	13.839	9.162	8.275
Kapitaallasten	122	110	96	96	96	96
Overige programmalasten	24	85	85	85	85	85
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	11.280	15.007	10.671	10.358	8.577	8.327
Saldo voor vpb en reserveringen	-26.770	-35.733	-34.105	-30.894	-24.476	-23.308
Saldo voor reserveringen	-26.770	-35.733	-34.105	-30.894	-24.476	-23.308
Reserves	1.561	8.929	3.828	3.100	0	0
Onttrekking reserves	2.023	8.929	3.828	3.100	0	0
Toevoeging reserves	462	0	0	0	0	0
Saldo	-25.209	-26.804	-30.276	-27.794	-24.476	-23.308

x

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten hebben hoofdzakelijk betrekking op marktgelden, inschrijfgelden en leges

Lasten

De apparaats- en programmalasten vloeien voort uit de uitvoering van diverse activiteiten en projecten, ten behoeve van de economische stimulering en toezicht, exploitatie en onderhoud van marktterreinen. De interne lasten bestaan uit doorbelastingen overige kosten vanuit andere programma's.

Reserves

De voornaamste onttrekkingen op de reserve hebben betrekking op de reserve Energietransitie. Hiervoor zijn diverse duurzame projecten opgenomen voor de nieuwe economie zoals Waste2Chemical, Rotterdam The Hague Innovation Airport en Versnellen Innovatie MKB goedgekeurd.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop na reserves geeft een redelijk stabiele lijn aan met uitzondering van het begrotingsjaar 2023. Dan worden de intensiveringen op Werklocaties en nieuw ondernemerschap inclusief Rotterdam Circulair stopgezet, vanwege het aflopen van het huidige collegeprogramma.

Bijstellingen per taakveld

Programma / Taakveld	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie
	2020	2020	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024
	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(€)
Economische Zaken	147	5%	-5.390	0%	-2.820	0%	-2.802	0%	-1.634	1%
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	127	5%	-8	0%	-8	0%	-8	0%	27	1%
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	56	5%	-740	238%	60	19%	52	16%	52	16%
Economische ontwikkeling	-267	2%	-4.447	48%	-2.829	30%	-2.808	43%	-1.043	16%
Economische promotie	232	2%	-195	2%	-44	0%	-38	0%	-669	6%
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	127	5%	-8	0%	-8	0%	-8	0%	27	1%
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	56	5%	-740	238%	60	19%	52	16%	52	16%
Economische ontwikkeling	-267	2%	-4.447	48%	-2.829	30%	-2.808	43%	-1.043	16%
Economische promotie	232	2%	-195	2%	-44	0%	-38	0%	-669	6%

Omschrijving programma

Wie fijn wil wonen en werken is gebaat bij een stad die zich aanpast aan de nieuwe ontwikkelingen in de economie. Een stad die ook ruimte blijft bieden voor voldoende plekken om te werken en ondernemen, zodat Rotterdam een inclusieve woon-werkstad blijft. Want elke Rotterdammer verdient een kans om zich door werk te ontwikkelen.

2020 stond in het teken van de Coronacrisis. De coronacrisis heeft grote impact op de Rotterdamse economie. Het ondernemersklimaat is zwaar aangetast en daarmee staat toekomstige economische groei onder druk. De gevolgen voor de Rotterdamse economie zijn fors. Deze verschillen per sector, maar onder meer de horeca, toerisme, de petrochemische industrie, de culturele sector, het maritieme cluster en de specifieke bedrijfspgroepen ZZP'ers, sociaal ondernemers en start-ups & scale ups ondervinden nadelige gevolgen van de contactbeperkende maatregelen voor vraag naar producten, het stil leggen van productie-processen en het tot stilstand komen van de

(internationale) handel. Ook de ontmoetingsfunctie en aantrekkelijkheid van de stad is aangetast. In 2020 wordt een krimp verwacht van de Rotterdamse economie met ruim 6%. Dat betekent dat veel activiteiten van Economie erop gericht zijn op het herstellen van de economie op de korte en lange termijn. Voor de korte en middellange termijn zijn onder andere de volgende *aanvullende* activiteiten reeds in 2020 opgestart:

1. Intensivering van inzet op innovatie ondersteuning van het MKB langs de lijnen van digitalisering, duurzaam en circulair ondernemerschap door voorlichting van het MKB, uitvoeren van bedrijfsscans en het aanbieden van workshops en trainingen;
2. Beschikbaar stellen van vouchers voor het koppelen van startups aan MKB en multinationals voor het opzetten van innovatieprojecten;
3. Intensivering van de samenwerking met Taskforce Retail op de retailopgaven;
4. Het faciliteren van de 1,5 meter economie in sectoren zoals de horeca;
5. Intensivering van de inzet op de Smart Health Tech Campus als aanjager van het LS&H cluster;
6. Ontwikkelen van een druktemeter voor spreiding van bezoekersstromen in de stad;
7. Intensivering van het programma Rotterdam Digitaal door o.a.
 - o Uitvoering handvest Rotterdam Digitaal inclusief digitale spelregels
 - o Opzetten en uitvoeren van het programma platformeconomie
 - o Invoeren antennebeleid en telecommunicatiewet 2021
 - o Faciliteren van de uitrol glasvezel in Rotterdam;
8. Inrichten van een Coronaloket waar ondernemers hun creatieve ideeën kunnen voorleggen en snel uitsluitsel krijgen;
9. Inzet op herstel van de aantrekkingskracht van de stad onder meer door uitbreiding van terrassen in de stad te faciliteren en het uitvoeren van een promotiecampagne gericht op regionale en landelijke bezoekers.

Om in te spelen op de effecten van de Coronacrisis is in samenspraak met stakeholders in de stad en de regio een Herstel- en vernieuwingsagenda Rotterdamse Economie voor de langere termijn opgesteld. Deze agenda moet antwoord geven op de vraag hoe Rotterdam in het post-coronatijdperk het pad terugvindt naar een gezonde, veerkrachtige en onderscheidende economie waarmee ze haar ambities op het gebied van circulariteit, digitaal, energieneutraliteit en inclusiviteit behaalt. De herstel- en vernieuwingsagenda bevat een set aan maatregelen die moeten bijdragen aan deze doelstellingen.

De afgelopen jaren heeft Rotterdam de focus gelegd op de transitie naar een nieuwe economie zoals verwoord in het coalitieakkoord van 2018, gebaseerd op de regionale Roadmap Next Economy. De transities naar een circulaire, duurzame en digitale economie blijven we centraal stellen en willen we zelfs versnellen. Vernieuwen van de economische structuur aan de hand van de transitiepaden is nodig om de economie van de stad en de regio weer van nieuwe impulsen voor economische groei en banengroei te geven en toekomstbestendig te maken. Clusters van sterke bedrijvigheid in Rotterdam en de transitiepaden zijn hier idealiter gezamenlijk aan zet. Rotterdam wil zich (inter)nationaal positioneren als koploper op het gebied van digitalisering, energietransitie en circularisering door concrete voorbeeld-projecten en doorbraken te realiseren. Die lopen dwars door de sterke economische sectoren. Ook voor herstel en vernieuwing is het nodig om te richten op die randvoorwaarden die noodzakelijk zijn voor een hoogwaardig en innovatief vestigingsklimaat voor bedrijven gericht op (de ontwikkeling van) de nieuwe economie. Belangrijke Ingrediënten hiervoor zijn onder meer goed en voldoende human capital, een goede digitale infrastructuur, inzet op sleuteltechnologieën, ruimte voor programmering en ontmoeting, toegang

tot investerend vermogen. De stad moet ruimte bieden voor opschaling, aantrekkelijk zijn voor zowel nationale als internationale bedrijven. Dat draagt allemaal bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

De komende jaren wordt gewerkt aan herstel en vernieuwing van de Rotterdamse economie aan de hand van zes sporen:

1. Human capital: naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt;
2. Brede sectorstructuur: naar een veerkrachtige en weerbare economie;
3. Versnelling transitiepaden (digitaal, energie, circulair): naar vernieuwing van de economie;
4. Aantrekkelijke stad: herstellen van de ontmoetingsfunctie en aantrekkingskracht van de stad;
5. Ondernemerschap en innovatie ecosysteem: herstellen en versnellen van de vernieuwing van de economie;
6. Dienstverlening en launching customer: gemeentelijke dienstverlening en rol als leading en launching customer.

In het komende jaar worden diverse maatregelen binnen de sporen van deze agenda uitgevoerd die bijdragen aan herstel en vernieuwing van de stad zoals:

- Het aanbieden van scholingsvouchers voor het om-, her- en bijscholen van werknemers;
- Versnelling in de ontwikkeling van de Smart health campus in samenwerking met het Erasmus MC;
- Uitvoeren van promotiecampagnes gericht op de toeristische en zakelijke bezoekers in de stad;
- Financiële ondersteuning van innovatieve bedrijven in samenwerking met Innovation Quarter;
- Het transformeren van winkelstraten voor een levendige en aantrekkelijke (binnen)stad;
- Aanbieden van energievouchers aan ondernemers voor verduurzaming.

Bij alle activiteiten die we de komende tijd gaan oppakken ligt de focus op de economische impact en hoe we die kunnen vergroten. Hoe krijgen we bijvoorbeeld Rotterdammers aan het werk in onze 7 stadsprojecten? In 2021 blijven we ook de ontwikkelingen in de economie continu monitoren en bekijken we of onze inzet hierop aangepast moet worden.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Economie Pagina 47

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Economie

Effectieve dienstverlening aan het midden- en klein bedrijf (MKB) en ondernemers op strategisch niveau en op wijk- en bedrijfsniveau

Regeldruk vermindering voor ondernemers

Meer ruimte voor kleine ondernemers

Voortgang 2020

De coronacrisis heeft grote impact op de Rotterdamse economie. Het ondernemersklimaat is zwaar aangetast en daarmee staat toekomstige economische groei onder druk. De gevolgen voor de Rotterdamse economie zijn fors. De economie wordt hard geraakt. De impact verschilt per sector, maar onder meer de horeca, toerisme, de petrochemische industrie, de culturele sector, het maritieme cluster en de specifieke bedrijfspgroepen ZZP'ers, sociaal ondernemers en start-ups & scale ups ondervinden nadelige gevolgen van de contactbeperkende maatregelen voor vraag naar producten, het stil leggen van productieprocessen en het tot stilstand komen van de (internationale) handel. Ook de ontmoetingsfunctie en aantrekkelijkheid van de stad is aangetast. In 2020 wordt een krimp verwacht van de Rotterdamse economie met ruim 6%. Dat betekent dat veel activiteiten van Economie erop gericht zijn op het herstellen van de economie op de korte en lange termijn. Voor de korte en middellange termijn zijn onder andere de volgende aanvullende activiteiten reeds in 2020 opgestart:

- Intensivering van inzet op innovatie ondersteuning van het MKB langs de lijnen vandigitalisering, duurzaam en circulair ondernemerschap;
- Beschikbaar stellen van vouchers voor het koppelen van startups aan MKB en multinationals voor het opzetten van innovatieprojecten;
- Het mogelijk maken van 1,5 mtr economie in sectoren, ruimte voor andere concepten in sectoren waar dit niet haalbaar is;
- Inrichten van een Coronaloket waar ondernemers hun creatieve ideeën; kunnen voorleggen en snel uitsluitsel krijgen.

Om in te spelen op de effecten van de Coronacrisis is in samenspraak met stakeholders in de stad en de regio een [herstel- en vernieuwingsagenda](#) voor de langere termijn opgesteld. De komende jaren wordt gewerkt aan herstel en vernieuwing van de Rotterdamse economie aan de hand van zes sporen.

1. Human capital: naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt;
2. Brede sectorstructuur: naar een veerkrachtige en weerbare economie;
3. Versnelling transitiepaden (digitaal, energie, circulair): naar vernieuwing van de economie;
4. Aantrekkelijke stad: herstellen van de ontmoetingsfunctie en aantrekkingskracht van de stad;
5. Ondernemerschap en innovatie ecosysteem: Herstellen en versnellen van de vernieuwing van de economie;
6. Dienstverlening en launching customer: gemeentelijke dienstverlening en rol als leading en launching customer.

Activiteiten onder dit taakveld wordt ondergebracht bij de sporen van de herstel- en vernieuwingsagenda. In 2021 blijven we de ontwikkelingen in de economie continu monitoren en bekijken we of onze inzet hierop aangepast moet worden.

Wat willen we bereiken

Bij het MKB is zichtbaar en merkbaar dat de transformatie naar de nieuwe economie gemaakt wordt.

Bij het MKB is zichtbaar en merkbaar dat de transformatie naar de nieuwe economie gemaakt wordt: digitaal, circulair, draaiend op duurzame energie en optimaal gebruik makend van de unieke positie van Rotterdam.

Vermindering regeldruk

Minder regeldruk voor Rotterdamse ondernemers om bij te dragen aan een aantrekkelijk ondernemersklimaat

Meer ruimte voor kleine ondernemers

Meer ruimte voor kleine ondernemers en makers op buurt- en wijkniveau, voor bedrijven op bedrijfsterreinen en in winkelgebieden. We helpen ondernemers met kennis en met contacten binnen en buiten de gemeentelijke organisatie.

Wat gaan we daar voor doen

Bij het MKB is zichtbaar en merkbaar dat de transformatie naar de nieuwe economie wordt gemaakt.

- We zorgen voor een sterk MKB-netwerk en richten ons accountmanagement daarop: we zoeken de bedrijven in de stad op, brengen in beeld wat er leeft bij de bedrijven en gebruiken de kennis van bedrijven om de dienstverlening te verbeteren en aan te passen aan de nieuwe economie. Extra aandacht gaat daarbij uit naar gemeentelijke procedures, beleid en projecten: ook deze scherpen we aan, schrappen ze en /of maken ze effectiever;
- We ondersteunen actief bedrijvennetwerken om de samenwerking tussen ondernemers te versterken en cross-overs tussen bedrijven uit verschillende sectoren te stimuleren;
- Aandachtgebieden: zakelijke dienstverlening, Life sciences & health, ICT & creatieve bedrijven, haven & maritieme dienstverlening en horeca, retail & leisure. Daarnaast wordt er accountmanagement voor startups ingezet. Het accountmanagement, het current investor development op de grote en middelgrote internationale bedrijven wordt uitgevoerd door Rotterdam Partners. Hierbij heeft Rotterdam Partners specifieke aandacht voor (internationale) handelsbevordering, expats enzovoort;
- Samen met onze (kennis)partners, waaronder o.a. Hogeschool Rotterdam, MKB Rotterdam, Kamer van Koophandel, VNO-NCW Rotterdam en Rabobank, ontsluiten we informatie, kennis en netwerken voor MKB ondernemers;
- We faciliteren trainingen tegen een gereduceerde prijs om een online winkel op te starten;
- We stimuleren (inspireren - informeren - activeren) MKB bedrijven om digitaal, duurzaam en circulair te ondernemen via het in 2020 gelanceerde MKB010>>next programma. In deze collegeperiode worden 5.000 MKB'ers bereikt.

Vermindering regeldruk

Rotterdam wil een aantrekkelijke stad zijn voor nieuwe en bestaande bedrijven. Soms werkt regelgeving vanuit overheden (landelijk dan wel lokaal) belemmerend om (vernieuwend) te ondernemen. Met het programma Anders Geregeld krijgen ondernemers meer ruimte voor vernieuwend ondernemerschap. Door kleinschalige experimenten en pilots testen we hoe regelgeving anders kan worden toegepast en/of hoe werkprocessen anders kunnen worden ingericht. Als na de experimenteerperiode blijkt dat de effecten positief zijn, schept dat kansen voor ondernemend Rotterdam. Eind dit jaar verschijnt de evaluatie van een aantal experimenten in drie

winkelstraten. Als daaruit blijkt dat de effecten positief zijn, kan dat leiden tot permanente aanpassing van de regels. Samen met ondernemers werken we aan een lokale aanpak met vraag gestuurde experimenten en pilots die meer ruimte bieden voor ondernemerschap. Rotterdam steunt de Tweede Kamer om de Drank- en Horecawet aan te passen en blending/mengvormen retail en horeca structureel mogelijk te maken.

In de coronacrisis is duidelijk geworden dat het bedrijfsleven gebaat is bij een open houding van de gemeente ten opzichte van de noodzaak van bestaande regels. De ervaringen worden meegenomen in toekomstige afwegingen of regels behouden of aangepast moeten worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de inzet op flexibele standplaatsen en uitbreiding van terrassen zoals vanuit Rotterdam Geeft Ruimte zijn toegepast.

Meer ruimte voor kleine ondernemers

We werken aan meer ruimte voor kleine ondernemers en makers op buurt- en wijkniveau, voor bedrijven op bedrijfsterreinen en in winkelgebieden. We helpen ondernemers met kennis en met contacten binnen en buiten de gemeentelijke organisatie door middel van:

- Inzet van bedrijfscontactfunctionarissen (BCF): zij zijn het eerste en vaste aanspreekpunt voor de besturen van de Rotterdamse ondernemersverenigingen. Zij richten zich hierbij op de verenigde ondernemers in winkelgebieden en op bedrijventerreinen. Ondernemers kunnen bij de bedrijfscontactfunctionaris uit hun gebied terecht voor alle kwesties die met ondernemen en economische ontwikkeling te maken hebben. De BCF is hierbij ook de schakel naar de gemeentelijke organisatie en het gemeentebestuur. Onderlinge netwerkvorming wordt met behulp van een aantal bijeenkomsten bevorderd. Ook de BIZ besturen zijn een voorbeeld van dergelijke collectieven;
- De Ondernemersbalie: het centrale loket voor startende en gevestigde ondernemers. De kerntaak is het geven van voorlichting en advies aan (startende) ondernemers over gemeentelijk beleid, wet- en regelgeving, vergunningen, subsidies en bedrijfshuisvesting. De ondernemersbalie is actief betrokken bij het ondernemersportal (ondernemen010) waarin alle belangrijke producten en diensten voor ondernemers zijn opgenomen;
- Er is een subsidie mogelijk voor ondernemerscollectieven, waarbij 50% bijgedragen wordt voor projecten en activiteiten op het gebied van o.a. gebiedspromotie, digitalisering, buitenruimte etc. Hierbij zijn de ambities rond transitie naar de nieuwe economie in de herziene regeling van 2020 opgenomen. In de uitwerking voor 2021 zal dit gecontinueerd worden. Ook sluit dit aan bij de Herstel- en vernieuwingsagenda Rotterdamse Economie.

Ontwikkelingen 2021-2024

Om in te spelen op de effecten van de coronacrisis is in samenspraak met stakeholders in de stad en de regio is de Herstel- en vernieuwingsagenda Rotterdamse Economie voor de langere termijn opgesteld waarbij de komende jaren wordt gewerkt aan herstel en vernieuwing van de Rotterdamse economie aan de hand van zes sporen:

1. Human capital: naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt;
2. Brede sectorstructuur: naar een veerkrachtige en weerbare economie;

3. Versnelling transitiepaden (digitaal, energie, circulair): naar vernieuwing van de economie;
4. Aantrekkelijke stad: herstellen van de ontmoetingsfunctie en aantrekkingskracht van de stad;
5. Ondernemerschap en innovatie ecosysteem: Herstellen en versnellen van de vernieuwing van de economie;
6. Dienstverlening en launching customer: gemeentelijke dienstverlening en rol als leading en launching customer.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	0	0	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	2.437	2.429	3.317	3.309	3.309	3.275
Apparaatslasten	0	1.837	1.881	1.873	1.873	1.839
Inhuur	0	85	71	63	63	63
Overige apparaatslasten	0	20	20	20	20	20
Personeel	0	1.732	1.790	1.790	1.790	1.756
Intern resultaat	1.698	0	168	168	168	168
Intern resultaat	1.698	0	168	168	168	168
Programmalasten	739	592	1.268	1.268	1.268	1.268
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	347	242	953	953	953	953
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	392	350	316	315	315	315
Saldo voor vpb en reserveringen	-2.437	-2.429	-3.317	-3.309	-3.309	-3.275
Saldo voor reserveringen	-2.437	-2.429	-3.317	-3.309	-3.309	-3.275
Reserves	40	40	0	0	0	0
Onttrekking reserves	40	40	0	0	0	0
Saldo	-2.397	-2.389	-3.317	-3.309	-3.309	-3.275

x

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-2.516	-3.309	-3.302	-3.302	-3.302
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		127	-8	-8	-8	27
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	127	-8	-8	-8	27
Begroting na wijzigingen		-2.389	-3.317	-3.309	-3.309	-3.275

Toelichting financiële bijstellingen

Technische wijzigingen

Dit betreffen diverse kleinere technische wijzigingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad](#) - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- [Stadsvisie](#)
- [Verhaal van de stad](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat de op bedrijven en ondernemers gerichte ondersteuning en dienstverlening zoals het bedrijvenloket, het ondernemersloket; het stimuleren van en onderwijs aan startende ondernemers, het aantrekken en faciliteren van nieuwe bedrijven, het bieden van financiële steunregelingen voor bedrijven en de BIZ-bijdrage.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Markten

Pagina 48

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Markten

Het realiseren van aantrekkelijke Rotterdamse warenmarkten voor bezoekers en marktvergunninghouders.

Voortgang 2020

2020 stond tot nog toe in het teken van de coronacrisis. De coronacrisis heeft grote impact op de Rotterdamse economie. Het ondernemersklimaat is zwaar aangetast en daarmee staat de economische groei onder druk. De gevolgen voor de Rotterdamse economie zijn fors. Deze gevolgen verschillen per sector, en ook de kooplieden van de Rotterdamse warenmarkten ondervinden nadelige gevolgen van de coronacrisis en de bijbehorende maatregelen. Zo waren de markten een aantal weken volledig afgelast en staan de markten inmiddels weer in een aangepaste opstelling, met minder kramen en bredere looppaden. Hierdoor zijn er minder marktplaatsen beschikbaar. Wel hebben alle vaste plaatshouders een plek kunnen krijgen op hun markt in de nieuwe coronaopstelling. Vanwege de coronamaatregelen kan de uitwerking van de marktvisie en de daarbij geplande pilots pas naar verwachting in 2021 starten. Samen met de koopman zorgen wij ervoor dat de markt, ook met de verschillende aanpassingen vanwege coronamaatregelen, zo goed mogelijk doorgang kan vinden.

Ontwikkelingen 2021-2024

Nadat de marktvisie is afgerond, gaan wij samen met o.a. de koopman werken aan een drietal pilots om de markt een kwalitatieve impuls te geven. Het streven is om de markt het vliegwiel van de wijk te maken. De pilots zullen zich richten op het stimuleren van het ondernemerschap op de markt, een alternatieve aanpak afval en de sociale rol van de markt in de wijk. De pilots kunnen pas starten op het moment dat de coronamaatregelen het toelaten.

Wat willen we bereiken

Realiseren van aantrekkelijke warenmarkten

- Aantrekkelijke markten
- Divers aanbod
- Meer verkoopwagens
- Veilige en schone markten

Wat gaan we daar voor doen

Realiseren van aantrekkelijke warenmarkten

Het onderzoek naar de staat van de markten is eind december 2019 afgerond. Tijdens het onderzoek is input vanuit de betrokken partijen gevraagd. De resultaten worden verwerkt in een brede visie voor de warenmarkten. Op het moment dat de coronamaatregelen het toelaten zetten we in op het verder uitwerken van de visie waaronder:

- Tegengaan leegstand
- Toelaten nieuwe instroom van kooplieden, zowel structureel als op dagbasis
- Inschrijfbepalking herzien
- Stimuleren nieuwe artikelen
- Stimuleren verkoopwagens middels passend beleid

- Inzet op aanpak afval

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	1.908	1.977	2.719	3.523	3.522	3.522
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	1.905	1.977	2.719	3.523	3.522	3.522
Overige baten	3	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	3.127	2.961	3.147	3.143	3.151	3.151
Apparaatslasten	1.138	1.106	1.382	1.376	1.377	1.377
Inhuur	16	3	3	3	3	3
Overige apparaatslasten	25	35	15	15	16	16
Personeel	1.097	1.068	1.363	1.358	1.358	1.358
Intern resultaat	1.177	1.172	1.186	1.186	1.186	1.186
Intern resultaat	1.177	1.172	1.186	1.186	1.186	1.186
Programmalasten	812	683	580	581	588	588
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	788	598	495	497	503	503
Overige programmalasten	24	85	85	85	85	85
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-1.219	-984	-429	380	372	372
Saldo voor reserveringen	-1.219	-984	-429	380	372	372
Saldo	-1.219	-984	-429	380	372	372

×

Financiële bijstellingen

	2e Herziening	Begroting 2021			
Bijstellingen Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020	-1.040	311	320	320	320

Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		56	-740	60	52	52
Bijstelling Markten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-800	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	4	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	51	60	60	52	52
Begroting na wijzigingen		-984	-429	380	372	372

Toelichting financiële bijstellingen

Bijstelling Markten

In 2019 is besloten om het product markten vanaf 2020 kostendekkend in de begroting op te nemen. Hiervoor moest een positiever resultaat van baten en lasten van € 1,5 mln worden gevonden. Er heeft een grootschalig onderzoek plaatsgevonden naar de kwaliteit van de warenmarkten in Rotterdam. Door uitvoering van diverse maatregelen om de aantrekkelijkheid en de bezetting van de Rotterdamse markten te vergroten, nemen de opbrengsten vanaf 2021 met € 700 toe. Door de bijstelling met € 800 in 2021 wordt de ruimte gecreëerd om de mogelijkheden verder uit te werken om te komen tot kostendekkende markttarieven voor 2022 en verder.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Technische wijzigingen

In dit taakveld zijn er diverse kleinere technische wijzigingen geweest.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Marktreglement 2008](#)
- [Marktverordening 2017](#)
- [Verordening rechten markten](#)

Omschrijving taakveld

Tot het taakveld Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen behoort de op bedrijven en ondernemers (inclusief bedrijven en ondernemers in land- en tuinbouw en veeteelt) gerichte ondersteuning en dienstverlening van de gemeente. In dit Rotterdamse taakveld gaat het om:

- regelen straathandel, markten alsook veemarkten
- marktgelden en staanplaatsgelden markten (via baten categorie 3.7)

Economische ontwikkeling

Dit taakveld betreft het versterken van de economische bedrijvigheid door:

Het versterken van relevante sectoren zoals Maritiem, maakindustrie, Toerisme en Life Sciences & Health;

Stimulering van (samenwerkings-)projecten van onderzoeksinstituten en bedrijven en versterken van de economische structuur gericht op de transitiepaden digitaal, circulair, energie;

Samenwerking met bedrijfsleven en kennis- en onderzoeksinstituten en het ontwikkelen van stedelijke en wijkgerichte economische programma's;

Werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt door uitwerken human capital. Inzet op LWA, aantrekken en behouden van talent zijn hier onder meer onderdeel van.;

Ontwikkelen van een aantrekkelijke stad en vestigingsklimaat.

Voortgang 2020

De coronacrisis heeft grote impact op de Rotterdamse economie. Het ondernemersklimaat is zwaar aangetast en daarmee staat toekomstige economische groei onder druk. De gevolgen voor de Rotterdamse economie zijn fors. De economie wordt hard geraakt. De impact verschilt per sector, maar onder meer de horeca, toerisme, de petrochemische industrie, de culturele sector, het maritieme cluster en de specifieke bedrijfsgroepen ZZP'ers, sociaal ondernemers en start-ups & scale ups ondervinden nadelige gevolgen van de contactbeperkende maatregelen voor vraag naar producten, het stilleggen van productieprocessen en het tot stilstand komen van de (internationale) handel. Ook de ontmoetingsfunctie en aantrekkelijkheid van de stad is aangetast. In 2020 wordt een krimp verwacht van de Rotterdamse economie met ruim 6%. Dat betekent dat veel activiteiten van Economie erop gericht zijn op het herstellen van de economie op de korte en lange termijn. Voor de korte en middellange termijn zijn onder andere de volgende aanvullende activiteiten reeds in 2020 opgestart:

1. Intensivering van inzet op innovatie ondersteuning van het MKB langs de lijnen van digitalisering, duurzaam en circulair ondernemerschap door voorlichting van het MKB, uitvoeren van bedrijfsscans en het aanbieden van workshops en trainingen;
2. Beschikbaar stellen van vouchers voor het koppelen van startups aan MKB en multinationals voor het opzetten van innovatieprojecten;
3. Intensivering van de samenwerking met Taskforce Retail op de retailopgaven;
4. Het faciliteren van de 1,5 meter economie in sectoren zoals de horeca;

5. Intensivering van de inzet op de Smart Health Tech Campus als aanjager van het LS&H cluster;
6. Ontwikkelen van een druktemeter voor spreiding van bezoekersstromen in de stad;
7. Intensivering van het programma Rotterdam Digitaal door o.a.
 - o Uitvoering handvest Rotterdam Digitaal inclusief digitale spelregels
 - o Opzetten en uitvoeren van het programma platformeconomie
 - o Invoeren antennebeleid en telecommunicatiewet 2021
 - o Faciliteren van de uitrol glasvezel in Rotterdam;
8. Inrichten van een Coronaloket waar ondernemers hun creatieve ideeën kunnen voorleggen en snel uitsluitsel krijgen;
9. Faciliteren van herstel van de aantrekkingskracht van de stad onder meer door uitbreiding van terrassen in de stad te faciliteren en het uitvoeren van een promotiecampagne gericht op regionale en landelijke bezoekers.

Om in te spelen op de effecten van de Coronacrisis is in samenspraak met stakeholders in de stad en de regio de [Herstel- en vernieuwingsagenda](#) Rotterdamse Economie voor de langere termijn opgesteld. De komende jaren wordt gewerkt aan herstel en vernieuwing van de Rotterdamse economie aan de hand van zes sporen.

1. Human capital: naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt;
2. Brede sectorstructuur: naar een veerkrachtige en weerbare economie;
3. Versnelling transitiepaden (digitaal, energie, circulair): naar vernieuwing van de economie;
4. Aantrekkelijke stad: herstellen van de ontmoetingsfunctie en aantrekkingskracht van de stad;
5. Ondernemerschap en innovatie ecosysteem: Herstellen en versnellen van de vernieuwing van de economie;
6. Dienstverlening en launching customer: gemeentelijke dienstverlening en rol als leading en launching customer.

Activiteiten onder dit taakveld wordt ondergebracht bij de sporen van de Herstel- en vernieuwingsagenda Rotterdamse Economie. In 2021 blijven we de ontwikkelingen in de economie continu monitoren en bekijken we of onze inzet hierop aangepast moet worden.

Ontwikkelingen 2021-2024

Om in te spelen op de effecten van de coronacrisis is in samenspraak met stakeholders in de stad en de regio een herstel- en vernieuwingsagenda voor de langere termijn opgesteld.

De komende jaren wordt gewerkt aan herstel en vernieuwing van de Rotterdamse economie aan de hand van zes programma's:

1. Human capital: naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt;
2. Brede sectorstructuur: naar een veerkrachtige en weerbare economie;
3. Versnelling transitiepaden (digitaal, energie, circulair): naar vernieuwing van de economie;
4. Aantrekkelijke stad: herstellen van de ontmoetingsfunctie en aantrekkingskracht van de stad;
5. Ondernemerschap en innovatie ecosysteem: Herstellen en versnellen van de vernieuwing van de economie;
6. Dienstverlening en launching customer: gemeentelijke dienstverlening en rol als leading en launching customer.

Activiteiten onder dit taakveld wordt ondergebracht bij de sporen van de herstel- en vernieuwings-agenda. In 2021 blijven we de ontwikkelingen in de economie continu monitoren en bekijken we of onze inzet hierop aangepast moet worden.

Wat willen we bereiken

Herstel naar een duurzame en veerkrachtige economie door werken aan cruciale en kansrijke sectoren in de stad en een toekomstbestendige arbeidsmarkt

Cruciale sectoren zijn onder andere de clusters Life Sciences and Health, maakindustrie, logistiek, digitale dienstverleners en toerisme. Belangrijkste opgaven daarin zijn circulair, digitaal, energie, inclusiviteit en talent. Rotterdamse bedrijven weten talent in de stad te vinden. In de herstel- en vernieuwingsagenda wordt het belang onderschreven van een arbeidsmarkt die aansluit bij de gevraagde vaardigheden in de (nieuwe) economie. Opleidingen leiden op voor die sectoren waar vraag en groei naar is, maar ook leven lang ontwikkelen en het behouden en aantrekken van talent is daarin cruciaal.

Vernieuwing door transitie naar de nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en gebruik makend van duurzaam opgewekte energie

De transitiepaden uit de Roadmap Next Economy (RNE) geven richting aan een aantal samenhangende en elkaar versterkende (systeem)doorbraken op het gebied van digitalisering, energietransitie, circulaire economie, onderwijs en inclusieve samenleving. Nieuw ondernemerschap is daarbij nodig. We stimuleren acquisitie van bedrijven die een belangrijke rol kunnen spelen in de ontwikkeling van deze nieuwe economie en passen in het Rotterdamse DNA. Waar dat kan treden we op als launching customer of brengen we kennis samen van markt en overheid. De nieuwe economie is aantrekkelijk voor talenten, ondernemers en investeerders. De gemeente geeft richting aan deze koers. Ondernemers nemen het voortouw in het ontwikkelen van nieuwe bedrijfsinitiatieven en voeren uit. De gemeente ondersteunt en zet hiervoor diverse instrumenten in. Omdat de economie niet stopt bij de gemeentegrens doet Rotterdam dat samen met de andere gemeenten in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en de provincie Zuid-Holland.

De economische ontwikkeling van Rotterdam hangt sterk samen met een aantal fysieke en maatschappelijke opgaven. Deze opgaven worden in steeds sterkere mate beïnvloed door de digitalisering. De exponent van digitalisering, data, is binnen de economische ontwikkelingen vaak niet goed zichtbaar of herkenbaar, maar van essentieel belang in de zogenaamde data economie. Waar we voor staan is digitalisering op een zinvolle wijze in te zetten zodat het bijdraagt aan de vestigingsvoorwaarden. Digitalisering is een randvoorwaarde voor alle opgaven van deze economische agenda. De gemeente kan stimulator, facilitator of regulator zijn voor nieuwe digitale ontwikkelingen en innovaties.

De beroepsbevolking moet passen bij de toekomstige economie. In Rotterdam is met partijen in de stad een proces afgesproken onder de naam Rotterdams Leer Werk Akkoord. Dit is met name gericht op het formuleren van de eisen aan de toekomstige beroepsbevolking vanuit de toekomstige economie en de

bedrijven. Het scholen van werkenden om aan de toekomstige eisen van de economie en het bedrijfsleven te kunnen voldoen staat daarin centraal.

We blijven inzetten op Rotterdam als de innoverende maritieme hoofdstad

De ambitie is om in 2030 de maritieme hoofdstad van Europa te zijn, wat betekent dat het meest complete en concurrerende maritieme ecosysteem zich in de Rotterdamse regio bevindt. We stimuleren en faciliteren daarom de maritieme economie met o.a. ook maritieme hoofdkantoorfuncties van rederijen en scheepsbouwbedrijven en commodity traders en innovatieve techbedrijven in het Central district.

Om mondiaal concurrerend te kunnen blijven zullen het petrochemisch en energiecomplex als de transport en logistieke functie in het haven-industrieel cluster moeten verduurzamen en digitaliseren. Hiervoor is kennis en kunde nodig van bedrijven, kennisinstellingen en talenten uit de stad en de regio. We zien de energietransitie in het havenindustriecomplex daarom niet alleen als een duurzaamheids- en maatschappelijke opgave, maar vooral ook als een economische opgave.

Herstel en creëren van een aantrekkelijke stad en vestigingsklimaat

De aantrekkelijkheid van Rotterdam is van groot belang voor de ontwikkeling van de economie. Naast de kwaliteit van het woonklimaat is ook de aanwezigheid van voldoende werkgelegenheid (en daarmee samenhangend voldoende ruimte om te kunnen werken) en een aantrekkelijk voorzieningenaanbod (cultuur, retail, horeca, leisure hotels, onderwijs, sport en openbaar groen) een belangrijke factor. Een fijne woonomgeving, waar kinderen sporten, waar het goed samenleven is versterkt de talentontwikkeling en het arbeidspotentieel. Dit geldt zeker voor het aantrekken van hoogopgeleide, creatieve en innovatieve arbeidskrachten en samenhangend daarmee voor internationale bedrijven. Wij willen onze inzet voor het creëren van een aantrekkelijke stad verder verstevigen om aantrekkelijk te blijven voor bedrijven, werknemers, bewoners en bezoekers van de toekomst.

Digitalisering als randvoorwaarde en als onderdeel van herstel en vernieuwing

De economische ontwikkeling van Rotterdam hangt sterk samen met een aantal fysieke en maatschappelijke opgaven. Deze opgaven worden in steeds sterkere mate beïnvloed door de digitalisering. De exponent van digitalisering, data, is binnen de economische ontwikkelingen vaak niet goed zichtbaar of herkenbaar maar wel van essentieel belang in de zogenaamde data economie. Waar we voor staan is digitalisering op een zinvolle wijze in te zetten zodat het bijdraagt aan de vestigingsvoorwaarden. Enerzijds is digitalisering een randvoorwaarde voor alle opgaven van deze economische agenda, anderzijds kan de gemeente stimulator, facilitator of regulator zijn voor nieuwe digitale ontwikkelingen en innovaties.

Wat gaan we daar voor doen

Herstel naar een duurzame en veerkrachtige economie door werken aan cruciale en kansrijke sectoren in de stad en een toekomstbestendige arbeidsmarkt

- We werken samen met het Erasmus MC aan op het opstarten van de Campusorganisatie Smart Health Tech Campus met een campusorganisatie, programmering en een businesscase;
- We verkennen samen met MO en partners als Rotterdam Partners en KHN de mogelijkheden van duurzaam toerisme, dit doen we met de bedrijven in de stad en regio;
- Onder de noemer Revival maakindustrie benutten we de mogelijkheden voor het versterken, faciliteren en aantrekken van bedrijven in de maakindustrie zoals het uitvoeren van een investeringsstrategie voor de Spaanse polder;
- Met W&I en bedrijfsleven samen werken aan een human capital agenda, aansluitend en aanvullend op bestaande inzet. In 2021 worden de in 2019 en 2020 gesloten Leerwerkakkoorden (LWA's) verder uitgewerkt en uitgevoerd. Er zijn diverse LWA's gesloten met bedrijfsleven en onderwijs rond onder andere de haven, MKB en energietransitie gebouwde omgeving. Er wordt nog gewerkt aan LWA's rond Bouw, Facilitair, Transport & Logistiek, Zorg, Horeca en Toerisme.

Vernieuwing door transitie naar de nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en gebruik makend van duurzaam opgewekte energie

Duurzame groei

- Implementeren van de met de partners Rotterdam Partners, IQ en Havenbedrijf in 2019 vastgestelde acquisitie-strategie. Deze is erop gericht om pro-actief internationale bedrijvigheid aan te trekken die bijdraagt aan de transitie naar een nieuwe digitale, circulaire en duurzame economie. We bekijken of internationale acquisitie in 2021 wel passend is gelet op de Covid-19 situatie. We stellen tijdelijk de scope bij naar dichterbij huis en gericht op herstel;
- We zetten extra in op de uitstraling van Rotterdam als innovatielaboratorium met veel plek en ruimte voor start-ups en nieuwe samenwerkingsverbanden met het programma Start-up en Scale-up Rotterdam;
- De rol van lokale overheid als launching customer voor herstel en innovatie geven we vorm, dit doen we gemeentebreed, door bedrijven uit te dagen de benodigde technologieën en diensten gericht in te zetten;
- In 2021 zetten we in op Rotterdam als eerste Nederlandse med tech stad. Digitalisering, robotisering en artificiële Intelligentie bieden kansen voor het verbeteren en verstevigen van deze positie;
- We blijven samenwerken met marktpartijen om 5G, glasvezel en andere IT randvoorwaarden op een verantwoorde manier snel beschikbaar te maken voor iedereen in de stad;
- We faciliteren en ondersteunen een fysieke IT-Campus in Rotterdam Zuid waar iedereen, van jong tot oud, oud, terecht kan om te leren programmeren, en om zich te ontwikkelen in de laatste digitale ontwikkelingen.

We blijven inzetten op Rotterdam als de innoverende maritieme hoofdstad

De gemeente Rotterdam heeft zich de afgelopen jaren met succes gepositioneerd als dé aanjager van de noodzakelijke vernieuwing van de haven economie. Onder regie van de gemeente is een sterk, en nog steeds groeiend publiek privaat netwerk ontstaan met honderden partijen die samenwerken aan

1. De ontwikkeling van een goed vestigingsklimaat voor kansrijke en vernieuwende maritieme bedrijvigheid;
2. De ontwikkeling van een sterk nationaal en internationaal imago van dit cluster als toonaangevende maritieme innovatiehoofdstad. Er wordt geïnvesteerd in het creëren van de juiste randvoorwaarden realisatie van een hoogtechnologische, niet-fossiele haven en maritieme economie, met 12 maritieme groeimarkten. De vele acties die zijn ingezet op om beide doelstellingen te realiseren, slaan neer in diverse programma's van de gemeente en haar partners op het gebied van marketing, acquisitie, lobby, human capital, ruimte, kapitaal en innovatie.

Door de focus op de 12 maritieme groeimarkten, de innovatiekracht van het Zuid Hollandse maritieme cluster, de reeds ingezette verduurzaming en digitalisering binnen de sector en de aanwezigheid van een sterk en op innovatie georiënteerd publiek – privaat netwerk, zal de maritieme sector een belangrijke positie innemen in het herstel van de regio na de Coronacrisis en met succes onze ambities m.b.t. de energietransitie verwezenlijken.

We werken samen met partners aan het internationaal herstelplan maritieme economie.

- Het Merwe-Vierhavengebied, de plek voor de innovatieve maakindustrie, wordt verder ontwikkeld;
- We continueren de inzet op het creëren van een "3e Maasvlakte op het Weena" voor maritieme dienstverlening;
- We ondersteunen het havenbedrijf Rotterdam (HBR) en het havenbedrijfsleven met de majeure energietransitie opgaven en de transitie naar de circulaire economie;
- We geven verdere uitvoering aan projecten klimaattafel energietransitie en circulaire ontwikkeling havengebied. Hierbij ontwikkelen en implementeren we beleidskaders voor (1) bijdrage aan investeringsprojecten in haven en maritieme industrie (2) Inzet op biomassa, walstroom, wind, waterstof, nieuwe brandstoffen, industriepolitiek;
- We organiseren intern en extern de samenwerking aan een toekomstbestendig maritiem cluster, dat internationaal bekendheid geniet als dé meest innovatieve maritieme hoofdstad van Europa. Hiervoor zetten wij ons in een breed publiek-private netwerk in, waarbij we onder andere met de Provincie Zuid-Holland en de Drechtsteden zorgen dat er uitvoering wordt gegeven aan de internationale maritieme hotspot aanpak, regionale maritieme acquisitie en maritieme marketing en communicatie strategie en human capital agenda.

Herstel en creëren van een aantrekkelijke stad en vestigingsklimaat

We verkennen de mogelijkheden van herstel van de aantrekkelijke stad, oa ten aanzien van versterking van de vrijetijdsector (cultuur, sport, festivals en evenementen).

- Samen met stakeholders in de stad zetten we in op het versterken van de bruisende gebieden in de stad en het helpen transformeren naar een hierbij passende functiemix en verduurzamen van commercieel vastgoed;
- Met de uitvoering van het Actieplan Werken in Wijken maken we mogelijk dat er meer ruimte komt voor werkmilieus voor kleine ondernemers en makers op buurt- en wijkniveau. Dat is goed voor de leefbaarheid van de wijken en een oplossing voor de leegstaande "plinten";
- We sturen op het transformeren van niet centraal gelegen winkels (college-indicator 90 panden) en het compacter maken van winkelgebieden door middel van transformatie. Ook zetten we in op het transformeren van niet centraal gelegen bedrijven en overig onroerend goed naar andere functies;
- We sturen op het transformeren van 180.000 m2 incurante kantoorruimte naar woon-eenheden en of andere economische functies samen, met en op initiatief van marktpartijen;
- Verder uitbouwen van de Taskforce Retail Rotterdam. de Taskforce Retail werkt bottom-up vanuit de behoefte van de stakeholders, onder andere retail-ondernemers en vastgoedeigenaren. In een gezamenlijk proces met stakeholders zijn voor de Taskforce de volgende 3 actielijnen bepaald:
 1. Visie en vastgoed;
 2. Organisatie winkelgebieden;
 3. Innovatie, pilots en lobby;
- We zorgen voor voldoende ruimte voor nieuwe en bestaande bedrijven in de stad (werklocaties) door ruimtelijk beleid uit te voeren als uitvoeringsplannen op prioritaire locaties te realiseren.

Digitalisering als randvoorwaarde en als onderdeel van herstel en vernieuwing

Intensivering van het programma Rotterdam Digitaal door o.a.

- Uitvoering handvest Rotterdam Digitaal inclusief digitale spelregels: we verbinden externe en interne partijen aan een integrale aanpak van stedelijke digitaliseringsopgaven en we zetten in op het aantrekken en inzetten van bedrijven in de digitale economie en Smart City toepassingen;
- Opzetten en uitvoeren van het programma platformeconomie;
- Invoeren antennebeleid en telecommunicatiewet 2021;
- Faciliteren van de uitrol glasvezel in Rotterdam;
- Binnen de MRDH werken we aan een gezamenlijke regionale digitale strategie en uitvoeringsagenda, o.a. voor 5G en glasvezel en voor de harmonisering van de aanleg van digitale infrastructuur.

Prestatie-indicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Transformatie kantoren: het (laten)	Streefwaarde (ultimo)	> 45.000 m2	> 90.000 m2	> 135.000 m2	Per 1/11/21	

transformeren en/of onttrekken van tenminste 180.000 m2 bruto vloeroppervlak uit de voorraad kantoren in Rotterdam gedurende de periode van 1 januari 2018 tot 1 november 2021				> 180.000 m2**
	Realisatie	45.000 m2	102.500	159.000 (tm Q2
	cumulatief		m2	2020)
Transformeren van winkels: 4 pilot- gebieden waarvan 3 transformatie gebieden (10 panden per jaar voor een periode van 3 jaar, totaal 90)	Streefwaarde	30	30	30
	Realisatie	n.v.t.	69	123 (tm Q2 2020)
	cumulatief			
Verduurzaming Kantoren	Streefwaarde			
	Realisatie	n.v.t.		
Economische Clusterontwikkeling: investerings, FTE, nieuwe vestigings door inzet fondsmiddelen en inzet van de gemeente	Streefwaarde			€ 700 mln investerings / 2000 FTE / 50 nieuwe vestigings additioneel
	Realisatie	n.v.t.	€ 247 mln	€ 607 mln
	cumulatief		uitgelokte	uitgelokte
			investerings 1586	investerings
			FTE	2395 FTE
			156 vestigings	175 vestigings (tm Q2 2020)
MKB RNE proof: In deze collegeperiode worden er minimaal 5000 MKB'ers gesproken, waarbij de mogelijkheden van de nieuwe economie voor hun bedrijfsvoering worden belicht	Streefwaarde			5.000
	Realisatie	185	779	1.516 (tm Q2
	cumulatief			2020)

Toelichting indicatoren

Transformatie kantoren

We sturen op het transformeren van 180.000 m2 kantoorruimte naar wooneenheden en andere economische functies, samen met en op initiatief van marktpartijen. Cumulatief is 109.000 m2 bruto vloeroppervlak (bvo) kantoorruimte getransformeerd, met name naar wooneenheden tot en met Q1 2020. Dit is opgebouwd uit 45.000 m2 bvo in 2018, 57.500 m2 in 2019 en 6.500 m2 in het eerste kwartaal van 2020.

Transformatie winkels

In Q 2 2020 zijn er 35 transformaties gerealiseerd en enkele tientallen zijn nog in voorbereiding. Dat maakt een totaal van 123 gerealiseerd sinds de start van de pilots.

Transformatie van kantoren en retail zal alleen maar in belang toenemen. Gelet op de huidige situatie, waarbij de kans op nog meer leegstand toeneemt, zal de opgaven rond transformatie alleen maar groter worden. De collegetargets zullen waarschijnlijk worden gehaald.

Verduurzaming Kantoren

Verduurzaming van Rotterdamse kantoren om in 2022 tenminste te voldoen aan Energielabel C: na het inventariseren van de huidige energielabels starten we een campagne richting eigenaren om ze bewust te maken van hun verantwoordelijkheid in deze verbeteringsopgave zodat ze stappen gaan ondernemen hierin:

- Op basis van de verduurzaming intentie in het Convenant Kantoren Transformatie onderzoeken we binnen de prioritaire concentratiegebieden met de eigenaren welke actie nodig zijn om deze intentiesuit te voeren en maken we afspraken hierover;
- De Pilot WKO (Warmte koude opslag) in het Rotterdam Central District is gerealiseerd in 2020. In een tijdlijn zijn voor de verschillende gebouwen de momenten opgenomen waarop deze eigenaren kunnen instappen in de aansluiting op het WKO systeem. Voor de gebouwen Delftse Poort en het nieuw te bouwen Treehouse wordt de aansluiting uitgewerkt.

Economische clusterontwikkeling

Bovenstaande cijfers zijn tot stand gekomen door uitgelokte private investeringen in de clusters om een versnellingsimpuls te geven naar een nieuwe economie, waarbij de gemeente samenwerkt met onder meer Innovation Quarter en Rotterdam Partners.

De ambitie om zoveel mogelijk investeringen uit de markt te halen blijft overeind. Of de streefwaarden van de investeringen in 2022 gehaald worden is door de huidige economische situatie onzeker. Uitspraken doen over wat wel haalbaar is overigens ook. Het principe dat we als gemeente inzetten op het uitlokken van private investeringen, vestigingen en nieuwe banen, gericht op de nieuwe economie blijft staan, ook als we werken aan een veerkrachtig en duurzaam herstel.

MKB RNE proof maken

In beide gevallen gaat het om het faciliteren van zowel nieuwe als bestaande ondernemers op die terreinen die voor de economische transitie relevant zijn: digitaal, circulair en energieneutraal.

Inmiddels zijn we gestart met het programma MKB010>>next met als doel samen met partners door inspireren-informer- activeren 5.000 MKB-bedrijven te bereiken teneinde ze te stimuleren om digitaal, duurzaam en circulair te ondernemen. Samen met onze partners zorgen we dat aanwezige kennis, middelen en netwerken zo laagdrempelig mogelijk worden aangeboden om het Rotterdamse MKB vooruit te helpen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Economische ontwikkeling	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	961	775	253	121	83	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	817	665	254	121	83	0
Overige opbrengsten derden	145	110	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	12.682	19.984	17.504	15.437	9.479	7.630
Apparaatslasten	5.573	3.415	3.514	3.499	3.499	3.438
Inhuur	21	167	140	125	125	125
Overige apparaatslasten	114	77	97	97	97	96
Personeel	5.437	3.171	3.277	3.277	3.277	3.216
Intern resultaat	-1.600	626	613	613	613	613
Intern resultaat	-1.600	626	613	613	613	613
Programmalasten	8.709	15.942	13.378	11.326	5.367	3.580
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	6.021	10.953	11.519	9.777	5.093	3.306
Overige programmalasten	-2	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.690	4.989	1.859	1.549	274	274
Saldo voor vpb en reserveringen	-11.720	-19.209	-17.251	-15.317	-9.396	-7.631
Saldo voor reserveringen	-11.720	-19.209	-17.251	-15.317	-9.396	-7.631
Reserves	1.983	7.989	3.528	3.100	0	0
Onttrekking reserves	1.983	7.989	3.528	3.100	0	0
Saldo	-9.737	-11.220	-13.723	-12.217	-9.396	-7.631

x

Financiële bijstellingen

	2e Herziening	Begroting 2021			
Bijstellingen Economische ontwikkeling	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020	-10.952	-9.276	-9.388	-6.588	-6.588
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021	-267	-4.447	-2.829	-2.808	-1.043

Amendement terrasvouchers Rotterdamse horeca	Intensiveringen	0	-220	0	0	0
Digitale voorbeeldstad 2025	Intensiveringen	0	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Herstelplan Economie korte termijn	Intensiveringen	0	-2.605	-1.200	-1.200	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	19	0	0	0	0
Smart City	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-500	-500	-500	0
Bestemmingsreserve Co-financiering Europese projecten	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Werklocaties	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-286	-122	-129	-108	-43
Begroting na wijzigingen		-11.220	-13.723	-12.217	-9.396	-7.631

Toelichting financiële bijstellingen

Amendement terrasvouchers Rotterdamse horeca

Betreft een aangenomen [amendement](#) (terrasvouchers) in het kader van de motie Koers van de Stad.

Digitale voorbeeldstad 2025

In het kader van de herstelmaatregelen van het programma Rotterdam Sterker Door worden maatregelen voor Rotterdam Digitale voorbeeldstad 2025 / CDO-Office uitgevoerd.

Herstelplan Economie korte termijn

In het kader van de herstelmaatregelen van het programma Rotterdam Sterker Door wordt de maatregel voor het stimuleringsbudget bezoekers, congressen en bedrijven uitgevoerd.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Smart City

In het licht van de impact op de coronamaatregelen wordt nu versneld ingezet op digitalisering van MKB en Retail en op kansen om met digitalisering economische en maatschappelijke opgaven op te lossen. Om die reden zijn de bijbehorende budgetten van € 500 voor de jaren 2021 tot 2023 op het taakveld Economische ontwikkeling begroot i.p.v. op het taakveld Economische promotie.

Bestemmingsreserve Co-financiering Europese projecten

Aan het Europese project EdiCitNet is cofinanciering toegezegd van € 75. Dit wordt gedekt uit deze bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve Energietransitie

Het uitvoeringsplan Energietransitie is geactualiseerd en in de begroting 2020 en verder opgenomen. Voor 2021-2022 zijn er in totaal 36 lopende en 15 nieuwe programma's en projecten, die gemeentebreed gedekt worden door het Energietransitiebudget. Meer gedetailleerde informatie over de Energietransitie en haar projecten is opgenomen in de paragraaf Energietransitie.

Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn

Om de stuur- en beheersinformatie over de impact van COVID op de organisatie goed inzichtelijk te maken wordt het budget inzake de inzet op de druktemeter Binnenstad, Vouchers voor ondernemers en versnelling digitalisering Retail en MKB overgeheveld naar aparte kostendragers voor COVID-19.

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds

Conform de goedgekeurde verlenging van de cofinanciering van het EU project Scale Up is de looptijd met 2 jaar verlengd tot en met 2021. Hiermee is de financiering van de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds - Pieken in de Delta met € 150 doorgeschoven naar 2020.

Bestemmingsreserve Werklocaties

De inzet op het creëren van een Eigenarencollectief met een gedeelde visie op branchering/ profiel van de straat wordt gefinancierd uit de bestemmingsreserve Werklocaties, Noorderboulevard (van € 80 in 2021 tot € 30 in 2023).

Technische wijzigingen

Dit betreffen diverse kleinere technische wijzigingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Atelier en Broedplaatsenbeleid 2017-2021](#)
- [Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- [De Nieuwe Transformatie Aanpak kantoren Rotterdam 2016-2020](#)
- [De Nieuwe Transformatie Aanpak winkels Rotterdam 2016-2020](#)
- [Havenvisie 2030](#)
- [Havenvisie 2030: Voortgangsrapportage 2017](#)
- [Het Rotterdamse coffeeshopbeleid 2013](#)
- [Horecagebiedsplan 2017-2019](#)
- [Horecanota Rotterdam 2017-2021](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- [Meerjarenperspectief en uitvoeringsprogramma Warenmarkten](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam](#) (Drift rapport)
- [Nota prostitutie en seksbranche 2015](#)
- [Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad](#) - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- [Strategiedocument Food & The City](#) - Stimuleren van stadslandbouw in en om Rotterdam
- [Structuurvisie Stadshavens](#)
- [Update Economische Visie Rotterdam 2020. Koers houden, doorpakken en uitvoeren.](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- [Visie en strategie Rotterdam Makers District](#)
- [REO Navigator Werklocaties Rotterdam 2015-2025](#)

- [Detailhandelsnota Rotterdam \(2017\)](#)
- [Nota Kantoorruimte \(2019\)](#)
- [Nota bedrijfsruimte \(2019\)](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld betreft het versterken van de economische bedrijvigheid door:

- Het versterken van relevante sectoren zoals Maritiem, maakindustrie, Toerisme en Life Sciences & Health;
- Stimulering van (samenwerkings-)projecten van onderzoeksinstituten en bedrijven en versterken van de economische structuur gericht op de transitiepaden digitaal, circulair, energie;
- Samenwerking met bedrijfsleven en kennis- en onderzoeksinstituten en het ontwikkelen van stedelijke en wijkgerichte economische programma's;
- Werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt door uitwerken human capital agenda. inzet op LWA, aantrekken en behouden van talent zijn hier onder meer onderdeel van;
- Ontwikkelen van een aantrekkelijke stad en vestigingsklimaat.

Economische promotie

Pagina 50

Economische promotie

Rotterdam heeft een economische stedelijke identiteit welke ruimte biedt voor bedrijven om zich in Rotterdam thuis te voelen

Voortgang 2020

De coronacrisis heeft grote impact op de Rotterdamse economie. Het ondernemersklimaat is zwaar aangetast en daarmee staat toekomstige economische groei onder druk. De gevolgen voor de Rotterdamse economie zijn fors. De economie wordt hard geraakt. De impact verschilt per sector, maar onder meer de horeca, toerisme, de petrochemische industrie, de culturele sector, het maritieme cluster en de specifieke bedrijfspgroepen ZZP'ers, sociaal ondernemers en start-ups & scale ups ondervinden nadelige gevolgen van de contactbeperkende maatregelen voor vraag naar producten, het stilleggen van productieprocessen en het tot stilstand komen van de (internationale) handel. Ook de ontmoetingsfunctie en aantrekkelijkheid van de stad is aangetast. In 2020 wordt een krimp verwacht van de Rotterdamse economie met ruim 6%. Dat betekent dat veel activiteiten van Economie erop gericht zijn op het herstellen van de economie op de korte en lange termijn. Voor de korte en middellange termijn zijn onder andere de volgende aanvullende activiteiten reeds in 2020 opgestart:

1. Beschikbaar stellen van vouchers voor het koppelen van startups aan MKB en multinationals voor het opzetten van innovatieprojecten;
2. Het uitvoeren van een promotiecampagne gericht op de regionale en landelijke bezoekersmarkt.

Ontwikkelingen 2021-2024

Om in te spelen op de effecten van de coronacrisis is in samenspraak met stakeholders in de stad en de regio een [herstel- en vernieuwingsagenda](#) voor de langere termijn opgesteld.

De komende jaren wordt gewerkt aan herstel en vernieuwing van de Rotterdamse economie aan de hand van zes sporen:

1. Human capital: naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt;
2. Brede sectorstructuur: naar een veerkrachtige en weerbare economie;
3. Versnelling transitiepaden (digitaal, energie, circulair) naar vernieuwing van de economie;
4. Aantrekkelijke stad: herstellen van de ontmoetingsfunctie en aantrekkingskracht van de stad;
5. Ondernemerschap en innovatie ecosysteem: Herstellen en versnellen van de vernieuwing van de economie;
6. Dienstverlening en launching customer: gemeentelijke dienstverlening en rol als leading en launching customer.

Activiteiten onder dit taakveld wordt ondergebracht bij de sporen van de herstel- en vernieuwingsagenda. In 2021 blijven we de ontwikkelingen in de economie continu monitoren en bekijken we of onze inzet hierop aangepast moet worden.

Wat willen we bereiken

Een optimaal vestigingsklimaat voor bedrijven, congressen en talent. Nationale en internationale bedrijven kennen de stedelijke identiteit van Rotterdam en maken om die reden gebruik van Rotterdam of overwegen om zich er te gaan vestigen.

Wat gaan we daar voor doen

- Ontwikkelen van een economische stedelijke identiteit en deze samen met de partners Innovation Quarters en Rotterdam Partners omzetten in een marketing en acquisitie;
- We zetten in op het binnen halen van innovatieve beurzen en congressen, al dan niet digitaal en zoeken naar innovatieve mogelijkheden passend binnen de Covid-19-situatie, en bouwen de internationale site www.rotterdaminnovationcity.com verder uit als etalage en centraal contactpunt voor innovatie binnen de gemeente;
- We versterken het economisch vestigingsklimaat in de Metropoolregio Den Haag (MRDH) door middel van een stevige digitale agenda waarin wordt gewerkt aan gemeente-overstijgende digitale voorwaarden met betrekking tot digitale infrastructuren (glasvezel en 5G), kennisdeling, fieldlabs en datacenters;
- We versterken het innovatie ecosysteem in stad en regio, onder andere door inzet van en samenwerking met Venture Cafe, Blue city, CIC, ECE, grote bedrijven en kennisinstellingen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Economische promotie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	0	50	50	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	0	50	50	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	11.393	13.161	13.158	12.648	12.142	12.774
Apparaatslasten	0	1.020	1.044	1.040	1.040	1.021
Inhuur	0	47	39	35	35	35
Overige apparaatslasten	0	11	11	11	11	11
Personeel	0	961	994	994	994	975
Intern resultaat	1.391	613	470	406	406	406
Intern resultaat	1.391	613	470	406	406	406
Programmalasten	10.002	11.529	11.643	11.202	10.696	11.347
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.681	1.750	3.051	2.613	2.613	3.513
Kapitaallasten	122	110	96	96	96	96
Overige programmalasten	1	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	8.197	9.668	8.497	8.493	7.988	7.738
Saldo voor vpb en reserveringen	-11.393	-13.111	-13.108	-12.649	-12.143	-12.774
Saldo voor reserveringen	-11.393	-13.111	-13.108	-12.649	-12.143	-12.774
Reserves	-462	900	300	0	0	0
Onttrekking reserves	0	900	300	0	0	0
Toevoeging reserves	462	0	0	0	0	0
Saldo	-11.855	-12.211	-12.808	-12.649	-12.143	-12.774

x

Financiële bijstellingen

2e Herziening

Begroting 2021

Bijstellingen Economische promotie		Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2020	2021	2022	2023	2024
Eerste Herziening 2020		-12.443	-12.613	-12.605	-12.105	-12.105
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		232	-195	-44	-38	-669
Herstelplan Economie korte termijn	Intensiveringen	0	-150	0	0	0
Placemaking en opzetten campusorganisatie	Intensiveringen	0	-400	-400	-400	-400
Smart City	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	500	500	500	0
Bestemmingsreserve Brexit	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	Reserves	-100	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	332	-145	-144	-138	-269
Begroting na wijzigingen		-12.211	-12.808	-12.649	-12.143	-12.774

Toelichting financiële bijstellingen

Herstelplan Economie korte termijn

In het kader van de herstelmaatregelen van het programma Rotterdam Sterker Door wordt de maatregel voor Mobility Campus uitgevoerd.

Placemaking en opzetten campusorganisatie

In het kader van de herstelmaatregelen van het programma Rotterdam Sterker Door wordt de maatregel voor Placemaking en opzetten campusorganisatie uitgevoerd.

Smart City

In het licht van de impact op de coronamaatregelen wordt nu versneld ingezet op digitalisering van MKB en Retail en op kansen om met digitalisering economische en maatschappelijke opgaven op te lossen. Om die reden zijn de bijbehorende budgetten van € 500 voor de jaren 2021 tot 2023 op het taakveld Economische ontwikkeling begroot i.p.v. op het taakveld Economische promotie.

Bestemmingsreserve Brexit

In 2020 verwachten we voor de Brexitmaatregelen € 300 nodig te hebben van het totale budget in de bestemmingsreserve voor de Brexit. Omdat de implementatie van de Brexit en de gevolgen daarvan, ook in relatie tot maatregelen omtrent COVID-19, in 2021 niet helemaal voorspelbaar is, stellen we voor om de bestemmingsreserve met het restant budget van € 300 in 2021 aan te houden.

Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn

Om subsidie te kunnen verstrekken aan Rotterdam Partners t.b.v. Recovery Leisure wordt zowel programmabudget (€ 100) als dekking vanuit de bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona (€ 400) overgeheveld vanuit taakveld Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie naar het taakveld Economische promotie.

Technische wijzigingen

Dit betreffen diverse kleinere technische wijzigingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam](#) (Drift rapport)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad](#) - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- [Stadsvisie](#)
- [Verhaal van de stad](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat activiteiten met als doel het "op de kaart zetten" van de gemeente, waaronder; promotionele activiteiten gericht op het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en nieuwe werkers, het aantrekken van overige instellingen ter versterking van het profiel van de gemeente, investeren in bovenlokale, regionale, landelijke en internationale kennis- en economische relatienetwerken, promotie van toerisme, beurzen en jaarmarkten en Citymarketing.

Maatschappelijke ondersteuning

Pagina 51

Maatschappelijke ondersteuning

We streven naar een stad in balans.

We geven ruimte aan zelfredzame Rotterdammers.

Rotterdammers leveren naar vermogen een bijdrage aan de samenleving.

We staan klaar voor hen die extra (financiële) ondersteuning nodig hebben.

(Nieuwe) Rotterdammers doen mee naar vermogen.

We streven er naar dat jongeren veiliger, gezonder en kansrijker opgroeien.

TAAKVELD 1

Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk

Iedereen doet mee naar vermogen: Rotterdammers leveren een tegenprestatie naar vermogen, die ze zelf mogen invullen in de vorm van mantelzorg, vrijwilligerswerk, taalcursus, beweegtraining of eerst werken aan persoonlijke problematiek.

Jongerenloket: het begeleiden van jongeren naar werk en/of onderwijs.

Jongerenloket: Rotterdamse jongeren (onder 27 jaar) gaan pas van school als zij een baan hebben.

Jongerenloket: Wij helpen jonge statushouders (onder 27 jaar) aan werk, helpen hen om zich daarop voor te bereiden of begeleiden hen naar school.

TAAKVELD 2

Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding

Doorbreken van de vicieuze cirkel van armoede

TAAKVELD 3

Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening

Voor 2022 is voor 15.000 Rotterdammers met financiële problemen een individueel ondersteuningsplan opgesteld

TAAKVELD 4

Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen

Het actief bestrijden van laaggeletterdheid door het aanbieden van kwalitatief goede en toegankelijke trajecten.

TAAKVELD 5

Samenkracht en burgerparticipatie

Nieuw Rotterdams Welzijn: Rotterdammers zijn zelfredzaam en weten goed hun eigen talenten en die van hun sociale omgeving te benutten.

Integratie en Samenleven: In Rotterdam vinden we het belangrijk dat alle mensen meedoen en dat we samen met alle Rotterdammers werken aan een ontspannen samenleving, met de Nederlandse waarden waaronder vrijheid en gelijkwaardigheid als fundament en beheersing en kennis van de Nederlandse taal als fundament.

Statushouders: Een vernieuwde aanpak voor Rotterdamse statushouders, die zich richt op alle basiscomponenten om te komen tot succesvolle participatie in de samenleving: woning, scholing, zorg en toeleiding naar werk.

Minderjarige Rotterdammers: kinderen en jongeren groeien kansrijker, veiliger en gezonder op.

Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Maatschappelijke Ondersteuning	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	21.711	18.757	19.633	19.863	17.656	17.398
Bijdragen rijk en medeoverheden	14.198	10.568	11.195	11.424	9.210	8.952
Financieringsbaten	228	239	240	240	240	240
Overige opbrengsten derden	7.085	7.950	8.199	8.199	8.207	8.207
Overige baten	200	1	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	196.141	213.077	216.319	209.387	187.995	186.310
Apparaatslasten	45.611	48.352	46.050	45.546	45.012	43.650
Inhuur	7.605	5.805	2.043	2.057	1.416	1.416
Overige apparaatslasten	1.112	980	1.277	1.273	1.769	1.769
Personeel	36.894	41.566	42.730	42.216	41.827	40.465
Intern resultaat	3.298	2.388	1.031	1.031	1.031	1.031
Intern resultaat	3.298	2.388	1.031	1.031	1.031	1.031
Programmalasten	147.232	162.337	169.237	162.809	141.952	141.629
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	59.477	68.678	74.558	71.389	61.650	61.392
Kapitaallasten	278	70	0	0	0	0
Overige programmalasten	369	113	86	86	86	86

Sociale uitkeringen	37.370	37.245	38.250	37.978	28.348	28.348
Subsidies en inkomensoverdrachten	49.738	56.231	56.343	53.356	51.867	51.802
Saldo voor vpb en reserveringen	-174.430	-194.319	-196.686	-189.524	-170.338	-168.911
Saldo voor reserveringen	-174.430	-194.319	-196.686	-189.524	-170.338	-168.911
Reserves	428	2.646	0	0	0	0
Onttrekking reserves	428	2.796	0	0	0	0
Toevoeging reserves	0	150	0	0	0	0
Saldo	-174.002	-191.674	-196.686	-189.524	-170.338	-168.911

x

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten op het programma Maatschappelijke Ondersteuning betreffen voornamelijk opbrengsten uit de verkoop van de Rotterdampas en ESF (Europees Sociaal Fonds)-bijdrage ten behoeve van de dekking van de personele lasten bij het Jongerenloket.

Lasten

Het grootste deel van de programmalasten wordt besteed aan het Nieuw Rotterdams Welzijn. Dit heeft ten doel het versterken van de wijknetwerken en het bieden van meer mogelijkheden om bewoners te ondersteunen zonder een maatwerkvoorziening te verstrekken. Daarnaast wordt een deel ingezet voor armoedebestrijding, waaronder individuele verstrekkingen, armoedebelid, schulddienstverlening en kwijschelding van afvalstoffenheffing. Verder worden middelen ingezet ten behoeve van integratie, taal en jeugd.

Meerjarig verloop

De baten blijven gedurende de jaren 2020 tot en met 2024 ongeveer op hetzelfde niveau. De lasten nemen vanaf het jaar 2022 af vanwege afloop van de middelen uit het coalitieakkoord.

Bijstellingen per taakveld

Programma / Taakveld	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie
	2020	2020	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024
	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(€)
Maatschappelijke Ondersteuning	-2.567	1%	-8.664	2%	-9.236	11%	-13.079	24%	-11.652	15%
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	-224	1%	314	2%	-1.707	11%	-3.655	24%	-2.265	15%
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	695	1%	-1.304	2%	-331	1%	-2.298	5%	-2.298	5%

Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening	58	0%	-443	2%	-513	3%	-508	3%	-508	3%
Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	-78	2%	-102	2%	-102	2%	-69	4%	-69	4%
Samenkracht en burgerparticipatie	-3.018	3%	-7.129	8%	-6.583	8%	-6.549	8%	-6.512	8%
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	-224	1%	314	2%	-1.707	11%	-3.655	24%	-2.265	15%
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	695	1%	-1.304	2%	-331	1%	-2.298	5%	-2.298	5%
Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening	58	0%	-443	2%	-513	3%	-508	3%	-508	3%
Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	-78	2%	-102	2%	-102	2%	-69	4%	-69	4%
Samenkracht en burgerparticipatie	-3.018	3%	-7.129	8%	-6.583	8%	-6.549	8%	-6.512	8%

Omschrijving programma

Dit programma richt zich op veel verschillende vormen van maatschappelijke ondersteuning.

De gemeente streeft naar balans in de stad, waarin mensen samenleven, samenwerken en meedoen naar vermogen en waarin iedereen de Nederlandse taal voldoende spreekt en verstaat. Rotterdammers erkennen en respecteren de verschillen tussen mensen; gelijkwaardigheid en vrijheid zijn belangrijke waarden. Wij gaan voor méér kansengelijkheid, minder risico om in armoede terecht te komen en meer kansen voor Rotterdammers om uit armoede te komen.

Zelfredzame Rotterdammers krijgen de ruimte om hun talenten en de sociale omgeving te benutten. Daar waar extra (financiële) ondersteuning nodig is, staat de gemeente klaar. Een samenleving waarin men omziet naar elkaar. Daarom ondersteunt de gemeente dat inwoners informele zorg en ondersteuning, waaronder mantelzorg, verlenen. Specifieke aandacht is er voor jongeren en ouderen. We streven er naar dat jongeren veiliger, gezonder en kansrijker opgroeien. Voor ouderen wordt de integrale inzet vorm gegeven in het Masterplan ouderen.

We gaan uit van de kracht van Rotterdammers, ook als zij niet zelfredzaam zijn. Rotterdammers weten zich gezien. Het streven is dat iedereen zijn talent ontwikkelt, leert en/of werkt, of op een andere manier maatschappelijk participeert als leren of werken niet kan. Rotterdammers leveren daarom een tegenprestatie naar vermogen. We zetten in op kansen voor kinderen en jongeren, door begeleiding naar werk en/of onderwijs en door financiële ondersteuning voor sport, cultuur en uitjes, als ouders daar zelf niet voldoende middelen voor hebben. Stevige inzet vindt ook plaats op het verminderen van het aantal huishoudens in armoede en op het vergroten van financiële zelfredzaamheid van Rotterdammers.

We vinden het belangrijk dat Rotterdammers mee kunnen doen. We zetten daarom actief in op het bestrijden van laaggeletterdheid door het aanbieden van kwalitatief goede en toegankelijke trajecten. We werken aan een ontspannen samenleving, met Nederlandse waarden als basis.

Voor nieuwe Rotterdammers zetten we in op de basiscomponenten om te komen tot succesvolle participatie in de samenleving.

Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk

Iedereen doet mee naar vermogen: Rotterdammers leveren een tegenprestatie naar vermogen, die ze zelf mogen invullen in de vorm van mantelzorg, vrijwilligerswerk, taal cursus, beweegtraining of eerst werken aan persoonlijke problematiek.

Jongerenloket: Het begeleiden van jongeren naar werk en/of onderwijs.

Jongerenloket: Rotterdamse jongeren (27-) gaan pas van school als zij een baan hebben.

Jongerenloket: wij helpen jonge statushouders (27-) aan werk of helpen hen om zich daarop voor te bereiden of begeleiden hen naar school.

Voortgang 2020

Prestatie010

In deze collegeperiode komt de mens achter de werkzoekende meer centraal te staan en leggen we de nadruk op de persoonlijke ontwikkeling van werkzoekenden.

Door middel van passende dienstverlening op maat, aangevuld met een re-integratietraject waar mogelijk, proberen we voor deze werkzoekenden de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen. Ca. 9.000 werkzoekenden, waarbij de verwachting is dat zij arbeidspotentie hebben, krijgen vanuit één vast contactpersoon intensievere begeleiding. Onze ambitie is om jaarlijks 1.000 werkzoekenden de stap naar een re-integratietraject te laten maken of direct uit te laten stromen uit de uitkering.

In 2019 is dit gelukt. Vorig jaar hebben 743 werkzoekenden de stap gezet richting re-integratietrajecten bij domein Werk om aldaar hun afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen en waar mogelijk de stap te zetten naar een betaalde baan. Daarnaast hebben 276 werkzoekenden vorig jaar vanuit hun Prestatie010 de directe stap naar betaald werk gezet.

Dit jaar wordt de dienstverlening aan en activering van werkzoekenden met een uitkering (doelgroep Prestatie010) verstevigd doorgezet. We onderhouden intensief contact met 9.000 meest kansrijke werkzoekenden, gericht op het zetten van stappen van persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling, het ondernemen van maatschappelijke activiteiten en toeleiding naar re-integratietrajecten. Tot op heden zijn meer dan 400 werkzoekenden toegeleid naar re-integratie of hebben betaald werk gevonden, daarmee is de ambitie van 1.000 dit jaar goed op weg. Er worden daarnaast contacten gelegd met circa 10.000 werkzoekenden die minder kansrijk zijn, de contacten worden per gebied ingezet (tenminste 1 x per jaar). Bij specifieke hulpvragen wordt er ondersteuning geboden of doorverwezen naar wijkteams, welzijn of zorg. In de Coronaperiode wordt de dienstverlening doorgezet via mail, app, videobellen en gesprekken op locatie in Huizen van de Wijk. Kwetsbare burgers worden geholpen met hun hulpvragen van diverse aard, in het bijzonder werkzoekenden boven de 60 jaar en mensen met

gezondheidsproblemen maar ook met alleenstaanden. Er zijn diverse nieuwe initiatieven van de grond gekomen, zoals wijkwandelcoachen met werkzoekenden, deurbezoeken bij werkzoekenden die niet reageren op telefonisch contact. Er wordt intensief ingezet om eventuele schulden van werkzoekenden bespreekbaar te maken, waarbij werkzoekenden kunnen worden doorgezet naar trajectbegeleiders schulddienstverlening. Medewerkers volgen daarnaast trainingen gericht op het herkennen van burgers met licht verstandelijke beperking. Taaltrajecten bij welzijnsorganisaties worden aangeboden en zijn beschikbaar. Binnen de afdeling is er een ontwikkeltraject gestart voor werkzoekenden om hen een volgende stap te kunnen zetten in hun ontwikkeling. Afgelopen periode zijn er ruim 1.200 werkzoekenden die een stap hebben gezet in hun ontwikkeling, die wordt vastgesteld aan de hand van een stappenteller.

Jongerenloket

- De Coronacrisis heeft grote impact op de dienstverlening van het Jongerenloket. Tot maart lagen we op koers de ambitie van 1.950 jongeren in de bijstand waar te maken. Vanaf maart is de instroom explosief toegenomen, terwijl de uitstroom juist is gedaald. In augustus is het aantal jongeren met een bijstandsuitkering gegroeid naar 3.081. Het CPB voorspelt dat deze groei in 2021 nog verder gaat oplopen.
- Als gevolg van deze hoge instroom liep de wachttijd tot een intakegesprek in maart op tot 3 weken. Dit is boven de gestelde norm van 2 weken. Het Jongerenloket heeft extra medewerkers ingezet op het intakegesprek waardoor in april het intakegesprek weer binnen de norm was.
- Terwijl de afgelopen jaren het bestand van het jongerenloket steeds complexer werd, stromen er door Corona jongeren in met een kortere afstand tot de arbeidsmarkt. In samenwerking met W&I ontwikkelt het Jongerenloket een nieuw team gericht op uitstroom. Naar verwachting is dit team in oktober operationeel.
- De uitstroom van jongeren uit de bijstand is vanaf maart t/m mei gehalveerd t.o.v. 2019. In juni en juli was de uitstroom vergelijkbaar met 2019 terwijl het aantal jongeren met een korte afstand tot de arbeidsmarkt veel hoger ligt dan in 2019.
- Het is onzeker hoe de arbeidsmarkt voor jongeren zich de komende periode gaat ontwikkelen. Het jongerenloket monitort de ontwikkelingen op de voet en past indien nodig haar dienstverlening en ambities aan op de nieuwe omstandigheden.

Ontwikkelingen 2021-2024

Prestatie010

Door de oplopende werkloosheid wordt de concurrentie tussen werkzoekenden op de arbeidsmarkt groter. Voor sommige werkzoekenden zal werken bij een regulier werkgever daardoor nog moeilijker bereikbaar zijn. Daarom kijkt de afdeling Prestatie010 naar andere manieren van dienstverlening voor werkzoekenden die het meest verwijderd zijn van regulier werk: het inzetten van een Wijkbasisbaan. Hiermee wordt aansluiting gevonden bij de aanbevelingen van onder andere Commissie Borstlap en de WRR.

In 2020 onderzoekt de Kenniswerkplaats Stedelijke Arbeidsmarkt (onder andere Erasmus Universiteit en SEOR)

de perspectieven, kansen en risico's van het concept Wijkbasisbaan. Ondertussen wordt er ervaring opgedaan in de praktijk. Samen met bedrijven wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn en wordt getracht de eerste werkzoekenden op een Wijkbasisbaan te plaatsen. De uitkomsten van het experiment worden samen met de onderzoeksresultaten geëvalueerd. Op basis van die evaluatie kan de Wijkbasisbaan uitgebreid worden.

Ondertussen blijft de afdeling Prestatie010 kwetsbare werkzoekenden activeren naar en begeleiden op een passende Prestatie010 zodat iedereen meedoet in de samenleving.

Jongerenloket

Het CPB voorspelt dat de gevolgen van de Coronacrisis in 2021 leiden tot een verdere verhoging van het aantal jongeren met een bijstandsuitkering. In 2022 zal het aantal jongeren in de bijstand vergelijkbaar zijn aan 2021. De verwachting is dat er pas in 2023 weer een afname van het aantal jongeren met een bijstandsuitkering gaat plaatsvinden.

In samenwerking met W&I wordt in 2020 een nieuw team geformeerd. Dit team is gespecialiseerd in het maximaal ondersteunen van uitstroom van jongeren met een korte afstand tot de arbeidsmarkt naar werk en onderwijs. Dit team blijft naar verwachting t/m 2024 bestaan. Om de caseload van onze consultants van zowel dit team als van de teams gericht op multi-problematiek binnen de norm te houden, is extra capaciteit nodig. Hiervoor is een claim ingediend.

Het is onzeker hoe de arbeidsmarkt voor jongeren zich de komende periode gaat ontwikkelen. Het Jongerenloket monitort de ontwikkelingen op de voet en past indien nodig haar dienstverlening en ambities aan op de nieuwe omstandigheden.

Wat willen we bereiken

Prestatie010: Iedere stap telt

Iedereen heeft een talent. Daarom verwachten we dat iedereen in Rotterdam actief meedoet in de samenleving. Dat kan zijn het volgen van een re-integratietraject of werken aan de persoonlijke ontwikkeling, bijvoorbeeld door het verrichten van vrijwilligerswerk. Dit laatste noemen we in Rotterdam de Prestatie010. De werkzoekenden mogen de Prestatie010 zelf invullen in overleg met uitvoerende medewerkers. Door de Prestatie010 kunnen werkzoekenden zich persoonlijk ontwikkelen, zelfredzamer worden, meer actief zijn en wordt hun gezondheidsbeleving versterkt en zorgconsumptie vermindert. Tevens neemt de afstand tot de arbeidsmarkt af. De werkzoekende werkt door de Prestatie010 aan zijn of haar arbeidspotentieel.

De aankomende jaren gaan we ons meer focussen op 9.000 werkzoekenden van de doelgroep waarvan de verwachting is dat zij een volgende stap kunnen zetten richting re-integratie en mogelijk betaald werk. Door middel van deze dienstverlening is de ambitie dat jaarlijks minimaal 1.000 werkzoekenden toegeleid zijn naar re-integratie of een betaalde baan.

Jongerenloket

- Jongeren van nu groeien op in een complexe, supersnelle wereld waarin ze met een voortdurende stroom van informatie, sociale interacties en keuzemogelijkheden geconfronteerd worden. Jongeren beheersen de 21e -eeuwse vaardigheden waardoor zij kunnen deelnemen aan het arbeidsproces of succesvol hun opleiding doorlopen. Jongeren kunnen meedoen en nemen de verantwoordelijkheid over hun eigen leven.
- Wij bereiden jonge statushouders voor op deelname aan de Rotterdamse samenleving. Dit doen we door jonge statushouders (27-) aan werk te helpen, belemmeringen m.b.t. het vinden van werk op te lossen of hen te begeleiden naar onderwijs.

Wat gaan we daar voor doen

Prestatie010: Iedere stap telt

- Door intensief samen te werken met tal van maatschappelijke partners, maken meer werkzoekenden een stap in hun persoonlijke ontwikkeling. Samen verkleinen we voor deze werkzoekenden de afstand tot de arbeidsmarkt. Bij Rotterdammers die zich voldoende ontwikkeld hebben zetten we stappen richting re-integratie en werk en leveren zo een bijdrage aan de college target om het aantal bijstandsuitkeringen terug te dringen naar 30.000.
- Met 9.000 werkzoekenden uit de doelgroep onderhouden we intensief contact. Hen stimuleren we om de volgende stap te zetten richting re-integratie en mogelijk betaald werk.

Jongerenloket

- Het Jongerenloket begeleidt jongeren door middel van casus- of procesregie en inzet van trajecten naar zelfredzaamheid.
- Elke jongere die zich meldt bij het Jongerenloket krijgt binnen 2 weken een intakegesprek.
- Iedere jonge statushouder wordt binnen 3 weken na overdracht van Intake Ondersteuning Statushouders (IOS) opgeroepen voor een gesprek op het Jongerenloket. Jonge statushouders worden intensief begeleid door speciaal, voor de doelgroep opgeleide jongerencoaches.

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ambitie 'Iedere stap telt'. Aantal werkzoekenden vanuit doelgroep Prestatie010 doorgestroomd naar domein Werk of direct naar een betaalde baan.	Streefwaarde	n.v.t.	1.000	1.000	1.000	1.000	
	Realisatie	n.v.t.	1.019	404*			
Jongerenloket. Aantal jongeren in de bijstand (incl. statushouders)	Streefwaarde	2.550	2.200	2.200	2.080	2.080	

	Realisatie	2.235	2.037	3.035		
Jongerenloket. Aantal jonge statushouders in de bijstand	Streefwaarde	620	585	545	501	501
	Realisatie	630	468	486		
Jongerenloket. Aantal jongeren uitstroom	Streefwaarde	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150
	Realisatie	1.557	1.345	779		
*augustus 2020						

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Jongerenloket. % jongeren binnen 2 weken intake gesprek	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	
	Realisatie	90%	100%	100%			
Jongerenloket. % jonge statushouders binnen 3 weken een gesprek	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	
	Realisatie	100%	100%	100%			

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	2.355	2.194	2.942	3.542	1.542	1.542
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.344	2.170	2.918	3.518	1.518	1.518
Overige opbrengsten derden	11	24	24	24	24	24
Lasten exclusief reserves	17.508	21.081	20.738	20.594	20.192	18.802
Apparaatslasten	15.893	15.820	16.670	16.525	16.626	15.236
Inhuur	2.505	2.402	1.324	1.324	744	744
Overige apparaatslasten	459	261	422	422	903	903
Personeel	12.929	13.158	14.923	14.778	14.979	13.589
Intern resultaat	52	184	2	2	2	2
Intern resultaat	52	184	2	2	2	2
Programmalasten	1.563	5.077	4.066	4.068	3.565	3.565
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	934	3.697	4.066	4.067	3.564	3.564
Overige programmalasten	1	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	-18	0	0	0	0	0

Subsidies en inkomensoverdrachten	646	1.380	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-15.152	-18.887	-17.796	-17.052	-18.650	-17.260
Saldo voor reserveringen	-15.152	-18.887	-17.796	-17.052	-18.650	-17.260
Reserves	200	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	200	150	0	0	0	0
Toevoeging reserves	0	150	0	0	0	0
Saldo	-14.952	-18.887	-17.796	-17.052	-18.650	-17.260

x

Financiële bijstellingen

		2e		Begroting 2021		
		Herziening				
Bijstellingen Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-18.663	-18.110	-15.345	-14.995	-14.995
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-224	314	-1.707	-3.655	-2.265
Structureel maken van intensiveringen Kwetsbare Rotterdammers / Prestatie 010 / Statushouders uit coalitieakkoord	Intensiveringen	0	0	0	-2.000	-1.000
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	29	0	0	0	0
Tijdelijk wegvallen ESF-inkomsten Jongerenloket	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-600	0	0	0
Uitbreiding formatie vanwege hogere raming bijstandsvolume (Berenschot)	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-1.482	-1.404	-1.076	-686
Bestemmingsreserve Noodfonds	Reserves	-150	0	0	0	0
Regio Deal Rotterdam Zuid	Taakmutaties	0	2.700	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-103	-304	-303	-578	-578
Begroting na wijzigingen		-18.887	-17.796	-17.052	-18.650	-17.260

Toelichting financiële bijstellingen

Structureel maken van intensiveringen Kwetsbare Rotterdammers / Prestatie 010 / Statushouders uit coalitieakkoord

In 2018 is een aantal intensiveringen gestart door de huidige coalitie om kwetsbare Rotterdammers, statushouders en vrijwilligers te begeleiden naar werk. De genoemde doelgroepen vragen om een intensievere begeleiding, waarvoor een grotere personele inzet nodig is en andere instrumenten. De intensiveringen lopen tot en met 2022. Er moet ook na 2022 worden geïnvesteerd in deze kwetsbare groepen. De sociale netwerken in de wijk die zorgvuldig zijn opgebouwd in de afgelopen jaren moeten worden onderhouden. Dit doen we door de intensivering van in totaal € 4 mln per jaar voor 100% voort te zetten in 2023 en voor 50% in 2024. Om de dienstverlening van Prestatie010 (doelgroep vrijwilligers) op peil te houden is, wordt het budget voor dit taakveld verruimd met € 2 mln in 2023 en € 1 mln in 2024. Voor het extra budget voor de begeleiding naar werk van kwetsbare Rotterdammers en statushouders, zie [taakveld Arbeidsparticipatie-werk](#).

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Tijdelijk wegvallen ESF-inkomsten Jongerenloket

Betreft het opvangen van wegvallende baten door uitblijven van Europese subsidie in 2020 van het Europees Sociaal Fonds (ESF). De verwachting is dat de inkomsten vanuit deze ESF-subsidie vanaf het tweede halfjaar 2021 weer beschikbaar zijn. Dit zal wel op een lager niveau zijn dan bij de vorige EU-begrotingsronde. Het geld is bedoeld voor de uitvoering van wettelijke taken van de gemeente in het kader van de participatiewet (jongeren <27). Mede gezien de corona-gerelateerde groei van het aantal werkzoekenden wordt voorgesteld om deze dip in financiering vanuit het Europees Sociaal Fonds tijdelijk te compenseren zodat het uitvoeringsapparaat op peil kan worden gehouden.

Uitbreiding formatie vanwege hoger bijstandsvolume

De geactualiseerde meerjarenraming van het aantal bijstandsuitkeringen heeft gevolgen voor de omvang van de formatie. Op basis van de volumeontwikkeling en de zogeheten Berenschotnorm is de formatie voor dienstverlening aan werkzoekenden meerjarig aangepast. Binnen dit taakveld wordt in de jaren 2021 en 2022 circa € 1,4 mln extra beschikbaar gesteld, aflopend naar € 1 mln in 2023 en € 0,7 mln in 2024.

Bestemmingsreserve Noodfonds

Bij de Eerste herziening 2020 is een reserve gevormd in verband met de maatregelen waarmee Sport-, Cultuur- en organisaties op het gebied van "Sociaal ondernemerschap" worden geconfronteerd als gevolg van het COVID-19 virus. Met deze mutatie wordt de onttrekking aan deze reserve begroot. Binnen het taakveld Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk betreft het een begrote onttrekking van € 150.

Regio Deal Rotterdam Zuid

In 2019 is door het Rijk aangegeven dat de ter beschikking gestelde middelen voor de Regio Deal Rotterdam Zuid niet meer via het Gemeentefonds worden uitbetaald, maar via een specifieke uitkering. Dit betekent dat de baten niet meer op het programma Algemene middelen worden begroot, maar op de programma's waar ook de uitgaven plaatsvinden. De hieraan gekoppelde reservemutaties op de bestemmingsreserve Regio deal werk zijn teruggedraaid.

Technische wijzigingen

Op het taakveld Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk zijn diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

- Indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (-€ 264 in 2021 tot - € 227 in 2024).
- Diverse kleine technische wijzigingen (-€ 103 in 2020 tot -€ 351 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [De Taalspiraal](#)
- [Rotterdamse Aanpak Statushouders 2016-2020](#)
- [Plan van aanpak Prestatie010: iedere stap telt](#)
- [Monitor Rotterdamse Groepen](#)
- [Monitor statushouders](#)
- [Participatiewet](#)
- [Verordening tegenprestatie Participatiewet Rotterdam 2015](#)
- [Wet inburgering](#)

Omschrijving taakveld

Rotterdamers met een gemeentelijke uitkering op grond van de Participatiewet en die geen re-integratievoorziening krijgen aangeboden, leveren een tegenprestatie naar vermogen. De tegenprestatie is deze collegeperiode doorgezet in een vernieuwde aanpak onder de naam Prestatie010, waarbij iedereen meedoet naar vermogen. Door de actieve inzet van werkzoekenden die een tegenprestatie doen, dragen zij bij aan de stad, kunnen beter participeren en verkleinen zij de afstand tot de arbeidsmarkt. Samen met werkzoekenden zetten we stappen in de persoonlijke ontwikkeling. Iedere stap telt!

Het Jongerenloket adviseert en ondersteunt jongeren van 16 tot 27 jaar op weg naar een zo groot mogelijke sociale en economische zelfstandigheid. Het Jongerenloket richt zich op Rotterdamse jongeren die veelal een opeenstapeling aan problemen kennen. Zij krijgen advies en ondersteuning op weg naar een zo groot mogelijke sociale en economische zelfstandigheid, zodat zij weer meedoen en actief deel uitmaken van de maatschappij.

Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding

Doorbreken van de vicieuze cirkel van armoede.

Voortgang 2020

In 2020 werken we verder aan de implementatie en continuering van de Rotterdamse aanpak van armoede 'Uit de knoop'. Centraal hierbij staat het doorbreken van de vicieuze cirkel van armoede en het voorkomen van achterstanden in het bijzonder bij kinderen. Zo is de pilot integrale gezinsaanpak uitgebreid van één wijk naar drie wijken (Bospolder-Tussendijken, Tarwewijk en Crooswijk). De publiekscampagne gericht op doorbreken van taboe rond armoede en schulden wordt in september 2020 herhaald. In deze campagne is extra aandacht voor de groepen die door de coronacrisis financieel geraakt zijn, zoals zzp'ers en jongeren.

De communicatie over het voorkomen en aanpakken van schulden gaat onverminderd door via online en offline uitingen. In mei 2020 hebben 200.000 huishoudens de informatiekraan over geldzaken en rondkomen in de brievenbus gekregen en er is een video gemaakt en verspreid met de boodschap bij geldzorgen: 'We zijn er voor je'.

De gevolgen van de coronacrisis raken kwetsbare Rotterdammers met een laag inkomen. Om te voorkomen dat deze gezondheidscrisis een armoedecrisis wordt hebben we een aanvullende aanpak 'We zijn er voor je'. In deze aanpak, net als in 'Uit de knoop' is wederom aandacht voor kwetsbare gezinnen die als gevolg van de coronacrisis extra uitdagingen erbij hebben gekregen. We intensiveren de vroegsignalering van deze kwetsbare doelgroep door vindplaatsen zoals scholen en het wijknetwerk te versterken. Met de aanvullende acties, zoals de campagne 'Kom jij eruit' en aandacht voor de financiële situatie bij aanvragen van een uitkering of andere vragen voor ondersteuning richten we ons op nieuwe doelgroepen, zoals zzp'ers, flexwerkers en jongvolwassenen die extra hard door deze crisis worden getroffen.

Om problematische schulden te voorkomen onder jongeren gaan we actief onze dienstverlening kenbaar maken en jongeren ondersteunen bij geldzorgen. Meer Rotterdammers krijgen door de coronacrisis te maken met een inkomensdaling. Hierdoor zal de groep toenemen die gebruik kan maken van de aanvullende gemeentelijke inkomensvoorzieningen voor Rotterdammers met een laag inkomen.

Tijdens de lockdown zijn mooie samenwerkingen in de stad ontstaan om Rotterdammers met financiële problemen als gevolg hiervan te helpen. Zowel kleinschalig op straatniveau (burenhulp) als op grootschalig niveau met het bedrijfsleven en multinationals (bijvoorbeeld de laptops voor afstandsonderwijs). Ook heeft het maatschappelijk middenveld een grote rol gespeeld bij het bij elkaar brengen van vraag (kwetsbare rotterdammer) en aanbod (diverse initiatieven en gemeente).

De komende periode verkennen we hoe we de energie, solidariteit en goede initiatieven die in de stad zijn ontstaan kunnen vasthouden.

Ontwikkelingen 2021-2024

De coronacrisis heeft zoals hierboven beschreven een grote impact op de financiën van vele Rotterdammers. Hoe groot dit is en wanneer er daadwerkelijk een beroep wordt gedaan op de (financiële) ondersteuningsmogelijkheden vanuit de armoede- en schuldenaanpak is moeilijk te voorspellen. Ook de gevolgen voor de begroting zijn onduidelijk. Dit is van vele factoren afhankelijk, zoals duur coronacrisis, financiële reserves van huishoudens, bereidheid ondersteuning te vragen, vermogen uitgavenpatroon aan te kunnen passen etc. De verwachting is dat vanaf 2021 de eerste effecten zichtbaar worden in de vorm van meer schulddienstverleningstrajecten en meer gebruik van de armoederegelingen.

Wat willen we bereiken

Minder armoede en schulden bij Rotterdamse gezinnen, met speciale aandacht voor kinderen, jongeren en voor ouderen, dat is wat er nodig is. Armoede en schulden, door welke oorzaak dan ook, geven zorgen en stress en ze maken dat mensen buiten spel komen te staan. Armoede is meer dan het hebben van een laag inkomen. Het is een vicieuze cirkel waar diverse problemen elkaar in stand houden en/of versterken. Vooral kinderen lijden hieronder want armoede en schulden staan hun ontwikkeling op school, fysiek en sociaal emotioneel in de weg. In Rotterdam leeft 1 op de 5 kinderen in armoede. Onze ambitie is dat de vicieuze cirkel wordt doorbroken en minder mensen en gezinnen in armoede leven en schulden hebben. Wij gaan voor méér kansengelijkheid, minder risico om in armoede terecht te komen en meer kansen voor Rotterdammers om uit armoede en schulden te komen. Voor Rotterdammers waarbij dit (nog) niet mogelijk is verzachten we de gevolgen van het leven in armoede.

Wat gaan we daar voor doen

In 'Uit de knoop' hebben we de volgende tien acties geformuleerd:

1. *Intensieve gezinsaanpak voor 500 gezinnen.*
2. *Ontwikkelen Rotterdamse Armoede-index.*
3. *Campagne bespreekbaar maken armoede.*
4. *Instellen leerstoel effectieve aanpak armoede.*
5. *Meer samenwerken met de stad en gezamenlijke verantwoordelijkheid.*
6. *Verbinden beleidsterreinen.*
7. *Uitvoering schuldenaanpak Reset Rotterdam.*
8. *Vergroten gebruik inkomensondersteuning.*
9. *Dienstverlening op orde.*

10. Meer aandacht voor impact van bestaand beleid en beleidswijzigingen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	6.529	6.870	7.182	7.182	7.182	7.182
Bijdragen rijk en medeoverheden	132	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	6.197	6.870	7.182	7.182	7.182	7.182
Overige baten	200	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	61.632	62.894	64.854	63.879	53.754	53.754
Apparaatslasten	6.536	6.660	6.004	6.003	5.940	5.940
Inhuur	1.167	810	505	505	505	505
Overige apparaatslasten	143	140	157	157	157	157
Personeel	5.226	5.711	5.343	5.341	5.279	5.279
Intern resultaat	1.277	717	870	870	870	870
Intern resultaat	1.277	717	870	870	870	870
Programmalasten	53.820	55.517	57.979	57.006	46.943	46.943
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.883	2.821	3.216	2.514	2.081	2.081
Overige programmalasten	160	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	37.331	37.245	38.250	37.978	28.348	28.348
Subsidies en inkomensoverdrachten	12.446	15.450	16.514	16.514	16.514	16.514
Saldo voor vpb en reserveringen	-55.103	-56.024	-57.671	-56.697	-46.571	-46.571
Saldo voor reserveringen	-55.103	-56.024	-57.671	-56.697	-46.571	-46.571
Reserves	0	248	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	248	0	0	0	0
Saldo	-55.103	-55.776	-57.671	-56.697	-46.571	-46.571

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-56.471	-56.368	-56.365	-44.274	-44.274
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		695	-1.304	-331	-2.298	-2.298
Amendement startkapitaal duurzaam witgoedfonds	Intensiveringen	0	-272	0	0	0
Coronaaanpak Armoede en Schulden	Intensiveringen	0	-800	0	0	0
Actualiseren budgetten Rotterdampas	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	12	0	0	0	0
Individuele inkomenstoeslag	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	-1.100	-1.100
RotterdamPas onderbesteding	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	719	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Zomerakkoord	Reserves	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage armoedebestrijding kinderen	Taakmutaties	0	229	229	229	229
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-36	-461	-561	-1.427	-1.427
Begroting na wijzigingen		-55.776	-57.671	-56.697	-46.571	-46.571

Toelichting financiële bijstellingen

Amendement startkapitaal duurzaam witgoedfonds

Betreft een aangenomen [amendement](#) (duurzaam witgoedfonds) in het kader van de motie Koers van de Stad.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

mutaties Participatie:

Actualiseren budgetten Rotterdampas

Er zijn zowel meer baten als lasten rondom de verkoop van de Rotterdampas. De budgetten zijn daarom structureel aangepast met € 890.

Rotterdampas onderbesteding

Vanwege de maatregelen tegen het coronavirus is er minder gebruik gemaakt van de Rotterdampas. In het najaar worden extra acties gehouden om het gebruik te stimuleren, desondanks wordt voor dit jaar onderbesteding verwacht.

mutaties Armoedebestrijding:

Individuele Inkomenstoeslag

In de Voorjaarsnota 2019 is besloten om de intensiveringen uit het coalitieakkoord vanaf jaarschijf 2023 terug te draaien. Deze wijziging betreft een gedeeltelijke correctie op het terugdraaien van de meerjarige ophoging Individuele Inkomenstoeslag.

Corona-aanpak Armoede en Schulden

De impact van corona op de Armoede- en Schuldenproblematiek is groot. Daarom hebben we een corona aanpak op de bestaande armoede- en schuldenaanpak gemaakt. Hiervoor is de begroting voor Armoedebestrijding en Schulddienstverlening in 2021 met € 800 verhoogd.

Bestemmingsreserve Zomerakkoord

Vanuit de bestemmingsreserve Zomerakkoord is voor 2020 een onttrekking begroot van € 248. Deze onttrekking heeft betrekking op het verhogen van het subsidiekader Armoede.

Rijksbijdrage armoedebestrijding kinderen

De rijksmiddelen voor kinderen in armoede worden verdeeld op basis van CBS-gegevens over kinderen met een kans op armoede. Het percentage kinderen met een kans op armoede is voor Rotterdam licht gedaald. De landelijke middelen blijven gelijk, maar het bedrag dat Rotterdam ontvangt is, vanwege het lagere percentage kans op kinderen in armoede, iets gedaald.

Technische wijzigingen

Op het taakveld Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding zijn diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

- Indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (-€ 397 in 2021 tot - € 366 in 2024).

- Diverse overige technische wijzigingen (-€ 36 in 2020 tot -€ 1,1 mln in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Uit de knoop](#)
- [Participatiewet](#)

Omschrijving taakveld

Het bestrijden van armoede raakt vele domeinen: onderwijs, gezondheid, huisvesting, betaald werk. Inkomensondersteuning op maat voor Rotterdammers met een laag inkomen is een onderdeel van de armoedebestrijding. Dit onderdeel bestaat uit het verlenen van individuele bijzondere bijstand van daadwerkelijk gemaakte kosten, collectieve inkomensondersteuning (het AOW- en Jeugdtogoed en de Individuele Inkomens toeslag) en kwijtschelding van gemeentelijke lasten (Afvalstoffenheffing). Vanuit het perspectief vergroten participatie is de Rotterdampas onderdeel van dit taakveld.

Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening Pagina 54

Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening

Voor 2022 is voor 15.000 Rotterdammers met financiële problemen een individueel ondersteuningsplan opgesteld

Voortgang 2020

In 2020 werken we verder aan de implementatie en continuering van de Rotterdamse schuldenaanpak 'Reset Rotterdam'. Centraal hierbij staat het voorkomen en aanpakken van schulden bij Rotterdammers en vooral bij jongeren. Er is vooral aandacht voor vroegsignalering van schulden en het beter toegankelijk maken van de schulddienstverlening. Voor wat betreft vroegsignalering heeft er bijvoorbeeld uitbreiding van het aantal postcodegebieden van 4 naar 6 plaats gevonden waar op basis van betalingsachterstanden in de vaste lasten Rotterdammers worden benaderd voor een hulpaanbod bij aanpakken van financiële problemen.

Door de beperkte mogelijkheid van fysiek contact in verband met Corona is het voor sommige kwetsbare Rotterdammers met financiële problemen moeilijker ondersteuning te vragen bij het aanpakken hiervan. De ondersteuning verloopt nu voornamelijk digitaal en via de telefoon. Ook is de werkwijze voor vroegsignalering aangepast aangezien huisbezoeken niet meer mogelijk zijn. We zien daardoor een daling in het aantal opgestelde ondersteuningsplannen. Half augustus 2020 blijft het aantal ondersteuningsplannen 28% achter bij het aantal geprognoseerde ondersteuningsplannen tot en met half augustus. Hierdoor kan mogelijk de streefwaarde voor 2020 niet worden gerealiseerd. We zetten de komende periode in op het vergroten van de instroom (o.a. door

meer inzet op vroegsignalering en extra communicatie) waardoor het totale aantal van 15.000 ondersteuningsplannen gedurende de gehele collegeperiode wordt gerealiseerd. Ook heeft er versnelde uitrol van de trajectbegeleiding (Expert Team Financiën) in alle 14 gebieden in Rotterdam plaatsgevonden waardoor in de gehele stad nu dichtbij de burger begeleiding bij het aanpakken van schulden kan worden geboden.

Inkomensdaling als gevolg van de coronacrisis kan leiden tot (meer) financiële problemen. In de eerste maanden van de crisis hebben we onder andere ingezet op het bieden van ondersteuning bij directe nood door middel van noodfondsvoorzieningen en het voorkomen van schulden bij jongeren door middel van het Jongeren OverbruggingsBudget (JOB). Daar bovenop hebben we naast de armoede en schuldenaanpak, een aanvullende aanpak voor 2020 en 2021 ontwikkeld, genaamd; 'We zijn er voor je. Laat deze gezondheidscrisis geen armoedecrisis worden'. Met deze aanpak zetten we een aantal acties in om financiële problemen in het bijzonder bij jongeren (samenwerking scholen en achterstand betaling zorgverzekering), flexwerkers (samenwerking UWV en aandacht voor financiën bij aanvraag uitkering) en zzp-ers (actief informeren bij contact met gemeente over ondersteuningsmogelijkheden) zo veel als mogelijk te voorkomen. De intensivering op vroegsignalering is als gevolg van de coronacrisis hard nodig en sluit ook aan op de wijziging van de wet gemeentelijke schuldhulpverlening die per 1 januari 2021 ingaat en die gemeenten voorschrijft om op basis van signalen van betalingsachterstanden inzet te plegen op vroegsignalering.

We intensiveren daarom de samenwerking binnen de gemeente tussen clusters en met het UWV. Ook gaan we onderzoeken hoe we sneller schulden kunnen regelen voor Rotterdammers waar de schulden nog niet problematisch zijn en die niet passen binnen de regels van de reguliere schuldbemiddeling. Verder verkleinen we het taboe om te praten over schulden door middel van de meerjarige campagne die in september 2020 wordt gecontinueerd.

Ontwikkelingen 2021-2024

De verwachting is dat door de coronacrisis het aantal Rotterdammers met financiële problemen toeneemt. Het duurt echter even voordat mensen zich met financiële problemen bij de gemeente melden. Uit analyse van de economische crisis van 2008 blijkt dat het vaak zelfs vijf jaar duurt voordat mensen zich met financiële problemen bij de gemeente voor ondersteuning melden. Hierdoor is geen inschatting te maken wanneer en hoeveel Rotterdammers zich melden voor ondersteuning en wat voor financiële consequenties dit heeft voor de gemeente.

Wat willen we bereiken

We willen voorkomen dat Rotterdammers schulden maken, te beginnen bij jongeren. Daarnaast gaan we meer Rotterdammers helpen hun schulden onder controle te krijgen. Verder gaan we op zoek naar innovaties die helpen bij het ontstaan en aanpakken van schulden.

Wat gaan we daar voor doen

In 'Reset Rotterdam' hebben we de volgende acties geformuleerd:

1. Schuldpreventie op scholen.
2. Geldzaken en schulden bespreekbaar maken.
3. Meer energie in vroegsignalering.
4. Sociaal incasseren.
5. Perspectiefpact en fonds voor jongeren.
6. Laagdrempelige en betere ondersteuning.
7. Stres-sensitieve dienstverlening.
8. Beter afweging inzetten schuldenbewind.
9. Inzetten studenten en vrijwilligers.
10. Discussie starten over voorkomen en aanpakken van schulden.
11. Stadsmarinier schulden.

Effectindicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget 5: Voor 2022 is voor 15.000 Rotterdammers met financiële problemen een individueel ondersteuningsplan opgesteld.*	Streefwaarde	3.000	9.000	15.000		
	Realisatie	3.523	6.009***			

Toelichting: *15.000 Rotterdammers met financiële problemen hebben in het kader van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (WGS) in de periode 2019-2021 een ondersteuningsplan van de gemeente ontvangen gericht op duurzame aanpak van schulden.

** In de raadsmonitor schulden is een realisatie 2019 van 3.525 gerapporteerd. De Rekenkamer heeft in haar toets het verantwoorde aantal met 2 naar beneden gecorrigeerd, dus 3.523.

*** Realisatie tot medio augustus 2020.

Als gevolg van de lockdown in het eerste kwartaal van 2020 en het hierdoor beperkte fysieke contact tussen Rotterdammers en de gemeente blijft het aantal ondersteuningsplannen tot medio augustus 2020 met 28% achter bij de prognose voor medio augustus 2020. Door de versoepeling van de regels zien we wel weer een stijging de laatste maanden. De verwachting is in 2021 er meer ondersteuningsplannen worden opgesteld dan geprognostiseerd voor 2021 waardoor de verwachting is dat collegetarget van 15.000 ondersteuningsplannen gedurende de gehele collegeperiode wordt gerealiseerd.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Maatwerkdienstverlening 18+ -	Realisatie	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
Schulddienstverlening	2019	2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	2024
Baten exclusief reserves	814	727	691	692	700	700
Bijdragen rijk en medeoverheden	176	120	80	80	80	80
Financieringsbaten	228	239	240	240	240	240
Overige opbrengsten derden	410	368	372	373	380	380
Overige baten	0	1	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	16.558	18.417	19.918	17.132	16.005	16.005
Apparaatslasten	12.912	14.183	12.845	12.801	12.682	12.682
Inhuur	2.502	2.101	170	170	170	170
Overige apparaatslasten	290	437	504	503	519	519
Personeel	10.119	11.645	12.171	12.128	11.993	11.993
Intern resultaat	1.112	695	67	67	67	67
Intern resultaat	1.112	695	67	67	67	67
Programmalasten	2.535	3.539	7.006	4.265	3.257	3.257
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.866	3.356	6.919	4.178	3.171	3.171
Kapitaallasten	278	70	0	0	0	0
Overige programmalasten	100	113	86	86	86	86
Subsidies en inkomensoverdrachten	290	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-15.744	-17.689	-19.226	-16.440	-15.306	-15.306
Saldo voor reserveringen	-15.744	-17.689	-19.226	-16.440	-15.306	-15.306
Saldo	-15.744	-17.689	-19.226	-16.440	-15.306	-15.306

×

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-17.747	-18.783	-15.928	-14.798	-14.798
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		58	-443	-513	-508	-508
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	31	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	26	-443	-513	-508	-508
Begroting na wijzigingen		-17.689	-19.226	-16.440	-15.306	-15.306

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast. Dit leidt tot een daling van het budget op dit taakveld

Technische wijzigingen

Op het taakveld Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening zijn diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

- Indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (-€ 278 in 2021 tot - € 236 in 2024).
- Diverse kleine technische wijzigingen (€ 26 in 2020 tot -€ 272 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Reset Rotterdam](#)
- [Participatiewet](#)
- [Wet gemeentelijke schuldhulpverlening](#)

Omschrijving taakveld

De kern van het schulddienstverleningsbeleid is het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van Rotterdammers. Daar waar Rotterdammers nog niet voldoende financieel zelfredzaam zijn en problematische schulden hebben worden de schulden aangepakt en het verder oplopen hiervan voorkomen. Schulddienstverlening bestaat uit schuldpreventie, vroegsignalering van (problematische) schulden, ondersteuning bij het aanpakken van problematische schulden, stabilisatie van schulden, schuldbemiddeling door de Kredietbank Rotterdam (KBR) en het vergroten van de financiële zelfredzaamheid.

Er zijn geen exacte cijfers bekend van hoeveel Rotterdammers problematische schulden hebben. Als indicator wordt het hebben van een betalingsachterstand van zes maanden bij de zorgverzekering gehanteerd. Dit zijn

ongeveer 22.500 Rotterdammers. De gevolgen van problematische schulden kunnen ingrijpend zijn. Er is een nauwe verwevenheid tussen armoede en schulden enerzijds en gezondheidsproblemen anderzijds. Onderzoek naar de samenhang tussen problematische schulden en gezondheid wijst bijvoorbeeld uit dat mensen met grote financiële problemen gemiddeld genomen vaker roken, kampen met overgewicht en last hebben van depressies. Daarnaast toont onderzoek aan dat geldstress door armoede en schulden van grote invloed is op het gedrag van mensen. Geldstress draagt eraan bij dat mensen: meer bij de dag gaan leven, minder goed in staat zijn om de aanpak van hun problemen te organiseren, verlangens en andere emoties minder goed kunnen reguleren.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen Pagina 55

Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen

Het actief bestrijden van laaggeletterdheid door het aanbieden van kwalitatief goede en toegankelijke trajecten.

Voortgang 2020

Het Beleidskader de Taalspiraal is op 11 april 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. In april 2020 ontving de Raad de eerste voortgangsrapportage.

Vanwege de corona-maatregelen zijn alle grote taalaanbieders zo veel mogelijk en versneld overgestapt op digitaal lesgeven. Het aantal aanmeldingen voor taaltrajecten loopt op dit moment nog achter. Voor taal handhaven we de target van 19.000 geslaagde taaltrajecten over de gehele periode. Naar verwachting zal de huidige achterstand in het aantal aanmeldingen deels nog worden ingelopen. Ook leidt de door Corona opgedane ervaring van het combineren van fysieke met digitale lessen tot de verwachting dat de ingezette en nog te starten taaltrajecten grotendeels succesvol kunnen worden afgerond.

De realisatie dit jaar hangt sterk samen met de eventuele verscherping of versoepeling van de corona-maatregelen.

Ontwikkelingen 2021-2024

Het college is goed op weg in het realiseren van de target van 19.000 afgeronde taaltrajecten. De realisatie van de mijlpaal 2019 is ruimschoots behaald. Tot nu toe zijn meer dan 12.000 Rotterdammers gestart met een taaltraject. Corona heeft in 2020 echter ook effect gehad op de instroom en deelname aan taaltrajecten. Een van de gevolgen van de Corona-maatregelen is het aanbieden van digitale lessen in plaats van fysieke lessen. Hierdoor is continuïteit in het taalaanbod in de stad. De verwachting voor de toekomst is dat het aanbieden van digitale lessen onderdeel zal blijven van de taallessen. Als gevolg van de motie 'Het naald kan nog niet in het vet' lanceert de gemeente in het najaar van 2020 een grootschalige campagne samen met een digitaal platform om zoveel mogelijk Rotterdammers toe te leiden naar taaltrajecten. In 2021 krijgt de campagne een vervolg in het

kader van het Jaar van de taal.

In de periode 2021-2024 blijft de gemeente inzetten op zowel toeleiding naar taaltrajecten als op het realiseren van een divers taalaanbod in de stad.

Wat willen we bereiken

Taal is één van de basisvaardigheden voor meer zelfredzaamheid. Vanuit het beleidskader taal wordt hierop ingezet vanuit verschillende sporen: Taal en gezondheid, Taal en werk en Taal en geld en Taal en ontwikkeling. De gemeente wil de taalbeheersing van Rotterdammers met een integrale aanpak verbeteren zodat zij zich in hun dagelijks leven beter kunnen redden op de genoemde gebieden.

Het college wil deze collegeperiode een trendbreuk bewerkstelligen op het gebied van laaggeletterdheid.

Wat gaan we daar voor doen

In de komende collegeperiode wordt zowel kwantitatief als kwalitatief een trendbreuk gerealiseerd:

- Kwantitatief: door het inzetten van 6.795 extra non-formele en formele taaltrajecten in de periode 2019-2022 ten opzichte van de vorige collegeperiode (2015-2018).
- Kwalitatief: door een integrale aanpak.

Wij zorgen in de komende collegeperiode voor minimaal 19.000 *geslaagde* taaltrajecten en aanvullende (laagdrempelige) taalactiviteiten voor laaggeletterde Rotterdammers waarmee zij door het verbeteren van hun taalbeheersing tegelijkertijd hun gezondheid, arbeidsmarktpositie, inkomenspositie, welzijn en participatie gaan verbeteren. Door verbetering van het taalniveau van opvoeders werken we tegelijkertijd aan het voorkomen van een toekomstige generatie laaggeletterden. Dit doen we door het bundelen van de gemeentelijke middelen met de middelen op basis van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB). Op grond van de WEB dragen wij verder zorg voor de regionale coördinatie, inkoop en verantwoording van de middelen voor de arbeidsmarkt regio Rijnmond.

Effectindicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget 8: 19.000 afgeronde taaltrajecten voor laaggeletterde Rotterdammers	Streefwaarde	3.800	4.400	5.400	5.400	
	Realisatie	6.706* (1e herziening: 4.300)	795**			
Minimaal 80% van de deelnemers geeft een positieve waardering voor de taaltrajecten*	Streefwaarde	N.v.t.	80%	80%	80%	80%
	Realisatie		86%			
			Zeer positief			
Minimaal 80% van de deelnemers rondt de trajecten met succes af.	Streefwaarde	N.v.	80%	80%	80%	80%

	t.					
	Realisatie		85,6%			
Minimaal 50% van de netwerkpartners gaat gericht aan de slag met laaggeletterdheid.	Streefwaarde	N.v.	50%	50%	50%	50%
	t.					
	Realisatie		50%			

Toelichting:

* De realisatie in 2019 is ten opzichte van de 1e herziening met 2.406 naar boven bijgesteld op grond van de subsidievaststellingen over de subsidies in 2019. Omdat de vaststellingen conform de SVR pas na 1 april over T-1 plaatsvinden kan de definitieve realisatie pas in het najaar worden vastgesteld. Op dit moment zijn de vaststellingen bijna volledig. Van 290 deelnemers moet nog vastgesteld worden of zij hun traject hebben afgerond.

Dit cijfer is dus nog niet definitief.

** Peildatum 25 augustus 2020. We zien nu dat in 2020 tot 1 september 795 taaltrajecten zijn afgerond, er zijn in 2020 tot 25 augustus 3.405 taaltrajecten gestart. De cijfers over geheel 2020 volgen bij de volgende voortgangsrapportage.

Eind 2021/begin 2022 is een goede indicatie af te geven over het wel/niet behalen van het collegetarget. Eind 2022 is duidelijk of de target definitief behaald is.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	9.213	7.215	7.216	7.216	7.216	7.216
Bijdragen rijk en medeoverheden	9.198	7.197	7.197	7.197	7.197	7.197
Overige opbrengsten derden	15	18	19	19	19	19
Lasten exclusief reserves	12.110	11.720	13.239	13.250	8.939	8.939
Apparaatslasten	596	683	649	649	575	575
Inhuur	0	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	11	9	11	11	11	11
Personeel	585	674	638	638	564	564
Intern resultaat	7	40	0	0	0	0
Intern resultaat	7	40	0	0	0	0
Programmalasten	11.507	10.997	12.590	12.600	8.364	8.364
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	7.770	8.517	9.854	10.564	6.327	6.327
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	3.737	2.480	2.736	2.036	2.036	2.036

Saldo voor vpb en reserveringen	-2.897	-4.505	-6.024	-6.034	-1.723	-1.723
Saldo voor reserveringen	-2.897	-4.505	-6.024	-6.034	-1.723	-1.723
Saldo	-2.897	-4.505	-6.024	-6.034	-1.723	-1.723

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	
Eerste Herziening 2020	-4.427	-5.922	-5.932	-1.654	-1.654	
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021	-78	-102	-102	-69	-69	
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2	0	0	0	0
Specifieke uitkering Educatie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-79	-102	-102	-69	-69
Begroting na wijzigingen		-4.505	-6.024	-6.034	-1.723	-1.723

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Specifieke uitkering Educatie

De uitkering Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB), die de gemeente als contactregio in het kader van de educatie ontvangt (- € 7,2 mln), is nog niet structureel verwerkt. Als gevolg hiervan worden ook de lasten meerjarig met hetzelfde bedrag bijgesteld (€ 7,2 mln).

Diverse technische wijzigingen

Op het taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen zijn diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

- Indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (-€ 102 in 2021 tot - € 69 in 2024).
- Diverse kleine technische wijzigingen (-€ 79 in 2020).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Beleidskader Taal 'De Taalspiraal' 2019 – 2022](#)
- [Wet educatie en beroepsonderwijs](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente vindt het belangrijk dat iedereen de Nederlandse taal voldoende spreekt en verstaat. Taal is één van de basisvaardigheden voor meer zelfredzaamheid op het gebied van gezondheid, werk en inkomen, financiën en integratie. Taal is één van de belangrijkste instrumenten om het welzijn van Rotterdammers merkbaar in hun dagelijks leven te verbeteren. Onder dit taakveld verantwoorden we de gemeentelijke inzet op het verbeteren van de taalbeheersing van volwassen Rotterdammers.

21% van de Rotterdamse bevolking is laaggeletterd. Door het niet goed kunnen lezen en schrijven komen laaggeletterde Rotterdammers in financiële problemen, zijn vaker werkloos, hebben een slechtere gezondheid en participeren minder, waardoor zij ook een grotere kans hebben op sociaal isolement. Op deze gebieden ligt vaak de intrinsieke motivatie van mensen om hun taalbeheersing te verbeteren. Deze motivatie is de sleutel tot duurzame taalverbetering. Daarom wil de gemeente de taalbeheersing van Rotterdammers door middel van een integrale aanpak verbeteren. Door diverse 'ingangen' te creëren en taal als instrument tegelijkertijd binnen andere beleidsterreinen ook in te zetten, kunnen we het bereik vergroten en de zelfredzaamheid van Rotterdammers verbeteren.

Samenkracht en burgerparticipatie

Pagina 56

Samenkracht en burgerparticipatie

Rotterdammers zijn zelfredzaam en weten goed hun eigen talenten en die van hun sociale omgeving te benutten.

In Rotterdam vinden we het belangrijk dat mensen meedoen en dat we samen met alle Rotterdammers werken aan een ontspannen samenleving, met de Nederlandse waarden waaronder vrijheid en gelijkwaardigheid als fundament en beheersing en kennis van de Nederlandse taal als fundament.

Een vernieuwde aanpak voor Rotterdamse statushouders.

We streven er naar dat jongeren veiliger, gezonder en kansrijker opgroeien.

Voortgang 2020

Nieuw Rotterdams Welzijn

De voor 2020 te behalen resultaten voor de Welzijnsopdrachten zijn waar nodig aangepast en aangescherpt op basis van de ervaringen en rapportages 2018 en 2019. Voorbeelden daarvan zijn de doorontwikkeling van de huisbezoeken 75+ en de aansluiting bij de gemeentelijke aanpak schulddienstverlening. Dit met als doel dat de ondersteuning van de Rotterdammers verder verbetert. Voor 2021 zullen waar nodig resultaten verder worden aangescherpt en aangepast. De inzet van Welzijn op het onderdeel financiële ondersteuning en schulddienstverlening wordt afgestemd op de vernieuwde stedelijke aanpak op dit terrein.

Door de coronacrisis zullen de meeste resultaten zoals voor 2020 afgesproken niet worden behaald. Samen met andere partijen en binnen de mogelijkheden die de beperkingen die door het Rijk zijn opgelegd, hebben de welzijnsaanbieders alternatieve dienstverlening opgestart in de vorm van de sociale hulpdienst corona. Aan de andere kant kent de dienstverlening tijdens corona positieve aspecten die vragen om borging. Een voorbeeld daarvan zijn de telefonische hulplijnen die de welzijnspartijen hebben opgezet.

In 2019 is een start gemaakt met het beter en gericht uitvoeren van de huisbezoeken 75+. Er is meer aandacht voor ouderen die een verhoogd risico lopen op eenzaamheid, zoals verlies van een partner en verhuizing naar een nieuwe wijk. Dit als onderdeel van de pijler 'Ertoe doen' van het uitvoeringsprogramma Rotterdam, Ouder en Wijzer (zie hieronder). In 2020 wordt deze verbeterde uitvoering doorontwikkeld. In 2019 is een pilot uitgevoerd om de gegevens van de afgelegde huisbezoeken te verwerken in wijkrapportages. Het doel daarvan was dat samen met wijknetwerkpartners nog beter inzet kan worden gepleegd op eenzame ouderen. Door de coronacrisis kunnen in 2020 maar een beperkt aantal huisbezoeken afgelegd worden. In plaats daarvan verlopen de contacten met ouderen vooral telefonisch. Ook zijn in een aantal gebieden huis-aan-huisacties uitgevoerd om het contact met ouderen te kunnen blijven maken.

In vervolg op de brieven aan de commissie ZOCS (juni, juli en september 2019) is juli 2020 een nieuwe brief aan de Raad gestuurd waarin, als een "mid term review", wordt gerapporteerd over de voortgang van het Welzijnswerk binnen Rotterdam.

Informele zorg en ondersteuning (IZO)

In 2019 onderzocht Samenspel de (stedelijke) ondersteuningsbehoefte onder vrijwilligersorganisaties. De aanbevelingen vanuit dit onderzoek zijn in 2020 gebruikt bij de inrichting van de nieuwe stedelijke ondersteuningsstructuur die is afgerond. Dit aanbod is nu beschikbaar voor Rotterdammers, waaronder vrijwilligers en mantelzorgers en IZO-partijen, zodat zijn goed ondersteund worden bij hun belangrijke taak. Het aanbod bestaat nu uit:

Op 1 mei 2020 is het stedelijk mantelzorgsteunpunt Mantelfoon gestart. Mantelfoon is 24/7 en 365 dagen per jaar bereikbaar via nummer 0800 777 3333. Mantelfoon biedt een luisterend oor, informatie en advies. Mantelzorgers die bellen naar het steunpunt krijgen eerst een telefonist aan de lijn die naar hen luistert en meedenkt. Mensen die

meer nodig hebben worden gekoppeld aan een mantelzorgcoach die hen helpt de juiste ondersteuning en zorg te vinden. De mantelzorgcoach heeft een duidelijk beeld van de mogelijkheden in de stad om de mantelzorger te ontlasten en helpt de mantelzorger hier zijn weg in te vinden en een bij zijn situatie passende keuze te maken. Onderdeel van de opdracht voor het mantelzorgsteunpunt is het bouwen van een stedelijk netwerk van organisaties die ondersteuning bieden aan mantelzorgers. Mantelfoon wordt het knooppunt van dit netwerk waar kennis en ervaring wordt verzameld en gedeeld.

De openbare aanbesteding voor het online Platform Zorgzaam010 is succesvol afgerond. In oktober 2020 zal het nieuwe platform Zorgzaam010 worden gelanceerd middels diverse activiteiten. Het nieuwe online platform is vanaf de startdatum breder van opzet dan het vorige matchingsinstrument. Zowel voor Rotterdammers zelf als IZO-partijen zijn er nieuwe functionaliteiten. Zo kan de Rotterdammer niet alleen zijn hulpvraag plaatsen, maar ook een oproep doen voor vriendschap (maatjes zonder hulpvraag) en kan hij een overzicht van maaltijdvoorzieningen in zijn wijk vinden, om zo eenzaamheid te beperken en sociale structuren te versterken. Ook kunnen Rotterdammers zich inschrijven voor cursussen en workshops aangeboden door de gemeente en andere partijen. Het platform biedt ook vrijwilligerswerk aan geschikt voor groepen om zo nog verder de drempels voor het doen van vrijwillige inzet te verlagen.

Rotterdammers en IZO-partijen krijgen op het platform aparte pagina's, maar dezelfde functionaliteiten: zij kunnen op het nieuwe platform samenwerkingen aangaan, kennis delen en werken met een gedeelde digitale agenda van en voor IZO-partijen met relevante events en bijeenkomsten. Ook kunnen zij hier hun vragen stellen, waarna alle beantwoorde vragen worden geborgd in een kennisbank. Zo wordt de zelf- en samenredzaamheid in de stad vergroot en wordt een sterk IZO-netwerk gefaciliteerd.

Per 1 juni is er een nieuw aanbod van cursussen en workshops voor vrijwilligers (-organisaties) en mantelzorgers beschikbaar via het online platform. In verband met de coronacrisis bestaat het aanbod tot nu toe uit e-learnings. Wanneer de Corona-maatregelen het toelaten, zal ook weer een aanbod klassikale cursussen worden aangeboden met inachtneming van de geldende maatregelen.

Het aanbod wordt verzorgd door Conclusion Learning Centre. Dit is een opleidingsintermediair die een compleet pakket levert aan faciliteiten en diensten voor het inkopen, organiseren en administratief afhandelen van de cursussen en workshops. Onderdeel van de opdracht van Conclusion Learning Centre is het onderzoeken van de leervraag onder vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers, zodat zij de cursussen kunnen aanbieden waar het meeste behoefte aan is in de stad.

De inkoop van 'Advies op maat' voor vrijwilligersorganisaties is eveneens afgerond. De opdracht is gegund aan BMC Advies. Dit aanbod is eveneens vanaf 1 juni 2020 beschikbaar via het platform Zorgzaam010. Ook de door BMC Advies verstrekte adviezen worden geborgd in de kennisbank.

Het onderzoek 'Tel je zegeningen' is 10 jaar na het verschijnen van de eerste editie in deze collegeperiode voor een tweede keer in een verbrede vorm uitgevoerd. Het doel is de maatschappelijke impact van religieuze en levensbeschouwelijke organisaties in beeld te brengen. De definitieve resultaten worden in Q3 2020 opgeleverd: er wordt de laatste hand gelegd aan de teksten. Daarnaast wordt ivm Corona onderzocht wat de beste aanbiedingsmogelijkheid is.

Opzoomer mee

Het aantal unieke straten dat deelneemt aan de Opzoomercampagne 2020 staat op 2.150 (een all time record!). Dat zijn 778 unieke straten meer dan vorig jaar augustus. De verwachting is dat de eindstand tussen de 2.200 en 2.300 straten uitkomt. De ongekende scores hebben alles te maken met corona en de corona-acties van Opzoomer Mee: juist nu willen Rotterdammers iets voor elkaar betekenen en elkaar zo nodig helpen.

Opzoomer Mee heeft vanaf maart een drietal corona-acties gelanceerd. Aan deze acties is op zeer grote schaal deelgenomen:

- Lief & Leedpakketje: 1.256 goedgekeurde aanvragen.
- Wat Liefs: 1.102 goedgekeurde aanvragen.
- Lief & Leedpotje 304 nieuwe goedgekeurde aanvragen. Het aantal Lief & Leedstraten bedraagt nu 973 straten.

De herstart van de reguliere Opzoomercampagne in juli was ook wat respons betreft enorm. De Schoonmaakbende steeg van een kleine 200 straten naar een kleine 350 straten. De nieuwe Groenacties (ontwikkeld i.s.m. Rotterdams Weerwoord en Rotterdam gaat voor groen) staan inmiddels op 800 straten. En aan het vakantieprogramma (Vier de Zomer) bestemd voor straten waar veel bewoners dit jaar thuisblijven doen inmiddels zo'n 350 straten mee.

Niet alles gaat voor de wind. We zien met name dat het Opzoomeren in straten met veel ouderen en in ouderencomplexen, ouderen terughoudend zijn om activiteiten te organiseren of om eraan deel te nemen. Men is simpelweg bang om besmet te raken.

Programma Rotterdam Ouder en Wijzer

Het uitvoeringsprogramma Rotterdam, Ouder en Wijzer is in juli 2019 door het college vastgesteld. Daarin zijn de ambities voor ouderen zo concreet mogelijk uitgewerkt voor de jaren 2019 en 2020. Vanuit de pijlers vitaal, ertoe doen, wonen & woonomgeving en zorg & ondersteuning worden in samenwerking met vele partners in de stad activiteiten ontwikkeld die ertoe bijdragen dat ouderen zo lang mogelijk gezond en vitaal blijven, kunnen blijven meedoen en passende zorg en ondersteuning krijgen. 2021 is het laatste volle jaar van dit collegeprogramma.

De coronapandemie raakt onze oudere Rotterdammers enorm. Zowel in de sterftcijfers (de sterfte onder ouderen als gevolg van corona is hoger dan bij andere groepen), maar ook in andere zin: de maatregelen om de uitbraak van corona in te dammen en de social distancing van ouderen die daarbij noodzakelijk is raakt het welzijn van ouderen en de mate waarin zij kunnen participeren. De maatregelen in het kader van de coronacrisis hebben dus onontkoombaar invloed op de activiteiten vanuit het programma Ouder en Wijzer. Bijeenkomsten met en activiteiten voor ouderen kunnen sinds maart 2020 geen doorgang vinden en veel zorg- en welzijnspartners waren zo druk met de zorg en ondersteuning van de mensen met corona, dat er minder ruimte overblijft voor andere activiteiten. Dat de crisis impact heeft op de formele target van het programma, het terugdringen van de eenzaamheid onder ouderen, is dan ook onontkoombaar. Hoe groot deze invloed is, is nauwelijks te voorspellen en zal ook afhangen van het verloop van de crisis. Begin 2021 krijgen wij daar wel een indicatie van want dan verschijnt een eerste meting van de GGD-monitor, waarvoor de data in september van 2020 worden verzameld. Eind 2021 zullen data worden verzameld voor de eindmeting en wordt dat effect echt duidelijk.

Tegelijkertijd ontstaan er in de stad ook veel hartverwarmende initiatieven en samenwerkingsverbanden die er eerder niet waren. De coronacrisis biedt dus ook kansen. Bijvoorbeeld voor een beter gebruik van e-health. Er is veel contact met ouderen op afstand en de bereidheid om digitaal vaardig te worden neemt daarmee ook toe. Vanuit Rotterdam Ouder en Wijzer wordt, samen met partners, zo goed mogelijk gezocht naar manieren om ouderen toch zo goed mogelijk te bereiken en waar mogelijk de nieuwe kansen die de crisis ook biedt zo veel mogelijk te verzilveren.

Er zijn ook onderdelen in het programma die minder te lijden hebben onder de crisis. Dat geldt bijvoorbeeld voor de ambities in het Langer Thuisakkoord. Voor de uitwerking van de woonopgaven is in 2019 samen met woningcorporaties, marktpartijen, zorgaanbieders, welzijnsinstellingen, zorgverzekeraars en de Rotterdamse ouderenbonden gewerkt aan een Langer Thuis Akkoord 2020-2025, waarin afspraken worden gemaakt over meer levensloopbestendige en voor ouderen gelabelde woningbouw, langer zelfstandig wonen in de wijk en meer innovatieve woonconcepten en/of woonzorgconcepten. Op 17 februari 2020 is het akkoord ondertekend.

Ouderen willen zo lang mogelijk in hun eigen wijk en in hun vertrouwde netwerk blijven wonen. Om dit te realiseren, zijn meer voor ouderen geschikte woningen nodig en zetten we in op het realiseren van woon(zorg) concepten en de ontwikkeling van ouderenhubs. De ouderenhub biedt de mogelijkheid om gebiedsgericht verschillende ambities uit het uitvoeringsprogramma op te pakken: vitale woongemeenschappen, fysieke toegankelijkheid, samenwerking tussen het medisch en het sociaal domein, passende integrale zorg en ondersteuning, het realiseren van (nieuwe) woonzorgconcepten, zelfstandige aanpasbare woningen en/of specifieke ouderenwoningen. In 2019 is gestart met de ontwikkeling van twee ouderenhubs in Prinseland/Het Lage Land en in Hoogvliet, begin 2020 is gestart met de ontwikkeling van ouderenhubs in IJsselmonde en Crooswijk. In 2020 start nog één ouderenhub in Ommoord. Tegelijkertijd wordt hard gewerkt aan een serie tussenvoorzieningen die het gat tussen zelfstandig thuis wonen en het verpleeghuis dichten door, in verschillende varianten, meer bescherming, meer sociaal contact en meer nabij georganiseerde zorg te realiseren.

Integratie en Samenleven

Medio 2019 startte het actieprogramma Integratie & Samenleven: 'Relax. Dit is Rotterdam'. Dit actieprogramma omvat de visie, doelstellingen en actiepunten waarmee het college de acceptatie van diversiteit stimuleert in de Rotterdamse samenleving en inburgering van nieuwkomers bevordert. De grootste aanbestede nieuwe opdrachten gingen van start begin 2020, waarvan de raad in mei een voortgangsrapportage ontving. Door tussentijdse ontwikkelingen, uitwerkingen van moties en toezeggingen, is het programma inhoudelijk flink doorontwikkeld. De raad ontving hier in mei de voortgangsrapportage van.

De coronamaatregelen maken dat diverse activiteiten, met name die in het kader staan van ontmoeting, tijdelijk niet door kunnen gaan of een andere (online) invulling krijgen. Met name scholen moeten zich noodgedwongen richten op het tegengaan van leerachterstanden. Het risico is dat activiteiten gericht op discriminatiebestrijding en inclusiebevordering minder prioriteit krijgen. Met de partners wordt gesproken over herstelplannen, die na de zomer duidelijk maken welke alternatieven er worden ingezet om de doelen van Relax te blijven behalen.

Intussen heeft de Black Lives Matter beweging voor een stevige maatschappelijke impuls op het thema gezorgd. Niet eerder werd zo'n krachtig statement gemaakt voor een meer inclusieve samenleving. In juni heeft het college

toegezegd om met een extra intensivering van activiteiten tegen racisme te komen. Daaraan wordt gewerkt, mede op basis van zomerdialogen met de stad en twee initiatiefvoorstellen uit de raad.

Rotterdamse aanpak statushouders

Per januari 2019 is de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2.0 van start gegaan. De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2.0 (2019–2022) omvat alle basiscomponenten voor succesvolle participatie in de samenleving: huisvesting, zorg, leren, taal, (waar nodig) opleiding en toeleiding naar werk. De aanpak legt de nadruk op het voorzien in een eigen inkomen en meedoen in de Rotterdamse samenleving. Sindsdien daalde het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders. Echter, de verwachting is dat het aantal bijstandsgerechtigden de komende tijd erg toe gaat nemen als gevolg van de economische effecten van de coronamaatregelen. Zo ook voor statushouders en dat blijkt ook in de meest recente cijfers. We blijven de intensieve aanpak voortzetten en gaan komend jaar extra dedicated jobhunters en jobcoaches inzetten.

Het percentage dat tijdig start met inburgering (binnen een half jaar na toekenning bijstandsuitkering) is nog niet op het beoogde niveau van 80%, maar lag begin 2020 op 59% en in september op 40%. Dit komt mede door Corona; dit heeft de start van trajecten (bijvoorbeeld in groepsverband) bemoeilijkt. Daarnaast is de nieuwe Wet inburgering een jaar uitgesteld: start per 1 juli 2021 in plaats van 1 juli 2020. De statushouder is onder het huidige stelsel zelf verantwoordelijk om zich op tijd in te schrijven voor een inburgeringscursus. De gemeente kan dit nu nog niet afdwingen. De regie op de inburgering komt vanaf juli 2021 bij de gemeenten te liggen. Regie vergroot de sturingskracht en daarmee de kans op realisatie van het collegetarget. Intussen werken we hard om registratie en coaching van inburgeraars op dit punt te versterken.

Minderjarige Rotterdammers

Rotterdam Groeit

Op basis van het wetenschappelijk onderbouwd jeugdbeleid van Rotterdam Groeit wordt steeds meer geïnvesteerd in de meest relevante factoren voor het kansrijk, veilig en gezond opgroeien van kinderen en jongeren. Mede daarmee ambieert Rotterdam dat de positieve trend van afnemende problematiek (zoals criminaliteit, slechte geboorte-uitkomsten, en schooluitval) zich doorzet. Voor het einde van het jaar verschijnt de nieuwe Staat van de Jeugd (editie 2020) waarin inzichtelijk gemaakt is hoe het gaat met de Rotterdamse kinderen en jongeren. Daarmee eindigt ook het beleidskader Rotterdam Groeit dat is vastgesteld in 2016 met een looptijd tot en met 2020. De unieke werkwijze van Rotterdam Groeit wordt echter onverminderd doorgezet. Het toekomstig Masterplan Jeugd zal op het wetenschappelijk fundament van het factorenmodel en impactgedreven werken verder gaan. Rotterdam werkt daarnaast mee aan een initiatief van het Nederlands Jeugdinstituut om de Rotterdamse werkwijze meer nadrukkelijk landelijk te delen.

Drugs & Alcohol

Na afronding van het preventieprogramma Drugs & Alcohol II; Blijf Helder zetten we, met gelijk budget, door met het nieuwe programma Drugs & Alcohol 2019-2022 waarin we de succesvolle maatregelen blijven uitvoeren en waar nodig vernieuwing en verbetering in gang zetten. Het terugdringen van gebruik onder jongeren is binnen het jeugdbeleid een belangrijke taak omdat middelengebruik de gezondheid, talentontwikkeling en veiligheid van jongeren ondermijnt. Met dit programma voldoen we ook aan de wettelijke eis dat een gemeente een preventie- en handavingsplan moet hebben waarin helder wordt hoe gebruik onder jongeren wordt ontmoedigd. De onderstaande realisatie geeft het beeld bij de verschillende doelgroepen. Binnen de voorlichtingen is er ook aandacht voor het problematisch gamen en het social media gebruik onder deze jongeren. Een nieuwe opgave is de inzet op jongeren in het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO): deze doelgroep met meervoudige zware problematiek kenmerkt zich door hoger middelengebruik. In 2020 en verder zal voor deze groep dan ook intensiever worden ingezet.

De beleidsdoelen worden vooralsnog gerealiseerd, maar wel is bij een aantal maatregelen overgegaan op een gewijzigde digitale strategie.

Wat is aangepast/gewijzigd i.v.m. coronamaatregelen:

Drugstestservice is vanaf half maart dicht vanwege corona. Er kunnen vanaf mei conform landelijke richtlijnen van VWS weer drugs om te laten testen worden ingeleverd. Gebruikers die verstandig willen gebruiken kunnen dan weer terecht.

Contact met jongeren met mogelijk problemen verlopen zoveel mogelijk digitaal. Veel ondersteuning en advies digitaal aangeboden; zo is de online chat functie ingesteld om alle professionals, ouders maar ook jongeren zelf een makkelijke toegang tot informatie en (lichte) ondersteuning bij zorgen over middelengebruik of gamen te bieden. Met alle opgezette ondersteuning (CJG, wijkteams, jongerenwerk, leerplichtambtenaren) richting gezinnen met mogelijke problemen en sowieso alle onderwijsinstellingen (VO, VSO, Praktijkonderwijs en MBO) is contact opgenomen en zijn materialen voor leerlingen en ouders digitaal aangeboden. De hulp en ondersteuning is dus online en via telefoon voortdurend aanwezig. Natuurlijk is niet voorspelbaar of studenten op het MBO in het nieuwe schooljaar fysiek op schoollocaties aanwezig kunnen zijn. Maar de inzet blijft in alle gevallen dus ook digitaal mogelijk.

Agenten en Boa's worden ondersteund met info over de wijze waarop zij mogelijke zorgelijke jonge gebruikers (alcohol/drugs/lachgas) digitaal kunnen doorverwijzen naar (lichte) hulpverlening.

Verdere zaken zonder urgentie en/of directe bedreiging, zullen worden uitgesteld met de verwachting dat het in het najaar weer kan worden opgepakt.

Stevige Start

Door de coronacrisis is alle aandacht in het medisch domein (en ook het sociaal domein) uitgegaan naar crisismaatregelen. De middelen voor het programma zullen daardoor op een later moment dan gepland nodig zijn. Door de andere wijze waarop de professionals de contactmomenten moeten uitvoeren, zien we dat het niet goed lukt om kwetsbaarheid bij zwangeren tijdig te signaleren. Het aantal aanmeldingen van kwetsbare zwangeren

loopt terug, terwijl we ook zien dat corona extra stress bij zwangeren veroorzaakt. Binnen de coalitie Stevige Start is en wordt gewerkt aan oplossingen om kwetsbare gezinnen samen met de geboortezorg eerder in beeld te krijgen. En als de kwetsbaarheid pas tijdens of kort na de geboorte zichtbaar wordt, dat er dan voldoende aanbod beschikbaar is om deze gezinnen te ondersteunen. Ook is het aanbod tijdens de zwangerschap verbreed, zodat zwangeren met stress door corona ook worden ondersteund door Moeders van Rotterdam.

Kansrijk Opgroeien

Rotterdam loopt met haar preventie aanpak op jeugd in Nederland voorop. Samen met het Nederlands Jeugdinstituut is de methodiek Wijkprogrammering ontwikkeld. Andere gemeenten hebben een groeiende interesse in onze vernieuwende wijkaanpak om op basis van beschermende en risicofactoren en met gebruik van data heel gericht preventieprogramma's in te zetten. De komende 3 jaar gaan we vanuit partnerschap met het NJI en de gemeenten Nissewaard, Nijmegen, Helmond en Hoogeveen een samenwerking opzetten. In 2020 is met de Design thinking methode een nieuw ontwerp bedacht om op basis van het factorenmodel en op toegankelijker manier wijkanalyses over de Rotterdamse jeugd te kunnen maken. Dit instrument 'WijkFocus' geheten, wordt in het tweede kwartaal gebouwd. Dit instrument geeft ons inzicht in hoe de jeugd er in een wijk voor staat op Kansrijk, Veilig en Gezond opgroeien. Met deze uitkomsten kan in gesprekken met de partners in de wijk nog beter een brede analyse worden gemaakt en gedeeld. Het instrument helpt om met elkaar ambities te formuleren. Daardoor creëren we een gezamenlijke focus en kunnen we bijvoorbeeld het schoolsucces vergroten en aanbod en preventie op maat inzetten in de wijk. In 30 wijken van Rotterdam wordt op deze manier met Wijkprogrammering gewerkt.

Het plan is om in 2020 in 8 nieuwe wijken in ieder geval met wijkanalyses te starten. De verwachting is dat door de coronacrisis vertraging ontstaat waardoor het risico bestaat dat de gestreefde realisatie (8 wijken) niet gehaald kan worden. Het houden van wijknetwerkbijeenkomsten is bijvoorbeeld momenteel niet mogelijk. Ondanks dit spannen de aanbieders zich maximaal in om hun interventies op een andere manier, zoals bijvoorbeeld online, aan te bieden. Zoals bijvoorbeeld Kanjertrainingen ter versterking van sociaal-emotionele vaardigheden. Deze worden in digitale pakketten aangeboden. Daarnaast zijn binnenactiviteiten van Welzijn en naar buiten verplaatst. Er is veel aanbod voor kinderen op de pleinen gekomen om de vele thuisblijvers leuke en zinvolle activiteiten te kunnen blijven bieden.

De kwaliteit en effectiviteit in wat we doen is hierdoor toegenomen. Wijkprogrammering heeft meer en meer een sturend effect op het preventief en samenhangend aanbod op beschermende en risicofactoren.

Ontwikkelingen 2021-2024

Rotterdam Ouder en wijzer

2021 is het laatste volle jaar van dit collegeprogramma. In dit jaar zullen, voor zover de coronapandemie het ons toestaat, steeds meer resultaten van het programma zichtbaar worden. Dit is ook het jaar waarin een aantal belangrijke aanbestedingen worden gedaan, w.o. Zorg en Welzijn. Daarin zullen belangrijke onderdelen van het programma een plek moeten krijgen zodat ze worden geborgd en ook op meer plaatsen in de stad kunnen worden

gerealiseerd. Denk b.v. aan de ouderenhubs en de tussenvoorzieningen, maar ook aan dingen als een stadsbreed netwerk van zingevingsactiviteiten, uitdagender dagbesteding voor dementerende ouderen en cultuursensitief werken in de zorg. In 2022 zullen we de overige onderdelen van het programma moeten bestendigen. Tegelijkertijd is ook duidelijk dat we er op een aantal onderdelen van het programma nog niet zijn. Zo heeft het Langer Thuisakkoord niet voor niets een doorlooptijd tot 2025, omdat we weten dat bouwprocessen nu eenmaal enige jaren vergen. Dat betekent dat er ook voor onze opvolgers nog een uitdaging ligt, willen we in 2030, als de vergrijzing op haar hoogtepunt is, de stad zijn waar ouderen, samen met anderen, gezond en vitaal oud kunnen worden en waar, als het niet meer zelf gaat, passende zorg en ondersteuning is.

Integratie en Samenleven

Op basis van de herstelplannen van de aanbestede opdrachten voor de acceptatie van diversiteit zullen we scherper krijgen op welke wijze activiteiten wijzigen vanwege de COVID-19 maatregelen.

Het grootste risico is dat juist de ontmoetingsfunctie en persoonlijke gesprekken, die belangrijk zijn voor de acceptatie van diversiteit, bemoeilijkt blijft, in het bijzonder in het onderwijsveld. De raad blijft geïnformeerd via de halfjaarlijkse voortgangsrapportages. Daarnaast heeft het nieuwe intensiveringsplan tegen racisme ook gevolgen voor de gemeentelijke begroting van 2021. Dit plan wordt 4 november in de commissie WIISA besproken.

Rotterdamse aanpak statushouders

Juli 2021 start de nieuwe Wet inburgering. De regie op de inburgering komt bij de gemeente te liggen. Huidige elementen van onze aanpak, zoals de Rotterdamse Aanpak Statushouders en Inburgering010, liepen al grotendeels vooruit op de nieuwe wettelijke vereisten. Dit wordt als één geheel opgepakt en uitgevoerd. In het najaar van 2020 wordt een eerste beschrijving en een integrale voortgangsrapportage Inburgering aan de raad gepresenteerd. Naast de statushouders richt de nieuwe wet zich ook op gezinsmigranten.

Wijkprogrammering

In de komende jaren zal Wijkprogrammering in de rest van de wijken van Rotterdam worden uitgerold. Om dit mogelijk te maken is de belangrijkste randvoorwaarde om dit met voldoende fte te kunnen doen. Een capaciteitsplan is in de maak, alsook een planning op inzet in de wijken.

Op basis van het nieuw ontwikkelde dashboard WijkFocus kan voor iedere wijk worden vastgesteld welke risicofactoren en beschermende factoren een belangrijke rol spelen en op welke problematiek zal worden ingezet. Dit dashboard is rechtstreeks gekoppeld aan het Factorenmodel, waar in het sociaal domein mee gewerkt wordt.

Het zal in 2021 doorontwikkeld worden. De gestelde doelen als ook het monitoringssysteem hierop zullen er in opgenomen worden.

Vanuit het programma Kansrijk Opgroeien worden ook in 2021 opleidingen, trainingen, communicatie gefinancierd.

In 2022 levert het leeronderzoek Promising Neighbourhoods, dat in 3 wijken voor 3 jaar meeloopt met Wijkprogrammering, haar resultaten op.

De aansluiting bij de diverse inkoopsporen binnen het sociaal domein gaan we verder versterken. Dat geldt voor het inkoopspoor Welzijn, maar ook voor inkoop preventieve interventies, Jeugdhulp en Jeugdbescherming.

Voor 2021 zal er een plan 'Wijkprogrammering, Coronaproof' ontwikkeld zijn.

In 2021 wordt gezamenlijk met het NJI en 4 andere gemeenten Wijkprogrammering in 4 proeftuinen neergezet. Dit in de vorm van een leertraject met het oog op uitbreiding naar meer gemeenten in Nederland.

Wat willen we bereiken

Nieuw Rotterdams Welzijn

- De ondersteuning van de Rotterdammers verbeteren door instellingen (welzijnsinstellingen en partijen Couleur Locale) in staat te stellen hun taken zo optimaal mogelijk uit te voeren.
- De Huizen van de Wijk zijn nog meer de centrale ontmoetingsplek voor de bewoners van de wijk.
- In ieder gebied is een aanbod van laagdrempelige preventieve dagbesteding in het Huis van de Wijk plus.
- Er zijn voldoende faciliteiten voor vrijwilligers en mantelzorgers om hun taak uit te kunnen voeren. De inzet van de gemeente is er mede op gericht het aantal overbelaste mantelzorgers te verminderen.
- Een aanvang is gemaakt met de uitvoering van het uitvoeringsplan Ouder en Wijzer, waarbij in relatie tot Welzijn het vooral gaat om aanpak eenzaamheid bij ouderen en inzet op vitaliteit en gezondheid. Inzet van het gehele masterplan ouderen is een daling van het percentage eenzame Rotterdamse ouderen naar 50%. De afgelopen jaren hebben we geleerd dat ouderen niet graag aangesproken worden op hun eenzaamheid of kwetsbaarheid. Zij willen er toe doen. Ambitie is, dat meer ouderen hun talenten blijven benutten en versterken en hun talenten blijven inzetten voor de samenleving.
- Er is een beter functionerend wijknetwerk in alle wijken van Rotterdam, waarbij alle relevante partijen betrokken zijn (welzijn, zorg, onderwijs, VraagWijzer, Wijkteam, vrijwilligersorganisaties, sociaal ondernemers en levensbeschouwelijke organisaties).
- De impact van vrijwilligerswerk door religieuze en levensbeschouwelijke organisaties in de stad is in kaart gebracht.
- Meer bewoners zijn actief voor hun eigen straat/wijk door het faciliteren van bewonersinitiatieven en via Opzoomer Mee. Opzoomer Mee wordt meer gericht ingezet voor meerdere beleidsterreinen.
- De pilot 'Welzijn op recept' is in 2019 gestart.

Integratie en Samenleven

De Rotterdamse samenleving is in 2022 toleranter geworden. Er is aantoonbaar meer acceptatie van (seksuele) diversiteit. Afkomst, huidskleur, seksualiteit, sekse of levensovertuiging horen er niet toe te doen voor de kansen in het leven.

Samenleven

Iedere Rotterdammer kan rekenen op een sociaal veilige omgeving en kan en mag meedoen. Binnen de grenzen van de rechtsstaat mag iedereen zichzelf zijn en dit uitdragen. Rotterdammers erkennen dat de grote diversiteit in de stad betekent dat er verschillen zijn die soms ongemak geven. We gaan hier op een opbouwende manier mee

om. Groepen die nu nog een kwetsbare positie hebben in onze samenleving zijn assertiever geworden en laten zichzelf op een positieve manier horen en zien.

In 2022 is er aantoonbaar meer acceptatie van de diversiteit die onze stad kenmerkt. Daarbij horen de volgende doelen:

1. Rotterdammers gaan meer ontspannen om met de verscheidenheid in de stad.
2. Meer kennis en bewustwording van vooroordelen en discriminatie in de stad. Hierbij besteden we aandacht aan alle gronden, op alle terreinen. Gelijke kansen en inclusiviteit worden vergroot, in het algemeen en op de arbeidsmarkt en de woningmarkt in het bijzonder.
3. Meer kennis en bewustzijn over het belang van gelijk-waardigheid en gelijke behandeling van mannen, vrouwen en LHBTI's binnen de diverse maatschappelijke domeinen.
4. Verbetering van de sociale veiligheid van kwetsbare Rotterdammers, zoals meisjes/vrouwen en LHBTI's.
5. Kwetsbare Rotterdammers zijn assertiever en veerkrachtiger. Hierdoor zijn zij beter in staat om de kansen die zij krijgen te benutten en actief deel te nemen aan de samenleving.
6. Bezorgde Rotterdammers ervaren meer vertrouwen in de toekomst van onze diverse stad, door strenge handhaving van regels.

Integratie

Nieuwe Rotterdammers die vanuit het buitenland naar onze stad komen, vinden hun weg in de Rotterdamse samenleving en spreken zo snel mogelijk Nederlands. Ze nemen de regie over hun eigen leven en nemen naar vermogen deel aan de samenleving. Ook zijn ze bekend met de rechten en plichten die de Nederlandse rechtsstaat met zich meebrengt en handelen daarnaar. Hierdoor leveren zij zo snel mogelijk een bijdrage aan een ontspannen stad, waarin mensen elkaar ontmoeten en elkaar kunnen verstaan. Door hun actieve participatie worden ze bovendien zelfredzamer, waardoor een beroep op publieke middelen voorkomen of beperkt kan worden.

Naast de doelen van de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2.0 horen daarbij de volgende doelen:

1. 80% van de inburgeringsplichtige gezinsmigranten is binnen 6 maanden na start van de inburgeringsplicht gestart met een inburgeringstraject.
2. 90% van de inburgeringsplichtige statushouders en gezinsmigranten tekent binnen één jaar de participatieverklaring.

Rotterdamse aanpak statushouders

De gemeente zet in op succesvolle participatie van statushouders in de samenleving, opleiding en werk. Via een jaarlijkse monitor worden voortgang en realisatie in beeld gebracht.

Minderjarige Rotterdammers

- Kinderen groeien kansrijker, veiliger en gezonder op. Met het beleidskader Jeugd 'Rotterdam Groeit' zetten we in op het kansrijk, veilig en gezond opgroeien van jonge Rotterdammers. Zo kunnen zij zich optimaal ontwikkelen tot zelfredzame volwassenen die bijdragen aan een sterkere stad. In de Staat van de Jeugd wordt hierover jaarlijks gerapporteerd over de relevante factoren.
- Het gebruik van drugs en alcohol onder minderjarigen wordt voorkomen en onder risicogroepen teruggedrongen, met speciale aandacht voor leerlingen in het speciaal onderwijs, praktijkonderwijs en de laagste niveaus van het MBO. Opvoeders kunnen de juiste voorbeeldfunctie vervullen en nemen verantwoordelijkheid op dit thema. We gaan voor een vermindering van drugs- en alcoholgebruik onder jongeren. De doelstellingen zullen worden opgenomen in het nog door de raad vast te stellen preventie en handavingsplan dat rond de zomer wordt aangeboden.
- Meer kinderen komen gezond ter wereld komen en kunnen zich optimaal ontwikkelen. De geboorte-uitkomsten verbeteren. Professionals zijn daarbij in staat om risico's te signaleren nog voor dat er problemen ontstaan.
- Kinderen met wie het goed gaat ontwikkelen zich nog beter en er is aandacht voor kinderen met wie het niet goed gaat.
- Bij de groep risicojongeren pakken we de meest prangende kwesties aan.

Wat gaan we daar voor doen

Nieuw Rotterdams Welzijn

- In de 14 gebieden zijn voor de periode 2018-2020 via inkoop Gebiedsopdrachten gegund aan de Welzijnspartijen. Deze gebiedsopdrachten zijn met een jaar verlengd, zodat ze ook voor 2021 gelden. 2019 is het tweede jaar van de contractperiode. In de opdracht zijn stedelijke uitvoeringsdoelen opgenomen op het terrein van: huisbezoeken 75+, Schulddienstverlening, Voortijdig Schoolverlaters, Tegenprestatie en Taalverwijzers. Op basis van de ervaringen van 2018 en 2019 worden deze uitvoeringsdoelen voor 2020 waar nodig aangescherpt, zodat nog duidelijker gestuurd kan worden op de te behalen resultaten.
- Continuering van de subsidies aan Couleur Locale organisaties, waarbij een belangrijke focus ligt op rol die deze organisaties spelen in het wijknetwerk.
- Uitvoering van stedelijk welzijn via opdrachten en subsidies op het terrein van vrijwilligersondersteuning en mantelzorg. Aansluiting wordt gezocht op de uitkomsten van het visietraject Informele Zorg en Ondersteuning.
- Het maken van een uitvoeringsagenda van de visie Informele Zorg en Ondersteuning.

- Het opzetten en uitvoeren van de pilot 'Welzijn op recept.
- Start van de uitvoering van het uitvoeringsprogramma Rotterdam, Ouder en Wijzer. We dagen ouderen uit hun talenten in te zetten voor de samenwerking. Tegelijkertijd vragen we organisaties, bedrijven en netwerken ouderen een volwaardige plek te geven in het Rotterdamse leven van alledag. Om de eenzaamheid tegen te gaan zetten we in op een beter bereik van (potentieel) eenzame ouderen door de effectiviteit van de huisbezoeken te vergroten. We zetten in op zingeving en betekenisvolle activiteiten tussen ouderen onderling, maar ook tussen jong en oud.

Integratie en samenleving

In Relax. Dit is Rotterdam zijn de volgende actiepunten benoemd:

- We verhogen de sociale veiligheid van kwetsbare Rotterdammers.
- We bevorderen gelijke kansen op de arbeids- en woningmarkt en gelijke behandeling in het uitgaansleven.
- We faciliteren ontmoeting en dialoog tussen Rotterdammers over het omgaan met diversiteit, ongemak, sociale normen en dergelijke.
- We ondersteunen scholen in Rotterdam met voorlichting en training over het omgaan met (seksuele- en gender) diversiteit, inclusiviteit en uitsluiting.
- We bevorderen de deskundigheid van professionals in de stad op de onderwerpen winclusiviteit en diversiteit.
- We bevorderen gelijke kansen en gelijke behandeling voor alle Rotterdammers.
- We vergroten de kennis over de mogelijkheden tot het melden van discriminatie.
- We bevorderen de sociale acceptatie door middel van positieve zichtbaarheid van diversiteit en verscheidenheid in de stad.
- We faciliteren ontmoetingsplekken en trainingen voor kwetsbare Rotterdammers, gericht op het vergroten van assertiviteit en veerkracht.
- We gemeente geeft het goede voorbeeld.
- Rotterdamse Aanpak Statushouders 2018-2022.
- Workshops participatieverklaring voor statushouders en gezinsmigranten.
- Maatschappelijke begeleiding voor gezinsmigranten.
- Instelling centraal punt voor inburgeringstensieve aanpak onvoltooide inburgering.

Rotterdamse aanpak statushouders

- De taakstelling statushouders die het Rijk jaarlijks oplegt om hen huisvesting realiseren.
- Statushouders zijn in beeld bij zorgprofessionals of schuldhulpverleners.
- Tachtig procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen 6 maanden na toekenning van de uitkering gestart met het inburgeringstraject.
- Het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders daalt van 1.950 naar 1.540 (nieuw target is 1929-1507 ivm aangepast collegetarget).

Minderjarige Rotterdammers

- Met het beleidskader Jeugd 'Rotterdam Groeit' zetten we in op het voorkomen van problematiek en het versterken van perspectief. Dit doen we door stevige preventie in te zetten: gericht op de meest relevante factoren (beschermende factoren en risicofactoren) die bijdragen aan een kansrijke, veilige en gezonde ontwikkeling van jeugdigen. Daarbij verbeteren we de kwaliteit van deze inzet door gebruik te maken van effectieve en goed onderbouwde interventies.
- We gaan door met het preventieprogramma Drugs & Alcohol, gericht op het verminderen van het gebruik onder jongeren onder de 23 jaar. Binnen de voorlichting is er ook aandacht voor het problematisch gamen en het social media gebruik onder deze jongeren. Daarnaast treedt in 2019 de opvolger van het programma Blijf Helder in werking, waarmee voldaan wordt aan de wettelijke eisen vastgelegd in artikel 43a van de Drank en Horecawet. Hierin is vastgelegd dat een gemeente een preventie- en handhavingsplan moet hebben waarin helder wordt hoe gebruik onder jongeren wordt ontmoedigd. In samenwerking met YOUZ, sportverenigingen en Rotterdam Sportsupport wordt de ondersteuning voor naleving NIX18 en het 'niet doorschenken' verstevigd. In samenwerking met de scholen voor Speciaal Onderwijs en YOUZ wordt de aanpak op deze scholen geïntensiveerd. Met het Trimbos en de studentenorganisaties komt een plan van aanpak om alcoholproblematiek en drugsproblematiek terug te dringen bij studenten. Verder worden professionals, ouders, en jongeren op het VSO, PrO, ROC en het regulier VO via verschillende wegen getraind, geïnformeerd over hoe om te gaan met verleidingen van alcohol en drugs waar jongeren mee te dealen hebben.
- In coalitie Stevige Start werkt het medisch en sociaal domein samen aan het beter bereiken van (potentieel) kwetsbare zwangeren en ouders. Ook werken we gezamenlijk aan het bieden van eerdere, snellere en beter passende ondersteuning en zorg. Hiertoe wordt gewerkt aan goed gebruik van instrumentarium, betere overdrachten, goede ondersteuning voor professionals en effectieve interventies. Hiermee pakken we risico's vroegtijdig aan en voorkomen we latere problemen. De samenwerking krijgt vorm binnen het kader van het programmaplan Stevige Start. Er is een gezamenlijke werkagenda met actiepunten 2019 en 2020 opgesteld.
- Met het gebiedsgerichte programma Kansrijk Opgroeien leggen we een krachtige, duurzame, preventieve basis in de wijken. Dat doen we in nauwe samenwerking met partners in de wijken (ouders, CJG, politie, welzijn, jeugdwerkers, scholen en wijkteam). We maken daarbij gericht gebruik van informatie over beschermende factoren én risicofactoren in het opgroeien van kinderen en jongeren.
- Met het Programma Rotterdamse Risicjongeren 2016-2020 – Elke jongere telt – richten we ons op de 7.000 Rotterdamse jongeren die door een opeenstapeling van problemen extra hulp nodig hebben. Daarbij nemen we maatregelen over de gebieden school, werk, zorg en veiligheid heen.

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget 4a: 80% van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen 6 maanden na toekenning van de uitkering gestart met een inburgeringstraject	Streefwaarde		80%	80%	80%		
	Realisatie	startjaar	59%	40%*			
Collegetarget 4b: In deze collegeperiode daalt het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders in Rotterdam naar 1.507*.	Streefwaarde	1.900	1.769	1.638	1.507**		

	Realisatie	1.893	1.765	1.924***		
Collegetarget 7: De eenzaamheid onder ouderen (65+) daalt 3% punt***	Streefwaarde				51%	50%
	Realisatie					
Drugs & Alcohol: Vermindering van drugs- en alcoholgebruik onder jongeren						
14/15 jarigen ooit alcohol gebruikt***	Streefwaarde	-	-	-	-	28%
	Realisatie					
Bingedrinken 14/15 jarigen***	Streefwaarde	-	-	-	-	6%
	Realisatie					
VSO leerlingen blowen***	Streefwaarde	-	-	-	-	25%
	Realisatie					
Pro leerlingen blowen***	Streefwaarde	-	-	-	-	6%
	Realisatie					
ROC leerlingen blowen***	Streefwaarde	-	-	-	-	20%
	Realisatie					

* Peildatum 3 september 2020. De Rekenkamer heeft eerder dit jaar aangegeven dat de meetsystematiek op dit punt niet Rekenkamerproof bevonden is. Het college reageert dit najaar op de bevindingen van de Rekenkamer en beraadt zich, ook in de aanloop naar de nieuwe wet, op de juiste manier om dit te registeren en te meten.

** De daling betreft het saldo van instroom en uitstroom. De Rekenkamer heeft tussentijds bepaald dat de getoonde mijlpalen niet statistisch zijn, maar dat aan het einde van de collegeperiode gekeken dient te worden naar de procentuele daling ten opzichte van de dan geldende nulmeting.

*** Peildatum 31 juli 2020

**** Doel is om het percentage ouderen (65+) in Rotterdam dat aangeeft matig tot ernstig eenzaam te zijn met 3%-punt te laten afnemen van 53% tot 50%. Eenzaamheid is een gevoel, dat zich niet eenvoudig laat meten. Sinds jaar en dag is de eenzaamheidsschaal van prof. dr. De Jong-Gierveld het instrument om eenzaamheid in Nederland te meten. Dit meetinstrument wordt in Nederland gebruikt in de landelijke GGD-gezondheidsmonitor. Met dit instrument wordt eens per vier jaar o.a. gemeten hoe eenzaam Nederland is. Op basis van deze survey kan ook een rapportage voor Rotterdam worden samengesteld. In 2021 komt de volgende gezondheidsmonitor uit.

*** De laatste meting is in 2017 geweest. De voortgang wordt op deze scholen middels onderzoek pas in 2021/2022 gemonitord.

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Percentage 75+-ers waarbij het huisbezoek heeft geleid tot een vervolgactie (doorverwijzing, wijkteam, wijknetwerk e.d.)	Streefwaarde	25%	25%	25%	25%	25%	
	Realisatie	21%	32%				
Aantal Opzoomerstraten	Streefwaarde	1.900	1.900	1.900	1.900	1.900	
	Realisatie	1.824	1.837	2.150**			
*Kansrijk opgroeien: Aantal wijken waarin wijkprogrammering wordt toegepast	Streefwaarde	25	34	38	44	44	

Toelichting indicatoren

*De uitbreiding met 8 wijken is conform de oorspronkelijke planning.

** Meting medio augustus 2020

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Samenkracht en burgerparticipatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	2.800	1.751	1.602	1.231	1.017	759
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.348	1.081	1.000	629	415	157
Overige opbrengsten derden	451	671	602	602	602	602
Lasten exclusief reserves	88.332	98.965	97.570	94.532	89.104	88.809
Apparaatslasten	9.675	11.005	9.882	9.569	9.189	9.217
Inhuur	1.431	493	45	59	-2	-2
Overige apparaatslasten	209	133	183	180	180	180
Personeel	8.036	10.378	9.654	9.330	9.012	9.040
Intern resultaat	849	752	93	93	93	93
Intern resultaat	849	752	93	93	93	93
Programmalasten	77.808	87.208	87.595	84.871	79.823	79.499
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	45.024	50.287	50.503	50.065	46.506	46.248
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	108	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	57	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	32.619	36.921	37.093	34.805	33.316	33.251
Saldo voor vpb en reserveringen	-85.532	-97.213	-95.968	-93.301	-88.088	-88.051
Saldo voor reserveringen	-85.532	-97.213	-95.968	-93.301	-88.088	-88.051
Reserves	228	2.398	0	0	0	0
Onttrekking reserves	228	2.398	0	0	0	0
Saldo	-85.305	-94.816	-95.968	-93.301	-88.088	-88.051

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Samenkracht en burgerparticipatie		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-91.798	-88.839	-86.718	-81.539	-81.539
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-3.018	-7.129	-6.583	-6.549	-6.512
Aanpak racisme	Intensiveringen	0	-1.200	0	0	0
Amendement intensivering ontwikkeling laagdrempelige opvoed- en relatieondersteuning	Intensiveringen	0	-24	0	0	0
Jongerenwerk grensoverschrijdend gedrag	Intensiveringen	0	-600	-600	-600	-600
Masterplan ouderen	Intensiveringen	0	0	0	-130	-65
Overheveling van subsidiebudget 2020 - 2021	Kasschuiven	178	-178	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	151	0	0	0	0
Maatschappelijke Diensttijd	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Stijgende zorgvraag	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-550	0	0	0
Bestemmingsreserve Asielakkoord	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Masterplan Ouderen	Reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking bestemmingsreserve faciliteiten opvang	Reserves	0	0	0	0	0
Bijdrage baankansen onderwijs	Taakmutaties	-1.226	0	0	0	0
Mutatie rijksbijdrage LHBTI-emancipatiebeleid	Taakmutaties	0	-50	-50	0	0
Mutatie rijksbijdrage faciliteitenbesluit opvangcentra asielzoekers	Taakmutaties	-62	0	0	0	0
Rijksbijdragen Samenleven en Integratie	Taakmutaties	-2.142	-1.498	-3.218	-3.541	-3.541
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	83	-3.029	-2.714	-2.278	-2.306
Begroting na wijzigingen		-94.816	-95.968	-93.301	-88.088	-88.051

Toelichting financiële bijstellingen

Aanpak Racisme

Als gevolg van de Black Lives Matter beweging, zijn er initiatiefvoorstellen ingediend en is een toezegging gedaan om in het najaar een intensivering te presenteren van de aanpak tegen racisme en voor inclusie. Het plan hiervoor wordt eind oktober aan de raad verzonden en openbaar gemaakt. De nadruk van het plan ligt onder andere op antizwart racisme, het koloniale en slavernijverleden en een kritische blik op organisaties en systemen, waaronder de gemeente zelf.

Amendement intensivering ontwikkeling laagdrempelige opvoed- en relatieondersteuning

Betreft een aangenomen [amendement](#) (opvoed- en relatieondersteuning) in het kader van de motie Koers van de Stad.

Jongerenwerk grensoverschrijdend gedrag

Voor 2021 is in totaal € 3,0 mln beschikbaar gekomen voor integrale aanpak jongeren gericht op het terugdringen van zorgwekkende incidenten; tevens draagt de aanpak bij aan van het vangnet voor deze jongeren.

Masterplan ouderen

Voortzetting van het Masterplan Ouderen.

Overheveling van subsidiebudget 2020 - 2021

In verband met de corona worden een aantal gesubsidieerde activiteiten later uitgevoerd. Het budget verschuift naar 2021.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Maatschappelijke Diensttijd

Vanuit de Nederlandse organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie (ZonMw) is een subsidie (2021: € 327) ontvangen voor de Maatschappelijke diensttijd Rotterdam.

Stijgende zorgvraag

Met de groei van Rotterdamse bevolking en de toenemende vergrijzing stijgt ook de vraag naar zorg. Dit werkt door in de accressen die het Rijk jaarlijks ter beschikking stelt. De gemeente stelt voor 2021 in totaal € 67,6 mln beschikbaar om aan de stijgende vraag te kunnen voldoen. De € 67,6 mln wordt verdeeld over verschillende programma's en taakvelden.

Bestemmingsreserve Asielakkoord

Er is een extra onttrekking van € 885 aan de bestemmingsreserve Asielakkoord begroot. De totale begrote onttrekking voor 2020 bedraagt € 1,7 mln. In 2019 zijn door het Rijk extra middelen toegekend voor de voorbereiding op de nieuwe inburgeringswet die in 2021 wordt ingevoerd. Met deze extra middelen wordt beoogd dat gemeenten zich oriënteren op de regierol inburgering, zodat een soepele overgang naar het nieuwe stelsel wordt bevorderd.

Bestemmingsreserve Masterplan Ouderen.

In 2018 en 2019 zijn vanuit het Rijk middelen ontvangen voor de pilot Sociale Benadering Dementie. Met deze middelen is de bestemmingsreserve Masterplan Ouderen gevormd. In 2020 wordt voor de uitvoering van Masterplan Ouderen € 434 onttrokken aan deze Bestemmingsreserve.

Onttrekking Bestemmingsreserve faciliteiten opvang

Gemeenten die opvang bieden aan asielzoekers die nog niet zijn ingeschreven in de Basisregistratie Personen ontvangen jaarlijks een bijdrage op grond van het Faciliteitenbesluit opvangcentra vanuit het Rijk. Er is hiervoor eerder bestemmingsreserve gevormd. Middels deze mutatie wordt € 96 aan deze bestemmingsreserve onttrokken.

Bijdrage baankansen onderwijs

Vanuit het Rijk is een bedrag ontvangen voor baankansen in het onderwijs.

Mutatie rijksbijdrage LHBTI-emancipatiebeleid

Vanuit het Rijk zijn middelen ontvangen voor Regenboogsteden. Regenboogsteden zetten zich in voor de gezamenlijke doelstelling de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van LHBTI (Lesbische vrouwen, Homoseksuele mannen, Biseksuelen, Transgender personen en Intersekse personen) verder te bevorderen.

Mutatie rijksbijdrage Faciliteitenbesluit opvangcentra asielzoekers

Gemeenten die opvang bieden aan asielzoekers die nog niet zijn ingeschreven in de Basisregistratie Personen ontvangen jaarlijks een bijdrage op grond van het Faciliteitenbesluit opvangcentra vanuit het Rijk. Deze uitkering dient ter compensatie van gelden die gemeenten normaliter via de algemene uitkering ontvangen.

Rijksbijdragen Samenleven en Integratie

Voor de onderdelen Samenleven en Integratie zijn vanuit het Rijk extra bijdragen ontvangen. Het gaat om bijdragen voor Maatschappelijke begeleiding van statushouders, Veilige steden, Pilots voor Inburgering en voor de veranderopgave Inburgering.

Technische wijzigingen

In taakveld Samenkracht en burgerparticipatie zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

De wijziging heeft voor het grootste deel te maken met indexeringen, verschuivingen tussen taakvelden met betrekking tot personeel en een andere toewijzing van personeel aan taakvelden.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Beleidskader Wmo en doorontwikkelplan zorg, welzijn en jeugdhulp 2018](#)
- [Beleidskader Nieuw Rotterdams Welzijn 2016-2019](#)
- [Rotterdamse aanpak statushouders 2016-2020](#)
- [Preventie- handavingsplan Alcohol & Drugs 2019-2022](#)
- [Beleidskader Jeugd 2015 – 2020 Rotterdam Groeit](#)
- [Programmaplan Stevige Start 2016-2020](#)
- [Actieprogramma Integratie & Samenleven](#)
- [Raadsmonitor welzijn, zorg en jeugdhulp](#)
- [Verordening maatschappelijke ondersteuning Rotterdam](#)
- [Wmo 2015](#)
- [Jeugdwet](#)
- [Drank- en Horecawet](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente vindt het belangrijk dat iedereen naar vermogen bijdraagt aan de samenleving. Rotterdammers zijn zelfredzaam en weten goed hun eigen talenten en die van hun sociale omgeving te benutten.

In dit taakveld staat de inzet op het stimuleren van zelfredzaamheid centraal. De gemeente stimuleert de actieve betrokkenheid van bewoners. Samen bouwen we aan een stad waar mensen elkaar verstaan en waar mensen niet langs elkaar heen leven. Aandacht is er voor het delen van waarden, discriminatiebestrijding en gelijke behandeling. Ook goede basis ondersteuning aan statushouders en het bieden van kansen aan minderjarige Rotterdammers maken onderdeel uit van dit taakveld.

Onderwijs

Pagina 57

Onderwijs

Het verbeteren van de onderwijsresultaten in de hele stad.

Het vergroten van de ontwikkelingskansen van alle kinderen in de voorschool en het onderwijs.

Alle kinderen helpen zich te ontwikkelen tot democratische en weerbare Rotterdammers die in staat zijn hun eigen toekomst vorm te geven en een waardevolle bijdrage te leveren aan de samenleving en op de arbeidsmarkt.

TAAKVELD 1

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Bevorderen van kansengelijkheid in het onderwijs.

Het stimuleren van een passend, toegankelijk, gedifferentieerd en kwalitatief hoogwaardig onderwijsaanbod in de hele stad.

Voldoende goede leraren, pedagogisch medewerkers, schoolleiders en instructeurs.

Het verminderen van schooluitval.

TAAKVELD 2

Onderwijshuisvesting

De beste basisschool is altijd in de buurt.

Bieden van een kwalitatief goed en gevarieerd aanbod voortgezet onderwijs.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid		Bron
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Streefwaarde	In 2022 hetzelfde lage niveau (0,43) DUO
		Realisatie	0,4 (2018)
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Streefwaarde	55 in 2022 DUO
		Realisatie	49 (2018)
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Streefwaarde	2,82% in schooljaar 19-20 (cijfers beschikbaar eind 2021) DUO
		Realisatie	3,1% (schooljaar 17-18)

Meer informatie over de BBV-indicatoren is te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Toelichting BBV-indicatoren

Absoluut verzuim

Jongeren tussen de 5 en 18 jaar moeten onderwijs volgen (leerplicht). De gemeente heeft de wettelijke taak om in de gaten te houden of kinderen ook echt naar school komen. Bij absoluut verzuim is een leerling niet ingeschreven op school. Het cijfer geeft het aantal leerplichtigen weer dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners in de leeftijd 5-18 jaar (leerplichtige leeftijd). Rotterdam doet het goed op het gebied van absoluut verzuim: in Rotterdam is het cijfer absoluut verzuim (0,4) een stuk lager dan het gemiddelde in Nederland (1,8) en de 4 grote gemeenten (G4) (2,68). Doelstelling is het behouden van deze kleine aantallen ten opzichte van het G4 gemiddelde. Hiervoor worden de leerplichtambtenaren ingezet. De leerplichtambtenaar zorgt ervoor dat alle kinderen gebruik kunnen maken van hun recht op onderwijs. Dat betekent dat een jongere hulp krijgt zodra blijkt dat een jongere geen onderwijs meer krijgt, maar ook bemiddelt de ambtenaar met school, denkt hij/zij mee met de ouders en met de jongere over welke school het beste is.

Relatief verzuim

Er is sprake van relatief verzuim als een leerplichtige jongere wel in een school staat ingeschreven, maar zonder geldige reden les- of praktijktijd verzuimt (spijbelen). Het cijfer geeft het aantal leerplichtigen weer dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners in de leeftijd 5-18 jaar (leerplichtige leeftijd). Op dit moment is het relatief verzuim in Rotterdam (49) een stuk hoger dan het gemiddeld in Nederland (23) en het G4 gemiddelde (36). De achterstand van Rotterdam is mede te verklaren door een lager opgeleide bevolking. Het is de laatste jaren al gelukt om het verzuim terug te dringen (in 2014 was het cijfer 61,65). Een effectieve aanpak is afhankelijk van goede samenwerking tussen partijen (scholen, gemeente, hulpverlening, zorg e.a.). Om dit te bewerkstelligen zullen wij onze inzet, gezamenlijk met de scholen verbeteren. In het verzuimprotocol MBO staan werkafspraken die met de scholen zijn gemaakt. De scholen en gemeenten in de regio monitoren met elkaar actief hoe het verzuim zich ontwikkelt.

Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie

Jongeren die met een diploma van school gaan, hebben meer kans op een baan en op succesvol deelnemen aan de maatschappij. Daarom willen wij dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie halen. Dit is een diploma havo, vwo of mbo (niveau 2) of hoger. Het vsv-cijfer geeft het percentage van het totaal aantal leerlingen voortgezet onderwijs en mbo (12-23 jaar) weer dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. Doelstelling is een daling van vsv-percentage. Hiervoor gaan we verder met de uitrol van de regionale vsv-aanpak Regio Rijnmond.

Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Onderwijs	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	59.107	67.182	66.564	64.719	57.617	56.817
Bijdragen rijk en medeoverheden	58.647	65.736	65.172	63.855	56.753	55.953
Overige opbrengsten derden	460	1.446	1.392	864	864	864
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	189.866	199.242	201.219	198.231	191.475	190.481
Apparaatslasten	15.007	15.150	15.541	15.441	15.441	15.441
Inhuur	848	440	528	475	475	475
Overige apparaatslasten	365	301	359	359	359	359
Personeel	13.794	14.409	14.654	14.606	14.606	14.606
Intern resultaat	65.278	62.683	64.012	66.686	70.692	76.296
Intern resultaat	65.278	62.683	64.012	66.686	70.692	76.296
Programmalasten	109.581	121.410	121.666	116.104	105.343	98.744
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	9.205	10.983	12.215	11.728	13.706	8.006
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	1	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	12.296	12.304	13.135	10.468	10.709	10.709
Subsidies en inkomensoverdrachten	88.080	98.123	96.315	93.909	80.928	80.029
Saldo voor vpb en reserveringen	-130.759	-132.060	-134.655	-133.512	-133.858	-133.664
Saldo voor reserveringen	-130.759	-132.060	-134.655	-133.512	-133.858	-133.664
Reserves	676	1.828	290	171	0	0

Onttrekking reserves	676	1.763	225	106	0	0
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	65	65	65	0	0
Saldo	-130.083	-130.232	-134.365	-133.340	-133.858	-133.664

x

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De totale baten bestaan met name uit bijdragen van het Rijk voor Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) en middelen voor de Regiodeal die tot 2022 beschikbaar zijn.

Lasten

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

De middelen onderwijsbeleid dienen ter uitvoering van het onderwijsbeleid "Gelijke kansen voor elk talent". Uit deze middelen worden met name subsidies verstrekt voor vroeg- en voorschoolse educatie, schoolontwikkeling, burgerschap en leraren. Ook worden middelen besteed aan ouderbetrokkenheid, overgangsmomenten in het onderwijs, loopbaanoriëntatie en leerlingenvervoer. Tevens wordt de inzet van medewerkers van het Jongerenloket en Leerplicht, die werkzaamheden uitvoeren gericht op het voorkomen van verzuim, hieruit bekostigd.

Onderwijshuisvesting

De lasten voor onderwijshuisvesting bestaan voornamelijk uit huurlast voor schoolgebouwen. Ook de inzet op bewegingsonderwijs wordt hieruit betaald.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop blijft tot 2022 min of meer op het zelfde niveau, vanaf 2022 lopen de baten terug door de afloop van de Regiodeal Rotterdam Zuid.

Reserves

De Regiodeal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Om de specifieke middelen voor het thema 'School' inzichtelijk te houden is er een bestemmingsreserve gevormd. De ontvangen rijksmiddelen voor de Regiodeal Rotterdam Zuid worden via deze reserve ingezet.

Twee bestemmingsreserves in het kader van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) worden over meerdere jaren ingezet. Het betreft de bestemmingsreserves Leertijduitbreiding en Vakmanschap in zorg, haven en techniek.

In 2016 is een bestemmingsreserve gevormd voor de implementatie van de Harmonisatie VVE. De reserve Harmonisatie VVE wordt volledig in 2020 ingezet.

Bijstellingen per taakveld

Programma / Taakveld	Mutatie 2020 (€)	Mutatie 2020 (%)	Mutatie 2021 (€)	Mutatie 2021 (%)	Mutatie 2022 (€)	Mutatie 2022 (%)	Mutatie 2023 (€)	Mutatie 2023 (%)	Mutatie 2024 (€)	Mutatie 2024 (€)
Onderwijs	37	0%	6.507	7%	-4.502	10%	-206	3%	-12	3%
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-58	0%	5.252	7%	-5.881	10%	-1.751	3%	-1.751	3%
Onderwijshuisvesting	95	0%	1.255	2%	1.378	2%	1.545	2%	1.739	2%
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-58	0%	5.252	7%	-5.881	10%	-1.751	3%	-1.751	3%
Onderwijshuisvesting	95	0%	1.255	2%	1.378	2%	1.545	2%	1.739	2%

Omschrijving programma

Binnen het programma Onderwijs voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voortijdig schoolverlaten, onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers en onderwijshuisvesting. Daarnaast ontwikkelt de gemeente stedelijk onderwijsbeleid waarvoor ze zowel gemeentelijke als rijksmiddelen inzet. Ook voert de gemeente stedelijk beleid uit op schoolzwemmen.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Pagina 58

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Bevorderen van kansengelijkheid in het onderwijs.

Het stimuleren van een passend, toegankelijk, gedifferentieerd en kwalitatief hoogwaardig onderwijsaanbod in de hele stad.

Voldoende goede leraren, pedagogisch medewerkers, schoolleiders en instructeurs.

Het verminderen van schooluitval.

Voortgang 2020

Op 31 januari 2019 is het Rotterdamse onderwijsbeleid 'Gelijke kansen voor elk talent' vastgesteld. Het beleid is in uitvoering. In de bijbehorende subsidieregeling is onder andere aandacht voor het verkleinen van kwaliteitsverschillen tussen scholen, burgerschap en leraren.

De coronacrisis heeft grote gevolgen voor de scholen in Rotterdam. Scholen moesten de deuren sluiten en razendsnel omschakelen naar het digitaal lesgeven en het beschikbaar hebben van voldoende leermiddelen. Geleidelijk zijn scholen weer opengesteld, uiteraard met inachtneming van de RIVM-richtlijnen. Bij de start van de intelligente lockdown heeft de gemeente:

- de regie gevoerd op de noodopvang door scholen en door kinderopvangorganisaties (voor kinderen van ouders met cruciale beroepen en voor kwetsbare kinderen)
- de 24-uursopvang gecoördineerd
- een meldpunt voor kwetsbare kinderen in het leven geroepen
- het initiatief genomen circa 5000 laptops uit te delen aan kinderen t.b.v. het afstandsonderwijs en internetverbindingen ter beschikking gesteld.

Voor veel kinderen was de afgelopen periode door corona een bijzondere en soms onzekere tijd. Eén van de activiteiten waarmee we een bijdrage leveren aan de gelijke kansen is de Zomercampus010. De Zomercampus010 heeft circa vijfduizend Rotterdamse kinderen gratis een inspirerende, uitdagende en leerzame invulling van de zomervakantie gegeven en een vliegende start in het nieuwe schooljaar.

De mate van onderwijsachterstanden en of de targets worden behaald is door de coronacrisis lastig in te schatten. De hoge mate van onzekerheid in de komende periode vraagt meer dan ooit om focus op de collegeambities die door de coronacrisis nog urgenter zijn geworden.

Overgangsmomenten in het onderwijs

Uit onderzoek blijkt dat de overgangsmomenten in het Nederlands onderwijssysteem de kansenongelijkheid vergroten. Het actieplan 'Overgangen in het Rotterdams onderwijs' is in uitvoering met als doel om de overgangsmomenten in het onderwijs te verbeteren en kinderen in hun schoolloopbaan meer kansen te bieden. Onderstaand de voortgang:

- Overgang vve-po: Om de kwaliteit van de doorgaande leerlijn tussen voor- en vroegschool (vve) te verbeteren heeft de gemeente met alle partners van de vve afspraken gemaakt; eind 2020 zijn de kwaliteits- en resultaatgerichte plannen gereed met als doel dat Rotterdamse doelgroepkinderen zonder (of met een zo'n klein mogelijke) achterstand in groep 3 starten.
- Overgang po-vo: Bij de overgang van het basisonderwijs naar voortgezet onderwijs is een schooladvies van belang voor de verdere schoolloopbaan van een kind. Een onderzoek naar de over- en

onder advisering is uitgevoerd. Op basis van de onderzoeksuitkomsten worden in het najaar maatregelen afgesproken met het scholenveld om de overgang te verbeteren. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over de opstroom- en doorstroommogelijkheden. Er wordt o.a. ingezet op een programmatische aansluiting tussen de verschillende onderwijsniveaus om zo doorlopende leerroutes te realiseren. Ook worden dezelfde overgangsnormen door alle scholen gehanteerd zodat leerlingen gemakkelijker kunnen doorstromen.

- Overgang vo-mbo-ho: Het convenant 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-mbo' is gereed. Met dit convenant werkt het vo en mbo samen aan het organiseren van succesvolle en kansrijke (school) loopbanen. Eén van de doelstellingen is het verzamelen en onderling uitwisselen van data.

Kwaliteit en toegankelijkheid

- Uit inspectiegegevens blijkt dat het aantal scholen in Rotterdam dat in 2020 een risico loopt op het gebied van onderwijsprestaties vrijwel gelijk is aan het aantal in 2019. Gezien de aanscherping van het inspectiekader is dit een relatief positieve ontwikkeling. Voor het verbeteren van de schoolprestaties en het verkleinen van de schoolverschillen worden jaarlijks afspraken gemaakt met scholen die een risico lopen op een verminderde schoolprestatie.
- Om het bereik van de voorschool te vergroten is onder andere de subsidieregeling 'Voorschoolse Educatie 2020' aangepast voor peuters die opgroeien in gezinnen met schulden. Zij kunnen sinds 2020 kosteloos gebruik maken van de voorschool. De subsidieregeling wordt onder de aandacht gebracht bij deze gezinnen, onder andere door medewerkers schuldsanering, schuldhulpverlening en bijstandsuitkeringen. Voor peuters met een doelgroep indicatie die nog niet zijn bereikt starten we een gerichte informatiecampagne.

Aansluiting onderwijs en jeugdhulp

- Samen met samenwerkingsverbanden Primair Passend Onderwijs Rotterdam (PPO) en het samenwerkingsverband Koers VO is een actieplan gemaakt voor (hoog)begaafde leerlingen. PPO is gestart met een extra groep voor hoogbegaafde kinderen met leer- en/of gedragsproblemen in het primair onderwijs en het Koers VO met lesplekken op twee scholen voor voortgezet onderwijs. Het samenwerkingsverband heeft maatregelen getroffen voor het eerder signaleren van begaafdheid, scholing van leerkrachten en kennisdeling over begaafdheid.
- Vooruitlopend op landelijke ontwikkelingen heeft Rotterdam het leerrecht van elk kind centraal gezet. Ook voor kinderen met een leerplichtonthefing op basis van fysieke of psychische gronden. Er is een toename van het aantal vrijstellingen van onderwijs te zien. Maatregelen hierop worden uitgewerkt en geïmplementeerd. Verder is een nieuwe leerrechtspilot vo in voorbereiding.

Leraren

Het lerarentekort en de personeelstekorten in de kinderopvang zijn snel toegenomen. De aanpak 'Leraren' is daarom geïntensiveerd; er is met het Rijk een Rotterdams noodplan ontwikkeld samen met schoolbesturen, gemeente en opleidingen. Daarnaast is de gemeentelijke aanpak vanuit 4 actielijnen gecontinueerd:

- De actielijn 'verhogen instroom' zet in op de toename van het aantal zij-instromers. Voor schooljaar 2019-2020 zijn 176 zij-instromers gestart, 79 meer dan vorig schooljaar. 71 onderwijsassistenten zijn gestart met een opleiding tot bevoegd leerkracht en daarnaast is het project 'Leraarvanbuiten.nl' gestart voor zij-instroom in het vo en mbo. Het project heeft matches opgeleverd van docenten die per schooljaar 2020-2021 al starten.
- De actielijn 'beperken uitstroom' zet in op werkdrukvermindering en begeleiding voor startende docenten. Schoolbesturen ontvangen subsidie voor plannen.
- Daarnaast zijn er afspraken gemaakt met corporaties om een leraren en studenten voorrang te geven op het gebied van huisvesting.
- In het kader van de actielijn 'professionalisering' zijn meer middelen beschikbaar gesteld voor lerarenbeurzen.
- In het kader van 'anders organiseren en innoveren' is gestart met nieuwe opleidingsvormen. Voorbeeld hiervan is een modulaire pabo-opleiding. Door de coronacrisis heeft het afstandsonderwijs een snelle ontwikkeling doorgemaakt. Met het scholenveld wordt onderzocht welke goede voorbeelden behouden kunnen worden, als medeoplossing voor het lerarentekort.

Burgerschap

Voor de zomer (2020) hebben alle onderwijssectoren, van voorschool tot en met hoger onderwijs, in Rotterdam gezamenlijk een manifest opgesteld. In lijn met het manifest werken we samen met scholenveld aan een veilige oefenplaats voor burgerschap. Dit maakt dat het Rotterdamse onderwijs beter kan omgaan met actualiteiten die leven onder jongeren. Dat is de bedoeling van het manifest: lastige onderwerpen bespreekbaar maken op een manier die past bij de leerlingen en het karakter van de school. Het belangrijkste is dat alle scholen lastige onderwerpen in de klas kunnen bespreken en hun docenten steunen in deze soms lastige opgave. Het uitgangspunt is dat school een veilige oefenplaats moet zijn.

De gemeente ondersteunt scholen onder andere door middel van subsidie voor deskundigheidsbevordering en het ontplooiën van goede initiatieven op het gebied van burgerschap. Ook faciliteert de gemeente bij ontmoetingen tussen professionals maar ook tussen groepen leerlingen. Daarnaast ondersteunt de gemeente burgerschapsnetwerken en het delen van goede voorbeelden.

Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt

Om loopbaanoriëntatie en -begeleiding (lob) te versterken in het onderwijs is subsidie verstrekt aan scholen die extra investeren in de doorontwikkeling van lob. Ook heeft de gemeente in samenwerking met docenten een online tool ontwikkeld om jongeren meer inzicht te geven in de leerroutes naar kansrijke arbeidsmarktsectoren. Daarnaast worden succesvolle interventies uit het BRIDGE-programma stedelijk aangeboden.

De corona crisis heeft een ongunstig effect op de arbeidsmarkt en het aantal leerwerk-banen. Eén van de activiteiten waarmee we een extra bijdrage leveren aan de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is het Rotterdams Scholingsfonds; Recent gediplomeerde jongeren kunnen een beroep doen voor de financiering van hun om-, her- of bijscholing voor werk in de kansrijke sectoren.

Onderstaand de overige voortgang binnen onderwijs en arbeidsmarkt:

- Via het Leerwerkloket wordt met de mbo-instellingen het benutten van de beroepsbegeleide leerweg (bbl) gestimuleerd. De bbl-infomarkt van februari 2020 was met ruim 1.100 bezoekers en 100 bedrijven en opleiders zeer succesvol.
- Het arbeidsmarkt dashboard 'RijnmondInZicht' is operationeel. Het dashboard wordt benut om de gegevens van het onderwijs op te nemen en te relateren aan de vraag op de arbeidsmarkt en de doorstroming naar een hoger niveau.
- De gemeente ondersteunt de verdere ontwikkeling van de IT Campus.
- In 2019 is in de extra uren van de dagprogrammering gestart met lessen in digitale geletterdheid en met buitenschoolse programmeerlessen. Daarnaast is een innovatietraject gestart, waarbij schoolleiders van 16 scholen (po en vo) werken aan digitalisering.

Talentontwikkeling

Om talenten beter te benutten werken we, in het kader van NPRZ en de regiodeal met het Rijk, samen met de onderwijsinstellingen en andere partners aan 10 uur Dagprogrammering. In deze uren bieden we extra activiteiten op het gebied van taal, rekenen, sociaal-emotionele ontwikkeling, loopbaanoriëntatie, sport, kunst, cultuur en natuur aan. Vanaf het schooljaar 2020-2021 geven alle 30 scholen binnen de Children's Zone invulling aan 10 uur Dagprogrammering. Er zijn inmiddels ook scholen buiten de Children's Zone die gestart zijn met Dagprogrammering. Tijdens de corona schoolsluiting heeft uiteraard ook de dagprogrammering stilgelegen.

Veiligheid

Op verzoek van de gemeenteraad is in samenspraak met het onderwijsveld een actieplan Veiligheid in en om het onderwijs opgesteld. Het actieplan beoogt de sociale veiligheid in het voortgezet onderwijs en mbo te verstevigen. Verschillende maatregelen uit het actieplan zijn al in werking getreden zoals:

- Het voortgezet onderwijs en het mbo maakt gebruik van de mogelijkheid om een gezamenlijke subsidie aan te vragen die beoogt de sociale veiligheid te verstevigen. Onderzocht wordt hoe de meldings- en aangiftebereidheid van een incident kan worden vergroot.
- Een samenwerking is gestart tussen het onderwijs en het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond: zodra een jongere betrokken is geweest bij een steekincident wordt de school nu geïnformeerd en uitgenodigd voor een maatgerichte aanpak.

Voortijdig schoolverlaters (vsv)

De nieuwe aanpak voortijdig schoolverlaters (vsv) is in uitvoering, met multidisciplinair werken en samenwerking met partijen uit het domein arbeid. Bij de aanpak worden de leerlingen van pro en vso scholen gemonitord. Jongeren die het vmbo verlaten worden gevolgd in hun overstap naar een vervolgopleiding. Hierbij is extra aandacht voor kwetsbare jongeren.

Ook voeren we de leerplichtwet uit en pakken de verzuimmeldingen op. Met de regiopartners bewaken we het gebruik van het regionale verzuimprotocol. Na de corona lockdown is nauw samengewerkt met scholen en andere partnerorganisaties om het contact te herstellen met onbereikbaar gemelde scholieren en mbo-studenten.

Leerlingenvervoer

In het leerlingenvervoer is de afgelopen jaren een groei geconstateerd. Er is een toename van het aantal afgegeven indicaties en stijging van duurdere vormen van vervoer. Zowel het aantal leerlingen in Rotterdam is gestegen als het aandeel leerlingen dat gebruik maakt van leerlingenvervoer is gestegen.

Er zijn maatregelen genomen om de (budgettaire) groei terug te dringen en de zelfredzaamheid van leerlingen te bevorderen. We zetten in op een professionalisering en verbetering van de beoordeling van de aanvragen. De groei van het aantal indicaties leerlingenvervoer lijkt hiermee gestopt. Daarnaast wordt onderzocht op welke wijze leerlingen het beste geholpen kunnen worden op weg naar zelfredzaamheid.

Het sluiten van de scholen vanwege Covid-19 heeft vanwege de systematiek van het contract geen gevolgen voor het budget leerlingenvervoer. Wel heeft het sluiten en vervolgens weer opstarten van het onderwijs van alle betrokkenen veel inzet gevraagd. Door gezamenlijke inspanning vanuit Trevvel en de gemeente is het gelukt het leerlingenvervoer steeds gelijk met de start van het onderwijs te laten beginnen.

Ontwikkelingen 2021-2024

Het is waarschijnlijk dat de coronacrisis nog lange tijd gevolgen heeft. De hoge mate van onzekerheid in de komende periode vraagt meer dan ooit om focus op de collegeambities die door de coronacrisis nog urgenter zijn geworden, zoals kansenongelijkheid, aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, passend onderwijs en overgangsmomenten. Om het effect van de corona crisis te ondervangen is het van belang om te blijven investeren in goed onderwijs.

De onzekerheden van de coronacrisis vragen daarnaast ook om flexibiliteit en wendbaarheid. Voor een snelle en adequate omschakeling bij een eventuele (gedeeltelijke) lock-down zijn moderne leermiddelen van belang om onderwijs op afstand mogelijk te maken. Onderwijsinstellingen zullen dan opnieuw moeten afwijken van de gebruikelijke manier van werken. Inzet op digitale voorzieningen en vaardigheden blijven hiervoor essentieel.

Verder zijn er vanuit het Rijk middelen beschikbaar gesteld aan het scholenveld voor inhaal- en ondersteuningsprogramma's. Het doel is om achterstanden te voorkomen en de opgelopen achterstand in te halen.

Wat willen we bereiken

Het nieuwe onderwijsbeleid 2019-2022 “Gelijke kansen voor elk talent” is vastgesteld in de gemeenteraad, inclusief de hierbij horende indicatoren. Aandachtspunten zijn onder meer:

- *grotere kansengelijkheid, door het verbeteren van de overgangsmomenten in het onderwijs om kinderen in hun schoolloopbaan vooruit te helpen*
- *grotere kansengelijkheid, door verhogen van de onderwijsresultaten, verminderen van kwaliteitsverschillen van scholen en beter bereik van (doelgroep)peuters in de voorscholen*
- *verbeteren van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg*
- *passend en toegankelijk onderwijs voor alle kinderen, waardoor zij zich maximaal kunnen ontwikkelen*
- *streven naar voldoende en de beste leraren voor de klas*
- *meer aandacht voor burgerschap in het onderwijs*
- *talenten van ieder kind herkennen, ontwikkelen en benutten*
- *bijdrage aan een veilige leeromgeving*
- *het aantal thuiszitters en de duur van het thuiszitten terugbrengen*
- *voorkomen dat leerlingen zonder startkwalificatie van school gaan (voortijdige schoolverlaters)*
- *bieden van passend leerlingenvervoer*

Wat gaan we daar voor doen

Op 31 januari 2019 is het Rotterdamse onderwijsbeleid “Gelijke kansen voor elk talent” vastgesteld. Inmiddels is dit in uitvoering.

Overgangsmomenten in het onderwijs

De verschillende keuze- en overgangsmomenten in het onderwijs zijn cruciale momenten voor de schoolcarrières van kinderen. Dat geldt voor elk kind, maar de invloed van deze momenten is extra kwetsbaar voor kinderen van ouders met een opleiding zonder startkwalificatie. We zetten verder in om de keuze- en overgangsmomenten te verbeteren. Hiervoor implementeren en monitoren we de gemaakte afspraken met het onderwijs uit het uitvoeringsplan Overgangen in het Rotterdams onderwijs.

Kwaliteit en toegankelijkheid

- Jaarlijkse kwaliteitsafspraken maken met scholen in het primair en voortgezet onderwijs met als doel dat minder scholen risico lopen op achterblijven in onderwijsprestatie. Tevens monitoring van de uitvoering.
- We verbeteren de overgang tussen de voorschool (opvangvoorziening) en de vroegschool (groep 1 en 2). Dit doen we door de best practices in beeld te brengen en concrete handvatten te ontwikkelen.
- Daarnaast maken we in 2021 resultaatafspraken met schoolbesturen over de kwaliteit in groep 1 en 2. Dit is een wettelijke verplichting en zorgt ervoor dat kinderen beter in staat zijn om de leerdoelen te halen aan het einde van groep 2.
- Ouders/gezinnen met schulden kunnen 16 uur (per week) gratis gebruik maken van voorschoolse educatie voor hun peuter. Het gaat om circa 500 peuters. In 2021 wordt een werkwijze ontwikkeld en uitgevoerd om de ouders gericht te benaderen met het gratis aanbod van de voorschool voor hun peuters.

- Verder verkennen van de mogelijkheden om kosten van de voorschool te beperken voor peuters die opgroeien in gezinnen in armoede.
- Toezicht houden op en handhaven van de kwaliteit van alle kinderopvangvoorzieningen, met speciale aandacht voor de aanpak en uitvoering van voorschoolse educatie.

Aansluiting onderwijs en jeugdhulp

Voor een goede aansluiting van onderwijs en jeugdhulp zorgen gemeente, schoolbesturen en de samenwerkingsverbanden passend onderwijs dat de basis op orde is. Voor elk kind is er passend onderwijs, een stevige ondersteuningsstructuur op school, een goed pedagogisch klimaat en een vroegtijdige signalering van problematiek. Hiervoor zetten we in op uitbreiding van het aantal pilots leerrecht en de voorbereiding van nieuwe inkoop onderwijszorgarrangementen. Daarnaast vindt de afronding plaats van de herijking schoolmaatschappelijk werk en worden de resultaten van een aantal pilots over zorg in de school bekend. Dit leidt tot nieuwe maatregelen die zullen worden uitgevoerd.

Leraren

De aanpak 'leraren' richt zich op het tegengaan van het lerarentekort en het professionaliseren en binden van onderwijzend personeel.

- Hiervoor zetten we in op het vergroten van de instroom onderwijzend personeel. In 2021 zullen er minimaal 53 nieuwe zij-instromers starten in het primair en speciaal onderwijs. Tevens zullen er minimaal 53 zij-instromers hun opleiding afronden.
- We zetten in op het beperken van uitval van leraren door projecten bij besturen te subsidiëren die zorgen voor het verminderen van werkdruk. Denk daarbij aan inzet van extra onderwijsassistenten en het faciliteren van coaching en begeleiding voor startende docenten.
- In het kader van professionaliseren is er de Opleidingsschool Rotterdam. Hiermee worden voldoende opleidingsplaatsen gecreëerd voor studenten van de lerarenopleidingen.
- In het kader van 'Slim organiseren en innoveren' werken rijk, besturen en gemeenten samen aan het anders organiseren van het onderwijs, waarbij vooral op de scholen met kans op achterstanden gezorgd wordt dat er voldoende en kwalitatief personeel aanwezig is.

Burgerschap

Met het vaststellen van het manifest 'School: dé oefenplaats voor burgerschap' hebben we samen met het scholenveld een Rotterdamse werkwijze democratisch burgerschap afgesproken. De komende periode zullen we inzetten op de punten zoals die benoemd zijn in het manifest. Hiervoor wordt o.a. budget beschikbaar gesteld in de vorm van subsidie voor burgerschapsinitiatieven en deskundigheidsbevordering op het gebied van burgerschap op Rotterdamse scholen.

Van onderwijs naar arbeidsmarkt

- Opleveren van leerroute- en banenkaarten die een duidelijk beeld geven van beroepen in tekortsectoren en toeleidende opleidingen.
- Stedelijk aanbieden van succesvolle interventies uit het BRIDGE-programma zoals het project Mentoren op Zuid. Via Mentoren op Zuid worden studenten op een zo effectief mogelijke wijze ingezet als mentor voor kinderen. Daarnaast wordt o.a. verkend of DiscoveryLab ook aan scholen op Noord kan worden aangeboden en of docentstages voor heel Rotterdam beschikbaar kunnen worden gesteld.
- Bevorderen van digitale geletterdheid in het primair en voortgezet onderwijs door onder meer dagprogrammering, buitenschoolse programmeerlessen en het innovatietraject 'Expeditie Digitaal' voor scholen.
- Doorontwikkelen van het dashboard arbeidsmarkt door onderwijsdata toe te voegen, zodat vraag op arbeidsmarkt en in-, door- en uitstroom gegevens in het onderwijs bij elkaar komen.
- Stimuleren van de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) in het mbo, onder andere door het mede organiseren van de bbl informatiedag en het gesprek te voeren met mbo-instellingen over meer bbl-aanbod.

Talentontwikkeling

In het kader van Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) en de regiodeal met het Rijk, werken we samen met de onderwijsinstellingen en andere partners aan 10 uur Dagprogrammering (meer leertijd). Op alle 30 scholen in de Children's Zone wordt de schooltijd met 10 uur per week verlengd. Ook buiten de Children's Zone wordt op 4 scholen 10 uur extra schooltijd uitgevoerd. (Dit is in 2021 is al in werking)

Veiligheid

In juni 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met het actieplan 'Veiligheid in het onderwijs'. Het actieplan richt zich op het tegengaan van geweld en onveiligheid in en rondom scholen in Rotterdam. We zetten in op de maatregelen uit het actieplan, zoals;

- Meldings- en aangiftebereid vergroten van scholen. De mogelijkheden hiervoor worden uitgewerkt en met scholen gecommuniceerd.
- Organiseren van grenzen stellend jongerenwerk op en rond scholen die kampen met een populatie die vatbaar is voor grensoverschrijdend gedrag.
- Om agressie onder jongeren te verminderen gaat het OPDC (orthopedagogisch didactisch centrum) scholen en leerlingen extra gedragsmatige handvatten bieden wanneer jongeren terugkeren op school. Daarnaast zet het OPDC extra in op ouders om hen te ondersteunen bij het grensoverschrijdende gedrag van hun kinderen.

Thuiszitters

Voortzetting van de Taskforce Thuiszitters en de G4 thuiszittersaanpak als onderdeel van Passend Onderwijs. De aanpak van de Taskforce om zo snel mogelijk een passend aanbod van onderwijs en/of jeugdhulp voor de

jeugdigen te realiseren, wordt verder verfijnd door aansluiting met de wijkteams. Daarnaast zetten we in op preventie om te voorkomen dat (ziekte)verzuim van de leerling leidt tot thuiszitten. Dit doen we bijvoorbeeld met de campagne 'Oog voor jou'.

Voortijdig schoolverlaters

- Met de samenwerkingspartners het nieuwe regionale programma vsv Rijnmond 2020-2024 uitvoeren om voortijdig schoolverlaten (vsv) tegen te gaan.
- Met de regiopartners bewaken we het regionale verzuimprotocol.
- Met de scholen verder vormgeven van het verzuimbeleid en de ondersteuningsstructuur.
- Naast zoveel als mogelijk preventieve acties en gesprekken om uitval te voorkomen (door onder andere spreekuur op school, preventieve aanpak terugdringen schoolziekteverzuim) wordt in 100% van de gevallen wettelijke ongeoorloofd verzuimmeldingen actie ondernomen door leerplicht.

Leerlingenvervoer

Per leerling wordt bekeken of leerlingenvervoer nodig is en welke vervoersvorm passend is. Om de (budgettaire) groei van het leerlingenvervoer terug te dringen zetten we verder in op een professionalisering van de beoordeling van de aanvragen. Daarnaast ondersteunen we leerlingen bij het zelfstandig naar school reizen.

Effectindicatoren		2018 (2017- 2018)	2019 (2018- 2019)	2020 (2019- 2020)	2021 (2020- 2021)	2022 (2021-2022)
Collegietarget 6: Meer kinderen/jongeren bereiken een hoger onderwijsniveau						
	Doelgroep peuters	Streefwaarde	89%	89%	89%	89%
		Realisatie	80%			
	Referentie taal	Streefwaarde	55,3%	55,8%	56,3%	56,9%
		Realisatie	58%			
	Referentie lezen	Streefwaarde	62,4%	63,9%	65,4%	67,4%
		Realisatie	67%			
	Referentie rekenen	Streefwaarde	35,5%	36,2%	37%	37,8%
		Realisatie	36%			
	Derde leerjaar VO	Streefwaarde	78%	78%	79%	80%
		Realisatie	77%	77%		
	Beroepsbegeleidende leerweg (bbl)	Streefwaarde	14%	15,5%	17%	18%

	Realisatie	14%	16%			
Aantal jongeren/kinderen dat langer dan 3 maanden thuiszit zonder passend aanbod van onderwijs- en/of zorg	Streefwaarde	N.v.t.	110	55	28	14
	Realisatie	N.v.t.	280			
NPRZ Onderwijsbeleid: Een hogere gemiddelde score op de Centrale Eindtoets	Streefwaarde	-	-	-	-	531,9 (2021-2022)
	Realisatie	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Actie leerplichtambtenaar op ongeoorloofd verzuimmelding po en vo	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	100%	100%				
Actie leerplichtambtenaar op ongeoorloofd verzuimmelding mbo	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	100%	100%				
Alle Rotterdamse vsv-ers zijn in beeld en we werken met hen aan een passende vervolgstap.	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	100%	100%				

Toelichting indicatoren

De resultaten die in het verleden zijn behaald bij het verhogen van de Rotterdamse onderwijsprestaties geven aan dat we op de goede weg zijn. We weten ook uit tal van onderzoeksrapporten dat het opleidingsniveau in belangrijke mate van invloed is op de toekomstige gezondheid, kansen op werk en andere maatschappelijke situaties waarin mensen verkeren. We streven naar een passend onderwijsniveau voor alle kinderen. Rotterdam heeft de afgelopen jaren een inhaalslag gemaakt, maar we zijn nog niet klaar. Het gemiddelde opleidingsniveau van Rotterdamse leerlingen loopt nog niet in de pas met de rest van Nederland.

De mate van onderwijsachterstanden en of de targets worden behaald is door de coronacrisis lastig in te schatten. Dit hangt onder andere af van de opgelopen achterstand, de periode dat onderwijsinstellingen en kinderopvanglocaties gesloten zijn en de kwaliteit van het afstandsonderwijs. De hoge mate van onzekerheid in de komende periode vraagt meer dan ooit om focus op de collegeambities die door de coronacrisis nog urgenter zijn geworden.

Onderstaand de voortgang op de college targets:

Meer kinderen/jongeren bereiken een hoger onderwijsniveau

Hieronder vallen vier meetbare subtargets voor de verschillende sectoren van de onderwijsportefeuille:

1. Het percentage 3-jarige doelgroeppeuters dat gebruik maakt van het extra aanbod 'spelen en leren' blijft minimaal gelijk.

Het extra aanbod spelen en leren is het wettelijk verplichte aanbod voorschoolse educatie aan peuters met het risico op een taalachterstand (zogenaamde doelgroeppeuters). Het beeld is dat we in aantal meer doelgroeppeuters bereiken en in sommige gebieden bereiken we (bijna) 89% van de driejarige doelgroeppeuters. De doelgroep nam echter ook toe, waardoor het bereik percentage daalt. De conclusie is dat er meer inspanningen nodig zijn om meer doelgroeppeuters te bereiken en een bereik van 89% bij 3-jarige doelgroeppeuters te halen.

Daarbij leidt een recessie door de corona-crisis tot meer armoede. We zien nu al de vraaguitval in de kinderopvang, waardoor ook minder kinderen naar de voorschool gaan. We zetten daarom extra in op het bereiken en informeren van ouders van doelgroeppeuters. Dit doen we gebiedsgericht en door de informatievoorziening vanuit de gemeente aan ouders nog verder te verbeteren. Verder hebben we vanaf 2020 de toegankelijkheid van de voorschool vergroot voor peuters van ouders met schulden.

2. Het aantal Rotterdamse basisschoolleerlingen op het streefniveau van de referentieniveaus stijgt in 2021 naar het landelijk gemiddelde van 2017.

De referentieniveaus beschrijven welke basiskennis en vaardigheden leerlingen moeten beheersen voor taal, rekenen en lezen. De referentieniveaus taal en lezen zijn voor schooljaar 2017-18 ruim boven het ambitieniveau en bij rekenen op het ambitieniveau. De referentieniveaus van schooljaar 2018-19 worden verwacht in december 2020.

3. Het percentage leerlingen in het derde leerjaar van het vo dat zit op het niveau van het advies van de basisschool of hoger stijgt van 77% in 2017 naar 80% in 2021.

Rotterdamse leerlingen presteren iets onder het ambitieniveau. 77% van de leerlingen zit op of boven het niveau van het advies van de basisschool. Positief is dat het aantal leerlingen dat in het derde leerjaar op hetzelfde niveau zit als het advies, wel is toegenomen (68% in 2018-2019). Rotterdamse leerlingen presteren daarmee ongeveer even goed als leerlingen landelijk.

4. Het aandeel Rotterdamse jongeren dat de beroepsbegeleidende leerweg volgt aan een Rotterdamse mbo-instelling stijgt.

Het aandeel Rotterdamse jongeren dat de beroepsbegeleidende leerweg volgt aan een Rotterdamse mbo-instelling stijgt van 13,5% in 2017 naar 18,0% in 2021. De ambitie is met een percentage van 15,5% voor dit jaar behaald.

Aantal jongeren/kinderen dat langer dan 3 maanden thuis zit zonder passend aanbod van onderwijs- en/of zorg

Dit is het totaal aantal jeugdigen van 5-18 jaar dat langer dan 3 maanden thuiszit: of een passend aanbod hebben gekregen van onderwijs- en/of zorg. In 2018 waren er 280 jeugdigen langer dan drie maanden thuis; toen is niet gemeten of zij passend aanbod hebben gekregen. Een fundamentele thuiszittersaanpak met een structureel effect kost tijd en laat soms eerst een toename zien, net als in vergelijkbare programma's. Doordat we eerder en beter signaleren en ook de geoorloofd langdurige thuiszitters meerekenen, zien we een stijging van de cijfers. Daarnaast is de thuiszittersproblematiek vaak zeer complex en spelen verschillende factoren, zowel kind- als gezinsfactoren een rol. Met het registreren van het passend aanbod dat naast onderwijs ook jeugdhulp kan zijn, wordt in navolging van landelijk beleid, in het najaar gestart.

NPRZ Onderwijsbeleid: Een hogere gemiddelde score op de Centrale Eindtoets

Het hoofddoel van de pijler school van het NPRZ is hogere onderwijsresultaten. Op dit moment houden we vast aan de cito-eindtoets als indicator, maar de wens is om over stappen naar betere indicatoren. Steeds minder scholen maken gebruik van de cito eindtoets en daarom wordt er geleidelijk overgestapt op andere indicatoren. Voorlopig is echter het vastgestelde doel om de gemiddelde score op de Centrale Eindtoets te verhogen naar 531,9 (was 530,8 in schooljaar 15-16).

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Realisatie 2019	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	2024
Baten exclusief reserves	58.669	66.949	66.262	64.417	57.315	56.515
Bijdragen rijk en medeoverheden	58.622	65.736	65.172	63.855	56.753	55.953
Overige opbrengsten derden	47	1.213	1.090	562	562	562
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	124.598	136.001	135.316	127.415	116.018	115.218
Apparaatslasten	12.959	13.167	13.575	13.474	13.474	13.474
Inhuur	589	371	510	457	457	457
Overige apparaatslasten	323	270	325	325	325	325
Personeel	12.046	12.527	12.740	12.693	12.693	12.693

Intern resultaat	9.573	10.190	10.182	10.032	9.682	9.682
Intern resultaat	9.573	10.190	10.182	10.032	9.682	9.682
Programmalasten	102.066	112.643	111.559	103.910	92.862	92.062
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	7.842	8.091	8.101	5.645	7.353	7.353
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	1	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	12.296	12.304	13.135	10.468	10.709	10.709
Subsidies en inkomensoverdrachten	81.928	92.249	90.323	87.798	74.800	74.000
Saldo voor vpb en reserveringen	-65.928	-69.052	-69.054	-62.999	-58.703	-58.703
Saldo voor reserveringen	-65.928	-69.052	-69.054	-62.999	-58.703	-58.703
Reserves	676	1.828	290	171	0	0
Onttrekking reserves	676	1.763	225	106	0	0
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	65	65	65	0	0
Saldo	-65.252	-67.224	-68.764	-62.827	-58.703	-58.703

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Onderwijsbeleid en leerlingzaken		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-67.166	-74.016	-56.947	-56.952	-56.952
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-58	5.252	-5.881	-1.751	-1.751
Ombuigingsvoorstellen Onderwijs	Bezuinigingen /taakstellingen	765	765	1.325	1.610	1.610
Jongerenwerk grensoverschrijdend gedrag	Intensiveringen	0	-365	-312	-312	-312
Verlenging Bridge	Kasschuiven	755	-755	0	0	0
Actualiseren Regiodeal	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0

Bridge	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen	29	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Extra kosten opvang tijdens Corona	Ramingsbijstellingen	-500	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Indexatie leerlingenvervoer	Ramingsbijstellingen	0	-800	-800	-800	-800
	onvermijdelijk					
Mutatie Rijksbijdrage Onderwijsachterstandenbeleid	Ramingsbijstellingen	0	-1.600	-1.600	-1.600	-1.600
	onvermijdelijk					
Voor- en vroegschoolse educatie	Ramingsbijstellingen	0	-4.400	-4.400	0	0
	onvermijdelijk					
Bestemmingsreserve Leertijduitbreiding en bestemmingsreserve Vakmanschap in zorg, haven en techniek	Reserves	0	0	0	0	0
Aanpak lerarentekort	Taakmutaties	-1.000	-1.000	0	0	0
Regio Deal Rotterdam Zuid	Taakmutaties	0	13.500	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-107	-93	-94	-649	-649
Begroting na wijzigingen		-67.224	-68.764	-62.827	-58.703	-58.703

Toelichting financiële bijstellingen

Ombuigingsvoorstellen Onderwijs

Binnen de concernbegroting zijn meerjarig extra middelen beschikbaar gesteld voor o.a. onderwijsachterstandenbeleid, voor- en vroegschoolse opvang en jongerenwerk grensoverschrijdend gedrag. Vanuit de bestaande begroting van Onderwijs zijn middelen vrijgemaakt om bij te dragen aan de intensiveringen op de genoemde prioriteiten.

Jongerenwerk grensoverschrijdend gedrag

Vanaf 2021 zijn er middelen beschikbaar voor een integrale aanpak jongeren gericht op het terugdringen van zorgwekkende incidenten; tevens draagt de aanpak bij aan van het vangnet voor deze jongeren.

Verlenging Bridge

De bestedingen voor Loopbaan Oriëntatie- en Begeleiding (LOB) zijn onder andere door de gedwongen sluitingen van scholen achtergebleven en zijn nu voorzien voor 2021.

Actualiseren regiodeal

De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met deze bijstelling wordt er jaarlijks vanaf 2020 tot en met 2022 extra middelen ingezet (€

Bridge

Actualiseren begroting Bridge.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

hierop aangepast

Extra kosten opvang tijdens Corona

Dit betreffen de extra kosten en compensatie ouderbijdrage voor noodkinderopvang voor ouders met cruciale beroepen tijdens corona. Hiervoor wordt compensatie gekregen vanuit het rijk.

Indexatie leerlingenvervoer

De extra middelen zijn noodzakelijk om invulling te geven aan de contractuele verplichtingen om de prijsindex voor het leerlingenvervoer te vergoeden.

Mutatie Rijksbijdrage Onderwijsachterstandenbeleid

Het Rijk heeft een nieuwe herverdeling van de onderwijsachterstandsmiddelen doorgevoerd. Hierdoor neemt de bijdrage voor Rotterdam af. Om invulling te kunnen blijven geven aan de wettelijke taken en de ambitie vanuit het coalitieakkoord dat kans gelijkheid in het onderwijs toeneemt, zijn de weggevallen rijksmiddelen gecompenseerd.

Voor- en vroegschoolse educatie

Met ingang van 1 augustus 2020 zijn gemeenten wettelijk verplicht om het aanbod voorschoolse educatie voor de doelgroep peuters uit te breiden van de huidige wettelijk verplichte 10 uur per week (in Rotterdam 12 uur per week) naar 16 uur per week.

Bestemmingsreserve Leertijduitbreiding en bestemmingsreserve Vakmanschap in zorg, haven en techniek

De inzet van de bestemmingsreserve Leertijduitbreiding en de bestemmingsreserve Vakmanschap in zorg, haven en techniek zijn geactualiseerd.

Aanpak lerarentekort

Voor de aanpak van het lerarentekort zijn vanuit het Rijk voor 2020 en 2021 extra middelen beschikbaar gesteld.

Regio Deal Rotterdam Zuid

In 2019 is door het Rijk aangegeven dat de ter beschikking gestelde middelen voor de Regio Deal Rotterdam Zuid niet meer via het Gemeentefonds worden uitbetaald, maar via een specifieke uitkering. Dit betekent dat de baten niet meer op het programma Algemene middelen worden begroot maar op de programma's waar ook de uitgaven plaatsvinden.

Technische wijzigingen

Op het taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken zijn diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

- Bijdrage aan het programma Werk en Inkomen van ter dekking van het Rotterdams Leer-Werkakkoord voor de jaren 2021 en 2022 van € 600 per jaar.
- Indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (- € 1,1 mln. in 2021 tot - € 959 in 2024).
- Aanpassing kostenverdeling: eens per jaar worden de percentages waarmee de kostenplaatsen naar de kostendragers verdeeld worden, gewijzigd. Dit heeft op concernniveau geen effect, maar kan wel op programma- en/of taakveldniveau tot een saldo-effect leiden. Op dit taakveld heeft het een effect van € 59 in 2020 oplopend tot € 922 in 2024.
- Diverse kleine wijzigingen van (- € 75 in 2020 tot - € 189 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Gelijke kans voor elk talent](#)
- [Subsidieregeling Rotterdams Onderwijsbeleid 2020-2021](#)
- [Elke jongere telt](#)
- [VSV aanpak 2016-2020 regio Rijnmond](#)
- [Voortgangsrapportage onderwijsbeleid 2019-2022](#)
- [VSV monitor RMC regio Rijnmond](#)
- [Wet op het primair onderwijs \(WPO\)](#)
- [Wet op het voortgezet onderwijs \(WVO\)](#)
- [Wet op de expertisecentra \(WEC\)](#)
- [Wet educatie en beroepsonderwijs \(WEB\)](#)
- [Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek \(WHO\)](#)
- [Leerplichtwet](#)
- [Jeugdwet](#)
- [Wet passend onderwijs](#)
- [Rotterdam Groeit, beleidskader jeugd 2015-2020](#)
- [G4 thuiszittersaanpak 2016-2020](#)

Omschrijving taakveld

Binnen het taakveld Onderwijsbeleid en Leerlingzaken voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals leerlingenvervoer, voor- en voegschoolse educatie (vve), voortijdig schoolverlaten (vsv) en onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers. Daarnaast ontwikkelt de gemeente stedelijk beleid – waarvoor ze zowel gemeentelijke als rijksmiddelen inzet - ter verbetering van onderwijsresultaten, kansengelijkheid in het onderwijs, talentontwikkeling, burgerschap, vermindering van het lerarentekort, passend onderwijs en vermindering van schooluitval. Ook voert de gemeente stedelijk beleid uit voor schoolzwemmen.

Onderwijshuisvesting

Pagina 59

Onderwijshuisvesting

De beste basisschool is altijd in de buurt.

Evenwichtige spreiding van een kwalitatief goed en gevarieerd onderwijs.

Voortgang 2020

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019 (IHP)

Gemeenten hebben een zorgplicht ten aanzien van de huisvesting van scholen. Eind 2014 heeft de gemeenteraad het Integraal Huisvestingsplan 2015-2019 vastgesteld waarin is aangegeven welke projecten (nieuwbouw of renovatie van scholen) we realiseren. Het investeringsprogramma van 50 projecten wordt voorbereid en uitgevoerd. Over de voortgang zijn prestatieafspraken gemaakt, welke zijn opgenomen bij de prestatie-indicatoren hieronder.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023 (IHP)

IHP-deel 1 'Analyse en Ambitie' is voorjaar 2019 vastgesteld. Deel 2 'Maatregelen en Projecten' is in mei 2020 vastgesteld. Het IHP kent twee centrale ambities die door kijken naar 2035 en waar in de komende jaren een flinke stap in gezet moet worden: evenwichtiger onderwijsaanbod en betere kwaliteit huisvesting. Onderdeel van het IHP 2020 – 2023 is ook de vervanging van gymzalen ten behoeve van het bewegingsonderwijs. Daarnaast neemt het aantal leerlingen in het basisonderwijs toe en zal extra onderwijshuisvesting en gymcapaciteit nodig zijn.

Aanbestedingsstrategie

Om beter te kunnen opereren op de bouwmarkt is een aanbestedingsstrategie geformuleerd. Twee schoolbesturen hebben inmiddels ervaring opgedaan met aanbesteden van ontwerp en realisatie (Design & Build).

Herontwerp van het voortgezet onderwijs

De nieuwbouwprojecten die zijn opgenomen in het convenant Voortgezet Onderwijs Rotterdam Zuid worden nu voorbereid. De verwachte oplevering voor scholen in het Stadionpark en Plot Z is in 2024. Overige projecten die zijn opgenomen in het convenant zijn in volgorde van afhangen van de oplevering van deze nieuwe gebouwen.

Campus Internationaal onderwijs en sport

Gezien de toenemende behoefte aan internationaal onderwijs, vindt een haalbaarheidsonderzoek plaats naar de mogelijkheid een campus internationaal onderwijs en sport te realiseren.

Ontwikkelingen 2021-2024

Het is vooralsnog onduidelijk wat de gevolgen van de coronacrisis op de lange termijn zijn op onderwijshuisvesting. De noodzaak om schoolgebouwen structureel op de nieuwe situatie aan te passen wordt

groter naarmate de corona maatregelen (langdurig) aanhouden. Duidelijk is op dit moment wel dat de coronacrisis tot meer aandacht voor (en investeringen in) ventilatie zal leiden. Tegelijkertijd is de coronacrisis ook een economische crisis, die ook zijn weerslag heeft op de bouwprijzen. Deze lijken te stabiliseren of zelfs te dalen, wat gunstig is voor de gemeentelijke begroting.

Wat willen we bereiken

Evenwichtiger onderwijsaanbod

Betere geografische spreiding over de stad en de wijken van sterk, gevarieerd en kwalitatief goed onderwijs. Vraag en aanbod sluiten beter op elkaar aan. Voor elk kind is aantrekkelijk onderwijs binnen redelijke afstand bereikbaar. Zo bevorderen we kansengelijkheid en streven we naar vermindering van segregatie.

Betere kwaliteit huisvesting

Bij nieuwbouw duurzamer en flexibeler bouwen zodat groei, krimp en medegebruik makkelijker op te vangen en in te passen zijn. Schoolgebouwen worden geschikt voor passend onderwijs en voor kinderopvang met VVE. Het betreft ook de reguliere vervangingsopgave van verouderde schoolgebouwen.

Integraal Huisvestingsplan 2020-2023

Het uitvoeren van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) 2020-2023. In het IHP landen de huisvestingsplannen die gemaakt zijn met de onderwijsinstellingen. Hierbij is extra aandacht voor duurzaamheid bij renovatie en nieuwbouw van schoolgebouwen conform wettelijke BENG eisen (Bijna Energie Neutraal) en extra aandacht voor cultuurhistorische waarde van gebouwen.

Wat gaan we daar voor doen

- Uitvoeren van onze wettelijke taken: de gemeente heeft een wettelijke zorgplicht ten aanzien van de huisvesting van het primair, voortgezet en het (voortgezet) speciaal onderwijs (inclusief gymzalen ten behoeve van bewegingsonderwijs).
- Oplevering van het Huisvestingsprogramma 2021. Hierin wordt aangegeven welke huisvestingsvoorziening de gemeente bekostigt. Schoolbesturen dienen hiervoor een aanvraag in.
- Nieuw is de mogelijkheid om ruimte ten behoeve van voorschools educatie/ peuteropvang aan te vragen. Hierdoor wordt het mogelijk om voorschoolse educatie goed in scholen te huisvesten.
- 13 projecten opgenomen in het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2015 - 2019 uitvoeren en afronden.
- Ten minste 8 projecten opgenomen in het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2020 - 2023 voorbereiden.
- Starten met de uitvoering van het Investeringsplan gymzalen.

- Het convenant Voortgezet Onderwijs Rotterdam Zuid uitvoeren om het herontwerp van het voortgezet onderwijs te realiseren. Eind 2021 is het Zuidergymnasium opgeleverd. Voor het Stadionpark en Plot Z is de voorontwerp fase gereed.
- We geven uitvoering aan de aanbevelingen van de Rekenkamer Rotterdam met betrekking tot onderwijshuisvesting.
- We geven uitvoering aan de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek naar de Campus internationaal onderwijs en sport.
- In 2021 leveren we een Voortschrijdend Indicatief Meerjaren Investerings Plan op, waarin de planning van projecten en het benodigd budget wordt afgezet tegen het nog beschikbare investeringsbudget.

Effectindicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Een gedragen herontwerp primair onderwijs voor de hele stad*	Streefwaarde	Afgerond				
* De indicator gaat over het opstellen van een herontwerp primair onderwijs. Het opstellen van dit plan is eenmalig en in 2019 afgerond.						

Prestatie-indicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal gerealiseerde projecten opgenomen in IHP 2015-2019	Streefwaarde	1	4	8	13	18
	Realisatie	3	2	1		
NPRZ Onderwijshuisvesting: start nieuwbouw aantal vo-scholen *	Streefwaarde			3		
	Realisatie	-	-	-		
*De indicator betreft de vo-scholen omdat deze zijn gekoppeld aan de Regio Deal Rotterdam Zuid.						

Toelichting indicatoren

Er worden inmiddels meer projecten uitgevoerd dan het (oorspronkelijke) IHP 2015-2019. In de loop van de tijd zijn er projecten toegevoegd, waaronder investeringsprojecten uit het Huisvestingsprogramma. We verwachten momenteel dat er in 2020 4 schoolgebouwen uit het IHP 2015-2019 worden opgeleverd en in gebruik worden genomen. Van deze 4 schoolgebouwen is de Bergse Zonnebloem inmiddels opgeleverd. Er wordt nog gewerkt aan de oplevering van de Fatimaschool, De Sleutel en Praktijkcollege Zuidwijk in 2020. Ook wordt de tijdelijke huisvesting Park16Hoven fase 2 binnenkort opgeleverd. Daarmee wordt de oorspronkelijke verwachting /streefwaarde nog niet gehaald. Wel zien we dat er voor meer en meer projecten de business case wordt vastgesteld en daarmee in de realisatiefase belanden. Daarna duurt het 1,5 tot soms – bij complexe projecten - wel meerdere jaren voordat een project afgerond is.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Onderwijshuisvesting	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	437	233	302	302	302	302

Bijdragen rijk en medeoverheden	25	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	413	233	302	302	302	302
Lasten exclusief reserves	65.268	63.242	65.903	70.815	75.457	75.264
Apparaatslasten	2.048	1.983	1.966	1.966	1.966	1.966
Inhuur	259	70	18	18	18	18
Overige apparaatslasten	41	31	35	35	35	35
Personeel	1.748	1.882	1.914	1.914	1.914	1.914
Intern resultaat	55.704	52.492	53.831	56.655	61.010	66.615
Intern resultaat	55.704	52.492	53.831	56.655	61.010	66.615
Programmalasten	7.515	8.767	10.106	12.194	12.481	6.682
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.363	2.892	4.114	6.083	6.353	653
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	6.153	5.875	5.992	6.111	6.128	6.029
Saldo voor vpb en reserveringen	-64.831	-63.009	-65.601	-70.513	-75.155	-74.961
Saldo voor reserveringen	-64.831	-63.009	-65.601	-70.513	-75.155	-74.961
Reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-64.831	-63.009	-65.601	-70.513	-75.155	-74.961

×

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Onderwijshuisvesting		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming	Raming	Raming
				2022	2023	2024
Eerste Herziening 2020		-63.103	-66.856	-71.892	-76.700	-76.700
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		95	1.255	1.378	1.545	1.739
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	5	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	90	1.255	1.378	1.545	1.739
Begroting na wijzigingen		-63.009	-65.601	-70.513	-75.155	-74.961

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Technische wijzigingen

Op het taakveld Onderwijshuisvesting zijn diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

- Lagere doorbelasting als gevolg van de verlaging van de omslagrente (het interne rentepercentage) van 2% naar 1,75% (€ 971 in 2021 tot € 1,5 mln. in 2024).
- Overdracht van gymzalen naar taakveld Sportaccommodaties (structureel € 776),
- Indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (-€ 402 in 2021 tot - € 425 in 2024).
- Diverse kleine technische wijzigingen (€ 90 in 2020 tot -€ 85 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019](#)
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023](#)
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2019](#)
- [Wet op het primair onderwijs \(WPO\)](#)
- [Wet op het voortgezet onderwijs \(WVO\)](#)
- [Wet op de expertisecentra \(WEC\)](#)
- [Wet op hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek \(WHW\)](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente investeert in toekomstbestendige schoolgebouwen, die bijdragen aan de ontwikkeling van de leerlingen. Het accent ligt bij onderwijshuisvesting op het efficiënt en doelmatig gebruik van onderwijsgebouwen en het beschikbaar stellen van voldoende gymcapaciteit. Belangrijk daarbij zijn:

- een goede spreiding in de stad, zodat kinderen altijd een school in de nabijheid kunnen vinden
- leegstandsreductie, scholen hebben meer m² tot hun beschikking dan op basis van de genormeerde ruimtebehoefte noodzakelijk is, elke m² extra kost ook extra geld
- het terugbrengen van het aantal kleine scholen in het primair onderwijs, want het kost veel extra aandacht en geld om de kwaliteit van het onderwijs op kleine scholen te kunnen realiseren
- verbeteren van het binnenklimaat (fris!) op de scholen. Een goed binnenklimaat zorgt voor betere leerprestaties

- bij de investeringen wordt extra aandacht aan duurzaamheid besteed. Vanaf 2020 worden alleen (bijna) energieneutrale scholen opgeleverd, conform BENG-norm (energie neutraal houdt in dat energieverbruik van het gebouw kleiner of gelijk is aan wat het gebouw zelf opwekt, door bijvoorbeeld zonnepanelen)
- de gemeente investeert in toekomstbestendige schoolgebouwen, die bijdragen aan de ontwikkeling van de leerlingen

Openbare orde en veiligheid

Pagina 60

Openbare orde en veiligheid

Rotterdam wil een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt.

TAAKVELD 1

Crisisbeheersing en brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR). Nadere informatie over deze gemeenschappelijke regelingen is te vinden op de site/pagina van 'verbonden partijen'.

TAAKVELD 2

Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht

Het bevorderen van naleving van wet- en regelgeving, het vergroten van het veiligheidsgevoel op straat en het verhogen van de kwaliteit van de buitenruimte.

TAAKVELD 3

Openbare orde en veiligheid – Veiligheid

Rotterdam wil een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt.

TAAKVELD 4

Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid

Optimaal gebruik maken van de infrastructuur van Rotterdam en eventuele verstoringen snel oplossen door toezicht te houden op het gebruik van civieltechnische kunstwerken (bruggen, sluizen, Maastunnel). Op die manier wordt de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van de stad vergroot.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid		Bron	
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Realisatie	151	Bureau Halt
			(2019)	
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	Realisatie	5,3 (2016)	CBS
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	Realisatie	9,3 (2019)	CBS
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	Realisatie	4,6 (2016)	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	Realisatie	8,9 (2019)	CBS

Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Openbare orde en veiligheid	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	4.675	17.591	12.343	7.443	7.430	7.430
Bijdragen rijk en medeoverheden	549	12.062	7.321	2.396	2.389	2.389
Overige opbrengsten derden	4.126	5.529	5.022	5.047	5.041	5.041
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	139.355	160.237	158.990	151.297	150.514	147.187
Apparaatslasten	66.331	61.427	60.084	60.472	60.439	59.133
Inhuur	6.156	1.807	266	266	266	266
Overige apparaatslasten	2.091	1.487	1.017	1.004	1.047	1.047
Personeel	58.085	58.133	58.800	59.202	59.126	57.820
Intern resultaat	1.097	388	-170	-170	-309	-309
Intern resultaat	1.097	388	-170	-170	-309	-309
Programmalasten	71.926	98.422	99.077	90.995	90.384	88.363
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	8.080	27.077	25.043	20.830	20.226	18.211
Kapitaallasten	453	769	725	425	418	411
Overige programmalasten	146	188	138	138	138	138
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0

Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	63.248	70.389	73.171	69.603	69.603	69.603
Saldo voor vpb en reserveringen	-134.679	-142.646	-146.647	-143.855	-143.084	-139.757
Saldo voor reserveringen	-134.679	-142.646	-146.647	-143.855	-143.084	-139.757
Reserves	451	170	0	0	0	0
Onttrekking reserves	451	170	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-134.228	-142.476	-146.647	-143.855	-143.084	-139.757

x

Toelichting overzicht baten en lasten

Vanaf 2021 is er extra budget toegekend voor het functioneel leeftijdsontslag (FLO) bij de Brandweer (€ 3,8 mln in 2021 en € 0,5 mln in de jaren erna). Ten behoeve van de VRR is verder structureel extra budget toegekend vanaf 2021 (€ 2,5 mln) voor diverse bedrijfsvoeringszaken. Vanaf 2020 is er ook structureel extra budget toegekend aan Jongerenwerk (€ 550 in 2020 en € 2 mln structureel per jaar vanaf 2021 voor dit programma). Verder heeft er een kasschuif plaatsgevonden van 2021/2022 naar 2020 om een versnelling in de investeringen in camera's mogelijk te maken (€ 0,7 mln). Tenslotte zijn de intensiveringen uit deze collegeperiode voor Focuswijken, Ondernijning, Cyber en Camera's doorgetrokken naar 2023 (€ 7,7 mln per jaar) en deels naar 2024 (€3,85 mln) en zijn de budgetten vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021.

Bijstellingen per taakveld

Programma / Taakveld	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie
	2020	2020	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024
	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(€)
Openbare orde en veiligheid	-442	0%	-3.725	12%	-1.378	7%	-8.428	7%	-5.101	7%
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	-38	0%	-7.387	12%	-3.988	7%	-3.988	7%	-3.988	7%
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	189	0%	-1.220	3%	-1.872	5%	-1.959	5%	-1.959	5%
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	-594	2%	-2.013	6%	-2.017	6%	-8.981	32%	-5.654	20%
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	0	0%	6.894	100%	6.499	100%	6.499	100%	6.499	100%
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	-38	0%	-7.387	12%	-3.988	7%	-3.988	7%	-3.988	7%
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	189	0%	-1.220	3%	-1.872	5%	-1.959	5%	-1.959	5%

Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	-594	2%	-2.013	6%	-2.017	6%	-8.981	32%	-5.654	20%
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	0	0%	6.894	100%	6.499	100%	6.499	100%	6.499	100%

Omschrijving programma

Samen met partners, bewoners en ondernemers werkt het college aan het minimaal handhaven van het huidige veiligheidsniveau en versterking waar het nodig is.

Voor de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en de geneeskundige zorg neemt de gemeente deel aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR). Daarnaast neemt de gemeente deel aan de gemeenschappelijke regeling Gezamenlijke Brandweer, samen met bedrijven uit het Rotterdamse havengebied die een brandweeraanwijzing hebben.

Tot dit programma behoren naast toezicht op en handhaving van wet- en regelgeving door boa's en wijkbeheerders ook de taken op het gebied van cameratoezicht en de meldkamer.

Crisisbeheersing en brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten

Pagina 61

Crisisbeheersing en brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR).

Voortgang 2020

Zie ten aanzien van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond en Gezamenlijke Brandweer de [paragraaf verbonden partijen](#).

Ontwikkelingen 2021-2024

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daarvoor doen” zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat willen we bereiken

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR)

Wat gaan we daar voor doen

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR)

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	-90	13.043	8.635	3.995	3.995	3.995
Bijdragen rijk en medeoverheden	-419	10.580	6.581	1.937	1.937	1.937
Overige opbrengsten derden	329	2.463	2.055	2.058	2.058	2.058
Lasten exclusief reserves	55.580	78.934	76.488	68.450	68.450	68.450
Apparaatslasten	4.088	3.391	1.744	1.744	1.744	1.744
Inhuur	2.205	94	94	94	94	94
Overige apparaatslasten	71	0	0	0	0	0
Personeel	1.813	3.298	1.650	1.650	1.650	1.650
Intern resultaat	-211	128	0	0	0	0
Intern resultaat	-211	128	0	0	0	0
Programmalasten	51.703	75.415	74.745	66.707	66.707	66.707
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	-3.221	12.347	9.604	4.965	4.965	4.965
Kapitaallasten	27	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	54.897	63.069	65.141	61.742	61.742	61.742
Saldo voor vpb en reserveringen	-55.670	-65.891	-67.853	-64.455	-64.455	-64.455
Saldo voor reserveringen	-55.670	-65.891	-67.853	-64.455	-64.455	-64.455
Reserves	90	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	90	0	0	0	0	0

Saldo	-55.580	-65.891	-67.853	-64.455	-64.455	-64.455
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming	Raming	Raming
				2022	2023	2024
Eerste Herziening 2020		-65.853	-60.466	-60.468	-60.468	-60.468
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-38	-7.387	-3.988	-3.988	-3.988
Extra budget t.b.v. Veiligheidsregio	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
FLO regeling Brandweer	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-3.800	-500	-500	-500
Riec Versterkingsgelden	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-38	-1.087	-988	-988	-988
Begroting na wijzigingen		-65.891	-67.853	-64.455	-64.455	-64.455

Toelichting financiële bijstellingen

Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021

Extra budget t.b.v. de Veiligheidsregio

Er is structureel extra budget toegekend aan de Veiligheidsregio vanaf 2021 (€ 2,5 mln per jaar) voor diverse bedrijfsvoeringszaken.

FLO regeling Brandweer

Vanaf 2021 is er extra budget toegekend voor het functioneel leeftijdsontslag (FLO) bij de Brandweer (€ 3,8 mln in 2021 en € 0,5 mln in de jaren erna).

Riec versterkingsgelden

Bij de eerste herziening zijn de Riec versterkingsgelden opgevoerd. Zowel de baten als de lasten zijn budgetneutraal met €8.356 toegenomen. Budget is een bijdrage vanuit het ministerie van JenV voor de aanpak van diverse regionale veiligheidsissues.

Technische wijzigingen

Bij de 2e herziening is het jaarplan 2020 van het Veiligheidshuis verwerkt. Naar aanleiding van het jaarplan 2020 van het Veiligheidshuis zijn zowel de baten en als de lasten budgetneutraal met € 1.775 toegenomen. Het Veiligheidshuis is onderdeel van de Regionale samenwerkingsverbanden (RVA). Ook zijn de in de begroting opgenomen interne leveringen aan en van de Regio bij de 2e herziening veranderd in reguliere leveringen als gevolg van een stelselwijziging (€ 38).

Indexering 2021 en verder

De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen. Een indexering wordt alleen doorgevoerd op VRR en Brandweer.

Omschrijving taakveld

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR). De Wet Veiligheidsregio's bepaalt dat de colleges van burgemeester en wethouders verantwoordelijk zijn voor de organisatie van de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en de geneeskundige zorg. Deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling Gezamenlijke Brandweer zijn de gemeente Rotterdam en bedrijven uit het Rotterdamse havengebied met een brandweeraanwijzing. Deze bedrijven zijn verenigd binnen de Coöperatieve Industriële Brandweezorg U.A. (CIBUA).

De gemeente Rotterdam neemt verder deel aan de volgende samenwerkingsverbanden voor de veiligheid in de regio:

- het Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond (VHRR). In het Veiligheidshuis komen de justitie-, zorg en bestuurlijke keten samen. Onder één dak werkt de VHRR samen aan de persoonsgerichte aanpak van overlastgevende personen en verdachten van strafbare feiten
- de VeiligheidsAlliantie regio Rotterdam (VAR) is een samenwerkingsverband van 32 gemeenten, de politie en het Openbaar Ministerie binnen de eenheid Rotterdam
- het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) en het Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC) ondersteunen de gemeente bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit
- het Burgernet faciliteert onder andere de app die functioneert bij diefstal of inbraak, doorrijden na een aanrijding, beroving en bij vermiste personen. De app vraagt burgers om uit te kijken en te helpen

Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht

Het bevorderen van naleving van wet- en regelgeving, het vergroten van het veiligheidsgevoel op straat en het verhogen van de kwaliteit van de buitenruimte.

Voortgang 2020

Coronacrisis

Sinds de uitbraak van de coronacrisis in maart dit jaar ligt de focus in deze periode op gastheerschap en handhaving van de noodverordening bij overtreding van de coronamaatregelen. Vanzelfsprekend heeft dit ook invloed op de voortgang van de beleidsdoelen in 2020. Na de versoepelingen van het kabinet in juni en juli is handhaving van de noodverordening minder urgent geworden en worden reguliere taken vanuit handhaving steeds meer opgepakt. Het herstel is echter broos, zo blijkt ook uit de recente ervaring van het virus in Nederland en de regio Rotterdam. Op 5 augustus is daarom vanuit de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond een pilot gestart met een mondkapjesplicht in de winkelgebieden in het centrum, op alle grote markten en in een aantal overdekte winkelcentra, waarbij handhavers waarschuwend optreden en bij excessen verbaliseren. De pilot is 31 augustus gestopt en wordt geëvalueerd.

Flying Squads

In de stad hebben we circa 420 vaste camera's en daarnaast mobiele/flexibele camera's. Deze camera's worden uitgekeken in het kader van de openbare orde en veiligheid en daarbij ook voor naastplaatsingen in het kader van analyse en het verwijderen ervan. In februari / maart is bijvoorbeeld in zowel Delfshaven als Oud-Crooswijk de totstandkoming van naastplaatsingen geanalyseerd d.m.v. cameratoezicht. Op locaties waar veel naastplaatsingen plaatsvinden, de zogenaamde hotspots, kunnen we op basis van camerabeelden optreden door te handhaven. Met de pilot Flying Squads zijn we vorig jaar gestart met dedicated handhaving op wisselende hotspotlocaties. Na het afronden van de pilot Flying Squads in januari 2020 is de handhaving met behulp van camerabeelden nog niet hervat. Dit in verband met corona, en met het oog op de definitieve implementatie van de flying squads, waarbij de juridische aspecten nader worden bekeken. We zijn voornemens de flying squads zo snel mogelijk weer in te zetten.

Handhavers gebruiken bodycams

In 2019 is de (verlengde) pilot bodycams afgerond. Uit het onderzoek blijkt dat de bodycam bijdraagt aan het veiligheidsgevoel van de handhavers. Daarom is besloten om alle handhavers werkzaam in de publieke ruimte

(circa 400 fte) uit te rusten met een bodycam. Een meerderheid van de handhavers draagt nu een bodycam. In verband met de coronacrisis heeft de uitrol enige vertraging opgelopen. De uitrol wordt in het najaar van 2020 afgerond.

Toepassing van meer bevoegdheden door handhavers

De gemeente Rotterdam is betrokken bij een initiatief van het ministerie van Justitie en Veiligheid om pilots op te zetten voor de toepassing van meer bevoegdheden door handhavers. Buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) in Nederland zijn onderverdeeld in zes boa-domeinen met elk hun eigen bevoegdheden. Voor effectieve handhaving hebben boa's in bepaalde gevallen bevoegdheden uit een ander boa-domein nodig. De pilots moeten mogelijk maken dat boa's bevoegdheden uit een ander domein mogen toepassen. Rotterdam wil dat de reguliere boa's een beperkt aantal bevoegdheden mogen toepassen op het gebied van milieuhandhaving en taxihandhaving. Hiervoor zijn bij het ministerie van Justitie en Veiligheid aanvragen ingediend voor het starten van pilots. De aanvraag voor taxihandhaving is goedgekeurd en op 1 september 2020 is dan ook een pilot gestart waarin een team handhavers tijdelijk de bevoegdheid heeft gekregen te handhaven op een beperkt aantal overtredingen van de Wet-, en het Besluit Personenvervoer. De pilot heeft een looptijd van 18 maanden en eindigt op 1 maart 2022, waarna een evaluatie zal plaatsvinden.

Handhavers en politie versterken de samenwerking

In 2019 zijn handhavers en de politie gestart met het project 'Versterking samenwerking'. Dit project moet bestaande samenwerking tussen handhavers en politie versterken en ook leiden tot nieuwe en effectievere vormen van samenwerking. In de eerste fase is in beide organisaties opgehaald welke onderlinge samenwerkingsverbanden er zijn, wat goed gaat en wat nog beter kan. De opgedane inzichten zouden in 2020 verder worden uitgewerkt in plannen voor het versterken van de samenwerking. Tijdens de coronacrisis is de handhavingspraktijk van zowel handhavers als politiemensen veranderd. Zowel door herprioritering van taken, als door de algehele maatschappelijke context waarin handhavend opgetreden wordt. Bij het handhaven van de noodverordening is gelet hoe belangrijk de nabijheid van politie is en dat snelle ondersteuning in snel escalerende situaties essentieel is voor de veiligheid van onze handhavers. Dat heeft geleid tot hernieuwde aandacht voor de samenwerking tussen handhavers en politie. De noodzaak van goede samenwerking met en spoedassistentie van de politie is nog eens onderstreept door het ernstige geweldsincident op eerste paasdag, waarbij meerdere handhavers verwondingen opliepen. Onder deze actuele omstandigheden zijn enkele operationele werkgroepen van handhavers en politiemensen geformeerd, waarin zij met elkaar spreken over ervaren problemen, risico's en kansen voor verbetering. De driehoek van burgemeester, politiechef en hoofdofficier van justitie en het college van B & W hebben deze werkgroepen gevraagd oplossingen aan te dragen die in de vorm van pilots kunnen worden uitgetoetst. Deze pilots worden eind 2020 geëvalueerd en vervolgens wordt beoordeeld of de oplossingen in 2021 een meer structureel karakter krijgen en of deze ook in andere gebieden kunnen worden ingezet.

Handhaving op agressieve honden

Rotterdam heeft als een van de weinige gemeenten een meldpunt agressieve honden. In 2020 is dit meldpunt gecontinueerd en zijn we in de zomer overgegaan op een nieuw meldsysteem dat de kwaliteit van de meldingen moet verhogen, omdat de melder meer informatie over de melding in kan voeren. Ook komt er een landelijke registratie van bijtincidenten, waaraan Rotterdam meewerkt.

Ondermijning

In 2020 continueren en versterken wij de inzet van handhavers bij de aanpak van ondermijning. Wij willen de rol van de handhavers versterken door vooral te investeren in awareness-trainingen en informatieuitwisseling. Handhavers spelen al een actieve rol bij de aanpak van ondermijning in de Spaanse Polder, in Delfshaven en op de Beijerlandse laan. Op stedelijk niveau dragen de handhavers bij aan de integrale aanpak van ondermijning.

Ongeadresseerd reclamedrukwerk

Het voornemen was om per 1 april 2020 een systeem in te voeren waarin Rotterdammers zonder sticker op de brievenbus voortaan geen ongevraagde reclame meer zouden ontvangen. Door een uitspraak van de rechter is dat systeem en de handhaving vooralsnog uitgesteld tot de zomer van 2021.

Ontwikkelingen 2021-2024

- Na het afronden van de pilot Flying Squads in januari 2020 is de handhaving met behulp van camerabeelden nog niet hervat. Dit in verband met corona, en met het oog op de definitieve implementatie van de flying squads, waarbij de juridische aspecten nader worden bekeken. We zijn voornemens de flying squads zo snel mogelijk weer in te zetten.
- Een meerderheid van de handhavers draagt nu een bodycam. In verband met de coronacrisis heeft de uitrol enige vertraging opgelopen. De uitrol is in het najaar van 2020 afgerond. Vanaf 2021 draagt iedere handhaver van Stadsbeheer een bodycam.
- Op 1 september 2020 is een pilot gestart waarin een team handhavers tijdelijk de bevoegdheid heeft gekregen te handhaven op een beperkt aantal overtredingen van de Wet-, en het Besluit Personenvervoer. De pilot heeft een looptijd van 18 maanden en eindigt op 1 maart 2022, waarna een evaluatie zal plaatsvinden.
- In het kader van het project "Versterking samenwerking" handhavers en politie zijn enkele operationele werkgroepen van handhavers en politiemensen geformeerd, waarin zij met elkaar spreken over ervaren problemen, risico's en kansen voor verbetering. De driehoek van burgemeester, politiefchef en hoofdofficier van justitie en het college van B & W hebben deze werkgroepen gevraagd oplossingen aan te dragen die in de vorm van pilots kunnen worden uitgetest. Deze pilots worden eind 2020 geëvalueerd en vervolgens wordt beoordeeld of de oplossingen in 2021 een meer structureel karakter krijgen en of deze ook in andere gebieden kunnen worden ingezet.

- Er komt een landelijke registratie van bijtincidenten door honden, waaraan Rotterdam meewerkt
- Het voornemen was om per 1 april 2020 een systeem in te voeren waarin Rotterdammers zonder sticker op de brievenbus voortaan geen ongevraagde reclame meer zouden ontvangen. Door een uitspraak van de rechter is dat systeem en de handhaving vooralsnog uitgesteld tot de zomer van 2021. Na de zomer van 2021 wordt duidelijk of het systeem weer kan worden ingevoerd en of hierop kan worden gehandhaafd.
- Handhavers worden steeds meer wijkgericht en informatiegestuurd ingezet en daardoor moeten zij aanwezig zijn op de plekken en tijdstippen waar dit het meest noodzakelijk is. Om dit optimaal te ondersteunen wordt een nieuw handhavings- en informatiesysteem ontwikkeld. Het systeem gaat naar verwachting 2e kwartaal 2021 live.

Wat willen we bereiken

Rotterdam is de afgelopen jaren veiliger geworden, deze trend willen we doorzetten zodat op langere termijn alleen nog maar veilige wijken zijn in Rotterdam.

Handhavers zijn goed getraind en uitgerust met voldoende bevoegdheden en de juiste middelen, zoals bodycams, zodat zij hun werk veilig, effectief en efficiënt kunnen doen.

Wat gaan we daar voor doen

Rotterdam is de afgelopen jaren veiliger geworden, deze trend willen we doorzetten met de volgende punten:

- Uitvoering geven aan het handhaven van het gemeentelijk beleid; zoals op jeugdoverlast, woonoverlast, illegale bewoning, milieudelicten, straatintimidatie, ondermijning en agressieve honden.
- Optreden tegen vervuiling van de stad. Bijvoorbeeld door te handhaven op het verkeerd aanbieden van huisvuil en bedrijfsafval, handhaven op hondenpoep en het achterlaten van zwerfvuil.
- Toezien op naleving van de Taxiverordening en drank en horecawet- en regelgeving.
- Bijdragen aan de bereikbaarheid van de stad door te handhaven op hinderlijk en foutparkeren, de inzet van verkeersregelaars en het wegslepen van hinderlijk en/of gevaarlijk geparkeerde voertuigen.
- Cameratoezicht, zowel vast als mobiel, uitbreiden. Handhaving en Cameratoezicht vormen samen de ogen en oren van de stad. De toepassing van cameratoezicht wordt geïntensiveerd ten behoeve van

leefbaarheid van de stad. Voor slim beheer van de buitenruimte wordt de uitbreiding van toepassingsmogelijkheden van cameratoezicht onderzocht. De gemeentelijke meldkamer is daarbij het communicatieknooppunt voor de handhavers, politie en andere hulpdiensten.

- Toezichthouders van de fiets- en voetgangersbuis van de Maastunnel zorgen dagelijks dat inwoners en bezoekers van de stad veilig gebruik kunnen maken van deze verbinding tussen de Noord- en Zuidoever.

Handhavers zijn goed getraind en uitgerust met voldoende bevoegdheden en de juiste middelen, zoals bodycams, zodat zij hun werk veilig en efficiënt kunnen doen

- Handhavers steeds meer wijkgericht en informatiegestuurd inzetten en daardoor aanwezig zijn op de plekken en tijdstippen waar dit het meest noodzakelijk is. Om dit optimaal te ondersteunen wordt een nieuw handhavings- en informatiesysteem ontwikkeld. Het systeem gaat naar verwachting 2e kwartaal 2021 live.
- Als gemeente Rotterdam, gezamenlijk met de G4 en de VNG, ons sterk maken voor meer bevoegdheden en flexibelere inzet van handhavers.

Algemeen

- Mensen aanspreken op hun verantwoordelijkheden en, indien dit nodig is, handhavend optreden. Toezicht en Handhaving is actief en zichtbaar aanwezig in de buitenruimte. Dit wordt gedaan in nauwe samenwerking met partners als politie, bewoners en ondernemers.
- Vanuit gastheerschap contact leggen met bewoners, ondernemers en bezoekers. Handhavers zijn het visitekaartje van de stad, ook bij evenementen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	2.214	1.374	1.318	1.368	1.355	1.355
Bijdragen rijk en medeoverheden	210	521	0	28	21	21
Overige opbrengsten derden	2.003	852	1.318	1.339	1.334	1.334
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	42.121	43.199	43.056	43.479	42.762	42.762
Apparaatslasten	38.284	40.007	39.802	40.232	40.313	40.313
Inhuur	1.954	1.615	173	173	173	173
Overige apparaatslasten	1.661	1.421	934	921	964	964

Personeel	34.668	36.972	38.695	39.138	39.176	39.176
Intern resultaat	449	-332	-710	-710	-710	-710
Intern resultaat	449	-332	-710	-710	-710	-710
Programmalasten	3.388	3.524	3.964	3.957	3.159	3.159
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.830	2.939	3.534	3.819	3.021	3.021
Kapitaallasten	407	397	292	0	0	0
Overige programmalasten	141	188	138	138	138	138
Subsidies en inkomensoverdrachten	9	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-39.907	-41.826	-41.739	-42.111	-41.407	-41.407
Saldo voor reserveringen	-39.907	-41.826	-41.739	-42.111	-41.407	-41.407
Saldo	-39.907	-41.826	-41.739	-42.111	-41.407	-41.407

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-42.015	-40.519	-40.239	-39.448	-39.448
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		189	-1.220	-1.872	-1.959	-1.959
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	238	0	0	0	0
Effecten corona	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-49	-1.220	-1.872	-1.959	-1.959
Begroting na wijzigingen		-41.826	-41.739	-42.111	-41.407	-41.407

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Effecten Corona

Op dit taakveld is sprake van minder baten door de corona crisis. Voor het lopende jaar betreft het een derving aan inkomsten inzake huisvuilboetes voor ongeveer € 500. Omdat mogelijk compensatie hiervoor wordt

ontvangen, is het financiële effect saldo neutraal verwerkt in de begroting van 2020.

Technische wijzigingen

De grootste wijzigingen in dit taakveld betreffen de [indexering](#) (- € 741 in 2021 tot - € 738 in 2024), [herverdeling concernopgaven](#) (- € 432 in 2020 tot - € 1,7 mln in 2024), overheveling formatie naar programma Beheer van de stad inzake wijkconciërges (€ 384 structureel vanaf 2021), overheveling Programma In de bak naar taakveld Afval - Grondstoffen (€ 401 in 2020 en € 500 in 2021) en herverdeling budgetten voor de inzet van personeel, inhuur en uitbestede werkzaamheden om deze in lijn te brengen met de verwachte uitgaven (- € 18 in 2020 tot € 65 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Algemene plaatselijke verordening Rotterdam](#)
- [Afvalstoffenverordening Rotterdam 2009](#)
- [Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften \(Wet 'Mulder'\)](#)
- [Visie Stadswachten Vertrouwd op Straat](#)
- [Programma In de bak. Naastplaatsingen 2019-2022](#)
- [Schoon Genoeg! Rotterdams offensief tegen zwerfvuil](#)
- [Horecanota 2017-2021](#)

Omschrijving taakveld

Het taakveld Toezicht en Handhaving draagt bij aan de veiligheid en leefbaarheid in wijken. Vanwege de verdichting van de stad, groeit de druk op de buitenruimte en neemt het belang van het bevorderen van naleving van wet- en regelgeving toe.

Dit Rotterdamse taakveld is onderdeel van het programma Openbare orde en veiligheid en betreft de gemeentelijke taken op het gebied van:

- Toezicht en handhaving openbare orde, boa's.
- Veilige woon- en leefomgeving.

Het groeiende aantal mensen in de stad zorgt onder andere voor meer (woon)overlast, meer (bedrijfs)afval, vollere parken en meer verkeer en drukte in de stad. Hierdoor zal de druk op Handhaving en Toezicht toenemen.

Openbare orde en veiligheid - Veiligheid

Pagina 63

Openbare orde en veiligheid - Veiligheid

Rotterdam wil een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt.

Voortgang 2020

Betrokken stad

Het COVID-19 virus en de bijbehorende maatregelen om het virus te controleren hebben een aanzienlijke impact op de Rotterdamse samenleving. De betrokkenheid van mensen met elkaar is tegelijkertijd groot, net zoals de bereidheid van organisaties en bedrijven om een maatschappelijke bijdrage te leveren. Ondanks dat georganiseerde bijeenkomsten met bewoners zoals overleggen van Buurt Bestuurt comités, bijeenkomsten met senioren en stuurgroep Veilig in de wijk stilliggen door de coronamaatregelen, is er tegelijkertijd in verschillende vormen contact tussen medewerkers van de gemeente en Rotterdammers.

Nu de Corona crisis langer duurt, treedt er wel een verandering op in de inzet van Rotterdammers. Voor een deel nemen de initiatieven rondom (maaltijd)voorzieningen bijvoorbeeld af. Voor een ander deel krijgen initiatieven een vervolg in een andere samenwerkingsvorm. De netwerken die zijn opgebouwd de afgelopen periode zijn waardevol en bieden kansen voor de toekomst.

Ondermijnende Criminaliteit

Het college heeft vanaf 2019 extra middelen beschikbaar gesteld voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit en hiermee is de aanpak geïntensiveerd. Uitgangspunt is dat deze middelen ten goede komen aan toezicht en handhaving, awareness en wijkgericht worden ingezet. De aanpak richt zich op het signaleren, voorkomen en aanpakken van ondermijnende criminaliteit en het stimuleren van positieve initiatieven. De Rotterdamse Rekenkamer doet in 2020 onderzoek naar de gemeentelijke aanpak van ondermijnende criminaliteit.

De aanpak van ondermijnende criminaliteit is één van de prioriteiten van het veiligheidsbeleid en heeft ook tijdens de corona-crisis onverminderd de aandacht gehad. Uiteraard heeft de crisis gevolgen voor (de aanpak van) ondermijnende criminaliteit. De uitvoerbaarheid van fysieke integrale controles wordt bemoeilijkt door de maatregelen om het coronavirus te bestrijden. De beschikbare capaciteit die toezichthouders hebben voor ondermijning is beperkt vanwege het toezichthouden op de naleving van de noodverordening. Desalniettemin blijven alle RIEC-partners onverminderd alert. De aanpak wordt daar waar mogelijk aangepast op de effecten van de coronacrisis, bijvoorbeeld door nieuwe maatregelen te ontwikkelen die mogelijke gevolgen van de crisis voorkomen of beperken. Zo voeren politie, bedrijfscontactfunctionarissen, gebiedsmedewerkers en horecagebiedsadviseurs sinds mei 2020 gesprekken met (horeca)ondernemers en bewoners om hen weerbaarder te maken tegen criminele inmenging.

De effecten van drugscriminaliteit zijn voelbaar in de wijken van Rotterdam. Dat blijkt ook uit de ontvangen meldingen van Meld Misdaad Anoniem. Vanaf 1 januari 2020 tot en met 31 juli 2020 heeft de gemeente 689 meldingen ontvangen, waarvan 311 over drugs en 10 over wapens. Begin 2020 is de Uitvoeringsagenda Haven met 22 actiepunten verder uitgewerkt. Deze agenda is opgesteld naar aanleiding van het rapport 'Drugscriminaliteit in de Rotterdamse haven: aard en aanpak van het fenomeen' (uit 2019). De aanbevelingen uit het rapport van de EUR worden meegenomen in onze lokale aanpak. Door private en publieke partners binnen het programma Integere Haven en met de integrale ondermijningsaanpak van de regionale Versterkingspijler Haven (Ondermijningsfonds) wordt eraan gewerkt om de haven veilig en integer te houden. Er is een

stadsmarinier aangesteld voor de Waalhaven die zich richt op het versterken van het economisch potentieel van het gebied en de op rechtshandhaving.

Tijdens de begrotingsbehandeling van 7 november 2019 is de motie 'Voorkom criminele inmenging binnen Rotterdamse sportclubs' (19bb23213) aangenomen. Om meer inzicht te krijgen in de aard en omvang van verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit is een onderzoek gestart naar criminele inmenging in de (Rotterdamse) sportwereld. Naar verwachting zijn de resultaten van dit onderzoek eind 2020/begin 2021 beschikbaar.

In 2019 is begonnen met een rigoureuze transformatie op de Winkelboulevard Zuid. De ambitie om regie te krijgen op het vastgoed en het terugdringen van ondermijnende criminaliteit krijgt steeds meer vorm. Er worden gerichte strategische aankopen gedaan en er worden samenwerkingen met pandeigenaren aangegaan. Tot nu toe zijn in totaal 49 winkelpanden en 76 woningen aangekocht. Het uiteindelijk streven is om 80 winkelpanden in bezit te krijgen. Tot 1 augustus 2020 zijn door de hele stad tientallen panden integraal gecontroleerd door onder andere de zogeheten ondermijningstrein op bedrijventerreinen zoals de Waalhaven, Hoek van Holland, Rotterdam-Oost en in een winkelstraat in Rotterdam Overschie. Ook op bedrijventerrein de Spaanse Polder zijn integrale controles uitgevoerd bij onder meer bedrijven in de automotivebranche, de groente- en fruitsector en bij opslagboxen. Verder worden regelmatig VIGOR-acties georganiseerd. Bij misstanden wordt handhavend optreden. Het aandachtsgebied is uitgebreid met het aangrenzende bedrijventerrein Noord-West. Door middel van een vastgoedscan kijken de overheidspartners of er signalen zijn van witwassen van crimineel geld of andere strafbare feiten. Verder krijgt in 2020 de autobranche in het projectgebied extra aandacht. De overheid controleert actief op naleving van de vergunningplicht voor de autoverhuurbranche.

Meer nog dan voorheen, krijgt preventie de aandacht. Zo wordt knock-and-talk toegepast om ondernemers te leren kennen die nieuw in het gebied gevestigd zijn of nog onbekend zijn bij de overheid. Daarnaast is door de gemeente Rotterdam in samenwerking met de partners een toolkit ontwikkeld waarmee pandeigenaren nog beter in staat zijn om hun huurders te screenen.

Het afpakken van crimineel en/of onverklaarbaar vermogen is een prioriteit binnen de (bestuurlijke) aanpak van ondermijning. Misdaad mag namelijk niet lonen. Er is tot augustus 2020 ongeveer 21.000 euro teruggevorderd door de gemeente. Door het samenwerkingsverband Confisq (waaraan onder meer deelnemen OM, politie, gemeente, Belastingdienst, FIOD, FIU, RIEC), is van januari tot en met juni 2020 € 1.2 mln aan crimineel vermogen, 6 kilogram cocaïne, 43 voertuigen en 4 dure luxe horloges afgepakt.

De gemeente richt zich samen met de RIEC-partners op verhuurmakelaars en -bemiddelaars die bewust of onbewust criminelen faciliteren in bijvoorbeeld huisvesting. De afgelopen periode zijn 100 rechtspersonen in beeld gebracht en zijn er 35 bewustwordingsgesprekken gevoerd. In juli 2020 is tijdens een pandcontrole een bedrag van ongeveer € 4,5 mln euro aangetroffen en in beslag genomen en is informatie aangetroffen waarmee een gehele drugslijn inzichtelijk kon worden gemaakt.

Jeugdoverlast

Ondanks de coronacrisis wordt onverminderd ingezet op het tegengaan van jeugdoverlast. Diverse partijen werken onder regie van de gemeente samen aan een effectieve aanpak, waarbij nadrukkelijk aandacht is voor onderliggende problematiek bij de doelgroep. De inzet blijft gericht op hotspot locaties, waar veelal bekende

groepen jongeren zich ophouden en overlast veroorzaken. Vanwege de coronacrisis is er op een aantal locaties in de stad extra druk op de buitenruimte, bijvoorbeeld in diverse parken. In combinatie met middelengebruik zoals lachgas kan dit om extra inzet vragen. In de zomerperiode voeren politie, toezicht & handhaving, jongerenwerk en verslavingszorg een gezamenlijk offensief om de overlast in relatie tot lachgasgebruik tegen te gaan en gebruikers voor te lichten over de risico's van het gebruik. Naast het adequaat optreden tegen overlast op locaties, zijn er de afgelopen maanden een aantal nieuwe groepen geprioriteerd door de gezagsdriehoek ten behoeve van een groepsaankpak. Het betreft groepen uit Kralingen-Crooswijk, Feijenoord en Charlois.

Mede naar aanleiding van ernstige geweldsincidenten van afgelopen najaar (2019), waar veelal minderjarigen bij betrokken waren, heeft het college extra middelen vrijgemaakt voor grenzenstellend jongerenwerk. Deze zomer (2020) hebben ook ernstige ongeregelheden plaatsgevonden (Feijenoord) en is een online vete tussen Drillrapgroepen uit Rotterdam en Amsterdam uitgemond in een steekincident op de pier van Scheveningen. Mede hierdoor wordt komend anderhalf jaar de inzet in een aantal gebieden versterkt en legt het jongerenwerk de verbinding met het onderwijs door gerichte inzet op 15 aandachtslocaties. Met deze impuls worden ongeveer 30 extra jongerenwerkers ingezet om overlastgevend- en delinquent gedrag tegen te gaan en in de kiem te smoren.

Vuurwerk(verbod) / jaarwisseling

Op 23 april 2020 heeft de gemeenteraad de APV-wijziging voor een algeheel verbod op het afsteken van consumentenvuurwerk vastgesteld. Het vuurwerkverbod heeft verstrekende consequenties voor de viering van de jaarwisseling. Dit vergt extra inzet en middelen met betrekking tot alternatieve programmering in de gebieden, vuurwerkshows, communicatie / gedragscampagne, preventieve maatregelen, toezicht en handhaving en anti-terrorisemaatregelen. Dit voorjaar (2020) heeft de participatie in de 14 gebieden over een alternatieve viering per gebied plaatsgevonden. De adviezen worden in de zomer van 2020 uitgewerkt tot plannen, en wordt in september getoetst door de veiligheidsdiensten op aspecten zoals veiligheid en bereikbaarheid. Omdat de gevolgen van de coronacrisis nog onzeker zijn, zal het college pas medio oktober 2020 een definitief besluit nemen over het wel of niet door laten gaan van de verschillende vieringen en de vuurwerkshows. Bij doorgang zullen maatregelen ten aanzien van de 1,5 meter samenleving worden getroffen. In het najaar 2020 wordt de gedragscampagne over het vuurwerkverbod ontwikkeld, evenals een handhavingsstrategie in aanloop naar de jaarwisseling, rekening houdende met openbare orde en veiligheidsproblematiek. In de evaluatie van de jaarwisseling begin 2021 zullen ook aspecten ten aanzien van de begroting 2021-2022 worden meegenomen.

High Impact Crimes

In de eerste maanden van de coronacrisis was de impact van alle maatregelen op de aanpak van High Impact Crimes fors. Veel acties en interventies zijn tijdelijk stop gezet. Ook was de impact van de coronamaatregelen merkbaar door een daling van het aantal gepleegde High Impact Crimes. Inmiddels is de aanpak weer volledig hervat en nemen helaas ook de misdrijven weer toe. [Daarom is het juist nu van belang om alert te blijven.](#)

Ter voorkoming van woninginbraken is er de afgelopen maanden in gezet om woningen in diverse wijken in de stad beter te beveiligen. In de wijken Oud-Mathenesse, het Nieuwe Westen, Zuidwijk en Oud-Charlois hebben particulier eigenaren gebruik kunnen maken van een subsidieregeling. Tevens investeert de gemeente samen met de woningbouwcorporaties continue in nieuw hang- en sluitwerk en andere aanpassingen in risicowijken om inbraken te voorkomen. Voor de zomervakantie is de zomercampagne van start gegaan waarbij zowel online als offline extra aandacht is voor inbraakpreventie. Ook zal er gedurende de zomermaanden in de inbraakhotspots

extra toezicht zijn om inbraken tegen te gaan. Kwetsbare groepen, zoals ondernemers en senioren, zijn afgelopen maanden op verschillende manieren voorgelicht over risico's op babbeltrucs, overvallen en andere vormen van criminaliteit.

Voor de persoonsgerichte aanpak van daders en interventies gericht op het voorkomen van daderschap is het goed dat het weer mogelijk is om fysiek af te spreken. Hoewel er waardevolle ervaringen zijn opgedaan tijdens de lockdown, toen geanticipeerd moest worden op de situatie, is het persoonlijke contact in de aanpak van daders en risicojongeren erg belangrijk. Bij de interventies Schoon Schip en Alleen Jij Bepaalt Wie Je Bent is er tijdens de lockdown veel geïnvesteerd in 1-op-1 begeleiding met de deelnemers om de contacten te onderhouden. Ook zijn ouders meer in beeld gekomen. Waar mogelijk en van toegevoegde waarde zijn de opgedane ervaringen verwerkt in de aanpak.

Seksuele straatintimidatie

Het nieuwe onderzoek naar de ervaren seksuele straatintimidatie in Rotterdam gaat in het najaar van start. De resultaten van dit onderzoek worden in het eerste kwartaal van 2021 verwacht. De evaluatie naar de Aanpak Seksuele Straatintimidatie wordt in de tweede helft van 2020 afgerond. Gezien de onzekere situatie rond Covid-19 is er nog geen beslissing genomen over het hervatten van de nieuwe campagne. De vernieuwde versie van de StopApp is inmiddels een aantal maanden live. Het is nog te vroeg om de effecten hiervan te meten. Wel merkt de gemeente dat mensen die hun contactgegevens achterlaten, het zeer op prijs stellen dat er contact met hen wordt opgenomen naar aanleiding van hun melding in de app. In december 2019 heeft het Gerechtshof het APV-artikel over straatintimidatie niet rechtsgeldig verklaard. Dit betekent dat er geen grondslag meer is om nog langer te handhaven op straatintimidatie en dat de heterdaad-handhaving is gestopt. Inmiddels heeft de minister van Justitie en Veiligheid het wetsvoorstel seksuele misdrijven opgesteld, waarin (non-) verbale en lichamelijke seksuele intimidatie strafbaar wordt gesteld. Het wetsvoorstel is ter consultatie voorgelegd. Rotterdam heeft hierop samen met de G4 en Tilburg een reactie gegeven aan de minister. De minister heeft richting de Tweede Kamer aangegeven na de zomer van 2020 over de uitkomsten van de consultatie over het voorontwerp en het vervoltraject te berichten.

Cameratoezicht

In april 2020 is het nieuwe cameraproject Zuiderpark en omgeving – bestaande uit acht camera's – operationeel geworden. Bij het nabijgelegen cameragebied Zuidplein zijn de analoge camera's vervangen voor digitale exemplaren. Er wordt ingezet om in 2020 alle analoge camera's te vervangen voor digitale exemplaren. Hiervoor zijn reeds diverse opdrachten voor cameragebieden in gang gezet. Aan de Museumstraat zijn in juni twee camera's geplaatst. In de evaluatie cameratoezicht 2019 is bepaald om voor diverse locaties een bij- of verplaatsing te realiseren. Voor enkele heeft de uitvoering plaatsgevonden. Er wordt gewerkt aan het opstellen van een beleidskader cameratoezicht naar aanleiding van de motie "In de schemer fluit de merel" (20bb7170).

Veiligheid in het Openbaar Vervoer

Uit de resultaten van het jaarlijkse OV-reizigerstevredenheidonderzoek (OV-klantenbarometer) over 2019 blijkt dat de sociale veiligheid over 2019 op alle fronten weer is gestegen.

BUS - Veiligheid algemeen	7,7	7,6	7,6	7,8	7,7	7,9
<i>BUS - Veiligheid rit</i>	7,9	7,9	7,9	8,0	8,4	8,6
<i>BUS - Veiligheid instaphalte</i>	7,7	7,6	7,7	7,8	7,7	7,9
TRAM - Veiligheid algemeen	7,5	7,6	7,7	7,7	7,9	7,9
<i>TRAM - Veiligheid rit</i>	7,9	7,9	8,0	8,0	8,5	8,5
<i>TRAM - Veiligheid instaphalte</i>	7,7	7,8	7,8	7,7	7,9	8,0
METRO - Veiligheid algemeen	7,2	7,1	7,3	7,3	7,5	7,6
METRO - Veiligheid rit	7,5	7,5	7,7	7,7	8,3	8,4
METRO - Veiligheid instaphalte	7,3	7,3	7,5	7,5	7,7	7,8

De volledig risico gestuurde inzet op alle metrolijnen, inclusief de Hoekse Lijn heeft vooralsnog geen negatieve invloed op sociale veiligheid gehad in 2019. Onduidelijk is nog welke invloed de Coronacrisis op de veiligheidsgevoelens binnen het Openbaar Vervoer en met name bij de metro zal hebben. Inmiddels is het instrument OV-verbod uitgebreid met coronaspugen. Uitbreiding van het OV-verbod met wapenbezit wordt momenteel onderzocht. Met onderwijsinstellingen zijn afspraken gemaakt over de spreiding van studenten over het OV. Voor reizigers in het OV geldt een mondkapverplichting.

Cyberresilience

Ter voorbereiding op een cybercrisis is in G4-verband de handreiking cybergevolgbestrijding ontwikkeld en opgeleverd. In de tweede helft van 2020 zal een oefening, die door de coronacrisis niet door kan gaan, ingehaald worden. Verschillende activiteiten en events op het gebied van cyberweerbaarheid konden in het tweede kwartaal door corona niet doorgaan. Deze worden in originele of aangepaste vorm ingehaald in het najaar van 2020. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om voorlichting voor ouderen en voor ondernemers. In samenwerking met de VAR wordt gewerkt aan een nieuwe #EchtNep communicatiecampagne. Om te kijken hoe de samenwerking in de haven rondom digitale weerbaarheid in de toekomst kan worden gecontinueerd is er een pilot gestart waarin samen met een groep bedrijven als collectief aan cyberweerbaarheidsdienstverlening wordt gewerkt. Op basis van de resultaten van de pilot zal medio 2020 over de toekomst van FERM worden besloten. FERM is het samenwerkingsverband tussen de gemeente, het havenbedrijf, Deltalinqs, politie en VRR met als doel de digitale weerbaarheid van de bedrijven in de haven versterken.

Extremisme en terrorisme

Begin 2020 was er aandacht voor mediawijsheid, werd een theatervoorstelling voor scholieren georganiseerd en werden cursussen weerbaar opvoeden aangeboden voor moedergroepen. Deze interventies ter vergroting van de weerbaarheid van kwetsbare groepen tegen extreme ideologieën zijn vanwege de corona maatregelen grotendeels verzet naar na de zomer en voor een klein gedeelte voortgezet in een online variant. De deradicaliserings- en disengagementtrajecten zijn gewoon doorgegaan onder alle corona beperkingen. Na een periode waarin alleen online of telefonisch contact mogelijk was met geradicaliseerde casussen, zijn nu ook fysieke ontmoetingen weer mogelijk. Het casusoverleg komt eind juli ook weer voor het eerst live bijeen. Deskundigheidsbevordering heeft vanwege de corona maatregelen op een laag pitje gestaan. Sinds de zomer vinden de eerste online trainingen en voorlichtingen plaats. Ook wil de gemeente dit najaar weer de eerste fysieke trainingen en voorlichtingen organiseren. Afhankelijk van de dan geldende coronamaatregelen zal gekeken worden in welke vorm die kunnen doorgaan. In de eerste helft van 2020 was er ook aandacht voor het (fysiek) weerbaarder maken van bepaalde objecten en groepen in de stad. Zo zijn er schouwen uitgevoerd bij bepaalde religieuze instellingen en zijn er in het tweede kwartaal fysieke beveiligingsmaatregelen getroffen. De gemeente wil dit najaar wederom veiligheidstrainingen voor religieuze instellingen organiseren. Afhankelijk van de maatregelen die op dat moment vanwege corona gelden zal gekeken worden in welke vorm die door kunnen gaan, of naar een later moment verschoven worden. De dreiging van extremisme en terrorisme wordt meegenomen in het evenementenvergunningstraject.

Evenementenvergunningen

In de nota evenementenvergunningen 2019 zijn twee experimenten opgenomen. Beide experimenten zijn geëvalueerd. Met de A+vergunning is op verzoek van de gemeenteraad geëxperimenteerd met een extra evenementencategorie. Uit de evaluatie A+ is gebleken dat deze evenementencategorie van toegevoegde waarde is geweest. Het voornemen is om van deze vergunningencategorie regulier beleid te maken. Uit de evaluatie van het experiment evenementenkraskaart blijkt dat er weinig gebruik is gemaakt van deze kraskaart. De kraskaart wordt vooralsnog geen regulier beleid. Vanwege de coronamaatregelen die vanaf 12 maart 2020 van kracht zijn, is het evenementenseizoen anders verlopen dan verwacht. Per 1 juli 2020 is het weer toegestaan, mits wordt voldaan aan de Coronamaatregelen, om evenementen te organiseren.

Horecavergunningen

Gelet op de grote impact van de coronamaatregelen beziet het college continue hoe horecaondernemers zo goed mogelijk kunnen worden gefaciliteerd bij het mogelijk maken van de 1,5 meter economie. Eén van de voorbeelden is het verruimen van de regels bij het aanvragen van vlonderterrassen en de mogelijkheden voor het uitbreiden van terrassen. Als gevolg van de coronacrisis worden de evaluatie van het huidige horecabeleid onder externe partijen zoals ondernemers, vastgoedpartijen en gebiedscommissies en het behoeft onderzoek naar de openingstijden onder ondernemers van avond- en nachthoreca en het gebruik van 24-uurs vergunningen uitgesteld. Dit geldt eveneens voor de hiermee samenhangende proef Witte de Withstraat/Meent. Dit betekent ook uitstel van het nieuwe horecabeleid. Ondertussen blijft de gemeente inzetten op de voorbereidingen voor nieuw horecabeleid in overleg met Koninklijk Horeca Nederland

Woonoverlast

De RIVM-maatregelen zijn van invloed geweest op het handelingskader bij woonoverlast. Het handelingskader woonoverlast is ten opzichte van voor de Coronacrisis meer beperkt, waardoor er minder adequaat gereageerd

wordt op woonoverlast. De maatregelen leggen beperkingen op aan een deel van de instrumenten die ingezet kunnen worden, omdat de kracht van die instrumenten onder andere zit in het persoonlijke contact. Samen met partners werd gezocht naar creatieve oplossingen om woonoverlast aan te blijven pakken, zoals het voeren van gesprekken via de telefoon, videobellen of tijdens een wandeling. Een aantal instrumenten zoals buurtbemiddeling of een verwijzing naar de regelrechter heeft niet plaats kunnen vinden of alleen in beperkte mate. Hierdoor zijn bij buurtbemiddeling wachtlijsten ontstaan, die per 1 september worden ingelopen. Er zijn op dit moment geen aanwijzingen dat woonoverlast is toegenomen of verergerd doordat de instrumenten in beperkte mate of niet zijn ingezet. Zowel verhuurders als de burgemeester hebben terughoudend gehandeld bij woningsluitingen.

Sinds dit jaar wordt het vertrouwen van de melders van woonoverlast in de ketenaanpak gemeten. De eerste enquêtes zijn hiervoor verstuurd en aan het einde van dit jaar wordt naar verwachting het eerste resultaat gemeten, waaruit kan worden opgemaakt of het vertrouwen van de melders in de aanpak is toegenomen. Een belangrijke graadmeter voor vertrouwen in de aanpak is de termijn waarin de overlast wordt opgelost. Door de beperkte inzet van buurtbemiddeling of de regelrechter kan het zijn dat de aanpak langer duurt. Hier zijn op dit moment geen aanwijzingen voor.

De kans bestaat dat woonoverlast escaleert tijdens de Coronacrisis. Mensen zitten langdurig bij elkaar in soms kleine, gehorige woningen. Daarnaast zijn er ook bewoners die zonder de juiste begeleiding voor woonoverlast zorgen. Het risico voor woonoverlast in de Coronacrisis is tevens dat de veiligheidsbeleving met betrekking tot woonoverlast daalt. Dit kan een negatief effect hebben op de veiligheidsbeleving van de Rotterdammer. Per 1 september 2020 zijn de veiligheidsregisseurs en experts wonen gestart, zoals beschreven in het actieplan 'Samen tegen woonoverlast'. De veiligheidsregisseurs worden ingezet om als procesregisseur de complexe woonoverlast aan te pakken. Zij richten zich tevens op de samenwerking met de zorgketen en de particuliere verhuurders. De experts wonen werken nauw samen met de veiligheidsregisseurs en richten zich voornamelijk op de operationele kant van de aanpak.

Ontwikkelingen 2021-2024

Jeugdoverlast, spanningen tussen jongeren en handhavers en tussen burgers over de coronaregels zijn effecten van de coronacrisis op de openbare orde en veiligheid. De kwetsbare groepen in de (kwetsbare) wijken kunnen door inkomensverlies vatbaarder zijn voor ondermijnende criminaliteit. Naast de handhaving van de openbare orde, de inzet op High Impact Crimes en de aanpak van ondermijnende criminaliteit wordt de leefbaarheid in de wijken mede bepaald door de aandacht die er is voor kwetsbare groepen, de kwaliteit van de openbare ruimte, onderwijs en werkgelegenheid. Binnen de 5 focuswijken worden dedicated teams gevormd om per wijk extra te investeren in de knelpunten die ontstaan. De extra investeringen in grenzenstellend jongerenwerk dragen vormen daar een onderdeel van, los van de overige inzet op veiligheid zoals beschreven in dit taakveld.

Wat willen we bereiken

Betrokken stad

De Rotterdammer en de Rotterdamse ondernemers meer structureel betrekken bij beleid en uitvoering. Van consultatie en inspraak naar meer coproductie en co-creatie.

Weerbare stad

De overheid zorgt voor handhaving van de rechtsorde en de openbare orde. Dit is van belang voor het versterken van de stabiliteit van een goed functionerende samenleving.

Stad in balans

Een veilig leef- en uitgaansklimaat in Rotterdam, waarin bewoners en bezoekers zich vrij kunnen bewegen en kinderen veilig kunnen opgroeien. Tegelijkertijd zet het college in op het voorkomen van inmenging vanuit criminaliteit en op vermindering van overlast.

Wat gaan we daar voor doen

Betrokken stad

- **In gesprek met Rotterdammers**

De leden van het college en de medewerkers van de gemeente gaan veelvuldig in gesprek met bewoners en ondernemers in de wijken. Die gesprekken gaan over de vraagstukken en mogelijkheden in de wijken. Veel Rotterdammers zijn actief bij hun straat, buurt of wijk. Hun inzet is belangrijk voor een prettige en veilige stad. Met #betrokkenstad maakt de gemeente de inzet van bewoners meer zichtbaar. Er zijn ook bewoners die zich minder makkelijk laten horen. Het is een uitdaging om hun stem te horen en hun belang ook een plek te geven.

- **Bewonersparticipatie**

De gemeente zet instrumenten voort als Buurt bestuurt, Buurtpreventie, bijeenkomsten met senioren en Stuurgroep Veilig in de Wijk.

Nieuwe vormen van deelname via sociale media zorgen voor nieuwe kansen en mogelijkheden. De combinatie van offline en online participatie krijgt vorm. Zowel de inzet van whatsappgroepen als de introductie van een gemeentelijke app die mogelijkheid biedt om onveiligheid te melden (Veilig R). Een uitbreiding van kanalen betekent een betere toegankelijkheid.

- **Betrouwbare en zichtbare overheid**

De medewerkers van de gemeente zijn zichtbaarder in de wijken aanwezig. De gemeente streeft naar meer continuïteit van de medewerkers in de wijken, zodat er steeds meer bekende gezichten in de wijk te zien zijn. Het zijn de bekende gezichten in de wijk die zorgen voor contact met een waardering voor bewoners die hun steentje bijdragen. De burgemeester geeft hier in ook het voorbeeld door een jaar (in 2020 en 2021) één dag in de week in Carnisse te zijn.

Weerbare stad

- **Ondermijnende criminaliteit**

Ondermijnende criminaliteit zit in de haarvaten van de samenleving en vergt een stevige, langdurige en effectieve aanpak. Ook in 2021 wordt ingezet in gebieden zoals de Spaanse Polder, Rotterdam-Zuid, Rotterdam-West en de haven. Daarnaast zal ook worden ingezet op thema's zoals drugscriminaliteit, financieel-economische delicten, fraude met vastgoed, mensenhandel en Outlaw Motor Gangs. Ook de komende periode wordt de aanpak versterkt.

Het kennis- en bewustzijnsniveau van ondermijnende criminaliteit onder medewerkers wordt verder vergroot. Er wordt onder andere een animatiefilm ontwikkeld voor medewerkers van de gemeente Rotterdam waaruit blijkt wat ondermijnende criminaliteit inhoudt en waar zij terecht kunnen met mogelijke signalen van ondermijning. Daarnaast wordt verder geïnvesteerd in opleidingen voor medewerkers die analysewerkzaamheden uitvoeren om de informatiepositie van de gemeente te verbeteren en zo effectiever ondermijning te kunnen signaleren, voorkomen en aan te pakken. Verder wordt geïnvesteerd in materieel opzicht: m.b.v. nieuwe ICT- en registratiesystemen kan de gemeente betere analyses maken en meer zicht krijgen op achterliggende structuren en fenomenen.

De komende periode wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheid voor een vergunningplicht voor uitzendbureaus om arbeidsuitbuiting te voorkomen. Verder wordt een onderzoek gestart naar (de vatbaarheid voor) criminele activiteiten in, rondom en door shishalounges en wordt onderzoek gedaan naar hoe de meldingsbereidheid onder ondernemers te vergroten en naar de economische draagkracht van bepaalde branches op winkelstrips op Rotterdam-Zuid.

De ondermijningstrein bestaat uit een team van verschillende toezichthouders en handhavers van de gemeente Rotterdam en zal ook in 2021 systematisch bedrijfspanden door de hele stad controleren. Andere partners (de politie, ISZW etc.) kunnen bij de controles aansluiten. De ondermijningstrein zal ook thema, gebieds- of branchegericht worden ingezet, zoals op de Waalhaven. Om de weerbaarheid te vergroten onder pandeigenaren, beheerders en makelaars in de Spaanse Polder wordt een Toolkit ontwikkeld met tips hoe ondermijnende criminaliteit te voorkomen. Daarnaast wordt aan een versie van de Toolkit gewerkt bestemd voor vastgoedeigenaren- en verhuurders van woningen, winkels en andere bedrijventerreinen.

In 2021 wordt ingezet om meer zicht te krijgen op vastgoed aankopen door middel van crowdfunding en cryptocurrencies en (indien nodig) een aanpak hierop ontwikkeld. Om malafide notarissen en (verhuur)makelaars beter aan te kunnen pakken, wordt meer samengewerkt met toezichthouders. In 2021 wordt in Rotterdam-West samen met partners zoals de politie ondermijnende criminaliteit aangepakt, onder meer in een aantal winkelstraten. Aanvullend hierop wordt ingezet op een positieve economische ontwikkeling van de Vierambachtstraat en de Schiedamseweg. Verschillende gemeentelijke teams werken hierin samen om de leefbaarheid van de winkelstraten te verbeteren, bijvoorbeeld de nieuwe teams Ondermijning bij Stadsbeheer, Bouw- en Woningtoezicht en de afdeling Economie en Bestemmingsplannen.

Vanuit de aanpak ondermijning is aandacht voor diverse vormen van uitbuiting, waaronder arbeids- en seks gerelateerde uitbuiting. De meldingsbereidheid is laag, daarom zet de gemeente in 2021 in op het doelgerichter binnenhalen van signalen van criminele uitbuiting. De gemeente is met Stichting Fier een communicatiecampagne gestart op het vergroten van de meldingsbereidheid onder jongeren.

Omdat in de prostitutie de communicatie voornamelijk verloopt via het internet en sociale media en een internationaler karakter heeft gekregen, heeft de overheid minder zicht op de prostitutiebranche. Dit levert een groter risico op misstanden zoals mensenhandel op.

Om de regionale aanpak mensenhandel en de intergemeentelijke samenwerking aan te jagen wordt een regionaal beleidsregisseur bij de VAR aangesteld. Daarnaast wordt in een aantal wijken nader onderzoek gedaan naar uitbuiting van arbeidsmigranten en sleutelfunctionarissen getraind op signaalherkenning.

Voor de verdere versterking van de aanpak van de drugscriminaliteit in de Rotterdamse haven is extra steun van het kabinet nodig. De minister van Justitie en Veiligheid heeft echter laten weten dat er nu geen extra middelen beschikbaar komen voor de aanpak van de haven. Hierdoor kan de gewenste intensivering op een aantal onderdelen van de aanpak niet plaatsvinden. De komende tijd wordt samen met de partners geconcretiseerd welke onderdelen van de Uitvoeringsagenda gezamenlijk en door individuele partners opgepakt kunnen. De lobby bij het Rijk voor structurele (en incidentele) middelen ter versterking van de aanpak van ondermijnende criminaliteit, en in het bijzonder de aanpak van drugscriminaliteit in de haven, wordt met volle ambitie voortgezet.

- **Polarisatie en maatschappelijke onrust**

De gemeente blijft ook in 2021 investeren in het netwerk van sleutelpersonen om eventueel oplopende spanningen te kunnen signaleren. Het streven is het geluid van gematigde groepen en personen nadrukkelijker te laten horen. Daarnaast krijgen sleutelpersonen en professionals trainingen aangeboden. Afhankelijk van corona maatregelen zal dit in fysieke vorm of online plaatsvinden. Met deze maatregelen kunnen zoveel mogelijk mensen bijdragen aan het tegengaan van polarisatie en spanningen.

- **Extremisme en terrorisme**

Met de 'Rotterdamse aanpak radicalisering, extremisme en polarisatie 2018- 2022' wil de gemeente (potentieel) gewelddadig gedrag, dat ideologisch gedreven is, tegengaan. De gemeente heeft hierbij aandacht voor verschillende vormen van extremisme. De inzet is gericht op het vergroten van de weerbaarheid van kwetsbare groepen, het vergroten van de deskundigheidsbevordering van professionals en vrijwilligers over deze thema's en de disengagement en de-radicalisering van geradicaliseerde personen en groepen. In 2021 zal er opnieuw aandacht zijn voor het (fysiek) weerbaarder maken van bepaalde objecten en groepen in de stad. Onderdeel hiervan zijn de veiligheidstrainingen die jaarlijks aan religieuze instellingen worden aangeboden. De dreiging van extremisme en terrorisme wordt meegenomen in het evenementenvergunningentraject.

- **High Impact Crime (HIC)**

De gemeente zal ook het komende jaar de focus houden op de aanpak van High Impact Crimes. In de raadsbrief (20bb9574) van 20 juli 2020 is de impact van de coronacrisis op dat moment beschreven. De aanpak omvat een breed scala aan maatregelen en interventies gericht op het voorkomen van woninginbraken, straatroven en

overvallen, het adequaat aanpakken van daders, het voorkomen van daderschap en het leveren van goede nazorg aan slachtoffers. Op al deze onderdelen van de aanpak werkt de gemeente samen met tal van partners, zowel publieke als private partijen en met ondernemers en bewoners. Daarnaast zoekt de gemeente steeds op onderdelen van de aanpak naar nieuwe partners.

De stimuleringsregeling inbraakpreventie met de woningcorporaties zal ook in 2021 van kracht zijn evenals de regeling voor woningeigenaren in wijken waar (relatief) veel inbraken zijn. De gemeente investeert jaarlijks € 450.000 in het beter beveiligen van woningen. De stimuleringsregeling inbraakpreventie is een fifty-fifty regeling waarbij de gemeente en de corporaties ieder jaar gezamenlijk fors investeren om woningen in de meest kwetsbare wijken beter te beschermen tegen inbraken.

Al jaren is voorlichting aan bewoners en ondernemers een prominente pijler van de aanpak, omdat zij zelf veel kunnen doen om een High Impact Crime te voorkomen. De online voorlichtingscampagnes zijn gericht op alle Rotterdammers. Daarnaast is er bijzondere aandacht voor bewoners in wijken waar veel inbraken zijn, voor senioren en ondernemers. Zij krijgen extra voorlichting en trainingen aangeboden waarbij het doel is hen handelingsperspectief te bieden en weerbaarder te maken.

Ook zal het komende jaar de intensieve aanpak van daders van High Impact Crimes voortgezet worden. De recidivecijfers van deze daders bevestigen het belang van de intensieve aanpak. Uit evaluaties blijkt enerzijds dat de groep daders in de loop der jaren kleiner is geworden. Anderzijds komt ook naar voren dat de groep daders die overblijft een hardnekkige groep betreft. De persoonsgerichte aanpak is maatwerk en er wordt telkens gezocht naar nieuwe interventies en partijen die een aandeel kunnen leveren. Hierdoor wordt de aanpak telkens verder verscherpt en verbeterd.

- **Cyber resilience**

In 2021 blijft de gemeente samen met haar partners werken aan het vergroten van hun kennis en informatiepositie rond 'cyber'. Over bijvoorbeeld het aantal Rotterdammers en ondernemers dat slachtoffer wordt van digitale fraude of cybercriminaliteit is nog veel onbekend. Landelijk lijkt mede onder invloed van de effecten van de coronacrisis wel sprake van een stijging. Cybercriminelen zijn inventief waardoor vormen van cybercriminaliteit continu veranderen. Voor de gemeente ligt een belangrijke taak in preventie, door het weerbaarder maken van de inwoners en ondernemers van Rotterdam tegen online fraude en cybercriminaliteit. Om die digitale weerbaarheid verder te versterken zullen in 2021 verschillende voorlichtingscampagnes en activiteiten georganiseerd worden. Ook wordt verder gewerkt aan de ontwikkeling van cybergevolgbestrijding, door het organiseren van een cybercrisisoefening.

Stad in balans

- **Leefbare wijken**

Binnen de focuswijken is een aantal specifieke knelpunten zichtbaar die door de coronacrisis nog eens zijn versterkt. Te denken valt aan de aanwezigheid van kwetsbare groepen, gerelateerde problemen jeugd en onderwijs, ouderen en gezondheid/chronische ziekten. Voor 2021 wordt voor de aanpak van de focuswijken

aangesloten bij de stedelijke programma's (oa armoede, naast plaatsingen etc). Wijkgerichte onderdelen worden geborgd in de Wijk Actie Plannen. Extra investering zal plaatsvinden op het project Goed Huren en Verhuren en grenzen stellend jeugdwerk. Op Zuid loopt het NPRZ, hier wordt nauw mee samengewerkt. . Er wordt geïnvesteerd op de verhoging van de beleving van de bewoners binnen de pijlers fysiek, sociaal en veilig (extra inzet communicatie & community building). In de wijken worden dedicated teams gevormd die vanuit een decentrale locatie in de wijk zullen werken op de aanpak van de (specifieke) problemen.

Het college benut de evaluatie van de aanpak seksuele straatintimidatie en de resultaten van het nieuwe onderzoek naar seksuele straatintimidatie om de aanpak opnieuw onder de loep te nemen. Indien de evaluatie en /of het onderzoek daartoe aanleiding geven, wordt deze aanpak aangepast of bijgestuurd.

Cameratoezicht is mogelijk als sluitstuk van de veiligheidsaanpak om de balans in de wijken te waarborgen, indien dit nodig is voor de handhaving van de openbare orde. Momenteel hangen er meer dan 420 camera's in de stad die zowel preventief dienen als helpen bij opsporingszaken.

Ten aanzien van shishalounges wordt onverminderd doorgegaan met de integrale controles in deze branche. Nieuwe toevoeging aan deze controles is de gerichte inzet van inspecteurs van bouw- en woningtoezicht om ook toezicht te houden op welstandsvereisten, zoals het afplakken van de ramen, om zo de transparantie van shishalounges te waarborgen.

Daarnaast zal begin 2021 het wetenschappelijke onderzoek naar de Rotterdamse shishabranche opgeleverd worden. Met dit onderzoek wordt bekeken of specifieke omstandigheden de branche kwetsbaar maken voor criminaliteit/ ondermijning en wordt de omvang van de branche in Rotterdam onderzocht.

- **Kwetsbare doelgroepen**

Sommige inwoners hebben complexe problemen die zowel het domein van zorg als het domein van veiligheid raken. Oplossingen voor deze problemen zijn te bereiken door een persoonsgerichte aanpak vanuit beide domeinen. Daarom vullen keten- en netwerkpartners elkaar aan en trekken zij samen op. De partners richten zich onder meer op mensen met verward gedrag en op mensen met een licht verstandelijke beperking, maar ook op de dak- en thuislozen. Deze mensen zijn oververtegenwoordigd in de strafketen, of zorgen voor veel overlast in de buitenruimte. De opgave is om voor deze groepen passende instrumenten en maatregelen in te zetten om faalervaringen, uitval en herhaling te voorkomen. Met name voor deze laatste groep experimenteert de gemeente met een focusaanpak in Centrum en Feijenoord, gericht op het bestrijden van overlast, maar ook op "hands-on" aanpak en hulpinzet.

- **Jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit**

De aanpak van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit is onderdeel van het beleidskader jeugd "Rotterdam Groeit". Het college zet in op problematische jeugdgroepen met een groeps- en persoonsgerichte aanpak. Daarin werkt de gemeente samen met diverse partijen aan duurzame oplossingen, onder meer door inzet van het jongerenwerk, inclusief het Stedelijk Team Jongerenwerk en jeugdhandhaving. Daarnaast heeft het college extra middelen vrijgemaakt om grenzen stellend jongerenwerk in de stad breder te introduceren. Dit mede naar aanleiding van de ernstige geweldsincidenten van afgelopen najaar 2019, waarbij veelal minderjarigen betrokken waren. Ook zette de coronacrisis in 2020 extra druk op de buitenruimte, waaronder bij pleinen en in parken en ontstonden incidenten waarbij groepen jongeren betrokken waren. De komende anderhalf jaar wordt de inzet in een aantal

gebieden versterkt en leggen we verbinding met het onderwijs door gerichte en toegewijde inzet op 15 aandachtslocaties. Met deze impuls wordt er (met ingang van september 2020) ongeveer 30 extra jongerenwerkers ingezet om overlastgevend- en delinquent gedrag tegen te gaan en in de kiem te smoren.

- **Levendige en gastvrije stad**

Met de horecagebiedsplannen wordt gebiedsgericht de ontwikkeling van de horeca in de komende jaren geschetst. Hierin worden de veiligheidssituatie, ruimtelijke ontwikkeling, economische stand van zaken en het vestigingsklimaat meegenomen. Het belangrijkste doel is het creëren van balans tussen ruimte voor ondernemerschap en de bescherming van het woon- en leefklimaat. Het zoeken naar een goede balans wordt met een groeiende stad steeds belangrijker. In 2019 zijn bijna alle horecagebiedsplannen herzien en vastgesteld. Het college onderzoekt de mogelijkheden om nachthoreca te ontwikkelen in de buitengebieden. Zo krijgt de noordzijde van het strand van Hoek van Holland de mogelijkheid om nachthoreca uit te breiden en is het mogelijk een nieuwe 24 uurszaak te starten in een aangewezen gebied. Met de opkomst van dakterrassen ontstaat meer verlevendiging op daken, met name in het centrum. Dakterrassen die tot 23 uur open zijn, zijn van harte welkom in de stad en waar mogelijk wordt maatwerk geboden. Daarnaast is zoals aangegeven in het onderdeel Voortgang 2020 de impact van de coronamaatregelen op de horecaondernemers groot. Hierdoor zijn ook de onderzoeken in aanloop naar een nieuwe horecanota naar tussencategorieën voor sluitingstijden en naar 24-uursvergunningen vertraagd.

Veiligheid, levendigheid en een prettig woon- en leefklimaat voor omwonenden als ruimte voor ondernemers blijven belangrijke aspecten.

Met de Nota Evenementenvergunningen en de visie op Evenementen wil het college invulling geven aan hoe de spreiding, in tijd en ruimte, van evenementen beter in balans gebracht worden met andere functies van de stad en de veiligheid. Festivals en evenementen die worden georganiseerd blijven vragen om duidelijke afspraken die de veiligheid en het welzijn van bezoekers, deelnemers en omwonenden zoveel mogelijk garanderen.

Het is niet uitgesloten dat ook in 2021 coronamaatregelen van kracht zijn die effect hebben op de evenementensector. Hierdoor is niet zeker of en zo ja in welke vorm evenementen kunnen plaatsvinden. Alle evenementen in de B- en C categorie die in 2020 niet hebben kunnen plaatsvinden krijgen een terugkeergarantie op de evenementenkalender 2021. Waar mogelijk proberen we ondernemers zoveel mogelijk te ondersteunen bij de uitvoering van creatieve coronaproof concepten.

- **Veiligheid in het Openbaar Vervoer**

Inzet van door gemeente gefinancierde OV-surveillanten (bovenop de inzet van OV-surveillanten van de RET) en de inzet van het instrument OV-verbod, is onderdeel van een breed pakket aan functies en instrumenten op het gebied van sociale veiligheid in het OV. Dit palet aan maatregelen wordt grotendeels gefinancierd vanuit de subsidie Sociale Veiligheid OV die MRDH jaarlijks verleent in het kader van de rail- en busconcessie en op basis van een jaarlijks door de RET aan te leveren plan sociale veiligheid.

De RET zet - in nauwe afstemming met de ketenpartners en gemeente - diverse maatregelen in ten behoeve van de sociale veiligheid in het OV, zoals conducteurs tram, controleurs openbaar vervoer, OV-surveillanten RET, burgercontrole & observatie, veiligheidsconvenanten (denk aan warm weer protocol strand Nesselande en strand Hoek van Holland), veiligheidsopvolgingsteams (VOT) en cameratoezicht. Daarnaast wordt in het vervoersgebied

Rotterdam het OV-reisverbod op alle tramlijnen ingezet. Vanaf juli 2017 geldt op de metro ook een OV-reisverbod voor bedelaars, en vanaf april 2018 kan ook aan schennisplegers in de metro een OV-verbod opgelegd worden. Het OV-verbod is inmiddels ook uitgebreid met coronaspugen (tram, bus en metro). Uitbreiding wapenbezit is onderwerp van onderzoek in 2020.

OV-surveillanten zijn specifiek opgeleid voor de functie van toezichthouder. Zij dragen bij aan een positief sociaal veiligheidsgevoel van de reizigers in de metrovoertuigen. Het verlenen van service, het geven van actuele reisinformatie en het toezicht houden op de naleving van de RET-huisregels, behoort tot de kerntaken van de OV-surveillant. OV-surveillanten zijn overigens (in tegenstelling tot de Controleurs Openbaar Vervoer), niet opsporingsbevoegd. De door de gemeente gefinancierde OV-surveillanten (3,7 mln) worden woensdag t/m zaterdag in de avonduren ingezet in de metro. De inzet vindt sinds 2020 volledig risicogestuurd plaats, om zo het rendement van de OV-surveillanten te vergroten in relatie tot de sociale veiligheid in de metro. Om de OV-surveillanten nog beter voor te bereiden op hun taak is in 2019 is een start gemaakt met zelfverdedigingscursussen voor OV-surveillanten. De training is afgestemd op de aard van de functie en bestaat uit agressiebeheersing en de-escalatietraining. De trainingen zullen in 2021 worden gecontinueerd.

- **Woonoverlast**

De leefbaarheid in de wijk en het veiligheidsgevoel van Rotterdammers wordt verbeterd door woonoverlast aan te pakken. Burgers mogen vertrouwen op een adequate aanpak van woonoverlast door de gemeente en de partners. Woonoverlast kan overal voorkomen, alle lagen van de bevolking hebben ermee te maken. Deze overlast ontstaat door verschillende vormen van sociale en/of maatschappelijke problematiek. Denk bijvoorbeeld aan verschil in leefstijl, asociaal gedrag, strafbaar gedrag, verstoorde (buren)relaties, overbewoning, uitzichtloosheid en personen met verward gedrag. Woonoverlast wordt in een zo vroeg mogelijk stadium aangepakt om eventueel oplopende spanningen te voorkomen. De aanpak van complexe woonoverlast is een ketenaanpak, waarbij veel partners betrokken zijn met verschillende achtergronden, bijvoorbeeld veiligheid, huisvesting en zorg. De gemeente heeft de regie op deze ketenaanpak, hiervoor is de functionaris veiligheidsregisseur woonoverlast aangesteld per 1 september. Deze functionaris voert de procesregie op de aanpak uit en onderhoudt het contact met de zorgaanbieders. Samen met partners is de basis voor de ketensamenwerking vastgelegd in het Actieplan aanpak woonoverlast 2019 – 2023: Samen tegen woonoverlast. Het hieraan gekoppelde uitvoeringsplan en convenant geeft richting aan de samenwerking in de aanpak van woonoverlast.

Effectindicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget 13a: Het veiligheidsniveau van Rotterdam is in 2022 omhoog gegaan ten opzichte van 2018; de Veiligheidsindex binnen het wijkprofiel heeft dan een gemiddelde score hoger dan 108	Streefwaarde		>108		>108	
	Realisatie		110			
Collegetarget 13b: De gemiddelde score van de 18 wijken die in 2018 lager dan 100 scoren op de Veiligheidsindex, moet in 2022 zijn verbeterd.	Streefwaarde		>88		>88	
	Realisatie		92			
Collegetarget 13c: De 5 laagst scorende wijken op de Veiligheidsindex van						

2018 laten in 2022 een stijging van 5 punten op de Veiligheidsindex binnen

het wijkprofiel zien

	Tarwewijk	Streefwaarde	76	78
		Realisatie	85	
	Hillesluis	Streefwaarde	80	82
		Realisatie	95	
	Bloemhof	Streefwaarde	87	89
		Realisatie	83	
	Carnisse	Streefwaarde	89	91
		Realisatie	81	
	Oude Westen	Streefwaarde	90	92
		Realisatie	87	

Toelichting indicatoren

[Collegebrief over de vierde meting wijkprofiel](#)

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	2.503	3.174	2.390	2.080	2.080	2.080
Bijdragen rijk en medeoverheden	708	961	740	431	431	431
Overige opbrengsten derden	1.795	2.214	1.650	1.650	1.650	1.650
Lasten exclusief reserves	36.089	38.104	39.446	39.368	39.302	35.975
Apparaatslasten	18.459	18.029	18.538	18.497	18.383	17.077
Inhuur	778	99	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	262	66	83	83	83	83
Personeel	17.419	17.864	18.455	18.414	18.300	16.994
Intern resultaat	839	592	540	540	401	401
Intern resultaat	839	592	540	540	401	401
Programmalasten	16.790	19.483	20.368	20.332	20.519	18.497

Inkopen en uitbestede werkzaamheden	8.425	11.791	11.905	12.046	12.240	10.225
Kapitaallasten	18	372	432	425	418	411
Overige programmalasten	5	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	8.341	7.320	8.030	7.861	7.861	7.861
Saldo voor vpb en reserveringen	-33.586	-34.929	-37.056	-37.288	-37.222	-33.894
Saldo voor reserveringen	-33.586	-34.929	-37.056	-37.288	-37.222	-33.894
Reserves	361	170	0	0	0	0
Onttrekking reserves	361	170	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-33.225	-34.759	-37.056	-37.288	-37.222	-33.894

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Openbare orde en veiligheid - Veiligheid		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming	Raming	Raming
				2022	2023	2024
Eerste Herziening 2020		-34.166	-35.043	-35.271	-28.241	-28.241
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-594	-2.013	-2.017	-8.981	-5.654
Intensivering cameratoezicht	Intensiveringen	0	0	0	-400	-200
Intensivering aanpak ondermijnende criminaliteit	Intensiveringen	0	0	0	-4.137	-2.068
Intensivering focuswijken	Intensiveringen	0	0	0	-2.243	-1.121
Intensivering versterken digitale weerbaarheid	Intensiveringen	0	0	0	-469	-234
Jongerenwerk grensoverschrijdend gedrag	Intensiveringen	0	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Kasschuif camera's	Kasschuiven	-700	350	350	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bezuiniging Veilig	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	75	75	75	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	47	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-16	-438	-442	267	-30
Begroting na wijzigingen		-34.759	-37.056	-37.288	-37.222	-33.894

Toelichting financiële bijstellingen

Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021

Intensivering cameratoezicht

De intensivering voor Cameratoezicht vanuit deze Collegeperiode is deels doorgetrokken naar 2023 (€ 400) en 2024 (€ 200). Het gaat hierbij alleen om materieel budget.

Intensivering aanpak ondermijnende criminaliteit

De intensivering voor Ondermijning vanuit deze Collegeperiode is doorgetrokken naar 2023 (€ 4,4 mln) en voor de helft naar 2024 (€ 2,2 mln). Het gaat hierbij zowel om materieel als personeel budget.

Intensivering focuswijken

De intensivering voor focuswijken vanuit deze Collegeperiode is doorgetrokken naar 2023 (€ 2,4 mln) en voor de helft naar 2024 (€ 1,2 mln). Het gaat hierbij zowel om materieel als personeel budget.

Intensivering versterken digitale weerbaarheid

De intensivering versterken digitale weerbaarheid vanuit deze Collegeperiode is doorgetrokken naar 2023 (€ 500) en voor de helft naar 2024 (€ 250). Het gaat hierbij zowel om materieel als personeel budget.

Jongerenwerk grensoverschrijdend gedrag

Er is extra budget beschikbaar gekomen voor integrale aanpak jongeren gericht op het terugdringen van zorgwekkende incidenten, tevens draagt de aanpak bij aan van het vangnet voor deze jongeren. Voor dit taakveld gaat het structureel om € 2 mln vanaf 2021.

Kasschuif cameratoezicht

Er is € 700 budget naar voren gehaald (van 2021 en 2022 naar 2020) om investeringen in camera's versneld te kunnen uitvoeren.

Actualisatie Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente van de jaarschijven 2020, 2021, 2022, 2023 en 2024. Wijzigingen hebben zich voorgedaan bij krediet Weerbaarheids-maatregelen. In de paragraaf Investerings is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling, omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Bezuiniging Veilig

Betreft actualisatie van het meerjarig budget (2020-2022).

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast in 2020 (-€ 47).

Technische wijzigingen

In taakveld Openbare orde en veiligheid – Veiligheid zijn diverse technische wijzigingen doorgevoerd, zowel verschuiving van als naar andere clusters. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste technische wijzigingen zijn de verschuiving van materieel naar personeel (- € 556), een bijdrage voor de Wijkondernemer (- € 20), een bijdrage aan de taskforce Publiekszaken (- € 54), bijdrage voor vergoeding DCMR (-€ 50), bijdrage aan het Jongerenloket (- € 15), een extra budget voor Woonoverlast in het kader van de Rotterdamwet (€ 162), een bijdrage aan de subsidie voor stichting JOZ (€ 25) vanuit MO en diverse overige kleine technische wijzigingen (€ 41).

Rente

Als gevolg van de verlaging van de omslagrente (het interne rentepercentage) van 2% naar 1,75% zijn de rentelasten in de meerjarenbegroting (2021-2024) bijgesteld.

Indexering 2021 en verder

De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Actieplan Samen tegen woonoverlast 2019-2023](#)
- [Coffeeshopbeleid](#)
- [Wijziging coffeeshopbeleid](#)
- [Beleidsregel 'Wet aanpak woonoverlast in Rotterdam'](#)
- [Vuurwerkverkoopbeleid](#)
- [Bibob beleid](#)
- [Aanpak Ondernijning burgemeestersbrief](#)
- [Infographic ondernijning](#)
- [Veiligheidsprogramma 2018-2023](#)
- [Burgemeesterbrief HIC 2019](#)
- [infographic HIC](#)
- [De Rotterdamse aanpak High Impact Crime 2020-2023](#)
- [Jaarverslag 2019 bestuurlijke handhaving](#)
- [Nota evenementenvergunningen 2019](#)
- [Aanpak radicalisering 2018-2022](#)
- [Jaarrapportage 2019 aanpak radicalisering, extremisme en polarisatie](#)
- [Evaluatie Cameratoezicht 2019](#)
- [Jaarverslag woonoverlast 2019](#)

Omschrijving taakveld

Samen met partners, bewoners en ondernemers werkt het college aan het minimaal handhaven van het huidige veiligheidsniveau en versterking waar het nodig is.

De samenleving verandert snel en wordt complexer. Rotterdam is een grote, internationale stad en gebeurtenissen in de wereld hebben in toenemende mate hier hun impact. Dreiging van terrorisme, gevoelde

tegenstellingen tussen groepen, verstoringen in de openbare ruimte, incidenten met verwarde personen, ondermijnende criminaliteit, migratiestromen en vuurwapengeweld vormen nieuwe uitdagingen en hebben effect op de veiligheid in de stad en op het gevoel van veiligheid van Rotterdammers. Ontwikkelingen kunnen elkaar bovendien versterken. In combinatie met verregaande digitalisering brengt dit nieuwe risico's met zich mee.

Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid

Pagina 64

Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid

Dit taakveld is overgeheveld en is nu te vinden onder het programma Verkeer en Vervoer.

Voortgang en ontwikkeling 2020

Dit taakveld is overgeheveld en is nu te vinden onder het [programma Verkeer en Vervoer](#).

Wat willen we bereiken

Wat gaan we daar voor doen

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	Realisatie 2019	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	2024
Baten exclusief reserves	49	0	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	49	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	5.565	0	0	0	0	0
Apparaatslasten	5.500	0	0	0	0	0
Inhuur	1.218	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	97	0	0	0	0	0

Personeel	4.185	0	0	0	0	0
Intern resultaat	20	0	0	0	0	0
Intern resultaat	20	0	0	0	0	0
Programmalasten	46	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	46	0	0	0	0	0
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-5.515	0	0	0	0	0
Saldo voor reserveringen	-5.515	0	0	0	0	0
Saldo	-5.515	0	0	0	0	0

x

Vergelijking begrotingssaldi Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oorspronkelijke begroting 2019	-7.480	-7.480	-7.480	-7.480	-7.480	
Omissieregeling 2019	-8.186	-8.310	-8.427	-8.427	-8.427	
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2019	-5.822	-6.090	-6.182	-6.182	-6.182	
Tweede herziening 2019 / Begroting 2020	-5.895	-6.802	-6.894	-6.499	-6.499	
10-maandsrapportage 2019	-6.113	-6.802	-6.894	-6.499	-6.499	
Jaarstukken 2019 (realisatie)	-5.515					

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	2e Herziening		Begroting 2021		
	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020	0	-6.894	-6.499	-6.499	-6.499
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021	0	6.894	6.499	6.499	6.499
Technische wijzigingen	0	6.894	6.499	6.499	6.499
Begroting na wijzigingen	0	0	0	0	0

Toelichting financiële bijstellingen

Technische wijzigingen

Het taakveld Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid is overgeheveld van programma Openbare orde en veiligheid naar het programma Verkeer en vervoer. Door recente uitbreiding van taken op het gebied van verkeersregie en het toenemend belang hiervan voor de stad past dit taakveld beter bij de programmadoelstellingen van het programma Verkeer en vervoer.

Overhead

Pagina 65

Overhead

De gemeentelijke primaire processen (opgenomen in de andere taakvelden) worden centraal ondersteund. Dit gebeurt door bestuurlijke besluitvorming, financiën, inkoop, verzekeringen, juridische diensten, communicatie, HR, ICT, facilitair, onderzoek, concernhuisvesting, auditing, control en alle leidinggevenden en de daarbij horende ondersteuning. Het doel is een kwalitatief hoogwaardige en zo efficiënt mogelijke organisatie, die samenwerkt met de uitvoering met als doel het verbeteren van de dienstverlening aan de Rotterdammer. Zo draagt het programma bij aan de collegedoelestellingen.

TAAKVELD 1

Overhead - Activering overhead

Dit taakveld geeft aan wat de dekking op overhead is ten aanzien van geactiveerde uren.

TAAKVELD 2

Overhead - Audits en control

Dit taakveld heeft betrekking op de ondersteuning van het bestuur en management ten aanzien van audits en control.

TAAKVELD 3

Overhead - Clusterondersteuning

Onder dit taakveld is het management en de directe ondersteuning van de beleidsmatige programma's opgenomen.

TAAKVELD 4

Overhead - Concernondersteuning

Dit taakveld gaat om de ondersteuning van de organisatie op het gebied van bestuursondersteuning, financiën, inkoop, HRO, communicatie, juristen, ICT, onderzoek, business intelligence en concernhuisvesting.

TAAKVELD 5

Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL

Dit taakveld heeft betrekking op het begeleiden van medewerkers naar ander werk binnen of buiten de gemeente.

TAAKVELD 6

Overige baten en lasten - Verzekeringen

Onder het taakveld verzekeringen zijn de baten en lasten van het afdekken van risico's opgenomen.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overhead	Realisatie 2019	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	2024
Baten exclusief reserves	9.280	7.162	6.126	6.053	6.053	6.053
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.099	1.276	788	788	788	788
Dividenden	675	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	6.821	5.521	5.338	5.265	5.265	5.265
Overige baten	685	365	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	439.975	449.439	462.716	460.004	451.134	447.914
Apparaatslasten	333.259	344.026	345.799	345.828	340.708	340.026
Inhuur	32.178	28.367	26.317	26.260	25.340	24.740
Overige apparaatslasten	10.241	7.910	8.042	7.965	8.159	8.159
Personeel	290.841	307.749	311.441	311.603	307.209	307.127
Intern resultaat	-4.577	-12.295	-12.349	-11.862	-12.513	-14.607
Intern resultaat	-4.577	-12.295	-12.349	-11.862	-12.513	-14.607
Programmalasten	111.293	117.709	129.266	126.038	122.940	122.495
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	87.159	94.567	104.285	92.877	92.509	94.160

Kapitaallasten	18.937	19.346	21.798	29.979	27.249	25.153
Overige programmalasten	3.081	1.673	581	581	581	581
Sociale uitkeringen	2	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.114	2.122	2.601	2.601	2.601	2.601
Saldo voor vpb en reserveringen	-430.695	-442.277	-456.590	-453.951	-445.081	-441.861
Saldo voor reserveringen	-430.695	-442.277	-456.590	-453.951	-445.081	-441.861
Reserves	12.635	-198	810	8	0	0
Onttrekking reserves	5.753	4.951	810	8	0	0
Toevoeging reserves	1.423	5.480	0	0	0	0
Vrijval reserves	8.306	332	0	0	0	0
Saldo	-418.060	-442.475	-455.780	-453.943	-445.081	-441.861

x

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De opbrengsten derden hebben onder andere betrekking op detacheringen van personeel bij derden. Daarnaast is er op het gebied van verzekeringen sprake van externe premie-inning van alle verzekeringssoorten en opbrengsten uit de afhandeling van schades.

Lasten

De apparaatslasten betreffen voornamelijk inzet van personeel voor ondersteuning van de primaire processen die plaatsvinden binnen de andere programma's. Programmalasten zijn enerzijds inkopen en uitbestede werkzaamheden, zoals huur- en servicekosten, verzekeringspremies, onderhoudskosten, ICT kosten en facilitair gerelateerde kosten. Anderzijds bestaan de lasten uit kapitaallasten, zoals rente en afschrijving.

Reserves

Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn

Deze bestemmingsreserve is gevormd om de herstelmaatregelen veroorzaakt door Corona op korte termijn te kunnen financieren.

Bestemmingsreserve Cloudkosten

Deze reserve wordt gevormd vanwege het niet meer mogen activeren van cloudkosten (BBV). De middelen in de reserve worden verkregen door middel van een klasschuif van de kapitaallasten (exploitatiebudget 2023 en 2024) naar deze reserve voor de dekking van de cloudkosten in 2020 en 2021.

Bestemmingsreserve Doorontwikkeling organisatie

Op basis van het ingerichte beheer van de reserve Doorontwikkeling organisatie worden lasten en baten overgeheveld naar de taakvelden waarop de daadwerkelijke verantwoording plaatsvindt.

Bestemmingsreserve Informatiebeveiliging

De samenleving en het concern Rotterdam digitaliseren in snel tempo. Informatiebeveiliging en privacy worden steeds belangrijker en krijgen daarbij ook steeds meer aandacht. Om te voldoen aan wetgeving en de verwachting van burgers is een bestemmingsreserve gevormd.

Meerjarig verloop

De begrote inhuurlasten zijn voor 2020 hoger dan de jaren erna omdat ze meer in lijn zijn gebracht met de huidige verwachtingen. Voor de jaren 2021 en verder is dit nog niet overal gebeurd. Dit is voornamelijk het gevolg van het moeilijk in kunnen schatten van (extra) opdrachten voor de komende jaren. Als deze opdrachten zich voordoen, is dit meestal het gevolg van intensiveringen of aanvullende interne opdrachten.

De stijging van de programmalasten vanaf 2021 wordt grotendeels verklaard door groei van arbeidskosten binnen het Concern wat leidt tot meebeweegmiddelen voor het programma Overhead (ruim € 6 mln). Deze middelen zijn vooralsnog centraal onder programmalasten verwerkt voor latere herverdeling bij de interne budgetronde. Daarnaast zijn in 2021 de initiële kosten verwerkt (€ 4,9 mln) van de uitgewerkte business case 'Anders werken in en met de stad'.

Bijstellingen per taakveld

Programma / Taakveld	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie
	2020	2020	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024
	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(€)
Overhead	-246	2%	-20.055	31%	-11.306	31%	-10.270	29%	-7.050	34%
Overhead - Activering Overhead	472	2%	5.930	31%	5.959	31%	5.664	29%	6.660	34%
Overhead - Audit & Control	44	0%	-426	2%	-426	2%	-426	2%	-426	2%
Overhead - Clusterondersteuning	-462	1%	-4.148	5%	-4.206	5%	-3.699	4%	-3.667	4%

Overhead - Concernondersteuning	-352	0%	-21.261	6%	-12.103	3%	-10.549	3%	-7.807	2%
Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL	49	2%	-150	4%	-530	13%	-1.259	27%	-1.809	39%
Overige baten en lasten - Verzekering	2	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Overhead - Activering Overhead	472	2%	5.930	31%	5.959	31%	5.664	29%	6.660	34%
Overhead - Audit & Control	44	0%	-426	2%	-426	2%	-426	2%	-426	2%
Overhead - Clusterondersteuning	-462	1%	-4.148	5%	-4.206	5%	-3.699	4%	-3.667	4%
Overhead - Concernondersteuning	-352	0%	-21.261	6%	-12.103	3%	-10.549	3%	-7.807	2%
Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL	49	2%	-150	4%	-530	13%	-1.259	27%	-1.809	39%
Overige baten en lasten - Verzekering	2	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%

Omschrijving programma

In de [paragraaf bedrijfsvoering](#) beschrijven wij de inhoudelijke doelstellingen, programma's en projecten.

Met ingang van de Begroting 2020 is er naast de bestaande taakvelden Concernondersteuning, Clusterondersteuning, Audit & Control, Van Werk Naar Werk en Verzekeringen een nieuw taakveld Activering Overhead opgenomen.

Bij investeringsprojecten wordt de overheadcomponent geactiveerd (opgenomen op de balans). Dat is in lijn met de voorschriften voor integrale kostentoerekening. Door kosten voor overhead te activeren ontstaat dekking in de exploitatie en dalen de totale kosten van het programma Overhead. Dit heeft een positief effect op de verplichte BBV indicator Overhead / Totale lasten.

Overhead - Activering overhead

Pagina 66

Overhead - Activering overhead

Investeringsprojecten worden geactiveerd inclusief de overhead kosten. Dat is in lijn met de voorschriften voor integrale kostentoerekening. Door het activeren van de overheadkosten ontstaat dekking in de exploitatie. Deze dekking wordt onder dit taakveld gepresenteerd.

Ontwikkelingen en voortgang

Dit betreft een taakveld ten behoeve van een zuivere presentatie van de lasten voor overhead. Er is geen relevante voortgang of ontwikkeling te melden.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Overhead - Activering Overhead	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Lasten exclusief reserves	-19.081	-23.473	-25.154	-25.166	-25.168	-26.164
Intern resultaat	-19.081	-23.473	-25.154	-25.166	-25.168	-26.164
Intern resultaat	-19.081	-23.473	-25.154	-25.166	-25.168	-26.164
Saldo voor vpb en reserveringen	19.081	23.473	25.154	25.166	25.168	26.164
Saldo voor reserveringen	19.081	23.473	25.154	25.166	25.168	26.164
Saldo	19.081	23.473	25.154	25.166	25.168	26.164

x

Financiële bijstellingen

	2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Overhead - Activering Overhead	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020	23.001	19.224	19.207	19.504	19.504
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021	472	5.930	5.959	5.664	6.660
Technische wijzigingen	472	5.930	5.959	5.664	6.660
Begroting na wijzigingen	23.473	25.154	25.166	25.168	26.164

Toelichting financiële bijstellingen

Diverse wijzigingen

In taakveld Activering Overhead zijn er diverse technische wijzigingen geweest:

- Doorbelasting overhead van projecten (€ 472 voor 2020, oplopend tot € 6,3 mln in 2024). Deze wijzigingen zijn technisch van aard: dit taakveld is met ingang van de Begroting 2020 / Tweede Herziening 2019 ingevoerd. Bij investeringsprojecten en grondexploitaties wordt de overheadcomponent geactiveerd (opgenomen op de balans). Dat is in lijn met de voorschriften voor integrale kostentoerekening. Door kosten voor overhead te activeren ontstaat dekking in de exploitatie en dalen de totale kosten van het programma Overhead.
- Indexering 2021 en verder (€ 352). De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen in het onderdeel [Grondslagen](#).

Overhead - Audits en control

Pagina 67

Overhead - Audits en control

In opdracht van het college of de concerndirectie voert Concern Auditing audits uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid van processen, systemen, projecten, programma's en organisatieonderdelen. Middelen en Control ondersteunt het bestuur en management van de gemeente Rotterdam in het realiseren van organisatiedoelstellingen. De afdeling adviseert vanuit een bedrijfseconomisch perspectief over een verantwoorde inzet van middelen. Hierdoor kan de organisatie sturen, beheersen en beslissen, zodat de organisatie doelen kan realiseren met beschikbare middelen.

Voortgang

Bestuursopdracht 'Borging investeringsruimte vervanging, renovatie of restauratie huidige bezittingen'

Als onderdeel van de ambitie om de investeringsruimte van de gemeente beter te borgen, zal bij Voorjaarsnota 2021 (komend voorjaar) een voorstel tot borging van de investeringsruimte voor vervanging, renovatie of restauratie van de huidige bezittingen worden gedaan. Hierbij moet worden gedacht aan de kapitaalgoederen in de openbare ruimte (bruggen, wegen, parken, openbare verlichting, etc.), het gemeentelijke vastgoed, ICT-systemen en inventaris. Waar nu nog vaak ad hoc moet worden gezocht naar dekkingsmiddelen om vervanging, renovatie of restauratie mogelijk te maken, is het streven om de begroting en meerjarenraming meer toekomstbestendig te maken. Zo houden we de kwaliteit van onze voorzieningen op orde (basis op orde) en scheppen begrotingsrust.

Doorontwikkeling stuurinformatie

De doorontwikkeling van de stuurinformatie omvat meerdere projecten die tot een betere sturing van gemeentelijke activiteiten moeten leiden en daarmee tot een meer doeltreffende en doelmatige gemeente Rotterdam.

Voor een goede sturing van de organisatie is het van belang dat er periodiek op alle niveaus van de organisatie sturingsgesprekken plaatsvinden, op basis van bruikbare stuurinformatie. Om die stuurinformatie, bijvoorbeeld in de vorm van een dashboard, te kunnen genereren, worden de gegevens in de gemeentelijke systemen bijeen gebracht in een datawarehouse. Doel is om de sturingsgesprekken te enten op de doelstellingen die door het

gemeentebestuur zijn bepaald en vastgelegd in de programma's en taakvelden die in de p&c-documenten worden onderscheiden. Tegelijkertijd worden initiatieven ontplooid om de kwaliteit van deze p&c-documenten te verbeteren.

Auditprogramma

Concern Auditing voert, in opdracht van het college en/of de concerndirectie, audits uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid van processen, systemen, projecten, programma's en beleid.

In het 4e kwartaal 2020 zal het auditprogramma voor 2021 worden gemaakt. Hierbij zal, indien nodig, rekening worden gehouden met de effecten die de coronacrisis heeft op de risicoprofielen van onder meer de collegedoelstellingen en grote projecten.

Jaarlijks wordt een auditprogramma opgesteld. Een aantal onderwerpen zullen vanuit het auditprogramma 2020 gedeeltelijk doorlopen in 2021:

- energietransitie en omgevingswet
- informatiebeveiliging
- doelmatigheid van processen
- ambtelijke integriteit

Ontwikkelingen 2021-2024

Het coronavirus heeft de komende jaren flinke impact op de gemeente Rotterdam. Een crisis brengt echter ook kansen voor de stad. Dat vraagt om leiderschap en keuzes maken. Vanuit control zal het bestuur worden ondersteund bij het sturen op risico's en kansen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Overhead - Audit & Control	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	325	320	204	204	204	204
Bijdragen rijk en medeoverheden	302	290	204	204	204	204
Overige opbrengsten derden	23	30	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	16.768	18.778	18.718	18.718	18.718	18.718
Apparaatslasten	16.299	17.759	18.184	18.184	18.184	18.184
Inhuur	638	1.019	282	282	282	282
Overige apparaatslasten	336	299	317	317	317	317
Personeel	15.325	16.441	17.584	17.584	17.584	17.584
Intern resultaat	111	550	0	0	0	0

Intern resultaat	111	550	0	0	0	0
Programmalasten	358	470	534	534	534	534
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	358	470	534	534	534	534
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-16.443	-18.459	-18.514	-18.514	-18.514	-18.514
Saldo voor reserveringen	-16.443	-18.459	-18.514	-18.514	-18.514	-18.514
Reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-16.443	-18.459	-18.514	-18.514	-18.514	-18.514

×

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Overhead - Audit & Control		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-18.503	-18.088	-18.088	-18.088	-18.088
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		44	-426	-426	-426	-426
Bijdrage inkomensoverdrachten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	34	0	0	0	0
Uitbreiding formatie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-105	-105	-105	-105
Vergoeding UWV ziekte- en zwangerschapsverlof	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	10	-321	-321	-321	-321
Begroting na wijzigingen		-18.459	-18.514	-18.514	-18.514	-18.514

Toelichting financiële bijstellingen

Bijdrage inkomensoverdrachten

In 2020 valt de bijdrage van WMO € 29 hoger dan geraamd. Deze eenmalige opbrengsten worden gebruikt voor capaciteitsinzet.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Uitbreiding formatie

Het rapport van de Rekenkamer over het Warmtebedrijf heeft geleid tot een aantal aanbevelingen die betrekking hebben op de volle breedte van de portefeuille Deelnemingen van Middelen en Control. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om verbetering van het risicobeheer, om het opzetten van publieke kaders in samenwerking met clusters en om uitwerking en van het papier krijgen van een nieuwe werkwijze waarbij beleidsdoelen en aandeelhoudersbelangen mee in samenhang tot recht komen. Om hier gestructureerd vorm aan te geven is een uitbreiding van het team noodzakelijk.

Vergoeding UWV ziekte- en zwangerschapsverlof

In 2020 zijn vergoedingen € 56 ontvangen voor ziekte- en zwangerschapsverlof. Deze opbrengsten zijn eenmalig en worden gebruikt voor capaciteitsinzet.

Technische wijzigingen

Op het taakveld Overhead - Audits en Control is er technische wijziging geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De wijziging in 2020 is ombuiging overige personeelskosten € 34 en actualisatie opbrengsten ziekte- en zwangerschapsvergoedingen € 52. De wijziging in 2021 en verdere jaren is de verwerking van de indexatie.

Omschrijving taakveld

In opdracht van het college of de concerndirectie voert Concern Auditing audits uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid van processen, systemen, projecten, programma's en organisatieonderdelen. Middelen en Control ondersteunt het bestuur en management van de gemeente Rotterdam in het realiseren van organisatiedoelstellingen. De afdeling adviseert vanuit een bedrijfseconomisch perspectief over een verantwoorde inzet van middelen. Hierdoor kan de organisatie sturen, beheersen en beslissen, zodat de organisatie doelen kan realiseren met beschikbare middelen.

Overhead - Clusterondersteuning

Pagina 68

Overhead - Clusterondersteuning

De clusterondersteuning omvat alle leidinggevend en hun directe ondersteuning bij de clusters. Op grond van BBV regels presenteren we deze kosten onder het programma Overhead. Hierdoor ontstaat een totaaloverzicht van overhead.

Ontwikkelingen en voortgang

Voor taakveld Clusterondersteuning zijn geen relevante ontwikkelingen of voortgang te melden.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Overhead - Clusterondersteuning	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	0	0	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	85.979	87.284	89.206	89.015	88.847	88.815
Apparaatslasten	85.979	87.284	89.206	89.015	88.847	88.815
Inhuur	848	478	35	35	35	35
Overige apparaatslasten	3.536	2.664	2.783	2.716	2.920	2.920
Personeel	81.595	84.142	86.388	86.265	85.892	85.860
Intern resultaat	0	0	0	0	0	0
Intern resultaat	0	0	0	0	0	0
Programmalasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-85.979	-87.284	-89.206	-89.015	-88.847	-88.815
Saldo voor reserveringen	-85.979	-87.284	-89.206	-89.015	-88.847	-88.815
Reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-85.979	-87.284	-89.206	-89.015	-88.847	-88.815

×

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Overhead - Clusterondersteuning		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-86.822	-85.058	-84.809	-85.148	-85.148
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-462	-4.148	-4.206	-3.699	-3.667
Diverse wijzigingen	Diverse categorieën	-462	-4.148	-4.206	-3.699	-3.667
Begroting na wijzigingen		-87.284	-89.206	-89.015	-88.847	-88.815

Toelichting financiële bijstellingen

Diverse wijzigingen

In taakveld Clusterondersteuning zijn er diverse wijzigingen geweest (€ -462 in 2020, oplopend tot - € 4,2 mln in 2022). De wijzigingen zijn allemaal technisch van aard. Apparaatslasten binnen de clusters worden - op basis van de aard ervan - toegerekend aan het programma Overhead of aan het primair proces. Deze bijstellingen bestaan uit vele mutaties binnen de clusters met een effect op de (cluster)overhead.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#)

Overhead - Concernondersteuning

Pagina 69

Overhead - Concernondersteuning

Het bestuur en de primaire processen worden ondersteund met kwalitatief hoogwaardige, efficiënte en duurzame interne dienstverlening op het gebied van bestuursondersteuning, financiën, inkoop, HRO, communicatie, juristen, ICT, onderzoek en business intelligence en concernhuisvesting. Gezamenlijk zetten zij zich in voor het verbeteren van de dienstverlening aan de Rotterdammer.

Ontwikkelingen en voortgang

Voor een toelichting op de ontwikkelingen en voortgang wordt verwezen naar de [paragraaf Bedrijfsvoering](#).

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Overhead - Concernondersteuning		Realisatie 2019	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
			2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	2024

Baten exclusief reserves	5.042	3.169	2.572	2.499	2.499	2.499
Bijdragen rijk en medeoverheden	759	972	584	584	584	584
Dividenden	675	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	3.598	2.197	1.988	1.915	1.915	1.915
Overige baten	9	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	344.907	357.269	369.755	367.677	357.756	355.014
Apparaatslasten	224.543	235.048	233.994	233.721	227.548	226.348
Inhuur	30.548	26.734	25.999	25.943	25.023	24.423
Overige apparaatslasten	6.302	4.722	4.916	4.906	4.896	4.896
Personeel	187.694	203.592	203.078	202.872	197.629	197.029
Intern resultaat	17.963	13.885	16.505	17.004	16.354	15.257
Intern resultaat	17.963	13.885	16.505	17.004	16.354	15.257
Programmalasten	102.401	108.337	119.257	116.953	113.854	113.409
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	81.336	86.289	94.276	83.792	83.423	85.074
Kapitaallasten	18.937	19.346	21.798	29.979	27.249	25.153
Overige programmalasten	11	579	581	581	581	581
Sociale uitkeringen	2	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	2.114	2.122	2.601	2.601	2.601	2.601
Saldo voor vpb en reserveringen	-339.865	-354.100	-367.183	-365.178	-355.257	-352.515
Saldo voor reserveringen	-339.865	-354.100	-367.183	-365.178	-355.257	-352.515
Reserves	3.651	-1.388	0	0	0	0
Onttrekking reserves	3.539	3.760	0	0	0	0
Toevoeging reserves	0	5.480	0	0	0	0
Vrijval reserves	112	332	0	0	0	0
Saldo	-336.214	-355.488	-367.183	-365.178	-355.257	-352.515

x

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Overhead - Concernondersteuning	Categorie	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2020	2021	2022	2023	2024

Eerste Herziening 2020		-355.136	-345.922	-353.075	-344.708	-344.708
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-352	-21.170	-12.103	-10.549	-7.807
Diverse ombuigingsmaatregelen	Bezuinigingen/taakstellingen	0	1.700	1.700	1.900	1.900
Amendement stageplaatsen voor Rotterdamse jongeren	Intensiveringen	0	-91	0	0	0
Anders werken in en met de stad	Kasschuiven	0	-4.800	800	3.075	925
Huurdersonderhoud	Kasschuiven	1.685	-1.685	0	0	0
Kasschuif cloudkosten	Kasschuiven	-2.480	0	0	220	2.260
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Kostendeekkende huur Concernhuisvesting	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-330	-3.630	-3.630	-3.630	-3.630
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	670	0	0	0	0
Eigen Risico Dragerschap Uitvoeringslasten ZW WIA WGA	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-850	-850	-850	-850
Hogere kapitaallasten in verband met kortere afschrijvingstermijn	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-128	-128	-128	-128
Kasschuif 2019 ten behoeve van doorontwikkeling Concernhuisvesting	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-375	-375	-375	0
Onderbesteding Corona	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	600	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cloudkosten	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve energietransitie	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve informatiebeveiliging	Reserves	0	0	0	0	0
Mutaties overhead als gevolg van groei/krimp van het concern (*)	Diverse categorieën	0	-6.718	-5.823	-7.069	-4.738
Technische wijzigingen (*)	Technische wijzigingen	-497	-4.684	-3.797	-3.692	-3.546
Begroting na wijzigingen		-355.488	-367.183	-365.178	-355.257	-352.515

Toelichting financiële bijstellingen

(*) Onder de technische wijzigingen vallen ook diverse mutaties die het gevolg zijn van groei en krimp van het concern. Om het inzicht en de leesbaarheid te vergroten zijn de betreffende bedragen verwerkt onder de bijstelling "Mutaties overhead als gevolg van groei/krimp van het concern"

Diverse ombuigingsmaatregelen

Dit betreft diverse besparingsmaatregelen die beperkte impact hebben op de interne dienstverlening, waaronder bijv. het opzeggen van vakabonnementen, minder interne trajecten en onderzoeken, minder 010 nummers voor ambtenaren en minder inhuur voor beveiliging.

Anders werken in en met de stad

Sinds maart 2020 werken medewerkers met succes vanuit huis digitaal samen. Tijd en plaats onafhankelijk werken is plots grootschalig doorgevoerd en ondersteunende faciliteiten en regelingen zijn en worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Deze ontwikkelingen zorgen voor verschuiving van behoeften aan werkplekken en kantoorruimte, naar behoeften aan elkaar ontmoeten, goede thuiswerkfaciliteiten om digitaal te werken, videoconferentie vergaderruimten en ondersteuning op future work skills. De benodigde investeringen en opbrengsten van deze verschuivingen zijn uitgewerkt in de business case 'Anders Werken in en met de Stad'. Over de jaren 2021-2024 is de mutatie vrijwel neutraal.

Huurdersonderhoud

Door verschuiving in prioriteiten naar de 1^{1/2} meter maatregelen en de voorzieningen voor de thuiswerkomgeving zijn een deel van het geplande onderhoud & RI&E maatregelen niet uitgevoerd. Deze verschuiven naar 2021.

Amendement stageplaatsen voor Rotterdamse jongeren

Betreft een aangenomen [amendement](#) (stageplaatsen Rotterdamse jongeren) in het kader van de motie Koers van de Stad.

Kasschuif cloudkosten

Dit betreft een kasschuif van de kapitaallasten (exploitatiebudget 2023 en 2024) naar een bestemmingsreserve cloudkosten vanwege het niet meer mogen activeren van cloudkosten (BBV).

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente van de jaarschijven 2020 t/m 2024. Wijzigingen hebben zich voorgedaan bij de volgende kredieten:

- Projectplan realisatie Businesscase gebieden
- Stadhuis Rotterdam realisatie servicecentrum XI+
- Toegangscontrole gebouwen
- Laadvoorzieningen t.b.v. elektrificeren wagenpark
- Bouwkundige aanpassing Adriaan Volkerhuis

- Doorontwikkeling huisvesting
- Investerings Concernhuisvesting
- Meldkamer fysieke beveiliging Concernhuisvesting
- Mobiele devices – Ipads & smartphones
- Mobiele devices – laptops
- ICT infrastructuur & werkplekapparatuur
- Concernbedrijfsvoeringssystemen

In de paragraaf [Investerings](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt verschoven.

Kostendekkende huur Concernhuisvesting

De kostendekkende huur voor Concernhuisvesting is door Vastgoed geactualiseerd. De stijging hiervan levert een knelpunt op van - € 3,3 mln. Bij de 1e herziening heeft de mutatie voor 2020 plaatsgevonden. De structurele meerjarige verwerking vindt nu plaats. Behalve dit knelpunt is er vanaf 2020 sprake van een verschuiving van kapitaallastenbudget (- € 330). Dit is het gevolg van het overhevelen van verschillende activa van Vastgoed naar taakveld Concernondersteuning. Met de overheveling wordt de resterende afschrijvingstermijn aangepast naar de resterende looptijd van het huurcontract. De afschrijvingstermijn wordt minder lang, waardoor de jaarlijkse lasten stijgen.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Eigen Risico Dragerschap Uitvoeringslasten ZW WIA WGA

Rotterdam was verzekerd bij het UWV voor de Ziektewet (ZW), Werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) en Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten (WGA). In 2019 is besloten om dit per 1 januari 2020 in eigen beheer te gaan doen tegen aanzienlijk lagere kosten. De bruto besparing die hiermee wordt verwacht is ongeveer € 4 mln in 2020 en 2021, en € 2 mln vanaf 2022. Uit deze besparing worden de uitvoeringskosten (voor 2020 € 225 en structureel € 350) en kosten preventiebeleid (€ 500) (dus het voorkomen van instroom in de ZW of WIA /WGA) gedekt. De besparing is gecorrigeerd in de werkgeverspremies.

Hogere kapitaallasten in verband met kortere afschrijvingstermijn

Bij interne afstemming tussen Vastgoed en CHV is geconstateerd dat de activa van een aantal objecten van Vastgoed naar CHV overgeheveld dienen te worden. Het overhevelen van deze activa naar CHV leidt tot een knelpunt, omdat de afschrijvingstermijn van 40 jaar gaat naar de resterende looptijd van het huurcontract (de afschrijvingstermijn wordt minder lang). Daardoor stijgen de kapitaallasten bij CHV met € 128.

Kasschuif 2019 ten behoeve van doorontwikkeling Concernhuisvesting

Medio 2019 zijn aanvullende afspraken gemaakt over de doorontwikkeling van de Concernhuisvesting en extra werkplekken. Hierdoor kon pas later worden gestart met de uitvoering, wat in 2019 leidde tot een onderbesteding. Deze onderbesteding wordt nu als ramingsbijstelling opgevoerd voor de uitvoering van de werkzaamheden in 2020 t/m 2023.

Onderbesteding Corona

De lockdown heeft tot zowel hogere als lagere kosten op de bedrijfsvoering geleid, met name op het gebied van Concernhuisvesting. Per saldo leidt dit tot een eenmalige vrijval van €0,6 mln in 2020.

Bestemmingsreserve Cloudkosten

Vanwege het niet meer mogen activeren van cloudkosten wordt de "Bestemmingsreserve Cloudkosten" gevormd. De reserve dient ter dekking van de kosten in 2020 en 2021. Deze mutatie betreft de verwerking van zowel de kosten (€ -600) als de onttrekking aan de reserve (€ 600) voor het jaar 2020 en is per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Energietransitie

Naar aanleiding van de actualisatie voor 2020 van het uitvoeringsplan Energietransitie zijn zowel de kosten als de onttrekking aan de bestemmingsreserve verlaagd met € 400. Per saldo is deze mutatie neutraal.

Bestemmingsreserve informatiebeveiliging

De onttrekking aan de bestemmingsreserve Informatiebeveiliging wordt aangepast aan de verwachte kosten voor 2020. Het kostenbudget en de begrote onttrekking aan de reserve worden beiden aangepast met € 390. Per saldo is deze mutatie neutraal.

Mutaties overhead als gevolg van groei/krimp van het concern

Voor de overhead geldt de zogenaamde meebeweegsystematiek, waarbij de overhead mee groeit of krimpt met de omvang van het concern. Conform de gevolgde werkwijze bij de vorige P&C documenten heeft bij de interne budgetronde 2020 en de begroting 2021 ook voor alle wijzigingen op arbeidskosten (personeel & inhuur) een herberekening van de overhead plaatsgevonden.

Technische wijzigingen

In taakveld Overhead - Concernondersteuning zijn er diverse technische wijzigingen doorgevoerd. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste wijzigingen zijn:

- Herverdeling van de budgetten omtrent de Digitaliseringsagenda (€ 300 aanvullend in 2020, € 4,5 mln in 2021, oplopend naar € 5,5 mln in 2024), doordat de uitvoering van enkele deelprojecten binnen andere beleidsprogramma's plaatsvindt, voornamelijk binnen programma Werk en inkomen.
- Correctie budgetoverheveling Overhead (€ 500) vanuit programma Overhead naar programma Volksgezondheid en zorg vanwege een correctie op eerdere overhevelingen van overheadbudgetten naar aanleiding van verzelfstandigingen in 2017.
- Decentralisatie budget catering buiten de werkplek (€ 227) in verband met het terugleggen van de budgettaire verantwoordelijkheid voor catering buiten de werkplek bij de (afnemende) clusters. Hiertoe worden de bijbehorende centrale budgetten vanuit programma Overhead gedecentraliseerd, hetgeen een financieel effect heeft op diverse beleidsprogramma's.
- Overheveling functies gemeentelijke taken kinderopvang (- € 285) door een aangebrachte scheiding tussen de gemeentelijke taken en GGD taken. Vanuit programma Volksgezondheid worden de betreffende functies en het bijbehorende budget overgeheveld naar programma Overhead.
- Aanpassing interne leveringen (- € 155). Als gevolg van lagere kosten was de IT begroting reeds neerwaarts bijgesteld. Na onderlinge afstemming worden nu ook de interne leveringen aan het programma Bestuur en Dienstverlening aangepast.
- Overheveling budget inzet Business Intelligence (- € 555 in 2020, oplopend tot -€ 576 vanaf 2021) voor de inzet van dedicated teams. Het personele budget op programma Overhead wordt verhoogd en de dekking komt vanuit de programma's Beheer van de stad en Openbare orde en veiligheid. Met deze middelen zijn medewerkers aangenomen, waar voorheen sprake was van incidentele opdrachten en/of inhuur.
- Activering overhead Concernondersteuning: (- € 208 aanvullend in 2020, - € 4,3 mln vanaf 2021 *).
- Indexering 2021 en verder (- € 4,3 mln). De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen in het onderdeel [Grondslagen](#).
- Verlaging rente (€ 202 in 2021, aflopend naar € 111 in 2024). Als gevolg van de verlaging van de omslagrente (het interne rentepercentage) van 2% naar 1,75% zijn de rentelasten in de meerjarenbegroting bijgesteld.
- Kosten waardetransport / bankkosten (-€ 535 structureel). Dit betreft een budgetoverheveling van de waardetransportkosten en bankkosten van het taakveld Treasury naar het taakveld Overhead - Concernondersteuning.
- Diverse wijzigingen (€ 74 in 2021, oplopend tot € 327 in 2024). Dit betreft meerdere geringe overhevelingen van materiële en personele budgetten vanuit verschillende taakvelden naar taakveld Concernondersteuning.
- Interne herschikking van budgetten (€ 0) op basis van de huidige inzichten. Hierbij zijn de arbeidskosten in 2020 verhoogd met € 1,3 mln en in 2021 met € 1,9 mln. Per saldo zijn dit neutrale wijzigingen.

(*) Voor een nadere toelichting op deze technische wijzigingen wordt verwezen naar het onderdeel [Samenvatting bijstellingen](#).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskader

- [Visie open data](#)
- [Aansluiting huisvesting op Stedelijk kader Rotterdamse dienstverlening 2015-2018](#)

Beleidsmonitor

- [Vensters voor bedrijfsvoering](#)
- Monitor ICT projecten (bijlage bij de 2^e herziening)

Wet- en regelgeving

- [Gebruiksvergunning](#)
- [ARBO wet](#)
- [BHV](#)
- [Milieuvergunning](#)
- [Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#)

Omschrijving taakveld

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf [Bedrijfsvoering](#).

Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL Pagina 70

Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL

Het programma Van Werk Naar Werk (VWNW) heeft als doel de juiste mensen op de juiste plek te hebben binnen de gemeente, om huidige en toekomstige organisatiedoelstellingen te bereiken.

Ontwikkelingen en voortgang

De huidige situatie maakt flexibiliteit van medewerkers meer dan ooit noodzakelijk. Er wordt dan ook door middel van vrijwillige mobiliteit verder geïntensiveerd op de optimale inzet van medewerkers en het investeren in continue loopbaanontwikkeling.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	33	14	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	19	14	0	0	0	0

Overige opbrengsten derden	14	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	6.381	4.156	5.068	4.637	5.858	6.408
Apparaatslasten	5.764	3.252	3.714	4.206	5.427	5.977
Inhuur	134	136	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	62	213	11	11	11	11
Personeel	5.569	2.902	3.702	4.194	5.416	5.965
Intern resultaat	398	496	0	0	0	0
Intern resultaat	398	496	0	0	0	0
Programmalasten	218	408	1.355	431	431	431
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	220	408	1.355	431	431	431
Overige programmalasten	-2	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-6.348	-4.142	-5.068	-4.637	-5.858	-6.408
Saldo voor reserveringen	-6.348	-4.142	-5.068	-4.637	-5.858	-6.408
Reserves	8.984	1.190	810	8	0	0
Onttrekking reserves	2.213	1.190	810	8	0	0
Toevoeging reserves	1.423	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	8.194	0	0	0	0	0
Saldo	2.636	-2.951	-4.259	-4.629	-5.858	-6.408

×

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-3.001	-4.108	-4.099	-4.599	-4.599
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		49	-150	-530	-1.259	-1.809
Eigen Risico Dragerschap Uitkeringslasten ZW WIA WGA	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-150	-502	-1.210	-1.750
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	49	0	-28	-49	-59
Begroting na wijzigingen		-2.951	-4.259	-4.629	-5.858	-6.408

Toelichting financiële bijstellingen

Eigen Risico Dragerschap Uitkeringslasten ZW WIA WGA

Rotterdam was verzekerd bij het UWV voor de Ziektewet (ZW), Werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) en Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten (WGA). In 2019 is besloten om dit per 1 januari 2020 in eigen beheer te gaan doen tegen aanzienlijk lagere kosten. De brutobesparing die hiermee wordt verwacht is ongeveer € 4 mln in 2020 en 2021 en € 2 mln vanaf 2022. Uit deze besparing worden ook de uitkeringslasten gedekt. Deze zijn verwerkt onder de personele lasten en ingeschat op basis van historie.

Technische wijzigingen

In taakveld Overige baten en lasten – Van Werk Naar Werk / VOIL zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

- Overhevelingen van loonkostenbudgetten (en veelal de bijbehorende onttrekkingen aan de reserve Doorontwikkeling Organisatie) naar diverse taakvelden (€ 49 in 2020, € 51 vanaf 2021). Dit in verband met o.a. transferkosten, zogenaamde dakpanconstructies en uitstroom van medewerkers vanuit taakveld Van Werk Naar Werk.
- Indexering 2021 en verder (-€ 51 in 2021, oplopend tot -€ 110 in 2024). De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen in de paragraaf “grondslagen”.
- Herschikking van budgetten op basis van de huidige inzichten (€ 0). Het effect op de arbeidskosten is in 2021 per saldo een afname van € 1,3 mln, vooral als gevolg van lagere WW lasten (- 1 mln), en uitstroom van medewerkers naar functies binnen en buiten het concern. Dit budget is verschoven naar andere kostencategorieën.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskader

- [Sociaal statuut 2005](#)
- [Sociaal statuut 2010](#)
- [Sociaal statuut 2013](#)

Omschrijving taakveld

Gemeentelijke medewerkers kunnen via het programma Van Werk Naar Werk (VWNW) begeleiding krijgen naar werk binnen of buiten de gemeente.

Overige baten en lasten - Verzekeringen

Pagina 71

Overige baten en lasten - Verzekeringen

Deelname aan het maatschappelijke en economische verkeer brengt risico's met zich mee. De gemeente houdt op grond van budgettaire en beleidsmatige overwegingen, een groot deel van deze risico's in eigen beheer. De risico's boven dit eigen beheer verzekert de gemeente bij verzekeraars.

Ontwikkelingen en voortgang

Tweede Herziening 2020

Bij Verzekeringen worden op dit moment nog geen grote afwijkingen gemeld tussen prognose en begroting. Een grote onzekerheid bij het onderdeel Verzekeringen betreft het verloop in de schadeportefeuille. Enerzijds zijn er op dit moment bijvoorbeeld minder letselschades gemeld door de Corona-crisis (veel mensen blijven thuis), anderzijds zijn er enkele grote schades uit eerdere jaren uitbetaald/ afgewikkeld.

Als gevolg hiervan is het gebruikelijk dat gedurende het lopende jaar niet wordt geprognoseerd op het resultaat. De prognose blijft dus gehandhaafd op het niveau van de begroting.

Voor Verzekeringen worden bij de tweede herziening geen begrotingsmutaties voorgesteld.

Begroting 2021

Er is inmiddels een aantal jaar sprake van een krappe verzekeringsmarkt, vooral te merken in de aansprakelijkheids- en brandverzekeringssferen. De gevolgen van Corona op de al krappe markt laten zich nog niet volledig zien, echter zijn premieverhogingen over de gehele breedte van de verzekeringsportefeuille te verwachten.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Overige baten en lasten - Verzekering	Realisatie 2019	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	2024
Baten exclusief reserves	3.881	3.659	3.350	3.350	3.350	3.350
Bijdragen rijk en medeoverheden	18	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	3.186	3.294	3.350	3.350	3.350	3.350
Overige baten	677	365	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	5.021	5.425	5.123	5.123	5.123	5.123
Apparaatslasten	673	684	702	702	702	702

Inhuur	10	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	5	13	15	15	15	15
Personeel	658	671	688	688	688	688
Intern resultaat	-3.969	-3.753	-3.699	-3.699	-3.699	-3.699
Intern resultaat	-3.969	-3.753	-3.699	-3.699	-3.699	-3.699
Programmalasten	8.316	8.494	8.120	8.120	8.120	8.120
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	5.245	7.400	8.120	8.120	8.120	8.120
Overige programmalasten	3.071	1.094	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-1.140	-1.767	-1.773	-1.773	-1.773	-1.773
Saldo voor reserveringen	-1.140	-1.767	-1.773	-1.773	-1.773	-1.773
Saldo	-1.140	-1.767	-1.773	-1.773	-1.773	-1.773

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Overige baten en lasten - Verzekering		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-1.769	-1.773	-1.773	-1.773	-1.773
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		2	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	0	0	0	0	0
Begroting na wijzigingen		-1.767	-1.773	-1.773	-1.773	-1.773

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Stedelijke inrichting en ontwikkeling

De stijging van de CO2-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO2-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990.

Stijging van het percentage panden dat geen verhoogde kans op wateroverlast bij hevige regen heeft van 88% naar 90%.

Tenminste 15.000 bestaande woningen zijn verduurzaamd en 10.000 aardgas vrij of daarop voorbereid.

20 hectare groen erbij in 2022 t.o.v. 2018.

Binnen vier jaar start bouw van 18.000 nieuwe woningen.

TAAKVELD 1

Beheer overige gebouwen en gronden

Vastgoed en gronden inzetten als middel voor behalen maatschappelijke doelen.

Goed rentmeesterschap uitoefenen.

Sturing geven aan en handhaving van het gebruik van onroerend goed.

TAAKVELD 2

Cultureel erfgoed - Monumenten

In dit taakveld zijn de werkzaamheden ondergebracht die te maken hebben met de beschermde monumenten, de stadsgezichten en overige objecten met cultuurhistorische waarde. De thematische Erfgoedagenda Rotterdam is gericht op zowel bescherming en instandhouding als ook op het ontwikkelen van kennis en het beschikbaar stellen daarvan door onder meer cultuurhistorisch onderzoek, publicatie en publieksactiviteiten.

TAAKVELD 3

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Het initiëren en sturen van ruimtelijke ontwikkelingen door actief gemeentelijk grondbeleid: verwerving, verkoop, sanering, bouwrijp maken en inrichten van gronden.

TAAKVELD 4

Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving.

Dit taakveld bevat de activiteiten voor bescherming en verbetering van het milieu waaronder de energietransitie en het verbeteren van de luchtkwaliteit, de bescherming en de sanering van de kwaliteit van de bodem en de atmosfeer, de beheersing van geluidhinder, de bescherming tegen straling en het verplaatsen van milieuhinderlijke bedrijven.

TAAKVELD 5

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap

Een aantrekkelijke en leefbare stad voor iedereen, nu en in de toekomst.

Meer gezonde Rotterdammers die bewegen, spelen, sporten, ontmoeten, ontspannen en recreëren.

Een investering in de doorontwikkeling van de klimaat adaptieve deltatad.

Samenwerking met Rotterdammers en gedeeld eigenaarschap.

TAAKVELD 6

Ruimtelijke ordening - Ontwikkeling

Ontwikkelen van een integrale omgevingsvisie en strategie voor de ontwikkeling en groei van de stad.

Zorgen voor de Implementatie van de Omgevingswet.

Zorgen voor actuele, flexibele en toekomstgerichte juridische kaders voor de ontwikkeling van de stad.

TAAKVELD 7

Wonen en bouwen

Groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus.

Woningvoorraad met toekomstwaarde.

Basis op orde.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	Bron
Hernieuwbare elektriciteit	% Streefwaarde	N.v.t. RWS

		Realisatie	15,9 (2017)	
Gemiddelde WOZ-waarde	Duizend euro	Streefwaarde	N.v.t.	CBS
		Realisatie	166 (2018)	
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Streefwaarde	N.v.t.	Basisregistratie adressen en gebouwen
		Realisatie	2,4 (2016)	
Demografische druk (groene + grijze druk tov 20-64)	%	Streefwaarde	N.v.t.	CBS
		Realisatie	58,4% (2019)	

Meer informatie over de BBV-indicatoren is te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Stedelijke inrichting en ontwikkeling	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	317.213	297.453	281.220	243.216	229.920	188.002
Bijdragen rijk en medeoverheden	18.910	29.609	14.596	10.685	5.616	3.581
Financieringsbaten	248	1.052	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	304.504	281.709	263.868	245.265	228.286	171.384
Overige baten	-6.448	-14.918	2.755	-12.733	-3.982	13.037
Lasten exclusief reserves	333.991	439.999	394.542	321.146	294.631	263.586
Apparaatslasten	127.255	134.795	137.881	137.935	140.644	138.821
Inhuur	23.705	19.850	17.695	17.749	20.728	18.905
Overige apparaatslasten	2.849	2.483	2.913	2.913	2.912	2.912
Personeel	100.701	112.462	117.273	117.273	117.004	117.004
Intern resultaat	-133.248	-131.668	-123.603	-124.112	-128.691	-133.436
Intern resultaat	-133.248	-131.668	-123.603	-124.112	-128.691	-133.436
Programmalasten	339.984	436.872	380.263	307.322	282.678	258.202
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	188.090	278.753	234.049	159.270	126.970	105.052
Kapitaallasten	98.889	102.589	95.618	100.150	113.497	111.178
Overige programmalasten	21.093	16.769	16.371	16.299	16.177	15.937
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0

Subsidies en inkomensoverdrachten	31.912	38.762	34.225	31.603	26.034	26.034
Saldo voor vpb en reserveringen	-16.778	-142.546	-113.322	-77.930	-64.711	-75.584
Saldo voor reserveringen	-16.778	-142.546	-113.322	-77.930	-64.711	-75.584
Reserves	20.009	96.644	84.855	58.583	40.641	27.762
Onttrekking reserves	50.047	118.292	91.267	62.870	40.841	27.962
Toevoeging reserves	72.451	27.278	6.412	4.287	200	200
Vrijval reserves	42.413	5.630	0	0	0	0
Saldo	3.232	-45.902	-28.468	-19.347	-24.070	-47.822

x

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De opbrengsten derden en overige baten bestaan grotendeels uit grondopbrengsten, huurinkomsten (extern), canonopbrengsten en het uitvoeren van opdrachten voor externe opdrachtgevers. Voor de grondopbrengsten geldt dat op basis van de wet- en regelgeving de baten van grondverkoop in de exploitatie worden verwerkt met een tegenboeking onder de overige baten. Waardoor er geen effect is op het saldo. Daarnaast zijn opbrengsten van aangevraagde omgevingsvergunningen, opbrengsten die in rekening worden gebracht voor beheersvergoedingen hennep ontmantelingen en opbrengsten door Uitvoering Van Gemeentewege onder de opbrengsten derden opgenomen. Inkomsten uit brandstofverkooppunten en reclamecontracten, verkoopopbrengsten van verkochte vastgoed, uitpondingen en conversieopbrengsten (omzetten naar eeuwigdurend erfpacht) maken ook onderdeel uit van de opbrengsten derden en overige baten. Onder bijdragen van Rijk en medeoverheden zijn de subsidies aan de grondexploitaties geraamd. Verder hebben de baten betrekking op rijksbijdragen, subsidies van de provincies en opbrengsten van derden.

Lasten

De lasten vloeien voort uit de uitvoering van diverse activiteiten en projecten ten behoeve van de bestemmingsplannen, inspectie, toezicht, woningverbeteringen en hennepontmantelingen. Daarnaast worden uitgaven verantwoord voor grondexploitaties ten behoeve van gebiedsontwikkelingen, kosten voor personele inzet, kosten ten behoeve van de exploitatie van onroerend goed zoals onderhoud, beheerkosten en eigenaarslasten (zakelijke lasten en verzekeringen), verkoopkosten (taxaties, kosten verkoop gereedmaken) en afboekingen van de boekwaarde van het verkochte vastgoed. Doorbelastingen naar andere programma's binnen het concern Rotterdam, zoals Onderwijs, Verkeer en Vervoer en Cultuur, Sport & Recreatie zijn opgenomen onder de interne lasten.

Reserves

De mutaties op de reserves hebben betrekking op bestemmingsreserves Investeringsfonds Rotterdam, de reserve Gebiedsontwikkelingsfonds, Parkeerbonds (Nieuwe Stijl), Stelselwijziging Afschrijving Vastgoed en het Nationaal

Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). De onttrekkingen aan de bestemmingsreserves worden ingezet voor Hart van Zuid, Stadshavens, Binnenstad, herinrichting Coolsingel, Sportcampus, NPRZ, inrichting buitenruimte gebieden, Kansrijke Wijken, Aanlegsteigers Schie, Rivierzones en andere projecten.

Meerjarig verloop

De opbrengsten derden en de hieraan gerelateerde overige baten laten voor de jaren 2020 tot en met 2024 meerjarig een dalend verloop zien. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de daling van begrote grondopbrengsten. Hier staan ook lagere lasten tegenover. Daarnaast dalen de verwachte bijdragen van Rijk en medeoverheden doordat het aantal bijdragen in de toekomstige jaren 2020 en verder nog moet worden toegekend. Voor wat de lasten en mutaties op bestemmingsreserves betreft is een nagenoeg evenredige daling te zien.

Bijstellingen per taakveld

Programma / Taakveld	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie
	2020	2020	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024
	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(€)
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	21.955	33%	20.793	27%	16.625	54%	-599	79%	-24.351	36%
Beheer overige gebouwen en gronden	7.007	33%	8.541	27%	19.689	54%	24.889	79%	-11.248	36%
Cultureel erfgoed - Monumenten	-84	15%	43	7%	42	6%	42	6%	42	6%
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	10.813	923%	12.063	1146%	2.061	181%	58	5%	58	5%
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	86	0%	-3.120	10%	-3.186	11%	-13.010	66%	-9.236	47%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	710	10%	-631	11%	-776	13%	-217	3%	-217	3%
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	-801	11%	-764	11%	-486	7%	2.351	26%	2.266	25%
Wonen en bouwen	4.223	12%	4.660	12%	-718	2%	-14.713	73%	-6.015	30%
Beheer overige gebouwen en gronden	7.007	33%	8.541	27%	19.689	54%	24.889	79%	-11.248	36%
Cultureel erfgoed - Monumenten	-84	15%	43	7%	42	6%	42	6%	42	6%
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	10.813	923%	12.063	1146%	2.061	181%	58	5%	58	5%
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	86	0%	-3.120	10%	-3.186	11%	-13.010	66%	-9.236	47%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	710	10%	-631	11%	-776	13%	-217	3%	-217	3%
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	-801	11%	-764	11%	-486	7%	2.351	26%	2.266	25%
Wonen en bouwen	4.223	12%	4.660	12%	-718	2%	-14.713	73%	-6.015	30%

Omschrijving programma

Fijn wonen en leven in Rotterdam begint bij een fijne woning in een prettige, groene buurt voorzien van alle essentiële voorzieningen en infrastructuren (water, riool, energie, groen, fietspaden etc). Nieuwe of huidige bewoners moeten in onze stad een woning van hun wensen en mogelijkheden kunnen vinden. De komende jaren zal de stad en het aantal inwoners flink gaan groeien. We bouwen kwalitatieve, duurzame en toekomstbestendige woningen voor elke portemonnee, waarbij huizen voor de middeninkomens prioriteit hebben. Door de doorstroming op de woningmarkt te bevorderen en kantoren en winkels te transformeren tot woningen, kunnen ook meer mensen een fijne woonplek in Rotterdam vinden.

Bouwen en ontwikkelen in Rotterdam moet voor nu en voor de lange termijn. Wonen in Rotterdam wordt toekomstbestendiger en klimaatadaptiever. We anticiperen op ontwikkelingen op het gebied van klimaat en onze bevolkingssamenstelling, we zorgen voor groen en mooie buitenruimte, een veilige en gezonde ondergrond.

De gemeente doet dit door de ontwikkeling en groei van de stad goed te plannen. We koppelen de bouwopgave van nu aan de lange termijn ontwikkeling van de stad. Onder andere de klimaatopgaven uit het Akkoord van Parijs vragen om een transitie hoe we de stad inrichten en ontwikkelen.

De gemeente werkt hieraan door zich in te zetten voor een duurzaam en energiezuinig Rotterdam, met een betere luchtkwaliteit. Daarvoor werken we aan belangrijke overeenkomsten, zoals het Klimaat- en energieakkoord. En werken we aan lange termijn visies en kaders die terug gaan komen in de omgevingswet en omgevingsvisie die nu ontwikkeld worden. Daarnaast voert de gemeente de wettelijke taken uit, zoals de behandeling van aanvragen om een omgevingsvergunning, aandacht voor erfgoed en het maken van bestemmings- (en straks omgevings-) plannen.

Door bovenstaande inzet te combineren met de sociale en economische context wordt gebouwd aan de weerbaarheid en veerkracht (de resilience) van de mensen, de organisaties en de systemen in de stad.

Dit doet de gemeente uiteraard niet alleen. Bewoners en ondernemers dragen bij aan een fijne stad door eigen initiatieven, bijvoorbeeld meer groen, betere speelruimte voor de kinderen, een prettige en gezellige buitenruimte en het oprichten van energie-coöperaties of buurtontmoetingsplekken. De gemeente faciliteert dergelijke initiatieven graag.

Beheer overige gebouwen en gronden

Pagina 73

Beheer overige gebouwen en gronden

Vastgoed en gronden inzetten als middel voor behalen maatschappelijke doelen.

Goed rentmeesterschap uitoefenen: waarde behoud van bezittingen.

Sturing geven aan en handhaving van het gebruik van onroerend goed: met privaatrechtelijke instrumenten stuurt de gemeente op het gebruik van onroerende

zaken die aan derden in erfpacht of in eigendom zijn of worden gegeven en handhaaft de contracten.

Voortgang 2020

Bestuursopdracht Toekomstbestendig sturen en begroten Vastgoed

Om 'in control' te komen heeft het college op 16 juli 2019 de bestuursopdracht Toekomstbestendig sturen en begroten Vastgoed vastgesteld. Tijdens de voorjaarsretraite zijn de eerste resultaten gepresenteerd. Er is nu een nieuwe meerjarenbegroting opgebouwd op basis van een realistische inschatting van de kosten en baten. De eerder opgenomen (concernbrede) stelposten zijn opgelost. Wel is een nieuwe stelpost opgenomen van € 11,7 mln om de begroting vanaf 2024 structureel sluitend te maken. Onderdeel van het vervolg van de bestuursopdracht is om te onderzoeken welke beleidsmatige keuzes op het gebied van vastgoed gemaakt kunnen worden om deze financiële problematiek op te lossen.

Binnen de bestuursopdracht is eerder in kaart gebracht hoe groot de problematiek rondom niet kostendekkendheid is. Nu zijn er concrete voorstellen aan het college gedaan om te komen tot sluitende afspraken over de kostendekkende huur inclusief verrekeningssystematieken voor ontwikkeling, beheer en onderhoud. Daarnaast is de opgave op het gebied van verduurzaming verder uitgewerkt door inzicht te geven in de omvang van de problematiek, financiële doorrekening kosten, financieringsmogelijkheden en wijze waarop de verduurzaming kan worden uitgevoerd.

In het vervolg van de bestuursopdracht zal de focus vooral liggen op het verder verbeteren van integrale, strategische sturing voor vastgoed. Door integraal en strategisch te kijken en te denken, kunnen nieuwe keuzemogelijkheden en combinaties worden gezien, die beter zijn voor de stad en ook besparingskansen bieden. In de afrondende fase van de bestuursopdracht wordt gewerkt aan aanscherping spelregels en borgen van naleving ervan, nadere invulling van de strategische adviesrol van de afdeling Vastgoed (van waaruit een bijdrage wordt geleverd aan het organiseren van integrale vastgoedsturing) en het borgen van de resultaten van de Bestuursopdracht in de organisatie.

Verduurzaming portefeuille

De gemeente Rotterdam heeft ambitie om als organisatie CO2 neutraal te zijn in 2050 en daar hoort een duurzame portefeuille bij. Het in beeld brengen van de kosten vormt een onderdeel van de Bestuursopdracht Vastgoed. Bij het verduurzamen van gebouwen hebben we te maken met een pakket aan wetten en regels. Naast het Bouwbesluit zijn dit bijvoorbeeld de Energie Prestatie Coëfficiënt eisen (EPC) en het verplichte energielabel. Overheidsgebouwen hebben volgens de Europese richtlijn Energy performance of buildings Directive (EPBD) een voorbeeldfunctie. Daarom moeten nieuwe overheidsgebouwen bij aanvraag van de omgevingsvergunning sinds 1 januari 2019 al aan de Bijna Energieneutrale Gebouwen eisen (BENG) voldoen. Ook moet rekening worden gehouden met de milieubelasting van toegepaste materialen.

De afdeling Vastgoed laat de kosten van de ambities voor de gehele portefeuille doorrekenen. Voor een deel van de portefeuille is vervanging een optie om de ambities te bereiken. In mei is gestart met de pilot verduurzaming

Meerjarenonderhoudsplan. Hierbij wordt inzichtelijk wat de financiële gevolgen zijn van om deze ambitie via het spoor onderhoud concreet voor een aantal objecten betekent. Een routekaart duurzaamheid wordt nu gemaakt. Vastgoed doet een energie-audit voor haar gebouwen volgens de Europese Energie-Efficiency Richtlijn (EED) en levert de gegevens aan bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) eind 2020.

Risico's

De uitbraak van het coronavirus heeft ook impact op Vastgoed. De mogelijke effecten voor de afdeling Vastgoed zijn hieronder opgenomen.

Het geplande onderhoud in 2020 kan voor een deel door capaciteitsgebrek bij aannemers, niet meer op tijd worden uitgevoerd. Daarnaast kan onderhoud in een aantal gevallen niet gedaan worden, omdat het niet conform de RIVM richtlijnen uitgevoerd kan worden. Er wordt voor gezorgd dat de veiligheid niet in het geding komt. Op dit moment is nog geen goed overzicht van werkzaamheden die worden doorgeschoven, omdat afhankelijk van de RIVM richtlijnen voor de 2^e helft van dit jaar er wellicht nog onderhoudswerkzaamheden alsnog uitgevoerd kunnen worden.

De debiteurenpositie neemt toe door het besluit van het college van B en W, om partijen die zich melden met een verzoek tot uitstel van betaling, 3 maanden uitstel te geven. Er zijn nu ca 185 partijen die zich gemeld hebben met een verzoek tot uitstel. Het gaat om ruim een miljoen euro per maand.

Een deel van de huurinkomsten van brandstofverkooppunten is omzet gerelateerd. Omdat er nu veel minder brandstof getankt wordt, daalt de omzet, en daarmee ook de inkomsten van Vastgoed in 2020.

De leegstand is momenteel niet hoog. Het zou kunnen dat de coronacrisis hierop een negatief effect gaat krijgen.

De vastgoedmarkt (verkoop) lijkt niet heel ernstig beïnvloed te worden door de coronacrisis. Door slim te schuiven tussen de jaarschijven verkopen (winkels en horecapanden later verkopen, omdat de markt daarvoor nu slechter is) wordt strategisch het beste moment voor verkoop bereikt.

De reclameopbrengsten vormen ook een risico, maar het effect is nog niet in te schatten.

Doelstellingen 2020

De doelstelling voor 2020 is naar beneden bijgesteld van 150 objecten naar 115 objecten de opbrengst zal wel stijgen van € 16 mln naar € 20 mln. Door verschuiving van objecten in de jaarschijven is er een hogere opbrengst verwacht in 2020. De doelstellingen van het taakveld die staan vermeld onder 'Wat willen we bereiken' en 'Wat gaan we daarvoor doen' zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die hebben geleid tot afwijkingen in het beoogde effect of de inspanningen

Ontwikkelingen 2021-2024

De huidige marktontwikkelingen wordt op dit moment goed gemonitord. Op het moment dat de waarden van objecten onder druk komen te staan, kan er een heroverweging komen of bepaalde objecten op dit moment moeten worden verkocht. Dit zal uiteraard invloed hebben op de begroting.

Wat willen we bereiken

Vastgoed en gronden inzetten als middel voor het behalen maatschappelijke doelen.

- De gemeente zorgt dat vastgoed en gronden in gemeentelijk bezit altijd op doelmatige wijze bijdragen aan maatschappelijke doelstellingen. Prioriteit ligt bij inzet voor onderwijs, cultuur, sport, zorg, veiligheid, welzijn, parkeren en gemeentelijke huisvesting.
- Indien er met het oog op korte en lange termijn ontwikkelingen in de stad een object na onderzoek niet meer bijdraagt aan de ondersteuning van beleidsdoelstellingen, dan verkoopt de gemeente deze. Tot aan de start van het verkoopproces wordt gezocht naar mogelijkheden om de objecten zo goed mogelijk te verhuren. Indien dit niet mogelijk is dan wordt er leegstandsbeheer geplaatst in de panden.

Goed rentmeesterschap uitoefenen

- De gemeente stuurt op verduurzaming van haar bezittingen. Daarmee kan de toekomstwaarde van de gemeentelijke objecten geborgd worden. In de toekomst zullen niet duurzame gebouwen geen of een lage waarde vertegenwoordigen. Vanuit regelgeving wordt gesteld dat alle nieuwe overheidsgebouwen (bijna) energieneutraal (BENG) moeten worden. In 2050 moet de totale gebouwde omgeving dus ook de overheidsgebouwen aan de BENG-vereisten voldoen.
- De gemeente zet gemeentelijke objecten in ten behoeve van de bevordering van urgente transities in de stad: energietransitie, groei en ontwikkeling van de stad.

Sturing geven aan en handhaving van het gebruik van onroerend goed

- De gemeente geeft in voorkomende gevallen sturing aan het gebruik van vastgoed in Rotterdam dat door de gemeente in erfpacht of in eigendom van derden is of wordt gegeven door middel van (privaatrechtelijke) contracten met bepalingen over onder meer het gebruik.
- De gemeente handhaaft het gebruik van de onroerende zaken voortvloeiende uit het contract.
- De gemeente verkoopt haar vastgoed openbaar en transparant conform de uitgangspunten van de Kadernota Vastgoed.

Wat gaan we daar voor doen

Vastgoed en gronden inzetten als middel voor het behalen van maatschappelijke doelen.

- De gemeente stuurt op optimale inzet van gemeentelijk vastgoed en gronden voor maatschappelijke doelen.

Maatschappelijke portefeuille

- Onderwijs: bijdragen aan een optimale beschikbaarheid en spreiding van scholen over de stad.
- Sport en recreatie: bijdragen aan een optimale balans tussen spreiding en clustering van velden en gebouwen voor sport en recreatiedoeleinden.
- Kunst en cultuur: bijdragen aan optimale huisvesting van kunst- en cultuuractiviteiten.
- Zorg en welzijn: bijdragen aan een optimale beschikbaarheid voor zorg- en welzijnsactiviteiten en een spreiding van voorzieningen waar zorg wordt geboden voor kwetsbare of overlast-gevende personen.
- Parkeren: inzet van vastgoed dat bijdraagt aan de mobiliteitsbehoefte van deze stad.
- Concernhuisvesting: inzet van vastgoed om de huisvesting van de ambtenaren te laten aansluiten bij de richtlijnen die door het concern zijn meegegeven.

Niet-kernportefeuille

- Grond en water: zorgen voor goed beheer van binnenstedelijke havens en gronden.
- Bedrijfsmatig Onroerend Goed: zorgen voor goed beheer van het bedrijfsmatig onroerend goed in de commerciële portefeuille met als doel om opbrengstoptimalisatie te realiseren bij uiteindelijke verkoop van de objecten.
- Wonen: Onder andere beheer van aangekocht vastgoed ten behoeve van gebiedsontwikkeling (NPRZ). Ook wordt de reguliere woningportefeuille beheerd ten behoeve van een lopende exploitatie. Deze woningportefeuille is onderdeel van de verkoopportefeuille. Het moment van verkoop van de woningen is afhankelijk van de huur/gebruik situatie. Vanuit opbrengstmaximalisatie is het wenselijk om de woningen vrij van huur en gebruik te verkopen.
- Beheer gebiedsontwikkeling: beheer van aangekocht vastgoed ten behoeve van gebiedsontwikkeling. Waaronder placemaking en regulier beheer.
- Brandstofverkooppunten: de afdeling Vastgoed verhuurt tankstationslocaties. Jaarlijks worden de huurrechten van enkele locaties geveild. Hierbij wordt ingespeeld op de vraag naar 'nieuwe' vormen van brandstof-laadpunten.

Goed rentmeesterschap uitoefenen

- De gemeente verduurzaamt zoveel mogelijk haar vastgoed. De investeringen hebben een dubbel effect: enerzijds bijdragen aan belangrijke maatschappelijke en economische transitie en veranderingen, anderzijds de waardevermeerdering en waardevastheid van het object zelf.

- De gemeente heeft een grote opgave in het verduurzamen van haar vastgoed conform de Europese afspraken (EPBD) en de afspraken in het Klimaatakkoord. Hierbij wordt ook aansluiting gezocht bij maatschappelijke en economische transitie. Er wordt onderzocht wat mogelijk is en wat de financiële impact is van verduurzamingsopgaven en de mogelijkheid van dekking van deze kosten. Op de volgende opgaven wordt gestuurd:
 - **Energietransitie:** omzetten van gemeentelijk vastgoed naar alternatieve bronnen en daar waar mogelijk inzetten voor energie-opwekking, -opslag en -verdeling (bijv. plaatsen van zonnepanelen, powerbanks, buurtbatterijen, smart grids etc.). Er wordt een onderzoek gedaan naar de potenties van het gemeentelijk vastgoed op dit terrein.
 - **Klimaatadaptatie:** gemeentelijke objecten worden waar mogelijk voorzien van groene daken en er is aandacht voor een ontstane omgeving, wateropvang en hittestresswerende maatregelen. Een plan van aanpak is in ontwikkeling en er vindt een koppeling plaats met de meest urgente gebieden in de stad (Programma Weerwoord).
 - **Circulair:** Ontwikkelen van gemeentelijke objecten door gebruik te maken van materialen met materialenpaspoort (circulaire gebruik van materialen bevorderen). Een pilot met het op waarde zetten van een materialenpaspoort wordt gestart.
- **Onderhoud bestaand vastgoed:** het “vergroenen” van de meerjaren onderhoudsprognoses (MJOP's) naar (Duurzame) MOP's. Door de meerjaren onderhoudsprognose niet alleen af te stemmen op de technische mogelijkheden maar breder af te stemmen op de vastgoedstrategie, de duurzaamheidsambities en de bedrijfsprocessen, kan het onderhoud optimaal haar bijdrage leveren aan de haalbaarheid van opgave verduurzamen.
- De gemeente stoot alleen die objecten af, die niet meer ten nutte zijn voor de hierboven genoemde maatschappelijke en economische doelen. Het betreft een kleine 400 vastgoedobjecten. Het gaat daarbij onder meer om woningen, winkel-, kantoor- en bedrijfspanden (veelal onderdeel van een groter complex met ook andere eigenaren) die niet meer nodig zijn voor een vanuit een maatschappelijk doel, en voormalige gebouwen van onderwijs, sport en recreatie en gemeentewerken. Een beperkt aantal objecten is cultuurhistorisch waardevol en daarmee belangrijk dan wel beeldbepalend voor de stad of het gebied. Hierover wordt in samenspraak met de verschillende betrokken partijen bepaald hoe de cultuurhistorische waarde van deze objecten kan worden gewaarborgd waarbij deze objecten ook in de toekomst een blijvend goede functie hebben in de stad. Bij een aantal objecten is het van belang ze af te stoten om zodoende voor een gebied een nieuwe functie/gebruik mogelijk te maken. Voor circa 500 grondpercelen wordt de verkoopbaarheid onderzocht.

Privaatrechtelijke instrument inzetten als middel voor het behalen van ruimtelijke, maatschappelijke en economische doelen

- Registratie van contracten bij het in erfpacht of eigendom geven van gemeentelijke onroerende zaken aan derden.

- Uitvoering geven aan afspraken die voortvloeien uit contracten, zoals canon factureren, indexeren/herzien en rechten omtrent koop.
- Sturing geven aan het gebruik van de onroerende zaak bij een contractmutatie zoals conversie van een tijdelijk erfpachtrecht naar eigendom, of bij een wijziging van de gebruiksbeplanning.
- Sturing geven aan en/of handhaving het gebruik van de onroerende zaak bij overdracht, verhuring, splitsing of uitoefening van het recht van eerste koop van onroerende zaken.
- Nakoming vorderen van afspraken die voortvloeien uit contracten, mede om ondermijning te bestrijden.
- Elke burger kan rekenen op passende en betrouwbare dienstverlening
 - betrouwbare en voorspelbare dienstverlening
 - adequate afhandeling van klachten en bezwaren

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal te verkopen objecten commerciële portefeuille	Streefwaarde		94	115	121		
	Realisatie	65	68				

Het resultaat van de verkochte objecten is afhankelijk van de kwaliteit, type, ligging, metrage en vigerende boekwaarde. De prognose voor 2021 is circa € 26,5 mln.

Toelichting indicatoren

Met de streefwaarde wordt bedoeld het aantal objecten dat de gemeente voornemens is te verkopen en over te dragen aan een nieuwe eigenaar in het betreffende jaartal. Voor 2021 zijn dit op dit moment 121 objecten. Door de uitbraak van het coronavirus en de daarmee samenhangende marktontwikkeling kan het aantal van 121 objecten mogelijk onder druk komt te staan, maar de vooruitzichten zijn wel dat de begrote opbrengst wordt gehaald. De financiële prognose van circa € 26,5 mln is gekoppeld aan de verkoop van 121 objecten.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Beheer overige gebouwen en gronden	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	187.596	167.477	154.371	146.160	149.323	108.398
Bijdragen rijk en medeoverheden	106	0	0	0	0	0
Financieringsbaten	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	187.158	167.327	154.221	146.010	149.173	108.248
Overige baten	332	150	150	150	150	150

Lasten exclusief reserves	127.561	147.696	116.613	92.328	95.210	90.446
Apparaatslasten	10.892	12.215	11.918	11.920	11.803	11.803
Inhuur	2.136	2.376	825	826	826	826
Overige apparaatslasten	251	161	195	195	195	195
Personeel	8.505	9.678	10.898	10.898	10.781	10.781
Intern resultaat	-109.607	-112.067	-107.867	-110.175	-114.702	-119.211
Intern resultaat	-109.607	-112.067	-107.867	-110.175	-114.702	-119.211
Programmalasten	226.275	247.548	212.562	190.584	198.110	197.854
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	108.042	129.968	105.460	82.739	80.477	85.182
Kapitaallasten	99.180	100.654	90.653	91.467	101.377	96.656
Overige programmalasten	19.054	16.769	16.371	16.299	16.177	15.937
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	157	79	79	79	79
Saldo voor vpb en reserveringen	60.035	19.782	37.758	53.832	54.113	17.952
Saldo voor reserveringen	60.035	19.782	37.758	53.832	54.113	17.952
Reserves	2.100	8.622	2.939	2.072	2.148	2.171
Onttrekking reserves	4.300	6.492	3.139	2.272	2.348	2.371
Toevoeging reserves	2.200	300	200	200	200	200
Vrijval reserves	0	2.430	0	0	0	0
Saldo	62.135	28.404	40.697	55.904	56.261	20.123

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Beheer overige gebouwen en gronden		Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2020	2021	2022	2023	2024
Eerste Herziening 2020		21.397	32.156	36.215	31.372	31.372
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		7.007	8.541	19.689	24.889	-11.248
Noodsteun Ahoy	Intensiveringen	-2.150	-3.150	-2.950	-960	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0

	onvermijdelijk					
Asbest en brandveiligheid De Doelen	Ramingsbijstellingen	0	-6.387	-159	0	0
	onvermijdelijk					
Bestuursopdracht Vastgoed	Ramingsbijstellingen	8.949	17.026	18.992	19.235	-16.501
	onvermijdelijk					
Bestuursopdracht Vastgoed - Kostendekkende huur	Ramingsbijstellingen	330	3.758	3.758	3.758	3.758
Concernhuisvesting	onvermijdelijk					
Bestuursopdracht Vastgoed - Verduurzaming Kantoorpanden label C	Ramingsbijstellingen	0	-42	-51	-51	-51
	onvermijdelijk					
Collectiegebouw Boijmans van Beuningen	Ramingsbijstellingen	0	-1.854	0	0	0
	onvermijdelijk					
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen	33	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Renovatie museum Boijmans van Beuningen	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	-514
	onvermijdelijk					
Bestuursopdracht Vastgoed - Opgave water	Ramingsbijstellingen	0	-1.302	-258	1.040	520
	vermijdbaar					
Bestuursopdracht Vastgoed – strategische/integrale vastgoedsturing	Ramingsbijstellingen	-69	-590	-695	677	677
	vermijdbaar					
Bestemmingsreserve Groot onderhoud (MJOP)	Reserves	-100	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam	Reserves	0	-60	-60	-60	-60
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	14	1.142	1.112	1.250	922
Begroting na wijzigingen		28.404	40.697	55.904	56.261	20.123

Toelichting financiële bijstellingen

Noodsteun Ahoy

De uitbraak van COVID-19 en de daaropvolgende overheidsmaatregelen hebben grote impact op de exploitatie van het Ahoy-complex (onderdeel van de gemeentelijke vastgoedportefeuille). Het college is in gesprek met Rotterdam Ahoy over de situatie en heeft kennisgenomen van de maatregelen die Rotterdam Ahoy neemt in het belang van de continuïteit van de organisatie. Het college heeft in de begroting ruimte vrijgemaakt om de huurovereenkomst voor een afgebakende periode aan te passen aan de gewijzigde markt omstandigheden. Het college is met Ahoy in gesprek over de condities waaronder dit kan plaatsvinden.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van geactualiseerde grondwaardes erfpacht, verwachte verkopen vastgoedobjecten, bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente van de jaarschijven 2020 t/m 2024. Wijzigingen hebben zich onder andere voorgedaan bij krediet Onderwijshuisvesting en Top 6 Parkeergarages. Een volledig beeld van de kredieten is opgenomen in de paragraaf Investerings. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Asbest en brandveiligheid De Doelen

De Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) heeft de gemeente aangeschreven op het niet voldoen aan wet- en regelgeving voor het gehele gebouw van De Doelen. In samenspraak met de VRR is een plan van aanpak opgesteld om gefaseerd de aanschrijving op te lossen. Het voldoen aan wet- en regelgeving, verwijderen van asbest en het noodzakelijk onderhoud in het Jurriaanse Kwartier is begroot op circa € 4,7 mln. Naast het Jurriaanse Kwartier is ook de brandcompartimentering niet goed in het volledige gebouw. De noodzakelijke aanpassingen zijn aanzienlijk, met hoge kosten tot gevolg. De kosten bedragen circa € 4,8 mln. Omdat noodzakelijk onderhoud onderdeel uitmaakt van deze werkzaamheden en er daarnaast ook al deels een asbestsanering plaatsvindt is er gedeeltelijke dekking gevonden voor € 1,9 mln waardoor het totale bedrag uitkomt op € 7,6 mln. Hiervan is in 2020 € 1,02 mln, in 2021 € 6,39 mln en in 2022 € 160 nodig. Het in 2020 benodigde bedrag was reeds onderdeel van de 1e Herziening.

Bestuursopdracht Vastgoed

De opdracht binnen de bestuursopdracht Vastgoed was te komen tot een toekomstbestendige begroting vastgoed: eenduidig opgebouwd, meerjarige doorrekening op basis van gemaakte afspraken en zonder stelposten. Er is een nieuwe meerjarenbegroting opgebouwd op basis van een realistische inschatting van de kosten en baten. De nieuwe begroting van Vastgoed maakt het mogelijk om de eerder opgenomen (concernbrede) stelposten op te lossen: tot 2024 is dit mogelijk. Dit leidt tot een bijstelling van de begroting van € 8,95 mln in 2020, € 17,03 mln in 2021, € 18,99 mln in 2022, € 19,24 mln in 2023 en € -16,50 mln in 2024.

Bestuursopdracht Vastgoed - Kostendekkende huur Concernhuisvesting

De kostendekkende huur voor Concernhuisvesting is opnieuw door Vastgoed berekend aan de hand van de kaders die daarvoor zijn. Hiervoor zijn de verschillende componenten van de kostendekkende huur geactualiseerd. De stijging van de kostendekkende huur levert een knelpunt op. Bij de 1e Herziening heeft de mutatie voor 2020 grotendeels plaatsgevonden. De structurele meerjarige verwerking vindt nu plaats. Dit leidt tot een bijstelling van € 330 in 2020 en voor € 3,76 mln in de jaren 2021 t/m 2024. In de 1e Herziening was voor 2020 reeds een bijstelling verwerkt van € 3,43 mln.

Bestuursopdracht Vastgoed - Verduurzaming Kantoorpanden label C

Conform wet- en regelgeving moeten alle kantoorpanden per 1-1-2023 beschikken over minimaal energielabel C. Deze extra middelen zijn noodzakelijk om de gemeentelijke kantoorpanden aan te passen zodat zij voldoen aan deze eis. In 2021 leidt dit tot een bijstelling van € 42 en in 2022-2024 tot een bijstelling van € 51.

Collectiegebouw Boijmans van Beuningen

Per september 2020 start een fase van 1 jaar waarbij het museum Boijmans van Beuningen werkt aan de verdere inrichting van het gebouw, de verhuizing van de kunst vanuit externe depots en de voorbereidingen voor de exploitatie per september 2021. Het huurcontract tussen gemeente en het museum Boijmans van Beuningen gaat in per september 2020, maar de betalingsverplichting gaat pas in bij de start van de exploitatie in september 2021, zoals overeengekomen in de Realisatie- en Samenwerkingsovereenkomst. Voor de gemeentelijke huurverplichting, onroerendezaakbelasting en andere lasten is in dit tussenjaar in de begroting € 1,55 mln gereserveerd. In 2020 wordt daarvan € 1,13 mln gebruikt, zodat voor 2021 nog € 0,42 mln resteert. Voor de periode januari – september 2021 wordt € 2,27 mln aan lasten verwacht. Daarmee is er een knelpunt voor de gemeentelijke exploitatie in 2021 van € 1,85 mln. In de Voorjaarsbrief 2020 is dit knelpunt voor 2021 gemeld. Om deze redenen stellen wij voor om de begroting in 2021 eenmalig met € 1,85 mln bij te stellen zodat aan deze verplichtingen kan worden voldaan.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop met € 33 verlaagd.

Renovatie museum Boijmans van Beuningen

In december 2018 is de gemeenteraad akkoord gegaan met het starten van de voorbereidingen voor de asbestsanering en de grootschalige renovatie van het museum Boijmans van Beuningen. In lijn met dit besluit zijn in de Voorjaarsnota 2019 de incidentele kosten in de begroting tot en met 2023 verwerkt. De totale kosten voor de renovatie voor het jaar 2024 betreffen € 768 en zijn terug te vinden in de taakvelden Beheer overige gebouwen en gronden en Musea – Cultuur. De kosten op dit taakveld bedragen € 514 en hebben betrekking op maatregelen tot asbestsanering, onderhoud van installaties gedurende verbouwing, voorbereiding en uithuizing van het pand.

Bestuursopdracht Vastgoed - Opgave water

Voor de uitvoering van de Opgave Water (het ontwikkelen van een stedelijk kader en ruimtelijke ordening op water) worden extra middelen beschikbaar gesteld in de jaren 2021 (€ 1,30 mln) en 2022 (€ 258). Deze extra middelen worden terugverdiend door verkoop van objecten in de grond en water portefeuille in 2023 (€ 1,04 mln) en 2024 (€ 520).

Bestuursopdracht Vastgoed – strategische/integrale vastgoedsturing

Binnen de bestuursopdracht vastgoed is gekeken naar integrale sturing binnen vastgoed. De huidige formatie is ontoereikend om integrale, strategische vastgoed sturing mogelijk te maken. Voor het maken van integrale en toekomstbestendige keuzes is extra capaciteit noodzakelijk. Het college heeft besloten om hiervoor extra middelen beschikbaar te stellen. Dit leidt tot bijstelling in 2020 van € 69, in 2021 € 590 en in 2022 € 695. Deze wordt terugverdiend in 2023 (€ 677) en 2024 (€ 677).

Bestemmingsreserve Groot onderhoud (MJOP)

De inrichtingskosten van Gymzaal Heijplaat worden doorgeschoven naar 2021. Hiermee ook de onttrekking uit de bestemmingsreserve. Tevens wordt er € 100 toegevoegd aan de reserve ten behoeve van akoestische maatregelen in de gymzaal.

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam

Als gevolg van de verlaging van de omslagrente (het interne rentepercentage) van 2% naar 1,75% is de dekking ten behoeve van de kapitaallasten uit de bestemmingsreserve IFR voor diverse projecten in de meerjarenbegroting bijgesteld.

Tevens wordt voor de renovatie van het GJ de Jongh monument een onttrekking aan de bestemmingsreserve opgevoerd. De totale kosten hiervoor bedragen respectievelijk in 2020 € 307 en in 2021 € 800.

In het coalitieakkoord zijn vijf wijken aangewezen die 'van het gas af' gaan of daarop voorbereid worden. Er wordt een onttrekking aan de bestemmingsreserve opgevoerd ter dekking van de kosten van het aardgasvrij maken van vastgoedobjecten, die eigendom van de gemeente zijn binnen deze wijken.

Technische wijzigingen

Op taakveld Beheer overige gebouwen en gronden zijn er diverse technische wijzigingen geweest (€ 13 in 2020 tot € 925 in 2024). Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste wijzigingen zijn de verlaging van de omslagrente (het interne rentepercentage) van 2% naar 1,75% waardoor de kapitaallasten in de meerjarenbegroting zijn bijgesteld (€ 0 in 2020 tot € 3,78 mln in 2024). Tevens zijn de interne doorbelastingen met onder meer Concernhuisvesting en Onderwijshuisvesting verlaagd als gevolg van de rentewijziging (€ 0 in 2020 tot € 2,95 mln in 2024). Ook zijn de budgetten vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021 (€ 0 in 2020 tot € 264 in 2024). Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#). Ook zijn de opbrengsten conversies bijgesteld. Gelijktijdig vindt ook afschrijving plaats van boekwaardes, deze afschrijvingskosten worden verantwoord onder kapitaallasten. Daarnaast zijn er diverse technische wijzigingen (€ 13 in 2020 tot € -173 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Architectuurnota: Rotterdam Architectuurstad Rotterdam](#)
- [Grondprijnsbeleid 2013](#)
- Handboek Rotterdamse Stijl
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019 Rotterdam](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- [Kadernota Vastgoed](#)
- [Meerjarenperspectief Grond en Vastgoed 2019](#)
- [Nieuw Rotterdams Welzijn 2016-2019 \(kadernotitie\)](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- [Rotterdamse Welstandsnota](#)
- [Stadsvisie](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2015](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente Rotterdam heeft in 2020 zowel maatschappelijke als commerciële vastgoedobjecten in portefeuille. Vastgoed en gronden in gemeentelijk bezit worden ingezet ten bate van maatschappelijke doelstellingen en worden dusdanig beheerd dat ze toekomstbestendig zijn. Het bezit is geen doel op zich. Het verhogen van de kwaliteit van het Rotterdamse voorzieningenaanbod is wél een doel. De inzet is om hiertoe alleen de zogenaamde kernportefeuille aan gebouwen en gronden aan te houden, waarmee de maatschappelijk gewenste waarde kan worden gecreëerd. Dit betekent dat het gemeentelijke vastgoed moet bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen uit het coalitieakkoord en aan doelstellingen die zijn neergelegd in wet- en regelgeving (die zijn doorvertaald in beleidsprogramma's, zoals bij onderwijshuisvesting). Deze collegedoelelstellingen zijn en worden vormgegeven in plannen en programma's die leiden tot vragen naar (gemeentelijk) vastgoed. De kaders waarbinnen dit gebeurt met betrekking tot vastgoed zijn vastgesteld in de Kadernota Vastgoed. Door het hanteren van functioneel grondbeleid beheert de gemeente ruim 42.000 (grond)contracten van onroerende zaken die in erfpacht of in eigendom zijn uitgegeven door de gemeente.

Cultureel erfgoed - Monumenten

Pagina 74

Cultureel erfgoed - Monumenten

De gemeente Rotterdam draagt zorg voor haar gebouwde en aangelegde cultuurhistorisch erfgoed waaronder de beschermde monumenten en stadsgezichten.

Dit wordt bereikt door middel van drie hoofdthema's: Bescherming en instandhouding, Kennisontwikkeling en Kennisoverdracht. De thema's zijn samengebracht in de Erfgoedagenda Rotterdam.

De gemeente Rotterdam zet gebouwd erfgoed in als aanjager bij transformaties en gebiedsontwikkelingen.

Voortgang 2020

In 2020 wordt verder gewerkt met de Rotterdamse Erfgoedagenda 2017-2020. De Erfgoedagenda, zet de koers uit en schetst de concrete activiteiten rond het gebouwde cultuurhistorisch erfgoed van Rotterdam. Naast de vergunningverlening betreft dit projecten die direct verbonden zijn met de bescherming en instandhouding van erfgoed. In 2020 is nader onderzoek uitgevoerd naar religieus erfgoed en wordt er gewerkt aan een kerkenvisie voor de stad. In dit jaar wordt ook een start gemaakt met cultuurhistorisch onderzoek naar schoolgebouwen in Rotterdam. Eind 2019 is de motie 'Versnelde toekomst voor erfgoed' met algemene stemmen aangenomen. In de motie is gevraagd naar een versnelling van het aanwijzen van gemeentelijke monumenten vanuit de bestaande groslijst. In 2020 wordt het eerste deel van deze werkzaamheden uitgevoerd.

Ontwikkelingen 2021-2024

In 2020 wordt de actualisatie van de Erfgoedagenda voor de jaren 2021 – 2026 voorbereid en vervolgens ter besluitvorming aangeboden. De activiteiten die in het kader van de huidige Erfgoedagenda zijn gestart, worden hierin gecontinueerd en waar mogelijk en noodzakelijk zullen er nieuwe thema's worden toegevoegd. In 2021 zal tevens de versnelling van het aanwijzen van gemeentelijke monumenten vanuit de bestaande groslijst worden afgerond.

Wat willen we bereiken

Bescherming en instandhouding

Bescherming en instandhouding van het gebouwde en aangelegde cultuurhistorisch erfgoed waaronder de beschermde monumenten en stadsgezichten (thema 1 van de Erfgoedagenda)

Kennisontwikkeling: Geschiedenis in beeld

Gericht op het toepassen van instrumenten voor stadsonderzoek en het inzichtelijk maken van cultuurhistorische waarden (thema 2 van de Erfgoedagenda)

Kennisoverdracht: Het vertelde verhaal

Stimuleren van de inzet van erfgoed als aanjager bij transformaties en gebiedsontwikkelingen

De gemeente Rotterdam zet gebouwd erfgoed in als ontwikkelkracht bij de belangrijke transitie in de stad

Wat gaan we daar voor doen

Bescherming en instandhouding

- Beoordeling en advisering over bouwinitiatieven, de vergunningverlening bij beschermde monumenten en stadsgezichten
- Het aanwijzen van nieuwe gemeentelijke monumenten
- Cultuurhistorische Verkenningen voor gebieden
- Inbrengen van cultuurhistorische kennis bij plan- en gebiedsontwikkeling en bestemmingsplannen
- Inpassen van cultuurhistorische kennis binnen de ontwikkelingen rondom de Omgevingswet
- Het Siteholderschap van de Van Nellefabriek UNESCO Werelderfgoed
- Structureel contact onderhouden met de Rotterdamse erfgoedpartners en burgers
- De uitvoering van de Erfgoedagenda als onderdeel van het monumentenbeleid. Deze bouwt voort op het bestaande wettelijk instrumentarium, waaraan nieuwe op de Rotterdamse situatie toegesneden projecten zijn toegevoegd. Ze zijn samengebracht in thema's

Kennisontwikkeling: Geschiedenis in beeld

- Religieus Erfgoed - uitvoeren van thematisch onderzoek en inventarisatie: het erfgoed, de bescherming ervan, het vergroten van kennis en draagvlak verder in kaart brengen
- Schoolgebouwen - uitvoeren van thematisch onderzoek en waardering: het erfgoed, de bescherming ervan, het vergroten van kennis en draagvlak verder in kaart brengen

Kennisoverdracht: Het vertelde verhaal

- Films zijn gemaakt over wijken in Rotterdam-Zuid in kader van NPRZ: dit is een serie films over het ontstaan van Rotterdam-Zuid en enkele stadswijken op Zuid. Een stadsdeel zo groot als een middelgrote stad. Hoe is Zuid ontstaan, hoe ontwikkelt Zuid zich? Bekijk de verschillende films over Rotterdam-Zuid, van boerenzij tot smeltkroes
- Publicaties in de serie Rotterdams Erfgoed worden voortgezet. Deze uitgaven (4x per jaar een boekje) zetten een gebouw, gebied of moment in de spotlights en vertellen iets over de geschiedenis van het betreffende monument

- Het aanbrengen van het Rotterdams monumentenschildje op monumentale panden die in het bezit zijn van de gemeente. Particuliere eigenaren van monumenten worden uitgenodigd om ook zelf een schildje aan te brengen. Deze worden gratis ter beschikking gesteld. Hiermee maakt Rotterdam haar erfgoed beter zichtbaar in de stad.
- Open Monumentendag Rotterdam

Stimuleren van de inzet van erfgoed als aanjager bij transformaties en gebiedsontwikkelingen

In nauwe samenwerking wordt de Architectuurnota 2010 herijkt en voorzien van een uitvoeringsagenda waarin ook het gebouwde erfgoed nadrukkelijk als aanjager is meegenomen

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Cultureel erfgoed - Monumenten	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	638	660	609	609	609	609
Intern resultaat	326	345	223	223	223	223
Intern resultaat	326	345	223	223	223	223
Programmalasten	312	315	386	386	386	386
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	230	198	267	267	267	267
Subsidies en inkomensoverdrachten	82	118	119	119	119	119
Saldo voor vpb en reserveringen	-638	-660	-609	-609	-609	-609
Saldo voor reserveringen	-638	-660	-609	-609	-609	-609
Saldo	-638	-660	-609	-609	-609	-609

x

Financiële bijstellingen

	2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Cultureel erfgoed - Monumenten	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024

Eerste Herziening 2020	-577	-652	-651	-651	-651
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021	-84	43	42	42	42
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-84	43	42	42
Begroting na wijzigingen		-660	-609	-609	-609

Toelichting financiële bijstellingen

Technische wijzigingen

Op taakveld Cultureel erfgoed - Monumenten zijn er vanaf 2020 diverse kleine technische wijzigingen geweest (€ 84). Voor 2021 gaat het om € 43 en voor 2022 en verder om € 42.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Erfgoedwet](#)
- [Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht](#)
- [Monumentenverordening Rotterdam](#)
- [Beleidsbrief Erfgoed Telt 2018](#)
- [Erfgoedagenda 2017-2020](#)
- [Handboek opstellen en borgen Cultuurhistorische Verkenningen](#)
- [Visie Collectie Rotterdam](#)
- Architectuurnota: Architectuur en Rotterdam 2010
- Beleidsnota Collectie Rotterdam, Monumentenbeleid 2005-2008
- Kader Stedelijke Ontwikkeling
- Richtlijn opstellen en borgen Cultuurhistorische Verkenningen
- Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- Rotterdamse Welstandsnota
- Stadsvisie
- Verhaal van de stad

Omschrijving taakveld

Rotterdam staat internationaal bekend als stad van moderne architectuur. Daarnaast heeft de stad inmiddels ook een volwassen monumententraditie. Het erfgoed vertelt het verhaal van Rotterdam. In Rotterdam zijn verschillende monumenten. Rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, UNESCO Werelderfgoed, beeldbepalende panden en beschermd stadsgezichten.

De cultuurhistorische verantwoordelijkheid van de gemeente heeft een basis in de wettelijke taken in het kader van de vergunningverlening en de instandhouding van monumenten en beschermde stadsgezichten en het sinds 1986 bestaande Rotterdamse monumentenbeleid.

De gemeente zorgt voor een aantrekkelijke woon-, leef- en verblijfsomgeving door behoud, beheer en ontwikkeling van gebouwd cultureel erfgoed (monumentenbeleid).

In december 2016 is door het college de 'Erfgoedagenda Rotterdam 2017 – 2020' vastgesteld. Hierin worden de ambities en activiteiten rond het gebouwde en aangelegde cultuurhistorisch waardevolle erfgoed van Rotterdam tot 2020 beschreven en voorzien van een planning. De Erfgoedagenda wordt elke vier jaar geactualiseerd, verbreed en vernieuwd. De Erfgoedagenda Rotterdam 2017-2020 vormt de basis voor de invulling van het monumentenbeleid voor de komende jaren. De activiteiten zijn gericht op de invulling van wettelijke taken vanuit de Wabo, Erfgoedwet en Monumentenverordening Rotterdam (thema: Bescherming en instandhouding, aangevuld met specifieke activiteiten binnen de thema's Kennisontwikkeling en Kennisoverdracht. Ieder jaar wordt de gemeenteraad inhoudelijk gerapporteerd via het college van B en W.

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Pagina 75

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Het initiëren en sturen van ruimtelijke ontwikkelingen door actief gemeentelijk grondbeleid: verwerving, verkoop, sanering, bouwrijp maken en inrichten van gronden.

Voortgang 2020

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de wetgeving die de gemeente voorschrijft op welke wijze zij zich financieel moet verantwoorden. De BBV is continu in ontwikkeling. Vanuit het taakveld wordt de BBV nauwlettend gevolgd en zullen wijzigingen die het grondbeleid en de grondexploitaties raken accuraat worden opgevolgd.

In 2020 wordt verder gewerkt aan de nieuwe nota Grondbeleid en zal deze nota worden afgerond. In de nota Grondbeleid wordt onder andere uitgewerkt op welke wijze de gemeente kan en wil sturen. Het beleid geeft inzicht in de mogelijkheden waarop gronden kunnen worden ingezet voor maatschappelijke doeleinden en daarbij de bevoegdheden optimaal ingeregeld kunnen worden.

Om bij te dragen aan de gemeentelijke ambities, zoals de bouwopgave van 18.000 woningen, zullen ook in 2020 voorstellen worden gedaan voor het in uitvoering nemen van nieuwe grondexploitaties en het herzien van lopende grondexploitaties. Zo zijn de voorbereidingen voor diverse voorstellen al in volle gang.

De komende maanden zal, zoals gebruikelijk, een actualisatie worden gemaakt van alle grondexploitatieprojecten. Eventuele gevolgen voor de prognose van het resultaat zullen bij de 10-maandsrapportage worden voorgelegd.

Op dit moment is nog geen goede inschatting te maken van de economische effecten van de coronacrisis op de grondexploitaties en de daarmee samenhangende bouwproductie. In het Meerjarenperspectief Grond & Vastgoed (MGV) zal op basis van de dan beschikbare kennis een nadere duiding worden gegeven van de effecten van de crisis op de grondexploitatieportefeuille.

Ontwikkelingen 2021-2024

Net als in 2020 zal ook in de periode 2021-2024:

- het BBV nauwlettend worden gevolgd en zullen wijzigingen die het grondbeleid en de grondexploitaties raken accuraat worden opgevolgd;
- worden bijgedragen aan de gemeentelijke ambities, zoals de bouwopgave van 18.000 woningen;
- het indienen van voorstellen voor het in uitvoering nemen van nieuwe grondexploitaties en het herzien van lopende grondexploitaties door gaan;
- nadere duiding worden gegeven van de effecten van de coronacrisis op de grondexploitatieportefeuille op basis van de dan beschikbare kennis.

Wat willen we bereiken

Bijdragen bouwopgave van 18.000 woningen

Bijdragen aan de bouwopgave van 18.000 woningen in de periode 2018-2021, en aan een prettige leefomgeving. De gemeente stuurt via de eigen grondexploitaties actief op de realisatie van nieuwbouw. Tezamen met de particuliere ontwikkelingen op grond van particulieren vormt dit de bouwopgave.

Vertalen van gemeentelijke ambities naar grondexploitaties

De beleidsdoelstellingen binnen andere taakvelden, zoals Wonen en Bouwen, worden financieel vertaald in de grondexploitaties.

Risicobeheersing

Risicobeheersing tijdens de planvorming en uitvoering van gebiedsontwikkelingen door optimalisatie, bewaking en bijsturing.

Wat gaan we daar voor doen

Actief investeren

De markt uitdagen tot het investeren en realiseren van (nieuwe) ontwikkelingen passend in de prioriteiten van de gemeente. De gemeente onderzoekt tevens de mogelijkheden voor nieuwe bouwlocaties.

Door als gemeente actief te investeren tonen we lef en laten we aan de Rotterdammers en de marktpartijen / ontwikkelaars zien dat we in een bepaalde ontwikkeling(srichting) geloven. Vaak gaat het om gebieden waar een

ontwikkelaar de risico's te groot vindt, waardoor een ontwikkeling niet van de grond komt. Door als gemeente risicodragend te investeren, wordt het risico voor een ontwikkelaar kleiner en wordt hij sneller verleid de gewenste ontwikkeling ter hand te nemen.

Inzetten op gemeentelijke prioriteiten

Gemeentelijke investeringen actief inzetten op de gemeentelijke prioriteiten: energietransitie, nieuwe economie en groei van de stad.

Vraag en aanbod of elkaar afgestemd houden

Het aanbod van gebiedsontwikkelingen afgestemd houden op de vraag vanuit inwoners en vanuit mogelijkheden vanuit de markt (kwalitatief en kwantitatief).

Het voeren van actief grondbeleid brengt kansen, maar ook financiële risico's met zich mee. Om de risico's te beperken én om tijdig aanpassingen in het programma door te kunnen voeren, wordt twee keer per jaar een analyse gemaakt van de ontwikkelingen op de woningmarkt en die van de werklocaties (bedrijventerreinen en kantoren). De analyse richt zich op de kwantiteit van de verwachte afzet (bv het aantal te verkopen nieuwbouwwoningen) en de kwaliteit daarvan (afwerkingsniveau, grootte van de woning etc.). Deze gegevens worden vergeleken met het programma dat in de grondexploitaties is voorzien (het aanbod). Bij afwijkingen wordt het aanbod hierop afgestemd.

Sturen op balans maatschappelijk en financieel resultaat

Sturing op een voor de gemeente zo gunstig mogelijke balans tussen maatschappelijke opbrengsten en financieel resultaat. Een ontwikkelproces is een voortdurende zoektocht naar een goede balans tussen (onder meer) opbrengsten en kosten. Binnen gemeentelijke grondexploitaties valt hier beter op te sturen dan bij een particuliere ontwikkeling.

Ontwikkelen van maatschappelijk wenselijke locaties

Ontwikkelen van locaties die niet door de marktpartijen uitgevoerd worden. Sommige ontwikkelingen leveren geen winst op, maar zijn om bijvoorbeeld maatschappelijke redenen heel wenselijk. Dergelijke ontwikkelingen zullen nooit door een particuliere ontwikkelaar opgepakt worden, omdat er geen winstpotentie is. In dergelijke gevallen zoekt de gemeente naar financiële middelen (intern of extern) om een dergelijke ontwikkeling toch van de grond te krijgen.

Jaarlijkse actualisatie grondexploitaties

De projectadministratie van de grondexploitaties bevat enerzijds de gerealiseerde kosten opbrengsten en anderzijds de begroting van nog te maken kosten en voorziene opbrengsten. Alle posten worden contant gemaakt. Gesaldeerd ontstaat daardoor de Netto Contante Waarde-saldo (NCW) van het project.

Als er aanleiding voor is, worden gedurende het jaar de begrote posten geactualiseerd. Tenminste eens per jaar, tijdens het jaarrekeningproces, worden alle posten voorzien van actuele onderbouwingen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	68.945	69.027	81.557	55.512	42.926	42.801
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.918	5.632	3.208	3.045	1.167	0
Overige opbrengsten derden	71.334	78.463	75.744	65.351	45.891	29.915
Overige baten	-5.307	-15.068	2.605	-12.883	-4.132	12.887
Lasten exclusief reserves	42.822	66.274	68.545	52.742	41.726	41.602
Apparaatslasten	6.676	7.628	7.272	7.278	7.278	7.278
Inhuur	1.884	2.504	1.032	1.038	1.038	1.038
Overige apparaatslasten	171	89	108	108	108	108
Personeel	4.621	5.035	6.131	6.131	6.131	6.131
Intern resultaat	5.118	11.965	12.708	12.658	12.658	12.672
Intern resultaat	5.118	11.965	12.708	12.658	12.658	12.672
Programmalasten	31.028	46.680	48.564	32.806	21.790	21.653
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	32.376	48.217	50.271	34.595	23.642	23.457
Kapitaallasten	-2.546	-1.537	-1.707	-1.790	-1.852	-1.804
Overige programmalasten	1.198	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	26.122	2.753	13.013	2.771	1.200	1.200
Saldo voor reserveringen	26.122	2.753	13.013	2.771	1.200	1.200
Reserves	10.186	9.232	103	432	0	0
Onttrekking reserves	5.186	14.782	103	432	0	0
Toevoeging reserves	0	5.550	0	0	0	0
Vrijval reserves	5.000	0	0	0	0	0
Saldo	36.308	11.985	13.116	3.203	1.200	1.200

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		1.172	1.053	1.142	1.142	1.142
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		10.813	12.063	2.061	58	58
Kasschuif budget coalitieakkoord Middensegment huurwoningen	Kasschuiven	-4.000	2.000	2.000	0	0
Actualisatie investeringen en desinvesteringen grondexploitaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Actualisatie rente grondexploitaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Actualisatie resultaatnemingen grondexploitaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	15.000	10.000	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	19	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Middensegment Huur	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Stimulering Bouwproductie	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-206	63	61	58	58
Begroting na wijzigingen		11.985	13.116	3.203	1.200	1.200

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif budget coalitieakkoord Middensegment huurwoningen

In het coalitieakkoord zijn middelen beschikbaar gesteld met betrekking tot het stimuleren van woningbouw in het middensegment huur. De middelen voor de jaarschijven 2021 (€ 2 mln) en 2022 (€ 2 mln) zijn middels een kasschuif toegevoegd aan het budget 2020.

Actualisatie investeringen en desinvesteringen grondexploitaties

Het investeringsvolume in de grondexploitaties is geactualiseerd en in lijn gebracht met de huidige projectbegrotingen. De investeringen bestaan uit apparaatskosten, kosten voor verwervingen, kosten voor bouw- en woonrijp maken en overige kosten. De desinvesteringen bestaan uit gronduitgiften (intern en extern), subsidies, investeringsbijdragen en overige opbrengsten. In 2020 worden met name hogere inkomsten verwacht (uitgiften in eigendom en in erfpacht en overige inkomsten) (€ 22 mln).

De verwachting in 2021 is dat de lasten van de investeringen (bouw- en woonrijpmaken en verwervingen) per saldo hoger zullen uitkomen (€ 8,5 mln) en de desinvesteringen (uitgiften in eigendom en subsidies) (€ 23 mln) hoger. Alle baten en lasten worden conform de BBV overgeboekt naar de balans, waardoor het effect van de actualisatie saldo neutraal is.

Actualisatie kapitaallasten / Actualisatie rente grondexploitaties

De aan de grondexploitaties toegerekende rente is bijgesteld van 1,4% naar 0,8%. Dit betekent een effect van € 1,0 mln. De rente maakt onderdeel uit van de boekwaarde van de grondexploitaties en wordt net als de reguliere mutaties in de grondexploitaties conform de BBV overgeboekt naar de balans. Het effect van de actualisatie van de aan de grondexploitaties toegerekende rente is saldo neutraal.

Actualisatie resultaatnemingen grondexploitaties

In de afgelopen jaren werd het resultaat van de grondexploitatieportefeuille niet begroot. Naarmate het jaar vorderde werd een prognose van het resultaat per jaareinde afgegeven en waar mogelijk in de begroting verwerkt. Deze werkwijze relateert aan het feit dat resultaten van de portefeuille sterk afhankelijk zijn van de economische situatie. Door de actualisatie in het kader van de jaarrekening kunnen de resultaten navenant fluctueren. Zoals in het accountantsverslag over 2019 door PWC is opgenomen neemt de onzekerheid in grondexploitaties verder af. Hoewel de systematiek hetzelfde is, zijn de ingerekende onzekerheden afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar. Om hierop aan te sluiten en omwille van een verbeterd inzicht in het financiële beeld van de gemeente, wordt voorgesteld om voor het lopende jaar en het komende jaar een winstraming in de begroting op te nemen. Daarbij is de raming gebaseerd op de huidige inzichten. De coronapandemie heeft vooralsnog een beperkte invloed op de ontwikkelprojecten, maar ervaringen uit voorgaande crisis leert dat de vastgoedmarkt over het algemeen vertraagd op dergelijke economische ontwikkelingen reageert. Hierdoor kunnen zowel positieve als negatieve effecten optreden ten opzichte van het begrote bedrag. De effecten van de ontwikkelingen op korte en lange termijn laten zich zeer slecht voorspellen. Zeker om die reden zijn de voorgestelde begrotingsmutaties in 2020 van € 15 mln en 2021 van € 10 mln met enige terughoudendheid opgenomen en wordt afgeraden om een structurele raming op te nemen.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

De begrote uitgaven van het project Willem Tellhof, Buitenruimte RCD en herstructurering Maasranden 2020 en de hiermee samenhangende onttrekking aan de reserve zijn geactualiseerd (€ 1.558).

De begrote uitgaven van het project Hoogvliet Loempia in 2021 en de hiermee samenhangende onttrekking aan de reserve zijn geactualiseerd (€ 103).

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam

Er wordt in 2020 een extra onttrekking opgenomen van € 900 in verband met een verwacht extra verlies op de grondexploitatie Sportcampus. De begrote onttrekkingen in 2021 tot en met 2024 van € 300 per jaar vervallen hierdoor.

Bestemmingsreserve Middensegment Huur

Het voorstel is om bij de Tweede Herziening 2020 de middelen met betrekking tot middensegment huur (€ 5,5 mln) te doteren aan een nieuwe bestemmingsreserve Middensegment Huur. Tevens is het de verwachting dat deze middelen in 2020 ingezet worden ten behoeve van verlieslatende grondexploitaties (onder andere De machinist en Sportcampus) en dus onttrokken aan de bestemmingsreserve Middensegment Huur.

Bestemmingsreserve Stimulering Bouwproductie

De bij de 1e Herziening gevormde bestemmingsreserve Stimulering Bouwproductie zal worden ingezet om de financiële knelpunten op te lossen die voortkomen uit initiatieven die een bijdrage leveren aan de groei van de stad, maar die zonder de bijdrage niet tot realisatie komen. De middelen zullen worden ingezet ter dekking van tekorten die ontstaan door herzieningen van grondexploitaties en het in uitvoering nemen van nieuwe grondexploitaties, waarbij vanuit de grondexploitatie een directe bijdrage wordt geleverd aan de bouwproductie.

Technische wijzigingen

De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#). De rest betreft diverse kleine technische wijzigingen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Bouwverordening 2010](#)
- Groenplan Binnenstad
- [Grondprijsbeleid 2013](#)
- [Handboek Rotterdamse Stijl](#)
- [Hoogbouwvisie 2011](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- [Grondbeleid 2019](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Stadsvisie](#)
- [Verhaal van de stad](#)

Omschrijving taakveld

Bij actief grondbeleid initieert de gemeente een ruimtelijke ontwikkeling door de verwerving van gronden, sloop van panden en eventuele sanering. Na bouwrijp maken wordt de grond verkocht aan een ontwikkelende partij. Na de realisatie van de gebiedsontwikkeling wordt het openbaar gebied aangelegd door de gemeente. Grondexploitaties zijn de financiële weergave van gebiedsontwikkelingen.

Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving

Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving

Verminderen van geluidsoverlast.

Betere regie op het gebruik van de ondergrond.

Een adequaat extern veiligheidsniveau voor alle inwoners.

Verduurzaming van de gemeentelijke bedrijfsvoering en verduurzaming gemeentelijk vastgoed.

Voortgang 2020

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder 'Wat willen we bereiken' en 'Wat gaan we daarvoor doen' zijn nog actueel.

Dit jaar wijst de coronacrisis ons eens te meer op hoe waardevol begrippen als gezondheid en veiligheid zijn. Daarnaast zorgt het voor een opwaardering van het belang van een gezonde en aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Dit zijn de kernbegrippen aan de hand waarvan de doelen op het gebied van (collegetarget) luchtkwaliteit, geluid, bodem en omgevingsveiligheid zijn geformuleerd. Aandacht voor deze thema's is onverkort van belang.

Ondanks de financiële ontwikkelingen, zijn geen beleidsmatige ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wel wordt voorzien dat de gevolgen van corona invloed kunnen hebben op de voortgang zoals vastgesteld tijdens de begroting 2020: Ten aanzien van de collegetarget 'Een betere luchtkwaliteit met het oog op gezondheid en vanaf 2020 geen straten meer waar de Europese gezondheidsnorm voor NO₂ wordt overschreden' zien wij een positieve (korte termijn) invloed. Het personenverkeer is op stedelijke wegen gemiddeld met 40-50% afgenomen waardoor de luchtkwaliteit sterk is verbeterd. Maar de impact van de coronacrisis is tijdelijk en als de economie weer aantrekt blijven de maatregelen uit de Koersnota Schone Lucht noodzakelijk.

Ten aanzien van het collegetarget 'In 2022 is de jaarlijkse Rotterdamse uitstoot van CO₂ omgebogen naar een dalende trend' zien wij een positieve (korte termijn) invloed. De economische ontwikkelingen hebben een (licht) positieve impact op de CO₂ uitstoot. Daar staat tegenover dat voorgenomen investeringen door bedrijven in verduurzaming door de effecten van de crisis vertraging op kunnen lopen.

Ten aanzien van de subdoelstelling gebouwde omgeving 'Ten minste 15.000 bestaande woningen zijn verduurzaamd, waarvan 10.000 aardgas vrij of daarop voorbereid' voorzien wij mogelijk een negatieve invloed. De vorderingen in de gebiedsaanpakken aardgasvrij kunnen negatief beïnvloed worden. In maart en april waren de huisbezoeken gepland en deze worden opgeschort. Ook zou bijvoorbeeld de participatie in Prinsenland-Het Lage Land van start gaan. Dit wordt uitgesteld. Consequenties voor de planning worden nu in beeld gebracht.

De huidige ontwikkelingen bieden zowel kansen als bedreigingen. Al zou Corona op korte termijn tot minder emissies kunnen leiden, het risico bestaat dat de investeringen, die vandaag nodig zijn voor een beperking van de toekomstige emissies, onder druk komen te staan. De inzet vanuit de gemeente voor deze lange termijn doelstellingen zal niet minder worden maar eerder meer; er is immers een grote kans dat de noodzakelijke systeem- en gedragsverandering worden vertraagd of uitgesteld. De inspanningen voor de 2030 doelstellingen moeten daarom onverminderd door en betaalbaarheid wordt nog belangrijker.

In het uitvoeringsplan energietransitie hebben we een aantal maatregelen opgenomen waarin we energiebesparing en hernieuwbare energie in de gebouwde omgeving stimuleren met aandacht voor werkgelegenheid en energiearmoede.

Vanwege de gevolgen van de coronapandemie hebben we een aantal maatregelen versneld opgezet. De maatregelen creëren werkgelegenheid, vergroten de koopkracht en/of zorgen voor omzet van Rotterdamse bedrijven. Dit doen we door duurzaamheids- maatregelen die al gepland stonden versneld (soms opgeschaald) uit te voeren. Zo helpen we de Rotterdamse bewoners en bedrijven richting een toekomstbestendig Rotterdam. Werk maken van zon: door deelname aan het klimaatfonds en extra faciliterende inzet werken we aan meer zonnepanelen in de stad. Energievouchers voor VVE's, woningeigenaren, huurders en bedrijven en verduurzamingspakketten.

Ontwikkelingen 2021-2024

De ambitie om in deze collegeperiode 18.000 woningen te realiseren binnen bestaand gebied leidt ertoe dat ook gebouwd moet worden op locaties nabij snel-, spoor- en vaarwegen of industrieterreinen, waar grote opgaven liggen op het gebied van luchtkwaliteit, geluid, bodem en externe veiligheid. Betrokkenheid vanuit milieu bij deze ontwikkelingen is daarom van essentieel belang.

Wat willen we bereiken

De CO₂-uitstoot van Rotterdam ombuigen in een neergaande lijn naar nul uitstoot in 2050, conform de afspraken van Parijs en het Nederlands Klimaatakkoord door het realiseren van een betaalbaar, schoon, betrouwbaar, veilig en op innovatie ingesteld energiesysteem (= het totaal van opwek, opslag, grid en gebruik).

Een betere luchtkwaliteit met het oog op gezondheid door te bewerkstelligen dat:

- Alle straten in Rotterdam in 2020 voldoen aan de Europese normen
- De gemiddelde luchtkwaliteit in heel Rotterdam in 2022 is verbeterd

Minder gebruik van primaire grondstoffen en meer hergebruik en recyclen van afval, en het realiseren van een omslag naar circulair denken bij inwoners en bedrijven (doelstelling circulair wordt verder uitgewerkt onder het taakveld Grondstoffen).

Het realiseren van een toekomstbestendig, klimaatadaptief, resiliënt Rotterdam: werken aan de vergroting van de capaciteit van mensen, gemeenschappen, instituten, bedrijven en systemen om te overleven, zich aan te passen en om te groeien onder elke mogelijke chronische stress of acute shocks (doelstelling klimaatadaptatie wordt verder uitgewerkt onder het taakveld Stedelijk Waterbeheer).

Minder geluidsoverlast en meer stille groene gebieden.

Een adequaat extern veiligheidsniveau voor alle inwoners.

Een betere regie op het gebruik van de ondergrond: rol van ondergrond in energietransitie, vergroening, wateropgave en biodiversiteitsvermeerdering + aanpakken verontreiniging en voorkomen gezondheidsschade.

Verduurzaming van / een duurzamere gemeentelijke bedrijfsvoering en vastgoed (doelstelling verduurzamen vastgoed wordt verder uitgewerkt onder taakveld 0.3 Overige objecten en gronden).

Wat gaan we daar voor doen

Kansen maximaal benutten

We hebben de klimaatambities van Parijs vertaald in de volgende Rotterdamse doelstellingen:

- In 2022 is de jaarlijkse Rotterdamse uitstoot van CO₂ omgebogen naar een dalende trend.
- In 2030 is de Rotterdamse uitstoot van CO₂ 49% lager ten opzichte van 1990 In 2050 is Rotterdam klimaatneutraal.

Door het verminderen van CO₂ dragen we niet alleen bij aan de aanpak van klimaatverandering, maar neemt ook de luchtkwaliteit, de gezondheid en de kwaliteit van het woonklimaat van de Rotterdammers toe.

- Actieve samenwerking tussen bedrijven, instellingen en experts om de energietransitie in onze stad voor elkaar te krijgen.
- We gaan door met het uitvoeren van de deals die we met de Rotterdamse bedrijven en organisaties hebben gesloten in het Rotterdams klimaatakkoord. Ook sluiten nieuwe klimaatdeals met nieuwe en bestaande partners. Jaarlijks wordt de voortgang gemonitord

We bieden Rotterdammers het maatschappelijk goedkoopste alternatief voor aardgas.

- We leren wat er nodig is om bestaande wijken van het aardgas af te halen door in vijf wijken aan de slag te gaan met een gebiedsaanpak.
- Via een gebiedsaanpak maken we werk met werk en beperken we de overlast. We starten in Groot-IJsselmonde (Heindijk/Reyeroord), Pendrecht, Rozenburg, Prinsenland-Het Lage Land en Bospolder-Tussendijken.
- In twaalf verkenningen onderzoeken we welke wijken in aanmerking komen om een nieuwe gebiedsaanpak te starten. Op basis van de uitkomsten van de verkenningen en de ervaringen uit de gebiedsaanpakken stelt de gemeente uiterlijk in 2021 een Transitievisie Warmte op. Daarin geven we aan in welke wijken voor 2030 een nieuwe gebiedsaanpak start.
- Concrete maatregelen waar we op korte termijn mee aan de slag gaan zijn de inzet van energiecoaches en het verbeteren van het gemeentelijk infopunt. Ook maken we prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties over de verduurzaming van hun woningen. En via VVE010 ondersteunen we VVE's hierbij.

We bouwen aan de nieuwe economische structuur met andere energiedragers.

- We hebben een klimaattafel Haven en Industrie gevormd om de plaatselijke emissiereductiedoelen handen en voeten te geven. Er staan veel projecten in de steigers die versneld worden richting uitvoering.

- We ontwikkelen een visie op het Rotterdamse Energiesysteem, die inzicht geeft in de ontwikkeling van een betaalbaar, betrouwbaar, schoon en veilig Rotterdams energiesysteem.

We werken toe naar nul-emissie mobiliteit in Rotterdam in 2050.

- We bereiken dit door een efficiëntere logistiek en mobiliteit, meer ruimte voor voetgangers en fietsers en verbetering van openbaar vervoer, en het verminderen van de uitstoot van het verkeer.
- Via de klimaattafel Mobiliteit zetten we stappen op een aantal transitithema's: fossielvrij forenzen, emissie loze logistiek, oplossende Infrastructuur, deelmobiliteit, gezonde mobiliteit en havenmobiliteit. Binnen deze thema's lopen allerlei projecten en initiatieven waarvan we de krachten bundelen om tot doorbraken te komen.

We gaan het opwekken van lokale wind- en zonne-energie opschalen.

- We zetten actief in op het uitbreiden van de opwek voor zonne- en windenergie in stad en haven. Met projecten uit het uitvoeringsprogramma energietransitie versnellen we het aantal zonnepanelen op daken tot en met 2022.
- We lobbyen actief om het aantal windparken op zee uit te breiden en om de opgewekte elektriciteit op zee in Rotterdam 'aan te laten landen'.

Een betere luchtkwaliteit met het oog op gezondheid.

- Het voeren van een actieve aanpak van de voornaamste bronnen van luchtvervuiling, enerzijds gericht op bereiken van structureel minder uitstoot in de stad en anderzijds gericht op verminderen uitstoot van bronnen in de regio.
- Stimuleren van mobiliteit gericht op fietsen en OV (doelstellingen voor mobiliteit worden verder uitgewerkt onder Programma Verkeer en vervoer, taakveld Verkeer en vervoer ontwikkeling).
- Schonere en efficiëntere inrichting van bouw- en stadslogistiek.
- Veranderen en verschonen van de automobiliteit en vermindering van autoverkeer in met name de binnenstad. Doorgaand en passerend verkeer zoveel mogelijk over de ringwegen middels slimme technologieën en verkeersmaatregelen.
- Bevorderen ontgascapaciteit voor binnenvaarttankschepen in de haven.
- Het samen met het Havenbedrijf ontwikkelen en uitvoeren van een pilotprogramma voor een verdere uitrol van walstroom.
- Bevorderen gebruik van schone mobiele werktuigen en generatoren tijdens bouwwerkzaamheden en evenementen.
- Zoeken naar oplossingen voor de stikstof-problematiek, ondanks de relatief beperkte rol van de gemeente op dit dossier.

Minder gebruik van primaire grondstoffen en meer hergebruik en recyclen van afval, en het realiseren van een omslag naar circulair denken bij inwoners en bedrijven.

- Doelstelling circulair wordt verder uitgewerkt onder programma Beheer van de Stad/ taakveld Afval-Grondstoffen.

Bijdrage leveren aan een toekomstbestendig, resiliënt Rotterdam onder andere gericht op het gebied van klimaatadaptatie: voorkomen van en omgaan met wateroverlast en hittestress.

- Inzetten op de ontwikkeling van maatregelen bij private partijen en instellingen (huiseigenaren, bedrijven, kennis- en zorginstellingen).
- Integreren van maatregelen in de primaire processen van de gemeente zelf (ontwerp, inrichting, assetmanagement).
- Blijven zoeken naar innovaties en verbeterde methoden op het gebied van klimaatadaptatie.

Deelnemen in internationale samenwerkingsverbanden en kennisnetwerken om zodoende onze kennis en kunde op peil te houden en ons internationaal imago op dit vlak hoog te houden:

- 100RC
- C40
- Climate Academy
- Global Centre of Excellence on Climate Adaptation
- Eurocities Environmental Forum
- ICLEI

Het tegengaan van geluidsoverlast

- Het slim ontwerpen en inrichten van de openbare ruimte (waar mogelijk minimaal één geluidarme zijde bij woningen).
- Maatregelen die geluidbeleving positief beïnvloeden.
- Werken aan stille groene gebieden die bewoners rust en ontspanning bieden.
- De structurele aanleg van stille wegdekken.
- Aandacht voor bestaande en mogelijk voorziene woningbouwlocaties nabij het Haven- en Industriegebied vanwege geluid (van zowel bedrijven als schepen), anticiperend op de Omgevingswet.

Bijdrage leveren aan het gebruik van de ondergrond: rol van ondergrond in energietransitie, vergroening, wateropgave en biodiversiteitsvermeerdering + aanpakken verontreiniging en voorkomen gezondheidsschade

- Er wordt een aanpak opgesteld gericht op met lood verontreinigde locaties waar kinderen spelen.
- Integraal beleid van de ondergrond, Beleid gericht op het gebruik van de ondergrond voor groen, voor energievoorzieningen als warmte-koude-opslag en geothermie en ter voorkoming van wateroverlast.
- Verdere uitwerking van Gebiedsgerichte Aanpak van verontreinigde grond (en grondwater) in de haven.

Een adequaat extern veiligheidsniveau voor alle inwoners

- Inzetten op onder meer het concentreren van risicobedrijven, ook in relatie tot zeer kwetsbare objecten (ziekenhuizen, scholen).

Verduurzaming van gemeentelijke bedrijfsvoering en verduurzaming gemeentelijk vastgoed

- Doelstelling verduurzamen vastgoed wordt verder uitgewerkt onder het taakveld Overige objecten en gronden.
- Actief sturen/samenwerken met gemeentelijke inkoop op verduurzamen en circulair maken van inkoop.
- Inzetten op verduurzamen van gemeentelijk vastgoed.
- Inzetten op ontwikkeling en versterking circulaire economie via eigen bedrijfsvoering.
- Inzetten op het verduurzamen van de gemeentelijke bedrijfsvoering.

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget 1: De stijging van de CO2-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO2-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990.	Streefwaarde		niet	niet >31,9	<31,9 Mton	<31,9		
			>31,9	Mton		9		
			Mton			Mton		
	Realisatie	31,9	29,9	29,0 Mton	niet bekend			
		Mton	Mton		(zomer 2021)			
Collegetarget 2: Vanaf 2020 zijn er geen straten meer waar de Europese gezondheidsnorm voor NO2 wordt overschreden. Ook na 2020 blijven we werken aan het verder verbeteren van de luchtkwaliteit.								
	Jaargemiddelde*	Streefwaarde	16	12	8			
		Realisatie***	4	Eind nov	pm	pm		
				'20				
				bekend				
	Uurgemiddelde**	Streefwaarde	0	0	0			
		Realisatie	0	0	0	pm	pm	
* Betreft het aantal toetspunten > NO2 40 g/m3 (jaargemiddelde gebaseerd op NSL voorgaande jaar)								
** Betreft het aantal meetstations met >18 keer per jaar overschrijding NO2 200g/m3 (uurgemiddelde, gebaseerd op jaarverslag DCMR)								
*** Overeenkomstig de afspraken in het definitieboekje van de collegetargets zijn de gegevens m.b.t. realisatie 2019 in Q4 van 2020 beschikbaar								

Toelichting indicatoren

Collegetarget 1, Nulmeting 2017: 32,2Mton is in 2019 gecorrigeerd naar 31,9 Mton. CO2-cijfers over het laatste jaar betreffen altijd voorlopige cijfers; correctie achteraf vinden altijd plaats in het opvolgende jaar. De target blijft ongewijzigd alleen het meetniveau voor 2017 is verbeterd.

Collegetarget 2, De luchtkwaliteit wordt beïnvloed door de totale uitstoot van de verschillende bronnen (verkeer, scheepvaart en industrie) maar ook door de weersomstandigheden. Warm weer of mist kunnen leiden tot hogere concentraties, regen en wind tot lagere concentraties. In de afgelopen twee jaar is het aantal knelpunten teruggebracht van twaalf naar een.. Grootste knelpunt zit bij Doklaan (Maastunnel). Extra inzet, onder andere via verkeersmaatregelen, moet leiden tot het oplossen van het laatste knelpunt.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	2.008	7.077	5.132	3.767	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.705	6.025	5.132	3.767	0	0
Financieringsbaten	0	1.052	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	303	0	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	37.340	60.555	65.309	56.960	41.746	29.021
Apparaatslasten	2.101	5.101	5.235	5.235	5.235	5.235
Inhuur	0	10	9	9	9	9
Overige apparaatslasten	17	67	81	81	81	81
Personeel	2.084	5.024	5.145	5.145	5.145	5.145
Intern resultaat	6.738	6.550	7.457	7.389	7.389	4.535
Intern resultaat	6.738	6.550	7.457	7.389	7.389	4.535
Programmalasten	28.501	48.904	52.617	44.335	29.122	19.250
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	9.038	21.275	28.526	20.204	8.333	-1.530
Kapitaallasten	558	526	651	696	734	726
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	18.905	27.104	23.441	23.435	20.055	20.055
Saldo voor vpb en reserveringen	-35.332	-53.478	-60.177	-53.193	-41.746	-29.021
Saldo voor reserveringen	-35.332	-53.478	-60.177	-53.193	-41.746	-29.021
Reserves	-2.665	12.309	25.994	20.920	8.952	0
Onttrekking reserves	6.361	24.347	27.994	20.920	8.952	0
Toevoeging reserves	45.484	12.038	2.000	0	0	0
Vrijval reserves	36.458	0	0	0	0	0
Saldo	-37.997	-41.169	-34.183	-32.273	-32.794	-29.021

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-41.255	-31.064	-29.086	-19.785	-19.785
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		86	-3.120	-3.186	-13.010	-9.236
Intensivering Duurzaamheid	Intensiveringen	0	0	0	-10.000	-5.000
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	14	0	0	0	0
Intensivering Milieutaken	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-660	-660	0	0
Milieu DCMR	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-2.003	-2.003	-2.000	-2.000
Bestemmingsreserve Bodem	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam	Reserves	0	0	0	0	0
Vrijval reserve in verband met andere middelen	Reserves	0	0	0	0	0
Taakmutaties Gemeentefonds	Taakmutaties	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	72	-457	-523	-1.010	-2.236
Begroting na wijzigingen		-41.169	-34.183	-32.273	-32.794	-29.021

Toelichting financiële bijstellingen

Intensivering Duurzaamheid

Ook na 2022 zal een intensieve inzet op Duurzaamheid nodig blijven gezien de doelstellingen van Rotterdam tot en met 2030. De huidige intensivering op Duurzaamheid wordt gecontinueerd tot juli 2024. Qua CO2 uitstoot en energietransitie is het van belang om Duurzaamheid structureel in de begroting te hebben.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente van de jaarschijven 2020, 2021, 2022, 2023 en 2024. Een volledig beeld van de kredieten is opgenomen in de paragraaf Investeringskredieten. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Intensivering Milieutaken

Het aantal complexe vraagstukken op het gebied van gezondheid en de leefomgevingskwaliteit neemt toe. Dit wordt o.a. veroorzaakt door landelijke milieudossiers zoals PAS (stikstof) en PFAS (diverse zorgwekkende stoffen), implementatie van de omgevingswet en verdichting van de stad. Hiervoor is in de Begroting 2021 € 660 aan middelen beschikbaar gesteld voor meer advies- en beleidscapaciteit op de uitvoering van wettelijke taken.

Milieu DCMR

Gegeven de ontwikkeling genoemd onder het kopje intensivering Milieutaken zal ook de inzet van de DCMR Milieudienst Rijnmond toenemen. Hiervoor is in de Begroting 2021 € 2,0 mln aan middelen beschikbaar gesteld.

Bestemmingsreserve Bodem

Het programma bodem bestaat uit 3 deelprogramma's: Gasfabrieken, Spoed en Gebiedsgerichte aanpak. Deze deelprogramma's worden gedekt vanuit deze bestemmingsreserve.

Bodem Gasfabrieken

De sanering van de gasfabrieken Keilehaven, Feijenoord en Kralingen wordt vanaf 2021 uitgevoerd. De begroting 2021 wordt hierop bijgesteld. De lasten en de dekking uit de bestemmingsreserve Bodem Gasfabrieken worden in de jaren 2021 t/m 2023 naar boven bijgesteld (€ 9,5 mln in 2021 - € 5,2 mln in 2023).

Bodem Spoed

Het deelprogramma Bodem Spoed loopt in 2020 af en er worden nieuwe afspraken met het Rijk gemaakt. De komende jaren wordt nadrukkelijk bekeken welke projecten in het kader van het programma kunnen worden uitgevoerd. Het doel is om de locaties die al langer op de lijst staan af te ronden. Naar verwachting leidt dit tot hogere lasten in 2021 t/m 2023. De begroting wordt hierop bijgesteld. De lasten en de dekking uit de bestemmingsreserve Bodem Spoed worden in de jaren 2021 t/m 2023 naar boven bijgesteld (€ 3,5 mln in 2021 - € 1,1 mln in 2023).

Daarnaast worden jaarlijks lasten voor de uitvoering van handhavingswerkzaamheden gefinancierd uit de bestemmingsreserve Bodem Spoed. De begroting wordt hierop bijgesteld. De lasten en de dekking uit de bestemmingsreserve Bodem Spoed in de jaren 2021 t/m 2023 met € 500 naar boven bijgesteld.

Bodem Gebiedsgerichte aanpak

Op 18 december 2018 heeft het college besloten tot het starten van de gebiedsgerichte aanpak van bodem en grondwater in de Botlek. In 2020 wordt besluitvorming voor de Europoort voorgelegd. De lasten zijn afhankelijk van het aantal bedrijven dat zich aanmeldt en wanneer zij dit doen. Naar verwachting bedragen de lasten voor de

jaren 2021 t/m 2023 € 500. De begroting 2021 wordt hierop bijgesteld. De lasten en de dekking uit de bestemmingsreserve Bodem Gebiedsgericht beheer worden in de jaren 2021 t/m 2023 met € 500 mln naar boven bijgesteld.

Bestemmingsreserve Energietransitie

Het uitvoeringsplan Energietransitie is geactualiseerd en in de begroting 2020 en verder opgenomen. Voor 2021-2022 zijn er in totaal 36 lopende en 15 nieuwe programma's en projecten, die gemeentebreed gedekt worden door het Energietransitiebudget. Meer gedetailleerde informatie over de Energietransitie en haar projecten is opgenomen in de paragraaf Energietransitie.

De bestemmingsreserve Energietransitie is in eerste instantie gevuld vanuit een lening uit het IFR vooruitlopend op de verkoop van Eneco. Middels deze wijziging wordt de onttrekking van de bestemmingsreserve IFR - Energietransitie overgeheveld naar de onttrekking bestemmingsreserve Energietransitie.

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam

De gemeente heeft het beheer en nazorg van het C2-depot per 1 januari 2019 overgedragen aan de Provincie Zuid Holland. Daarbij is inmiddels de eindafrekening opgemaakt van het nazorgfonds van de provincie. Als gevolg van deze eindafrekening vloeit een bedrag van € 1,1 mln terug naar de gemeente. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam.

Vrijval reserve in verband met andere middelen

De bestemmingsreserve Energietransitie is in eerste instantie gevuld vanuit een lening uit het IFR vooruitlopend op de verkoop van Eneco. Middels deze wijziging worden de vrijval van de bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam en de toevoeging aan de bestemmingsreserve Energietransitie teruggedraaid in verband met ontvangen gelden transactie verkoop aandelen Eneco voor het Energietransitiefonds.

Taakmutaties Gemeentefonds

In de Koersnota Schone Lucht zijn de maatregelen beschreven om de knelpunten luchtkwaliteit op te lossen in 2020 en voor de lange termijn te werken aan de verder verbetering van de luchtkwaliteit. De belangrijkste maatregel om het knelpunt op te lossen is de maatregel Experimenten Maastunnelcorridor. Er is een stappenplan ontwikkeld dat uiteindelijk moet leiden tot het vrijmaken van een rijstrook in de Maastunnelcorridor. Voor een verdere verbetering is er een subsidieregeling om de logistiek van de bouw te verschonen. De begroting 2021 wordt hierop bijgesteld. De lasten en de dekking uit de Taakmutaties Gemeentefonds Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit worden met € 1,1 mln naar boven bijgesteld.

Technische wijzigingen

Op taakveld Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving zijn er diverse technische wijzigingen geweest (van € 72 in 2020 tot -€ 2.236 in 2024). De grootste technische wijzigingen zijn:

- een budgetoverheveling van Resilience (€ 122 in 2020) naar taakveld Ruimtelijke ordening – Ontwikkeling.
- een actualisatie van het personele budget (-€ 286 in 2021 tot en met 2024).
- een actualisatie van de capaciteitsplanning (-€ 121 in 2021 tot en met -€ 670 in 2024).
- doorbelasting overhead van projecten (van -€ 86 in 2021 tot -€ 1.328 in 2024) vanuit het taakveld Overhead.
- diverse kleine technische wijzigingen in 2020 tot en met 2024. (van -€ 36 in 2020 tot -€ 238 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Aanpak Nul emissie mobiliteit](#)
- [Actieplan Geluid 2019-2023](#)
- [Beleidskader Groepsrisico](#)
- [Beleidsnota Huishoudelijk Afval 2013-2018](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- [Gemeentelijke visie duurzame biomassa](#)
- [Gemeentelijke visie waterstof](#)
- [Hoogbouwvisie 2011](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- [Koersnota Schone Lucht 2019-2022](#)
- [Leidraad werkwijze gebiedsaanpakken aardgasvrij](#)
- [Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021](#)
- [Multifunctioneel dakenprogramma](#)
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [Programma Rivieroevers](#)
- [Raadsakkoord Energietransitie](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam gaat voor circulair - Visie en aanpak 2017](#)
- [Rotterdam gaat voor groen](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Rotterdams Duurzaamheidskompas](#)
- [Rotterdamse Klimaataanpak](#)
- [Rotterdams Klimaatakkoord](#)
- [Resilient Rotterdam](#)
- [Rotterdam Staat van de Stad](#)
- [Rotterdamse Adaptatiestrategie](#)
- [Schone Energiestrategie](#)
- [Stadsvisie](#)
- [Stappenplan aardgasvrije wijken](#)

- [Startnota versnelling windenergie](#)
- [Startnota versnelling zonneenergie](#)
- [Stedelijke Agenda Haven](#)
- [Uitvoeringsplan energietransitie 2019-2020](#)
- [Uitvoeringsplan energietransitie 2020-2022](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- [WANNEER-kaart aardgasvrij](#)
- [WAT-kaart aardgasvrij](#)

Omschrijving taakveld en vervolg taakvelddoelstellingen

Vervolg taakvelddoelstellingen

- verminderen van geluidsoverlast
- een betere regie op het gebruik van de ondergrond een adequaat extern veiligheidsniveau voor alle inwoners
- verduurzaming van de gemeentelijke bedrijfsvoering en verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Omschrijving taakveld

Nederland moet in 2050 een land zijn zonder CO2 uitstoot en met een volledig circulaire economie. Daar moet nu mee begonnen worden. Ook Rotterdam heeft hierin een belangrijke opgave. Prioriteit ligt daarom bij de uitvoering en ondersteuning van activiteiten voor het realiseren van de energietransitie in gebouwde omgeving en mobiliteit, de omslag naar een circulaire economie, het verbeteren van de luchtkwaliteit, vergroting van de veerkracht van de stad, in combinatie met de vergroening, waterveiligheid en transformatie naar een nieuwe duurzame economie.

We zetten in op een fijne woon- en leefomgeving voor alle Rotterdammers: schoner, groener en gezonder. In het taakveld Milieubeheer wordt ingezet op maatregelen die de energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie, schone lucht, minder geluidsoverlast en schonere en veiliger bodems bevorderen en zo een bijdrage leveren aan een rijke en stabiele biosfeer en daarmee aan een aantrekkelijke leefomgeving. Dit vergt vooral focus op anders werken: die keuzes krijgen waarde als we ze omzetten in kansen door integraler en slimmer te werken. Dus zetten we de energietransitie in als vliegwiel voor duurzame bedrijvigheid, voor nieuwe werkgelegenheid en het aantrekkelijker maken van woningen en wijken.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap

Pagina 77

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap

Een aantrekkelijke en leefbare stad voor iedereen, nu en in de toekomst.

Meer gezonde Rotterdammers die bewegen, spelen, sporten, ontmoeten, ontspannen en recreëren.

Een investering in de doorontwikkeling van de klimaat adaptieve deltapstad.

Samenwerking met Rotterdammers en gedeeld eigenaarschap.

Voortgang 2020

Als gevolg van de maatregelen tegen verspreiding van het corona virus zijn mensen veel thuis. Bewoners zijn daardoor nadrukkelijker in hun woonomgeving aanwezig en maken tot 70% vaker een ommetje in de wijk of buurt. Dit leidt tot grotere druk op de openbare ruimte, parken en parkjes in de stad, zeker in relatie tot de 1,5 meter afstand tot elkaar. Bewoners waarderen en gebruiken het groen in hun woonomgeving beter en meer.

De maatregelen tegen verspreiding van het corona virus hebben grote impact op de openbare ruimte, het gebruik en de inrichting hiervan. Voor de hele stad en in het bijzonder de binnenstad en de parken wordt een programma opgesteld met maatregelen om de openbare ruimte aan te passen op de 1,5 meter maatregelen. Bij de aanpak van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met de benoemde doelen en wensen en ook met de Rotterdamse Stijl.

In 2019 is de raad geïnformeerd over het plan van aanpak Groenoffensief “Rotterdam gaat voor groen!” en de resultaten van het eerste jaar vergroening, Een groene sprint. Het jaarverslag (Rotterdam gaat voor groen 2019) is in maart 2020 aangeboden aan de raad en op 2 september is dit in de commissie BWB besproken. De inzet heeft in het eerste jaar al geleid tot bijna 9 ha extra groen in de stad. Die extra ha groen zijn gerealiseerd op daken, in openbaar gebied en dicht bij huis. Vooralsnog leiden de genomen maatregelen tegen corona niet tot vertraging in de aanpak.

De planvorming en/of start uitvoering van de 3 ecologische verbindingzones vordert. De uitvoering van één ecologische verbinding kan mee met een lopend traject, voor de andere twee ecologische verbindingen wordt een apart planproces opgestart in 2020. Daarnaast is een stadsbrede visie op de biodiversiteit in Rotterdam in voorbereiding genomen.

Het Uitvoeringsprogramma Rivieroevers Rotterdam 2019-2022 is in juni 2019 vastgesteld door het college en in november 2019 besproken in de commissie BWB. De uitvoering vindt vooralsnog conform programma plaats. Hiermee is ingezet op speerpunt 2 Rivieren, kust en regio. In de focuswijken Rotterdam-Zuid vindt een gecombineerde aanpak met vergroening en verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte plaats.

Op dit moment wordt er gewerkt aan de collegetarget om 3 ecologische verbindingen te realiseren: te weten Heemraadsingel en Steilrand, een verbinding van binnen in de stad naar buiten toe -en van de Schie naar Landgoed De Tempel in groter verband. En als derde het Zuiddiepje, een verbinding tussen Eiland van Brienenoord en Park De Twee Heuvels, een rondje Stadionpark. Daarnaast dragen alle zeven stadsprojecten bij aan de verbreding van stadsecologie en biodiversiteit: Hofbogen vormt een verbinding vanaf het Hofplein naar de A20 zone, en het getijdenpark Feijenoord is een vergroting van de riviernatuur vanaf het Eiland van Brienenoord. De nieuwe stadsparken in Rijn- en Maashaven vergroten de (onder)waternatuur en het rivierenlandschap.

Voor de Rotterdamse Mobiliteitsaanpak worden vanaf 2020 diverse experimenten uitgevoerd om o.a. meer ruimte te creëren voor fietsers en voetgangers, de oversteekbaarheid en om de luchtkwaliteit te verbeteren. Bij het ruimtelijk en landschappelijk inpassen van dit soort experimenten vindt intensieve afstemming plaats. Dit is een van de elementen om de gezonde groei van de stad te kunnen faciliteren.

Ontwikkelingen 2021-2024

De jaren 2021-2022 staan nog in het licht van uitvoering van de coalitiedoelstellingen met de opgave 20 hectare groen toe te voegen, 3 ecologische verbindingen te realiseren en het programma Rivieroevers met o.a. het toegankelijk maken van de oevers van de rivieren voor groen, langzaam verkeer en verblijf. Daarnaast wordt de visie Openbare Ruimte in 2020 opnieuw ter besluitvorming aangeboden. De komende jaren zal steeds meer nadruk komen te liggen op het realiseren van de vijf speerpunten uit de visie.

In de voorjaarsbrief 2020 is het voornemen opgenomen zeven majeure stadsprojecten te realiseren. Het gaat om zeven grote integrale projecten. De komende jaren zal hier veel inzet op gepleegd worden, met als doel om de stad niet alleen mooier, beter en groener te maken, maar ook meer ruimte voor cultuur en buiten spelen, een vliegwiel voor woningbouw en gebiedsontwikkeling en het stimuleren van de lokale economie. De investeringen zullen bovendien leiden tot werkgelegenheid die een bijdrage levert aan het herstel van Rotterdam na de Corona-crisis.

Voor Het Park wordt een renovatieplan met een nieuwe beheerconstructie voorbereid. Het Museumpark ondergaat een metamorfose in aansluiting op de ontwikkeling van het Depotgebouw met een nieuw Voorplein en de renovatie van museum Boijmans Van Beuningen.

Het grootschalig onderhoud in de tuinsteden zoals Alexander en Lombardije wordt integraal aangepakt. Hier speelt een meervoudige problematiek met o.a. verzakkingen in relatie tot Rotterdams WeerWoord en de diverse transitie. Deze grootschalige onderhoudsopgaven bieden gelegenheid om ook kansen voor verbetering van het landschap en groen op te pakken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het verbeteren van groeiomstandigheden van bomen bij ophoging en aansluiting van woningen op het op te hogen maaiveld.

Bij zowel de stadprojecten als uitvoering van de visie openbare ruimte wordt nadrukkelijk de samenwerking opgezocht met andere majeure ontwikkelingen en transitie, zoals de Groei van de Stad, energietransitie, klimaatadaptatie (Rotterdams WeerWoord) en circulair.

Wat willen we bereiken

We werken aan een robuuste groene, gezonde en duurzame leefomgeving voor alle Rotterdammers die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren en bijdraagt aan een aantrekkelijk werk- en leefklimaat.

Een meer uitgebreide, beter aaneengesloten groenstructuur in de stad die bijdraagt aan een meer robuuste én veerkrachtige openbare ruimte met betere biodiversiteit.

Een robuuste en veerkrachtige openbare ruimte die ontwikkelingen die op de stad afkomen kan opvangen: stedelijke verdichting, energietransitie, klimaatadaptatie, veranderende mobiliteit, netwerksamenleving, circulaire economie en die daarbij ook voldoende (openbare) ruimte biedt aan alle inwoners.

Wat gaan we daar voor doen

We werken aan een robuuste groene, gezonde en duurzame leefomgeving voor alle Rotterdammers die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren en bijdraagt aan een aantrekkelijk werk- en leefklimaat.

Deze collegeperiode staat in het teken van uitvoering van het plan van aanpak Rotterdam gaat voor groen! Met alle partners in de stad het Rotterdamse groenareaal groter, beter en aantrekkelijker maken. Dat doen we met bedrijven, instellingen, corporaties, ondernemers, natuurorganisaties, terreinbeheerders, groene initiatiefnemers en bewoners. Bij de begroting van 2019 heeft het college als collegegetarget de ambitie geformuleerd om deze periode 20 hectare groen toe te voegen. Inmiddels is bekend dat in 2019 in totaal 8,9 hectare [\[1\]](#) groen is gerealiseerd binnen de vier onderdelen:

1. Groene daken
2. Groene werklocaties
3. Groen in de openbare ruimte
4. Groen dicht bij huis

Het programma Rotterdam gaat voor Groen loopt tot en met 2022, maar daarna is de opgave voor het vergroenen van de stad niet afgerond. De conceptvisie Openbare Ruimte biedt een doorkijk voor de komende 10 jaar. De visie schetst het belang van verdere vergroening van de stad en goede verbindingen met de groene landschappen om de stad. Dit is noodzakelijk om een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat te blijven bieden en verder te ontwikkelen in relatie tot de binnenstedelijke verdichting, klimaat, energie en mobiliteit. Daarnaast moeten de noodzakelijke maatregelen tegen corona doorgevoerd worden. Extra inzet wordt gepleegd op:

- Het realiseren van drie slimme, ecologische verbindingen tussen groene plekken, parken en de stad uit via drie ecologische verbindingen: van het park Twee Heuvels naar het Eiland van Brienenoord, de Steilrand van Schie naar Rottemeren en via de Heemraadsingel naar het Vroesepark.
- Daarnaast wordt gewerkt aan een visie op de biodiversiteit in Rotterdam.
- Impuls in het stedelijke groene netwerk voor sport, recreatie en verblijf.
- Realiseren van een groene kwaliteitsimpuls, bijvoorbeeld groene wandelroutes in de buurt en wijk mogelijk maken.
- Voortzetten van de vergroening in de binnenstad.
- Blijven investeren in de buitenruimte van met name de focuswijken op Zuid, gekoppeld aan het brede maatregelenpakket van NPRZ.
- Inzetten op het versterken van het regionale landschap, de bereikbaarheid en de toegankelijkheid via deelname aan Recreatieschap Rottemeren en regionale Landschapstafels als Hof van Delfland en IJsselmonde. De provincie werkt ook aan groenblauwe verbindingen tussen stad-regio, waaronder de Nieuwe Maas, Rotte en de Schie als verbinding met omliggende groene landschappen.
- Het groenblauwe netwerk in buurten en wijken in en om de stad uitbreiden voor langzaam verkeer (voetganger en fiets), zowel functioneel (werk) als recreatief.
- Meer wateropvang en recreatie-natuur binnen en buiten de stad (o.a. samen met het programma Rotterdams WeerWoord).
- Kleine kwaliteitsingrepen toepassen bij herbestrating die bijdragen aan de functionaliteit, vergroening en duurzaamheid (functionele wijzigingen) en inzet op structureel integrale aanpak bij vervangings- en onderhoudswerkzaamheden in de openbare ruimte.
- Bijdragen aan het opstellen en realiseren van een integraal plan voor de klimaataanpak (grond)water voor wateroverlast, waterveiligheid en hittestress (Rotterdams Weerwoord). De uitwerking in een uitvoeringsstrategie heeft brede consequenties voor de inrichting van de openbare ruimte. Denk aan inrichtingsprincipes (bijvoorbeeld groene infiltratie greppels of rioolscheiding) en materiaalgebruik (bijvoorbeeld waterdoorlatende bestrating).

[1] De vierkante meters op groene daken tellen we via jaarlijkse luchtfoto's in het voorjaar. Het extra groen in de openbare ruimte, op werklocaties en dichtbij huis houden we bij per inrichtingsplan dat wordt gemaakt en uitgevoerd sinds september 2018. De inventarisatie van de inrichtingsplannen bevindt zich in de afrondende fase. Mogelijk kan het netto hectares groen hierdoor wijzigen.

Een vergroening van de buitenruimte die bijdraagt aan de gezondheid en levensplezier van alle Rotterdammers en die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren.

- Waar mogelijk en voor Rotterdammers van alle leeftijden in de openbare ruimte voorzieningen realiseren die leiden tot spelen, bewegen, sporten en ontmoeten (o.a. toegankelijk maken en vergroenen schoolpleinen).
- Waar mogelijk in lokale woonstraten en stadsstraten zorgen voor vergroening (meer en grotere bomen en meer groen), verbeteren van verbindingen en balans in gebruik, onder andere door mee te liften met onderhoudsprojecten en functionele wijzigingen. Het doel is 20 (clusters van) straten aan te pakken in de periode tot en met 2022.
- Programma Rivieroevers Rotterdam door ontwikkelen:
 - Uitvoeringsprogramma Rivieroevers Rotterdam 2019-2022 uitvoeren en daarmee bijdragen aan het toekomstperspectief de Binnenstedelijke Rotte (vastgesteld 2019) en het toekomstperspectief voor de binnenstedelijke Nieuwe Maas
 - Onderzoeken hoe en met welke mogelijkheden we de rivieroevers levendiger, aantrekkelijker en groener maken, de beleving van de rivier versterken en meer op en langs de oevers van de Maas kunnen recreëren, zoals vastgesteld in het Toekomstperspectief binnenstedelijke Nieuwe Maas. Bijvoorbeeld met nieuwe stadsparken voor alle Rotterdammers, zoals langs, de Rijnhaven, Maashaven en in en aan de rivier bij Feijenoord City. Ook zullen er kleinere groene plekken gerealiseerd worden zoals het getijdenpark Eiland van Brienenoord en de getijdenoever Keilehaven.
 - De Rotte ontwikkelen tot een aantrekkelijke groene openbare ruimte met meer recreatie- en verblijfsmogelijkheden. Een aantal groene plekken en aantrekkelijke routes langs de Rotte zijn reeds gerealiseerd zoals de trappen bij het Grotekerkplein, herinrichting Linker Rottekade en de waterinlaat Leuvekolk. Het komende jaar zal de uitvoering starten van de herinrichting van de Crooswijksebocht, en Leuvekolk inclusief aanleg van de vispassage.
- Vergroenen van circa tien stenige pleinen in de periode tot en met 2022.
- Het verbeteren van oversteekbaarheid van stadsstraten (en boulevards) en het meer ruimte maken voor voet- en fietspaden en vergroening (zoals Schiedamsedijk, Leuvehavenzijde, Pleinweg, Zuiderparkweg). Het creëren van essentiële wandel- en fietsroutes voor de stad die scholen, tal van groen en diverse voorzieningen verbinden. Hierbij samen optrekken met de Rotterdamse Mobiliteitsaanpak en de experimenten die in dit kader worden opgestart.
- Actualisatie van de Rotterdamse Stijl met inzet op meer gebruik van groen en circulair materiaal (inclusief een innovatiebudget voor nieuw en circulair materiaal).
- Opstellen van een onderzoeksagenda voor het gebruik van de openbare ruimte.

Een robuuste en veerkrachtige openbare ruimte die ontwikkelingen die op de stad afkomen kan opvangen: energietransitie, klimaatadaptatie, veranderende mobiliteit, netwerksamenleving, circulaire economie.

We zetten structureel in op integrale aanpak en meeliftkansen bij activiteiten op het gebied van energietransitie, klimaat adaptatie, mobiliteit, circulaire economie en gezondheid.

De testversie omgevingsvisie gebruiken we om het werken met een integrale visie op de stad te borgen en de kwaliteit van de ontwikkelingen te vergroten.

Effectindicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Collegetarget 11: 20 ha groen erbij in 2022 t.o.v. 2018	Streefwaarde			+ 5 ha	+ 10 ha	+ 15 ha	+ 20 ha
	Realisatie			+ 8,9 ha			
% Tevredenheid van bezoekers stadsparken (rapportcijfer)	Streefwaarde		>7,4	>7,4	>7,4	>7,4	>7,4
	Realisatie	7,4	7,1	7,3			
% Tevredenheid bewoners over groen in de wijken /buurten	Streefwaarde		>6,9	> 6,9	>6,9	>6,9	>6,9
	Realisatie	6,9	6,2	6,4			
Prestatie-indicatoren		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Realisatie ecologische verbindingen	Streefwaarde			3 ecologische verbindingen realiseren in de stad			
	Realisatie			Verbindingen gestart*			

Toelichting indicatoren

*De ecologische verbinding 'Rondje Eiland van Brienenoord - Park de Twee Heuvels' is in uitvoering.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	1.821	1.792	1.610	173	23	23
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.706	1.792	1.610	173	23	23
Overige opbrengsten derden	115	0	0	0	0	0

Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	9.783	13.962	13.051	12.591	6.643	6.641
Intern resultaat	2.896	3.099	1.818	1.818	1.818	1.818
Intern resultaat	2.896	3.099	1.818	1.818	1.818	1.818
Programmalasten	6.887	10.863	11.232	10.773	4.825	4.823
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.040	6.025	6.514	5.985	40	40
Kapitaallasten	0	0	0	70	67	65
Overige programmalasten	1	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	4.846	4.838	4.718	4.718	4.718	4.718
Saldo voor vpb en reserveringen	-7.961	-12.170	-11.441	-12.419	-6.621	-6.618
Saldo voor reserveringen	-7.961	-12.170	-11.441	-12.419	-6.621	-6.618
Reserves	2.397	6.001	4.872	5.729	202	199
Onttrekking reserves	2.397	6.291	5.584	6.316	202	199
Toevoeging reserves	0	890	712	587	0	0
Vrijval reserves	0	600	0	0	0	0
Saldo	-5.565	-6.170	-6.569	-6.690	-6.419	-6.419

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-6.880	-5.938	-5.913	-6.202	-6.202
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		710	-631	-776	-217	-217
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	600	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	110	-631	-776	-217	-217
Begroting na wijzigingen		-6.170	-6.569	-6.690	-6.419	-6.419

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente van de jaarschijven 2020, 2021, 2022, 2023 en 2024. Een volledig beeld van de kredieten is opgenomen in de paragraaf Investeringskredieten. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling - Koppelen lokale groene plekken en initiatieven (Ecologische verbindingen)

De uitvoering van het plan Koppelen lokale groene plekken start in 2020 en heeft een doorloop naar 2021 en 2022. De begroting wordt hierop bijgesteld. De lasten en dekking uit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling - Koppelen lokale groene plekken en initiatieven worden met € 500 overgeheveld van 2020 naar 2021.

Daarnaast wordt er vanuit het programma Ecologische verbindingen geld beschikbaar gesteld aan het taakveld Wonen en bouwen voor de ecologische verbinding "Rondje Brienenoord - Park de 2 Heuvels". Dit betreft de projecten Zuiddiepje en de Kreek. De begroting wordt hierop bijgesteld. De lasten (€ 677 in 2020 en € 874 in 2021) en de dekking uit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling - Koppelen lokale groene plekken zijn begroot op het taakveld Openbaar Groen en (openlucht) recreatie-Landschap en worden in de begroting overgeheveld naar het taakveld Wonen en bouwen.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling - Programma Extra Vergroening (Rotterdam gaat voor groen)

Vanuit het programma Groenoffensief (Rotterdam gaat voor groen) wordt er geld beschikbaar gesteld voor allerlei projecten binnen de gemeente Rotterdam waar groen wordt toegevoegd. Vanuit dit programma wordt € 38 bijgedragen aan het taakveld Wonen en bouwen voor het project Pleinweg Pernis. De begroting wordt hierop bijgesteld. De lasten € 38 en de dekking uit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling - Programma Extra Vergroening zijn begroot op het taakveld Openbaar Groen en (openlucht) recreatie-Landschap en worden in de begroting overgeheveld naar het taakveld Wonen en bouwen.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling - Vergroening bestaande parkeerplaatsen

In de 1e Herziening is € 890 materieel budget overgeheveld van het programma Verkeer en Vervoer naar het programma Stedelijke Inrichting voor vergroening van de buitenruimte. In de begroting 2021 wordt aanvullend hierop € 712 in 2021 en € 587 in 2022 overgeheveld. In de begroting worden deze budgetten toegevoegd aan de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling - Vergroening bestaande parkeerplaatsen en vervolgens uit deze reserve onttrokken.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling - Overtuin Landgoed De Tempel

Vanuit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling - Overtuin Landgoed De Tempel wordt € 100 bijgedragen aan het project Aanlegsteiger de Schie (programma Rivieroevers Rotterdam). De begroting wordt hierop bijgesteld door de lasten en de dekking uit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling met € 100 naar boven bij te stellen.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling - Vrijval

Voor het programma Groenoffensief (Rotterdam gaat voor groen) is incidenteel € 12,5 mln beschikbaar gesteld voor de jaren 2019 tot en met 2022. Op basis van de huidige prognose kan een bezuiniging op het programma worden gerealiseerd van éénmalig € 300. Voor het programma Ecologische verbindingen is incidenteel € 3,5 mln beschikbaar gesteld voor de jaren 2020 tot en met 2022. Op basis van de huidige prognose kan een bezuiniging op het project Steilrand worden gerealiseerd van éénmalig € 300.

De bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling kan hiermee met € 600 vrij vallen. De begroting wordt hierop bijgesteld.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

De gemeente Rotterdam draagt bij aan de realisatie van de Herinrichting van het Lage Bergse Bos tot een aantrekkelijk park (€ 4,0 mln). De investering wordt gerealiseerd door de Gemeenschappelijke Regeling Rottemeren. Deze bijdrage is opgenomen in het investeringsvoorstel 2020 en leidt vanaf 2022 tot afschrijvingslasten die worden gedekt uit de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (€ 200). De begroting wordt hierop bijgesteld door de lasten en de dekking uit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling met € 200 naar boven bij te stellen.

Technische wijzigingen

Op het taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap zijn diverse technische wijzigingen geweest (€ 110 in 2020 tot -€ 217 in 2024). De grootste wijzigingen zijn:

- Programma Groenoffensief (Rotterdam gaat voor groen), waarbij materieel budget is overgeheveld vanuit het programma Verkeer en Vervoer (-€ 712 in 2021 en -€ 587 in 2022).
- een budgetoverheveling voor het programma Rivieroevers Rotterdam vanuit het taakveld Wonen en bouwen (-€ 77 in 2021 oplopend naar -€ 348 in 2024)
- een actualisatie capaciteitsplanning (-€ 48 in 2021 aflopend naar € 329 in 2024)
- een doorbelasting van projecten (€ 158 in 2020 aflopend naar -€ 105 in 2024)
- een indexering (-€ 74 in 2021 oplopend naar -€ 92 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Archeologische waarden- en beleidskaart Rotterdam](#)

- [Architectuurnota Rotterdam Architectuurstad 2019](#)
- [Atlas Stedelijke Havens - De havens in kaart](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsaanpak 2019](#)
- [Beleidsregeling Parkeernormen auto en fiets gemeente Rotterdam 2018](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- [De Rivier als getijdenpark - groeidocument 2018](#)
- [Programma Rivieroevers met:](#)
 - [Rivieroevers Rotterdam Uitvoeringsprogramma 2019-2022](#)
 - [Toekomstperspectief binnenstedelijke Nieuwe Maas](#)
 - [Toekomstperspectief binnenstedelijke Rotte](#)
- [Focus Document City Lounge/ Binnenstadsplan 2014-2018](#)
- [Urgentiedocumtent Rotterdams WeerWoord](#)
- [Gebiedskoersen detailhandel 2017-2020](#)
- [Gebiedsvisie Hoboken 2030](#)
- [Gebiedsvisie Hoek van Holland 2011-2020](#)
- [Gebiedsvisie Nieuw Kralingen](#)
- [Gebiedsvisie Rotterdam Central District](#)
- [Gebiedsvisie Stadionpark](#)
- [Binnenstad als City Lounge - Binnenstadplan 2008-2020](#)
- [Handboek Rotterdamse Stijl](#)
- [Havenvisie 2030](#)
- [Havenvisie 2030: Voortgangsrapportage 2017 Havenvisie 2030](#)
- [Hoogbouwvisie 2019](#)
- [Horecagebiedsplan 2017-2019](#)
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019 Rotterdam](#)
- [Kader oplaadinfrastructuur auto's](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- [Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021](#)
- [Milieuzone kaart](#)
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [NPRZ Uitvoeringsplannen](#)
- [OV-visie Rotterdam 2018-2040](#)
- [Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad](#)
- [Programma Rivieroevers](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018: Stedelijk Verkeersplan Rotterdam 2016 - 2030+](#)
- [Rotterdamse Stijl](#)
- [Rotterdamse Welstandsnota](#)
- [Stadsvisie](#)
- [Havenvisie](#)
- [Structuurvisie Hart van Zuid](#)

- [Verbonden stad - visie openbare ruimte binnenstad Rotterdam - Ruimtelijke ontwikkelingsstrategie 2030](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- [Verkeer- en vervoersplan Rotterdam 2003-2020](#)
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2015](#)
- [Visie en strategie Rotterdam Makers District](#)
- [Recreatiekader Rottemeren "Ruimte voor een groenblauwe toekomst. Kader en koers voorrecreatief landschapspark Rottemeren" 2019](#)

Omschrijving taakveld

Ons doel is het realiseren van mooi, divers en uitnodigend openbaar groen en stedelijk water. Het groen en water in Rotterdam heeft daarbij landschappelijke en ecologische waarde, is goed verspreid, divers en biedt ruimte aan toegankelijke recreatie, houdt de mensen en de stad gezond, leefbaar en aantrekkelijk. Juist in de verdichtende omgeving wordt gezorgd voor een eveneens groeiende aanwezigheid van openbaar groen en stedelijk water. Onze kenmerkende rivieren, parken, singels, plantsoenen, groen en recreatiegebieden hebben iedere Rotterdammer iets te bieden. Samen met bewoners en partners pakken we kansen die bijdragen aan een circulaire economie en uitdagingen rondom klimaatverandering en gezonde groei in relatie tot de stedelijke verdichtingsopgave.

Tot dit Rotterdamse taakveld behoren:

- Aanleg van openbaar groen inclusief het plaatsen van kunstwerken in de openbare ruimte
- Aanleg van openbaar water: vijvers en kleine watergangen
- Aanleg van speelvoorzieningen

Al deze opgaven vragen om creatieve en innovatieve oplossingen en andere samenwerkingsvormen met (deels nieuwe) partners. Alleen door samen op te trekken met oog voor de brede doelstellingen van de stad en het effect van onze aanpak op de Rotterdammer zorgen we voor maximaal resultaat, ook op de lange termijn. Daarbij maken we gebruik van de vijf perspectieven uit de concept Omgevingsvisie:

1. Circulaire stad
2. Compacte stad
3. Productieve stad
4. Inclusieve stad
5. Gezonde stad

Deze perspectieven sluiten goed aan bij onze ambities.

Met de bovengenoemde doelen beogen we de volgende effecten in de stad te bereiken:

- Tevredenheid van bewoners vergroten over de openbare ruimte, waaronder het groen, water en speelvoorzieningen
- Groei van gebruikers en bezoekersaantallen van stadsparken en wijkvoorzieningen faciliteren van de bevordering van een duurzame en gezonde leefstijl

- Weerbaarheid van de stad versterken waar het gaat om klimaatverandering

Ruimtelijke ordening - Ontwikkeling

Pagina 78

Ruimtelijke ordening - Ontwikkeling

Ontwikkelen van een integrale omgevingsvisie en strategie voor de ontwikkeling en groei van de stad.

Zorgen voor de implementatie van de Omgevingswet.

Zorgen voor actuele, flexibele en toekomstgerichte juridische kaders voor de ontwikkeling van de stad.

Voortgang 2020

De gemeente ligt op schema om de Omgevingswet goed te implementeren. 20 mei jl. is de datum inwerkingtreding met een jaar verschoven naar 1 januari 2022. Deze datum geeft voldoende ruimte om het wetgevingsproces af te ronden, om het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) op te leveren, de regelgeving goed te implementeren en er mee te oefenen.

Naar aanleiding van het uitstel is nooit gas teruggenomen als het gaat om het ontwikkelen van de instrumenten. Tevens wordt reeds nagedacht over de borging van de processen in de organisatie na 1-1-2022. De organisatie moet dan gesteld staan met en om binnen de kaders van de Omgevingswet te werken evenals de samenwerking met partners van de gemeente zoals de DCMR. Voorts ligt er dan een organisatievoorstel om het Werkend Stelsel te borgen in het concern (visie, plan, programma's, beleidsatlas) zodat aanpassingen in beleid en regelgeving kunnen worden gepast of inpasbaar zijn.

De reden dat het college heeft gelobbyd voor uitstel van de datum invoering was om de oorspronkelijke implementatietijd te kunnen behouden die is vastgesteld in het bestuursakkoord.

Ontwikkelingen 2021-2024

In 2022 wordt de Omgevingswet van kracht. Deze wet heeft grote gevolgen voor het ruimtelijk beleid. De twee belangrijkste instrumenten voor gemeenten van deze nieuwe wet zijn de *Omgevingsvisie* en het *Omgevingsplan* (deze zal de bestemmingsplannen vervangen). De implementatie van de Omgevingswet is een concernbrede opgave, gericht op de vier maatschappelijke verbeterdoelen van de wet (hieronder omschreven onder Implementatie Omgevingswet). Een belangrijke opgave die hier onder valt is het voorsorteren op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

Een goede implementatie van de Omgevingswet

De implementatie van de Omgevingswet heeft vijf belangrijke maatschappelijke verbeterdoelen:

1. Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht
2. Het maken van en het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van een afwegingskader ruimtegebruik voor de gemeente in relatie tot het frequenter optreden van meervoudige claims op dezelfde ruimte
3. Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving (integraliteit)
4. Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving
5. Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving (mede om participatie en betrokkenheid van burgers en bedrijven te vergroten)

De maatschappelijke verbeterdoelen van de Omgevingswet zijn doelen die de gemeente al grotendeels nastreeft. De wet geeft een extra prikkel en is een middel om vele initiatieven die al lopen een extra impuls te geven. Hoe eerder wordt gestart met de invoering van de Omgevingswet, hoe beter. Een verandering als deze, waarbij zoveel interne en externe partijen betrokken zijn, kost tijd en vraagt om veel afstemming. Daarnaast geven een vroege start een proactieve houding de mogelijkheid om oplossingen te vinden die aansluiten bij onze eigen wensen en behoeften en de Rotterdamse manier van werken.

Een goede doorwerking van de Omgevingsvisie

Het opstellen van de omgevingsvisie is in een vergevorderd stadium. De opbouw en inhoudelijke invulling van de visie worden begin 2021 opgeleverd in een concept omgevingsvisie. Dit document zal in het eerste halfjaar van 2021 in politieke besluitvorming terecht komen. De ambitie is het vaststellen voor het zomerreces van 2021.

De Omgevingsvisie wordt gecombineerd met een uitvoeringsstrategie en daaraan gekoppelde programma's waarin wordt aangegeven op welke manier we doelstellingen uit de Omgevingsvisie de komende jaren gaan realiseren.

Eind 2021 is bereikt:

1. Inzicht in de doorwerking van de omgevingsvisie in omgevingsprogramma's en het omgevingsplan;
2. De kaderstellende werking richting nieuwe of te vernieuwen al dan niet sectorale of gebiedsspecifieke beleidsvoornemens is bepaald.

Omgevingsplan Rotterdam

De actualiseringsplicht voor bestemmingsplannen is vervallen, maar we houden de verplichting om de gehele stad te voorzien van actuele, flexibele en vooral toekomstgerichte kaders. Tot 2022 is het nog steeds noodzakelijk om

bestemmingsplannen op te stellen, waarbij de komende jaren de balans verschuift van het actualiseren van bestemmingsplannen naar het maken van een Omgevingsplan in het kader van de Omgevingswet. Uiterlijk in 2029 wordt er een Omgevingsplan Rotterdam (nieuwe stijl en met een nieuwe standaard) opgeleverd.

Aan het einde van 2021 is bereikt:

- Actuele, flexibele en toekomstgerichte kaders (als input voor het omgevingsplan 1.0)
- Een traject en planning richting oplevering omgevingsplan 2.0 (2029)

Wat gaan we daar voor doen

Implementatie van de Omgevingswet

Naast het opstellen van een omgevingsvisie zijn de belangrijkste beoogde resultaten vóór 1 januari 2022 de volgende:

- We hebben vervolg stappen gezet om te komen tot een andere manier van kijken, werken en samenwerken.
- We zijn met onze eigen informatiesystemen aangesloten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet.
- We kunnen de juiste informatie verstrekken aan bewoners en bedrijven.
- We beschikken over een actueel actieplan geluid (in kader Europese regelgeving).
- We hebben de basis op orde gebracht met de huidige bestemmingsplannen die opgaan in het nieuwe omgevingsplan.
- We hebben kennis van de inhoud en het proces om vanaf 1 januari 2021 een omgevingsplan nieuwe stijl op te stellen en te publiceren in het Digitaal Stelsel Omgevingswet..
- We halen de nieuwe, vaak kortere, termijnen voor vergunningsaanvragen.
- We hebben het legesmodel aangepast op de situatie na 1 januari 2022.
- We hebben de huidige formulieren en vragenbomen voor gebruikers waar nodig aangepast en overgezet naar het nieuwe Digitaal Stelsel Omgevingswet.
- We hebben een transitieplan hoe we vanaf 1 januari 2022 tot 2029 omgaan met de impact van het oude en nieuwe juridische systeem voor het proces initiatief verkennen en vergunningverlening.
- We zijn voorbereid op het ingeschatte aantal bezwaar- en beroepszaken.
- Archivering, privacy en informatiebeveiliging zijn Omgevingswetproof.

Omgevingsplan

Per 1 januari 2022 zijn alle gemeenten verplicht om te beschikken over een omgevingsplan. Voor Rotterdam gaan we uit van een eerste versie omgevingsplan (1.0), inclusief een aanpak voor de periode 2022-2029. Uiterlijk in 2029 wordt er een Omgevingsplan Rotterdam (nieuwe stijl en met een nieuwe standaard) opgeleverd.

Om te komen tot dit omgevingsplan wordt de komende jaren al in diverse gebieden geëxperimenteerd met pilot omgevingsplannen. De ervaringen worden verwerkt in het definitieve omgevingsplan voor heel Rotterdam.

Tot 2022 blijven de huidige bestemmingsplannen gehandhaafd. De formele actualisatieplicht is komen te vervallen, maar de gemeente is wel verplicht om in alle gebieden te voorzien in actuele juridische kaders, die ook op de juiste manier digitaal raadpleegbaar zijn. Tot 2022 wordt dus nog een aantal nieuwe bestemmingsplannen gemaakt, waarbij de focus leggen op de gebieden met grote ontwikkelingen (toekomstige woningbouwlocaties en NPRZ) en daar waar nog geen kaders zijn.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	2.781	4.500	768	768	768	768
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.663	4.500	768	768	768	768
Overige opbrengsten derden	118	0	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	9.395	12.507	8.474	7.998	7.525	7.611
Apparaatslasten	16.046	18.846	19.569	19.498	19.529	19.328
Inhuur	2.797	3.103	3.397	3.327	3.377	3.177
Overige apparaatslasten	411	286	343	343	343	343
Personeel	12.839	15.458	15.828	15.828	15.808	15.808
Intern resultaat	-11.207	-13.512	-14.541	-14.473	-14.473	-14.187
Intern resultaat	-11.207	-13.512	-14.541	-14.473	-14.473	-14.187
Programmalasten	4.556	7.172	3.446	2.973	2.469	2.469
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	4.556	7.172	3.446	2.973	2.469	2.469
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-6.614	-8.007	-7.706	-7.230	-6.757	-6.843
Saldo voor reserveringen	-6.614	-8.007	-7.706	-7.230	-6.757	-6.843
Reserves	102	20	20	20	0	0
Onttrekking reserves	102	20	20	20	0	0
Saldo	-6.512	-7.987	-7.687	-7.211	-6.757	-6.843

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-7.186	-6.923	-6.725	-9.108	-9.108
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-801	-764	-486	2.351	2.266
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	56	0	0	0	0
Intensivering Milieutaken	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	176	176	0	0
Bestemmingsreserve Bodem	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	Reserves	0	20	20	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	0	0	0	0	0
Taakmutaties Gemeentefonds	Taakmutaties	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-857	-960	-682	2.351	2.266
Begroting na wijzigingen		-7.987	-7.687	-7.211	-6.757	-6.843

Toelichting financiële bijstellingen

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Intensivering Milieutaken

Het aantal complexe vraagstukken op het gebied van gezondheid en de leefomgevingskwaliteit neemt toe. Dit wordt o.a. veroorzaakt door landelijke milieudossiers zoals PAS (stikstof) en PFAS (diverse zorgwekkende stoffen), implementatie van de omgevingswet en verdichting van de stad. Hiervoor is in de Begroting 2021 € 660 aan middelen beschikbaar gesteld voor meer advies- en beleids capaciteit op de uitvoering van wettelijke taken. Binnen het programma Stedelijke inrichting en ontwikkeling is de begroting hierop bijgesteld (taakvelden Ruimtelijke ordening en ontwikkeling, Wonen en bouwen, Milieubeheer-Duurzaam, bodem, geluid en handhaving). Voor het taakveld Ruimtelijke ordening en Ontwikkeling is voor capaciteit op de uitvoering van wettelijke taken € 515 beschikbaar gesteld.

Bestemmingsreserve Bodem

Op dit taakveld zijn in 2024 inhuurlasten begroot met dekking uit de bestemmingsreserve Bodem, terwijl de middelen niet beschikbaar zijn. De begroting wordt hierop bijgesteld. Het inhuurlastenbudget en de dekking uit de bestemmingsreserve Bodem worden met € 421 verlaagd. Vanuit het Rijk worden nieuwe middelen ontvangen die in de 1e Herziening 2021 worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Bodem.

Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie

De onttrekking vanuit de bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie begroot op het taakveld Wonen en bouwen dient als dekking voor personele lasten in 2021 en 2022 (€ 20). In de begroting wordt deze onttrekking overgeheveld naar het taakveld Ruimtelijke ordening - Ontwikkeling, waar de personele lasten zijn begroot. Het effect op het saldo binnen het programma Stedelijke inrichting en ontwikkeling is budgetneutraal.

Bestemmingsreserve Energietransitie

Het uitvoeringsplan Energietransitie is geactualiseerd en in de begroting 2020 en verder opgenomen. Voor 2021-2022 zijn er in totaal 36 lopende en 15 nieuwe programma's en projecten, die gemeentebreed gedekt worden door het Energietransitiebudget. Meer gedetailleerde informatie over de Energietransitie en haar projecten is opgenomen in de paragraaf Energietransitie.

Taakmutaties Gemeentefonds

In de Koersnota Schone Lucht zijn de maatregelen beschreven om de knelpunten luchtkwaliteit op te lossen in 2020 en voor de lange termijn te werken aan de verder verbetering van de luchtkwaliteit. De belangrijkste maatregel om het knelpunt op te lossen is de maatregel Experimenten Maastunnelcorridor. Er is een stappenplan ontwikkeld dat uiteindelijk moet leiden tot het vrijmaken van een rijstrook in de Maastunnelcorridor. Voor een verdere verbetering is er een subsidieregeling om de logistiek van de bouw te verschonen. De begroting 2021 wordt hierop bijgesteld. De lasten en de dekking uit de Taakmutaties Gemeentefonds Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit worden met € 1,1 mln naar boven bijgesteld.

Technische wijzigingen

Op taakveld Ruimtelijke ordening - Ontwikkeling zijn er diverse technische wijzigingen geweest (van -€ 857 in 2020 tot € 2,3 mln in 2024). De grootste wijzigingen zijn:

- een actualisatie capaciteitsplanning (-€ 576 in 2020 oplopend naar € 2.342 in 2024).
- een budgetoverheveling van en naar diverse taakvelden binnen het programma Stedelijke inrichting en ontwikkeling (-€ 122 in 2020, € 423 in 2022 tot en met 2024).
- een doorbelasting overhead van projecten vanuit het taakveld Overhead (-€ 99 in 2020 oplopend naar -€ 666 in 2024).

- een indexering (€ 171 in 2021 aflopend naar € 167 in 2024).
- diverse kleine technische wijzigingen (-€ 60 in 2020).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Archeologische waarden- en beleidskaart Rotterdam](#)

[Architectuurnota: Architectuur en Rotterdam 2019](#)

[Binnenstad als City Lounge - Binnenstadplan 2008-2020](#)

[Bouwverordening 2010](#)

[De Rivier als getijdenpark - groeidocument 2018](#)

[Gebiedskoersen detailhandel 2017-2020](#)

[Gebiedsvisie Hoboken 2030](#)

[Gebiedsvisie Hoek van Holland 2011-2020](#)

[Gebiedsvisie Nieuw Kralingen](#)

[Gebiedsvisie Rotterdam Central District](#)

[Gebiedsvisie Stadionpark](#)

[Handboek Rotterdamse Stijl](#)

[Havenvisie 2030](#)

[Havenvisie 2030: Voortgangsrapportage 2017 Havenvisie 2030](#)

[Hoogbouwvisie 2011](#)

[Kader oplaadinfrastructuur auto's](#)

[Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)

[Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021](#)

[Milieuzone kaart](#)

[Natuurkaart Rotterdam](#)

[Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)

[NPRZ Uitvoeringsplannen](#)

[OV-visie Rotterdam 2018-2040](#)

Omschrijving taakveld

Doel is het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in Rotterdam, zodat het voor alle Rotterdammers, bezoekers, ondernemingen en ondernemers fijn wonen, leven, verplaatsen, ontmoeten, werken en recreëren is vandaag, morgen en overmorgen. Goede en effectieve kaders voor de fysieke leefomgeving dragen bij aan een goede ontwikkeling van Rotterdam met het oog op de groei van de stad, rekening houdend met gewenste transitie in de stad.

De stad zal de komende jaren verder groeien en te maken krijgen met grote transitie. Richting het einde van de collegeperiode zal het aantal inwoners snel gaan toenemen, we zullen vele woningen en daarbij behorende infrastructuur moeten bouwen. Tegelijk zullen we ons hele energiesysteem op de schop moeten nemen, materiaalstromen in de stad circulair gaan maken, de stad verder uitrusten voor de veranderingen in de digitale wereld, de stad toerusten voor wateroverlast en hittestress en de mobiliteitsstromen naar OV en fiets moeten kanaliseren. Deze groei en verandering van de stad betekent een grote ruimtelijke opgave, waarbij de bouw van nieuwe woningen gepaard zal moeten gaan met de bouw van (maatschappelijke) voorzieningen, kwalitatief hoogwaardig groen, genoeg plek voor energieopwekking, -opslag en -transport, een goede bereikbaarheid en voldoende werkgelegenheid. We anticiperen daarbij op ontwikkelingen op het gebied van klimaat, bevolkingssamenstelling en economische vernieuwing. Dit vraagt een ruimtelijke visie en ruimtelijke kaders, waarmee de gemeente richting geeft aan de ontwikkeling van een duurzame stad waarin het prettig wonen, werken en verblijven is. Deze visie krijgt de vorm van een omgevingsvisie, conform de eisen van de nieuwe Omgevingswet. Daarbij worden alle aspecten die de fysieke leefomgeving beïnvloeden in samenhang gezien.

De Omgevingswet bundelt de wetgeving en regels voor de fysieke leefomgeving. Vanaf 1 januari 2022 is er één integrale wet voor zaken als bodem, geluid, lucht, milieu, water, ruimtelijke ordening, monumentenzorg, natuur en gezondheid. Tot 2029 hebben we de tijd om helemaal in de geest van de wet te gaan werken. Die tijd is ook nodig, het is de grootste wetswijziging sinds de invoering van de Grondwet in 1848. De invoering van de wet gaat met veel veranderingen gepaard, maar de belangrijkste liggen op de volgende terreinen:

Andere manier van werken

De Omgevingswet vraagt vooral een andere manier van denken, werken en handelen. Van de stad maar ook van onze gemeentelijke organisatie. Integraal samenwerken binnen deze organisatie, collegaoverheden, partners in de stad en bewoners. En daarnaast denken, redeneren en handelen vanuit het principe 'ja-mits' en procesgeoriënteerd. Een cultuurverandering waar de gemeente al langer mee bezig zijn en die we versterkt door moeten zetten.

Digitaal Stelsel Omgevingswet

Voor de nieuwe wet wordt landelijk een Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ontwikkeld. Het DSO heeft voor de gebruiker de vorm van één digitaal loket. Het brengt alle relevante informatie over de fysieke leefomgeving bij elkaar die voor iedereen inzichtelijk is. Daarnaast kunnen bewoners, bedrijven en overheden via dit loket meldingen doorgeven of een vergunning aanvragen.

Kerninstrumenten

De Omgevingswet kent een aantal nieuwe instrumenten waar we als gemeente mee gaan werken. De belangrijkste zijn de volgende:

- Omgevingsvisie (een samenhangende (integrale) strategische richting voor de fysieke leefomgeving. (Omgevings)programma's (plannen waarmee we de veranderingen uit de omgevingsvisie concreet maken in de vorm van maatregelen).
- Omgevingsplan (dit plan bevat alle regels over de fysieke leefomgeving die de gemeente stelt binnen haar grondgebied. Het is de opvolger van onder andere de huidige bestemmingsplannen en verordeningen, maar krijgt een veel bredere inhoud).

Wonen en bouwen

Pagina 79

Wonen en bouwen

Groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus.

Woningvoorraad met toekomstwaarde.

Basis op orde.

Voortgang 2020

De hoofddoelstellingen van het woonbeleid van de gemeente Rotterdam zijn aantrekkelijkere woonmilieus, een woningvoorraad met voldoende kwaliteit en duurzame toekomstwaarde, en borging dat de basis van de woningmarkt op orde blijft.

Visies en beleid

In 2019 zijn belangrijke richtinggevende documenten vastgesteld waaraan komende jaren verder invulling wordt gegeven, zoals Thuis in Rotterdam – Addendum Woonvisie 2030 en het Actieplan Middenhuur, het Werkprogramma NPRZ Wonen. Ook heeft de gemeente Rotterdam met veel belangrijke stakeholders

afsprakenets ondertekend, denk aan de Prestatieafspraken 2020-2021, het Regioakkoord en de Woondeal Zuidelijke Randstad. Verder is in het najaar van 2019 het Duurzaamheidskompas vastgesteld. Dit is de basis voor de verduurzaming van de Rotterdamse gebouwde omgeving.

In 2020 worden de hierin opgenomen afspraken ingevuld. Het onderzoek naar de investeringscapaciteit van corporaties (i.s.m. BZK en andere gemeenten), het lobby- en onderhandelingstraject inzake Goed Verhuurderschap, de noodknop en de zelfbewoningsplicht. Maar ook de lobby voor verbreding van de heffingskorting naar sloop en renovatie vormen hier belangrijke uitvloeisels van.

Begin 2020 is verder vorm gegeven aan de opgave in het kader van Langer Thuis door de ondertekening van het Langer Thuis Akkoord met corporaties, marktpartijen, zorg- en welzijnspartners, zorgverzekeraars, zorgkantoor en ouderenbonden. Met het Langer Thuis Akkoord hebben de partijen zich gecommitteerd op het creëren van een woon(zorg)aanbod voor ouderen met uiteenlopende woonwensen, behoeften en budgetten om zo lang mogelijk zelfstandig te wonen in de eigen wijk. Dit akkoord is een concrete uitwerking van het Uitvoeringsprogramma "Rotterdam, Ouder en Wijzer".

Ook is begin 2020 de opgave voor tijdelijke woningbouw verder geconcretiseerd. Besloten is om in ieder geval op de De Kroonlocatie in Delfshaven en in Hoogvliet Noord West tijdelijke woningbouw te ontwikkelen. In de gebieden Hillegersberg, Hoek van Holland, Feijenoord en Vreewijk worden in 2020 nog eens vier concrete locaties nader verkend. Daarnaast is sprake van een particulier initiatief op een transformatie terrein dat in 2020 nader wordt verkend. De locaties zullen samen 700 tot 1.000 woonruimtes bieden waarvan het uitgangspunt is dat nog deze collegeperiode gestart zal worden met de bouw.

Als het gaat om de verduurzaming van de bestaande voorraad, zijn in 2019 Klimaatdeals afgesloten in het kader van het Rotterdams Klimaatakkoord. Om gebouw eigenaren en bewoners te ondersteunen bij de verduurzaming van hun gebouwen, is begin 2020 het Duurzaamheidsloket opgericht. Dit wordt in 2020 verder uitgebreid en in de tweede helft van het jaar worden ondersteund met een brede campagne. Verder is gestart met de voorbereiding van de Transitievisie Warmte die in 2021 zal worden vastgesteld. De Transitievisie schetst in welke wijken we voor en na 2030 aan de slag gaan met het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving.

Voor nieuwbouw wordt gewerkt aan een handreiking voor duurzame gebiedsontwikkeling. Het Duurzaamheidskompas is de basis hiervoor.

Op 3 juni 2019 is de Woondeal Zuidelijke Randstad ondertekend, gezamenlijk met andere bestuurders in de zuidelijke Randstad en de minister van BZK. Deze Woondeal is een samenwerkingsagenda tussen de betrokken overheden en heeft als belangrijkste thema's de woningbouwproductie, gebiedsontwikkeling en verbetering van de werking van de woningmarkt. Daarnaast bevat de Woondeal een set afspraken, specifiek ten behoeve van de

NPRZ-opgave in de pijler Wonen, zoals ook vastgelegd in het hiervoor genoemde Werkprogramma NPRZ Wonen 2019 – 2022.

Woningbouwproductie

Voortgang

Rotterdam heeft tekort aan voldoende woningen om aan de woningvraag te kunnen voldoen. De achterstand die is opgebouwd in de vorige economische crisis is nog altijd niet ingelopen. Samen met marktpartijen en corporaties werken we aan het op gang houden van de woningbouwproductie, waarbij we voldoende planvoorraad willen uitwerken om structureel minimaal 2.000 – 3.000 woningen per jaar in Rotterdam te kunnen starten. Met het ‘Doorbouw manifest’ hebben marktpartijen, corporaties en de gemeente benadrukt dat Rotterdam hoe dan ook blijft doorbouwen tijdens en in de nasleep van de coronacrisis.

De opgave behelst het versnellen op de korte termijn en het vormgeven van een goede basis voor de Midden lange en de lange termijn om een structureel hogere bouwproductie in Rotterdam te kunnen realiseren. Verhoogde aandacht wordt daarbij gegeven aan het snel komen tot startbouw en de realisatie van voldoende woningen voor het middensegment.

Parallel aan dit alles gaan aanvragen worden gedaan in het kader van de landelijke Regeling Woningbouwimpuls. Met deze regeling stelt het Rijk over een periode van 4 jaar 1 miljard euro aan de gemeenten beschikbaar om de woningbouw een impuls te geven. De eerste tranche opent in de zomer 2020. De regeling focust op de opgaven in de regio's waar de minister vorig jaar een Woondeal heeft gesloten.

Risico's

De collegetarget 18.000 woningen staat onder druk. Hoewel er nog onvoldoende zicht is op de economische effecten van de coronapandemie, is wel zeker dat de woningbouw geraakt zal worden. Samen met de bouwpartners (ontwikkelaars en corporaties) wordt gezocht naar manieren om de gezamenlijke inzet op de woningbouwtarget door te zetten, zoals het ‘Doorbouw Manifest’.

Om de achterstand van de in de vorige crisis opgebouwde woningtekort in te lopen is een structurele gemiddelde bouwproductie nodig van ca 3.000 woningen per jaar. Wegens het samenspel tussen markt en gemeente om woningbouw te kunnen realiseren, zal afhankelijk van de duur en de snelheid van de economische dip, de bouwproductie naar rato meebewegen.

Versterken bestaande woningvoorraad

Als het gaat om de verduurzaming van de woningvoorraad ligt de focus op het energetisch verbeteren van woningen en (voorbereiden op) aardgasvrij. Via gebiedsaanpakken biedt de gemeente Rotterdammers de mogelijkheid over te stappen op het goedkoopste alternatief voor aardgas. Door slimme koppelingen te maken met werkzaamheden in de ondergrond en renovaties van grote vastgoedeigenaren, maar ook de aanpak van de basiskwaliteit Steigers op Zuid, worden overlast en kosten verminderd. Door proactief aan de slag te gaan in een aantal gebieden wordt duidelijk wat er nodig is om de energietransitie haalbaar, betaalbaar en opschaalbaar te maken.

Er valt nog een hoop te winnen in het verminderen van energieverbruik. Energiecoaches en experimenten met de vervanging van energieverpillers (verouderde apparatuur) helpen daarbij. Ook zet Rotterdam in op de isolatie van woningen en het opwekken van duurzame energie. Het verduurzamen van de woningen loopt onder andere via de prestatieafspraken die we met de woningbouwcorporaties maken. In de Nota Kantoren, Bedrijfsruimte en Nota Detailhandel is uitgewerkt hoe de gemeente de bedrijventerreinen en kantoren gaan helpen verduurzamen.. Daarnaast gaan we gericht aan de slag om VVE's, bedrijven en eigenaar-bewoners te adviseren over de verduurzaming van hun vastgoed. Hierbij kunnen zij onder andere gebruik maken van subsidie van het Rijk. Ook werken we aan de oprichting van een leenfonds om verduurzaming voor iedereen mogelijk te maken.

Steigers op Zuid 2.0, het uitvoeringsplan particuliere woningvoorraad 2019-2022, verloopt conform planning. De aanpak is onderdeel van de fysieke pijler Wonen van het NPRZ en betreft het spoor basiskwaliteit. Eigenaren en verenigingen van eigenaren krijgen procesbegeleiding met het doel op orde krijgen van het onderhoud van hun woningbezit en verbeteren van toekomstig beheer. We onderzoeken wat er nodig is om duurzaamheid onderdeel te maken van de basiskwaliteit en gaan hierover met het Rijk in gesprek.

In 2020 is het Asbestdaken loket geopend. Het loket is een centraal punt voor eigenaren met vragen met betrekking tot asbesthoudende dakbedekking in de stad. Vanuit het loket wordt een stimulerende en informerende aanpak gecoördineerd met het doel eigenaren te bewegen asbesthoudende dakbedekking te verwijderen. In 2020 is gestart met de campagne om bewustwording te creëren bij eigenaren.

Ontwikkelingen 2021-2024

Visies en beleid

In de periode vanaf 1 juli 2019 is in regionaal verband gewerkt aan de evaluatie van de Verordening Woonruimtebemiddeling 2015. Na een zienswijzeronde begin 2020 is op 18 juni 2020 een nieuwe Verordening Woonruimtebemiddeling door de gemeenteraad vastgesteld. Gedurende 2021 zal nadrukkelijk worden gelet op de effecten van de aanpassingen ten opzichte van de oude verordening. Voor regulering van het segment

Middenhuur is aan de corporaties het verzoek gedaan hierover onderling en gezamenlijk afspraken te maken; uiterlijk in 2021 zal duidelijk worden of dit verzoek resultaat heeft opgeleverd.

Woningbouwproductie

Ontwikkeling

De afgelopen jaren is Rotterdam enorm gegroeid en de prognose is dat de groei zich de komende jaren voortzet. Alleen al om de woningcrisis het hoofd te kunnen bieden, moeten er tussen 2018 en 2040 minimaal 50.000 woningen gebouwd worden (aldus Strategische Verkenning Verstedelijking 2040). Dat betekent voor de periode t/m 2024 dat de ingezette focus op een versnelling van de bouwproductie moet worden voortgezet. Rotterdam behoort tot de Woondeal Zuidelijke Randstad. De Rotterdamse aanvragen hebben betrekking op gebiedsontwikkelingen waarbinnen op korte tot middellange termijn wordt gestart met de bouw van woningen, grofweg tussen 2021 en 2024.

De groei van de stad begon met woningen, maar woningbouw staat niet op zichzelf. Het is belangrijk om te zorgen dat naast het aantal woningen ook het aantal voorzieningen meegroeit, er voldoende betaalbare ruimte in de stad blijft om te werken en dat de stad bereikbaar blijft.

De opgaven van gebiedsontwikkelingen worden hierdoor met de tijd steeds complexer. De opgave wordt omvangrijker, niet alleen door de hoeveelheid woningen en ruimtelijke opgaven, maar ook door ontwikkelingen als de bestuursopdracht Slagkracht in de Wijk, de omgevingswet en participatieprocessen. Het wijkgestuurd werken vraagt een andere manier van werken. Ontwikkelingen worden daardoor steeds meer multidisciplinair, waardoor dit gedurende het traject meer tijd kost, maar uiteindelijk resulteert in een kwalitatief goede en integrale ontwikkeling.

Risico

Dit vraagt om het strategisch operationeel doorvertalen en het integraal afwegen van de gewenste stedelijke doorontwikkeling. Een robuuste, daadkrachtige en slagvaardige uitvoeringsorganisatie is nodig om de gewenste stedelijke ontwikkeling binnen het speelveld van een toenemend aantal stakeholders en partners tijdig te realiseren. Bij onvoldoende budget hiervoor komt de ingezette versnellingsaanpak, welke in lijn is met Rotterdam Sterker Door, tot stilstand. Hierdoor dreigt Rotterdam wederom terug te vallen in planvoorraad en kan de stad wederom in een woningcrisis komen.

Versterken bestaande woningvoorraad

Uiterlijk in 2021 stellen we een warmte transitievisie op, waarin wij aangeven welke wijken voor en na 2030 van het aardgas afgaan.

Het funderingsloket onderzoekt samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken en andere gemeenten een alternatief voor het Fonds Duurzaam Funderingsherstel. In 2021 worden er nieuwe aanbestedingen gedaan voor projecten inzake wijkgericht funderingsonderzoek en de inzet van procesbegeleiding bij urgent bloksgewijs funderingsherstel.

Wat willen we bereiken

Groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus.

- Versnelde groei van de Rotterdamse woningvoorraad door een hogere woningbouwproductie, meer concreet de start bouw van 18.000 woningen. Waarbij de groei ook voor een deel vorm krijgt via de transformatie van kantoorruimte.
- Een diverse woningbouw qua woningtypen (nieuw en bestaand) met een focus op toevoegingen in het middensegment en bijzondere aandacht voor toevoeging van huisvesting voor studenten en woningen geschikt voor ouderen en /of mensen met een beperking. Veranderingen in de woningvoorraad dragen bij aan wijken in balans zoals beschreven in de Gebiedsatlas.
- Een woningbouw die qua architectuur en stedenbouw recht doet aan de woonmilieus waarin de woningen toegevoegd worden en cultuurhistorische waarden zo goed mogelijk respecteert.
- Een woningbouw die waar mogelijk onderdeel uitmaakt van een integraal plan waarbij ook investeringen in groen, verblijfs- en speelruimte, parkeren en voorzieningen plaatsvinden.
- Een woningbouwproductie die het resultaat is van een goede ruimtelijke afweging tussen diverse ruimtelijke opgaven binnen de stadsgrenzen, die optimaal wordt aangehaakt op verschillende type stadsinfrastructuren, zoals onder meer OV- en fietsnetwerken en warmtenet.

Woningvoorraad met toekomstwaarde

- Woningen (nieuw en bestaand) hebben een goede bouwtechnische, energetische, ruimtelijke en woontechnische kwaliteit.
- Woningen (nieuw en bestaand) dragen bij aan de energietransitie door bijvoorbeeld aardgasvrij, gebruik van duurzame energie, opwekken en opslag van duurzame energie, een ontwerp dat leidt tot een verlaagd energieverbruik.
- (Ver)bouwprocessen van woningen en infrastructuur zijn ingericht volgens circulaire principes: materiaalstromen in en rondom woningen zijn ingericht op minimaliseren van afval, bevorderen van recycling en inzet van materialen met een minimale CO2-emissie.
- Woningen (nieuw en bestaand) dragen bij aan klimaatadaptatie op het gebied van water en hittestress: bijvoorbeeld door groene daken, groene tuinen, zuinig watergebruik.
- Woningen (nieuw en bestaand) zijn ingericht op de eisen en mogelijkheden die de snel veranderende digitale omgeving stelt (bv. aansluiting op glasvezel, goede dekking snelle mobiele netwerken).

- Door bovenstaande ambities te combineren en met de sociale en economische context te verbinden wordt er gebouwd aan de weerbaarheid en veerkracht (de resilience) van de mensen, de organisaties, en de systemen in de stad.

Basis op orde

- Een voorrangspositie voor bepaalde doelgroepen op de woningmarkt omdat zij nu minder kans maken, maar wel van economisch of maatschappelijk belang zijn voor de stad, zoals middeninkomens en hulpverleners.
- Extra ondersteuning in het voorzien in de woonbehoefte voor de doelgroepen die verminderd zelfredzaam zijn, zoals ouderen en mensen met een psycho/sociale problematiek die uitstromen uit een opvangsituatie naar (semi)zelfstandig wonen.
- Afname van woonoverlast als gevolg van reguliere of niet-reguliere bewoning en aanpak en inzet hierop.

Wat gaan we daar voor doen

Groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus.

- Groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus Gemeentelijke inzet: initiëren, faciliteren en kaders stellen
- Inzet is de versnelde groei van de Rotterdamse woningvoorraad door te starten met de bouw van 18.000 nieuwbouwwoningen in de komende vier jaar. De rekenwijze van wat als nieuwbouw telt is als volgt, er zijn vier categorieën die meetellen:
 1. Nieuwbouw
 2. Nieuwbouwwoningen die worden gerealiseerd op een bestaand complex (optopping)
 3. Transformatie naar nieuwe woningen (functiewijziging van bijvoorbeeld kantoren in combinatie met fysieke transformatie werkzaamheden)
 4. Vernieuwbouw, Grootschalige renovatie in onbewoonde staat tot nieuwbouw kwaliteit
- Wat nadrukkelijk niet meetelt: splitsingen, legalisaties en renovaties in bewoonde staat.
- De gemeente spant zich hiervoor op verschillende manieren in, zonder zelf daadwerkelijk woningen te bouwen. De gemeente kan initiëren, faciliteren en kaderstellen.
- Als basis hiervoor organiseert de gemeente een goede monitoring van de ontwikkeling van de woningvoorraad als geheel, naar prijssegment en eigendomssituatie; dit gebeurt mede in regionaal verband. De prijsontwikkeling binnen de particuliere (huur)voorraad krijgt hierin bijzondere aandacht.
- De gemeente werkt integraal: de fysieke en economische opgave wordt in relatie tot de sociale en maatschappelijke opgave gezien. Daarnaast is er nauwe samenwerking met betrokken stakeholders.

Bijvoorbeeld via de vereniging Rotterdam Central District (het platform waar de verschillende stakeholders samenwerken aan de gebiedsontwikkeling) en de aanpak in Middelland (waar door kracht van bewoners in te zetten de wijk verbetert).

Initiëren

- Waar de gemeente zelf grond bezit, wordt deze actief in de markt gezet om ontwikkelingen op gang te krijgen. Dit zal in de regel om permanente, maar kan ook om tijdelijke woningbouw gaan. De gemeente stuurt bij het tot ontwikkeling brengen van eigen grond specifiek op de gewenste verdeling aan segment zoals volgt uit het Addendum en de Gebiedsatlas Wonen.
- Met experimenten en pilots wordt de markt uitgedaagd tot nieuwe woonvormen. Dit gebeurt onder meer via het Actieplan Coöperatieve Woonvormen. In deze collegeperiode is € 2,4 mln gereserveerd voor de verschillende maatregelen uit het actieplan coöperatieve woonvormen. Zo wordt er gekeken naar alternatieven voor het traditionele eigenaarschap of verhuur van woningen.
- Ter uitvoering van de Woondeal zuidelijke Randstad zal de gemeente:
 - Het planaanbod (middel)lange termijn (>2025) aanvullen; keuzes over nieuwe verstedelijkingslocaties om ook op termijn voor een stabiele bouwstroom te kunnen zorgen.
 - Een pilot flexwonen starten waarvoor het rijk een bijdrage van maximaal € 0,3 mln vrijmaakt. Er wordt een oplossing gecreëerd waar zowel studenten als statushouders in kunnen worden gehuisvest (mogelijk aangevuld met andere doelgroepen zoals (kwetsbare) jongeren). Momenteel loopt een verkenning naar mogelijke locaties.
- De gemeente rolt diverse doelgroepgerichte aanpakken uit, gericht op toevoeging van woningen voor middeninkomens, studenten, ouderen/mensen met een beperking:
 - Ter uitvoering van het Actieplan Middenhuur wordt meer gestuurd op het opnemen van een percentage middenhuur in nieuwbouwplannen. Binnen de gemeentelijke begroting is voor deze collegeperiode € 1 mln in 2019 oplopend naar € 2 mln in 2021 en 2022 gereserveerd voor dit actieplan. Dit budget zal worden ingezet ter stimulering van kwaliteitsaspecten, bijvoorbeeld het afdekken van extra investeringen door specifieke voorwaarden aan woninggrootte (grotere woningen voor gezinnen >85 m²) of huurhoogte (betaalbare huur tot 850 euro).
 - Samen met Universiteiten, Hogescholen en studentenhuysvesters wordt gewerkt aan het realiseren van 2.000 extra studentenkamers, al dan niet in tijdelijke of mobiele varianten.
 - Met de betreffende stakeholders in de stad wordt invulling gegeven aan het eind 2019 te sluiten Langer Thuis akkoord, mede om te zorgen dat er meer geschikte woningen voor ouderen en mensen met een beperking komen.
- Aanvullend creëert de gemeente gunstige randvoorwaarden voor ontwikkelingen van burgers en bedrijven door te investeren in buitenruimte, groen, speel- en verblijfsruimtes, voorzieningen en boven- en ondergrondse infrastructuur. Zie hiervoor de inspanningen in andere taakvelden binnen dit programma.

Faciliteren

Bij initiatieven op grond van burgers en bedrijven faciliteert de gemeente de ontwikkelingen.

- We delen onze kennis over de Rotterdamse woningmarkt en woonwensen van Rotterdammers met ontwikkelende partijen, mede op grond van de nieuwe grote Omgevingstest (onderzoek naar woonwensen van Rotterdammers, als vervolg op de Grote Woontest).
- We brengen geselecteerde ontwikkellocaties nadrukkelijk onder de aandacht van potentiële investeerders en/of makelaars tussen partijen.
- We zorgen er bij niet-standaard initiatieven in het kader van transformatie van kantoren of zorgcomplexen, of innovatieve woonconcepten voor dat gemeentelijke processen goed lopen.
- Bouwprocedures worden versneld door:
 - zo vroeg mogelijk in het proces goede informatie te verschaffen over de toetsingskaders, regelgeving en risico's
 - door middel van vooroverleg tijdig de knelpunten in beeld te hebben en daarvoor te faciliteren
 - te zorgen voor een efficiënt en duidelijk proces voor het afhandelen van vergunningaanvragen

Kaderstellen

Tot slot stelt de gemeente kaders op en stuurt de gemeente op grond daarvan bij:

- De gemeente stuurt op balans in het Rotterdamse woningbestand uitgaande van de Gebiedsatlas Wonen, waarbij de uiteindelijke verdeling over de komende vier jaar van de totale nieuwbouwopgave 20% sociaal; 30% middensegment, 30% hoger segment en 20% topsegment leidend is voor de nieuwbouw (deze percentages gelden dus niet voor elk project, het gaat over het totaal van de stad en het totaal van de komende vier jaar).
- Het woningkwaliteitsbeleid wordt vernieuwd in het licht van de nieuwe Omgevingswet zodat vooraf in planontwikkeling beter gestuurd kan worden op de gewenste (woontechnische) kwaliteit van de woningen. De architectuurnota wordt herijkt, met het oog op de energietransitie, transformaties kantoren/winkels /zorgvastgoed, de verdichtingsopgave en de opgave tot klimaatadaptief bouwen, maar ook vanuit de groeiende aandacht voor de rol van het cultureel erfgoed voor de ruimtelijke kwaliteit in de stad. Ook hier staat het gedachtegoed van de Omgevingswet centraal. Het monumentenbeleid wordt doorgezet (zie taakveld Cultureel erfgoed – Monumenten)
- Er wordt een ruimtelijk afwegingskader voor de groei van de stad gecreëerd, dat geïntegreerd zal worden in de Omgevingsvisie. (Zie hiervoor ook het taakveld Ruimtelijke Ordening).
- We verkennen nieuwe woningbouwlocaties voor de korte, middellange en lange termijn, waarbij onder meer noodzakelijke infrastructurele aanpassingen (grond, water, wegen, energie) verkend worden om daarmee de mogelijke woningbouwlocaties te vergroten.
- De Rotterdamse vuistregels zijn een overzicht van het ruimtelijk beleid van de gemeente. De vuistregels voor de verschillende gebieden in de stad geven de hoofdzaken weer van het gemeentelijk beleid voor het ontwikkelen en bouwen voor verschillende gebieden in de stad en brengen regels en uitgangspunten voor beleid voor het bouwen en ontwikkelen in de betreffende gebieden samen in een handig instrument. Ze

vormen daarmee een belangrijk kader voor overzicht van de gemeentelijke houding ten aanzien van voorstellen voor concrete nieuwe ontwikkelingen in aanvulling op de reguliere bouwregels, zoals het bestemmingsplan en het Bouwbesluit. Aan deze laatste moeten plannen voldoen.

- De richtlijn Goed Verhuurderschap biedt kaders voor het goed verhuren van woonruimte.

Woningvoorraad met toekomstwaarde

- De gemeente stimuleert en faciliteert bij de bouw van nieuwe woningen en de renovatie van bestaande woningen opdrachtgevende en ontwikkelende partijen om de volgende kwaliteitsvereisten te realiseren (een verder invulling hiervan is beschreven onder het taakveld Milieubeheer):
 - De nieuwe energie-eisen en nieuwe energie-infrastructuur (energiezuinig, aardgasvrij en eigen opwek en opslag, buurtbatterijen, warmtenet 3.0, smart grids).
 - Klimaatadaptatie-eisen en duurzame waterinfrastructuur (watergebruik, wateropvang, groene daken, ontsteende omgeving, riool).
 - mobiliteit (aanbieden van schone deelconcepten inclusief fietsvoorzieningen en ligging nabij OV verbindingen).
 - circulariteit (gebouwd met duurzame en te recyclen materialen, architectuur ingericht op meervoudig gebruik).
 - digitale infrastructuur (snel internet, hoogwaardige wifi)
- De gemeente maakt afspraken met verhuurders, m.n. woningcorporaties om er voor te zorgen dat 5.000 goedkope woningen met een grondige opknopbeurt worden verbeterd en toegevoegd aan het sociale euro segment.
- De gemeente zet in op diverse aanpakken samenvoegen en vergroten om te komen tot een gedifferentieerde woningvoorraad. Hiervoor is onder andere een subsidieregeling voor particulieren beschikbaar in de focuswijken NPRZ.
- De gemeente zet de aanpak van de bestaande (particuliere) voorraad door. Centraal staat de stimulerende aanpak om gedrag te beïnvloeden en we blijven eigenaren aanspreken op de eigen verantwoordelijkheid. Onderdeel daarvan is de doorontwikkeling van de aanpak van de eigen huis coach met bijbehorende kunde en competenties én blijvende inzet op een goede voorlichting zodat duidelijk is welke toetsingskaders, regelgeving en risico's aan de orde zijn.
- De gemeente zet de funderingsaanpak door. We experimenteren met digitale monitoring in funderingsrisicogebieden, voeren wijkgerichte aanpakken ten behoeve van funderingsonderzoek uit en jagen funderingsherstel aan met procesbegeleiding en inzet van het landelijk fonds funderingsherstel. Daarnaast bemensen we het funderingsloket en ontwikkelen we een nieuwe interactieve website om burgers beter van dienst te kunnen zijn.
- De gemeente zet de aanpak van asbestdaken door met behulp van het Asbestdakenloket.
- De gemeente werkt met het toepassen van resilience scans op belangrijke projecten voortdurend aan de weerbaarheid en veerkracht van de mensen, de ecosystemen, de organisaties, de sociaaleconomische en fysieke systemen die samen de stad maken

Basis op orde

In dit verband zijn nadrukkelijk ook acties binnen andere taakvelden van belang, in het bijzonder Volksgezondheid en zorg en Maatschappelijke ondersteuning. Denk aan het voorgenomen actieplan Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) en het masterplan en akkoord Langer thuis. Op het gebied van wonen zijn de volgende doelstellingen expliciet verwoord:

Woongenot van alledag

- Herijking van de verordening Woonruimtebemiddeling, met daarin de urgentieregeling en voorrangregelingen in geval van schaarste aan bepaalde woonruimte voor bepaalde doelgroepen Woonoverlast tegengaan door de Wet aanpak woonoverlast (initiatiefwet Tellegen) toe te passen, mede via het Actieplan Woonoverlast.
- Implementatie van de aanpak volgend uit het project (Ver)huren in Carnisse, gericht op het verbeteren van goed verhuurderschap en tegengaan van misstanden op de huurmarkt.
- Skaeve Huse, als tijdelijke woonvorm voor mensen die door hun gedrag ernstige overlast in de woonwijken veroorzaken, voortzetten en de huidige locatie uitbreiden.
- De gemeente blijft, in samenwerking met het Openbaar Ministerie, misstanden rond kraken, waarbij eigenaren en omwonenden gedupeerd worden, streng handhaven. Het doel is om zo snel mogelijk tot ontruiming over te gaan.
- Toepassing van het afwegingskader voor de artikelen 8, 9 en 10 van de Wet Bijzondere Maatregelen Grootstedelijke Problematiek ('Rotterdamwet') op straatniveau start begin 2020. Over de resultaten van de analyse op straatniveau en een (nieuwe) aanvraag gebiedsaanwijzing voor artikel 9 en 10 van de Rotterdamwet wordt in de 2e helft van 2020 besloten. Conform het coalitieakkoord vindt geen nieuwe aanvraag meer plaats voor artikel 8 van de Rotterdamwet.

Bijzondere doelgroepen en kwetsbare personen

- Implementatie van het geactualiseerde covenant HBD (huisvesting bijzondere doelgroepen) en zoneringskader

Ouderen

- Uitrol van het Langer Thuis-akkoord. Doel is te komen tot voldoende, geschikte en nieuwe woonvormen voor ouderen en mensen met een beperking, vooral in die wijken waar een tekort is. Belangrijk hierin zijn innovatieve woonzorgcombinaties die prettig langer thuis wonen mogelijk maken. Hierbij houden we nadrukkelijk rekening met roze ouderen en culturele achtergronden.

Collegetarget 12: Binnen 4 jaar start bouw van 18.000 woningen*	Streef-waarde	4.500	9.000	13.500	18.000
	Realisatie	4.547	7.250	8.263***	
Transformatie van 180.000 m2 kantoren	Streef-waarde	45.000	90.000	135.000	180.000
	Realisatie	45.000	102.000	n.n.b.	
Ten minste 15.000 bestaande woningen zijn verduurzaamd, waarvan 10.000 aardgas vrij of daarop voorbereid**	Streef-waarde		1.750	5.500	9.750 15.000
	Realisatie		5.748	n.n.b.****	

* Streefwaarde binnen 4 jaar start bouw van 18.000 nieuwe woningen, gemiddeld 4.500 start bouw woningen per jaar realiseren.

** opgave verdeeld over 4 jaar

*** Start woningbouw per 19 juli 2020

****Het totaalcijfer voor deze effectindicator is nog niet bekend. Dit betekent echter niet dat er nog geen woningen verduurzaamd zijn en/of aardgasvrij gemaakt. Er worden volop stappen gezet met de verduurzaming en het aardgasvrij maken van woningen, bijvoorbeeld via de verschillende gebiedsaanpakken. Aan deze target wordt gewerkt in samenwerking met verschillende partners en organisaties in de stad en er zal z.s.m. over gerapporteerd worden. De rapportage over deze cijfers zal eens per jaar plaatsvinden, in lijn met de rapportage over de Prestatieafspraken met de woningcorporaties.

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
2.000 studentenkamers (al dan niet tijdelijk of mobiel)	Streef-waarde		500	1.000	1.500	2.000	
	Realisatie	583	1.113	n.n.b.			
NPRZ: Steigers op Zuid (SoZ); Basiskwaliteit woningen (aantal woningen)	Streef-waarde		750	1.500	2.250	3.000	
	Realisatie		780	Medio 2020 volgt voortgangsrapportage SoZ richting College en Raad			
Vergunningverlening op grond van omgevingsrecht: aanvragen in behandeling genomen.	Streef-waarde		2.400	4.800	7.200	9.600	
	Realisatie		2.723	4.273*			
Wijkgerichte aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)	Streef-waarde		1.500	3.000	4.500	6.000	
	Realisatie		2.750	7.750			
* In behandeling genomen aanvragen tot en met juni 2020							

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Wonen en bouwen	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	54.063	47.579	37.782	36.836	36.881	36.012
Bijdragen rijk en medeoverheden	9.811	11.660	3.879	2.933	3.659	2.790
Financieringsbaten	248	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	45.477	35.920	33.903	33.903	33.222	33.222
Overige baten	-1.472	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	106.451	138.345	121.941	97.917	101.171	87.657
Apparaatslasten	91.539	91.005	93.886	94.004	96.800	95.177
Inhuur	16.888	11.857	12.431	12.549	15.478	13.855
Overige apparaatslasten	1.999	1.881	2.185	2.185	2.184	2.184
Personeel	72.652	77.267	79.270	79.270	79.138	79.138
Intern resultaat	-27.513	-28.050	-23.401	-21.553	-21.605	-19.287
Intern resultaat	-27.513	-28.050	-23.401	-21.553	-21.605	-19.287
Programmalasten	42.425	75.390	51.456	25.466	25.976	11.767
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	31.808	65.899	39.566	12.507	11.741	-4.832
Kapitaallasten	1.696	2.945	6.021	9.707	13.171	15.536
Overige programmalasten	841	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	8.079	6.546	5.869	3.252	1.063	1.063
Saldo voor vpb en reserveringen	-52.388	-90.765	-84.159	-61.082	-64.290	-51.645
Saldo voor reserveringen	-52.388	-90.765	-84.159	-61.082	-64.290	-51.645
Reserves	7.889	60.461	50.927	29.410	29.339	25.391
Onttrekking reserves	31.701	66.361	54.427	32.910	29.339	25.391
Toevoeging reserves	24.768	8.500	3.500	3.500	0	0
Vrijval reserves	956	2.600	0	0	0	0
Saldo	-44.499	-30.305	-33.232	-31.672	-34.951	-26.253

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Wonen en bouwen		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-34.528	-37.893	-30.954	-20.238	-20.238
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		4.223	4.660	-718	-14.713	-6.015
Amendement waarborg dierenambulance Rotterdam	Intensiveringen	0	-50	0	0	0
Basisbudget Gebiedsontwikkeling	Intensiveringen	0	0	0	-8.000	-4.000
Extra budget Gebiedsontwikkeling	Intensiveringen	0	0	0	-2.000	-1.000
Goed huren en verhuren	Intensiveringen	0	-4.190	0	0	0
Coöperatieve woonvormen	Kasschuiven	500	-500	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Anterieure overeenkomsten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Basisinzet Toezicht & Handhaving (wettelijk)	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-1.310	-1.590	-1.590	-1.590
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	295	0	0	0	0
Coöperatieve woonvormen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-167	-167	0	0
Incidentele vrijval budget voor Screening (Rotterdamwet)	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	170	0	0	0	0
Inkomende bijdragen en subsidies buitenruimteprojecten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Intensivering Milieutaken	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-82	-82	0	0
Leges kamerverhuur, woningonttrekking	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	86	86	86	86
Plan van aanpak Oud Crooswijk (ESF)	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	-1.595	0
Stichting Urgentiebepaling Woningzoekenden Rijnmond	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-500	-500	-500	-500
Verwijderen incidenteel budget 2024	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	1.905
Vrijval bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2.600	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bodem	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	Reserves	0	-20	-20	0	0
Bestemmingsreserve Funderingen	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Investeringsfondsen Rozenburg	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam	Reserves	0	-62	-134	-139	-141
Bestemmingsreserve Middensegment Huur	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Mooi Mooier Middelrand	Reserves	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	Reserves	0	0	0	0	0
Regio Deal Rotterdam Zuid	Taakmutaties	0	10.000	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	658	1.455	1.689	-974	-775
Begroting na wijzigingen		-30.305	-33.232	-31.672	-34.951	-26.253

Toelichting financiële bijstellingen

Amendement waarborg dierenambulance Rotterdam

Betreft een aangenomen [amendement](#) (waarborg dierenambulance) in het kader van de motie Koers van de Stad.

Basisbudget Gebiedsontwikkeling

De huidige gemeenteraad heeft vanwege het grote tekort aan woningen en de grote woningbehoefte extra middelen toegekend om in de huidige bestuursperiode 18.000 woningen te kunnen bouwen. Deze middelen zijn niet structureel en vervallen per 2023. Dit is onwenselijk omdat het woningtekort en de behoefte aan extra woningen onverminderd hoog zijn en de stad alsmaar blijft groeien. De coalitiemiddelen hebben het mogelijk gemaakt om achterstallige planvoorraad uit het verleden in te halen. Om het huidige bouwtempo te continueren en daarmee aan de (middel)lange termijn inzet te borgen, is doortrekken van het budget van € 8 mln in 2020 naar 2023 en verder noodzakelijk. Daarmee wordt de huidige personele inzet ten behoeve van de bouw van woningen en de groei van de stad gewaarborgd. Voor 2024 is het extra budget gehalveerd zodat het volgend college in de gelegenheid wordt gesteld over continuering te besluiten.

Extra Budget Gebiedsontwikkeling

Om vanaf 2023 aan de woningbouwambitie, voortvloeiend uit het Addendum Woonvisie 2030, te kunnen voldoen is € 2 mln extra nodig bovenop het gevraagde basisbudget gebiedsontwikkeling. Voor 2024 is het extra budget gehalveerd zodat het volgend college in de gelegenheid wordt gesteld over continuering te besluiten.

Goed huren en verhuren

De gemeenteraad heeft prioriteit gegeven aan de actieve inzet vanuit Bouw- en Woningtoezicht voor problemen op de woningmarkt. Er wordt voor 2020 € 2,1 mln beschikbaar gesteld voor de aanpak goed huren en verhuren waarbij huurders worden geholpen, verhuurders worden gewezen op hun verplichtingen en waarbij nodig handhavend kan worden opgetreden. Vanaf 2021 is structureel € 4,2 mln beschikbaar gesteld.

Coöperatieve Woonvormen

Bij begroting 2019 is € 2,4 mln beschikbaar gesteld voor de uitvoer van het Actieplan Coöperatieve Woonvormen voor de periode 2019 - 2022 (€ 600 p.j.). Momenteel worden de resultaten van een lopende pilot geanalyseerd. De uitkomst hiervan bepaalt of de pilot wordt doorgezet met een stimuleringsregeling of wordt afgerond. In afwachting van de uitkomst van deze analyse worden de eventueel benodigde middelen doorgeschoven naar 2021 (€ 500).

Actualisatie Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn naar beneden bijgesteld op basis van daadwerkelijke activeringen in 2019, bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente van de jaarschijf 2020. Wijzigingen hebben zich onder andere voorgedaan bij de activering van het 1e deel van de Coolsingel. Een volledig beeld van de kredieten is opgenomen in de [paragraaf Investeringskredieten](#). Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Anterieure Overeenkomsten

Voor 2020 zijn de opbrengsten van derden geïnventariseerd. Dit heeft geleid tot bijstelling van de begroting met € 3,4 mln. Deze inkomsten betreffen veelal opbrengsten uit anterieure (voor)overeenkomsten. Tegenover deze opbrengsten is een even groot bedrag aan kosten begroot.

Meerjarig is de subsidieregeling Oranjebonnen opgenomen. Hiervoor is van 2020 tot en met 2025 € 100 beschikbaar vanuit een anterieure overeenkomst met Eneco.

Basisinzet Toezicht en Handhaving (wettelijk)

In de 1e Herziening zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor de kosten die betrekking hebben op de groei van de wettelijke ontwikkelingen voor toezicht en handhaving voor Bouw- en Woningtoezicht. Om de basisinzet te kunnen doen is de begroting bijgesteld voor het jaar 2020. De lasten worden met € 280 naar boven bijgesteld.

Voor 2021 wordt € 1,3 mln begroot en meerjarig € 1,6 mln.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Coöperatieve Woonvormen

Bij de begroting 2019 is € 2,4 mln beschikbaar gesteld voor de uitvoer van het Actieplan Coöperatieve Woonvormen voor de periode 2019 - 2022 (€ 600 p.j.). In 2019 was sprake van € 500 aan onderbesteding hetgeen is vrijgefallen in het algemene beeld. Om het oorspronkelijke bedrag alsnog beschikbaar te stellen is bij de 1e hHerziening 2020 € 166 beschikbaar gesteld voor 2020 en wordt nu voor 2021 en 2022 € 167 beschikbaar gesteld.

Incidentele vrijval budget voor Screening (Rotterdamwet)

Voor de maatregel Screening uit de Rotterdamwet is incidenteel € 507 beschikbaar gesteld voor de jaren 2019 en 2020. Op basis van de huidige prognose kan een budgetverlaging gerealiseerd worden van éénmalig € 170. Met het overige budget kunnen in 2020 alle straten, die zijn aangewezen, worden gescreend.

Inkomende bijdragen en subsidies buitenruimteprojecten

Vanuit het Rijk, de Provincie Zuid Holland, Bestaand Rotterdams Gebied, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag en de Europese Unie zijn bijdragen toegekend voor verschillende buitenruimteprojecten. Dit betreft Eiland van Brienenoord, Buitenruimte Blankenburgverbinding, Blue City en Getijddepark Keilehaven. Zowel de uitgaven als de bijdragen vanuit deze subsidie-inkomsten zijn opgenomen in de begroting.

Intensivering Milieutaken

Het aantal complexe vraagstukken op het gebied van gezondheid en de leefomgevingskwaliteit neemt toe. Dit wordt o.a. veroorzaakt door landelijke milieudossiers zoals PAS (stikstof) en PFAS (diverse zorgwekkende stoffen), implementatie van de omgevingswet en verdichting van de stad. Om uitvoer te kunnen geven aan de wettelijke taken wordt € 660 beschikbaar gesteld voor meer advies- en beleids capaciteit. Binnen het programma Stedelijke inrichting en ontwikkeling is de begroting hierop bijgesteld (taakvelden Ruimtelijke ordening en ontwikkeling, Wonen en bouwen, Milieubeheer-Duurzaam, bodem, geluid en handhaving). Voor het taakveld Wonen en bouwen wordt het lastenbudget in 2021 en 2022 met € 82 naar boven bijgesteld.

Leges kamerverhuur, woningonttrekking

Ter dekking van de kosten voor behandeling van de aanvragen worden vanaf 2021 structureel hogere legesbaten van € 86 geraamd voor kamerverhuur, woningvorming en woonruimteonttrekking.

Plan van aanpak Oud Crooswijk (ESF)

In de begroting 2019 was een budget beschikbaar voor het opstellen van Plan van Aanpak Crooswijk. Bij de 2e

Herziening 2019 is € 1.595 van het beschikbare budget vrijgevallen in het algemeen beeld. De onderbesteding in 2019 werd veroorzaakt doordat de buitenruimte van het Van Meekerenplein pas in 2023 heringericht kan worden. In 2020 zou worden gezien of het nodig is om de middelen toe te kennen, zodat dit geen beleidsmatige effecten heeft. De uitvoering van dit onderdeel binnen het Plan van Aanpak Crooswijk wordt nog altijd in 2023 voorzien en om die reden alsnog opgenomen in de begroting van 2023.

Stichting Urgentiebepaling Woningzoekenden Rijnmond

In de begroting 2021 is € 500 aan extra middelen beschikbaar gesteld als dekking van kosten voor het beoordelen van een toenemend aantal urgentieaanvragen van woningzoekenden door de Stichting Urgentiebepaling Woningzoekenden Rijnmond (SUWR). SUWR vervult de wettelijk verplichte taak om urgentiebeschikkingen af te geven.

Verwijderen incidenteel budget 2024

Bij de start van de begroting 2024 zijn alle bedragen uit 2023 doorgetrokken. Daartussen zat een incidenteel budget van € 1,9 mln. Aangezien alleen structurele bedragen doorgetrokken mogen worden, wordt de begroting met € 1,9 mln naar beneden aangepast.

Vrijval bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

Dit betreft een incidentele bezuiniging van € 2,6 mln vanuit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling voor corona.

Bestemmingsreserve Bodem

In 2024 is inhuurlastendebiet met dekking uit de bestemmingsreserve Bodem begroot, terwijl de middelen niet beschikbaar zijn. De begroting wordt hierop bijgesteld. Het inhuurlastendebiet en de dekking uit de bestemmingsreserve Bodem worden met € 2,5 mln verlaagd. Vanuit het Rijk worden nieuwe middelen ontvangen die in de 1e Herziening 2021 worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Bodem.

Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie

De onttrekking vanuit de bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie begroot op het taakveld Wonen en bouwen dient als dekking voor personele lasten in 2021 en 2022 (€ 20). In de begroting wordt deze onttrekking overgeheveld naar het taakveld Ruimtelijke ordening - Ontwikkeling, waar de personele lasten zijn begroot. Het effect op het saldo binnen het programma Stedelijke inrichting en ontwikkeling is budgetneutraal.

Bestemmingsreserve Funderingen

De meerjarenbegroting is in lijn gebracht met de te verwachten onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Funderingen. Het betreft meerjarige wijkgerichte participatietrajecten in het kader van gesubsidieerd funderingsonderzoek en funderingsherstel. De wijziging is budgettair neutraal.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

De kosten en bijbehorende onttrekkingen aan de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling zijn in lijn gebracht met de huidige projectbegrotingen. De wijzigingen betreffen:

- De uitgaven en de onttrekking aan de reserve voor de realisatie van het Floating Office Rotterdam in de Rijnhaven is opgenomen in de begroting : € 3 mln in 2020 en € 1 mln in 2021.
- Bijdrage vanuit het programma Ecologische Verbindingen voor Rondje Brienenoord - Park de 2 Heuvels is gekoppeld aan desbetreffende gebiedsontwikkelingen. De lasten en de dekking vanuit de bestemmingsreserve zijn daardoor verschoven van taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie-Landschap naar taakveld Wonen en Bouwen.
- De daadwerkelijke aanpak van de buitenruimte in de Hooglandstraat wordt nu verwacht in 2022. De begrote uitgaven en de onttrekking voor 2020 en 2021 zijn respectievelijk verlaagd met €10 en € 355.
- De planning voor de werkzaamheden aan de kruispunten Oranjeboomstraat is op verzoek van het Gebied naar tweede helft van 2023 geschoven in verband met werkzaamheden aan de Roseknoop/Stadion. De begrote uitgaven en de onttrekking voor 2020 en 2021 zijn respectievelijk verlaagd met €250 en € 325
- Er is een bijdrage van € 500 toegekend voor Campus Tarwewijk: € 150 in 2020 en € 350 in 2021.
- Geplande uitgaven en de onttrekking van € 255 in 2020 voor rondje Stadionpark Eiland van Brienenoord zijn verschoven naar 2021.
- De begrote kosten en de bijbehorende financiële dekking uit de bestemmingsreserve GO-OCNC Wandeloordgebied en GO-Herstructurering Landbouwbuilt zullen een jaar later in 2021 worden gerealiseerd. Het budget wordt hierdoor in 2020 verlaagd met respectievelijk € 230 en € 756 en in 2021 verhoogd met € 230 en € 756.
- Dekking fondsbeheer: om de apparaatskosten voor de fondsbeheertaken 2020 te dekken wordt het budget van de reserve Gebiedsontwikkeling Dekking Fondsbeheer met € 200 verhoogd.
- Op basis van actuele projectbegrotingen zijn de onttrekkingen van de projecten Bodemsanering, herinrichting kruisstraat, Herinrichting Hofplein en paradijslaan bijgesteld. Het effect is een € 980 lagere onttrekking voor 2020 en een € 150K hogere onttrekking in 2021.

Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg

Er is € 15 gereserveerd voor het inrichten van parkeerplekken in Pothof Rozenburg.

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam

De kosten en bijbehorende onttrekkingen aan de bestemmingsreserve zijn in lijn gebracht met de huidige projectbegrotingen. De belangrijkste wijzigingen betreffen:

- In 2016 was ingeschat dat € 4 mln voor vergroening Museumpark niet geactiveerd hoefde te worden en dat de lasten direct met de reserve verrekend zouden worden (€ 687 in 2020, € 2.789 in 2021 en € 524 in 2022). Aangezien de netto-investering nu groter is dan € 5 mln, wordt een krediet aangevraagd en worden vanaf 2022 de kapitaallasten verrekend met de reserve (€ 199 in 2022, € 196 in 2023 en € 348 in 2024).
- Ook voor Leuvehaven wordt nu een krediet aangevraagd, terwijl eerder ingeschat was dat de kosten niet geactiveerd hoefden te worden. De uitgaven en de onttrekking aan de reserve in 2020-2022 worden respectievelijk €190, € 2.627 en € 650 lager. Daarvoor in de plaats worden vanaf 2023 kapitaallasten opgenomen met dekking vanuit de reserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR).
- Deel van de uitgaven voor de Coolsingel zijn verschoven van 2020 naar 2021: € 672 De oplevering van de Coolsingel staat gepland in 2021.
- De uitgaven voor Laurenskwartier voor een groot deel doorgeschoven naar 2024. In 2021 tot en met 2023 zijn alleen kosten voor het opstellen van het inrichtingsplan opgenomen. De daadwerkelijke aanpak van de buitenruimte wordt verwacht in 2024 na oplevering van het nieuwbouwproject Rottanova.
- Daarnaast heeft de gemeente het beheer en nazorg van het C2-depot per 1 januari 2019 overgedragen aan de Provincie Zuid Holland. Daarbij is inmiddels de eindafrekening opgemaakt van het nazorgfonds van de provincie. Als gevolg van deze eindafrekening vloeit een bedrag van € 900 terug naar de gemeente. Van dit bedrag wordt € 650 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam en wordt € 250 ingezet voor onderzoekskosten voor het Warmtebedrijf.
- Op basis van actuele projectbegrotingen zijn de onttrekkingen van Out of Pocket kosten en kapitaallasten van het project Hart van Zuid omhoog bijgesteld (€ 8,6 mln).

Bestemmingsreserve Middensegment Huur

Dit betreft een budgettaire neutrale correctie van het taakveld Wonen en Bouwen naar het taakveld Grondexploitaties.

Bestemmingsreserve Mooi Mooier Middelland

Bij de start van het huidige college is besloten het programma Mooi Mooier Middelland (MMM) een doorstart te laten maken. De nog resterende budgetten zijn daarmee beschikbaar gebleven voor het programma MMM. In 2019 resteerde er nog € 854. In 2020 lopen de projecten uit het programma door, waarvoor deze middelen nodig zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid

De kosten en bijbehorende onttrekkingen aan de bestemmingsreserve zijn in lijn gebracht met de huidige projectbegrotingen. De wijzigingen betreffen:

- Voor Strategische verwervingen worden in 2020 meer verkopen dan aankopen verwacht. Daarom vloeit er in 2020 € 1.249 terug naar de bestemmingsreserve. Vanaf 2021 zijn de verwachte aankopen weer hoger dan de verkopen en is er juist € 679 meer nodig dan er nu begroot is. Totaal blijft binnen het hiervoor beschikbare bedrag van € 3 mln.
- Buitenruimte Polderlaan wordt naar verwachting eerder opgeleverd dan gepland. De kosten en de begrote onttrekking aan de reserve in 2021 zijn daarom naar 2020 verschoven. Dit betekent een verlaging van de reserve in 2021 met € 224.
- Voor Campus Tarwewijk is naast de bijdrage vanuit reserve Gebiedsontwikkeling ook een bijdrage uit deze reserve toegekend. In totaal € 300 beschikbaar voor 2020 en 2021 (respectievelijk € 100 en € 200).

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

In het investeringsvoorstel 2020 zijn de volgende voorstellen opgenomen binnen het taakveld Wonen en bouwen. De afschrijvingslasten worden gedekt vanuit de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor.

- Zeven stadsprojecten € 38,9 mln

Dit krediet wordt beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de zeven stadsprojecten (Hofbogenpark, Alexanderplein, Schouwburgplein, Groene Long (Hofplein en Westblaak), Rijnhavenpark, Getijdenpark Feyenoord City en Maashavenpark) en bedraagt een zesde deel van het totaal benodigde bedrag van € 233 mln. De stadsprojecten zijn integrale projecten die door middel van een investering in de buitenruimte een vliegwieleffect beogen op de woningbouw, werkgelegenheid, maatschappelijke voorzieningen, klimaatadaptatie, samen leven en het economisch herstel van Rotterdam na de Coronacrisis. De afschrijvingslasten van dit krediet bedragen € 1.556 vanaf 2024 (25 jaar).

- Impuls maatschappelijke voorzieningen € 18,9 mln

Dit krediet is bestemd voor de binnenstad, Schiehaven Noord, Alexanderknoop, Noordrand Zuiderpark en Feyenoord City. De onderliggende projecten omvatten het op niveau brengen van de maatschappelijke voorzieningen in de wijken en stedelijke voorzieningen. Dit verstevigt de basis voor goede groei; niet alleen extra huizen, maar in een gezonde omgeving, goed ontsloten en met scholen en voorzieningen in de buurten. De maatschappelijke voorzieningen in deze gebieden vallen samen met de bouwimpuls vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken die beschikbaar komt tussen 2020 en 2023 en is een logisch gevolg van de andere investeringen in de groei in Rotterdam. De afschrijvingslasten van dit krediet bedragen € 944 vanaf 2023 (20 jaar).

Bestemmingsreserve Stadsinitiatief

Er is een subsidie toegekend voor het realiseren van een surflocatie in de Rotterdamse Binnenstad. Naar verwachting wordt die in 2021 opgeleverd en verantwoord. In het jaar van oplevering wordt de subsidie verrekend met de bestemmingsreserve. Daarom verschuift de onttrekking aan de reserve van 2020 naar 2021.

Regio Deal Rotterdam Zuid

Vanaf 2019 worden de Rijksmiddelen als specifieke uitkering ontvangen. Dit heeft een financieel technische wijziging op dit programma tot gevolg met een tegenpost op het programma Algemene middelen.

Technische wijzigingen

Er hebben diverse technische mutaties plaatsgevonden. De belangrijkste zijn:

- Wabo leges (€ 1 mln vanaf 2021). Er wordt verwacht dat het aantal aanvragen van bouwvergunningen in 2021 zal toenemen ten opzichte van 2020. Tevens is de indexatie van 1,7% toegepast. Gelet op het criterium van een maximaal kostendekkend legestartief, heeft een heroverweging van de vast te stellen tarieven plaatsgevonden. De Wabo leges zijn per saldo 97,94 % kostendekkend.
- Indexering 2021 en verder (800K vanaf 2021). De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).
- Een budgetoverheveling heeft plaatsgevonden in het kader van de Rotterdamwet (€ 302 in 2020) naar de taakvelden Burgerzaken, Openbare orde en veiligheid – Veiligheid en Openbare orde en veiligheid – Handhaving en toezicht.
- Een budgetoverheveling van en naar diverse taakvelden binnen het programma Stedelijke inrichting en ontwikkeling (€ 1,7 mln in 2023 en 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Actieplan Woonoverlast 2015-2019](#)
- [Actualisatie ontwikkelingsvisie Lijnbaan](#)
- [Rotterdam Architectuurstad](#)
- [Atelier en Broedplaatsenbeleid 2017-2021](#)
- [Atlas Stedelijke Havens - De havens in kaart](#)
- [Beleidskader verkoop huurwoningen](#)
- [Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht](#)
- [Binnenstad als City Lounge - Binnenstadplan 2008-2020](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- De Nieuwe Transformatie Aanpak kantoren Rotterdam 2016-2020
- De Nieuwe Transformatie Aanpak winkels Rotterdam 2016-2020
- [Rivieroevers Rotterdam Resultaten 2014-2018 en vooruitblik](#)
- [Rivieroevers Rotterdam Uitvoeringsprogramma 2019-2022](#)
- [Toekomstperspectief binnenstedelijke Nieuwe Maas](#)
- [Toekomstperspectief binnenstedelijke Rotte](#)
- [Uitvoeringsplan Energietransitie 2019-2020](#)
- [Beleidskader detailhandel Rotterdam 2017](#)
- [Gebiedsvisie Hoboken 2030](#)

- [Gebiedsvisie Hoek van Holland 2011-2020](#)
- [Gebiedsvisie Nieuw Kralingen](#)
- [Gebiedsvisie Rotterdam Central District](#)
- [Gebiedsvisie Stadionpark](#)
- [Grondprijsbeleid 2013](#)
- [Handboek Rotterdamse Stijl](#)
- [Hoogbouwvisie 2011](#)
- [Horecanota Rotterdam 2017-2021](#)
- Hotelkader
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019 Rotterdam](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- Kadernota grondbeleid 2003
- [Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021](#)
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [NPRZ Uitvoeringsplannen](#)
- [Plintenstrategie: Binnenstad op ooghoogte](#)
- [Programma Funderingsaanpak](#)
- [Programma Kansrijke Wijken](#)
- [Programma Langer Thuis](#)
- [Programma Rivieroevers](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Stadsvisie](#)
- [Havenvisie](#)
- [Steigers op Zuid](#)
- [Resilient Rotterdam](#)
- [Structuurvisie Hart van Zuid](#)
- [Structuurvisie Stadshavens](#)
- [Vastgoed, katalysator voor ontwikkeling \(meerjarenperspectief Rotterdams vastgoed\)](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2015](#)
- [Visie en strategie Rotterdam Makers District](#)
- [Visie Werklocaties Rotterdam 2030](#)
- [Woonvisie 2030](#)
- Thuis in Rotterdam – Addendum woonvisie Rotterdam 2030
- [Actieplan Middenhuur](#)
- [Werkprogramma NPRZ Wonen 2019 -2022](#)

Omschrijving taakveld

Rotterdam groeit. Goed wonen zorgt voor een stabiele (thuis)basis in een dynamische stad en vergroot daarmee de kans dat Rotterdammers actief en gezond opgroeien, leren, participeren in de samenleving en economie en zichzelf ontwikkelen onder veranderende omstandigheden. De gemeente faciliteert uiteenlopende woonwensen

binnen de stadsgrenzen waardoor iedereen die iets voor Rotterdam kan betekenen (en andersom) een plek kan vinden en het voor bedrijven ook aantrekkelijk is zich hier te vestigen vanwege de aanwezige talenten en capaciteiten. De groei van de stad, samen met bijvoorbeeld de nieuwe economie, energietransitie en klimaatverandering brengen ook allerlei risico's met zich mee. Rotterdam ziet juist kansen in deze dynamiek en werkt aan een positieve vertaling daarvan. Tegelijkertijd werkt de gemeente daarmee aan de weerbaarheid en de veerkracht (resilience) van de stad.

Huidige en nieuwe Rotterdammers kunnen in de komende vier jaar in onze stad nog beter een huis passend bij hun wensen en mogelijkheden vinden, in een prettige, veilige en groene woonomgeving. De gemeente pakt door op de ambities van de Woonvisie 2030, maar beseft dat de stad harder moet groeien qua woningaantallen en versneld moet verduurzamen en inspelen op andere transitie (klimaat, mobiliteit, circulair bouwen, digitalisering) om ook in de toekomst een aantrekkelijke én resiliënt (veerkrachtig en toekomstbestendige) woonstad te kunnen blijven. Deze versnelling op de uitvoering van ambities is vastgelegd in het Addendum op de Woonvisie 2030.

Tegelijkertijd ligt er een opgave om te zorgen dat de basis op orde blijft in de bestaande woningvoorraad. Groepen woningzoekenden die nu tussen wal en schip dreigen te vallen en/of een maatschappelijke meerwaarde hebben, worden door de gemeente extra ondersteund in hun zoektocht naar een woning. Met als inzet het wonen voor Rotterdammers zo veel mogelijk betaalbaar, toegankelijk en overlastvrij te maken en houden.

Belangrijke ontwikkelingen die effect hebben op het wonen en bouwen, waarvan de aard en omvang van het effect nog lang niet allemaal duidelijk zijn:

- Demografische ontwikkelingen zoals de ontwikkelingen in de huishoudensamenstelling, levensverwachting en migratie.
- Nationale energietransitie en de vertaling daarvan naar Rotterdam. Een woning verhoogt haar toekomstwaarde (en daarmee ook WOZ-waarde) door volledig te zijn aangepast op schone energie
- voortdurende klimaatveranderingen zodat woningen anders ingesteld moeten zijn op wateroverlast, waterschaarste en hittestress
- stedelijke mobiliteitstransitie, waarbij ingezet wordt op schone deelconcepten voor modaliteiten en meer ruimte voor fietsen, OV en lopen in de directe woonomgeving wordt geboden
- nationale en internationale ontwikkelingen ten aanzien van financiering van wonen zoals ontwikkelingen rondom het hypothecaire stelsel, de ontwikkeling van de rentestanden en de huurtoeslag en het landelijk fonds Duurzaam Funderingsherstel
- landelijke ontwikkelingen ten aanzien van wetgeving zoals de evaluatie van de Woningwet, de komst van de Omgevingswet en eventuele veranderingen in de Wet maatschappelijke ondersteuning
- landelijke subsidieregelingen en deals met het rijk ten aanzien van respectievelijk verduurzaming en het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)
- ontwikkelingen in de corporatiesector zoals fusies en saneringstrajecten

- ontwikkelingen en afspraken rond wonen op bovenlokaal niveau zoals de regionale woningmarktafspraken in de regio Rotterdam en op Zuidvleugelniveau de afspraken in het kader van de Verstedelijkingsalliantie
- ontwikkelingen in de markt (bijvoorbeeld prijspeil bouwmaterialen)

Strategische opgaven gebiedsontwikkelingen

Een aantal programma's en gebiedsontwikkelingen in Rotterdam heeft belangrijke betekenis voor de sociaal-economische ontwikkeling van de stad. In deze ontwikkelingen wordt (in samenhang met andere beleidsambities) een belangrijke bijdrage aan de woningbouwopgave van de korte, middellange en lange termijn geleverd. Het betreft de navolgende ontwikkelingen.

Merwe4Havens

Het Merwe-Vierhavengebied (M4H), de plek voor de innovatieve maakindustrie, wordt verder ontwikkeld. Binnen M4H ontwikkelt het deelgebied Merwehavens zich tot een aantrekkelijk en duurzaam woongebied dat goed in verbinding staat met de directe omgeving en waarbij er (milieutechnisch) evenwicht is en uitwisseling plaatsvindt met de directe omgeving die bestaat uit het naastgelegen Makersdistrict en de wijken Oud Mathenesse Witte Dorp, Bospolder Tussendijken en Spangen.

Stadionpark (incl. Feyenoord City)

Stadionpark is een grote gebiedsontwikkeling op Rotterdam Zuid, waar wonen, sporten en beleven samenkomt. Op de Sportcampus vindt een herschikking plaats van sportvelden en worden nieuwe accommodaties gerealiseerd, waarbij de 1e fase is afgerond en de overige delen in uitvoering zijn. Een stedenbouwkundig ontwerp voor woningen en onderwijs in de noordoosthoek van de Sportcampus is juli 2020 door het college vastgesteld en wordt aangeboden aan de Gemeenteraad. De herinrichting van Park de Twee Heuvels is vrijwel afgerond en de tender voor de woningbouw heeft een bijzonder winnend ontwerp opgeleverd. Start bouw van de parkvilla's in 2021. Juli 2020 is gestart met bouwrijp maken van de GAMMA/P+R locatie op de Noorderhelling. Medio juli 2020 zal het eerste binnenstedelijke FastNed snellaad station op het Zuiddiepje worden geopend.

Het planproces voor de stadionontwikkeling en gebiedsontwikkeling Feyenoord City is in volle gang. De gebiedsontwikkeling is vastgelegd in het Masterplan Feyenoord City dat in november 2019 door de Gemeenteraad is vastgesteld. Het bestemmingsplan wordt in 2020 opgeleverd. Het ontwerp voor het Nieuwe stadion en aangrenzende openbare gebied vordert volgens planning, de aanvraag omgevingsvergunning is gedaan. Vanaf oktober 2020 worden de plannen getoetst aan de door de raad opgestelde voorwaarden, zoals vastgelegd in de Position Paper. De Corona crisis heeft invloed op het Stadionpark. Externe partners zoals Stadion Feyenoord en de Stichting Gebiedsontwikkeling hebben extra hordes te nemen in hun financiering. De

participatie is complex gebleven, maar het uitgangspunt dat de projecten zoveel als mogelijk ongestoord doorgaan is vergaand gerealiseerd.

Hart van Zuid

De gebiedsontwikkeling Hart van Zuid (HvZ) heeft als doel het nieuwe centrum voor Rotterdam Zuid te realiseren. HvZ bestaat uit een integraal programma dat moet leiden tot economische en sociale verbetering, het verbeteren van verblijfsklimaat, -duur en comfort, verhogen van werkgelegenheid, borgen van goede vervoersverbindingen, borgen van duurzaamheid en verbeteren van veiligheid.

Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ): pijler Wonen

Binnen de pijler Wonen zetten we via het Werkprogramma NPRZ Wonen 2019 – 2022 door op de transformatie van de focuswijken. Ingrepen in de goedkope woningvoorraad en de woonmilieus van Rotterdam-Zuid moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus op Zuid gerealiseerd worden, zodat er voldoende duurzame woonruimte beschikbaar komt voor sociale stijgers uit Zuid en nieuwe bewoners met midden- en hoge inkomens.

Duurzame gebiedsaanpak

Verspreid over de stad bestaat een aantal aandachtsgebieden voor de energietransitie van de gebouwde omgeving. Het betreft de gebieden Reyerdijk/Groot IJsselmonde, Pendrecht-Zuidoost, Rozenburg, Lage Land Oost (Prinsenland) en Bospolder-Tussendijken. Hier komt een samenhangende, duurzame gebiedsaanpak. Ook wordt waar mogelijk een relatie gelegd met andere transitie, denk aan langer thuis wonen.

Korte termijn ontwikkelingen woningbouw

Voorbeelden van actuele ontwikkelingen die direct bijdragen aan de groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus zijn Park16Hoven, Nesseland, Lloydkwartier, Parkstad en de Binnenstad als city-lounge. Hier blijft de gemeente de marktpartijen en particuliere initiatiefnemers faciliteren en uitdagen naar de opgave te kijken vanuit een uitgekende, lange termijnvisie.

De bouwopgave wordt steeds zichtbaarder in de stad, op tal van plekken, waaronder op Katendrecht, de Binnenstad, Parkstad, het Motorstraatgebied en nabij de Coolhaven, zijn volop bouwactiviteiten aan de gang.

Ook wordt volop ingezet op het in ontwikkeling nemen van nieuwe bouwlocaties, het vermarkten van gemeentelijke bouwlocaties en het ruimte geven aan marktinitiatieven.

Verkeer en vervoer

Verkeer en vervoer

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur: we faciliteren de groei en verdichting van de stad primair met slimme duurzame en integrale aanpassingen aan het infrastructurele netwerk. Dit betekent nieuwe oeververbindingen, veilige en oversteekbare stadsboulevards, ruime fietspaden, aantrekkelijke OV-knooppunten, toekomstbestendige energie-infrastructuur voor elektrisch rijden en meer stallingsruimte voor de fiets.

TAAKVELD 1

Openbaar vervoer

Een goede integratie van de OV-netwerken in reisketens en systemen/diensten bij voorkeur in makkelijke combinaties met voetgangers en fietsverkeer.

Een betere verbinding tussen de OV-netwerken noord- en zuid-Rotterdam en een betere ontsluiting van de rivieroever.

Een goede toegankelijkheid van de OV-netwerken door ouderen en minder-validen.

TAAKVELD 2

Parkeerbelasting

Het reguleren van het parkeergedrag van Rotterdammers en haar bezoekers, door middel van een belasting voor het parkeren op daarvoor aangewezen plaatsen, draagt bij aan het beheer van de openbare ruimte als stuwende kracht voor een aantrekkelijke buitenruimte en verduurzaming, minder parkeerdruk en een betere bezetting parkeergarages.

TAAKVELD 3

Parkeren

Vanuit de focus op meer ruimte voor fietsers en voetgangers en minder parkeren op straat, willen wij automobilisten stimuleren te kiezen voor Park+Ride-voorzieningen of een openbare parkeergarage aan de rand van het centrum. Tegelijkertijd willen wij ruimte bieden voor het comfortabel en veilig plaatsen van fietsen in fietsenstallingen en maatwerk in fietsparkeren voor bewoners in de wijken waar dat nodig is.

TAAKVELD 4

Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid

Optimaal gebruik maken van de infrastructuur van Rotterdam en eventuele verstoringen snel oplossen door toezicht te houden op het gebruik van civieltechnische kunstwerken (bruggen, sluisen, Maastunnel). Op die manier wordt de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van de stad vergroot.

TAAKVELD 5

Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur. We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Verkeer en Vervoer	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	165.436	159.503	159.886	141.602	140.662	140.700
Bijdragen rijk en medeoverheden	45.933	30.746	19.275	1.069	135	135
Overige opbrengsten derden	120.351	128.757	140.610	140.533	140.527	140.565
Overige baten	-848	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	133.546	142.690	172.020	122.859	105.504	101.283
Apparaatslasten	19.990	28.137	29.718	29.129	29.462	29.462
Inhuur	1.015	1.573	2.417	3.208	3.513	3.513
Overige apparaatslasten	718	683	610	601	611	611
Personeel	18.256	25.881	26.691	25.320	25.338	25.338
Intern resultaat	31.377	31.443	25.316	25.581	26.102	23.977
Intern resultaat	31.377	31.443	25.316	25.581	26.102	23.977
Programmalasten	82.179	83.109	116.986	68.149	49.940	47.844
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	66.593	71.274	103.694	53.439	35.307	32.421
Kapitaallasten	11.798	8.971	10.751	12.220	12.144	12.933
Overige programmalasten	3.333	2.342	2.357	2.357	2.357	2.357
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	454	522	183	132	132	132

Saldo voor vpb en reserveringen	31.891	16.813	-12.134	18.743	35.158	39.417
Saldo voor reserveringen	31.891	16.813	-12.134	18.743	35.158	39.417
Reserves	11.229	22.284	51.345	19.646	7.050	2.449
Onttrekking reserves	12.026	22.683	51.345	19.984	7.460	2.859
Toevoeging reserves	797	399	0	338	410	410
Saldo	43.119	39.097	39.211	38.389	42.208	41.867

×

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten hebben hoofdzakelijk betrekking op parkeeropbrengsten en bijdragen van rijk en medeoverheden in het kader van de aanleg van verkeersregelininstallaties en fietsenstallingen, openbaar vervoer, verkeersveiligheid en het infrastructuurproject Hoekse Lijn.

Lasten

De lasten vloeien hoofdzakelijk voort uit de uitvoering van onder andere het jaarlijks vervangen van verkeersregelininstallaties, de inzet voor straatparkeren, de exploitatie en het beheer van parkeergarages en het fiscaal handhaven, fietsvoorzieningen, openbaar vervoer, verkeersveiligheid en het infrastructuur project Hoekse Lijn.

Reserves

In de begroting zijn onttrekkingen geraamd voor voornamelijk de dekking van kapitaallasten, het infrastructuur project Hoekse Lijn, stedelijke bereikbaarheid en de energietransitie.

Meerjarig verloop

De begroting op programmaniveau laat vanaf 2021 een dalend beeld zien. De bijdragen rijk en medeoverheden, de programmalasten en onttrekkingen aan reserves dalen door het aflopende infrastructuur project Hoekse Lijn. Verder wordt het verloop van de begroting in grote mate bepaald door de aflopende en nieuwe intensiveringen.

Bijstellingen per taakveld

	2020 (€)	2020 (%)	2021 (€)	2021 (%)	2022 (€)	2022 (%)	2023 (€)	2023 (%)	2024 (€)	2024 (€)
Verkeer en Vervoer	11.995	4%	4.839	26%	4.234	26%	3.501	26%	3.159	39%
Openbaar vervoer	350	4%	-1.899	26%	-1.895	26%	-1.897	26%	-2.895	39%
Parkeerbelasting	8.125	10%	11.796	14%	11.151	13%	11.547	14%	11.545	14%
Parkeren	3.580	14%	-519	2%	-670	3%	-792	4%	-868	4%
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	-129	2%	-6.251	0%	-5.632	0%	-5.651	0%	-5.649	0%
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	69	0%	1.711	9%	1.280	7%	294	2%	1.026	7%
Openbaar vervoer	350	4%	-1.899	26%	-1.895	26%	-1.897	26%	-2.895	39%
Parkeerbelasting	8.125	10%	11.796	14%	11.151	13%	11.547	14%	11.545	14%
Parkeren	3.580	14%	-519	2%	-670	3%	-792	4%	-868	4%
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	-129	2%	-6.251	0%	-5.632	0%	-5.651	0%	-5.649	0%
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	69	0%	1.711	9%	1.280	7%	294	2%	1.026	7%

Omschrijving programma

Fijn wonen en leven in Rotterdam begint bij een fijne woning in een prettige, groene buurt voorzien van alle essentiële voorzieningen en infrastructuur (water, riool, energie, groen, fietspaden etc). Nieuwe of huidige bewoners moeten in onze stad een woning van hun wensen en mogelijkheden kunnen vinden en zich prettig en gezond door de stad kunnen bewegen.

Dat wonen en leven gebeurt in een duurzaam, energiezuinig Rotterdam, met een excellente vervoersinfrastructuur met schone vervoersmiddelen en een met een betere luchtkwaliteit. De klimaatopgaven uit het Akkoord van Parijs vragen om een forse energie- én economische transitie van stad en haven. Willen wij en onze kinderen prettig blijven wonen en leven dan vraagt dit flinke keuzes, maatregelen en investeringen.

De gemeente zorgt voor een samenhangend beleid en uitvoering daarvan op bereikbaarheid, de kwaliteit van de leefomgeving, duurzaamheid, gezondheid en verkeersveiligheid. Dat realiseert de gemeente met een aanpak die is gericht op een overgang naar duurzame en emissieloze mobiliteit in 2050. Het perspectief daarbij is zowel gemeentelijk als regionaal.

We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen. We willen de mobiliteitsgroei opvangen met modaliteiten en vervoerssystemen die schoner en stiller zijn, minder ruimte claimen en voor iedereen toegankelijk zijn. Dit betekent het bevorderen van: wandelen, fietsen, openbaar vervoer en elektrificatie van motorvoertuigen en schone logistiek in de stad.

Openbaar vervoer

Een goede integratie van de OV-netwerken in reisketens en systemen/diensten bij voorkeur in makkelijke combinaties met voetgangers en fietsverkeer.

Een betere verbinding tussen de OV-netwerken Rotterdam Noord en Zuid en een betere ontsluiting van de rivieroever.

Een goede toegankelijkheid van de OV-netwerken voor ouderen en minder-validen.

Voortgang 2020

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder "wat willen we bereiken" en "wat gaan we daarvoor doen" zijn nog actueel. Wel is het gebruik van het OV door de coronacrisis sterk gedaald, al was er in de maand juli weer een stijgende lijn in het gebruik te zien. Voor nu is het onzeker hoe de ontwikkelingen de rest van het jaar zullen zijn.

Ontwikkelingen 2021-2024

De doelstellingen van het taakveld die staan vermeld onder 'Wat willen we bereiken' en 'Wat gaan we daarvoor doen' zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die hebben geleid tot afwijkingen in het beoogde effect of de inspanningen. Wel is het duidelijk dat de coronacrisis de nodige onzekerheden met zich meebrengt. Zo is nog onduidelijk wanneer het gebruik van het openbaar vervoer zich weer gaat herstellen en zal er van groei van het gebruik van het openbaar vervoer de komende tijd naar verwachting geen sprake zijn. Ook heeft de crisis waarschijnlijk economische effecten die hun weerslag zullen hebben op het mobiliteitssysteem in zijn geheel. Ondanks deze onzekerheden blijven we vooralsnog echter onverminderd vasthouden aan de voorgestelde investeringen en de beoogde mobiliteitstransitie.

Wat willen we bereiken

- Een goede integratie van de OV-netwerken in reisketens en systemen/diensten bij voorkeur in makkelijke combinaties met voetgangers en fietsverkeer.
- We zorgen dat de OV-netwerken in Rotterdam Noord en Zuid beter met elkaar verbinden en dat de rivieroever beter ontsloten worden.
- We zorgen voor een goede toegankelijkheid van de OV-netwerken voor ouderen en minder-validen.

Wat gaan we daar voor doen

- Voortzetten gratis OV voor ouderen. Gebruik van openbaar vervoer voor ouderen blijft gratis. Daarmee dragen wij bij aan het voorkomen van sociaal isolement.
- Tot en met 2021 blijven we het bestaande netwerk vervoer over water ondersteunen. We ontwikkelen met de partners in de regio een strategie voor de periode vanaf 2022.
- Met de MRDH bevorderen we vormen van mobiliteitsdienstverlening. De bruikbaarheid en toegankelijkheid van het OV wordt hierdoor versterkt. Het gaat hier onder andere om voorzieningen voor de first & last mile en Mobility as a Service voor specifieke doelgroepen.

Effectindicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Groei OV-gebruik	Streefwaarde			In ontwikkeling		
	Realisatie	+2,7%	+2,8%			

Toelichting effectindicatoren

In het document Eerste herziening 2020 is per abuis +0,8% als realisatiecijfer groei OV-gebruik in 2019 opgenomen, maar dat moest zijn +2,8%.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Openbaar vervoer	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	44.576	30.304	19.276	1.017	91	128
Bijdragen rijk en medeoverheden	45.094	30.066	19.162	927	0	0
Overige opbrengsten derden	219	239	114	91	91	128
Overige baten	-738	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	52.194	43.918	69.825	23.815	13.466	10.002
Intern resultaat	3.782	2.681	846	846	846	-1.272
Intern resultaat	3.782	2.681	846	846	846	-1.272
Programmalasten	48.413	41.237	68.979	22.969	12.620	11.274
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	46.383	40.263	68.310	22.216	11.880	10.554
Kapitaallasten	415	452	486	621	608	587
Overige programmalasten	1.170	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	445	522	183	132	132	132
Saldo voor vpb en reserveringen	-7.619	-13.614	-50.549	-22.797	-13.376	-9.873
Saldo voor reserveringen	-7.619	-13.614	-50.549	-22.797	-13.376	-9.873

Reserves	670	5.320	41.429	13.515	4.090	-410
Onttrekking reserves	670	5.320	41.429	13.853	4.500	0
Toevoeging reserves	0	0	0	338	410	410
Saldo	-6.949	-8.294	-9.120	-9.283	-9.286	-10.283

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Openbaar vervoer		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-8.644	-7.221	-7.388	-7.389	-7.389
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		350	-1.899	-1.895	-1.897	-2.895
Ombuiging verkeer en vervoer	Bezuinigingen/taakstellingen	350	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	0	-1.899	-1.895	-1.897	-2.895
Begroting na wijzigingen		-8.294	-9.120	-9.283	-9.286	-10.283

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente van de jaarschijven 2020, 2021, 2022, 2023 en 2024. In de paragraaf Investerings is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Ombuiging verkeer en vervoer

Bij de 1e Herziening is € 500 gehonoreerd voor de intensivering openbaar vervoer, ter dekking van de kosten voor de inzet van oud- en nieuwmetro en nachtmetro. Bij de 2e Herziening wordt € 350 hiervan (kosten van de oud- en nieuwmetro) ingezet als ombuigingsmaatregel.

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam

De lasten in de begroting 2020 en verder en de bijbehorende onttrekkingen aan de bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR) zijn in lijn gebracht met de huidige projectbegrotingen. Het betreft de onderstaande wijzigingen:

- De afronding van de werkzaamheden m.b.t. Metro aan Zee zijn doorgeschoven naar het jaar 2022 en hierdoor schuiven ook de verwachte kasstromen en de financiële dekking uit de reserve met € 6,9 mln naar het jaar 2021 en verder.
- Voor de financiering van de werkzaamheden op Hoek van Holland aan de kruising Strandweg, Strandboulevard en aan de diverse fietspaden wordt de dekking uit de bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam in 2021 begroot op € 1,4 mln.
- Voor de financiering van de werkzaamheden van de herinrichting natuur en planontwikkeling van de overige onderdelen rondom de Buitenruimte van de Hoekse Lijn worden de beschikbare middelen begroot voor de jaren 2020 (€ 265), 2021 (€ 500) en 2022 (€213).

Technische wijzigingen

Op het taakveld Openbaar Vervoer zijn er diverse technische wijzigingen geweest (van - € 1,9 mln in 2021 tot - € 2,9 mln in 2024). De wijzigingen zijn:

- Een doorbelasting overhead van projecten vanuit het taakveld Overhead (van - € 844 in 2021 tot - € 1,835 mln in 2024).
- Een administratieve overheveling vanuit het taakveld Verkeer en Vervoer - Ontwikkeling (van - € 1 mln in de jaren 2021 tot en met 2024).
- Diverse kleine technische wijzigingen (van - € 55 in 2021 tot - € 60 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [OV-visie Rotterdam 2018 - 2040](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld betreft het uitvoeren van taken op het gebied van openbaar vervoer, waaronder bus, tram, metro, taxivervoer en veerdiensten en de bijbehorende (omvangrijke) infrastructurele voorzieningen zoals stations, aanvullend op de verantwoordelijkheden van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag als regionale vervoersautoriteit.

Parkeerbelasting

Pagina 82

Parkeerbelasting

Het reguleren van het parkeergedrag van Rotterdammers en bezoekers, door middel van een belasting voor het parkeren op daarvoor aangewezen plaatsen, draagt bij aan het beheer van de openbare ruimte als stuwende kracht voor een aantrekkelijke buitenruimte en verduurzaming, minder parkeerdruk en een betere bezetting parkeergarages.

Voortgang 2020

Op 10 december 2019 heeft het college de nota "Betaald parkeren in Rotterdam" vastgesteld. De nota is besproken in de raadsvergadering van 20 februari 2020. Deze nota is een verdere aanscherping van het beleid, met name op het gebied van straatparkeren, zoals vastgelegd in het Parkeerplan 2016-2018 "Parkeren in beweging". In de nota is een pakket van maatregelen opgenomen dat de komende periode zal worden uitgevoerd met als doel een betere balans te realiseren tussen de verschillende claims op de openbare ruimte.

Per 1 januari 2020 is, als uitwerking van de motie "Parkeren Noordereiland", betaald parkeren ingevoerd op het Noordereiland (Feijenoord).

Per 1 januari 2020 is de zogenaamde Centrumring ingevoerd met een hoger parkeertarief voor bezoekers. Doel is het tegengaan van oneigenlijk hoge parkeerdruk in de wijken grenzend aan het Centrum, een beter gebruik van de openbare parkeergarages en een beter gebruik van openbaar vervoer en de fiets.

Op 22 februari 2020 is begonnen met een proef inzake parkeerduurbepanking op de Veranda (IJsselmonde) tijdens wedstrijden/evenementen in Stadion Feijenoord (de Kuip). De maximale parkeerduur voor bezoekers bedraagt op dagen met wedstrijden/evenementen 90 minuten, met als doel een andere mobiliteitskeuze van bezoekers van het stadion. Als gevolg van de coronacrisis is de pilot tussentijds stopgezet en zal deze worden vervolgd bij de herstart van wedstrijden en evenementen in het stadion, waarbij voldoende publiek wordt toegestaan.

Per 2 maart 2020 is betaald parkeren ingevoerd in West-Carnisse (Charlois).

Per 1 juli 2020 is betaald parkeren ingevoerd in de wijk Feijenoord (Feijenoord).

Op 7 juli 2020 heeft het college besloten betaald parkeren in te voeren op het Spaansepad (Delfshaven) per 1 september 2020, in Oud-Charlois (Charlois) per 1 oktober 2020 en in de wijk Veerse Heuvel (Prins Alexander) per 1 november 2020.

Deze maatregelen op het gebied van straatparkeren moeten worden gezien in samenhang met maatregelen binnen het taakveld Parkeren (parkeergarages, P+R en fietsparkeren). Doelstelling is een verschuiving van parkeren op straat naar parkeren in parkeergarages en op P+R en stimuleren van gebruik van openbaar vervoer en fiets.

Aangezien de in 2019 gerealiseerde parkeeropbrengsten hoger zijn dan de begroting 2021 zou de begroting naar hetzelfde niveau dienen te worden aangepast. Voor begroting 2020 heeft deze aanpassing niet plaatsgevonden door de coronamaatregelen, waardoor de opbrengsten kortparkeren op straat achter zijn gebleven. Voor de begroting 2021 vindt deze aanpassing wel plaats.

Ontwikkelingen 2021-2024

In de nota "Betaald parkeren in Rotterdam" zijn de maatregelen benoemd die de komende periode worden uitgevoerd met als doel een betere balans te realiseren tussen de verschillende claims op de openbare ruimte:

- invoering betaald parkeren zonder draagvlakonderzoek als de parkeerdruk boven de 90 procent komt
- besluitvorming vooraf over invoering betaald parkeren bij grootschalige gebiedsontwikkelingen
- onderzoeken van de mogelijkheden van seizoensgebonden parkeervergunningen
- verlaging van vergunningenplafonds bij nachtdruk boven de 90 procent als de parkeerdruk wordt veroorzaakt door vergunninghouders
- pilots gericht op vergunninguitgifte binnen parkeersectoren met een uiteenlopende parkeerdruk
- uitbreiding tijden waarop betaald parkeren geldt indien de avond- en nachtdruk wordt veroorzaakt door niet-vergunninghouders

Wat willen we bereiken

Optimale verdeling van schaarse ruimte

Een optimale verdeling van de schaarse openbare parkeergelegenheid over alle Rotterdammers en bezoekers in onze wereldstad.

Wat gaan we daar voor doen

Optimale verdeling van schaarse ruimte

- parkeerregelgeving voorbereiden en uitvoeren
- doelgerichte parkeerproducten faciliteren waarbij gastheerschap centraal staat
- beheer en onderhoud
- productinnovaties
- informatiegestuurde fiscale handhaving
- actief in gesprek gaan over de wenselijkheid van invoering betaald parkeren, conform de kaders van de nota "Betaald parkeren in Rotterdam"
- ongeveer 300 parkeerplaatsen in het Centrum, die zijn voorbehouden aan vergunninghouders, worden omgezet in normale parkeerplaatsen
- bij parkeersectoren met een wachtlijst voor vergunningen krijgen aanvragen voor eerste bewonersvergunningen voorrang

- pilot parkeerduurbepanking op de Veranda bij wedstrijden/evenementen in Stadion Feijenoord
- hogere Inkomsten benutten om ambities van het college te faciliteren bij uitbreiding P&R-voorzieningen en voorzieningen voor fietsparkeren

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Betalingsgraad	Streefwaarde	86%	87%	88%	89%	90%	91%
	Realisatie	86%	87%				
Beschikbaarheid parkeerautomaten*	Streefwaarde	99,7%	99,7%	99,7%	99,7%	99,7%	99,7%
	Realisatie	99,7%	99,7%				

* Dit is gebaseerd op de SLA met onze leveranciers

Toelichting indicatoren

De jaarlijkse stijging van de betalingsgraad is het gevolg van de doorontwikkeling van de fiscale parkeercontrole door meer data- en informatiegestuurd te werken en gebruik te maken van omgevingsbeelden ("handhaven op afstand").

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Parkeerbelasting	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	103.135	115.190	123.600	123.494	123.489	123.489
Bijdragen rijk en medeoverheden	82	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	103.042	115.190	123.600	123.494	123.489	123.489
Overige baten	11	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	25.949	24.965	29.062	29.555	29.156	29.158
Apparaatslasten	7.035	7.157	7.353	7.347	7.354	7.354
Inhuur	443	145	64	64	64	64
Overige apparaatslasten	326	279	205	203	210	210
Personeel	6.266	6.733	7.084	7.080	7.080	7.080
Intern resultaat	12.292	12.158	12.021	12.021	12.021	12.021
Intern resultaat	12.292	12.158	12.021	12.021	12.021	12.021
Programmalasten	6.622	5.650	9.688	10.187	9.781	9.782
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.288	4.087	7.428	7.898	7.506	7.521

Kapitaallasten	2.566	103	799	829	815	801
Overige programmalasten	1.763	1.460	1.460	1.460	1.460	1.460
Subsidies en inkomensoverdrachten	5	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	77.186	90.225	94.538	93.938	94.333	94.331
Saldo voor reserveringen	77.186	90.225	94.538	93.938	94.333	94.331
Saldo	77.186	90.225	94.538	93.938	94.333	94.331

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Parkeerbelasting		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming	Raming	Raming
				2022	2023	2024
Eerste Herziening 2020		82.100	82.742	82.788	82.786	82.786
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		8.125	11.796	11.151	11.547	11.545
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	35	0	0	0	0
Ontwikkelingen parkeren	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	7.120	8.605	8.105	9.105	9.105
Uitbreidingen betaald parkeren	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Uitbreidingen tijden betaald parkeren	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	2.000	2.000	2.000	2.000
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	969	1.191	1.046	442	440
Begroting na wijzigingen		90.225	94.538	93.938	94.333	94.331

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de paragraaf Investeringskredieten is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling in 2020 omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Ontwikkelingen parkeren en Uitbreidingen betaald parkeren

Door uitbreidingen gebieden betaald parkeren en efficiëntere handhaving nemen de parkeerbatens toe. De baten en hiermee samenhangende lasten zijn verwerkt in de begroting. Ook is door versoepeling van de coronamaatregelen sprake van herstel van de opbrengsten kort parkeren op straat.

Uitbreidingen tijden betaald parkeren

Er wordt voorgesteld om tijden waarop betaald moet worden in een aantal wijken te harmoniseren met aangrenzende wijken om de parkeerdruk in deze wijken te verlagen. De hiermee samenhangende baten en lasten worden in de begroting verwerkt.

Technische wijzigingen

In dit taakveld zijn er diverse technische wijzigingen geweest waaronder [herverdeling concernopgaven](#) (€ 1,4 mln in 2020 tot - € 712 in 2024), [indexering](#) (€ 1,6 mln in 2021 tot € 1,5 mln in 2024) en herverdeling diverse budgetten voor de inzet van personeel, inhuur en uitbestede werkzaamheden om deze in lijn te brengen met de verwachte uitgaven (- € 431 in 2020 tot - € 348 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Verordening Parkeerregulering en Parkeerbelastingen 2020](#)
- [Uitvoeringsbesluit Parkeren Rotterdam 2020](#)

Omschrijving taakveld

Tot het taakveld 'Parkeerbelasting' behoort:

- heffing en invordering
- opbrengsten parkeerfaciliteiten
- opbrengsten boetes

Tot dit taakveld behoort niet:

- parkeerpolitie. Deze valt onder taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid

Parkeren

Pagina 83

Parkeren

Vanuit de focus op meer ruimte voor fietsers en voetgangers en minder parkeren op straat, willen wij automobilisten stimuleren te kiezen voor Park+Ride-voorzieningen of een openbare parkeergarage aan de rand van het centrum. Tegelijkertijd willen wij ruimte bieden voor het comfortabel en veilig plaatsen van fietsen in fietsenstallingen en maatwerk in fietsparkeren voor bewoners in de wijken waar dat nodig is

Voortgang 2020

Garageparkeren

In het derde kwartaal 2019 is de aanbesteding voor plaatsing van oplaadpunten in gemeentelijke parkeergarages afgerond. De gunning en contractvorming hebben plaatsgevonden en de voorbereidende werkzaamheden (verhoging elektrisch vermogen daar waar nodig) zijn uitgevoerd. Het uitgangspunt voor 2020 is plaatsing van 250 extra oplaadpunten.

Als uitwerking van de bestuursopdracht Vastgoed wordt in 2020 een Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor het gemeentelijk parkeervastgoed opgesteld, waarin:

- de kernportefeuille wordt vastgelegd
- op objectniveau het gewenste niveau beheer en onderhoud wordt bepaald
- objecten die niet tot de kernportefeuille behoren in de verkoop worden gezet

Fietsparkeren

De in 2019 vastgestelde Fietskoers 2025 ("de fiets als hefboom in de Rotterdamse mobiliteitstransitie") is het kader voor de opstelling van een Uitvoeringsprogramma Fietsparkeren, waarin de volgende maatregelen worden uitgewerkt en gefaseerd in uitvoering worden genomen:

- fietsparkeren in het Rotterdamse centrum
- fietsparkeren bij OV- en P+R-locaties
- fietsparkeren in de woonbuurten

In 2019 is het proces rondom plaatsing van fietstrommels vereenvoudigd, waardoor fietstrommels sneller geplaatst kunnen worden. Ook voor 2020 is plaatsing van 80 extra fietstrommels het uitgangspunt.

P+R-parkeren

Realisatie van extra P+R-capaciteit wordt als belangrijke randvoorwaarde gezien om aanvullende ambities te kunnen formuleren voor het verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte in de binnenstad. Extra capaciteit

die niet per definitie de fysieke uitbreiding van P+R-capaciteit betekent, maar ook gericht is op het beter benutten van bestaande P+R-capaciteit door invoering van een doelgroepensysteem. Hierbij kan uitsluitend de parkeerder die daadwerkelijk aanvullend gebruik maakt van het openbaar vervoer gratis parkeren.

Per 30 maart 2020 is P+R Hoek van Holland Haven opgeleverd. Deze P+R-voorziening heeft een capaciteit van 130 plaatsen, is gekoppeld aan de Hoekse Lijn en voorzien van een doelgroepensysteem teneinde oneigenlijk gebruik tegen te gaan.

Per 2 juni 2020 is ook op de bestaande P+R Meijersplein een doelgroepensysteem ingevoerd. Op deze P+R-voorziening was steeds vaker sprake van oneigenlijk gebruik, met name door reizigers van de luchthaven die door gebruik van deze P+R de parkeerkosten op de luchthaven omzeilden.

Deze maatregelen op het gebied van garage-, fiets- en P+R-parkeren moeten worden gezien in samenhang met maatregelen binnen het taakveld Parkeerbelasting (straatparkeren). Doelstelling is een verschuiving van parkeren op straat naar parkeren in parkeergarages en op P+R en stimuleren van gebruik van openbaar vervoer en fiets.

Ontwikkelingen 2021-2024

Garageparkeren

De focus bij garageparkeren ligt de komende jaren niet op uitbreiding, maar op betere benutting van de bestaande locaties en het bieden van meer betaal- en gebruiksgemak (digitalisering van parkeerproducten).

Fietsparkeren

Om het groeiende fietsgebruik goed te kunnen faciliteren moet er in Rotterdam meer ruimte worden gemaakt voor fietsparkeren. Op diverse locaties in de stad knelt het nu en kunnen fietsers hun fiets niet, of niet naar wens, parkeren. Er zal de komende jaren dan ook steviger dan voorheen ingezet worden op fietsparkeren.

In de Fietskoers 2025 is voor fietsparkeren de volgende ambitie uitgesproken:

In 2025 kun je de fiets overal makkelijk parkeren: in de woonwijk, bij het station, werk, school, winkel, sport en culturele locatie. Autoparkeren maakt vaker plaats voor innovatieve fietsparkeeroplossingen. Dankzij de fiets wordt de openbare ruimte zo effectief mogelijk gebruikt. Op veel plekken in de stad zijn hubs waar je gebruik kunt maken van allerlei soorten deelmobiliteit. Verder maakt fietsparkeren onderdeel uit van Mobility-as-a-Service.

P+R-parkeren

Op dit moment wordt gewerkt aan de voorbereidingen van de realisatie van een nieuwe P+R Noorderhelling. Deze P+R-voorziening zal een capaciteit krijgen van 500 plaatsen en worden gerealiseerd in combinatie met de te verplaatsen bouwmarkt in het kader van de ontwikkelingen Feyenoord City. Ook deze P+R zal worden voorzien van een doelgroepsysteem. Verwachte oplevering is medio 2021.

Als nadere uitwerking van de motie “Laagje erbij” heeft een ruimtelijke en financiële verkenning plaatsgevonden naar de mogelijkheden van uitbreiding van een drietal bestaande P+R-voorzieningen (P+R Kralingse Zoom, Meijersplein en Slinge). Met betrekking tot Kralingse Zoom en Meijersplein zijn de mogelijkheden kansrijk en wordt het verdere ontwerp- en realisatietraject ingezet. Voor de huidige locatie Slinge zijn de mogelijkheden niet aanwezig en zullen de mogelijkheden worden verkend naar een nieuwe P+R-ontwikkeling in de gebiedsontwikkeling Waalhaven.

Wat willen we bereiken

City-Lounge

- De binnenstad als city-lounge met meer ruimte voor fietsers en voetgangers; de binnenstad ontwikkelen als een vitale kwaliteitsplek voor ontmoeting, verblijf en vermaak. De binnenstad is het hart van de stad. Het begrip 'city lounge' verwoordt het gevoel dat de binnenstad moet uitstralen.

Wat gaan we daar voor doen

City-Lounge

- doelgerichte parkeerproducten faciliteren, waarbij gastheerschap centraal staat (bijvoorbeeld uitbreiding aantal elektrische oplaadpunten met de bijbehorende infrastructuur)
- productinnovatie
- marketing
- beheer en onderhoud
- actief in gesprek gaan over de wenselijkheid van uitbreiding P+R, parkeergarages, fietsvoorzieningen enzovoort
- het aantal elektrische oplaadpunten uitbreiden met de infrastructuur die daarvoor nodig is om duurzaam rijden nog gemakkelijker en aantrekkelijker te maken
- de mogelijkheid van autodelen onderzoeken
- investeren in voorzieningen voor fietsparkeren bij ov-knooppunten en stedelijke regionale fietsverbindingen, om het gebruik van het openbaar vervoer te stimuleren
- het zo goed mogelijk benutten van de investeringen die de afgelopen jaren zijn gedaan in parkeergarages en P+R-voorzieningen, door een beweging te maken van parkeren op straat naar parkeren in garages en op P+R-voorzieningen
- fietsparkeervoorzieningen voor het comfortabel en veilig stallen van fietsen voor alle Rotterdammers en haar bezoekers

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gemiddelde bezetting van de parkeergarages	Streefwaarde	30%	32%	34%	36%	38%	40%
	Realisatie	30%	32%	NB			
Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal elektrische laadpunten	Streefwaarde	80	100	350	600	850	1100
	Realisatie	80	100	NB			
Aantal fietstrommels	Streefwaarde	845	925	1005	1085	1165	1245
	Realisatie	845	925	NB			

Toelichting indicatoren

De gemiddelde bezettingsgraad van de parkeergarages is gerelateerd aan de onbeperkte openingstijden (7/24).

De uitbreiding van het aantal laadpunten vindt plaats in afstemming met de Brandpreventiecommissie en met inachtneming van de regelgeving m.b.t. brandveiligheid.

In het kader van de uitwerking van de motie "Mijn fiets staat veilig" wordt ingezet op een jaarlijkse uitbreiding met 80 fietstrommels.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Parkeren	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	14.803	11.293	15.105	15.157	15.156	15.156
Bijdragen rijk en medeoverheden	29	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	14.770	11.293	15.105	15.157	15.156	15.156
Overige baten	3	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	27.967	33.244	38.104	38.290	38.418	38.494
Apparaatslasten	4.393	4.931	4.994	4.988	4.995	4.995
Inhuur	76	72	66	66	66	66
Overige apparaatslasten	166	173	130	129	132	132
Personeel	4.151	4.687	4.798	4.793	4.796	4.796
Intern resultaat	15.945	18.358	14.454	14.762	15.283	15.275
Intern resultaat	15.945	18.358	14.454	14.762	15.283	15.275

Programmalasten	7.630	9.954	18.657	18.541	18.140	18.224
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	7.167	8.974	17.242	16.151	15.592	15.479
Kapitaallasten	120	98	517	1.492	1.650	1.848
Overige programmalasten	343	882	897	897	897	897
Saldo voor vpb en reserveringen	-13.164	-21.951	-22.999	-23.134	-23.261	-23.337
Saldo voor reserveringen	-13.164	-21.951	-22.999	-23.134	-23.261	-23.337
Reserves	30	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	30	0	0	0	0	0
Saldo	-13.134	-21.951	-22.999	-23.134	-23.261	-23.337

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Parkeren		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming	Raming	Raming
				2022	2023	2024
Eerste Herziening 2020		-25.531	-22.480	-22.464	-22.469	-22.469
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		3.580	-519	-670	-792	-868
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Actualisatie onderhoudskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2.800	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	18	0	0	0	0
Ontwikkelingen parkeren	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-110	-2.416	-2.574	-2.653	-2.731
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	872	1.897	1.904	1.861	1.863
Begroting na wijzigingen		-21.951	-22.999	-23.134	-23.261	-23.337

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf Investeringskredieten](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling in 2020 omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Actualisatie onderhoudskosten

De doorbelaste huur van de parkeergarages vallen lager uit omdat dit jaar minder onderhoud benodigd is dan eerder voorzien. Ook zijn de onderhoudskosten lager omdat een deel van de uitgaven volgens verslaggevingsregels is te classificeren als een investeringsuitgave en daarom ten laste van investeringskredieten wordt gebracht.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Ontwikkelingen parkeren

Om de maatregelen te nemen die benodigd zijn om de gewenste ontwikkelingen op gebied van garageparkeren, P+R en fietsparkeren te kunnen realiseren, is de begroting meerjarig aangepast.

Technische wijzigingen

In dit taakveld zijn er diverse technische wijzigingen geweest waaronder [indexering](#) (- € 10 in 2021 tot - € 6 in 2024), wijziging van de omslagrente van 2% naar 1,75% waardoor de interne doorbelasting huur parkeergarages is verlaagd (€ 420 in 2021 tot € 437 in 2024), [herverdeling concernopgaven](#) (€ 565 in 2020 tot € 557 in 2024) en herverdeling diverse budgetten voor de inzet van personeel, inhuur en uitbestede werkzaamheden om deze in lijn te brengen met de verwachte uitgaven (€ 307 in 2020 tot € 875 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Fietskoers 2025](#)

Omschrijving taakveld

Auto- en fietsparkeervoorzieningen dragen bij aan een bereikbare stad met beheer van de openbare ruimte als stuwende kracht voor een aantrekkelijke buitenruimte en duurzaamheid, minder parkeerdruk en een betere bezetting parkeergarages. Tot dit taakveld behoren ontwikkeling en beheer van (afzonderlijke) parkeervoorzieningen:

- parkeerbeleid: parkeerzone, ontheffingen en vergunningen
- inrichting en onderhoud open en gesloten parkeervoorzieningen
- baten en lasten die betrekking hebben op parkeervoorzieningen (exclusief de opbrengst van parkeerbelasting zie taakveld Parkeerbelasting)
- parkeermeters
- fietsenstalling

Tot dit taakveld behoort niet:

- parkeerbelasting inclusief lasten heffing en invordering. Valt onder taakveld Parkeerbelasting
- parkeerpolicie (toezichthouders, boa's). Dit valt onder taakveld Openbare orde en veiligheid
- aanleg, beheer en onderhoud van parkeerhavens als onderdeel van wegen horen thuis onder taakveld Verkeer en vervoer

Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid

Pagina 84

Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid

Optimaal gebruik maken van de infrastructuur van Rotterdam en eventuele verstoringen snel oplossen door toezicht te houden op het gebruik van civieltechnische kunstwerken (bruggen, sluizen, Maastunnel). Op die manier wordt de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van de stad vergroot.

Voortgang 2020

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder 'Wat willen we bereiken' en 'Wat gaan we daarvoor doen' zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Ontwikkelingen 2021-2024

Binnen dit taakveld valt de verkeersregiekamer van Rotterdam. In 2020 is de professionalisering van deze uitvoeringsorganisatie in gang gezet. We sluiten hierbij aan bij de ontwikkelingen zoals beschreven in het programma Verkeer en Vervoer. En in het bijzonder bij taakveld "Verkeer en vervoer – Ontwikkeling". Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat willen we bereiken

Een optimale werking, beschikbaarheid en gebruik van de infrastructuur van Rotterdam waardoor de (tevredenheid over) bereikbaarheid en verkeersveiligheid vergroot worden.

De stad groeit én moderniseert. Dit betekent een verdichting van het bestaand gebied én nieuwe gebiedsontwikkelingen. Meer woningen, bedrijvigheid en meer en andere voorzieningen. Dit betekent ook meer mobiliteit en druk op de bereikbaarheid. Daarom moet meer worden ingezet op de regulering en gedragsbeïnvloeding ten aanzien van het gebruik van de infrastructuur. Doorgaand en passerend verkeer wordt beter door de stad geleid en verstoringen worden snel opgelost.

Wat gaan we daar voor doen

- Civiele kunstwerken bedienen en toezicht houden op het gebruik ervan: het bedienen van bruggen en sluizen om weg- en waterverkeer goed te leiden.
- Toezicht houden op het gebruik van de Maastunnel en verkeer leiden: Toezicht houden op en het bevorderen van verkeersmanagement in de wegbuizen.
- Zorgen voor 'quick response' bij (technische) verkeersincidenten en -verstoringen:
 - Het team start en onderneemt noodzakelijke acties als reactie op incidenten/verstoringen en coördineert deze acties om het incident, de verstoring of het probleem op te lossen en de gevolgen ervan beheersbaar te maken.
 - Het uitvoeren van filemanagement. Het team beïnvloedt verkeerstromen door deze te leiden met verkeerregelininstallaties.
- Een bijdrage leveren aan goede voorbereiding en coördinatie op het gebied van de bereikbaarheid van voorziene verstoringen, zoals werkzaamheden en evenementen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	0	22	0	29	22	22
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	21	0	28	21	21
Overige opbrengsten derden	0	1	0	1	1	1
Lasten exclusief reserves	0	6.119	6.251	5.661	5.673	5.671
Apparaatslasten	0	5.999	6.251	5.663	5.676	5.676
Inhuur	0	905	609	609	609	609
Overige apparaatslasten	0	75	87	87	87	87
Personeel	0	5.019	5.555	4.967	4.980	4.980
Intern resultaat	0	0	0	0	0	0
Intern resultaat	0	0	0	0	0	0
Programmalasten	0	120	0	-1	-3	-5
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	120	0	-29	-79	-128
Kapitaallasten	0	0	0	28	76	123
Saldo voor vpb en reserveringen	0	-6.097	-6.251	-5.632	-5.651	-5.649
Saldo voor reserveringen	0	-6.097	-6.251	-5.632	-5.651	-5.649

Saldo	0	-6.097	-6.251	-5.632	-5.651	-5.649
-------	---	--------	--------	--------	--------	--------

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-5.968	0	0	0	0
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-129	-6.251	-5.632	-5.651	-5.649
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	10	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-140	-6.251	-5.632	-5.651	-5.649
Begroting na wijzigingen		-6.097	-6.251	-5.632	-5.651	-5.649

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de paragraaf Investeringskredieten is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. Dit is een saldo neutrale bijstelling in 2020 omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Technische wijzigingen

De grootste wijzigingen in dit taakveld betreffen de overheveling van dit taakveld van programma Openbare orde en veiligheid (- € 6,9 mln in 2021 tot - € 6,5 mln in 2024), [indexering](#) (- € 112 in 2021 tot - € 101 in 2024), het aandeel in de [herverdeling concern opgaven](#) (€ 401 in 2021 tot € 593 in 2024) en herverdeling budgetten voor de inzet van personeel, inhuur en uitbestede werkzaamheden om deze in lijn te brengen met de verwachte uitgaven (- € 140 in 2020 tot € 359 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels](#)

- [Regeling aanvullende regels veiligheid wegtunnels \(Maastunnel\)](#)
- [Besluit Bedieningstijden Bruggen en Sluizen](#)
- [Stedelijk verkeersplan Rotterdam 2017-2030+](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren de taken op het gebied van toezicht houden op en het bedienen van civieltechnische kunstwerken.

Bovenstaande doelstelling is gekoppeld aan de programmadoelstellingen van Openbare orde en veiligheid en van Verkeer en vervoer: Het vraagt om een samenhangend beleid op bereikbaarheid enerzijds en de kwaliteit van de leefomgeving, duurzaamheid, gezondheid en verkeersveiligheid anderzijds. Dat realiseert de gemeente met een aanpak die is gericht op een overgang naar duurzame mobiliteit. Het perspectief daarbij is zowel gemeentelijk als regionaal. Een van de doelen is dat de stedelijke bereikbaarheid versterkt, als onderdeel van de versterking van het economisch functioneren met een aantrekkelijk leefklimaat en gezonde stad.

Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Pagina 85

Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur.

We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen.

Voortgang 2020

De Rotterdamse Mobiliteitsaanpak (RMA) is op 20 februari door de gemeenteraad vastgesteld. De eerste experimenten, die tot doel hebben de verkeersveiligheid, luchtkwaliteit en kwaliteit voor voetgangers en fietsers te verbeteren, zijn in uitvoering genomen en worden binnenkort met de betrokken partijen en gemeenteraad geëvalueerd.

De coronacrisis vraagt voor de mobiliteit en de openbare ruimte om extra maatregelen om voldoende veilig te kunnen deelnemen aan het verkeer en te kunnen verblijven/ ontmoeten. Zo nemen we maatregelen op de korte termijn om fietsers en voetgangers meer ruimte te geven en zodat de ondernemers meer ruimte krijgen. Bij de uitvoering van de maatregelen letten we er op dat de maatregelen zoveel als mogelijk aansluiten bij langere termijn ambities uit onder ander de RMA en de Visie Openbare Ruimte. Voorbeelden van maatregelen die al zijn genomen zijn dat fietsers langer groen krijgen bij verkeerslichten en voetgangers niet op de knop hoeven te drukken. In parken worden cirkels aangegeven zodat bezoekers weten hoe afstand tot elkaar te houden, ondernemers mogen tijdelijk terrassen uitbreiden en parkeerplaatsen gebruiken voor hun onderneming. Een aantal straten als de Meent en Witte de Withstraat worden tijdelijk afgesloten om voetgangers en horeca meer

ruimte te geven. In overleg met scholen worden maatregelen aangeboden voor de ruimte rondom basisscholen. Met de RET wordt bezien of er aanvullende maatregelen nodig zijn voor als ook de scholieren van middelbaar- en voortgezet onderwijs weer op pad gaan. Met communicatiemiddelen als drukwerk op de stoep en de rijbaan worden verkeersdeelnemers geattendeerd op veilig gedrag en afstand houden tot elkaar. Het verkeersbeeld in Rotterdam, maar ook de rest van Nederland wordt uitgebreid gemonitord. Deze data kunnen gebruikt worden om, indien nodig, ook te sturen op (middel)lange termijn acties en plannen.

In het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT)-traject gericht op verbetering van de regionale OV-structuur en een nieuwe oeververbinding, wordt toegewerkt naar een voorkeursbeslissing. Hiertoe is in januari gestart met een Milieueffectrapportage (MER) -traject en wordt later dit jaar de Nota Kansrijke Oplossingsrichtingen gepubliceerd.

De grote wegbeheerders in Zuid-Holland, waaronder Rotterdam, hebben uitgesproken de gezamenlijke regie op de actuele bereikbaarheid te vergroten in het licht van aankomend groot onderhoud aan belangrijke wegen en bruggen. Meer organisatorische samenwerking en een gebiedsgerichte benadering moeten leiden tot minder hinder door omrijdend en zoekend verkeer, het versterken van de mobiliteitstransitie door het beter benutten van alternatieven voor de auto en het samen afstemmen en programmeren van onderhoudsprojecten.

Ontwikkelingen 2021-2024

De doelstellingen van het taakveld die staan vermeld onder 'Wat willen we bereiken' en 'Wat gaan we daarvoor doen' zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die hebben geleid tot afwijkingen in het beoogde effect of de inspanningen. Wel is het duidelijk dat de coronacrisis de nodige onzekerheden met zich meebrengt. Zo is nog onduidelijk wanneer het gebruik van het openbaar vervoer zich weer gaat herstellen en zal er van groei van het gebruik van het openbaar vervoer de komende tijd naar verwachting geen sprake zijn. Steun van het Rijk zal ook de komende jaren nodig zijn om het openbaar vervoer beschikbaar te houden. Ook heeft de crisis waarschijnlijk economische effecten die hun weerslag zullen hebben op het mobiliteitssysteem in zijn geheel. Ondanks deze onzekerheden blijven we vooralsnog echter onverminderd vasthouden aan de voorgestelde investeringen en de beoogde mobiliteitstransitie.

Wat willen we bereiken

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur.

We faciliteren de groei en verdichting van de stad primair met slimme duurzame en integrale aanpassingen aan het infrastructurele netwerk. Dit betekent nieuwe oeververbindingen, veilige en oversteekbare stadsboulevards, ruime fietspaden, aantrekkelijke OV-knooppunten, toekomstbestendige energie-infrastructuur voor elektrisch rijden en meer stallingsruimte voor de fiets. Dit betekent:

- Uitbreiding en verbeteren van de oeververbindingen voor voetganger, fiets, OV en auto (derde stadsbrug, lightrail, vervoer over water). OV-knopen en transferpunten moeten beter toegankelijk zijn en een hogere belevingswaarde hebben en waar mogelijk meer functionaliteiten combineren (groen, waterberging

/hittestress, energieopwekking en -opslag). We willen een betere OV-ontsluiting van economisch belangrijke gebieden (first & last mile). We bouwen voort op de OV-visie van 2018 en zorgen dat de groei en verdichting van de stad (met 18.000 woningen) wordt gedragen door een goed functionerend netwerk openbaar vervoer.

- Een slimmere sturing van het verkeer, met oog voor verschillende modaliteiten en met meer informatie voor de reizigers, door middel van daartoe intelligenter gemaakte verkeersregelininstallaties.
- Een “walkable” en “bikable city” door meer ruimte en prioriteit in de buitenruimte voor voetgangers en fietsers. We werken aan betere bereikbaarheid van voorzieningen en betere toegang tot mobiliteit en de verkeersruimte voor kwetsbare groepen. We hebben aandacht voor bereikbaarheid van voorzieningen voor de woongebieden buiten de Ring.
- Het straatparkeren in het centrumgebied moet verder worden teruggebracht, zodat ruimte wordt gecreëerd voor de bovenstaande ontwikkelingen.
- De energieinfrastructuur moet toereikende oplaadpunten bieden voor elektra en/of H2, opslag en smartgrids die vervoermiddelen en gebouwde omgeving optimaal koppelen.

We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen

We willen de mobiliteitsgroei opvangen met modaliteiten en vervoerssystemen die schoner en stiller zijn, minder ruimte claimen en voor iedereen toegankelijk zijn. Dit betekent het bevorderen van: wandelen, fietsen, openbaar vervoer en elektrificatie van motorvoertuigen en schone logistiek in de stad. Dit betekent:

- Actieve inzet op het gebruik van slimme en schone voertuigen en mobiliteitsinnovaties in techniek (smart mobility) en dienstverlening (mobility as a service), met meer keuzevrijheid voor alle Rotterdammers.
- Meer gebruik van schoon, stil en minder ruimte-eisend vervoer. Door met bedrijven, maatschappelijke organisaties, onderwijs en andere partners afspraken te maken in het Rotterdams Energie- en Klimaatakkoordsturen en het Leer-werk akkoord.
- Ter invulling van de Green Deal Zero Emissie.

Wat gaan we daar voor doen

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur.

- We werken programmatisch aan het creëren van meer ruimte op bestaande fietspaden en het aanleggen van nieuwe metropolitane- en snelfietsroutes en weten ons hierin gesteund door de MRDH en het Rijk. We breiden stallingsmogelijkheden uit, met name bij stations en hebben oog voor deelsystemen.
- We stellen in 2019 een multimodale netwerkvisie op. Deze biedt het afweegkader om beter te sturen op de prioriteiten voor voetgangers, fietsers, OV en auto in verkeersregelingen. We stellen ook in 2019 een verkeerscirculatieplan op dat aangeeft hoe de overlast door autoverkeer in met name de binnenstad kan

worden beperkt en hoe doorgaand verkeer naar de Ring kan worden geleid. Beide documenten geven ons een kader om te sturen op meer autoluwheid en een hogere prioriteit voor fietsers, voetgangers en openbaar vervoer.

- We werken met het Rijk, MRDH en andere partijen aan een samenhangend programma van gezamenlijke investeringen in de infrastructuur voor openbaar vervoer, fiets en auto voor de gehele metropoolregio. We voeren hiertoe de noodzakelijke studies uit leidend tot uitvoeringsbesluiten:
 - In de huidige bestuursperiode nemen we een uitvoeringsbesluit over een derde stadsbrug, met als doel het verbeteren van de OV- en fietsverbinding en het beter spreiden van het autoverkeer in de stad.
 - We nemen uitvoeringsbesluiten over nieuwe hoogwaardige OV-verbindingen, waaronder op de lijn Kralingse Zoom – Feijenoord City – Zuidplein en de spoorlijn Dordrecht-Den Haag. We bepalen waar first & last mile-voorzieningen wenselijk zijn en welke rol autonome voertuigen hierin kunnen spelen. We maken afspraken over de inzet van personenvervoer over water in de ontwikkeling van de stad.
 - We bepalen met de MRDH en andere partijen hoe (het gebruik van) P+R op korte termijn kan worden bevorderd. Bij fysieke aanpassingen aan P+R-voorzieningen of OV-knopen zoeken we naar meervoudige functionaliteiten (groen, waterberging / hittestress, energieopwekking en –opslag, i.c.m. de bouwopgave).
- Met verkeersmanagement en operationele verkeersregie ‘managen’ we de stedelijke bereikbaarheid door het informeren, adviseren, accommoderen en instrueren van reizigers en het optimaal benutten van de beschikbare capaciteit, afhankelijk van de actuele verkeerssituatie op het netwerk. We zetten hierop in door verdere doorontwikkeling van slimme verkeersregelinstallaties die beter detecteren en hiermee de verkeersstromen van fietsers, auto’s, openbaar vervoer en voetgangers beter kunnen aansturen.
- We gaan door met de stelselmatige aanpak van black spots, locaties waar slachtoffers vallen.
- We bouwen aan bredere en prettig gelegen trottoirs en voetpaden en veilige en mooie oversteeksituaties, met name in routes naar OV-haltes en andere voorzieningen. We organiseren in 2019 de conferentie Walk21 met als doelen kennisontwikkeling, agenderen van voetgangersbeleid en het opzetten van een Rotterdamse werkwijze.
- We zetten in op de realisatie van laadinfrastructuur om zo de omslag naar emissievrije mobiliteit te bevorderen. Elektrisch rijden faciliteren we maximaal, zowel op straat als in garages en voor alle vervoermiddelen. We werken naar een slimme koppeling van laadinfra aan energie-infrastructuur (Smart Grid).
- Het aantal parkeerplaatsen in het openbaar gebied in het centrum brengen we verder terug met 1200. In de wijken, Blijdorp Bergpolder en de Provenierswijk verlagen we de parkeerdruk structureel.

We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen

- We ondersteunen nieuwe mobiliteitsdiensten (waaronder deelsystemen en mobility as a service: MaaS) die de Rotterdammer meer keuzevrijheid geven en helpen slimmer te reizen. We doen dat door het wegnemen van barrières, goede regulering (marktmeesterschap), promotie, delen van verkeersdata en gebruiksstimulering.
- We zetten fietsbeschikbaarheid in in de strijd tegen vervoersarmoede en vóór mobiliteitsgeluk.
- We starten met een programma gericht op het bevorderen van lopen en wandelen in binnenstad en wijken.

- We werken naar stadsdistributie met emissieloze voertuigen en een effectief systeem: in het kader van de Green Deal Zero Emissie Stadslogistiek werken we met het bedrijfsleven naar nul emissie logistiek per 2025. We bevorderen efficiëntere en emissievrije bouwlogistiek via opdrachtverstrekking, vergunningen en het creëren van logistieke hubs.
- We geven het goede voorbeeld: op de natuurlijke vervangmomenten worden gemeentelijke voertuigen vervangen door emissieloze voertuigen. Bij het taakveld 'Overige baten en lasten - Lease' staat meer informatie over het verduurzamen van het gemeentelijk wagenpark.
- We sturen op een optimale invulling van de afspraken in het Rotterdams Energie- en Klimaatakkoord over het gebruik van schoon, stil en minder ruimte-eisend vervoer.
- Sturen op een optimaler inzet van maatschappelijk en commercieel vastgoed voor versterking en verandering van de mobiliteitsnetwerken. (zie link met taakveld 0.3 overige gebouwen en gronden: gemeente bezit 50 plekken waar bezinestations staan)

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Relatieve aandeel schone verplaatsingen van en naar de binnenstad*	Streefwaarde	61,7%	62,4%	63%	63,7%	64,3%	
	Realisatie	61,3%	61,7%	63,4%			

* Weergegeven is het aandeel verplaatsingen per fiets, openbaar vervoer, lopend en met schone motorvoertuigen, afgezet tegen het total aantal verplaatsingen inclusief vuile motorvoertuigen en brommers en scooters. Over 2017 bedroeg dit aandeel 61,3%. Het aandeel schone verplaatsingen neemt al jaren langzaam maar gestaag toe. De streefwaarden tot en met 2022 bevatten een ambitie van 50% ten opzichte van de verschoningstrend in de afgelopen collegeperiode.

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Extra capaciteit fietsparkeren in de binnenstad	Streefwaarde		1.000	2.000	3.000	4.000	
	Realisatie		1.298	nnb			
Aantal gerealiseerde fietsvriendelijke verkeersregelininstallaties	Streefwaarde		25	50	75	100	
	Realisatie		35	nnb			
Realisatie 3 ecologische verbindingen	Streefwaarde			1	1	1	
	Realisatie			nnb			

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	2.923	2.693	1.905	1.905	1.905	1.905
Bijdragen rijk en medeoverheden	729	659	114	114	114	114
Overige opbrengsten derden	2.319	2.034	1.791	1.791	1.791	1.791
Overige baten	-124	0	0	0	0	0

Lasten exclusief reserves	27.435	34.443	28.778	25.537	18.791	17.959
Apparaatslasten	8.562	10.050	11.120	11.131	11.436	11.436
Inhuur	496	451	1.678	2.468	2.773	2.773
Overige apparaatslasten	226	157	187	182	182	182
Personeel	7.839	9.443	9.255	8.481	8.481	8.481
Intern resultaat	-642	-1.754	-2.005	-2.047	-2.047	-2.047
Intern resultaat	-642	-1.754	-2.005	-2.047	-2.047	-2.047
Programmalasten	19.515	26.148	19.663	16.453	9.403	8.570
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	10.756	17.830	10.714	7.203	408	-1.005
Kapitaallasten	8.697	8.318	8.948	9.251	8.995	9.574
Overige programmalasten	56	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	5	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-24.512	-31.750	-26.873	-23.632	-16.887	-16.054
Saldo voor reserveringen	-24.512	-31.750	-26.873	-23.632	-16.887	-16.054
Reserves	10.529	16.964	9.916	6.131	2.960	2.859
Onttrekking reserves	11.326	17.363	9.916	6.131	2.960	2.859
Toevoeging reserves	797	399	0	0	0	0
Saldo	-13.983	-14.786	-16.958	-17.501	-13.927	-13.194

×

Financiële bijstellingen

	2e Herziening	Begroting 2021			
Bijstellingen Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020	-14.855	-18.669	-18.780	-14.221	-14.221
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021	69	1.711	1.280	294	1.026
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0
	onvermijdelijk				

Beheer verkeersmanagement	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-580	-1.030	-1.030	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	33	0	0	0	0
Kapitaallasten fietsinvesteringen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	-1.000	-1.000
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam	Reserves	0	-63	-58	-54	-139
Bestemmingsreserve Stedelijke Bereikbaarheid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutatie Gemeentefonds Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verkeer en Vervoer	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	37	2.354	2.368	2.378	2.166
Begroting na wijzigingen		-14.786	-16.958	-17.501	-13.927	-13.194

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente van de jaarschijven 2020, 2021, 2022, 2023 en 2024. Een volledig beeld van de kredieten is opgenomen in de [paragraaf Investeringskredieten](#). Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Beheer Verkeersmanagement

Als gevolg van complexere en daardoor duurdere leverancierscontracten, toevoeging van slimme technologie en door een toename in het aantal verkeerslichten, wordt het budget voor Beheer Verkeersmanagement verhoogd met € 580 in 2021 en € 1 mln in de jaren 2022 en 2023.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Kapitaallasten fietsinvesteringen

In de Voorjaarsnota 2019 is besloten om de intensiveringen uit het coalitieakkoord voor jaarschijf 2023 terug te draaien. Dit betreft het gedeeltelijk terugdraaien van de intensivering Nieuwe Stedelijke Mobiliteit. Deze ramingsbijstelling betreft de intensivering voor de dekking van de kapitaallasten van € 1 mln van de fietspaden voor de jaren 2023 en 2024.

Bestemmingsreserve Energietransitie

Het betreft een administratieve en budgettair neutrale interne wijziging.

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. Naar aanleiding hiervan wordt de financiële dekking bijgesteld met € 63 in 2021, € 58 in 2022, € 54 in 2023 en € 139 in 2024.

Bestemmingsreserve Stedelijke Bereikbaarheid

Voor werkzaamheden met betrekking tot verkeersexperimenten in het kader van de Rotterdamse mobiliteitsaanpak, Bereikbaarheidscommunicatie "Rotterdam Onderweg", de ontwikkeling van een dynamisch verkeersmodel voor het verkeersnetwerk binnen de ring en de ontwikkeling van een bereikbaarheidskader voor Rotterdam Zuid is het lastenbudget en de bijhorende financiering uit de bestemmingsreserve Stedelijke Bereikbaarheid in 2021 begroot op € 3,6 mln.

Bestemmingsreserve Taakmutatie Gemeentefonds Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit

Voor werkzaamheden met betrekking tot de Bouwlogistiek is het lastenbudget en de financiering uit de Bestemmingsreserve Taakmutatie Gemeentefonds Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit met € 60 verhoogd in 2020, € 7 in 2021 en € 60 in 2022.

Bestemmingsreserve Verkeer en Vervoer

Het betreft een administratieve en budgettair neutrale interne wijziging.

Technische wijzigingen

Op taakveld Verkeer en Vervoer ontwikkeling zijn er diverse technische wijzigingen geweest (van € 37 in 2020 tot € 2,2 mln in 2024). De grootste wijzigingen zijn:

- Een budgetoverheveling van € 200 naar het taakveld Overhead – Concernondersteuning voor de communicatiekosten voor de verkeersregelininstallaties voor de jaren 2020 tot en met 2023.
- Een afdracht aan de BCO naar aanleiding van de wijziging van de formatie van circa € 700 voor de jaren 2021 tot en met 2024.
- Als gevolg van de verlaging van de omslagrente (het interne rentepercentage) van 2% naar 1,75% zijn de rentelasten in de meerjarenbegroting bijgesteld. De wijzigingen zijn circa € 200 voor de jaren 2021 tot en met 2024.
- Een administratieve overheveling van budget naar het taakveld Openbaar Vervoer van € 1 mln voor de jaren 2021 tot en met 2024.
- De wijzigingen naar aanleiding van de indexering zijn € 12 in 2021 oplopend naar € 48 in 2024. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Stedelijk verkeersplan](#)
- Beleidsdocumenten Mobiliteit
- [Koersnota Schone Lucht 2019 - 2022](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld betreft het opstellen en uitvoeren van verkeersbeleid, het nemen van verkeersbesluiten (waaronder vergunningverlening) ten behoeve van de inrichting van de openbare verkeersinfrastructuur, het verrichten van investeringen in de verkeersinfrastructuur, het nemen van verkeersmaatregelen ten behoeve van verkeersregulering en het beïnvloeden van verkeersgedrag met het oog op verkeersveiligheid en verduurzaming van mobiliteit.

Volksgezondheid en zorg

Pagina 86

Volksgezondheid en zorg

Zorgen voor adequate ondersteuning en zorg voor Rotterdammers die dat nodig hebben.

Het beschermen en bevorderen van de gezondheid van Rotterdammers en het beschermen en bevorderen van een gezonde en veilige leefomgeving voor Rotterdammers.

TAAKVELD 1

Geëscaleerde zorg 18+

In Rotterdam hoeft niemand op straat te slapen.

Mensen wonen zo zelfstandig mogelijk in de wijk, eventueel met ambulante ondersteuning gericht op versterking of behoud van de zelfredzaamheid en participatie.

Eerder en beter in beeld brengen huiselijk geweld en het duurzaam oplossen hiervan.

TAAKVELD 2

Geëscaleerde zorg 18-

Jonge Rotterdammers groeien veilig, gezond en kansrijk op.

Effectieve en efficiënte Jeugdhulp met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen.

Passende Jeugdhulp voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dichtbij.

TAAKVELD 3

Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren.

TAAKVELD 4

Maatwerkdienstverlening 18-

Versterken van next skills en jong leiderschap.

Passende, tijdige en integrale hulp van het lokale wijknetwerk, om het beroep op dure gespecialiseerde jeugdhulp te verminderen (verschuiving van de achterkant naar de voorkant).

Wijkprogrammering is meer en meer sturend voor samenwerking en maatwerk in wijknetwerken.

TAAKVELD 5

Maatwerkvoorziening (Wmo)

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren.

TAAKVELD 6

Volksgezondheid

Gezonde en vitale Rotterdammers.

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen.

Kinderen gezond, veilig en kansrijk op laten groeien tot zelfstandige, zelfredzame en participerende burgers.

Uitvoeren wettelijke taak bestrijding infectieziekten inclusief bestrijding bijzonder resistente micro-organismen.

TAAKVELD 7

Wijkteams en Wmo-loketten

Het informeren en adviseren over en het bieden van toegang tot passende en integrale zorg en ondersteuning.

Integrale aanpak wijkteams.

Doorontwikkeling wijkteams.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator		Eenheid		Bron	
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	Streefwaarde	13,9%	CBS	
		Realisatie	11,1% (tweede halfjaar 2019)		
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	Streefwaarde	1,8%	CBS	
		Realisatie	1,5% (tweede halfjaar 2019)		
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	Streefwaarde	1,0%	CBS	
		Realisatie	0,8% (tweede halfjaar 2019)		
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 1.000 inwoners	Streefwaarde	N.v.t.	GMSD	
		Realisatie	83 (2019)		

Meer informatie over de BBV-indicatoren zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Toelichting BBV-indicatoren

Deze indicator 'Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo' geeft een inschatting van het aandeel van de Rotterdamse bevolking dat gebruik maakt van een Wmo maatwerkvoorziening. Dit kan gaan om een integraal

Wmo-arrangement, maar ook om een woningaanpassing of vervoer op maat. Het gaat namelijk om alle vormen van ondersteuning die op grond van de Wmo verstrekt worden en waarvoor in Rotterdam een beschikking vereist is. De indicator toont het aantal cliënten met een Wmo maatwerkvoorziening per 1.000 inwoners.

Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Volksgezondheid en zorg	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	31.981	46.866	32.253	52.406	52.413	52.388
Bijdragen rijk en medeoverheden	24.865	38.906	22.907	43.059	43.066	43.041
Overige opbrengsten derden	7.115	7.960	9.347	9.347	9.347	9.347
Lasten exclusief reserves	648.037	724.732	692.915	648.592	649.961	654.141
Apparaatslasten	83.230	91.094	87.366	84.904	84.303	84.018
Inhuur	6.285	8.909	4.069	4.085	4.084	3.994
Overige apparaatslasten	2.020	1.858	2.593	2.240	2.454	2.454
Personeel	74.925	80.328	80.704	78.580	77.765	77.570
Intern resultaat	2.921	-368	187	186	29	29
Intern resultaat	2.921	-368	187	186	29	29
Programmalasten	561.886	634.006	605.362	563.502	565.629	570.094
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	65.476	81.270	77.039	90.996	87.473	87.661
Kapitaallasten	834	1.210	796	783	769	18
Overige programmalasten	180	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	300.099	325.959	316.362	271.549	274.710	276.960
Subsidies en inkomensoverdrachten	195.297	225.566	211.166	200.174	202.677	205.455
Saldo voor vpb en reserveringen	-616.056	-677.865	-660.662	-596.186	-597.549	-601.753
Saldo voor reserveringen	-616.056	-677.865	-660.662	-596.186	-597.549	-601.753
Reserves	-23.487	8.417	0	0	0	0
Onttrekking reserves	19.446	19.931	0	0	0	0
Toevoeging reserves	42.933	11.515	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-639.544	-669.449	-660.662	-596.186	-597.549	-601.753

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De bijdragen vanuit het Rijk en mede-overheden hebben betrekking op rijksbijdragen en bijdragen van regiogemeenten voor opgedragen taken in de bestrijding van infectieziekten, op bijdragen vanuit ZonMw, de eigen bijdragen voor Wmo-maatwerkvoorzieningen en de landelijke Regeling heroïnebehandeling. De opbrengsten derden bestaan onder andere uit de inkomsten vanuit de reizigerszorg.

Lasten

Eigen personeel wordt ingezet in het kader van de jeugdhulp, toegang tot de Wmo, beleid en zorginkoop, de aanpak van huiselijk geweld en ter bestrijding van infectieziekten. Het grootste deel van de programmalasten wordt besteed via sociale uitkeringen en subsidies en inkomensverstrekking. Bij sociale uitkeringen gaat het om de inkoop van ondersteuningsarrangementen in het kader van de nieuwe Wmo. Subsidies betreffen de subsidies die enerzijds verstrekt worden aan instellingen die werkzaamheden verrichten in het kader van de specialistische jeugdhulp en anderzijds aan instellingen in het kader van de maatschappelijke opvang.

Meerjarig verloop

De baten fluctueren de komende jaren. In 2020 zijn hogere baten begroot in verband met compensatie vanuit het Rijk voor gemaakte coronakosten. In 2022 en verder worden extra middelen vanuit het Rijk verwacht voor onder meer Jeugdhulp en volumegroei.

De lasten vertonen een daling als gevolg van de afbouw tijdelijke extra middelen uit de voorjaarsretraite 2017 en het coalitieakkoord 2018 en de uitname Wlz vanaf 2021. Daar staat tegenover dat bij de Voorjaarsnota 2020 extra middelen zijn toegekend in het kader van de Bestuursopdracht zorg. Met het oog op regelgeving gericht op reële prijzen in de zorg heeft het college besloten om vanaf de begroting 2021 voor de indexatie van de zorg het OVA-percentage te hanteren.

Bijstellingen per taakveld

Programma / Taakveld	Mutatie 2020 (€)	Mutatie 2020 (%)	Mutatie 2021 (€)	Mutatie 2021 (%)	Mutatie 2022 (€)	Mutatie 2022 (%)	Mutatie 2023 (€)	Mutatie 2023 (%)	Mutatie 2024 (€)	Mutatie 2024 (€)
Volksgezondheid en zorg	-12.692	1%	-55.574	12%	289	6%	-8.266	10%	-12.471	13%

Geëscaleerde zorg 18-	-1.216	1%	-12.583	12%	-6.683	6%	-10.312	10%	-13.832	13%
Geëscaleerde zorg 18+	-5.624	4%	15.053	11%	21.509	16%	20.329	16%	22.025	17%
Maatwerkdienstverlening 18-	-1.274	3%	-6.040	13%	3.385	7%	2.312	5%	2.882	6%
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	-3.447	2%	-36.931	22%	-12.114	7%	-14.880	9%	-17.851	11%
Maatwerkvoorziening (Wmo)	0	0%	-4.814	63%	254	3%	295	4%	295	4%
Volksgezondheid	-350	1%	-1.044	3%	-1.036	3%	-1.011	3%	-983	3%
Wijkteams en Wmo-loketten	-782	1%	-9.214	9%	-5.026	5%	-5.000	5%	-5.007	5%
Geëscaleerde zorg 18-	-1.216	1%	-12.583	12%	-6.683	6%	-10.312	10%	-13.832	13%
Geëscaleerde zorg 18+	-5.624	4%	15.053	11%	21.509	16%	20.329	16%	22.025	17%
Maatwerkdienstverlening 18-	-1.274	3%	-6.040	13%	3.385	7%	2.312	5%	2.882	6%
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	-3.447	2%	-36.931	22%	-12.114	7%	-14.880	9%	-17.851	11%
Maatwerkvoorziening (Wmo)	0	0%	-4.814	63%	254	3%	295	4%	295	4%
Volksgezondheid	-350	1%	-1.044	3%	-1.036	3%	-1.011	3%	-983	3%
Wijkteams en Wmo-loketten	-782	1%	-9.214	9%	-5.026	5%	-5.000	5%	-5.007	5%

Omschrijving programma

De gemeente bewaakt en bevordert de gezondheid van haar bewoners en grijpt, indien nodig, in om de gezondheid te beschermen. Rotterdammers werken in de eerste plaats zelf aan hun gezondheid en de gemeente stimuleert hen zo lang mogelijk zelfstandig mee te doen. Voor Rotterdammers die dat – al dan niet tijdelijk – nodig hebben, zorgen we voor passende en tijdige zorg, hulp en ondersteuning.

Zorgen voor adequate ondersteuning en zorg voor (jonge) Rotterdammers

We zetten in op het nog verder toegankelijk maken van de zorg. Zo willen we het makkelijker maken voor ouderen en mensen met een beperking om langer zelfstandig te wonen en mee te doen in de maatschappij. We zorgen er voor dat Rotterdammers met een beperking en ouderen gebruik kunnen blijven maken van een woning, zich kunnen verplaatsen in en rondom die woning en sociale contacten kunnen onderhouden.

We stimuleren elke jongere in Rotterdam actief mee te doen in de stad, bieden lichte ondersteuning als dat - zelfstandig of als gezin - niet voldoende lukt en wanneer de omgeving dat zelf niet kan bieden. In die gevallen biedt de gemeente samenhangende hulp aan kwetsbare jongeren en/of hun gezin. Tegelijkertijd investeren we ook in jongeren met wie het wel goed gaat. We versterken beschermende factoren als next skills en jong leiderschap en scheppen goede voorwaarden op basis waarvan zij zich nog beter kunnen ontwikkelen.

Steeds meer Rotterdammers krijgen een vorm van ondersteuning vanuit de gemeente in het kader van de Wmo of de Jeugdwet. Daarmee werken we aan het realiseren van zorg dichtbij. Tegelijkertijd betekent het ook dat de

kosten sterker stijgen dan dat er rijksmiddelen beschikbaar komen. Deze lijn zet zich ook in 2020 door en dat leidt tot de noodzaak om in de zorg te blijven investeren. Tegelijk is het noodzakelijk om goed te letten op de efficiency en waar mogelijk kosten te besparen. De gemeente heeft daarom in 2017 al een pakket aan maatregelen in gang gezet om meer grip te krijgen op de kostenontwikkeling.

Om ook voor de lange termijn tot een financieel stabiele situatie voor het zorgdomein te komen heeft het college het meerjarig financieel kader zorg, welzijn en jeugdhulp herijkt. Hiervoor zijn de verwachte effecten van de demografische ontwikkelingen in Rotterdam (onder andere toenemend aantal ouderen en mensen met een (verstandelijke of psychiatrische) beperking die zelfstandig zullen blijven wonen) op de te verwachten kosten voor zorg, jeugdhulp en ondersteuning in kaart gebracht. Tevens is aandacht besteed aan de mogelijke effecten van de herziening van de landelijke verdeelmodellen. Het komende jaar wordt op onder andere het macrobudget Jeugd en het nieuwe verdeelmodel Sociaal Domein een landelijke bijstelling verwacht. Uitgangspunt blijft dat Rotterdammers die zorg en ondersteuning nodig hebben, deze ook krijgen.

Toegankelijke en betaalbare zorg zijn voor alle Rotterdammers cruciaal. Uitgangspunt in het coalitieakkoord is dat alle zorguitgaven worden gedaan binnen het budget dat Rotterdam krijgt van het rijk. Gezien de toenemende vraag naar zorg is er de afgelopen periode daarom sterk ingezet in de onderhandelingen met het Rijk om te komen tot een passend budget voor alle gemeenten. Dit heeft voor de jaren 2020 en 2021 een effect gehad doordat extra rijksmiddelen ten behoeve van de jeugdwet aan de gemeentebegroting zijn toegevoegd. Voor de jaren daarna voert het Rijk in samenwerking met de gemeenten nader onderzoek uit naar de toereikendheid van de rijksmiddelen.

Met het bovenstaande is een stabiele situatie op het sociaal domein gewaarborgd. Er is een realistisch beeld ontstaan over de te verwachten kosten voor zorg en ondersteuning. Dit draagt bij aan het gesprek met het Rijk om te zorgen dat gemeenten voldoende gefinancierd worden om de burgers met zorg te ondersteunen en hoe zich dat verhoudt tot de beschikbare rijksmiddelen. Bovendien helpt het de gemeente in het maken van eventuele keuzes gelet op het beschikbare budget.

Het beschermen en bevorderen van de gezondheid van Rotterdammers en hun leefomgeving

We zetten in op een vitale stad met vitale Rotterdammers. Om dit te kunnen realiseren leggen we dwarsverbanden met taakvelden die (in)direct bijdragen aan een vitaler Rotterdam. Zo zijn investeringen in gezondheidsvaardigheden, in het opleidingsniveau en de inkomenspositie van Rotterdammers essentieel. We werken samen met partners uit de stad aan het stimuleren van gezonder gedrag en een gezondere leefomgeving. Daarbij besteden we aandacht aan gezond gewicht en terugdringen van diabetes type 2, psychische en seksuele gezondheid, minder roken en alcoholgebruik, het tegengaan van drugsgebruik en de inzet van E-publieke gezondheid. Ook zetten we in op haar wettelijke beschermingstaken (zoals infectieziektebestrijding), een gezondere leefomgeving en het tegengaan van gehoorschade bij jongeren.

Geëscaleerde zorg 18+

In Rotterdam hoeft niemand op straat te slapen.

Mensen wonen zo zelfstandig mogelijk in de wijk, eventueel met ambulante ondersteuning gericht op versterking of behoud van de zelfredzaamheid en participatie.

Eerder en beter in beeld brengen huiselijk geweld en het duurzaam oplossen hiervan.

Voortgang 2020

In Rotterdam hoeft niemand op straat te slapen

Het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers (2019 – 2022) vormt het uitgangspunt voor de verbetering van de zorg en ondersteuning aan kwetsbare Rotterdammers. Op basis hiervan wordt samen met partners gewerkt aan het voorkomen van dakloosheid en het bieden van passende ondersteuning en opvang.

Gevolgen van de coronacrisis

De uitbraak van het coronavirus heeft Rotterdam voor een grote uitdaging gesteld. Voor de maatschappelijke opvang zijn de afgelopen maanden diverse maatregelen getroffen om verspreiding van het virus onder deze kwetsbare groepen tegen te gaan. Hierbij gaat het onder andere om de inzet van extra tijdelijke opvanglocaties ook voor niet rechthebbenden om te kunnen voldoen aan de 1,5 meter richtlijn en de openstelling van de opvanglocaties overdag. In lijn met de landelijke richtlijn voor de afbouw en ombouw van de maatschappelijke opvang (d.d. 29 mei 2020), zijn we overgegaan over tot stapsgewijze af- en ombouw van de extra maatregelen in de daklozenopvang in Rotterdam. Hierbij is voor 1 juli de opvang van niet-rechthebbenden en buitenslapers (verlengde van de winteropvang) geleidelijk afgebouwd. De focus voor de komende tijd ligt op het verkennen van meer duurzame oplossingen die beter passen bij de 1,5 metersamenleving voor de langere termijn, zodat de tijdelijke locaties die ingezet zijn afgebouwd kunnen worden.

Extra impuls kabinet in de aanpak dakloosheid

Het kabinet is begin juni naar buiten gekomen met een brede landelijke aanpak van dak- en thuisloosheid: Een (t) huis, een toekomst. Als onderdeel hiervan heeft de gemeente Rotterdam op basis van een ingediend plan een bedrag van in totaal 19,6 mln. euro toegekend gekregen voor de jaren 2020 en 2021. De extra middelen vanuit het Rijk zullen ingezet worden voor de versnelling en versterking van het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers langs de volgende thema's:

- Van opvang naar (zelfstandig) wonen met begeleiding
- Kwaliteitsslag nacht- en crisisopvang
- Voorkomen van dakloosheid
- Ontwikkeling beschermd wonen plus

De uitwerking van de bovengenoemde thema's wordt de komende periode met de betrokken aanbieders en woningcorporaties ingevuld. In de eerstvolgende voortgangsrapportage van het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers zal hierop worden ingegaan.

Mensen wonen zo zelfstandig mogelijk in de wijk

Het regionaal plan van aanpak doordecentralisatie beschermd wonen en maatschappelijke opvang dat begin 2020 is vastgesteld, vormt het uitgangspunt voor de samenwerking met de regiogemeenten. Gezamenlijk met de regio wordt gewerkt aan een nieuw regionaal beleidsplan voor beschermd wonen per 2022. Daarnaast zal de samenwerking met de regio met ingang van 2022 formeel vastgelegd worden. Hierbij gaan we uit van een gezamenlijke verantwoordelijkheid om beschermd wonen cliënten een passende plek te bieden in de gehele regio. De ambitie is om evenwichtiger spreiding van cliënten, bijbehorende voorzieningen en uitstroom naar zelfstandig wonen mogelijk te maken. Het streven is om de spreidingsopgave in 5-10 jaar te realiseren.

Per 2021 wordt de Wet langdurige zorg (Wlz) opengesteld voor de GGZ-doelgroep. Het gaat hierbij om de groep die permanent toezicht of 24 uur zorg in de nabijheid nodig heeft. Het CIZ werkt nu aan de indicatiestelling voor mensen die gaan instromen per 1 januari 2021. Dit heeft ook consequenties voor beschermd wonen cliënten die straks vanuit de Wmo naar de Wlz overgaan. Begin 2021 zal duidelijk worden om welke aantallen cliënten het gaat.

Voorkomen, signaleren en oplossen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld

Het beleidskader Bouwen aan een toekomst zonder geweld, de Rotterdamse aanpak om huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld terug te dringen is in juni 2019 vastgesteld door de gemeenteraad.

Op basis van dit beleidskader gaan we in de periode 2019 - 2022 aan de slag met zowel wettelijke taken (VTRR, opvang slachtoffers huiselijk geweld, meldcode, tijdelijk huisverbod) als specifiek Rotterdamse ambities, zoals bijvoorbeeld het realiseren van een plan van aanpak rondom preventie, samen met partners werken aan vakmanschap en inzetten op een betere aanpak van stalking/belaging. De doelen voor 2020 zijn vastgelegd in een uitvoeringsagenda.

In de eerste helft van 2020 zijn reeds belangrijke resultaten behaald zoals de opening (en daarmee uitbreiding) van een nieuwe crisisopvanglocatie, het samen met vele partners uit de stad tekenen van het Manifest Stop geweld tegen vrouwen en een actieplan gericht op meer regionale samenwerking.

Er hebben verschillende bijeenkomsten plaatsgevonden in het kader van deskundigheid over de specifieke aanpakken ouderenmishandeling, kindermishandeling, seksueel geweld en schadelijke traditionele praktijken. Waar nodig waren deze bijeenkomsten digitaal.

Rond de coronacrisis is er veel aandacht geweest voor huiselijk geweld en kindermishandeling. Door de genomen maatregelen is het aannemelijk dat huiselijk geweld toeneemt. We hebben verschillende acties ondernomen om ervoor te zorgen dat deze Rotterdammers in beeld blijven. Zo is de campagne 'Let op elkaar gestart' waarin we burgers, professionals en werkgevers oproepen alert te blijven op signalen en hulp in te schakelen als dat nodig is. Via nieuwsbrieven worden professionals geïnformeerd over alle (extra) mogelijkheden die er zijn voor deze kwetsbare gezinnen. Veilig Thuis is chatfunctie gestart, zodat er laagdrempelig hulp kan worden gevraagd. Vanuit

de gemeente worden er SIM-kaarten verstrekt aan kwetsbare vrouwen, zodat ze laagdrempelig via internet hulp kunnen zoeken.

Rond het te realiseren centrum huiselijk geweld en kindermishandeling zijn veel stappen gezet. Het kernteam structureel geweld aan de slag gegaan met complexe casuïstiek op basis van de methodiek multifocus. De fysieke locatie van het centrum zal worden gevestigd in het GGD-gebouw, in nauwe samenwerking met het Centrum seksueel geweld. De opening wordt verwacht in het najaar.

Er zijn ook stappen gezet in het verbeteren van de aanpak binnen de gemeentelijke keten. Er zijn verschillende acties geformuleerd in een implementatie plan. Er is een concreet plan gemaakt rond deskundigheid op basis van verschillende profielen en daaraan gekoppelde trainingen. De eerste trainingen starten in september. Ook wordt op dit moment de capaciteit rondom HG-deskundigheid fors uitgebreid.

In juni is het onderzoek dat is uitgevoerd in opdracht van de gemeenteraad naar de keten huiselijk geweld en kindermishandeling in Rotterdam, gepresenteerd. Naar aanleiding van dit rapport (Complexe problemen vragen onorthodoxe oplossingen) is samen met partners een verbetertraject gestart.

Er is gestart met het inkooptraject voor Wmo-hulp. Vanuit het beleidsveld huiselijk geweld en kindermishandeling wordt ingezet op passende, integrale hulp voor slachtoffers en plegers.

Er is een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden om een comité van ervaringsdeskundigen op te richten. Deze verkenning heeft geleid tot een positief besluit om een dergelijk comité te gaan starten.

Ontwikkelingen 2021-2024

2021 en verder zal in het teken staan van het verbetertraject Onorthodoxe oplossingen voor de aanpak van huiselijk geweld. In dit kader is een stuurgroep gestart met daarin de bestuurders van de belangrijkste ketenpartners. Deze stuurgroep blijft structureel voortbestaan om knelpunten in de aanpak aan te kunnen blijven pakken.

De eerste stappen zijn gezet om meer te doen aan preventie in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Vanaf 2021 en verder zal dit concreter vorm krijgen en zullen hierop concrete projecten starten.

De hulpverlening aan slachtoffers en plegers van huiselijk geweld is geregeld in de Wmo. Voor Rotterdam geldt dat dit op basis van het beleidskader Heel de stad wordt ingekocht. Dit inkooptraject loopt in 2020 en 2021. De inzet is om geschikt hulpaanbod in te kopen voor slachtoffers en plegers en de realisatie van een integraal hulpaanbod voor gezinnen waar huiselijk geweld speelt.

De zorg en ondersteuning aan beschermd wonen en de GGZ loopt eveneens mee in de nieuwe inkoop per 2022. Samen met de regio wordt als onderdeel hiervan gewerkt aan gezamenlijke inkoop voor beschermd wonen.

Wat willen we bereiken

In Rotterdam hoeft niemand op straat te slapen.

De gemeente wil voorkomen dat mensen dakloos worden, o.a. door samenwerking tussen corporaties en wijkteams en het voorkomen van schulden. Voor mensen die dakloos zijn geworden en niet op eigen kracht of met behulp van hun sociale netwerk uit deze situatie kunnen komen, zorgt de gemeente voor maatschappelijke opvang en/of, samen met zorgaanbieders en woningcorporaties, voor huisvesting met ondersteuning in een beschermde woonomgeving. Het doel is dat mensen zo veel mogelijk zelfredzaam worden waarbij we toewerken naar een situatie die uitgaat van 'thuis, tenzij' waarbij zorg en ondersteuning zoveel mogelijk op verantwoorde en veilige wijze in de wijk plaatsvindt.

Mensen wonen zo zelfstandig mogelijk in de wijk

Zowel vanuit landelijk als gemeentelijk beleid wordt ingezet om ervoor te zorgen dat mensen zo zelfstandig mogelijk in de wijk wonen, eventueel met ambulante ondersteuning gericht op versterking of behoud van de zelfredzaamheid en participatie. Deze ondersteuning varieert afhankelijk van de behoefte van beperkt tot zeer intensief.

Voorkomen, signaleren en oplossen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld

Daar waar Rotterdammers te maken krijgen met huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld is hun welzijn in het gedrang. We zetten er daarom op in om dit te voorkomen. Maar als het wel plaatsvindt, is het belangrijk dat dit zo snel mogelijk in beeld komt en er samen met alle betrokkenen gewerkt wordt aan een duurzaam veilige situatie.

Wat gaan we daar voor doen

In Rotterdam hoeft niemand op straat te slapen.

In het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers zijn diverse maatregelen opgenomen die als doel hebben om ervoor te zorgen dat niemand op straat hoeft te slapen, denk aan:

- kwaliteitsimpuls en uitbreiding van de nachtopvang
- intensivering van het stedelijke bemoeizorg team, zodat buitenslapers met complexe problematiek toegeleid worden naar zorg
- inzet van nieuwe woonzorgvormen (zoals Housing First) om ervoor te zorgen dat dakloze Rotterdammers passende huisvesting en zorg ontvangen

Al deze initiatieven hebben een plek gekregen in het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers.

Mensen wonen zo zelfstandig mogelijk in de wijk

Via het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers zet de gemeente zich samen met de partners in om de zorg en ondersteuning aan kwetsbare Rotterdammers verder te verbeteren. Ambitie van dit plan is het versnellen van de doorstroom uit de nachtopvang, meer maatwerk, groter aanbod van woonzorgvarianten, voorkomen van problemen en het versterken van de wijkstructuur rondom kwetsbare Rotterdammer.

Voorkomen, signaleren en oplossen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld

- zorgdragen voor de opvang van slachtoffers van huiselijk geweld en hun kinderen
- uitvoering geven aan de wet tijdelijk huisverbod
- uitbreiden van het aantal opvangplekken voor slachtoffers van mensenhandel
- uitvoering geven aan de ambitie van het college om aan het bestrijden van huiselijk geweld, seksueel geweld en kindermishandeling prioriteit te blijven geven
- voortrekker te blijven in de aanpak van schadelijke traditionele praktijken en in het kader van veiligheid een daling te realiseren op het aantal gevallen van huiselijk geweld

Dit is vastgelegd in het beleidskader dat in mei is toegezonden aan de gemeenteraad. Tevens is er een (maatschappelijke) beweging gestart met als thema 'stop geweld tegen vrouwen', om het maatschappelijke gesprek hierover te starten en een agenda met verbeterpunten op te stellen.

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Toename van het aantal meldingen waarbij de duur van huiselijk geweld bij melding korter is dan 1 jaar	Streefwaarde	>55%	>55%	>55%	>55%	>55%	
	Realisatie	59%	64%				
Toename van het aantal gezinnen dat na 1 jaar passende zorg stabiel en veilig is (indicator bij aanpak huiselijk geweld).	Streefwaarde	>66%	>66%	>66%	>66%	>66%	
	Realisatie	75%	86%				

Toelichting indicatoren

Voor de berekening van deze indicatoren wordt in het systeem van Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond hierop geregistreerd sinds 2017. De registratie is sindsdien nauwkeuriger en vollediger geworden.

Voor de indicator 'duur geweld', wordt bij VTRR de duur van het geweld (in maanden) geregistreerd dat plaatsvond voor de eerste melding. Cliënten kunnen dit niet altijd aangeven. Het percentage is berekend over het aantal casussen waarvan de duur bekend is.

Voor de periode januari t/m december 2019 geldt dat van de 8856 casussen waarvan de duur bekend is, deze in 64% van de gevallen korter is dan een jaar.

Voor de indicator 'duurzaam oplossen', wordt bij VTRR geregistreerd of de situatie van de cliënt na 12 maanden stabiel en veilig is. Dit wordt alleen geregistreerd voor de casussen die door VTRR in onderzoek zijn genomen. De Rotterdamse cijfers van januari t/m december 2019 laten zien dat van de 202 beoordeelde casussen in ruim 86% van de gevallen sprake is van een veilige en stabiele situatie (al dan niet met ondersteuning).

De effectindicator voor 2020 zal begin 2021 worden berekend.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Geëscaleerde zorg 18+	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	7.205	6.688	6.680	7.430	7.430	7.430
Bijdragen rijk en medeoverheden	4.871	3.850	3.597	4.347	4.347	4.347
Overige opbrengsten derden	2.333	2.839	3.083	3.083	3.083	3.083
Lasten exclusief reserves	140.932	164.127	129.009	120.053	117.976	116.279
Apparaatslasten	6.360	6.442	6.401	6.400	5.787	5.787
Inhuur	162	-9	45	45	45	45
Overige apparaatslasten	113	108	130	130	113	113
Personeel	6.085	6.343	6.226	6.225	5.629	5.629
Intern resultaat	871	933	251	251	94	94
Intern resultaat	871	933	251	251	94	94
Programmalasten	133.701	156.751	122.357	113.402	112.094	110.398
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	4.488	6.665	6.617	6.262	6.381	6.381
Overige programmalasten	76	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	84.685	89.513	59.494	54.340	53.612	52.915
Subsidies en inkomensoverdrachten	44.452	60.573	56.247	52.800	52.102	51.102

Saldo voor vpb en reserveringen	-133.727	-157.438	-122.329	-112.623	-110.546	-108.849
Saldo voor reserveringen	-133.727	-157.438	-122.329	-112.623	-110.546	-108.849
Reserves	20	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	20	0	0	0	0	0
Saldo	-133.707	-157.438	-122.329	-112.623	-110.546	-108.849

x

Financiële bijstellingen

		2e		Begroting 2021		
		Herziening				
Bijstellingen Geëscaleerde zorg 18+		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-151.814	-137.383	-134.132	-130.874	-130.874
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-5.624	15.053	21.509	20.329	22.025
Amendement behoud Duimdrop	Bezuinigingen /taakstellingen	0	154	0	0	0
Nachtopvang bedden openbare geestelijke gezondheidszorg	Intensiveringen	0	0	0	-2.000	-1.000
Actualisatie zorguitgaven	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	3.856	1.000	0	0	0
Beschermd wonen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2.058	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	14	0	0	0	0
E-Health	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	1.000	1.000	2.000
Extra kosten beschermd wonen als gevolg van Corona	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-500	0	0	0	0
Hogere kosten Maatschappelijke opvang in verband met COVID-19	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-9.392	0	0	0	0
Huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM)	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	1.855	1.855	0	0	0
Inkoop en toegang	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	1.000	2.000	2.000

Stijgende zorgvraag	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-7.317	-490	-756	-1.057
Rijksbijdrage invoering Wet verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ)	Taakmutaties	0	-598	-613	-630	-630
Aflopen overgangsrecht Wet langdurige zorg (Wlz)-indiceerbaren met Fokus-woning	Taakmutaties	-21	-22	-22	-23	-24
Beschermd wonen	Taakmutaties	-3.826	28.416	28.392	28.392	28.392
Hoofdlijnenakkoord GGZ en Beschermd Wonen	Taakmutaties	0	-7.405	-8.183	-8.183	-8.183
Mutatie rijksbijdrage Actieprogramma Dak- en Thuisloze jongeren	Taakmutaties	0	-20	0	0	0
Mutatie rijksbijdrage maatschappelijke opvang en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ)	Taakmutaties	0	-145	-145	-145	-145
Mutatie rijksbijdrage vrouwenopvang	Taakmutaties	5	-661	-661	-661	-661
Mutatie rijksmiddelen Huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM)	Taakmutaties	-3.200	-3.200	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	3.527	2.996	1.231	1.334	1.331
Begroting na wijzigingen		-157.438	-122.329	-112.623	-110.546	-108.849

Toelichting financiële bijstellingen

Amendement behoud Duimdrop

Betreft de uitwerking van een aangenomen [amendement](#) (behoud Duimdrop).

Nachtopvang bedden openbare geestelijke gezondheidszorg

Met het voortzetten van deze intensivering uit het coalitieakkoord wordt de financiële basis van het plan van aanpak Kwetsbare Rotterdammers geborgd. Dit maakt een structurele financiering van het aantal bedden in de nachtopvang mogelijk alsmede een verbeterslag waardoor de meest kwetsbare Rotterdammers beter tot rust komen op een veilige plek.

Actualisatie zorguitgaven

Binnen het programma Volksgezondheid en zorg worden op verschillende taakvelden diverse onderschrijvingen verwacht voor 2020 en 2021. Er is vanuit pragmatisch oogpunt voor gekozen om de totaalpost te boeken op dit taakveld.

Beschermd wonen

De loon- en prijsbijstelling 2020 die bij de meicirculaire 2020 is toegekend voor Beschermd wonen was deels al verwerkt in de begroting. Daarom wordt € 2,1 mln ingezet ten gunste van het financiële beeld.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

E-Health

De inzet van digitale middelen en toepassing van eHealth in de ondersteuning zullen zorgen voor een efficiencyslag. Dit vertaalt zich door in de zorgbudgetten. De begroting van dit taakveld is hierop vanaf 2022 aangepast.

Extra kosten beschermd wonen als gevolg van Corona

Omwille van de continuïteit van zorg voor cliënten tijdens coronamaatregelen én voor continuïteit van het stelsel nadien zijn maatregelen genomen, om cliënten op grond van de Wmo 2015 hulp en ondersteuning te kunnen blijven bieden. Vanuit het Rijk worden de directe meerkosten die voortkomen uit de coronamaatregelen en het volgen van de RIVM-richtlijnen aan de Gemeenten vergoed.

Hogere kosten Maatschappelijke opvang in verband met COVID-19

In verband met corona zijn in 2020 extra kosten gemaakt voor Maatschappelijke Opvang. De extra kosten hebben onder andere te maken met afstandsregels binnen de dag- en nachtopvang en langere openingstijden.

Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (HGKM)

Een deel van de ontvangen extra middelen voor de aanpak van Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (HGKM) gaat terug naar de algemene middelen vanwege een dubbeling met de eerder voor de Bestuursopdracht Zorg ontvangen extra middelen voor HGKM. (zie ook Mutatie rijksmiddelen Huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM)).

Inkoop en toegang

Bij de nieuwe inkoop van Zorg zullen specifieke maatregelen en aanpassing van beleidsregels zorgen voor een efficiëncyslag. Dit vertaalt zich door in de Zorg-budgetten. De begroting van dit taakveld is hierop vanaf 2022 aangepast.

Stijgende zorgvraag

Met de groei van de Rotterdamse bevolking en de toenemende vergrijzing stijgen ook de zorguitgaven. Dit werkt door in de accressen die het Rijk jaarlijks ter beschikking stelt. De gemeente stelt voor 2021 in totaal € 67,6 mln beschikbaar om aan de stijgende zorguitgaven te kunnen voldoen. De € 67,6 mln wordt verdeeld over verschillende programma's en taakvelden. Voor het taakveld Geëscaleerde zorg 18+ komt er in 2021 € 7,3 mln bij.

Rijksbijdrage invoering Wet verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ)

Per 2020 treedt de Wet verplichte GGZ in werking. Deze wet vervangt de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen en regelt de rechten van mensen die te maken hebben met verplichte zorg in de GGZ. In de meicirculaire 2019 is voor de gemeentelijke taken en bijbehorende kosten die volgen uit de Wet verplichte GGZ vanaf 2020 structureel budget toegevoegd.

Aflopen overgangsrecht Wlz-indiceerbaren met Fokus-woning

Vanuit het Rijk is een bedrag ontvangen in verband met het aflopen van het overgangsrecht voor Wlz-indiceerbaren met een Fokus-woning.

Beschermd wonen

Bij Beschermd wonen is de begroting aangepast door twee oorzaken. Vanaf 2020 stijgt het budget door toekenning van loon- en prijsbijstellingen (2020: € 3,8 mln ; 2021 en verder € 3,7 mln). Vanaf 2021 daalt het budget met € 32,1 mln vanwege de openstelling van de Wet langdurige zorg voor mensen met een psychische stoornis. Zij krijgen dan de zorg vanuit de Wlz in plaats van de Wmo.

Hoofdlijnenakkoord GGZ en Beschermd Wonen

Mutaties uit de septembercirculaire 2019 zijn in de begroting verwerkt. Deze hebben betrekking op afspraken uit het Hoofdlijnenakkoord GGZ over ambulantisering van de GGZ. Daarnaast betreft het compensatie voor volumegroei Beschermd Wonen.

Mutatie rijksbijdrage Actieprogramma Dak- en Thuisloze jongeren

De Rijksbijdrage voor het Actieprogramma Dak- en thuisloze jongeren is ontvangen.

Mutatie rijksbijdrage maatschappelijke opvang en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ)

Mutaties uit de septembercirculaire 2019 zijn in de begroting verwerkt.

Mutatie rijksbijdrage vrouwenopvang

Mutaties uit de septembercirculaire 2019 zijn in de begroting verwerkt. Het betreft hoofdzakelijk extra middelen voor opvang slachtoffers vrouwenhandel.

Mutatie rijksmiddelen Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (HGKM)

Vanuit het Rijk is zowel voor 2020, als voor 2021 € 3,2 mln ontvangen voor de aanpak van Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (HGKM)

Technische wijzigingen

Op het taakveld Geëscaleerde zorg 18+ zijn diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

- Indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (-€ 759 in 2021 tot - € 573 in 2024).
- Overheveling van middelen voor het centrale punt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (HGKM) naar [taakveld Wijkteams en WMO-loketten](#). (€ 1,9 mln in 2020 en 2021)
- Invulling van taakstellingen binnen andere taakvelden van het Programma Volksgezondheid en zorg (€ 1,5 mln structureel)
- Diverse kleine technische wijzigingen (€ 172 in 2020 tot € 404 mln in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Bouwen aan een toekomst zonder geweld](#)
- [Doorontwikkelplan Zorg voor Elkaar](#)

Beleidsmonitor

- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp](#)
- [Wijkprofiel](#)
- [Regionaal Beleidsplan 2018-2020 Beschermd Wonen](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Wmo 2015](#)
- [Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#)
- [Wet tijdelijk huisverbod](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren alle opvang- en beschermd wonen-voorzieningen met inbegrip van eventuele maatwerkdienstverlening en maatwerkvoorzieningen voor personen die in de betreffende opvangvoorzieningen verblijven. Hierbij valt te denken aan vrouwenopvang, aanpak huiselijk geweld (Veilig thuis); beschermd wonen voor personen met psychische of psychosociale problemen; inloopfunctie GGZ; maatschappelijke opvang voor cliënten met een meervoudige problematiek, waaronder verslaving en Wmo maatwerkdienstverlening en -maatwerkvoorzieningen bij opvang.

Rotterdam heeft een centrumgemeentefunctie voor de maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang, en voor beschermd wonen.

Hierdoor voert de gemeente de maatschappelijke opvang en beschermd wonen ook uit voor de inwoners van Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan de IJssel, Lansingerland en Ridderkerk. Door de gefaseerde afbouw van de centrumgemeentefunctie (doordecentralisatie Beschermd Wonen) wordt de samenwerking met de regiogemeenten verstevigd. Dit betekent op termijn een aanpassing van dit taakveld.

Geëscaleerde zorg 18-

Pagina 88

Geëscaleerde zorg 18-

Jonge Rotterdammers groeien veilig, gezond en kansrijk op.

Effectieve en efficiënte Jeugdhulp met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen.

Passende Jeugdhulp voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dichtbij.

Voortgang 2020

Het leven van veel jongeren staat door corona momenteel op z'n kop. De grootste pijnpunten van Rotterdammers tussen 13 en 23 jaar worden nu blootgelegd in gesprekken ter voorbereiding voor de Jongerentop010 dit najaar. Van de gesprekken wordt een urgentielijst maken, de verwachting is dat thema's als herstel van vertrouwen in de toekomst, tegengaan van verveling en aanpak van jeugdwerkloosheid op deze lijst komen. Dit najaar worden drie zwaarwegende adviezen aan de gemeente Rotterdam aangeboden, die wij zullen betrekken in ons beleid.

De eerste beelden zijn dat er als gevolg van de coronacrisis sprake is van minder vraag naar Jeugdhulp in zijn algemeenheid. Tijdens de crisis zijn alternatieve vormen van jeugdhulp ingezet voor het ambulante deel, bijvoorbeeld meer online contacten. Deze alternatieve vormen worden verder ontwikkeld en ingezet, waar ze effectief zijn en jeugdigen helpen.

De verblijfsfunctie is op gewone bezetting operationeel gebleven. De effecten van minder intensieve ambulante hulp tijdens de crisis kan leiden tot een opschuiving van de behandeling, waardoor de trajecten langer doorlopen dan gebruikelijk. We zullen deze effecten monitoren.

Ontwikkelingen 2021-2024

- Het Rijk heeft bij de overheveling van taken aan de gemeenten minder geld meegegeven dan er eerder mee was gemoeid. Voor Rotterdam bedroeg de korting op het budget 11% bij Jeugd.

De investeringen in het voorveld (gebiedsgericht werken, subsidie preventiekader, hulp in onderwijs, hulp in wijkteams en bij huisarts) zijn effectief op langere termijn en vragen om voorfinanciering bij een teruglopend rijksbudget. De gemeenten hebben daardoor te maken met oplopende kosten. Bij Jeugdhulp zien we namelijk een stijgend beroep op lichte vormen van jeugdhulp. De vraag naar specialistische jeugdhulp daalt evenwel (nog) niet. We zien dat het budget dat het Rijk beschikbaar stelt voor zorg, welzijn en jeugdhulp onvoldoende meegroeit met deze ontwikkelingen, de groei van cliënten en de hogere uitgaven die hieruit voortkomen.

- Jeugdwet heeft een brede reikwijdte die niet goed is afgebakend.

Het risico hiervan is dat voor steeds meer vormen van ondersteuning een beroep wordt gedaan op hulp vanuit de gemeente zonder dat er voldoende mogelijkheden zijn dit af te wijzen. Dit geldt ook voor zorg die op een grensvlak zit met andere onderdelen in het zorgstelsel, zoals de Zorgverzekeringswet en de Wet Langdurige Zorg. We zien dat de verschuiving tussen zorgdomeinen in het stelsel anders uitpakt dan gedacht en dat de kosten en baten op verschillende plekken vallen.

- Bij Jeugdhulp en een aantal andere zorgketens is er de urgentie en noodzaak voor betere samenwerking. Dit is niet alleen nodig om tijdig passende zorg en ondersteuning aan cliënten te bieden. Het is ook nodig om deze met elkaar te kunnen (blijven) organiseren. Bijvoorbeeld omdat er personele krapte is in de zorg. Deze krapte werkt ook door in de cao's die afgesloten worden en in de kosten van de zorg die de gemeente inkoopt.

Wat willen we bereiken

Jonge Rotterdammers groeien veilig, gezond en kansrijk op.

Jonge Rotterdammers moeten zich optimaal kunnen ontwikkelen tot zelfredzame volwassenen die bijdragen aan een sterkere stad. Stevige en effectieve preventie, gericht op de belangrijkste factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling van kinderen, maakt het mogelijk om al vroeg het perspectief te versterken en problematiek te voorkomen en beperken. Dat is beter dan problemen verhelpen of dempen. Hiermee kan de beweging naar voren worden gemaakt, zoals bedoeld met de transformatie van de jeugdhulp: van zware en dure zorg naar lichte en gerichte hulp en zelfs het voorkomen van hulp.

Voor gezinnen en jeugdigen die dat nodig hebben is er professionele ondersteuning en hulp indien nodig. Deze hulp is effectief en efficiënt, met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen. De hulp wordt zoveel mogelijk rond de jeugdige en/of het gezin georganiseerd.

Effectieve en efficiënte Jeugdhulp met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen

Jeugdigen en gezinnen met complexe hulpvragen hebben effectieve en efficiënte hulp nodig. Hierdoor worden zij beschermd tegen veiligheidsrisico's en kan zwaardere zorg soms worden voorkomen. Hierbij wordt getracht om uithuisplaatsing, dwangmaatregel of een langdurig zorgtraject voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen zo veel mogelijk te voorkomen. Deze uitdaging vraagt versterking van de voorkant, zodat hulp eerder gebonden wordt. Ook de keten van Jeugdbescherming en jeugdstrafrecht en de inzet van het Jeugdbeschermingsplein dragen bij aan deze doelen (nog geen cijfers bekend).

Passende Jeugdhulp voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dichtbij

Jeugdigen dienen zoveel als mogelijk thuis, of in een thuissetting, op te groeien en passende hulp te ontvangen. Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dienen via passende jeugdhulp thuis steeds meer in hun eigen kracht te komen. Het beroep op dure specialistische zorg in verblijf is niet gedaald in absolute zin sinds de overgang van jeugdhulp naar de gemeenten. Om meer jeugdigen thuis te helpen en tegelijk passend te helpen; wordt een andere werkwijze in de Jeugdhulpketen gevraagd (transformatie). Hiervoor worden innovatieve vormen van jeugdhulp ingezet, zoals ambulante teams rondom de wijken (SPAN teams) en opname voorkomende hulp. Daarnaast wordt meer samenwerking in de keten georganiseerd om de jeugdige en het gezin heen. In 2020 is ook op de noordoever een SPAN team gestart.

Wat gaan we daar voor doen

Jonge Rotterdammers groeien veilig, gezond en kansrijk op.

We werken gezamenlijk met de aanbieders aan de transformatie van de jeugdhulp langs 3 lijnen. Passende hulp dichtbij: Voorkomen van crisissituatie en uithuisplaatsing. Opgroeien in veilige opvoedsituaties: bescherming tegen veiligheidsrisico's. Jeugdhulp door capabele, efficiënte en effectieve hulpverleners.

Effectieve en efficiënte Jeugdhulp met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen

- Kinderen met problemen moeten snel hulp kunnen krijgen die zij nodig hebben. De samenwerking tussen wijkteams, jeugdbescherming en jeugdreclassering, Veilig Thuis en zorgaanbieders moet sneller (minder volgtijdelijk, maar samen optrekken), zonder dat er aan zorgvuldigheid wordt ingeboet.
- Uitgangspunt bij de daling van het aantal jeugdigen met een crisisinterventie is dat er minder kinderen uit huis geplaatst zouden moeten worden bij crisissituatie en residentiele crisis- capaciteit omgebouwd zou moeten worden naar ambulante. In de vastgelegde code of conduct staat beschreven dat het doel is: opname voor 1 nacht en de volgende dag een perspectief. Deze opdracht is haalbaar, mits de jeugdigen binnen de termijn die hiervoor staat, ook perspectief hebben. Hierbij zijn er afhankelijkheden die niet altijd te beïnvloeden zijn, zoals de samenwerking met en preventie door de lokale teams en de door- en uitstroom, in situaties waarbij de crisissituatie is afgewend, maar er vervolgperspectief nodig is binnen de andere percelen ingekochte jeugdhulp.

Passende Jeugdhulp voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dichtbij

We streven ernaar hulp zoveel mogelijk in eigen de omgeving van de jongeren te laten plaatsvinden. Jeugdhulp moet aansluiten bij de omgeving. Hiertoe stimuleren we dat er vormen van hulp worden ontwikkeld waardoor behandeling meer of eerder in de thuissituatie kan plaatsvinden. Als na afronding van de behandeling het kind niet thuis kan wonen, stimuleren we dat er hulpaanbod is waarmee een thuissituatie wordt gecreëerd. Voor de sturing en verantwoording gaan we investeren in informatiegestuurd werken en ontwikkelen we een instrument om hulp en preventie te monitoren.

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
*Collegetarget 9: Van 2018 naar 2021 wordt ingezet op een daling van 10% jeugdigen in instellingen	Streefwaarde						
	Realisatie						
Daling aantal jongeren met jeugdbeschermings-maatregel OTS	Streefwaarde	1.333	1.305	1.285	1.262	1.248	
	Realisatie	1.285	1.204	764 (t/m juni)			
Daling verblijfsduur jeugdigen in gesloten jeugdzorg (in maanden)	Streefwaarde	< 8	7	7	6	6	
	Realisatie			7			
Daling aantal delicten gepleegd door R'damse jeugdigen per 1.000 inwoners	Streefwaarde	19	18	17	16	15	
	Realisatie	19					

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Terugbrengen wachttijden jeugdbescherming (bij toewijzing casusregie aan jeugdbescherming binnen 5 werkdagen face-to-face contact)**	Streefwaarde	50%	75%	90%	95%	95%	
	Realisatie	53%	24%	79% (t/m juni)			
Doorlooptijden verminderen crisishulp: residentiele plaatsingen terugbrengen naar de vastgestelde norm van gemiddeld 4 weken	Streefwaarde	8-10 wkn	5-7 wkn	0-4 wkn	0-4 wkn	0-4 wkn	
	Realisatie	8,5 wkn		0-4 wkn			
Verminderen totale duur ondertoezichtstelling (OTS) (in maanden)	Streefwaarde	27,6	27,4	27,2	27,0	26,8	
	Realisatie	20,04	22,5				

Toelichting indicatoren

* Voor collegetarget 9 wordt de nulmeting en daarbij de overige streefwaarden herzien, om er zeker van te zijn dat de target alleen het aantal cliënten in verblijf meetelt.

In de administratie tussen aanbieders en gemeente blijkt onvoldoende gespecificeerd of kinderen in een instelling verblijven of gebruik maken van de nieuwe en/of ambulante zorgvormen. Dit heeft effect op zowel de nulmeting, als de tussentijdse meting. De gemeente heeft afspraken gemaakt met de aanbieders om de ambulante cliënten alsnog apart in kaart te brengen. Op basis van die informatie wordt dan het cijfer 2019 en de nulmeting over 2018 vastgesteld.

** 2020 - De indicator terugdringen wachttijden jeugdbescherming is de verwachting dat het resultaat niet wordt gehaald. Dit heeft onder ander te maken met de interne organisatie (onder ander registratie discipline) en lastigheden die er zijn om de capaciteit op orde te krijgen door een complexe arbeidsmarkt.

2020 - T.a.v de andere indicatoren zijn er geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Geëscaleerde zorg 18-	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	1.979	3.094	3.521	3.438	3.438	3.438
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.979	3.094	3.521	3.438	3.438	3.438
Lasten exclusief reserves	120.077	133.393	124.218	118.230	121.533	125.054
Apparaatslasten	1.831	1.922	1.725	1.720	1.822	1.565
Inhuur	261	622	495	495	492	402
Overige apparaatslasten	34	-1	9	9	146	146
Personeel	1.536	1.301	1.221	1.216	1.185	1.017

Intern resultaat	64	15	0	0	0	0
Intern resultaat	64	15	0	0	0	0
Programmalasten	118.182	131.456	122.493	116.510	119.711	123.489
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	9	7	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	118.173	131.449	122.493	116.510	119.711	123.489
Saldo voor vpb en reserveringen	-118.099	-130.299	-120.696	-114.792	-118.095	-121.616
Saldo voor reserveringen	-118.099	-130.299	-120.696	-114.792	-118.095	-121.616
Reserves	-8.309	16.457	0	0	0	0
Onttrekking reserves	14.291	16.457	0	0	0	0
Toevoeging reserves	22.600	0	0	0	0	0
Saldo	-126.408	-113.842	-120.696	-114.792	-118.095	-121.616

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Geëscaleerde zorg 18-		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-112.627	-108.113	-108.109	-107.783	-107.783
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-1.216	-12.583	-6.683	-10.312	-13.832
Taakstelling GR Jeugdhulp Rijnmond (2021)	Bezuinigingen/taakstellingen	0	1.500	0	0	0
continueren intensivering onderwijszorgarrangementen	Intensiveringen	0	0	0	-515	-257
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	3	0	0	0	0
Stijgende zorgvraag	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-11.879	0	0	0
Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO en Jeugdhulp	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-1.219	-2.204	-6.683	-9.797	-13.575
Begroting na wijzigingen		-113.842	-120.696	-114.792	-118.095	-121.616

Toelichting financiële bijstellingen

Taakstelling GR Jeugdhulp Rijnmond (2021)

De Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GR JR) heeft voor 2021 een taakstelling: De toename van werkzaamheden (waaronder nieuwe aanbesteding en opzetten managementinformatiesysteem) moet de GR JR binnen bestaande formatie uitvoeren.

Continueren intensivering onderwijszorgarrangementen

In het huidige College-akkoord staat een intensivering op de onderwijszorgarrangementen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het bieden van begeleiding en begeleidende verzorging, ook tijdens onderwijsuren. Het is voor scholen erg onwenselijk om de individuele zorgverleners allemaal in de klas te hebben. De minister heeft gemeenten opgedragen om Jeugdhulp en Onderwijs beter op elkaar te laten aansluiten. Rotterdam vult dit in met de onderwijszorgarrangementen (OZA's). De OZA's zorgen ervoor dat de werkdruk voor leraren afneemt en vormt zo ook een instrument in het bestrijden van het lerarentekort.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast. Dit leidt tot een daling van het budget op dit taakveld (2020: € 3).

Stijgende zorgvraag

Met de groei van de Rotterdamse bevolking en de toenemende vergrijzing stijgen ook de zorguitgaven. Dit werkt door in de accressen die het Rijk jaarlijks ter beschikking stelt. De gemeente stelt voor 2021 in totaal € 67,6 mln beschikbaar om aan de stijgende zorguitgaven te kunnen voldoen. De € 67,6 mln wordt verdeeld over verschillende programma's en taakvelden. Voor het taakveld Geëscaleerde zorg 18- komt er € 11,9 mln bij.

Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO en Jeugdhulp

Het niet gedekte tekort voor 2020 van de GR JR is € 16,5 mln. Dit moet uit de bestemmingsreserve worden gedekt.

Technische wijzigingen

In taakveld geëscaleerde zorg 18- zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De wijzigingen zijn:

- Budgetten zijn vanaf **2021** gestegen vanwege indexering budgetten, onder andere met de *Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA)* (2021: - € 3,9 mln)
- De stijging van het gemeentefonds is ingezet voor tekorten bij de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GR JR) op taakveld 6.82 geëscaleerde zorg (2020: - € 1,1 mln; 2021: - € 979)

- De bijdrage van de GR JR voor de uitvoeringsorganisatie is in 2021 verhoogd met € 2,0 mln; vanaf 2022 structureel € 1,9 mln.
- Wijzigingen in personeel hebben geleid tot een verschuiving tussen taakvelden (2020: - € 66; 2021: € 727).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Beleidskader Jeugd: Rotterdam groeit](#)
- [Doorontwikkelplan Zorg voor Elkaar](#)

Beleidsmonitor

- [Staat van de Jeugd](#)
- [Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening Jeugdhulp](#)

Omschrijving taakveld

Binnen het taakveld Geëscaleerde zorg 18- gaat het om situaties waarbij de sociale en/of fysieke veiligheid van een jeugdige in het geding kan zijn. In die gevallen kan het nodig zijn effectieve en efficiënte jeugdhulp te bieden en/of samenhangende hulp te organiseren rond de jeugdige en/of het gezin. In sommige situaties is het zelfs noodzakelijk dat de jeugdige naar een residentieel verblijf (24-uurs verblijf + jeugdhulp) gaat.

Vormen van jeugdhulp die onder dit taakveld vallen worden uitgevoerd binnen het samenwerkingsverband Jeugdhulp Rijnmond. Het gaat dan om o.a. Jeugdbescherming, Veilig Thuis, crisishulp, gesloten Jeugdzorg, jeugd-GGZ.

Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo

Pagina 89

Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo

Rotterdamers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren.

Voortgang 2020

Naar behoefte passende (langdurige) ondersteuning

In mei is de vierde raadsmonitor welzijn, zorg en jeugdhulp over het jaar 2019 naar de raad verstuurd. Deze monitor bevat cijfers over o.a. de Wmo-maatwerkvoorzieningen zoals de instroom, het aantal cliënten met een maatwerkvoorziening, uitstroom en cliënttevredenheid. In de raadsmonitor over het jaar 2019 is een toegenomen instroom van ruim 4% in het aantal cliënten waar te nemen ten opzichte van het jaar 2018. In oktober wordt de raadsmonitor over de eerste helft van 2020 besproken in de commissie ZOCS. Deze wordt vervolgens gelijktijdig met de begroting aangeboden aan de raad.

Gevolgen van de coronacrisis

Aanbieders in Rotterdam konden in de periode van 16 maart tot 12 juli 2020 gebruik maken van een omzetgarantie. Hiermee werd aangesloten bij de landelijke afspraken hierover en hadden aanbieders de mogelijkheid om te declareren zoals gebruikelijk, ook al werd de ondersteuning tijdelijk niet (of op een andere manier) geleverd. Landelijk is de afspraak dat de omzetgarantie overeen moet komen met het omzetniveau in het jaar daarvoor (2019). In Rotterdam hebben we nog niet vastgesteld of de gedeclareerde omzet in de periode van omzetgarantie hiermee daadwerkelijk overeenkwam. Dat kunnen we nu ook nog niet vaststellen, omdat de declaraties de nodige verwerkingstijd hebben. In het najaar zal dit beeld duidelijk zijn.

Rotterdam heeft een begin gemaakt met het in kaart brengen van de meerkosten die in de maatschappelijke ondersteuning zijn ontstaan als gevolg van de coronacrisis. Leveranciers zijn geïnformeerd over de afwegingskaders die gemeente Rotterdam voor het hervatten van de ondersteuning hanteert. Rotterdam heeft meegewerkt aan diverse landelijke onderzoeken om meerkosten en inhaalvraag in kaart te brengen.

Naar behoefte passend doelgroepenvervoer

In 2019 heeft de gemeente samen met de uitvoerder de basis voor een goed werkend doelgroepenvervoer op orde gebracht, zodat er ruimte ontstaat om te sturen op het verder verbeteren van de dienstverlening.

In verband met het coronavirus en de maatregelen die de overheid genomen heeft om verspreiding van het virus te beperken is het gebruik van doelgroepenvervoer sinds maart 2020 fors gedaald. De uitvoerder heeft vanaf maart de capaciteit ingezet voor ondersteuning bij bijvoorbeeld het vervoer van coronapatiënten naar zorglocaties en van daklozen naar de opvang. Vanaf juli is het doelgroepenvervoer weer hervat, maar het heeft nog niet de omvang bereikt van voor de coronacrisis.

Ontwikkelingen 2021-2024

Rotterdam treft in het kader van het beleidskader 'Heel de Stad' voorbereidingen op de nieuwe inkoop. Het beleidskader werd in de zomer van 2020 door de gemeenteraad besproken en vastgesteld. Hierin staan de beleidsdoelen van Rotterdam op het gebied van maatschappelijke ondersteuning geformuleerd. Deze ambities moeten deels worden gerealiseerd via het inkopen van specialistische Wmo-ondersteuning voor volwassenen (Wmo-maatwerkvoorzieningen).

Voor de periode 2022-2026 is een budgettair kader opgesteld waarmee de specialistische Wmo-ondersteuning moet worden ingekocht. Het aantal cliënten zal de komende jaren naar verwachting verder toenemen door bevolkingsgroei, vergrijzing en de inzet op meer en langer zelfstandig wonen. In de collegeafspraken 2020 zijn extra middelen uitgetrokken voor zorg en ondersteuning. Ook in de jaren daarna staat Rotterdam naar verwachting voor de uitdaging om de schaarse beschikbare middelen zo doelmatig mogelijk in te zetten.

In het Rijksbeleid en daarmee ook in de financiering van de kant van het Rijk staan de nodige wijzigingen op stapel voor 2022 en verder. Zo werkt het Rijk aan een algehele herijking van het gemeentefonds, waarmee ook de bedragen die Rotterdam ontvangt voor het sociaal domein anders zullen worden. De precieze impact hiervan zal pas op zijn vroegst in het najaar 2020 duidelijk worden. Verder zal de openstelling van de Wet Langdurige Zorg voor mensen met psychische problematiek een feit zijn per 2021 en zal de decentralisatie van Beschermd Wonen met ingang van 2022 verder zijn beslag krijgen.

In de loop van 2021 zullen we te maken krijgen met een nieuwe regering en dus ook nieuw Rijksbeleid. De richting hiervan kan nu uiteraard nog niet worden aangegeven. Het Rijk heeft op diverse beleidsterreinen Brede Maatschappelijke Heroverwegingen gemaakt, en Zorgkeuzes voor een nieuwe regeerperiode in kaart gebracht. In het najaar 2020 brengt het huidige kabinet nog de Contourennota Zorg uit. Wij verwachten dat daarin onder meer aandacht gevraagd zal worden voor preventie en gezond leven, innovatie en inzet van technologie voor de zorg, stevige samenwerking in de regio (waarbij gemeenten en zorgverzekeraars een gelijkwaardige rol hebben), en het beter op elkaar aansluiten van het medische en het sociale domein.

De effecten van de nog steeds aanhoudende coronacrisis zullen in de komende jaren zichtbaar blijven. Er zal (deels) sprake zijn van een inhaalvraag en zowel gemeente als aanbieders blijven meerkosten maken. Dat zal zeker tot in het jaar 2021 het geval zijn. De compensatie van meerkosten voor het domein van de maatschappelijke ondersteuning (en eventuele verdere bevoorschotting door het Rijk) wordt in het najaar van 2020 verder uitgewerkt. De compensatie over 2020 zal in het eerste kwartaal 2021 door het Rijk worden vastgesteld. Het is nog te vroeg om te kunnen zeggen of de compensatie over 2020 (en eventuele verdere jaren) uiteindelijk afdoende zal zijn. De afronding van de discussie met Rijk hierover zal zeker tot in het jaar 2021 duren.

Wat willen we bereiken

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren.

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren. Dat bereiken we door naar behoefte passende (langdurige) ondersteuning en doelgroepenvervoer aan te bieden.

Wat gaan we daar voor doen

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren.

Naar behoefte passende (langdurige)ondersteuning

Als er langdurige ondersteuning nodig is vanuit een Wmo-arrangement, wordt een zorgaanbieder ingezet. Op basis van de geïndiceerde individuele ondersteuningsbehoefte levert de zorgaanbieder ondersteuning op één of meer van de volgende gebieden:

- sociaal en persoonlijk functioneren
- (regie op) het voeren van een huishouden
- zelfzorg en gezondheid
- nachtelijk toezicht en zo nodig ook huisvesting mantelzorgondersteuning met verblijf
- De gemeente monitort de prestaties van de zorgaanbieders en stuurt bij als dat nodig is.

Naar behoefte passend doelgroepenvervoer

We bieden aanvullend vervoer aan doelgroepen die niet met eigen of openbaar vervoer kunnen reizen. Per dag maken ongeveer 25.000 Rotterdammers gebruik van deze voorziening. Dit vervoer wordt gebundeld ingezet voor vervoer van en naar Wmo-dagbesteding, het Jeugdvervoer, Wsw-vervoer, het vervoer dat voortkomt uit de Participatiewet en het leerlingenvervoer.

Het coördinatiepunt doelgroepenvervoer zorgt voor de interne en externe communicatie, voorlichting, klachtenescalatie/mediation, de verdere ontwikkeling van het vervoer, inclusief zijn sociaal maatschappelijke opgave in de vorm van social return.

- Trevvel bouwt aan haar rol van sociale partner in de stad. Zo zijn er diverse activiteiten vanuit Trevvel Sociaal (samenwerking met Dock) die gericht zijn op het individu. Voor de tweede helft van dit jaar staan de bijeenkomsten in de huizen van de wijk op de rol.
- Er wordt ingezet op het stimuleren van de zelfstandigheid en daarmee het zelfvertrouwen van cliënten. Zo worden ouderen geleerd met het OV te reizen. En start in het nieuwe schooljaar een pilot om leerlingen waarbij dit mogelijk is onder begeleiding te leren om met de fiets en/of OV naar school te gaan.

Naast het individu, richt Trevvel zich voortdurend op de doorontwikkeling van haar dienstverlening in de breedte. Eerder is gerefereerd aan de onderzoeken die dit proces moeten versterken. Trevvel heeft in het bijzonder de uitkomsten van de klanttevredenheidsonderzoeken actief benut om hun dienstverlening aan te scherpen en zo meer klantgericht te maken.

Voor 2020 is het doel om de dienstverlening van Trevvel te verbeteren en te focussen op het verder realiseren van de aangeboden diensten.

Wat kost het

	2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	2024	
Baten exclusief reserves	7.022	4.217	6.325	8.823	8.798	8.773
Bijdragen rijk en medeoverheden	7.513	3.893	5.800	8.298	8.273	8.248
Overige opbrengsten derden	-491	324	525	525	525	525
Lasten exclusief reserves	181.473	194.896	212.398	185.986	188.796	191.743
Apparaatslasten	3.752	2.978	2.960	2.960	2.960	2.960
Inhuur	145	26	46	46	46	46
Overige apparaatslasten	48	50	54	54	54	54
Personeel	3.558	2.901	2.861	2.861	2.861	2.861
Intern resultaat	384	460	14	14	14	14
Intern resultaat	384	460	14	14	14	14
Programmalasten	177.336	191.458	209.424	183.012	185.822	188.769
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	5.602	1.202	942	692	853	853
Kapitaallasten	403	394	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	170.831	189.362	207.969	181.808	184.457	187.403
Subsidies en inkomensoverdrachten	500	500	512	512	512	512
Saldo voor vpb en reserveringen	-174.450	-190.679	-206.073	-177.163	-179.998	-182.969
Saldo voor reserveringen	-174.450	-190.679	-206.073	-177.163	-179.998	-182.969
Reserves	-3.975	-6.531	0	0	0	0
Onttrekking reserves	1.358	600	0	0	0	0
Toevoeging reserves	5.333	7.131	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-178.425	-197.210	-206.073	-177.163	-179.998	-182.969

×

Financiële bijstellingen

	2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2020	2021	2022	2023	2024

Eerste Herziening 2020		-193.763	-169.141	-165.048	-165.118	-165.118
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-3.447	-36.931	-12.114	-14.880	-17.851
Amendement behoud Duimdrop	Bezuinigingen/taakstellingen	0	154	0	0	0
Amendement diversiteitseis in de zorg	Intensiveringen	0	-46	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	6	0	0	0	0
Gederfde inkomsten eigen bijdragen WMO	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-2.250	0	0	0	0
Stijgende zorgvraag	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-31.581	-6.915	-9.560	-12.509
Bestemmingsreserve AWBZ	Reserves	0	0	0	0	0
Mutatie rijksbijdrage ambulantisering Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ)	Taakmutaties	0	-685	-799	-808	-808
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-1.203	-4.772	-4.400	-4.512	-4.534
Begroting na wijzigingen		-197.210	-206.073	-177.163	-179.998	-182.969

Toelichting financiële bijstellingen

Amendement behoud Duimdrop

Betreft de uitwerking van een aangenomen [amendement](#) (behoud Duimdrop).

Amendement diversiteitseis in de zorg

Betreft een aangenomen [amendement](#) (diversiteitseis) in het kader van de motie Koers van de Stad.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van daadwerkelijke activeringen, bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Gederfde inkomsten Eigen bijdragen Wmo

In 2020 zullen de Eigen bijdragen Wmo door Corona en problemen bij het CAK lager zijn dan begroot. Door het Rijk is landelijk een compensatiebedrag gereserveerd. In de septembercirculaire zal het aandeel voor Rotterdam bekend worden.

Stijgende zorgvraag

Met de groei van de Rotterdamse bevolking en de toenemende vergrijzing stijgen ook de zorguitgaven. Dit werkt door in de accressen die het Rijk jaarlijks ter beschikking stelt. De gemeente stelt voor 2021 in totaal € 67,6 mln beschikbaar om aan de stijgende zorguitgaven te kunnen voldoen. De € 67,6 mln wordt verdeeld over verschillende programma's en taakvelden. Voor het taakveld Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo komt er € 31,6 mln bij.

Bestemmingsreserve AWBZ

Vanuit de bestemmingsreserve AWBZ wordt in 2020 € 730 onttrokken voor opleidingskosten binnen de Wijkteams en frictiekosten voor de Backoffice van de Wijkteams.

Mutatie rijksbijdrage ambulantisering Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ)

In 2019 is het hoofdlijnenakkoord GGZ gesloten. In het hoofdlijnenakkoord GGZ wordt ingezet op ambulantisering van de zorg. Hierdoor wordt een groter beroep gedaan op zorg en begeleiding vanuit gemeenten.

Technische wijzigingen

Op het taakveld Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo zijn diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

- Indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (-€ 4,7 mln in 2021 tot - € 4,5 mln in 2024).
- Diverse overige technische wijzigingen (-€ 1,2 mln in 2020 tot -€ 39 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Beleidskader Wmo](#)
- [Doorontwikkelplan zorg, welzijn en jeugdhulp 2018](#)

Beleidsmonitor

- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Wet maatschappelijke ondersteuning 2015](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld omvat de ondersteuning op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) voor zover het Wmo-arrangementen voor ondersteuning aan huis door zorgaanbieders en het doelgroepenvervoer betreft. Wmo-arrangementen voor zorg met verblijf worden verantwoord onder het taakveld Geëscaleerde zorg 18+ .

Maatwerkdienstverlening 18-

Pagina 90

Maatwerkdienstverlening 18-

Versterken van next skills en jong leiderschap.

Passende, tijdige en integrale hulp van het lokale wijknetwerk, om het beroep op dure gespecialiseerde jeugdhulp te verminderen (verschuiving van de achterkant naar de voorkant).

Wijkprogrammering is meer en meer sturend voor samenwerking en maatwerk in wijknetwerken.

Voortgang 2020

- Versterken van next skills en jong leiderschap: de stijgende lijn van investeringen in de sociaal-emotionele vaardigheden van kinderen en jongeren in de stad wordt in 2020 minstens op hetzelfde niveau gehouden. Dit betreft vooral preventieve interventies die effectief zijn om risico's tegen te gaan, zoals angst, depressie, agressie en probleemgedrag. Daarnaast werkt de gemeente met professionals uit de praktijk en de wetenschap binnen het innovatieplatform Walstroom aan werkende aanpakken op het gebied van next skills en jong leiderschap. Vanwege de coronacrisis heeft Walstroom een informatiepunt opgezet voor leren tijdens en na corona, gericht op de sociaal-emotionele vaardigheden van kinderen omdat deze

vaardigheden door de crisis extra onder druk staan: <https://www.rotterdam.nl/werken-leren/sociaal-emotioneel-leren/>

- Passende, tijdige en integrale hulp van het lokale wijknetwerk, om het beroep op dure gespecialiseerde jeugdhulp te verminderen (verschuiving van de achterkant naar de voorkant). Hoe doen we dat? In alle gebieden organiseren wij met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) wijkgerichte bijeenkomsten op het verstevigen van de ketensamenwerking tussen partners die een rol spelen bij het opgroeien en opvoeden van kinderen en jongeren. Deze wijkgerichte bijeenkomsten zijn vanwege de coronamaatregelen in het teken komen te staan van het gezamenlijk (met onderwijs en kinderopvang en peuterspeelzalen) in beeld brengen en houden van de kwetsbare kinderen/gezinnen, deze te voorzien van passende ondersteuning en hulp en zo nodig toe te leiden naar het wijkteam. Daarmee is de focus van de inzet van CJG meer komen te liggen op de kwetsbare kinderen/gezinnen en wordt in de wijken en gebieden maatwerk geleverd op basis van de signalen van CJG professionals en ketenpartners. Een andere doelgroep waar CJG zich nu specifiek op richt is de -9 maanden doelgroep in kader van het programma Stevige Start. De geboorteccontactpersonen van CJG halen de contacten met verloskundigen verder aan om samen zo vroeg mogelijk signalen van kwetsbaarheid op te kunnen vangen.
- Om de samenwerking binnen de wijknetwerken te optimaliseren is in 2019 per gebied een 'Lokale verbeteragenda' gemaakt. Omdat de zwaarte van de opgaven en de netwerken per gebied of wijk verschillend zijn is gekozen voor lokaal maatwerk. In het ene gebied is de agenda het verbeteren van op- en afschaling van het wijkteam en in het andere gebied de kennis over vroegsignalering. De contacten en de netwerksamenwerking in de wijken worden met de Wijkprogrammering als de spin-in-het-web steeds steviger. Deze manier van werken wordt meer en meer leidend, bevordert de samenwerking en maakt gedeelde belangen op een gezamenlijke preventie aanpak voor iedereen zichtbaar. De bijeenkomsten van de wijknetwerken worden door de veiligheidsmaatregelen rond de coronacrisis bemoeilijkt. Zoveel mogelijk worden de contacten met de wijknetwerkpartners in de gebieden onderhouden en wordt hun inzet en samenwerking door gebiedsadviseurs Jeugd met MS Teams en andere digitale communicatiemiddelen geïnventariseerd, gecoördineerd en onderling uitgewisseld. Veiligheidsrisico's in buurten worden in kaart gebracht en waar mogelijk gedeeld. Professionals in wijken zoals het jongerenwerk spelen hierin een belangrijk rol. Het belang van goed partnerschap, presentie en samenwerking in wijken wordt met deze crisis extra onderstreept. De methodiek Wijkprogrammering heeft een sturend effect op de gezamenlijke inzet. De methodiek Wijkprogrammering heeft een sturend effect op de gezamenlijke inzet. De wijknetwerken werken hierdoor met elkaar aan de gestelde doelen/maatschappelijk resultaten, maar ook hier zien we dat er veel creativiteit en extra inzet nodig is om de jeugd te bereiken en te kunnen ondersteunen in deze coronatijd.

Ontwikkelingen 2021-2024

OZA

De aanbesteding OZA tbv inzet Jeugdhulp in het onderwijs is verlengd t/m schooljaar 2021-22. Doelstellingen blijven tot 1 augustus 2022 ongewijzigd.

De komende twee jaar zullen knelpunten in de huidige aanbesteding worden aangepakt. Bij de nieuwe aanbesteding zal in ieder geval worden aangesloten op regionale en lokale ontwikkelingen, zoals de Regiovisie en de herijking Schoolmaatschappelijk werk.

Risico: De bekendheid van OZA is toegenomen. Hiermee neemt ook de vraag het onderwijs toe. Het risico bestaat dat de bestaande budgetten niet toereikend zijn. Om budgetoverschrijdingen tegen te gaan worden afspraken gemaakt met de betrokken partijen.

Corona: De invloed van corona en de daarmee samenhangende overheidsmaatregelen in de periode maart – juli 2020 op het aanbod van OZA wordt bekend in Q3 2020.

Jeugdhulp

- Het Rijk heeft bij de overheveling van taken aan de gemeenten minder geld meegegeven dan er eerder mee was gemoeid. Voor Rotterdam bedroeg de korting op het budget 11% bij Jeugd.

De investeringen in het voorveld (gebiedsgericht werken, subsidie preventiekader, hulp in onderwijs, hulp in wijkteams en bij huisarts) zijn effectief op langere termijn en vragen om voorfinanciering bij een teruglopend rijksbudget. De gemeenten hebben daardoor te maken met oplopende kosten. Bij Jeugdhulp zien we namelijk een stijgend beroep op lichte vormen van jeugdhulp. De vraag naar specialistische jeugdhulp daalt evenwel (nog) niet. We zien dat het budget dat het Rijk beschikbaar stelt voor zorg, welzijn en jeugdhulp onvoldoende meegroeit met deze ontwikkelingen, de groei van cliënten en de hogere uitgaven die hieruit voortkomen.

- Jeugdwet heeft een brede reikwijdte die niet goed is afgebakend.

Het risico hiervan is dat voor steeds meer vormen van ondersteuning een beroep wordt gedaan op hulp vanuit de gemeente zonder dat er voldoende mogelijkheden zijn dit af te wijzen. Dit geldt ook voor zorg die op een grensvlak zit met andere onderdelen in het zorgstelsel, zoals de Zorgverzekeringswet en de Wet Langdurige Zorg. We zien dat de verschuiving tussen zorgdomeinen in het stelsel anders uitpakt dan gedacht en dat de kosten en baten op verschillende plekken vallen.

- Bij Jeugdhulp en een aantal andere zorgketens is er de urgentie en noodzaak voor betere samenwerking. Dit is niet alleen nodig om tijdig passende zorg en ondersteuning aan cliënten te bieden. Het is ook nodig om deze met elkaar te kunnen (blijven) organiseren. Bijvoorbeeld omdat er personele krapte is in de zorg. Deze krapte werkt ook door in de cao's die afgesloten worden en in de kosten van de zorg die de gemeente inkoopt.

Wat willen we bereiken

Jeugdhulp

Elke jonge Rotterdammer moet gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. We stimuleren elke jongere in Rotterdam actief mee te doen in de stad, bieden lichte ondersteuning als dat zelfstandig of als gezin niet voldoende lukt en wanneer de omgeving dat zelf niet kan bieden. In die gevallen bieden we samenhangende hulp aan kwetsbare jongeren en/of hun gezin.

Hier richten we ons met name op het bevorderen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen door o.a. het verbeteren van de opvoedvaardigheden van ouders met psychische problematiek en ouders met een licht verstandelijke beperking. Daarbij zitten we in op (vroeg)signalering, screening en aanpak van deze ouder-risicofactoren.

Preventie

Tegelijkertijd investeren we ook in jongeren waarmee het wel goed gaat. We versterken beschermende factoren als next skills en jong leiderschap en scheppen goede voorwaarden op basis waarvan zij zich nog beter kunnen ontwikkelen.

Wat gaan we daar voor doen

Jeugdhulp

Jeugdhulp

Het leven van veel jongeren staat door corona momenteel op z'n kop. De grootste pijnpunten van Rotterdammers tussen 13 en 23 jaar worden nu blootgelegd in gesprekken ter voorbereiding voor de Jongerentop010 dit najaar. Van de gesprekken wordt een urgentielijst maken, de verwachting is dat thema's als herstel van vertrouwen in de toekomst, tegengaan van verveling en aanpak van jeugdwerkloosheid op deze lijst komen. Dit najaar worden drie zwaarwegende adviezen aan de gemeente Rotterdam aangeboden, die wij zullen betrekken in ons beleid.

- Ontwikkelen van een stadsbreed preventief aanbod.
- Ontwikkelen samenhangende gezinsaanpak kwetsbare jongeren.
- We werken gezamenlijk met de aanbieders aan de transformatie van de jeugdhulp langs 3 lijnen. Passende hulp dichtbij: voorkomen van crisis en uithuisplaatsing. Opgroeien in veilige opvoedsituaties: bescherming tegen veiligheidsrisico's. Jeugdhulp door capabele, efficiënte en effectieve hulpverleners.
- Praktijkondersteuners Jeugd & Gezin (POH Jeugd & Gezin) gaan in de praktijk van de huisarts aan de slag met kinderen en gezinnen waar zorgen over zijn. Voor betrokkenen is dit laagdrempelig en binnen de eigen wijk. Met name kwetsbare gezinnen waar bijvoorbeeld sprake is van lvb-, psychiatrische en/of verslavingsproblematiek worden hierdoor makkelijk bereikt en geholpen. De POH Jeugd & Gezin werkt onder regie van de huisarts en kan de jeugdige/gezin kortdurend begeleiden. Waar mogelijk volgt doorverwijzing naar; het wijkteam, het CJG, basis ggz, andere wijknetwerkpartijen en lokale voorzieningen waardoor tijdige en passende hulp geleverd kan worden. Waar nodig volgt doorverwijzing naar de gespecialiseerde jeugdhulp (J-GGZ). In 2016 is deze aanpak in een pilot gestart en vanaf 2019 geïntensiveerd in het NPRZ-gebied en later in andere wijken van Rotterdam. De prognose is om eind 2020 in meer dan 35 huisartsenpraktijken een POH Jeugd & Gezin beschikbaar te hebben, daarmee

worden meer dan 35.000 ingeschreven kinderen en jongeren onder de 18 jaar bereikt via hun huisarts. Dat is ongeveer 30% van de jeugd in Rotterdam. Huisartsen hebben Covid-19 maatregelen getroffen in hun praktijken en deze gelden ook voor de inzet van de POH J&G.

- We willen voorloper zijn in de aanpak van de toenemende problematiek van depressies, burn-out en eenzaamheid onder jongeren. Daarvoor werken we samen met onderwijsinstellingen. Met het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) kijken we welke beschikbare methodieken hiervoor toepasbaar zijn. Vanuit het subsidiekader Versterken & Voorkomen faciliteren we en moedigen we aanbieders aan om met deze werkzame aanpakken kinderen en jongeren te bereiken.
- Onderwijs-zorgarrangementen (OZA) worden ingezet om de integratie van onderwijs en jeugdhulp op school te verbeteren. Zo wordt het voor meer kinderen mogelijk om onderwijs te blijven volgen en zijn er minder leerlingen die thuis komen te zitten.
- In NPRZ-gebied zal vooruitlopend op de rest van de stad worden geëxperimenteerd met diverse vormen van ondersteuning aan scholen. In juni heeft de afdeling jeugd een projectleider aangesteld die uitvoering gaat geven aan de opdracht "schoolondersteunende zorg". Als onderdeel van de dagprogrammering moeten scholen zoveel mogelijk ontzorgt worden, daarom richten we de passende schoolondersteuningsstructuur in. Deze opdracht is een gezamenlijke opdracht van cluster MO, NPRZ en de schoolbesturen en betreft de basisscholen in de 7 focuswijken van het NPRZ. Het doel van deze opdracht is om op schoolniveau de samenwerking in de zorgstructuur te verbeteren en waar nodig vastgelopen of uitzonderlijk complexe casuïstiek te faciliteren en met advies, ondersteuning en eventueel doorzettingskracht.

Preventie

- Ontwikkelen van een stadsbreed preventief aanbod.
- We willen voorloper zijn in de aanpak van de toenemende problematiek van depressies, burn-out en eenzaamheid onder jongeren. Daarvoor werken we onder andere samen met onderwijsinstellingen. We zetten de lijn van 2018 door met het inzetten van effectieve interventies op psychosociale problematiek en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en jongeren. Vanuit het subsidiekader Versterken & Voorkomen faciliteren we en moedigen we aanbieders aan om met deze werkzame aanpakken kinderen en jongeren te bereiken.

Effectindicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Doelrealisatie Jeugdhulp*	Streefwaarde					In ontwikkeling
	Realisatie					
Uitval Jeugdhulp**	Streefwaarde					In ontwikkeling
	Realisatie					

* Regionaal is aangesloten op de landelijke outcome indicatoren voor het meten van outcome. Deze indicatoren en de levering hier van zijn nog in ontwikkeling. Het betreft de volgende indicatoren:

1. Reden beëindiging jeugdhulp
2. Cliënttevredenheid
3. Doelrealisatie

1. De mate waarin cliënten na jeugdhulp zonder hulp verder kunnen;
2. De mate waarin er na beëindiging van de jeugdhulp geen nieuwe start hulp is;
3. De mate waarin er sprake is van afname problematiek / toename zelfredzaamheid / toename participatie;
4. De mate waarin de overeengekomen doelen zijn gerealiseerd.

Recent zijn de indicatoren 1 t/m 3.2 uitgevraagd voor de regionaal ingekochte specialistische jeugdhulp in het jaar 2019. De respons was nog onvoldoende om over te rapporteren. Dit is in lijn met de landelijke trend: CBS heeft in 2019 een vergelijkbare uitvraag gedaan, de respons was zeer laag. Er wordt regionaal gestuurd op een betere registratie en levering van deze indicatoren. Lopende 2020 is er een toename in registraties te zien. De GRJR is in gesprek met aanbieders over kwantiteit en kwaliteit van deze gegevens.

** De indicatoren 3.3 en 3.4 zijn nog niet opgenomen in het landelijk protocol beleidsinformatie Jeugd omdat de ontwikkeling van deze indicatoren op landelijk niveau nog niet is afgerond. Deze indicatoren zijn om die reden nog niet uitgevraagd.

Prestatie-indicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Aantal huisartsen met een POH GGZ*	Streefwaarde	15	25	35	40	
	Realisatie	20				

Toelichting indicatoren

* 2020 - Door het coronavirus worden huisartsen minder bezocht, het is denkbaar dat de inzet van POH daardoor ook lager is dan we hadden verwacht en begroot.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Maatwerkdienstverlening 18-	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	93	3.446	201	17.250	17.250	17.250
Bijdragen rijk en medeoverheden	93	3.446	201	17.250	17.250	17.250
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	45.061	49.550	53.465	61.450	60.018	59.448
Apparaatslasten	606	1.366	1.437	1.433	1.433	1.433
Inhuur	158	29	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	19	16	28	28	28	28
Personeel	429	1.320	1.409	1.404	1.404	1.404
Intern resultaat	811	470	441	441	441	441
Intern resultaat	811	470	441	441	441	441

Programmalasten	43.644	47.715	51.587	59.576	58.145	57.575
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.817	5.153	8.446	25.778	23.066	22.496
Overige programmalasten	66	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	33.969	36.053	36.541	28.047	29.328	29.328
Subsidies en inkomensoverdrachten	5.792	6.510	6.600	5.751	5.751	5.751
Saldo voor vpb en reserveringen	-44.968	-46.104	-53.264	-44.200	-42.768	-42.198
Saldo voor reserveringen	-44.968	-46.104	-53.264	-44.200	-42.768	-42.198
Reserves	-12.004	-2.739	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.996	1.644	0	0	0	0
Toevoeging reserves	15.000	4.384	0	0	0	0
Saldo	-56.972	-48.843	-53.264	-44.200	-42.768	-42.198

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Maatwerkdienstverlening 18-		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-47.570	-47.224	-47.585	-45.080	-45.080
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-1.274	-6.040	3.385	2.312	2.882
continueren intensivering onderwijszorgarrangementen	Intensiveringen	0	0	0	-1.140	-570
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	4	0	0	0	0
Extra kosten Jeugd als gevolg van Corona	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-4.467	0	0	0	0
Stelpost compensatie extra kosten Jeugd als gevolg van Corona	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2.852	0	0	0	0
Stijgende zorgvraag	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-9.171	-4.290	-7.379	-11.129
Bestemmingsreserve Tweedelijs WMO en Jeugdhulp	Reserves	-363	0	0	0	0
Mutatie compensatieregeling Voogdij 18+	Taakmutaties	-49	0	0	0	0
Mutatie rijksbijdrage Kinderen in een AZC	Taakmutaties	0	-3	-3	-3	-3

Mutatie Voogdij 18+	Taakmutaties	-1.100	5.128	5.128	5.128	5.128
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	1.849	-1.994	2.550	5.706	9.456
Begroting na wijzigingen		-48.843	-53.264	-44.200	-42.768	-42.198

Toelichting financiële bijstellingen

Continueren intensivering onderwijszorgarrangementen

In het huidige College-akkoord staat een intensivering op de onderwijszorgarrangementen. Deze intensiveringen kunnen per 2023 niet teruggedraaid worden: Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het bieden van begeleiding en begeleidende verzorging, ook tijdens onderwijsuren. Het is voor scholen erg onwenselijk om de individuele zorgverleners allemaal in de klas te hebben. De minister heeft gemeenten opgedragen om Jeugdhulp en Onderwijs beter op elkaar te laten aansluiten. Rotterdam vult dit in met de onderwijszorgarrangementen (OZA's). De OZA's zorgen ervoor dat de werkdruk voor leraren afneemt en vormt zo ook een instrument in het bestrijden van het lerarentekort.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Extra kosten Jeugd als gevolg van Corona

Het om extra kosten zorgaanbieders, die in de coronaperiode zijn doorbetaald, zonder mogelijkheid tot levering van opbouwende hulp (alleen noodzakelijke hulp om situatie niet te verslechteren). De extra kosten worden geschat op € 12,1 mln. Het Rijk heeft (in de 1e tranche) slechts € 1,6 mln compensatie toegezegd. Hoewel ingezet wordt op compensatie van € 12,1 mln, wordt voorzichtigheidshalve een lager bedrag voor coronacompensatie opgevoerd; in totaal € 4,5 mln. Hiervan word € 2,9 mln als stelpost opgenomen (zie kopje hieronder).

Stelpost compensatie extra kosten Jeugd als gevolg van Corona

Vanuit het Rijk worden gemeenten op verschillende vlakken gecompenseerd voor minder inkomsten of hogere lasten als gevolg van de coronacrisis. Twee compensatiepakketten zijn bekend gemaakt en in deze begroting verwerkt, vooruitlopend op de septembercirculaire van het gemeentefonds. Op een aantal vlakken waar als gevolg van de coronacrisis hogere lasten zijn begroot, wordt nog aanvullende compensatie verwacht bovenop deze pakketten. Om op dit moment de begroting niet onnodig te belasten zijn hiervoor enkele stelposten opgenomen die te zijner tijd worden verrekend met de daadwerkelijk ontvangen compensatie. Eventuele verschillen worden bij het eerstvolgende P&C-product verwerkt.

Stijgende zorgvraag

Met de groei van de Rotterdamse bevolking en de toenemende vergrijzing stijgen ook de zorguitgaven. Dit werkt door in de accressen die het Rijk jaarlijks ter beschikking stelt. De gemeente stelt voor 2021 in totaal € 67,6 mln beschikbaar om aan de stijgende zorguitgaven te kunnen voldoen. De € 67,6 mln wordt verdeeld over verschillende programma's en taakvelden. Voor het taakveld Maatwerkdienstverlening 18- komt er € 9,2 mln bij.

Vanaf 2022 geeft de volume-indexatie - groei Rotterdamse bevolking - een stijging van € 4,3 mln in 2022 tot € 11,1 mln vanaf 2024.

Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO en Jeugdhulp

Het niet gedekte tekort voor 2020 voor jeugdhulp lokaal is € 6,1 mln. Hierin zit € 4,5 mln coronakosten. Verwachting is dat het Rijk deze financiële gevolgen van de uitbraak van het coronavirus compenseert. Uit de bestemmingsreserve moet dan nog € 1,6 mln worden gedekt.

De kosten van jeugdhulp lokaal betreffen twee taakvelden: maatwerkdienstverlening 18- en wijkteams. Het overschot van € 363 op taakveld [wijkteams en Wmo-loketten](#) wordt ingezet voor een deel van de dekking van het tekort op taakveld maatwerkdienstverlening 18-.

Mutatie compensatieregeling Voogdij 18+

Het Rijk had voor eerdere jaren meer geld beschikbaar dan de werkelijk toegekende compensatie voor voogdij 18+. Van het op deze wijze beschikbaar gekomen bedrag ontvangt Rotterdam een deel.

Mutatie Rijksbijdrage kinderen in een AZC

Vanuit het Gemeentefonds wordt hiervoor meer ontvangen.

Mutatie Voogdij 18+

De invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel is met een jaar uitgesteld naar januari 2022. Daarom wordt het budget van deze compensatieregeling nog verdeeld op basis van historisch zorggebruik. Dit pakt voor 2020 gunstig uit – meer budget – en vanaf 2021 ongunstig – minder budget.

Na invoering van het woonplaatsbeginsel in 2022 kan het budget voor voogdij/18+ objectief verdeeld worden en is overheveling naar de algemene uitkering van het gemeentefonds voorzien. Toepassing van het woonplaatsbeginsel heeft overigens nadelige financiële gevolgen voor de gemeente Rotterdam.

Technische wijzigingen

In taakveld maatwerkdienstverlening 18- zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De wijzigingen zijn:

- Budgetten zijn vanaf **2021** gestegen vanwege indexering budgetten, onder andere met de *Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA)*. Dit levert ruimte op van € 1,2 mln. Verwachting is dat het Rijk voor € 883 de gemeente compenseert (via het gemeentefonds). Deze compensatie kan nu nog niet in de begroting worden verwerkt (2021: - € 1,2 mln + € 883 = - € 352)
- Verhoging inzet domein jeugd: De Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GR JR) heeft een groot aantal ambities op het gebied van Jeugd geformuleerd. De uitvoeringsorganisatie van de GR JR – onderdeel van de apparaatslasten van de gemeente Rotterdam - geeft hieraan uitwerking. De GR JR heeft voor tijdelijke capaciteitsuitbreiding extra geld beschikbaar gesteld (2020: € 608)
- De stijging van het gemeentefonds is ingezet voor tekorten bij de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GR JR) op taakveld geëscaleerde zorg (2020: € 1,1 mln; 2021: € 979)
- De bijdrage van de GR JR voor de uitvoeringsorganisatie is in 2021 verhoogd met € 2,0 mln; vanaf 2022 structureel € 1.9 mln.
- Wijzigingen in personeel hebben geleid tot een verschuiving tussen taakvelden (2020: € 88; 2021: - € 773).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Beleidskader Jeugd: Rotterdam groeit](#)
- [Doorontwikkelplan Zorg voor Elkaar](#)

Beleidsmonitor

- [Staat van de Jeugd](#)
- [Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening Jeugdhulp](#)

Omschrijving taakveld

Elke jonge Rotterdammer moet gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Dit doen we door stevige preventie in te zetten: gericht op de meest relevante factoren (beschermende factoren en risicofactoren) die bijdragen aan een kansrijke, veilige en gezonde ontwikkeling van jeugdigen. Met het beleidskader Jeugd 'Rotterdam Groeit' zetten we in op het voorkomen van problematiek en het versterken van perspectief. We stimuleren jonge Rotterdammers daarom mee te doen in de stad, bieden lichte ondersteuning als dat zelfstandig of als gezin niet voldoende lukt en

wanneer de omgeving dat zelf niet kan bieden. Als het noodzakelijk is, zetten we jeugdhulp in. Vormen van jeugdhulp die onder dit taakveld vallen zijn doelgroepenvervoer jeugd, jeugdhulp in gezinsarrangementen, PGB Jeugd, Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie en Onderwijs Zorg arrangementen.

Tegelijkertijd scheppen we de juiste voorwaarden voor jeugdigen waarmee het wel goed gaat, zodat zij zich nog beter kunnen ontwikkelen.

Maatwerkvoorziening (Wmo)

Pagina 91

Maatwerkvoorziening (Wmo)

Rotterdamers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren.

Voortgang 2020

Woonvoorzieningen

In 2019 is een subsidieregeling ingegaan voor het vergoeden van in of bij bestaande wooncomplexen aangebrachte collectieve voorzieningen voor het stallen van scootmobielen. Het doel van deze voorzieningen is dat de bewoners, die aangewezen zijn op het gebruik van een scootmobiel, gebruik kunnen blijven maken van hun scootmobiel, door verbeterde stallingsmogelijkheden in het wooncomplex, waar dat vóór het aanbrengen van die voorzieningen niet goed mogelijk was. De regeling loopt tot 1 januari 2021.

Hulpmiddelen

In april 2020 is één van de gecontracteerde leveranciers in staat van faillissement gesteld. Na landelijk overleg is een derde partij bereid gevonden de verplichtingen van de failliete partij over te nemen. De continuïteit van zorg is hierbij niet in het geding geweest.

Eigen bijdrage

Met ingang van 1 januari 2020 is vanuit het Rijk de regelgeving aangepast voor het inkomensafhankelijk abonnementstarief. Daar wordt voor de eigen bijdragen voor de extramurale Wmo-voorzieningen nu een maandbedrag (maximaal € 19 per maand) gehanteerd. Mede door het vaste abonnementstarief doen meer Rotterdamers een beroep op de gemeente voor een Wmo-maatwerkvoorziening. De eerder gesignaleerde stijging van het aantal aanvragen voor Wmo-ondersteuning, met name bij de doelgroep ouderen, leek zich begin

2020 voort te zetten. Door de coronacrisis is dit voor de maanden vanaf maart 2020 nog moeilijk te beoordelen. In de maanden tot en met juli sloot Rotterdam aan bij de landelijke afspraken over een omzetgarantie voor de zorgaanbieders.

Vanwege de wijziging van de regelgeving per 1-1-2020 heeft het CAK een nieuw ICT-systeem ontwikkeld. Dit systeem is voor Rotterdam vanaf eind juni 2020 operationeel, met als gevolg dat het CAK van begin juli facturen voor extramurale Wmo-ondersteuning heeft verstuurd over het jaar 2020. VWS heeft besloten om de eigen bijdrage over de maanden april en mei geheel kwijt te schelden. Hierdoor lopen gemeenten inkomsten mis. Het Rijk en de VNG hebben afspraken gemaakt over compensatie voor deze gederfde inkomsten van gemeenten. We gaan er vooralsnog van uit dat Rotterdam na de compensatie vanuit het Rijk geen substantiële inkomstenderving uit de wettelijke eigen bijdragen Wmo over het tweede kwartaal zal hebben.

Ontwikkelingen 2021-2024

In de loop van 2021 zullen we te maken krijgen met een nieuwe regering en dus ook nieuw Rijksbeleid. Het Rijk heeft op diverse beleidsterreinen Brede Maatschappelijke Heroverwegingen gemaakt, en Zorgkeuzes voor een nieuwe regeerperiode in kaart gebracht. Bij een nieuw coalitieakkoord na de verkiezingen van maart 2021 kunnen ook andere keuzes ten aanzien van de systematiek voor wettelijke eigen bijdragen Wmo aan de orde zijn. Gemeenten pleiten al langer voor meer sturingsmogelijkheden hierop, zodat schaarse voorzieningen ook ten goede blijven komen aan de burgers die deze het hardst nodig hebben. Vanuit Rotterdam ondersteunen wij de lobby in deze richting.

Wat willen we bereiken

Rotterdamers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren.

Rotterdamers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren. Voor degenen die hier ondersteuning bij nodig hebben bieden we ondersteuning die past bij de situatie van de aanvrager.

Langer thuis akkoord

Doel van het langerthuis akkoord is om te komen tot voldoende, geschikte en nieuwe woonvormen voorouderen en mensen met een beperking. Hiermee draagt het akkoord bij aan de doelstelling dat Rotterdam een stad wil zijn waar je goed, samen met anderen, gezond en vitaal oud kunt worden en waar er, als het niet meer zelf gaat, passende zorgen ondersteuning is.

Wat gaan we daar voor doen

Rotterdamers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren.

De gemeente Rotterdam verstrekt op basis van de Wmo die voorziening aan de inwoner die nodig is om de inwoner zo zelfstandig mogelijk te laten leven, wonen en participeren. Wanneer een Rotterdammer zich bij VraagWijzer meldt met een Wmo-hulpvraag, dan handelt de gemeente het onderzoek naar de noodzaak voor een Wmo-maatwerkvoorziening binnen zes weken af en de aanvraag voor toekenning binnen twee weken. De gemeente ziet dat ze met het beschikbare budget meer Rotterdammers ondersteuning moet bieden. De gemeente wil grip houden op de uitgaven aan Wmo-maatwerkvoorzieningen om aan iedereen die dat nodig heeft passende ondersteuning te kunnen blijven bieden. Hier is eerder een maatregelenpakket voor ontwikkeld in het kader van Grip op zorgkosten.

Langer Thuis Akkoord

Het aantal Rotterdammers dat ouder is dan 65 groeit komende periode gestaag. De verwachting is dat er meer eenpersoonshuishoudens komen en dat de grootste groei van ouderen in de oude stadswijken plaatsvindt. Rotterdam wil zich voorbereiden op deze veranderende bevolkingssamenstelling. De gemeente heeft de ambitie om de komende 4 jaar het aantal geschikte woningen voor ouderen en mensen met een beperking te laten toenemen. Ook zet het college in op nieuwe woonvormen en woonzorgcombinaties, zodat meer Rotterdammers langer zelfstandig kunnen blijven wonen. Voor het realiseren van meer geschikte woningen en nieuwe woonvormen voor ouderen en mensen met een beperking werkt de gemeente samen met de woningcorporaties, commerciële woningbouw aanbieders, zorgaanbieders, welzijnsinstellingen, zorgverzekeraars en de Rotterdammers zelf. De gemeente sluit eind 2019 samen met haar partners het Langer Thuis akkoord. Dit is een van de acties uit het uitvoeringsprogramma Rotterdam, Ouder en Wijzer dat voor het zomerreces aan de raad is verzonden.

Daarnaast roept het uitvoeringsprogramma Rotterdam Ouder en Wijzer op een gezonde levensstijl na te streven en zet in op thema's als voeding, beweging en valpreventie. Het uitvoeringsprogramma zet in op het benutten en versterken van talenten van ouderen en het bestrijden van eenzaamheid. En werkt aan passende zorg en ondersteuning met speciale aandacht voor mensen met dementie. Meer informatie hierover vindt u in het taakveld Samenkracht en burgerparticipatie

Hulpmiddelen

Het beschikken over hulpmiddelen stelt mensen in staat om langer zelfstandig te blijven wonen.

Eigen bijdrage

Als gevolg van de invoering van het abonnementstarief zien we een stijging van de uitgaven op dit taakveld in 2019. Via de reguliere rapportages wordt u over de financiële ontwikkelingen op dit taakveld geïnformeerd.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Maatwerkvoorziening (Wmo)	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	-400	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	-400	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	10.958	11.775	12.492	7.423	7.382	7.382
Apparaatslasten	75	74	69	69	69	69
Inhuur	0	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	1	1	1	1	1	1
Personeel	73	73	67	67	67	67
Intern resultaat	70	35	0	0	0	0
Intern resultaat	70	35	0	0	0	0
Programmalasten	10.813	11.666	12.423	7.354	7.314	7.314
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	176	-52	66	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	10.614	11.032	12.357	7.354	7.314	7.314
Subsidies en inkomensoverdrachten	23	685	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-11.358	-11.775	-12.492	-7.423	-7.382	-7.382
Saldo voor reserveringen	-11.358	-11.775	-12.492	-7.423	-7.382	-7.382
Saldo	-11.358	-11.775	-12.492	-7.423	-7.382	-7.382

×

Financiële bijstellingen

		2e Herziening	Begroting 2021		
Bijstellingen Maatwerkvoorziening (Wmo)		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023 2024
Eerste Herziening 2020		-11.776	-7.677	-7.677	-7.677
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		0	-4.814	254	295 295
Amendement sleutelkluisstelsysteem	Intensiveringen	0	-66	0	0 0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0 0

Stijgende zorgvraag	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-4.899	0	0	0
Uitname gemeentefonds vanwege de openstelling van de Wet langdurige zorg	Taakmutaties	0	363	430	470	470
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	0	-213	-175	-175	-175
Begroting na wijzigingen		-11.775	-12.492	-7.423	-7.382	-7.382

Toelichting financiële bijstellingen

Amendement sleutelkluissysteem

Betreft een aangenomen [amendement](#) (sleutelkluissysteem) in het kader van de motie Koers van de Stad.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast. Dit leidt tot een beperkte daling van het budget op dit taakveld.

Stijgende zorgvraag

Met de groei van de Rotterdamse bevolking en de toenemende vergrijzing stijgen ook de zorguitgaven. Dit werkt door in de accressen die het Rijk jaarlijks ter beschikking stelt. De gemeente stelt voor 2021 in totaal € 67,6 mln beschikbaar om aan de stijgende zorguitgaven te kunnen voldoen. De € 67,6 mln wordt verdeeld over verschillende programma's en taakvelden. Voor het taakveld Maatwerkvoorziening (Wmo) komt er in 2021 € 4,9 mln bij.

Uitname gemeentefonds vanwege de openstelling van de Wet langdurige zorg (WLZ)

Vanaf 2020 wordt de hulpmiddelenzorg aan cliënten die in een WLZ-instelling wonen vereenvoudigd. Vanaf dat jaar worden mobiliteitshulpmiddelen voor alle cliënten in een WLZ-instelling verstrekt vanuit de WLZ en niet meer vanuit de Wmo 2015. Daarnaast worden hulpmiddelen voor zorgverlening en wonen die door meerdere verzekerden te gebruiken zijn vanaf deze datum altijd uit de WLZ betaald. Het budget voor deze middelen gaat over van de gemeente naar de WLZ.

Technische wijzigingen

Op het taakveld Maatwerkvoorziening (Wmo) zijn diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

- Indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (-€ 222 in 2021 tot - € 184 in 2024).
- Diverse kleine technische wijzigingen (€ 0 in 2020 tot € 9 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Beleidskader Wmo](#)
- [Doorontwikkelplan zorg, welzijn en jeugdhulp 2018](#)

Beleidsmonitor

- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam](#)
- [Wet maatschappelijke ondersteuning 2015](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld omvat de ondersteuning op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) voor zover het hulpmiddelen en woningaanpassingen betreft voor mensen die zelfstandig wonen. In de taakvelden Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo en Geëscaleerde zorg 18+ worden de andere maatwerkvoorzieningen Wmo toegelicht.

Volksgezondheid

Pagina 92

Volksgezondheid

Gezonde en vitale Rotterdammers.

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen.

Kinderen gezond, veilig en kansrijk op laten groeien tot zelfstandige, zelfredzame en participerende burgers.

Zorgwekkende afname van de vaccinatiegraad voor kinderziektes.

Voortgang 2020

Gezond010: het akkoord

In januari 2020 heeft de raad Gezond010: het akkoord vastgesteld, de Rotterdamse uitwerking van het landelijk preventieakkoord plus het gezondheidsbeleid 2020-2024.

De maatregelen die zijn getroffen m.b.t. de uitbraak van het COVID-19 hebben een groot effect op de opstart en voortgang van de activiteiten uit Gezond010: het akkoord. Deze bestaan immers voor een groot deel uit het organiseren van bijeenkomsten/activiteiten/ evenementen voor en met partners uit de stad, zoals de masterclasses voor werkgevers over vitaliteit op de werkvloer en het opstarten van nieuwe satellieten binnen het netwerk Gezond010 over mentale gezondheid. Deze evenementen zijn tot nu toe op een alternatieve manier ingevuld (digitaal) of uitgesteld vanwege de genomen maatregelen. Andere activiteiten/interventies uit het akkoord worden uitgevoerd met en/of door niet-vitale beroepsgroepen, die nu weinig/geen klantcontact hebben, bijvoorbeeld de Proeftuin Gezond Gewicht. Onze samenwerkingspartners uit de eerstelijnszorg en andere vitale beroepen hebben op dit moment andere prioriteiten. Dat betekent dat een aantal activiteiten uit Gezond010: het akkoord stagneert.

Tegelijkertijd zijn zowel partners als gemeente volop bezig om in te spelen op wat er nu nodig is in de stad en om alvast voor te bereiden op de fase ná de huidige maatregelen. Op dit moment wordt gewerkt aan:

- Waar mogelijk afspraken zoveel als mogelijk door te laten gaan en verder uit te werken, bijvoorbeeld waar er afspraken gepland stonden met partners over hun bijdrage aan het netwerk Gezond010. Er wordt proactief gezocht naar alternatieve invullingen van (grootschalige/publieke) activiteiten, bijvoorbeeld voor de FitFestivals. Sommige planningen verschuiven, zodat bijvoorbeeld onderzoeken of voorbereidingen vast gestart kunnen worden.
- Er worden volop voorbereidingen getroffen voor activiteiten, zodat deze zo veel en goed mogelijk van start kunnen gaan vanaf het moment dat dit weer mogelijk is. Er zijn nieuwe momenten ingepland en voorbereid voor evenementen die gepland stonden voor de eerste helft van 2020. Inmiddels lijkt ook het najaar een niet haalbare planning, gezien de aanscherping van maatregelen in de regio Rotterdam.

In Q2 is ingezet op de uitwerking van acties uit Gezond010: het akkoord, binnen de randvoorwaarden van de maatregelen als gevolg van COVID-19. Een aantal voorbeelden:

- Voorbereiding DigiDeal010 en organisatie presentatie en online ondertekening op 17 juli met bestuurders van zorg, welzijn en jeugdhulp.
- De Proeftuin Gezond Gewicht is van start gegaan in 4 wijken
- Rookvrije Generatie: na de evaluatie met de pilot rookvrije zone rondom het Erasmus MC is gewerkt aan de voorbereiding van de rookvrije zone op de Wilhelminakade en een rookvrij gemeentelijk concern
- Organisatie webinar Gezond010 in juni 2020. Ruim 45 partners namen deel aan dit webinar over gezondheid en leefstijl in tijden van Corona en wisselden informatie en ervaringen uit
- De podcast 'Lekker in je vel 010' over mentale gezondheid ten tijde van Corona is opgenomen
- De voorbereidingen voor het uitwerken van een integraal voedselbeleid, met de clusters MO, SO en SB zijn gestart. Daarnaast is onderzoek gestart naar de juridische en financiële mogelijkheden en consequenties bij het inzetten van beperkende maatregelen t.a.v. ongezond voedselaanbod in de stad (w.o. fastfood).
- Een aantal onderzoeken is gestart of vervroegd, aangezien deze acties wel mogelijk zijn binnen de beperkende maatregelen. Het gaat dan o.a. om een onderzoek naar de gezondheidseffecten van verruimde openingstijden van casino's, onderzoek naar de werking en effectiviteit van het netwerk

Gezond010, onderzoek/quick-scan naar het gebruik van eHealth toepassingen door Rotterdamse zorg- en welzijnsorganisaties.

- Verdieping samenwerking met zorgverzekeraars – Zilveren Kruis irt wijkpreventieketen en VGZ irt preventie in het Rotterdampakket.

De website en de social mediakanalen van Gezond010 zijn belangrijke communicatiemiddelen om de activiteiten uit het akkoord en de betrokken partners een podium te (blijven) geven.

GGD

In januari werd bekend dat het Coronavirus in China slachtoffers maakte. De GGD heeft een Outbreak Management Team ingesteld en de verspreiding van het virus actief gevolgd. Op 27 februari is de eerste Corona besmetting in Nederland vastgesteld. De eerste Coronapatiënt in een Rotterdams ziekenhuis dateert van 1 maart. Op 12 maart is in de veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond vanwege het coronavirus opgeschaald naar een GRIP-4 structuur. Hierbij is een Regionaal Beleidsteam (RBT) actief onder voorzitterschap van de burgemeester van Rotterdam. Politie en gemeente kunnen hierdoor makkelijker optreden als een van de maatregelen tegen het virus wordt overtreden. De veiligheidsregio geeft hiermee vorm aan de maatregelen vanuit de Rijksoverheid voor de regio.

Om goed om te kunnen gaan met de grote toename aan werk met het coronavirus, werkt de GGD vanaf 1 juli met een programmaorganisatie corona. De reguliere organisatie heeft haar handen vrij voor niet corona gerelateerde activiteiten zoals medische milieukunde, TBC, infectieziekte uitbraken en -meldingen anders dan corona, reizigerszorg, technische hygiëne zorg en seksuele gezondheid. Inzet van het programma is om tijdens deze pandemie tot en met vaccinatie, de gezondheid en het welzijn van de inwoners van regio Rotterdam-Rijnmond te behouden. De programmaorganisatie besteedt extra aandacht aan kwetsbare groepen, locaties en gebeurtenissen. Dit doen we met de werkzaamheden die we al deden gericht op corona:

- Snel en effectief corona-uitbraken opsporen en bestrijden (testen, traceren, isoleren, rapporteren), onder andere door:
 - Testen om zicht te krijgen op het aantal besmettingen.
 - Bron- en contactonderzoeken om zicht te krijgen op de verspreiding van het virus en zo verdere verspreiding te voorkomen.
- Monitoring en bewaking van de zorgcontinuïteit binnen het zorgnetwerk. Dit op basis van early warning systems en andere data, verzameld door team coronadata.
- Advies over de corona-aanpak uitbrengen aan diverse stakeholders en samenwerkingspartners.
- Snel kunnen op- en afschalen wanneer de situatie daar om vraagt.
- Governance. In het najaar vindt bestuurlijk overleg plaats met staatssecretaris Blokhuis en minister De Jonge over de complicaties die de 'dubbele aansturing' (regionaal bestuur en minister vanuit A-ziekte) geeft voor GGD'en, en hoe daarin een balans kan worden gevonden.

Begin april richt de GGD een corona teststraat in voor zorgpersoneel met klachten. Toen half mei de scholen van start gingen en de test beschikbaar kwam voor docenten en sportbegeleiders, stond de teststraat ook voor hen open. Per 1 juni kan iedereen in Nederland met klachten, zich zonder verwijzing van een arts laten testen op corona. De GGD heeft de teststraat op Rotterdam-zuid uitgebreid, en in Rotterdam Alexander een teststraat ingericht. Ook in Schiedam, Goeree-Overflakkee en Nissewaard is een teststraat. Een mobiele testunit gaat naar

Hoek van Holland en Maassluis.

Het loopt in juni geen storm op de teststraat, maar dat verandert in de loop van juli. Het aantal besmettingen neemt half juli toe met Rotterdam als koploper. De verwachting dat het virus zich zou gedragen als een griepvirus, dat in de zomermaanden minder opspeelt vanwege hogere temperaturen en omdat mensen meer buiten zijn, wordt de kop ingedrukt.

Het trouw volgen van maatregelen zoals in het voorjaar is niet langer vanzelfsprekend. De bron- en contactopsporing wordt bemoeilijkt doordat mensen niet altijd meewerken. Sommige mensen nemen de telefoon niet op wanneer de GGD belt, positief geteste mensen gaan naar buiten en (nauwe) contacten worden verzwegen. Hierdoor kost de bron- en contactopsporing meer tijd en vraagt meer capaciteit van de GGD.

De reguliere 25 fte voor infectieziekten is inmiddels flink uitgebreid, veelal door tijdelijk inhuur en met inzet van collega's uit de gemeenten. Dit speelt bij alle GGD'en in Nederland. De GGD-voorzitters hebben de minister gevraagd om de meerkosten ten behoeve van coronabestrijding te dekken vanuit het Rijk.

De minister heeft vergoeding van de kosten die de GGD maakt toegezegd. Onzeker is of dit de gehele rekening vereffent, of dat er een restbedrag voor de GGD overschiet. Daarnaast is de GGD-RR in overleg met de Veiligheidsregio, welk deel van gemaakte kosten ten laste zijn van de GGD en welke ten laste van de Veiligheidsregio. Er zijn veel activiteiten gezamenlijk uitgevoerd en opgezet.

Alle gemeenten moeten voor 2020 rekening houden met een naheffing. In het laatste overleg van de wethouders volksgezondheid van de regio in april, is afgesproken dat in de vergadering van september een proces wordt afgesproken over de meerkosten en eventuele dekking.

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen

Door de corona maatregelen zag het toezicht op de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen er vanaf 16 maart tot 29 juni anders uit. De reguliere toezicht en handhaving zijn in deze periode vervangen door vinger aan de pols toezicht. Door de coronamaatregelen zijn de jaarlijkse onderzoeken tijdelijk stopgezet en per 29 juni, onder voorwaarden, weer van start gegaan. Dit gaat inhouden dat de 100% norm niet zal worden behaald. Over de consequenties hiervan worden op dit moment gesprekken gevoerd tussen de landelijke partijen. De Inspectie van het Onderwijs heeft aangegeven coulant om te zullen gaan met de jaarverantwoording 2020.

Kinderen gezond, veilig en kansrijk op laten groeien tot zelfstandige, zelfredzame en participerende burgers

De gemeente bewaakt en bevordert de gezondheid van haar bewoners en grijpt, indien nodig, in om de gezondheid te beschermen.

Hoe doen we dat? Rotterdammers werken in de eerste plaats zelf aan hun gezondheid. De gemeente stimuleert, ondersteunt en beschermt hen waar nodig. Voor de bevordering van de gezondheid en het veilig en kansrijk opgroeien van kinderen en jongeren voert CJG Rijnmond de wettelijke basistaak jeugdgezondheidszorg (JGZ) uit.

Vanwege de coronamaatregelen staan de afspraken over de uitvoering van deze basistaak JGZ onder druk. CJG Rijnmond heeft in afstemming met de gemeente prioriteit gelegd bij de doelgroep 0-4 jaar en alle kinderen en hun

gezinnen die door CJG worden aangemerkt als aandachtskinderen en risicokinderen (in deze uitsnede zit ook de doelgroep kwetsbare kinderen ikv de coronamaatregelen). Dit betekent dat de meeste consulten 0-4 jaar gewoon doorgaan en de consulten 4-18 plaatsvinden aan de hand van risicosignalen van ouders zelf, scholen en netwerkpartners. Nu de scholen weer open kan het bereik van de doelgroep 4-18 jaar weer gerealiseerd worden via de aanwezigheid van de JGZ op scholen en de reguliere contactmomenten JGZ voor groep 2, groep 7 en VO2. Voor het contactmoment groep 7 basisonderwijs is het initiatief tijdelijk bij de ouders gelegd om hier gebruik van te maken (dit contactmoment wordt momenteel nieuw ontwikkeld in samenspraak met de doelgroep). Nu de belasting van het thuisonderwijs afneemt is de verwachting dat ouders weer meer initiatief zullen nemen voor een contactmoment voor hun kind in de (leeftijd van) groep 7.

Vaccinatiegraad voor kinderziektes

De vaccinatiedagen voor de vaccinaties vanaf 9 jaar zijn afgezegd en vooralsnog verplaatst naar het najaar. Vanwege een uitbraakmaatregel van het RIVM wordt voor de meningokokken vaccinatie voor 14 jarigen een plan gemaakt voor nieuwe vaccinatiemomenten vóór 1 juli 2020.

De prognose is dat het bereik op de doelgroep 4-18 door de coronamaatregelen beneden het afgesproken minimum van 95% zal komen te liggen. De verwachting is dat weliswaar niet alle kinderen in beeld zullen zijn gebracht maar wel de meest kwetsbare.

Ontwikkelingen 2021-2024

Gezond010: het akkoord

Eind 2020 wordt een jaarlijkse voortgang opgesteld van de bereikte resultaten van de activiteiten van Gezond010: het akkoord plus een doorkijk naar de activiteiten uit het akkoord die voorzien zijn voor komende periode. Hierover wordt aan de gemeenteraad gerapporteerd. Belangrijkste risicofactor is het aanblijven van de Corona-maatregelen waardoor bijeenkomsten/activiteiten/evenementen niet of beperkt mogelijk zijn. De kracht van het akkoord zit immers in het versterken van het netwerk van partners om vanuit hun doelstellingen een bijdrage te leveren aan een gezond en vitaal Rotterdam. De komende periode wordt verder bekeken welke alternatieven er mogelijk zijn, waar er evenementen toch nog in de oorspronkelijk geplande vorm door kunnen gaan.

GGD

Door het oprichten van de coronaorganisatie is het reguliere GGD-werk veiliggesteld. Het is niet verantwoord TBC-bestrijding en bevordering seksuele gezondheid tijdens de pandemie op de waakvlam te zetten. Ook de reguliere meldingen en uitbraken infectieziekten (hepatitis B, schurft, meningokokken) vragen aandacht.

De ervaringen uit de corona programmaorganisatie biedt inzichten voor het adequaat opvangen van toekomstige epidemieën of pandemieën. GGD- en GHOR-organisaties in Rotterdam Rijnmond en samenwerkingspartners nemen deze mee in de reguliere organisaties.

Er worden door de GGD veel extra kosten gemaakt om het coronavirus in te dammen. Omdat het aantal infecties in juli en augustus toeneemt, is afbouw van de coronaorganisatie verre van in zicht. Of er in het najaar een 2e golf corona komt vergelijkbaar met die van het voorjaar, valt niet te zeggen. Dit maakt het moeilijk voorspellingen te

doen voor 2021-2024.

Of er structurele kosten bijkomen voor 2021 en verder, is nog niet helder. Dat is afhankelijk van de conclusies die getrokken worden uit de evaluaties die na de corona crisis plaatsvinden. Maar de verwachting is dat er landelijk een versteviging van de infectieziektebestrijding zal worden voorgesteld.

CJG

Door de Coronamaatregelen is CJG Next in een versnelling geraakt en is er ervaring opgedaan met een gewijzigde dienstverlening en het bijzonder op maat aanbieden van dienstverlening. De laatste periode gaf inzicht in voor welke activiteiten fysiek contact nodig is en welke activiteiten (ook) op een andere manier of op een ander moment aangeboden kunnen worden. De gewijzigde dienstverlening wordt nog geëvalueerd en de ervaringen en resultaten van de evaluatie zullen meegenomen worden in de verdere ontwikkeling van CJG Next. Om het bereik JGZ ondanks Corona te kunnen blijven realiseren (weliswaar met extra inzet) zullen een aantal prestaties uit het aanvullende pakket niet of beperkt worden uitgevoerd in 2020. CJG is bezig met een plan voor een 'Corona proof' gewijzigde inzet in 2021. De focus in 2021 zal onverminderd komen te liggen op de contactmomenten en vaccinaties voor de doelgroep 0-4 jaar en de extra consulten voor alle kinderen en hun gezinnen die door CJG worden aangemerkt als aandachts- en risicokinderen én de kinderen en gezinnen waarover risicosignalen zijn van ouders, scholen en netwerkpartners.

De verwachting is dat door de Coronamaatregelen de kosten van de (regionale) wettelijke basistaak JGZ zullen toenemen. Om de huidige preventieve rol van het CJG te behouden zijn aanvullende investeringen in de meerjarenbegroting noodzakelijk gezien de stijgende kosten van de wettelijke taken. Deze investeringen zijn nodig voor de rol van de JGZ in het preventieve wijknetwerk en de prenatale keten, zodat de doelstellingen rond Kansrijk Opgroeien en het versterken van de wijken worden gerealiseerd.

Wat willen we bereiken

Uitvoeringsprogramma Rotterdam Vitale stad 2016-2020.

De gemeente werkt aan een vitaler Rotterdam: de gemeente bewaakt en bevordert de gezondheid van haar bewoners en grijpt, indien nodig, actief in om de gezondheid te beschermen

De nota Publieke Gezondheid, Rotterdam Vitale Stad 2016-2020 loopt eind 2019 af. Eind 2019, begin 2020 ligt er een nieuwe nota Publieke Gezondheid, waar Gezond010: het akkoord deel van uit maakt. Het Rotterdams Gezond010 akkoord sluit aan op de ambities van het landelijke Preventieakkoord en wordt in 2019 uitgewerkt samen met partners in de stad. Voor het zomerreces is een uitgangspuntennotitie over de inhoud van dat akkoord naar de gemeenteraad verstuurd.

Toezicht Kinderopvang

Goede kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen en een goede, actuele registratie van deze voorzieningen.

Voorkomen en versterken

- Een positief opvoed- en opgroei klimaat in de Rotterdamse wijken waardoor de voorwaarden aanwezig zijn om kinderen gezond, veilig en kansrijk op te laten groeien.
- Het monitoren van de gezondheid en ontwikkeling van kinderen.
- Voorkomen dat gewone alledaagse opgroei- en opvoedhobbels uitgroeien tot ernstige problemen (zie de verbinding met de taakvelden Wijkteams en Wmo-loketten en Samenkracht en burgerparticipatie).
- Het voorkomen van uitbraken van kinderziekten.

Uitvoeren wettelijke taak bestrijding infectieziekten inclusief bestrijding bijzonder resistente micro-organismen

Het bestrijden van infectieziekten bij kwetsbare mensen door verspreiding als gevolg van overplaatsingen tussen ziekenhuizen en zorginstellingen. Bij deze groep heeft de infectie relatief vaak ernstige complicaties tot gevolg. Daarnaast is de inzet gericht op het tegengaan van resistentie tegen antibiotica bij micro-organismen.

Wat gaan we daar voor doen

Uitvoering programma Rotterdam Vitale stad

De gemeente werkt met partners uit de stad aan een vitaler Rotterdam. Voorbeelden van programma's die bijdragen aan een gezonder en vitaler Rotterdam zijn:

- Lekker Fit!
- Kom op naar Buiten!
- Beleidskader Jeugd 2015-2020 Rotterdam Groeit

Het Masterplan Ouderen bevat activiteiten gericht op vitaliteit van Rotterdammers in de leeftijd van 55+.

De GGD zet in op haar wettelijke beschermingstaken zoals infectieziektebestrijding, een betere luchtkwaliteit en het tegengaan van gehoorschade bij jongeren. De GGD zet daarnaast in op excellente uitvoering van haar wettelijke basistaken.

De gemeente legt dwarsverbanden met taakvelden die (in)direct bijdragen aan een vitaler Rotterdam. Zij investeert met partners in gezondheidsvaardigheden, in het opleidingsniveau en de inkomenspositie van Rotterdammers.

Vanaf 2021 treedt de landelijke Omgevingswet in werking. Deze wet vereenvoudigt en bundelt 26 wetten en 120 AMVB's (algemene maatregelen van bestuur) op het gebied van de leefomgeving. Dit geeft de gemeente meer eigen afwegingsruimte voor een gezonde inrichting van de stad. Hier werkt de gemeente integraal aan zodat de woningbouwopgave geen slechter leefklimaat veroorzaakt maar zo mogelijk een gezondere leefomgeving.

Toezicht Kinderopvang

- De gemeente ziet toe en handhaaft en houdt het register op orde, haar wettelijke verantwoordelijkheid.
- De gemeente Rotterdam inspecteert jaarlijks alle locaties kinderopvang in de regio Rotterdam-Rijnmond in opdracht van de gemeente Rotterdam en op basis van inkoop van de regio Rotterdam Rijnmond. De gemeente verricht overige inspecties, waaronder inspecties bij nieuwe voorzieningen. Jaarlijks rapporteert de gemeente voor 1 juli aan de gemeenteraad. Deze doelstelling wordt voor 2020 aangepast; de gemeente verricht de jaarlijks reguliere onderzoeken bij alle locaties met een oranje en rood risicoprofiel. Daarnaast zullen ook zoveel mogelijk locaties met een groen en geel risicoprofiel geïnspecteerd worden
- De GGD Rotterdam Rijnmond heeft afspraken gemaakt met de gemeenten in de regio over de resterende inzet van de toezichtscapaciteit voor 2020. Ook in de regio gemeenten worden alle locaties met een oranje en rood risicoprofiel bezocht. Daarnaast worden ook in deze gemeenten zoveel mogelijk locaties met een groen en geel risicoprofiel geïnspecteerd. De gemeenten hebben hun voorkeur voor te bezoeken locaties aangegeven.
- Om het effect van inspecties op de wettelijke kwaliteit van de opvang inzichtelijk te maken, streeft de gemeente er naar om het aantal rapporten met overtredingen te laten dalen.

Voorkomen en versterken

Met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) legt de gemeente een sterke basis. Het CJG heeft alle kinderen in beeld om tijdig afwijkingen te signaleren. Het CJG onderzoekt, monitort, adviseert en vaccineert en voert hiermee haar wettelijke taak uit. De CJG kerntaken begeleiden, adviseren en voorlichten, afstemmen van zorg, het aansluiten van de formele netwerken en beleidsadvisering, ondersteunen hierbij.

Met CJG Next ontwikkelt het CJG een gedifferentieerd en gepersonaliseerd aanbod waarmee zij aansluit bij de wensen en behoeften van kinderen en hun ouders. Met het basispakket plus, met interventies en als expertisecentrum opvoeden en opgroeien in de wijken regisseert, coördineert en faciliteert het CJG een wijkgericht ondersteuningsaanbod.

De JGZ uitgevoerd door het CJG is een belangrijke pijler voor het preventieve jeugdbeleid. De JGZ heeft alle kinderen in beeld, zodat afwijkingen in de normale ontwikkeling tijdig kunnen worden gesignaleerd. . Afhankelijk van de ernst van het signaal (mede bepaald op basis van een taxatie van de eigen kracht van het kind en het gezin) ontvangen kinderen en hun ouders extra begeleiding en advies. Dit is een voorziening die door de professionals van het CJG in het wijknetwerk wordt geleverd, nabij en op maat. Wanneer er een ander type ondersteuning nodig is, of zorg, vindt daarover afstemming plaats in het netwerk en vindt - indien er sprake is van problematiek op verschillende leefdoelgebieden – een doorverwijzing plaats naar het wijkteam..

Naast de basisvoorziening JGZ (signalering en monitoring, informatie en voorlichting, begeleiding en advies) is

CJG vanuit haar expertiserol m.b.t. jeugdgezondheid en opvoeden en opgroeien het aanspreekpunt voor preventieve partners opvoeden en opgroeien in het wijknetwerk. Daarnaast heeft zij een belangrijke rol in het bevorderen van het pedagogisch klimaat in de wijk en het samen met de gemeente tot stand brengen van een sluitend en passend aanbod opvoedondersteuning in de gebieden. Hiervoor wordt de beleidsadviesfunctie van de JGZ en de specifiek voor Rotterdam ontwikkelde netwerkregiefunctie ingezet.

Rijksvaccinatieprogramma: Het realiseren van een dekkingsgraad van 95% op de vaccinaties opgenomen in het Rijksvaccinatieprogramma

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma is sinds 2019 bij de gemeenten neergelegd. Het Rijksvaccinatieprogramma wordt integraal uitgevoerd door de uitvoeringsorganisaties JGZ. CJG Rijnmond is de uitvoeringsorganisatie JGZ in de regio. De vaccinaties maken onderdeel uit van het kader verantwoorde zorg (het vroegere contactmomentenschema) en het bereik van de JGZ. Net als bij het basispakket JGZ wordt de uitvoering van het RVP gezamenlijk gefinancierd door de gemeenten die deel uitmaken van de Raad voor het Publiek Belang van het CJG (deze regio gelijk aan de GGD regio minus Capelle a/d IJssel). Met de middelen die vanaf 2019 zijn overgekomen van het Rijk kan CJG Rijnmond in 2019 in de regio een gemiddelde vaccinatiegraad van 93,7% realiseren. Voor een bescherming tegen infectieziektes wordt uitgegaan van een minimale vaccinatiegraad van 95%. Samen met het ministerie en RIVM wordt door de gemeenten maatregelen ingezet om de vaccinatiegraad op peil te houden.

Bestrijding bijzonder resistente micro-organismen (BRMO)

De regio Rotterdam Rijnmond draagt bij aan landelijk onderzoek naar resistente bacteriën in verpleeghuizen.

Rotterdam-Rijnmond vormt met de regio's Zuid-Holland Zuid en Zeeland een regionaal zorgnetwerk om aan de hand van 11 VWS doelstellingen te werken aan bestrijding van antibioticaresistentie. Er is van dit netwerk subsidie ontvangen om MUIZ door te ontwikkelen, en meer doelgroepen zoals gehandicaptenzorg en thuiszorg, aan te laten sluiten.

Er is belangstelling bij de een aantal andere GGD'en in Nederland om aan te sluiten op MUIZ. De GGD Rotterdam-Rijnmond ondersteunt dit, tegen betaling. Voordat andere regio's kunnen aansluiten wordt de governance van MUIZ hiervoor geschikt gemaakt.

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Inspectie kinderopvanglocaties / tijdig besluiten aanvragen register/ handhaving op rapporten met overtredingen	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	
	Realisatie	97%	100%				
Aantal rapporten inspectie kinderopvanglocaties met overtredingen	Streefwaarde	45%	45%	40%	35%	30%	
	Realisatie	27%	22%				

Toelichting indicatoren

- de gemeente inspecteert alle locaties kinderopvang met een jaarlijks onderzoek. Door de coronamaatregelen waren de kinderopvanglocaties alleen voor noodopvang geopend en is landelijk afgesproken geen jaarlijkse onderzoeken uit te voeren. Naar verwachting zal de 100% dit jaar niet gehaald worden.
- de gemeente besluit tijdig op alle aanvragen voor registratie; door de coronamaatregelen waren de kinderopvanglocaties alleen voor noodopvang geopend en is landelijk afgesproken de besluiten op te schorten. De pandemie is een geldige reden voor deze opschorting. Nu de kinderopvang weer regulier geopend is (per 11 mei) worden de onderzoeken voor registratie onder voorwaarden weer uitgevoerd.
- de gemeente voert een handhavingsactie uit op alle rapporten met een overtreding
- de gemeente streeft naar een daling van het aantal rapporten met overtredingen

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Volksgezondheid	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	13.331	25.694	13.314	13.253	13.285	13.285
Bijdragen rijk en medeoverheden	9.868	23.152	9.787	9.725	9.757	9.757
Overige opbrengsten derden	3.463	2.542	3.528	3.528	3.528	3.528
Lasten exclusief reserves	47.717	57.517	46.252	44.740	44.774	44.746
Apparaatslasten	16.924	19.639	16.167	15.875	15.850	15.822
Inhuur	1.797	3.558	363	379	382	382
Overige apparaatslasten	457	539	581	578	578	578
Personeel	14.670	15.542	15.222	14.918	14.891	14.863
Intern resultaat	112	62	121	119	119	119
Intern resultaat	112	62	121	119	119	119
Programmalasten	30.681	37.815	29.964	28.746	28.804	28.804
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.732	13.048	4.631	4.126	4.185	4.185
Kapitaallasten	431	19	19	18	18	18
Overige programmalasten	17	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	26.501	24.748	25.315	24.601	24.601	24.601
Saldo voor vpb en reserveringen	-34.386	-31.822	-32.938	-31.487	-31.489	-31.461
Saldo voor reserveringen	-34.386	-31.822	-32.938	-31.487	-31.489	-31.461

Reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-34.386	-31.822	-32.938	-31.487	-31.489	-31.461

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Volksgezondheid		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-31.472	-31.894	-30.451	-30.479	-30.479
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-350	-1.044	-1.036	-1.011	-983
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Baten en Lasten Coronauitgaven	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	36	0	0	0	0
Mutatie gemeentefonds Toezicht voorschoolse educatie	Taakmutaties	-12	-21	0	0	0
Mutatie Rijksbijdrage kinderopvang en gastouderschap	Taakmutaties	0	-145	-146	-149	-149
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-377	-879	-890	-862	-834
Begroting na wijzigingen		-31.822	-32.938	-31.487	-31.489	-31.461

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van daadwerkelijke activeringen, bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Baten en lasten corona-uitgaven

Vanwege Corona worden voor onderdeel Publieke Gezondheid (GGD) aanzienlijke extra kosten gemaakt. De extra kosten hebben met name te maken met het organiseren en uitvoeren van het testen (inclusief de laboratoriumkosten) en de BCO (Bronnen Contact Onderzoek) dat hieruit volgt. De aanvullende kosten worden vergoed door het Rijk. De bijstelling van zowel baten als lasten bedraagt 12,6 mln.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Mutatie Gemeentefonds Toezicht voorschoolse educatie

Vanuit het Rijk is een aanvullende bijdrage ontvangen vanwege het toezicht op voorschoolse educatie. De bijdrage houdt verband met de uitbreiding van de bestaande taak van de GGD als (eerstelijns) toezichthouder op dit terrein.

Mutatie Rijksbijdrage kinderopvang en gastouderschap

In de septembercircularis 2018 is structureel budget ontvangen voor toezicht en handhaving kinderopvang en gastouderschap. Vanaf 2020 wordt vanuit het Rijk nog eens extra budget ontvangen voor dit doel. Met de extra middelen voor toezicht en handhaving kinderopvang wordt een tekort aan middelen voor dit doel opgelost.

Technische wijzigingen

Op het taakveld Volksgezondheid zijn diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

- Indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (-€ 815 in 2021 tot - € 799 in 2024).
- Diverse overige technische wijzigingen (-€ 603 in 2020 tot -€ 35 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Gezond010: het akkoord](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente bewaakt en bevordert de gezondheid van haar bewoners en grijpt, indien nodig, in om de gezondheid te beschermen.

Rotterdammers werken in de eerste plaats zelf aan hun gezondheid. De gemeente stimuleert, ondersteunt en beschermt hen waar nodig. Dit doet de gemeente samen met tal van partners. Onder dit taakveld vallen de taken van de GGD op het gebied van gezondheidsbescherming, de jeugdgezondheidszorg van de Centra Jeugd en Gezin, en de gemeentelijke gezondheidspreventie.

Het taakveld omvat de taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is met betrekking tot de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van gezondheidsbescherming, de jeugdgezondheidszorg en de gezondheidsbevordering.

Wijkteams en Wmo-loketten

Pagina 93

Wijkteams en Wmo-loketten

Het informeren en adviseren over en het bieden van toegang tot passende en integrale zorg en ondersteuning.

Integrale aanpak wijkteams.

Doorontwikkeling wijkteams.

Voortgang 2020

Het bieden van passende zorg en ondersteuning

De gemeente werkt aan een nieuw, integraal beleid voor maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp voor de periode 2021-2026. In juni 2020 is het conceptbeleidsplan 'Heel de stad' in de gemeenteraad besproken. In dit plan worden de kaders geschetst voor het nieuwe beleid om Rotterdammers binnen de context van ingrijpende maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de vergrijzing en het personeelstekort in de zorg, te kunnen blijven voorzien van passende en integrale zorg en ondersteuning. De definitieve versie van 'Heel de stad' zal naar verwachting in het laatste kwartaal van 2020 in de raad worden besproken.

Het bieden van toegang tot passende en integrale zorg en ondersteuning

Rotterdammers kunnen met hun vraag voor hulp en ondersteuning terecht bij de VraagWijzer, de stedelijke loketten (Centraal Onthaal Volwassenen en het Jongerenloket) of bij het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Daarnaast kunnen ook nog bij de huisarts en alle andere betrokkenen uit het wijknetwerk. Rotterdammers krijgen hier informatie en advies of worden doorgeleid naar verdere ondersteuning, hulp of zorg. Als daar aanleiding voor is krijgt de Rotterdammer bijvoorbeeld een doorverwijzing naar het wijkteam of wordt een indicatie afgegeven voor een specialistische (2e lijns) aanbieder.

Rotterdammers kunnen natuurlijk ook telefonisch of online bij de gemeente terecht. Rotterdam hanteert dus drie 'dienstverleningskanalen' -telefonisch, digitaal, en fysiek – om aan te sluiten bij de behoefte van Rotterdammers. De gemeente optimaliseert deze verschillende dienstverleningskanalen doorlopend.

Ten behoeve van het verbeteren van de kwaliteit van dienstverlening en het terugdringen van de administratieve lasten, werken de professionals van VraagWijzer, wijkteams, Stedelijke Zorg en Jongerenloket vanaf 1 maart 2019 niet meer met 4 verschillende systemen, maar met één nieuw systeem: GIDSO. In de eerste helft van 2020 is bij de wijkteams door middel van schrapessies verder gewerkt aan het terugdringen van administratieve lasten. Zo blijft er meer tijd over voor het ondersteunen van de Rotterdammer.

Voor de prestatie-indicatoren voor dit taakveld wordt verwezen naar de Raadsmonitor welzijn, zorg en jeugdhulp, die elk half jaar aan de raad wordt aangeboden. Deze indicatoren hebben betrekking op servicenormen (doorlooptijden) en cliënttevredenheid van de Wmo-loketten en wijkteams.

We doen het samen

Alle wijkteams maken gerichte afspraken met veel verschillende partners in het wijknetwerk over doorverwijzen, op- en afschalen en andere vormen van samenwerking in de wijk. Een voorbeeld van deze afspraken is dat huisartsen een verkort aanmeldformulier kunnen gebruiken om hun patiënt aan te melden bij het wijkteam voor ondersteuning. Vanuit het Huisartseninformatiesysteem (HIS) kunnen huisartsen hun melding eenvoudig en veilig naar het wijkteam sturen.

Er zijn de afgelopen periode bijeenkomsten georganiseerd met en voor wijkteams rondom (o)GGZ in de wijk, samenwerking met Werk & Inkomen, basishulp, huiselijk geweld en bankslapers.

De impact van de coronacrisis maakt dat de wijkteams hun werkwijze hebben moeten aanpassen. Veel van de ondersteuning gebeurt nu telefonisch en op afstand. Inmiddels worden er ook weer huisbezoeken uitgevoerd, uiteraard binnen de geldende richtlijnen. Tegelijk houden de wijkteams hun cliënten goed in beeld en zijn er afspraken met bijvoorbeeld scholen over situaties waar men zich zorgen over maakt.

Doorontwikkeling wijkteams en VraagWijzer

Er wordt in de wijkteams langs 3 thema's (samenwerken in de wijk, leren & ontwikkelen en organisatie & registratie) gewerkt aan de doorontwikkeling van de wijkteams. Op de 3 thema's zijn concrete acties geformuleerd die ook in 2020 worden uitgevoerd. Deze gaan over het maken van samenwerkingsafspraken met belangrijke partners (o.a. huisartsen, centrum voor jeugd en gezin (CJG), Veilig Thuis Rotterdam-Rijnmond, scholen), maar ook over het verbeteren van de ondersteuning aan bankslapers, vermindering van administratieve lasten en gerichte scholing van de wijkteammedewerkers.

VraagWijzer richt zich in 2020 op het verder verbeteren van de dienstverlening aan Rotterdammers door een actieve samenwerking met partners (in de wijk), informatiegestuurd werken, het versterken van de verbinding tussen uitvoering en beleid, verbeteringen in de communicatie en efficiënter inrichten van processen.

Ontwikkelingen 2021-2024

Voor de periode 2021-2024 zal de nieuwe inkoop voor Wmo, jeugd, wijkteams en welzijn een belangrijke ontwikkeling zijn. Begin 2021 zal de inkoopstrategie worden besproken met de gemeenteraad. De inkoopstrategie is een nadere invulling van de beleidskaders die eind 2020 worden vastgesteld door het vaststellen het Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning en Jeugdhulp 2021-2026 'Heel de stad'. Daarna zal het college de inkoopprocedures kunnen starten die invulling geven aan de volgende drie ambities waarmee we die Rotterdammers helpen die het nodig hebben:

- Opgroeien in Rotterdam: de jongste Rotterdammers kunnen gezond, veilig en kansrijk opgroeien. We willen een generatie zonder achterstanden grootbrengen.
- Kwetsbaar in Rotterdam: meer maatwerk en zorg voor daklozen en andere kwetsbare Rotterdammers die (nog) niet zelfstandig kunnen wonen en leven. Rotterdammers krijgen sneller een dak boven het hoofd zodat zij een stabiel leven kunnen opbouwen. Ook bieden we langdurige zorg en ondersteuning aan kwetsbare Rotterdammers en houden we na een ondersteuningstraject een oogje in het zeil om terugval voorkomen.
- Langer thuis in Rotterdam: over vijftien jaar is één op de vijf Rotterdammers ouder dan 65 jaar. Ook neemt het aantal 75-plussers toe. Op deze dubbele vergrijzing bereiden we ons als stad voor. We willen dat Rotterdammers in hun eigen wijk oud kunnen worden, dichtbij hun sociale contacten. Door zorg en welzijn slimmer te organiseren, gaan we versnippering van zorg en ondersteuning tegen.

Wat willen we bereiken

Het bieden van toegang tot passende en integrale zorg en ondersteuning.

Rotterdammers kunnen met hun vragen terecht bij VraagWijzer, het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), de huisarts en alle andere betrokkenen uit het wijknetwerk. Als daar aanleiding voor is krijgt de Rotterdammer een doorverwijzing naar het wijkteam of wordt een indicatie afgegeven voor een Wmo-maatwerkvoorziening.

Naast deze 'loketten' zijn er ook stedelijke loketten, waar inwoners van Rotterdam en regio terecht kunnen indien sprake is van (dreigende) dakloosheid. Speciaal voor jongeren is er het Jongerenloket, waar zij terecht kunnen met vragen over school, werk en zorg. Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond biedt hulp en advies aan bewoners die slachtoffer zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Met de inzet van passende en integrale zorg willen we bereiken dat ook minder zelfredzame Rotterdammers zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen, leven en werken in de stad.

We doen het samen

De integrale wijkteams vormen de ruggengraat van de zorg, welzijn en jeugdhulp in de wijk. Wijkteams leveren basishulp in nauwe samenwerking met gemeentelijke partners (zoals Werk en Inkomen, VraagWijzer, Stedelijke zorg, KBR en Jongerenloket), alle zorgaanbieders en andere relevante partijen, zoals vrijwilligersorganisaties, Welzijn, Huizen van de Wijk, scholen, huisartsen, jeugdartsen en medisch specialisten. De wijkteams verwijzen zo nodig door naar voorzieningen van de tweede lijn, met inachtneming van de Verordening maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018.

Doorontwikkeling wijkteams

Daar waar Rotterdammers te maken krijgen met huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld is hun welzijn in het gedrang. We zetten er daarom op in om dit te voorkomen. Maar als het wel plaatsvindt, is het belangrijk dat dit zo snel mogelijk in beeld komt en er samen met alle betrokkenen gewerkt wordt aan een duurzaam veilige situatie. De wijkteams werken hierin nauw samen met Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond.

Wat gaan we daar voor doen

Het bieden van toegang tot passende en integrale zorg en ondersteuning.

De gemeente biedt tijdig de juiste en passende zorg en ondersteuning in één keer goed aan, ook als het gaat om doorverwijzing naar andere hulpverlening. Leidraad hierbij is een hoge cliënttevredenheid en korte wachttijden. We verbeteren de dienstverlening, inclusief de digitale toegang, van de VraagWijzer door aan te sluiten bij plekken in de wijk waar de Rotterdammers met hun vragen komen (zoals Huizen van de Wijk en de gemeentelijke servicecentra). De gemeente geeft bekendheid aan de cliëntondersteuning, zodat de Rotterdammers de cliëntondersteuning goed kunnen vinden en ze weten dat deze onafhankelijk is van de gemeentelijke organisatie.

De medewerkers van VraagWijzer en de stedelijke loketten verstrekken informatie en advies. Als een Rotterdammer kortdurende basishulp nodig heeft, leiden ze hem door naar het wijkteam. Bij behoefte aan langdurige ondersteuning geven ze indicaties af voor Wmo-maatwerkvoorzieningen. De toegang tot maatschappelijke opvang loopt via de stedelijke loketten.

Om meer grip te krijgen op de zorgkosten vergroot de gemeente het kostenbewustzijn van de wijkteammedewerkers en medewerkers van de Wmo-loketten. Medewerkers worden opgeleid op het gebied van rechtmatigheid en doelmatigheid PGB, herkenning LVB en het vergroten van de vakbekwaamheid rond het uitvragen van de hulpvraag. Met datagedreven werken stuurt de gemeente op de duur en hoogte van de verstrekte indicaties.

We doen het samen

De wijkteams bieden tijdig de juiste en passende basishulp. In geval van doorverwijzing naar tweedelijns zorg zijn de wijkteams verantwoordelijk voor een goede casusregie.

De nieuwe Verordening maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2018 is de basis voor het beleid voor – en uitvoering van – een integrale aanpak van jeugd en volwassenen. In de wijkteams werken GGZ specialisten samen met Wmo adviseurs aan een goed advies rond complexe problematiek.

Doorontwikkeling wijkteams

We verbeteren het functioneren van de wijkteams langs de 3 thema's: samenwerken in de wijk, leren & ontwikkelen en organisatie & registratie. De hoofdlijnen zijn in het eerste kwartaal van 2019 uitgewerkt in concrete acties. In de rest van 2019 wordt uitvoering gegeven aan deze acties.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Wijkteams en Wmo-loketten	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	2.751	3.727	2.211	2.211	2.211	2.211
Bijdragen rijk en medeoverheden	541	1.471	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	2.210	2.256	2.211	2.211	2.211	2.211
Lasten exclusief reserves	101.819	113.474	115.081	110.710	109.482	109.489
Apparaatslasten	53.682	58.674	58.607	56.448	56.382	56.382
Inhuur	3.761	4.682	3.120	3.120	3.120	3.120
Overige apparaatslasten	1.348	1.144	1.789	1.440	1.534	1.534
Personeel	48.573	52.848	53.697	51.888	51.728	51.728
Intern resultaat	608	-2.344	-640	-640	-640	-640
Intern resultaat	608	-2.344	-640	-640	-640	-640
Programmalasten	47.529	57.145	57.114	54.902	53.739	53.746
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	47.651	55.246	56.337	54.138	52.988	53.746
Kapitaallasten	0	797	777	764	751	0
Overige programmalasten	22	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	-143	1.102	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-99.068	-109.747	-112.870	-108.499	-107.271	-107.278

Saldo voor reserveringen	-99.068	-109.747	-112.870	-108.499	-107.271	-107.278
Reserves	780	1.230	0	0	0	0
Onttrekking reserves	780	1.230	0	0	0	0
Saldo	-98.287	-108.517	-112.870	-108.499	-107.271	-107.278

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Wijkteams en Wmo-loketten		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-107.736	-103.656	-103.473	-102.271	-102.271
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-782	-9.214	-5.026	-5.000	-5.007
Kasschuif middelen Huiselijk geweld en KinderMishandeling (HGKM)	Kasschuiven	1.208	-975	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	156	0	0	0	0
Extra middelen Huiselijk geweld en Kindermishandeling	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-500	0	0	0	0
Formatie uitbreiding juridische adviseurs huisverboden	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-417	-417	-417	-417
Stijgende zorgvraag	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-2.202	0	0	0
Voortzetten werkzaamheden Veiligheidshuis	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-549	-549	-549	-549
Bestemmingsreserve AWBZ	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO en Jeugdhulp	Reserves	363	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-2.009	-5.071	-4.061	-4.034	-4.041
Begroting na wijzigingen		-108.517	-112.870	-108.499	-107.271	-107.278

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif middelen Huiselijk geweld en kindermishandeling

Vanuit het Rijk zijn in 2020 middelen ontvangen in het kader van de aanpak Huiselijk geweld en kindermishandeling. Door onder andere Corona heeft de uitvoering van de aanpak vertraging opgelopen. Daarom wordt € 1,2 mln doorgeschoven naar 2021, hiervan is € 233 verwerkt op [taakveld Overhead - Concernondersteuning](#).

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van daadwerkelijke activeringen in 2019, bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente van de jaarschijf 2020. Wijzigingen hebben zich voorgedaan bij het Programma Doorontwikkeling Informatiemanagement. In de [paragraaf Investerings](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassing. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering. De begroting is hierop aangepast.

Extra middelen Huiselijk geweld en Kindermishandeling

Als gevolg van de corona lockdown is de verwachtingen dat de hulpvraag voor Huiselijk geweld en Kindermishandeling toeneemt.

Formatie uitbreiding juridische adviseurs huisverboden

De capaciteit voor juridisch advies bij opgelegde huisverboden wordt uitgebreid. Het aantal en de complexiteit van de dossiers neemt toe.

Stijgende zorgvraag

Met de groei van de Rotterdamse bevolking en de toenemende vergrijzing stijgen ook de zorguitgaven. Dit werkt door in de accressen die het Rijk jaarlijks ter beschikking stelt. De gemeente stelt voor 2021 in totaal € 67,6 mln beschikbaar om aan de stijgende zorguitgaven te kunnen voldoen. De € 67,6 mln wordt verdeeld over verschillende programma's en taakvelden. Voor taakveld Wijkteams en Wmo-loketten komt er in 2021 € 2,2 mln bij.

Voortzetten werkzaamheden Veiligheidshuis

In 2019 is voor twee jaar extra budget toegekend voor uitbreiding van de werkzaamheden van het Veiligheidshuis. Met deze mutatie wordt vanaf 2021 structureel € 549 aan de begroting van dit taakveld toegevoegd om deze werkzaamheden voort te zetten.

Bestemmingsreserve AWBZ

Vanuit de bestemmingsreserve AWBZ wordt in 2020 € 730 onttrokken voor opleidingskosten binnen de Wijkteams en frictiekosten voor de Backoffice van de Wijkteams.

Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO en Jeugdhulp

Het tekort op jeugdhulp lokaal - hierin zitten ook de wijkteams - wordt gedekt uit de bestemmingsreserve Tweedelijns WMO en Jeugdhulp. Financiering van het tekort op jeugdhulp lokaal wordt verantwoord op het taakveld [maatwerkdienstverlening 18-](#). Het overschot van € 363 op dit taakveld wordt ingezet ter dekking van een deel van het tekort op taakveld [maatwerkdienstverlening 18-](#).

Technische wijzigingen

Op het taakveld Wijkteams en Wmo-loketten zijn diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven.

- Indexering 2021 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2021 geactualiseerd naar het prijspeil 2021. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (-€ 2,2 mln in 2021 tot - € 2,2 mln in 2024).
- Overheveling van middelen voor het centrale punt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (HGKM) van [taakveld Geëscaleerde zorg 18+](#) (€ 1,9 mln in 2020 en € 1,5 mln in 2021)
- Diverse overige technische wijzigingen (-€ 144 in 2020 tot -€ 1,9 mln in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Doorontwikkelplan Zorg Welzijn en Jeugdhulp 2018](#)
- [Nota Publieke Gezondheid 2016 - 2020](#)
- [Uitvoeringsprogramma Rotterdam Vitale stad](#)
- [Fietsplan Rotterdam 2016-2018](#)
- [Beleidskader Jeugd](#)
- [Wmo-kader Rotterdam 2015](#)

Beleidsmonitor

- [Integrale gezondheidsmonitor](#)
- [Wijkprofiel](#)
- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp](#)
- [Verordening Maatschappelijke ondersteuning Rotterdam 2015](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Wet publieke gezondheid](#)
- [Wet maatschappelijke ondersteuning 2015](#)
- [Jeugdwet](#)

Omschrijving taakveld

In dit taakveld verantwoordt het college de inzet van basishulp via wijkteams en de toegang tot de specialistische of langdurige ondersteuning.

Basishulp omvat kortdurende (3-12 maanden) begeleiding van Rotterdammers die problemen ondervinden bij:

- opgroeien en opvoeden
- financiën en schulden
- werk en dagbesteding
- wonen
- ouder worden
- leven met een beperking
- geestelijke gezondheid
- huiselijk geweld
- verslavingen

Wanneer er specialistische hulp of langdurige ondersteuning nodig is om de problemen op te lossen, regelt de gemeente toegang tot hulp en ondersteuning door een gespecialiseerde zorgaanbieder.

Voor de prestatie-indicatoren voor dit taakveld wordt verwezen naar de Raadsmonitor welzijn, zorg en jeugdhulp, die in ontwikkeling is. Deze indicatoren hebben betrekking op servicenormen (doorlooptijden) en cliënttevredenheid van de Wmo-loketten en wijkteams.

Werk en inkomen

Pagina 94

Werk en inkomen

Iedereen doet mee (naar vermogen).

Rotterdammers met een arbeidsbeperking (loonwaarde < 100% wettelijk minimum loon) biedt de gemeente passende ondersteuning en (werk)arrangementen.

Door het verstrekken van een uitkering biedt de gemeente bestaanszekerheid om Rotterdammers in staat te stellen hun focus te houden op hun arbeidsontwikkeling en – participatie.

TAAKVELD 1

Arbeidsparticipatie - Werk

Zoveel mogelijk Rotterdammers werken (naar vermogen) en verdienen zo hun eigen inkomen.

Arbeidsontwikkeling: gericht op het versterken van de arbeidsmarktpositie werkzoekenden.

Het via (regionale) samenwerking en werkgeversdienstverlening versterken van de arbeidsmarkt.

TAAKVELD 2

Begeleide participatie

Specifieke arrangementen en passend werk bieden aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking.

TAAKVELD 3

Inkomensregelingen - Inkomen

Elke Rotterdammer die daar recht op heeft ontvangt tijdig een (juiste) bijstandsuitkering.

Elke werkzoekende kan rekenen op passende en betrouwbare dienstverlening.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	Bron		
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	Streefwaarde	N.v.t.	LISA
		Realisatie	875 (2019)	
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Streefwaarde	N.v.t.	CBS Jeugd
		Realisatie	16% (2018)	
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	Streefwaarde	N.v.t.	CBS
		Realisatie	63,7% (2019)	

Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Streefwaarde	N.v.t.	CBS
		Realisatie	2% (2018)	Jeugd
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	Streefwaarde	N.v.t.	CBS
		Realisatie	891,5 (2019)	
Lopende re- integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	Streefwaarde	N.v.t.	CBS
		Realisatie	118,4 (2019)	

Meer informatie over de BBV-indicatoren is te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Werk en inkomen	Realisatie 2019	Begroting				
		2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	2024
Baten exclusief reserves	554.013	670.467	628.340	600.942	571.580	540.594
Bijdragen rijk en medeoverheden	541.020	666.519	616.679	589.078	559.716	528.730
Overige opbrengsten derden	10.852	3.949	11.661	11.864	11.864	11.864
Overige baten	2.141	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	725.085	838.661	811.474	785.195	754.645	719.923
Apparaatslasten	115.359	122.697	121.809	122.030	119.518	116.516
Inhuur	35.484	32.921	19.396	18.871	14.545	13.633
Overige apparaatslasten	2.759	3.504	3.821	3.803	4.191	4.190
Personeel	77.117	86.273	98.592	99.356	100.782	98.693
Intern resultaat	-1.692	-3.710	-4.612	-4.612	-4.612	-4.612
Intern resultaat	-1.692	-3.710	-4.612	-4.612	-4.612	-4.612
Programmalasten	611.419	719.674	694.277	667.778	639.739	608.020
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	32.791	37.875	35.021	30.212	26.699	29.023
Kapitaallasten	2.318	10.068	1.747	16	0	0
Overige programmalasten	918	323	324	324	324	324
Salariskosten WSW en WIW	55.791	53.902	59.786	61.036	62.311	60.823
Sociale uitkeringen	512.940	608.094	592.109	569.621	543.721	511.021
Subsidies en inkomensoverdrachten	6.662	9.412	5.290	6.568	6.684	6.829
Saldo voor vpb en reserveringen	-171.073	-168.194	-183.135	-184.253	-183.065	-179.329

Saldo voor reserveringen	-171.073	-168.194	-183.135	-184.253	-183.065	-179.329
Reserves	11.885	-1.165	129	0	0	0
Onttrekking reserves	3.409	16.407	129	0	0	0
Toevoeging reserves	0	17.572	0	0	0	0
Vrijval reserves	8.476	0	0	0	0	0
Saldo	-159.188	-169.359	-183.006	-184.253	-183.065	-179.329

x

Baten

De baten bestaan voornamelijk uit rijksbijdragen in het kader van de Bundeling uitkeringen inkomensvoorzieningen gemeenten (BUIG) ten behoeve van de uitvoering van de Participatiewet. Vanuit deze bijdrage betaalt de gemeente bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies.

Lasten

De programmalasten bestaan voor het grootste deel uit de sociale uitkeringslasten.

De participatiemiddelen, als integratie-uitkering in het gemeentefonds, zijn bestemd voor re-integratie van werkzoekenden, werkzoekenden met een arbeidsbeperking en de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW).

Reserves

De reserves bestaan voornamelijk uit de bestemmingsreserve BUIG. Deze reserve wordt gebruikt voor het dekken van eventuele tekorten op de BUIG. Naast tekorten op BUIG worden ook de lasten voor Social Impact Bonds (SIB) gedekt uit de bestemmingsreserve BUIG.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop van de programmalasten en baten wordt vooral beïnvloed door de geraamde ontwikkeling van de uitkeringslasten en het BUIG-budget. De lasten van de sociale uitkeringen worden geraamd op basis van de verwachte volumeontwikkeling en prijs. De volumeontwikkeling is voornamelijk gebaseerd op de ramingen van het CPB (MEV). Het BUIG-budget voor deze jaren is gebaseerd op de laatst verkregen informatie van het Rijk, waarbij een inschatting wordt gemaakt voor 2021. Voor de jaren daarna wordt de ontwikkeling in de verwachte rijksbaten gelijkgesteld aan de ontwikkeling van de verwachte lasten.

Het meerjarig verloop op de apparaatslasten wordt voornamelijk veroorzaakt door de mutatie in de formatie en de aan het personeelsbestand gerelateerde kosten (loonkosten, overige personele kosten, inhuur). De formatie is gebaseerd op de benodigde capaciteit voor het bedienen van het geraamde bijstandsvolume. Deze formatie wordt vervolgens vertaald in het benodigde loonkostenbudget. Omdat het bijstandsvolume over de jaren heen fluctueert wordt een deel van de formatie ingevuld met inhuur. Dit om frictiekosten te vermijden.

Bijstellingen per taakveld

Programma / Taakveld	Mutatie 2020 (€)	Mutatie 2020 (%)	Mutatie 2021 (€)	Mutatie 2021 (%)	Mutatie 2022 (€)	Mutatie 2022 (%)	Mutatie 2023 (€)	Mutatie 2023 (%)	Mutatie 2024 (€)	Mutatie 2024 (€)
Werk en inkomen	2.531	15%	-1.472	1%	-9.451	7%	-10.440	13%	-6.703	11%
Arbeidsparticipatie - Werk	7.784	15%	268	1%	-3.243	7%	-5.685	13%	-4.563	11%
Begeleide participatie	-5.519	8%	-9.221	13%	-12.582	18%	-14.381	21%	-14.528	21%
Inkomensregelingen - Inkomen	266	1%	7.481	12%	6.374	10%	9.626	15%	12.388	20%
Arbeidsparticipatie - Werk	7.784	15%	268	1%	-3.243	7%	-5.685	13%	-4.563	11%
Begeleide participatie	-5.519	8%	-9.221	13%	-12.582	18%	-14.381	21%	-14.528	21%
Inkomensregelingen - Inkomen	266	1%	7.481	12%	6.374	10%	9.626	15%	12.388	20%

Omschrijving programma

Een van de ambities uit het coalitieakkoord 'Nieuwe energie voor Rotterdam' is om het aantal Rotterdammers met een bijstandsuitkering te laten dalen van 37.700 (begin 2018) naar 30.000 aan het einde van deze collegeperiode. We willen niet alleen dat meer Rotterdammers een baan vinden, maar ook dat die baan een duurzame baan is. Meedoen in onze samenleving is veelal gericht op werk. Het hebben van werk is in de ogen van de gemeente Rotterdam niet alleen belangrijk voor iemands inkomen, maar het hebben van werk heeft ook een grote maatschappelijke waarde. Het levert een bijdrage aan de ontwikkeling en ontplooiing van Rotterdammers, het onderhouden van sociale contacten en het toenemen van eigenwaarde, gezondheid en zelfstandigheid.

Mensen die via werk vooruit willen komen in hun leven, maar daar net even wat meer hulp bij nodig hebben, ondersteunt de gemeente met arbeidsontwikkeling en re-integratie. Tegelijkertijd stimuleren we hen om zoveel als mogelijk zelfstandig stappen te zetten. De rol van de gemeente verandert van een controlerende naar een participerende rol, met meer aandacht voor de mens achter de werkzoekende. Iedere Rotterdammer heeft recht op eerlijk en vriendelijk contact. We zetten daarom vol in op het verbeteren van de bejegening en dienstverlening aan Rotterdammers. Dit vraagt ook iets van onze organisatie. Het hebben van een uitkering is niet vrijblijvend: wie een uitkering ontvangt, doet naar vermogen mee. Als betaald werk (nog) niet mogelijk is, vragen we de uitkeringsgerechtigde om een maatschappelijke inspanning te leveren door middel van mantelzorg of vrijwilligerswerk (Prestatie010).

De afgelopen jaren zijn de beschikbare middelen voor re-integratie fors verminderd. Dit betekent dat we keuzes moeten maken. De uitvoering van de Participatiewet is een onderdeel van de ontwikkelingen binnen het bredere sociale domein.

Inkomenszekerheid als basis

Het wegvallen van inkomen of het zetten van de eerste stappen naar werk (parttime werk) leidt bij mensen met

een bijstandsuitkering al snel tot nieuwe of een toename van onzekerheden en problemen op andere leefgebieden. Door schulden wordt ook de arbeidsmarktpositie van werkzoekenden verder verzwakt. Inkomenszekerheid dient daarom als basis waarop verder gebouwd kan worden. Gedurende deze collegeperiode is om die reden focus op het verbeteren van inkomenszekerheid bij werkzoekenden. Door het bieden van de noodzakelijke zekerheid en rust, ontstaat ruimte om gerichte stappen te zetten richting mens- en arbeidsontwikkeling, waarbij werkzoekenden zoveel mogelijk zelf de regie kunnen pakken, zonder zorgen over de stabiliteit van het inkomen.

Inkomensonzekerheid kan simpelweg te maken hebben met het hebben van te weinig bestaansmiddelen. De bijstandsuitkering voorziet in een tijdelijk vangnet. Maar hiermee eindigt de onzekerheid voor te veel Rotterdammers nog niet. Onvoorspelbare inkomsten en complexiteit van regels en processen kunnen ook leiden tot inkomensonzekerheid. Onzekerheid leidt tot (meer) stress, in combinatie met een doelgroep die vaak toch al moeite heeft om overzicht te houden. Daarom is er in het kader van inkomenszekerheid ook aandacht voor overzicht en rust op het gebied van financiën.

Passende en excellente dienstverlening

De komende jaren willen we de dienstverlening aan de Rotterdammer verder verbeteren. Meer dan ooit staat de Rotterdammer centraal. Dit heeft gevolgen voor de structuur van de dienstverlening, maar ook voor de bejegening richting werkzoekenden.

We zien dat in de afgelopen jaren onze dienstverlening steeds specifieker en doelgerichter is geworden met specialisten voor verschillende typen dienstverlening en verschillende doelgroepen. Hierdoor is de dienstverlening en vooral de manier waarop de Rotterdammer deze ervaart versnipperd geraakt. In de loop van de tijd kan een Rotterdammer in de bijstand zo maar contact hebben met tien professionals die elk vanuit hun eigen opdracht werken aan de re-integratie van de werkzoekende. Ze kunnen goed aan de slag gaan, maar ook vanuit hun eigen opdracht verschillende boodschappen afgeven. Het komt soms voor dat meer dan één keer dezelfde informatie aan een Rotterdammer wordt gevraagd. Om dit te verbeteren gaan we de begeleiding van werkzoekenden richting werk van begin tot einde doorlopend organiseren, door het werken met één vaste contactpersoon en een maximum aantal overdrachtsmomenten.

Een passende bejegening is essentieel in de dienstverlening die we de Rotterdammer willen bieden. Van regel- en systeem-gestuurd werken gaat de gemeente deze collegeperiode naar doel- en mensgestuurd werken. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam in haar communicatie een nette, vriendelijke en respectvolle toon aanslaat. Hierbij krijgen professionals in de uitvoering de ruimte om degene aan de andere kant van de tafel te leren kennen, te zien welke problematiek er heerst, te achterhalen wat iemand kan en wil en wat ervoor nodig is om dit te realiseren.

Integrale aanpak

De aanpak van de gemeente richting werk, moet integraal worden vormgegeven om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de wensen en behoeften van de Rotterdammer. We weten dat van de Rotterdammers in de bijstand bij ruim 5.500 mensen sprake is van vastgestelde psychische belemmeringen en bij ruim 6.700 mensen van fysieke

belemmeringen. Dit kan niet los worden gezien van een inkomensvraag. En hoewel een groot deel van de mensen in de bijstand voldoet aan de wettelijke eisen van de taaleis, is daarmee niet gezegd dat deze groep het Nederlands ook voldoende beheerst. Ook heeft ca. 40 % van de Rotterdammers in de bijstand met problematische schulden te maken, en maken duizenden Rotterdammers in de bijstand gebruik van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) of is jeugdhulp actief binnen het gezin. Als dienstverlening wordt geboden op deze terreinen, moet die integraal en laagdrempelig worden vormgegeven om de aanpak re-integratie naar werk te versterken, en vice versa.

Arbeidsparticipatie - Werk

Pagina 95

Arbeidsparticipatie - Werk

Zoveel mogelijk Rotterdammers werken (geheel of gedeeltelijk) en verdienen zo hun eigen inkomen.

Arbeidsontwikkeling: gericht op het versterken van de arbeidsmarktpositie werkzoekenden.

Het via (regionale) samenwerking en werkgeversdienstverlening versterken van de arbeidsmarkt.

Voortgang 2020

Door de coronacrisis en de genomen maatregelen verandert de werkgelegenheid en de vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Gedurende de crisis is de meest effectieve interventie mensen die werken aan het werk zien te houden (baanbehoud) om zodoende werkloosheid te voorkomen (preventie). Door de Coronacrisis worden bepaalde doelgroepen extra zwaar getroffen en raken snel en in groten getale werkloos. Het gaat dan vooral om zzp-ers, jongeren en flexwerkers. De WW en nieuwe regelingen als de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) en Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO) zijn een buffer voor de nieuwe instroom in de bijstand; maar uiteindelijk zullen veel mensen uit deze regelingen naar de bijstand 'doorzakken'. Tegelijkertijd zien we door de lockdown en contactbeperkingen de digitalisering een vlucht nemen in alle lagen van de samenleving. Het fysiek begeleiden, scholen en coachen van jongeren en werkzoekenden is tijdelijk niet mogelijk. Daarom wordt nu volop geïnvesteerd in het ontwikkelen, ontsluiten en aanbieden van digitale dienstverlening, zodat deze doelgroepen op afstand ondersteuning kunnen krijgen.

Mobiliteitscentrum, scholing en digitalisering

Met de aanpak Rijnmond Werkt Door wil Rotterdam samen met de andere gemeenten uit de arbeidsmarktregio Rijnmond, het UWV, uitzendbureaus en de sociale partners eraan bijdragen dat zoveel mogelijk mensen aan het werk blijven. Het mobiliteitscentrum Rijnmond Werkt Door signaleert kansen en verbindt vraag en aanbod om

werkloosheid te voorkomen of op zijn minst te beperken. Zo zorgen we ervoor dat mensen hun baan en salaris behouden, zich waardevol blijven voelen en de economie zo goed als het kan doordraait. We verbinden werkgevers die personeel moeten laten gaan met werkgevers die mensen zoeken en ondersteunen bij het bemiddelen van werk naar werk.

De crisis toont het belang aan van om-, her- en bijscholing en investeringen in leven lang ontwikkelen. Scholing houdt mensen duurzaam inzetbaar. Werkzoekenden die gewend zijn zich te laten bij- of omscholen kunnen makkelijker de overstap van werk naar ander werk maken. Dit maakt iemand crisisbestendiger. We richten hiervoor een Rotterdams Scholingsfonds op, waarop Rotterdammers (onder voorwaarden) een beroep kunnen doen voor de financiering van hun om-, her- of bijscholing voor krapte- en groeiberoepen. Rotterdammers behorende tot de doelgroep kunnen per september bij de gemeente terecht voor voorlichting en advies over scholingsmogelijkheden en een scholingsvoucher.

We houden onze dienstverlening zo goed als mogelijk overeind en houden contact met werkzoekenden via telefoon, mail of app. Het digitaal opleiden en kennisdelen wordt (verder) uitgebreid. Omdat het juist in coronatijd, maar ook daarna, van belang is dat werkzoekende Rotterdammers zich ontwikkelen en nieuwe vaardigheden en kennis opdoen, ontsluit de gemeente gratis onlineopleidingen en cursussen. We willen de nieuwe instroom van bijstandsgerechtigden zo snel mogelijk door en terug laten stromen naar werkhervatting, de arbeidsmarkt of naar digitale dienstverlening. Om te zorgen dat groepen Rotterdammers die nu in de uitkering komen zo snel als mogelijk weer aan het werk gaan, ontwikkelen we een nieuw programma (TOP-aanpak = Tijdelijke Overbrugging Participatiewet). Met elke Rotterdammer die een aanvraag doet voeren we meteen een uitgebreide intake (werk en inkomen) uit. Hierna wordt de uitkering geregeld en bepalen we of iemand door kan naar de TOP-aanpak of naar de reguliere aanpak gaat. De TOP-aanpak is bedoeld voor werkzoekenden die recente werkervaring hebben en van wie de inschatting is dat zij kansrijk zijn voor snelle terugkeer naar werk. Dat kan ook tijdelijk werk zijn waarbij dan eventueel scholing geboden wordt, zodat ontwikkeling mogelijk is en werk duurzaam wordt.

Daarnaast wordt een versnelde koppeling gemaakt tussen informatiesystemen zodat bijvoorbeeld via de applicatie HalloWerk meer werkzoekenden in een eerder stadium zichtbaar zijn voor werkgevers. Mensen zijn meer dan ooit 'online' en dit is dan ook een kans om HalloWerk vroeg in te zetten bij de zoektocht naar werk. Bovengenoemde nieuwe 'doelgroepen' hebben een korte afstand tot de arbeidsmarkt en de meesten zijn digitaal vaardig en goed in staat om zelf de regie te pakken en HalloWerk te gebruiken bij hun zoektocht naar werk. HalloWerk wordt vooral ingezet in de fase dat deze doelgroepen (nog) geen uitkering ontvangen en/of niet-uitkeringsgerechtigd (nug) zijn.

Ambitie: koploper blijven

De ambitie van dit college is een daling van het aantal uitkeringen naar 30.000 eind 2021. Met de coronacrisis raakt deze ambitie uit beeld. De gezondheidscrisis en het bieden van inkomenszekerheid aan de Rotterdammers hebben nu prioriteit.

Uit de jaarrekening 2019 bleek dat het college halverwege de collegeperiode goed op koers lag. De dalende lijn van het bijstandsvolume zette zich voort tot medio maart, maar als gevolg van de coronapandemie is deze trend nu helaas doorbroken. Tot en met augustus 2020 is het aantal uitkeringen ten opzichte van de beginstand 2020 (33.666) met 2.593 uitkeringen gestegen naar 36.259. De nieuwe trend is onmiskenbaar: het bijstandsvolume neemt snel toe.

De ontwikkeling van het bijstandsvolume wordt in grote mate bepaald door de mate waarin de coronamaatregelen van het kabinet worden versoepeld en daarmee van de diepte en de duur van de crisis op de economie en werkgelegenheid. In alle onzekerheid is het echter wel zeker dat het realiseren van de doelstelling van 30.000 uitkeringen niet meer haalbaar is. Op basis van een extrapolatie van de realisatie t/m juli 2020, die getoetst is aan de basisraming van het CPB, verwachten we dat het bijstandsvolume stijgt naar 38.500 uitkeringen ultimo 2020. We zetten alles op alles om het ondanks de coronacrisis beter te blijven doen dan het landelijk gemiddelde. Daarom zullen we in de resterende tertalen van deze collegeperiode niet alleen de absolute aantallen uitkeringen presenteren, maar ook de vergelijking met het landelijk gemiddelde en de G4. Zie daarvoor de oplegger bij deze Tweede Herziening.

Ontwikkelingen 2021-2024

We houden rekening met een scenario waarin het bijstandsvolume medio 2021 een piek bereikt, waarna het volume in de daaropvolgende jaren weer geleidelijk zal dalen. De inschatting is dat eind 2024 nog 32.500 uitkeringen worden verstrekt. Dit scenario is in deze begroting 2021 meerjarig door vertaald naar de benodigde formatie voor Werk & Inkomen en het jongerenloket.

Wat willen we bereiken

1.1 Minder Rotterdammers in de bijstand (zoveel mogelijk uitstroom naar betaald werk).

De gemeente Rotterdam wil dat zoveel mogelijk Rotterdammers die nu nog bijstand ontvangen profiteren van de groeiende en nieuwe werkgelegenheid. De gemeente zet mensen en middelen in ten bate van werk en arbeidsontwikkeling om de zelfredzaamheid van burgers te bevorderen en daarmee de afhankelijkheid van uitkeringen zo veel mogelijk te beperken. Werk en Inkomen wil dit voor elkaar krijgen door het beperken van de instroom, het vergroten van de uitstroom en het stimuleren van de doorstroom.

1.2 Deeltijd werken als opstap naar volledige uitstroom uit de bijstand

Op de huidige flexibele arbeidsmarkt krijgen werkzoekenden steeds vaker tijdelijke arbeidscontracten en deeltijdwerk aangeboden. Dit kan een goede opstap zijn naar werk met een inkomen boven bijstandsniveau. Het is belangrijk dat de drempel voor het aanvaarden van dit soort werk zo laag mogelijk is. Dit kan door te zorgen dat het aanvaarden van tijdelijk en parttime werken loont. Werkzoekenden mogen de eerste zes maanden een deel van hun inkomen uit arbeid houden, waardoor werkzoekenden er altijd op vooruit gaan als zij deeltijdwerk accepteren.

Als werkzoekenden op eigen kracht werk vinden, bestaat de kans dat zij, zonder enige bemiddeling vanuit de gemeente Rotterdam, nulurencontracten aanvaarden. Omdat wij nulurencontracten of kleine flex-contracten niet duurzaam achten, willen wij dit niet stimuleren. Als de gemeente afspraken maakt met werkgevers over een vorm

van vergoeding of tegemoetkoming, moet hier fulltime uitstroom tegenover staan. Het uiteindelijke doel blijft om volledig onafhankelijk te worden van de bijstand. Deeltijdwerk is geen eindstation, tenzij dit voor de werkzoekende het maximaal haalbare is.

1.3 Minder werkloosheid op Zuid

Eind 2018 sloten gemeente Rotterdam en het Rijk de Regiodeal Rotterdam Zuid. Dit betekent dat in de jaren 2019 tot en met 2022 via het Nationaal Programma Rotterdam Zuid 260 miljoen euro extra geïnvesteerd wordt, met name in Wonen, School en Werk op Zuid. Voor de inzet op de pijler Werk is in totaal 48 miljoen euro gereserveerd. Hieraan is de ambitieuze doelstelling gekoppeld om een trendbreuk in de bijstandsontwikkeling op Zuid tot stand te brengen, van disproportioneel (circa 40,2% van de totale bijstandspopulatie) naar evenredig ten opzichte van de rest van Rotterdam in 2031 (31%), met als tussenwaarde 37,4% eind 2022. Hiervoor is het programma Samen voor Zuid ontwikkeld.

2.1 Wegnemen van belemmeringen

Als werkzoekenden (nog) niet in staat zijn om zelf werk te vinden, of nog niet kunnen voldoen aan de (vacature) eisen van werkgevers, dan kan de gemeente ze ondersteunen bij re-integratie naar werk. Die ondersteuning kan zich richten op het duurzaam ontwikkelen van kennis, vaardigheden en opleiding die nodig zijn om werk te vinden en te houden.

2.2 Speciale inzet kwetsbare doelgroepen

Onder de Participatiewet vallen verschillende doelgroepen, die elk hun eigen aanpak, begeleiding en perspectief hebben. Daarom wordt binnen de aanpak van de gemeente gedifferentieerd en kunnen verschillende instrumenten worden ingezet. Dit college wil voor de (kwetsbare) groepen in de uitkering of door de crisis in de uitkering gekomen, blijven inzetten op stabiliteit, actief blijven meedoen en ontwikkelen. Hierbij moeten we wel meer tussen groepen differentiëren, ook omdat door de snelle groei van het bijstandsvolume niet iedereen dezelfde dienstverlening kan krijgen. Gekozen wordt voor differentiatie tussen drie groepen:

- Een prioritaire aanpak richting werk en re-integratie voor jongeren werkzoekenden (tot ca. 35 jaar), maar bijvoorbeeld ook voor werkzoekenden met kinderen. Belangrijk voor deze groepen is inzet vanuit het Rotterdams Scholingsfonds. Als Rotterdammers in hun traject als vrijwilliger werken of werkervaring opdoen, dan helpt scholing om daarbij te blijven werken aan ontwikkeling;
- Voor kwetsbare groepen die willen en kunnen werken gaan we zoeken naar meer mogelijkheden met Prestatie-010 (o.a. vrijwilligerswerk en mantelzorg), met Rotterdam Inclusief en met garantiebannen (snellere indicatie van beperkingen, banen met LKS, beschut werk) en met een experiment Wijkbasisbaan. Het benutten van de kracht van de wijken, van de lokale ondersteuningsstructuur en inzet van sociaal ondernemers is hier belangrijk;

Voor groepen voor wie werk geen reële optie meer lijkt (ouder dan 60 jaar en langer dan 5 jaar in de uitkering) is de inzet niet gericht op re-integratieverplichtingen. Inzet voor deze groep vanuit perspectief van de bijstand is gericht op de behoefte van de werkzoekende, en op inkomenszekerheid. Via inzet vanuit bijvoorbeeld welzijn en zorg wordt gezorgd voor de ruimte om mee te doen en actief te blijven en waar nodig voor het inzetten van zorg en ondersteuning. Met de expertise van Prestatie-010 kunnen we zorgen dat meedoen en actief zijn en blijven bereikbaar is voor veel mensen.

2.3 Arbeidsontwikkeling gericht op de vraag vanuit de markt

We willen dat zoveel mogelijk werkzoekenden toegang hebben tot betaald werk op de (bij voorkeur reguliere) arbeidsmarkt. De vraag naar werk wordt bepaald door de stand van de economie, werkgevers, ondernemers en opdrachtgevers. Het WerkgeversServicepunt Rijnmond (WSPR) maakt afspraken met werkgevers en intermediairs over het ontsluiten van geschikte banen voor werkzoekenden. Het WSPR is een samenwerking tussen de gemeente Rotterdam, het UWV en 15 regiogemeenten.

3.1 Goede regionale samenwerking (onderwijs, overheid en werkgevers) ondersteunend aan een beter functionerende arbeidsmarkt

Om de forse uitdaging aan te gaan om te komen tot een daling van het bijstandsbestand is meer en meer een gewijzigde inzet nodig van de gemeente. Maar ook inzet en commitment van partijen uit de stad. In het arbeidsmarktbeleid wordt ingezet op samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs, UWV en gemeenten, om zo vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zoveel als mogelijk op elkaar te laten aansluiten.

3.2 Verhogen participatiegraad van mensen uit het doelgroepregister

In Rotterdam wonen relatief veel inwoners met een kwetsbare arbeidsmarktpositie. Een deel van hen profiteert niet van de aantrekkende economie en groeiende werkgelegenheid. Vaak is een arbeidsbeperking hiervan een oorzaak en het niet of minder kunnen voldoen aan de eisen die werkgevers stellen op de reguliere arbeidsmarkt. Rotterdam wil ook deze mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt passend werk en begeleiding kunnen bieden, zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie. Als zij daarvoor kiezen, willen we deze mensen stimuleren te leren en zich te ontwikkelen en hen daarvoor de nodige begeleiding en ondersteuning bieden.

Wat gaan we daar voor doen

1.1 a Preventie van instroom vóór en tijdens aanvraagfase.

Rotterdammers die (tijdelijk) niet kunnen voorzien in hun levensonderhoud kunnen voor ondersteuning terecht bij de gemeente. Om te voorkomen dat mensen vanuit de WW instromen in de bijstand, is WW@Work opgezet. Hierin worden Rotterdammers die aan het einde van hun WW-periode zitten, preventief benaderd en ondersteund vanuit de gemeente in hun zoektocht naar werk. Een ander preventie-instrument is BuroWerk. Met BuroWerk wordt gelijk bij de uitkeringsaanvraag gekeken of er een kans op werk is, waardoor mogelijk instroom in de uitkering voorkomen kan worden. Door de werkwijze van WW@Work en BuroWerk stromen jaarlijks zo'n 1.000 mensen minder in, doordat zij een baan vinden.

1.1 b Matchen, begeleiden naar werk

Om zoveel mogelijk Rotterdammers aan de slag te krijgen én te houden is een goede match met de veranderende vraag op de arbeidsmarkt essentieel. Dit kan de gemeente niet alleen. Om de regionale arbeidsmarkt toekomstbestendiger en inclusiever te maken, is samenwerking met onderwijs en bedrijfsleven noodzakelijk. Deze samenwerking krijgt onder anderen vorm en inhoud via de Rotterdamse Leerwerkakkoorden (LWA). Hiermee is het commitment aangegaan om gedurende een langere periode (6 jaar) via drie pijlers intensief samen te werken aan de nodige ingrepen om de regionale arbeidsmarkt toekomstbestendiger te maken:

- van school naar werk
- van werk naar werk
- (weer) aan het werk

1.2 Begeleiden naar deeltijdwerk

Op de huidige flexibele arbeidsmarkt krijgen werkzoekenden steeds vaker tijdelijke arbeidscontracten en deeltijdwerk aangeboden. Dit kan een goede opstap zijn naar werk met een inkomen boven bijstandsniveau. Het is belangrijk dat de drempel voor het aanvaarden van dit soort werk zo laag mogelijk is. Dit kan door te zorgen dat het aanvaarden van tijdelijk en parttime werken loont, maar ook door werkzoekenden goede dienstverlening te bieden over hoe hun inkomen verandert bij het aanvaarden van deeltijdwerk. Werkzoekenden mogen de eerste zes maanden een deel van hun inkomen uit arbeid houden, waardoor werkzoekenden er altijd op vooruit gaan als zij deeltijdwerk accepteren.

Als werkzoekenden op eigen kracht werk vinden, bestaat de kans dat zij, zonder enige bemiddeling vanuit de gemeente Rotterdam, nulurencontracten aanvaarden. Omdat wij nulurencontracten of kleine flex-contracten niet duurzaam achten, willen wij dit niet stimuleren. Als de gemeente afspraken maakt met werkgevers over een vorm van vergoeding of tegemoetkoming, moet hier fulltime uitstroom tegenover staan. Het uiteindelijke doel blijft om volledig onafhankelijk te worden van de bijstand. Deeltijdwerk is geen eindstation, tenzij dit voor de werkzoekende het maximaal haalbare is.

1.3 Aanpak werk op Zuid

De ambitie is om een trendbreuk in de bijstandsontwikkeling op Zuid tot stand te brengen. Van disproportioneel (circa 40,2% van de totale bijstandspopulatie) naar evenredig ten opzichte van de rest van Rotterdam in 2031

(31%), met als tussenwaarde 37,4% eind 2022. Hiervoor is het programma Samen voor Zuid ontwikkeld. Rode draad in dit programma is aandacht voor de situatie van de werkzoekende en het bieden van maatwerk. Met extra financiële middelen worden onder andere extra werkconsulenten aangetrokken, zodat aan werkzoekenden meer en structureler aandacht gegeven kan worden. Ook zijn faciliteiten voorhanden die nodig zijn om mensen in staat te stellen aan het werk te gaan, of het nu gaat om jobcoaching, kinderopvang of het leren van de Nederlandse taal. Indien nodig behoort ook de inzet van schulddienstverlening en zorg (via de wijkteams) tot de mogelijkheden. Vanuit de teams van W&I zal ook met één contactpersoon en met zo min mogelijk overdrachtmomenten worden gewerkt.

2.1 a De werkzoekende centraal

Een passende bejegening is essentieel in de dienstverlening die we de Rotterdammer willen bieden. In de afgelopen jaren waren regel- en systeemgestuurd werken leidend in het gemeentelijke contact met de Rotterdammer. Hierdoor ontstond voor de professional weinig ruimte om maatwerk te leveren en in te gaan op mogelijke andere problemen in het leven van de Rotterdammer, die de zoektocht naar werk in de weg stonden. Van regel- en systeem-gestuurd werken werkt de gemeente deze collegeperiode doel- en mensgestuurd. Dit betekent dat gemeente Rotterdam in haar communicatie een nette, vriendelijke en respectvolle toon aanslaat. Hierbij krijgen professionals in de uitvoering de ruimte om degene aan de andere kant van de tafel te leren kennen, te zien welke problematiek er heerst, te achterhalen wat iemand kan en wil en wat ervoor nodig is om dit te realiseren.

2.1 b Meer maatwerk

Als we de werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt op een realistische manier willen begeleiden naar werk, moeten we weten wat het perspectief van die Rotterdammer is op werk en ontwikkeling (naar werk). Hiervoor zullen we werkzoekenden beter moeten kennen. Het beter in beeld hebben van dit perspectief past ook bij de wens van dit college om meer maatwerk en passende dienstverlening te bieden. Door gebruik te maken van interactieve testen en vragen, wordt voor de werkzoekende stap voor stap zichtbaar wat het meest passende uitstroomperspectief is op basis van vijf werkprofielen: verkoper, vervoerder, helper, aanpakker en maker. Dit inzicht maakt het ook makkelijk om binnen dit specifieke uitstroomprofiel de meest passende vacatures te vinden. Op basis van het profiel van de werkzoekende kan zo vastgesteld worden wat de belangrijke nog te ontwikkelen kwaliteiten en vaardigheden zijn. Hierbij wordt ook gekeken naar de motivatie en soft skills van de werkzoekende en naar zaken als aanwezigheid van bijvoorbeeld schulden of noodzaak voor kinderopvang.

2.1 c Inzetten op taaleis

Het verband tussen taal en werk is onomstreden. Mensen met een taalachterstand hebben meer moeite om een baan te vinden en lopen een grotere kans om die baan te verliezen. We willen niet dat werkzoekenden aan de kant staan doordat zij de Nederlandse taal niet of beperkt beheersen. We zoeken daarom aansluiting bij het beleidskader Taal 2019-2022. Door uitvoering te blijven geven aan de Wet taaleis en door taaltrainingen aan te

bieden die zo goed mogelijk aansluiten bij het niveau van de werkzoekende, maar ook door meer in te zetten op trajecten waarbij werken en het leren van (vak)taal samengaan.

2.2 Aanpak jongeren

Het aantal werkzoekende jongeren (<27 jaar) met een bijstandsuitkering is in de afgelopen periode flink gestegen. Tot en met juli 2020 is het aantal ten opzichte van de beginstand 2020 (1.939) met 1.070 uitkeringen gestegen naar 3.006. Er ligt een forse uitdaging om het aantal jongeren met een bijstandsuitkering terug te dringen. Het college heeft de ambitie dat in 2022 nog 2.080 jongeren een bijstandsuitkering ontvangen. De realisatie van deze ambitie gebeurt langs twee sporen: enerzijds maakt het Jongerenloket de omslag naar intensievere dienstverlening en meer maatwerk voor jongeren. Hier hoort ook het werken met intakespecialisten en een uitgebreide intake bij, volgens de methodiek van de brede uitvraag, om zo de hulpvraag van de jongeren goed in beeld te brengen en uitval te beperken. Anderzijds draagt het Leerwerkakkoord bij aan het realiseren van de ambitie. Met het LWA wordt beoogd zoveel mogelijk mensen duurzaam aan het werk te helpen, of van werk naar werk te begeleiden. In het kader van het LWA is afgesproken dat de doelgroep jongeren een vaste plek krijgt in elk sectorakkoord. Daarnaast is preventie belangrijk. Jaarlijks komen in Rotterdam duizenden jongeren van school af. De meeste jongeren stromen door naar een vervolgopleiding of naar werk. Toch komen ieder jaar ook zo'n 650 jonge schoolverlaters via het Jongerenloket in een uitkering terecht. Dit moet anders. Naast het toepassen van maatwerk gericht op zelfredzaamheid en duurzame uitstroom, gaan we de komende jaren ook versterkt werken aan preventiemaatregelen voor het instromen in de bijstand.

3.1 a Transparantie binnen de arbeidsmarkt verhogen

De werkgeversdienstverlening ondersteunt deze doelstellingen. Een strategische arbeidsmarktanalyse onderbouwt, met advies aan bestuurders, management en uitvoering, waar accenten gelegd moeten worden. Door vroegtijdige betrokkenheid van werkgevers, is deze aanpak arbeidsmarktgericht, ook voor werkzoekenden met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Met instrumenten, zoals scholing, jobcoaching, jobcarving, proefplaatsing, detacheringen, bouwen we een brug naar werk. Begeleiding en (door)scholing maken dat ze niet alleen werkfit (jobready) maar ook duurzaam werkend (jobsteady) worden.

3.1 b SROI verplichtingen opbouwen en invullen (aansluiten bij gebiedsontwikkelingen, stedelijke investeringen, transities)

Social return maakt een belangrijk onderdeel uit van het programma Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) van Rotterdam. Met het instrument social return stimuleert Rotterdam via de eigen inkoopopdrachten werkgevers (opdrachtnemers) om bij te dragen aan de arbeidsparticipatie van kwetsbare werkzoekenden op de arbeidsmarkt. Dit kan door het aanbieden van betaald werk, stageplaatsen, orders voor SW-bedrijven of het uitvoeren van een maatschappelijke activiteit.

3.1 c Investeren in de (digitale) dienstverlening aan werkgevers (acquisitie, dealmaking)

Het blijft de uitdaging voor de gemeente om werkzoekenden en werkgevers met slimme ICT te begeleiden. Juist nu digitale vaardigheden zo belangrijk geworden zijn voor werkzoekenden en professionals. We zorgen dat meer werkzoekenden deze vaardigheden verwerven en kunnen toepassen. Hiermee en met een digitaliseringsagenda stellen we groepen in staat om zelf aan de slag te gaan en meer regie te voeren over hun traject naar werk. Onder meer door trainingen en cursussen digitaal te ontsluiten.

MijnWerkKompas en HalloWerk helpen werkzoekenden om zelf hun arbeidspotentieel in kaart te brengen en bij te houden. In MijnWerkKompas maakt elke werkzoekende thuis (of met hulp van een medewerker) zijn profiel. Dit biedt inzicht in vaardigheden, talenten en competenties en in persoonlijke omstandigheden. Ook biedt het inzicht in de werksoorten en kansberoepen die bij deze kwaliteiten passen. En in wat nog geleerd kan worden. Zo helpt MijnWerkKompas om per persoon het juiste re-integratietraject met de juiste trainingen te kiezen. HalloWerk is een platform dat werkzoekenden de mogelijkheid biedt online een uitgebreid profiel aan te maken en geeft werkgevers de optie om op basis hiervan direct kandidaten te benaderen voor openstaande vacatures. Op HalloWerk worden kandidaten niet geselecteerd op basis van hun opleiding en ervaring, maar juist op basis van hun talent, motivatie en bijvoorbeeld hun hobby's. Tegelijk biedt HalloWerk aan werkgevers de mogelijkheid om vacatures aan te bieden waarvoor zij personeel zoeken. Via HalloWerk kunnen werkzoekenden vervolgens zelf ook contact opnemen met de betreffende werkgever.

Medio 2020 komt er een koppeling van MijnWerkKompas met HalloWerk waardoor werkzoekenden en (landelijke) werkgevers (intermediairs, etc.) elkaar nog beter kunnen vinden.

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget: Minder Rotterdammers in de bijstand: in deze collegeperiode daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000	Streefwaarde	36.000	33.700	32.000	30.000		
	Realisatie	35.292	33.666	36.259			
1.2 NPRZ (aandeel) in de bijstand (%)	Streefwaarde	38,9%	38,4%	37,9%	37,4%		
	Realisatie	40,3%	40,1%	40,3%			
2.2 Jongeren in de bijstand (incl. statushouders)	Streefwaarde	2.250	2.200	2.200	2.080		
	Realisatie	2.235	2.037	3.006			
De genoemde realisatie cijfers over 2020 zijn cijfers t/m tweede tertaal 2020, tenzij anders aangegeven.							
Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.1 Instroom in de bijstand (aantal)	Streefwaarde	7.800	7.600	7.050	6.550		
	Realisatie	7.186	6.929	7.476			

1.2 Uitstroom naar werk (aantal)	Streefwaarde	4.500	4.500	4.500	4.500
	Realisatie	4.506	4.433	1.957	
1.3 Parttime werk (€ mln)	Streefwaarde	13,5	14,5	16,5	16,5
	Realisatie	12,2	13,6	10,3	
1.4 Uitstroom Jongeren (aantal)	Streefwaarde	1.150	1.150	1.150	1.150
	Realisatie	1.553	1.350	858	
1.5 Uitstroom naar werk in Rotterdam Zuid (NPRZ)	Streefwaarde	2.100	2.200	2.200	2.200
	Realisatie	1.909	1.854	819	

De genoemde realisatie cijfers over 2020 zijn cijfers t/m tweede tertiaal 2020, tenzij anders aangegeven.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Arbeidsparticipatie - Werk	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	7.197	14.784	5.356	4.356	356	356
Bijdragen rijk en medeoverheden	6.880	14.434	5.000	4.000	0	0
Overige opbrengsten derden	317	350	356	356	356	356
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	63.412	58.470	54.856	51.683	48.820	47.699
Apparaatslasten	45.363	41.514	38.918	39.381	37.668	36.547
Inhuur	20.957	13.212	7.217	7.972	6.253	6.207
Overige apparaatslasten	965	1.291	1.424	1.421	1.592	1.591
Personeel	23.442	27.011	30.277	29.987	29.824	28.749
Intern resultaat	2.239	1.488	877	877	877	877
Intern resultaat	2.239	1.488	877	877	877	877
Programmalasten	15.809	15.469	15.060	11.425	10.274	10.274
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	14.809	14.107	14.447	10.812	9.661	9.661
Overige programmalasten	195	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	-1	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	613	612	613	613	613	613
Subsidies en inkomensoverdrachten	193	750	0	0	0	0

Saldo voor vpb en reserveringen	-56.215	-43.687	-49.500	-47.327	-48.464	-47.343
Saldo voor reserveringen	-56.215	-43.687	-49.500	-47.327	-48.464	-47.343
Reserves	1.184	750	72	0	0	0
Onttrekking reserves	1.184	750	72	0	0	0
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-55.031	-42.937	-49.428	-47.327	-48.464	-47.343

x

Financiële bijstellingen

		2e		Begroting 2021		
		Herziening				
Bijstellingen Arbeidsparticipatie - Werk		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-50.720	-49.696	-44.084	-42.779	-42.779
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		7.784	268	-3.243	-5.685	-4.563
Minder extra dienstverlening	Bezuinigingen /taakstellingen	0	953	953	0	0
Structureel maken van intensiveringen Kwetsbare Rotterdammers / Prestatie 010 / Statushouders uit coalitieakkoord	Intensiveringen	0	0	0	-2.000	-1.000
Voortzetten intensivering handhaving	Intensiveringen	0	0	0	301	301
Kasschuif bijdrage Wigo4it	Kasschuiven	112	-112	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	151	0	0	0	0
Onderbesteding ICT 2019	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-87	0	0	0
Opvangen tijdelijke dip Europees Sociaal Fonds	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-1.800	0	0	0
Terugdraaien formatiebesparing ICT	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	376	582	540	540
Teruggave BTW-compensatiefonds (BCF) re-integratie uitgaven 2013 - 2019	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	8.600	0	0	0	0
Uitbreiding formatie vanwege hoger bijstandsvolume	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-575	-554	-420	-269

Decentralisatie uitkering actieplan Arbeidsmarktregio Rijnmond (PoW)	Taakmutaties	-963	0	0	0	0
Regio Deal Rotterdam Zuid	Taakmutaties	0	5.300	0	0	0
Versterking Arbeidsmarktregio's	Taakmutaties	-74	-371	-384	-384	-384
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-42	-3.417	-3.841	-3.722	-3.752
Begroting na wijzigingen		-42.937	-49.428	-47.327	-48.464	-47.343

Toelichting financiële bijstellingen

Minder extra dienstverlening

In de Voorjaarsnota 2019 waren extra middelen toegekend voor verbeterde dienstverlening aan werkzoekenden (lagere caseloads). Nu is er vanwege de Coronacrisis sprake van een compleet veranderde situatie. In een aparte begrotingswijziging (zie hieronder) wordt de formatie met behulp van de Berenschotnorm opgehoogd, omdat het bijstandsvolume inmiddels fors hoger ligt dan de verwachtingen van vorig jaar. Dekking voor deze extra medewerkers komt deels vanuit de eerder toegekende middelen voor verbeterde dienstverlening. Voor het taakveld Arbeidsparticipatie – Werk betekent dit een reductie van circa € 950 in 2021 en 2022.

Structureel maken van intensiveringen Kwetsbare Rotterdammers / Prestatie 010 / Statushouders uit coalitieakkoord

In 2018 is een aantal intensiveringen gestart door de huidige coalitie om kwetsbare Rotterdammers, statushouders en vrijwilligers te begeleiden naar werk. De genoemde doelgroepen vragen om een intensievere begeleiding, waarvoor een grotere personele inzet nodig is en andere instrumenten. De intensiveringen lopen tot en met 2022. Er moet ook na 2022 worden geïnvesteerd in deze kwetsbare groepen. De sociale netwerken in de wijk die zorgvuldig zijn opgebouwd in de afgelopen jaren moeten worden onderhouden.

Dit doen we door de intensivering van in totaal € 4 mln per jaar voor 100% voort te zetten in 2023 en voor 50% in 2024. Voor de meest kwetsbare groep van Werk en Inkomen (ontwikkeling naar werk) wordt de extra begeleiding gecontinueerd (€ 1 mln in 2023 en € 0,5 mln in 2024). Ook de uitstroom en scholing van statushouders worden voortgezet. Er komt vanaf 1 juli 2021 een nieuwe inburgeringswet. De wet en bijbehorende financiering geldt voor de statushouders die vanaf 1 juli 2021 een uitkering gaan ontvangen. Om de dienstverlening aan de statushouders die vóór 1 juli 2021 een uitkering ontvangen voort te kunnen zetten, begroten we € 1 mln in 2023 en € 0,5 mln in 2024. Voor het extra budget voor de begeleiding van vrijwilligers naar werk (Prestatie010), zie taakveld Arbeidsparticipatie-maatschappelijk.

Voortzetten intensivering handhaving

Vanaf 2015 zet Rotterdam extra handhavingsactiviteiten in om de rechtmatigheid van de bijstandsverstrekking te waarborgen. Jaarlijks worden 6.000 heronderzoeken uitgevoerd. De intensivering van de handhaving heeft een sluitende business case: tegenover de extra arbeidskosten staat een besparing op de uitkeringslasten.

Kasschuif bijdrage Wigo4it

In het G4 samenwerkingsverband Wigo4it wordt reeds een aantal jaren gewerkt aan de verbetering van ICT dienstverlening voor het domein Werk en Inkomen. Door heroverweging van de marktstrategie en een ingrijpende versobering ontstaat een onderbesteding in 2020. Deze wordt via een kasschuif ingezet in 2021 om de reeds eerder ingeboekte formatiebesparing op dit taakveld deels terug te kunnen draaien.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege de Coronacrisis worden er minder opleidingen gevolgd en dienstreizen gemaakt.

Onderbesteding ICT 2019

Door de herijking van de marktstrategie op de ICT dienstverlening voor het domein Werk en Inkomen is de vervanging van de applicatie Socrates in 2019 niet uit de startblokken gekomen bij Wigo4it. Dit zelfde geldt voor een aantal innovatieve ontwikkelingen welke vorig jaar zijn gepauzeerd. De daaruit volgende onderbesteding is vrijgevallen in het algemeen beeld, maar is nu noodzakelijk in 2021 om weer voldoende snelheid te kunnen maken op de vernieuwing van de ICT van W&I.

Opvangen tijdelijke dip Europees Sociaal Fonds

De begeleiding van werkzoekenden naar betaald werk is de afgelopen jaren mede bekostigd via een meerjarige subsidie voor de arbeidsmarktregio vanuit het Europees Sociaal Fonds (ESF). De afgelopen tranche was eerder uitgenut dan verwacht, en een nieuwe subsidie komt pas beschikbaar als er een nieuwe EU-begroting is. De verwachting is dat de baten vanuit deze nieuwe ESF-subsidie vanaf het tweede halfjaar 2021 beschikbaar komen, echter wel op een lager niveau dan de vorige EU-begrotingsronde. Mede gezien de corona-gerelateerde groei van het aantal werkzoekenden wordt voorgesteld om deze dip in financiering vanuit het Europees Sociaal Fonds tijdelijk te compenseren zodat het uitvoeringsapparaat op peil kan worden gehouden.

Terugdraaien formatiebesparing ICT

Als gevolg van de herijking van de koers van de ICT-dienstverlening van Wigo4it, het afronden van het programma innovatie en het niet realiseren van de eerdere business case GALO (geautomatiseerde aanvraag levensonderhoud) zal de structureel ingeboekte formatiereductie bij Werk en Inkomen niet worden gerealiseerd. Het knelpunt wordt opgelost door enerzijds ruimte op het ICT budget in te zetten en anderzijds door inzet van eerder toegekende middelen voor verbeterde dienstverlening.

Teruggave BTW-compensatiefonds (BCF) re-integratie uitgaven 2013 - 2019

De Hoge Raad heeft in zijn arrest van 10 juli 2020, nr. 18/03223 het recht op compensatie van BTW bij het BTW-compensatiefonds verruimd inzake kosten van re-integratie. Voor de gemeente Rotterdam betekent dit een teruggave van € 8,6 mln over de periode van 2013 - 2019.

Uitbreiding formatie vanwege hoger bijstandsvolume

De geactualiseerde meerjarenraming van het aantal bijstandsuitkeringen heeft gevolgen voor de omvang van de formatie. Op basis van de volumeontwikkeling en de zogeheten Berenschotnorm is de formatie voor dienstverlening aan werkzoekenden meerjarig aangepast. Binnen dit taakveld wordt in de jaren 2021 en 2022 ruim € 500 extra beschikbaar gesteld, aflopend naar € 347 in 2023 en € 139 in 2024.

Decentralisatie uitkering actieplan Arbeidsmarkt Rijnmond (Perspectief op Werk)

Met de meicirculaire 2020 is de 2^e tranche van de decentralisatie uitkering Perspectief op Werk aan de arbeidsmarktregio's beschikbaar gesteld. Dit bedrag van bijna € 1 mln zal onder andere worden ingezet voor initiatieven binnen de regio.

Regio Deal Rotterdam Zuid

De Regio Deal wordt niet uitgekeerd in het Gemeentefonds maar het geld wordt per beschikking ontvangen. De baten die op taakveld 'Algemene uitkeringen en overige uitkeringen Gemeentefonds' waren begroot worden nu op de taakvelden gezet waarop ook de lasten staan. De begrote toevoeging en onttrekking aan de reserve worden teruggedraaid. Rijksmiddelen die overblijven worden op de overlopende passiva op de balans geplaatst (en baten verlaagd).

Versterking Arbeidsmarktregio's

Met ingang van 2020 ontvangt Rotterdam de nieuwe decentralisatie-uitkering Versterking arbeidsmarktregio's van de rijksoverheid. Deze uitkering is bedoeld om de regiefunctie van de centrumgemeente voor de samenwerking en de gezamenlijke publieke werkgeversdienstverlening in de arbeidsmarktregio's duurzaam te ondersteunen en te versterken. Rotterdam is centrumgemeente van de arbeidsmarktregio Rijnmond, treedt op als regievoerder en is de ontvanger van de decentralisatie-uitkering. De uitkering bedraagt € 74 voor 2020 en loopt op naar circa € 400 voor de jaren hierna.

Technische wijzigingen

Binnen het taakveld Arbeidsparticipatie – Werk zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste wijzigingen zijn: Bijdrage vanuit het programma Onderwijs van € 600 (in 2021 en 2022), Decentralisatie uitkering actieplan Arbeidsmarktregio Rijnmond (PoW) (€ 63), Overheveling formatie IT (€ - € 132), Meerjarige uitwerking capaciteitsinzet programma Werk en Inkomen (van circa - € 1,5 mln in 2021 tot circa - € 2,2 mln in 2024), Verdeling budget Digitaliseringsagenda (- € 700 van 2021 tot en met 2023), Overheveling budget naar Inkomensregelingen - Inkomen t.b.v. Samen op Zuid (€ 520), Terugdraaien formatiebesparing ICT (van - € 376 tot - € 540 in 2024) en diverse kleine technische wijzigingen (- € 493 in 2020 tot - € 344 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam – coalitieakkoord 2018/2022](#)
- [Mensenwerk - beleidskader Participatiewet 2019/2022](#)

Omschrijving taakveld

Ondanks de resultaten van de afgelopen periode is Rotterdam nog steeds de stad met de hoogste bijstandsdichtheid van Nederland. De afgelopen jaren heeft 'de kortste weg naar werk' centraal gestaan. Hierdoor bestaat het bestand nu uit vaak relatief oudere en laagopgeleide werkzoekenden die al langere tijd een uitkering ontvangen. Om ook deze groep te activeren en aan het werk te krijgen is een andere aanpak nodig, waarbij meer wordt ingezet op het ontwikkelen van arbeidspotentie. Het uiteindelijke doel is dat zoveel mogelijk Rotterdammers mee kunnen doen in en bijdragen aan de stad.

Tot het taakveld Arbeidsparticipatie behoren de volgende op arbeid gerichte participatie- en re-integratievoorzieningen:

- re-integratie-instrumenten, waaronder WerkLoont, proefplaatsing, participatieplaatsen, vrijwilligerswerk/ sociale activering, detacheringsbanen, scholing, duale trajecten
- stimuleringsmaatregelen, waaronder Inkomensvrijlating, stimuleringspremies, vrijlating onkostenvergoeding vrijwilligerswerk, onkostenvergoedingen
- voorzieningen, waaronder Jobcoach, begeleiding werkvoorzieningen zoals: werkplekaanpassingen, vervoersvoorzieningen, doventolk, braileregels, aangepaste rolstoel etc.
- loonwaardebepaling en loonkostensubsidie
- onderhouden van contacten met werkgevers en brancheorganisaties

Begeleide participatie

Pagina 96

Begeleide participatie

Specifieke arrangementen en passend werk bieden aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking.

Voortgang 2020

De binnen Rotterdam Inclusief en Magis uitgevoerde werkzaamheden zijn na de landelijk uitgevaardigde COVID-19 maatregelen in maart sterk afgebouwd. Rotterdam Inclusief en OMR BV/Magis als deelneming tezamen hebben verregaande maatregelen getroffen om de kwetsbare doelgroepen waarmee gewerkt wordt veilig en gezond te houden. De maatregelen hebben geleid tot productie- en omzetverlies in de afgelopen maanden. Doordat er de rest van het jaar minder mensen aan het werk zullen zijn dan waarmee rekening was gehouden in de begroting, wordt er een extra omzetverlies van € 6,6 mln (inclusief omzetverlies Magis) verwacht.

Gecontroleerde herstart

De ervaringen en inzichten uit de uitgevoerde pilots binnen Rotterdam Inclusief (gericht op het inrichten van het werken conform de RIVM-richtlijnen) zijn toegepast om een gecontroleerde herstart vorm te geven. Waar er halverwege mei jl. nog 350 tot 400 medewerkers (in vitale processen) aan het werk waren, is begin augustus het aantal medewerkers dat aan het werk is verder opgeschaald richting 1500. Dit is naar tevredenheid van zowel de opdrachtgevers, als van de medewerkers zelf, die de structuur en het sociale contact van het werk lange tijd moesten missen.

Het werken volgens de – ook nog steeds veranderende – inzichten en maatregelen van het RIVM vraagt veel inzet, sturing en communicatie, zowel met de medewerkers als met de (externe) opdrachtgevers. Er zijn uitgebreide protocollen ontwikkeld, locaties en werkwijzen aangepast, extra sanitaire voorzieningen geplaatst, etc. De komende periode wordt verder onderzocht welke mogelijkheden er zijn om werkzaamheden gecontroleerd verder op te schalen, waarbij het voldoen aan de RIVM-maatregelen in combinatie met de gezondheidsrisico's van de kwetsbare medewerkers vanzelfsprekend nog steeds voorop staat. De landelijke en lokale maatregelen omtrent COVID-19 worden nauwlettend gevolgd zodat werkzaamheden en de inzet van de medewerkers indien nodig ook snel weer kunnen worden aangepast.

Bouwen aan een arbeidsontwikkelbedrijf

Bij de doorontwikkeling van Rotterdam Inclusief als arbeidsontwikkelbedrijf staat de arbeids- en mensontwikkeling van eigen medewerkers en werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt centraal. In het Inrichtingsplan Rotterdam Inclusief ter advies aangeboden aan de medezeggenschapsorganen - is de beoogde structuur, inrichting en aanpak voor Rotterdam Inclusief en de relatie met de gemeentelijke organisatie in beeld gebracht. Om op basis hiervan in de komende jaren te kunnen bouwen aan een toonaangevend en duurzaam mens- en arbeidsontwikkelbedrijf. Per 1 juli 2020 zijn de medewerkers van OMR BV/ Magis volgens planning in dienst gekomen bij Rotterdam Inclusief.

Voortgang indicatoren

Gemeentelijke garantiebannen

Het aantal gemeentelijke garantiebannen (GGB) is aan het einde van het tweede tertaal 386,1. Dat betekent dat het aantal GGB een positieve ontwikkeling laat zien in het afgelopen tertaal. Dit positieve resultaat is geheel te danken aan een stevige groei van het aantal detacheringen van WSW'ers binnen het concern. Er zijn diverse

werksoorten binnen de gemeente opgeschaald die direct door deze medewerkers opgepakt zijn. Ten gevolge van COVID-19 en het ten gevolge daarvan toegenomen thuiswerken zijn het tweede tertaal een stuk minder garantiebanen op een arbeidsovereenkomst aangenomen. Zodra het thuiswerken verder afneemt zal het aantal gerealiseerde arbeidsovereenkomsten weer toenemen. De doelstelling om in 2020 het quotumaantal van 384,7 GGB te realiseren blijft spannend omdat in het derde tertaal de kringloopwinkels van de gemeente, waar 20 gemeentelijke garantiebanen werkzaam zijn, verzelfstandigd worden. Gelukkig is de werkgelegenheid van de 20 daar werkzame garantiebanen gewaarborgd, echter, zij zullen vanaf dat moment niet meer meetellen als *gemeentelijke* garantiebaan. Ondanks de gevolgen van COVID-19 en ondanks de afname van het aantal gemeentelijke garantiebanen in het derde tertaal door verzelfstandiging van de kringloopwinkels zal alles op alles worden gezet om de taakstelling van 384,7 gemeentelijke garantiebanen in 2020 te realiseren. Immers, Rotterdam als gemeentelijke werkgever dient ook tijdens COVID-19 als voorbeeld voor alle werkgevers in Rotterdam wat betreft het aannemen van een aantal werkzoekenden uit de doelgroep Wet banenafpraak.

Nieuw Beschut Werk

De taakstelling die het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) voor 2020 aan Rotterdam heeft opgelegd is 276 werkplekken Nieuw Beschut Werk (NBW). Het aantal werkplekken NBW is in het tweede tertaal gestegen met één. Afgezet tegen de groeidoelelstelling liggen we dus allesbehalve op koers. Dit is geheel te wijten aan het feit dat Rotterdam Inclusief in het tweede tertaal ten gevolge van COVID-19 haar werkzaamheden in verband met de kwetsbare doelgroepen tot aan de vitale processen heeft afgebouwd. Het was onmogelijk om in deze periode Nieuw beschut-medewerkers een goede werkplek aan te bieden en begeleiding te geven. Vanaf juni zijn alle werkzaamheden weer opgeschaald conform de RIVM-richtlijnen. Op dit moment is het werving- en selectieproces weer gestart met de kandidaten Nieuw Beschut Werk. Het ligt in de verwachting dat zij in het derde tertaal weer instromen. Net als elders in Nederland geldt dat het totale aantal gerealiseerde werkplekken NBW achterblijft bij de taakstelling. Onze inzet is erop gericht om tenminste gelijke tred te houden met de oploep van de opgelegde taakstelling (die jaarlijks toeneemt). Dat houdt in dat we het aantal werkplekken dit jaar in elk geval met 52 werkplekken willen laten groeien. De intentie blijft om het maximaal haalbare aantal kandidaten in 2020 aan te nemen. De verwachting is echter dat dit aantal lager zal zijn dan de beoogde 52.

Regionale garantiebanen

Ten opzichte van de gemelde resultaten over Q4 2019 is het aantal garantiebanen afgenomen met -253. Daarmee bedraagt eind Q1 2020 het aantal garantiebanen in de regio 9.158, wat gelijk staat aan 79% van de ambitie eind 2020. Deze afname past in de landelijke ontwikkeling. Landelijk is de afname -3.029 garantiebanen. Een landelijke daling van het aantal garantiebanen in het eerste kwartaal is niet ongebruikelijk. UWV verklaart de afname doordat veel tijdelijke contracten in december aflopen. Vorig jaar was de daling van het aantal banen in Q1 landelijk -1.411 en in Rotterdam -74. UWV heeft geen specifieke informatie beschikbaar over de reden van het beëindigen van banen en kan daarom niets zeggen over een mogelijke relatie met COVID-19.

Gebruikelijk is dat vanaf Q2 het aantal garantiebanen weer toeneemt. Dit jaar is de verwachting dat in Q2 de groei in ieder geval minder -of mogelijk zelfs negatief- zal zijn vanwege COVID-19. Over het verdere verloop in 2020, bijvoorbeeld over mogelijk herstel na Q2, is nu geen prognose te geven.

Ontwikkelingen 2021-2024

In 2021 zal verder ingezet worden op de gecontroleerde herstart en het bouwen aan het arbeidsontwikkelbedrijf, zoals beschreven onder het kopje voortgang 2020.

Wat willen we bereiken

1.1 Meer mensen met een loonwaarde < 100% WML vinden werk (extra banen).

Sinds de komst van de Participatiewet beschikt de gemeente over het instrument loonkostensubsidie (uit BUIG) voor deze doelgroep die met voltijdwerk geen Wettelijk Minimumloon (WML) kan verdienen. Daarnaast beschikt de gemeente over voorzieningen die de doelgroep met een arbeidsbeperking in staat stelt om te werken, zoals bijvoorbeeld jobcoaching, aangepast vervoer en werkplekaanpassingen.

1.2 Arbeidsontwikkeling

De gemeente biedt passende arrangementen, die mensen kansen geven naar vermogen te werken en zich te ontwikkelen, bij voorkeur naar een baan op de arbeidsmarkt. Deze arrangementen passen bij iemands kwaliteiten, competenties, aspiraties en ontwikkelcapaciteiten. Het gaat hierbij om de maximaal haalbare loonwaarde in werk dat het meest dichtbij de reguliere arbeidsmarkt ligt.

De gemeente wil mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt passend werk en begeleiding kunnen bieden, zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie. Als zij daarvoor kiezen, worden deze mensen gestimuleerd te leren en zich te ontwikkelen. Hen wordt daarvoor de nodige begeleiding en ondersteuning geboden.

Wat gaan we daar voor doen

1.1 a Werksoorten en arrangementen aanbieden passend bij de (ontwikkel)capaciteit en inzetbaarheid van de mensen.

De gemeente biedt onder meer loonkostensubsidie of passende arrangementen, die mensen kansen geven naar vermogen te werken en zich te ontwikkelen, bij voorkeur naar een baan op de arbeidsmarkt. De basis voor die arrangementen is gevarieerd: soms via een arbeidscontract, dan wel via het aanbieden van werkervaringsplaatsen of het faciliteren van ontwikkeling of dagbesteding (zonder arbeidsrelatie). In welke vorm dan ook betekent het dat mensen werken aan het verwezenlijken van hun potentie op hun eigen niveau en daarmee werken aan een positief zelfbeeld: trots op hun werk en bijdrage.

1.1 b Een optimale infrastructuur bieden qua ontwikkelfunctie en rendement

De gemeente heeft de maatschappelijke opgave en de wettelijke taak om werkzoekenden met een arbeidsbeperking aan het werk te helpen. Dit kan met begeleiding en loonkostensubsidie bij reguliere werkgevers, maar kan ook bij Rotterdam Inclusief (RI). Binnen RI komen alle onderdelen samen die op dit moment betrokken zijn bij het bieden van passend werk en begeleiding aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking. Zo biedt RI aan ruim 2.600 personen werk en ontwikkeling. De medewerkers worden hierbij intensief begeleid en gecoacht.

1.2 Inzetten op professionele, methodische arbeids en mensontwikkeling

De gemeente maakt gebruik van de combinatie van profielen (op basis van de arbeidsmarkt) met een methodische grondslag voor coaching. Doorvoeren van dit principe betekent in de praktijk een verandering van zowel de aanpak (methode, proces en instrumenten) als de professionele houding (coaching en ontwikkeling). Dit moet uiteindelijk leiden tot een grotere doelgerichtheid en stuurbaarheid en een onderling beter vergelijkbare aanpak.

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.A Gerealiseerde taakstelling garantiebanen Gemeentelijk (gemeente Rotterdam als werkgever)	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	
	Realisatie	95%	100%	100,4%			
1.B Gerealiseerde taakstelling garantiebanen Regionaal (arbeidsmarktregio Rijnmond)	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	
	Realisatie	86,1%	88%	79%*			
2. Gerealiseerde taakstelling Nieuw Beschut	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	
	Realisatie	31%	42%	41%			
3. Tevredenheid SW medewerkers (o.b.v. 2 jaarlijks MTO; procentuele stijging t.o. v. vorig MTO)	Streefwaarde		102%		104%		
	Realisatie	n.v.t.	101%				

De genoemde realisatie cijfers over 2020 zijn cijfers t/m tweede tertiaal 2020, tenzij anders aangegeven.

* De meest recente beschikbare informatie betreft de resultaten over Q1 van 2020, gepubliceerd eind juli 2020.

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.A Aantal gerealiseerde garantiebanen Gemeentelijk	Streefwaarde	304	340	384,7	409	442	475
	Realisatie	287,5	341,7	386,1			
1.B Aantal gerealiseerde garantiebanen Regionaal	Streefwaarde	10.243	10.691	11.666	n.n.b.		
	Realisatie	8.820	9.411	9.158*			
2. Aantal gerealiseerde werkplekken Nieuw Beschut	Streefwaarde	172	224	276	PM		
	Realisatie	54	93	113			

De genoemde realisatie cijfers over 2020 zijn cijfers t/m tweede tertaal 2020, tenzij anders aangegeven.

*De meest recente beschikbare informatie betreft de resultaten over Q1 van 2020, gepubliceerd eind juli 2020.

Toelichting indicatoren

Met het MTO SW (Sociale Werkvoorziening) wordt de medewerkerstevredenheid van SW medewerkers bij Rotterdam Inclusief gemonitord. Begin maart hebben ruim 1.000 SW collega's meegedaan aan het MTO. Een respons van 54%, nagenoeg gelijk aan de respons van 2017 (55%). Gezamenlijk geven de SW-medewerkers het werken bij Rotterdam Inclusief het rapportcijfer 7,5 in 2019. In 2017 was dit nog een 7,4 en in 2015 een 7,1. Er is dus voor de tweede keer op rij een stijging t.o.v. de score van twee jaar ervoor gerealiseerd. De medewerkers zijn over het algemeen tevreden over het werken bij Rotterdam Inclusief, over de (samenwerking met) collega's, de werkplek en de ontwikkelingsmogelijkheden. Het management van Rotterdam Inclusief gaat nog met de medewerkers in gesprek over de uitkomsten en de mogelijke verbeterpunten.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Begeleide participatie	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	10.678	5.199	11.305	11.508	11.508	11.508
Bijdragen rijk en medeoverheden	269	1.600	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	10.440	3.599	11.305	11.508	11.508	11.508
Overige baten	-31	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	77.538	82.783	89.827	92.750	93.477	93.625
Apparaatslasten	21.948	26.009	29.263	31.229	32.606	32.463
Inhuur	4.165	4.781	1.858	1.586	1.659	1.661
Overige apparaatslasten	669	620	660	660	708	708
Personeel	17.115	20.609	26.744	28.983	30.239	30.094
Intern resultaat	-7.170	-5.933	-6.207	-6.207	-6.207	-6.207
Intern resultaat	-7.170	-5.933	-6.207	-6.207	-6.207	-6.207
Programmalasten	62.760	62.706	66.771	67.728	67.078	67.368
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.501	5.869	679	-854	-2.879	-1.246
Kapitaallasten	55	41	40	16	0	0
Overige programmalasten	708	222	222	222	222	222
Salariskosten WSW en WIW	55.792	53.902	59.786	61.036	62.311	60.823
Sociale uitkeringen	730	798	811	811	811	811

Subsidies en inkomensoverdrachten	2.974	1.874	5.232	6.497	6.612	6.757
Saldo voor vpb en reserveringen	-66.860	-77.584	-78.522	-81.242	-81.969	-82.117
Saldo voor reserveringen	-66.860	-77.584	-78.522	-81.242	-81.969	-82.117
Reserves	116	57	57	0	0	0
Onttrekking reserves	116	57	57	0	0	0
Saldo	-66.743	-77.527	-78.465	-81.242	-81.969	-82.117

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Begeleide participatie		Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2020	2021	2022	2023	2024
Eerste Herziening 2020		-72.008	-69.244	-68.660	-67.588	-67.588
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		-5.519	-9.221	-12.582	-14.381	-14.528
Minder extra dienstverlening	Bezuinigingen/taakstellingen	0	266	266	0	0
Voortzetten intensivering handhaving	Intensiveringen	0	0	0	84	84
Kasschuif bijdrage Wigo4it	Kasschuiven	31	-31	0	0	0
Actualisatie BUIG 2020 en 2021	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-9.109	-11.996	-13.734	-15.448
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Actualisatie netto omzetverlies Rotterdam Inclusief en Magis (Corona)	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-6.587	-2.000	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	42	0	0	0	0
Onderbesteding ICT 2019	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-24	0	0	0
Ramingsbijstelling Nieuw Beschut en Gemeentelijke garantiebannen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	1.700	0	0	0	0
Stelpost compensatie omzetverlies Rotterdam inclusief en Magis 2021	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	2.000	0	0	0
Terugdraaien formatiebesparing ICT	Ramingsbijstellingen	0	138	195	183	183

		onvermijdelijk				
Decentralisatie uitkering actieplan Arbeidsmarktregio Rijnmond (PoW)	Taakmutaties	-24	0	0	0	0
Taakmutatie Participatiebudget	Taakmutaties	-1.723	-1.731	-2.220	-2.050	-481
Versterking Arbeidsmarktregio's	Taakmutaties	-2	-9	-9	-9	-9
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	1.043	1.280	1.182	1.145	1.143
Begroting na wijzigingen		-77.527	-78.465	-81.242	-81.969	-82.117

Toelichting financiële bijstellingen

Minder extra dienstverlening

In de Voorjaarsnota 2019 waren extra middelen toegekend voor verbeterde dienstverlening aan werkzoekenden. Nu is er vanwege de coronacrisis sprake van een compleet veranderde situatie. In een aparte begrotingswijziging (zie hieronder) wordt de formatie met behulp van de Berenschotnorm opgehoogd, omdat het bijstandsvolume inmiddels fors hoger ligt dan de verwachtingen van vorig jaar. Dekking voor deze extra medewerkers komt deels vanuit de eerder toegekende middelen voor verbeterde dienstverlening. Voor het taakveld Begeleide participatie betekent dit een reductie van bijna € 270 in 2021 en 2022.

Voortzetten intensivering handhaving na 2022

Vanaf 2015 zet Rotterdam extra handhavingsactiviteiten in om de rechtmatigheid van de bijstandsverstrekking te waarborgen. Jaarlijks worden 6.000 heronderzoeken uitgevoerd. De intensivering van de handhaving heeft een sluitende business case: tegenover de extra arbeidskosten staat een besparing op uitkeringslasten.

Kasschuif bijdrage Wigo4it

In het G4 samenwerkingsverband Wigo4it wordt reeds een aantal jaren gewerkt aan de verbetering van ICT dienstverlening voor het domein Werk en Inkomen. Door heroverweging van de marktstrategie en een ingrijpende versoering ontstaat een onderbesteding in 2020. Deze wordt via een kasschuif ingezet in 2021 en 2022 om de reeds eerder ingeboekte formatiebesparing in deze jaren deels terug te kunnen draaien.

Actualisatie raming BUIG 2020 en 2021

Vanuit de gebundelde uitkering (BUIG) verstrekt de gemeente loonkostensubsidie aan werkgevers van Rotterdammers met een afstand tot de arbeidsmarkt. Voor Rotterdammers die werkzaam zijn bij de gemeente zelf (gemeentelijke garantiebanen en nieuw beschut werk), wordt de loonkostensubsidie verantwoord op het taakveld Begeleide participatie. Het aantal te realiseren gemeentelijke garantiebanen, nieuw beschut werkplekken en de

daaraan gerelateerde loonkostensubsidie zijn geactualiseerd voor de jaren 2021 tot en met 2024. Daarnaast is voor diezelfde periode de uitbetaling van de loonkostensubsidie verplaatst van taakveld Inkomensregelingen – Inkomen naar taakveld Begeleide participatie.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van daadwerkelijke activeringen in 2019, bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente van de jaarschijf 2020. Wijzigingen hebben zich voorgedaan bij het krediet Programma Innovatie ICT. In de [paragraaf Investerings](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassing. Dit is een saldo neutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Actualisatie netto omzetverlies Rotterdam Inclusief en Magis BV (Corona)

In de eerste herziening is voor de periode maart-mei 2020 een bijstelling van € 3 mln gedaan. Ondanks dat het aantal mensen dat begin augustus aan het werk is opgeschaald naar 1.500, is er sprake van omzetverlies in 2020 en 2021. Niet alle medewerkers uit de risicogroep kunnen onder deze omstandigheden aan de slag en de maximale capaciteit van de panden is, het inachtneming van de RIVM-richtlijnen, eerder bereikt. Tegenover het omzetverlies staan een NOW-aanvraag voor Magis en enkele andere kleine meevallers. Per saldo is het omzetverlies € 6,6 mln in 2020 (waarvan € 2,1 mln voor Magis) en € 2,0 mln in 2021. In de septembercirculaire wordt een compensatie van het Rijk verwacht à € 2,4 mln voor omzetderving vanwege corona. Deze compensatie is niet verwerkt op taakveld Begeleide participatie.

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege de Coronacrisis worden er minder opleidingen gevolgd en dienstreizen gemaakt.

Onderbesteding ICT

Door de herijking van de marktstrategie op de ICT dienstverlening voor het domein Werk en Inkomen is de vervanging van de applicatie Socrates in 2019 niet uit de startblokken gekomen bij Wigo4it. Ditzelfde geldt voor een aantal innovatieve ontwikkelingen welke vorig jaar zijn gepauzeerd. De daaruit volgende onderbesteding is vrijgefallen in het algemeen beeld, maar is nu noodzakelijk in 2021 om weer voldoende snelheid te kunnen maken op de vernieuwing van de ICT van Werk en Inkomen. Dit betreft het ophogen van uitbesteed werk en loonkosten.

Ramingsbijstelling Nieuw Beschut en gemeentelijke garantiebannen

Het aantal gemeentelijke garantiebanen en Nieuw Beschut werkplekken blijft achter. De instroom van nieuwe medewerkers heeft vertraging opgelopen mede vanwege de coronacrisis. Dit heeft in 2020 een neerwaartse bijstelling tot gevolg voor zowel de salarislasten als de loonkostensubsidie.

Stelpost compensatie omzetverlies Rotterdam inclusief en Magis 2021

Vanuit het Rijk worden gemeenten op verschillende vlakken gecompenseerd voor minder inkomsten of hogere lasten als gevolg van de coronacrisis. Twee compensatiepakketten zijn bekend gemaakt en in deze begroting verwerkt, vooruitlopend op de septembercirculaire van het gemeentefonds. Op een aantal vlakken waar als gevolg van de coronacrisis hogere lasten zijn begroot, wordt nog aanvullende compensatie verwacht bovenop deze pakketten. Om op dit moment de begroting niet onnodig te belasten zijn hiervoor enkele stelposten opgenomen die te zijner tijd worden verrekend met de daadwerkelijk ontvangen compensatie. Eventuele verschillen worden bij het eerstvolgende P&C-product verwerkt.

Terugdraaien formatiebesparing ICT

Als gevolg van de herijking van de koers van de ICT-dienstverlening van Wigo4it, het afronden van het programma innovatie en het niet realiseren van de eerdere business case GALO (geautomatiseerde aanvraag levensonderhoud) zal de structureel ingeboekte formatiereductie bij Werk en Inkomen niet worden gerealiseerd. Het knelpunt wordt opgelost door enerzijds ruimte op het ICT budget in te zetten en anderzijds door inzet van eerder toegekende middelen voor verbeterde dienstverlening.

Decentralisatie uitkering actieplan Arbeidsmarkt Rijnmond (Perspectief op Werk)

Met de meicirculaire is de 2e tranche van de decentralisatie uitkering Perspectief op Werk aan de arbeidsmarktregio's beschikbaar gesteld. Dit bedrag circa € 1 mln zal onder andere worden ingezet voor initiatieven binnen de regio. Dit taakveld bevat een klein deel van dit bedrag.

Taakmutatie Participatiebudget

Op dit taakveld zijn drie taakmutaties verwerkt:

1. In de meicirculaire 2020 wordt een meerjarige bijstelling gedaan voor de loonprijsontwikkeling 2020 en voor enkele wijzigingen in de landelijke verdeling van de integratie-uitkering Participatie (+ € 1,7 mln in 2020 tot + € 1,7 mln in 2024).
2. Vanwege de afbouw van de Wsw neemt de rijksfinanciering via de integratie-uitkering Participatie jaarlijks af. Deze taakmutatie betreft de daling van 2024 ten opzichte van 2023 (- € 1,5 mln in 2024).

3. Tot slot is een correctie op de loon- en prijsbijstelling 2019 uit de septembercirculaire 2019 verwerkt (+ € 315 vanaf 2021).

Versterking Arbeidsmarktregio's

Met ingang van 2020 ontvangt Rotterdam de nieuwe decentralisatie-uitkering Versterking arbeidsmarktregio's van de rijksoverheid. Deze uitkering is bedoeld om de regiefunctie van de centrumgemeente voor de samenwerking en de gezamenlijke publieke werkgeversdienstverlening in de arbeidsmarktregio's duurzaam te ondersteunen en versterken. Rotterdam is centrumgemeente van de arbeidsmarktregio Rijnmond, treedt op als regievoerder en is de ontvanger van de decentralisatie-uitkering. De uitkering bedraagt € 77 voor 2020 en loopt op naar circa € 400 voor de jaren hierna. Dit taakveld bevat een klein deel van dit bedrag.

Technische wijzigingen

Op taakveld Begeleide Participatie zijn diverse technische wijzigingen doorgevoerd. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste wijzigingen zijn het opvoeren van de salarislasteren van de medewerkers van Magis B.V. per 1 juli 2020 ten laste van het reeds begrote exploitatietekort (- € 1 mln vanaf 2021), de omzetting van inhuurcontracten in ambtelijke aanstellingen naar aanleiding van de motie 'Zeker zijn van een baan' (- € 625 structureel) en diverse kleine bijstellingen (- € 418 in 2020 tot + € 533 in 2024).

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam – coalitieakkoord 2018/2022](#)
- [Mensenwerk - beleidskader Participatiewet 2019/2022](#)

Omschrijving taakveld

Rotterdam heeft de ambitie om zoveel mogelijk Rotterdammers naar vermogen onderdeel te laten zijn van de maatschappij. Een deel van hen profiteert niet van de aantrekkende economie en groeiende werkgelegenheid. Oorzaak is vaak een arbeidsbeperking en het niet of minder kunnen voldoen aan de werkgeveerseisen op de reguliere arbeidsmarkt. Deze inwoners hebben een kwetsbare arbeidsmarktpositie, hebben soms aangepast werk nodig, met begeleiding op of aanpassing van de werkplek. In veel gevallen ligt hun verdienvermogen (de loonwaarde) op de reguliere arbeidsmarkt onder het wettelijk minimumloon. De gemeente zorgt voor passend werk en werk dat actief bijdraagt aan groei en ontwikkeling voor mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt.

Tot dit taakveld behoren voorzieningen ter bevordering van maatschappelijke participatie van:

- mensen die onder de Participatiewet vallen en die niet zelfstandig het wettelijk minimumloon (WML) kunnen verdienen, waaronder de doelgroep die op een beschutte werkomgeving is aangewezen.

Tot dit taakveld behoren niet:

- participatievoorzieningen gericht op (her)integratie in het arbeidsproces, die vallen onder Arbeidsparticipatie - Werk en Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk
- de baten die betrekking hebben op het Wsw-budget (integratie-uitkering sociaal domein). Deze horen thuis onder taakveld Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds
- doelgroep dagbesteding. Dagbesteding zelf valt onder de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)
- maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo en Geëscaleerde zorg 18+)

Er zijn twee prioritaire doelgroepen:

- primair de mensen voor wie de gemeente Rotterdam als werkgever vanuit diverse wettelijke regelingen en /of verplichtingen altijd werk heeft gecreëerd (vooral wet sociale Werkvoorziening), Nieuw Beschut Werken, gemeentelijke garantiebannen, HPK 1 t/m 3), gericht op duurzame inzetbaarheid
- secundair voor Rotterdammers om vanuit een werkende positie hun mogelijkheden met betrekking tot werk optimaal te ontdekken, ontwikkelen en benutten

De basis voor de arrangementen is gevarieerd: soms via een arbeidscontract, dan wel via het aanbieden van werkervaringsplaatsen of het faciliteren van ontwikkeling of dagbesteding (zonder arbeidsrelatie). In welke vorm dan ook betekent het dat mensen werken aan het verwezenlijken van hun potentie op hun eigen niveau en daarmee werken aan een positief zelfbeeld: trots op hun werk en bijdrage.

Om de doelen te bereiken bouwt de gemeente onder meer aan een arbeids- en mensontwikkelbedrijf voor een brede doelgroep, dat via methodische coaching en begeleiding mensen ondersteunt en in staat stelt hun aspiraties, vaardigheden en competenties te ontwikkelen en te behouden.

Inkomensregelingen - Inkomen

Pagina 97

Inkomensregelingen - Inkomen

Elke Rotterdammer die daar recht op heeft ontvangt tijdig een (juiste) bijstandsuitkering.

Elke werkzoekende kan rekenen op passende en betrouwbare dienstverlening.

Voortgang 2020

Inkomenszekerheid

Het tijdig besluiten over het recht op een uitkering draagt eraan bij dat Rotterdammers die dat nodig hebben een stabiele inkomensbasis hebben als basis voor participatie of werk. Ook nu de coronacrisis voortduurt, staat het

bieden van inkomenszekerheid, naast volksgezondheid, voorop.

Door de coronacrisis zien we een stijging in de bestandsontwikkeling. Waar we net voor de crisis op 33.512 bijstandsgerechtigden zaten, is dit aantal al opgelopen tot ruim 36.000. Met name het aantal jongeren tot 27 jaar dat nu een beroep doet op de Participatiewet is significant hoger dan voor de crisis. Door de coronacrisis is in mei 2020 gestart met de pilot versnelde afhandeling bij de afdeling Intake. De pilot heeft als doelstelling de productie gelijkwaardig te maken aan de instroom en een reductie van de voorraad door middel van een hogere output.

Daarnaast voert Rotterdam de (door de crisis ingegeven) Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) regeling uit voor Rotterdamse ondernemers en ondernemers uit regiogemeenten. De uitvoering van deze regeling is - door de druk waaronder het is ontstaan en het grote aantal aanvragen - intensief.

Dienstverlening

In onze dienstverlening staat de Rotterdammer centraal. Als gevolg van de coronacrisis is bij W&I het belang van verdergaande digitalisering van de dienstverlening in korte tijd sterk zichtbaar geworden. Er bestaat binnen de gemeentelijke organisatie een sterke behoefte om de ontwikkeling van deze digitale dienstverlening te versnellen. Dit blijkt ook uit het programma Voortvarend Digitaal. W&I zal, daar waar mogelijk, de uitgangspunten van dit programma aan laten sluiten bij de bestaande dienstverleningskaders en plannen.

In het tweede tertaal van dit jaar is het aantal klachten toegenomen ten opzichte van het eerste tertaal. De klachten hadden voornamelijk betrekking op de uitbetaling van- en de informatie over de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). De dalende lijn met betrekking tot het aantal klachten over (een gebrek aan) fatsoenlijke bejegening heeft zich verder voortgezet in het tweede tertaal van 2020.

De telefonische bereikbaarheid is in het eerste tertaal onder druk komen te staan door de enorme hoeveelheid hulpvragen van zelfstandigen door de coronacrisis. In het tweede tertaal is de bereikbaarheid gestabiliseerd en teruggebracht naar het reguliere niveau.

Heronderzoeken

Het team heronderzoeken is, door de gevolgen van de coronacrisis, met ingang van april beperkt in haar werkzaamheden. Nu de overheidsmaatregelen iets zijn versoepeld, worden de heronderzoeken weer hervat voor zover dit mogelijk is. De doelstelling voor het aantal heronderzoeken per jaar (6000) wordt in 2020 door de coronacrisis niet gehaald.

Ontwikkelingen 2021-2024

We gaan de in 2020 gemiste heronderzoeken in 2021 en 2022 inhalen (wat op basis van de huidige planning neerkomt op totaal 7.500 heronderzoeken per jaar). Daarnaast blijven inkomenszekerheid en dienstverlening belangrijke pijlers waar ook na 2020 verder op ingezet wordt.

Wat willen we bereiken

1.1 Tijdig besluiten op een aanvraag uitkering levensonderhoud (algemene bijstand) en bijzondere bijstand.

Het tijdig besluiten over het recht op een uitkering draagt eraan bij dat Rotterdammers die dat nodig hebben een stabiele inkomensbasis hebben als basis voor participatie of werk. De gemeente is daarbij aan wettelijke normen gehouden. De gemeente verstrekt een wettelijk voorschot, zodra dit nodig is.

1.2 Terechte bijstandsuitkeringen verstrekken

De gemeente heeft de wettelijke taak om ervoor zorg te dragen dat de uitkeringen, die verstrekt worden, rechtmatig zijn. De gemeente wil voorkomen dat bijstandsgerechtigden bewust of onbewust onrechtmatig uitkeringen ontvangen. Daarmee wordt voorkomen dat werkzoekenden in financiële problemen komen, doordat zij te maken krijgen met terugvorderingen.

2.1 De Rotterdamse burger ervaart een goede dienstverlening

De komende jaren willen we de dienstverlening aan de Rotterdammer verder verbeteren. Meer dan ooit staat de Rotterdammer centraal. Dit heeft gevolgen voor de structuur van de dienstverlening, maar ook voor de bejegening richting werkzoekenden. We zien dat in de afgelopen jaren onze dienstverlening steeds specifieker en doelgerichter is geworden met specialisten voor verschillende typen dienstverlening en verschillende doelgroepen. Hierdoor is de dienstverlening en vooral de manier waarop de Rotterdammer deze ervaart versnipperd geraakt.

Om dit te verbeteren gaan we de begeleiding van werkzoekenden richting werk van begin tot einde doorlopend organiseren, door te werken met een beperkt aantal contactpersonen en zo min mogelijk overdrachtsmomenten. De vaste contactpersoon is snel en eenvoudig bereikbaar. Deze persoon hoeft niet zelf alle activiteiten uit te voeren, maar weet wel wat er waarom gebeurt op welk moment.

De gemeente richt zich op een verdere daling van de klachten en bezwaren van de bijstandsgerechtigden over genomen besluiten, de organisatie en de bejegening door ambtenaren. Klachten en bezwaren zijn een uiting van ongenoegen van de burger. De gemeente wil het aantal klachten en bezwaren terugbrengen waar dat mogelijk is. Het spreekt voor zich dat de gemeente klachten en bezwaren adequaat en snel will afhandelen (90% binnen 4 weken). De gemeente wil het aantal bejegeningssklachten ieder jaar terugdringen met 10% zodat deze klachten in 2022 minimaal gehalveerd zijn. Het aantal bezwaren loopt parallel met het aantal (appellabele) besluiten van de gemeente.

Wat gaan we daar voor doen

1.1 a Aanvragen (algemene en bijzondere bijstand) behandelen en dienstverlening verbeteren.

De Participatiewet biedt iedereen de mogelijkheid om een aanvraag levensonderhoud te doen. De aanvragen (algemene en bijzondere bijstand) en dienstverlening gaat de gemeente verbeteren door de doorlooptijd van aanvragen te verkorten. Er wordt voortdurend aan gewerkt om de dienstverlening rondom dit proces te verbeteren.

1.1 b Het aanvraag- en beheerproces digitaliseren

De gemeente is intensief bezig haar dienstverlening aan de burger te vernieuwen. Dit vertaalt zich naar inrichtingsvraagstukken en -principes zoals: zelfservice voor burgers en bedrijven, het verkrijgen van een integraal klantbeeld, automatisering van aanvragen en zaakgewijs werken met digitale dossiers. Het is een noodzakelijke ontwikkeling om de dienstverlening voor de burgers en bedrijven op een niveau te krijgen zoals we in de maatschappij gewend zijn, waarbij door digitalisering ondersteunde klantprocessen gebruikelijk zijn. Voor de burgers, die over onvoldoende ICT vaardigheden beschikken, blijft een 'papieren' aanvraagprocedure bestaan.

1.2 a De methode inkomstenverrekening verbeteren

Als een bijstandsgerechtigde aanvullend op deeltijdinkomsten een uitkering nodig heeft, is er sprake van verrekening van de inkomsten met de uitkering. De gemeente voert experimenten uit om dit proces te verbeteren, met als doel te stimuleren dat bijstandsgerechtigden voor wie voltijd werk nog niet mogelijk is, in deeltijd gaan werken.

Rotterdammers doen via deeltijdwerk namelijk weer mee aan de samenleving en leveren een waardevolle bijdrage. Daarnaast biedt deeltijdwerk werkzoekenden de kans om relevante werkervaring op te doen. Niet alleen met een bepaald soort werk, maar ook met algemene werknemersvaardigheden, zoals het functioneren in een werknemer-werkgeversverhouding en het samenwerken met collega's. Hierdoor is het vanuit een deeltijdbaan niet alleen makkelijker, maar ook sneller om door te stromen naar een volledige baan. Aanvaarding van deeltijdwerk wordt gestimuleerd door consequente toepassing van de tijdelijke, gedeeltelijke vrijlating (25% met een wettelijk maximumbedrag voor maximaal zes maanden per uitkeringsperiode) van inkomsten uit werk die lager zijn dan de bijstandsnorm.

1.2 b Handhaven en uitvoeren van (her)onderzoeken

De werkwijze van de heronderzoeken heeft in termen van handhavingsopbrengst veel opgeleverd. Daarom zetten we deze werkwijze voort, met 6.000 heronderzoeken per jaar in deze collegeperiode. Daarnaast zijn heronderzoeken er niet meer alleen voor handhaving, maar ook voor aandacht voor zorg en ondersteuning. We zorgen hiermee voor een breed en integraal beeld over wat speelt in het leven van een persoon, zodat we daarop meteen de juiste dienstverlening kunnen inschakelen. De samenwerking met partners zoals vraagwijzers, wijkteams en kredietbank vanuit de heronderzoeken wordt versterkt. Om fraude te bestrijden zullen we blijven inzetten op fraudeonderzoeken.

Informatiegestuurde handhaving is inmiddels staand beleid. En de risicoprofielen worden gebruikt om beter te selecteren op mogelijke onrechtmatigheid.

2.1 a Een betrouwbare en voorspelbare dienstverlening

Om de doorlooptijd van besluitvorming op bijstandsaanvragen te optimaliseren gaat de gemeente de belangrijkste bottlenecks in de primaire aanvraag- en mutatieprocessen detecteren en deze reduceren. De gemeente doet dat onder meer met pilots en experimenten. In dat kader zal ook de inspanningsperiode in het aanvraagproces worden heroverwogen.

2.1 b Correcte bejegening

De gemeente streeft een vermindering van het aantal bejegeningssklachten na. Daarvoor worden alle bejegeningssklachten geëvalueerd en via verbetercirkels aangepakt. Ze monitort de processen met veel klantcontacten. Verder is er aandacht voor de hospitality van ambtenaren door trainingen en learning on the job.

2.1 c Advies geven en begeleiding bieden aan ondernemers

Het Regionaal Bureau Zelfstandigen biedt aan Rotterdamse (aspirant) ondernemers en zzp'ers financiële ondersteuning en advies. De wettelijke kaders hiervoor zijn Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) en Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.1 Saldo tekort BUIG	Streefwaarde	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
	Realisatie	+ € 0,9 mln	+ € 16,2 mln	n.n.b.			
1.2 Rechtmatige verstrekking van bijstand (%)	Streefwaarde	97%	97%	97%	97%		
	Realisatie	97,86%	99,13%	n.n.b.			
2.2 Klachten over bejegening	Streefwaarde		Min 10%	Min 10%	Min 10%		
	Realisatie	n.v.t.	Min 15%	Min 48%			

De genoemde realisatie cijfers over 2020 zijn cijfers t/m tweede tertaal 2020, tenzij anders aangegeven.

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.1 Percentage besluiten bijstandsaanvraag (Levensonderhoud en Bijzondere Bijstand) binnen de wettelijke termijn	Streefwaarde	90%	90%	90%	90%		
	Realisatie	91,7%	91,8%	93,8%			
1.2 Tijdig (binnen 4 weken) verwerken van inkomstenverrekeningen	Streefwaarde	90%	90%	90%	90%		
	Realisatie	90,9%	96,0%	99,0%			
1.3 Heronderzoeken (aantal)	Streefwaarde	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	
	Realisatie	6.074	6.325	2.013			

De genoemde realisatie cijfers over 2020 zijn cijfers t/m tweede tertaal 2020, tenzij anders aangegeven.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Inkomensregelingen - Inkomen	Realisatie 2019	Begroting 2020 (2e Herz.)	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten exclusief reserves	536.138	650.485	611.679	585.078	559.716	528.730
Bijdragen rijk en medeoverheden	533.872	650.485	611.679	585.078	559.716	528.730
Overige opbrengsten derden	95	0	0	0	0	0
Overige baten	2.172	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	584.136	697.409	666.792	640.762	612.347	578.600
Apparaatslasten	48.047	55.174	53.628	51.420	49.243	47.505
Inhuur	10.362	14.927	10.321	9.313	6.634	5.765
Overige apparaatslasten	1.125	1.593	1.736	1.722	1.891	1.891
Personeel	36.560	38.653	41.571	40.385	40.719	39.850
Intern resultaat	3.239	735	717	717	717	717
Intern resultaat	3.239	735	717	717	717	717
Programmalasten	532.850	641.500	612.447	588.624	562.387	530.377
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	15.480	17.899	19.895	20.255	19.917	20.608
Kapitaallasten	2.264	10.027	1.707	0	0	0
Overige programmalasten	16	101	102	102	102	102
Sociale uitkeringen	511.596	606.684	590.684	568.196	542.296	509.596
Subsidies en inkomensoverdrachten	3.494	6.788	58	72	72	72
Saldo voor vpb en reserveringen	-47.998	-46.923	-55.113	-55.684	-52.631	-49.869
Saldo voor reserveringen	-47.998	-46.923	-55.113	-55.684	-52.631	-49.869
Reserves	10.585	-1.972	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.109	15.600	0	0	0	0
Toevoeging reserves	0	17.572	0	0	0	0
Vrijval reserves	8.476	0	0	0	0	0

Saldo	-37.413	-48.896	-55.113	-55.684	-52.631	-49.869
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

x

Financiële bijstellingen

		2e Herziening		Begroting 2021		
Bijstellingen Inkomensregelingen - Inkomen		Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Eerste Herziening 2020		-49.162	-62.594	-62.058	-62.258	-62.258
Bijstellingen Tweede Herziening 2020 / Begroting 2021		266	7.481	6.374	9.626	12.388
Minder extra dienstverlening	Bezuinigingen/taakstellingen	0	1.081	1.081	0	0
Voortzetten intensivering handhaving	Intensiveringen	0	0	0	-2.659	-2.659
Inhaalafschrijving Edison	Kasschuiven	-6.797	1.390	2.726	1.681	999
Kasschuif bijdrage Wigo4it	Kasschuiven	2.347	-1.069	-1.278	0	0
Actualisatie BUIG 2020 en 2021	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-14.290	17.392	13.326	16.892	18.606
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Actualisatie raming extra uitgaven TOZO	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-3.500	-780	0	0	0
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	172	0	0	0	0
Inhaalslag intensivering handhaving	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-936	-936	0	0
Onderbesteding ICT 2019	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-799	0	0	0
Onttrekking aan de bestemmingsreserve BUIG	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	15.250	0	0	0	0
Rijksbijdrage TOZO	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	7.500	0	0	0	0
Terugdraaien formatiebesparing ICT	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-130	-572	-724	-724
Uitbreiding formatie vanwege hoger bijstandsvolume	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-6.615	-6.376	-4.830	-3.092
Levensvatbaarheidsonderzoeken	Taakmutaties	0	-690	-680	-689	-689
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-416	-1.362	-916	-46	-54
Begroting na wijzigingen		-48.896	-55.113	-55.684	-52.631	-49.869

Toelichting financiële bijstellingen

Minder extra dienstverlening

In de Voorjaarsnota 2019 waren extra middelen toegekend voor verbeterde dienstverlening aan werkzoekenden. Nu is er vanwege de coronacrisis sprake van een compleet veranderde situatie. In een aparte begrotingswijziging (zie hieronder) wordt de formatie met behulp van de Berenschotnorm opgehoogd, omdat het bijstandsvolume inmiddels fors hoger ligt dan de verwachtingen van vorig jaar. Dekking voor deze extra medewerkers komt deels uit vanuit de eerder toegekende middelen voor verbeterde dienstverlening. Voor het taakveld Inkomensregelingen – Inkomen betekent dit een reductie van circa € 1,1 mln in 2021 en 2022.

Voortzetten intensivering handhaving na 2022

Vanaf 2015 zet Rotterdam extra handhavingsactiviteiten in om de rechtmatigheid van de bijstandsverstrekking te waarborgen. Jaarlijks worden 6.000 heronderzoeken uitgevoerd. De intensivering van de handhaving heeft een sluitende business case: tegenover de extra arbeidskosten staat een besparing op uitkeringslasten.

Inhaalafschrijving Edison

Met de herijking van de marktstrategie voor de IT dienstverlening van Wigo4it is eind 2019 het besluit genomen om innovatie stop te zetten bij Wigo4it en niet meer samen te werken op het domein klantinteractie. In G4 verband is het besluit genomen om Edison met ingang van 1 maart 2021 buiten gebruik te stellen. Dit betekent dat de gebruiksduur van het activum 'Edison' wordt verkort en de afschrijving versneld dient plaats te vinden tot en met maart 2021. Om dit mogelijk te maken worden de kapitaallasten die waren begroot voor de komende jaren, middels een kasschuif (meerjarig saldo neutraal) naar voren geschoven.

Kasschuif bijdrage Wigo4it

In het G4 samenwerkingsverband Wigo4it wordt reeds een aantal jaren gewerkt aan de verbetering van ICT dienstverlening voor het domein Werk en Inkomen. Door heroverweging van de marktstrategie en een ingrijpende versobering ontstaat een onderbesteding in 2020. Deze wordt via een kasschuif ingezet in 2021 en 2022 om de reeds eerder ingeboekte formatiebesparing in deze jaren deels terug te kunnen draaien.

Actualisatie BUIG 2020 en 2021

In de Eerste Herziening 2020 werd duidelijk dat de coronapandemie grote gevolgen zou hebben voor het aantal bijstandsuitkeringen en de financiering daarvan. Door het aantal uitkeringen in de afgelopen maanden te extrapoleren, rekening houdend met CPB-ramingen en aannames over eigen maatregelen, is een nieuwe raming gemaakt van de uitgaven aan uitkeringen en loonkostensubsidies in 2020 en 2021. Ook de inkomsten vanuit de gebundelde uitkering (BUIG) zijn opnieuw geraamd. Gemeenten zijn nog in afwachting van publicatie van het definitieve BUIG-budget 2020 en het voorlopige BUIG-budget 2021 (eind september). Maar met behulp van rekenregels van het CPB en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is een zo goed mogelijke inschatting gemaakt. Per saldo is in 2020 € 14,3 mln aan extra middelen nodig voor de verstrekking van bijstandsuitkeringen. Voor 2021 is het verwachte resultaat op de BUIG € 8,3 mln positief. Dat positieve saldo

bestaat uit een plus van € 17,4 mln op dit taakveld en een min van € 9,1 mln voor loonkostensubsidies op het taakveld Begeleide participatie. (Deze budgetneutrale verschuiving wordt hierna toegelicht.) Voor 2022 en verder zijn zowel de lasten als baten opgehoogd vanwege hogere aantallen bijstandsuitkeringen. Voor die jaren stellen we de baten - conform de begrotingssystematiek van de afgelopen jaren - gelijk aan de verwachte lasten. Overigens loopt hier een correctie voor loonkostensubsidies doorheen: met ingang van 2021 worden de uitgaven aan loonkostensubsidies voor gemeentelijke garantiebanen en nieuw beschut werk begroot op taakveld Begeleide participatie (budgetneutrale verschuiving).

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van daadwerkelijke activeringen in 2019, bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen en de bouwrente van de jaarschijf 2020. Wijzigingen hebben zich voorgedaan bij het krediet Programma Innovatie ICT. In de [paragraaf Investeringskredieten](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassing. Dit is een saldoneutrale bijstelling omdat het effect binnen het taakveld wordt opgevangen.

Actualisatie raming extra uitgaven Tozo

Dit betreft de extra kosten die worden gemaakt voor de uitvoering van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo).

Concernbrede lagere overige arbeidskosten

Vanwege corona wordt er in 2020 minder gebruik gemaakt van het budget voor opleidingen, reizen en catering.

Inhaalslag intensivering handhaving

Vanwege de coronacrisis is er een achterstand van circa 3.000 heronderzoeken ontstaan in de uitvoering van de heronderzoeken (handhaving bijstand). Dit personeel is grotendeels ingezet voor uitvoering van de Tozo-regelingen. In 2021 en 2022 wordt deze achterstand ingehaald door per jaar 1.500 heronderzoeken extra uit te voeren (bovenop de jaarlijkse 6.000 heronderzoeken)

Onderbesteding ICT 2019

Door de herijking van de marktstrategie op de ICT dienstverlening voor het domein Werk en Inkomen is de vervanging van de applicatie Socrates in 2019 niet uit de startblokken gekomen bij Wigo4it. Dit zelfde geldt voor een aantal innovatieve ontwikkelingen welke vorig jaar zijn gepauzeerd. De resulterende onderbesteding is

vrijgevallen in het algemeen beeld, maar is nu noodzakelijk in 2021 om weer voldoende snelheid te kunnen maken op de vernieuwing van de ICT van Werk en Inkomen.

Onttrekking aan de bestemmingsreserve BUIG

In de begrotingswijziging Actualisatie raming BUIG (zie hierboven) is toegelicht dat er in 2020 extra budget nodig is voor de verstrekking van bijstandsuitkeringen. In de Eerste Herziening werd hierop al geanticipeerd door de reserve BUIG te verhogen met € 17,6 mln. Nu is de omvang van de benodigde reserve BUIG geactualiseerd en is er meer duidelijkheid over de BUIG-lasten en -baten in 2020. Daarom wordt een onttrekking van € 15,25 mln aan de reserve BUIG voorgesteld. Met deze onttrekking worden de extra kosten in 2020 gedekt, en resteert er een reserve van € 20 mln om de risico's voor 2021 af te dekken.

Rijksbijdrage TOZO

Dit betreft een inschatting van de toegezegde rijksbijdrage ter dekking van de uitvoeringskosten voor de TOZO regelingen.

Terugdraaien formatiebesparing ICT

Als gevolg van de herijking van de koers van de ICT-dienstverlening van Wigo4it, het afronden van het programma innovatie en het niet realiseren van de eerdere business case GALO (geautomatiseerde aanvraag levensonderhoud) zal de structureel ingeboekte formatiereductie bij Werk en Inkomen niet worden gerealiseerd. Het knelpunt wordt binnen Werk & Inkomen opgelost door enerzijds ruimte op het ICT budget in te zetten en anderzijds door inzet van de beschikbare middelen voor de verbetering van de dienstverlening.

Uitbreiding formatie vanwege hoger bijstandsvolume

De geactualiseerde meerjarenraming van het aantal bijstandsuitkeringen heeft gevolgen voor de omvang van de formatie. Op basis van de volumeontwikkeling en de zogeheten Berenschotnorm is de formatie voor dienstverlening aan werkzoekenden meerjarig aangepast. Binnen dit taakveld wordt in de jaren 2021 en 2022 circa € 8 mln extra beschikbaar gesteld, aflopend naar € 4,9 mln in 2023 en € 2 mln in 2024.

Levensvatbaarheidsonderzoeken

Met ingang van 1 januari 2020 is de financieringssystematiek van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz 2004) vernieuwd. Onderdeel van deze vernieuwing is dat de levensvatbaarheidsonderzoeken die worden uitgevoerd in het kader van het Bbz 2004 niet meer worden bekostigd via de zogeheten specifieke uitkering BUIG, maar via het Gemeentefonds.

Technische wijzigingen

In taakveld Inkomensregelingen - Inkomen zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste wijzigingen zijn de aanpassing kostenverdeling (- € 1,5 mln in 2021 tot € 1,1 mln in 2024), herverdeling budgetten Digitaliseringsagenda vanuit het programma Overhead (- € 3,2 mln in 2021 tot - € 3,3 mln in 2024), indexering van de budgetten (- € 1,1 mln structureel vanaf 2021), herverdeling van de budgetten arbeidskosten op basis van capaciteitsinzet (€ 2,6 mln in 2021 tot € 3,3 mln in 2024), overheveling van budget vanuit Arbeidsparticipatie - Werk ten behoeve van Samen op Zuid (- € 520 in 2020), overheveling budgetten arbeidskosten naar het programma Overhead ten behoeve van het uitbreiden van het clusterteam Informatiemanagement (€ 198 in 2021 tot 310 in 2024), het terugdraaien van het coalitieakkoord met betrekking tot uitvoeringskosten Individuele Inkomens Toeslag (€ 630 structureel vanaf 2023) en diverse kleine technische wijzigingen (€ 104 in 2020 tot € 154 in 2024).

Daarnaast is voor 2020 een voorlopige beschikking van het Ministerie SZW ontvangen voor Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandigen Ondernemers (TOZO). De begroting is hierop aangepast voor zowel de lasten als de baten met een bedrag van € 78,6 mln.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam – coalitieakkoord 2018-2022](#)
- [Mensenwerk - beleidskader Participatiewet 2019/2022](#)

Omschrijving taakveld

Binnen het taakveld Inkomensregelingen biedt de gemeente inkomensondersteuning aan Rotterdammers die dit nodig hebben door het verstrekken van uitkeringen. Daarnaast vindt er binnen dit taakveld handhaving plaats, wat bijdraagt aan de rechtmatigheid van de verstrekte uitkeringen.

Dienstverlening is niet alleen een product of dienst die de gemeente biedt, maar ook de manier waarop ze deze product of dienst levert: de persoonlijke bejegening door de ambtenaar. De ambtenaren zijn attent en werken Rotterdammergericht: Ze handelen proactief, situationeel, passen het gedrag aan de klant en de omstandigheden aan. De dienstverlening is mensgericht. Het contact is vriendelijk, open, respectvol en beleefd. Ze luistert, leeft zich in in de situatie van de ander en zijn betrokken. Ze neemt persoonlijk contact op als de situatie erom vraagt. Ze is bereikbaar en service wordt geboden door een medewerker met kennis van zaken.

De dienstverlening is duidelijk. Er is inzicht in de servicenormen en hoe de gemeente daarop presteert. Informatie over de tevredenheid van de dienstverlening wordt gebruikt voor verbetering van de dienstverlening. De informatie is eenduidig, duidelijk, volledig, juist en actueel. Informatie over producten en diensten is digitaal beschikbaar of afneembaar.

Klachten en bezwaren worden gezien als een aanleiding om te leren hoe de dienstverlening aan de uitkeringsgerechtigden kan worden verbeterd. Fouten maken mag en zijn aanleiding om te verbeteren. Klachten gaan vaak over tijdigheid en kwaliteit van de organisatie en over de bejegening van ambtenaren. De klachten, met name bejegeningklachten, worden tot een minimumniveau teruggedrongen.

Tot het taakveld Inkomensregelingen behoren:

- inkomensvoorzieningen en loonkostensubsidies op grond van de Participatiewet
- IOAW (Wet inkomensvoorzieningen oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers)
- IOAZ (Wet inkomensvoorzieningen oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen)
- kosten van levensonderhoud uit het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz 2004)
- kosten levensonderhoud voor startende ondernemers uit Bbz 2004

Paragrafen

Pagina 98

Paragrafen

Bedrijfsvoering	Energietransitie	Financiële kengetallen
Financiering	Grondbeleid	Investerings
Lokale heffingen	Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Onderhoud kapitaalgoederen
Subsidies	Sustainable development goals	Verbonden partijen
Weerstandsvormogen en risicobeheersing		

Bedrijfsvoering

Pagina 99

Bedrijfsvoering

In de paragraaf Bedrijfsvoering treft u onder andere informatie aan met betrekking tot het HR-beleid en ICT-beleid van de gemeente. Daarnaast wordt op andere onderdelen van de bedrijfsvoering (zoals Juridisch, Communicatie, Financiën en Inkoop) melding gemaakt indien sprake is van beleidswijzigingen.

- [Organisatieontwikkeling](#)
- [Huisvesting en facilitair](#)
- [HR](#)
- [Informatievoorziening en automatisering](#)
- [Privacy en AVG](#)

- [Overige bedrijfsvoering](#)

Organisatieontwikkeling

Pagina 100

Organisatieontwikkeling

We werken voor Rotterdam en de Rotterdammers. En dat willen we goed doen.

De coronacrisis heeft grote gevolgen voor de stad, bewoners, ondernemers en ook de gemeentelijke organisatie. De crisis biedt echter voor de organisatie ook kansen tot het versnellen op het gebied van huisvesting, thuiswerken en digitaal werken. Zo werken we al ruim 6 maanden thuis, ondersteund door ICT (een veilige digitale werkomgeving die mobiel werken en vergaderen faciliteert), Facilitair (verstrekking thuiswerkmiddelen), en HR (nieuwe vormen van opleidingen, vitaliteitsondersteuning).

We willen meer ontmoeten, flexibeler werken en in de wijk aanwezig zijn. Op die manier versterken we ook het opgave gestuurd werken vanuit en met de stad en de wijken. Dit wordt uitgewerkt in het spoor #AndersWerken. In komende rapportages wordt u van deze ontwikkelingen op de hoogte gehouden.

Bijlage

[Stand van zaken Organisatievisie Stadsontwikkeling](#)

Huisvesting en facilitair

Pagina 101

Huisvesting en facilitair

Corona heeft naast bedreigingen ook kansen laten zien, bijvoorbeeld ten aanzien van thuiswerken. De positieve ervaringen van medewerkers en management worden betrokken bij het spoor #AndersWerken. Dit gaat breder dan huisvesting, want er zijn ook effecten op andere vakgebieden, zoals HR, ICT en leiderschap en samenwerken. De roep om meer ontmoetingsfaciliteiten wordt onder andere uitgewerkt. De huidige stand van zaken met Covid-19 zorgt ervoor dat we die faciliteiten voorlopig nog niet breed aanbieden. Thuiswerken en digitaal ontmoeten blijft waar mogelijk het uitgangspunt tot 1 januari 2021. Zo'n 2700 medewerkers werkend in een cruciale functie of waarvoor het noodzakelijk is, werken op kantoorlocaties. Daarvoor zijn de kantoren waar mogelijk met 1,5 meter maatregelen ingericht. Waar nodig worden thuiswerkmiddelen ter beschikking gesteld, zoals kantoormeubilair, laptops en beeldschermen.

Corona leidt op diverse plaatsen in de bedrijfsvoering tot extra kosten, maar bij concernhuisvesting zijn er per saldo minder kosten. In deze rapportage vallen daarom € 0,6 mln aan bedrijfsvoeringsmiddelen vrij ten gunste van

het financiële beeld. Tevens is er sprake van een kasschuif omdat een deel van de geplande onderhoudswerkzaamheden doorschuift.

#AndersWerken zal in de komende jaren een verschuiving laten zien van werkplek naar meer ontmoetplek. De financiële consequenties worden middels een kasschuif verwerkt (bij programma Overhead). Deze ontwikkeling betreft niet alleen een verandering op Concernhuisvesting, maar is een integrale verandering waar ook de gebieden HR, ICT en Facilitair aan meewerken.

HR

Pagina 102

HR

[OntwikkelingenArbeidskostenFormatie en bezetting \(in fte\)VerzuimBijlage arbeidskostenVerplichte BBV](#)
[Indicatoren Begroting 2020](#)

Ontwikkelingen

We werken aan een veerkrachtige organisatie. Een organisatie die op elk moment in kan spelen op (veranderende) context, opgaven en vragen van stad en burgers, wendbaar is en ruimte biedt om mee te bewegen. HR draagt vanuit het eigen vakmanschap bij aan het realiseren van dit perspectief en stelt de organisatie in staat in te spelen op wat de omgeving vraagt en mee te bewegen met de noodzakelijke veranderingen. HR laat mensen opgavegericht, flexibel en hybride, mobiel en met plezier werken op de best passende locatie.

De HRO-agenda geeft hierbij focus aan het personeelsbeleid van de gemeente Rotterdam en welke dienstverlening en ondersteuning de organisatie hierin kan verwachten van HR. Er wordt gewerkt met vier pijlers:

- Rotterdams leiderschap verder brengen: inzet op permanente ontwikkeling van leidinggevend (gesprek / dialoog, reflectie en voorbeeldgedrag)
- optimale inzet: investeren in de ontwikkeling van medewerkers om nu en in de toekomst de juiste medewerkers in dienst te hebben
- inclusieve organisatie: gemeente Rotterdam wil een inclusieve organisatie zijn, een afspiegeling van de stad. Hierbij kunnen alle medewerkers vanuit de eigen talenten en kwaliteiten een bijdrage leveren
- werkplezier: meer mensen met plezier en gezond aan het werk

De opgaven van stad en clusters zijn leidend. HR adviseert en ondersteunt de organisatie. We geven daarbij ook ruimte voor de stem van de medewerker, rechtstreeks, via het management, de medezeggenschap en de HR professional. HR verzilvert en verbreedt nieuwe aanpakken en werkwijzen die hun waarde hebben bewezen. Denk daarbij aan het Klussenplein, verder ontwikkelen MijnHR, het instrumentarium rondom capaciteitsvraagstukken en loopbaanontwikkeling. Daarbij leren we van lessen uit het verleden en wordt waar nodig beleid, instrumenten en werkwijzen aangepast of vernieuwd.

Arbeidskosten

Tweede Herziening 2020

De 2e Herziening 2020 laat ten opzichte van de 1e Herziening 2020 een stijging van de begrote arbeidskosten zien van € 20,4 mln. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn extra inzet tbv Corona (Volksgezondheid en zorg), extra vraag vanuit de markt en organisatie (Stedelijke inrichting en Overhead), inrichting nieuwe organisatieonderdelen (centrale punt voor Huiselijk geweld en Kindermishandeling) en actualisaties naar aanleiding van de laatste prognose inzichten. Tevens is de begroting van het Veiligheidshuis verwerkt.

De grootste mutaties worden hieronder toegelicht, evenals in de bijlage 'toelichting arbeidskosten 2e herziening 2020'.

Loonkosten

De loonkosten stijgen met € 8,2 mln. De stijging van de begrote loonkosten is met name zichtbaar bij de programma's Werk en inkomen, Beheer van de stad, Openbare orde en veiligheid, Verkeer en vervoer, Volksgezondheid en zorg.

- Werk en inkomen (+ €1,9 mln): er heeft een bijstelling plaatsgevonden waarbij inhuurbudgetten naar loonkostenbudgetten zijn overgeheveld. In 2020 zijn veel inhuurcontracten omgezet in een arbeidsovereenkomst naar aanleiding van de motie 'zeker van een baan' en in verband met de behoefte om een andere verhouding personeel / inhuur tot stand te brengen
- Beheer van de stad (+ €1,2 mln): het budget is opgehoogd in verband met (extra) inzet van medewerkers reiniging en de detachering van medewerkers bij het projectenbureau voor het project Circulair
- Openbare orde en veiligheid (+ €1,2 mln): de bijstelling komt grotendeels doordat het jaarplan van het Veiligheidshuis is ingevoerd. In het jaarplan staan extra personeelslasten. De gemeente heeft hier slechts een kassiersfunctie
- Verkeer en vervoer (+ €860K): Een deel van de bijstelling is het gevolg van het in lijn brengen van de begroting met de prognose. Daarnaast is het loonkostenbudget opgehoogd ten behoeve van uitbreiding van formatie. Dit is bedoeld voor inzet van personeel voor uitbreiding van werkzaamheden met betrekking tot betaald parkeren
- Volksgezondheid en zorg (+ €2,7 mln): het budget is opgehoogd in verband met de vorming van het centrale punt voor Huiselijk geweld en Kindermishandeling. Bij Vraagwijzer is het personeelsbudget bijgesteld in verband met het in dienst nemen van inhuurkrachten. Tevens moest budget toegevoegd worden als gevolg van extra kosten door de coronacrisis. Tenslotte is er extra behoefte aan tijdelijk personeel om automatisering te optimaliseren (Doorontwikkeling Informatiemanagement)

Inhuur

De begrote inhuur stijgt met € 12,3 mln. De stijging zit voornamelijk bij Maatschappelijke ondersteuning, Stedelijke inrichting en ontwikkeling, Volksgezondheid en zorg en Overhead.

- Maatschappelijke ondersteuning (+ €2,4 mln): Nu bij de 2e herziening bestaat een stabiel beeld van het expertiseteam financiën en op basis daarvan is het nu goed in de begroting gezet. Daarnaast zijn de budgetten op basis van de laatste prognoses aangepast bij Jeugd en Prestatie010
- Stedelijke inrichting en ontwikkeling (+ €4 mln): in verband met moeilijk vervulbare vacatures en actualisatie van het werkpakket (vraag uit de markt) is het inhuurbudget opgehoogd. Zo is extra inzet benodigd i.h.k.v. de wateropgaves en de omgevingswet. Bij Vastgoed gaat het ook nog om projectwerkzaamheden en specifieke deskundigheid die benodigd is waardoor het inhuurbudget is opgehoogd
- Volksgezondheid en zorg (+ €3 mln): als gevolg van de coronacrisis is capaciteit benodigd voor de teststraten en bron- en contactonderzoek.
- Overhead (+ €1,9 mln): het inhuurbudget bij ICT is bijgesteld als gevolg van verscheidene (kleinere) projecten. Het gaat hier om tijdelijke projecten en vaak ook om specifieke kennis die niet in huis is

Omvang van arbeidskosten inclusief inhuurlasten op inkoop en uitbestede werkzaamheden

Het begrote percentage externe inhuur ten opzichte van de totale begrote arbeidskosten komt op 10,8% (ten opzichte van 9,8% bij de 1e herziening 2020). De inhuur op inkoop en uitbestede werkzaamheden, waar u eerder al over geïnformeerd bent, is hier niet bij inbegrepen. Deze worden niet apart als inhuur begroot.

Onderstaande grafiek geeft -conform toezegging 20bb7662- naast de realisatie 2019 en de begrotingsstanden bij de 2e herziening 2020 een indicatie van de verwachte uitgaven aan inhuur in de categorie inkoop en uitbestede werkzaamheden.

* verwachte uitgaven inhuur bij inkoop en uitbestede werkzaamheden op basis van de realisatie in 2020 t/m augustus (€ 8,5 mln)

Op basis van de bedragen in bovenstaande grafiek komt het percentage externe inhuur uit op 11,8%.

Meerjarige begroting 2021

De begrote arbeidskosten in 2021 zijn ruim € 1 mld. Het betreft € 947 mln loonkosten en € 82 mln kosten voor externe inhuur. De stijging van loonkosten wordt voornamelijk veroorzaakt door het in dienst nemen van inhuurkrachten en de doorwerking van de cao gemeenteambtenaren (2019-2020) tezamen met de raming van het CPB 'prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers'.

Naast het in dienst nemen van inhuurkrachten wordt de daling van het inhuurbudget voornamelijk veroorzaakt doordat er minder is opgenomen voor de inzet van inhuurkrachten als gevolg van de coronacrisis, wordt uitgegaan van een cao akkoord voor Nieuw beschut in 2021 en is nog niet alle vraag vanuit de organisatie bekend (waarvoor inhuur benodigd is).

Loonkosten

De stijging van de begrote loonkosten (€ 27,9 mln) in 2021 ten opzichte van de 2e herziening 2020 zit vooral bij de programma's Werk en inkomen en Stedelijke inrichting en ontwikkeling.

- Werk en inkomen (+ €12,3 mln): de hogere loonkosten zijn met name het gevolg van uitbreiding van de formatie die nodig is om de stijging van het bijstandsvolume te kunnen verwerken. In de loop van 2021 zal duidelijk worden welke deel van de formatie met inhuur en welk deel met vaste krachten kan worden ingevuld. Verder betreft de mutatie de overheveling van de medewerkers van onze deelneming (Ontwikkelingsmaatschappij Rijnmond BV) die per 1 juli 2020 in dienst zijn gekomen bij gemeente Rotterdam (onderdeel Rotterdam Inclusief). Daarnaast is er sprake van een verschuiving van inhuur naar loon als gevolg van de uitvoering van de motie 'Zeker zijn van een baan' (inhuurkrachten die per 1 mei 2020 twee jaar of langer werden ingehuurd bij Werk & Inkomen is een aanbod van een vast dienstverband gedaan)
- Stedelijke inrichting en ontwikkeling (+ 4,8 mln): Naast de doorwerking van de cao is er ook sprake van uitbreiding van werkzaamheden en omzetten van inhuur naar vaste formatie

Inhuur

De begrote kosten voor externe inhuur in 2021 laten ten opzichte van de 2e herziening 2020 een daling zien van € 28,6 mln. De daling van de begrote inhuurkosten zit met name bij Werk en inkomen, Stedelijke inrichting en ontwikkeling, Maatschappelijke ondersteuning, Volksgezondheid en zorg en Overhead.

- Werk en inkomen (€ -13,5 mln): de mutatie voor de inhuurkosten is (o.a.) het gevolg van de uitvoering van de motie 'Zeker zijn van een baan' (inhuurkrachten die per 1 mei 2020 twee jaar of langer werden ingehuurd bij Werk & Inkomen is een aanbod van een vast dienstverband gedaan). Daarnaast wordt in de begroting uitgegaan van een cao akkoord voor Nieuw beschut in 2021 en is er een lager bedrag opgenomen voor de uitvoering van de Tozo regelingen
- Stedelijke inrichting en ontwikkeling (€ -2,2 mln): de bijstelling is het gevolg van actualisatie van het werkpakket en het in dienst nemen van inhuurkrachten
- Maatschappelijke ondersteuning (- € 3,8 mln): vanwege bepaalde onzekerheden omtrent het expertise team financiën bij de Kredietbank (inhuur of vast personeel) zijn de kosten nog niet verwerkt in de begroting 2021. Daarnaast is inhuurbudget bij Prestatie010 omgezet in loonkostenbudget
- Volksgezondheid en zorg (- €4,8 mln): de inhuur in verband met de coronacrisis (teststraten en bron- en contactonderzoek) die nu in de begroting staat is niet meegenomen voor 2021. Dit geldt ook voor de extra inhuur voor het terugdringen van de werkvoorraad WMO omdat daar vooralsnog geen aanleiding toe is
- Overhead (- € 2,1 mln): de inhuur komt in de begroting 2021 vooralsnog lager uit. Dit zit bij ICT en Communicatie. Omdat nu voor een deel niet duidelijk is welke vraag er vanuit de organisatie zal komen, is het inhuurbudget voor 2021 lager. Daarnaast is ook het budget voor beveiligers aangepast i.v.m. minder benodigde inzet

Arbeidskosten (x € 1.000)	Realisatie	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
Programma	2019	2020	2021	2022	2023	2024
		(stand 2e herziening)				
Algemene middelen	14.638	15.997	15.733	15.733	15.762	15.762

Beheer van de stad	120.191	123.393	123.861	123.490	123.560	123.560
Bestuur en dienstverlening	45.811	46.901	48.115	47.768	47.530	47.530
Cultuur, sport en recreatie	9.367	10.251	10.524	10.493	10.086	10.086
Economische Zaken	6.571	7.235	7.677	7.645	7.645	7.531
Maatschappelijke Ondersteuning	44.499	47.371	44.773	44.273	43.243	41.881
Onderwijs	14.642	14.849	15.182	15.081	15.081	15.081
Openbare orde en veiligheid	64.240	59.940	59.066	59.468	59.392	58.087
Overhead	323.018	336.116	337.757	337.863	332.549	331.867
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	124.406	132.312	134.968	135.022	137.732	135.908
Verkeer en Vervoer	19.271	27.454	29.109	28.528	28.851	28.851
Volksgesondheid en zorg	81.210	89.237	84.773	82.665	81.849	81.564
Werk en inkomen	112.600	119.194	117.989	118.227	115.327	112.326
Totaal	980.465	1.030.250	1.029.527	1.026.256	1.018.606	1.010.033

Loonkosten (x € 1.000)	Realisatie	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
Programma	2019	2020	2021	2022	2023	2024
		(stand 2e				
		herziening)				
Algemene middelen	13.800	15.128	15.220	15.238	15.267	15.267
Beheer van de stad	113.144	115.875	116.921	116.550	116.620	116.620
Bestuur en dienstverlening	43.845	44.945	46.798	46.492	46.253	46.253
Cultuur, sport en recreatie	9.091	9.786	10.130	10.099	9.691	9.691
Economische Zaken	6.534	6.932	7.424	7.419	7.419	7.305
Maatschappelijke Ondersteuning	36.894	41.566	42.730	42.216	41.827	40.465
Onderwijs	13.794	14.409	14.654	14.606	14.606	14.606
Openbare orde en veiligheid	58.085	58.133	58.800	59.202	59.126	57.820
Overhead	290.841	307.749	311.441	311.603	307.209	307.127
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	100.701	112.462	117.273	117.273	117.004	117.004
Verkeer en Vervoer	18.256	25.881	26.691	25.320	25.338	25.338
Volksgesondheid en zorg	74.925	80.328	80.704	78.580	77.765	77.570
Werk en inkomen	77.117	86.273	98.592	99.356	100.782	98.693

Totaal	857.027	919.469	947.379	943.954	938.907	933.759
---------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Externe inhuur (x € 1.000)	Realisatie	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
Programma	2019	2020	2021	2022	2023	2024
		(stand 2e				
		herziening)				
Algemene middelen	838	869	512	496	496	496
Beheer van de stad	7.047	7.518	6.940	6.940	6.940	6.940
Bestuur en dienstverlening	1.966	1.955	1.317	1.277	1.277	1.277
Cultuur, sport en recreatie	276	465	394	394	394	394
Economische Zaken	37	303	253	226	226	226
Maatschappelijke Ondersteuning	7.605	5.805	2.043	2.057	1.416	1.416
Onderwijs	848	440	528	475	475	475
Openbare orde en veiligheid	6.156	1.807	266	266	266	266
Overhead	32.178	28.367	26.317	26.260	25.340	24.740
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	23.705	19.850	17.695	17.749	20.728	18.905
Verkeer en Vervoer	1.015	1.573	2.417	3.208	3.513	3.513
Volksgezondheid en zorg	6.285	8.909	4.069	4.085	4.084	3.994
Werk en inkomen	35.484	32.921	19.396	18.871	14.545	13.633
Totaal	123.438	110.782	82.148	82.303	79.700	76.274

Formatie en bezetting (in fte)

(formatie is groen, bezetting is blauw)

Ten opzichte van de 1e herziening 2020 is de formatie met 248 fte gestegen naar 11.995 fte. Het grootste deel van de bijstelling van de formatie zit bij programma Werk en inkomen. Het is het gevolg van de indiensttreding van medewerkers van Magis010 en inhuurkrachten bij gemeente Rotterdam. Dat is hiermee in de formatie verwerkt. Daarnaast hebben nog (kleinere) bijstellingen plaatsgevonden bij diverse programma's.

De bezetting is hoger dan de formatie. De verklaring hiervoor ligt voornamelijk binnen het programma Overhead: sommige medewerkers (bijvoorbeeld trainees, projectenpool, medewerkers met een tijdelijk contract) zijn wel opgenomen in de bezetting, maar niet in de formatie. Hiervoor zijn de budgetten wel aanwezig.

(formatie is groen, bezetting is blauw)

De formatie voor 2021 komt bij de begroting uit op 11.921 fte. In de begroting voor 2021 zijn de begrote kosten voor personeel opgenomen. Voor een deel van de stijging van de loonkosten is de vertaling naar de daaraan gerelateerde fte nog niet gedaan.

Verzuim

De intensivering van de verzuimaanpak zorgt al vanaf 2018 voor een dalende trend. Ook in de 2e herziening van 2020 is het verzuimpercentage weer verder gedaald naar 5,9%, een daling van 0,4 procentpunt ten opzichte van eind 2019.

Het is nog onduidelijk wat het effect van de coronacrisis en het daaruitvolgende thuiswerken is op de verzuimcijfers. Sinds de coronacrisis is veel extra aandacht besteed aan veilig, gezond en met plezier thuiswerken. Om de eventuele gezondheidsrisico's van thuiswerken te beperken wordt (via leidinggevend en arbo) actief gestuurd op het faciliteren van een goede thuiswerkplek en worden de benodigde middelen beschikbaar gesteld. Voor medewerkers met fysieke en/of mentale klachten is er extra hulpverlening vanuit arbo, bedrijfsmaatschappelijk werk en bedrijfsfysiotherapie georganiseerd. Leidinggevend worden actief ondersteund met informatie en middelen om het thuiswerken te faciliteren.

We blijven daarom nu en in 2021 met onze verzuimaanpak onverminderd inzetten op het bevorderen van duurzame inzetbaarheid (vitaliteit en werkplezier) en het verder terugdringen van het verzuim.

Daarbij ligt het zwaartepunt van de verzuimaanpak bij de ontwikkeling van leidinggevend, zodat die beter in staat zijn hun rol goed in te vullen. Managementaandacht op alle niveaus is cruciaal en aandacht voor de medewerker, sfeer en werkplezier zijn in dit corona-tijdperk nog belangrijker dan voorheen. Mede doordat onbekend is wat het thuiswerken voor effect heeft op het verzuim op (middel)lange termijn, is de verzuimnorm voor 2021 ook 5,7%.

Daarnaast wordt ingezet op het verbeteren van de verzuimketen:

- extra inzet op re-integratie bij (extra) lang verzuim en het begeleiden van re-integrerende medewerkers die niet terug kunnen keren in hun eigen functie
- versterken samenwerking arbo, bedrijfsartsen, bedrijfsmaatschappelijk werk, fysiotherapie en psychologen, HR en leidinggevend
- er is een uitgebreid en overzichtelijk aanbod beschikbaar voor medewerkers en leidinggevend op het gebied van vitaliteit en gezondheid (vitaliteitsmenukaart). Ook wordt extra ingezet op het beperken van uitval door werkdruk en begeleiding bij burn-out
- datagedreven inzet bij sturing op verzuimproces en ook gericht op inzet re-integratiekandidaten (eventueel als alternatief voor inhuur)

Bijlage arbeidskosten

Verplichte BBV Indicatoren Begroting 2020

Formatie: fte per 1.000 inwoners

De KPI is hoger dan bij de oorspronkelijke begroting 2020 door een stijging in de formatie. Deze stijging is grotendeels het resultaat van extern ingehuurd medewerkers die een arbeidscontract aangeboden hebben gekregen.

Externe inhuur: kosten als percentage van de arbeidskosten

Overhead (% van totale lasten)

De KPI is in de vergelijking met de andere G4 gemeenten hoger. Het vergelijken van deze KPI blijft moeilijk. In Rotterdam is de bedrijfsvoering centraler georganiseerd en worden hierdoor meer kosten tot de overhead gerekend dan in de andere G4-gemeenten. Daarnaast zijn BBV-regels verschillend uitgewerkt, bijv. de berekening van clusterondersteuning en de toerekening van overhead aan investeringsprojecten.

Apparaatskosten (kosten per inwoner)

Informatievoorziening en automatisering

Pagina 103

Informatievoorziening en automatisering

[Ontwikkelingen](#)[Digitaliseren werkprocessen](#)[Overige ICT-onderwerpen](#)[Kosten ICT](#)

Ontwikkelingen

Digitaliseringsagenda

De Digitaliseringsagenda (DA) bestaat uit verschillende projecten en programma's die door alle clusters gezamenlijk zijn uitgekozen om te komen tot gebruiksvriendelijke, efficiënte en eigentijdse dienstverlening en innovatieve projecten mogelijk te maken. De inzet vindt plaats langs twee lijnen: (1) Solide basis (een veilig en betrouwbaar netwerk en goede ICT-faciliteiten inclusief goede gebruikersondersteuning) en (2) Differentiatie en innovatieve projecten die het mogelijk maken om op een moderne en efficiënte manier te werken. De solide basis is randvoorwaardelijk voor de innovatieve projecten. Naast de in deze paragraaf nader toegelichte projecten zijn in de Digitaliseringsagenda een aantal cluster-specifieke projecten opgenomen, bijvoorbeeld het vervolg op het programma Innovatie bij Werk & Inkomen (Edison) en de Omgevingswet bij Stedelijke Ontwikkeling. Om de slagingskans van de digitale transformatie in onze organisatie te vergroten is het van belang om naast de huidige inzet in bestaande projecten en programma's, aanvullende ondersteuning te organiseren die zich richt op het van

begeleiden van mensen en het ophalen van de vraagstukken om op maat oplossingen te bieden. Ook in 2021 wordt verder uitvoering gegeven aan de projecten en programma's uit de Digitaliseringsagenda. Omdat de ontwikkelingen op het vlak van digitalisering snel gaan en daarnaast ook de actualiteit soms tot herprioritering leidt, is de Digitaliseringsagenda geen statisch document. Medio 2020 bestaat de DA uit 9 projecten en programma's. In 2021 vindt een herijking plaats voor het DA-portfolio van vanaf 2022.

Informatiegestuurd / Datagedreven werken

Het programma datagedreven werken (DGW) creëert de randvoorwaarden die de transitie van Rotterdam naar een datagedreven gemeente versnellen en vergemakkelijken. In 2020 zijn met behulp van specifieke casussen van de clusters veel nieuwe data- en analyseproducten gerealiseerd. Daarnaast is fors geïnvesteerd in voorzieningen binnen de gemeente die met elkaar het concept van de Datafabriek vormgeven. Het platform, dat datagedreven werken mogelijk maakt, is geïmplementeerd en in beheer genomen. Ook is gestart met het opzetten van een concernbreed opleidingsplan. Dit zorgt ervoor dat alle collega's beschikken over de juiste kennis, vaardigheden en houding om datagedreven te kunnen werken voor de gemeente Rotterdam. Eind 2020 wordt de concernbrede datastrategie opgeleverd. Het jaar 2021 staat in het teken van de transitie van werkwijzen, methoden, technieken en houding en gedrag die datagedreven werken van leiding en medewerkers vraagt. Ook in 2021 voert DGW naar verwachting ca. 30 cases uit voor de clusters (25 in 2020). Vanuit het programma is ook aandacht voor zogenoemde 'slimme toepassingen' zoals de voorspellende datafunctie en geïntegreerde informatieproducten.

Rapid Application Development Platform (RAD)

De steeds sterker gevoelde behoefte binnen Rotterdam om op een snelle, kwalitatieve manier (vooral mobiele) applicaties te ontwikkelen wordt ingevuld met de generieke voorziening 'RAD platform'. Op deze laagdrempelige, flexibele en snelle manier zijn sinds januari 2018 voor de clusters al ruim tachtig apps ontwikkeld, waarbij hergebruik van bouwblokken nagestreefd wordt. De grote betrokkenheid van de gebruikers bij het bouwen leidt tot snelle acceptatie en grote tevredenheid. In de Corona-crisis zijn in korte tijd vier apps gemaakt die hebben bijgedragen aan een efficiënter werkproces.

Digitaliseren werkprocessen

Programma Rotterdam Transparant

De Wet Open Overheid (WOO) treedt naar verwachting op 1 januari 2022 in werking. Dit is afhankelijk van een tijdige behandeling (voor de verkiezingen) van het wetsvoorstel WOO in de Tweede Kamer. De WOO beslaat het hele terrein van openbaarmaking, verstrekking en actieve publicatie van (overheids-)informatie en is aanzienlijk uitgebreid ten opzichte van de niet-actieve openbaarmaking via de huidige Wob, waar op basis van wob-verzoeken informatie wordt verstrekt. Dat betekent dat de aanpassingen in de werkprocessen en digitaliseringsprojecten tijdig gereed moeten zijn. Dit gebeurt via het programma Rotterdam Transparant - WOO dat start in 2021 met de benodigde aanpassingen. De belangrijkste wijziging ten opzichte van de Wob is de verplichting om documenten van elf vastgelegde informatiecategorieën actief openbaar te maken. Hierbij gaat het

om o.a. bestuurlijke informatie, web-verzoeken, subsidies, klachten en convenanten. Met actief wordt bedoeld dat dit gebeurt uit eigen beweging, oftewel zonder dat daaraan voorafgaand een verzoek is ingediend. Actieve openbaarmaking van een document dient binnen een betrekkelijk korte periode van twee weken na definitief worden van het document te gebeuren. Het is evident dat dit een forse digitaliseringsslag en procesoptimalisatie vraagt.

Onderliggend doel van deze nieuwe wet is dat overheden hun digitale informatiehuishouding op orde brengen en openbaarheid in het algemeen vergroten. Dit is direct de link met de DA-programma's GERS en DWARSS waarbij met generieke Document Managementsystemen het documentbeheer wordt verzorgd en waarmee wordt beoogd om de vindbaarheid, volledigheid en betrouwbaarheid van informatie en dossiers van de gemeente Rotterdam verbeteren. Voor de invoering van de WOO zijn naast technische ook organisatorische aanpassingen nodig. Daarom wordt ook ingezet op een cultuurverandering op het beheren van informatie van alle medewerkers. In 2021 wordt aan de hand van een volwassenheidsmodel voor Informatiebeheer een dashboard ontwikkeld over informatiebeheer binnen de clusters. Aan de hand hiervan worden acties genomen om een adequaat informatiebeheer te borgen dat aansluit bij de rechtmatigheid en wetgeving. In het programma Rotterdam Transparant voor invoering van de Wet Open Overheid worden in 2021 KPI's opgesteld per categorie te publiceren onderwerpen per clusters. Deze worden onderdeel van het dashboard.

Voortvarend Digitaal

De behoefte om digitalisering te versnellen en de digitale dienstverleningsprocessen te verbeteren wordt ingegeven door recente ontwikkelingen in de samenleving. De gemeente Rotterdam gaat daaraan gehoor geven. Vanwege de corona-crisis is noodgedwongen besloten om meer dienstverlening digitaal te organiseren. En wat blijkt, er kan meer digitaal dan we dachten en Rotterdammers waarderen het ook beter dan dat wij zouden verwachten. Met Voortvarend Digitaal willen wij het goede uit de crisis behouden en daarop verder bouwen. Dat betekent kwalitatief betere dienstverlening en wezenlijke verbeteringen voor de Rotterdammers. Hiermee worden de jaren 2020 en 2021 de jaren van Voortvarend Digitaal, onderdeel van het programma Dienstverlening Goed Geregeld. We werken vanuit klantsignalen aan betere toegankelijkheid, duidelijke informatie en taal en gebruiken innovatieve toepassingen en werkwijze. Met Voortvarend Digitaal werken we versneld aan wezenlijke verbeteringen in de digitale dienstverlening!

Dwarss

Het programma DWARSS zorgt ervoor dat Rotterdammers steeds meer producten en diensten online kunnen regelen. De zaak van de Rotterdammer staat daarbij centraal. Zowel via de website, balie, 14010 als via de post kan een zaak gestart worden en de aanvrager heeft daarna 24*7 online inzicht in de status van zijn zaak. Dit zogenoemde zaakgewijs werken helpt burgers en ondernemers hun vragen om producten en diensten zo zelfstandig mogelijk af te handelen. Naast het verbeteren van de digitale dienstverlening draagt DWARSS bij aan digitaal en integraal samenwerken binnen de gemeentelijke organisatie. De gemeente Rotterdam biedt circa 400

uiteenlopende producten en diensten aan de Rotterdammers, doelstelling is om deze eind 2022 zaakgewijs, digitaal beschikbaar te hebben. Zo draagt programma DWARSS bij aan de ambitie om passende dienstverlening te leveren aan alle Rotterdammers en aan de organisatiedoelstellingen van de gemeente Rotterdam.

Enkele voorbeelden van gedigitaliseerde processen in 2020 zijn de registratie voor de kinderopvang en meldingen over agressieve honden. Ook de bezwaarprocedure voor de TOZO regeling is gedigitaliseerd. Naast online betalen via iDeal kan voortaan automatisch gefactureerd worden voor producten en diensten die zaakgewijs worden aangeboden. Vooral voor bedrijven is dit een nuttige aanvulling. Medio 2020 werden inmiddels 222 processen met dit systeem (e-Suite) ondersteund en waren 270.000 zaken aangemaakt.

GERS

Het programma “Gedigitaliseerde en Rotterdamse Samenwerking” (GERS) richt zich op efficiënter en rechtmatiger werken. Er kan worden gesteld dat informatie die moeilijk vindbaar of zelfs onvindbaar blijkt, vrijwel zeker tot extra kosten leidt en een verhoogd risico op reputatieschade. De (toekomstige) Wet Open Overheid vraagt zelfs meer actieve informatie-uitwisseling. GERS heeft als doel in de periode tot 2023 circa 90% van de werkprocessen die geen directe relatie hebben met de Rotterdammer om te zetten naar digitale dossiers. Het (her-)gebruik en beheer van dossiers, waaronder de besluitvorming in het bestuurlijk proces en alle beleidsprocessen worden zo geoptimaliseerd. De digitaliseringsslag wordt ondersteund door een verandertraject gericht op samenwerking in dossier(vorming) met behulp van het concern documentmanagementsysteem DIVA waarin op een makkelijke manier digitaal en efficiënt worden samengewerkt aan één dossier. Op een zo generiek mogelijke wijze wordt gezorgd voor rechtmatige digitale dossiervorming. Documenten en e-mail (en op termijn ook Whatsapp en SMS) kunnen zo beter worden beheerd. De volledigheid en vindbaarheid van informatie over grote projecten en informatie ten behoeve van WOB-verzoeken wordt hierdoor vergroot. In 2021 wordt DIVA voor bestuurlijke besluitvorming en besluitvormende overleggen verder uitgerold over alle clusters. Doel is dat eind 2021 alle clusters werken met DIVA bestuurlijke besluitvorming en dat alle besluitvormende overleggen tot afdelingsniveau zijn opgenomen in DIVA.

Registratie fysieke documenten

Dagelijks worden fysieke documenten gedigitaliseerd en geregistreerd in verschillende systemen. In totaal zijn er in 2020 (tm augustus) ca. 410.620 documenten gedigitaliseerd en voorzien van metadata. Het aantal gescande pagina's bedroeg een kleine 1,5 miljoen. De doorlooptijd m.b.t. verwerking van inkomende post is dat in 85% van de gevallen binnen 24 uur verwerkt. Naast de ontvangst en verwerking van een grote hoeveelheid poststukken (gericht aan postbussen en antwoordnummers van de gemeente) worden op de centrale locatie aan de Nikkelstraat ook aangetekende zendingen en pakketten verwerkt. In totaal waren dit in 2020 (tm augustus) 8.365 stuks.

Overige ICT-onderwerpen

Informatiebeveiliging

De Gemeente Rotterdam houdt continu rekening met bedreigingen van de digitale veiligheid en heeft daarvoor beveiligingsmaatregelen getroffen. De investeringen van de afgelopen jaren in beveiligde platforms zoals de digitale thuiswerkomgeving en virtuele samenwerkingsmiddelen (zoals Teams) hebben in korte tijd hun waarde bewezen. Het verder versterken en op gewenste niveau krijgen van informatiebeveiliging vraagt echter continu de aandacht. Ook in 2021 wordt daarom stevig ingezet op het versterken van het bewustzijn bij de medewerkers (via e-learning/awareness programma), de doorontwikkeling van strategisch risicomanagement, het versterken van preventieve en detectieve beheersmaatregelen en het verder optimaliseren van het responsieve incidentmanagement proces. Daarnaast ligt de focus op het blijvend voldoen aan wet- en regelgeving door de verdere implementatie van het landelijke basishorizontale kader BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) en de (bestuurlijke) verantwoording over informatiebeveiliging, ondermeer via de ENSIA.

Generieke ICT

Voor de verdere digitalisering van de dienstverlening aan de burger en voor de versnelling van de ontwikkeling bij de clusters worden Generieke ICT-voorzieningen gerealiseerd. De inventarisatie van de behoefte van de clusters voor 2021 heeft een lijst aan Generieke voorzieningen opgeleverd. Een aantal voorbeelden daarvan zijn:

- Voor de registratie van de algoritmes die in verschillende toepassingen steeds meer gebruikt worden, wordt een Generiek AI-register gemaakt. Dat is noodzakelijk voor de naleving van de wettelijke regels voor de bescherming van de persoonsgegevens en om auditeerbaar te zijn.
- Voor de verdere automatisering van processen wordt AI-technologie ingezet.
- Voor de geautomatiseerde communicatie met de gemeente wordt de chatbot doorontwikkeld. De bestaande chatbots Teddy, Hiske en in de ontwikkeling zijnde Robin worden opgevolgd door nieuwe chatbots. Voor de optimale dienstverlening aan de burger wordt spraakherkenning aan deze chatbots toegevoegd. Voor de vragen die niet automatisch beantwoord kunnen worden, wordt een live-chat toegevoegd. Deze vragen worden verder door een medewerker afgehandeld.
- Voor een klantbeeld-service wordt een voorziening ingericht die integraal inzicht biedt in wat er voor de klant (burger) in Rotterdam speelt.
- Voor het geautomatiseerd weglakken van gevoelige informatie in documenten wordt een Generieke voorziening voor het redigeren t.b.v. openbaarmaking ingericht. Als gevolg van een groot aantal WOB-verzoeken is er een hoge urgentie voor de ingebruikname van deze tool.

Landelijke en Europese ontwikkelingen

Rotterdam neemt actief deel aan verschillende landelijke platforms en overleggen. In G4-verband, maar ook aan initiatieven die vanuit de VNG en het Rijk worden ingezet. Zo participeert Rotterdam actief in de ontwikkeling van Common Ground: het idee om naast de bestaande gemeentelijke ICT-infrastructuur een nieuwe, moderne ICT-infrastructuur te bouwen voor de uitwisseling van gegevens binnen en tussen gemeenten. Voor Digitalisering en Innovatie leggen we actief de verbinding met andere vooruitstrevende Europese steden, bedrijven en kennisinstellingen. Hierdoor versterken we de uitwisseling van kennis, middelen en best practices. Ook

voorkomen we dat we op verschillende plekken opnieuw het wiel uitvinden of tot conflicterend beleid en regelgeving komen. Rotterdam heeft in 2020 een actieve rol gepakt in het Knowledge Society Forum, het forum binnen Eurocities dat zich richt op Digitalisering; zowel voor de lobby als voor de uitwisseling van kennis tussen steden. Dit wordt in 2021 en de jaren daarna verder bestendigd.

Monitor ICT Projecten

Over de status en voortgang van risicovolle ICT-projecten wordt gerapporteerd in lijn met de Monitor Grote Projecten. De [Monitor ICT-projecten](#) is als aparte rapportage beschikbaar.

Kosten ICT

De prognose van de concernbrede ICT-kosten bedraagt ca. € 147 mln en is daarmee nagenoeg gelijk aan de prognose van de Voorjaarsnota (€ 148 mln). De begrote ICT-kosten voor 2021 bedragen ca. € 147 mln. De genoemde bedragen zijn inclusief te activeren arbeidskosten.

Privacy en AVG

Pagina 104

Privacy en AVG

De gemeente Rotterdam kent vanuit haar wettelijke taken en bevoegdheden veel processen waarbij persoonsgegevens van Rotterdammers (en andere burgers), ondernemers en medewerkers worden verwerkt. Soms zijn die privacygevoelig, zoals financiële en bijzondere gegevens. Er zijn binnen de gemeentelijke organisatie zo'n 450 deelprocessen waarbij persoonsgegevens gebruikt worden. Die vallen onder de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) waarin bepaald wordt hoe bedrijven en overheden met persoonsgegevens om moeten gaan.

Hoe gaat het nu met de AVG? Twee jaar na de invoering is er een stevig fundament gelegd met

- Een privacyorganisatie die concernbreed en per cluster het management ondersteunt en adviseert over Privacy
- Een register van verwerkingen waarin processen zijn vastgelegd waarin persoonsgegevens van burgers en ambtenaren worden verwerkt
- Het proces uitgevoerde DPIA's. Dat is een verplichte analyse voor de processen met een hoog privacyrisico voor de betrokkenen van wie de gegevens verwerkt worden. Daarmee kunnen maatregelen worden genomen om het risico te verkleinen
- Een datalekkenregister waarin de gemeente de datalekken bijhoudt. De gemeente zet ook in op de bewustwording bij medewerkers door gerichte campagnes
- Verwerkersovereenkomsten die worden afgesloten met partijen die in opdracht van de gemeente persoonsgegevens verwerken

De verwachting is dat de organisatie medio 2021 in een volgende fase komt waarbij privacy als vanzelfsprekend onderdeel van de gemeentelijke organisatie wordt beschouwd.

Waar richten we ons op in de komende jaren?

Ook de komende jaren blijft Awareness een belangrijk aandachtspunt, onder meer door de uitrol van een e-learning module voor alle medewerkers van de gemeente.

De Digitale Overheid is een belangrijk thema. Voor Rotterdam is dat geformuleerd in onder andere de [digitaliseringsagenda](#). Datatechnologie helpt de gemeente om oplossingen te vinden voor bijvoorbeeld mobiliteit of veiligheid of om de dienstverlening te verbeteren. Maar daar zijn ook privacyrisico's aan verbonden, reden om de focus te richten op:

- Het gebruik van datatechnologie voor Smart Cities,
- Datagedreven werken
- Samenwerkingsverbanden waarin gegevens gedeeld worden (denk aan het Sociaal domein en Veiligheidshuis)
- Databeveiliging
- Het gebruik van algoritmes, etc.

Niet toevallig zijn dit ook de focusgebieden van de Autoriteit Persoonsgegevens. Zo loopt er een verkennend onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens naar de ontwikkelingen voor Smart Cities en de manier waarop gemeenten omgaan met de privacy van bewoners en bezoekers.

Datalekken

Waar veel gegevens worden verwerkt gaat er ook weleens iets mis en ontstaat een datalek. Een datalek is een incident waarbij persoonsgegevens (mogelijk) in handen zijn gekomen van onbevoegden, bijvoorbeeld door een verkeerd geadresseerde brief of e-mail. Vanaf 1 januari tot 15 augustus 2020 zijn er 123 [datalekken](#) geweest waarvan 55 bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) zijn gemeld. Ter vergelijking: over heel 2019 betrof het 193 datalekken, waarvan 131 bij de AP zijn gemeld. Dit aantal steeg tot nu toe jaarlijks maar lijkt nu wat te stabiliseren: tot augustus 2019 waren er 114 datalekken, ongeveer eenzelfde aantal.

Recht van betrokkenen

De AVG biedt burgers de mogelijkheid om inzage in de eigen persoonsgegevens te krijgen. Tot nu toe zijn over 2020 zijn 115 verzoeken door burgers ingediend om hun inzagerecht uit te oefenen. De tijdige afhandeling van de verzoeken is in 2020 verbeterd. De verzoeken die in 2020 binnen zijn gekomen, zijn op twee na binnen de wettelijke termijn afgehandeld.

Overige bedrijfsvoering

Landelijke en Europese ontwikkelingen

Rotterdam neemt actief deel aan verschillende landelijke platforms en overleggen. In G4-verband, maar ook aan initiatieven die vanuit de VNG en het Rijk worden ingezet. Zo participeert Rotterdam actief in de ontwikkeling van Common Ground: het idee om naast de bestaande gemeentelijke ICT-infrastructuur een nieuwe, moderne ICT-infrastructuur te bouwen voor de uitwisseling van gegevens binnen en tussen gemeenten. Voor Digitalisering en Innovatie leggen we actief de verbinding met andere vooruitstrevende Europese steden, bedrijven en kennisinstellingen. Hierdoor versterken we de uitwisseling van kennis, middelen en best practices. Ook voorkomen we dat we op verschillende plekken opnieuw het wiel uitvinden of tot conflicterend beleid en regelgeving komen. Rotterdam heeft in 2020 een actieve rol gepakt in het Knowledge Society Forum, het forum binnen Eurocities dat zich richt op Digitalisering; zowel voor de lobby als voor de uitwisseling van kennis tussen steden. Dit wordt in 2021 en de jaren daarna verder bestendigd.

Energietransitie

Energietransitie

Met nieuwe energie bouwen aan de stad van morgen

Een duurzaam, energiezuinig Rotterdam, met een betere luchtkwaliteit met alle ruimte voor innovaties. De keuzes die we daarin maken bieden veel kansen. De energietransitie kan een vliegwiel zijn voor het ontwikkelen van nieuwe, duurzame, circulaire bedrijven en het opknappen en verduurzamen van woningen en wijken en zorgt daarmee voor nieuwe werkgelegenheid.

Het college heeft in totaal € 150 mln vrijgemaakt om een start te maken met de uitvoering van de energietransitie en de kansen daarvan te verzilveren.

In het Energietransitiebudget zijn de middelen verdeeld over zes thema's: Haven en Industrie, Gebouwde omgeving, Emissieloze Mobiliteit, Schone Energie, Nieuwe Economie en Lokale Duurzame Initiatieven.

In september 2019 zijn we gestart met de uitvoering van het eerste uitvoeringsplan energietransitie. In het uitvoeringsplan is beschreven wat we op elk van de thema's willen bereiken en met welke programma's en projecten we dat doen.

In juli 2020 hebben we dit plan geactualiseerd. Er zijn 15 nieuwe projecten en programma's toegevoegd. Daarnaast hebben we middelen toegekend aan de lopende meerjarige projecten en programma's die ook na 2020 middelen nodig hebben om hun doelstellingen te bereiken. Voor 2020-2022 zijn in totaal 36 lopende en 15 nieuwe programma's en projecten opgenomen.

Dit geeft het volgende beeld:

Thema's	Gemeentelijke bijdrage					Aanvullende financiering		
	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting na 2022	Totaal Gemeente	Bijdrage Rijk	Totaal Beschikbaar
	2019	2020	2021	2022				
Haven en Industrie	0,3	5,2	0,0	-	-	5,5	4,4	9,3
Gebouwde omgeving	0,0	2,6	2,5	2,4	-	7,5	6,1	13,6
Emissieloze Mobiliteit	0,0	8,6	5,8	5,7	-	20,1	-	20,1
Schone Energie	0,3	4,0	3,1	3,2	6,0	16,6	-	16,6
Nieuwe Economie	1,5	6,7	4,4	4,2	-	16,8	-	16,8
Lokale duurzame Initiatieven	-	0,7	-	-	-	0,7	-	0,7
Proceskosten	-	0,4	0,3	0,3	-	0,9	-	0,9
Resterende ruimte	-	-	-	0,1	-	0,1	-	0,1
Totaal	2,1	28,2	16,1	15,7	6,0	68,2	10,5	78,7

Inzet middelen

De corona pandemie zorgt voor de grootste recessie sinds de jaren 30 van de vorige eeuw. De huidige maatregelen en de lange termijn economische gevolgen bieden kansen en uitdagingen voor de duurzaamheidsopgave in de stad. Juist nu kiezen we ervoor om in te blijven zetten op de energietransitie en te investeren in een toekomstbestendige economie die digitaal, energieneutraal, circulair en inclusief is.

Het investerend vermogen en de koopkracht van Rotterdammers zijn juist nu belangrijk. Hier hebben we extra aandacht voor door enerzijds te blijven investeren in de bedrijven en werkgelegenheid van de toekomst. Maar ook juist door in te zetten op arbeidsintensieve werkzaamheden in de gebouwde omgeving. Ook draagt duurzaam opgewekte energie en een lagere energierekening bij aan het tegengaan van energiearmoede en daarmee aan het bevorderen van de koopkracht van Rotterdammers.

Een aantal van de lopende en nieuwe projecten richt zich dan ook direct op de ondersteuning van Rotterdamse ondernemers, bedrijven en bewoners. Hierbij zetten we gericht in op het stimuleren van het nemen van duurzaamheidsmaatregelen dicht bij huis, die tegelijkertijd werkgelegenheid creëren, de koopkracht vergroten en zorgen voor omzet van Rotterdamse bedrijven.

Afwegingskader

De vier hoofddoelstellingen van het Energietransitiebudget zijn:

- CO₂-reductie
- Verbetering van de luchtkwaliteit: vermindering van de uitstoot van de luchtverontreinigende stoffen (fijnstof, NO_x) in de woonomgeving of havengebied
- Vermindering van het gebruik van primaire grondstoffen
- Economische hefboom: effect op groene werkgelegenheid, multiplier op groene investeringen en/of versterking van het vestigingsklimaat in de nieuwe economie. Deze afweging is toegevoegd vanwege de coronagevolgen en de gevolgen op de werkgelegenheid.

Alle projecten en programma's dragen direct of indirect bij aan deze doelstellingen. Soms zijn dit projecten zijn waar we zelf initiatiefnemer of uitvoerder van zijn, zoals het verduurzamen van het eigen wagenpark of het vervangen van de openbare straatverlichting door LED. Hier zijn we als gemeente een launching customer om de energietransitie aan te jagen en hebben we een voorbeeldfunctie.

Soms zijn dit initiatieven van marktpartijen waarbij we het mogelijk maken om projecten tot stand te brengen. In het laatste geval kijken we altijd kritisch of er sprake is van marktfalen en welk financieel instrument het meest geschikt is.

Per project en programma brengen we de directe of indirecte bijdrage aan de doelstellingen in kaart. Hierbij gaat het om de verwachte effecten als de ambities gerealiseerd worden. Veel transities staan nog in de kinderschoenen. Een aantal projecten en programma's betreft dan ook haalbaarheidsstudies, experimenten en pilots. Daarvan is op voorhand niet aan te geven hoeveel CO₂-besparing, verbetering van luchtkwaliteit of werkgelegenheid die opleveren.

Daarnaast zijn er projecten die niet direct bijdragen aan de doelstellingen maar die noodzakelijk zijn om randvoorwaarden te scheppen voor bijvoorbeeld CO₂-reductie, de ontwikkeling van innovaties en de transitie naar een nieuwe duurzame economie. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om samenwerkingsverbanden die we ondersteunen en initiatieven voor het delen van kennis en informatie.

De totale inspanningen en doelstellingen van alle ambities op de gebieden van circulair, luchtkwaliteit en energietransitie staan toegelicht en worden verantwoord in de betreffende beleidsvelden. We doen immers vanuit de gemeente veel meer aan deze ambities dan de projecten die uit het energietransitiebudget worden betaald.

Energietransitiefonds

Daarnaast wordt een Energietransitiefonds ingericht. De middelen in dit fonds worden revolverend ingezet om investeringen in de energietransitie in Rotterdam mogelijk te maken of te versnellen en laagdrempelige leningen te verstrekken aan woningeigenaren, VVE's en kleine ondernemers. Met dit fonds geven we een belangrijke impuls aan de versnelling van deze omvangrijke transitie.

Het Rotterdamse Energietransitiefonds heeft als belangrijkste doelstellingen de reductie van de uitstoot van CO₂, de verbetering van de luchtkwaliteit en het verminderen van het gebruik van primaire grondstoffen (circulariteit). Uitgangspunt is dat we projecten ondersteunen die aan één of meerdere van deze doelstellingen bijdragen en als gevolg van een gebrek aan (passende) financiering niet of onvoldoende snel van de grond komen. Het geld dat in het revolverende fonds terugvloeit, kan opnieuw worden ingezet voor de energietransitie in Rotterdam. Op die manier verwachten wij zoveel mogelijk effect uit onze middelen te halen.

Financiële kengetallen

Pagina 107

Financiële kengetallen

Voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie van de gemeente wordt gebruikt gemaakt van verschillende financiële kengetallen.

[Beleid](#)[Regulier exploitatiesaldo](#)[Structureel exploitatiesaldo](#)[Weerstandsvermogen](#)[Solvabiliteitsratio](#)
[Belastingcapaciteit](#)[Netto schuldquote](#)[Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen](#)[Kasgeldlimiet](#)
[Renterisiconorm](#)[EMU-saldo](#)[Kapitaallastenratio](#)[Kengetal grondexploitatie](#)[Ontwikkeling](#)

Beleid

De basis voor houdbare gemeentefinanciën is gelegen in een meerjarenbegroting die structureel en reëel in evenwicht is. Houdbare gemeentefinanciën vergen echter meer dan dat. Zo wil de gemeente in geval van financiële tegenslag voldoende mogelijkheden hebben om de eerste klappen op te vangen.

De houdbaarheid van de gemeentefinanciën kent twee aspecten:

- Voldoende weerbaarheid. Het betreft de mogelijkheden om op korte termijn financiële klappen te kunnen incasseren zonder direct in de begroting en daarmee in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.
- Voldoende flexibiliteit van de begroting. Het betreft de snelheid waarmee de lasten kunnen worden verlaagd en de baten kunnen worden verhoogd. De flexibiliteit van de begroting (ook wel wendbaarheid genoemd) wordt beperkt door verplichtingen die voor meerdere jaren zijn of worden aangegaan. Het gaat dan om bijvoorbeeld verplichtingen als gevolg van schulden (rente en aflossing van opgenomen geldleningen), kapitaallasten van investeringen, apparaatslasten, beheer- en onderhoudslasten.

Voor de houdbaarheid van de gemeentefinanciën zijn weerbaarheid en flexibiliteit dus belangrijke termen. Wenselijk is dat de gemeenteraad een integraal beeld krijgt van de consequenties van beslissingen voor de houdbaarheid van de begroting. Kengetallen kunnen de gemeenteraad ondersteunen bij het maken van afwegingen. Onderstaande tabel geeft weer welke kengetallen hiervoor worden gebruikt. Met uitzondering van de kapitaallastenratio zijn alle kengetallen wettelijk voorgeschreven. Behoudens de kasgeldlimiet en de

renterisiconorm zijn de wettelijk voorgeschreven kengetallen niet van een wettelijke norm voorzien. Wel heeft de provincie Zuid-Holland, in zijn rol van financieel toezichthouder, zogeheten 'signaalwaarden' geïntroduceerd.

Kengetallen houdbare Rotterdamse gemeentefinanciën

Weerbaarheid

- Weerstandsvermogen*
- Solvabiliteitsratio*

Flexibiliteit: Saldo begroting

- Reguliere exploitatieruimte*
- Structurele exploitatieruimte*
- Belastingcapaciteit*

Flexibiliteit: Schuld

- Netto schuldquote*
- Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen*
- Kasgeldlimiet*
- Renterisiconorm*

Flexibiliteit: Investerings

- EMU-saldo*
- Kapitaallastenratio
- Kengetal grondexploitaties*

*Deze kengetallen zijn wettelijk voorgeschreven.

De uitkomst van één individueel kengetal zegt niet zo veel over de financiële positie van de gemeente Rotterdam. Daarom is het raadzaam de kengetallen in samenhang te bezien. Op grond van het totale beeld is het mogelijk uitspraken te doen over de financiële positie van Rotterdam.

Regulier exploitatiesaldo

Het reguliere exploitatiesaldo betreft het verschil tussen de lasten en de baten. Het reguliere exploitatiesaldo voor 2021 is begroot op 0. De begroting is 'sluitend'; er is geen sprake van een begrotingstekort, noch van een begrotingsoverschot. Als gevolg van de verkoop van Eneco zijn de cijfers in 2020 afwijkend ten opzichte van andere jaren.

Regulier exploitatiesaldo (bedragen x € 1 mln)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Baten exclusief onttrekkingen en vrijval aan reserves	3.481*	3.552	5.083	3.663	3.577	3.545	3.483
Lasten exclusief toevoegingen aan reserves	3516*	3.519	3.959	3.843	3.618	3.496	3.417
Onttrekkingen en vrijval reserves	365	199	389	274	135	77	58

Toevoegingen aan reserves	273	200	1.513	94	94	126	124
Reguliere exploitatiesaldo	57	31	0	0	0	0	0
Norm o.g.v. BBV: evenwicht							
*De baten en de lasten zijn aangepast t.o.v. eerder gepresenteerde cijfers in de Voorjaarsnota 2019 en Jaarstukken 2018. In die bedragen waren abusievelijk ook de baten en lasten opgenomen van projecten (investerings) die op de balans verantwoord worden. Deze lasten zijn geen onderdeel van de baten en lasten in het exploitatiesaldo							

Structureel exploitatiesaldo

De Gemeentewet schrijft voor dat de begroting structureel in evenwicht is. Hiervan kan worden afgeweken indien aannemelijk kan worden gemaakt dat het structurele evenwicht in de komende jaren tot stand zal worden gebracht. Om te kunnen vaststellen of aan dit wettelijke voorschrift wordt voldaan, wordt het structureel exploitatiesaldo gepresenteerd. Het structureel exploitatiesaldo betreft het verschil tussen de structurele lasten en de structurele baten. Indien de begroting niet structureel in evenwicht is, kan de Provincie Zuid-Holland de gemeente onder verscherpt toezicht plaatsen.

Verwacht wordt dat in 2020 en in de meerjarenraming tot en met 2024 sprake zal zijn van een positief structureel exploitatiesaldo. Hiermee wordt dus voldaan aan het wettelijke voorschrift. Ten opzichte van eerdere jaren is vanwege de coronacrisis het structureel exploitatiesaldo lager dan het niveau van 2018 en 2019.

In onderstaande tabel is het saldo van structurele baten en lasten nominaal weergegeven en als percentage van de totale baten. De bedragen die het structurele exploitatiesaldo in 2020 bepalen zijn ontleend aan de Begroting 2020 en dus niet geactualiseerd.

Structureel exploitatiesaldo (bedragen x € 1 mln)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structurele baten exclusief onttrekkingen aan reserves	3.121	3.228	3.219	3.345	3.299	3.359	3.322
Structurele lasten exclusief toevoegingen aan reserves	2.913	3.037	3.121	3.346	3.257	3.271	3.215
Structurele onttrekkingen aan reserves	11	28	72	96	61	50	45
Structurele toevoegingen aan reserves	29	37	23	30	47	46	46
Structureel exploitatiesaldo	190	182	148	65	57	93	105
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	3.481	3.552	3.516	3.663	3.577	3.545	3.483
Structureel exploitatiesaldo (%)	5,5%	5,1%	4%	2%	2%	3%	3%

Norm o.g.v. BBV: evenwicht

Weerstandvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een inventarisatie en analyse van de risico's die de gemeente

loopt. Voor een meer uitgebreide toelichting op dit kengetal wordt verwezen naar de paragraaf ['Weerstandsvermogen en risicobeheersing'](#).

In het Coalitieakkoord 2018-2022 is afgesproken dat wordt gestuurd op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0. De Coronacrisis leidt echter tot financiële tegenvallers. Deze tasten het weerstandsvermogen aan. We accepteren deze tijdelijke dip, voor zover deze door Corona wordt veroorzaakt. Conform het door de raad vastgestelde beleid inzake het weerstandsvermogen zorgen we ervoor dat het weerstandsvermogen in het laatste jaar van de meerjarenraming weer op peil zal zijn.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Beschikbare weerstandscapaciteit	289	301	264	191	176	200	241
Benodigde weerstandscapaciteit	205	219	211	220	230	233	235
Weerstandsvermogen	1,41	1,37	1,25	0,87	0,77	0,86	1,03
Norm gemeente Rotterdam o.g.v. Coalitieakkoord 2018-2022: minimaal 1,00							

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het wordt berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen (i.c. het balanstotaal). Het eigen vermogen is opgebouwd uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het (regulier) exploitatiesaldo.

Onderstaande tabel geeft een beeld van de ontwikkeling van de solvabiliteit. Als gevolg van de verkoop van Eneco is de solvabiliteit in 2020 gestegen en blijft deze ook in de periode 2021 - 2024 boven het niveau van 2018 en 2019.

Solvabiliteitsratio (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Eigen vermogen	1.083	1.115	2.240	2.059	2.018	2.067	2.133
Balanstotaal	3.514	3.635	3.937	4.208	4.349	4.350	4.280
Solvabiliteitsratio	30,8%	30,7%	56,9%	48,9%	46,4%	47,5%	49,8%
Signaleringswaarde opgesteld door Provincie Zuid-Holland: > 50% is minst risicovol, 20 - 50% is neutraal, < 20% is meest risicovol							

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Rotterdam zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren.

De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden van de gemeente in enig jaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het voorafgaande jaar en uit te drukken in een percentage.

Onderstaande tabel geeft een beeld van de ontwikkeling van de belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit daalt in 2021 ten opzichte van 2020 en behoudt een waarde die door de Provincie Zuid-Holland als 'neutraal' wordt beoordeeld. De belastingcapaciteit wordt alleen bij begroting en bij jaarstukken berekend. De cijfers in onderstaande tabel zijn voor het jaar 2020 dan ook gelijk aan de cijfers die in de Begroting 2020 zijn gepresenteerd. Voor een toelichting op de ontwikkeling van de belastingcapaciteit wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen, onderdeel [Lokale lastendruk](#).

De onderlinge vergelijking van gemeentelijke tarieven verdient een aantal nuanceringen. Gemeenten kunnen binnen de geldende wet- en regelgeving verschillende bestuurlijke keuzes en afwegingen maken, bijvoorbeeld rond het voorzieningenniveau voor inwoners en de uitgaven die ze doen, gegeven de fysieke en de sociaal-economische situatie van hun gemeente. Hierbij valt te denken aan welke kosten gemeenten precies toerekenen aan een tarief, of er mogelijkheden zijn voor een alternatieve dekking van kosten en welk percentage van kostendekkendheid de tarieven moeten hebben.

Belastingcapaciteit (bedragen x € 1)	2018	2019	2020	2021
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	192	188	189	188
Afvalstoffenheffing voor een gezin	328	349	371	377
Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	198	208	216	226
Eventuele heffingskorting	0	0	0	0
Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	718	744	776	791
Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in t-1	723	721	740	776
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde in t-1	0,99	1,03	1,05	1,02

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee een indicatie van de mate waarin de rente en de aflossingen op de exploitatie drukken.

Onderstaande tabel geeft een beeld van de ontwikkeling van de netto schuldquote. De verkoopopbrengst Eneco wordt gebruikt voor het reduceren van de schuld. Als gevolg hiervan is de netto-schuld in 2020 fors gedaald.

Vanaf 2021 loopt de netto schuldquote geleidelijk op, tot en met 2024 blijft de netto-schuldquote onder het niveau van 2018 en 2019.

Netto schuldquote (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
---	------	------	------	------	------	------	------

Vaste schulden	1.630	1.665	914	1.274	1.455	1.408	1.272
Netto vlottende schuld	446	434	311	403	403	403	403
Overlopende passiva	294	318	318	318	318	318	318
Financiële activa excl. verstrekte leningen en kapitaalverstrekking	-1	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-335	-305	-409	-409	-409	-409	-409
Liquide middelen	-3	-15	0	0	0	0	0
Overlopende activa	-148	-145	-145	-145	-145	-145	-145
Saldo	1.884	1.954	989	1.441	1.622	1.575	1.440
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	3.481	3.552	5.083	3.663	3.577	3.545	3.483
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (saldo / totale baten)	54,1%	55,0%	19,5%	39,3%	45,4%	44,4%	41,3%
Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is meest risicovol							

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote wordt zowel in- als exclusief doorgeleende gelden gepresenteerd. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de door de gemeente verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldpositie.

Het kengetal wordt op dezelfde wijze berekend als de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden betrokken. Een aanzienlijk deel van de opgenomen gelden is doorgeleend aan woningcorporaties en deelnemingen. Dit bedrag neemt de komende jaren wel gestaag af.

De ontwikkeling van de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen laat een vergelijkbaar beeld zien als de ontwikkeling van de netto schuldquote.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vaste schulden	1.630	1.665	914	1.274	1.455	1.408	1.272
Netto vlottende schuld	446	434	311	403	403	403	403
Overlopende passiva	294	318	318	318	318	318	318
Financiële activa incl. verstrekte leningen en excl. kapitaalverstrekking	-237	-210	-194	-183	-165	-146	-128
Uitzettingen < 1 jaar	-335	-305	-409	-409	-409	-409	-409
Liquide middelen	-3	-15	0	0	0	0	0
Overlopende activa	-148	-145	-145	-145	-145	-145	-145
Saldo	1.648	1.743	795	1.258	1.458	1.430	1.311

Totale baten (exclusief mutatie reserves)	3.481	3.552	5.083	3.663	3.577	3.545	3.483
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (saldo / totale baten)	47,3%	49,1%	15,6%	34,3%	40,8%	40,3%	37,6%
Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is meest risicovol							

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet betreft een plafond voor de kortlopende schuld van de gemeente, met als doel een te grote gevoeligheid voor rentefluctuaties op de kortlopende schuld te voorkomen. De kasgeldlimiet is wettelijk bepaald op 8,5% van het begrotingstotaal.

Indien de kortlopende schuld van een gemeente voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, dient de gemeente haar toezichthouder hiervan op de hoogte te stellen en een plan voor te leggen om het daaropvolgende kwartaal weer aan de kasgeldlimiet te voldoen. De gemeente Rotterdam verwacht conform de onderstaande meerjarenraming aan de kasgeldlimiet te voldoen.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1 mln)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.487	3.474	3.767	3.937	3.937	3.937	3.937
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	296	295	320	335	335	335	335
Gemiddelde korte schuld	370	250	100	300	300	300	300
Gemiddelde korte middelen	-4	-6	-372	0	0	0	0
Gemiddelde netto korte schuld	366	244	-272	300	300	300	300
In % begroting	10,5%	7,0%	-7,2%	7,6%	7,6%	7,6%	7,6%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	-70	51	592	35	35	35	35

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om toekomstige renterisico's op de langlopende schuld te beperken. De renterisico's worden berekend als de som van de aflossingen en de renteherzieningen op de bestaande langlopende schuld. Er geldt een wettelijke norm. Het totale jaarlijkse renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm dwingt daarmee tot spreiding van de aflossingen en renteherzieningen.

De verkoopopbrengst Eneco wordt gebruikt voor schuldenreductie. Daarbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de ruimte die de wetgever biedt. Dit verklaart dat in 2020 nog juist aan de renterisiconorm wordt voldaan. Vanaf 2021 ontstaat er meer ruimte ten opzichte van de renterisiconorm.

Renterisiconorm (bedragen x € 1 mln)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
--------------------------------------	------	------	------	------	------	------	------

Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.487	3.474	3.767	3.937	3.937	3.937	3.937
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	697	695	753	787	787	787	787
Renteherzieningen	50	0	0	61	0	0	0
Aflossingen	272	650	751	404	25	105	176
Risicobedrag	322	650	751	465	25	105	176
In % begroting	9%	19%	20%	12%	1%	3%	5%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	375	45	3	322	762	682	612

EMU-saldo

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort realiseren van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort mogen, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel hebben. Voor de jaren 2019-2022 is afgesproken dat de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden 0,4% van het bbp bedraagt. De gezamenlijke ruimte voor de gemeenten bedraagt 0,27% van het bbp. In de septembercirculaire Gemeentefonds 2020 zijn de individuele referentiewaarden gepubliceerd, die de afzonderlijke gemeenten in 2021 als richtsnoer kunnen hanteren. De referentiewaarde voor Rotterdam bedraagt - € 132,8 mln.

De begroting van gemeenten wordt opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo wordt echter niet berekend op basis van baten en lasten, maar op basis van ontvangsten en uitgaven. Anders dan in het stelsel van baten en lasten drukken investeringsuitgaven en aan- en verkopen in het jaar waarin de transactie wordt gedaan volledig op het EMU-saldo. Er wordt geen rekening gehouden met afschrijvingen, noch met toevoegingen aan reserves en voorzieningen. De afwijkende berekening van het EMU-saldo kan ertoe leiden dat een gemeente bij een sluitende begroting een EMU-tekort realiseert.

In 2020, 2021 en 2022 lijkt onze gemeente, mede als gevolg van de verkoop van Eneco en de coronacrisis, een fors EMU-tekort te gaan realiseren. De ervaring leert dat het EMU-saldo, als gevolg van planningsoptimisme bij investeringen, bij jaarrekening altijd positiever uitvalt dan in de begroting werd aangenomen. Mocht het EMU-tekort toch hoger uitvallen dan de referentiewaarde, dan zal dit slechts consequenties kunnen hebben, indien de Europese Unie Nederland een sanctie oplegt wegens overschrijding van de EMU-normen én indien het collectieve aandeel van de gemeenten in het EMU-tekort hoger is dan 0,27% van het bbp. Dit risico wordt klein geacht. Het is niettemin zaak om de vinger aan de pols te houden.

EMU-saldo (bedragen x € 1 mln)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1. Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-35	33	1.124	-180	-41	49	66
2. Mutaties (im)materiele vaste activa	-46	-120	-265	-291	-172	-23	68
3. Mutatie voorzieningen	-28	40	54	0	0	-1	-1
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-1	-33	35	8	13	2	-15
5. Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiele vaste activa					-1.290		

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio wordt berekend door het totaal van rente- en afschrijvingslasten met betrekking tot schulden en investeringen af te zetten tegen de totale baten (excl. onttrekkingen aan reserves). De kapitaallastenratio zegt iets over de mate van flexibiliteit van de begroting. Zowel schulden als investeringen drukken als last op de begroting, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt. Er geldt geen wettelijke of andere norm voor deze ratio. Er is op dit moment geen zinvolle signaleringswaarde voor dit kengetal te bepalen op basis van literatuur of de praktijk van andere gemeenten. Voor de beoordeling moet vooral naar de ontwikkeling in de tijd worden gekeken.

Als gevolg van de verkoop van Eneco worden in 2020 fors meer baten gerealiseerd. Dit maakt dat de kapitaallastenratio eenmalig daalt en vanaf 2021 weer stijgt.

Kapitaallastenratio	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Rentelasten	41	37	23	20	26	28	28
Afschrijvingen	120	123	130	137	157	164	168
Saldo	161	161	153	158	183	192	196
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	3.481	3.552	5.083	3.663	3.577	3.545	3.483
Kapitaallastenratio	4,6%	4,5%	3,0%	4,3%	5,1%	5,4%	5,6%

Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitatie af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (excl. onttrekkingen aan reserves). De boekwaarde van de grondexploitatie is negatief, doordat de gemeente in het verleden verliezen heeft genomen op de grondexploitatie. Een negatief kengetal betekent dat er geen boekwaarde is die moet worden terugverdiend door verkoop van grond. De gemeente loopt dus beperkt risico op zijn voorraden grond.

De verkoop van Eneco heeft eenmalig invloed op de ontwikkeling van dit kengetal.

Grondexploitatie (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bouwgronden in exploitatie	-156	-145	-180	-188	-201	-203	-189
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	3.481	3.552	5.083	3.663	3.577	3.545	3.483
Ratio grondexploitatie	-4,5%	-4,1%	-3,5%	-5,1%	-5,6%	-5,7%	-5,4%

Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 20% is minst risicovol, 20-35% is neutraal, > 35% is meest risicovol

Ontwikkeling

In onderstaande tabel is aangegeven hoe de financiële kengetallen voor het begrotingsjaar 2020 zich hebben ontwikkeld. De verkoopopbrengst Eneco heeft invloed gehad op het verloop van de kengetallen.

Ontwikkeling financiële kengetallen	Oorspronkelijke begroting 2020	1e herziening 2020	2e herziening 2020
Regulier exploitatiesaldo (x € 1 mln)	0	0	0
Structureel exploitatiesaldo (%)	4%	4%*	4%*
Weerstandsvermogen	1,06	0,83	1,25
Solvabiliteitsratio (%)	23,0%	55,8%	56,9%
Belastingcapaciteit (%)	105%	105%*	105%*
Netto schuldquote (%)	71,9%	24,8%	19,5%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen (%)	66,4%	20,9%	15,6%
Ruimte t.o.v. kasgeldlimiet (x € 1 mln)	45	45	592
Ruimte t.o.v. renterisiconorm (x € 1 mln)	402	3	3
EMU-saldo (x € 1 mln)	-341	-440	-342
Kapitaallastenratio (%)	4,9%	3,0%	3,0%
Ratio grondexploitatie (%)	-5,8%	-2,8%	-3,5%
* Niet herberekend			

Financiering

Pagina 108

Financiering

De treasuryfunctie van de gemeente omvat alle activiteiten die voorzien in de financieringsbehoefte van de gemeente. De gemeente moet altijd over voldoende geld beschikken om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen: het op tijd betalen van uitkeringen, subsidies, salarissen en facturen van derden. Hiervoor trekt de gemeente op dagelijkse basis korte geldleningen aan. Om investeringen in de stad mogelijk te maken, trekt de gemeente geldleningen aan met een langere looptijd. Het financieringsbeleid is nodig om de rente die de gemeente moet betalen op de aangetrokken leningen te beheersen en de daarmee samenhangende risico's te beperken. Het andere belangrijke aandachtsveld binnen de treasuryfunctie betreft het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties door de gemeente bij de uitoefening van haar publieke taak.

[Beleid](#)[Ontwikkeling financiering](#)[Rente](#)[Wettelijke normen](#)[Renterisicobeheer](#)[Leningverstrekking](#)[Garantieverlening](#)[Kredietrisicobeheer](#)

Beleid

Financiering

De [Wet financiering decentrale overheden \(Wet fido\)](#) geeft de wettelijke kaders voor de treasuryfunctie van decentrale overheden. Een belangrijk uitgangspunt van de wet is dat een gemeente voorzichtig moet omgaan met publieke middelen. Dit uit zich onder andere in de beheersing van renterisico's. Hierbij gelden als wettelijke normen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Het kan voorkomen dat de gemeente in een bepaalde periode overtollig geld heeft. Als ze dat geld niet uitleent aan medeoverheden en de omvang is hoger dan een bepaald drempelbedrag, dan moet de gemeente dat geld aanhouden in 's Rijks schatkist'. Dit wordt 'verplicht schatkistbankieren' genoemd. Ook stelt de Wet fido strenge eisen aan de kredietwaardigheid van tegenpartijen en de te gebruiken instrumenten. Artikel 212 van de [Gemeentewet](#) verplicht de gemeente de gemeentelijke regelgeving voor de financieringsfunctie vast te leggen. Dit heeft de gemeente gedaan in de vigerende [Verordening financiën Rotterdam 2013](#), die verder is uitgewerkt in het [Treasurystatuut Rotterdam 2015](#). Herziening van deze regelgeving vindt plaats in 2020 en wordt naar verwachting ingevoerd in 2021.

De financiering van de gemeentelijke investeringen vindt plaats met reserves en voorzieningen – de interne financieringsmiddelen – en met extern aangetrokken geldleningen. Als uitgangspunt geldt dat de financieringswijze geen rol mag spelen bij de kostprijsberekening van gemeentelijke taken. Daarom rekent de gemeente ook rente over de reserves en voorzieningen. De rentevergoeding die wordt toegerekend aan de reserves en voorzieningen wordt de 'bespaarde rente' genoemd. De bespaarde rente is geen uitgave zoals de werkelijke rente die de gemeente voor opgenomen geldleningen moet betalen, maar blijft binnen de eigen begroting. De bespaarde rente kan worden aangewend voor andere doeleinden en kan daarom worden toegevoegd aan de Rotterdamse investeringsmotor als opvolger van het Investeringsfonds Rotterdam.

De totale gemeentelijke financieringskosten bestaan daarmee uit de externe rentelasten over de opgenomen geldleningen en de berekende rentelasten over de interne financieringsmiddelen. De gemeente werkt met een omslagrentemethodiek. Dat wil zeggen dat de gemeentelijke financieringskosten via het taakveld treasury worden toegerekend aan de overige gemeentelijke taakvelden op basis van de boekwaarde van desbetreffende investeringen op de balans.

In het [Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten \(BBV\)](#) zijn bepalingen en richtlijnen opgesteld voor de berekening van de bespaarde rente, de omslagrente die wordt toegerekend aan de investeringen en de omslagrente die wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE).

Jaarlijks worden op basis van de BBV-richtlijnen de verschillende interne rentepercentages berekend. Door de laagblijvende externe marktrente wordt de bespaarde rente (de rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen) met ingang van 2021 verlaagd van 2,0% naar 1,75%. De lagere rentelasten leiden er ook toe dat de omslagrente investeringen met ingang van 2021 wordt bijgesteld van 2,0% naar 1,75%. De bestendige gedragslijn is om beide rentepercentages aan elkaar gelijk te houden. Daarnaast bestaan er rijksregels voor het toerekenen van rente aan de Voorziening pensioenen bestuurders.

Op grond van de bovenstaande bepalingen en richtlijnen worden in de begroting 2021 en verder de volgende interne rentepercentages onderscheiden:

- Omslagrente BIE: 0,8%
- Omslagrente investeringen: 1,75%
- Bespaarde rente: 1,75%
- Rentetoerekening Voorziening pensioenen bestuurders: 0,29%

Leningverstrekking en garantieverlening

Gemeenten mogen volgens de Wet fido uitsluitend geldleningen verstrekken en garanties verlenen uit hoofde van de publieke taak. We spreken van een publieke taak wanneer overheidsingrijpen noodzakelijk is om een maatschappelijk belang te realiseren. De gemeenteraad bepaalt wat tot de publieke taak behoort en besluit of overheidsingrijpen noodzakelijk is. Bij het verstrekken van geldleningen en garanties is een motivering van de overwegingen voor dit overheidsingrijpen vereist. De gemeenteraad en de toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland, moeten dit kunnen toetsen. Een belangrijke overweging voor de gemeenteraad hierbij is of de te ondersteunen activiteiten direct of indirect van belang zijn voor de eigen inwoners. Daarnaast moet worden overwogen of de gemeente de meest geëigende overheidspartij is om deze activiteiten te ondersteunen.

De [Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014](#) biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking of garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op volgens het "nee, tenzij" principe. Daarbij houdt de gemeente nadrukkelijk rekening met wettelijke kaders. De gemeente beheerst en verlaagt de risico's die samenhangen met de leningverstrekking en garantieverlening door toepassing van een actief kredietrisicobeheer.

Ontwikkeling financiering

De ontwikkeling van de investeringen en de ontwikkeling van de financieringsmiddelen zijn belangrijk om de ontwikkeling van het financieringstekort te kunnen bepalen. Het financieringstekort is het verschil tussen het bedrag van de verwachte boekwaarde van de investeringen en de beschikbare financieringsmiddelen. Door de ontwikkeling van de bestaande leningenportefeuille met die van het financieringstekort te combineren ontstaat inzicht in de ontwikkeling van de totale leningenpositie van de gemeente.

Investerings

De onderstaande tabel toont de ontwikkelingen van de boekwaarde van de gemeentelijke investeringen. Het gaat hierbij om de investeringen in immateriële, materiële en financiële vaste activa en de voorraden. De immateriële vaste activa hebben betrekking op bijdragen aan activa van derden en voorbereidingskosten voor nog niet geactiveerde grondexploitaties. Tot de materiële vaste activa behoren onder andere de terreinen, gebouwen en vervoermiddelen van de gemeente. De financiële vaste activa bestaan voornamelijk uit aandelenkapitaal door deelname in verbonden partijen en verstrekte geldleningen aan derden. De voorraden, die voornamelijk bestaan uit bouwgronden in exploitatie, worden in dit overzicht ook tot de investeringen gerekend.

De (im)materiële vaste activa stijgen in de komende jaren door de diverse investeringen in bijvoorbeeld de Zeven Stadsprojecten, versnelde ombouw straatverlichting naar LED, Coolsingel, mobiliteitsmaatregelen Feyenoord City en onderwijshuisvesting, zie de [paragraaf Investerings](#).

Immateriële vaste activa	42.434	45.616	44.763	43.910	43.057
Materiële vaste activa	2.902.106	3.189.612	3.362.732	3.386.487	3.319.778
Kapitaalverstrekkingen	396.036	395.554	395.073	394.592	394.403
Leningen (woningcorporaties en verbonden partijen)	174.847	157.467	139.690	121.394	104.156
Overige financiële vaste activa	19.356	25.089	24.823	24.558	24.302
Financiële vaste activa	590.239	578.110	559.586	540.544	522.861
Vorraden	-151.279	-158.822	-172.035	-174.496	-159.938
Netto banksaldi	0	0	0	0	0
Totaal investeringen	3.383.500	3.654.516	3.795.046	3.796.445	3.725.758

Financieringsmiddelen

De investeringen in vaste activa en voorraden worden gefinancierd met interne en externe financieringsmiddelen. De interne financieringsmiddelen worden gevormd door de reserves en voorzieningen. De langlopende schulden bestaan uit lange leningen met een looptijd van 1 jaar of langer en overige vaste schuld. De overige vaste schuld bestaat vooral uit de ontvangen afkoopsommen erfpacht. De gemeente moet deze afkoopsommen als schuld op de balans opnemen en gedurende de oorspronkelijke looptijd van het afgekochte erfpachtcontract jaarlijks laten vrijvallen in het resultaat. De kasgeldleningen zijn externe geldleningen met een looptijd van korter dan 1 jaar. Ten slotte wordt het overig netto werkkapitaal tot de financieringsmiddelen gerekend. Het netto werkkapitaal bestaat uit het saldo van de debiteuren, crediteuren en overlopende posten.

De komende jaren neemt de reservepositie af. Zie voor de ontwikkelingen van de reserves de [balanspagina Reserves](#). De voorzieningen blijven redelijk stabiel. Zie voor de ontwikkeling van de voorzieningen de [balanspagina Voorzieningen](#). In maart 2020 is de verkoop van de Eneco-aandelen afgerond. De verkoopopbrengst van de Rotterdamse aandelen bedroeg € 1,3 miljard. De hierbij ontvangen liquide middelen zijn op grond van het verplicht schatkistbankieren tijdelijk gestald in 's Rijks schatkist. In de afgelopen jaren is de leningenportefeuille vooruitlopend op deze verkoop meer flexibel gemaakt. Door vervallende aflossingen te herfinancieren met leningen met kortere looptijden, lopen veel leningen af in 2020 en 2021. Totdat inzet van de verkoopopbrengst Eneco zich vertaalt in concrete uitgaven worden de liquide middelen gebruikt om de vervallende aflossingen te betalen en daarmee tijdelijk de gemeentelijke schuldpositie te verminderen. In 2020 en 2021 vinden er nog relatief veel aflossingen plaats op de opgenomen lange leningen, waardoor de lopende vaste schuld in deze jaren aanzienlijk daalt.

Financieringsmiddelen (standen ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024
Eigen vermogen	2.239.527	2.059.144	2.018.393	2.067.205	2.132.919
Voorzieningen	155.094	154.670	154.270	153.766	153.242
Interne financieringsmiddelen	2.394.621	2.213.814	2.172.663	2.220.971	2.286.161
Obligatieleningen en onderhandse geldleningen	878.092	473.736	448.559	343.394	252.871

Overige leningen	35.676	34.610	33.544	32.478	31.412
Langlopende schulden	913.768	508.346	482.103	375.872	284.283
Kasgeldleningen	207.975	300.000	300.000	300.000	300.000
Overig netto werkkapitaal	-132.864	-132.864	-132.864	-132.864	-132.864
Totaal lopende financieringsmiddelen	3.383.500	2.889.296	2.821.902	2.763.979	2.737.580

Financieringstekort

Het financieringstekort geeft het bedrag weer van de nieuw aan te trekken leningen als de overige balansposten zoals vaste activa (investeringen), eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen zich volgens de begroting ontwikkelen. De gemeente past totaalfinanciering toe. Daarbij worden op basis van de werkelijke totale liquiditeitsbehoefte (het saldo van uitgaven en ontvangsten) van de gemeente leningen aangetrokken of middelen bij de schatkist gestald. Ervaring leert dat de werkelijke liquiditeitsbehoefte in de praktijk lager uitvalt dan het begrote financieringstekort. Volgens de wet fido mag niet eerder worden geleend dan dat de middelen daadwerkelijk benodigd zijn. Ook moet de looptijd passen bij de verwachte duur van de liquiditeitsbehoefte. Pas bij een structurele liquiditeitsbehoefte worden langlopende leningen afgesloten. In aanloop naar de verkoop van de aandelen Eneco is de portefeuille opgenomen leningen in de afgelopen jaren meer flexibel gemaakt door vervallende aflossingen te herfinancieren met leningen met een looptijd van 1 tot 2 jaar. Vanaf 2021 zullen weer leningen met langere looptijden worden aangetrokken.

Financieringstekort (standen ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024
Investeringen	3.383.500	3.654.516	3.795.046	3.796.445	3.725.758
Lopende financieringsmiddelen	-3.383.500	-2.889.296	-2.821.902	-2.763.979	-2.737.580
Financieringstekort	0	765.220	973.144	1.032.466	988.178

Ontwikkeling leningenpositie

Uitgaande van bovenstaande ontwikkeling van het financieringstekort neemt de totale schuld tot eind 2024 toe tot € 1,5 mrd. Dit patroon is ook zichtbaar in de ontwikkeling van de [netto schuldquote](#).

Ontwikkeling leningenpositie (standen ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024
Kasgeldleningen	207.975	300.000	300.000	300.000	300.000
Obligatieleningen en onderhandse geldleningen	878.092	473.736	448.559	343.394	252.871
Financieringstekort	0	765.220	973.144	1.032.466	988.178
Lange leningen	878.092	1.238.956	1.421.703	1.375.860	1.241.049
Totaal korte en lange geldleningen	1.086.067	1.538.956	1.721.703	1.675.860	1.541.049

Rente

Het gemiddeld rentepercentage dat wordt berekend over de netto korte schuld is afgeleid van het meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone. Daarbij wordt gerekend dat de korte rente gedurende de meerjarenperiode tot en met 2024 geleidelijk oploopt tot 2%. Voor het financieringstekort wordt gerekend met een lange rente die gedurende diezelfde periode oploopt tot 2,5%.

Renteresultaat

Het onderstaande renteschema geeft inzicht in de rentelasten en -baten, het renteresultaat en de wijze waarop de rente wordt toegerekend aan de verstrekte leningen, investeringen en grondexploitaties.

Renteschema	2020	2021	2022	2023	2024
Externe rentelasten korte en lange leningen	-22.824	-20.478	-25.503	-28.345	-28.257
Rentebaten verstrekte leningen	6.049	5.461	4.918	4.344	3.804
Saldo externe rentelasten en rentebaten	-16.775	-15.017	-20.585	-24.001	-24.453
Omslagrente bouwgronden in exploitatie (BIE)	-1.537	-1.707	-1.790	-1.852	-1.804
Toe te rekenen externe rente	-18.312	-16.724	-22.375	-25.853	-26.257
Rente over eigen vermogen (toevoeging IFR/RIM)	-41.655	-39.192	-36.035	-35.322	-36.175
Rente over voorzieningen (toevoeging IFR/RIM)	-409	-1.298	-1.302	-1.308	-1.313
Rente over voorzieningen (toevoeging pensioenvoorzieningen)	-147	-147	-145	-143	-140
Totaal toe te rekenen rente	-60.523	-57.361	-59.857	-62.626	-63.885
Toegerekende omslagrente	62.573	60.470	65.135	66.470	66.212
Renteresultaat	2.050	3.109	5.278	3.844	2.327

Wettelijke normen

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn drie wettelijke normen opgenomen waaraan de gemeente moet voldoen. Zo moeten tijdelijk overtollige middelen boven een vastgestelde drempel worden aangehouden in 's Rijks schatkist. Bij het aantrekken van korte leningen (met looptijd tot één jaar) mag het gemiddelde saldo de kasgeldlimiet niet langdurig overschrijden. Het saldo aan aflossingen en renteherzieningen op de bestaande portefeuille *lange leningen* (met looptijd van één jaar of langer) mag in enig jaar niet hoger zijn dan de renterisiconorm.

Drempel schatkistbankieren

Om de staatsschuld te beperken moeten gemeenten liquide middelen aanhouden in de schatkist bij het Rijk of uitzetten bij medeoverheden. Om te voorkomen dat onverwachte ontvangsten en uitgestelde betalingen direct leiden tot onrechtmatigheid mag er bij gemeenten een beperkt positief saldo op de bankrekeningen aanwezig zijn. Gemiddeld per kwartaal mag dit saldo niet meer zijn dan een vastgesteld drempelbedrag. Voor 2021 komt het drempelbedrag voor de gemeente Rotterdam uit op € 10,6 mln. Indien de gemiddelde banksaldi boven deze drempel komen, worden deze middelen in de schatkist van het Rijk aangehouden. Zo zijn de liquide middelen die

zijn ontvangen bij de verkoop van de Eneco-aandelen in 2020 gestald bij 's Rijks schatkist. Naar verwachting zullen de liquide middelen eind 2020 zijn gebruikt om vervallende aflossingen te betalen. Vanaf 2021 zullen geen gelden meer gestald worden bij de schatkist van het Rijk en zal de gemeente weer geldleningen op de markt aantrekken.

Kasgeldlimiet

De gemeente mag haar activiteiten niet onbeperkt met kort geld financieren. In de Wet fido is hiervoor de kasgeldlimiet opgenomen, waarmee een maximum wordt gesteld aan de netto kortlopende schuld. De kasgeldlimiet is gelijk aan 8,5% van het begrotingstotaal van de oorspronkelijke begroting. De in de tabel getoonde bedragen zijn jaargemiddelden. Er moet enerzijds rekening worden gehouden met beschikbare kredietlijnen en anderzijds met tijdelijke uitschieters in de behoefte aan kort geld. Daarom wordt voorzichtigheidshalve enige marge aangehouden onder de kasgeldlimiet en wordt er gestuurd op een gemiddelde netto korte schuld van € 300 mln. De kasgeldlimiet mag niet meer dan drie achtereenvolgende kwartalen overschreden worden. Bij een dreigende structurele overschrijding van de kasgeldlimiet zullen nieuwe lange leningen worden aangetrokken.

Kasgeldlimiet	2020	2021	2022	2023	2024
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.767.271	3.937.110	3.937.110	3.937.110	3.937.110
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	320.218	334.654	334.654	334.654	334.654
Gemiddelde vlottende schulden	100.216	300.000	300.000	300.000	300.000
Gemiddelde vlottende middelen	-372.041	0	0	0	0
Gemiddelde netto vlottende schulden	-271.825	300.000	300.000	300.000	300.000
In % begroting	-7,2%	7,6%	7,6%	7,6%	7,6%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	592.043	34.654	34.654	34.654	34.654

Renterisiconorm

Bij de structurering van de lange schuld moet de gemeente rekening houden met de renterisiconorm. Deze norm heeft als doel het toekomstig renterisico te beperken door de aflossingen en renteherzieningen te spreiden. Voorkomen moet worden dat er in enig jaar een te grote concentratie plaatsvindt van aflossingen en renteherzieningen op lopende leningen. Het renterisicobedrag wordt volgens de Wet fido berekend als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het totale renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal van de oorspronkelijke begroting. De omvang van de begroting 2021 geldt volgens de wet ook als grondslag voor de toetsing van de daaropvolgende jaren. Vooruitlopend op de verkoop van de aandelen Eneco is de leningenportefeuille meer flexibel gemaakt. Aflossingen op bestaande leningen zijn geherfinancierd met leningen met looptijden van 1 tot 2 jaar. Hierdoor vervallen er meer aflossingen in 2020 en 2021. Daarbij is er nadrukkelijk rekening mee gehouden dat het risicobedrag ook in deze jaren onder de renterisiconorm blijft. De aflossingen in 2020 leiden overigens niet tot een daadwerkelijk renterisico. Deze aflossingen worden betaald uit de overtollige liquiditeiten en hiervoor worden in 2020 geen nieuwe leningen afgesloten. Nieuw af te sluiten leningen worden zodanig gestructureerd dat de renterisiconorm ook in de komende jaren niet wordt overschreden.

Renterisiconorm	2020	2021	2022	2023	2024
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.767.271	3.937.110	3.937.110	3.937.110	3.937.110
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	753.454	787.422	787.422	787.422	787.422
Renteherzieningen	0	61.040	0	0	0
Aflossingen	750.668	404.356	25.177	105.165	175.523
Risicobedrag	750.668	465.396	25.177	105.165	175.523
In % begroting	19,9%	11,8%	0,6%	2,7%	4,5%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	2.786	322.026	762.245	682.257	611.899

Renterisicobeheer

Bij het afsluiten van nieuwe leningen loopt de gemeente een renterisico. Tevens bestaat er een renterisico op het moment van renteherziening bij een lopende lening. Een stijging van de rentetarieven ten opzichte van de begroting leidt namelijk tot hogere rentelasten. Als onderdeel van het renterisicobeheer maakt de gemeente op beperkte schaal gebruik van renteswaps.

Renteswaps zijn instrumenten waarmee de lange rente kan worden vastgelegd. In 2009 en 2010 heeft de gemeente renteswaps afgesloten om toekomstige renterisico's te beperken. Daarbij zijn de renterisico's van € 185 mln aan onderliggende financieringsbehoefte ingedekt. Ter beperking van tegenpartijrisico's zijn deze swaps alleen afgesloten bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Deze bank heeft met een AAA-rating de hoogste mogelijke kredietwaardigheid. Op deze renteswaps drukken geen onderpandverplichtingen. Bij een rentedaling heeft de gemeente dan ook geen verplichting om liquide middelen te storten.

Renterisico

Bij de berekening van het renterisico over de totale schuld worden zowel renterisico's die samenhangen met de korte als de lange schuld betrokken en wordt naast de herfinanciering ook eventuele uitbreiding van de financieringsbehoefte meegenomen. Dit resulteert in het bedrag dat blootstaat aan risico's van een rentestijging.

Bij het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt er vanuit gegaan dat een structurele rentestijging van 2% ten opzichte van de verwachtingen moet kunnen worden opgevangen. Voor meer informatie over het gemeentelijke beleid met betrekking tot risicobeheersing, zie de [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Renterisico	2021	2022	2023	2024
Renteherzieningen	61.040	0	0	0
Financieringstekort (stand primo)	0	765.220	973.144	1.032.466
Renterisicobedrag vaste schulden	61.040	765.220	973.144	1.032.466
Renterisicobedrag netto vlottende schulden	207.975	300.000	300.000	300.000

Totaal renterisicobedrag	269.015	1.065.220	1.273.144	1.332.466
Renterisico (2%)	5.380	21.304	25.463	26.649

Leningverstrekking

De Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014 biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking en garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op volgens het "nee, tenzij" principe. In afwijking hiervan worden bepaalde investeringen gestimuleerd via specifieke regelgeving. Zo kan onder de [Regeling Investeringsubsidies breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen](#) naast een subsidie een aanvullende lening verstrekt worden.

De bestaande portefeuille verstrekte geldleningen heeft een aflopend karakter. De geldleningen zijn voornamelijk verstrekt aan woningbouwcorporaties en de RET Infrastructuur BV en RET Railgebonden voertuigen BV. Tot 1994 verstrekte de gemeente leningen aan woningbouwcorporaties. In 1994 is de gemeente een overeenkomst aangegaan met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) waardoor de leningen van woningbouwcorporaties worden gewaarborgd door het WSW. Sinds dat moment trekken de woningbouwcorporaties zelfstandig hun leningen aan op de kapitaalmarkt en niet meer bij de gemeente. De leningen aan overige verbonden partijen betreffen voornamelijk het Nationaal Restauratiefonds (NRF) en Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN). De overige financiële activa zijn onder andere leningen aan sportverenigingen en welzijnsorganisaties. Daarnaast gaat het om leningen voor de economische ontwikkeling. Onder de post *Overig* zijn de leningen opgenomen die worden verstrekt aan Blijdorp en Ahoy in het kader van Coronanoodsteun.

Verstrekte leningen (standen ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024
Woningcorporaties	114.144	105.480	96.423	86.850	78.340
Deelnemingen	51.000	42.500	34.000	25.500	17.000
Overige verbonden partijen	9.703	9.487	9.267	9.044	8.816
Totaal leningen	174.847	157.467	139.690	121.394	104.156
Sportverenigingen	3.731	3.509	3.289	3.068	2.857
Economische ontwikkeling	7.365	7.365	7.365	7.365	7.365
Overig	8.260	14.215	14.169	14.125	14.080
Totaal overige financiële vaste activa	19.356	25.089	24.823	24.558	24.302
Totaal verstrekte leningen	194.203	182.556	164.513	145.952	128.458

Garantieverlening

Bij de gemeentelijke garantieverlening wordt onderscheid gemaakt tussen de gemeentelijke achtervangpositie bij de waarborgfondsen, garanties voor particulieren en garanties voor rechtspersonen.

Achtervang waarborgfondsen

De gemeente fungeert als achtervanger bij twee verschillende waarborgfondsen, de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) en de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Als achtervanger is de gemeente verplicht om renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen als die in liquiditeitsproblemen komen door een te laag fondsvermogen.

Het WEW biedt via de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) aan de geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Geldgevers kunnen het WEW aanspreken voor de restschuld bij gedwongen verkoop. De achtervangfunctie van de gemeente geldt alleen voor hypotheekleningen die tot 1 januari 2011 zijn afgesloten, daarna is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Hierdoor neemt de Rotterdamse achtervangpositie bij WEW jaarlijks verder af.

Het WSW heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Daarvoor biedt zij zekerheid aan geldgevers van woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. De woningcorporaties betalen hiervoor een borgstellingsvergoeding aan het WSW. Pas als de buffers van het WSW ontoereikend zijn, wordt de achtervang van het Rijk en de gemeenten aangesproken. In 2018 is het WSW een strategisch programma gestart om het borgstelsel te versterken. Het WSW werkt dit programma in 2020 verder uit samen met de verschillende belangenhouders, waaronder de achtervangers.

In lijn met de voorgaande jaren wordt het risicobedrag in de onderstaande tabel weergegeven als het totaal van de borgstellingen die de waarborgfondsen hebben afgegeven op Rotterdams grondgebied. Dit is niet het werkelijke risicobedrag voor de gemeente Rotterdam. Bij aanspraak op alle achtervangers door het WSW voor renteloze leningen wordt het hier gepresenteerde bedrag als verdeelsleutel gehanteerd. Na voltooiing van het strategisch programma door het WSW en de vastlegging daarvan in diverse overeenkomsten zal de VNG in samenwerking met de G4-gemeenten een methodiek ontwikkelen voor de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat.

Borgstellingen door waarborgfondsen (standen ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024
WEW	3.182.000	2.982.000	2.782.000	2.582.000	2.382.000
WSW	6.629.419	6.629.419	6.629.419	6.629.419	6.629.419
Totaal borgstellingen door waarborgfondsen	9.811.419	9.611.419	9.411.419	9.211.419	9.011.419

Garanties voor particulieren

De garanties in de volkshuisvesting aan particulieren hebben voornamelijk betrekking op een regeling die gold tot 1995. Volgens deze regeling verstrekke de gemeente garanties voor hypothecaire geldleningen van particulieren. Bij verliezen op grond van deze regeling neemt het Rijk 50% voor zijn rekening. Met de komst van de NHG in 1995 is deze regeling gestopt. Daarnaast heeft de gemeente zich garant gesteld voor door het Nationaal Restauratiefonds (NRF) verstrekte leningen.

Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren (standen ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024
---	------	------	------	------	------

Hypotheekgaranties	29.957	27.233	24.510	21.787	19.063
Garantie NRF-leningen	3.400	2.800	2.200	1.600	1.000
Totaal garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	33.357	30.033	26.710	23.387	20.063

Garanties voor rechtspersonen

In het verleden zijn op verschillende beleidsgebieden garanties voor rechtspersonen verstrekt. Bij de risicobeoordeling van de garanties wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën met hun eigen specifieke kenmerken.

In 2020 wordt de gemeente aangesproken op de garantie die is afgegeven voor de aflopende lening van de deelneming Warmtebedrijf bij de BNG. Het Warmtebedrijf was niet in staat om aan deze aflossingsverplichting te voldoen. Daarom betaalt de gemeente het openstaande bedrag aan de BNG en krijgt daarmee een vordering op het Warmtebedrijf. Hierdoor vervalt de garantie in 2020. Omdat het kredietrisico op deze garantie wegvalt, valt vanuit de kredietrisicoreserve € 52 mln vrij voor de vorming van een voorziening ter afdekking van de risico's die samenhangen met de herstructurering van het Warmtebedrijf. Voor meer informatie over de ontwikkelingen met betrekking tot het Warmtebedrijf, zie de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Garanties t.b.v. rechtspersonen (standen ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024
Energie	0	0	0	0	0
Totaal garanties t.b.v. deelnemingen	0	0	0	0	0
Zorg	7.202	6.322	5.509	4.707	3.954
Sport en recreatie	2.127	1.312	854	388	19
Kunst en cultuur	904	730	556	426	382
Overig	727	665	601	575	550
Totaal garanties t.b.v. niet-deelnemingen	10.959	9.029	7.520	6.096	4.905
Totaal garanties t.b.v. rechtspersonen	10.959	9.029	7.520	6.096	4.905

Kredietrisicobeheer

Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen aan de gemeente kunnen voldoen. Daarom neemt de gemeente risicobeperkende maatregelen en voert een actief kredietrisicobeheer. De gemeente berekent de risico's op wanbetaling van de betreffende geldnemers. Dit wordt het kredietrisico genoemd. In 2012 is de kredietrisicoreserve ingesteld om deze risico's te kunnen afdekken. Bij leningverstrekking of garantieverlening dient eenmalig een bijdrage te worden gestort voor de dekking van deze kredietrisico's. Daarnaast betaalt de geldnemer aan de gemeente een renteopslag of garantiepremie, die als voeding dient voor de kredietrisicoreserve. De onderstaande tabel toont per ultimo 2020 de bedragen waarover risico wordt gelopen en het kredietrisico. Hierin zijn ook al opgenomen de nog te verstrekken noodsteunleningen aan Blijdorp en Ahoy.

Het kredietrisicobedrag voor de achtervangposities in het Waarborgfonds Eigen Woning en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw kan op dit moment nog niet berekend worden en wordt daarom op PM gesteld. Na voltooiing van het strategisch programma door het WSW zal een methodiek ontwikkeld worden om het kredietrisicobedrag van de achtervangpositie voor gemeenten te kunnen berekenen. Dit gebeurt door de VNG in overleg met onder andere het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de G4-gemeenten.

Voor garanties ten behoeve van volkshuisvesting particulieren baseert de gemeente zich bij het berekenen van het kredietrisicobedrag op bancaire richtlijnen. Met behulp van een kredietrisicomodel zijn de bedragen berekend die minimaal zouden moeten worden gereserveerd om de risico's van de leningverstrekking en de garantieverlening voor rechtspersonen te kunnen opvangen. De kredietrisicoreserve (€ 22 mln) is vooralsnog toereikend om het hier berekende totale kredietrisicobedrag te kunnen dekken. Pas als er ook een goede inschatting kan worden gemaakt van de risico's die samenhangen met de achtervang in de waarborgfondsen, kan worden vastgesteld of de kredietrisicoreserve toereikend is.

Kredietrisicoberekening	Uitstaand bedrag	Kredietrisico
Borgstellingen door waarborgfondsen	9.411.419	PM
Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	33.357	934
Garanties t.b.v. rechtspersonen	10.959	3.005
Verstrekte leningen	194.203	11.741
Totaal	9.649.938	15.680

Grondbeleid

Pagina 109

Grondbeleid

De paragraaf Grondbeleid geeft de kaders weer voor de ruimtelijke economische ontwikkelingen in de stad. Daarnaast wordt ingegaan op de verwachte marktontwikkelingen voor woningbouw en werklocaties, de financiële uitgangspunten van het grondbeleid en de risico's voor de grondexploitatieportefeuille.

[Beleid](#)[Externe ontwikkelingen](#)[Wijze van uitvoering grondbeleid](#)[Resultaten totale grondexploitatie](#)[Winstneming Reserves grondzaken](#)

Beleid

De gemeente werkt aan een aantrekkelijke woonstad met een sterke economie, zoals vastgelegd in de Stadsvisie 2030 (daterend uit 2007), en zoals verwoord in het [coalitieakkoord 'Nieuwe energie voor Rotterdam'](#). De uitwerking van fijn wonen en leven in een wereldstad richt zich erop dat mensen in allerlei levensfasen en met verschillende inkomens en woonwensen fijn kunnen wonen in Rotterdam. Vandaag, morgen en overmorgen.

De ambities voor de toekomst zijn aangescherpt in de "Verkenning Omgevingsvisie: De Veranderstad" (2019). Daarin staan 12 kernpunten met betrekking tot 'ruimte voor goede groei' en 'ruimte voor transities' centraal.

Bouwen en ontwikkelen in Rotterdam moet voor nu en voor de lange termijn. Het college zet deze periode ambitieus in op de start van de bouw van 18.000 nieuwe woningen zowel in het sociale en midden- als het hoge en topsegment. Daarbij spelen duurzaamheid, energiezuinig en een betere luchtkwaliteit een grote rol. Dit te realiseren, vraagt om flinke keuzes, maatregelen en investeringen.

De gemeente zet zich in om nieuw investerend en organiserend vermogen voor Rotterdam aan te trekken. Zodoende wil de gemeente innovatieve initiatieven stimuleren en optimaal ruimte bieden.

Externe ontwikkelingen

BBV-aspecten

In 2016 is het Besluit begroting en verantwoording (BBV) vernieuwd vanwege de invoering van de Vennootschapsbelasting voor overheden. In 2019 heeft de [commissie BBV](#) de notitie "[Grondbeleid in begroting en jaarstukken](#)" uitgebracht waarin diverse eerdere notities zijn samengevoegd tot één document, maar waarin ook nadere duiding is gegeven aan de regelgeving. De verwachting is dat het BBV ook de komende jaren zal blijven veranderen om zo in te spelen op de actuele situatie. De gemeente zorgt ervoor dat er continu voldaan wordt aan de regels van de – eventueel herziene - BBV.

PAS en PFAS

Programma aanpak stikstof (PAS) en PFAS worden vaak samen genoemd, omdat beiden tot vertraging in de bouw kunnen leiden.

Op basis van uitgevoerde (indicatieve) berekeningen is de impact van PAS ingeschat. Voor het grootste deel van woningbouwprojecten geldt dat de geplande woningen uitgevoerd kunnen worden zonder dat hinder wordt ondervonden van het vervallen van de PAS. Voor ongeveer 20% van de woningbouwprojecten zijn specifieke berekeningen nodig vanwege de aard of locatie. De verwachting is dat een belangrijk deel van deze projecten alsnog doorgang kunnen vinden als de project-specifieke berekeningen zijn uitgevoerd.

Sinds 8 juli 2019 is een tijdelijk handelingskader vastgesteld door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat dat per 1 oktober 2019 verplicht is voor hergebruik van grond, slib en bagger. Dit handelingskader leidt tot verplicht onderzoek op PFAS wat kan leiden tot vertraging in hergebruik en extra kosten voor onderzoek. De verwachting is dat dit handelingskader niet zal leiden tot significante vertragingen binnen de woningbouwprojecten.

Wel bestaat het risico dat gemeentelijke kosten voor bodemsaneringen hoger worden, danwel dat de residuele grondwaarde van uit te geven percelen afneemt, door hogere kosten voor de ontwikkelaar.

Ontwikkelingen woningbouw

De coronapandemie raakt onze stad hard. De economische recessie als gevolg van de coronacrisis zal de woningmarkt niet ongemoeid laten. Vooralsnog zijn diverse indicatoren over de woningmarkt nog steeds stabiel: het aantal transacties blijft op pijl, nam door stijging van het aanbod zelfs toe, en verkoopprijzen blijven door de krapte op de markt nog steeds stijgen. Door het landelijke woningtekort – door de trek naar de stad voornamelijk in grote steden – en de laag blijvende hypotheekrente blijft de interesse voor bestaande en nieuwbouwwoningen vele malen groter dan het aanbod.

De woningmarkt is echter een vertrouwensmarkt. Onzekerheid over de financiële situatie zal grote groepen mensen weerhouden om een stap op de woningmarkt te maken. Om die reden lijkt vraaguitval waarschijnlijk. In combinatie met andere voor de woningbouw belemmerende maatregelen, zoals PAS en PFAS, verwachten we dan ook een negatief effect op de woningmarkt en de nieuwbouwproductie. De eerste negatieve effecten van de coronacrisis op de woningmarkt worden eind 2020 mogelijk zichtbaar. Dit is in lijn met het begin dit jaar gepresenteerde scenario 3 van het Centraal Plan Bureau. Daarbij is de verwachting vooralsnog dat sprake zal zijn van een traag herstel in 2021.

We staan dus voor een grote uitdaging nu de hoge bouwambitie geconfronteerd wordt met een scenario van economische krimp. Maar huizen bijbouwen, renoveren, transformeren, verduurzamen en onderhouden is de beste manier om de woningnood het hoofd te bieden en de economie draaiende te houden en werkgelegenheid te behouden. Samen met marktpartijen werkt de gemeente dan ook aan maatregelen om de woningbouw in Rotterdam op pijl te houden (zie Doorbouw Manifest Rotterdam, juni 2020).

Om aan te sluiten op de effectieve marktvraag, de groei van de stad en de economie draaiend te houden, ligt de focus de komende periode op:

- Het ontwikkelen en doorbouwen, om op korte termijn zoveel mogelijk woningen te realiseren in Rotterdam;
- Ervoor zorgen dat we juist nu starten en doorgaan met de uitwerking van voldoende bouwlocaties op de middellange en lange termijn, zodat we ook in mindere tijden een constante bouwstroom realiseren.

Ontwikkelingen werklocaties

Er zijn door de Corona-crisis vraagtekens ontstaan over de behoefte aan (ver)nieuwbouw van commercieel vastgoed in Rotterdam in de komende jaren. Er zijn sectoren die versneld worden in hun groei zoals (stedelijke) distributie en ICT. Maar er zijn ook sectoren die direct fors geraakt zijn zoals de detailhandel (met name non-food winkels), groothandel en leisure (inclusief hotels). Vastgoedinvesteerders richten zich op groeiers, maar merken ook dat bijvoorbeeld de banken voorzichtig zijn geworden en zich terughoudend opstellen. Ook bij economische krimp blijft er vraag naar kwalitatieve verbetering en zijn er bedrijven die zich aan de malaise weten te onttrekken. Het gaat daarom in de komende jaren onverminderd om vervanging en/of herontwikkeling van verouderd vastgoed. Het planaanbod is de komende jaren ruim voor de meeste sectoren (kantoren, winkels en hotels) maar onder de verwachte marktvraag bij met name logistiek vastgoed. De nieuwbouwvraag naar kleinschalig vastgoed kan worden opgelost in bestaand vastgoed (bijvoorbeeld incourante winkels) maar hier is en blijft concurrentie met woningbouw die meer en zekerder rendement oplevert. Om een inclusieve en innovatieve economie te realiseren is behoud en vernieuwing van kleinschalige huisvesting in woongebieden cruciaal.

Voor de concurrentiepositie van Rotterdam op langere termijn is het een voorwaarde dat A-kwaliteit -op korte termijn- beschikbaar kan zijn. De ontwikkeling van mixed-use gebouwen op concentratielocaties (nabij hoogwaardig openbaar vervoer) kan hier ook in de komende jaren in voorzien. Tot 2020 is circa 82.000 m2 onttrokken aan de kantorenvoorraad waardoor de collegetarget 2018-2022 van 180.000 m2 in beeld blijft. Door het economisch herstel in de voorgaande jaren is de transformatie van kantoren afgeremd. Naar verwachting zal door de grote woningvraag en de onzekere kantoorbehoefte de transformatie in de komende jaren op een hoger niveau uitkomen.

Wijze van uitvoering grondbeleid

De gemeente Rotterdam hanteert sinds 2013 de 'normatief residuele methode' voor het tot stand komen van grondprijzen. Daarnaast zet de gemeente zich in voor de marktbenadering en aantrekking van investerend vermogen. Specifieke beleidsdoelstellingen vragen om een gerichte aanpak in programma's, zoals het actieplan Middenhuur. Om versnelling in de woningbouwopgave mogelijk te maken wordt het grondbeleid vernieuwd en verruimd.

Het ruimtelijk economisch perspectief en de gemeentelijke rolopvatting, hebben gevolgen voor de gebiedsontwikkelingen. Gebiedsontwikkelingen zijn steeds complexer. Dat komt onder andere door de betrokkenheid van meerdere partijen en het bouwen in de bestaande leefomgeving. De gemeente is er scherp op op welke wijze zij de mensen en middelen inzet. De inzet van actief grondbeleid (grondexploitaties) biedt de meeste mogelijkheden om te sturen op de ontwikkeling. Een andere mogelijkheid is samenwerking met partners aan te gaan, maar er zijn ook veel situaties waarin de gemeente een ontwikkeling alleen faciliteert. Dat kan bijvoorbeeld door de inzet van medewerkers of een bijdrage uit een fonds.

Op basis van actuele marktanalyses en van gemeentelijke ambities, bijvoorbeeld om een aantrekkelijke doelgroep in de gemeente te kunnen huisvesten, stelt de gemeente de eigen lopende grondexploitaties bij op project- en portefeuilleniveau. Voor het ondervangen van projectspecifieke risico's bevat een aantal grondexploitaties een post 'onvoorzien'. De macro-economische effecten van de voorspelde 'coronacrisis' hebben naar verwachting hun weerslag op het benodigde weerstandsvermogen voor de gemeentelijke begroting.

In juni 2020 is het eerder genoemde actieplan (manifest) gepresenteerd voor het doorbouwen tijdens de coronacrisis. Tegenover de positieve effecten van het blijven doorbouwen voor de stad staat, als de voorspelde economische crisis daadwerkelijk optreedt, het risico dat de grondprijzen dalen of dat het nodig is om de aard van de bouwprogramma's te wijzigen. Van deze effecten is op dit moment nauwelijks sprake. De effecten van een crisis op de grondexploitatieportefeuille worden, in de vorm van een scenariostudie, momenteel onderzocht.

In de zomer van 2019 heeft de gemeenteraad het College meer ruimte gegeven om nieuwe grondexploitaties te openen, bestaande grondexploitaties te wijzigen en vaker via een eenvoudige procedure marktpartijen te selecteren. Dat heeft de slagkracht van de gemeente verhoogd. In het Manifest over het veilig doorbouwen tijdens de crisis wordt een aantal maatregelen genoemd, waar onder maatregelen die het grondbeleid raken, die moeten bijdragen aan het gewenste bouwtempo. Op deze maatregelen wordt momenteel nog gestudeerd en deze zullen worden geëffectueerd op het moment dat zich daadwerkelijk problemen voordoen.

In 2020 wordt verder gewerkt aan de nieuwe ambitienota Grondbeleid en zal deze nota worden afgerond. In de nota Grondbeleid wordt onder andere uitgewerkt op welke wijze de gemeente kan en wil sturen in 2021 en verder. Het beleid geeft inzicht in de mogelijkheden waarop gronden kunnen worden ingezet voor maatschappelijke doeleinden en daarbij de bevoegdheden optimaal ingeregeld kunnen worden.

Resultaten totale grondexploitatie

Financieel resultaat

De projectadministratie van de grondexploitaties bevat enerzijds de gerealiseerde kosten en opbrengsten en anderzijds de begroting van nog te maken kosten en voorziene opbrengsten. De gemeente maakt alle posten contant. Gesaldeerd ontstaat daardoor de netto contante waarde (NCW) van het project.

Voor een betrouwbare inschatting van de waardeontwikkeling van de portefeuille zijn verschillende externe factoren van invloed. Door de economische ontwikkelingen kan er sprake zijn van prijsstijgingen. In de grondexploitatie rekent de gemeente daarom met langjarige gemiddelde parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en voor renteontwikkelingen. Een verandering van de langjarige parameters heeft grote invloed op de uitkomst van de netto contante waarde-berekening (NCW-berekening). Jaarlijks voert de gemeente een analyse uit om te bepalen of een aanpassing nodig is voor de langjarige parameters. Op het moment van samenstellen van deze begroting gelden de volgende gegevens:

- rentepercentage van 0,8% (naar rato vreemd vermogen/totaal vermogen, methodiek voorgeschreven in de BBV)
- disconteringsvoet 2% (voorgeschreven in de BBV)
- kostenstijging 2%
- opbrengstenstijging 3% voor 2020, 2% voor 2021, 1% voor de jaren 2022 t/m 2029 en 0% voor 2030 en verder

Als er aanleiding voor is, actualiseert de gemeente gedurende het jaar de begrote posten. Eens per jaar, tijdens het jaarrekeningproces, neemt de gemeente alle posten door en voorziet deze van actuele onderbouwingen. Op die manier verantwoordt het College het juiste financiële resultaat in de jaarrekening.

Verdienvermogen

Het verdienvermogen van de totale grondexploitatieportefeuille omvat het saldo van alle grondexploitaties met een positief saldo. Dit is dus het bedrag dat de gemeente, bij gelijkblijvende uitgangspunten, gedurende de looptijd van de huidige grondexploitaties als winst kan nemen.

Het feit dat er sprake is van winsten komt grotendeels doordat de gemeente verliesnemingen tot 2015 als afwaardering op de boekwaarde verwerkte. Het verdienvermogen tegen netto contante waarde bedraagt ultimo 2019 (stand jaarrekening) € 215,5 mln. Tegen eindwaarde bedraagt het verdienvermogen ultimo 2019 € 271,1 mln. Bij het jaarrekeningproces 2020 wordt dit verdienvermogen opnieuw beoordeeld.

Het totaal van het verdienvermogen wordt vooral bepaald door de resultaten van de uitbreidingslocatie Nesseland en Park Zestienhoven. De binnenstedelijke locaties dragen beperkt bij aan het verdienvermogen van de grondexploitatieportefeuille. Uitzonderingen hierop zijn de ontwikkelingen Katendrecht en Kop van Zuid. Binnenstedelijke (her)ontwikkeling is namelijk complexer en risicovoller dan de ontwikkeling van uitleggebieden. De kosten voor verwerving zijn bijvoorbeeld hoger en vaak is de grond vervuild. Hoewel dergelijke projecten voor de ruimtelijke ontwikkeling wenselijk zijn, zijn ze zonder de inzet van eigen middelen doorgaans niet haalbaar als ze traditioneel ontwikkeld worden. Daarom zoekt de gemeente naar andere manieren van ontwikkelen, met als kenmerk meer samenwerking met eindgebruikers en investeerders. Omdat er nauwelijks nog positieve projecten aan de portefeuille worden toegevoegd en het aantal grondexploitaties afneemt, staat het verdienvermogen de komende jaren onder druk. De positieve ontwikkeling komt dus voort uit de momenteel gunstige markteffecten binnen de bestaande portefeuille.

Winstneming

De resultaatnemingen op de grondexploitatieportefeuille bestaan uit drie onderdelen, te weten:

1. Winstnemingen
 - Tussentijdse winstnemingen
 - Winstnemingen bij afsluiten van een grondexploitatie
2. Mutatie van voorzieningen
3. Verliesnemingen

Ad 1 Winstnemingen

De berekeningswijze voor tussentijdse winstnemingen wordt voorgeschreven door het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) en is gebaseerd op de financiële voortgang van het project in relatie tot het verwachte (positieve) resultaat. In overleg met de accountant is een berekeningswijze tot stand gekomen die voldoet aan de BBV-vereisten, maar die tevens recht doet aan het onzekere karakter van de grondexploitaties. Naar mate de resterende looptijd van een grondexploitatie langer is, worden de onzekerheden groter. De voorziene

grondopbrengsten kunnen in de toekomst bijvoorbeeld fors tegenvallen. Reeds gerealiseerde winsten worden teruggenomen als de totale winst op basis van de huidige inzichten kleiner is dan de reeds gerealiseerde winst. In de systematiek wordt hier rekening mee gehouden.

Bij het afsluiten van een grondexploitatie wordt het totale saldo als resultaat genomen.

Ad 2 Voorziening verliesgevende grondexploitaties

In geval van een negatief NCW-saldo gedurende de looptijd van een plan treft de gemeente bij de jaarafsluiting een voorziening ter grootte van het negatieve saldo. Aangezien het plansaldo gedurende de looptijd van het project kan fluctueren, wordt bij jaareinde bepaald of de benodigde voorziening groter of kleiner is dan de een jaar eerder getroffen voorziening.

Ad 3 Verliesnemingen

Verliesnemingen boekt de gemeente alleen bij het afsluiten van een negatieve grondexploitatie.

Reserves grondzaken

Rotterdam heeft een groot aantal plannen voor nieuwbouw van woningbouw en van werklocaties als bedrijven, kantoren en detailhandel. Het gaat hierbij zowel om initiatieven van de gemeente als van particulieren. De gemeente heeft ruim 70 grondexploitaties in uitvoering. Door marktontwikkelingen kunnen planning, programma en prijs van de grondexploitaties veranderen. Daardoor zijn geraamde saldi niet zeker.

Risico's op projectniveau

Om de financiële risico's voor de gemeente te beperken, investeert de gemeente niet voordat er een redelijke zekerheid bestaat over de realisatie van het project. Om te voorkomen dat een opeenhoping van financiële risico's voor de gemeente plaatsvindt, beoordeelt de gemeente elk jaar of ingrepen nodig zijn op eventueel ontstane verliezen op plannen. Waar nodig neemt de gemeente verlies of treft ze een voorziening. Jaarlijks voert de gemeente voor individuele grondexploitaties een risicoanalyse uit. Daarmee bepaalt de gemeente welke risicoreserve in het project nodig is om risico's op te vangen die specifiek zijn voor dat project. Voorbeelden van projectspecifieke risico's zijn het slagen van een bestemmingsplanprocedure of het risico op bodemvervuiling.

In de Projectenmonitor Grondexploitaties geeft het college twee keer per jaar inzicht in de belangrijkste ontwikkelingen per project.

Risico's van grondzaken worden meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit en daarmee in de berekening van het weerstandsvermogen.

Risico's op portefeuilleniveau

De gemeente beoordeelt twee keer per jaar het totale planaanbod in de stad in relatie tot actuele marktanalyses. De resultaten hiervan geven onder meer inzicht in wenselijke en noodzakelijke aanpassingen in de gemeentelijke grondexploitatieportefeuille en in de bijbehorende financiële effecten. Het doel van portefeuillesturing is financiële risico's te beperken en kansen tijdig te signaleren. De uitkomsten meldt het college jaarlijks in het Meerjarenperspectief Grond & Vastgoed (MGV).

In aansluiting op bovengenoemd beleid heeft de gemeente voor de grondexploitatieportefeuille het financiële effect bepaald van risico's die volgen uit de marktanalyse van woon- en werklocaties en van de algemene prijsontwikkelingen. Dit is gedaan aan de hand van een risicoanalyse. Hierbij zijn de omgevingsrisico's vertaald in verschillende scenario's. De benodigde weerstandscapaciteit is voor 2020 berekend en vastgesteld op € 84 mln bij de jaarrekening 2019. Deze weerstandscapaciteit is bepaald voor de coronacrisis. De mogelijke effecten van de crisis zijn hierin dus nog niet verwerkt.

Investerings

Pagina 110

Investerings

In deze paragraaf wordt een overzicht van de gevoteerde investeringskredieten gepresenteerd. De raad geeft met het voteren van kredieten het college toestemming meerjarige investeringsuitgaven te doen en/of verplichtingen aan te gaan. Het college bewaakt de voortgang afsluiting van het gevoteerde krediet.

[Beleid](#)[Nieuwe investeringen](#)[Lopende investeringen](#)

Beleid

Rotterdam groeit, verandert en veroudert. Om hierop in te spelen moet de gemeente investeren. Dit klemmt des te meer, nu als gevolg van de uitbraak van het Corona-virus de economische bedrijvigheid is afgenomen en de werkloosheid sterk dreigt op te lopen. Door als overheid te blijven investeren, kunnen de economische neergang en de sociale problemen die dat onvermijdelijk met zich meebrengt worden beperkt. Door te investeren op een wijze die past bij de grote maatschappelijke opgaven van onze tijd, werken we doelbewust toe naar een meer duurzaam Rotterdam, waarin het fijn wonen en werken is.

Om te kunnen investeren, moet de gemeente over investerend vermogen beschikken (zie ook bijgaande [oplegger](#) waarin het investeringsbeleid van Rotterdam is toegelicht).

Het beleid is erop gericht om dit investerend vermogen te borgen. Er worden drie investeringsruimten onderscheiden:

1. De investeringsruimte voor vervanging, renovatie of restauratie van de gemeentelijke bezittingen;

2. De reguliere investeringsruimte voor nieuwe investeringen, die leiden tot nieuwe bezittingen;
3. Extra investeringsruimte voor nieuwe investeringen, die is ontstaan wegens de verkoop van Eneco.

Met verstandig investeringsbeleid willen we zekerstellen dat deze investeringsruimten nu en in de toekomst voldoende omvang hebben, passend bij de verwachte groei van de stad, de maatschappelijke opgaven waarvoor de stad staat en bij het huidige voorzieningenniveau. Daarnaast willen we bevorderen dat de schaarse investeringsruimten weloverwogen en transparant wordt ingezet.

De gemeente Rotterdam staat er gelukkig niet alleen voor. We trekken samen op met inwoners, ondernemers, woningcorporaties, waterschappen, de provincie Zuid-Holland, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), het Rijk, de Europese Unie en ander partijen. Daarbij geldt: hoe meer investerend vermogen van andere partijen wordt aangetrokken, hoe beter dat is voor Rotterdam en voor de Rotterdammers. Het eigen investerend vermogen fungeert daarbij als hefboom voor het aantrekken van extern investerend vermogen. Onderstaande afbeelding illustreert dit.

In de [Beleidsnota Investerings Rotterdam 2020](#) is aangegeven hoe we dit beleid vormgeven.

Nieuwe investeringen

Uit onderstaande tabellen blijkt welke investeringen de gemeente wil gaan doen. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen de investeringen die vanuit de bestaande begroting worden gedaan, de reguliere investeringsruimte voor nieuwe investeringen en de investeringen vanuit de verkoopopbrengst Eneco.

In de kolom 'voorstel krediet' staat het totale investeringsbedrag, inclusief eventuele bijdragen van derden. De kolommen daarnaast tonen voor de jaren 2020-2024 het verwachte verloop van de uitgaven per krediet. Er worden vier typen investeringen onderscheiden, t.w.:

N= Nieuwe investeringen

U= Uitbreidingsinvesteringen

V= Vervangingsinvesteringen

L= Levensduur verlengende investeringen (i.c. renovaties en restauraties)

Iedere investering is kort omschreven. Voor meer inzicht kan een overzicht met detailinformatie worden geraadpleegd. Dit overzicht geeft inzicht in de eventuele bijdragen van derden, het netto-investeringsbedrag dat voor rekening van de gemeente komt en de jaarlijkse kapitaallasten die uit de investering zullen voortvloeien vanaf het moment dat de investering in gebruik wordt genomen.

krediet

Verkeer en vervoer							
		41.123	346	39.829	948	0	0

Ovonde Hoek van Holland	N	1.330	82	300	948	0	0
/U							

Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
Verkeer en vervoer		41.123	346	39.829	948	0	0
Ovonde Hoek van Holland	N/U	1.330	82	300	948	0	0

Doel krediet: De ovonde is een project in Hoek van Holland en is onderdeel van het IP Strandboulevard. De ovonde maakt een goede verkeersafwikkeling mogelijk tussen de strandboulevard, Badweg, Strandweg en Paviljoensweg.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden	617	0	0	617	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	713	82	300	331	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	0	36	36
Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0

Verkeersmanagementsystemen	V	4.000	0	4.000	0	0	0
2021							

Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
Verkeer en vervoer		41.123	346	39.829	948	0	0
Verkeersmanagementsystemen 2021	V	4.000	0	4.000	0	0	0

Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het vervangen of verwijderen na einde levensduur van diverse verkeersmanagementsystemen in heel Rotterdam. Daaronder verstaan we verkeersregelininstallaties, verkeersgeleiding en ook de vervanging van benodigde software voor verkeersmanagement.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.000	0	4.000	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	335	330	325
Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0

A16 Rotterdam	N	31.625	0	31.625	0	0	0
---------------	---	--------	---	--------	---	---	---

Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
Verkeer en vervoer		41.123	346	39.829	948	0	0
A16 Rotterdam	N	31.625	0	31.625	0	0	0

Doel krediet: Het betreft de kosten voor de werkzaamheden in het kader van de nieuwe rijksweg tussen A13 en A16. Het betreft specifiek de realisatie van geluidsschermen, recreaduct, meerkosten landtunnel en de verplaatsing Tunnelmond Rotte.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details								Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden								0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)								31.625	0	31.625	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)								n.v.t.	0	0	0	0	0
Aanvullende beheerslasten								n.v.t.	0	0	0	0	0

Inrichten P&R Noorderhelling	N	4.167	264	3.903	0	0	0	Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
Verkeer en vervoer								41.123	346	39.829	948	0	0	0	0
Inrichten P&R Noorderhelling	N	4.167	264	3.903	0	0	0								

Doel krediet: Het inrichten van de (toekomstige) P&R-terrein Noorderhelling. Het krediet bestaat uit een bedrag van 4,2 miljoen.

Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren

Details								Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden								0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)								4.167	264	3.903	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)								n.v.t.	0	0	0	0	0
Aanvullende beheerslasten								n.v.t.	0	0	0	0	0

Beheer van de stad	284.565	503	53.475	61.205	62.597	53.585									
--------------------	---------	-----	--------	--------	--------	--------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Vervanging vrijverval riolen	V	184.750	0	36.950	36.950	36.950	36.950	Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
2021-2025								Beheer van de stad		284.565	503	53.475	61.205	62.597	53.585
Vervanging vrijverval riolen 2021-2025	V	184.750	0	36.950	36.950	36.950	36.950								

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor het in stand houden van een robuust rioolstelsel. Hiervoor is het nodig delen van het rioolstelsel te vervangen volgens het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2021-2025. Hiermee voldoet het college aan doelstellingen en langetermijnvisie van Rotterdam om de stad duurzaam en klimaatbestendig in te richten, waterstromen te scheiden en de sponswerking van de buitenruimte te benutten.

Rotterdams taakveld: 7.2 - Riolering

Details								Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden								0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)								147.800	0	36.950	36.950	36.950	36.950
Kapitaallasten (rente en afschrijving)								n.v.t.	0	0	0	0	0
Aanvullende beheerslasten								n.v.t.	0	0	0	0	0

Gemeentelijk Rioleringsplan	V	98.512	0	16.125	24.055	25.547	16.535	Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
2021-2025								Beheer van de stad		284.565	503	53.475	61.205	62.597	53.585
Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025	V	98.512	0	16.125	24.055	25.547	16.535								

										Doel krediet: Dit krediet betreft de vervanging van kapitaalgoederen vanuit het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 als gevolg van economische veroudering of slijtage.							
										Rotterdams taakveld: 7.2 - Riolering							
										Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024	
										Bijdragen van derden	3.722	0	0	2.140	1.447	135	
										Netto investering (Rotterdams geld)	78.540	0	16.125	21.915	24.100	16.400	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	815	1.914	3.111	
										Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0	
Rijksmonument Crooswijk	L	800	0	400	200	100	100	Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024		
										Beheer van de stad		284.565	503	53.475	61.205	62.597	53.585
										Rijksmonument Crooswijk	L	800	0	400	200	100	100
										Doel krediet: Diverse restauratiewerkzaamheden aan het rijksmonument Crooswijk, zoals de restauratie van de gevels en het damestoilet van de kapel, de entree van de begraafplaats Crooswijk (aanpassen linker poortgebouw) en diverse herstel en renovatie werkzaamheden aan de kapel.							
										Rotterdams taakveld: 7.5 - Begraafplaatsen en crematoria							
										Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024	
										Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0	
										Netto investering (Rotterdams geld)	800	0	400	200	100	100	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	0	0	0	
										Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0	
Werkplaatssysteem Vervoer & Materieel	N	503	503	0	0	0	0	Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024		
										Beheer van de stad		284.565	503	53.475	61.205	62.597	53.585
										Werkplaatssysteem Vervoer & Materieel	N	503	503	0	0	0	0
										Doel krediet: Nieuw software systeem (Combipac) ten behoeve van de werkplaatsen, ter vervanging van het huidige systeem (Dolas).							
										Rotterdams taakveld: 0.8.c - Overige baten en lasten - Lease							
										Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024	
										Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0	
										Netto investering (Rotterdams geld)	503	503	0	0	0	0	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	108	107	105	103	
										Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling		38.237	6.826	26.849	2.615	1.948	0										

Buitenruimte Leuvehaven*	N	3.333	44	2.790	500	0	0	Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
Stedelijke inrichting en ontwikkeling										38.237	6.826	26.849	2.615	1.948	0
Buitenruimte Leuvehaven*									N	3.333	44	2.790	500	0	0
Doel krediet: Herinrichting van de buitenruimte rondom het nieuw te bouwen Leuvehavenpaviljoen aan de Leuvehaven.															
Toelichting krediet: De herinrichting sluit aan op nieuwe functies en ontwikkelingen langs de Leuvehaven op de Schiedamsedijk. Door gewijzigde uitgangspunten voor het ontwerp zijn de kosten € 1 mln hoger dan aanvankelijk geraamd. Dit bedrag is opgenomen in het Investeringsvoorstel 2020. Vanuit het IFR resteert er per augustus 2020 nog € 3,3 mln dekking. De andere gedeelte (dekking vanuit IFR) wordt gepresenteerd in de tabel investeringen uit bestaande begroting.															
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen															
Details									Totaal	2020	2021	2022	2023	2024	
Bijdragen van derden									0	0	0	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)									3.333	44	2.790	500	0	0	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)									n.v.t.	0	0	0	164	162	
Aanvullende beheerslasten									n.v.t.	0	0	0	0	0	

Kantoorpanden label C	U	855	710	146	0	0	0	Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
Stedelijke inrichting en ontwikkeling										38.237	6.826	26.849	2.615	1.948	0
Kantoorpanden label C									U	855	710	146	0	0	0
Doel krediet: Conform wet- en regelgeving moeten alle kantoorpanden per 1-1-2023 beschikken over minimaal energielabel C en per 2030 aan energielabel A. Door het doorvoeren van deze verplichting worden kantoorgebouwen energiezuiniger en daalt de CO2 uitstoot. Noodzakelijk is het investeren in 5 panden, waarbij het gaat om een totaal investeringsbedrag van € 0,8 mln. Voor locaties waarbij een sloop/nieuwbouw of herhuisvestingsvraagstuk speelt, volgen op een later moment separatie kredietaanvragen.															
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden															
Details									Totaal	2020	2021	2022	2023	2024	
Bijdragen van derden									0	0	0	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)									855	710	146	0	0	0	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)									n.v.t.	0	42	51	51	51	
Aanvullende beheerslasten									n.v.t.	0	0	0	0	0	

Vastgoed 2021	N	3.000	0	3.000	0	0	0	Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
Stedelijke inrichting en ontwikkeling										38.237	6.826	26.849	2.615	1.948	0
Vastgoed 2021									N	3.000	0	3.000	0	0	0
Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzieningen te realiseren wordt jaarlijks															

een vast investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit de huur die de gemeente bij gebruikers in rekening brengt.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.000	0	3.000	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	105	105	105
Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0

Voetbalvelden Overschie
Kleiweg *

Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
Stedelijke inrichting en ontwikkeling		38.237	6.826	26.849	2.615	1.948	0
Voetbalvelden Overschie Kleiweg *	N	1.400	400	1.000	0	0	0

Doel krediet: Woningbouwontwikkeling op de voormalige voetbalvelden AVS Germinal aan de Overschie Kleiweg. Krediet betreft het vooruitlopend op de te openen grex kunnen verwerven van percelen waar een voorkeursrecht op is gevestigd.

* Buiten de P&C moment om voorgesteld aan de Raad is al goedgekeurd door de Raad.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.400	400	1.000	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	0	0	0
Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0

IHP Sport 2020
voorbereidingskrediet

Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
Stedelijke inrichting en ontwikkeling		38.237	6.826	26.849	2.615	1.948	0
IHP Sport 2020 voorbereidingskrediet	N	4.290	993	3.297	0	0	0

Doel krediet: Op basis van de eerder vastgestelde IHP Sport, Onderwijs en Cultuur worden de investeringskredieten voor het Onderdeel Sport aangevraagd. Voor de voorbereidingskosten van vastgestelde urgente projecten waaronder de vervanging Zwembad Overschie en Sporthal Schuttersveld wordt krediet aangevraagd.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.290	993	3.297	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.		0	165	165	165
Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0

Pagina 692 van 1026

Baroeg	L	2.400	0	400	1.000	1.000	0	
Programma		Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
Stedelijke inrichting en ontwikkeling			38.237	6.826	26.849	2.615	1.948	0
Baroeg	L		2.400	0	400	1.000	1.000	0
Doel krediet: Om Baroeg zijn nationale plek als poppodium te laten behouden is er een investering nodig. Hiermee kan Baroeg in de toekomst meer eigen inkomsten generen. Investeren in het backstage gedeelte, vergroting van de capaciteit en geluidsisolatie zijn hiervoor noodzakelijk. De raad van cultuur onderschrijft in het onlangs gepresenteerde cultuurplan advies de zorg over de huidige slechte kwaliteit van huisvesting. Het college is akkoord gegaan met het doen van de investering in Baroeg om het poppodium weer huisvesting te geven die het verdient.								
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden								
Details			Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)			2.400	0	400	1.000	1.000	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)			n.v.t.	0	0	0	0	143
Aanvullende beheerslasten			n.v.t.	0	0	0	0	0
Overhead			51.710	950	46.745	4.015	0	0
Businesscase Anders Werken	N		31.290	850	30.440	0	0	0
Programma		Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
Overhead			51.710	950	46.745	4.015	0	0
Businesscase Anders Werken	N		31.290	850	30.440	0	0	0
Doel krediet: Anders werken in en met de stad. Investerings in voorzieningen om flexibeler te kunnen werken en meer te ontmoeten.								
Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning								
Details			Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)			31.290	850	30.440	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)			n.v.t.	0	144	6.070	5.972	5.875
Aanvullende beheerslasten			n.v.t.	0	0	0	0	0
Meldkamer fysieke beveiliging	N		1.435	100	700	635	0	0
Programma		Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
Overhead			51.710	950	46.745	4.015	0	0
Meldkamer fysieke beveiliging	N		1.435	100	700	635	0	0
Doel krediet: Inrichten van een centrale meldkamer (CMK) voor de fysieke beveiliging van gemeentelijke werklocaties. Betreft het 24/7 monitoren van locaties, openen en sluiten van objecten en verificatie van alarmen m.b. t. inbraak- ,brand -en storingsmeldingen.								

Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning

Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.435	100	700	635	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	0	167	165
Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0

Digitaliseringsagenda 2021 & 2022

N 6.795 0 3.415 3.380 0 0

Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
Overhead		51.710	950	46.745	4.015	0	0
Digitaliseringsagenda 2021 & 2022	N	6.795	0	3.415	3.380	0	0

Doel krediet: Twee programma's uit de Digitaliseringsagenda hebben een investeringscomponent. Dit betreft de programma's DWARSS en GERS.

Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning

Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	6.795	0	3.415	3.380	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	0	0	0
Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0

Vervangingsinvesteringen ICT

N 12.190 0 12.190 0 0 0

2021

Programma	Cat	Voorstel krediet	2020	2021	2022	2023	2024
Overhead		51.710	950	46.745	4.015	0	0
Vervangingsinvesteringen ICT 2021	N	12.190	0	12.190	0	0	0

Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen vervangen. Dit gebeurt vanwege de technische levensduur en functionele eisen. Voor de geraamde vervangingsinvesteringen 2021 gaat het om een krediet van € 12,19 mln. De dekking van de bijbehorende kapitaallasten zijn meerjarig begroot binnen de ICT-serviceorganisatie.

Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning

Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	12.190	0	12.190	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	0	0	0
Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0

Totaal 415.634 8.624 166.898 68.783 64.545 53.585

Programma Cat Voorstel Bijdragen Netto 2020 2021 2022 2023 2024

	krediet	derden	investerings	overige	overige	overige	overige	overige
			(Rotterdams					
			geld)					
Verkeer en vervoer	718	0	718	0	718	0	0	0

Verkeer en vervoer	718	0	718	0	718	0	0	0
--------------------	-----	---	-----	---	-----	---	---	---

Doel krediet: Dit betreft de aankoop van haltes voor personenvervoer over water.

Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	718	0	718	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	84	83	81
Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0

Bewegwijzering op	N	3.000	0	3.000	1.500	1.500	0	0	0	Programma	Cat	Voorstel	Bijdragen	Netto	2020	2021	2022	2023	2024
Zuid (Hart van Zuid)												krediet	derden	investering					
														(Rotterdams geld)					

Bewegwijzering	N	3.000	0	3.000	1.500	1.500	0	0	0
op Zuid (Hart van Zuid)									

mogelijk te maken wordt voor dit project de bewegwijzering langs de autosnelweg/rijksweg aangevuld met extra wegwijzers voor Hart van Zuid, voorzien van vrije-tekst-displays waarop steeds de actuele verkeers-/parkeerroutering kan worden getoond op basis van de verkeerssituatie en de actuele bezettingsgraad van de parkeervoorzieningen in het gebied Hart van Zuid. Ook worden langs de autosnelweg/rijksweg voor Hart van Zuid benodigde dynamische route-informatiepanelen bijgeplaatst als integraal functionele schakel in de bewegwijzering langs de hoofd- aanrijroutes. Deze claim (€ 3 miljoen) is later binnengekomen en daardoor niet meegenomen in de afweging, maar wordt prioritair geacht.

Toelichting krediet: Deze nieuwe investering onderdeel is van het investeringsproject 'Hart van Zuid'.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering	3.000	1.500	1.500	0	0	0
(Rotterdams geld)						
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	350	345	340
Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0

Buitenruimte

N

1.000

0

1.000

13

837

150

0

0

Leuehaven*

Programma	Cat	Voorstel	Bijdragen	Netto	2020	2021	2022	2023	2024
		krediet	derden	investering					
				(Rotterdams geld)					

Stedelijke	95.715	7.600	88.115	5.510	30.656	38.101	15.034	4.308
inrichting en ontwikkeling								

Buitenruimte

N

1.000

0

1.000

13

837

150

0

0

Leuehaven*

Doel krediet: Herinrichting van de buitenruimte rondom het nieuw te bouwen Leuehavenpaviljoen aan de Leuehaven.

Toelichting krediet: De herinrichting sluit aan op nieuwe functies en ontwikkelingen langs de Leuehaven op de Schiedamsedijk. Door gewijzigde uitgangspunten voor het ontwerp zijn de kosten € 1 mln hoger dan aanvankelijk geraamd. Dit bedrag is opgenomen in het Investeringsvoorstel 2020. Vanuit het IFR resteert er per augustus 2020 nog € 3,3 mln dekking. De andere gedeelte (dekking vanuit IFR) wordt gepresenteerd in de tabel investeringen uit bestaande begroting.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering	1.000	13	837	150	0	0

(Rotterdams geld)									
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		n.v.t.			0	0	0	55	54
Aanvullende beheerslasten		n.v.t.			0	0	0	0	0

Zeven	N	46.500	7.600	38.900	0	9.300	27.900	9.300	0	Programma	Cat	Voorstel	Bijdragen	Netto	2020	2021	2022	2023	2024
Stadsprojecten												krediet	derden	investering					
										(Rotterdams geld)									
Stedelijke inrichting en ontwikkeling		95.715	7.600	88.115	5.510	30.656	38.101	15.034	4.308										
Zeven	N	46.500	7.600	38.900	0	9.300	27.900	9.300	0										
Stadsprojecten																			

Doel krediet: Dit is een krediet wordt beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de zeven stadsprojecten (Hofbogenpark, Alexanderplein, Schouwburgplein, Groene Long (Hofplein en Westblaak), Rijnhavenpark, Getijdenpark Feyenoord City en Maashavenpark). De stadsprojecten zijn integrale projecten die door middel van een investering in de buitenruimte een vliegwieleffect beogen op de woningbouw, werkgelegenheid, maatschappelijke voorzieningen, klimaatadaptatie, samen leven en het economisch herstel van Rotterdam na de Coronacrisis. Zodra deze projecten verder zijn uitgewerkt zullen wij u nader informeren. Het netto investeringskrediet van € 38,9 mln. is het eerste van een reeks investeringskredieten waarvan de intentie is dat jaarlijks in het investeringsvoorstel zal worden opgevoerd, om de totale voorgenomen investering van € 233 mln. in de 7 stadsprojecten financieel mogelijk te maken.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024
Bijdragen van derden	7.600	0	1.520	4.560	1.520	0
Netto investering	38.900	0	7.780	23.340	7.780	0
(Rotterdams geld)						
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	0	0	2.224
Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0

Impuls	N	18.880	0	18.880	3.776	11.328	3.776	0	0	Programma	Cat	Voorstel	Bijdragen	Netto	2020	2021	2022	2023	2024
maatschappelijke voorzieningen												krediet	derden	investering					
										(Rotterdams geld)									
Stedelijke inrichting en		95.715	7.600	88.115	5.510	30.656	38.101	15.034	4.308										

ontwikkeling									
Impuls	N	18.880	0	18.880	3.776	11.328	3.776	0	0
maatschappelijke									
voorzieningen									
Doel krediet: Het op niveau brengen van de maatschappelijke voorzieningen in de wijken en stedelijke voorzieningen.									
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen									
Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024			
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0			
Netto investering	18.880	3.776	11.328	3.776	0	0			
(Rotterdams geld)									
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	0	1.267	1.250			
Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0			

Pilot aardgasvrij (gemeentelijk vastgoed)	V	6.300	0	6.300	221	756	1.275	384	1.558	Programma	Cat	Voorstel	Bijdragen	Netto	2020	2021	2022	2023	2024
												krediet	derden	investering					
														(Rotterdams geld)					

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	95.715	7.600	88.115	5.510	30.656	38.101	15.034	4.308
---------------------------------------	--------	-------	--------	-------	--------	--------	--------	-------

Pilot aardgasvrij (gemeentelijk vastgoed)	V	6.300	0	6.300	221	756	1.275	384	1.558
---	---	-------	---	-------	-----	-----	-------	-----	-------

Doel krediet: In het coalitieakkoord zijn vijf wijken aangewezen die ‘van het gas af’ gaan of daarop voorbereid worden: Prinsenland / Lage Land, Bospolder Tussendijken, Reyeroord (IJsselmonde), Rozenburg en Pendrecht. Het doel is om de vijf wijken voor 2030 geheel aangesloten te hebben op stadsverwarming of een ander aardgasvrij alternatief.8 In de vijf wijken bevinden zich in totaal 98 maatschappelijke vastgoedobjecten.									
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden									
Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024			
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0			
Netto investering	4.194	221	756	1.275	384	1.558			
(Rotterdams geld)									
Kapitaallasten (rente	n.v.t.	0	13	58	134	157			

										en afschrijving)									
Aanvullende										n.v.t.		0	0	0	0	0	0	0	0
beheerslasten																			
Bijdrage aan de	N	4.035	0	4.035	0	4.035	0	0	0	Programma	Cat	Voorstel	Bijdragen	Netto	2020	2021	2022	2023	2024
herinrichting van												krediet	derden	investerings					
het Lage Bergse														(Rotterdams					
Bos														geld)					
Stedelijke										95.715		7.600	88.115	5.510	30.656	38.101	15.034	4.308	
inrichting en																			
ontwikkeling																			
Bijdrage aan de	N	4.035	0	4.035	0	4.035	0	0	0										
herinrichting																			
van het Lage																			
Bergse Bos																			
Doel krediet:										Bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling Rottemeren voor de realisatie van de									
										herinrichting van het Lage Bergse Bos tot een aantrekkelijk park. Het park ligt direct tegen Rotterdam aan									
										en wordt veel gebruikt door Rotterdammers.									
Rotterdams taakveld:										5.7.b - Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Groen									
Details										Totaal			2020	2021	2022	2023	2024		
Bijdragen van derden										0			0	0	0	0	0		
Netto investering										4.035			0	4.035	0	0	0		
(Rotterdams geld)																			
Kapitaallasten (rente										n.v.t.			0	0	204	202	199		
en afschrijving)																			
Aanvullende										n.v.t.			0	0	0	0	0		
beheerslasten																			
Herinrichting Plein	N	6.000	0	6.000	0	300	200	2.750	2.750	Programma	Cat	Voorstel	Bijdragen	Netto	2020	2021	2022	2023	2024
't Landje												krediet	derden	investerings					
														(Rotterdams					
														geld)					
Stedelijke										95.715		7.600	88.115	5.510	30.656	38.101	15.034	4.308	
inrichting en																			
ontwikkeling																			
Herinrichting	N	6.000	0	6.000	0	300	200	2.750	2.750										
Plein 't Landje																			
Doel krediet:										Herinrichting van Plein 't Landje inclusief wateropvang en vergroening en het ontwikkelen van									
										voorzieningen voor de huidige en toekomstige bewoners.									

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen																				
										Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024				
										Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0				
										Netto investering	6.000	0	300	200	2.750	2.750				
										(Rotterdams geld)										
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	0	0	0				
										Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0				
Huisvesting voor- en vroegschoolse educatie in scholen	U	10.000	0	10.000	0	2.600	4.800	2.600	0	Programma	Cat	Voorstel	Bijdragen	Netto	2020	2021	2022	2023	2024	
													krediet	derden	investering					
										(Rotterdams geld)										
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling	95.715	7.600	88.115	5.510	30.656	38.101	15.034	4.308		
Huisvesting voor- en vroegschoolse educatie in scholen	U	10.000	0	10.000	0	2.600	4.800	2.600	0											
										Doel krediet: Het uitbreiden van scholen in het basisonderwijs voor voor- en vroegschoolse educatie voor peuters, om zo de integratie tussen de voor- en vroegschoolse educatie en scholen te optimaliseren.										
										Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden										
										Details	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024				
										Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0				
										Netto investering	10.000	0	2.600	4.800	2.600	0				
										(Rotterdams geld)										
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	91	259	350				
										Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0				
Beheer van de stad		11.196	0	11.196	0	11.196	0	0	0											
Rotterdams Weerwoord (gemeentelijk	N	11.196	0	11.196	0	11.196	0	0	0	Programma	Cat	Voorstel	Bijdragen	Netto	2020	2021	2022	2023	2024	
													krediet	derden	investering					
										(Rotterdams										

vastgoed)

geld)

Beheer van de stad		11.196	0	11.196	0	11.196	0	0	0
Rotterdams	N	11.196	0	11.196	0	11.196	0	0	0
Weerwoord									
(gemeentelijk vastgoed)									
Doel krediet: De problemen bij panden met een hoog risico voor wateroverlast bij hevige regen worden aangepakt. Met de beoogde maatregelen worden zoveel mogelijk ook andere effecten van het veranderende klimaat aangepakt, zoals hitte en droogte.									
Rotterdams taakveld: 7.2 - Riolering									
Details	Totaal			2020	2021	2022	2023	2024	
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	11.196			0	11.196	0	0	0	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.			0	0	566	560	553	
Aanvullende beheerslasten	n.v.t.			0	0	0	0	0	
Totaal	107.629	7.600	100.029	5.510	42.570	38.101	15.034	4.308	

Omschrijving	Instrument	Bedrag										
Energietransitiebudget	Divers	68.200	<table><tr><th>Omschrijving</th><th>Instrument</th><th>Bedrag</th></tr><tr><td>Energietransitiebudget</td><td>Divers</td><td>68.200</td></tr><tr><td colspan="3">Doel: Start maken met de uitvoering van de energietransitie in Rotterdam en de kansen daartoe te verzilveren. De middelen zijn verdeeld over zes thema's: Haven en Industrie, Gebouwde omgeving, Emissieloze Mobiliteit, Schone Energie, Nieuwe Economie en Lokale Duurzame Initiatieven.</td></tr></table>	Omschrijving	Instrument	Bedrag	Energietransitiebudget	Divers	68.200	Doel: Start maken met de uitvoering van de energietransitie in Rotterdam en de kansen daartoe te verzilveren. De middelen zijn verdeeld over zes thema's: Haven en Industrie, Gebouwde omgeving, Emissieloze Mobiliteit, Schone Energie, Nieuwe Economie en Lokale Duurzame Initiatieven.		
			Omschrijving	Instrument	Bedrag							
			Energietransitiebudget	Divers	68.200							
			Doel: Start maken met de uitvoering van de energietransitie in Rotterdam en de kansen daartoe te verzilveren. De middelen zijn verdeeld over zes thema's: Haven en Industrie, Gebouwde omgeving, Emissieloze Mobiliteit, Schone Energie, Nieuwe Economie en Lokale Duurzame Initiatieven.									
Woningbouwimpuls	Grondexploitaties	39.700	<table><tr><th>Omschrijving</th><th>Instrument</th><th>Bedrag</th></tr><tr><td>Woningbouwimpuls</td><td>Grondexploitaties</td><td>39.700</td></tr><tr><td colspan="3">Doel: Impuls aan woningbouw op de locaties Noordrand Zuiderpark (15 mln), Schiehaven-Noord (13 mln), Rijnhaven-Katendrecht, Codrico-locatie (8 mln) en Alexanderknoop (3,7 mln).</td></tr></table>	Omschrijving	Instrument	Bedrag	Woningbouwimpuls	Grondexploitaties	39.700	Doel: Impuls aan woningbouw op de locaties Noordrand Zuiderpark (15 mln), Schiehaven-Noord (13 mln), Rijnhaven-Katendrecht, Codrico-locatie (8 mln) en Alexanderknoop (3,7 mln).		
			Omschrijving	Instrument	Bedrag							
			Woningbouwimpuls	Grondexploitaties	39.700							
			Doel: Impuls aan woningbouw op de locaties Noordrand Zuiderpark (15 mln), Schiehaven-Noord (13 mln), Rijnhaven-Katendrecht, Codrico-locatie (8 mln) en Alexanderknoop (3,7 mln).									
Scholingsfonds, 1e fase	Subsidies	14.000	<table><tr><th>Omschrijving</th><th>Instrument</th><th>Bedrag</th></tr><tr><td>Scholingsfonds, 1e fase</td><td>Subsidies</td><td>14.000</td></tr><tr><td colspan="3">Doel: Om-, her- of bijscholing voor Rotterdammers met een kwetsbare arbeidsmarktpositie; werkzoekenden en werkenden aan de basis van de arbeidsmarkt, die beperkte werk- en inkomenszekerheden hebben. Dat zijn ook de groepen flexwerkers, zzp-ers en jongeren/schoolverlaters (potentiele verloren generatie) die nu door de Coronacrisis het hardst getroffen worden en een beroep doen op de noodmaatregelen en uitkeringen.</td></tr></table>	Omschrijving	Instrument	Bedrag	Scholingsfonds, 1e fase	Subsidies	14.000	Doel: Om-, her- of bijscholing voor Rotterdammers met een kwetsbare arbeidsmarktpositie; werkzoekenden en werkenden aan de basis van de arbeidsmarkt, die beperkte werk- en inkomenszekerheden hebben. Dat zijn ook de groepen flexwerkers, zzp-ers en jongeren/schoolverlaters (potentiele verloren generatie) die nu door de Coronacrisis het hardst getroffen worden en een beroep doen op de noodmaatregelen en uitkeringen.		
			Omschrijving	Instrument	Bedrag							
			Scholingsfonds, 1e fase	Subsidies	14.000							
			Doel: Om-, her- of bijscholing voor Rotterdammers met een kwetsbare arbeidsmarktpositie; werkzoekenden en werkenden aan de basis van de arbeidsmarkt, die beperkte werk- en inkomenszekerheden hebben. Dat zijn ook de groepen flexwerkers, zzp-ers en jongeren/schoolverlaters (potentiele verloren generatie) die nu door de Coronacrisis het hardst getroffen worden en een beroep doen op de noodmaatregelen en uitkeringen.									

DigiDeal010	Subsidies	2.000	Omschrijving	Instrument	Bedrag
			DigiDeal010	Subsidies	2.000
			Doel: Grootschalige toepassing van eHealth in zorg en welzijn in Rotterdam. Met als bovenliggend doel: het voorkomen, verplaatsen en vervangen van zorg om Rotterdammers goede zorg te kunnen (blijven) bieden en zorgprofessionals beter te ondersteunen. De grootschalige toepassing van eHealth kan op termijn arbeidstekorten voorkomen en zorgkosten besparen.		
Energietransitiefonds	Leningen	134.000	Omschrijving	Instrument	Bedrag
			Energietransitiefonds	Leningen	134.000
			Doel: Rotterdams fonds met twee hoofdonderdelen: (1) duurzaamheidsleningen voor particulieren, VvEs, kleine bedrijven en organisaties en (2) een regeling voor de financiering van grote duurzame investeringen, gericht op de energietransitie en circulariteit, die vragen om (additionele) investeringen maar hiervoor niet op de kapitaalmarkt terecht kunnen.		
UNIIQ	Participatie	3.000	Omschrijving	Instrument	Bedrag
			UNIIQ	Participatie	3.000
			Doel: Aanvullende kapitaalstorting in het fonds UNIIQ, dat bedrijven financiert tijdens de vroege fase van een innovatie (start-ups).		
Blijdorp	Leningen	7.100	Omschrijving	Instrument	Bedrag
			Blijdorp	Leningen	7.100
			Doel: Storting in de kredietrisicoreserve i.v.m. leningen die bij wijze van noodsteun worden verstrekt aan Diergaarde Blijdorp. De leningen worden verstrekt om de diertuin in staat te stellen om zijn bedrijfsvoering aan te passen aan de huidige marktomstandigheden.		
Ahoy	Leningen	2.400	Omschrijving	Instrument	Bedrag
			Ahoy	Leningen	2.400
			Doel: Storting in de kredietrisicoreserve i.v.m. een lening die bij wijze van noodsteun wordt verstrekt aan Ahoy.		
Totaal		270.400			

Indien en voor zover voor deze investeringen leiden tot het lasten die worden geactiveerd (op de balans opgenomen) en over de verwachte gebruiksduur afgeschreven, zal op een daartoe geëigend moment de raad worden gevraagd om het benodigde krediet beschikbaar te stellen. De lasten die uit deze investeringen voortvloeien en de bedragen die ter dekking hiervan zullen worden onttrokken aan de Rotterdamse Investeringsmotor (cilinder: verkoopopbrengst Eneco) zullen bij 1^e Herziening 2021 en Voorjaarsnota 2021 in de begroting en meerjarenraming worden verwerkt.

Lopende investeringen

Uit onderstaande tabel blijkt welke investeringen thans worden gedaan. De kredieten voor deze investeringen zijn al verleend (gevoteerd). In sommige gevallen is echter een bijstelling van het krediet nodig. Dit is te herkennen aan het bedrag dat is opgenomen in de kolom 'Bijstelling krediet'. Dit kan gaan om zowel een verhoging als een verlaging van het benodigde krediet. Voor de jaren 2020-2024 zijn de investeringsramingen weergegeven. Dit is het verwachte verloop van de uitgaven.

Iedere investering is kort omschreven. Voor meer inzicht kan een overzicht met detailinformatie worden geraadpleegd. Dit overzicht geeft inzicht in de eventuele bijdragen van derden, het netto-investeringsbedrag dat voor rekening van de gemeente komt en de jaarlijkse kapitaallasten die uit de investering zullen voortvloeien vanaf het moment dat de investering in gebruik wordt genomen. Soms is een investering reeds deels in gebruik genomen. Als hier sprake van is, hebben de getoonde kapitaallasten alleen betrekking op het nog niet in gebruik genomen deel.

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
	krediet	gevoteerd	t/m 2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Bestuur en dienstverlening	3.050	0	3.050	770	225	280	0	0	1.700
Vervanging Gemeentelijke	1.700	0	1.700	0	0	0	0	0	1.700
Basis Administratie (GBA)									
Programma									
Gevoteerd									
Bijstelling									
Nieuw									
Realisatie									
krediet									
gevoteerd									
t/m									
Bestuur en dienstverlening									
3.050									
0									
3.050									
Vervanging Gemeentelijke									
1.700									
0									
1.700									
Basis Administratie (GBA)									
Doel krediet: De vervanging van de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) v									
Personen). Gemeenten kunnen op termijn aansluiten op deze voorziening met t									
Rotterdams taakveld: 0.2 - Burgerzaken									
Details									
Initieel									
Bijstelling									
Nieuw									
Realisatie									
bedrag									
bedrag									
t/m									
Bijdragen van derden									
0									
0									
0									
Netto investering (Rotterdams									
1.700									
0									
1.700									
geld)									
Kapitaallasten (rente en									
n.v.t									
n.v.t									
n.v.t									
afschrijving)									
Digitalisering Persoonskaarten	1.000	0	1.000	494	225	280	0	0	0
Programma									
Gevoteerd									
Bijstelling									
Nieuw									
Realisatie									
krediet									
gevoteerd									
t/m									
Bestuur en									
3.050									
0									
3.050									
dienstverlening									
Digitalisering									
1.000									
0									
1.000									
Persoonskaarten									
Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor digitalisering van persoonskaarten									
nalatenschapsonderzoeken en informatieverzoeken. Digitalisering is noodzakel									
Stadsarchief.									
Rotterdams taakveld: 0.2 - Burgerzaken									
Details									
Initieel									
Bijstelling									
Nieuw									
Realisatie									

										bedrag	bedrag	/m
										Bijdragen van derden	0	0
										Netto investering	1.000	0
										(Rotterdams geld)	1.000	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t

Website Stadsarchief3500350277000000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m

Bestuur en dienstverlening	3.050	0	3.050	
----------------------------	-------	---	-------	--

Website Stadsarchief	350	0	350	
----------------------	-----	---	-----	--

Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor de vernieuwing van de website van het Stadsarchief (CMS).

Rotterdams taakveld: 5.4.a - Musea - Stadsarchief

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m

Bijdragen van derden	0	0	0	
----------------------	---	---	---	--

Netto investering	350	0	350	
-------------------	-----	---	-----	--

(Rotterdams geld)

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
--	-------	-------	-------	--

Openbare orde en veiligheid	6.996	0	6.996	1.862	2.443	86	0	0	0
-----------------------------	-------	---	-------	-------	-------	----	---	---	---

Handhavingssysteem Redline1.30001.300271943860000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m

Openbare orde en veiligheid	6.996	0	6.996	
-----------------------------	-------	---	-------	--

Handhavingssysteem	1.300	0	1.300	
--------------------	-------	---	-------	--

Redline

Doel krediet: Implementatie nieuw Handhavingssysteem.

Rotterdams taakveld: 1.2.a - Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m

Bijdragen van derden	0	0	0	
----------------------	---	---	---	--

Netto investering	1.300	0	1.300	
-------------------	-------	---	-------	--

<

										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Taakapplicatie Stadszaken	1.500	0	1.500	0	1.500	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m
										Openbare orde en veiligheid	6.996	0	6.996	1
										Taakapplicatie	1.500	0	1.500	
										Stadszaken				
Doel krediet: Vervanging applicatie VIS, voor afhandeling vergunningen horeca														
Ondermijning en interventies.														
Rotterdams taakveld: 1.2.b - Openbare orde en veiligheid - Veiligheid														
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
											bedrag		bedrag	/m
										Bijdragen van derden	0	0	0	
										Netto investering	1.500	0	1.500	
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	65.593	60.745	35.311	15.486	3.535	177					
Fietsvoorziening Lijnbaan 30	400	0	400	0	400	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m
										Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	65
										Fietsvoorziening	400	0	400	
										Lijnbaan 30				
Doel krediet: Realisatie fietsvoorziening aan de Lijnbaan 30.														
Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren														
Dekkingsbron: Uit bestaande begroting														
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
											bedrag		bedrag	/m
										Bijdragen van derden	0	0	0	
										Netto investering	400	0	400	
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

											Parkeersysteem met	198	0	198																				
											camerabeveiliging voor P+R																							
											Meijersplein en Melanchtonweg																							
											Doel krediet: Het inrichten van de P&R-terreinen Meijersplein en Melanchtonw																							
											Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren																							
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis																			
												bedrag		bedrag	t/r																			
											Bijdragen van derden	0	0	0																				
											Netto investering (Rotterdams	198	0	198																				
											geld)																							
											Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t																				
											afschrijving)																							
Inrichten P&R Noorderhelling	4.167	0	4.167	0	3.400	767	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis																			
													krediet	gevoteerd	t/m																			
											Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	61																			
											Inrichten P&R	4.167	0	4.167																				
											Noorderhelling																							
											Doel krediet: Het inrichten van het (toekomstige) P&R-terrein Noorderhelling.																							
											Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren																							
											Dekkingsbron: Uit bestaande begroting																							
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis																			
												bedrag		bedrag	/m																			
											Bijdragen van derden	0	0	0																				
											Netto investering	4.167	0	4.167																				
											(Rotterdams geld)																							
											Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t																				
											afschrijving)																							
A16 Rotterdam	31.625	0	31.625	0	29.548	2.077	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis																			
													krediet	gevoteerd	t/m																			
											Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	61																			
											A16 Rotterdam	31.625	0	31.625																				
											Doel krediet: Het betreft de kosten voor de werkzaamheden in het kader van d																							
											realisatie van geluidsschermen, recreaduct, meerkosten landtunnel en de verpl																							
											Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling																							
											Dekkingsbron: Uit bestaande begroting																							

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	31.625	0	31.625	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Verkeersmanagementsystemen	16.565	0	16.565	0	4.300	7.782	4.483	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea	
2021													krediet	gevoteerd	t/r

Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	
---------------------------	----------------	--------------	----------------	--

Verkeersmanagementsystemen	16.565	0	16.565	
2021				

Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het vervangen of verwijderen na eir heel Rotterdam. Daaronder verstaan we verkeersregelininstallaties, verkeersgele verkeersmanagement.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea
	bedrag		bedrag	t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	16.565	0	16.565	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Ovonde Hoek van Holland	1.330	0	1.330	77	475	778	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m

Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	61
---------------------------	----------------	--------------	----------------	-----------

Ovonde Hoek van Holland	1.330	0	1.330	
----------------------------	-------	---	-------	--

Doel krediet: De ovonde is een project in Hoek van Holland en is onderdeel va verkeersafwikkeling mogelijk tussen de strandboulevard, Badweg, Strandweg e

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m

											Bijdragen van derden	617	0	617
											Netto investering	713	0	713
											(Rotterdams geld)			
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t

Haltevoorzieningen	718	0	718	0	718	0	0	0	0
personenvervoer over water									

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
		krediet	gevoteerd	t/r

Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	
--------------------	---------	-------	---------	--

Haltevoorzieningen	718	0	718	
personenvervoer over water				

Doel krediet: Dit betreft de aankoop van haltes voor personenvervoer over wat

Rotterdams taakveld: 2.5 - Openbaar vervoer

Dekkingsbron: Aanwending reguliere investeringsruimte

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Reali
	bedrag		bedrag	/r

Bijdragen van derden	0	0	0	
----------------------	---	---	---	--

Netto investering	718	0	718	
-------------------	-----	---	-----	--

(Rotterdams geld)

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
--	-------	-------	-------	--

Stationsomgeving Hoek van	3.170	0	3.170	273	1.738	1.159	0	0	0
Holland Strand									

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
		krediet	gevoteerd	t/r

Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	
--------------------	---------	-------	---------	--

Stationsomgeving Hoek van	3.170	0	3.170	
Holland Strand				

Doel krediet: Uitvoering inrichtingsplan eindplein Hoek van Holland Strand.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Reali
	bedrag		bedrag	/r

Bijdragen van derden	1.019	0	1.019	
----------------------	-------	---	-------	--

Netto investering	2.151	0	2.151	
-------------------	-------	---	-------	--

(Rotterdams geld)

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
--	-------	-------	-------	--

Vervanging	6.000	0	6.000	2.890	2.500	610	0	0	0
------------	-------	---	-------	-------	-------	-----	---	---	---

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
-----------	-----------	-------------	-------	-----

Fysieke Maatregelen	5.400	0	5.400	26	1.774	1.800	1.800	0	0
Verkeersveiligheid 2020 - 2022									

		krediet	gevoteerd	t/r
Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	
Vervanging	6.000	0	6.000	
Verkeersregelininstallaties				
2020				

Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het vervangen of verwijderen na eir heel Rotterdam Daaronder verstaan we verkeersregelininstallaties en verkeersge verkeersmanagement.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Reali /r
Bijdragen van derden	4	0	4	
Netto investering (Rotterdams geld)	5.996	0	5.996	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
		krediet	gevoteerd	t/r
Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	
Fysieke Maatregelen	5.400	0	5.400	
Verkeersveiligheid 2020 - 2022				
Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatreg doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar.				
Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling				
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Reali /r
Bijdragen van derden	3.600	0	3.600	
Netto investering (Rotterdams geld)	1.800	0	1.800	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Fietspaden 2020 - 2022	14.400	0	14.400	1.023	3.915	7.647	1.815	0	0
------------------------	--------	---	--------	-------	-------	-------	-------	---	---

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m
Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	61
Fietspaden 2020 - 2022	14.400	0	14.400	1

Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor het aanleggen van fietspaden, het recreatieve knooppunten netwerk.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	14.400	0	14.400	1
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Oude betaalautomaten en veranderende regelgeving

3680368036800000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/r
Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	
Oude betaalautomaten en veranderende regelgeving	368	0	368	

Doel krediet: Worldline, de leverancier van het contactloos betalen onderdeel v
verbindingen met de huidige (verouderde) per 31 maart 2020 te verbreken, als i

Rotterdams taakveld: 0.63 - Parkeerbelasting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	368	0	368	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Uitbreiding straatparkeren

997099705504470000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m
Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	61
Uitbreiding straatparkeren	997	0	997	

Doel krediet: Voor 2020 staat invoering van betaald parkeren in Feijenoord, Kl

Rotterdams taakveld: 0.63 - Parkeerbelasting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	

										Netto investering	997	0	997					
										(Rotterdams geld)								
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t					
Producteninnovatie	890	0	890	0	440	450	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis				
straatparkeren												krediet	gevoteerd	t/m				
										Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	61				
Producteninnovatie										890	0	890						
straatparkeren																		
										Doel krediet: In het kader van nieuwe ontwikkelingen dienen de Integrale Scan								
										Handhavingsadministratiesysteem (HAS) en het parkeer managementsysteem								
										Rotterdams taakveld: 0.63 - Parkeerbelasting								
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis				
											bedrag		bedrag	/m				
Bijdragen van derden										0	0	0						
Netto investering										890	0	890						
(Rotterdams geld)																		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										n.v.t	n.v.t	n.v.t						
Uitbreiding aantal fietstrommels	1.504	0	1.504	448	430	430	196	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis				
												krediet	gevoteerd	t/m				
										Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	61				
Uitbreiding aantal										1.504	0	1.504						
fietstrommels																		
										Doel krediet: Het aantal fietstrommels dient deze collegeperiode jaarlijks uitget								
										Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren								
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis				
											bedrag		bedrag	/m				
Bijdragen van derden										0	0	0						
Netto investering										1.504	0	1.504						
(Rotterdams geld)																		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										n.v.t	n.v.t	n.v.t						
Toegangscontrolesystemen	1.248	0	1.248	0	100	350	350	350	98	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis				
stallingsgarages moderniseren												krediet	gevoteerd	t/r				

										Verkeer en vervoer 177.3385.344182.682				
										Toegangscontrolesystemen1.24801.248				
										stallingsgarages moderniseren				
										Doel krediet: Moderniseren van het toegangscontrolesystemen (TCS) van stall				
										Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren				
										Details InitieelBijstellingNieuwRea bedragbedragbedragt/r				
										Bijdragen van derden000				
										Netto investering (Rotterdams geld)1.24801.248				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)n.v.tn.v.tn.v.t				
Vervanging scantechnologie	374	0	374	298	77	0	0	0	0	Programma GevoteerdBijstellingNieuwRealis kredietgevoteerdt/m				
										Verkeer en vervoer 177.3385.344182.68265				
										Vervanging3740374				
										scantechnologie				
										Doel krediet: Vervangen van scanauto's en scanboxen voor de controle op het				
										Rotterdams taakveld: 0.63 - Parkeerbelasting				
										Details InitieelBijstellingNieuwRealis bedragbedrag/m				
										Bijdragen van derden000				
										Netto investering (Rotterdams geld)3740374				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)n.v.tn.v.tn.v.t				
Bewegwijzering aanbrengen in parkeergarages volgens Rotterdamse huisstijl	418	0	418	3	75	250	90	0	0	Programma GevoteerdBijstellingNieuwRealis kredietgevoteerdt/r				
										Verkeer en vervoer 177.3385.344182.682				
										Bewegwijzering aanbrengen in parkeergarages volgens Rotterdamse huisstijl4180418				
										Doel krediet: Aanbrengen van bewegwijzering in de parkeergarages zodat bez vinden.				
										Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren				

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea
	bedrag		bedrag	t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	418	0	418	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Vervangen parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen van parkeervoorzieningen	5.995	0	5.995	0	1.120	1.555	1.535	1.785	0
---	-------	---	-------	---	-------	-------	-------	-------	---

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
		krediet	gevoteerd	t/r

Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	
Vervangen parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen van parkeervoorzieningen	5.995	0	5.995	

Doel krediet: Vervangen van de huidige parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen van parkeervoorzieningen

Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea
	bedrag		bedrag	t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	5.995	0	5.995	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Telefoniedekking in Parkeergarages	570	0	570	457	90	23	0	0	0
---------------------------------------	-----	---	-----	-----	----	----	---	---	---

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m

Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	61.111
Telefoniedekking in Parkeergarages	570	0	570	

Doel krediet: Parkeergarages aansluiten op het mobiele netwerk.

Rotterdams taakveld: 2.2 - Parkeren

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	570	0	570	

											Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de invoering van betaald parkeren in de straat.				
											Rotterdams taakveld: 0.63 - Parkeerbelasting				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
												bedrag		bedrag	/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering	2.000	0	2.000	
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
											afschrijving)				
H6-weg Hoek van Holland fase 2	17.991	0	17.991	10.668	2.991	4.332	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
													krediet	gevoteerd	t/m
											Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	61
											H6-weg Hoek van	17.991	0	17.991	10
											Holland fase 2				
											Doel krediet: Het krediet betreft de aanleg van de H6-weg, aansluitend op de H6-weg (calamiteiten-) ontsluiting krijgt en het dorp wordt ontlast van verkeersdruk.				
											Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
												bedrag		bedrag	/m
											Bijdragen van derden	10.592	0	10.592	6
											Netto investering	7.399	0	7.399	4
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
											afschrijving)				
Aanpassing verkeerslichten ivm	1.700	0	1.700	1.491	25	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
													krediet	gevoteerd	t/r
											Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	1
											Aanpassing verkeerslichten	1.700	0	1.700	
											ivm Maastunnel renovatie				
											Doel krediet: Een van de werkzaamheden tijdens de renovatie van de Maastunnel (VLI).				
											Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
												bedrag		bedrag	/r

											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering (Rotterdams geld)	1.700	0	1.700	
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Beter Benutten - Bereikbaarheid	2.040	0	2.040	1.593	223	223	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realis t/m	
											Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	65
Beter Benutten - Bereikbaarheid											2.040	0	2.040	1	
Doel krediet: In het coalitieakkoord 2014-2018 waren diverse intensiveringen o deel van deze middelen wordt ingezet voor investeringen.															
Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling															
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m	
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering (Rotterdams geld)	2.040	0	2.040	1
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Beter Benutten - Fietsbeleid	1.532	0	1.532	1.140	196	196	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realis t/m	
											Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	65
Beter Benutten - Fietsbeleid											1.532	0	1.532	1	
Doel krediet: In het coalitieakkoord 2014-2018 zijn diverse intensiveringen opg van deze middelen wordt ingezet voor investeringen.															
Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling															
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m	
											Bijdragen van derden	96	0	96	
											Netto investering (Rotterdams geld)	1.436	0	1.436	1
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Pagina 720 van 1026

Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatreg
doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Reali
	bedrag		bedrag	/r
Bijdragen van derden	697	0	697	
Netto investering	2.000	0	2.000	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Fysieke Maatregelen3.39503.3953.1462490000

Verkeersveiligheid 2016

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
		krediet	gevoteerd	t/r
Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	
Fysieke Maatregelen	3.395	0	3.395	
Verkeersveiligheid 2016				

Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatreg
doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Reali
	bedrag		bedrag	/r
Bijdragen van derden	773	0	773	
Netto investering	2.622	0	2.622	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Fysieke Maatregelen3.20003.2003.0271730000

Verkeersveiligheid 2019

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
		krediet	gevoteerd	t/r
Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	
Fysieke Maatregelen	3.200	0	3.200	
Verkeersveiligheid 2019				

Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatreg
doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Reali
	bedrag		bedrag	/r

Vervanging	5.697	0	5.697	5.686	0	0	0	0	0
verkeersregelinstallaties 2016									

2016

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

(Rotterdams geld)

Vervanging	4.812	0	4.812	4.672	140	0	0	0	0
Verkeersregelinstallaties 2018									

2018

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

(Rotterdams geld)Pagina 722 van 1026

in het recreatieve knooppunten netwerk.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	338	0	338	
Netto investering	2.588	0	2.588	2
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Fietspaden 20181.03001.0301.036-60000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m

Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	65
--------------------	---------	-------	---------	----

Fietspaden 2018	1.030	0	1.030	1
-----------------	-------	---	-------	---

Doel krediet: Het krediet is bedoeld voor het verlengen of verbeteren van vier f de Argonautenweg/Jasonweg, de Krabbendijkestraat en de Hoge Boezem.

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	663	0	663	
Netto investering	368	0	368	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Fietsroutes (restant)1.33701.3371.035020010200

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m

Verkeer en vervoer	177.338	5.344	182.682	65
--------------------	---------	-------	---------	----

Fietsroutes (restant)	1.337	0	1.337	1
-----------------------	-------	---	-------	---

Doel krediet: Het krediet is bedoeld voor de gefaseerde aanleg van een klein d en woon- en werkverkeer vanaf de A20 tot aan het centrum (volgens de door de Rotte fietspad).

Rotterdams taakveld: 2.1.b - Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	1.337	0	1.337	1

noodzakelijke werkzaamheden in het primair proces ondersteund worden. De n
bedrijfsvoering en maakt het mogelijk om datagedreven te werken.

Rotterdams taakveld: 0.8.c - Overige baten en lasten - Lease

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Reali
	bedrag		bedrag	/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	500	0	500	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Vervanging technische
installatie wasplaatsen

7500750075000000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
		krediet	gevoteerd	t/r
Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	7

Vervanging technische
installatie wasplaatsen

7500750

Doel krediet: Het vervangen van technische installaties, het plaatsen van twee

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Reali
	bedrag		bedrag	/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	750	0	750	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Maastunnel Roltrappen 2.0

3.50003.50001.7501.750000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m
Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70

Maastunnel Roltrappen
2.0

3.50003.500

Doel krediet: In de afgelopen jaren heeft een ingrijpende renovatie/restauratie |
Maastunnel.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	3.500	0	3.500	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Assetgroep Civiele kunstwerken 2023-2026

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
		krediet	gevoteerd	t/r

Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	7
--------------------	-----------	-----	-----------	---

Assetgroep Civiele kunstwerken 2023-2026

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a 2026.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	4.900	0	4.900	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Assetgroep Wegen 2023-2026

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m

Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	701
--------------------	-----------	-----	-----------	-----

Assetgroep Wegen 2023-2026

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	89.783	0	89.783	

										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en				
										n.v.t				
										n.v.t				
										n.v.t				
										afschrijving)				
Assetgroep Groen en bomen	29.100	0	29.100	0	0	0	9.700	9.700	9.700	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
2023-2026												krediet	gevoteerd	t/n
										Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	71
										Assetgroep Groen en	29.100	0	29.100	
										bomen 2023-2026				
										Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a				
										2026.				
										Rotterdams taakveld: 5.7.b - Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Groer				
										Dekkingsbron: Uit bestaande begroting				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real
											bedrag		bedrag	/n
										Bijdragen van derden	0	0	0	
										Netto investering	29.100	0	29.100	
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en				
										n.v.t				
										n.v.t				
										afschrijving)				
Assetgroep Oppervlaktewater	12.161	0	12.161	0	0	0	4.054	4.054	4.054	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
2023-2026												krediet	gevoteerd	t/n
										Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	71
										Assetgroep	12.161	0	12.161	
										Oppervlaktewater 2023-				
										2026				
										Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a				
										2026.				
										Rotterdams taakveld: 5.7.b - Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Groer				
										Dekkingsbron: Uit bestaande begroting				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real
											bedrag		bedrag	/n
										Bijdragen van derden	0	0	0	
										Netto investering	12.161	0	12.161	
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en				
										n.v.t				
										n.v.t				
										n.v.t				

										afschrijving)				
Assetgroep Beeldende kunst	790	0	790	0	0	0	265	295	230	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
en monumenten 2023-2026												krediet	gevoteerd	t/m
										Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	7
Assetgroep Beeldende kunst	790	0	790							Assetgroep Beeldende kunst	790	0	790	
en monumenten 2023-2026										Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a 2023 tot en met 2026. Rotterdams taakveld: 5.7.b - Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Groer Dekkingsbron: Uit bestaande begroting				
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
										bedrag		bedrag	t/m	
Bijdragen van derden										0	0	0		
Netto investering (Rotterdams										790	0	790		
geld)														
Kapitaallasten (rente en										n.v.t	n.v.t	n.v.t		
afschrijving)														
Assetgroep Openbare	10.941	0	10.941	0	0	0	3.476	3.476	3.989	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
verlichting 2023-2026												krediet	gevoteerd	t/m
										Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	7
Assetgroep Openbare	10.941	0	10.941							Assetgroep Openbare	10.941	0	10.941	
verlichting 2023-2026										Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a 2026. Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer Dekkingsbron: Uit bestaande begroting				
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
										bedrag		bedrag	t/m	
Bijdragen van derden										0	0	0		
Netto investering										10.941	0	10.941		
(Rotterdams geld)														
Kapitaallasten (rente en										n.v.t	n.v.t	n.v.t		
afschrijving)														
Assetgroep Spelen 2023-2026	17.400	0	17.400	0	0	0	5.800	5.800	5.800	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m

										Beheer van de stad					1.491.154	276	1.491.430	701
Assetgroep Spelen 2023-2026										17.400					17.400	0	17.400	
										Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a								
										Rotterdams taakveld: 5.7.b - Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Groer								
										Dekkingsbron: Uit bestaande begroting								
										Details					Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m
Bijdragen van derden										0					0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)										17.400					17.400	0	17.400	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										n.v.t					n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Begraven en Cremeren 2023-2026										3.475	0	3.475	0	0	0	1.300	1.325	850
										Programma					Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realis t/m
										Beheer van de stad					1.491.154	276	1.491.430	701
Begraven en Cremeren 2023-2026										3.475					3.475	0	3.475	
										Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de b								
										2026.								
										Rotterdams taakveld: 7.5 - Begraafplaatsen en crematoria								
										Dekkingsbron: Uit bestaande begroting								
										Details					Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m
Bijdragen van derden										0					0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)										3.475					3.475	0	3.475	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										n.v.t					n.v.t	n.v.t	n.v.t	
CO2 reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED										51.000	0	51.000	10.259	10.179	13.200	11.000	6.362	0
										Programma					Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realis t/r
										Beheer van de stad					1.491.154	276	1.491.430	701
CO2 reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED										51.000					51.000	0	51.000	

Doel krediet: In 6 jaar een versnelde ombouw van de armaturen (lampen) in lei
per jaar wordt gerealiseerd en ca. 30% energie wordt bespaard ten opzichte van

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real
	bedrag		bedrag	t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	51.000	0	51.000	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Werkplaatssysteem Vervoer &
Materieel

7242761.000406594000000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
		krediet	gevoteerd	t/r
Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	71
Werkplaatssysteem	724	276	1.000	
Vervoer & Materieel				

Doel krediet: Nieuw software systeem (Combipac) ten behoeve van de werkp

Toelichting: Het bestaande krediet wordt verhoogd van € 724 K naar € 1 mln i
begrotingsrechtmatigheid 2021 wordt een uitbreiding van het bestaande krediet

Rotterdams taakveld: 0.8.c - Overige baten en lasten - Lease

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	724	276	1.000	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Rijksmonument Crooswijk

80008000600100100000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m
Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70
Rijksmonument	800	0	800	
Crooswijk				

Doel krediet: Diverse restauratiewerkzaamheden aan het rijksmonument Croos
van de kapel, de entree van de begraafplaats Crooswijk (aanpassen linker poor
aan de kapel.

										Rotterdams taakveld: 7.5 - Begraafplaatsen en crematoria																																
										Dekkingsbron: Uit bestaande begroting																																
										<table><tr><th rowspan="2">Details</th><th>Initieel</th><th rowspan="2">Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realis</th></tr><tr><th>bedrag</th><th>bedrag</th><th>/m</th></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering</td><td>800</td><td>0</td><td>800</td><td></td></tr><tr><td colspan="5">(Rotterdams geld)</td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>n.v.t</td><td>n.v.t</td><td>n.v.t</td><td></td></tr></table>					Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	bedrag	bedrag	/m	Bijdragen van derden	0	0	0		Netto investering	800	0	800		(Rotterdams geld)					Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis																																						
	bedrag		bedrag	/m																																						
Bijdragen van derden	0	0	0																																							
Netto investering	800	0	800																																							
(Rotterdams geld)																																										
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t																																							
Gemeentelijk Rioleringsplan	98.512	0	98.512	0	16.125	24.055	25.547	16.535	16.250	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis																												
2021-2025											krediet gevoteerd t/m																															
										<table><tr><td>Beheer van de stad</td><td>1.491.154</td><td>276</td><td>1.491.430</td><td>70</td></tr><tr><td>Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025</td><td>98.512</td><td>0</td><td>98.512</td><td></td></tr></table>					Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70	Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025	98.512	0	98.512																			
Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70																																						
Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025	98.512	0	98.512																																							
										Doel krediet: Dit krediet betreft de vervanging van kapitaalgoederen vanuit het economische veroudering of slijtage.																																
										Rotterdams taakveld: 7.2 - Riolering																																
										Dekkingsbron: Uit bestaande begroting																																
										<table><tr><th rowspan="2">Details</th><th>Initieel</th><th rowspan="2">Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realis</th></tr><tr><th>bedrag</th><th>bedrag</th><th>/m</th></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>3.722</td><td>0</td><td>3.722</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering</td><td>94.790</td><td>0</td><td>94.790</td><td></td></tr><tr><td colspan="5">(Rotterdams geld)</td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>n.v.t</td><td>n.v.t</td><td>n.v.t</td><td></td></tr></table>					Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	bedrag	bedrag	/m	Bijdragen van derden	3.722	0	3.722		Netto investering	94.790	0	94.790		(Rotterdams geld)					Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis																																						
	bedrag		bedrag	/m																																						
Bijdragen van derden	3.722	0	3.722																																							
Netto investering	94.790	0	94.790																																							
(Rotterdams geld)																																										
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t																																							
Vervanging vrijverval riolen	184.750	0	184.750	0	36.950	36.950	36.950	36.950	36.950	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis																												
2021-2025											krediet gevoteerd t/m																															
										<table><tr><td>Beheer van de stad</td><td>1.491.154</td><td>276</td><td>1.491.430</td><td>70</td></tr><tr><td>Vervanging vrijverval riolen 2021-2025</td><td>184.750</td><td>0</td><td>184.750</td><td></td></tr></table>					Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70	Vervanging vrijverval riolen 2021-2025	184.750	0	184.750																			
Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70																																						
Vervanging vrijverval riolen 2021-2025	184.750	0	184.750																																							
										Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor het in stand houden van een robuust rioleringsstelsel en het vervangen volgens het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) 2021-2025. Hiermee wordt de riolering van Rotterdam om de stad duurzaam en klimaatbestendig in te richten, waterstof te benutten.																																
										Rotterdams taakveld: 7.2 - Riolering																																

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m					
Bijdragen van derden	0	0	0						
Netto investering (Rotterdams geld)	184.750	0	184.750						
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t						

Rotterdams Weerwoord	11.196	0	11.196	0	10.466	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
(gemeentelijk vastgoed)													krediet	gevoteerd	t/r

Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	7
--------------------	-----------	-----	-----------	---

Rotterdams Weerwoord (gemeentelijk vastgoed)	11.196	0	11.196	
---	--------	---	--------	--

Doel krediet: De problemen bij panden met een hoog risico voor wateroverlast maatregelen worden zoveel mogelijk ook andere effecten van het veranderende

Rotterdams taakveld: 7.2 - Riolering

Dekkingsbron: Aanwending reguliere investeringsruimte

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /r					
Bijdragen van derden	0	0	0						
Netto investering (Rotterdams geld)	11.196	0	11.196						
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t						

Schiebruggen CE-Markering	8.000	0	8.000	0	1.500	2.500	2.000	2.000	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m

Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	704
--------------------	-----------	-----	-----------	-----

Schiebruggen CE-Markering	8.000	0	8.000	
---------------------------	-------	---	-------	--

Doel krediet: Realisering van CE-Markering van de Schiebruggen.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m					
Bijdragen van derden	0	0	0						
Netto investering	8.000	0	8.000						

										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en				
										n.v.t				
										n.v.t				
										n.v.t				
										afschrijving)				
Beweegbare objecten,	4.000	0	4.000	0	500	1.500	2.000	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
modernisering, centralisering &												krediet	gevoteerd	t/r
CE-Markering														
										Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	7
Beweegbare objecten,										4.000		0	4.000	
modernisering, centralisering &														
CE-Markering														
										Doel krediet: Modernisering van de elektrotechnische installaties, ombouw naa				
										beweegbare bruggen en sluizen.				
										Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea
											bedrag		bedrag	t/r
										Bijdragen van derden	0	0	0	
										Netto investering (Rotterdams	4.000	0	4.000	
										geld)				
										Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
										afschrijving)				
Urgente	17.000	0	17.000	29	1.071	5.400	10.000	500	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
Vervaningsinvesteringen												krediet	gevoteerd	t/r
kademuren														
										Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	7
Urgente										17.000		0	17.000	
Vervaningsinvesteringen														
kademuren														
										Doel krediet: Inspectie en Monitoring heeft aangetoond dat bij een aantal kade				
										worden. Het betreft de kademuren Rijnhaven Oostzijde, Parkhaven Oostzijde, f				
										Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Reali
											bedrag		bedrag	/r
										Bijdragen van derden	0	0	0	
										Netto investering	17.000	0	17.000	
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
										afschrijving)				

Pagina 736 van 1026

bedrijfsonderdeel Vervoer en Materieel. De kapitaallasten die voortvloeien uit de exploitatie van Vervoer en Materieel.

Rotterdams taakveld: 0.8.c - Overige baten en lasten - Lease

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	155.000	0	155.000	72
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Inzamelmiddelen Containers 19.000 0 19.000 9.678 3.800 3.800 0 74 0
2018 t/m 2022

Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realis t/m
Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70
Inzamelmiddelen Containers 2018 t/m 2022	19.000	0	19.000	

Doel krediet: Krediet wordt ingezet voor nieuwe containers en het vervangen v
Rotterdambakken, containers milieuparken en containers voor containerservice

Rotterdams taakveld: 7.3 - Afval

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	19.000	0	19.000	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Vervanging Prullenbakken 4.000 0 4.000 1.424 2.000 576 0 0 0
2018 t/m 2022

Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realis t/m
Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70
Vervanging Prullenbakken	4.000	0	4.000	1

Doel krediet: Krediet heeft als doel het aantal prullenbakken uit te breiden en v

Rotterdams taakveld: 7.3 - Afval

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m
Bijdragen van derden	0	0	0	

										Netto investering	4.000	0	4.000	1
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Vervanging vrijval riolen	196.700	0	196.700	193.121	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m
										Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	701
										Vervanging vrijval riolen	196.700	0	196.700	193
										Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor het in stand houden van een robuust rioleringsplan 2016-2020. Hiermee vervangen volgens het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) 2016-2020. Hiermee wordt de riolering van Rotterdam om de stad duurzaam en klimaatbestendig in te richten, waterstraal te verbeteren en te benutten.				
										Rotterdams taakveld: 7.2 - Riolering				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
													bedrag	/m
										Bijdragen van derden	8.134	0	8.134	8
										Netto investering	188.566	0	188.566	188
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020	61.073	0	61.073	51.968	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m
										Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	701
										Gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020	61.073	0	61.073	5
										Doel krediet: Dit krediet betreft de vervanging van oude (bestaande) kapitaalgevoelens van economische veroudering of slijtage.				
										Rotterdams taakveld: 7.2 - Riolering				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
													bedrag	/m
										Bijdragen van derden	11	0	11	
										Netto investering	61.061	0	61.061	5
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

[illegible]

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de vervangingsopgave van lichtmaster voor lichtmasten een technische levensduur van 30 jaar. Na 30 jaar wordt het li eventueel vervangen.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	13	0	13	
Netto investering	11.967	0	11.967	6
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
afschrijving)				

Assetbeheersysteem1.01501.015108000000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m
Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	704
Assetbeheersysteem	1.015	0	1.015	

Doel krediet: Voor het beheer van de stad is behoefte aan een nieuw integraal bedrijfsmiddelen). Enerzijds komt deze behoefte voort uit het bereiken van het huidige assetbeheersystemen of uit het nog onder de oude legacy-omgeving dr overgang op één nieuw assetbeheersysteem de verdere invoering van de gebie positief zal beïnvloeden. Bij het integraal beheer gebruiken alle afdelingen binne

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	1.015	0	1.015	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Blauwe verbinding fase 27.02607.0264.429000000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m
Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	704
Blauwe verbinding fase 2	7.026	0	7.026	4

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de aanleg van de 'Blauwe Verbinding' tussen het Zuiderpark in Rotterdam, het toekomstige landschapspark 'Het Buijte bijzondere verbinding zorgt ook voor schoon water, functioneert als een waterb verschillende groengebieden in en rond de stad.

Rotterdams taakveld: 5.7.b - Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Groen				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	3.613	0	3.613	3
Netto investering	3.413	0	3.413	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Begraafplaatsen en Crematorium 2016-2019	1.000	0	1.000	597	403	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet		gevoteerd	t/r
												Beheer van de stad		1.491.154	701
												Begraafplaatsen en Crematorium 2016-2019		1.000	33

Doel krediet: Volgens het beleidsplan Begraven en Cremeren 2016-2019 pleeg op actieve begraafplaatsen en het crematorium. Dit krediet is bedoeld voor de realisatie van de verbouwing van de kapel op de begraafplaats Crooswijk (de kapel is een rijksmonument). Verder bleek uit een inspectie dat de kapel in slechte staat was. Het is van belang dat de kapel in goede staat is, omdat het een belangrijk onderdeel is van de begraafplaats. Het krediet is bedoeld voor de realisatie van de verbouwing van de kapel.

Rotterdams taakveld: 7.5 - Begraafplaatsen en crematoria				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
	bedrag		bedrag	/r
Bijdragen van derden	60	0	60	
Netto investering	941	0	941	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Bruggen en tunnels	33.925	0	33.925	33.796	129	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet		gevoteerd	t/m
												Beheer van de stad		1.491.154	701
												Bruggen en tunnels		33.925	33

Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet om reeds bestaande kapitaalgoeden bij te houden.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer									
Details	Initieel			Bijstelling			Nieuw		Realis
	bedrag						bedrag		/m
Bijdragen van derden	0			0			0		
Netto investering	33.925			0			33.925		33

										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
										afschrijving)				
Thema vak natuur begraven op	1.384	0	1.384	1.311	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
begraafplaats Hofwijk														
												krediet	gevoteerd	t/r
										Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	7
										Thema vak natuur begraven	1.384	0	1.384	
										op begraafplaats Hofwijk				
										Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de aanleg van een themavak natuurbi				
										begraafplaats Hofwijk te realiseren.				
										Rotterdams taakveld: 7.5 - Begraafplaatsen en crematoria				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real
											bedrag		bedrag	/r
										Bijdragen van derden	0	0	0	
										Netto investering (Rotterdams	1.384	0	1.384	
										geld)				
										Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
										afschrijving)				
Wastemanagementsysteem	2.038	0	2.038	1.034	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
												krediet	gevoteerd	t/n
										Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	7
										Wastemanagementsysteem	2.038	0	2.038	
										Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de aanschaf en invoering van een ICT				
										efficiënter en minder arbeidsintensief werken in het primaire proces en bij de ad				
										Rotterdams taakveld: 7.3 - Afval				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real
											bedrag		bedrag	/n
										Bijdragen van derden	0	0	0	
										Netto investering	2.038	0	2.038	
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
										afschrijving)				
Verkeersdynamisch systeem	810	0	810	412	0	0	0	32	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
Hoek van Holland														
												krediet	gevoteerd	t/r
										Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	7

Verkeersdynamisch systeem 810 0 810

Hoek van Holland

Doel krediet: Krediet dient ter voorbereiding van een dynamisch verkeersmana
van Holland tijdens drukke stranddagen beter te kunnen sturen en te reguleren.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	810	0	810	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
afschrijving)				

Investeringskrediet Wegen 113.371 0 113.371 60.069 27.915 25.387 0 0 0
2019 - 2022

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m
Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70
Investeringskrediet	113.371	0	113.371	6
Wegen 2019 - 2022				

Doel krediet: Het investeringskrediet Wegen 2019 - 2022 is bedoeld voor alle t
2022 voor de asset 'Wegen' worden gedaan.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	1.290	0	1.290	
Netto investering	112.081	0	112.081	5
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
afschrijving)				

Investeringskrediet Groen 2019 27.316 0 27.316 8.840 9.800 8.675 0 0 0
- 2022

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m
Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70
Investeringskrediet Groen	27.316	0	27.316	
2019 - 2022				

Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor alle te activeren investerir
'Groen' worden gedaan.

Rotterdams taakveld: 5.7.b - Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Groer

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	33	0	33	
Netto investering (Rotterdams geld)	27.283	0	27.283	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Investeringskrediet Water 2019
- 2022

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m

Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70
--------------------	-----------	-----	-----------	----

Investeringskrediet Water	9.750	0	9.750	
2019 - 2022				

Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor alle te activeren investerir
2022 worden gedaan.

Rotterdams taakveld: 5.7.b - Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Groer

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	9.750	0	9.750	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Investeringskrediet Spelen
2019 - 2022

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m

Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70
--------------------	-----------	-----	-----------	----

Investeringskrediet	7.373	0	7.373	
Spelen 2019 - 2022				

Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor alle te activeren investerir
"Spelen" worden gedaan.

Rotterdams taakveld: 5.7.b - Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Groer

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	16	0	16	
Netto investering (Rotterdams geld)	7.357	0	7.357	

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.		
Eiland van Brienenoord, brug Zuiddiepje	5.231	0	5.231	2.565	2.666	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70	
										Eiland van Brienenoord, brug Zuiddiepje	5.231	0	5.231		
										Doel krediet: Met dit krediet wordt de brug Zuiddiepje vervangen. Dit maakt on Eiland van Brienenoord.					
										Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer					
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
											bedrag		bedrag	/m	
										Bijdragen van derden	0	0	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	5.231	0	5.231		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.		
Smeerput Kleinpolderplein	559	0	559	554	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70	
										Smeerput Kleinpolderplein	559	0	559		
										Doel krediet: Aanleg van smeerput op de werkplaats Noord. De smeerput is w zware voertuigen.					
										Rotterdams taakveld: 0.8.c - Overige baten en lasten - Lease					
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
											bedrag		bedrag	/m	
										Bijdragen van derden	0	0	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	559	0	559		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.		
Modernisering Schiebruggen	18.437	0	18.437	2.790	500	500	14.647	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Beheer van de stad	1.491.154	276	1.491.430	70	

Modernisering	18.437	0	18.437	2
Schiebruggen				
Doel krediet: Modernisering en centralisering Schiebruggen, levensduurverlenging ombouw naar afstandbediening van 17 bruggen en sluizen op en rond de Schie				
Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis.
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	18.437	0	18.437	2
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	508.319	237.641	290.036	212.615	160.001	88.617
---------------------------------------	-----------	--------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------	--------

Verzamelkrediet kleinschalige gebiedsontwikkelingen 2021	10.000	0	10.000	0	1.000	3.000	3.000	3.000	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis.
											krediet	gevoteerd	t/r	

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	508.319	237.641	290.036	212.615	160.001	88.617
---------------------------------------	-----------	--------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------	--------

Verzamelkrediet kleinschalige gebiedsontwikkelingen 2021	10.000	0	10.000	0	1.000	3.000	3.000	3.000	0
--	--------	---	--------	---	-------	-------	-------	-------	---

Doel krediet: Het gebiedsontwikkelingsfonds is een investeringskrediet dat bestemd is voor gebiedsontwikkeling in de openbare ruimte, al dan niet gekoppeld aan een gebiedsontwikkeling. Het doel van de bijlening is de leefbaarheid van de stad verbeteren.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Dekkingsbron: Aanwending reguliere investeringsruimte

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis.
	bedrag		bedrag	t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	10.000	0	10.000	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Aanpassing theater Oude Luxor	2.090	0	2.090	0	2.090	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis.
											krediet	gevoteerd	t/m	

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	508.319	237.641	290.036	212.615	160.001	88.617
---------------------------------------	-----------	--------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------	--------

Doel krediet: Uitbreiding capaciteit P+R Meijersplein. Realiseren extra parkeer				
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden				
Dekkingsbron: Uit bestaande begroting				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	880	0	880	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
afschrijving)				

Flexibele Huinvesting	3.025	0	3.025	0	750	2.275	0	0	0
-----------------------	-------	---	-------	---	-----	-------	---	---	---

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
---------------------------------------	-----------	--------	-----------	----

Flexibele Huinvesting	3.025	0	3.025
-----------------------	-------	---	-------

Doel krediet: Tijdelijke huisvesting voor jongeren en kwetsbare doelgroepen.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	2.161	0	2.161	
Netto investering	864	0	864	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Ombouw hockeyveld Victoria	170	0	170	0	170	0	0	0	0
----------------------------	-----	---	-----	---	-----	---	---	---	---

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
---------------------------------------	-----------	--------	-----------	----

Ombouw hockeyveld Victoria	170	0	170
----------------------------	-----	---	-----

Doel krediet: Ombouwen van een zandgestrooid hockeyveld naar een waterf

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	170	0	170	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Ombouw hockeyveld OMHC naar waterveld	150	0	150	0	150	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
													krediet	gevoteerd	t/r

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	5
---------------------------------------	-----------	--------	-----------	---

Ombouw hockeyveld OMHC naar waterveld	150	0	150	
---------------------------------------	-----	---	-----	--

Doel krediet: DVT ombouw van hockeyveld OHMC naar een waterveld.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	150	0	150	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Fundatievervangng kunstgrasveld LMO/de Zwervers	121	0	121	0	121	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
													krediet	gevoteerd	t/r

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	5
---------------------------------------	-----------	--------	-----------	---

Fundatievervangng kunstgrasveld LMO/de Zwervers	121	0	121	
---	-----	---	-----	--

Doel krediet: Vervangen van de lava/rubber fundatielaag tbv een nieuw kunstg

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/r

											Bijdragen van derden	0	0	0
											Netto investering (Rotterdams geld)	121	0	121
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t

Odeon7000700070000000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
---------------------------------------	-----------	--------	-----------	----

Odeon	700	0	700	
-------	-----	---	-----	--

Doel krediet: Aankoop van kinderdagverblijf bij Odeon om woningbouwontwikkeling

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m

Bijdragen van derden	0	0	0	
----------------------	---	---	---	--

Netto investering (Rotterdams geld)	700	0	700	
-------------------------------------	-----	---	-----	--

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
--	-------	-------	-------	--

Vervanging koelmachines6000600060000000

Nieuwe Luxor

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
---------------------------------------	-----------	--------	-----------	----

Vervanging koelmachines	600	0	600	
-------------------------	-----	---	-----	--

Nieuwe Luxor

Doel krediet: Aansluiting van Nieuwe Luxor (gemeentelijk vastgoed) op maaskoelmachines zijn in 2021 aan vervanging toe en dus is dit een natuurlijk vervar

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Dekkingsbron: Uit bestaande begroting

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m

Bijdragen van derden	0	0	0	
----------------------	---	---	---	--

Netto investering (Rotterdams geld)	600	0	600	
-------------------------------------	-----	---	-----	--

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t							
Gymlokalen Lekker Fit	5.900	0	5.900	5.614	0	0	0	259	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis						
												krediet	gevoteerd	t/m						
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50						
										Gymlokalen Lekker Fit	5.900	0	5.900							
Doel krediet: Dit krediet is beschikbaar gesteld om de doelen van het programma te financieren en de uitbreiding van het aantal gymlokalen.																				
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden																				
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis							
										bedrag		bedrag	/m							
Bijdragen van derden										0	0	0								
Netto investering (Rotterdams geld)										5.900	0	5.900								
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										n.v.t	n.v.t	n.v.t								
Vernieuwing Centrale	3.980	6.020	10.000	0	2.000	4.000	4.000	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis						
Bibliotheek Rotterdam												krediet	gevoteerd	t/r						
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	5						
										Vernieuwing Centrale	3.980	6.020	10.000							
										Bibliotheek Rotterdam										
Doel krediet: Voor de vernieuwing van de Centrale Bibliotheek Rotterdam wordt de Centrale Bibliotheek Rotterdam beschikbaar gestelde voorbereidingskrediet wordt de architectenselectie voor de Centrale Bibliotheek Rotterdam (Bibliotheek, openbare fietsenstalling en optioneel de stadsmuseale functie), de Centrale Bibliotheek Rotterdam een voorlopig ontwerp uitgewerkt.																				
Toelichting: In het raadsbesluit van november 2020 is een voorbereidingskrediet van 6 miljoen toegekend aan de budget blijkt ontoereikend en moet worden opgehoogd met ca.€ 6 mln.																				
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden																				
Dekkingsbron: Uit bestaande begroting																				
Details										Initieel						Bijstelling	Nieuw	Realis		
										bedrag							bedrag	/r		
Bijdragen van derden										0						0	0			
Netto investering (Rotterdams geld)										3.980						6.020	10.000			

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t		
Groen-blauw dak de Doelen	459	0	459	0	459	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50	
										Groen-blauw dak de Doelen	459	0	459		
										Doel krediet: In het kader van de vergroening van de stad en het benutten van					
										Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden					
										Dekkingsbron: Uit bestaande begroting					
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												bedrag	bedrag	/m	
										Bijdragen van derden	215	0	215		
										Netto investering (Rotterdams geld)	244	0	244		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t		
Baroeg	2.400	0	2.400	0	200	500	1.700	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50	
										Baroeg	2.400	0	2.400		
										Doel krediet: Om Baroeg zijn nationale plek als poppodium te laten behouden i					
										toekomst meer eigen inkomsten generen. Investeren in het backstage gedeelte					
										noodzakelijk. De raad van cultuur onderschrijft in het onlangs gepresenteerde c					
										huisvesting. Het college is akkoord gegaan met het doen van de investering in t					
										verdient.					
										Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden					
										Dekkingsbron: Uit bestaande begroting					
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												bedrag	bedrag	/m	
										Bijdragen van derden	0	0	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	2.400	0	2.400		
										Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t		

										afschrijving)					
Voorplein Depotgebouw	6.500	0	6.500	391	5.600	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50	
										Voorplein Depotgebouw	6.500	0	6.500		
Doel krediet: Herinrichting van de directe omgeving (het Voorplein) van het De															
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen															
Dekkingsbron: Uit bestaande begroting															
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis		
										bedrag		bedrag	/m		
Bijdragen van derden										739	0	739			
Netto investering										5.761	0	5.761			
(Rotterdams geld)															
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										n.v.t	n.v.t	n.v.t			
Vergroeningsopgaaf	9.759	0	9.759	1.390	5.132	1.115	948	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
Museumpark													krediet	gevoteerd	t/m
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50	
										Vergroeningsopgaaf	9.759	0	9.759		
										Museumpark					
Doel krediet: Realiseren van een betere verblijfskwaliteit en een groenere omg															
bewoners. Ook wordt een betere aansluiting van het Museumpark op de omgev															
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen															
Dekkingsbron: Uit bestaande begroting															
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis		
										bedrag		bedrag	/m		
Bijdragen van derden										2.774	0	2.774			
Netto investering										6.984	0	6.984			
(Rotterdams geld)															
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										n.v.t	n.v.t	n.v.t			
Gebiedontwikkeling	6.700	0	6.700	0	6.700	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
Merwehaven													krediet	gevoteerd	t/m

										Stedelijke inrichting en ontwikkeling									
										1.475.655	58.546	1.534.201	50						
										Gebiedontwikkeling	6.700	0	6.700						
										Merwehaven									
Doel krediet: Strategische verwerving gronden/panden Korte Vaarpier binnen c																			
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen																			
Dekkingsbron: Uit bestaande begroting																			
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis						
										bedrag		bedrag	/m						
Bijdragen van derden										0	0	0							
Netto investering										6.700	0	6.700							
(Rotterdams geld)																			
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										n.v.t	n.v.t	n.v.t							
IHP Sport 2020	14.890	0	14.890	0	4.890	10.000	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis					
voorbereidingskrediet											krediet	gevoteerd	t/m						
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling									
										1.475.655	58.546	1.534.201	50						
IHP Sport 2020										14.890	0	14.890							
voorbereidingskrediet																			
Doel krediet: Op basis van de eerder vastgestelde IHP Sport, Onderwijs en Cu																			
Sport aangevraagd. Voor de voorbereidingskosten van vastgestelde urgente pr																			
Sporthal Schuttersveld wordt krediet aangevraagd.																			
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden																			
Dekkingsbron: Uit bestaande begroting																			
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis						
										bedrag		bedrag	/m						
Bijdragen van derden										0	0	0							
Netto investering										14.890	0	14.890							
(Rotterdams geld)																			
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										n.v.t	n.v.t	n.v.t							
Voetbalvelden Overschie	1.400	0	1.400	0	200	1.200	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis					
Kleiweg											krediet	gevoteerd	t/m						
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling									
										1.475.655	58.546	1.534.201	50						

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
		krediet	gevoteerd	t/m
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
Vastgoed 2021	3.000	0	3.000	
Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzieningen te financieren. Het krediet wordt gebruikt voor de realisatie van investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit andere bronnen.				
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden				
Dekkingsbron: Uit bestaande begroting				
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	3.000	0	3.000	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
		krediet	gevoteerd	t/m
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
Kantoorpanden label C	855	0	855	

Doel krediet: Conform wet- en regelgeving moeten alle kantoorpanden per 1-1-

aan energielabel A. Door het doorvoeren van deze verplichting worden kantoor																																												
Noodzakelijk is het investeren in 5 panden, waarbij het gaat om een totaal inves																																												
/nieuwbouw of herhuisvestingsvraagstuk speelt, volgen op een later moment se																																												
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden																																												
Dekkingsbron: Uit bestaande begroting																																												
<table><tr><th rowspan="2">Details</th><th>Initieel</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realis</th></tr><tr><th>bedrag</th><th></th><th>bedrag</th><th>/m</th></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering</td><td>855</td><td>0</td><td>855</td><td></td></tr><tr><td colspan="5">(Rotterdams geld)</td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en</td><td>n.v.t</td><td>n.v.t</td><td>n.v.t</td><td></td></tr><tr><td>afschrijving)</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	bedrag		bedrag	/m	Bijdragen van derden	0	0	0		Netto investering	855	0	855		(Rotterdams geld)					Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t		afschrijving)				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis																																								
	bedrag		bedrag	/m																																								
Bijdragen van derden	0	0	0																																									
Netto investering	855	0	855																																									
(Rotterdams geld)																																												
Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t																																									
afschrijving)																																												
Buitenruimte Leuvehaven	4.333	0	4.333	100	250	3.984	0	0	0	0																																		
<table><tr><th rowspan="2">Programma</th><th>Gevoteerd</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realis</th></tr><tr><th></th><th>krediet</th><th>gevoteerd</th><th>t/m</th></tr><tr><td>Stedelijke inrichting en ontwikkeling</td><td>1.475.655</td><td>58.546</td><td>1.534.201</td><td>50</td></tr><tr><td>Buitenruimte Leuvehaven</td><td>4.333</td><td>0</td><td>4.333</td><td></td></tr></table>											Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis		krediet	gevoteerd	t/m	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50	Buitenruimte Leuvehaven	4.333	0	4.333																
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis																																								
		krediet	gevoteerd	t/m																																								
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50																																								
Buitenruimte Leuvehaven	4.333	0	4.333																																									
Doel krediet: Herinrichting van de buitenruimte rondom het nieuw te bouwen L																																												
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen																																												
Dekkingsbron: Uit bestaande begroting & Aanwending reguliere investeringsru																																												
<table><tr><th rowspan="2">Details</th><th>Initieel</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realis</th></tr><tr><th>bedrag</th><th></th><th>bedrag</th><th>/m</th></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering</td><td>4.333</td><td>0</td><td>4.333</td><td></td></tr><tr><td colspan="5">(Rotterdams geld)</td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en</td><td>n.v.t</td><td>n.v.t</td><td>n.v.t</td><td></td></tr><tr><td>afschrijving)</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	bedrag		bedrag	/m	Bijdragen van derden	0	0	0		Netto investering	4.333	0	4.333		(Rotterdams geld)					Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t		afschrijving)				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis																																								
	bedrag		bedrag	/m																																								
Bijdragen van derden	0	0	0																																									
Netto investering	4.333	0	4.333																																									
(Rotterdams geld)																																												
Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t																																									
afschrijving)																																												
Huisvesting voor- en	10.000	0	10.000	0	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000																																		
vroegschoolse educatie in																																												
scholen																																												
<table><tr><th rowspan="2">Programma</th><th>Gevoteerd</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realis</th></tr><tr><th></th><th>krediet</th><th>gevoteerd</th><th>t/r</th></tr><tr><td>Stedelijke inrichting en ontwikkeling</td><td>1.475.655</td><td>58.546</td><td>1.534.201</td><td>5</td></tr><tr><td>Huisvesting voor- en</td><td>10.000</td><td>0</td><td>10.000</td><td></td></tr><tr><td>vroegschoolse educatie in</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>scholen</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>											Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis		krediet	gevoteerd	t/r	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	5	Huisvesting voor- en	10.000	0	10.000		vroegschoolse educatie in					scholen									
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis																																								
		krediet	gevoteerd	t/r																																								
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	5																																								
Huisvesting voor- en	10.000	0	10.000																																									
vroegschoolse educatie in																																												
scholen																																												
Doel krediet: Het uitbreiden van scholen in het basisonderwijs voor voor- en vr																																												
tussen de voor- en vroegschoolse educatie en scholen te optimaliseren.																																												

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden										
Dekkingsbron: Aanwending reguliere investeringsruimte										
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /r						
Bijdragen van derden	0	0	0							
Netto investering (Rotterdams geld)	10.000	0	10.000							
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t							

Herinrichting Plein 't Landje	6.000	0	6.000	0	250	250	2.750	2.750	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50										
Herinrichting Plein 't Landje	6.000	0	6.000											

Doel krediet: Herinrichting van Plein 't Landje inclusief wateropvang en vergroei en toekomstige bewoners.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen										
Dekkingsbron: Aanwending reguliere investeringsruimte										
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m						
Bijdragen van derden	0	0	0							
Netto investering (Rotterdams geld)	6.000	0	6.000							
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t							

Bijdrage aan de herinrichting van het Lage Bergse Bos	4.035	0	4.035	0	4.035	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/r
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	5										
Bijdrage aan de herinrichting van het Lage Bergse Bos	4.035	0	4.035											

Doel krediet: Bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling Rottemeren voor een aantrekkelijk park. Het park ligt direct tegen Rotterdam aan en wordt veel g

Rotterdams taakveld: 5.7.b - Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Groei										
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Reali
	bedrag		bedrag	is
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	4.035	0	4.035	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
		krediet	gevoteerd	t/n

Pilot aardgasvrij	6.300	0	6.300
(gemeentelijk vastgoed)			

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Reali
	bedrag		bedrag	/n
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	6.300	0	6.300	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
		krediet	gevoteerd	t/r

Impuls maatschappelijke	18.880	0	18.880
voorzieningen			

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Pagina 758 van 1026

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	18.880	0	18.880	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Zeven Stadsprojecten	46.500	46.500	93.000	967	8.333	37.200	37.200	9.300	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/m
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
										Zeven Stadsprojecten	46.500	46.500	93.000	

Doel krediet: Dit is een krediet wordt beschikbaar gesteld voor de uitvoering van Schouwburgplein, Groene Long (Hofplein en Westblaak), Rijnhavenpark, Getijd stadsprojecten zijn integrale projecten die door middel van een investering in de werkgelegenheid, maatschappelijke voorzieningen, klimaatadaptatie, samen lev Coronacrisis. Zodra deze projecten verder zijn uitgewerkt zullen wij u nader info eerste van een reeks investeringskredieten waarvan de intentie is dat jaarlijks ir voorgenomen investering van € 233 mln. in de 7 stadsprojecten financieel moge

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Dekkingsbron: Aanwending reguliere investeringsruimte

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	7.600	7.600	15.200	
Netto investering (Rotterdams geld)	38.900	38.900	77.800	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Huis van de Wijk t Steiger t.b.v	135	0	135	0	90	45	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
planontwikkeling Schalm												krediet	gevoteerd	t/r
/Katendrecht										Stedelijke inrichting en	1.475.655	58.546	1.534.201	5
										ontwikkeling				
										Huis van de Wijk t Steiger t.b.v	135	0	135	
										planontwikkeling Schalm				
										/Katendrecht				
Doel krediet: Voorbereidingskosten voor een welzijnsvastgoedontwikkeling als														

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden										
Details	Initieel			Bijstelling			Nieuw			Rea
	bedrag						bedrag			t/r
Bijdragen van derden	0			0			0			
Netto investering (Rotterdams geld)	135			0			135			
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t			n.v.t			n.v.t			

Energieplan de Doelen	2.469	300	2.769	0	0	2.769	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												krediet	gevoteerd	t/m	
											Stedelijke inrichting en ontwikkeling				
											1.475.655	58.546	1.534.201	50	
											ontwikkeling				
Energieplan de Doelen	2.469	300	2.769												
Doel krediet: Het verduurzamen van De Doelen door een functionele verbetering (WKO).															

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden										
Details	Initieel			Bijstelling			Nieuw			Realis
	bedrag						bedrag			/m
Bijdragen van derden	0			0			0			
Netto investering (Rotterdams geld)	2.469			300			2.769			
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t			n.v.t			n.v.t			

Vloercoating parkeergarages	3.650	0	3.650	0	2.950	700	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
											krediet	gevoteerd	t/m		
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling					50
										Vloercoating	3.650	0	3.650		
										parkeergarages					
Doel krediet: Het voorzien van een antislip-beschermlaag in een viertal parkeergarages															

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden										
Details	Initieel			Bijstelling			Nieuw			Realis
	bedrag						bedrag			/m
Bijdragen van derden	0			0			0			

										Netto investering	3.650	0	3.650									
										(Rotterdams geld)												
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t									
Gebiedsontwikkeling	22.700	0	22.700	0	15.200	7.500	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis								
Schiekadeblok												krediet	gevoteerd	t/m								
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50								
										Gebiedsontwikkeling	22.700	0	22.700									
										Schiekadeblok												
										Doel krediet: Aankoop panden en gronden ten behoeve van ruimtelijke ontwikk												
										Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen												
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis								
														bedrag	/m							
										Bijdragen van derden	0	0	0									
										Netto investering	22.700	0	22.700									
										(Rotterdams geld)												
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t									
Gebiedsontwikkeling Nieuw	36.348	5.162	41.511	81	8.865	19.699	7.569	5.296	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis								
Kralingen												krediet	gevoteerd	t/m								
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50								
										Gebiedsontwikkeling	36.348	5.162	41.511									
										Nieuw Kralingen												
										Doel krediet: Het realiseren van milieuparken.												
										Toelichting: Voor de verplaatsing van de ir. P kosterlaan wordt op diverse loca krediet is er budget aangevraagd voor de post BENG-ENG kantoor Melachtonw Fairoaksbaan en Soesterbergstraat.												
										Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden												
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis								
														bedrag	/m							
										Bijdragen van derden	2.825	0	2.825									
										Netto investering	33.524	5.162	38.686									
										(Rotterdams geld)												
										Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t									

										afschrijving)						
Vorbereidingskrediet	7.000	0	7.000	3.907	3.093	0	0	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
Grondexploitaties (IVA)													krediet	gevoteerd	t/r	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling																
Vorbereidingskrediet												7.000	0	7.000		
Grondexploitaties (IVA)																
Doel krediet: Tijdelijk activeren van voorbereidinskosten voor grondexploitatie :																
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen																
Details												Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												bedrag		bedrag	/r	
Bijdragen van derden												0	0	0		
Netto investering												7.000	0	7.000		
(Rotterdams geld)																
Kapitaallasten (rente en afschrijving)												n.v.t	n.v.t	n.v.t		
Vastgoed 2020	3.000	0	3.000	516	0	0	0	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
													krediet	gevoteerd	t/m	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling																
Vastgoed 2020												3.000	0	3.000		
Doel krediet: Realiseren van kleine en onverwachte investeringen in gebouwen																
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden																
Details												Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												bedrag		bedrag	/m	
Bijdragen van derden												0	0	0		
Netto investering												3.000	0	3.000		
(Rotterdams geld)																
Kapitaallasten (rente en afschrijving)												n.v.t	n.v.t	n.v.t		
Veiligheidsmaatregelen	1.500	0	1.500	0	1.500	0	0	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
Willemspleingarage													krediet	gevoteerd	t/r	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling																
Veiligheidsmaatregelen												1.500	0	1.500		

Willemspleingarage

Doel krediet: Het treffen van brandveiligheidsmaatregelen op last van de brand

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	10.500	0	10.500	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Onderwijshuisvesting 516.214 0 516.214 159.214 63.704 98.162 92.609 93.635 68.890

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
Onderwijshuisvesting	516.214	0	516.214	15

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om te investeren in onderwijshuisvesting in 2019 staat de ambitie om de achterstanden in de onderwijshuisvesting aan te p

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	516.214	0	516.214	15
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Onderwijshuisvesting - 44.400 0 44.400 0 960 1.660 15.119 18.850 0
regiodeal

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
Onderwijshuisvesting - regiodeal	44.400	0	44.400	

Doel krediet: Krediet is bedoeld voor onderwijshuisvesting waarmee uitvoering Rotterdam Zuid (NRPZ). Het Rijk draagt hier € 14 mln aan bij.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	14.000	0	14.000	
Netto investering (Rotterdams geld)	30.400	0	30.400	

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Uitbreiding en bouwkundige kwaliteitsimpuls Petristraat 245	600	0	600	513	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/r
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	5
										Uitbreiding en bouwkundige kwaliteitsimpuls Petristraat 245	600	0	600	
										Doel krediet: Ten behoeve van de gemeentelijk zorgplicht dient dit object (gemeentelijk) te worden gerealiseerd met dit bedrag een benodigde extra kwaliteitsimpuls gegeven.				
										Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
											bedrag		bedrag	t/r
										Bijdragen van derden	0	0	0	
										Netto investering (Rotterdams geld)	600	0	600	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Hart van Zuid	158.300	0	158.300	134.310	7.160	2.589	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
										Hart van Zuid	158.300	0	158.300	13
										Doel krediet: Het project Hart van Zuid, het gebied rond Ahoy, Zuidplein en Vaartsdijk is een gebied met een rijk oorsprong in de gemeentelijke Stadsvisie 2030 en in het Pact op Zuid. Met het project wordt de leefbaarheid van partijen en andere overheden in voor een kwaliteitsimpuls om zo de sociale, culturele en economische leefbaarheid van stad en regio te versterken.				
										Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
											bedrag		bedrag	/m
										Bijdragen van derden	148	0	148	
										Netto investering (Rotterdams geld)	158.152	0	158.152	13
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Sportcampus en Park De Twee	61.800	0	61.800	27.928	220	2.638	1.227	8.077	8.077					

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
		krediet	gevoteerd	t/n
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	5
Sportcampus en Park De Twee Heuvels	61.800	0	61.800	;
Doel krediet: Het sportcomplex Varkenoord wordt omgevormd naar een sportc het ongeorganiseerd sporten. Dit is bedoeld om de bewoners van Zuid meer aa sportcampus ontstaat ook ruimte voor een aanvullend vastgoedprogramma: ont Rotterdammers maken nog te weinig gebruik van het Park de Twee Heuvels. D recreatie van vooral de bewoners van IJsselmonde. Daartoe krijgt het Park de k programming.				
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real
	bedrag		bedrag	/n
Bijdragen van derden	0	1.114	1.114	
Netto investering (Rotterdams geld)	61.800	-1.114	60.686	;
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Coolsingel47.500047.50028.22014.8783.42400983

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
		krediet	gevoteerd	t/m
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
Coolsingel	47.500	0	47.500	2
Doel krediet: De Coolsingel verandert van een drukke verkeersweg in een fraa voor voetganger en fietser.				
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	47.500	0	47.500	2
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Mobiliteitsmaatregelen28.643028.6432.2511.7123.6359.1665.5196.360

		krediet	gevoteerd	t/m
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
Mobiliteitsmaatregelen	28.643	0	28.643	
Feyenoord City				

Doel krediet: Bij de raadsbesluitvorming Feyenoord City is het mobiliteitsplan F vastgesteld. Met dit krediet worden de te activeren investeringen gerealiseerd. I van derden worden uitgevoerd en geen gemeentelijke investering zijn. Het kredietprojecten.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie /m
Bijdragen van derden	2.953	1.210	4.163	
Netto investering (Rotterdams geld)	25.690	-1.210	24.480	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

NPRZ Wonen104.2004104.20456.19119.93614.1946.6998.198700

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
		krediet	gevoteerd	t/m
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
NPRZ Wonen	104.200	4	104.204	5

Doel krediet: Vanuit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) verwerft de gemeente een projectmat samenwerkingspartner die de woningen in beheer neemt.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie /m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	104.200	4	104.204	5
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Nieuwbouw Hazelaarweg 50 -13.318013.3181.7504.7314.8841.95300

Rijndam oplevering 2020

		krediet	gevoteerd	t/r
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	5

											ontwikkeling				
Nieuwbouw Hazelaarweg 50 -											13.318	0	13.318		
Rijndam oplevering 2020															
											Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om in Rozenburg een multifunctioneel centrum te realiseren op de voormalige locatie van de voormalige school als vestigingslocatie voor scholen voor mytyl- en tytylonderwijs in Rotterdam. Het centrum zal worden gebruikt voor de volgende activiteiten: kinderopvang, basisonderwijs, sport en recreatie, culturele activiteiten, etc. De volledige investering wordt gedekt door de inkomsten uit de toekomstige verhuur van het centrum.				
											Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden											0	0	0		
Netto investering (Rotterdams geld)											13.318	0	13.318		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)											n.v.t	n.v.t	n.v.t		
Nieuwbouw Argonautenweg -											465	0	465	0	190
Sport en Zorg											188	41	0	0	0
											Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
													krediet	gevoteerd	t/m
Stedelijke inrichting en ontwikkeling											1.475.655	58.546	1.534.201	5	
Nieuwbouw Argonautenweg - Sport en Zorg											465	0	465		
											Doel krediet: Dit krediet is bedoeld als investeringskrediet om in Rozenburg een nieuw sportcomplex te realiseren. Het complex zal worden gebruikt voor de volgende activiteiten: sport, recreatie, culturele activiteiten, etc. De volledige investering wordt gedekt door de inkomsten uit de toekomstige verhuur van het complex.				
											Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden											0	0	0		
Netto investering (Rotterdams geld)											465	0	465		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)											n.v.t	n.v.t	n.v.t		
Schieveen											9.700	0	9.700	3.396	2.799
											2.346	1.160	0	0	0
											Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
													krediet	gevoteerd	t/m
Stedelijke inrichting en ontwikkeling											1.475.655	58.546	1.534.201	50	

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor investeringen die worden gedaan in het recreatiegebied. De goedkeuring door de raad van investeringen voor het project 2017 via het jaarlijkse krediet voor de grondexploitatieportefeuille. Vanaf 2018 is het project is door de aanpassing van de projectscope geen grondexploitatie dus niet nodig.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie /
Bijdragen van derden	4.382	0	4.382	
Netto investering (Rotterdams geld)	5.318	0	5.318	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

(PMR) 150 ha (Vlinderstrik)

Project Mainport Rotterdam	19.700	0	19.700
(PMR) 150 ha (Vlinderstrik)			

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Rekening
Bijdragen van derden	9.346	0	9.346	
Netto investering (Rotterdams geld)	10.354	0	10.354	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Top 6 parkeergarages

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	5
---------------------------------------	-----------	--------	-----------	---

Top 6 parkeergarages	16.600	0	16.600
----------------------	--------	---	--------

Doel krediet: Op 21 juni 2016 heeft het college van B&W het Parkeerplan 2016 aan de gemeenteraad. Tegelijkertijd heeft het college een aantal besluiten gegaan met de uitwerking van de bestuursopdracht parkeren. Er is geconstatee Museumpark, Sint Jacobsplaats, Beverwaard en Markthal) bouwkundige gebre detaileringsbeslissingen tijdens de ontwerp- en uitvoeringsfase. Dit krediet wor

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	16.600	0	16.600	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Functionele verbetering	1.544	0	1.544	1.098	0	0	0	0	0
Wereldmuseum									

Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Real t/m
-----------	-----------	------------------------	--------------------	-------------

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
Functionele verbetering	1.544	0	1.544	
Wereldmuseum				

Doel krediet: Het gebouw waarin het Wereldmuseum is gevestigd aan de Wille van de functionaliteit in het gebouw. Voor de functionele verbetering is € 0,7 mli verzocht de investering rond inbraakbeveiliging voor haar rekening wil nemen, c van het gemeentelijk gebouwbeheerssysteem. Deze investering van ca. € 0,9 n huurprijsaanpassing tot gevolg.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	1.544	0	1.544	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Leuvehaven Paviljoen	5.900	200	6.100	3.271	2.829	0	0	0	0
----------------------	-------	-----	-------	-------	-------	---	---	---	---

Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Real t/m
-----------	-----------	------------------------	--------------------	-------------

Stedelijke inrichting en	1.475.655	58.546	1.534.201	50
--------------------------	-----------	--------	-----------	----

											ontwikkeling				
											Leuvehaven Paviljoen	5.900	200	6.100	
											Doel krediet: In het Maritiem District wordt het Leuvehavenpaviljoen ontwikkeld				
											HIP (Haveninformatiepunt) en horeca.				
											Toelichting: Het huidige investeringskrediet (€ 5,9 mln.) dient met € 200K opge				
											aantal ingediende wijzigingen op het bestek door de aannemer dient extra kredi				
											stond eerst gepland voor eind 2020. Echter, door onder andere de houding van				
											De overschrijding wordt gedekt door gewijzigd rente percentage, tevens kan ee				
											kunnen nog meerwerkkosten in rekening gebracht worden bij een tweetal huur				
											Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
												bedrag		bedrag	/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering	5.900	200	6.100	
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
											afschrijving)				
Gymzaal Heijplaat	2.917	0	2.917	221	2.600	96	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
													krediet	gevoteerd	t/m
											Stedelijke inrichting en	1.475.655	58.546	1.534.201	50
											ontwikkeling				
											Gymzaal Heijplaat	2.917	0	2.917	
											Doel krediet: Deze kredietaanvraag is bestemd voor de bouw van een gymzaa				
											op bij de gymzaal omdat de gemeente wettelijk verplicht is om een gymaccomm				
											gemeente zal deze gymzaal geheel volgens gemeentelijk beleid en het Progran				
											Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
												bedrag		bedrag	/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering	2.917	0	2.917	
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
											afschrijving)				
Herinrichting ATV Terbregge	2.424	0	2.424	2.355	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
													krediet	gevoteerd	t/m
											Stedelijke inrichting en	1.475.655	58.546	1.534.201	50

											ontwikkeling								
											Herinrichting ATV	2.424	0	2.424					
											Terbregge								
											Doel krediet: Het huidige volkstuinencomplex van ATV Terbregge en Nutstuincomplex								
											de A16 Rotterdam. Belangrijke aanleiding hiervoor is de nieuw aan te leggen aanpak van								
											het bedrijventerrein Schiebroek. Dit is volgens het besluit van de gemeenteraad van 2014								
											aanpassingen zijn onderdeel van het Tracébesluit A16 en daarmee heeft Rijkswaterstaat								
											van het terrein van ATV Terbregge nodig. Het complex zal hierdoor heringericht worden								
											herinrichting een schadevergoeding van RWS die bijna voldoende is om het project te								
											Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden								
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis				
												bedrag		bedrag	/m				
											Bijdragen van derden	2.565	0	2.565					
											Netto investering	-141	0	-141					
											(Rotterdams geld)								
											Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t					
											afschrijving)								
Erasmus University College	20.300	0	20.300	13.068	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis				
													krediet	gevoteerd	t/m				
											Stedelijke inrichting en	1.475.655	58.546	1.534.201	50				
											ontwikkeling								
											Erasmus University	20.300	0	20.300	1				
											College								
											Doel krediet: Dit krediet dient voor het verbouwen en geschikt maken van het project								
											University College.								
											Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden								
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis				
												bedrag		bedrag	/m				
											Bijdragen van derden	0	0	0					
											Netto investering	20.300	0	20.300	1				
											(Rotterdams geld)								
											Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t					
											afschrijving)								
Vastgoedbeheersysteem	4.356	0	4.356	3.676	681	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis				
													krediet	gevoteerd	t/m				
											Stedelijke inrichting en	1.475.655	58.546	1.534.201	50				

											ontwikkeling				
											Vastgoedbeheersysteem	4.356	0	4.356	
											Doel krediet: Dit project gaat om de aanbesteding en invoering van een nieuw maatschappelijk vastgoed van de gemeente Rotterdam, inclusief bijbehorende l boekhoudsysteem Oracle. Het doel is om een professioneel beheer uit te voere				
											Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden				
											Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering (Rotterdams geld)	4.356	0	4.356	
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Hybridevelden 2018	7.910	0	7.910	5.471	1.200	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realis t/m
											Stedelijke inrichting en ontwikkeling				
											Hybridevelden 2018	7.910	0	7.910	
											Doel krediet: In november 2016 is de gemeenteraad akkoord gegaan met een (motie Sven de Langen 'Verzelfstandiging in goede staat'). Met dit krediet kan d namelijk de vervanging van de zogenoemde hybride voetbalvelden in kunstgras				
											Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden				
											Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering (Rotterdams geld)	7.910	0	7.910	
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Verbouwing Spinozaweg 300	500	0	500	94	0	200	206	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realis t/m
											Stedelijke inrichting en ontwikkeling				
											Verbouwing Spinozaweg 300	500	0	500	
											Doel krediet: Het pand aan de Spinozaweg 300 (Jsselmonde), waarin poppod				

deze tijd. Op basis van een gezamenlijke verkenning tussen stichting poppodium renovatie. De dekking van de bijbehorende kapitaalslasten is geborgd in de kos

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	500	0	500	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Realisatie crisisopvang
Snelfilterweg 270

2.60002.6002.663000000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Real t/m
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	5
Realisatie crisisopvang Snelfilterweg 270	2.600	0	2.600	

Doel krediet: Door de toenemende vraag naar crisisopvang vanwege huiselijk
gemaakt voor de opvang van vrouwen en kinderen. In totaal gaat het om de rea
van 25 plekken voor kinderen van 0 tot 18 jaar. De dekking van de bijbehorende

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	2.600	0	2.600	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Zonnepanelen vastgoed

3.75003.7501.7453001.30540000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realis t/m
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
Zonnepanelen vastgoed	3.750	0	3.750	

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor het aanbrengen van circa 12.000 zoni
worden gedekt uit de besparing op energiekosten en een toegekende subsidie

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
---------	----------	-------------	-------	--------

												bedrag		bedrag	/m
												Bijdragen van derden	0	0	0
												Netto investering	3.750	0	3.750
												(Rotterdams geld)			
												Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t

Huis op Zuid	33.200	0	33.200	2.870	9.117	15.250	4.000	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
													krediet	gevoteerd	t/m

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
---------------------------------------	-----------	--------	-----------	----

Huis op Zuid	33.200	0	33.200
--------------	--------	---	--------

Doel krediet: Het Huis op Zuid bestaat uit ongeveer 24 appartementen in de vr een sporthal met drie zaaldelen en sportgerelateerde horeca, en de basisschoo Afrikaanderwijk, de Afrikaanderhal en de huidige basisschool te vervangen. Het Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Het verbindt de Afrikaanderwijk en de Kog

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m

Bijdragen van derden	0	0	0
----------------------	---	---	---

Netto investering	33.200	0	33.200
-------------------	--------	---	--------

(Rotterdams geld)

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t
--	-------	-------	-------

Sportvoorzieningen	17.134	0	17.134	11.375	5.759	0	0	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
(kunstgrasvelden													krediet	gevoteerd	t/r
/sportaccommodaties)															

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	5
---------------------------------------	-----------	--------	-----------	---

Sportvoorzieningen	17.134	0	17.134
--------------------	--------	---	--------

(kunstgrasvelden

/sportaccommodaties)

Doel krediet: In februari 2018 is de gemeenteraad akkoord gegaan met een inv budgetten voor sportvoorzieningen. In het besluit wordt gerefereerd naar de aar maatregel die in deze motie is genoemd, is de kwaliteitsslag van sportcomplexe goede staat van onderhoud over te dragen aan het Sportbedrijf.

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea
---------	----------	-------------	-------	-----

Museum Boijmans Van	26.800	0	26.800	9.911	9.257	7.045	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
Beuningen												krediet	gevoteerd	t/m
										Stedelijke inrichting en	1.475.655	58.546	1.534.201	50
										ontwikkeling				
										Museum Boijmans Van	26.800	0	26.800	
										Beuningen				

Doel krediet: In december 2017 heeft de gemeenteraad een voorbereidingskrediet Boijmans van Beuningen. De kosten die gepaard gaan met de planvoorbereiding gemeente uit het voorbereidingskrediet. Het gaat dan om kosten voor onder meer inschakeling van extra adviseurs en ambtelijke inzet vanuit de gemeente. In december 2017 heeft de gemeenteraad een voorbereidingskrediet vastgesteld van € 23,9 mln (als onderdeel van het investeringsprogramma van Eisen, Voorlopig Ontwerp, Definitief Ontwerp en een Bestek voor de realisatie van de uitbreiding van de accommodatie van de gemeenteraad).

Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Cultuurcampus Rotterdam	5.000	0	5.000	0	0	5.000	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/m
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
Cultuurcampus Rotterdam	5.000											0	5.000	
Doel krediet: Cultuurcampus is een groei model: start kleinschalig in 2022 (betreft de realisatie van de locatie voor Onderwijs (bij de start 200 voltijd studenten), Onderzoek, Cultuur, Sport en Recreatie) en wordt in 2027 uitgebreid tot 4.000m2. Daarnaast is er de ambitie om direct 30 studieplekken te realiseren.														
Rotterdams taakveld: 0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden														

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	5.000	0	5.000	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

NPRZ - Verzamelkrediet	15.900	360	16.260	0	1.000	9.010	6.250	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
Programma Buitenruimte												krediet	gevoteerd	t/r

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	5
--	------------------	---------------	------------------	----------

NPRZ - Verzamelkrediet	15.900	360	16.260
Programma Buitenruimte			

Doel krediet: Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is de aanpak va
opgenomen. Daarom is binnen het werkprogramma NPRZ - Wonen 2019-2022
opgenomen. Het doel van het buitenruimte programma is om de komende jaren
woonmilieu hoort kwalitatieve buitenruimte. Een woonomgeving die aantrekkelijk
bewegen, verblijven en verbinden.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	15.900	360	16.260	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

M4H - woningbouwimpuls	5.000	0	5.000	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
--	------------------	---------------	------------------	-----------

M4H - woningbouwimpuls	5.000	0	5.000
------------------------	-------	---	-------

Doel krediet: Woningbouw in M4H levert een bijdrage aan het verminderen var
Tranche Woningbouwimpus M4H is cofinanciering door gemeente noodzakelijk

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	/m

											Bijdragen van derden	0	0	0
											Netto investering	0	0	0
											(Rotterdams geld)			
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t

Vorbereidingskosten MIRT-verkenning Oeververbindingen	2.700	0	2.700	0	0	0	0	0	0	0
---	-------	---	-------	---	---	---	---	---	---	---

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
		krediet	gevoteerd	t/r

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
---------------------------------------	-----------	--------	-----------	----

Vorbereidingskosten MIRT-verkenning Oeververbindingen	2.700	0	2.700	
---	-------	---	-------	--

Doel krediet: MIRT-Verkenning Oeververbindingen Regio Rotterdam, met als content:

a. Nieuwe oeververbinding

b. Nieuw HOV-tracé Zuidplein-Kralingse Zoom als tram

c. Nieuw HOV-bus tracé Maastunnelcorridor (Zuidplein-Centraal)

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
	bedrag		bedrag	t/r

Bijdragen van derden	0	0	0	
----------------------	---	---	---	--

Netto investering (Rotterdams geld)	0	0	0	
-------------------------------------	---	---	---	--

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
--	-------	-------	-------	--

Gebiedsaanpakken aardgasvrij	13.500	0	13.500	0	0	0	0	0	0	0
------------------------------	--------	---	--------	---	---	---	---	---	---	---

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
		krediet	gevoteerd	t/m

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.475.655	58.546	1.534.201	50
---------------------------------------	-----------	--------	-----------	----

Gebiedsaanpakken aardgasvrij	13.500	0	13.500	
------------------------------	--------	---	--------	--

Doel krediet: In 5 wijken leren we wat er nodig is om wijken aardgasvrij te maken en voorbereiden.

Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
	bedrag		bedrag	/m

Bijdragen van derden	0	0	0	
----------------------	---	---	---	--

Netto investering	0	0	0	
-------------------	---	---	---	--

(Rotterdams geld)															
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										n.v.t	n.v.t	n.v.t			
De Roseknoop	17.500	0	17.500	0	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling										1.475.655	58.546	1.534.201	50		
De Roseknoop										17.500	0	17.500			
Doel krediet: Aanpakken verkeersknooppunt om kwalitatieve aansluiting op de Feyenoord City te realiseren.															
Rotterdams taakveld: 8.3 - Wonen en bouwen															
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis		
										bedrag		bedrag	/m		
Bijdragen van derden										0	0	0			
Netto investering										0	0	0			
(Rotterdams geld)															
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										n.v.t	n.v.t	n.v.t			
Overhead	133.171	13.840	147.011	48.750	39.476	56.498	3.500	0	0						
Vernieuwing Rotterdam.nl	544	0	544	0	40	504	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												krediet	gevoteerd	t/m	
Overhead										133.171	13.840	147.011	48		
Vernieuwing Rotterdam.nl										544	0	544			
Doel krediet: Het project vernieuwing Rotterdam.nl levert een vernieuwde corp besteden een systeem en de ontwikkeling en implementatie van de website aan verbeterde digitale dienstverlening in heldere taal, volgens de laatste wettelijke en archivering. Doel is het verbeteren van de gebruikersvriendelijkheid, helderh informatievoorziening via rotterdam.nl. Naast de Producten en Dienstencatalogi gebieden, collegeprioriteiten en andere stads-gerelateerde content op de site.															
Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning															
Dekkingsbron: Uit bestaande begroting															
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis		
										bedrag		bedrag	/m		
Bijdragen van derden										0	0	0			
Netto investering										544	0	544			

										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				
Vervangingsinvesteringen IHP-CHV	17.337	0	17.337	0	200	13.637	3.500	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realis t/m
										Overhead				
										133.171 13.840 147.011 4				
										Vervangingsinvesteringen				
										IHP-CHV				
										Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor inrichting van CHV-locaties, die 2021 en 2022.				
										Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning				
										Dekkingsbron: Uit bestaande begroting				
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m
										Bijdragen van derden				
										0 0 0				
										Netto investering				
										17.337 0 17.337				
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				
Vervangingsinvesteringen ICT 2021	12.190	0	12.190	0	8.454	3.736	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realis t/m
										Overhead				
										133.171 13.840 147.011 4				
										Vervangingsinvesteringen				
										ICT 2021				
										Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekappar vanwege de technische levensduur en functionele eisen. De dekking van de bijl ICT-serviceorganisatie.				
										Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning				
										Dekkingsbron: Uit bestaande begroting				
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m
										Bijdragen van derden				
										0 0 0				
										Netto investering				
										12.190 0 12.190				
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				

										afschrijving)				
Digitaliseringsagenda 2021 & 2022	6.795	3.000	9.795	0	7.170	2.625	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
										krediet gevoteerd t/m				
										Overhead	133.171	13.840	147.011	41
										Digitaliseringsagenda 2021 & 2022	6.795	3.000	9.795	
Doel krediet: Twee programma's uit de Digitaliseringsagenda hebben een inve														
Werken Aan Rotterdamse Samenwerking en Service (DWARSS) en Gedigitalis														
Toelichting: In 2021 vindt er een herijking van de Digitaliseringsagenda plaats; op basis van nieuwe inzichten, keuzes en prioriteiten. Twee investeringen in de en GERS. De uitkomst van de herijking is (o.a) dat aan het programma GERS €														
Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning														
Dekkingsbron: Uit bestaande begroting														
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
										bedrag		bedrag	/m	
Bijdragen van derden										0	0	0		
Netto investering (Rotterdams geld)										6.795	3.000	9.795		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										n.v.t	n.v.t	n.v.t		

Meldkamer fysieke beveiliging	1.435	0	1.435	0	245	1.190	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
Concernhuisvesting											krediet	gevoteerd	t/r	
											Overhead	133.171	13.840	147.011
											Meldkamer fysieke beveiliging	1.435	0	1.435
											Concernhuisvesting			
Doel krediet: Inrichten van een centrale meldkamer (CMK) voor de fysieke beveiliging van locaties, openen en sluiten van objecten en verificatie van alarmen														
Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning														
Dekkingsbron: Uit bestaande begroting														
Details											Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
											bedrag		bedrag	/r
Bijdragen van derden											0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)											1.435	0	1.435	
Kapitaallasten (rente en											n.v.t	n.v.t	n.v.t	

										afschrijving)				
Businesscase Anders Werken	31.290	16.040	47.330	0	12.900	34.430	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
										krediet gevoteerd t/m				
										Overhead	133.171	13.840	147.011	41
										Businesscase Anders Werken	31.290	16.040	47.330	
Doel krediet: Anders werken in en met de stad. Investeringskrediet in voorzieningen														
Toelichting: De oorspronkelijke kredietaanvraag in 2020 was niet voor het volle bedrag. Hierdoor wordt een aanvullende kredietaanvraag gedaan voor het ontbrekende bedrag van 13.840. Het investeringskrediet betreft de veranderingen in de begroting en Vernieuwing Rotterdamse Infrastructuur.														
Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning														
Dekkingsbron: Uit bestaande begroting														
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
										bedrag		bedrag	/m	
Bijdragen van derden										0	0	0		
Netto investering (Rotterdams geld)										31.290	16.040	47.330		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										n.v.t	n.v.t	n.v.t		
Investeringskrediet	1.450	0	1.450	267	1.183	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
concernhuisvesting										krediet gevoteerd t/m				
										Overhead	133.171	13.840	147.011	41
Investeringskrediet concernhuisvesting										1.450	0	1.450		
Doel krediet: Door het aflopen en/of opzeggen van huurcontracten zal concernhuisvesting vervangende locaties op orde te brengen. Het investeringskrediet betreft de veranderingen in de begroting.														
Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning														
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
										bedrag		bedrag	/m	
Bijdragen van derden										0	0	0		
Netto investering (Rotterdams geld)										1.450	0	1.450		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										n.v.t	n.v.t	n.v.t		

Doorontwikkeling Huisvesting	1.700	-1.700	0	1.903	-203	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
													krediet	gevoteerd	t/m
											Overhead	133.171	13.840	147.011	4
											Doorontwikkeling	1.700	-1.700	0	1
											Huisvesting				
											Doel krediet: Met het krediet worden diverse investeringen gedaan om ervaren worden investeringen gepleegd ten behoeve van de uitbreiding van de huisvest van het huisvestingsconcept.				
											Toelichting: Kredietaanvraag tbv Doorontwikkeling Huisvesting wordt verlaagd naar #Anders Werken in en met de stad. De investering in capaciteitsuitbreiding voor top 10 irritaties vervallen.				
											Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
												bedrag		bedrag	/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering	1.700	-1.700	0	1
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	
Vervangingsinvesteringen ICT	14.020	0	14.020	6.906	7.114	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
2020													krediet	gevoteerd	t/m
											Overhead	133.171	13.840	147.011	4
											Vervangingsinvesteringen	14.020	0	14.020	
											ICT 2020				
											Doel krediet: Jaarlijkse vervanging van een deel van de ICT-infrastructuur, vanwege de technische levensduur en functionele eisen.				
											Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
												bedrag		bedrag	/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering	14.020	0	14.020	
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

											<table><tr><td>Overhead</td><td>133.171</td><td>13.840</td><td>147.011</td><td>48</td></tr><tr><td>Digitaliseringsagenda</td><td>10.903</td><td>0</td><td>10.903</td><td>5</td></tr><tr><td colspan="5">2019 & 2020</td></tr><tr><td colspan="5">Doel krediet: Realiseren van de investeringscomponent uit de Digitaliseringsagenda</td></tr><tr><td colspan="5">Digitaal Werken Aan Rotterdamse Samenwerking en Service (DWARSS) en Ge</td></tr><tr><td colspan="5">Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning</td></tr><tr><td colspan="5">Details</td></tr><tr><td></td><td>Initieel</td><td>Bijstelling</td><td>Nieuw</td><td>Realis</td></tr><tr><td></td><td>bedrag</td><td></td><td>bedrag</td><td>/m</td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering</td><td>10.903</td><td>0</td><td>10.903</td><td>5</td></tr><tr><td colspan="5">(Rotterdams geld)</td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en</td><td>n.v.t</td><td>n.v.t</td><td>n.v.t</td><td></td></tr><tr><td>afschrijving)</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>					Overhead	133.171	13.840	147.011	48	Digitaliseringsagenda	10.903	0	10.903	5	2019 & 2020					Doel krediet: Realiseren van de investeringscomponent uit de Digitaliseringsagenda					Digitaal Werken Aan Rotterdamse Samenwerking en Service (DWARSS) en Ge					Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning					Details						Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis		bedrag		bedrag	/m	Bijdragen van derden	0	0	0		Netto investering	10.903	0	10.903	5	(Rotterdams geld)					Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t		afschrijving)														
Overhead	133.171	13.840	147.011	48																																																																																											
Digitaliseringsagenda	10.903	0	10.903	5																																																																																											
2019 & 2020																																																																																															
Doel krediet: Realiseren van de investeringscomponent uit de Digitaliseringsagenda																																																																																															
Digitaal Werken Aan Rotterdamse Samenwerking en Service (DWARSS) en Ge																																																																																															
Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning																																																																																															
Details																																																																																															
	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis																																																																																											
	bedrag		bedrag	/m																																																																																											
Bijdragen van derden	0	0	0																																																																																												
Netto investering	10.903	0	10.903	5																																																																																											
(Rotterdams geld)																																																																																															
Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t																																																																																												
afschrijving)																																																																																															
Vervangingsinvesteringen ICT	9.237	0	9.237	8.768	0	0	0	0	0	0	<table><tr><td>Programma</td><td>Gevoteerd</td><td>Bijstelling</td><td>Nieuw</td><td>Realis</td></tr><tr><td></td><td></td><td>krediet</td><td>gevoteerd</td><td>t/m</td></tr><tr><td>Overhead</td><td>133.171</td><td>13.840</td><td>147.011</td><td>48</td></tr><tr><td>Vervangingsinvesteringen</td><td>9.237</td><td>0</td><td>9.237</td><td></td></tr><tr><td colspan="5">ICT 2018</td></tr><tr><td colspan="5">Doel krediet: Jaarlijks vervangt de gemeente een deel van de ICT-infrastructuur</td></tr><tr><td colspan="5">beëindiging van de technische levensduur en verandering van functionele eisen</td></tr><tr><td colspan="5">Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning</td></tr><tr><td colspan="5">Details</td></tr><tr><td></td><td>Initieel</td><td>Bijstelling</td><td>Nieuw</td><td>Realis</td></tr><tr><td></td><td>bedrag</td><td></td><td>bedrag</td><td>/m</td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering</td><td>9.237</td><td>0</td><td>9.237</td><td></td></tr><tr><td colspan="5">(Rotterdams geld)</td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en</td><td>n.v.t</td><td>n.v.t</td><td>n.v.t</td><td></td></tr><tr><td>afschrijving)</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>					Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis			krediet	gevoteerd	t/m	Overhead	133.171	13.840	147.011	48	Vervangingsinvesteringen	9.237	0	9.237		ICT 2018					Doel krediet: Jaarlijks vervangt de gemeente een deel van de ICT-infrastructuur					beëindiging van de technische levensduur en verandering van functionele eisen					Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning					Details						Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis		bedrag		bedrag	/m	Bijdragen van derden	0	0	0		Netto investering	9.237	0	9.237		(Rotterdams geld)					Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t		afschrijving)				
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis																																																																																											
		krediet	gevoteerd	t/m																																																																																											
Overhead	133.171	13.840	147.011	48																																																																																											
Vervangingsinvesteringen	9.237	0	9.237																																																																																												
ICT 2018																																																																																															
Doel krediet: Jaarlijks vervangt de gemeente een deel van de ICT-infrastructuur																																																																																															
beëindiging van de technische levensduur en verandering van functionele eisen																																																																																															
Rotterdams taakveld: 0.4.a - Overhead - Concernondersteuning																																																																																															
Details																																																																																															
	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis																																																																																											
	bedrag		bedrag	/m																																																																																											
Bijdragen van derden	0	0	0																																																																																												
Netto investering	9.237	0	9.237																																																																																												
(Rotterdams geld)																																																																																															
Kapitaallasten (rente en	n.v.t	n.v.t	n.v.t																																																																																												
afschrijving)																																																																																															
Vervangingsinvesteringen ICT	11.528	0	11.528	11.511	0	0	0	0	0	0	<table><tr><td>Programma</td><td>Gevoteerd</td><td>Bijstelling</td><td>Nieuw</td><td>Realis</td></tr><tr><td></td><td></td><td>krediet</td><td>gevoteerd</td><td>t/m</td></tr><tr><td>Overhead</td><td>133.171</td><td>13.840</td><td>147.011</td><td>48</td></tr><tr><td>Vervangingsinvesteringen</td><td>11.528</td><td>0</td><td>11.528</td><td>1</td></tr><tr><td colspan="5">ICT 2019</td></tr><tr><td colspan="5">Doel krediet: Jaarlijks vervangt de gemeente een deel van de ICT-infrastructuur</td></tr><tr><td colspan="5">beëindiging van de technische levensduur en verandering van functionele eisen</td></tr></table>					Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis			krediet	gevoteerd	t/m	Overhead	133.171	13.840	147.011	48	Vervangingsinvesteringen	11.528	0	11.528	1	ICT 2019					Doel krediet: Jaarlijks vervangt de gemeente een deel van de ICT-infrastructuur					beëindiging van de technische levensduur en verandering van functionele eisen																																																	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis																																																																																											
		krediet	gevoteerd	t/m																																																																																											
Overhead	133.171	13.840	147.011	48																																																																																											
Vervangingsinvesteringen	11.528	0	11.528	1																																																																																											
ICT 2019																																																																																															
Doel krediet: Jaarlijks vervangt de gemeente een deel van de ICT-infrastructuur																																																																																															
beëindiging van de technische levensduur en verandering van functionele eisen																																																																																															

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realis /m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	2.167	0	2.167	1
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Onderwijs	4.400	30	4.430	0	500	3.500	430	0	0
Toekomstbestendige digitalisering primair/voortgezet onderwijs	4.400	30	4.430	0	500	3.500	430	0	0

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet gevoteerd	Rea t/r
-----------	-----------	-------------	----------------------------	------------

Onderwijs	4.400	30	4.430
Toekomstbestendige digitalisering primair/voortgezet onderwijs	4.400	30	4.430

Doel krediet: Brede investering in economie door digitale infrastructuur en vaar toekomstbesteding te maken.

Rotterdams taakveld: 4.3.a - Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Rea t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	4.400	30	4.430	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t	n.v.t	n.v.t	

Totaal	3.291.764	78.036	3.369.800	1.325.858	508.547	555.507	395.562	295.892	205.289
--------	-----------	--------	-----------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------

Lokale heffingen

Pagina 111

Lokale heffingen

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de samenstelling van het voorgestelde pakket aan gemeentelijke belastingen en heffingen in 2021; de relatieve druk van de lokale belastingen en heffingen; en de stand van zaken en de voornemens voor het begrotingsjaar rondom een aantal beleidsitems. Tot slot wordt ingegaan op het kwijtscheldingsbeleid.

Beleid

Op grond van artikel 10 van het [Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten](#) (BBV), is het college van burgemeester en wethouders verplicht de gemeenteraad inzicht te geven in ten minste:

- De geraamde inkomsten.
- Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen.
- Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen.
- Een aanduiding van de lokale lastendruk.
- Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.
- De mate waarin de legestarieven kostendekkend zijn.

Op grond van artikel 212 van de Gemeentewet is de raad verplicht om bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast te stellen. Deze verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.

In Rotterdam geldt de Verordening financiën Rotterdam 2013 en de regeling Financiën Rotterdam.

De verordening bepaalt in artikel 4, lid 6 dat de wettelijke paragrafen van de beleidsbegroting, waaronder de paragraaf Lokale Heffingen, zijn gebaseerd op afzonderlijke beleidsdocumenten. De raad stelt deze beleidsdocumenten kort na aanvang van iedere raadsperiode vast.

Met de [Kadernota Lokale Lasten 2018-2022](#) is hiermee invulling gegeven op het gebied van lokale heffingen. Dit beleidskader geeft antwoord op vragen als: welke lokale lasten worden in Rotterdam geheven, op grond waarvan, wie betalen deze lasten, wat zijn de opbrengsten; en welke beleidsuitgangspunten gelden hierbij?

Daarmee heeft de raad de kaders voor het door het college te voeren lokale lastenbeleid voor de komende jaren vastgesteld. En daarover legt het college periodiek verantwoording af richting raad.

Uitgangspunten van de belastingheffing

Belastingheffing is een ingrijpende bevoegdheid van overheden in relatie tot de belastingbetalers. Dat vraagt om helderheid over de besteding van het belastinggeld, maar evenzeer om een correcte benadering van de belastingbetaler. Voor de relatie overheid - belastingbetaler gelden de volgende uitgangspunten:

- Rechtmatigheid
- Rechtszekerheid
- Rechtsgelijkheid
- Doelmatigheid
- Doeltreffendheid

Daarnaast gelden de volgende uitgangspunten uit het coalitieakkoord 'Nieuwe energie voor Rotterdam':

Een verdere tariefdifferentiatie afvalstoffenheffing is, evenals de aanpassing van het tarief logiesbelasting naar 6,5%, reeds met ingang van 2019 doorgevoerd. De parkeertarieven zijn in 2019 eenmalig verhoogd, maar voor 2020 en volgende jaren bevroren. In 2020 bedroeg het kwijtscheldingspercentage 76,5%. De overige uitgangspunten zijn ook met ingang van 2019 doorgevoerd. In de voorstellen voor 2021 wordt dit alles ongewijzigd voorgezet.

Voor de voortgang 2020 en de ontwikkelingen periode 2021- 2024 van algemene belastingsoorten en de bedrijfsvoering rond heffing en inning daarvan, wordt verwezen naar de taakvelden [OZB-niet woningen](#), [OZB-woningen](#), [Belastingen overig](#) en [Economische promotie – opbrengsten logiesbelasting](#).

Inkomsten

In onderstaande tabel staat een specificatie van de opbrengsten van de belangrijkste belasting- en heffingsoorten:

	Jaarrekening 2019	Begroting 2020*	Begroting 2021	Programma 2021
Onroerend zaakbelasting**	245.538	254.028	260.855	Algemene middelen
Logiesbelasting	10.063	11.988	13.216	Algemene middelen
Reclame- en precariobelasting	24.636	26.111	25.460	Algemene middelen
Leges Omgevingsvergunning	26.137	21.974	24.578	Ruimtelijke ordening
Rioolheffing	74.566	76.736	82.176	Beheer van de stad
Bedrijfsreinigingsrecht	4.174	4.086	4.086	Beheer van de stad
Afvalstoffenheffing	91.907	97.725	101.185	Beheer van de stad

* Primaire begroting 2020

** Bij de tariefsbepaling wordt rekening gehouden met de verdisconteerde verwachte oninbare ozb-opbrengsten. De gemeente brengt ongeveer € 9,9 mln van de hierboven geraamde belastingopbrengsten zelf op.

Kostendekkendheid tarieven

Op grond van het [Besluit Begroten en Verantwoorden provincies en gemeenten](#) (BBV) stelt de raad de programma's vast exclusief de overhead. Daarnaast stelt de raad het bedrag aan overhead vast en de wijze van doorbelasting van deze overhead in die gevallen waarin een integrale kostprijs een rol blijft spelen ten aanzien van taken/activiteiten en samenhangende diensten waarvoor de gemeente maximaal kostendekkende tarieven mag hanteren. Het niet toerekenen van deze overheadkosten zou – ongewenst – een begrotingstekort veroorzaken. Het BBV schrijft geen methode van kostentoerekening voor; wel dat deze methode toegelicht, consistent toegepast en door de raad vastgesteld moet worden. Met het vaststellen van de [Kadernota Lokale Lasten 2018 – 2022](#) door de raad is deze methode vastgesteld. Daarmee is voor deze collegeperiode vastgesteld welke kostencomponenten aan welke tarieven toegerekend worden en welke niet.

In het BBV wordt bepaald dat uit de begroting moet blijken hoe de tarieven worden berekend en welke (beleids-) keuzes bij de berekening ervan worden gemaakt (artikel I, onderdeel G). Daarom wordt in de paragraaf Lokale Heffingen opgenomen hoe bij de berekening van tarieven voor leges en heffingen bewerkstelligd wordt dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten (inclusief overheadkosten) niet overschrijden en welke uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd. Deze BBV-bepaling geldt overigens alleen voor tarieven waarvoor uitsluitend maximaal kostendekkende tarieven mogen worden geheven (zoals riool- en afvalstoffenheffing, leges publiekszaken, lijkbezorgings-rechten en omgevingsvergunningen) en niet voor algemene belastingen (waaronder OZB, precario- en reclamebelasting, precario standplaatsen, liggeld woonschepen en parkeerregulering en -belastingen).

In onderstaande wordt hieraan invulling gegeven.

De transparantie omtrent de berekeningswijze voor de kostendekkende tarieven omvat in de eerste plaats een 'macroniveau' (verordening in zijn geheel) en in de tweede plaats een 'microniveau' (onderdeel van de verordening). Ten eerste moet de berekening van de kostendekkendheid van de tarieven inzichtelijk maken dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale geraamde lasten (inclusief overhead) van de verordening (artikel 229b GW). Ten tweede dient de mate van kostendekkendheid inzichtelijk te zijn binnen een onderdeel van de verordening. Waar het hierbij om gaat is dat inzichtelijk wordt gemaakt hoe met de vaststelling van de tarieven in de verschillende onderdelen van de verordening wordt bewerkstelligd dat voor alle tarieven gezamenlijk in die verordening de geraamde baten niet boven de geraamde lasten (inclusief overhead) uitkomen. Dit geldt voor de Algemene Legesverordening die bestaat uit een tiental verschillende hoofdstukken voor uiteenlopende dienstverlening.

Tegenover de aan tarieven toegerekende kosten staan de geraamde opbrengsten uit heffing van deze tarieven. Deze bedragen zijn gebaseerd op de raming van het aantal te leveren producten / diensten 2021 vermenigvuldigd met het voorgestelde tarief. De totaal geraamde opbrengsten uitgedrukt in het totaal van toerekenbare kosten bepalen het kostendekkendheidspercentage 2021.

In onderstaande tabel staat per concept- belastingverordening 2021 aangegeven de toegerekende lasten, de geraamde baten uit tariefheffing en het kostendekkendheidspercentage. De algemene belastingverordeningen en de verordening Kwijtschelding gemeentelijke belastingen zijn allemaal verordeningen waarbij de kostendekkendheid niet inzichtelijk behoeft te worden gemaakt. Zij worden in onderstaande derhalve buiten beschouwing gelaten.

Naam verordening	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
2021			
Algemene legesverordening	10.126	7.810	77%
Berekening kostendekkendheid Algemene legesverordening			
Naam verordening 2021	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
Algemene legesverordening	10.126	7.810	77%
Personeelskosten		5.787	
Specifieke automatiseringskosten		146.	
Materiële kosten		793	

Overhead (eigen cluster)	976
Overhead (concern)	2.425
Totale kosten	10.126
Opbrengst heffingen	7.810
Dekkingspercentage	77%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	

Toelichting

De leges worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdeel b van de Gemeentewet. De Algemene legesverordening bestaat uit twee delen: de verordening zelf met de formele en materiële bepalingen en de tarieventabel met een omschrijving van de belastbare feiten, de heffingsmaatstaven en de tarieven.

Artikel 229, eerste lid, onderdeel b van de Gemeentewet bepaalt dat gemeenten onder andere rechten kunnen heffen voor het genot van de diensten die door of vanwege het gemeentebestuur worden verstrekt. Leges kunnen dus uitsluitend geheven worden voor diensten die door of vanwege het gemeentebestuur worden verstrekt.

Is het algemene belang groter dan het individuele belang van de aanvrager of dat van degene voor wie de dienst wordt verleend, dan rechtvaardigt die dienst geen legesheffing.

Ten slotte gaat het bij het 'verlenen' van een dienst, zoals geformuleerd in de verordening, uitsluitend om het in gang zetten van de dienstverlening. Er is dus een inspanningsverplichting.

Afvalstoffenheffing	117.897	101.185	86%	Naam verordening 2021	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
				Afvalstoffenheffing	117.897	101.185	86%
				Berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing			
				Personeelskosten		20.379	
				Materiële kosten		90.479	
				Overhead (eigen cluster)		736	
				Overhead (concern)		6.303	
				Totale kosten		117.897	
				Opbrengst heffingen		101.185	
				Dekkingspercentage		86%	
				<i>(bedragen x € 1.000)</i>			

Toelichting

De gemeenteraad en het college van burgemeesters en wethouders zijn wettelijk verantwoordelijk voor de inzameling van het afval van huishoudens.

Met de afvalstoffenheffing kunnen gemeenten de inzameling van het huishoudelijk afval bekostigen.

De basis voor de heffing ligt in artikel 15.33 van de Wet milieubeheer. De heffing is een bestemmingsheffing en mag niet meer dan kostendekkend zijn.

De afvalstoffenheffing wordt door de gemeente gebruikt voor het inzamelen van afval en mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt. De gemeente hoeft niet zelf het afval op te halen, maar kan ook een particulier bedrijf inschakelen of samen met andere gemeenten een gemeenschappelijk afvalbedrijf het afval laten ophalen. In Rotterdam is de inzameling van afval belegd bij de gemeente.

In lijn met bovenstaand uitgangspunt zijn ook de tarieven voor de onzelfstandige wooneenheden geactualiseerd. De tariefontwikkeling voor de onzelfstandige wooneenheden is gelijk aan de percentuele stijging van de tarieven voor zelfstandige wooneenheden. Aan de tarieven afvalstoffenheffing 2021 worden, naast de kosten voor afvalinzameling en –verwerking, ook 25% van de totale kosten van straatreiniging, de kosten van toezicht en handhaving (milieupolitie), afvalstoffenbelasting en de toerekenbare omzetbelasting aan het BTW-Compensatiefonds toegerekend. De kwijtscheldingslasten afvalstoffenheffing worden, hoewel zij toerekenbaar zijn, niet aan de tarieven afvalstoffenheffing toegerekend. Dit geldt ook voor een deel van de stortbelasting.

De totaal toegerekende kosten voor afvalinzameling en –verwerking worden toegerekend aan de tarieven afvalstoffenheffing en aan de tarieven bedrijfsreinigingsrecht. De opbrengst van de afvalstoffenheffing hoeft niet toereikend te zijn: eventuele extra kosten voor de inzameling kunnen vanuit andere geldstromen (zoals de algemene middelen) worden gedekt.

De toegerekende kosten aan de tarieven worden volledig gedekt uit de opbrengsten van de heffing.

Bedrijfsreinigingsrecht	4.194	4.086	97%	Naam verordening 2021	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
				Bedrijfsreinigingsrecht	4.194	4.086	97%
				Berekening kostendekkendheid Bedrijfsreinigingsrecht			
				Personeelskosten		899	
				Materiële kosten		3.005	
				Overhead (eigen cluster)		30	
				Overhead (concern)		260	
				Totale kosten		4.194	
				Opbrengst heffingen		4.086	
				Dekkingspercentage		97%	
				(bedragen x € 1.000)			
Toelichting							
Iedere onderneming produceert in meer of mindere mate afval. Om het ophalen en verwerken van dit bedrijfsafval te bekostigen krijgt ieder bedrijf of instelling jaarlijks een aanslag bedrijfsreinigingsrecht. Als het bedrijf of de instelling een contract met een erkende afvalinzamelaar voor het ophalen en verwerken van het bedrijfsafval heeft afgesloten, behoeft niet ook nog bedrijfsreinigingsrecht te worden voldaan. Het tarief van het bedrijfsreinigingsrecht is afhankelijk van de branche en de grootte van de onderneming.							

Rioolheffing	83.600	82.176	98%	Naam verordening 2021	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
				Rioolheffing	83.600	82.176	98%
				Berekening kostendekkendheid Rioolheffing			

Personeelskosten	17.152
Specifieke automatiseringskosten	894
Materiële kosten	53.521
Overhead (eigen cluster)	4.236
Overhead (concern)	7.796
Totale kosten	83.600
Opbrengst heffingen	82.176
Dekkingspercentage	98%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	

Toelichting

De basis van de rioolheffing is artikel 228a van de gemeentewet. De rioolheffing is een bestemmingsbelasting waaruit de gemeentelijke watertaken gefinancierd worden.

De gemeente heeft bij wet een zorgplicht voor drie beleidsvelden op het gebied van water:

- zorgplicht voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
- zorgplicht voor de inzameling en verwerking van overtollig hemelwater;
- zorgplicht voor het grondwater.

De inkomsten uit rioolheffing zijn alleen beschikbaar voor uitgaven gerelateerd aan de hierboven zorgplichten.

Voor het uitvoeren van deze zorgplichten zijn middelen nodig, personele en financiële. De benodigde financiën worden gegenereerd door o.m. de inkomsten vanuit de rioolheffing.

Op grond van artikel 4.22 Wet milieubeheer stelt de gemeenteraad, telkens voor een daarbij vast te stellen periode, een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) vast. In het GRP wordt aangegeven waar welke voorzieningen (gescheiden rioolstelsel, gemengd rioolstelsel, rioolgemalen of anderszins) zijn gerealiseerd of in de planperiode en daarna worden gerealiseerd hoe deze worden beheerd om aan de wettelijke zorgplichten te kunnen voldoen.

De uitgangspunten voor de berekening van de hoogte van de rioolheffing zijn beschreven in het GRP.

De tarieven rioolheffing mogen- evenals de tarieven afvalstoffenheffing- maximaal kostendekkend zijn. Indien het tarief niet maximaal kostendekkend is dienen de inkomsten uit de rioolheffing aangevuld te worden met inkomsten uit de algemene middelen.

In de verordening is een gedifferentieerd tarief opgenomen voor objecten met een WOZ-waarde onder de € 40.000,00 zoals bijvoorbeeld garageboxen of bergingen.

Op grond van wet- en regelgeving kan de rioolheffing worden voldaan door zakelijk gerechtigden (doorgaans eigenaren) of feitelijk gebruikers van de riolering. Dit is afhankelijk van wat de gemeente in haar verordening op de rioolheffing vastlegt. Gemeenten kunnen ervoor kiezen beide partijen te laten betalen in een gecombineerde heffing of alleen gebruikers of eigenaren aan te slaan voor de rioolheffing. Daarnaast kan onderscheid gemaakt worden tussen woningen en niet-woningen.

In de gemeente Rotterdam geldt alleen een eigenarenheffing.

De woningeigenaren worden vanaf 2009 belast met een basistarief. Dit basistarief is het laagste bedrag dat jaarlijks voor het hebben van een

riolaansluiting en het uitvoeren van de zorgplichten in rekening wordt gebracht. Voor de niet-woningen is een tariefdifferentiatie op basis van de WOZ-waarde ingevoerd, tenzij de WOZ-waarde lager is dan € 200.000,00. In dat geval geldt eveneens het basistarief voor woningen.

Dat deze groep niet-woningen met het basistarief worden belast heeft als achtergrond dat met name de kleinere ondernemers niet onevenredig in de kostentoedeling mogen worden betrokken.

In 2013 heeft de gemeenteraad besloten tot een verlaagd basistarief voor woningen en niet-woningen met een WOZ-waarde minder dan € 40.000 in te voeren.

Rechten markten	3.574	2.527	71%	Naam verordening 2021	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
				Rechten markten	3.574	2.527	71%
				Berekening kostendekkendheid Rechten Markten			
				Personeelskosten		1.325	
				Specifieke automatiseringskosten		22	
				Materiële kosten		1.462	
				Overhead (eigen cluster)		305	
				Overhead (concern)		461	
				Totale kosten		3.574	
				Opbrengst heffingen		2.527	
				Dekkingspercentage		71%	
				<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
				Toelichting			
				Marktgeden kunnen worden geheven voor het innemen van standplaatsen of het plaatsen van kramen op gemeentegrond die voor de openbare dienst bestemd is. De rechten markten zijn gebaseerd op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Deze rechten heten ook wel respectievelijk 'gebruiksretributies' en 'genotsretributies'. Bij de rechten is sprake van een individueel aanwijsbare prestatie van de gemeente. Als standplaatsen geen onderdeel van een markt zijn, vallen zij niet onder het marktgeld, maar wordt standplaats precariobelasting geheven.			

Retributieverordening	358	160	45%	Naam verordening 2021	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
openbare werken				Retributieverordening openbare werken	358	160	45%
				Berekening kostendekkendheid Retributies			
				Personeelskosten		146	
				Materiële kosten		110	
				Overhead (eigen cluster)		36	
				Overhead (concern)		66	
				Totale kosten		358	

Opbrengst heffingen	160
Dekkingspercentage	45%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Toelichting	
De rechten openbare werken worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef, en onderdelen a en b, van de Gemeentewet.	
Gebruiksretributies worden geheven voor het aanleggen van o.m. een gehandicaptenparkeerplaats of het plaatsen van (nieuw) kenteken bij deze parkeerplaats.	

Lijkbezorgingsrechten	6.296	5.936	94%	Naam verordening 2021	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
				Lijkbezorgingsrechten	6.296	5.936	94%
				Berekening kostendekkendheid Lijkbezorgingsrechten			
				Personeelskosten		1.732	
				Materiële kosten		3.170	
				Omslagrente		170	
				Overhead (eigen cluster)		437	
				Overhead (concern)		787	
				Totale kosten		6.296	
				Opbrengst heffingen		5.936	
				Dekkingspercentage		94%	
				<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
				Toelichting			
				De Wet op de lijkbezorging verplicht gemeenten zorg te dragen voor de aanwezigheid van algemene begraafplaatsen. Ter zake van door de gemeente verrichte diensten, zoals begraven en onderhoud van graven kan de gemeenterechten heffen. De lijkbezorgingsrechten worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Op basis van de Verordening lijkbezorgingrechten wordt een recht geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door of vanwege de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats.			

Leges publiekszaken	12.778	8.733	68%	Naam verordening 2021	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
				Leges publiekszaken	12.778	8.733	68%
				Berekening kostendekkendheid Leges publiekszaken			
				Personeelskosten		4.408	
				Materiële kosten		4.455	

Overhead (eigen cluster)	1.018
Overhead (concern)	2.898
Totale kosten	12.778
Opbrengst heffingen	8.733
Dekkingspercentage	68%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Toelichting	
Leges publiekszaken worden geheven voor o.m. het verstrekken van reisdocumenten (paspoorten en ID-kaarten) rijbewijzen, uittreksels uit de Basisregistratie Personen en voor het voltrekken van huwelijken en geregistreerde partnerschappen.	

Leges	25.138	24.578	98%	Naam verordening 2021	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
omgevingsvergunning				Leges omgevingsvergunning	25.138	24.578	98%
Berekening kostendekkendheid Omgevingsvergunning							
Personeelskosten						13.491	
Specifieke automatiseringskosten						405	
Materiële kosten						5.342	
Overhead (eigen cluster)						166	
Overhead (concern)						5.735	
Totale kosten						25.138	
Opbrengst heffingen						24.578	
Dekkingspercentage						98%	
<i>(bedragen x € 1.000)</i>							
Toelichting							
De gemeente Rotterdam gaat uit van kostendekkendheid van de leges volgens de normen van de wet (artikel 229b, eerste lid van de Gemeentewet).							
Die kostendekkendheid wordt conform regelgeving en jurisprudentie bepaald per verordening. Vanaf 2012 kent Rotterdam een aparte legesverordening Omgevingsvergunning. De kosten en opbrengsten worden over de gehele verordening beoordeeld. Opbrengsten uit de ene vergunning of activiteit kunnen worden gebruikt voor de dekking van kosten die voor andere vergunningen of activiteiten worden gemaakt (kruissubsidiëring).							
Om de leges voor aanvraag van vergunningen voor plannen met en relatief lage bouwsom haalbaar en betaalbaar te houden, is in Rotterdam met name sprake van kruissubsidiëring tussen de grote en de kleine bouwplannen. Dit is een bestuurlijke keuze. Het loslaten van deze kruissubsidiëring							

zou tot onaanvaardbaar hoge tarieven voor de kleine bouwplannen leiden.

Binnen het legesstelsel voor aanvragen om omgevingsvergunning wordt vanaf 2016 gewerkt met een systeem met schijven.

Kostendekkendheid per hoofdstuk

De Algemene legesverordening bestaat uit hoofdstukken die de tarieven van een veelheid van uiteenlopende dienstverlening regelt. Per hoofdstuk bedragen de geraamde kosten, baten en daarmee het kostendekkendheidspercentage als volgt:

Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
1 Maximum	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2 Diverse	275	236	86%
gebruiksvergunningen			
3 Horeca en evenementen	2.121	858	40%

Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
1 Maximum	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2 Diverse	275	236	86%
gebruiksvergunningen			
Berekening kostendekkendheid Diverse gebruiksvergunningen			
Personeelskosten		193	
Materiële kosten		-	
Overhead (eigen cluster)		2	
Overhead (concern)		80	
Totale kosten	275		
Opbrengst heffingen		236	
Dekkingspercentage		86%	
(bedragen x € 1.000)			
Toelichting: Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van splitsingsvergunningen als bedoeld in artikel 22 van de Huisvestingswet 2014. Met ingang van 2021 betreft dit tevens de raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot kamerverhuur, woningonttrekking en -vorming.			
3 Horeca en evenementen	2.121	858	40%
gebruiksvergunningen			
Berekening kostendekkendheid Horeca en evenementen			
Personeelskosten		1.021	
Specifieke automatiseringskosten		65	

Materiële kosten	411
Overhead (eigen cluster)	112
Overhead (concern)	513
Totale kosten	2.121

Opbrengst heffingen	858
Dekkingspercentage	40%

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van vergunningen op grond van de Nota prostitutie en seksbranche Rotterdam 2015. In deze Nota wordt een nieuw vergunningstelsel voor de vergunde seksbranche geïntroduceerd.

De in 2016 vastgestelde kadernota Horecabeleid ligt aan de basis heeft invloed op bepaalde tarieven uit dit hoofdstuk.

4 Drank en horeca	566	229	40%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
				4 Drank en horeca	566	229	40%
				Berekening kostendekkendheid Drank en horeca			
				Personeelskosten		272	
				Specifieke automatiseringskosten		17	
				Materiële kosten		110	
				Overhead (eigen cluster)		30	
				Overhead (concern)		137	
				Totale kosten		566	
				Opbrengst heffingen		229	
				Dekkingspercentage		40%	
				(bedragen x € 1.000)			

Toelichting

Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van vergunningen tot ontheffing verstrekken van alcoholhoudende dranken. De in 2016 vastgestelde kadernota Horecabeleid ligt aan de basis heeft invloed op bepaalde tarieven uit dit hoofdstuk. Bij Voorjaarsnota 2019 is besloten de kostendekkendheid van deze tarieven te verhogen.

5 Wet op de kansspelen	141	57	40%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
				5 Wet op de kansspelen	141	57	40%
				Berekening kostendekkendheid Wet op de kansspelen			

Personeelskosten	68
Specifieke automatiseringskosten	4
Materiële kosten	27
Overhead (eigen cluster)	7
Overhead (concern)	34
Totale kosten	141
Opbrengst heffingen	57
Dekkingspercentage	40%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	

Toelichting Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen dan wel verlenging van een vergunning voor een of meerdere kansspelautomaten. De tarieven zijn rijksstarieven.

6 Vervallen	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
	6 Vervallen			

7 Verkeer en vervoer	694	482	69%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
				7 Verkeer en vervoer	694	482	69%
				Berekening kostendekkendheid Verkeer en vervoer			
				Personeelskosten		513	
				Specifieke automatiseringskosten		60	
				Materiële kosten		19	
				Overhead (eigen cluster)		2	
				Overhead (concern)		100	
				Totale kosten		694	
				Opbrengst heffingen		482	
				Dekkingspercentage		69%	
				<i>(bedragen x € 1.000)</i>			

Toelichting

Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot een (dag- dan wel langdurige-) ontheffing milieuzones, aanvragen tot het verstrekken van een ontheffing van een parkeerverbod en aanvragen van (een herbeoordeling voor) een Europese gehandicaptenparkeerkaart.

8 Dienstverlening	304	304	100%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
stadsarchief				8 Dienstverlening stadsarchief	304	304	100%
Berekening kostendekkendheid Dienstverlening stadsarchief							
Personeelskosten						199	
Materiële kosten						105	
Totale kosten						304	
Opbrengst heffingen						304	
Dekkingspercentage						100%	
(bedragen x € 1.000)							
Toelichting							
Op grond van de Wet hergebruik van overheidsinformatie kunnen in bepaalde gevallen kosten in rekening worden gebracht voor de verstrekking van informatie. Voor de tarieven Stadsarchief is aangesloten bij het basisprincipe dat maximaal de marginale kosten van verstrekking in rekening mogen worden gebracht. Marginale kosten van verstrekking zijn volgens de memorie van toelichting kosten voor de vermenigvuldiging, de verspreiding en de kosten van informatiedragers. Deze kosten zijn direct te koppelen aan de distributie van de documenten. De kosten voor de bestaande infrastructuur mogen niet worden doorberekend evenmin als de kosten voor archivering, verkoop en marketing en een al bestaande helpdesk, tenzij extra kosten worden gemaakt om te voldoen aan het verzoek om hergebruik.							

9 Leidingen	5.855	5.484	94%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
				9 Leidingen	5.855	5.484	94%
Berekening kostendekkendheid Leidingen							
Personeelskosten						3.401	
Materiële kosten						121	
Overhead (eigen cluster)						821	
Overhead (concern)						1.512	
Totale kosten						5.855	
Opbrengst heffingen						5.484	
Dekkingspercentage						93%	
(bedragen x € 1.000)							
Toelichting							
Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot een vergunning, toestemming c.q. instemming voor onder meer het (ver-)leggen, rijzen, vervangen, verwijderen van kabels en leidingen. Tevens omvat bovenstaande een raming van de							

10 Overige	170	160	94%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kosten-dekkendheid
commerciële				10 Overige commerciële activiteiten buitenruimte	170	160	94%
activiteiten				Berekening kostendeckendheid Overige commerciële activiteiten buitenruimte			
buitenruimte				Personeelskosten		120	
				Materiële kosten		0	
				Overhead (eigen cluster)		1	
				Overhead (concern)		49	
				Totale kosten		170	
				Opbrengst heffingen		160	
				Dekkingspercentage		94%	
				(bedragen x € 1.000)			
				Toelichting			
				Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot onder meer het verlenen van een Toegelaten Taxiorganisatie (TTO-vergunning), straatverkoopplaats of promotieplaats en een marktvergunning op Koningsdag.			

Lokale lastendruk

Voor een beeld van de lokale lastendruk 2021, volgt hierna een schets van de recente tarievenontwikkeling in de gemeente. Bedragen zijn in hele euro's tenzij anders vermeld.

Ontwikkeling woonlasten 2020 – 2021

Het college heeft, gehoord de noden in de stad, ervoor gekozen om de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke schatkist niet op de belastingbetaler te verhalen. Zo wordt voorgesteld om alle tarieven afvalstoffenheffing in 2021 enkel met de trend te verhogen.

Vooruitlopend op het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan wordt voorgesteld het basistarief met € 6,00 en met de CPI-trend te laten stijgen.

Ondanks de gemiddelde waardestijging van woningen met 13%, blijft de gemiddelde OZB-aanslag 2021 voor een eigenaar/bewoner ten opzichte van 2020 nagenoeg gelijk. Dit past binnen de Rotterdamse systematiek dat een stijging van de waarde van de stad leidt tot een daling in het OZB tarief en vice versa. Daarmee kennen de OZB-opbrengsten een stabiel verloop, waarbij stijging alleen komt door areaaluitbreiding (4.000 woningen) enerzijds en indexering (1,7% CPI) anderzijds.

De gemiddelde OZB-aanslag eigenaar/bewoner wordt berekend door de totaal begrote OZB-opbrengst woningen te delen door het verwachte aantal woningen (areaal). Bij de berekening van de gemiddelde OZB-aanslag woningen wordt de volledige stijging van het aantal woningen (4.000 woningen) meegenomen, maar nog niet de volledige extra OZB-opbrengst van volwaardige woningen. Dit laatste komt omdat gekeken wordt naar de feitelijke toestand van een woning en een deel van de nieuwe woningen nog in aanbouw is. De gepresenteerde lichte daling in het gemiddelde aanslagbedrag ten opzichte van 2020 is daarmee vooral rekenkundig van aard.

De gemeentelijke woonlasten (dat wil zeggen de som van afvalstoffenheffing, rioolheffing en gemiddelde OZB-aanslag eigenaar/bewoner) stijgen hierdoor in 2021 voor een eenpersoonshuishouden met € 13,02 (1,88%), voor een tweepersoonshuishouden met € 13,92 (1,86 %) en voor een drie- of meerpersoonshouden met € 14,42 (1,86%) ten opzichte van 2020. Voor 2021 wordt het kwijtscheldingspercentage van 76,5% gehandhaafd.

	Tarief 2020 (in €)	Stijging 2020 t.o.v. 2019 (in %)	Tarief 2021 (in €)	Stijging 2021 t.o.v. 2020 (in %)
OZB-eigenaar woning	188,98	1,0%	188,30	-0,9%
Afvalstoffenheffing 1-pers	285,90	4,1%	290,80	1,7%
Rioolheffing (basistarief)	215,90	3,9%	225,70	4,5%
Totale woonlasten	691,78	3,1%	704,80	1,9%

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2020

	Tarief 2020 (in €)	Stijging 2020 t.o.v. 2019 (in %)	Tarief 2021 (in €)	Stijging 2021 t.o.v. 2020 (in %)
OZB-eigenaar woning	189,98	1,0%	188,30	-0,9%
Afvalstoffenheffing 2-pers.	342,50	5,7%	348,30	1,7%
Rioolheffing (basistarief)	215,90	3,9%	225,70	4,5%
Totale woonlasten	748,38	3,9%	762,30	1,9%

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2020

	Tarief 2020 (in €)	Stijging 2020 t.o.v. 2019 (in %)	Tarief 2021 (in €)	Stijging 2021 t.o.v. 2020 (in %)
ozb-eigenaar woning	188,98	1,0%	188,30	-0,9%
Afvalstoffenheffing meerpers.	370,80	6,3%	377,10	1,7%
Rioolheffing (basistarief)	215,90	4,8%	225,70	4,5%
Totale woonlasten	776,68	4,2%	791,10	1,9%

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2020

Een van deze vijf financiële kengetallen is de zogeheten belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de lokale lastendruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Ze wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden van de gemeente in het komend begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het lopend begrotingsjaar en het voorgaand rekeningjaar. De uitkomst van deze vergelijking wordt uitgedrukt in een percentage. Het COELO zorgt voor de berekening van de landelijke gemiddelden. Die gaan over het voorafgaande jaar.

	Rekening 2018	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A: OZB-eigenaar woning	192	188	189	188
B: Afvalstoffenheffing	328	349	371	377
C: Rioolheffing	198	208	216	226
D: Eventuele heffingskorting	0	0	0	0
E: Totale woonlasten (A+B+C+D)	718	744	776	791
F: Landelijk gemiddelde woonlasten (t-1)	723	721	740	776
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde voorafgaand jaar (E/F) x 100%	0,99	1,03	1,05	1,02

Bronnen: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2018 en 2019 en COELO- Atlas van de lokale lasten 2017, 2018 en 2019

De gemeentelijke woonlasten voor een meerpersoonshuishouden zullen op grond van de voorgestelde tarieven 2020 licht stijgen t.o.v. de landelijk gemiddelde woonlasten.

De onderlinge vergelijking van de hoogte van gemeentelijke tarieven verdient een aantal nuanceringen. Gemeenten kunnen namelijk binnen dezelfde kaders van wet- en regelgeving onderling verschillende keuzen en afwegingen maken, bijvoorbeeld rond het voorzieningenniveau voor de inwoners en rond de opgaven voor gemeenten vanwege de eigen fysieke en sociaaleconomische situatie en de kosten die zij daarvoor willen maken. Het gaat bij dat laatste bijvoorbeeld om welke kosten gemeenten toerekenen aan een tarief, een keuze voor een alternatieve dekking van kosten en om de bepaling welk percentage van kostendekkendheid de tarieven moeten hebben.

Kwijtscheldingsbeleid

Voor 2021 wordt het kwijtscheldingspercentage van 76,5%. De verwachting is dat de gemeente in ongeveer 44.000 gevallen kwijtschelding zal verlenen.

Sinds 2016 is een neerwaartse trend in het aantal toegekende kwijtscheldingen zichtbaar. Dit wordt veroorzaakt door aanpassingen (extra beheersmaatregelen) in de functionele kwijtscheldingsprocedure.

Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)

In deze paragraaf treft u meer informatie aan over de activiteiten binnen de Regiodeal van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ).

1. Wat willen we bereiken? 2. Wat gaan we doen in 2021? 3. Wat gaat het kosten in 2021?

Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) is een samenwerkingsverband van de gemeente Rotterdam, de rijksoverheid, de politie, het Openbaar Ministerie, woningcorporaties, zorginstellingen, onderwijsinstellingen en bedrijven, met het gezamenlijke doel de leefbaarheid van Rotterdam Zuid te verbeteren. Nadat deze in 2011 van start is gegaan, moet Zuid op het gebied van opleidingsniveau, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit in 2030 zijn gestegen tot het gemiddelde van Utrecht, Den Haag, Amsterdam en de rest van Rotterdam. Naast maatregelen op het gebied van school, werk en wonen, moet intensieve inzet op veiligheid en cultuur de kwaliteit van leven van Rotterdammers op Zuid verhogen.

Voor de periode 2018 tot en met 2025 is door de rijksoverheid € 130 mln beschikbaar gesteld: de gemeente Rotterdam vult dit aan met nogmaals € 130 mln. Deze cofinanciering is afgesproken in de Regiodeal Rotterdam Zuid. De verantwoording in deze paragraaf is gebaseerd op deze Regiodeal en behandelt daarmee School, Werk, Wonen en Cultuur. In het kader van de Regiodeal worden deze thema's pijlers genoemd. Omdat de gelden met betrekking tot Veiligheid geen onderdeel van de Regiodeal zijn, worden deze in andere delen van de begroting behandeld.

Onder de kop 'wat willen we bereiken?' zijn de doelen per pijler benoemd en gedefinieerd. Deze volgen door een inhoudelijke toelichting op de activiteiten onder 'wat gaan we doen in 2021?' en de financiële tabellen en toelichting hierop onder 'wat kost dat?'.

1. Wat willen we bereiken?

In de periode 2018 tot en met 2025 vindt een versnelling plaats op vijf thema's, waarvoor een integrale aanpak wordt nagestreefd om tot het grootste maatschappelijk effect te komen. De te behalen doelen van deze thema's zijn:

- School: het aanpakken van onderwijsachterstanden, het vergroten van de ontwikkelkansen van kinderen en het toerusten van jongeren voor de arbeidsmarkt met name richting Techniek en Zorg. Hiertoe wordt onder meer de verlengde schooltijd in Rotterdam Zuid uitgebreid naar andere wijken buiten de Children's Zone en investeren we in onderwijshuisvesting van het voortgezet onderwijs.
- Werk: het vergroten van de arbeidsparticipatie van bewoners van Rotterdam Zuid, waardoor het aantal mensen dat structureel afhankelijk is van de bijstand wordt verminderd.
- Wonen: ingrepen in de verouderde woningvoorraad van Rotterdam Zuid moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus gerealiseerd worden, zodat woonruimte beschikbaar komt voor sociale stijgers uit Zuid. Bij dit alles is verduurzaming een belangrijk uitgangspunt.
- Veiligheid: het effectiever signaleren, voorkomen en aanpakken van ondermijnende activiteiten.

- Cultuur: het verhogen van het voorzieningenniveau en het gebruik ervan, ter bevordering van de cultuurparticipatie, de aantrekkelijkheid van de leefomgeving en van de economische activiteit in Rotterdam Zuid.

De te behalen resultaten zijn als volgt gedefinieerd:

- School: de huidige achterstand in onderwijsresultaten (Primair Onderwijs (PO)/Voortgezet Onderwijs (VO) op Zuid ten opzichte van het gemiddelde van de G4 is in 2022 relatief kleiner geworden. Verschil in cito-eindtoets groep 8 t.o.v. G4 wordt verder ingelopen tot de helft van het verschil in 2011, dus 531,9 in 2022 (2015/16: 530,8). Omdat deze toets steeds minder representatief is, zal worden overgegaan op een nieuwe indicator zodra die beschikbaar is.
- Werk: een absolute daling van het aantal mensen in de bijstand op Zuid (c.q. van 15.200, stand maart 2018 naar 11.200 (streefwaarde eind 2031) en een trendbreuk in de bijstandsontwikkeling op Zuid: van disproportioneel (nu 40%) naar evenredig (31%) in 2031 (tussenwaarde 37,4% eind 2022). Met de absolute daling van het bijstandsbestand binnen NPRZ heeft Rotterdam tot 2020 stappen gemaakt. Zo was het aantal mensen met een bijstandsuitkering op 1 januari 2020 13.506. Maar in 2020 kwam de corona crisis en werd alles anders. De werkloosheid is in 2020 enorm gestegen. De stand per 25 augustus is 14.628.
- Wonen: ingrepen in de verouderde woningvoorraad die vooral bestaat uit kleine woningen moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus gerealiseerd worden, zodat woonruimte beschikbaar komt voor sociale stijgers uit Zuid en nieuwe bewoners met midden- en hoge inkomens. Bij dit alles is verduurzaming een belangrijk uitgangspunt.
- Veiligheid: de veiligheid in Rotterdam Zuid is in 2022 verbeterd door het versterken van een integrale aanpak van de problematiek. Belangrijke elementen daarin zijn het creëren van nieuwe/uitbreiden van bestaande (bestuurlijke) mogelijkheden, innovatie van de aanpak in de vorm van concrete pilots en het adresseren/wegnemen van knelpunten die daarbij naar voren komen.
- Cultuur: verhoging van de cultuurparticipatie en verbetering van het aanbod van culturele voorzieningen op Rotterdam Zuid, o.a. door het toewerken naar een nieuw beeldbepalend cultuur(wetenschappelijk) instituut.

Onder de verschillende beleidsprogramma's in deze begroting is de realisatie van de verschillende indicatoren opgenomen. Hierin zijn de indicatoren terug te vinden die ook betrekking hebben op het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, met uitzondering van het thema Veiligheid. In de tabel hieronder zijn deze indicatoren overzichtelijk opgenomen.

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
School								
Een hogere gemiddelde score op de Centrale Eindtoets scholen op Zuid	Streefwaarde				531,9	531,9		
	Referentiewaarde							
Werk								
Trendbreuk in bijstandsontwikkeling op Zuid	Streefwaarde	38,9%	38,4%	37,9%	37,4%			

	Referentiewaarde	40,3%	40,1%	40,3%	
Absolute daling aantal mensen in bijstand op Zuid	Streefwaarde	2.100	2.200	2.200	2.200
	Referentiewaarde	1.909	1.854	819	
Wonen					
Steigers op Zuid	Streefwaarde		750	1.500	2.250 3.000
	Referentiewaarde		780		
Cultuur					
Verhoging cultuurparticipatie en nieuw beeldbepalend instituut	PM				

2. Wat gaan we doen in 2021?

2.1 Pijler school

Dagprogrammering

Het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid voert het programma Children's Zone uit met dertig scholen in de gebieden Charlois en Feijenoord. De Children's Zone betekent veel extra schooluren voor de kinderen op Zuid, de Dagprogrammering (verlengde uren op school), en extra gezins- en opvoedingsondersteuning thuis. Met ingang van het nieuwe schooljaar 2020-2021 is ook een beperkt aantal scholen in IJsselmonde in de gelegenheid gesteld om deel te nemen aan de Dagprogrammering, waarmee de Dagprogrammering circa vijfendertig scholen zal omvatten.

Het schooljaar 2019-2020 stond vooral in het teken om het urenaanbod door de scholen van zes naar tien uur uit te breiden; daarmee werden de schoolprogramma's van 940 uur basis-curriculum uitgebreid naar 1340 uur. Deze operatie is, zo leren het extern evaluatierapport en een tweetal output-metingen, succesvol verlopen, zodat de aandacht zich in het schooljaar 2020-2021 concentreert op de kwaliteitsverbetering van het aanbod. Daarnaast wordt een aantal experimenten uitgevoerd die de relatie tussen het breed opgezette extra-curriculaire aanbod, van cultuur, sport, oriëntatie op het beroepsleven, techniek en de kern-doelstellingen van de Children's Zone, hogere school eindscores en verbetering van de sociaal-emotionele conditie van de kinderen versterken.

Huisvesting

In 2018 is het convenant 'herontwerp voortgezet onderwijs Rotterdam Zuid' gesloten. In dit kader zijn afspraken gemaakt dat het voortgezet onderwijs op Zuid over enkele jaren gevarieerder en beter afgestemd is op de behoefte van leerlingen en hun ouders. Bovendien kunnen leerlingen makkelijker doorstromen naar verschillende onderwijsniveaus bij hen in de buurt en van het primair naar het voortgezet onderwijs. Vanwege groeiende behoefte wordt de capaciteit vergroot, zodat er meer plekken voor leerlingen beschikbaar komen en de

huisvesting van scholen wordt verbeterd. Met als doel dat meer leerlingen die op Zuid wonen ook op Zuid naar school gaan, omdat het onderwijs op Zuid aantrekkelijker wordt.

De drie grote schoolbesturen Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR), LMC Voortgezet Onderwijs (LMC-VO) en Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving (CVO) en de gemeente Rotterdam hebben samen een plan ontwikkeld waarmee het onderwijsaanbod breder, veelzijdiger en toekomstbestendig wordt. Verder komen er drie clusters van onderwijs:

- Stadionpark, rond de Kuip, de sportcampus en het nieuwe stadion
- Hart van Zuid, rond Ahoy en het Motorstraatgebied
- Kop van Zuid/Katendrecht

In Stadionpark en op de Kop van Zuid worden drie nieuwe scholen gebouwd, waarvan de opening voorzien is in 2024. Voorbereidingsprocedures hiervoor zijn gaande.

Onderwijs-inhoudelijk werken de scholen aan vernieuwing, bijvoorbeeld door het aanbieden van het sport- en lifestyle profiel door één van de vmbo-scholen die gaat verhuizen naar Stadionpark.

In 2020 is het Regioplan Sterk Techniek Onderwijs Rotterdam Zuid goedgekeurd, waardoor de in- en doorstroom in alle vmbo's met een Techniekprofiel sterk wordt verbeterd in onderlinge samenwerking en met de mbo's en het bedrijfsleven en de po scholen. In 2020 is een uitbreiding van de Young Business School Rotterdam gerealiseerd, waardoor nu vrijeschoolonderwijs op vmbo basis en kaderniveau aangeboden wordt op Zuid. Het Zuider Gymnasium verhuist in 2021 naar het Poortgebouw van het voormalig Zuiderziekenhuis.

Aanpak Beste Leraren

Vanuit de aanpak Beste Leraren is in 2019/2020 gestart om extra te investeren in de dertig scholen van de Children's Zone van het primair en speciaal onderwijs. In het kader van begeleiding van starters, behoud van leraren, vergroten van de instroom, opscholen van onderwijsassistenten en het anders organiseren hebben scholen subsidies aangevraagd en zijn projecten opgestart. Ook wordt er extra geïnvesteerd in professionaliseren van leraren en schoolleiders. In schooljaar 2020/2021 wordt deze lijn voortgezet, waarbij ook de andere primair onderwijsscholen binnen NPRZ hier gebruik van kunnen maken. De toewijzing van woningen aan leraren is uitgewerkt in het Actieplan Middenhuur (maart 2019), waarmee leraren en studenten (mbo en hbo) aan de lerarenopleidingen voorrang kunnen krijgen op de huizenmarkt.

2.2 Pijler Werk

In 2021 blijven we meer begeleiding bieden aan werkzoekenden binnen NPRZ dan in overige wijken. Zo blijkt uit een inventarisatie van de contacten die er met werkzoekenden zijn, dat 45,5% van de contacten binnen het gebied van NPRZ worden gehouden. Het aantal werkzoekenden binnen het NPRZ-gebied is 40,3%. Bij aanvang van de corona situatie steeg het aantal contactmoment met werkzoekenden met het onderwerp 'zorg' fors. Het aantal contactmomenten met het onderwerp 'arbeidsontwikkeling' en 'arbeidsbemiddeling' stijgen inmiddels weer. Samen voor Zuid zet in op samenwerking tussen afdelingen die dicht bij de burger staan. Er zijn diverse acties om

deze samenwerking te intensiveren en kansen te creëren voor arbeidsontwikkeling en arbeidsbemiddeling op Zuid. Dit draagt bij aan het herstel van de werkgelegenheid in het NPRZ-gebied na corona. Voorbeelden hiervan zijn onder andere de Wijkwerkschool en een gerichte vacature herstelactie.

2.3 Pijler Wonen

Voor alle herstructureringsprojecten die uit de Regiodeal gedekt zijn, is in 2021 een uitvoeringsbesluit genomen. Er worden vele woningen aangekocht in voorbereiding op realisatie van de grondige aanpak (herstructurering, samenvoeging of vernieuwbouw). Dit wordt niet alleen door de gemeente, maar ook door andere partijen gedaan. De eerste vernieuwbouw/samenvoegprojecten zullen worden opgeleverd en de sloop van Mijnkintbuurt 1+2 en de 2e Carnissestraat is gestart. Tientallen particuliere eigenaren hebben met behulp van een subsidie hun woning samengevoegd of vergroot en eenzelfde aantal nieuwe subsidies zullen verleend worden voor nieuwe samenvoegingen en vergrotingen. Er wordt voor 744 nieuwe woningen een basisaanpak gestart in het kader van Steigers op Zuid. Meerdere buitenruimteprojecten zullen worden opgeleverd, zoals de buitenruimte in aansluiting op het circulaire sloop/nieuwbouwproject Malieklos. Tot slot wordt het verworven vastgoed in winkelgebieden verbeterd. De fysieke tak van de aanpak 'Hand in Hand' op de Beijerlandselaan/Groene Hilledijk zal zichtbare verandering met zich meebrengen doordat panden opgeknapt worden (o.a. door gevelverbetering en luifelverwijdering) waardoor het straatbeeld wordt verbeterd. Tevens vindt herontwikkeling van panden (o.a. door samenvoeging, en transformatie) plaats waardoor het straatbeeld wordt verlevendigd door meer functiemenging (wonen, werken).

2.4 Pijler Cultuur

In 2021 worden voor cultuur de ingezette speerpunten culturele programmering, talentontwikkeling en planvorming NCWI (inmiddels cultuurcampus genoemd), voortgezet. Dit betekent dat succesvolle ontwikkelingen en interventies worden uitgebouwd en waar nodig versterkt met aanvullende programmering. Met deze intensivering en aanvullende programmering wordt aangesloten bij een nieuw publiek en bijgedragen aan een hogere cultuurparticipatie van Rotterdammers (op Zuid).

Culturele programmering

In 2020 is ingezet op een versterking van de culturele infrastructuur voor Rotterdam Zuid met nieuwe ankers, zoals het Kunstenpand en House of Urban arts. Het versterken van deze infrastructuur en een aansluitende programmering wordt doorgezet in 2021. Vanuit het culturele anker in het Hart van Zuid wordt in 2021 ingezet op het intensiveren van de programmering. Middels diverse grootschalige evenementen wordt meerjarig de schijnwerper op Zuid gericht. Na de opening van het Kunstenpand in 2020, volgen achtereenvolgens het songfestival en aanvullende stadsprogrammering in 2021 (uitgesteld wegens COVID-19) en een grote cultureel manifestatie met en over cultuur op Zuid in 2022^[1].

Ook in 2021 wordt de inzet op talentontwikkeling en het borgen en uitbouwen van de keten van talentontwikkeling op Zuid gecontinueerd. Instrumenten die in het kader van de Regiodeal in 2021 worden voortgezet zijn;

- Het IMPACT impulsprogramma - biedt ondersteuning bij de ontwikkeling en professionalisering van (creatieve, multidisciplinaire) makers, stimuleert diversiteit, richt zich op het verbinden van het jonge talent aan het netwerk op Zuid;
- PitcherPerfect010 - een laagdrempelige regeling, waarbij het verhaal en de impact centraal staat, versterkt en faciliteert het grassrootsklimaat, biedt makers met een positieve beoordeling een subsidie en begeleidingstraject van IMPACT Rotterdam.

Planvorming NCWI (Nationaal Cultureel Wetenschappelijk Instituut) / Cultuurcampus

Met verschillende partijen (onderwijs en cultuur) binnen en buiten Rotterdam (waaronder het Rijk) is in 2019 en 2020 het idee van een nationaal cultureel wetenschappelijk instituut in Rotterdam uitgewerkt tot de Cultuurcampus. Hoger onderwijs, meer cultuur en toerisme op Zuid: dat zijn de doelen van de cultuurcampus. Gemeente, Codarts, Hogeschool Rotterdam en Erasmus Universiteit Rotterdam hebben in juni 2020 een convenant gesloten. De Cultuurcampus wordt met deze partijen ontwikkeld als groeimodel. Locatie is de Maashaven met een start medio 2022 op het Charloisse Hoofd. Onder de stuurgroep Cultuurcampus (waarin ook NPRZ en Rijk vertegenwoordigd zijn) wordt in 2021 gewerkt aan locatie onderzoek, huisvesting hoger onderwijs en culturele invulling. Voor het laatste is een cultuurontwikkelaar aangetrokken. De Cultuurcampus zal onderdeel zijn van een grotere gebiedsontwikkeling die Zuid een stevige impuls zal geven.

3. Wat gaat het kosten in 2021?

Het Rijk stelt in de periode 2018-2025 jaar in totaal € 130 mln uit de Regiodeal-gelden ter beschikking, de gemeente Rotterdam dient tenminste hetzelfde bedrag te cofinancieren. De Regiodeal is gestart als een decentralisatie uitkering (DUK) maar is uiteindelijk gewijzigd in 2019 naar een Specifieke Uitkering (SPUK). Deze wijziging is vastgelegd in de wijzigingsovereenkomst Regiodeal Rotterdam (ondertekend dd. 8 januari 2020) en het Rijk heeft bij besluit (beschikking van 10 december 2019) de specifieke uitkering Regiodeal Rotterdam Zuid toegekend. Deze wijziging leidt er onder andere toe dat er sprake is van een verzwaring van de verantwoordingseisen (via SISA) en dat er op basis van realisatie van bestedingen (en verplichtingen) gerapporteerd moet worden. Dit is nieuw en leidt daarom tot een trendbreuk in de cijfers t.o.v. eerdere rapportages.

In onderstaande tabel is op het niveau van de Regiodeal het totaal van realisatie en begroting opgenomen. Daarna volgt per pijler meer inzicht.

[1] De beoogde grote culturele manifestatie op Zuid en voor Zuid voor 2021 wordt verplaatst naar 2022 in verband met de programmering van het Songfestival in 2021. Deze manifestatie dient als een eenmalige impuls voor Zuid en zal aansluiten bij het diverse en grootstedelijke profiel van Zuid.

Pijlers	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2019	Cumulatieve realisatie tm 2e herz. 2020	Verwachte uitgaven 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
School	44	3,0	6,3	6,0	9,9	7,8	4,4	9,6	0,0
Werk	24	13,6	9,6	2,4	6,0	6,0	0,0	0,0	0,0
Wonen	60	2,5	14,2	15,6	14,0	10,4	3,3	0,4	2,2
Cultuur	2	0,5	0,8	0,5	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	130	19,7	30,8	24,5	30,6	24,2	7,7	10,0	2,2

3.1 Pijler school

School	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2019	Cumulatieve realisatie tm 2e herz 2020	Verwachte uitgaven 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
1 Children's Zone	18,5	2,3	4,5	3,3	5,9	4,8	0,0	0,0	0,0
2. Dagprogrammering buiten Children's Zone	2,2	0,0	0,0	1,2	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Herstructurering VO	14,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,4	9,6	0,0
4. Leraren	6,8	0,7	1,8	1,0	2,0	2,0	0,0	0,0	0,0
5. Cultuurcampus	2,5	0,0	0,0	0,5	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	44,0	3,0	6,3	6,0	9,9	7,8	4,4	9,6	0,0

1. Children's Zone

De Children's Zone is gericht op betere leerprestaties van kinderen. De school is hierbij het aangrijpingspunt. Het verbeteren van de leerprestaties begint met het geven van extra lessen en betere lessen, afstemming met ouders als partners in de opvoeding, en met andere organisaties in de wijk om een zinvolle dagbesteding voor deze kinderen tot stand te brengen.

2. Dagprogrammering buiten Children's Zone

Er zijn inmiddels ook scholen buiten de Children's Zone die starten met Dagprogrammering. Deze subsidieregeling is gestart in schooljaar 2020/2021 en er zullen komend schooljaar drie scholen buiten de Children's Zone Dagprogrammering uit gaan voeren.

3. Herstructurering VO

In 2018 is het convenant 'herontwerp voortgezet onderwijs Rotterdam Zuid' gesloten. Naast de dekking van de regiodeal is ook de cofinanciering (door gemeente) geregeld. De middelen worden pas aan het einde van de Regiodeal looptijd gerealiseerd bij oplevering van de nieuwe objecten.

4. Leraren

Vanuit de aanpak Beste Leraren is in 2019/2020 gestart om extra te investeren in de dertig scholen van Children's Zone van het primair en speciaal onderwijs. In schooljaar 2020/2021 wordt deze lijn voortgezet, waarbij ook de andere primair onderwijsscholen binnen NPRZ hier gebruik van kunnen maken.

5. Cultuurcampus

Uit de onderzoeksfase is naar voren gekomen dat de onderwijscomponent een belangrijk fundament vormt voor een NCWI. De planvormingskosten van de volgende fase (2020, 2021 en 2022), welke bestaan uit een start maken vanuit een locatie, het uitwerken van het convenant, verdere planvorming en placemaking zullen tlv de pijler onderwijs worden gebracht.

Corona

De beperkende maatregelen ter indamming van het Coronavirus hebben effect gehad op de uitvoering van activiteiten binnen de pijler School en op de beoogde resultaten. De sluiting van de scholen heeft de dagprogrammering stilgelegd. Echter de vaste kosten, bestaande uit voornamelijk personele inzet, zijn wel gewoon gemaakt. Corona heeft dus nauwelijks financiële gevolgen had, hoogstens in iets lagere vaststellingen in december voor schooljaar 19/20. Uitvoering geven aan de herstructurering VO en leraren aanpak zijn gedurende corona gewoon doorgegaan. De middelen hiervoor worden conform begroting uitgegeven.

3.2 Pijler werk

Werk	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2019	Cumulatieve realisatie tm 2e herz. 2020	Verwachte uitgaven 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
	4,0	3,0	2,3	0,6	1,0	1,0				

1. Inzet op de vraagkant; Matching

op Werk

2. Aanpak Versterking	8,0	4,9	3,5	0,5	2,0	2,0
Aanbodkant; Tegenprestatie						
3. Aanpak versterking Aanbodkant:	6,0	3,5	2,5	0,1	1,0	1,0
Prematching en Tegenprestatie						
4. LeerWerkakkoord	4,0	2,2	1,0	1,0	1,5	1,5
5. Onderzoek, monitoring, evaluatie, methodiek-ontwikkeling, professionalisering, communicatie.	2,0		0,3	0,2	0,5	0,5
Totaal	24,0	13,6	9,6	2,4	6,0	6,0

1. Inzet op de vraagkant: Matching op Werk

Betreft de extra inzet van werkconsulenten op kwetsbare doelgroep met multiproblematiek. Ingezette scholingstrajecten ter ondersteuning van deze doelgroep richting arbeid worden ook bekostigd uit dit budget.

2. Aanpak versterking Aanbodkant: Tegenprestatie

Het betreft de inzet van activeringscoaches die zich richten op de doelgroep met een grote afstand tot de arbeidsmarkt uit NPRZ.

3. Aanpak versterking Aanbodkant: prematching en Tegenprestatie

Uit dit budget wordt de extra inzet van inkomensconsulenten t.b.v. NPRZ betaald, waardoor binnen Inkomen een lagere caseload ontstaat in NPRZ, met als gevolg dat er meer ruimte is om intensiever de werkzoekende en werkconsulenten met NPRZ caseload te kunnen adviseren. Daarnaast worden werkconsulenten bekostigd voor de caseload behandeling van werkzoekenden met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

4. Leerwerkakkoord

Binnen het LeerWerkAkkoord (LWA) worden afspraken gemaakt met onze partners om de arbeidsmarkt toekomstbestendig te maken. Het LWA bestaat uit de pijlers van school naar werk, van werk naar werk en aan het werk. Er worden afspraken gemaakt met de sectoren Haven, het Midden en Kleinbedrijf, de Zorg, Transport en Logistiek.

Uit dit budget wordt een deel van de algemene programmakosten betaald van het Leerwerkakkoord alsook een deel van de kosten binnen deel-leerwerkakkoorden.

5.Onderzoek, monitoring, evaluatie, methodiekontwikkeling, professionalisering en communicatie

Uit dit budget wordt het onderzoeks- en professionaliseringsprogramma KNAP'RZ betaald. In 2019 zijn de contracten met de Erasmus Universiteit, de Hogeschool Rotterdam en SEOR afgesloten die dit onderzoeks- en professionaliseringsprogramma uitvoeren.

Corona

Tot het moment van de lockdown medio maart 2020 nam het aantal mensen in de bijstand op Zuid gestaag af. Sinds de lockdown is het bijstandsvolume echter fors gestegen. Mensen die werken in ZZP-constructies of flexibele arbeidscontracten en over beperkte financiële buffers beschikken (met name jongeren) zijn kwetsbaar voor de gevolgen van de Corona-crisis. Dit college neemt maatregelen om het effect zoveel mogelijk te dempen. De basis voor de dienstverlening blijft het bieden van inkomenszekerheid. We blijven dienstverlening op maat bieden aan Rotterdammers die al in de uitkering zaten gericht op stabiliteit, mee blijven doen en ontwikkeling.

De financiële effecten van Corona op de pijler zijn nog niet duidelijk. Het is aannemelijk dat voor de leerwerkakkoorden, onderdeel 4 van de pijler Werk, aan de orde is dat afspraken met werkgeversorganisaties en scholen vertragen in Coronatijd. Het financiële effect is onduidelijk, maar er is wel voldoende tijd om dat nog in te lopen. Voor de eerste drie onderdelen van de pijler Werk geldt dat er uitsluitend arbeidskosten zijn verantwoord. Op de omvang van de kosten heeft Corona geen effect. Wel is niet uit te sluiten dat het personeel door Corona minder contact heeft gehad met werkzoekenden. Ook is personeel mogelijk (deels) ingezet op andere trajecten, zoals bijvoorbeeld TOZO. Er bestaat dus een mogelijkheid dat een deel van de arbeidskosten als gevolg van Corona toegerekend moeten worden aan andere activiteiten. Wanneer dat aan de orde blijkt te zijn, kan Rotterdam in de nog resterende jaren het bedrag aan arbeidskosten declareren. De inzet van trajecten is door Corona wel geringer. Opleidingsinstellingen hebben hun deuren gesloten en werkzoekenden zijn minder doorgestuurd naar (werk)ervaringsplaatsen. De kosten van de inzet van trajecten zijn nog niet opgenomen in bovenstaand overzicht. Het bepalen van de kosten en de toerekening hiervan aan Zuid is heel intensief. Er is daarom besloten die kosten alleen aan het eind van het jaar inzichtelijk te maken

3.1 Pijler wonen

Wonen	Totale Rijksbijdrage	Realisatie 2019	Cumulatieve realisatie tm 2e herz 2020	Verwachte uitgaven 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
1 Grondige aanpak particuliere voorraad: sloop/nieuwbouw + transformatie bestaande voorraad	46,7	2,4	14,0	12,5	10,1	7,4	2,7		
2 Woonmilieus: buitenruimte + winkelstraten	12,3	0,1	0,2	2,6	3,4	3,0	0,7	0,4	2,2
3. Regionale Spreiding	1,0	0,0	0,0	0,5	0,5				

Totaal	60,0	2,5	14,2	15,6	14,0	10,4	3,3	0,4	2,2
--------	------	-----	------	------	------	------	-----	-----	-----

1.Grondige aanpak

Binnen de grondige aanpak via sloop-nieuwbouw is er voor het jaar 2021 € 10 mln begroot aan bestedingen.

De verwerving van panden is in 2021 geraamd op € 1,9 mln. Dit gaat voor het grootste deel naar het project Carnisse Poort. Het uitvoeringsbesluit is 27 juni 2019 door de gemeente genomen. Daarmee is de grondige aanpak van 52 woningen gestart. Voor de grondige aanpak van de woningen in de bouwblokken rondom de Bonaventurastraat is – na een tender – op 26 juni 2019 een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen gemeente Rotterdam en vastgoedontwikkelaar Trotz Vastgoed. Ambitie is dat 51 woningen worden samengevoegd, gerenoveerd en verbeterd tot 33 woningen. De NPRZ bijdrage is maximaal € 2,1 mln waarvan voor 2021 aan vast te stellen subsidie wordt begroot € 0,5 mln. Voor nieuwe projecten worden voor 2021 bestedingen verwacht van € 7,6 mln.

2.Woonmilieus: buitenruimte en winkelstraten

Binnen de meerjarige en integrale aanpak woonmilieus: winkelstraten en buitenruimte is er voor het jaar 2021 € 3,4 mln begroot aan bestedingen. Op 2 maart 2019 is voor het project Beijerlandse laan – Groene Hilledijk het startbesluit voor het programma “Hand in Hand” bestuurlijk (college BenW) bekrachtigd. Met een NPRZ budget van € 6 mln voor dit programma kunnen in de periode 2019 -2022 ca. 40 winkelpanden worden aangepakt. Voor 2021 wordt aan bestedingen voor het verwerven en aanpakken van panden begroot € 1,4 mln.

Voor de aanpak van de buitenruimte rondom de nieuwe woningen is de totale rijksbijdrage in kader regiodeal NPRZ € 6,3 mln. Voor 2021 wordt hiervan aan bestedingen begroot € 2,0 mln.

3.Regionale spreiding

Binnen de regionale Spreiding werkt de provincie Zuid-Holland aan het borgen van de ontwikkeling van de goedkope voorraad in de regio. Onderdeel hiervan is een financiële incentive in het kader van de opgave in Rotterdam Zuid voor die regiegemeenten waar extra DAEB-woningen worden gerealiseerd. De financiering van deze stimuleringsmaatregel bestaat naast de provinciale inbreng (€ 4 mln) uit een bijdrage vanuit de regiodeal Rotterdam Zuid van € 1 mln. De regeling is ingegaan per 1 juni 2020. Na een formeel verzoek van de provincie aan Rotterdam zal de gemeente zijn bijdrage van € 1 mln formeel per wethoudersbrief aan de provincie bevestigen en in 2021 de eerste € 0,5 mln (50%) naar de provincie overboeken.

Corona

De financiële effecten van corona op de pijler Wonen zijn op dit moment nog niet duidelijk. Wel zijn verschillende scenario's doorgerekend en zijn de financiële buffers in het programma van de pijler Wonen geanalyseerd. Vooralsnog is de conclusie dat er in de bestemmingsreserve NPRZ-wonen en de onderliggende projecten een

financiële buffer aanwezig is die voldoende groot is om eventuele financiële tegenslagen als gevolg van corona te dekken. Ook in de komende periode zullen voor de pijler Wonen het programma, de onderliggende projecten en de financiële buffers worden gemonitord en periodiek worden geactualiseerd.

3.1 Pijler cultuur

Cultuur	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2019	Cumulatieve realisatie tm 2e herz 2020	Verwachte uitgaven 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
1 Culturele Programmering	0,9	0,2	0,2	0,3	0,3				
2 Talentontwikkeling	1,0	0,2	0,5	0,1	0,4				
3 Planvorming NCWI en onderzoek	0,1	0,1	0,1	0,1					
Totaal	2,0	0,5	0,8	0,5	0,7				

1. Culturele programmering

Theater Zuidplein richt zich ook in 2021 op verbetering van de culturele infrastructuur op Zuid, op verbreding van het aanbod en verhoging van het publieksbereik. Vanuit het in september 2020 geopende culturele anker in het Hart van Zuid, Theater Zuidplein, wordt in 2021 ingezet op het intensiveren van de programmering: meer voorstellingen en andere culturele en educatieve activiteiten; (co)produceren in het productiehuis Stage-Z; het talentontwikkelingsprogramma Lab-Z; nieuwe concepten zoals Zone-Z het open podium van Zuid in de centrale hal. Het succesvolle format PitcherPerfect, krijgt een structureel vervolg met twee edities per jaar op Zuid. De makers die een positieve beoordeling krijgen, ontvangen een subsidie en krijgen een begeleidingstraject van IMPACT Rotterdam. Zo wordt ook de vervolgstap in de keten geborgd. Daarnaast zal er in 2021 ook een grootschalige evenementen plaatsvinden op Zuid. De beoogde grote culturele manifestatie op Zuid en voor Zuid voor 2021 wordt verplaatst naar 2022 in verband met de programmering van het Songfestival in 2021. Deze manifestatie dient als een eenmalige impuls voor Zuid en zal aansluiten bij het diverse en grootstedelijke profiel van Zuid. In totaal is hiervoor in 2021 € 300.000 begroot.

2. Talentontwikkeling

Het IMPACT impulsprogramma loopt door in 2021 en zal een nieuwe lichter aan Rotterdamse makers (van Zuid) voortbrengen. Het tweejarig programma levert hiermee een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van een toekomstbestendige cultuursector en aan Rotterdam Zuid als de plek voor creatieve makers. Hiervoor is in 2021 € 400.000 geraamd.

3. NCWI/Cultuurcampus

De verplichtingen die zijn aangegaan bij het onderdeel planvorming NCWI/ Cultuurcampus bestaan uit het verkennen van de haalbaarheid van deze opgave en de eerste stappen in de mogelijke realisatie ervan. Geconcludeerd kan worden dat de NCWI zorgt voor een positieve impact op de omgeving en dat met de juiste bouwstenen deze op een haalbare manier ontwikkeld kan worden. Daarnaast is naar voren gekomen dat de onderwijscomponent een belangrijk fundament vormt voor een NCWI, het verbindt onderwijs, cultuur en toerisme. De planvormingskosten van de volgende fase (2020, 2021 en 2022), welke bestaan uit een start maken vanuit een locatie, het uitwerken van het convenant, verdere planvorming en placemaking zullen tlv de pijler onderwijs worden gebracht. Daarom is er verder geen raming meer opgenomen voor 2021.

Corona

De beperkende maatregelen ter indamming van de verspreiding van het Coronavirus heeft effect gehad op de uitvoering van activiteiten binnen de pijler Cultuur en (daarmee ook) op het behalen van beoogde resultaten. Cultuurplan instellingen die in nood zijn gekomen, kunnen een beroep doen op het door de gemeente beschikbaar gestelde noodfonds. Ook heeft dit college kortetermijnmaatregelen genomen zoals coulance, bevoorschotting en opschorten van de huren. Per instelling wordt bekeken of men ervoor in aanmerking komt. De financiële schade zal (op de middellange termijn) effect hebben op de speerpunten, met name op de culturele programmering en talentontwikkeling. De urgenties voor de korte termijn zijn opgepakt door bestuurders. De verdere verkenning van de Cultuurcampus loopt gewoon door.

Onderhoud kapitaalgoederen

Pagina 113

Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente geeft jaarlijks circa € 379,5 mln uit aan het onderhouden van de kapitaalgoederen zoals gebouwen, wegen, groen en bomen, oppervlaktewater, civiele kunstwerken, openbare verlichting, spelen en beeldende kunst en monumenten, parkeervoorzieningen en containers. Kapitaalgoederen moeten zo lang mogelijk gebruikt kunnen worden voor het doel waarvoor zij zijn aanschaf of vervaardigd. Het beleid hiervoor staat in de Nota Kapitaalgoederen 2019 – 2022 en de Kadernota Vastgoed (2018). De paragraaf ‘Onderhoud kapitaalgoederen’ geeft een overzicht van de financiële gevolgen en van de vertaling daarvan in de Begroting.

Beleid Financiële consequenties

Beleid

Beleidsmatig en financieel kader

De gemeente heeft veel onderhoudsgevoelige kapitaalgoederen: wegen, groen en bomen, oppervlaktewater, civiele kunstwerken, openbare verlichting, spelen en beeldende kunst en monumenten, parkeervoorzieningen, containers en gebouwen. Het beleid hiervoor is opgenomen in 2 nota's; de Kadernota Vastgoed (2018) en de

Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2019-2022. De nieuwe nota onderhoud kapitaalgoederen is in oktober 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. Financieel vallen deze kapitaalgoederen onder de taakvelden 'Verkeer en vervoer - Beheer' en 'Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer'. De nota geeft een beeld van de technische staat van de kapitaalgoederen in de Rotterdamse buitenruimte. De conclusie is tweeledig. Enerzijds zijn de Rotterdamse kapitaalgoederen in de openbare ruimte veilig voor de gebruikers. Anderzijds zijn er achterstanden. Hiervoor heeft het college extra middelen beschikbaar gesteld, vanuit het Coalitieakkoord 2018-2022 – Nieuwe energie voor Rotterdam.

Riolering heeft een eigen financiering en beleidskader. Deze staan weergegeven in het op 17 december 2015 door de gemeenteraad vastgestelde [Gemeentelijk Rioleringsplan 2016-2020](#). Het gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 wordt in het najaar 2020 vastgesteld.

Het vastgoed valt financieel onder het taakveld 'Beheer overige gebouwen en gronden'. Hier is de Kadernota Vastgoed van kracht.

Bestuursopdracht vervangingsinvestering kapitaalgoederen openbare ruimte

Bij het vaststellen van de laatste Nota Onderhoud Kapitaalgoederen is aan Stadsbeheer de bestuursopdracht Vervangingsinvesteringen gegeven om het financiële perspectief voor investeringen voor de langere termijn (50 jaar) inzichtelijk te maken. Deze bestuursopdracht is op 7 juli 2020 vastgesteld. Het college heeft de raad hierover met een collegebrief geïnformeerd. Als vervolg op deze bestuursopdracht wordt een vier jaarlijkse 'Nota Vervangingsinvesteringen Kapitaalgoederen' opgesteld voor alle assetgroepen in de openbare ruimte. De eerste nota is eind 2020 gereed ten behoeve van de voorjaarsnota 2021 en ten behoeve van opname van de uitkomsten in de Nota Onderhoud kapitaalgoederen 2023-2026.

Op basis van de berekeningen in de uitwerking van de bestuursopdracht stijgen de kapitaalslasten voor de vervangingsinvesteringen openbare ruimte in de periode 2020-2025 met ca. 3,3 mln euro oplopend per jaar. In de vervolgoopdracht voor de Nota Vervangingsinvesteringen zullen deze berekeningen worden aangescherpt voor alle assetgroepen en (nogmaals) gevalideerd om tot een onderbouwde structurele stijging van lasten te komen voor de Voorjaarsnota 2021. Vooruitlopend op de vaststelling van de 1e Nota Vervangingsinvesteringen Kapitaalgoederen in het voorjaar van 2021, zijn vanaf 2020 al extra vervangingsinvesteringen noodzakelijk.

Financiële consequenties

Assetgroep (* €1 mln)	Exploitatie	Investeringen	Totaal budget 2021
Wegen	32,2	22,0	54,1
Groen en bomen	35,1	8,5	43,6
Oppervlaktewater	7,3	3,7	11,0
Civiele kunstwerken	24,0	12,4	36,4
Openbare verlichting	10,9	13,8	24,7

Spelen	2,8	1,9	4,7
Beeldende kunst en monumenten	2,3	0,2	2,5
Parkeervoorzieningen	1,1	0,0	1,1
Containers	1,8	4,6	6,4
Vastgoed	38,1	156,9	195,0
Totaal	155,6	224,0	379,5

Subsidies

Pagina 114

Subsidies

Subsidies zijn financiële bijdragen aan burgers of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van een door de gemeenteraad vastgesteld beleidsdoel.

[BeleidSubsidielijst](#)

Beleid

De gemeentelijke [Subsidieverordening Rotterdam 2014 \(SVR 2014\)](#) bevat de spelregels voor subsidieverlening. De verordening bepaalt dat er twee subsidievormen zijn: eenmalige subsidies en jaarlijkse subsidies. Een eenmalige subsidie verstrekt de gemeente voor één of meer prestaties of activiteiten die in beginsel van bepaalde duur zijn. Een jaarlijkse subsidie verstrekt de gemeente per kalender- of boekjaar.

Hieronder zijn de relevante [subsidiebelevingsvelden](#) nader toegelicht.

Cultuur, Sport en Recreatie

Rotterdam wil een zo breed en divers mogelijk publiek bereiken met een [cultuurbeleid](#) dat inclusief en innovatief is en dat interconnectiviteit bevordert. Rotterdam heeft daarvoor onder andere diverse subsidieregelingen die kunst- en cultuurprojecten mogelijk maken en de artistieke ontwikkeling van makers bevorderen.

Rotterdam draagt graag bij aan het versterken van het imago van Rotterdam als [sportstad](#). Denk hierbij aan het mogelijk maken van grote (top)sportevenementen en het ondersteunen van sportverenigingen.

Onderwijs

De gemeente heeft de ambitie dat de kansengelijkheid in het [onderwijs](#) toeneemt. Samen met de onderwijsinstellingen, leraren en ouders zorgen we ervoor dat alle Rotterdamse scholieren het beste onderwijs krijgen. Daartoe worden subsidies verstrekt aan het verkleinen van kwaliteitsverschillen tussenscholen, burgerschap, leraren en extra onderwijs in de vorm van Dagprogrammering. Kansengelijkheid begint bij de financiële toegankelijkheid in de voorschool; ook hier wordt op ingezet met behulp van subsidies. Verder wordt er door middel van subsidies geïnvesteerd in onderwijshuisvesting.

Economische zaken

Met deze subsidie stimuleert de gemeente initiatieven die het Rotterdamse [vestigingsklimaat en/of de werkgelegenheid vergroten](#).

Maatschappelijke Ondersteuning

De subsidies zijn bedoeld voor onder meer de gebieden [integratie](#), [samenleven](#), [jeugd](#) en [taal](#).

Volksgezondheid en zorg

De gemeente vindt het belangrijk om met subsidies de gezondheid van Rotterdamse bewoners te stimuleren. Ondersteuning van de [gezondheid](#) is belangrijk voor de huidige en toekomstige Rotterdamse samenleving.

Subsidielijst

In het onderstaande overzicht is per programma aangegeven hoeveel subsidie begroot is voor welke instelling. De werkelijke realisatie op basis van de subsidiebeschikkingen kan dus afwijken en aan de subsidiestaat in de begroting kunnen geen rechten worden ontleend.

Op dit moment is de verdeling van het cultuurplan 2021-2024 nog niet bekend. Dit zal in de subsidielijst worden gekenmerkt met de afkorting PM voor pro memorie. De besluitvorming over het nieuwe cultuurplan 2021-2024 heeft nog niet plaatsgevonden en vindt gelijktijdig met de begrotingsbehandeling plaats.

Gesubsidieerde instelling	Begroting 2021	Begroting 2022
Beheer van de stad	0	50
Rotterdams Weerwoord (subsidieregeling klimaatadaptie en opzoomeermee)	0	50
Bestuur en dienstverlening	7.907	7.824
Bewonersinitiatieven	4.705	4.809

Burgerpanel	52	52
Citylab 010	3.150	2.963
Cultuur, Sport en Recreatie	168.640	169.908
Actieprogramma Verenigingen & Lokaal Sportakkoord	303	310
Amateur jaarsubsidies	150	171
Atlas van Stolk	534	0
Beeldende Kunst en Vormgeving	2.292	0
Brede regeling combinatiefuncties Rotterdam	947	947
Chabotmuseum	pm	134
Combinatiefuncties	1.057	1.081
Creatieve Industrie	516	527
Cultuurplan 2021 - 2024	93.247	0
Cultuurplan 2021 - 2024 frictiekosten	3.000	0
Cultuureducatie Meerjarig	2.336	2.337
Evenementenbeleid	3.737	0
Evenementenfonds	1.946	1.311
Gehandicaptensport	69	70
HipHopHuis Holland	pm	830
Internationaal beleid	42	43
Investeringssubsidies	424	933
Locale Culturele Programmering	1.136	0
MAMA	PM	0
Mediabeleid Meerjarig	339	347
Motel Mozaique	pm	414
Multidisciplinair	150	264
Mundo Kinderopvang B.V.	50	51
Nationaal Programma Rotterdam Zuid Cultuur	2.250	0
NME Gebieden	420	430
Optisport Rotterdam B.V.	582	564
Ouderensport	105	66

Overige subsidies andere culturele organisaties	1.357	176
Overige subsidies musea	2.530	3.755
Plan Toerisme	209	0
Prinses Christina Concours	pm	0
Projectsubsidies Cultuur	1.578	1.613
Recreatie, Witte bedjes	14	14
Rotterdam Topsport	2.175	3.590
Rotterdamse Kunststichting	674	689
Rotterdamse poppenspelers	22	23
Scapino Ballet Rotterdam	pm	1.246
Scoutinggroepen	102	105
Speeltuinen	3.089	2.729
Sportfonds Rotterdam	3.038	3.069
Sportprogrammering, Sportinitiatieven - Couleur Locale	239	286
Stadscultuur	254	259
Stichting "Conny Janssen Danst"	pm	583
Stichting A Tale of a Tub	pm	98
Stichting Architectuur Instituut Rotterdam AIR	pm	503
Stichting Arminius	pm	175
Stichting Art Studio	213	218
Stichting Bibliotheek Rotterdam	20.145	21.143
Stichting Centrum Beeldende Kunst	pm	3.474
Stichting Circus Rotjeknor	pm	164
Stichting Concert- en congresgebouw De Doelen	pm	5.380
Stichting Cultuur Concreet	pm	2.334
Stichting CultuurRijk Overschie	pm	32
Stichting Cultuurwerkplaats IJsselmonde	759	671
Stichting Dansateliers	pm	376
Stichting de Bende / Hotel Modern	pm	260
Stichting De Nieuwe Lichting	pm	187

Stichting Deliberante Senatu Perit Saguntum	pm	0
Stichting Designplatform	pm	131
Stichting Digital Playground	pm	282
Stichting DOCK Rotterdam	16	17
Stichting Doelenensemble	pm	202
Stichting Epitome Entertainment	pm	180
Stichting Future in Dance Urban Theatre Companies	pm	0
Stichting Garage Rotterdam	pm	59
Stichting Grote of Sint-Laurenskerk te Rotterdam	pm	226
Stichting het Rotterdams Centrum voor Theater	pm	0
Stichting Hijs	pm	248
Stichting Hofplein Rotterdam	pm	1.409
Stichting International Film Festival Rotterdam	pm	1.278
Stichting Internationale Architectuur Biënnale Nederland	pm	166
Stichting Jazz International Rotterdam	pm	0
Stichting Jazzpodium Rotterdam	pm	301
Stichting Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam	pm	930
Stichting Koninklijke Rotterdamse Diergaarde	860	880
Stichting Kunstaccommodatie Rotterdam	pm	565
Stichting Kunsthal Rotterdam	pm	3.245
Stichting Kunstweekend Charlois	pm	0
Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam	pm	7.239
Stichting Laurenscontorij	pm	202
Stichting Live at Rotown	pm	348
Stichting Luxor Theater Rotterdam	pm	2.927
Stichting Maas theater en dans	pm	1.842
Stichting Maritiem Museum Rotterdam	pm	5.401
Stichting Museum Rotterdam	pm	1.758
Stichting Music Matters	pm	311
Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam	pm	863

Stichting Natuurstad Rotterdam	9.384	9.594
Stichting Nederlands Fotomuseum	pm	1.106
Stichting Open Rotterdam	411	420
Stichting Passionate Bulkboek	pm	251
Stichting Poetry International	pm	295
Stichting Poppodium Baroeg	pm	444
Stichting Popunie	pm	468
Stichting Public Art Squad-Environmental Art for Public Spaces	pm	307
Stichting Punt 5	pm	74
Stichting RoMeO	pm	67
Stichting Roodkapje	pm	298
Stichting Roots en Routes	pm	0
Stichting Rotown Magic	pm	108
Stichting Rotterdams Philharmonisch Orkest	pm	7.570
Stichting Rotterdam Festivals	pm	7.782
Stichting Rotterdam Marathon	336	343
Stichting Rotterdam Sportsupport	4.085	4.155
Stichting Rotterdams Volkstheater	107	141
Stichting Rotterdams Wijktheater	pm	569
Stichting Rozenburg Bloeit	132	135
Stichting Sinfonia Rotterdam	pm	510
Stichting Taal en Theater Studio de Bakkerij	pm	246
Stichting Theater Lantaren Venster	pm	1.712
Stichting Theater Rotterdam	pm	9.532
Stichting theater 't Kapelletje	64	65
Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen Rotterdam	pm	9.741
Stichting Urland	pm	184
Stichting V2_Instituut voor de instabiele media	pm	399
Stichting Verhalenhuis Belvedere	pm	297
Stichting Vogelklas Karel Schot	144	147

Stichting Watch That Sound	pm	109
Stichting Wereldmuseum Rotterdam	pm	5.471
Stichting Worm	pm	855
Stichting Xclusiv	pm	270
Afrikaanderwijk Coöperatief U.A.	0	175
Impulsregeling	0	767
Stichting AVL Mundo	0	173
Stichting C-010	0	91
Stichting CLUB GEWALT	0	119
Stichting De Dependance	0	95
Stichting Dig It Up	0	123
Stichting Extra Extra	0	167
Stichting Frontaal Podium	0	52
Stichting House of Knowledge	0	132
Stichting House of Urban Arts	0	177
Stichting Ja-Room (Printroom)	0	94
Stichting Lloydscompany	0	161
Stichting Museum Oud-Overschie	0	7
Stichting MiMa	0	28
Stichting Office for Metropolitan Information	0	105
Stichting Operator Radio	0	84
Stichting SpraakuhlooS	0	195
Stichting Stadspodium Rotterdam	0	54
Stichting Tall Tales Company	0	119
Stichting Tante Nino	0	18
Stichting Theater Babel Rotterdam	0	438
Stichting The Writer's Guide (to the Galaxy)	0	123
Stichting Transistor	0	184
Stichting WAT WE DOEN	0	160
Stichting CJK Rijnmond	0	61

Subsidies nader in te delen	574	913
Subsidies Urban Sports	196	200
Theater Walhalla	pm	549
Theater Netwerk Rotterdam	pm	0
Theater Zuidplein	pm	3.826
Topsportcentrum B.V	301	308
Vereniging Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest	pm	44
Villa Zebra	pm	475
VIVID vormgeving	pm	0
Witte de With	pm	716
World music & Dance Centre	pm	318
Economische zaken	11.679	11.093
Divers Clean Teach	200	0
Divers Food	30	0
Divers EO Stad	0	307
Divers Haven/ Maritiem	280	105
Divers Innovatie	713	415
Diverse gesubsidieerden Medisch en Zorg	250	0
Evenementenfonds	910	790
MKB ondernemersinitiatieven	350	673
Rotterdam Partners	7.081	7.526
Subsidies Energietransitie	1.365	660
Voor Goed	500	517
Winkelgebied/werklocaties	0	100
Maatschappelijke Ondersteuning	38.861	45.605
Beleidskader Taal 2015 - 2019	1.012	2.000
Heel de Stad - Couleur Locale	0	3.246
Heel de Stad - Stedelijk Welzijn	0	3.409
Couleur Locale (structureel, volwassenen)	1.184	0
Couleur Locale Bewonersorganisaties Gebieden	229	0

Huizen van de Wijk in zelfbeheer	757	782
Couleur Locale vrije ruimte (volwassenen en jeugd)	750	0
Wijkbussen	585	604
CVO Accent Avondschoon	250	0
CVO: Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving	0	281
Incidentele subsidies "Relax, dit is Rotterdam" (vh Volwaardig Meedoen)	809	800
Maatschappelijke begeleiding asielgerechtigden	850	850
Maatschappelijke Ondersteuning Stichting School Maatschappelijk Werk Rijnmond (SMWR)	874	958
Maatschappelijke opvang - LVV	1.136	2.744
St. Nederland cares	21	0
St. Ontmoeting	51	0
St. Spior	15	0
STC-Group/Scheepvaart en Transport College (SMW MBO)	192	197
Stg v Chr VO op Reform Grondslag De Wartburg	44	47
Stichting Adelaida	35	36
Stichting B for you	18	18
Stichting Big Brothers Big Sisters of Rotterdam (Mentoring)	284	290
Stichting BOOR	68	70
Stichting Brede Raad	705	0
Stichting Centrum voor Vrijwillige en Professionele Maatschappelijke Dienstverlening	520	530
Stichting CJG Rijnmond	199	215
Stichting Cosmicus Onderwijs	14	0
Stichting De Nieuwe Kans	1.722	1.771
Stichting Deelgemeentelijke Ondersteuningsorganisatie Crooswijk en Kralingen	380	337
Stichting Dress for Success Rotterdam	105	105
Stichting Enver	1.158	1.153
Stichting Hout- en Meubileringscollege	94	96
Stichting Humanitas	549	0
Stichting Inloophuis Rotterdam, De Boei	182	0
Stichting Jeugdcultuurfonds Rotterdam	117	0

Stichting Jarige Job	0	0
Stichting Jeugdfonds sport & cultuur Rotterdam	0	2.450
Stichting Jong Rotterdam	281	0
Stichting Joods Maatschappelijk Werk	33	0
Stichting Kwadraad	60	62
Stichting Lokaal Rotterdam	123	125
Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Rijnmond Plus	469	473
Stichting MEE Rotterdam Rijnmond	363	452
Stichting Meedoen	2.018	2.300
Stichting Minters	52	54
Stichting Opzoomer Mee Rotterdam	2.268	2.362
Stichting Pluspunt	114	0
Stichting Present	31	0
Stichting Radar WMO diensten	106	94
Stichting Samen 010, Logeershuis De Buren	87	0
Stichting Samen 010	35	0
Stichting Samen Ondernemend Leren	487	486
Stichting Samenwerking Christelijke Maatschappelijke Activering te Rotterdam	717	0
Stichting SPIOR	126	0
Stichting Thuis op Straat	100	102
Stichting Unie van Vrijwilligers	543	0
Stichting voor Educatie en Beroepsonderwijs Zadkine	690	707
Stichting voor Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam eo	28	31
Stichting voor Interconf Beroepen Onderwijs en AVO en Ve R-Dam eo	864	880
Stichting voor Protestant Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs	395	403
Stichting Welzijn Doven Rotterdam e.o.	28	0
Subsidieregeling armoede & schuldenaanpak	506	0
Stichting Worklab B.V.	250	285
Stichting Zuiderlokaal (nieuw)	60	0
Subsidies couleur locale jeugd (Nieuw Rotterdams Welzijn)	1.447	1.488

Subsidies t.b.v. mentoring	0	17
Subsidies t.b.v. Subsidiekader Jeugdpreventie	10.154	10.792
Subsidies tbv (voorschools) schoolmaatschappelijk werk	23	131
Subsidies jongerenwerk grensoverschrijdend gedrag	300	612
Subsidies verbreding en verbetering van Leerondersteuning-initiatieven	600	164
Subsidies tbv jeugdwerk voor gebieden en gebiedsgerichte jeugdactiviteiten	180	184
Subsidies tbv programma Stevige Start (excl. CJG; staat apart)	414	411
Onderwijs	93.796	90.117
Alsare B.V.	48	0
Beregoed Kinderdagverblijf	108	116
De Droomplaats Holding B.V.	436	441
De Kralingsche School	45	40
de Passie, stichting voor Evangelisch Bijbelgetrouw Onderwijs	150	96
De Vereniging De van Oldenbarneveltschool voor Neutraal Bijzonder Onderwijs	64	49
EduMare	102	83
Stichting IT Campus Rotterdam	300	0
Fokor	1.129	0
Gereformeerd Primair Onderwijs West-Nederland	82	0
Gereformeerd Scholengemeenschap Randstad	59	0
Hogeschool Inholland	24	0
Hoornbeeck College	18	45
JINC	524	0
Kiddoozz B.V.	437	427
Kiddoozz Rotterdam B.V.	281	261
Kinderdagverblijf De Maan Rotterdam B.V.	99	126
Kinderdagverblijf De Zeebaboe B.V.	148	150
Kinderdagverblijf in de Wolken	79	75
Kinderdagverblijf Kind van Zuid B.V.	70	45
Kinderdagverblijf Satu	0	40
KindeRdam Groep Holding B.V.	3.563	4.420

Kindernet B.V.	48	51
Kinderopvang BijDeHand B.V.	2.991	3.208
Kinderopvang Bimbola B.V.	253	0
Kinderopvang Het Steigertje B.V.	419	0
Kinderopvang Smurfenland B.V.	39	55
Komkids Kinderopvang B.V.	275	260
LEV Scholengroep West-Nederland (LEV-WN)	0	77
Martinusstichting voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs	30	91
Montessorischool, Vereniging De Rotterdamse	82	55
Mundo Kinderopvang B.V.	316	277
Norlandia Kinderopvang Rotterdam B.V.	0	205
Particulier	22	0
Partou B.V.	140	95
RMC Subregio's	1.200	1.200
Schoolbesturen MBO, RMC Subregio's (Convenant VSV)	0	1.000
Seva Kinderopvang Rotterdam B.V.	83	125
SIPOR	1.345	2.000
Small Kidz Bredestraat B.V.	75	76
Smiley Kids B.V.	58	40
Stichting Albeda	1.163	578
Stichting Bibliotheek Rotterdam	57	0
Stichting BOOR	13.671	13.903
Stichting Buurtwerk.nl	136	0
Stichting CED-Groep	133	0
Stichting CJG Rijnmond	163	0
Stichting Interregionaal Onderwijs Zaanstad	237	275
Stichting Educatief Informatie Centrum	217	0
Stichting Grafisch Lyceum Rotterdam	149	164
Stichting Groeibriljant	4.913	4.807
Stichting Groos	0	21

Stichting Het Mediateam	10	0
Stichting Het Talentencollege	460	320
Stichting Hindoe Onderwijs	96	122
Stichting Hogeschool Rotterdam	58	136
Stichting iHUB Groep	497	298
Stichting Hout- en Meubileringscollege	97	54
Stichting Humankind	384	450
Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Rotterdam	83	73
Stichting Katholieke Peuteropvang Rotterdam en omstreken	1.353	5.603
Stichting Kiddoozz Peuteropvang	759	601
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam (stichting voor christelijk primair onderwijs)	3.499	2.781
Stichting Kindercentrum Het Kompas	175	182
Stichting Kindercentrum Prinses Amalia	165	2
Stichting Kinderopvang Frida Dida	90	102
Stichting Koninklijke Visio, expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen	18	33
Stichting Meestert!	20	0
Stichting Onderwijs Koninklijke Auris Groep	207	280
Stichting Peuter & Co	17.257	16.529
Stichting Peuterspeelzalen Hillegersberg-Schiebroek	509	0
Stichting Peuterspeelzalen Hindoe Onderwijs	85	95
Stichting Prokino Kinderopvang	223	210
Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek	375	710
Stichting Rotterdamse Vereniging van Katholiek Onderwijs	12.615	7.386
Stichting Samenwerkende Vrijescholen Zuid-Holland	183	135
Stichting Scholengemeenschap Montessori Lyceum Rotterdam	149	153
Stichting STC-Group	366	302
Stichting Turning Point	14	0
Stichting van Brienenoordschool, samenwerkingsschool voor protestants-christelijk en openbaar onderwijs	100	679
Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatische Grondslag "De Wartburg"	299	268
Stichting voor Educatie en Beroepsonderwijs Zadkine	460	350.000

Stichting voor Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam en omstreken (De Wissel)	200	206
Stichting voor Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs te Rotterdam e.o.	3.269	3.193
Stichting voor Islamitisch Voortgezet Onderwijs in Rotterdam e.o.	0	610
Stichting voor Protestants-Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs	8.835	9.785
Stichting voor Rooms-Katholiek Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs voor Noordelijk Rotterdam	304	73
Stichting Vrije Scholen Zuid-west Nederland	213	149
Stichting Samenwerkende Vrijescholen Zuid-Holland	183	135
Stichting Wellant	32	0
Stichting Yulius Onderwijs	916	194
Van Veldhuizen Stichting	78	100
Vereniging Montessorischool Kralingen (MSK)	56	41
Vereniging SWV Passend voortgezet Onderwijs Goeree Overflakkee	17	0
Vereniging tot het Verstrekken van Onderwijs op Gereformeerde Grondslag	33	25
Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving	3.020	2.685
Vereniging voor Gereformeerd Voortgezet Onderwijs voor Westelijk Nederland	45	90
VO-raad	10	0
Openbare orde en veiligheid	7.002	5.686
Alleen Jij Bepaalt	60	60
Buurt- en Speeltuinwerk Rotterdam	102	104
Koers van de stad beveiliging moskeeën	0	89
R.E.T.	3.720	3.720
Stedelijk team jongerenwerk	2.335	1.013
Stichting Betaald Voetbal Excelsior	10	0
Stichting Nieuwe Kans	225	150
Stichting Veilige Steden (SVS)	100	100
Stimulering Woningcorporaties	450	450
Overhead	265	239
Comitee Nationale Belangen	38	38
Stichting herdenking 14 mei 1940	39	39
Stichting Lokaal	180	162

Diakonaal Pauluskerk	8	0
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	3.401	9.254
Subsidies Energietransitie DZ	0	5.002
Div. particulieren (verbetering woningen pwe/vve)	250	1.164
Diverse partikulieren (subsidieregeling Oranjebonnen)	100	100
Diverse particulieren monumenten	33	34
Groene schoolpleinen	0	500
Joodse begraafplaats	85	85
RIF010	2.253	2.253
Stichting VvE010	350	116
Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten	330	0
Werk en inkomen	0	0
	0	0
Verkeer en vervoer	1.192	1.103
Buzz010	156	87
LabZES	700	985
Stichting Veerpont Zuid	171	11
Waternet Rotterdam B.V.	165	20
Volksgezondheid en zorg	67.344	79.630
Avant sanare B.V.	89	146
Bavo Europort B.V.	251	0
Centrum voor Dienstverlening	8.485	8.421
Justitiabelen	46	0
Kinderdram Rotterdam en Omstreken Centraal Bureau B.V.	266	308
Kinderopvang BijDeHand B.V.	124	0
Mentaal gezond	47	0
Nico Adriaans Stichting (NAS)	2.389	2.471
Reakt Rijnmond	1.043	0
Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Rotterdam	72	82
SMI: Diverse personen	3.714	2.996

Stichting Antes (Bouman GGZ)	4.210	6.025
Stichting Arosa	2.951	3.028
Stichting CJG Rijnmond	23.846	25.747
Stichting Corridor Dienstverlening	707	727
Stichting de RotterdamseZorg.nl	512	500
Stichting Enver	0	2.107
Stichting Exodus Zuid-Holland	0	87
Stichting Fier Fryslan	2.228	2.476
Stichting FlexusJeugdplein	350	0
Stichting Humanitas	205	3.169
Stichting Jong Rotterdam	207	0
Stichting Kindercentrum Prinses Amalia	297	262
Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg	9.893	10.360
Stichting Mara	22	23
Stichting MEE Rotterdam Rijnmond	720	1.034
Stichting Ontmoeting	1.351	1.327
Stichting Pameijer	620	4.807
Stichting Pension Maaszicht	23	246
Stichting Prokino	221	0
Stichting Rotterdam Sportsupport	221	223
Stichting Slachtofferhulp Nederland	191	197
Stichting Timon	30	29
Stichting TriviumLindenhof	698	0
Stichting Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond	0	809
Stichting Zorgbelang Zuid-Holland, patiënten en consumenten platform	784	806
Subsidieregeling Hospices	0	30
Subsidies t.b.v. kinderopvang plus	113	0
Subsidies Zorginfrastructuur	0	76
Van Veldhuizen Stichting	418	610
Versterken consultantiefunctie GGZ	0	500

Sustainable development goals

Pagina 115

Paragraaf Sustainable Development Goals

Geen armoede (SDG 1) en geen honger (SDG 2) Goede gezondheid en welzijn (SDG 3) Kwaliteitsonderwijs (SDG 4) Schoon water en sanitair (SDG 6) Betaalbare en duurzame energie (SDG 7) Eerlijk werk en economische groei (SDG 8) Innovatie en duurzame infrastructuur (SDG 9) Ongelijkheid verminderen (SDG 10), gendergelijkheid (SDG 5). Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11) Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12) Klimaatactie (SDG 13) Leven op het land (SDG 14) en leven in het water (SDG 15) Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten (SDG 16) Partnerschappen om de doelen te bereiken (SDG 17)

Sustainable development Goals (SDG)

Vandaag kunnen we niet anders dan stilstaan bij de impact van de coronacrisis op onze stad, haar inwoners, de bedrijven, de verenigingen, het onderwijs, arbeidsmarkt, etc. Het is een bizarre periode die veel van onze infrastructuur en dienstverlening vergt en duidelijk maakt dat de verschillende dimensies van duurzaamheid (sociaal, ecologisch, economisch) sterk verbonden zijn. Het legt stedelijke pijnpunten bloot, waarbij vooral de kwetsbare groepen in onze stad extra aandacht vragen en krijgen. De rode draad van de Agenda 2030 en de Sustainable development Goals (SDG's) krijgt meer dan ooit zijn volle betekenis: "to leave no one behind". Deze betekenis past een op een in de Rotterdamse aanpak". Bovendien is de Europese Unie bezig om haar plannen en prioriteiten te vertalen naar de Sustainable Development Goals en deze als richtinggevend te beschouwen voor de Europese beleidsontwikkeling, implementatie en financiële programma's. Aanhaken op de SDG's als gedeelde taal in onze Europese activiteiten en lobby, vergroot de kansen van Rotterdam om meer Europese subsidies te verwerven.

In deze paragraaf wordt het bestaande beleid vanuit het perspectief van de voor Rotterdam meest relevante SDG's kort beschreven. Daaruit blijkt dat veel van deze doelen al een duidelijke betekenis hebben gekregen in het bestaande beleid en de uitvoering daarvan. In de klimaataanpak met onder andere het Rotterdams Klimaatakkoord, de programma's circulair, Rotterdams weerwoord, 'Uit de Knoop', Reset Rotterdam, Veilig010 zijn doelen en indicatoren opgesteld die een duidelijke relatie hebben met de SDG's. Met deze paragraaf wordt een dwarsdoorsnede van de begroting gegeven en gerapporteerd over SDG's aan de hand van bestaand beleid. Bij elke SDG wordt aangegeven in welk programma en taakveld het bestaande beleid is beschreven en welke bestaande indicatoren relevant zijn.

Sustainable development goals en het bestaande beleid van de gemeente Rotterdam

Het bestaande beleid wordt kort beschreven voor de voor Rotterdam meest relevante duurzame doelen.

Geen armoede (SDG 1) en geen honger (SDG 2)

Met de Rotterdamse aanpak van armoede 'Uit de knoop' wordt gewerkt aan het doorbreken van de vicieuze cirkel van armoede en het voorkomen van achterstanden in het bijzonder bij kinderen. In Rotterdam leeft 1 op de 5 kinderen in armoede. Wij gaan voor méér kansengelijkheid, minder risico om in armoede terecht te komen en meer kansen voor Rotterdammers om uit armoede en schulden te komen. Dat gebeurt onder meer door een intensieve gezinsaanpak voor 500 gezinnen, uitvoering van de schuldenaanpak Reset Rotterdam, het vergroten van het gebruik van inkomensondersteuning en meer aandacht voor impact van bestaand beleid en beleidswijzigingen.

In de Rotterdamse schuldenaanpak 'Reset Rotterdam' staat centraal het voorkomen en aanpakken van schulden bij Rotterdammers en vooral bij jongeren. Er is vooral aandacht voor vroegsignalering van schulden en het beter toegankelijk maken van de schulddienstverlening. Voor wat betreft vroegsignalering vindt er uitbreiding van het aantal postcodegebieden plaats waar op basis van betalingsachterstanden in de vaste lasten Rotterdammers worden benaderd voor een hulpaanbod bij aanpakken van financiële problemen. Ook is er samenwerking met de Voedselbak en een pilot met een huisarts als vindplaats voor mensen met schulden.

Effect of prestatie indicator en programma/taakveld:

- Ontwikkelen armoede index, programma maatschappelijke ondersteuning, taakveld inkomensregelingen – participatie en armoedebestrijding
- Colargetarget: 15.000 ondersteuningsplannen voor Rotterdammers met schulden, programma maatschappelijke ondersteuning, taakveld maatwerkdienstverlening 18+ - schulddienstverlening

Goede gezondheid en welzijn (SDG 3)

Doel en zijn het zorgen voor adequate ondersteuning en zorg voor Rotterdammers die dat nodig hebben. En het beschermen en bevorderen van de gezondheid van Rotterdammers en het beschermen en bevorderen van een gezonde en veilige leefomgeving voor Rotterdammers.

We zetten in op het nog verder toegankelijk maken van de zorg. Zo willen we het makkelijker maken voor ouderen en mensen met een beperking om langer zelfstandig te wonen en mee te doen in de maatschappij. We zorgen er voor dat Rotterdammers met een beperking en ouderen gebruik kunnen blijven maken van een woning, zich kunnen verplaatsen in en rondom die woning en sociale contacten kunnen onderhouden. We stimuleren elke jongere in Rotterdam actief mee te doen in de stad, biedt lichte ondersteuning als dat - zelfstandig of als gezin - niet voldoende lukt en wanneer de omgeving dat zelf niet kan bieden. In die gevallen biedt de gemeente samenhangende hulp aan kwetsbare jongeren en/of hun gezin.

We werken samen met partners uit de stad aan het stimuleren van gezonder gedrag en een gezondere leefomgeving. Daarbij besteden we aandacht aan gezond gewicht en terugdringen van diabetes type 2, psychische en seksuele gezondheid, minder roken en alcoholgebruik, het tegengaan van drugsgebruik en de inzet

van E-publieke gezondheid. Ook zetten we in op haar wettelijke beschermingstaken (zoals infectieziektebestrijding), een gezondere leefomgeving en het tegengaan van gehoorschade bij jongeren.

Effect of prestatie indicator en programma/taakveld:

- Jongeren met jeugdhulp, programma volksgezondheid en zorg
- Cliënten met een maatwerkarrangement WMO, programma volksgezondheid en zorg

Kwaliteitsonderwijs (SDG 4)

Doelen zijn het verbeteren van de onderwijsresultaten in de hele stad en het vergroten van de ontwikkelingskansen van alle kinderen in de voorschool en het onderwijs, zodat alle kinderen zich kunnen ontwikkelen tot democratische en weerbare Rotterdammers die in staat zijn hun eigen toekomst vorm te geven en een waardevolle bijdrage te leveren aan de samenleving en op de arbeidsmarkt.

De aanpak is vastgelegd in het Rotterdamse onderwijsbeleid "Gelijke kansen voor elk talent". In de bijbehorende subsidieregeling is onder andere aandacht voor het verkleinen van kwaliteitsverschillen tussen scholen, burgerschap en leraren. Om de overgangsmomenten in het onderwijs te verbeteren en kinderen in hun schoolloopbaan vooruit te helpen wordt het actieplan 'Overgangen in het Rotterdams onderwijs' uitgevoerd.

Voor het verbeteren van de schoolprestaties en het verkleinen van de schoolverschillen worden jaarlijks afspraken gemaakt met scholen die een risico lopen op een verminderde schoolprestatie. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijke achterstanden die leerlingen hebben opgelopen. Om het bereik van de voorschool te vergroten is onder andere de subsidieregeling 'Voorschoolse Educatie 2020' aangepast voor peuters die opgroeien in gezinnen met schulden. Zij kunnen sinds 2020 kosteloos gebruik maken van de voorschool.

In het komende schooljaar (2020-2021) zullen alle scholen invulling geven aan 10 uur Dagprogrammering. In deze uren worden extra activiteiten aangeboden op het gebied van; taal, rekenen, sociaal emotionele ontwikkeling, loopbaanoriëntatie, sport, kunst, cultuur en natuur.

Het lerarentekort en de personeelstekorten in de kinderopvang nemen snel toe. De aanpak 'Leraren' is geïntensiveerd; er is een noodplan ontwikkeld samen met besturen, gemeente, opleidingen en partners in de G4.

Verder voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voortijdig schoolverlaten, onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers en onderwijshuisvesting.

Effect of prestatie indicator en programma/taakveld:

- Collegetarget hoger onderwijsniveau, programma onderwijs
- Deelname onderwijs, programma onderwijs:
 - Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)
 - Absoluut en relatief verzuim

Schoon water en sanitair (SDG 6)

Doel is toegang tot sanitatie voor iedereen en een duurzaam beheer van de waterketen. De gemeentelijke riolering beheren en onderhouden gebeurt zodanig (d.m.v. assetmanagement) dat deze robuust, betrouwbaar en klimaatbestendig is en blijft. De aanpak is in een Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) vastgelegd. Alle assets binnen het stedelijk watersysteem, waaronder de riolering, gemalen, persleidingen en kolken, worden aan de hand van inspecties, risicoanalyses en (rendements)berekeningen gemonitord en indien nodig gereinigd. Rotterdam werkt in de afvalwaterketen (RoSA: Rotterdamse samenwerking in de Afvalwaterketen) aan het stedelijk watersysteem van de toekomst. Waterkwaliteit is onderdeel van het Rotterdams Waterplan. Waterschappen dragen formeel zorg voor de kwaliteit voor de binnenwateren, Rijkswaterstaat doet dat voor de Maas. Onlangs is er een convenant afgesloten over voorkomen van plastic in het water en rivier.

Effect of prestatie indicator en programma/taakveld:

- N.v.t., Programma Beheer van de stad, taakveld riolering

Betaalbare en duurzame energie (SDG 7)

De doelstelling is dat iedereen toegang heeft tot betaalbare en duurzame energie. De energietransitie ambities van de Gemeente Rotterdam sluiten hier goed op aan. Om deze ambities in goede banen te leiden zijn in het Raadsakkoord Energietransitie twaalf principes vastgesteld die dienen als afwegingskader bij het doorlopen van de energietransitie.

Als meer processen in de haven en de stad elektrificeren en we steeds meer elektrisch vervoer gebruiken, neemt de vraag naar elektriciteit fors toe. Er is dus veel schone elektriciteit nodig, daarom stellen we ambitieuze doelen voor zonne- en windenergie. In 2022 wil Rotterdam 150 MWp (ofwel het equivalent van ca. 500.000 zonnepanelen) aan opgesteld vermogen voor zonne-energie gerealiseerd hebben. Voor windenergie is het doel dat er in 2025 in het havengebied en nabij de stad in totaal ongeveer 99 turbines operationeel zijn. De totale jaarlijkse productie van elektriciteit door windenergie in Rotterdam komt daarmee tenminste tot 771.000 megawattuur (MWh).

In de gebouwde omgeving streven we ernaar om in deze collegeperiode tenminste 15.000 woningen te verduurzamen en tegelijk 10.000 woningen (voor te bereiden op) aardgasvrij te maken. Voor de verduurzaming van de haven en zwaar transport zijn de ontwikkelingen op het gebied van waterstof essentieel. De Gemeentelijke visie op waterstof biedt hiervoor een helder kader voor de inzet van waterstof.

Effect of prestatie indicator en programma/taakveld:

- Collegetarget: De stijging van de CO-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990

- Tenminste 15.000 bestaande woningen zijn verduurzaamd en 10.000 aardgas vrij of daarop voorbereid, Programma Stedelijke inrichting en ontwikkeling, taakveld wonen en bouwen

Eerlijk werk en economische groei (SDG 8)

Zoveel mogelijk Rotterdammers zijn (geheel of gedeeltelijk) aan het werk en verdienen zo hun eigen inkomen. Onze aanpak is gericht op het (duurzaam) versterken van de arbeidsmarkt en de arbeidsmarktpositie van werkzoekenden. Door middel van maatwerk en gerichte ondersteuning zorgen we dat Rotterdammers die nu in de uitkering komen zo snel als mogelijk weer aan het werk gaan.

Met de Leerwerkakkoorden investeren we in een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Samen met werkgevers en onderwijsorganisaties werken we vanuit de Leerwerkakkoorden aan de pijlers 'van school naar werk', 'van werk naar werk' en 'weer aan het werk'.

Met het Rotterdams Scholingsfonds zetten we de eerste stap om om-, her- en bijscholing van Rotterdamse werkzoekenden en kwetsbare werkenden aan de onderkant van de arbeidsmarkt te financieren en de mismatch op de arbeidsmarkt aan te pakken. Door te investeren in scholing worden de baankansen van werkzoekenden duurzaam verbeterd.

Via (regionale) samenwerking en werkgeversdienstverlening wordt de arbeidsmarkt versterkt.

Samen met de gemeenten uit de arbeidsmarktregio Rijnmond, het UWV, uitzendbureaus en de sociale partners wil Rotterdam eraan bijdragen dat zoveel mogelijk mensen aan het werk zijn en blijven. Deze samenwerking heeft na uitbreken van de sociaaleconomische crisis als gevolg van het COVID 19 virus onder meer geleid tot de oprichting van het mobiliteitscentrum Rijnmond Werkt Door. Met de aanpak Rijnmond Werkt Door zorgen we ervoor dat zoveel mogelijk mensen aan het werk blijven, hun salaris behouden, zich waardevol blijven voelen en de economie zo goed als het kan doordraait.

De ambitie van dit college is een zo laag mogelijk bijstandsvolume in vergelijking met het landelijk gemiddelde.

Jongeren beheersen de 21e -eeuwse vaardigheden waardoor zij kunnen deelnemen aan het arbeidsproces of succesvol hun opleiding doorlopen. Jongeren kunnen meedoen en nemen de verantwoordelijkheid over hun eigen leven. Het Jongerenloket begeleidt jongeren door middel van casus- of procesregie en inzet van trajecten naar zelfredzaamheid. Wij bereiden jonge statushouders voor op deelname aan de Rotterdamse samenleving. Dit doen we door jonge statushouders (27-) aan werk te helpen, belemmeringen m.b.t. het vinden van werk op te lossen of hen te begeleiden naar onderwijs.

Doelstelling is een sterke Rotterdamse economie door een betere samenwerking van overheid, onderwijs en bedrijfsleven, gericht op een sterkere economische structuur en een grotere arbeidsmarkt. Actieve ondersteuning

van de economische clusters Maritiem, Cleantech, Food en Life Sciences & Health draagt daaraan bij. Evenals effectieve dienstverlening aan het midden- en klein bedrijf (MKB) en ondernemers op strategisch niveau en op wijk- en bedrijfsniveau en gelddruk vermindering.

Effect of prestatie indicator en programma/taakveld:

- Collegetarget: daling bijstandsgerechtigden, Programma Werk en Inkomen, Taakveld arbeidsparticipatie
- Aantal jongeren in de bijstand (incl. statushouders) Programma maatschappelijke ondersteuning, taakveld arbeidsparticipatie - maatschappelijk
- Aantal statushouders in de bijstand, idem
- Vestigingen (van bedrijven): aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar, programma Economische zaken

Innovatie en duurzame infrastructuur (SDG 9)

Doelstelling is een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van infrastructuur en een verduurzaming van de industrie en haven.

Met de Rotterdamse Mobiliteitsaanpak (RMA) faciliteren we de groei en verdichting van de stad primair met slimme duurzame en integrale aanpassingen aan het infrastructurele netwerk. Dit betekent nieuwe oeververbindingen, veilige en oversteekbare stadsboulevards, ruime fietspaden, aantrekkelijke OV-knooppunten en meer stallingsruimte voor de fiets. Vanuit de Aanpak Nul Emissie Mobiliteit werken we aan toekomstbestendige energie-infrastructuur voor elektrisch rijden.

We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen door de mobiliteitsgroei op te vangen met modaliteiten en vervoerssystemen die schoner en stiller zijn, minder ruimte claimen en voor iedereen toegankelijk zijn. Dit betekent het bevorderen van: wandelen, fietsen, openbaar vervoer en elektrificatie van motorvoertuigen en schone logistiek in de stad. We bevorderen actief de innovatie in voertuigtechniek en stimuleren deelmobiliteit in de stad. We werken samen met bewoners aan wijkgerichte oplossingen zoals mobiliteitshubs en met werkgevers aan oplossingen voor zakelijke mobiliteit.

We zetten ons samen met onze havenpartners in voor de verduurzaming van de haven. Hierbij zijn zowel de industrie in de haven als de logistieke hub belangrijk. De transitie van de industrie gaat in drie stappen:

1. Efficiency en elektrificatie, het leveren en hergebruiken van energie en het afvangen, opslaan en hergebruiken van CO₂.
2. Vernieuwen en verduurzamen van het energiesysteem van de haven, met behulp van groene stroom, blauwe en groene waterstof (lokaal geproduceerd én geïmporteerd) en elektrificatie van industrieprocessen.
3. Vernieuwen en verduurzamen van het grondstoffsysteem, met behulp van recycling, circulaire productiemethoden, waterstof en duurzame biomassa.

De logistieke hubfunctie van de haven wordt met name aangepakt door transport te vergroenen; denk aan experimenten met varen op batterijen of op waterstof, maar ook transportefficiëntie en het bevorderen van vervoer over water en spoor. Ook de op- en overslag van containers en bulkgoederen wordt bekeken. Tenslotte zijn digitale oplossingen steeds belangrijker, voor zowel industrie als logistiek. Digitalisering leidt tot transparantie waardoor logistieke ketens en de processen in de haven van zeezijde tot in het achterland efficiënt en naadloos op elkaar afgestemd zijn. Ook hiermee blijft de haven van Rotterdam toekomstbestendig.

Effect of prestatie indicator en programma/taakveld:

- Extra capaciteit fietsparkeren in de binnenstad, Programma Verkeer en vervoer
- Relatieve aandeel schone verplaatsingen van en naar de binnenstad, Programma verkeer en vervoer

Ongelijkheid verminderen (SDG 10), gendergelijkheid (SDG 5),

Doelstelling is dat Rotterdammers zelfredzaam zijn en weten hun eigen talenten en die van hun sociale omgeving te benutten. In Rotterdam vinden we het belangrijk dat mensen meedoen en dat we samen met alle Rotterdammers werken aan een ontspannen samenleving, met de Nederlandse waarden waaronder vrijheid en gelijkwaardigheid als fundament en beheersing en kennis van de Nederlandse taal als fundament.

In het uitvoeringsprogramma Rotterdam, Ouder en Wijzer zijn de ambities voor ouderen zo concreet mogelijk uitgewerkt. Vanuit de pijlers vitaal, ertoe doen, wonen & woonomgeving en zorg & ondersteuning worden in samenwerking met vele partners in de stad activiteiten ontwikkeld die ertoe bijdragen dat ouderen zo lang mogelijk gezond en vitaal blijven, kunnen blijven meedoen en passende zorg en ondersteuning krijgen.

Op basis van het wetenschappelijk onderbouwd jeugdbeleid van Rotterdam Groeit wordt steeds meer geïnvesteerd in de meest relevante factoren voor het kansrijk, veilig en gezond opgroeien van kinderen en jongeren. Mede daarmee ambieert Rotterdam dat de positieve trend van afnemende problematiek (zoals criminaliteit, slechte geboorte-uitkomsten, en schooluitval) zich doorzet

Het actieprogramma 'Relax. Dit is Rotterdam' omvat de visie, doelstellingen en actiepunten waarmee het college de acceptatie van diversiteit stimuleert in de Rotterdamse samenleving en inburgering van nieuwkomers bevordert. De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2.0 omvat alle basiscomponenten voor succesvolle participatie in de samenleving: huisvesting, zorg, leren, taal, (waar nodig) opleiding en toeleiding naar werk. De aanpak legt de nadruk op het voorzien van een eigen inkomen en meedoen in de Rotterdamse samenleving

Taal is één van de basisvaardigheden voor meer zelfredzaamheid. Vanuit het beleidskader taal wordt hierop ingezet vanuit verschillende sporen: Taal en gezondheid, Taal en werk en Taal en geld en Taal en ontwikkeling. De gemeente wil de taalbeheersing van Rotterdammers met een integrale aanpak verbeteren zodat zij zich in hun dagelijks leven beter kunnen redden op de genoemde gebieden.

Effect of prestatie indicator en programma/taakveld:

- Collegetarget: 80% van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen 6 maanden na toekenning van de uitkering gestart met een inburgeringstraject, Programma maatschappelijke ondersteuning, taakveld samenkracht en burgerparticipatie
- Collegetarget: de eenzaamheid onder ouderen (65+) daalt 3% punt, Programma maatschappelijke ondersteuning, taakveld samenkracht en burgerparticipatie
- Collegetarget: 19.000 afgeronde taaltrajecten, Programma maatschappelijke ondersteuning, taakveld samenkracht en burgerparticipatie, Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen
- 80% van de deelnemers rondt het taaltraject succesvol af en geeft een positieve waardering, Programma maatschappelijke ondersteuning, taakveld samenkracht en burgerparticipatie, Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen

Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11)

Doelstelling is de ontwikkeling van steden om inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam te worden.

Een belangrijke doelstelling daarbij is een robuuste groene, gezonde en duurzame leefomgeving voor alle Rotterdammers die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren en bijdraagt aan een aantrekkelijk werk- en leefklimaat. Een vergroening van de buitenruimte draagt daaraan bij. De robuuste en veerkrachtige openbare ruimte kan ontwikkelingen die op de stad afkomen opvangen: energietransitie, klimaatadaptatie, veranderende mobiliteit, netwerksamenleving, circulaire economie. Voor sport wordt gewerkt aan sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel een leven lang te laten bewegen of sporten met extra aandacht voor een aantal specifieke doelgroepen: kinderen in achterstandssituaties, ouderen en mensen met een beperking. Voor cultuur is de doelstelling optimale voorzieningen te bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaatadaptieve deltastad met een robuust stedelijk watersysteem. Onze onder de zeespiegel gelegen stad blijft een aantrekkelijke en veilige plaats waarbij we zoveel mogelijk bestand zijn tegen extreme weersinvloeden en de sponswerking van de stad herstellen. Met het programma Rotterdams Weerwoord willen we een beweging in gang zetten om samen met de Rotterdammers de stad voor te bereiden op klimaatverandering.

Daarbij wordt een actieve aanpak gevoerd gericht op een betere luchtkwaliteit met het oog op gezondheid en het verminderen van geluidsoverlast.

Doelstelling gericht op de Rotterdamse gemeenschap is het vergroten van de betrokkenheid van bewoners, ondernemers en organisaties bij gemeentelijke beleidsbepaling en -uitvoering. En een betere aansluiting van het gemeentelijk beleid en de gemeentelijke activiteiten bij de vragen die leven in de wijk. De gemeente heeft de

ambitie om Rotterdammers meer en beter te betrekken bij ontwikkelingen en maatregelen die hun leefomgeving raken. Dat gebeurt door de uitvoering van wijkactieplannen, advies vragen aan de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités, het organiseren van gebiedsconferenties en Tour-de-wijken het stadsbreed inzetten van participatie-instrumenten en het subsidiëren van bewonersinitiatieven. Bovendien wordt een integrale aanpak van problematiek in wijken geregistreerd en de stad vooraf betrekken bij gemeentelijk beleid en projecten. Een mooi voorbeeld is het programma Veerkrachtig Bospolder-Tussendijken 2028 waar de gemeente Rotterdam, bewoners en allerlei partners in de wijk intensief samenwerken aan grote verbeteringen. Sturend hierin is het programma Resilient Rotterdam, vanuit waar expliciet gewerkt wordt aan kennisontwikkeling over en het verankeren van veerkracht en weerbaarheid in het denken en doen van de stad.

Effect of prestatie indicator en programma/taakveld:

- Collegetarget: Stijging van het percentage panden dat geen verhoogde kans op wateroverlast Programma Beheer van de stad, taakveld Riolering
- Collegetarget: Vanaf 2020 zijn er geen straten meer waar de Europese gezondheidsnorm voor NO2 wordt overschreden. Ook na 2020 blijven we werken aan het verder verbeteren van de luchtkwaliteit, Programma stedelijke inrichting en ontwikkeling, taakveld milieubeheer
- Collegetarget: Meer Rotterdammers vinden dat ze kunnen meedenken en meebeslissen, Programma bestuur en dienstverlening, taakveld bestuur - gebieden en bewonersparticipatie

Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12)

Doelstelling is een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en gebruik makend van duurzaam opgewekte energie. De vijf transitiepaden uit de Roadmap Next Economy (RNE) geven richting aan een aantal samenhangende en elkaar versterkende (systeem)doorbraken op het gebied van digitalisering, energietransitie, circulaire economie en onderwijs en inclusieve samenleving.

Met de beleidsnota “Van Zooi naar Mooi” en de grondstoffennota worden maatregelen benoemd waarmee Rotterdam de transitie naar de circulaire economie gaat maken. In 2050 wil Rotterdam een stad zonder afval zijn. Om dat te bereiken is het terugbrengen van de totale hoeveelheid afval en het scheiden van huishoudelijk afval van groot belang. We verhogen het circulaire bewustzijn onder Rotterdammers en we vergroten de bedrijvigheid in de circulaire economie en werkgelegenheid.

Effect of prestatie indicator en programma/taakveld:

- Omvang huishoudelijk restafval, Programma beheer van de stad, taakveld afval,
- N.v.t., Programma economische zaken, taakveld economische ontwikkeling,
- N.v.t., Programma stedelijke inrichting en ontwikkeling, taakveld vastgoed

Klimaatactie (SDG 13)

We hebben de klimaatambities van Parijs vertaald in de volgende Rotterdamse doelstellingen:

- In 2022 is de jaarlijkse Rotterdamse uitstoot van CO omgebogen naar een dalende trend
- In 2030 is de Rotterdamse uitstoot van CO 49% lager ten opzichte van 1990
- In 2050 is Rotterdam klimaatneutraal

Door het verminderen van uitstoot waar te veel CO bij vrijkomt, dragen we niet alleen bij aan de aanpak van klimaatverandering, maar neemt ook de luchtkwaliteit, de gezondheid en de kwaliteit van het woonklimaat van de Rotterdammers toe. Actieve samenwerking tussen bedrijven, instellingen en experts is nodig om de energietransitie in onze stad voor elkaar te krijgen en op tijd te versnellen. Dat doen we met het Rotterdams Klimaatakkoord. We sluiten klimaatdeals met bedrijven en organisaties aan vijf klimaattafels: Schone energie, Haven en Industrie, Mobiliteit, Gebouwde omgeving en Consumptie. Maar ook door de in te zetten op de samenwerking met bewoners. We werken toe naar nul-emissie mobiliteit in Rotterdam in 2050 en zorgen we dat onze gebouwen schone energie gebruiken of zelfs produceren. Daarbij zetten we in op een duurzamere gemeentelijke bedrijfsvoering en een verduurzaming van ons vastgoed om het goede voorbeeld te geven.

In deze collegeperiode hebben we 150 miljoen euro vrijgemaakt om een start te maken met de uitvoering van de energietransitie in Rotterdam en de kansen daarvan te verzilveren. Projecten en programma's in het Uitvoeringsprogramma Energietransitie dragen bij aan een of meer van de volgende doelstellingen:

- CO2-reductie
- Verbetering van de luchtkwaliteit: vermindering van de uitstoot van de luchtverontreinigende stoffen (fijnstof, NOx) in de woonomgeving of havengebied
- Vermindering van het gebruik van primaire grondstoffen
- Economische hefboom: effect op groene werkgelegenheid, multiplier op groene investeringen en/of versterking van het vestigingsklimaat in de nieuwe economie.

Effect of prestatie indicator en programma/taakveld:

- Collegetarget: De stijging van de CO-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990, Programma stedelijke inrichting en ontwikkeling, taakveld milieubeheer

Leven op het land (SDG 14) en leven in het water (SDG 15)

We werken aan een robuuste groene, gezonde en duurzame leefomgeving voor alle Rotterdammers die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren en bijdraagt aan een aantrekkelijk werk- en leefklimaat. Hierbij is er ook aandacht voor het beschermen, herstellen en bevorderen van het duurzame gebruik van het stedelijke ecosystemen en de biodiversiteit.

Effect of prestatie indicator en programma/taakveld:

- Realisatie 3 ecologische verbindingen, Programma Verkeer en vervoer, taakveld ontwikkeling en programma stedelijke inrichting en ontwikkeling, taakveld openbaar groen en (openlucht) recreatie – landschap
- Collegetarget 20 ha groen erbij in 2022 t.o.v. 2018, Programma stedelijke inrichting en ontwikkeling, taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie – landschap

Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten (SDG 16)

Rotterdam wil een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt. Dat gebeurt door de Rotterdammer en de Rotterdamse ondernemers meer structureel betrekken bij beleid en uitvoering. Van consultatie en inspraak naar meer coproductie en co-creatie. De overheid zorgt voor handhaving van de rechtsorde en de openbare orde. Dit is van belang voor het versterken van de stabiliteit van een goed functionerende samenleving. Daarmee werken we aan een veilig leef- en uitgaansklimaat in Rotterdam, waarin bewoners en bezoekers zich vrij kunnen bewegen en kinderen veilig kunnen opgroeien. Tegelijkertijd zet het college in op het voorkomen van inmenging vanuit criminaliteit en op vermindering van overlast.

Effect of prestatie indicator en programma/taakveld:

- Collegetarget: een hoger veiligheidsniveau van Rotterdam, Programma openbare orde en veiligheid
- Rechtmatige verkiezingen, geen hertelling, Programma bestuur en dienstverlening, taakveld burgerzaken

Partnerschappen om de doelen te bereiken (SDG 17)

Samenwerken gebeurt al sinds vele tientallen jaren in diverse nationale en internationale samenwerkingsverbanden op de in voorgaande hoofdstukken aan de orde gekomen beleidsterreinen. Rotterdam is geen eiland en die samenwerking is ook noodzakelijk om de beleidsdoelstellingen en doorbraken te kunnen realiseren. Daarvoor is het bestaande beleid gezamenlijk of in samenspraak met allerlei bedrijven, organisaties, zorgverleners, het onderwijsveld, het Havenbedrijf, het Rijk en andere overheden geformuleerd en wordt vaak ook gezamenlijk uitgevoerd. Zo wordt in het verband van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid ingezet op verdere verbetering van het onderwijs, het ondersteunen van werkzoekenden en het verminderen van het aantal mensen in de bijstand, voor meer cultuuraanbod en het verbeteren van de woningvoorraad, zodat sociale stijgers ook op Zuid blijven wonen. In het kader van het Rotterdams Klimaatakkoord zijn aan de klimaattafels 49 deals gesloten voor de aanpak van de klimaatverandering en energietransitie en er komen nog nieuwe deals bij. Met maatschappelijke instellingen wordt gewerkt aan de aanpak van armoede en eenzaamheid, enzovoorts. Op regionaal niveau wordt o.a. samengewerkt op milieugebied (DCMR), werkgelegenheid (de Arbeidsmarktregio), Veiligheid (VRR, veiligheidshuis), openbaar vervoer en economisch vestigingsklimaat (Metropoolregio Rotterdam Den Haag), groene ruimte (recreatiegebieden), jeugd, (jeugdhulp Rotterdam Rijnmond) en gezondheid (GGD Rotterdam Rijnmond).

Op hoger schaalniveau vindt de samenwerking plaats o.a. in G4 verband en als lid van de VNG en de VZHG (Vereniging Zuid-Hollandse gemeenten). Internationale samenwerking zit in de genen van onze havenstad.

Rotterdam heeft al jaren een actief internationaal programma en onderhoudt wereldwijd contacten en relaties en behartigt daarbij onze belangen. Onder andere bij de Europese Unie. Rotterdam volgt de beleidsontwikkelingen over de rol en het belang van de SDG's voor het Europees beleid op, zoals vertaald in de reflectiepaper over een duurzaam Europa van de EU-commissie (juni 2019), en de Green Deal van de nieuwe EU-commissie (2020-2027)) en past ze toe in haar eigen beleidsontwikkelingen. Verder werken we samen met zuster- en partnersteden, in netwerken als Eurocities (ontstaan in 1986 in Rotterdam), het Comité van de Regio's, ICLEI, Global Resilient Cities, C40, U20, EFUS (veiligheid) en TDA (transport decarbonisation alliance). Naast bestuurlijke inzet is Rotterdam ook op ambtelijk niveau (internationaal) actief en wordt Rotterdam als koploper op tal van terreinen (mobiliteit, klimaatadaptatie) gezien en gewaardeerd.

Verbonden partijen

Pagina 116

Verbonden partijen

De paragraaf Verbonden Partijen geeft inzicht in de belangrijkste beleidsvoornemens en ontwikkelingen van rechtspersonen waarin de gemeente Rotterdam een financieel én bestuurlijk belang heeft. Deze rechtspersonen worden ook wel de 'verbonden partijen' genoemd. De beleidsvoornemens gaan over gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen, over het beheer en over de beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen door liquidatie, afstoting of verkoop van een verbonden partij. Daarnaast biedt de paragraaf inzicht in de belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen, waaronder die te maken hebben met de borging van het Rotterdamse publieke belang en de belangrijkste risico's. Tot slot geeft de paragraaf de ontwikkelingen weer van de vermogensposities en de nettoresultaten van alle verbonden partijen.

[Beleidsuitgangspunten en kaders](#)[Lijst van verbonden partijen](#)

Beleid

Wettelijk kader - BBV

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het college van burgemeester en wethouders verplicht om de gemeenteraad inzicht te geven in de relaties met rechtspersonen. Dit biedt de gemeenteraad de mogelijkheid om haar toezichthoudende rol te vervullen. Gemeentelijke deelname aan rechtspersonen is een manier om het publiek belang te dienen of een bepaalde publieke taak uit te voeren.

Als de gemeente zowel een *bestuurlijk* als een *financieel* belang heeft bij een bepaalde privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon, dan is sprake van een verbonden partij. Daarnaast kan ook het college van burgemeester en wethouders besluiten een publiek of privaatrechtelijke organisatie als verbonden partij aan te merken. Bij privaatrechtelijke personen gaat het om deelnemingen, zoals een vennootschap, en bij publiekrechtelijke personen gaat het bijvoorbeeld om gemeenschappelijke regelingen.

Het BBV (in artikel 1, lid 1c en 1d) specificeert de begrippen bestuurlijk en financieel belang als volgt:

- *bestuurlijk belang*: zeggenschap door vertegenwoordiging van de gemeente in het bestuur van een organisatie, bijvoorbeeld in directie, Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur of Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het kan ook gaan om zeggenschap in de vorm van stemrecht;
- *financieel belang*: bij het financiële belang van de gemeente gaat het meestal om een gestort aandelenkapitaal, bijdragen aan bijvoorbeeld een fonds, verstrekte leningen of verleende garanties. De gemeente loopt financieel risico als ze zo'n beschikbaar gesteld bedrag niet terugkrijgt, bijvoorbeeld als de verbonden partij failliet gaat en daardoor niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Als het financieel belang uitsluitend bestaat uit een subsidierelatie, dan is die rechtspersoon geen verbonden partij, maar een gesubsidieerde instelling.

De gemeente Rotterdam kent in totaal 36 verbonden partijen. Het gaat hierbij om 24 deelnemingen, twee stichtingen, een vereniging (allemaal privaatrechtelijke rechtspersonen) en negen gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijke rechtspersonen). In 2020 zijn tot dusverre de deelnemingen Eneco Groep NV, NV Gemeentewerken, Commandiet BV beëindigd. De verwachting is dat Beurs Rotterdam NV, WOM Vastgoed en Tower Hotel op korte termijn volgen. In acht deelnemingen wil de gemeente haar aandeelhouderschap de komende periode beëindigen (zie *Te beëindigen vennootschappen*).

Voor de Begroting 2021 is de paragraaf Verbonden Partijen opgebouwd naar type verbonden partij of rechtspersoon:

1. kaders en beleid; geeft inzicht in de definiëring van verbonden partijen, de kaders vanuit het BBV en de beleidsuitgangspunten ten aanzien van verbonden partijen;
2. vennootschappen: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen vennootschappen;
3. stichtingen: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen stichtingen;
4. verenigingen: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen vennootschappen;
5. gemeenschappelijke regelingen: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen vennootschappen.

Het BBV als kader voor de paragraaf

Voor het opstellen van de paragraaf hanteert de gemeente het BBV als kader voor de te presenteren informatie over de verbonden partijen. Conform artikel 15 van het BBV is de gemeente verplicht inzage te bieden in:

1

- a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
 - gemeenschappelijke regelingen;
 - vennootschappen en coöperaties;
 - stichtingen en verenigingen
 - overige verbonden partijen;

c. de lijst van verbonden partijen.

2

In de lijst van verbonden partijen wordt tenminste de volgende informatie opgenomen:

- a. de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het publiek belang dat ermee gediend wordt;
- b. het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
- c. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- d. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- e. de eventuele risico's, van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie onderscheidenlijk gemeente.

Beleidsuitgangspunten en kaders

Beleidsuitgangspunten

De algemene beleidsdoelstelling van verbonden partijen is de behartiging van het publiek belang van de gemeente Rotterdam door een organisatie met een private of publieke rechtsvorm. De gemeente verbindt zich daaraan door bijvoorbeeld kapitaal te storten of zeggenschap te krijgen. Bij verbonden partijen gelden de volgende voorwaarden:

- de financiële en beleidsmatige risico's die de gemeente loopt, staan in redelijke verhouding tot het publiek belang;
- de deelneming is het efficiëntste en effectiefste instrument om het beoogde beleidsdoel te bereiken;
- het publiek belang en het toezicht daarop is niet al op een andere manier volledig geborgd.

Kaders

Deze voorwaarden zijn afgeleid van bepalingen in het gemeentelijke Beleidskader Verbonden Partijen dat in 2020 door de gemeenteraad is vastgesteld. Nieuw hierin is dat nadrukkelijk een kader is opgenomen voor (investerings-) fondsen. Deze vorm wordt vaker toegepast bij de in- en oprichting van verbonden partijen. Daarnaast is ook de Leidraad Governance opgenomen in het beleidskader. De kern van de leidraad is het gebruik van een gemeente breed *relatie-classificatiemodel*. In dit model worden organisaties op basis van criteria ingedeeld en wordt per categorie uitgewerkt op welke wijze de invulling van het toezicht vanuit de gemeente concreet vorm krijgt. Daarnaast is uitgewerkt op welke wijze dit instrument behulpzaam kan zijn bij de wijze waarop accounthouders binnen de gemeente Rotterdam invulling geven aan hun toezichthoudende rol.

Samen met het Burgerlijk Wetboek Boek 2 en de Code Corporate Governance vormen voornoemde bepalingen de belangrijkste richtlijnen voor het beleid ten aanzien van verbonden partijen. De uitvoering van de algemene beleidsdoelstelling is onder te verdelen in:

- de gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen;
- het beheer en de evaluatie van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen;
- de wijziging en beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen.

Bij het aangaan van een nieuwe verbonden partij heeft de gemeenteraad op basis van de Gemeentewet het recht om wensen en bedenkingen te uiten. Dit betekent dat het college pas kan besluiten tot het oprichten of participeren in een nieuwe verbonden partij nadat de gemeenteraad in de positie is geweest om haar wensen en bedenkingen te uiten.

Voor het beheer en afstoten bepaalt de Gemeentewet dat in principe het college verantwoordelijk is voor de uitvoering en besluitvorming rondom verbonden partijen en dat de gemeenteraad wordt geïnformeerd. In de praktijk blijkt echter dat wanneer er sprake is van grote belangen voor de gemeente zoals de strategie van het Havenbedrijf of de verkoop van Eneco de gemeenteraad juist voorafgaand aan de besluitvorming wordt betrokken.

Als het gaat om het beheer van een verbonden partij dan betekent dit dat de gemeente als aandeelhouder van een vennootschap of lid van een vereniging of gemeenschappelijke regeling gedurende het jaar onder andere betrokken is bij het opstellen en vaststellen van begrotingen en jaarrekeningen, de strategie of jaarplan, majeure investeringsbeslissingen en benoemingen van bestuurders, toezichthouders alsmede commissarissen van een verbonden partij. De basis hiervoor zijn vaak de statuten, overeenkomsten of wetgeving afhankelijk van het type verbonden partij.

Daarnaast informeert het college en de gemeenteraad bij een voornemen een verbonden partij te verzelfstandigen. Eenzelfde rol vervult het college bij uittreding en beëindiging van de gemeentelijke deelname of het liquideren van bestaande verbonden partijen.

Koppeling met Coalitieakkoord Rotterdam 2018-2022: Nieuwe energie voor Rotterdam

In het Coalitieakkoord staan de plannen van het college van B en W om de uitdagingen die Rotterdam kent het hoofd te bieden en van Rotterdam een nog betere stad te maken. Ook de gemeentelijke verbonden partijen spelen hierbij een rol. Zoals reeds in de voorgaande begroting is aangegeven is het Havenbedrijf een belangrijke partner voor de gemeente in de energietransitie. Daaronder valt een schonere lucht, onder meer door CO₂-reductie en het benutten van de economische kansen die de energietransitie biedt. Ook ziet het college een rol voor het Havenbedrijf weggelegd bij het Rotterdams Leer-Werkakkoord om zorg te dragen dat meer burgers naar werk worden begeleid.

Verder is in het Coalitieakkoord ook de verkoop van de Eneco aandelen vermeld. Deze verkoop is in 2020 reeds afgerond. In de paragraaf Investeringsfondsen wordt de inzet van de Eneco-middelen verder uiteengezet en is de 1^e tranche aan investeringen gepubliceerd.

Tot slot staat in het Coalitieakkoord dat het college voornemens is een investeringsfonds op te richten voor het ontwikkelen van innovatieve en energiebesparende maatregelen voor overheid, bedrijven en particulieren. Dit fonds kan gevuld worden met verkoopopbrengsten van Eneco.

Belangrijkste beleidsvoornemens

De beleidsvoornemens voor de verbonden partijen (vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen en stichtingen) worden opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen van de begroting. Aan het einde van het boekjaar legt het college vervolgens verantwoording af over dit gevoerde beleid in de gelijknamige paragraaf van de jaarstukken.

Daarnaast wordt jaarlijks door het college het Beheerverslag Deelnemingen aan de gemeenteraad aangeboden. Doel van het Beheerverslag is om de gemeenteraad van Rotterdam grondiger te informeren over de ontwikkelingen binnen deelnemingenportefeuille en de individuele deelnemingen, gelet op de grote publieke en financiële belangen die zijn gemoeid met deze deelnemingen.

Daarnaast zijn met betrekking tot de verbonden partijen voor 2021 enkele belangrijke beleidsvoornemens en ontwikkelingen te benoemen van de meest omvangrijke deelnemingen (bij de betreffende verbonden partij is het onderwerp nader toegelicht).

1. Havenbedrijf

Havenbedrijf Rotterdam (HbR) werkt continue aan het ontwikkelen van de haven om de efficiëntie en betrouwbaarheid van de Rotterdamse haven te vergroten. In de zomer van de 2020 is de nieuwe Ondernemingsstrategie van HbR weliswaar aan de aandeelhouders aangeboden, maar bij het opstellen van de begroting nog niet door de aandeelhouders vastgesteld.

In 2021 (en verdere jaren) zet HbR met diverse partners onder meer in op het verder ontwikkelen van infrastructuur om CO₂ te reduceren, onder andere door initiatieven als Porthos (CO₂-afvang en -opslag), het faciliteren van een warmtenet in de haven (WarmtelinQ) en waterstofinfrastructuur. Daarnaast zal de onderneming zich de komende jaren inspannen voor het aantrekken van bedrijven die gespecialiseerd zijn in circulaire productieprocessen en hernieuwbare energie zoals: Import en conversie van waterstof, aanlanding van windenergie en opwekking hernieuwbare energie in de haven.

2. Stedin

Vanwege alle investeringen in het energienet en de energietransitie heeft Stedin Groep kenbaar gemaakt de komende jaren tussen de €750 mln en € 1 mld aan extra eigen vermogen nodig te hebben. Het netwerkbedrijf is

daarom in gesprek met haar aandeelhouders. Bij het opstellen van de begroting 2021 werkt Stedin Groep met de aandeelhouders en diens adviseur een plan uit met welke combinatie van oplossingsrichtingen de balans kan worden versterkt. De gemeenteraad wordt hier apart nader over geïnformeerd en in de besluitvorming betrokken, waarvan de huidige inschatting is dat dit in november of december 2020 zal zijn.

3. RET

De RET wordt geraakt door de COVID 19 crisis. Het reizigersverkeer is begin medio 2020 op ongeveer 40% van normaal en de vraag is wanneer de beperkingen kunnen worden verzacht en hoe straks het reisgedrag blijvend zal blijken te zijn beïnvloed. Dit heeft sterke gevolgen voor het reizigersvolume en de opbrengsten. Het exploitatieresultaat zal sterk negatief zijn, reden waarom de gemeente Rotterdam genoodzaakt zal zijn af te zien van het hanteren van de rendementsdoelstelling waardoor vanuit het resultaat minder middelen kunnen worden aangewend voor versterking van de vermogenspositie van de RET (de RET keert geen dividend uit). Een verdergaand beroep op de aandeelhouder kan niet worden uitgesloten. Dat zal mede afhangen van de mate waarin het Rijk de door de crisis veroorzaakte tekorten zal blijven aanvullen. Op wat langere termijn wordt overigens weer groeiende investeringsbehoefte voorzien in verband met mobiliteitsgroei als gevolg van innovatie en de groei van de stad.

4. Evides

Evides ondervindt eveneens de gevolgen van de COVID-19 crisis. Omdat de vraag bij grootverbruikers daalt door een terugloop in activiteiten. Daarnaast voorziet Evides een verhoogd incassorisico bij consumenten en kleine zakelijke klanten die als gevolg van de corona-maatregelen te maken krijgen met inkomstenderving en daardoor hun rekening later of niet kunnen betalen. In 2020 heeft dit nog geen invloed op het uit te keren dividend. Evides verwacht echter een verdere daling van het nettoresultaat in 2021 ten gevolge van de hoge investeringsopgaven, de gevolgen van de COVID-19-crisis en de regulering vanuit de toezichthouder Autoriteit Consument & Markt met een nadelige impact op de tariefopbrengsten. Verder stelt Evides een verhoging voor van de doelsolvabiliteit. Dit alles heeft een drukkend effect op de te verwachten dividenden van de onderneming in de komende jaren. Dit is in de gemeentelijke meerjarige dividendraming aangepast.

5. Warmtebedrijf

Eerder is door de raad besloten om verschillende scenario's met betrekking tot de toekomst van het Warmtebedrijf te overwegen. De uiteindelijk gekozen koers zal het effect op de deelneming bepalen. Eind 2020 zal naar verwachting meer duidelijkheid komen over de koers van het Warmtebedrijf. 2021 zal in het teken staan van het uitwerken van het gekozen toekomstscenario. Verder bereidt WBR zich voor op de wijzigingen die de Warmtewet 2.0 met zich mee kunnen brengen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Burgerlijk Wetboek Boek 2 \(rechtspersonen\)](#)

[Besluit begroting en verantwoording \(BBV\)](#)

[Code Corporate Governance](#)

Beheerverslag Deelnemingen 2018-2019 (nog te publiceren)

[Beheerverslag Deelnemingen 2017-2018](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2016-2017](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2015-2016](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2014](#)

Lijst van verbonden partijen

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Den Haag
Publiek belang: De BNG is opgericht (1914) om de kredietwaardigheid van gemeenten te versterken. De BNG kan gezien worden als een inkoopcombinatie van geld namens de gemeenten.			
Bestuurlijk belang: Door vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang: 321.555 aandelen met een nominale waarde van €2,50.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) De boekwaarde van het aandelenkapitaal van de gemeente Rotterdam in BNG bedraagt EUR 97.000. Gezien deze zeer lage waardering zijn er zeer beperkte financiële risico's met betrekking tot de boekwaarde voor de financiële positie van BNG. De jaarlijkse raming van het dividend van BNG aan de gemeente bedraagt €500.000. Gezien de negatieve impact die de COVID-19 crisis heeft op het nettoresultaat van BNG kan het werkelijke dividend lager uitvallen.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021: Beleidsdoelen voor 2021 blijven het behoud van de AAA-rating en het voorzien in de financieringsbehoefte van de publieke sector waarbij m.n. duurzaamheidsinvesteringen een belangrijke rol zullen spelen.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021**

**de BNG Bank N.V.

geeft geen

prospectieve

informatie vrij. De

ramingen zijn

derhalve schattingen

van de gemeente

Rotterdam.

Boekwaarde	97	97	97
Netto resultaat:	163.000	365.000	163.000
Eigen vermogen per 31/12:	4.154.000	5.545.000	4.317.000
Vreemd vermogen per 31/12:	145.535.000	135.000.000	145.535.000

Beurs Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Beurs Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:		Met het aandeelhouderschap van de gemeente Rotterdam werd de 'kraamkamerfunctie' voor (startende) ondernemers van Beurs WTC geborgd. Bovendien wilde de gemeente als tweede doelstelling de beursactiviteiten in het centrum van de stad faciliteren. Inmiddels heeft het college van B en W besloten dat ter borging van dit publieke belang, gemeentelijke betrokkenheid via het aandeelhouderschap niet langer noodzakelijk is.					
Bestuurlijk belang:		Het college van B en W wordt vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.					
Financieel belang:		De gemeente Rotterdam houdt 3.496 aandelen "A" met een nominale waarde €250,-, alsmede één prioriteitsaandeel. Tevens heeft de gemeente 8.974 certificaten.					
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		In een liquidatieproces zoals bij Beurs worden de resterende vorderingen op derden en schulden aan derden afgewikkeld. Als Beurs na afwikkeling geen schulden meer heeft en er een positief eigen vermogen resteert wordt in de regel een slotdividend aan aandeelhouders uitgekeerd. De aandeelhouders lopen afhankelijk van de verdere afwikkeling van vorderingen en schulden het risico dat het slotdividend lager is dan eerder is geprognosticeerd.					
Op basis van de huidige financiële positie wordt door de aandeelhouders van Beurs uitgegaan van een nog te ontvangen slotdividend. Bij het opstellen van de gemeentelijke begroting zijn de prognoses met betrekking tot het slotdividend niet gewijzigd en verwacht de gemeente derhalve een slotdividend te ontvangen die conform de gemeentelijke raming							

is

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:

De prognose is dat de vennootschap in 2020 het slotdividend zal uitkeren en in 2021 zal zijn geliquideerd. Vanwege het feit dat de vennootschap al sinds 1933 bestaat, zijn er ook aandeelhouders onbekend. De vennootschap heeft de afgelopen jaren geprobeerd om deze aandeelhouders te achterhalen, maar er zijn nog steeds aandeelhouders onbekend. Het dividend dat toekomt aan deze onbekende aandeelhouders, dient derhalve (na de wettelijke termijn van 6 maanden) in consignatie te worden gegeven aan de Nederlandse Staat. Daarna zal de vennootschap uitgeschreven worden uit het Handelsregister en kan zij definitief worden geliquideerd.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Boekwaarde	0	0	0
Netto resultaat:	In liquidatie	In liquidatie	Geliquideerd
Eigen vermogen per 31/12:	In liquidatie	In liquidatie	Geliquideerd
Vreemd vermogen per 31/12:	In liquidatie	In liquidatie	Geliquideerd

Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				De deelneming is voortgekomen uit het Drinkwaterleidingbedrijf Rotterdam (1874). Evides wint, zuivert en levert veilig en schoon drink- en industriewater aan 2,5 miljoen consumenten en bedrijven in Zuid-Holland- Zuid, Zeeland en op de Brabantse Wal. Daarnaast maakt Evides zich sterk voor het hergebruik van afvalwater, als dat kan.			
Bestuurlijk belang:				Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De waterkwaliteit is landelijk geregeld.			
Financieel belang:				De gemeente Rotterdam bezit 936.398 aandelen tegen een nominale waarde van €0,05.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				GBE BV is houder van 50% aandelen in Evides NV. Onze gemeente heeft een belang van 50,6% in GBE. De hoogte van de solvabiliteit (40%) en de hoogte van het eigen vermogen is ruimschoots voldoende (ten opzichte van de gemeentelijke boekwaarde) om het financieel risico af te dekken. Het financieel risico voor de gemeente is zeer beperkt.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:				In de afgelopen jaren is door de droge zomers en verontreiniging van oppervlaktewater duidelijk geworden dat de beschikbaarheid van respectievelijk toegankelijkheid tot			

kwalitatief goed drinkwater niet zonder meer vanzelfsprekend is en dat voor de borging daarvan voor de toekomst ook in 2021 e.v. geïnvesteerd zal moeten in productielocaties en drinkwatercapaciteit.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Boekwaarde	848	848	848
Netto resultaat:	40.700	39.900	37.500
Eigen vermogen per 31/12:	513.000	524.400	538.000
Vreemd vermogen per 31/12:	707.300	654.600	767.000

Gemeentewerken N.V.	Wonen en bouwen	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Gemeentewerken N.V.	Wonen en bouwen	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				In het kader van het project Marktwerking, Deregulering en Wetgevings-kwaliteit is door de commissie Cohen een aantal aanbevelingen gedaan die een eind moeten maken aan de ongelijke positie van overheidsinstanties en particuliere bedrijven die elkaar op de markt tegenkomen. Dit heeft geleid tot "Aanwijzingen inzake het verrichten van marktactiviteiten door organisaties binnen de rijksdienst". Hierdoor stellen externe opdrachtgevers (waaronder Rijkswaterstaat, Nederlandse Spoorwegen en Waterschappen) waarmede in het verleden nauw werd samengewerkt nu de eis dat met hen samen-werkende partijen een privaatrechtelijk stempel moeten dragen. Hiernaast is de technische uitvoering van de C2-deponie Maasvlakte ondergebracht in de C2 Rotterdam B.V.			
Bestuurlijk belang:				De statutaire directie bestaat uit ambtelijke vertegenwoordigers van het cluster Stadsontwikkeling. Het college van B en W vertegenwoordigt de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van €45k.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Geen			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:				De prognose is dat de vennootschap in 2021 zal zijn geliquideerd.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021				

				Boekwaarde	45	0	0
				Netto resultaat:	0	Geliquideerd	Geliquideerd
				Eigen vermogen per 31/12:	330	Geliquideerd	Geliquideerd
				Vreemd vermogen per 31/12:	0	Geliquideerd	Geliquideerd
Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:	Rotterdam		
				Publiek belang:	Verdere stimulering van de open breedband markt in en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam.		
				Bestuurlijk belang:	Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Ambtelijke vertegenwoordigers vormen de statutaire directie.		
				Financieel belang:	Kapitaalstorting van €25.000 bij oprichting van de vennootschap.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van Glazen Maas Exploitatie B.V. is besperkt en de aansprakelijkheid van de gemeente als aandeelhouder strekt niet verder dan dit bedrag. Het risico voor de gemeente is daarmee laag.		
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:	In 2019 is geconcludeerd dat er niet langer sprake is van een Rotterdams publiek belang dat door de deelneming Glazen Maas wordt geborgd. Dat betekent dat de gemeente zich oriënteert op mogelijkheden om de deelneming te beëindigen.		
				Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021**
				** Dit is niet de definitieve begroting voor 2021, het gaat om een globale indicatie aangeleverd door Glazen Maas Exploitatie B.V.			
				Boekwaarde	25	25	25
				Netto resultaat:	12	15	0
				Eigen vermogen per 31/12:	65	40	45
				Vreemd vermogen per 31/12:	80	75	70
Glazen Maas Infrastructuur B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te Beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Glazen Maas Infrastructuur B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te Beëindigen

Algemene gegevens

Vestigingsplaats: Rotterdam

Publiek belang: Verdere stimulering van de open breedband markt in en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam.

Bestuurlijk belang: Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Ambtelijke vertegenwoordigers vormen de statutaire directie.

Financieel belang: Omvang van de gedane kapitaalstorting van €395.000,- bij oprichting van de vennootschap.

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) De boekwaarde van Glazen Maas Infrastructuur B.V. is besperkt en de aansprakelijkheid van de gemeente als aandeelhouder strekt niet verder dan dit bedrag. Het risico voor de gemeente is daarmee laag.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021: In 2019 is geconcludeerd dat er niet langer sprake is van een Rotterdams publiek belang dat door de deelneming Glazen Maas wordt geborgd. Dat betekent dat de gemeente zich oriënteert op mogelijkheden om de deelneming te beëindigen.

Financiële gegevens **Jaarrekening 2019** **Begroting 2020** **Begroting 2021****

**** Dit is niet de definitieve begroting**

voor 2021, het gaat om een globale

indicatie aangeleverd door Glazen

Maas Exploitatie B.V.

Boekwaarde	125	125	125
------------	-----	-----	-----

Netto resultaat:	0	5	0
------------------	---	---	---

Eigen vermogen per 31/12:	400	405	380
---------------------------	-----	-----	-----

Vreemd vermogen per 31/12:	5	2	2
----------------------------	---	---	---

Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
			continueren	Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats: Rotterdam

Publiek belang: Borgen van de continuïteit en kwaliteit van de havenvoorzieningen en invloed op de ontwikkeling van het havenindustriële complex.

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en benoeming van de leden van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen.

Financieel belang: De boekwaarde van de uitgezette middelen (gestort agio en aandelenkapitaal) ter waarde van € 327.144.000,-.

Risico-inschatting	Gering risico. HbR vangt de volatiliteit in de zeehavenopbrengsten als gevolg van Covid-19 op door een stabiele groei van de contractopbrengsten.
(BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2019:	HbR streeft naar een gematigde kostenontwikkeling, het versnellen van de verduurzaming in de haven en positioneert zich als een slimme partner in de logistieke keten.
--	--

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Boekwaarde	327.144	327.144	327.144
Netto resultaat:	238.860	200.000	190.000
Eigen vermogen per 31/12:	3.955.321	4.000.000	4.150.000
Vreemd vermogen per 31/12:	1.569.037	1.600.000	1.700.000

ICOS Capital Fund 3 C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				ICOS Capital Fund 3 C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Hoofddorp			
Publiek belang:				Voorzien in de regionale behoefte aan een innovatiefonds met ruime investeringscapaciteit voor bestaande bedrijven met groeipotentie om zo bij te dragen aan de doorontwikkeling van kansrijke cleantech ontwikkelingen in Rotterdam.			
Bestuurlijk belang:				Bij het opstellen van de gemeentelijke Begroting 2019 was de gemeente nog stille vennoot. De gemeente is voornemens in het laatste kwartaal 2019 / eerste kwartaal van 2019 als stille vennoot (limited partner) toe te treden tot de commanditaire vennootschap en zal daarmee vertegenwoordigd zijn in de algemene vergadering van aandeelhouders.			
Financieel belang:				Doordat de gemeente Rotterdam nog niet deelneemt is haar financieel commitment nog niet geëffectueerd. De private partners participeren al wel in het fonds. Wanneer het fonds een minimale omvang van € 40 mln heeft en nog een publieke partij instapt, zal de gemeente haar aandeel effectueren. Hiervoor heeft de gemeente €4 mln gereserveerd.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				ICOS III investeert in startende en groeiende bedrijven (scale-ups) in de clean tech sector met een potentieel grote maatschappelijke waarde, maar met een hoog risico dat de betreffende bedrijven commercieel geen succes behalen. Het maximale financiële risico voor de gemeente is dat het geïnvesteerde geld niet kan worden terugverdiend uit de verkoop van de participaties aan nieuwe financiers.			
Ontwikkelingen en				Nog niet beschikbaar, onder voorbehoud van deelname			

beleidsdoelen

voor 2021:

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Boekwaarde	N.v.t.	4.000	4.000
Netto resultaat:	N.v.t.	Nog niet beschikbaar, onder voorbehoud van deelname	Nog niet beschikbaar, onder voorbehoud van deelname
Eigen vermogen per 31/12:	N.v.t.	Nog niet beschikbaar, onder voorbehoud van deelname	Nog niet beschikbaar, onder voorbehoud van deelname
Vreemd vermogen per 31/12:	N.v.t.	Nog niet beschikbaar, onder voorbehoud van deelname	Nog niet beschikbaar, onder voorbehoud van deelname

ICOS Cleantech Earlystage fund	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
II B.V.				ICOS Cleantech	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
				Earlystage fund			
				II B.V.			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Badhoevedorp			
Publiek belang:				Ontwikkeling en stimulering van cleantechbedrijven (aanbieden van technologische oplossingen die gericht zijn op een schonere en veilige leefomgeving en daarmee een transitie faciliteren naar een duurzame economiesector) in het Clean Tech Delta-gebied (Rijnmond en Drechtsteden).			
Bestuurlijk belang:				Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van € 2 mln.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				ICOS II investeert in startende bedrijven in de clean tech sector met een potentieel grote maatschappelijke waarde, maar met een hoog risico dat de betreffende technologie niet voldoende commercieel ontwikkeld kan worden. Het maximale financiële risico voor de gemeente is dat het geïnvesteerde geld niet kan worden terugverdiend uit de verkoop van succesvolle start ups aan nieuwe financiers. De vooruitzichten in het voorjaar 2020 gaven een indicatie voor een per saldo positieve afsluiting van dit fonds.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:				Het fonds bevindt zich in de afbouwfase. De focus ligt op het realiseren van zo gunstig mogelijke exits uit de bestaande participaties.			
Financiële		Jaarrekening 2019		Begroting 2020		Begroting 2021	

gegevens			
Boekwaarde	2.000	2.000	2.000
Netto resultaat:	30	2.000	2.000
Eigen vermogen	2.850	2.200	2.200
per 31/12:			
Vreemd	4.000	4.000	4.000
vermogen per			
31/12:			
Innovation Quarter B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Innovation Quarter B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Den Haag
Publiek belang: De gemeente Rotterdam wil op deze wijze de regionale economie stimuleren, in het bijzonder op het gebied van innovatie.			
Bestuurlijk belang: De gemeente heeft aandelen en zodoende vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang: Kapitaalstorting van €3 mln en een jaarlijkse Exploitatiebijdrage € 660K vanaf 2020 (dit is exclusief de bijdrage voor ZIP en de mogelijke bijdrage voor het ETF).			
Risico-inschatting: Investeringsrisico 3 miljoen wanneer alle gedane investeringen mislukken, andere partijen als provincie en Min.eco zaken zitten elk voor 40% hierin en wij als economie maar voor (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) circa 5%.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen: De inzet van IQ gericht op acquisitie, business development en investeringen in startende bedrijven draagt bij mbt de doelstellingen RNE en daarmee de versterking van de Rotterdamse Economie zoals in de stadsvisie 2030 en het kader Stedelijke Ontwikkeling voor 2021: verwoord.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Boekwaarde	2.954	2.954	2.954
Netto resultaat:	-1.233	-1.000	-1.020
Eigen vermogen	54.650	58.116	52.082
per 31/12:			
Vreemd	3.500	2.500	8.000
vermogen per			
31/12:			

MultiDiensten Rotterdam B.V.	Burgerzaken	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				MultiDiensten Rotterdam B.V.	Burgerzaken	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Via dochtermaatschappij Ro!Entree mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt activeren en ontwikkelen om hun kansen en mogelijkheden op de arbeidsmarkt te vergroten. Die activering wordt ondermeer gefacilieert, bijvoorbeeld door activiteiten in het call center van Ro!Entree.			
Bestuurlijk belang:				Vertegenwoordiging van het college van Ben W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van €18.151.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Binnen de BV zijn tot op heden geen risico's te benoemen die van materiele betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie en waarvoor nog geen maatregelen zijn getroffen.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:				2021 staat in het teken van het toekomstbestedig maken van de organisatie. Dit gebeurt in samenspraak met de Gemeente en zal bijdragen aan het verder optimaliseren van de Dienstverlening van de Gemeente Rotterdam aan de burgers. Gedurende het boekjaar 2020 nemen de heer R.W.J. Schalkwijk en mevrouw A.C. Bots zitting in het bestuur, ter vervanging van mevrouw M. Huygens en de heer R.C. den Haak.			
Financiële gegevens		Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021			
Boekwaarde		18	18	18			
Netto resultaat:		-27	-296	-296			
Eigen vermogen per 31/12:		1.249	953	657			
Vreemd vermogen per 31/12:		1.785	1.000	1.000			

Ontwikkelingsmaatschappij Rijnmond B.V.	Arbeidsparticipatie	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Ontwikkelingsmaatschappij Rijnmond B.V.	Arbeidsparticipatie	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			

Publiek belang:	Het werkgelegenheidsbeleid van de gemeente Rotterdam uitvoeren en, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleiden naar regulier werk, buiten of binnen de vennootschap. Daarbij houdt de vennootschap rekening met de belangen van haar aandeelhouder, binnen het kader van een evenwichtig beleid.										
Bestuurlijk belang:	Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.										
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam heeft de aandelen verkregen voor een waarde van €1,00. De gemeente houdt 4.000 gewone aandelen tegen een nominale waarde van €4,54 per aandeel. Daarnaast zijn door de gemeente Rotterdam aanloopkosten gemaakt als gevolg van de aandelenoverdracht ter hoogte van ongeveer € 750.000.										
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het negatieve exploitatieresultaat wordt door het cluster Werk en Inkomen bekostigd. Voor 2020 is dit begroot op € 1,9 mln. I.v.m. het Coronavirus is de bezetting vanaf maart minimaal, waardoor er dit jaar veel minder omzet behaald zal worden. Hierdoor is de verwachting dat de liquidatie tot een extra nadeel van € 2 mln zal leiden.										
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:	Het college heeft besloten dat alle 103 medewerkers van OMR BV/Magis in gemeentelijke dienst worden genomen per ingaande 1 juli 2020. Het voornemen is om dit jaar de B.V. te liquideren.										
Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021								
Boekwaarde	18	18	n.v.t.								
Netto resultaat:	-1.434	-1.900	n.v.t.								
Eigen vermogen per 31/12:	18	18	n.v.t.								
Vreemd vermogen per 31/12:	2.083	2.800	n.v.t.								
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V.	<table> <tr> <th>Verbonden partij</th><th>Taakveld</th><th>Soort</th><th>Status</th></tr> <tr> <td>Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V.</td><td>Treasury</td><td>Vennootschap</td><td>Te beëindigen</td></tr> </table>			Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status								
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen								
Algemene gegevens											
Vestigingsplaats:			Dordrecht								
Publiek belang:	De ROM-D Beheer N.V. is uitsluitend opgericht voor het beheer van andere vennootschappen, waaronder Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden C.V. Kil III.										
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W vertegenwoordigt de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.										

Financieel belang: Kapitaalstorting van €5.681,-.

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) Gelet op zowel de geringe omvang van het gemeentelijke belang als de ontwikkelingsfase waarin de deelneming zich bevindt is het risico verwaarloosbaar.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021: De deelneming zal in 2021 worden beëindigd door verkoop van de aandelen aan ROM-D.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Boekwaarde	6	6	6
Netto resultaat:	1	3	4
Eigen vermogen per 31/12:	44	46	52
Vreemd vermogen per 31/12:	150	400	600

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:	Dordrecht		
				Publiek belang:	Ontwikkeling van de bedrijfsterreinen optimaal op elkaar af te stemmen en de betrokkenheid van de aanpalende regio bij de plannen te vergroten.		
				Bestuurlijk belang:	De directie van ROM-D C.V. wordt gevormd door ROM-D Beheer N.V. College van B en W wordt vertegenwoordigd bij de vergadering van vennoten.		
				Financieel belang:	Kapitaalstorting van €561.155,-		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Gelet op zowel de geringe omvang van het gemeentelijke belang als de ontwikkelingsfase waarin de deelneming zich bevindt is het risico verwaarloosbaar.		
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:	De deelneming zal in 2021 worden beëindigd door verkoop van de aandelen aan ROM-D.		
				Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
				Boekwaarde	561	561	561
				Netto resultaat:	1.056	960	1.080
				Eigen vermogen per 31/12:	9.457	12.750	11.447
				Vreemd vermogen per 31/12:	9.000	9.000	9.000
RET Infrastructuur B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status

RET	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Infrastructuur B.			
V.			

Algemene gegevens

Vestigingsplaats: Rotterdam

Publiek belang: Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Daarbij is het economisch eigendom in een aparte vennootschap ondergebracht, vanwege het publieke belang van de OV-infrastructuur.

Bestuurtlijk belang: Het college van B en W heeft aandeelhoudersbevoegdheden, waaronder benoeming en ontslag van de directeur van RET Infrastructuur B.V.

Financieel belang: Inbrengwaarde (boekwaarde) railinfrastructuur en strategische activa (metrostations).

Risico-inschatting
(BBV, art. 11 eerste lid, sub b)
Inbrengwaarde (boekwaarde) railinfrastructuur en strategische activa (metrostations).

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021: RET geeft in opdracht van de MRDH uitvoering aan de rail- en busconcessie Rotterdam e. o.. De exploitatie van de vervoersconcessie wordt periodiek herijkt volgens de concessievoorwaarden. Voor onze gemeente blijft het financieel risico beperkt tot de inbreng bij de verzelfstandiging. Dit neemt niet weg dat de gemeente rotterdam als aandeelhouder kan worden aangesproken op een bijdrage aan het compenseren van de gevolgen van Covid-19. Compensatie zal mogelijk zien op de RET N.V. en naar alle waarschijnlijkheid niet op RET Infrastructuur B.V. Of dit gaat gebeuren en hoe groot de gevraagde bijdrage zou kunnen zijn, kan niet worden voorzien

Financiële gegevens

	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Boekwaarde	0	0	0
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	14	14	14
Vreemd vermogen per 31/12:	900.000	755.000	735.000

RET N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
RET N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren				
Algemene gegevens							

Vestigingsplaats: Rotterdam

Publiek belang: Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Het publieke belang betreft een betrouwbaar, veilig en optimaal uitgevoerd (bereikbaar, tijdig) openbaar vervoer met een hoge kwaliteitsbeoordeling door de reiziger.

Bestuurlijk belang: De gemeente Rotterdam is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Financieel belang: De gemeente heeft 100% van het geplaatste aandelenkapitaal tegen een totale waarde van € 18.150.

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) RET geeft in opdracht van de MRDH uitvoering aan de rail- en busconcessie Rotterdam e. o.. De exploitatie van de vervoersconcessie wordt periodiek herijkt volgens de concessievoorwaarden. Voor onze gemeente blijft het financieel risico beperkt tot de inbreng bij de verzelfstandiging. Dit neemt niet weg dat de gemeente rotterdam als aandeelhouder kan worden aangesproken op een bijdrage aan het compenseren van de gevolgen van Covid-19. Of dit gaat gebeuren en hoe groot de gevraagde bijdrage zou zijn, kan niet worden voorzien.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021: De toekomst zal sterk worden bepaald door het verloop van de Covid-19 crisis. Die heeft grote gevolgen voor het reizigersvolume en het exploitatieresultaat. Voor 2020 wordt een verlies verwacht van 17–18 mln, het eigen vermogen ultimo 2020 zal dan 142 mln. bedragen. Vervoerders, MRDH en het Rijk overleggen over het opgevang van de gevolgen in 2021 en verder. Ondertussen werkt de RET scenario's uit als basis om de strategie voor 2021 en verder te kunnen bepalen. Al voor de crisis geagendeerde vragen voor de langere termijn blijven onverkort relevant, nl. de groeiende investeringsbehoefte in verband met de groei van de stad, de inzetbaarheid van het personeel, de veroudering van de vloot en de geambieerde duurzaamheidsgroei.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021 (voorlopige cijfers)
Boekwaarde	7.500	7.500	7.500
Netto resultaat:	5.828	4.500	-32.000
Eigen vermogen per 31/12:	159.644	163.800	110.000
Vreemd vermogen per 31/12:	129.380	280.000	315.000

Royal Schiphol Group NV	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Royal Schiphol Group NV	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats: Schiphol, Haarlemmermeer

Publiek belang: Als nationale (Schiphol) en regionale (Rotterdam The Hague Airport) luchthaven Nederlandse en Rotterdamse burgers optimaal en duurzaam blijven verbinden met de rest van de wereld en op een verantwoorde wijze (rekening houdend met stakeholders, omwonenden en natuur) een bijdrage te leveren aan de welvaart en welzijn van Nederland en Rotterdam.

Bestuurlijk belang: Het college van B&W is vertegenwoordigd in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Financieel belang: 4.099 aandelen A tegen een nominale waarde van €454,-

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) De boekwaarde van Royal Schiphol Group (RSG) op de financiële balans van de gemeente is € 1,16 mln. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is nihil. Reden hiertoe is dat de reële marktwaarde van RSG hoger is dan de gemeentelijke boekwaarde. Daarnaast kent RSG een gezonde kredietwaardigheid (credit rating van A+) met een degelijke financiële- en vermogenspositie, hetgeen een afboeking niet waarschijnlijk maakt.

Een punt van aandacht is de impact van COVID-19 op de financiële positie en resultaten van RSG en daarmee op de dividenduitkeringen aan de gemeente als aandeelhouder. Behoedzaamheidshalve zis het dividend neerwaarts bijgesteld.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021: Royal Schiphol Group heeft als ambitie om 's werelds meest duurzame en hoogwaardige luchthavens te creëren. Bij het realiseren van deze hernieuwde ambitie wordt een balans gezocht tussen het verder versterken van de kwaliteit van het netwerk, het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving (zowel lokaal als internationaal) en de kwaliteit van de service. Hierbij staan veiligheid en een sterke organisatie voorop. Andere aandachtspunten zijn de ontwikkelingen omtrent de coronacrisis en de impact daarvan op verkeer- en vervoercijfers, het te herziene strategische plan en de vertraging in de planning ten aanzien van de opening van Lelystad Airport. Ondanks deze ontwikkeling blijft RSG aandacht besteden aan het investeren in haar ambitie. De ontwerp-Luchtvaartnota, die in mei 2020 is gepresenteerd door het kabinet, biedt groeimogelijkheden tot 540.000 vliegbewegingen. Begin 2020 heeft RSG zowel haar roadmap duurzaamheid als haar uitvoeringsprogramma hinderreductie gepubliceerd met concrete acties die de komende jaren ondernomen zullen worden. Daarnaast blijft RSG de kwaliteit van haar services verbeteren door te investeren in capaciteit, innovaties en bereikbaarheid.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021**
---------------------	-------------------	----------------	------------------

**Royal Schiphol Groep geeft geen

prospectieve

informatie vrij.

De ramingen

zijn derhalve

schattingen van

de gemeente

Rotterdam.

Boekwaarde	1.164	1.164	1.164
Netto resultaat:	230.000	290.000	0
Eigen vermogen	4.200.000	4.300.000	4.000.000
per 31/12:			
Vreemd	2.800.000	3.700.000	5.000.000
vermogen per			
31/12:			

Sportbedrijf Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Sportbedrijf Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Uitvoering van de taken op het gebied van sportvoorzieningen en van sport- en recreatieve programmering (hoofddlijnenbesluit College).			
Bestuurslijk belang:				De gemeente Rotterdam is enig (100%) aandeelhouder. College van B&W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van de gemeente Rotterdam ter waarde van €4.700.000,-.			
Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				In het eerste twee jaar van exploitatie heeft het Sportbedrijf een positief resultaat bereikt en houdt ook in de meerjarenbegroting rekening met een batig saldo. De gemeente Rotterdam is tevens voor circa 80% van de omzet de grootste opdrachtgever. Daarmee is het risico voor de gemeente beperkt. De uitbraak van het COVID-19 virus en het tijdelijk sluiten van sportlocaties leidt echter wel tot een negatief financieel resultaat voor 2020.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:				In 2020 heeft het Sportbedrijf haar meerjarenplan tot aan 2024 uitgebracht. Met de gemeente Rotterdam als opdrachtgever zijn de prestatieafspraken vastgesteld. Deze worden in de opvolgende jaren verder uitgewerkt.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021				
Boekwaarde	6.551	6.551	6.551				

Netto resultaat:	200	200	176
Eigen vermogen	6.600	6.800	6.175
per 31/12:			
Vreemd	3.246	8.445	671
vermogen per			
31/12:			

SSC FLEX B.V.	Overhead	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				SSC FLEX B.V.	Overhead	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				SSC Flex wordt door de gemeente ingezet voor het realiseren van haar doelstellingen richting een meer flexibele personele inrichting van haar organisatie. SSC Flex verzorgt via payrolling en inhuur de inzet van flexibele arbeidskrachten voor (tijdelijke) piekwerkzaamheden en projecten.			
Bestuurlijk belang:				Statutaire directie (het bestuur) wordt gevormd door directeur Financien & Inkoop (algemeen directeur) en de clustercontroller (financieel directeur) van BCO. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt het college van B&W vertegenwoordigd.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van de gemeente Rotterdam ter waarde van €36.302,-			
Risiko-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Afgaande op de huidige prognoses zijn er geen noemenswaardige risico's die direct het (financiële) belang van de gemeente raken. Dit wordt mede veroorzaakt doordat de dividend- ontvangsten incidenteel zijn en niet structureel zijn opgenomen in de gemeentelijke begroting. Tevens staat de boekwaarde tegen historische verkrijgingsprijs op de balans en is gegeven de financiële positie geen sprake van duurzame waardeverminderingen (afboeking).			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:				Op 1 april 2020 heeft de concerndirectie van de gemeente Rotterdam het besluit genomen om de afname payrolldienstverlening van SSC Flex te beëindigen. Dit met streefdatum 01-01-2021, met daarbij de opmerking dat dit verlengd kan worden indien noodzakelijk. In september 2020 zal voor de verschillende groepen medewerkers van SSC Flex een principebesluit worden genomen inzake o.a. de datum van overgang naar een andere partij. Met de beperkte kennis van nu is de verwachting dat mogelijk voor een deel van de medewerkers de arbeidsrelatie zal doorlopen tot in 2021 met als uiterste datum 31-12-2021. Op basis van deze verwachting is de begroting opgezet.			
Financiële gegevens				Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	
Boekwaarde				36	36	36	
Netto resultaat:				978	75	-55	

				Eigen vermogen	7.116	7.191	7.136
				per 31/12:			
				Vreemd	4.535	4.535	4.535
				vermogen per			
				31/12:			
StadshavensOntwikkelingsFonds	Economische	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
voor Innovatie & Economie C.V.	ontwikkeling		continueren	StadshavensOntwikkelingsFonds	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
				voor Innovatie & Economie C.V.			
Algemene gegevens							
				Vestigingsplaats:	Rotterdam		
				Publiek belang:	Bijdragen aan een duurzame gebiedsontwikkeling van het Stadshavensgebied, met de structuurvisie als grondslag. Gezien het karakter van het fonds en in het licht van de Europese betrokkenheid zullen de projecten aantoonbaar maatschappelijke effecten genereren.		
				Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft zeggenschap binnen de Commanditaire Vennootschap uit hoofde van de gesloten samenwerkingsovereenkomst en heeft zeggenschap door zittingname in het toezichthoudende Investeringscomité.		
				Financieel belang:	De gemeente heeft een bijdrage (inbrengverplichting) verstrekt van €2.250.000,- ten behoeve van de fondsactiviteiten. Dit is gerealiseerd door de rijkssubsidie van Nota Ruimte - gelabeld voor Stadshavens - in te zetten als cofinanciering voor de Europese middelen.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De financiële risico's voor de gemeente zijn nihil zijn. De risico's die het fonds loopt, slaan niet terug op de gemeente. Verder zijn er intrinsieke risico's bij de leningen die het fonds verstrekt daar deze alleen mogelijk zijn wanneer er sprake is van marktfalen. Dit betekent dat er risico's zijn die de reguliere financiers niet (volledige) willen dragen. Dit speelt echter al sinds de oprichting van het fonds en de praktijk leert dat er goed en degelijk op wordt gestuurd.		
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:	Via Kansen voor West 2 worden middelen bijgestort uit de verschillende thematische 'luiken'. Het wegzetten van de middelen naar de thema's Innovatie, Vestigingslocaties, Koolstofarm en Vraagzijde Energie gaat onverminderd verder, maar met name de laatste twee zullen extra aandacht vragen omdat het aantal uitgezette leningen op deze onderwerpen achterblijft ten opzichte van de andere twee thema's.		
				Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
				Boekwaarde	0	0	0
				Netto resultaat:	-110	-50	93

				Eigen vermogen per 31/12:	12.691	9.812	15.172
				Vreemd vermogen per 31/12:	1.917	1.917	0
Stadsherstel Historisch	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
Rotterdam N.V.			continueren	partij			
Stadsherstel	Treasury	Vennootschap	Te continueren				
Historisch							
Rotterdam N.V.							
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Stadsherstel Historisch Rotterdam NV heeft tot doel het op een maatschappelijk en economisch verantwoorde wijze aankopen, renoveren, en exploiteren van monumentale en beeldbepalende gebouwen in Rotterdam.			
Bestuurlijk belang:				Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en heeft het benoemingsrecht voor een van de zes commissarissen.			
Financieel belang:				Het aandelenbelang van de gemeente vertegenwoordigt een waarde van circa € 1,5 miljoen.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Deze vennootschap kent twee hoofdactiviteiten: de verhuur van monumentaal vastgoed en de aankoop, herontwikkeling en restauratie van nieuw vastgoed. De risico's liggen daarmee met name bij de bezettingsgraad van de verhuurportefeuille, en de financiële en kwalitatieve beheersing van herontwikkeling- en restauratieprojecten.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:				Stadsherstel werkt in 2020 verder aan twee grote projecten: de realisatie van een bezoekerscentrum bij het historische molencomplex aan de Kralingse Plas, en 'Heinekens Beerlab', een herontwikkeling van het Heinekengebouw in Crooswijk.			
Financiële gegevens				Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	
Boekwaarde				1.177	1.547	1.547	
Netto resultaat:				400	400	450	
Eigen vermogen per 31/12:				15.500	18.000	19.480	
Vreemd vermogen per 31/12:				12.000	12.000	11.400	
Stedin Groep N.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
			continueren				
Stedin Groep N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren				
Algemene gegevens							

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Het bezit is voortgekomen uit de fusie van het voormalig Rotterdamse Gemeentelijk Energie Bedrijf (GEB, opgericht 1879), met energie- en netwerkbedrijven van andere (omliggende) gemeenten. Het publiek belang is dat Stedin zorg draagt voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de gas- en elektriciteitsnetten. Ook minimaliseert Stedin de uitval of onderbreking van de gas- en elektriciteitstoevoer.
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en voorzitterschap van de Aandeelhouderscommissie van Eneco.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam bezit 1.575.145 aandelen met elk een nominale waarde van €100, hetgeen resulteert in een aandeelhoudersbelang van €31,69%.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van Stedin op de financiële balans van de gemeente is bij het opstellen van de begroting € 535.000. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is nihil. Reden hiertoe is dat de reële marktwaarde van Stedin hoger is dan de gemeentelijke boekwaarde. Daarnaast kent Stedin een solide financiële- en vermogenspositie, hetgeen een afboeking niet waarschijnlijk maakt. Een risico voor de gemeente treedt op wanneer Stedin gegeven haar vermogenspositie of tegenvallende resultaten een lager dividend uitkeert dan in de begroting van de gemeente is opgenomen. O.b.v. de huidige prognoses t.a.v. het netto resultaat van Stedin en de reeds aangepaste raming van de gemeente is de verwachting dat de totale gemeentelijke dividendraming niet behoeft te worden bijgesteld.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:	Stedin – Algemeen De activiteiten van Stedin worden voor een belangrijk deel bepaald en begrensd door de regulering van de wettelijke taken zoals vastgelegd in de Elektriciteits- en Gaswet. Dit betekent dat Stedin ook in 2021 haar kerntaken zal blijven uitvoeren zoals de aanleg, het onderhoud en beheer van gas- en elektriciteitsnetten. In het verlengde daarvan zal Stedin blijven inzetten op het beperken van de uitvalduur van gas en elektriciteit. Verder zal Stedin in 2021 ook de uitrol van Slimme Meters afronden. Dit stond gepland voor eind 2020, maar bij de uitrol is gelbeken dat niet alle Slimme Meters konden worden geplaatst. In tegenstelling tot eerdere jaren zorgt COVID-19 er wel voor dat Stedin in het verlengde van 2020 moet blijven inzetten op flexibiliteit en aanpassingsvermogen van alle betrokkenen bij haar infratructuurprojecten en thuis bij de klant. Stedin - Energietransitie Eén van de pijlers van Stedin's meerjarige strategie is "de Energietransitie mogelijk maken". Ook in 2021 zal Stedin zich inzetten voor verslimming van haar

elektriciteitsnet om meer en beter inzicht te hebben in de energiestromen en sneller storingen te kunnen oplossen. Ook kan Stedin zo beter voorspellen en sturen, zodat de spanningskwaliteit op orde blijft. Verslimmen betekent ook bestaande infrastructuur anders benutten, bijvoorbeeld door de gasnetten te gebruiken voor duurzame gassen zoals waterstof. Verder zal Stedin ook in 2021 een nadrukkelijke en actieve rol spelen in de Regionale Energiestrategie waar we als gemeente bij betrokken zijn. Samen met Stedin, het bedrijfsleven, bewoners en maatschappelijke partijen wordt onderzocht waar grootschalige duurzame energie opgewekt kan worden en welke alternatieve warmtebronnen beschikbaar zijn. Stedin voert voor iedere RES-regio een netimpactanalyse uit die inzicht geeft in de effecten van de regionale ambities op haar infrastructuur. Zo kunnen we beter voorzien welke aanpassingen aan onze netten nodig zijn en wat de (financiële) impact hiervan is. De plannen moeten 1 juli 2021 definitief zijn.

Stedin – Lange termijn financiering a.g.v. investeringen energietransitie

Voorname zaken vergen extra investeringen van Stedin. Deze investeringen komen bovenop de lopende investeringen die nodig zijn om het elektriciteits- en gasnet goed te laten functioneren. In 2019 is derhalve een onderzoek gestart om instrumenten in kaart te brengen die de energietransitie voor Stedin financierbaar houden en in 2020 is daar een vervolg aan gegeven. Een factor die ook van belang is dat de huidige regulering niet voorziet in een verkorte terugverdientijd van investeringen. Om die reden is Stedin samen met andere netbeheerders in gesprek met de toezichthouder Autoriteit Consument & Markt om te bezien hoe de reguleringsmethodiek hierop beter zou kunnen aansluiten. Feit blijft dat op de korte en middellange termijn de aanvullende energietransitie investeringen veel van Stedin's financiële positie vergen. Om die reden verwacht Stedin de komende jaren tussen de ca.750 mln en 1 miljard euro aan extra eigen vermogen nodig te hebben om die investeringen te kunnen doen binnen de pijlers van haar financieel beleid waaronder de credit rating. Stedin onderzoekt met de gemeente en andere aandeelhouders de mogelijkheden om de balans van Stedin Groep te versterken. Bij het opstellen van deze begroting is door de aandeelhoudende gemeenten nog geen formeel besluit genomen over de wijze van vermogensversterking.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020**	Begroting 2021**
*Stedin Groep geeft			
geen prospectieve			
informatie vrij. De			
ramingen zijn			
derhalve schattingen			
van de gemeente			
Rotterdam.			

****Resultaat is**

eenmalig hoger door

verkoop van de

bedrijfsactiviteiten

van

dochteronderneming

Joulz Diensten.

*****Dit is exclusief een**

eventuele

vermogensversterking

/ kapitaalstorting in

Stedin van de

gemeente Rotterdam.

Boekwaarde	536	536	536***
Netto resultaat:	325.000**	32.000	-5.000
Eigen vermogen per 31/12:	2.949.000	2.912.000	3.400.000
Vreemd vermogen per 31/12:	4.340.000	4.712.000	5.600.000

Swanbridge Capital B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Swanbridge Capital B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:		De gemeente hecht aan het innovatieklimaat in de stad, in het bijzonder rond de medische zorg. De gemeente ondersteunt de Life Science- sector door voldoende investeringskapitaal beschikbaar te stellen voor start-ups in een vroege fase van productontwikkeling, via Swanbridge Capital levert de gemeente hier zijn bijdrage aan.					
Bestuurlijk belang:		Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en het benoemingsrecht van één lid van de Investor Board.					
Financieel belang:		Het totale gemeentelijke commitment bedraagt € 1 mln; met dit bedrag bezit de gemeente 24,69% van de aandelen. De gemeente is aandeelhouder van 100 aandelen met een nominale waarde van € 1,- per aandeel.					
Risico-inschatting (BBV, art. 11		Dit investeringsfonds participeert in jonge, innovatieve bedrijven. Dit zijn zeer risicovolle investeringen en bij succes van één of enkele van deze investeringen zijn de opbrengsten navenant. Door via een investeringsfonds samen met andere partijen in meerdere bedrijven					

eerste lid, sub b) te investeren worden de risico's gedeeld. De gemeente heeft €1 mln. aan kapitaal toegezegd aan dit fonds. Wanneer de waardeontwikkeling van de participaties tegenvalt, zal de gemeente op deze investering moeten afwaarderen. De verkoop van de participaties kan ook leiden tot een baat wanneer de verkoopopbrengst de boekwaarde overstijgt.

Ontwikkelingen Het fonds gaat de laatste twee jaren van de investeringsfase in (2020 en 2021). Er zijn in de en eerste jaren minder investeringen gedaan dan gepland. Verwacht wordt dat in 2020 in ieder beleidsdoelen geval twee nieuwe investeringen gedaan zullen worden. voor 2021:

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Boekwaarde	144	475	600
Netto resultaat:	-200	-200	-121
Eigen vermogen per 31/12:	700	320	774
Vreemd vermogen per 31/12:	700	1000	1381

Tower Hotel Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij Tower Hotel Rotterdam B.V.	Taakveld Treasury	Soort Vennootschap	Status Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats: Rotterdam							
Publiek belang: De gemeente hecht belang aan een 5*-hotel in de Rotterdamse binnenstad in verband met het vestigingsklimaat voor (internationale) bedrijven en toerisme.							
Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.							
Financieel belang: Kapitaalstorting van €2.100.000 in het geplaatst kapitaal van de vennootschap Tower Hotel Rotterdam B.V. In 2016 is een vordering van €544.667 omgezet in cumulatief preferent kapitaal. De gemeente Rotterdam heeft daarmee een relatief belang van 14,3% in het geplaatste kapitaal van de vennootschap. De gemeente Rotterdam heeft in 2009 een lening verstrekt met een hoofdsom van €1.300.000. De restanthoofdsom bedraagt per 31 december 2019 € 950.000. Deze l eningen zijn omgezet in cumulatief preferente aandelen zonder stemrecht. In september 2020 heeft de gemeente de gewone aandelen en een deel van de cumulatief preferente aandelen verkocht. De gemeente heeft nog een aantal cumulatief preferente aandelen over. Deze zullen in februari 2022 worden verkocht tegen een prijs die afhankelijk is van het resultaat van Tower Hotel Rotterdam B..V. in 2021.							
Risico- Er is een voorziening getroffen. Daarmee is het risico gemitigeerd. Verder heeft de							

inschatting gemeente een overeenkomst over de verkoop van haar belang. Na verkoop resteert geen
(BBV, art. 11 risico meer.
eerste lid, sub b)

Ontwikkelingen Voor Tower Hotel Rotterdam zal 2021 in het teken staan van herstel van de coronacrisis.
en Met een nieuwe eigenaar aan boord zal het hotel de renovatie voortzetten en inzetten over
beleidsdoelen vergroten van de bezettingsgraad en de gemiddelde kamerprijs. Bij de cijfers ultimo 2021
voor 2021: voor Tower Hotel Rotterdam B.V. is uitgegaan van het rondkomen van een voorgenomen
transactie, waarbij een investeerder het volledige hotel (dus ook de aandelen van de
gemeente) in handen krijgt. Momenteel wordt de Memorandum of Understanding die de
gemeente heeft ondertekend verder uitgewerkt. De transactie zal naar verwachting voor het
einde van 2020 plaatsvinden.

Financiële	Jaarrekening 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021**
gegevens			
* het gaat om			
geraamde			
cijfers			
aangeleverd			
door Tower			
Hotel Rotterdam			
B.V.			
** dit is niet de			
definitieve			
begroting voor			
2020, het gaat			
om een globale			
indicatie			
aangeleverd			
door Tower			
Hotel Rotterdam			
B.V.			
Boekwaarde	480	480	4.143
Netto resultaat:	218	4.950	-1.566
Eigen vermogen	-5.885	-1.235	4.390
per 31/12:			
Vreemd	12.925	8.575	n.n.b.
vermogen per			
31/12:			

Warmtebedrijf Holding B.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
			continueren	partij			

Warmtebedrijf Holding B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Rotterdam
Publiek belang:	De gemeente heeft het Warmtebedrijf opgericht om industriële restwarmte te kunnen benutten voor de verwarming van woningen en bedrijfspanden in de gemeente Rotterdam. De restwarmte wordt afgenomen van de afvalverbrandingsinstallatie (AVI) Rozenburg. In het verleden werd deze restwarmte niet benut. Het publieke belang betreft een meer duurzame energiebenutting door levering van restwarmte aan eindgebruikers in de stad. De warmtelevering komt in de plaats van verbruik van fossiele brandstoffen voor verwarming en warm water. Daarmee verbetert bijvoorbeeld ook de luchtkwaliteit, omdat de uitstoot van schadelijke stoffen navenant daalt. Dit zijn allemaal stappen richting een schone stad.		
Bestuurlijk belang:	College van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Financieel belang:	De gemeente stond borg voor een lening van WBR bij BNG. Deze lening is per 1 oktober 2020 beëindigd. BNG heeft de gemeente aangesproken onder de borg aangezien WBR niet zelf in staat was om de lening terug te betalen. De gemeente heeft de lening afgelost en heeft nu een vordering van €101,8 mln. op WBR. Deze vordering zal worden gefinancierd na scenariokeuze. In het kader van de financiering van WBR zal de gemeente een aanvullende lening verstrekken aan WBR. Ook zal de gemeente WBR een exploitatiesubsidie verstrekken.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Door het aflossen van de lening bij BNG waar de gemeente borg voor stond is het risico voor de gemeente gedaald. Aan de andere kant is het gestorte aandelenkapitaal (en de boekwaarde) toegenomen. Verder is er een nieuwe lening verstrekt.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:	WBR werkt aan het vergroten van het aantal aansluiting in Rotterdam. Verder zal 2021 in het teken staan van het uitwerken van het gekozen toekomstscenario. Ook bereidt WBR zich voor op de wijzigingen die de Warmtewet 2.0 met zich mee kunnen brengen.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020*	Begroting 2021*
* Gebaseerd op 'going concern'			
Boekwaarde	26.925	26.925	n.n.b.
Netto resultaat:	-6.000	-4.000	n.n.b.
Eigen vermogen per 31/12:	41.000	33.000	n.n.b.
Vreemd	110.000	120.000	n.n.b.

vermogen per

31/12:

WOM Vastgoed BV	Beheer overige gebouwen en gronden	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				WOM Vastgoed BV	Beheer overige gebouwen en gronden	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Geen.			
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De statutaire directie wordt gevormd door een ambtelijke vertegenwoordiger.						
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam is volledig eigenaar en 100% aandeelhouder van de WOM Vastgoed B.V. Het gestorte aandelenkapitaal bedraagt € 227.162,-						
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	In een liquidatieproces zoals bij WOM Vastgoed worden de resterende vorderingen op derden en schulden aan derden afgewikkeld. Als er na afwikkeling geen schulden meer zijn en als er een positief eigen vermogen resteert, wordt in de regel een slotdividend aan aandeelhouders uitgekeerd. De aandeelhouders lopen afhankelijk van de verdere afwikkeling het risico dat het slotdividend lager is dan eerder is geprognoseerd doordat er meer schulden c.q.of schuldeisers blijken te zijn en dit niet gecompenseerd wordt door de openstaande vorderingen (debiteuren die aan WOM nog een schuld moeten betalen) of dat de omvang van de schulden dusdanig is dat dit leidt tot een negatief eigen vermogen. Vooralsnog is de inschatting dat voor de gemeente de kosten die verbonden zijn met de verdere liquidatie en afwikkeling van vordering en schulden beperkt zullen zijn.						
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:	Sinds 2019 is WOM Vastgoed formeel in liquidatie. In de periode heeft een bestuurswissel plaatsgevonden, waarbij de bestuurder tevens vereffenaar is en de liquidatie uitvoert. De prognose is dat de vennootschap in 2021 zal zijn geliquideerd. Er vinden geen bedrijfsactiviteiten meer plaats, het vastgoed is immers in 2015 reeds overgedragen aan de gemeente. Er is door de aandeelhouders een vereffenaar aangesteld die tezamen met de juridisch adviseurs werkzaamheden uitvoert om de vennootschap te ontbinden, o.a. door het opheffen van de dochtervennootschap van WOM, het gereedmaken van de benodigde financiële en juridische documentatie en akten alsmede de afwikkeling van vorderingen en schulden ten aanzien van derden.						
Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021				
Boekwaarde	0	0	0				
Netto resultaat:	In liquidatie	In liquidatie	Geliquideerd				
Eigen vermogen	In liquidatie	In liquidatie	Geliquideerd				

per 31/12:

Vreemd	In liquidatie	In liquidatie	Geliquideerd
vermogen per			
31/12:			

Bibliotheek	Media	Stichting	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
			continueren	partij			
				Bibliotheek	Media	Stichting	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:		Gezien de verantwoordelijkheid van de gemeente voor de openbare bibliotheek, en de nauwe verwevenheid tussen bibliotheekwerk en democratie, is gekozen voor een constructie als verbonden partij.					
Bestuurlijk belang:		Statutaire bevoegdheden als aangesloten instelling.					
Financieel belang:		De inbrengwaarde van de activa (collectie, inventaris). Het subsidiebedrag in 2020 is: € 19.916.000,-					
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		Bibliotheek Rotterdam kampt niet met actuele risico's. COVID-19 heeft niet tot acute financiële problemen geleid, omdat Bibliotheek Rotterdam voor een groot deel van de bedrijfsvoering afhankelijk is van de gemeentelijke subsidie. Voor de langere termijn zijn er risico's in de vorm van een teruglopend aantal betalende leden en de mogelijkheid van een lager subsidieniveau. Bibliotheek Rotterdam heeft voor het genereren van eigen inkomsten een contributiemodel, volwassen leden betalen een contributie voor lidmaatschap van de bibliotheek (leden <18 zijn gratis lid). Landelijk staat dit model onder druk, door het teruglopen van het aantal betalende leden (volwassenen -28,2% tussen 2010 en 2018). Ook de tijdelijke sluiting van locaties en andere COVID-19 maatregelen die van invloed zijn op de programmering en activiteiten, kunnen ertoe leiden dat het aantal leden verder afneemt.					
		Naast een terugloop van eigen inkomsten, is de terugloop van subsidie een risico voor Bibliotheek Rotterdam. Het grootste deel van de inkomsten van de bibliotheek is afkomstig van subsidies (2019: 89%). Zowel een terugloop in subsidieniveau als een ontoerijkende indexatie leidt tot een risico in het op niveau houden van de aanwezigheid in de stad en de kwaliteit van de dienstverlening.					
		Ten aanzien van de Centrale Bibliotheek aan de Hoogstraat wordt een onderzoek uitgevoerd naar de verbouwingsmogelijkheden van het pand. Hierbij worden verschillende ambitieniveau's onderzocht. Dit biedt zowel risico's als kansen voor de toekomstige invulling van de Centrale Bibliotheek, afhankelijk van het scenario waarvoor uiteindelijk gekozen wordt.					

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:

Bibliotheek Rotterdam help Rotterdammers bewust, kritisch en actief deel te nemen aan de samenleving. Dit doet de bibliotheek door enerzijds een uitgebreide programmering aan te bieden waarin Rotterdammers kennis en vaardigheden aangereikt krijgen om mee te kunnen doen. Anderzijds doet de bibliotheek dit door het aanbod laagdrempelig en in de nabijheid van Rotterdammers aan te bieden. Bibliotheek Rotterdam heeft hiertoe het aantal vestigingen en het aantal activiteiten uitgebreid in beleidsperiode 2017 - 2020.

Bibliotheek Rotterdam biedt een laagdrempelig en toegankelijk netwerk aan bibliotheekvestigingen, met een aanbod dat is afgestemd op de samenstelling en behoeften van het gebied. De bibliotheek vormt een hoeksteen in het oplossen van sociaal-maatschappelijke problemen waar Rotterdam mee kampt. In het bijzonder het terugdringen van laaggeletterdheid, het ontwikkelen van (digitale) basisvaardigheden en het voorkomen van eenzaamheid (in het bijzonder onder ouderen). De programmering van de bibliotheek is afgestemd op deze uitdagingen.

De Bibliotheek bereidt zich voor op een de beleidsperiode 2021 - 2024. Hiertoe zijn door de gemeenteraad in 2019 uitgangspunten meerjarenbeleid 2021 - 2024 vastgesteld en wordt in 2020 het meerjarenbeleidsplan 2021 - 2024 door het college vastgesteld. Hierin verschuift de nadruk van het weer op niveau krijgen van de fysieke aanwezigheid in de stad, naar het verder ontwikkelen van een effectief en kwalitatief aanbod voor én met Rotterdammers, dat is toegesneden op de behoeften van specifieke doelgroepen.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto resultaat:	-158	10	6
Eigen vermogen per 31/12:	6.549	6.559	6.565
Vreemd vermogen per 31/12:	5.057	5.172	5.343

Stichting Natuurstad (Natuur en Milieu-educatie)	Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	Stichting Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
			Stichting Natuurstad (Natuur en Milieu-educatie)	Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	Stichting	Te continueren
Algemene gegevens						
Vestigingsplaats:						Rotterdam
Publiek belang:				Het bevorderen van kennis en waardering voor natuur en milieu in Rotterdam onder meer door de exploitatie van kinderboerderijen en educatieve tuinen en het aanbieden van lesprogramma's over natuur, milieu en duurzaamheid.		

Bestuurlijk	Benoeming van alle leden van de raad van toezicht, benoemingsrecht voor de directeur, belang: informatierecht voor alle benodigde informatie		
Financieel	Kapitaalstorting van €340.000 en en jaarlijkse subsidie van €875.000. belang:		
Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Natuurstad biedt een laagdrempelig aanbod van educatie, recreatie en participatie op het gebied van natuur en milieu. De activiteiten zijn vooral gericht op kinderen. Het gaat om instandhouding van 8 kinderboerderijen en lessen natuureducatie. Natuurstad gaat in 2021 een strategie in gang zetten waarbij ook voor meerdere opdrachtgevers activiteiten worden uitgevoerd.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2019:	Natuurstad voorziet risico's in meerkosten voor salarissen door loonstijgingen op grond van de cao Vervo. Daarnaast is een risico dat geraamde opbrengsten van derden op basis van de strategie niet kunnen worden gerealiseerd.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto resultaat:	541.541	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	1.137	1.137	1.137
Vreemd vermogen per 31/12:	2.239	2.239	2.239

Wigo4It C.V.	Inkomensregelingen	Vereniging	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
			continueren	partij			
				Wigo4It C.V.	Inkomensregelingen	Vereniging	Te continueren
Algemene gegevens							
				Vestigingsplaats:			Den Haag
				Publiek belang:	Zonder winsttoegmerk de ICT-functie voor de sociale diensten van de G4 verzorgen. De afgelopen jaren hebben de diensten de overstap gemaakt naar dezelfde ICT-systemen voor de gemeentelijke taken rond 'werk' en 'inkomen'. Wigo4it beheert deze systemen en ontwikkelt ze door.		
				Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging door het college van B en W (vakwethouder) in de algemene deelnemersvergadering. Het bestuur heeft een externe adviesraad ingesteld om de visie en aanpak van Wigo4it te kunnen spiegelen aan de kennis en ervaring van deskundigen en managers van binnen en buiten de overheid.		
				Financieel belang:	In het deelnemersconvenant staat dat elke deelnemer € 25.000 in het eigen vermogen van de Coöperatie Wigo4it U.A. stort. Daarnaast is er een jaarlijkse bijdrage. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam is in 2021 € 13,5 mln.		

Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)

Het risico bestaat dat de gemeente Amsterdam uit de coöperatie stapt, waardoor het financieel aandeel van de andere steden op termijn groter wordt.

Indien van toepassing worden overige risico's afgedekt door het vormen van een voorziening binnen de corporatie.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:

Naar aanleiding van de herorientatie op de dienstafname van de G4 bij Wigo4it zal Wigo4it afgeslankt worden, sec werkend voor het domein inkomen. Dit gaat gepaard met een aanpassing van de organisatiestructuur, waarbij de voorzieningen voor Werk, Klantinteractie en Zorg worden afgebouwd.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto resultaat:	2.727	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	8.285	8.285	5.658
Vreemd vermogen per 31/12:	11.218	11.212	11.212

GGD Rotterdam-Rijnmond	Volksgesondheid	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
	Regeling	continueren		partij			
				GGD Rotterdam-Rijnmond	Volksgesondheid	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang:	De lichamelijke gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen beschermen en bevorderen, en daarnaast ziekten onder de bevolking voorkomen of vroegtijdig opsporen.		
				Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam heeft één lid en één plaatsvervangend lid in het Algemeen Bestuur.		
				Financieel belang:	Rotterdam voert deze regeling uit. Uitgaven voor de uitvoering van deze wettelijke taken en inkomsten vanuit regiogemeenten (inwonerbijdragen) zijn onderdeel van de gemeentebegroting. Voor het complete verzorgingsgebied Rotterdam-Rijnmond is het budget in 2021 € 9,5 mln. De regiogemeenten dragen daarvan € 4,6 mln bij. De resterende € 4,8 mln komt voor rekening van de gemeente Rotterdam. Aangezien Rotterdam deze regeling uitvoert, is onderstaande voor deze regeling niet van toepassing.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Wat nog onzeker is is het structurele effect van de corona-crisis. Momenteel is nog niet bekend of er naar aanleiding van corona nog maatregelen genomen moeten worden of personeelsuitbreiding moet plaatsvinden voor een versterking van de GGD organisatie ivm		

het voorbereid zijn op toekomstige uitbraken. Zodra hierover meer bekend is zal eventueel een wijziging op de begroting via een formeel traject moeten plaatsvinden dan wel zal in de begroting voor 2022 hier rekening mee gehouden moeten worden.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:	De GGD zal ook in 2021 onverminderd inzetten op de levering van de basistaken aan de deelnemende 15 gemeenten. De corona/COVID-19 uitbraak laat zien dat een pandemie grote gevolgen kan hebben voor de volksgezondheid en de samenleving in het geheel. Het is de verwachting dat ook in 2021 de gevolgen van de uitbraak nog zullen doorwerken, al dan niet omdat er concrete uitvoering gegeven moet worden aan een vaccinatiecampagne oid. In de begroting 2021 is hier nog geen rekening mee gehouden omdat deze opgesteld is vlak voor de uitbraak in Nederland. Bovendien zal vanuit het rijk nog financiering plaatsvinden, alhoewel op dit moment nog niet duidelijk is of er nog onderdelen overblijven die niet gedekt zijn.
--	---

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto resultaat:	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Eigen vermogen per 31/12:	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Vreemd vermogen per 31/12:	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Grondbank RZG Zuidplas	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij Grondbank RZG Zuidplas Wonen en bouwen Gemeenschappelijke Regeling Te continueren Algemene gegevens Vestigingsplaats: Den Haag Publiek belang: Het behartigen van het belang van de gemeente Rotterdam in het ontwikkelingsgebied van de Zuidplas voor wat betreft de ontwikkeling van de woningbouw, bedrijventerreinen en het waarborgen van voldoende hoogwaardige plankwaliteit. Bestuurlijk belang: De gemeente Rotterdam heeft één lid in het Dagelijks Bestuur lid, die tevens tweede vice-voorzitter is en een vervanger. Daarnaast heeft de gemeente Rotterdam twee leden in het Algemeen Bestuur. Financieel belang: De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor 40% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2021 € 0,9 mln. Risico-inschatting (BBV, art. 11 In juni 2019 is door de gemeenteraad Zuidplas de concept ontwikkelingsvisie vastgesteld voor de ontwikkeling van het Middengebied Zuidplaspolder. Sindsdien wordt er, in afstemming met de partners in de Grondbank, toegewerkt naar een Masterplan. Zuidplas
------------------------	-----------------	-----------------------------	----------------	--

eerste lid, sub b) streeft er naar om het Masterplan in het najaar van 2020 door hun raad te laten vaststellen.

In de 1e fase zal er een dorp ontwikkeld worden van ca. 4.000 woningen, waarbij uitbreiding op termijn mogelijk is. Momenteel is nog niet precies duidelijk welke gronden van de Grondbank hierbij betrokken worden en tegen welke prijs. Als gevolg daarvan is op dit ogenblik nog niet duidelijk hoe de waardeontwikkeling van de Grondbank gronden zal zijn.

Het risico van afboeking op deze gronden kan dan ook nog niet worden uitgesloten. De verwachting is dat er in het najaar van 2020 meer duidelijkheid zal zijn over de waarde van de gronden die binnen de 1e fase vallen.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021: Er vanuitgaande dat in het najaar van 2020 het masterplan door de raad van Zuidplas wordt vastgesteld, zal 2021 vooral in het teken staan van het omgevingsplan en MER-onderzoek.

Vanuit Rotterdam is het van belang dat onze randvoorwaarden zoals onder andere 30% sociale woningbouw , een complementair woningbouwprogramma en een goede (OV-) bereikbaarheid goed worden geborgd in het omgevingsplan.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto resultaat:	623	0	10.000
Eigen vermogen per 31/12:	-17.253		-7.253
Vreemd vermogen per 31/12:	95.500	70.000	90.500

Instandhouding en Beheer	Milieubeheer	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
DCMR		Regeling	continueren	partij			
	Instandhouding	Milieubeheer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren			
	en Beheer						
	DCMR						
Algemene gegevens							
	Vestigingsplaats:						Schiedam
	Publiek belang:	De milieuproblemen in de regio Rijnmond worden aangepakt door intensieve samenwerking tussen betrokken overheden. Rotterdam heeft een groot deel van de uitvoering van de milieutaken neergelegd bij de DCMR Milieudienst Rijnmond. Die geeft bijvoorbeeld milieuvergunningen af, voert controles uit, begeleidt bodemsaneringen of laat milieumetingen uitvoeren. De dienst stelt ook milieuproblemen beschikbaar en adviseert rond het beleid van de gemeente Rotterdam.					
	Bestuurlijk belang:	De wethouder Milieu zit in Dagelijks Bestuur, de wethouders Milieu en Financiën zitten in het Algemeen Bestuur					
	Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt jaarlijkse naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling.					
De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2021 € 18,0 mln.							

mln.

Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	DCMR kent een systeem van risicomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een ratio weerstandsvermogen aangehouden van 1,0< x <1,4. Mochten er zich risico's voordoen waar niet in voorzien is, en waarvoor ook het weerstandsvermogen ontoereikend is, dan kan Rotterdam uit hoofde van deelname in de gemeenschappelijke regeling voor ca 1/3 worden aangesproken.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:	Ook in 2021 ligt de aandacht binnen het werkpakket van de GR DCMR op de wettelijke vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken. Daarnaast ligt de nadruk op de advisering bij complexe vraagstukken op het gebied van gezondheid en leefomgevingskwaliteit bij de woningbouwopgave, alsmede op de voorbereidingen voor de implementatie van de Omgevingswet.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	3.453	2.551	3.200
Vreemd vermogen per 31/12:	11.100	10.000	10.000

Jeugdhulp Rijnmond	Maatwerkdienstverlening	Gemeenschappelijke Regeling	Te continuëren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Jeugdhulp Rijnmond	Maatwerkdienstverlening	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Een kwalitatief goede en efficiënte uitvoering van jeugdhulp in het Rijnmondgebied van de gemeenschappelijke regeling.			
Bestuurlijk belang:				Elke deelnemende gemeente wijst vanuit haar College van B en W een vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur aan, alsmede een plaatsvervanger.			
Financieel belang:				De gemeente draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor ongeveer 53% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente is in 2021 € 119,5 mln, waarvan € 8,5 mln voor VTRR en € 1,4 mln uit het transformatiefonds afkomstig (hetgeen binnen de GRJR wordt uitgegeven). De gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond is een inkoopcombinatie van vijftien gemeenten voor de inzet van jeugdhulp en kent slechts een klein eigen vermogen (ongeveer 1,0%) en geen vreemd vermogen. Ze sluit geen financieringen af (schulden/vreemd vermogen). Bij een eventueel tekort dragen de gemeenten naar rato bij en bij een overschot (nettoresultaat) ontvangen zij naar rato.			

Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)

Het risico inzake GRJR zit op dit moment in het feit dat er geen directe sturing noch informatievoorziening vanuit de eigen Gemeente mogelijk is. De geleverde P&C producten vanuit de GRJR blijken niet juist en tijdig genoeg om in de sturing van de budgetten van Rotterdam mee te nemen. Zowel bij de GRJR als de Gemeente Rotterdam worden trajecten opgestart om deze informatievoorziening op gewenst niveau te krijgen.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:

Jonge Rotterdammers groeien veilig, gezond en kansrijk op. Jonge Rotterdammers moeten zich optimaal kunnen ontwikkelen tot zelfredzame volwassenen die bijdragen aan een sterkere stad. Stevige en effectieve preventie, gericht op de belangrijkste factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling van kinderen, maakt het mogelijk om al vroeg het perspectief te versterken en problematiek te voorkomen en beperken. Dat is beter dan problemen verhelpen of dempen. Hiermee kan de beweging naar voren worden gemaakt, zoals bedoeld met de transformatie van de jeugdhulp: van zware en dure zorg naar lichte en gerichte hulp en zelfs het voorkomen van hulp. Voor gezinnen en jeugdigen die dat nodig hebben is er professionele ondersteuning en hulp indien nodig. Deze hulp is effectief en efficiënt, met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen. De hulp wordt zoveel mogelijk rond de jeugdige en/of het gezin georganiseerd.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto resultaat:	0	0	140
Eigen vermogen per 31/12:	249	249	0
Vreemd vermogen per 31/12:	N.v.t.	N.v.t.	0

Metropoolregio Rotterdam - Den Haag	Overhead	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Metropoolregio Rotterdam - Den Haag	Overhead	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens Vestigingsplaats: Rotterdam Publiek belang: De samenwerking tussen de gemeenten bevorderen met het oog op een voorspoedige ontwikkeling in het gebied en het beheer van de voorzieningen rond verkeer en vervoer en het economisch vestigingsklimaat die aan de regio toevertrouwd zijn. Bestuurlijk belang: Burgemeester en portefeuillehouders Verkeer & Vervoer en Economie & Werkgelegenheid nemen zitting in Algemeen Bestuur. Financieel De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling voor							

belang: het onderdeel Economisch Vestigingsklimaat. De overige bijdrage is afkomstig uit Rijksmiddelen (BDU Verkeer en Vervoer). De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2021 € 1,73 mln,- (€2,68 per inwoner).

Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)

In 2016 besloot het Algemeen Bestuur van de MRDH om zowel de bestaande als de toekomstige financiering van RET en HTM over te nemen van de gemeenten Rotterdam resp. Den Haag. (hiermee is de balanspositie ultimo 2017 fors uitgebreid met 891 miljoen euro). De hieraan verbonden risico's zijn beperkt, o.a. omdat de MRDH zelf zorg draagt voor de integrale bekostiging van rente en afschrijving van alle door haar goedgekeurde railinvesteringen in het OV. Voor de afdekking van het resterende risico heeft de MRDH een risicoreserve ingesteld.

Ook heeft het algemeen bestuur van de MRDH na zienswijze door de regiogemeenten op 21 december 2017 de Verordening bussenleningen vastgesteld Voor elke verstrekte lening wordt een toereikende risicoreservering opgebouwd als onderdeel van het eigen vermogen van de MRDH.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:

Het algemeen bestuur van de MRDH heeft in juli de Strategische agenda 2022: Samen aan het werk! vastgesteld. De Strategische Agenda omvat naast de twee kerntaken, verkeer en vervoer en economisch vestigingsklimaat, vanuit de twee kerntaken ook een aantal terreinen die met deze twee kerntaken onlosmakelijk verbonden zijn. De verstedelijkingsopgave kan niet los worden gezien van de infrastructuur. Woningen bouwen kan alleen als openbaar vervoer, wegen en fietspaden daar goed op afgestemd zijn. En de economie vereist dat de energietransitie goed verloopt.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto resultaat:	7.245	6.150	2.064
Eigen vermogen per 31/12:	21.899	28.427	30.465
Vreemd vermogen per 31/12:	921.818	1.059.650	1.230.405

Nieuw-Reijerwaard	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Nieuw-Reijerwaard	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:						Gemeente Ridderkerk	
Publiek belang:				De GR Nieuw Reijerwaard heeft tot doel en als belang het binnen diens rechtsgebied ontwikkelen en realiseren van minimaal 90 hectare bedrijventerrein op de locatie Nieuw Reijerwaard met de daarbij horende ontsluiting en het daarbij horende groen.			

Bestuurlijk	Benoeming twee leden en twee plaatsvervangende leden van het Algemeen Bestuur en het belang:			Dagelijks Bestuur.
Financieel	De gemeente Rotterdam draagt naar rato risico in deze gemeenschappelijke regeling.			belang:
Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Risico-analyse vindt onder meer plaats door middel van een zogeheten Monte Carlo-simulatie. Middels een Monte-Carlosimulatie kan het risicoprofiel van een grondexploitatie worden bepaald, in de vorm van de bandbreedte waarbinnen het resultaat is gelegen. Van diverse invoergegevens wordt in de grondexploitatie een bandbreedte gedefinieerd waarbinnen deze kan bewegen. In de grondexploitatie opgenomen kosten en opbrengsten kunnen immers in de praktijk zowel mee- als tegenvallen. Tevens wordt aangegeven wat de meest waarschijnlijke waarde is, hetgeen over het algemeen de waarde is welke in de grondexploitatie is opgenomen. De bandbreedte van het resultaat met een 90% betrouwbaarheidsinterval bevindt zich tussen € - 20,6 miljoen en € 4,2 miljoen.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:	We verwachten bijna 10 hectare grondverkopen te gaan realiseren. Onze inzet aan de IJsselmondse Knoop zal zich steeds meer gaan verplaatsen van de tekentafel naar de fysieke locatie.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	
Netto resultaat:	0	0	0	
Eigen vermogen per 31/12:	0	0	0	
Vreemd vermogen per 31/12:	137.671	146.490	135.362	

Openbaar Lichaam	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Gezamenlijke Brandweer				Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer	Crisisbeheersing en brandweer Gemeenschappelijke Regeling		Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:							Rozenburg
Publiek belang:							
De Gezamenlijke Brandweer is een samenwerkingsverband tussen bedrijven in het haven- en industriegebied van Rotterdam en de Gemeente Rotterdam. De organisatie verzorgt in dit gebied de brandbestrijding en hulpverlening en heeft daarbij de verplichting tot het instand houden van een bedrijfsbrandweer (Wet veiligheidsregio's) overgenomen van de bedrijven die aangesloten zijn.							

Bestuurlijk belang:	Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeente Rotterdam en de bedrijven en wordt voorgezeten door de burgemeester van Rotterdam.		
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling.		
	De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2021 € 9,12 mln.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	in de komende jaren zullen de kosten van FLO ook voor de gezamenlijke brandweer oplopen. Vooralsnog past het nog in de huidige begroting, maar hier kan verandering in komen. Dat zal gevolgen hebben voor de gemeentelijke bijdrage.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2021:	Geen majeure ontwikkelingen tov 2020.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto resultaat:	89	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	1.972	2.842	2.900
Vreemd vermogen per 31/12:	15.521	16.554	15.884
Openbaar lichaam	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond			
Verbonden partij			
	Openbaar lichaam	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling
Algemene gegevens	Te continueren		
Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	Gemeenten zijn op basis van art. 9 van de Wet Veiligheidsregio's verplicht gemeenschappelijke regelingen te treffen om de taken die in deze artikelen staan uit te voeren.		
	In de VRR werken de Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen, Ambulancezorg en de Gemeenschappelijke Meldkamer van politie, brandweer en ambulance intensief samen. Zij bieden professionele hulp en bescherming bij mogelijke risico's en bedreigingen.		
Bestuurlijk belang:	De burgemeester van Rotterdam is voorzitter van het Algemeen en Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond.		

Financieel De inwonerbijdrage van de gemeente Rotterdam aan de Veiligheidsregio Rotterdam-belang: Rijnmond is 57,6% van de totale inwonersbijdragen van de regiogemeenten voor crisisbeheersing en rampenbestrijding. De deelnemersbijdrage van de gemeente is in 2021 € 52,03 mln.

Risico- De invoering van de WNRA kan leiden tot het in dienst moeten nemen van de inschatting brandweervrijwilligers, wat kan leiden tot hogere kosten van 1,5 mln per jaar voor Rotterdam (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)

Ontwikkelingen Toen de VRR werd opgericht in 2006, lag er een sterke taakfocus op fysieke veiligheid. De en afgelopen jaren is er meer en meer vraag ontstaan naar een taakverbreding als gevolg van beleidsdoelen zowel nieuwe vormen van crisis als door maatschappelijke ontwikkelingen. Denk daarbij voor 2021: aan de groeiende aandacht voor de zelfredzaamheid van burgers, in het bijzonder van kwetsbare groepen; de wens om, samen met omgevingsdiensten en inspecties, meer in te zetten op veiligheid in de industrie, maar ook terrorisme-dreiging en het vluchtelingenvraagstuk. In dit rijtje kan nu het Coronavirus worden toegevoegd. Dit soort veranderingen hebben gevolgen voor het werk van de veiligheidsregio. Het vraagt ook om andere expertises bij medewerkers. Het beroep dat op ons wordt gedaan, komt steeds meer op gespannen voet te staan met de capaciteit en financiële huishouding van onze organisatie. De VRR is daarom in 2020 een bestuurlijk traject gestart om helderheid te verkrijgen over de taak, rol en gewenste ambitieniveau van de VRR; roepnaam van het traject: 'de ontwikkelagenda van de VRR'. Doel is om het gewenste ambitieniveau en de bijbehorende begrotingsomvang te bepalen. De uitkomsten hiervan worden in de loop van 2020 bekend. De begroting van 2021 wordt dan ook nog opgesteld op basis van bestaand beleid. Eventuele effecten van de ontwikkelagenda zullen worden verwerkt in de kadernota 2022.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto resultaat:	0	647	-269
Eigen vermogen per 31/12:	10.027	9.447	9.011
Vreemd vermogen per 31/12:	58.510	58.180	58.606

Recreatieschap Rottemeren	Ruimte en wonen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Recreatieschap Rottemeren	Ruimte en wonen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Schiedam			

Publiek belang: Het behartigen van het gemeenschappelijk belang van de deelnemers voor wat betreft de ontsluiting, de ontwikkeling, aanleg en het beheer in het kader van de openluchtrecreatie en waar mogelijk het toerisme en van natuur en landschap in het gebied waarvoor de regeling geldt.

Bestuurlijk De gemeente Rotterdam heeft één zetel in het Dagelijks Bestuur en twee zetels in het belang: Algemeen Bestuur.

Financieel De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De belang: deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2021 € 3,6 mln.

Risico- Recreatieschap Rottemeren kent een systeem van risicomanagement. Voor in beeld zijnde inschatting risico's zijn bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een weerstandsvermogen (BBV, art. 11 aangehouden. eerste lid, sub b)

Ontwikkelingen Er is een kader en koers voor het recreatief landschapspark Rottemeren opgesteld en en vastgesteld door de resp. deelnemers. Vanuit dit kader wordt komend jaar een beleidsdoelen Ontwikkelplan opgeleverd voor dit gebied. voor 2021: Daarnaast wordt in deelgebied Lage Bergse Bos gestart met de herontwikkeling van dit recreatiepark vanwege als gevolg van aanleg verlengde A16.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	11.050	10.046	10.556
Vreemd vermogen per 31/12:	4.073	6.416	4.625

Vennootschappen

Vennootschappen kennen verschillende vormen: een besloten, naamloze of commanditaire vennootschap. Als de gemeente aandelen in een vennootschap heeft, neemt de gemeente op die manier deel in het aandelenkapitaal. Een dergelijk financieel belang met een derde rechtspersoon is pas een verbonden partij als de gemeente tevens een bestuurlijk belang heeft. Dit kan door een vertegenwoordiging in het bestuur of de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, het hebben van stemrecht en zo meer.

In de paragraaf zijn tabellen opgenomen die inzicht bieden in de:

1. Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen
2. Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten vennootschappen of nieuwe deelname in bestaande vennootschappen

3. Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen

Elke tabel biedt per vennootschap inzicht in de naam, vestigingsplaats, en in de publieke, bestuurlijke en financiële belangen. Conform artikel 15 van het BBV biedt de tabel daarnaast inzicht in de ontwikkeling van de boekwaarden, het eigen en vreemd vermogen en het nettoresultaat.

Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen

De gemeente is aandeelhouder in 24 vennootschappen en wenst haar deelname in 16 vennootschappen te continueren en in acht vennootschappen te beëindigen (zie de paragraaf over de te beëindigen vennootschappen).

De vennootschappen Bank Nederlandse Gemeenten Bank NV (BNG Bank), Gemeenschappelijk Bezit Evides BV, Havenbedrijf Rotterdam NV, Sportbedrijf Rotterdam, Stedin Groep NV en de Royal Schiphol Group NV keren als verbonden partijen bij een positief nettoresultaat een deel van de winst als dividend uit aan de gemeente als aandeelhouder. Dat deel hangt af van de pay-out ratio: de procentueel aan aandeelhouders uitgekeerde winst. De geraamde dividendopbrengst voor 2021 is ongeveer €87,0 mln. Dit is lager dan eerdere jaren door de wegvallende dividendbaten Eneco als gevolg van de verkoop van de Eneco-aandelen. Ten slotte zijn de dividendbaten neerwaarts bijgesteld als gevolg van COVID-19 en de negatieve impact die de pandemie heeft op de winsten van de gemeentelijke deelnemingen (Evides, Schiphol Group en Stedin Holding).

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten vennootschappen of een nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande vennootschappen

Kapitaalbehoefte Stedin

Als gevolg van significante groei aan investeringen in de energietransitie is er bij deelneming Stedin een kapitaalbehoefte ontstaan teneinde haar kredietwaardigheid op peil te houden en haar solide financiële positie te behouden. Bij het opstellen van de begroting onderzoekt Stedin met haar aandeelhouders de mogelijkheden voor versterking van het vermogen wat kan leiden tot een kapitaalstorting van de gemeente. Bij het opstellen van de begroting wordt de omvang van de kapitaalbehoefte nader geconcretiseerd waardoor op dit moment nog geen exacte bedragen voor de gemeente bekend zijn, behalve dat Stedin kenbaar heeft gemaakt dat de totale kapitaalbehoefte als gevolg van de meerjarige investeringen circa €1 mld bedraagt

ICOS Capital Fund III

De gemeente heeft zich gecommitteerd aan de deelname in het kapitaal van de op te richten vennootschap ICOS Capital Fund III. Dit fonds richt zich in samenwerking met mede-participanten Nouryon, Bühler en Cosun op sterke innovatieve proposities in de begin- en opschalingsfase van nieuwe ondernemingen in de sectoren Agro-Food en Chemical. De twee hoofdthema's van het fonds zijn duurzaamheid en digitalisering.

Door de gemeente is een *position paper* opgesteld en met de gemeenteraad gedeeld inzake Feyenoord City (gebiedsontwikkeling en bouw van een nieuw stadion). Hierin is vermeld dat indien aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan de gemeente Rotterdam ook aandelenkapitaal stort in een daartoe nog op te richten vennootschap die de doelstelling heeft een nieuw stadion te realiseren. De gemeenteraad wordt periodiek geïnformeerd over de voortgang en status rondom deze voorwaarden.

Energietransitiefonds

Het stadsbestuur is voornemens een extern Energietransitiefonds op te richten. Dit nog op te richten externe fonds is een vennootschap dat volledig in eigendom zal zijn van de gemeente. Het doel van het fonds is om revolverende financieringssteun te verlenen aan projecten op het gebied van energietransitie en circulaire economie in Rotterdam.

Het college van B&W heeft in juli 2020 het voorstel tot oprichting van dit fonds naar de gemeenteraad gestuurd in het kader van de wensen en bedenkingenprocedure en in september en oktober is dit in de raadscommissie en gemeenteraad behandeld. Bij het opstellen van de begroting 2021 waren de uitkomsten van de wensen en bedenkingen procedure nog niet bekend, waardoor nog geen inzicht kan worden gegeven wanneer het Energietransitiefonds zal worden opgericht.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen

De gemeente heeft besloten om de deelname in acht vennootschappen te beëindigen door als aandeelhouder uit te treden, de verbonden partij te verkopen of te liquideren. Dat zijn: Beurs Rotterdam N.V., ROM-D Beheer N.V., ROM-D Kil III C.V., Ontwikkelingsmaatschappij Rijnmond B.V., Tower Hotel Rotterdam B.V., Glazen Maas Exploitatie B.V. en Glazen Maas Infrastructuur B.V en WOM Vastgoed.

Relevant om te vermelden is dat de gemeente bij de beëindiging van deelnemingen afhankelijk is van derden waaronder de deelneming zelf, maar bijvoorbeeld ook besluitvorming bij andere aandeelhouders of in geval van het liquideren van deelnemingen ook de opstelling van bestaande crediteuren en debiteuren of de belastingdienst. In de lijst van verbonden partijen van deze paragraaf is een nadere toelichting opgenomen over de status van de beëindiging van de gemeentelijke deelname in voornoemde verbonden partijen.

De gemeente streeft er overigens naar op relatief korte termijn WOM Vastgoed, Ontwikkelingsmaatschappij Rijnmond en Tower Hotel te kunnen beëindigen. De huidige inschatting is verder dat Beurs Rotterdam medio 2021 zal zijn geliquideerd. Voor de overige deelnemingen Glazen Maas en ROM-D is de exacte termijn voor de beëindiging bij het opstellen van deze begroting nog niet exact bekend.

Stichtingen

Een verbonden partij kan een stichting zijn. Stichtingen waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft, of waartoe het College expliciet besloten vallen onder de term verbonden partij. Dit geldt alleen als er *geen* sprake is van een subsidierelatie. Als de gemeente een stichting in overwegende mate subsidie geeft, valt die stichting onder 'gesubsidieerde instellingen' en is het geen verbonden partij.

De Bibliotheek Rotterdam en de in 2019 opgerichte stichting Natuur- en Milieueducatie zijn de enige twee stichtingen die door het college als een verbonden partij zijn aangemerkt (een stichting is niet automatisch een verbonden partij). Beide stichtingen worden in 2021 gecontinueerd.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten stichtingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande stichtingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in stichtingen

Geen.

Verenigingen

Ook een coöperatieve vereniging kan een verbonden partij zijn. Een coöperatieve vereniging heeft als doel in bepaalde materiële behoeften van de leden te voorzien. In tegenstelling tot een gewone vereniging kan een coöperatieve vereniging de aansprakelijkheid van de leden beperken of helemaal uitsluiten. Bij de volgende commanditaire vereniging zijn de leden uitgesloten van aansprakelijkheid (UA). Bij een gewone vereniging zijn de leden wel hoofdelijk aansprakelijk.

Te continueren gemeentelijke deelname in verenigingen

De gemeente continueert haar deelname in de vereniging Wigo4it. Wigo4it is een coöperatie die in dienst van én samen met de 4 grote gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag, ook wel de G4) - integrale ICT-oplossingen ontwikkelt voor het aanvragen en verstrekken van uitkeringen, het begeleiden van mensen naar werk en het aanvragen en verstrekken van zorg.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten verenigingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande verenigingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in verenigingen

Geen.

Gemeenschappelijke regelingen

De Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) biedt overheden de mogelijkheid een deel van hun bestuurstaken te verplaatsen naar een openbaar lichaam. Dit wordt 'verlengd lokaal bestuur' genoemd. Gemeenten kunnen dan een openbaar lichaam instellen. Zo'n openbaar lichaam is een rechtspersoon en kent drie organen: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Dit hoofdstuk gaat alleen in op de gemeenschappelijke regelingen die een 'verbonden partij' zijn. Daaronder vallen niet de zogeheten lichte regelingen, omdat in deze regelingen geen sprake is van een bestuurlijk onderdeel. Het zijn samenwerkingsverbanden zonder bestuursorganen.

Te continueren gemeentelijke deelname in gemeenschappelijke regelingen

De gemeente continueert in 2021 haar deelname in negen gemeenschappelijke regelingen. Dit zijn: Metropoolregio Rotterdam - Den Haag, GGD Rotterdam-Rijnmond, Grondbank RZG Zuidplas, DCMR, Jeugdhulp Rijnmond, Nieuw Reijerwaard, Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer, Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond en het Recreatieschap Rottemeren.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten gemeenschappelijke regelingen of nieuwe gemeentelijk deelname in bestaande gemeenschappelijke regelingen

Volgens huidige inzichten is de gemeente niet voornemens om in 2021 deel te nemen in nieuw op te richten of al bestaande gemeenschappelijke regelingen.

Te beëindigen deelname in gemeenschappelijke regelingen

De gemeente is niet voornemens om haar deelname in een van de negen gemeenschappelijke regelingen te beëindigen.

In de vorige begroting is gemeld dat de gemeente uittreedt als lid van de gemeenschappelijke regelingen (recreatieschappen): Midden Delfland, Koepelschap Buitenstedelijk Groen, Voorne Putten Rozenburg en IJsselmonde. Voor het recreatieschap Voorne-Putten Rozenburg geldt dat Rotterdam tot en met 2022 een uittreedvergoeding van € 150 per jaar betaalt. De gemeente Rotterdam heeft het beheer van de Landtong Rozenburg overgenomen van het recreatieschap. De naam van het recreatieschap is omgezet naar Voorne-Putten, mede als gevolg van uittreding Rotterdam en de overname van het beheer van de Landtong Rozenburg.

Het recreatieschap IJsselmonde blijft bestaan als gemeenschappelijke regeling met vijf deelnemers: zijnde de gemeenten Barendrecht, Albrandswaard, Hendrik Ido Ambacht, Ridderkerk en Zwijndrecht. De gemeente Rotterdam betaalt tot en met 2025 een jaarlijkse uittreedvergoeding van € 854 per jaar.

Weerstandvermogen en risicobeheersing

Weerstandvermogen en risicobeheersing

De paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de ontwikkeling van het weerstandvermogen, waarbij de financiële risico's worden afgezet tegen de weerstandscapaciteit die beschikbaar is om ze op te vangen.

[Beleid](#)[Risico's](#)[Benodigde weerstandscapaciteit](#)[Beschikbare weerstandscapaciteit](#)[Weerstandvermogen](#)
[Ontwikkeling weerstandvermogen](#)[Wettelijk voorgeschreven kengetallen](#)

Beleid

De gemeente Rotterdam wil voorkomen dat elke niet begrote, financiële tegenvaller direct dwingt tot bezuinigen, zonder dat hiertoe een onnodig hoge, financiële buffer wordt aangehouden. Hiertoe wordt periodiek geïnventariseerd welke majeure financiële risico's (groter dan € 1,0 mln) de gemeente loopt, waarvoor geen beheersmaatregelen of voorzieningen zijn getroffen en geen verzekering is afgesloten. Op basis hiervan wordt door middel van risico-simulatie de benodigde weerstandscapaciteit bepaald en afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Het beleid is erop gericht om de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (i.c. het weerstandvermogen) ten minste 1,00 te laten zijn.

Indien op enig moment het weerstandvermogen als gevolg van forse financiële tegenvallers minder dan 1,00 bedraagt, worden er maatregelen getroffen die het aannemelijk maken dat het weerstandvermogen zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming weer 1,00 of meer zal bedragen.

Voor meer beleidsinformatie wordt verwezen naar de [Beleidsnota Weerstandvermogen en Risicobeheersing Rotterdam 2018](#).

Risico's

In onderstaande tabel worden de voornaamste financiële risico's ($\geq$ € 1,0 mln) weergegeven en toegelicht. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen kwantificeerbare en niet-kwantificeerbare risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico optreedt, de financiële gevolgen en het jaar waarin de gemeente het risico loopt.

Kwantificeerbare risico's	Kans op		Ingeschat		Kans op
	risico	minimumbedrag (x € 1.000,-)	maximumbedrag (x € 1.000,-)	optreden in	
		-)		jaar	
Grondexploitatie	buiten	84.000	84.000	2020 e.v.	
	model				
Op basis van het meest actuele Meerjarenperspectief Grond & Vastgoed is door middel van een risicoanalyse het financiële effect bepaald van de risico's die volgen uit de marktanalyse van wonen en werklocaties, en van de algemene prijsontwikkelingen. Hiervoor zijn de omgevingsrisico's vertaald in verschillende scenario's en is de benodigde weerstandscapaciteit berekend.					
Leningen en garanties	buiten	15.680	15.680	2020 e.v.	
	model				

Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen en de gemeente financiële schade oploopt. De gemeente berekent de risico's op wanbetaling van de betreffende geldnemers aan de hand van een methodiek die ook wel door banken wordt gehanteerd.

In 2020 is de gemeente aangesproken op de garantie die is afgegeven voor de aflopende lening van de deelneming Warmtebedrijf bij de BNG. Het Warmtebedrijf was niet in staat om aan deze aflossingsverplichting te voldoen. Daarom heeft de gemeente het openstaande bedrag aan de BNG betaald en daarmee een vordering gekregen op het Warmtebedrijf. Hierdoor is de garantie in 2020 vervallen. Omdat het kredietrisico op deze garantie wegvalt, valt vanuit de kredietrisicoreserve € 52 mln vrij voor de vorming van een voorziening ter afdekking van de risico's die samenhangen met de herstructurering van het Warmtebedrijf. Voor meer informatie over de ontwikkelingen met betrekking tot het Warmtebedrijf, zie de paragraaf Verbonden partijen.

Inkomensregeling (BUIG)	50%	0	60.000	2020 e.v.
-------------------------	-----	---	--------	-----------

Het risico bestaat dat de uitkering die de gemeente van het Rijk ontvangt voor het verstrekken van uitkeringen aan bijstandsgerechtigden tekortschiet om de hiermee samenhangende lasten te dekken. Het Rijk verdeelt het landelijk beschikbare budget voor het verstrekken van deze uitkeringen (het zogeheten macrobudget BUIG) tussen de gemeenten. In de afgelopen jaren kende Rotterdam voor het eerst sinds lange tijd een positief resultaat op de BUIG. Voor 2020 en 2021 waren de vooruitzichten positief, maar die zijn door Corona en de daarmee samenhangende stijging van de werkloosheid gekeerd.

Risico's zijn:

- In de begroting 2020 werd rekening gehouden met een daling van het aantal uitkeringen naar 30.000 per 31 december 2021. De omslag in de conjunctuur maakt deze daling onhaalbaar. Als de basisraming van CPB (augustus 2020) als uitgangspunt wordt genomen stijgt het bijstandsvolume mogelijk naar de 40.000 halverwege 2021. Dit heeft vergaande financiële consequenties. De vraag is in welke mate het rijk het macrobudget 2020 zal verhogen om gemeenten te compenseren.

- Wijziging van budgetaandeel Rotterdam in het BUIG-budget. Jaarlijks wordt het budgetaandeel geactualiseerd o.b.v. nieuwe maatstaven. Een wijziging van slechts 0,2% in het aandeel van Rotterdam betekent direct een stijging/daling van de inkomsten met € 12 mln.

Al met al schatten we de kans op het optreden van een tekort op de BUIG (ten opzichte van de begrotingsstand na ramingsbijstellingen) in 2021 op 50%. Het maximale tekort op de BUIG bedraagt 10% van de BUIG lasten (€ 600 mln); voor een eventueel extra tekort kan een beroep worden gedaan op de vangnetregeling (voor zover dat extra tekort door de accountant als rechtmatig is beoordeeld en niet wordt gecompenseerd door meevallers uit de voorgaande twee jaren; beide laatsten zijn niet meegenomen in de reserveberekening).

Warmtebedrijf	50%	0	27.000	2020 e.v.
---------------	-----	---	--------	-----------

Op dit moment verschillende scenario's uitgewerkt en afgewogen. Een scenariokeuze wordt pas later dit jaar verwacht. De scenario's hebben elk verschillende (financiële) gevolgen waarbij in sommige gevallen nog onduidelijk is wat de impact voor de gemeente is. Om niet vooruit te lopen op een scenariokeuze is ervoor gekozen om de boekwaarde op (afgerond) 27 mln. te houden. Het risico op een afboeking van deze waarde is voorzichtigheidshalve verhoogd van 15% naar 50% (in lijn met de berekening in 2020). Omdat de scenariokeuze nog gemaakt moet worden is dit risico ook voor de jaren 2021 -2024 toegepast. Tevens is een voorziening gevormd van €52 mln. deze maakt geen onderdeel uit van het weerstandsvermogen. Deze voorziening is gevormd gezien de vordering die op WBR ontstaat, nu BNG de gemeente op korte termijn als borg zal aanspreken (hierdoor vervalt de garantie in 2020 waardoor het kredietrisico op de borgstelling eveneens vervalt).

Rente	50%	0	0	2020
	50%	0	5.380	2021
	50%	0	21.304	2022
	50%	0	25.463	2023
	50%	0	26.649	2024

Bij toekomstige financiering loopt de gemeente een renterisico. Dit is het risico dat de marktrente waartegen wordt geleend hoger uitvalt dan eerder is geraamd. Tevens bestaat er een renterisico op het moment van renteherziening bij een lopende lening. Een stijging van de rentetarieven ten opzichte van de begroting leidt namelijk tot hogere rentelasten. Bij het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt er vanuit gegaan dat een structurele rentestijging van 2% ten

opzichte van de verwachtingen moet kunnen worden opgevangen.

Begin 2020 heeft de gemeente zijn aandelen Eneco verkocht. De netto-verkoopopbrengst wordt gebruikt voor financiering van de gemeentelijke activiteiten.

Vanwege deze bijzondere omstandigheid hoeft de gemeente tijdelijk geen nieuwe leningen aan te trekken. Ook zal het niet nodig zijn om een nadelige renteherziening op een lopende lening te accepteren. De gemeente loopt dan ook tijdelijk geen risico op een stijging van de rentelasten.

Gemeentefonds (omvang)	50%	0	5.000	2020 en 2021
	50%	0	10.000	2022 e.v.

Er zijn drie risico's met betrekking tot het Gemeentefonds: 1. het risico dat het Rijk bezuinigt op de omvang van het Gemeentefonds en/of -landelijke- declaraties bij het BTW-compensatiefonds ontwikkelen zich anders dan geraamd. Voor de jaren 2020 en 2021 is de omvang van het Gemeentefonds bevroren. Hierdoor is het ingeschatte bedrag voor 2020 en 2021 verlaagd van € 10 mln. naar €5 mln. Op de (middel)lange termijn kan de coronacrisis gevolgen hebben voor het Gemeentefonds. Het kan zijn dat het Rijk als gevolg van de -komende- recessie de tering naar de nering moet zetten, met een doorwerking naar het Gemeentefonds. E.e.a. wordt nadrukkelijk gevolgd.

Gemeentefonds (ontwikkeling verdeelmaatstaven)	50%	0	10.000	2020 e.v.
--	-----	---	--------	-----------

Er zijn drie risico's met betrekking tot het Gemeentefonds: 2. het risico dat de bestaande verdeelmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd.

Gemeentefonds (herijking, w.o. invlechting integratie-uitkering Sociaal Domein naar algemene uitkering)	25%	0	10.000	2022
	25%	0	20.000	2023
	25%	0	30.000	2024

Er zijn drie risico's met betrekking tot het Gemeentefonds: 3. Het risico dat de verdeling door het Rijk wordt herzien. Afgelopen periode heeft het Rijk een aantal onderzoeken gestart die te maken hebben met de herziening van de financiële verhoudingen tussen het Rijk en de gemeenten. Deze herziening is gepland per 2022. Het risico bestaat dat de herijking van het verdeelmodel waarmee het Gemeentefonds tussen de gemeenten wordt verdeeld, nadelig uitpakt voor Rotterdam. Verwacht wordt dat het herijkte verdeelmodel vanaf 2022 zal worden toegepast. Het is gebruikelijk dat een eventueel financieel nadeel geleidelijk wordt doorgevoerd, waarbij de jaarlijkse korting wordt gemaximeerd. Uitgaande van de huidige overgangsregeling, worden gemeenten jaarlijks met maximaal €15 per inwoner gekort. Dat komt voor Rotterdam neer op circa €10 mln. per jaar.

Wijziging werkgeverspremies 2021 en nog af te sluiten cao gemeenteambtenaren vanaf 2021.	50%	0	24.000	2021 e.v.
--	-----	---	--------	-----------

Nog niet gepubliceerde werkgeverspremies (met name pensioenpremies) en nog niet afgesloten cao voor het jaar 2021 kunnen leiden tot financiële consequenties. Dit wordt meegenomen bij de VJN 2021. E.e.a. heeft een doorwerking naar het indexeringspercentage van subsidies.

OZB-opbrengsten	50%	0	10.000	2020 e.v.
-----------------	-----	---	--------	-----------

De begrote en gerealiseerde OZB-opbrengsten kunnen van elkaar afwijken. Oorzaken zijn onder meer het continu in beweging zijn van de stad en het daardoor niet vaststaan van de grondslag, onzekere uitkomsten van beroeps- en bezwaarprocedures en effecten van de conjunctuur op de waardeontwikkeling en oninbaarheid.

Tweedelijns Wmo	25%	0	10.000	2020
-----------------	-----	---	--------	------

In 2015 is de uitvoering van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) overgedragen aan gemeenten, wat gepaard ging met forse bezuinigingen én een geheel nieuwe werkwijze. Door de zorg dichterbij te organiseren worden meer Rotterdammers bereikt met als hogere zorguitgaven tot gevolg. De toegekende extra budgetten (bij de Voorjaarsnota 2017 en het Coalitieakkoord 2018) en het daaraan gekoppelde maatregelenpakket om de zorguitgaven te laten dalen, lopen de komende jaren af. In aanloop naar de Voorjaarsretraite 2020 heeft het college daarom het meerjarig financieel kader zorg, welzijn en jeugdhulp herijkt o.b.v. demografische en maatschappelijke ontwikkelingen in Rotterdam. Er is een realistische meerjarige doorkijk gemaakt over de te verwachten uitgaven

voor zorg, jeugdhulp en ondersteuning en hoe zich dat verhoudt tot de beschikbare rijksmiddelen. Dit heeft geleid tot bijstelling van de meerjarenbegroting voor 2020 e.v. De aanpak voor de komende jaren bestaat uit het blijven actualiseren van het financieel beeld, inzet op extra geld vanuit het Rijk, 2-3 jaar vooruitkijken en het budget verder herijken op basis van de laatste landelijke en Rotterdamse ontwikkelingen. Met deze aanpak is er ook ruimte om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Hierdoor kan bijvoorbeeld de impact van het coronavirus op het financieel beeld voor de gemeente in het algemeen en zorg, welzijn en jeugdhulp in het bijzonder betrokken worden bij de te maken keuzes. Daarnaast blijft het college werken aan vernieuwing in de zorg en ondersteuning, door bijvoorbeeld inzet op preventie, lichtere vormen van ondersteuning en eHealth. Dit is uitgewerkt in het nieuwe beleidsplan voor zorg, welzijn en jeugdhulp.

Tweedelijns Wmo (maximalisatie eigen bijdrage)	50%	0	12.600	2020 e.v.
--	-----	---	--------	-----------

Er gaat een aanzuigende werking uit van het inkomens- en vermogensafhankelijk maken van de eigen bijdrage voor de Wmo. Vanaf 2019 is deze eigen bijdrage gemaximeerd op € 19,00 per maand. Onduidelijk is hoe groot de aanzuigende werking van deze maatregelen uit het regeerakkoord zal zijn. In opdracht van het ministerie van VWS heeft het CPB berekend dat de extra kosten als gevolg van de aanzuigende werking landelijk € 140 mln bedragen. Eerdere onderzoeken door o. a. SEO wijzen in de richting van een aanzuigende werking die substantieel hoger uitkomt dan € 140 mln (tussen de € 300 en € 500 mln). In het coalitieakkoord is rekening gehouden met de CPB-raming. Het restant wordt als risico opgenomen. Het Rotterdamse aandeel van 3,5% (gebaseerd op het aandeel van Rotterdam in de Integratie-uitkering Sociaal Domein, Wmo ambulant) van dit restant vormt het extra risico ter grootte van € 12,6 mln per jaar. Een eerste eigen meting over de periode november 2018 – maart 2019 laat een significante stijging van het aantal Wmo-aanvragen zien. Landelijk zijn er afspraken gemaakt tussen VWS en VNG om middels een monitor de effecten van de maatregel in de praktijk goed te kunnen volgen. Uitvoering is belegd bij een externe partij (Significant). De monitor verschijnt 1x per jaar in september (2019 t/m 2022). Er wordt onder meer gekeken naar de aanzuigende werking. De uitkomsten van de monitor op dit punt bieden op termijn mogelijk aanknopingspunten om de bandbreedte van de meerkosten (het risicobedrag) omlaag te brengen.

Tweedelijns Jeugdhulp (woonplaatsbeginsel)	50%	0	11.500	2022 e.v.
--	-----	---	--------	-----------

Door een wijziging in de grondslagen van het woonplaatsbeginsel voor jeugdzorg per 1 januari 2019 zullen de budgetten voor pleegzorg en voogdij opnieuw worden verdeeld over gemeenten. Een eerste doorrekening resulteerde in een structureel financieel nadeel voor Rotterdam. In dat geval zal Rotterdam het groeiend aantal jeugdigen in jeugdhulp niet binnen de beschikbare budgetten kunnen opvangen. Gesprekken met het Rijk lopen over de berekeningsgrondslagen. De invoerdatum is 1 januari 2022.

Ruimen bommen	25%	0	9.000	2020 e.v.
---------------	-----	---	-------	-----------

Voorheen ontving de gemeente Rotterdam een vast jaarlijks bedrag van het Rijk voor het ruimen van bommen. Met ingang van 2015 geldt een nieuwe regeling. Op grond daarvan subsidieert het Rijk 70% van de ruimingskosten. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam voor de overige 30% zelf dekking moet vinden. Het uitgangspunt is dat er niet meer actief geruimd wordt en dat er zoveel mogelijk kosten ten laste van gemeentelijke projecten worden gebracht. Uiteindelijk bestaat een risico dat geraamd wordt op € 9,0 mln.

Risico-opslag niet-kwantificeerbare risico's	50%	0	50.000	2020 e.v.
--	-----	---	--------	-----------

Voor de niet-kwantificeerbare risico's wordt een opslag in het risicosimulatiemodel opgenomen. Deze risico's worden hierna afzonderlijk toegelicht.

Risico-opslag grote projecten	50%	0	25.000	2020 e.v.
-------------------------------	-----	---	--------	-----------

Op projectniveau wordt een post onvoorzien gehanteerd. Voor de grote investeringsprojecten wordt daarnaast een opslag in het risicosimulatiemodel opgenomen. Om binnen een groot project financiële tegenslagen te kunnen opvangen, maakt een risicoreserve (ook wel genoemd: risico-opslag of post onvoorzien) deel uit van de projectkostenraming. De risicoreserve ziet toe op de risico's die specifiek voor het project gelden. Het projectbudget wordt conform deze projectkostenraming bepaald, aangevuld met een onzekerheidsreserve. De onzekerheidsreserve biedt aanvullende zekerheid dat het project, bij een gelijkblijvende scope, binnen het beschikbare budget wordt afgerond. In aanvulling hierop wordt bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit rekening gehouden met het risico dat het totaal van alle projectbudgetten, ondanks het aanhouden van deze reserves, overschreden wordt.

Financieel risico i.r.t. enkele deelnemingen in investeringsfondsen	50%	0	6.000	2020 e.v.
---	-----	---	-------	-----------

Een investeringsfonds is een verbonden partij, waarin de gemeente, vaak met andere partijen, participeert ter realisering van maatschappelijk rendement. Via een

investeringsfonds, investeert de gemeente in projecten met een hoog risicoprofiel, die op de reguliere kapitaalmarkt geen financiering kunnen aantrekken.

Investeringsfondsen zijn daarmee risicovoller dan andere verbonden partijen (deelnemingen). Vanwege dit hoge risicoprofiel is tijdige en volledige terugbetaling aan het fonds niet gegarandeerd.

Het risico bestaat dat de gemeente zijn aandeel in een fonds moet afwaarderen. Gelet op het risico-profiel wordt de kans op afwaardering ingeschat op 50%. Dit is een marktconform percentage. De totale boekwaarde van de investeringsfondsen bedraagt per 1 september 2020 €6 mln.

Btw Sportbesluit 2019 (gemeente en Sportbedrijf Rotterdam)	50%	8.103	8.103	2020 e.v.
--	-----	-------	-------	-----------

Op 30 oktober 2018 heeft het college besloten tot een tweesporen aanpak op de naderende wijziging van het btw-sportbesluit waarmee een verruiming wordt voorzien van de btw-vrijstelling voor de sportsector. Het tweesporenbeleid geldt voor het Sportbedrijf, waarbij enerzijds wordt uitgegaan van winstbeoging van het Sportbedrijf en daarmee behoud van de btw-positie richting fiscus en anderzijds een aanvraag voor subsidie om het eventueel verlies van die btw-positie te kunnen compenseren. Belang van de gemeente en het Sportbedrijf is om de aftrekbaarheid van btw op investeringen en activiteiten te behouden of te doen compenseren door subsidie. De verwachting is dat de gemeente circa 68% van de btw aanvraag vergoed krijgt. Het risico is derhalve berekend op de 32% die niet voor compensatie in aanmerking komt. Het totaalbedrag aan te compenseren btw (in de SPUK aanvraag aan VWS) bedraagt € 8.103, waarvan € 3.592 m.b.t. de gemeente en € 4.511 m.b.t. het sportbedrijf. Uit een recente kamerbrief met de stand van zaken betreffende het beroep op de SPUK en BOSA-subsidie in het kader van de verruiming van de sportvrijstelling blijkt dat circa 68% van de aanvraag vooralsnog voor compensatie in aanmerking komt.

Btw Sportbesluit 2019 (Sportfondsen Rotterdam en Topsportcentrum Rotterdam)	50%	465	465	2020 e.v.
---	-----	-----	-----	-----------

Naar analogie conform de toelichting op het risico 'Btw Sportbesluit 2019 (gemeente en Sportbedrijf)

Btw onderwijsactiviteiten Sportbedrijf Rotterdam en Natuurstad Rotterdam	50%	1.250	1.250	2020 e.v.
--	-----	-------	-------	-----------

Het Sportbedrijf heeft in juli 2018 op advies van Bureau Rijksheffingen een brief aan de Belastingdienst Rijnmond gestuurd met daarin de standpuntbepaling dat de activiteiten van het Sportbedrijf, waarvoor de gemeente een inkoopbedrag betaalt, te kwalificeren als één met btw belaste prestatie. De Belastingdienst heeft in dezen nog geen uitspraak gedaan. Indien de Belastingdienst het standpunt van het Sportbedrijf onderschrijft, dan kan de gemeente de door het Sportbedrijf in rekening gebrachte btw op de inkoopfactuur volledig voor compensatie in aanmerking laten komen. Hetzelfde kan dan gelden voor de btw die de stichting Natuurstad de gemeente te zijner tijd in rekening gaat brengen over de subsidie.

Compenserende maatregelen Stadhuisplein	50%	1.000	2.000	2020 e.v.
---	-----	-------	-------	-----------

Het bestemmingsplan is aangepast, waardoor studentenhuysvesting op het stadhuisplein mogelijk is. De kans bestaat dat de gemeente gaat bijdragen aan noodzakelijk maatregelen om geluidsoverlast van horeca richting studenten tegen te gaan.

*Personeelskosten vrijwillige brandweer	50%	1.500	1.500	2021 e.v.
---	-----	-------	-------	-----------

De WNRA en de EU richtlijnen aangaande vrijwilligers stelt dat de vrijwilligers van de brandweer in feite als flexibel personeel moet worden beschouwd in plaats van als vrijwilligers met een vergoeding. Er zijn op dit moment onderhandelingen gaande over de precieze uitwerking. De WNRA treedt per 1-1-2021 in werking voor de VRR. Indien de vrijwilligers als personeel in dienst moeten worden genomen nemen de loonkosten van de VRR structureel met € 3mln toe. Voor Rotterdam betekent dat een verhoging van de inwonerbijdrage met € 1,5 mln. vanaf 2021.

Niet-kwantificeerbare risico's

Risico achtervang Waarborgfonds Sociale Woningbouw

De Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Tegen betaling van een borgstellingsvergoeding door de betreffende woningcorporaties biedt het WSW zekerheid aan geldgevers voor het geval die

woningcorporaties niet aan hun financiële verplichtingen voldoen. Er zijn verschillende vangnetten en buffers voor het WSW. Als deze ontoereikend zijn, dan worden Rijk en gemeenten aangesproken op hun achtervang. WSW is samen met BZK, VNG en eigen achterban (woningcorpo's) bezig met het formuleren van het strategisch programma, en het laten landen daarvan in een Toezichts- en verantwoordingsovereenkomst en in de achtervangovereenkomsten met BZK en gemeenten. Op een aantal belangrijke issues is nog geen overeenstemming. Pas als dit proces is afgerond kan VNG een extern adviesbureau een model laten opstellen om de risico's van gemeenten te laten kwantificeren. De planning van dit proces is op dit moment vanwege de vele betrokken partijen, op dit moment onzeker.

Risico achtervang Waarborgfonds Eigen Woningen

De Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) biedt via de Nationale Hypotheekgarantie aan geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Indien het fondsvermogen ontoereikend is, wordt aanspraak gemaakt op de achtervang van Rijk en gemeenten. Voor hypotheeklen afgesloten na 1 januari 2011 is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Om te voorkomen dat er verschillende berekeningsmethodieken worden gehanteerd volgt het WEW nadat het proces bij WSW is afgerond.

Omgevingswet

De implementatie van de omgevingswet kent nog veel onzekerheid op het gebied van procesaanpassingen, ICT/automatisering en derving van leges. Deze kosten zijn op dit moment niet met zekerheid te ramen.

Risico op schade aan gemeentelijke kunstcollectie

De gemeentelijke kunstcollectie is niet verzekerd. De gemeente is risicodragend voor eventuele schade aan de collectie.

Uitvoeringsprogramma Lood in de bodem

De verantwoordelijkheid voor de aanpak van 'bodempluim' heeft het rijk bij provincies en (grote) gemeenten neergelegd. De marktwaarde van gemeentelijke objecten en gronden kan theoretisch dalen door de aanwezigheid van bodemverontreiniging.

Risico op schade a.g.v. natuurrampen en terrorisme

Het is niet ondenkbaar dat Rotterdam te maken krijgt met een ramp of een daad van terrorisme, die leidt tot forse financiële schade voor de gemeente Rotterdam.

Vennootschapsbelasting

Op het taakveld Vennootschapsbelasting (Vpb) boekt de gemeente het door haar te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last. Het gaat om het geraamde bedrag van de aanslag vennootschapsbelasting voor het betreffende begrotingsjaar of verantwoordingsjaar. Dit bedrag is de gemeente verschuldigd vanwege de fiscale winst die de gemeente per saldo realiseert op ondernemingsactiviteiten in het begrotingsjaar, na eventuele verrekening van fiscale verliezen uit eerdere begrotingsjaren.

De gemeentelijke activiteiten lease, bedrijfsreiniging, containerservice en verkoop restafval (deels) vallen onder deze belastingplicht vallen. De Vpb-belastingplicht wordt op de betreffende taakvelden waar deze ontstaat, nader toegelicht.

De Rijksbelastingdienst heeft de gemeente Rotterdam eind 2019 een aanslag Vpb over heffingsjaar 2016 opgelegd. Daarin wordt de gemeente behoudens voor bovengenoemde activiteiten ook aangeslagen voor de activiteiten verhuur reclame-uitingen en veilingen brandstofverkooppunten. De gemeente neemt hierbij het standpunt in dat geen sprake is van Vpb-plichtige ondernemersactiviteiten, maar van normaal vermogensbeheer. Tegen dit deel van de aanslag heeft de gemeente bezwaar ingediend. Dit bezwaar is door de Rijksbelastingdienst niet gehonoreerd, waarop de gemeente beroep bij de belastingrechter heeft aangetekend. De betwiste Vpb-lasten voor verhuur reclame-uitingen en veilingen brandstofverkooppunten 2016 e.v.j. worden op basis van de meest actuele risicoschatting voorzien.

Wet Open Overheid

De Wet Open Overheid (Woo) verplicht alle overheidsinstanties tot het op een toegankelijke wijze openbaar maken van documenten in nader bepaalde informatiecategorieën. Waarschijnlijk gaat deze wet 1 januari 2022 van kracht. Op dit moment wordt er een impact analyse uitgevoerd. Wat moet leiden tot een business case voor een (programma)aanpak met daarbij een meerjarig overzicht wat de financiële impact wordt voor de invoering van de Woo bij de gemeente

Bij de verkoop van de aandelen in Eneco in 2020 is de koper (het consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power) gevrijwaard van de claim van de oud-aandeelhouders van REMU N.V. (hierna REMU). Samenvattend stelt REMU dat Eneco door het juridisch verzet tegen de Splitsingswet verhinderd heeft dat Eneco vóór 31 december 2010 geprivatiseerd is en dat REMU daardoor een contractueel afgesproken privatiseringsvergoeding niet ontvangen heeft. Eneco betoogt op hoofdlijnen dat Eneco, inclusief REMU, niet vóór 31 december 2010 verkocht is en dat de aandeelhouders daartoe ook geen plan hadden. De hoogte van de claim bedraagt nominaal € 133 miljoen. De totale claim bedraagt het nominale bedrag vermeerderd met de wettelijke handelsrente vanaf 1 juli 2009. De rechtbank heeft alle vorderingen afgewezen, vervolgens is er wel hoger beroep aangetekend door de eisers. Bij het opstellen van de begroting was de uitspraak van het gerechtshof nog niet bekend. De juridische inschatting is dat het gerechtshof niet anders zal oordelen, waarmee de kans zeer klein is op dit risico. De gemeente houdt dan derhalve ook geen rekening met dit risico in het weerstandsvermogen.

* Nieuw(e) risico('s).

Op basis van dit overzicht is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Deze berekening is voor het gros van de risico's gemaakt met behulp van een risicosimulatiemodel, waarbij is uitgegaan van een zekerheidspercentage van 95%. Dit wil zeggen dat de benodigde weerstandscapaciteit in 95% van de gevallen toereikend is om de risico's te dekken.

De benodigde weerstandscapaciteit in verband met de risico's inzake grondexploitaties en borgstellingen en garanties wordt afzonderlijk berekend, met behulp van een model dat op deze specifieke risico's is toegesneden.

In vergelijking met de begroting voor 2020 zijn na de eerste herziening enkele risico's komen te vervallen. Dit betreft:

- Mogelijke compensatieregeling Joodse oorlogsslachtoffers; besluitvorming over de toekenning van de compensatieregeling heeft plaatsgevonden.
- Overgangsregeling functioneel leeftijdsontslag brandweerpersoneel; dit risico is opgetreden.

Het risico 'Personeelskosten vrijwillige brandweer' is nieuw toegevoegd. De overige risico's zijn opnieuw tegen het licht gehouden. Soms zijn de verwachte omvang van het risico of de kans van optreden gewijzigd. De voornaamste wijzigingen betreffen:

- de inkomensregelingen (BUIG); Het risico op een tekort op de BUIG is verlaagd ten opzichte van de 1e Herziening. Er is nog steeds sprake van de mogelijkheid dat het Rijk het budget voor loonkostensubsidies (onderdeel van de BUIG) op andere wijze gaat verdelen over gemeenten, met - voor Rotterdam - nadelige gevolgen. Maar duidelijk is intussen dat deze wijziging nog niet zal ingaan in 2021.
- het Warmtebedrijf; Op dit moment worden verschillende scenario's uitgewerkt en afgewogen. Een scenariokeuze wordt pas later dit jaar verwacht. De scenario's hebben elk verschillende (financiële) gevolgen waarbij in sommige gevallen nog onduidelijk is wat de impact voor de gemeente is. Om niet vooruit te lopen op een scenariokeuze is ervoor gekozen om de boekwaarde op (afgerond) 27 mln. te houden. Het risico op een afboeking van deze waarde is voorzichtigheidshalve verhoogd van 15% naar 50% (in lijn met de berekening in 2020). Omdat de scenariokeuze nog gemaakt moet worden is dit risico

ook voor de jaren 2021 -2024 toegepast. Tevens is een voorziening gevormd van €52 mln. Deze maakt geen onderdeel uit van het weerstandsvermogen. Deze voorziening is gevormd gezien de vordering die op WBR ontstaat, nu BNG de gemeente op korte termijn als borg zal aanspreken (hierdoor vervalt de garantie in 2020 waardoor het kredietrisico op de borgstelling eveneens vervalt).

- Leningen en garanties; Zoals ook aangegeven in de bovenstaande toelichting over het warmtebedrijf wordt de gemeente in 2020 aangesproken op de garantie die is afgegeven voor de aflopende lening van de deelneming Warmtebedrijf bij de BNG. Omdat het kredietrisico op deze garantie wegvalt, valt vanuit de kredietrisicoreserve € 52 mln. vrij voor de vorming van een voorziening ter afdekking van de risico's die samenhangen met de herstructurering van het Warmtebedrijf. Voor meer informatie over de ontwikkelingen met betrekking tot het Warmtebedrijf, zie de paragraaf Verbonden partijen.
- Gemeentefonds; Voor de jaren 2020 en 2021 is de omvang van het gemeentefonds bevroren. Hierdoor is het ingeschatte bedrag voor 2020 en 2021 verlaagd van 10 naar 5 mln.

De Corona-crisis leidt mogelijk tot extra lasten, minder baten, en meer risico's (onder andere ter zake van de (grond)ontwikkelportefeuille) voor de gemeente dan reeds in de voorliggende begroting verwerkt. Enerzijds is onvoorspelbaar hoe de pandemie zich ontwikkelt en hoe het (inter)nationale pakket aan maatregelen om het verloop van de pandemie te beïnvloeden zich in de loop der tijd ontwikkelt. Het effect op de economie, en van daaruit op de gemeentelijke begroting, is daarmee onzeker. Anderzijds is nog onvoldoende duidelijk in hoeverre de gemeente financieel zal worden gecompenseerd door het Rijk. Het financiële risico dat de gemeente loopt a.g. v. de Corona-crisis is dan ook niet gekwantificeerd. De pandemie kan worden beschouwd als een natuurramp en is daarmee onderdeel van het structurele risico op financiële schade als gevolg van een (natuur)ramp.

Benodigde weerstandscapaciteit

Onderstaande tabel laat de recente ontwikkeling van de benodigde weerstandscapaciteit zien.

Omdat de financiële restrisico's richting 2024 groter worden, neemt ook de benodigde weerstandscapaciteit tot en met 2024 toe. Er is meer weerstandscapaciteit nodig, om nagenoeg (voor 95%) zeker van te zijn dat de financiële risico's, zoals hierboven genoemd, eenmalig kunnen worden opgevangen.

Benodigde weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Benodigde weerstandscapaciteit	205	219	211	220	230	233	235

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de volgende bestanddelen:

- de Algemene reserve
- de bestemmingsreserves die zijn gevormd om een specifiek financieel risico af te dekken (kortweg aangeduid als: de risicoreserves)
- de wettelijk verplichte stelpost voor onvoorziene lasten (kortweg aangeduid als: stelpost onvoorzien).

De beschikbare weerstandscapaciteit daalt vanaf 2020, de coronacrisis is hier in belangrijke mate debet aan. De inkomsten uit belastingen en leges lopen terug en om de crisis het hoofd te bieden worden extra uitgaven gedaan. Het opvangen van deze financiële tegenvallers leidt tot een daling van de algemene reserve.

Beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kredietrisicoreserve	71	70	22	28	28	28	28
Bestemmingsreserve BUIG meerjarig	29	18	20	20	20	20	20
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	4	3	1	1	1	1	1
Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp	5	34	28	28	28	28	28
Risicoreserves	109	125	71	77	77	77	77
Algemene reserve	180	176	192	114	99	123	164
Stelpost onvoorzien	0	1	1	1	1	1	1
Beschikbare weerstandscapaciteit	289	300	264	191	176	200	241

Weerstandsvermogen

Conform coalitieakkoord wordt met ingang van de nieuwe bestuursperiode gestuurd op een weerstandsvermogen van minimaal 1,00, passend bij de financiële risico's die de gemeente loopt. Dit houdt in dat de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de financiële risico's op te vangen. Met andere woorden: de beschikbare weerstandscapaciteit is tenminste gelijk aan de benodigde weerstandscapaciteit.

De coronacrisis leidt echter tot financiële tegenvallers waardoor het weerstandsvermogen onder de 1,00 komt. We accepteren deze tijdelijke dip, voor zover deze door corona wordt veroorzaakt. Conform het door de raad vastgestelde beleid inzake het weerstandsvermogen zorgen we ervoor dat het weerstandsvermogen in het laatste jaar van de meerjarenraming weer op peil is. Wanneer de financiële effecten veroorzaakt door Corona buiten beschouwing worden gelaten zakt het weerstandsvermogen niet onder de 1,00.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Beschikbare weerstandscapaciteit	289	301	264	191	176	200	241
Benodigde weerstandscapaciteit	205	219	211	220	230	233	235
Weerstandsvermogen	1,41	1,37	1,25	0,87	0,77	0,86	1,03

Weerstandsvermogen Exclusief Corona (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Beschikbare weerstandscapaciteit	289	301	268	231	231	268	315
Benodigde weerstandscapaciteit	205	219	211	220	230	233	235

Ontwikkeling weerstandsvermogen

In de onderstaande tabel is te zien hoe het (verwachte) verloop van het weerstandsvermogen dat in deze begroting wordt gepresenteerd, zich verhoudt tot het (verwachte) verloop dat in de 1e herziening 2020 en de begroting 2020 is gepresenteerd.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Beschikbare weerstandscapaciteit (Begroting 2020)	289	283	266	277	270	333	
Benodigde weerstandscapaciteit (Begroting 2020)	205	219	250	260	265	267	
Weerstandsvermogen (Begroting 2020)	1,41	1,29	1,06	1,07	1,02	1,25	
Beschikbare weerstandscapaciteit (Eerste herziening 2020)		301	220				
Benodigde weerstandscapaciteit (Eerste herziening 2020)		219	263				
Weerstandsvermogen (Eerste herziening 2020)		1,37	0,83				
Beschikbare weerstandscapaciteit (Begroting 2021)			264	191	176	200	241
Benodigde weerstandscapaciteit (Begroting 2021)			211	220	230	233	235
Weerstandsvermogen (Begroting 2021)			1,25	0,87	0,76	0,86	1,03

Wettelijk voorgeschreven kengetallen

Onderstaand worden uitsluitend de financiële kengetallen weergegeven die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording moeten worden vermeld in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Het complete overzicht van alle door de gemeente Rotterdam gehanteerde financiële kengetallen, inclusief toelichting, is terug te vinden in het onderdeel [Financiële kengetallen](#).

Verplichte financiële kengetallen o.g.v. BBV	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Netto schuldquote	54,1%	55,0%	19,5%	39,3%	45,4%	44,4%	41,3%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	47,3%	49,1%	15,6%	34,3%	40,8%	40,3%	37,6%
Solvabiliteitsratio	30,8%	30,7%	56,9%	48,9%	46,4%	47,5%	49,8%
Structurele exploitatieruimte	5,5%	5,1%	4%	2%	2%	3%	3%
Grondexploitatie	-4,5%	-4,1%	-3,5%	-5,1%	-5,6%	-5,7%	-5,4%
Belastingcapaciteit	99%	103%	105%	102%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Financiën

Balans	Grondslagen	Interne ronde technische bijstellingen
Overzicht van baten en lasten		

Balans

Balans

Dit onderdeel bevat de geprognosticeerde balans en het kasstroomoverzicht. Daarnaast wordt verwezen naar de onderdelen reserves en voorzieningen.

[Balans](#)[Kasstroomoverzicht](#)[Reserves](#)[Voorzieningen](#)

Balans

Hieronder wordt de geprognosticeerde balans gepresenteerd. In deze balans wordt per categorie een prognose gegeven voor de periode tot en met 2024.

VASTE ACTIVA	1-1-2020	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Immateriële vaste activa						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	36.190	42.434	45.616	44.763	43.910	43.057
Materiële vaste activa						
Investerings met een economisch nut	1.968.132	2.099.668	2.235.488	2.301.472	2.305.129	2.278.486
Investerings met een economisch nut waarvoor te bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	163.483	193.992	214.710	231.311	244.976	232.826
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	511.904	608.446	739.414	829.949	836.382	808.466
Financiële vaste activa						
Kapitaalverstrekkingen	396.588	396.036	395.554	395.073	394.592	394.403
Leningen	196.950	174.847	157.467	139.690	121.394	104.156
Overige Langlopende leningen	13.443	19.356	25.089	24.823	24.558	24.302

Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0	0	0	0	0
--	---	---	---	---	---	---

Totaal vaste activa	3.286.690	3.534.779	3.813.338	3.967.081	3.970.941	3.885.696
----------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

VLOTTENDE ACTIVA

Vorraden	-116.117	-151.279	-158.822	-172.035	-174.496	-159.938
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	304.616	408.616	408.616	408.616	408.616	408.616
Liquide middelen	14.501	0	0	0	0	0
Overlopende activa	145.350	145.350	145.350	145.350	145.350	145.350
Totaal vlottende activa	348.350	402.687	395.144	381.931	379.470	394.028

TOTAAL ACTIVA	3.635.040	3.937.466	4.208.482	4.349.012	4.350.411	4.279.724
----------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

VASTE PASSIVA

Eigen Vermogen

Algemene reserve	189.158	192.379	113.731	98.703	122.815	163.725
Bestemmingsreserves	926.246	2.047.148	1.945.413	1.919.690	1.944.390	1.969.194
Resultaat na reserveringen	0	0	0	0	0	0

Vreemd Vermogen

Voorzieningen	101.406	155.094	154.670	154.270	153.766	153.242
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	1.665.476	913.768	1.273.566	1.455.247	1.408.338	1.272.461
Totaal vaste passiva	2.882.286	3.308.389	3.487.380	3.627.910	3.629.309	3.558.622

VLOTTENDE PASSIVA

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	434.310	310.633	402.658	402.658	402.658	402.658
Overlopende passiva	318.444	318.444	318.444	318.444	318.444	318.444
Totaal vlottende passiva	752.754	629.077	721.102	721.102	721.102	721.102

TOTAAL PASSIVA	3.635.040	3.937.466	4.208.482	4.349.012	4.350.411	4.279.724
-----------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Kasstroomoverzicht

Het geprognosticeerde kasstroomoverzicht geeft een overzicht van de banksaldi en liquide middelen die beschikbaar zullen zijn en van het gebruik van deze geldmiddelen in de komende jaren. Het kasstroomoverzicht is opgesteld met behulp van de geprognosticeerde balans op basis van de indirecte methode en bestaat uit de volgende drie onderdelen:

1. Kasstromen uit operationele activiteiten
2. Kasstromen uit investeringsactiviteiten
3. Kasstromen uit financieringsactiviteiten

KASSTROMEN UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN	2020	2021	2022	2023	2024
Exploitatieresultaat	1.124.123	-180.383	-40.751	48.812	65.714
<i>Aanpassing voor:</i>					
Afschrijvingen MVA en waardeverminderingen	129.429	136.213	156.222	162.725	166.788
Afschrijvingen bijdragen aan activa in eigendom van derden	853	853	853	853	853
Mutatie voorzieningen	53.688	-424	-400	-504	-524
Mutatie vaste schulden (excl. Leningen og)	-1.040	-1.066	-1.066	-1.066	-1.066
<i>Subtotaal</i>	182.930	135.576	155.609	162.008	166.051
Vorraden en onderhanden werk	35.162	7.543	13.213	2.461	-14.558
<i>Mutatie in werkkapitaal</i>					
Kortlopende uitzettingen (excl. Liquide middelen)	-104.000	0	0	0	0
Kortlopende schulden (excl. Rek.-couranten en kortlopende leningen)	0	0	0	0	0
Overlopende activa	0	0	0	0	0
Overlopende passiva	0	0	0	0	0
	-104.000	0	0	0	0
Kasstroom uit operationele activiteiten	1.238.215	-37.264	128.071	213.281	217.207
KASSTROMEN UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN	2020	2021	2022	2023	2024
Investeringsen	-507.348	-505.600	-352.264	-198.450	-123.493
Desinvesteringsen en bijdragen derden	112.235	77.846	22.922	11.970	23.414
<i>Subtotaal</i>	-395.113	-427.754	-329.342	-186.480	-100.079

Verstrekking leningen ug (woningcorporaties en verbonden partijen)	0	0	0	0	0
Aflossingen leningen ug (woningcorporaties en verbonden partijen)	22.103	17.380	17.777	18.296	17.238
<i>Subtotaal</i>	22.103	17.380	17.777	18.296	17.238
Verstrekking overige leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	-6.400	-6.000	0	0	0
Aflossingen overige leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	487	267	266	265	256
<i>Subtotaal</i>	-5.913	-5.733	266	265	256
Mutatie kapitaalverstrekingen	552	482	481	481	189
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-378.371	-415.625	-310.818	-167.438	-82.396
KASSTROMEN UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN	2020	2021	2022	2023	2024
Mutatie kortlopende geldleningen	-115.025	92.025	0	0	0
Aangetrokken leningen og	85.000	765.220	207.924	59.322	-44.288
Aflossingen leningen og	-835.668	-404.356	-25.177	-105.165	-90.523
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-865.693	452.889	182.747	-45.843	-134.811
Mutatie geldmiddelen	-5.849	0	0	0	0

Reserves

Zie voor dit onderdeel de balanspagina [Reserves](#).

Voorzieningen

Zie voor dit onderdeel de balanspagina [Voorzieningen](#).

Reserves

Pagina 120

Reserves

Reserves zijn middelen die in het verleden opzij zijn gezet om in de toekomst te kunnen besteden. De meeste reserves hebben een specifiek bestedingsdoel. De Algemene Reserve is vrij aanwendbaar.

Vermogensspecificatie reserves

Hieronder staat de verloopstaat van de bestemmingsreserves van de gemeente Rotterdam. Door op het informatie-icoontje te klikken is het meerjarig verloop te zien en een algemene toelichting per reserve.

Begroting 2020 2021 2022 2023 2024

Bestemmingsreserves

Bestuur en dienstverlening	2.888	4.279	5.670	7.061	8.452
----------------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Bestemmingsreserve 342 294 246 198 150

Citylab 010

Begroting 2020 2021 2022 2023 2024

Bestemmingsreserves

Bestuur en dienstverlening	2.888	4.279	5.670	7.061	8.452
----------------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Bestemmingsreserve Citylab 010 342 294 246 198 150

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd als dekking voor juridische verplichtingen projecten Citylab.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2015 (van 1-1-2016 t/m 31-12-2020)

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	3.227	0	2.885	0	342
Begroting 2021	342	0	48	0	294
Raming 2022	294	0	48	0	246
Raming 2023	246	0	48	0	198
Raming 2024	198	0	48	0	150

Bestemmingsreserve 1.329 2.658 3.987 5.316 6.645

Verkiezingen

Begroting 2020 2021 2022 2023 2024

Bestemmingsreserves

Bestuur en dienstverlening	2.888	4.279	5.670	7.061	8.452
----------------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Bestemmingsreserve 1.329 2.658 3.987 5.316 6.645

Verkiezingen

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd voor het opvangen van fluctuaties in de jaarrekening door kosten Verkiezingen.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2013 (vanaf 1-1-2013)

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	0	1.329	0	0	1.329
Begroting 2021	1.329	1.329	0	0	2.658

						Raming 2022	2.658	1.329	0	0	3.987
						Raming 2023	3.987	1.329	0	0	5.316
						Raming 2024	5.316	1.329	0	0	6.645
Bestemmingsreserve	83	83	83	83	83	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
Masterplan						Bestuur en dienstverlening	2.888	4.279	5.670	7.061	8.452
Dienstverlening						Bestemmingsreserve Masterplan	83	83	83	83	83
						Dienstverlening					
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor dekking van éénmalige uitgaven kadernotitie dienstverlening.				
						Raadsbesluit:	2008 (van 15-04-2008 t/m nog nader te bepalen)				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	202	0	119	0	83
						Begroting 2021	83	0	0	0	83
						Raming 2022	83	0	0	0	83
						Raming 2023	83	0	0	0	83
						Raming 2024	83	0	0	0	83
Bestemmingsreserve	34	34	34	34	34	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
Gemeentelijke						Bestuur en dienstverlening	2.888	4.279	5.670	7.061	8.452
klokkenluidersregeling						Bestemmingsreserve Gemeentelijke	34	34	34	34	34
						klokkenluidersregeling					
						Doel Reserve:	Deze bestemmingsreserve dient voor het dekken van eventuele juridische kosten benodigd om de klokkenluider te ondersteunen.				
						Raadsbesluit:	Besluit van College van B&W d.d. 2-10-2007 (vanaf 2007)				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	34	0	0	0	34
						Begroting 2021	34	0	0	0	34
						Raming 2022	34	0	0	0	34
						Raming 2023	34	0	0	0	34
						Raming 2024	34	0	0	0	34
Egalisatiereserve	114	114	114	114	114	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Ombudsman						Bestemmingsreserves					
						Bestuur en dienstverlening	2.888	4.279	5.670	7.061	8.452
						Egalisatiereserve	114	114	114	114	114

Ombudsman																																									
Doel Reserve: Dit betreft een egaliseriereserve met als doel de werkzaamheden van de Ombudsman Rotterdam te waarborgen.																																									
Raadsbesluit: Jaarrekening 2014 (vanaf 1-1-2015)																																									
<table><tr><th>Verloopstaat Reserve</th><th>Beginstand</th><th>Toevoeging</th><th>Onttrekking</th><th>Vrijval</th><th>Eindstand</th></tr><tr><td>Begroting 2020</td><td>114</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>114</td></tr><tr><td>Begroting 2021</td><td>114</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>114</td></tr><tr><td>Raming 2022</td><td>114</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>114</td></tr><tr><td>Raming 2023</td><td>114</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>114</td></tr><tr><td>Raming 2024</td><td>114</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>114</td></tr></table>						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	Begroting 2020	114	0	0	0	114	Begroting 2021	114	0	0	0	114	Raming 2022	114	0	0	0	114	Raming 2023	114	0	0	0	114	Raming 2024	114	0	0	0	114
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand																																				
Begroting 2020	114	0	0	0	114																																				
Begroting 2021	114	0	0	0	114																																				
Raming 2022	114	0	0	0	114																																				
Raming 2023	114	0	0	0	114																																				
Raming 2024	114	0	0	0	114																																				

Egaliseriereserve	20	20	20	20	20	<table><tr><td>Begroting Bestemmingsreserves</td><td>2020</td><td>2021</td><td>2022</td><td>2023</td><td>2024</td></tr><tr><td>Bestuur en dienstverlening</td><td>2.888</td><td>4.279</td><td>5.670</td><td>7.061</td><td>8.452</td></tr><tr><td>Egaliseriereserve Ombudsman</td><td>20</td><td>20</td><td>20</td><td>20</td><td>20</td></tr></table>	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024	Bestuur en dienstverlening	2.888	4.279	5.670	7.061	8.452	Egaliseriereserve Ombudsman	20	20	20	20	20																	
Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024																																				
Bestuur en dienstverlening	2.888	4.279	5.670	7.061	8.452																																				
Egaliseriereserve Ombudsman	20	20	20	20	20																																				
Ombudsman																																									
derdengelden																																									
Doel Reserve: Dit betreft een egaliseriereserve met als doel te waarborgen dat de derdengelden gewaarborgd zijn.																																									
Raadsbesluit: Afspraak d.d. 23 maart 2005 tussen Ombudsman en gemeenteraad (vanaf 31-12-2006)																																									
<table><tr><th>Verloopstaat Reserve</th><th>Beginstand</th><th>Toevoeging</th><th>Onttrekking</th><th>Vrijval</th><th>Eindstand</th></tr><tr><td>Begroting 2020</td><td>20</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>20</td></tr><tr><td>Begroting 2021</td><td>20</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>20</td></tr><tr><td>Raming 2022</td><td>20</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>20</td></tr><tr><td>Raming 2023</td><td>20</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>20</td></tr><tr><td>Raming 2024</td><td>20</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>20</td></tr></table>						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	Begroting 2020	20	0	0	0	20	Begroting 2021	20	0	0	0	20	Raming 2022	20	0	0	0	20	Raming 2023	20	0	0	0	20	Raming 2024	20	0	0	0	20
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand																																				
Begroting 2020	20	0	0	0	20																																				
Begroting 2021	20	0	0	0	20																																				
Raming 2022	20	0	0	0	20																																				
Raming 2023	20	0	0	0	20																																				
Raming 2024	20	0	0	0	20																																				

Egaliseriereserve	187	187	187	187	187	<table><tr><td>Begroting</td><td>2020</td><td>2021</td><td>2022</td><td>2023</td><td>2024</td></tr><tr><td>Bestemmingsreserves</td><td colspan="5"></td></tr><tr><td>Bestuur en dienstverlening</td><td>2.888</td><td>4.279</td><td>5.670</td><td>7.061</td><td>8.452</td></tr><tr><td>Egaliseriereserve Rekenkamer</td><td>187</td><td>187</td><td>187</td><td>187</td><td>187</td></tr></table>	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024	Bestemmingsreserves						Bestuur en dienstverlening	2.888	4.279	5.670	7.061	8.452	Egaliseriereserve Rekenkamer	187	187	187	187	187
Begroting	2020	2021	2022	2023	2024																									
Bestemmingsreserves																														
Bestuur en dienstverlening	2.888	4.279	5.670	7.061	8.452																									
Egaliseriereserve Rekenkamer	187	187	187	187	187																									
Rekenkamer																														
Doel Reserve: Dit is een egaliseriereserve met als doel de onderzoeken van de Rekenkamer Rotterdam te waarborgen.																														
Raadsbesluit: Jaarrekening 1999 (vanaf 1-1-2000)																														
<table><tr><th>Verloopstaat Reserve</th><th>Beginstand</th><th>Toevoeging</th><th>Onttrekking</th><th>Vrijval</th><th>Eindstand</th></tr><tr><td>Begroting 2020</td><td>217</td><td>0</td><td>30</td><td>0</td><td>187</td></tr></table>						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	Begroting 2020	217	0	30	0	187													
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand																									
Begroting 2020	217	0	30	0	187																									

						Begroting 2021	187	0	0	0	187
						Raming 2022	187	0	0	0	187
						Raming 2023	187	0	0	0	187
						Raming 2024	187	0	0	0	187
Bestemmingsreserve	373	353	333	313	293	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
B&W Fonds						Bestemmingsreserves					
						Bestuur en dienstverlening	2.888	4.279	5.670	7.061	8.452
						Bestemmingsreserve	373	353	333	313	293
						B&W Fonds					
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor het doen van relatief kleine uitgaven voor doeleinden met een ideëel of charitatief karakter. Het budget is afkomstig uit vrijval van de gelijknamige voorziening.				
						Raadsbesluit:	Begroting 2019 (vanaf 13-11-2019)				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	393	0	20	0	373
						Begroting 2021	373	0	20	0	353
						Raming 2022	353	0	20	0	333
						Raming 2023	333	0	20	0	313
						Raming 2024	313	0	20	0	293
Bestemmingsreserve	165	220	275	330	385	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Commissiereizen						Bestemmingsreserves					
						Bestuur en dienstverlening	2.888	4.279	5.670	7.061	8.452
						Bestemmingsreserve	165	220	275	330	385
						Commissiereizen					
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten inzake commissiereizen over de gehele raadsperiode.				
						Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (van 20-12-2018 t/m nader te bepalen)				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	110	55	0	0	165
						Begroting 2021	165	55	0	0	220
						Raming 2022	220	55	0	0	275
						Raming 2023	275	55	0	0	330
						Raming 2024	330	55	0	0	385

Bestemmingsreserve	240	315	390	465	540	Begroting Bestemmingsreserves						2020	2021	2022	2023	2024					
Voorlichting /						Bestuur en dienstverlening											2.888	4.279	5.670	7.061	8.452
communicatie						Bestemmingsreserve Voorlichting /											240	315	390	465	540
verkiezingen						communicatie verkiezingen															
Doel Reserve:																	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten voor voorlichting, communicatie en promotie t.b.v. de gemeenteraadsverkiezingen.				
Raadsbesluit:																	10m bestuursrapportage 2018 (van 20-12-2018 t/m nader te bepalen)				
Verloopstaat Reserve						Beginstand		Toevoeging		Onttrekking		Vrijval		Eindstand							
Begroting 2020						217		75		0		52		240							
Begroting 2021						240		75		0		0		315							
Raming 2022						315		75		0		0		390							
Raming 2023						390		75		0		0		465							
Raming 2024						465		75		0		0		540							
Verkeer en Vervoer	661	444	255	130	5																
Bestemmingsreserve	156	64	0	0	0	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024										
Vervoer over Water	Bestemmingsreserves																				
Verkeer en Vervoer						661	444	255	130	5											
Bestemmingsreserve						156	64	0	0	0											
Vervoer over Water																					
Doel Reserve:																	In het kader van het project Vervoer over Water zijn lang lopende afspraken gemaakt met de Verkeersonderneming en diverse participanten. Deze afspraken lopen door tot en met 2020. Om in de toekomst aan de verplichtingen te kunnen voldoen is deze bestemmingsreserve gevormd.				
Raadsbesluit:																	Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m nader te bepalen)				
Verloopstaat Reserve						Beginstand		Toevoeging		Onttrekking		Vrijval		Eindstand							
Begroting 2020						186		0		30		0		156							
Begroting 2021						156		0		92		0		64							
Raming 2022						64		0		64		0		0							
Raming 2023						0		0		0		0		0							
Raming 2024						0		0		0		0		0							
Bestemmingsreserve	505	380	255	130	5	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024										
Verkeer en Vervoer	Bestemmingsreserves																				
2011	Verkeer en Vervoer						661	444	255	130	5										
Bestemmingsreserve						505	380	255	130	5											
Verkeer en Vervoer																					

2011

Doel Reserve: De reserve Verkeer & Vervoer vormt de dekking van de gemeentelijke kosten voor verkeerseducatie, die niet op andere wijze begroot zijn. Op deze wijze is er vooralsnog dekking beschikbaar voor deze noodzakelijke activiteit.

Raadsbesluit: Tweede bestuursrapportage 2011 (van 2011 t/m niet van toepassing)

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	630	0	125	0	505
Begroting 2021	505	0	125	0	380
Raming 2022	380	0	125	0	255
Raming 2023	255	0	125	0	130
Raming 2024	130	0	125	0	5

Economische zaken	2.085	1.650	1.570	1.570	1.570
-------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Bestemmingsreserve	1.152	1.077	1.027	1.027	1.027
--------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Cofinanciering

Europese subsidies

Bestemmingsreserves

Economische zaken	2.085	1.650	1.570	1.570	1.570
-------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Bestemmingsreserve	1.152	1.077	1.027	1.027	1.027
--------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Cofinanciering

Europese subsidies

Doel Reserve: De bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies is gevormd voor de cofinanciering van projecten in samenwerking met andere internationale partijen voor economische projecten in de gemeente Rotterdam. Een project wat hiervoor in aanmerking komt is het project "BRIDGE".

Raadsbesluit: 10m bestuursrapportage 2016 (van 15-12-2016 t/m nader te bepalen)

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	1.227	0	75	0	1.152
Begroting 2021	1.152	0	75	0	1.077
Raming 2022	1.077	0	50	0	1.027
Raming 2023	1.027	0	0	0	1.027
Raming 2024	1.027	0	0	0	1.027

Bestemmingsreserve	344	344	344	344	344
--------------------	-----	-----	-----	-----	-----

Economie gebieden

Bestemmingsreserves

Economische zaken	2.085	1.650	1.570	1.570	1.570
-------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Bestemmingsreserve	344	344	344	344	344
--------------------	-----	-----	-----	-----	-----

Economie gebieden

Doel Reserve: De bestemmingsreserve Economie gebieden is gevormd in verband met de opheffing van de

Deelgemeenten in 2014. Deze reserve is overgekomen naar Economie en is bestemd voor gebiedsontwikkeling, ondernemersondersteuning en economische visie in de voormalig Deelgemeenten Feijenoord (€ 881), Charlois (€ 20),Kralingen-Crooswijk (€ 10) en Hoek van Holland (€ 55).

Raadsbesluit:		Inzake invlechting Deelgemeenten (diverse t/m nader te bepalen)			
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	424	0	80	0	344
Begroting 2021	344	0	0	0	344
Raming 2022	344	0	0	0	344
Raming 2023	344	0	0	0	344
Raming 2024	344	0	0	0	344

Bestemmingsreserve	290	230	200	200	200	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
WerkLocaties						Bestemmingsreserves					

Economische zaken	2.085	1.650	1.570	1.570	1.570
-------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Bestemmingsreserve	290	230	200	200	200
--------------------	-----	-----	-----	-----	-----

WerkLocaties

Doel Reserve: De bestemmingsreserve Werklocaties is gevormd omdat in het collegeprogramma "kendoe 2014-2018" is opgenomen, dat drie winkelgebieden samen met de partijen in die gebieden, vitaler gemaakt dienen te worden. De winkelgebieden Boulevard Zuid, Noorderboulevard en Plein 1953 zijn geselecteerd. In 2015 is samen met de partijen in de winkelgebieden voor elk van de drie gebieden een plan van aanpak voor de periode 2016-2018 opgesteld. Die plannen worden samen met de partijen in de drie winkelgebieden uitgevoerd.

Raadsbesluit:		Tweede bestuursrapportage 2014 (van 1-1-2015 t/m 31-12-2019)			
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	496	0	206	0	290
Begroting 2021	290	0	60	0	230
Raming 2022	230	0	30	0	200
Raming 2023	200	0	0	0	200
Raming 2024	200	0	0	0	200

Bestemmingsreserve	300	0	0	0	0	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Brexit						Bestemmingsreserves					

Economische zaken	2.085	1.650	1.570	1.570	1.570
-------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Bestemmingsreserve Brexit	300	0	0	0	0
---------------------------	-----	---	---	---	---

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd als buffer om kosten die volgen vanuit de Brexit te kunnen dekken.

Raadsbesluit: 10m bestuursrapportage 2018 (van 20-12-2018 t/m nader te bepalen)

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	600	0	300	0	300
Begroting 2021	300	0	300	0	0
Raming 2022	0	0	0	0	0
Raming 2023	0	0	0	0	0
Raming 2024	0	0	0	0	0

Onderwijs 14.461 14.171 14.000 14.000 14.000

Bestemmingsreserve 0 0 0 0 0

Harmonisatie VvE

Begroting 2020 2021 2022 2023 2024

Bestemmingsreserves

Onderwijs 14.461 14.171 14.000 14.000 14.000

Bestemmingsreserve 0 0 0 0 0

Harmonisatie VvE

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van financiële risico's omtrent implementatie harmonisatie voorschoolse en vroegschoolse educatie (vve).

Raadsbesluit: Eerste bestuursrapportage 2016 (van 7-7-2016 t/m 31-12-2020)

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	1.500	0	1.500	0	0
Begroting 2021	0	0	0	0	0
Raming 2022	0	0	0	0	0
Raming 2023	0	0	0	0	0
Raming 2024	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve 0 0 0 0 0

Leertijduitbreiding

Begroting 2020 2021 2022 2023 2024

Bestemmingsreserves

Onderwijs 14.461 14.171 14.000 14.000 14.000

Bestemmingsreserve 0 0 0 0 0

Leertijduitbreiding

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ten behoeve van het ontwikkelen van de Children's Zone, een onderwijsconcept voor het bestrijden van onderwijsachterstanden in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2012 (van 1-1-2013 t/m 31-12-2020)

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	301	0	263	38	0
Begroting 2021	0	0	0	0	0

Raming 2022	0	0	0	0	0
Raming 2023	0	0	0	0	0
Raming 2024	0	0	0	0	0

Onderwijs	14.461	14.171	14.000	14.000	14.000
Bestemmingsreserve	461	171	0	0	0
Vakmanschap in zorg, haven en techniek					

Raadsbesluit: Jaarrekening 2012 (van 1-1-2013 t/m 31-12-2020)

Bestemmingsreserve	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Regio deal onderwijs						Bestemmingsreserves					
						Onderwijs	14.461	14.171	14.000	14.000	14.000
						Bestemmingsreserve	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000
						Regio deal onderwijs					

Raadsbesluit:		Jaarrekening 2018 (1-1-2019 t/m 31-12-2023)			
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand

Begroting 2020	14.000	0	0	0	14.000
Begroting 2021	14.000	0	0	0	14.000
Raming 2022	14.000	0	0	0	14.000
Raming 2023	14.000	0	0	0	14.000
Raming 2024	14.000	0	0	0	14.000

Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899
-----------------------------	--------	--------	--------	--------	--------

Bestemmingsreserve	12.987	6.287	6.287	6.287	6.287
Evenementenfonds					

Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Bestemmingsreserves					
Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899
Bestemmingsreserve	12.987	6.287	6.287	6.287	6.287
Evenementenfonds					
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve Evenementenfonds is gevormd voor het financieren van toekomstige evenementen.				
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2012 (1-1-2013 t/m niet van toepassing)				
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	6.287	6.700	0	0	12.987
Begroting 2021	12.987	0	6.700	0	6.287
Raming 2022	6.287	0	0	0	6.287
Raming 2023	6.287	0	0	0	6.287
Raming 2024	6.287	0	0	0	6.287

Bestemmingsreserve	2.400	2.400	2.400	2.400	2.400
Tijdelijke maatregelen					
museum Boijmans van					
Beuningen					
Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899
Bestemmingsreserve Tijdelijke maatregelen	2.400	2.400	2.400	2.400	2.400
museum Boijmans van Beuningen					
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de aanloopkosten van het collectiegebouw bij het museum Boijmans van Beuningen.				
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2015 (van 1-1-2016 t/m 31-12-2021)				
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	4.680	2.942	5.222	0	2.400
Begroting 2021	2.400	0	0	0	2.400
Raming 2022	2.400	0	0	0	2.400
Raming 2023	2.400	0	0	0	2.400

						Raming 2024	2.400	0	0	0	2.400																																				
Bestemmingsreserve	1.094	1.094	1.094	1.094	1.094	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024																																				
Frictiekosten op	Bestemmingsreserves																																														
afstand zetten LCC's	<table><tr><td>Cultuur, sport en recreatie</td><td>18.599</td><td>11.899</td><td>11.899</td><td>11.899</td><td>11.899</td></tr></table>											Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899																														
Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899																																										
Bestemmingsreserve	1.094					1.094	1.094	1.094	1.094	1.094	1.094																																				
Frictiekosten op																																															
afstand zetten LCC's																																															
Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van personele lasten in 2018 en 2019 als gevolg van het afstoten per 1-1-2018 van locaties Sport en Cultuur. Conform de vastgestelde regelingen moet voor 2 jaar kosten worden betaald voor medewerkers die werkzaam zijn in de FSK 1-3 en die de HPK status krijgen. Afgesproken is dat deze medewerkers worden begeleid vanuit programma W&l. Het budget voor de te dekken kosten (loon- opleiding- en begeleidingskosten) is afkomstig van het programma Cultuur, sport en recreatie.																																															
Raadsbesluit: Begroting 2018 (van 14-11-2017 t/m 31-12-2021)																																															
<table><tr><td>Verloopstaat Reserve</td><td>Beginstand</td><td>Toevoeging</td><td>Onttrekking</td><td>Vrijval</td><td>Eindstand</td></tr><tr><td>Begroting 2020</td><td>947</td><td>146</td><td>0</td><td>0</td><td>1.094</td></tr><tr><td>Begroting 2021</td><td>1.094</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>1.094</td></tr><tr><td>Raming 2022</td><td>1.094</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>1.094</td></tr><tr><td>Raming 2023</td><td>1.094</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>1.094</td></tr><tr><td>Raming 2024</td><td>1.094</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>1.094</td></tr></table>												Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	Begroting 2020	947	146	0	0	1.094	Begroting 2021	1.094	0	0	0	1.094	Raming 2022	1.094	0	0	0	1.094	Raming 2023	1.094	0	0	0	1.094	Raming 2024	1.094	0	0	0	1.094
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand																																										
Begroting 2020	947	146	0	0	1.094																																										
Begroting 2021	1.094	0	0	0	1.094																																										
Raming 2022	1.094	0	0	0	1.094																																										
Raming 2023	1.094	0	0	0	1.094																																										
Raming 2024	1.094	0	0	0	1.094																																										
Bestemmingsreserve	896	896	896	896	896	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024																																				
Sport gebieden	Bestemmingsreserves																																														
	<table><tr><td>Cultuur, sport en recreatie</td><td>18.599</td><td>11.899</td><td>11.899</td><td>11.899</td><td>11.899</td></tr></table>											Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899																														
Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899																																										
Bestemmingsreserve	896					896	896	896	896	896	896																																				
Sport gebieden																																															
Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd voor de realisatie van de beoogde doelen waarvoor deelraden van voormalige deelgemeenten bestemmingsreserves hadden gevormd op onderwerpen die te maken hebben met sport.																																															
Raadsbesluit: Inzake invlechting Deelgemeenten (diverse t/m nader te bepalen)																																															
<table><tr><td>Verloopstaat Reserve</td><td>Beginstand</td><td>Toevoeging</td><td>Onttrekking</td><td>Vrijval</td><td>Eindstand</td></tr><tr><td>Begroting 2020</td><td>1.946</td><td>0</td><td>50</td><td>1.000</td><td>896</td></tr><tr><td>Begroting 2021</td><td>896</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>896</td></tr><tr><td>Raming 2022</td><td>896</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>896</td></tr></table>												Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	Begroting 2020	1.946	0	50	1.000	896	Begroting 2021	896	0	0	0	896	Raming 2022	896	0	0	0	896												
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand																																										
Begroting 2020	1.946	0	50	1.000	896																																										
Begroting 2021	896	0	0	0	896																																										
Raming 2022	896	0	0	0	896																																										

						Raming 2023	896	0	0	0	896
						Raming 2024	896	0	0	0	896
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
Verbouwing						Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899
Wereldmuseum						Bestemmingsreserve Verbouwing	0	0	0	0	0
						Wereldmuseum					
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor een bijdrage in de bekostiging van de verbouwing van het Wereldmuseum.				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2017 (1-1-2018 t/m 31-12-2020)				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	245	0	245	0	0
						Begroting 2021	0	0	0	0	0
						Raming 2022	0	0	0	0	0
						Raming 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	575	575	575	575	575	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
Dierenasiel						Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899
						Bestemmingsreserve Dierenasiel	575	575	575	575	575
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor de bouw van een nieuw dierenasiel.				
						Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2019 (1-1-2019 t/m 31-12-2020)				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	575	0	0	0	575
						Begroting 2021	575	0	0	0	575
						Raming 2022	575	0	0	0	575
						Raming 2023	575	0	0	0	575
						Raming 2024	575	0	0	0	575
Bestemmingsreserve	285	285	285	285	285	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
kwaliteitsslag						Bestemmingsreserves					
sportaccommodaties						Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899
						Bestemmingsreserve	285	285	285	285	285
						kwaliteitsslag					
						sportaccommodaties					

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd omdat de subsidieregeling liep tot eind 2018. Aanvragen konden t/m 31 december 2018 ingediend worden, waardoor verlening van de subsidie en de realisatie vaak in 2019 plaatsvindt

Raadsbesluit: Jaarrekening 2018 (01-01-2019 t/m 31-12-2019)

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	585	0	0	300	285
Begroting 2021	285	0	0	0	285
Raming 2022	285	0	0	0	285
Raming 2023	285	0	0	0	285
Raming 2024	285	0	0	0	285

Bestemmingsreserve	260	260	260	260	260	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Scoren met Energie						Bestemmingsreserves					

Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899
Bestemmingsreserve Scoren met Energie	260	260	260	260	260

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter garantstelling aan sportsupport. Deze garantstelling duurt tot 2028.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2018 (1-1-2019 t/m 31-12-2028)

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	260	0	0	0	260
Begroting 2021	260	0	0	0	260
Raming 2022	260	0	0	0	260
Raming 2023	260	0	0	0	260
Raming 2024	260	0	0	0	260

Bestemmingsreserve	102	102	102	102	102	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Regiodeal cultuur						Bestemmingsreserves					

Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899
Bestemmingsreserve Regiodeal cultuur	102	102	102	102	102

Doel Reserve: De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met de Regio Deal Rotterdam Zuid vindt continuering en versnelling op diverse thema's in het kader van het NPRZ plaats. De reserve is nodig om de specifieke middelen voor het thema 'Cultuur' inzichtelijk te houden.

Raadsbesluit: 2e herziening 2019 (1-1-2019 t/m 31-12-2021)

						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	102	0	0	0	102
						Begroting 2021	102	0	0	0	102
						Raming 2022	102	0	0	0	102
						Raming 2023	102	0	0	0	102
						Raming 2024	102	0	0	0	102
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
Onderzoeks- en voorbereidingskosten						Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899
Centrale Bibliotheek Rotterdam.						Bestemmingsreserve Onderzoeks- en voorbereidingskosten Centrale Bibliotheek Rotterdam.	0	0	0	0	0
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de onderzoeks- en voorbereidingskosten voor de Centrale Bibliotheek Rotterdam te financieren				
						Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (van 20-12-2018 t/m nader te bepalen)				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	286	0	286	0	0
						Begroting 2021	0	0	0	0	0
						Raming 2022	0	0	0	0	0
						Raming 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
Kwaliteitsslag sportcomplexen						Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899
						Bestemmingsreserve Kwaliteitsslag sportcomplexen	0	0	0	0	0
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor de onvoorziene werkzaamheden rondom Sportpark Noordrand				
						Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (van 20-12-2018 t/m nader te bepalen)				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	395	0	395	0	0
						Begroting 2021	0	0	0	0	0
						Raming 2022	0	0	0	0	0
						Raming 2023	0	0	0	0	0

						Raming 2024	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
Noodfonds						Cultuur, sport en recreatie	18.599	11.899	11.899	11.899	11.899
						Bestemmingsreserve Noodfonds	0	0	0	0	0
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd als noodfonds.				
						Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2019				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	0	15.075	14.775	300	0
						Begroting 2021	0	0	0	0	0
						Raming 2022	0	0	0	0	0
						Raming 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
Volksgezondheid en Zorg	29.096	29.096	29.096	29.096	29.096						
Bestemmingsreserve	279	279	279	279	279	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Maatschappelijke						Bestemmingsreserves					
Participatie gebieden						Volksgezondheid en Zorg	29.096	29.096	29.096	29.096	29.096
						Bestemmingsreserve	279	279	279	279	279
						Maatschappelijke					
						Participatie gebieden					
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor de realisatie van de beoogde doelen waarvoor deelraden van voormalige deelgemeenten bestemmingsreserves hadden gevormd op onderwerpen die te maken hebben met Maatschappelijke Participatie.				
						Raadsbesluit:	Inzake invechting Deelgemeenten (diverse t/m 31-12-2021)				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	424	0	145	0	279
						Begroting 2021	279	0	0	0	279
						Raming 2022	279	0	0	0	279
						Raming 2023	279	0	0	0	279
						Raming 2024	279	0	0	0	279
Bestemmingsreserve	968	968	968	968	968	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Decentralisatie AWBZ						Bestemmingsreserves					
						Volksgezondheid en	29.096	29.096	29.096	29.096	29.096

Zorg					
Bestemmingsreserve	968	968	968	968	968
Decentralisatie AWBZ					

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is ter dekking van investeringskosten om het nieuwe stelsel zorg & welzijn (na de decentralisaties AWBZ en Jeugdwet per 1-1-2015) stevig neer te zetten en om de grootste onzekerheden in de kosten en rijksbudgetten voor tweedelijszondersteuning Wmo en specialistische jeugdhulp te kunnen opvangen. De onzekerheden in de kosten hebben te maken met het open-eindekarakter van de tweedelijszondersteuning Wmo en met de toeleiding tot specialistische jeugdhulp die we voor een belangrijk deel niet zelf in de hand hebben (verloopt via de huisartsen). Om de risico's op de inkoop van tweedelijszorg hanteren we een reserve van 5% van het inkoopbudget van € 340 mln.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2012 (van 1-1-2013 t/m 31-12-2020)

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	2.798	0	1.830	0	968
Begroting 2021	968	0	0	0	968
Raming 2022	968	0	0	0	968
Raming 2023	968	0	0	0	968
Raming 2024	968	0	0	0	968

Bestemmingsreserve	27.849	27.849	27.849	27.849	27.849	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
tweedelijs WMO en						Volksgesondheid en Zorg	29.096	29.096	29.096	29.096	29.096
Jeugdhulp						Bestemmingsreserve tweedelijs	27.849	27.849	27.849	27.849	27.849
						WMO en Jeugdhulp					
Doel Reserve:						De bestemmingsreserve is gevormd om schommelingen in de zorguitgaven op te vangen bij de Wmo en Jeugdhulp.					
Raadsbesluit:						Voorjaarsnota 2017 (van 1-1-2018 t/m 31-12-2021)					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	34.436	11.515	18.101	0	27.849
						Begroting 2021	27.849	0	0	0	27.849
						Raming 2022	27.849	0	0	0	27.849
						Raming 2023	27.849	0	0	0	27.849
						Raming 2024	27.849	0	0	0	27.849

Werk en inkomen	20.072	20.000	20.000	20.000	20.000						
Bestemmingsreserve	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
BUIG (uitkeringen						Werk en inkomen	20.072	20.000	20.000	20.000	20.000
Participatiewet e.d.)											

Bestemmingsreserve BUIG						20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
(uitkeringen Participatiewet e.d.)										
Doel Reserve:						De bestemmingsreserve is gevormd om een eventueel toekomstig tekort te dekken op de WWB-inkomensdeel en de (verlaagde) rijksuitkering.				
Raadsbesluit:						Eerste bestuursrapportage 2015 (van 1-1-2015 t/m 31-12-2022)				
Verloopstaat Reserve						Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020						18.028	17.572	15.600	0	20.000
Begroting 2021						20.000	0	0	0	20.000
Raming 2022						20.000	0	0	0	20.000
Raming 2023						20.000	0	0	0	20.000
Raming 2024						20.000	0	0	0	20.000
Bestemmingsreserve						72	0	0	0	0
Spaarsaldo										
Participatiebudget										
Begroting						2020	2021	2022	2023	2024
Bestemmingsreserves										
Werk en inkomen						20.072	20.000	20.000	20.000	20.000
Bestemmingsreserve						72	0	0	0	0
Spaarsaldo										
Participatiebudget										
Doel Reserve:						De bestemmingsreserve Spaarsaldo Participatiebudget is ontstaan, doordat de BBV regels voor het meenemen van het participatiebudget in 2014, zijn gewijzigd. Voorheen nam de gemeente niet-bestede participatiemiddelen (spaarsaldo) op de balans mee om die in volgende jaren te kunnen inzetten. Vanaf eind 2014 mag de gemeente dit niet meer op deze wijze presenteren op de overlopende passiva. Het zijn dus rijksmiddelen Participatiebudget van voorgaande jaren die de gemeente inzet voor de uitvoering van de taken in het sociaal domein. Dit saldo kan gesplitst worden in € 355 voor Regionale Werkbedrijven en € 607 voor SROI.				
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2014 (van 1-1-2015 t/m nader te bepalen)				
Verloopstaat Reserve						Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020						372	0	300	0	72
Begroting 2021						72	0	72	0	0
Raming 2022						0	0	0	0	0
Raming 2023						0	0	0	0	0
Raming 2024						0	0	0	0	0
Maatschappelijke						3.635	1.382	1.382	1.382	1.382
Ondersteuning										
Bestemmingsreserve						2.253	0	0	0	0
Stadsinitiatief										
Begroting						2020	2021	2022	2023	2024
Bestemmingsreserves										

Maatschappelijke Ondersteuning	3.635	1.382	1.382	1.382	1.382
Bestemmingsreserve	2.253	0	0	0	0
Stadsinitiatief					
Doel Reserve:	Deze bestemmingsreserve is ter dekking van reeds aangegane verplichtingen omtrent RIF010.				
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2020)				
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	2.253	0	0	0	2.253
Begroting 2021	2.253	0	2.253	0	0
Raming 2022	0	0	0	0	0
Raming 2023	0	0	0	0	0
Raming 2024	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	247	247	247	247	247	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Zomerakkoord						Bestemmingsreserves					
						Maatschappelijke Ondersteuning	3.635	1.382	1.382	1.382	1.382
						Bestemmingsreserve	247	247	247	247	247
						Zomerakkoord					
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd naar aanleiding van het van het zomerakkoord. De middelen worden in latere jaren ingezet voor armoedebestrijding.				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2017 (1-1-2018 t/m 31-12-2020)				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	495	0	248	0	247
						Begroting 2021	247	0	0	0	247
						Raming 2022	247	0	0	0	247
						Raming 2023	247	0	0	0	247
						Raming 2024	247	0	0	0	247
Bestemmingsreserve	994	994	994	994	994	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
Impuls baankansen						Maatschappelijke Ondersteuning	3.635	1.382	1.382	1.382	1.382
speciaal voortgezet						Bestemmingsreserve Impuls baankansen	994	994	994	994	994
onderwijs						speciaal voortgezet onderwijs					
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de rijksbijdrage ten behoeve van het praktijk en speciaal onderwijs te verantwoorden.				
						Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (van 20-12-2018 t/m nader te bepalen)				

						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	994	0	0	0	994
						Begroting 2021	994	0	0	0	994
						Raming 2022	994	0	0	0	994
						Raming 2023	994	0	0	0	994
						Raming 2024	994	0	0	0	994
Bestemmingsreserve	141	141	141	141	141	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Masterplan ouderen						Bestemmingsreserves					
						Maatschappelijke	3.635	1.382	1.382	1.382	1.382
						Ondersteuning					
						Bestemmingsreserve	141	141	141	141	141
						Masterplan ouderen					
						Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten uit het Masterplan Ouderen					
						Social Trial Dementie 2020-2021					
						Raadsbesluit: 10m bestuursrapportage 2018 (van 20-12-2018 t/m nader te bepalen)					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	575	0	434	0	141
						Begroting 2021	141	0	0	0	141
						Raming 2022	141	0	0	0	141
						Raming 2023	141	0	0	0	141
						Raming 2024	141	0	0	0	141
						Beheer van de stad	9.271	3.497	3.113	2.728	2.343
Bestemmingsreserve	2.400	2.060	1.720	1.380	1.040	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Onderhoud Lease						Bestemmingsreserves					
(voorheen ROB Intern)						Beheer van de stad	9.271	3.497	3.113	2.728	2.343
						Bestemmingsreserve	2.400	2.060	1.720	1.380	1.040
						Onderhoud Lease					
						(voorheen ROB Intern)					
						Doel Reserve: De bestemmingsreserve Onderhoud Lease ondersteunt een efficiënte bedrijfsvoering met					
						betrekking tot het materieel van Lease, waarbij jaarlijkse schommelingen in kosten van					
						onderhoud en reparatie worden opgevangen.					
						Raadsbesluit: Jaarrekening 2015 (van 1-1-2016 t/m nader te bepalen)					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	2.740	0	340	0	2.400

						Begroting 2021	2.400	0	340	0	2.060
						Raming 2022	2.060	0	340	0	1.720
						Raming 2023	1.720	0	340	0	1.380
						Raming 2024	1.380	0	340	0	1.040
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Oranjebonnepolder						Bestemmingsreserves					
						Beheer van de stad	9.271	3.497	3.113	2.728	2.343
						Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0
						Oranjebonnepolder					
						Doel Reserve:	Bestemmingsreserve Oranjebonnepolder is gevormd ter dekking van de beheerskosten voor de uitgevoerde werkzaamheden in de Oranjebonnepolder.				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2020)				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	101	0	101	0	0
						Begroting 2021	0	0	0	0	0
						Raming 2022	0	0	0	0	0
						Raming 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	491	447	402	357	313	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Luchtsingel						Bestemmingsreserves					
						Beheer van de stad	9.271	3.497	3.113	2.728	2.343
						Bestemmingsreserve	491	447	402	357	313
						Luchtsingel					
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van kosten inzake de onderhoudsplicht van de Luchtsingel, die in 2016 is afgekocht.				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2031)				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	536	0	45	0	491
						Begroting 2021	491	0	45	0	447
						Raming 2022	447	0	45	0	402
						Raming 2023	402	0	45	0	357
						Raming 2024	357	0	45	0	313
Bestemmingsreserve	3.640	0	0	0	0	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024

stedelijke	<table><tr><td>Beheer van de stad</td><td>9.271</td><td>3.497</td><td>3.113</td><td>2.728</td><td>2.343</td></tr></table>						Beheer van de stad	9.271	3.497	3.113	2.728	2.343																																																																																											
Beheer van de stad	9.271	3.497	3.113	2.728	2.343																																																																																																		
bereikbaarheid	<table><tr><td>Bestemmingsreserve stedelijke bereikbaarheid</td><td>3.640</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr></table>						Bestemmingsreserve stedelijke bereikbaarheid	3.640	0	0	0	0																																																																																											
Bestemmingsreserve stedelijke bereikbaarheid	3.640	0	0	0	0																																																																																																		
(waaronder	(waaronder Maastunnel)																																																																																																						
Maastunnel)	<table><tr><td>Doel Reserve:</td><td colspan="5">De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van niet activeerbare kosten van de renovatie van de Maastunnel.</td></tr><tr><td>Raadsbesluit:</td><td colspan="5">Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2020)</td></tr><tr><td>Verloopstaat Reserve</td><td>Beginstand</td><td>Toevoeging</td><td>Onttrekking</td><td>Vrijval</td><td>Eindstand</td></tr><tr><td>Begroting 2020</td><td>11.520</td><td>1.853</td><td>9.733</td><td>0</td><td>3.640</td></tr><tr><td>Begroting 2021</td><td>3.640</td><td>0</td><td>3.639</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>Raming 2022</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>Raming 2023</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>Raming 2024</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr></table>						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van niet activeerbare kosten van de renovatie van de Maastunnel.					Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2020)					Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	Begroting 2020	11.520	1.853	9.733	0	3.640	Begroting 2021	3.640	0	3.639	0	0	Raming 2022	0	0	0	0	0	Raming 2023	0	0	0	0	0	Raming 2024	0	0	0	0	0																																																	
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van niet activeerbare kosten van de renovatie van de Maastunnel.																																																																																																						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2020)																																																																																																						
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand																																																																																																		
Begroting 2020	11.520	1.853	9.733	0	3.640																																																																																																		
Begroting 2021	3.640	0	3.639	0	0																																																																																																		
Raming 2022	0	0	0	0	0																																																																																																		
Raming 2023	0	0	0	0	0																																																																																																		
Raming 2024	0	0	0	0	0																																																																																																		
Bestemmingsreserve	2.740	990	990	990	990	<table><tr><td>Begroting</td><td>2020</td><td>2021</td><td>2022</td><td>2023</td><td>2024</td></tr><tr><td colspan="6">Bestemmingsreserves</td></tr><tr><td colspan="6"><table><tr><td>Beheer van de stad</td><td>9.271</td><td>3.497</td><td>3.113</td><td>2.728</td><td>2.343</td></tr><tr><td>Bestemmingsreserve</td><td>2.740</td><td>990</td><td>990</td><td>990</td><td>990</td></tr><tr><td colspan="6">Blauwalg Kralingse</td></tr><tr><td colspan="6">Plas</td></tr><tr><td>Doel Reserve:</td><td colspan="5">In de motie 'structurele oplossing blauwalg Kralingse plas' wordt verzocht voor de jaarlijks terugkerende blauwalgoverlast in de Kralingse Plas een structurele oplossing te vinden die leidt tot een plas die structureel zomer- en zwemklaar is. Hiervoor is bij de VJN 2017 voor de jaren 2018 en 2019 een budget toegekend van € 5 mln (incl. € 1,5 bijdrage waterschap en provincie). In verband met nader onderzoek naar de te treffen maatregelen is de uitvoering opgeschoven naar 2020 en 2021. Om het niet benutte budget in 2018 niet terug te laten vloeien in de algemene middelen is er een bestemmingsreserve voorgesteld en bij de VJN 2019 ook toegekend.</td></tr><tr><td>Raadsbesluit:</td><td colspan="5">Voorjaarsnota 2019</td></tr><tr><td>Verloopstaat Reserve</td><td>Beginstand</td><td>Toevoeging</td><td>Onttrekking</td><td>Vrijval</td><td>Eindstand</td></tr><tr><td>Begroting 2020</td><td>2.450</td><td>1.050</td><td>760</td><td>0</td><td>2.740</td></tr><tr><td>Begroting 2021</td><td>2.740</td><td>0</td><td>1.750</td><td>0</td><td>990</td></tr><tr><td>Raming 2022</td><td>990</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>990</td></tr><tr><td>Raming 2023</td><td>990</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>990</td></tr><tr><td>Raming 2024</td><td>990</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>990</td></tr></table></td></tr><tr><td>Stedelijke inrichting en</td><td>218.168</td><td>176.616</td><td>143.894</td><td>139.738</td><td>144.857</td><td></td></tr></table>	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024	Bestemmingsreserves						<table><tr><td>Beheer van de stad</td><td>9.271</td><td>3.497</td><td>3.113</td><td>2.728</td><td>2.343</td></tr><tr><td>Bestemmingsreserve</td><td>2.740</td><td>990</td><td>990</td><td>990</td><td>990</td></tr><tr><td colspan="6">Blauwalg Kralingse</td></tr><tr><td colspan="6">Plas</td></tr><tr><td>Doel Reserve:</td><td colspan="5">In de motie 'structurele oplossing blauwalg Kralingse plas' wordt verzocht voor de jaarlijks terugkerende blauwalgoverlast in de Kralingse Plas een structurele oplossing te vinden die leidt tot een plas die structureel zomer- en zwemklaar is. Hiervoor is bij de VJN 2017 voor de jaren 2018 en 2019 een budget toegekend van € 5 mln (incl. € 1,5 bijdrage waterschap en provincie). In verband met nader onderzoek naar de te treffen maatregelen is de uitvoering opgeschoven naar 2020 en 2021. Om het niet benutte budget in 2018 niet terug te laten vloeien in de algemene middelen is er een bestemmingsreserve voorgesteld en bij de VJN 2019 ook toegekend.</td></tr><tr><td>Raadsbesluit:</td><td colspan="5">Voorjaarsnota 2019</td></tr><tr><td>Verloopstaat Reserve</td><td>Beginstand</td><td>Toevoeging</td><td>Onttrekking</td><td>Vrijval</td><td>Eindstand</td></tr><tr><td>Begroting 2020</td><td>2.450</td><td>1.050</td><td>760</td><td>0</td><td>2.740</td></tr><tr><td>Begroting 2021</td><td>2.740</td><td>0</td><td>1.750</td><td>0</td><td>990</td></tr><tr><td>Raming 2022</td><td>990</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>990</td></tr><tr><td>Raming 2023</td><td>990</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>990</td></tr><tr><td>Raming 2024</td><td>990</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>990</td></tr></table>						Beheer van de stad	9.271	3.497	3.113	2.728	2.343	Bestemmingsreserve	2.740	990	990	990	990	Blauwalg Kralingse						Plas						Doel Reserve:	In de motie 'structurele oplossing blauwalg Kralingse plas' wordt verzocht voor de jaarlijks terugkerende blauwalgoverlast in de Kralingse Plas een structurele oplossing te vinden die leidt tot een plas die structureel zomer- en zwemklaar is. Hiervoor is bij de VJN 2017 voor de jaren 2018 en 2019 een budget toegekend van € 5 mln (incl. € 1,5 bijdrage waterschap en provincie). In verband met nader onderzoek naar de te treffen maatregelen is de uitvoering opgeschoven naar 2020 en 2021. Om het niet benutte budget in 2018 niet terug te laten vloeien in de algemene middelen is er een bestemmingsreserve voorgesteld en bij de VJN 2019 ook toegekend.					Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2019					Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	Begroting 2020	2.450	1.050	760	0	2.740	Begroting 2021	2.740	0	1.750	0	990	Raming 2022	990	0	0	0	990	Raming 2023	990	0	0	0	990	Raming 2024	990	0	0	0	990	Stedelijke inrichting en	218.168	176.616	143.894	139.738	144.857	
Begroting	2020	2021	2022	2023	2024																																																																																																		
Bestemmingsreserves																																																																																																							
<table><tr><td>Beheer van de stad</td><td>9.271</td><td>3.497</td><td>3.113</td><td>2.728</td><td>2.343</td></tr><tr><td>Bestemmingsreserve</td><td>2.740</td><td>990</td><td>990</td><td>990</td><td>990</td></tr><tr><td colspan="6">Blauwalg Kralingse</td></tr><tr><td colspan="6">Plas</td></tr><tr><td>Doel Reserve:</td><td colspan="5">In de motie 'structurele oplossing blauwalg Kralingse plas' wordt verzocht voor de jaarlijks terugkerende blauwalgoverlast in de Kralingse Plas een structurele oplossing te vinden die leidt tot een plas die structureel zomer- en zwemklaar is. Hiervoor is bij de VJN 2017 voor de jaren 2018 en 2019 een budget toegekend van € 5 mln (incl. € 1,5 bijdrage waterschap en provincie). In verband met nader onderzoek naar de te treffen maatregelen is de uitvoering opgeschoven naar 2020 en 2021. Om het niet benutte budget in 2018 niet terug te laten vloeien in de algemene middelen is er een bestemmingsreserve voorgesteld en bij de VJN 2019 ook toegekend.</td></tr><tr><td>Raadsbesluit:</td><td colspan="5">Voorjaarsnota 2019</td></tr><tr><td>Verloopstaat Reserve</td><td>Beginstand</td><td>Toevoeging</td><td>Onttrekking</td><td>Vrijval</td><td>Eindstand</td></tr><tr><td>Begroting 2020</td><td>2.450</td><td>1.050</td><td>760</td><td>0</td><td>2.740</td></tr><tr><td>Begroting 2021</td><td>2.740</td><td>0</td><td>1.750</td><td>0</td><td>990</td></tr><tr><td>Raming 2022</td><td>990</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>990</td></tr><tr><td>Raming 2023</td><td>990</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>990</td></tr><tr><td>Raming 2024</td><td>990</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>990</td></tr></table>						Beheer van de stad	9.271	3.497	3.113	2.728	2.343	Bestemmingsreserve	2.740	990	990	990	990	Blauwalg Kralingse						Plas						Doel Reserve:	In de motie 'structurele oplossing blauwalg Kralingse plas' wordt verzocht voor de jaarlijks terugkerende blauwalgoverlast in de Kralingse Plas een structurele oplossing te vinden die leidt tot een plas die structureel zomer- en zwemklaar is. Hiervoor is bij de VJN 2017 voor de jaren 2018 en 2019 een budget toegekend van € 5 mln (incl. € 1,5 bijdrage waterschap en provincie). In verband met nader onderzoek naar de te treffen maatregelen is de uitvoering opgeschoven naar 2020 en 2021. Om het niet benutte budget in 2018 niet terug te laten vloeien in de algemene middelen is er een bestemmingsreserve voorgesteld en bij de VJN 2019 ook toegekend.					Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2019					Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	Begroting 2020	2.450	1.050	760	0	2.740	Begroting 2021	2.740	0	1.750	0	990	Raming 2022	990	0	0	0	990	Raming 2023	990	0	0	0	990	Raming 2024	990	0	0	0	990																										
Beheer van de stad	9.271	3.497	3.113	2.728	2.343																																																																																																		
Bestemmingsreserve	2.740	990	990	990	990																																																																																																		
Blauwalg Kralingse																																																																																																							
Plas																																																																																																							
Doel Reserve:	In de motie 'structurele oplossing blauwalg Kralingse plas' wordt verzocht voor de jaarlijks terugkerende blauwalgoverlast in de Kralingse Plas een structurele oplossing te vinden die leidt tot een plas die structureel zomer- en zwemklaar is. Hiervoor is bij de VJN 2017 voor de jaren 2018 en 2019 een budget toegekend van € 5 mln (incl. € 1,5 bijdrage waterschap en provincie). In verband met nader onderzoek naar de te treffen maatregelen is de uitvoering opgeschoven naar 2020 en 2021. Om het niet benutte budget in 2018 niet terug te laten vloeien in de algemene middelen is er een bestemmingsreserve voorgesteld en bij de VJN 2019 ook toegekend.																																																																																																						
Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2019																																																																																																						
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand																																																																																																		
Begroting 2020	2.450	1.050	760	0	2.740																																																																																																		
Begroting 2021	2.740	0	1.750	0	990																																																																																																		
Raming 2022	990	0	0	0	990																																																																																																		
Raming 2023	990	0	0	0	990																																																																																																		
Raming 2024	990	0	0	0	990																																																																																																		
Stedelijke inrichting en	218.168	176.616	143.894	139.738	144.857																																																																																																		

ontwikkeling											
Bestemmingsreserve	653	153	153	153	153	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Duurzaam	Bestemmingsreserves										
Stedelijke inrichting en ontwikkeling											
Bestemmingsreserve	653	153	153	153	153						
Duurzaam											
Doel Reserve: De vorming van reserve Duurzaam heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten voor de uitvoering van activiteiten ten behoeve van het programma Duurzaam.											
Raadsbesluit: Jaarrekening 2008 (van 1-1-2011 t/m 31-12-2021)											
Verloopstaat Reserve											
Begroting 2020	1.213	0	560	0	653						
Begroting 2021	653	0	500	0	153						
Raming 2022	153	0	0	0	153						
Raming 2023	153	0	0	0	153						
Raming 2024	153	0	0	0	153						
Bestemmingsreserve	192	0	0	0	0	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
RCP Groene Daken	Bestemmingsreserves										
Stedelijke inrichting en ontwikkeling											
Bestemmingsreserve	192	0	0	0	0						
RCP Groene Daken											
Doel Reserve: De reserve impuls RCP Groene Daken heeft plaatsgevonden, ter dekking van het onderzoek en monitoring met betrekking tot de aanleg van groene daken.											
Raadsbesluit: Jaarrekening 2008 (van 1-1-2009 t/m 31-12-2021)											
Verloopstaat Reserve											
Begroting 2020	212	0	20	0	192						
Begroting 2021	192	0	192	0	0						
Raming 2022	0	0	0	0	0						
Raming 2023	0	0	0	0	0						
Raming 2024	0	0	0	0	0						
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Actieplan Luchtkwaliteit	Bestemmingsreserves										
Stedelijke inrichting en											

ontwikkeling						
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	
Actieplan Luchtkwaliteit						
Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van kosten inzake het verbeteren van de luchtkwaliteit voor de Rotterdammers. Hiervoor is de Koersnota Lucht in 2015 vastgesteld door de raad. De belangrijkste prioriteiten zijn het versneld laten afnemen van de uitstoot van elementair koolstof met 40% in deze collegeperiode (t.o.v. 2014) en het gemeentelijke wagenpark is in 2018 25% 'schoner'.						
Raadsbesluit: Tweede bestuursrapportage 2016 (van 7-7-2016 t/m 31-12-2021)						
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
Begroting 2020	2.963	0	2.963	0	0	
Begroting 2021	0	0	0	0	0	
Raming 2022	0	0	0	0	0	
Raming 2023	0	0	0	0	0	
Raming 2024	0	0	0	0	0	

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Kansrijke wijken							Bestemmingsreserves				
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling				
							Bestemmingsreserve				
							Kansrijke wijken				
Doel Reserve:							De bestemmingsreserve is gevormd om toekomstige schommelingen in de uitvoering van het programma Kansrijke Wijken op te vangen. Het programma bevat een aantal grote bijdragen aan andere projecten. De buitenruimteprojecten hebben een langere voorbereidingstijd om te komen tot uitvoering.				
Raadsbesluit:							Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2021)				
Verloopstaat Reserve							Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020							49	0	49	0	0
Begroting 2021							0	0	0	0	0
Raming 2022							0	0	0	0	0
Raming 2023							0	0	0	0	0
Raming 2024							0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Duurzaamheid gebieden							Bestemmingsreserves				
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling				

						ontwikkeling									
Bestemmingsreserve						0		0		0		0			
Duurzaamheid gebieden															
Doel Reserve:						De bestemmingsreserve Duurzaamheid gebieden is gevormd ter dekking van de lasten van specifieke activiteiten/projecten op het gebied van duurzaamheid in de voormalige deelgemeentegebieden.									
Raadsbesluit:						Inzake invlechting Deelgemeenten (diverse t/m 31-12-2020)									
Verloopstaat Reserve						Beginstand		Toevoeging		Onttrekking		Vrijval		Eindstand	
Begroting 2020						73		0		73		0		0	
Begroting 2021						0		0		0		0		0	
Raming 2022						0		0		0		0		0	
Raming 2023						0		0		0		0		0	
Raming 2024						0		0		0		0		0	
Bestemmingsreserve	78.907	85.585	94.257	104.133	113.828	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024				
Nationaal Programma						Bestemmingsreserves									
Rotterdam Zuid						Stedelijke inrichting en ontwikkeling									
						Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	78.907	85.585	94.257	104.133	113.828				
						Doel Reserve: De vorming van de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten Nationaal Programma Rotterdam Zuid.									
						Raadsbesluit: Jaarrekening 2012 (van 1-1-2013 t/m niet van toepassing)									
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand				
						Begroting 2020	80.311	16.262	17.665	0	78.907				
						Begroting 2021	78.907	20.000	13.322	0	85.585				
						Raming 2022	85.585	20.000	11.328	0	94.257				
						Raming 2023	94.257	16.500	6.623	0	104.133				
						Raming 2024	104.133	11.500	1.805	0	113.828				
Bestemmingsreserve	57.497	42.861	34.057	31.543	30.294	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024				
Gebiedsontwikkeling						Bestemmingsreserves									
						Stedelijke inrichting en ontwikkeling									
						Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	57.497	42.861	34.057	31.543	30.294				

Doel Reserve:	De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van de materiële lasten van buitenruimteprojecten. Het betreft zowel projecten gekoppeld aan de gebiedsontwikkeling als projecten gekoppeld aan vergroening.
---------------	--

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m nader te bepalen)
---------------	---

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	84.959	2.890	26.308	4.044	57.497
Begroting 2021	57.497	2.712	16.748	600	42.861
Raming 2022	42.861	587	9.391	0	34.057
Raming 2023	34.057	0	2.514	0	31.543
Raming 2024	31.543	0	1.249	0	30.294

Bestemmingsreserve	229	229	229	229	229	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Infrastructuur						Bestemmingsreserves					
						Stedelijke inrichting en ontwikkeling	218.168	176.616	143.894	139.738	144.857
						Bestemmingsreserve	229	229	229	229	229
						Infrastructuur					

Doel Reserve:	De vorming van reserve Infrastructuur heeft plaatsgevonden in boekjaar 2002 en wordt aangewend ten behoeve van grootschalige infrastructurele projecten. De reserve is specifiek bestemd voor de dekking van de ontwikkeling van Rotterdam CS.
---------------	--

Raadsbesluit:	2002 (van 1-1-2002 t/m 31-12-2019)
---------------	------------------------------------

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	229	0	0	0	229
Begroting 2021	229	0	0	0	229
Raming 2022	229	0	0	0	229
Raming 2023	229	0	0	0	229
Raming 2024	229	0	0	0	229

Bestemmingsreserve	98	98	98	98	98	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
groot onderhoud MBVB						Bestemmingsreserves					
						Stedelijke inrichting en ontwikkeling	218.168	176.616	143.894	139.738	144.857
						Bestemmingsreserve groot	98	98	98	98	98
						onderhoud MBVB					

Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van planvorming- en onderzoekskosten inzake de renovatie van het museum Boymans van Beuningen.
---------------	---

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	353	0	255	0	98
Begroting 2021	98	0	0	0	98
Raming 2022	98	0	0	0	98
Raming 2023	98	0	0	0	98
Raming 2024	98	0	0	0	98

Bestemmingsreserve	190	100	100	100	100	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
groot onderhoud						Bestemmingsreserves					
(MJOP)						Stedelijke inrichting en ontwikkeling	218.168	176.616	143.894	139.738	144.857
						Bestemmingsreserve	190	100	100	100	100
						groot onderhoud					
						(MJOP)					

Doel Reserve: Met het vormen van deze reserve wordt getracht om toekomstige pieken in onderhoud op te vangen. De afdeling Vastgoed gaat in de kostendekkende huur per object uit van een gemiddelde onderhoudsbehoefte over een periode van vijftig jaar. Op dit moment lukt het nog om de pieken per object op te vangen in de totale onderhoudsbegroting van de afdeling Vastgoed, omdat er ook objecten zijn waarbij binnen de onderhoudsbegroting minder dan het gemiddelde uitgevoerd hoeft te worden.

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	4.520	100	2.000	2.430	190
Begroting 2021	190	0	90	0	100
Raming 2022	100	0	0	0	100
Raming 2023	100	0	0	0	100
Raming 2024	100	0	0	0	100

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Vastgoed gebieden						Bestemmingsreserves					
						Stedelijke inrichting en ontwikkeling	218.168	176.616	143.894	139.738	144.857
						Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0
						Vastgoed gebieden					

Doel Reserve: De bestemmingsreserve Vastgoed gebieden is gevormd ter dekking van de lasten van specifieke activiteiten/projecten op het gebied van vastgoed in de voormalige deelgemeentegebieden.

Raadsbesluit: Inzake invlechting Deelgemeenten (diverse t/m 31-12-2021)

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	341	0	9	332	0
Begroting 2021	0	0	0	0	0
Raming 2022	0	0	0	0	0
Raming 2023	0	0	0	0	0
Raming 2024	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve 1.185 885 585 285 0 0 **Begroting 2020 2021 2022 2023 2024**

Funderingen

Bestemmingsreserves

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	218.168	176.616	143.894	139.738	144.857
---------------------------------------	---------	---------	---------	---------	---------

Bestemmingsreserve	1.185	885	585	285	0
--------------------	-------	-----	-----	-----	---

Funderingen

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de funderingsaanpak in Rotterdam te waarborgen. Het betreft meerjarige wijkgerichte participatieprojecten in het kader van gesubsidieerd funderingsonderzoek en urgent bloksgewijs funderingsherstel.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2017 (1-1-2018 t/m nader te bepalen)

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	1.185	0	200	0	1.185
Begroting 2021	1.185	0	300	0	885
Raming 2022	885	0	300	0	585
Raming 2023	585	0	300	0	285
Raming 2024	285	0	285	0	0

Bestemmingsreserve 39.617 23.837 8.952 0 0 0 **Begroting 2020 2021 2022 2023 2024**

Bodem

Bestemmingsreserves

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	218.168	176.616	143.894	139.738	144.857
---------------------------------------	---------	---------	---------	---------	---------

Bestemmingsreserve	39.617	23.837	8.952	0	0
--------------------	--------	--------	-------	---	---

Bodem

Doel Reserve: De bestemmingsreserve wordt gevoed met rijksmiddelen voor bodemsanering. Aan deze reserve worden gelden onttrokken ten behoeve van meerjarige uitgaven voor bodemsanering.

Raadsbesluit: 2e Herziening 2019

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	34.083	8.986	3.453	0	39.617

							Begroting 2021	39.617	0	15.780	0	23.837
							Raming 2022	23.837	0	14.885	0	8.952
							Raming 2023	8.952	0	8.952	0	0
							Raming 2024	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	39.599	22.867	5.462	3.196	155		Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Energietransitie							Bestemmingsreserves					
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	218.168	176.616	143.894	139.738	144.857
							Bestemmingsreserve	39.599	22.867	5.462	3.196	155
							Energietransitie					
							Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de Energietransitie te waarborgen.				
								Jaarlijks wordt een bestedingsvoorstel voorgelegd aan de Raad. Een deel van de bestemmingsreserve wordt in eerste instantie gevuld vanuit een lening uit het IFR vooruitlopend op de verkoop van ENECO.				
							Raadsbesluit:	2e herziening 2019 (1-1-2019 t/m nader te bepalen)				
							Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
							Begroting 2020	4.296	61.855	26.551	0	39.599
							Begroting 2021	39.599	0	16.732	0	22.867
							Raming 2022	22.867	0	17.405	0	5.462
							Raming 2023	5.462	0	2.266	0	3.196
							Raming 2024	3.196	0	3.041	0	155
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0		Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Mooi Mooi Middelland							Bestemmingsreserves					
							Stedelijke inrichting en ontwikkeling	218.168	176.616	143.894	139.738	144.857
							Bestemmingsreserve Mooi Mooi Middelland	0	0	0	0	0
							Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor het dekken van de verplichtingen uit het programma Mooi Mooier Middelland				
							Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (van 20-12-2018 t/m nader te bepalen)				
							Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
							Begroting 2020	854	0	854	0	0
							Begroting 2021	0	0	0	0	0
							Raming 2022	0	0	0	0	0

						Raming 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Windpark Hartelbrug II						Bestemmingsreserves					
						Stedelijke inrichting en ontwikkeling	218.168	176.616	143.894	139.738	144.857
						Bestemmingsreserve Windpark Hartelbrug II	0	0	0	0	0
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om een begrote bijdrage aan Windpark Hartelbrug fase II te kunnen realiseren.				
						Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (van 20-12-2018 t/m nader te bepalen)				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	200	0	200	0	0
						Begroting 2021	0	0	0	0	0
						Raming 2022	0	0	0	0	0
						Raming 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
Stimulering						Stedelijke inrichting en ontwikkeling	218.168	176.616	143.894	139.738	144.857
bouwproductie						Bestemmingsreserve Stimulering bouwproductie	0	0	0	0	0
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de bouwproductie te stimuleren				
						Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2019				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	0	5.000	5.000	0	0
						Begroting 2021	0	0	0	0	0
						Raming 2022	0	0	0	0	0
						Raming 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
Middensegment Huur						Stedelijke inrichting en ontwikkeling	218.168	176.616	143.894	139.738	144.857
						Bestemmingsreserve Middensegment Huur	0	0	0	0	0
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om huurwoningen in het middensegment te				

realiseren.

Raadsbesluit:					Resultaatbestemming 2019
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	0	5.550	5.550	0	0
Begroting 2021	0	0	0	0	0
Raming 2022	0	0	0	0	0
Raming 2023	0	0	0	0	0
Raming 2024	0	0	0	0	0

Algemene middelen 1.918.524 1.794.041 1.785.446 1.837.531 1.897.243

Algemene reserve 192.379 113.731 98.703 122.815 163.725

Begroting 2020 2021 2022 2023 2024

Bestemmingsreserves

Algemene middelen 1.918.524 1.794.041 1.785.446 1.837.531 1.897.243

Algemene reserve 192.379 113.731 98.703 122.815 163.725

Doel Reserve: De algemene reserve behoort tot het weerstandsvermogen, hetgeen vrij aanwendbare middelen zijn, die worden ingezet om het begrotingsbeeld sluitend te houden en voor onvoorziene financiële risico's.

Raadsbesluit: Doorlopend

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	189.159	3.221	0	0	192.379
Begroting 2021	192.379	0	78.648	0	113.732
Raming 2022	113.732	0	15.028	0	98.704
Raming 2023	98.704	24.112	0	0	122.816
Raming 2024	122.816	40.910	0	0	163.726

Bestemmingsreserve 730 730 730 730 730

Investerings

Rozenburg

Begroting Bestemmingsreserves 2020 2021 2022 2023 2024

Algemene middelen 1.918.524 1.794.041 1.785.446 1.837.531 1.897.243

Bestemmingsreserve Investerings 730 730 730 730 730

Rozenburg

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd voor investeringen in Rozenburg.

Raadsbesluit: Raadsbesluit 'financiële afwikkeling herindeling Rozenburg' (van 2011 t/m nader te bepalen)

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	785	0	55	0	730
Begroting 2021	730	0	0	0	730

						Raming 2022	730	0	0	0	730
						Raming 2023	730	0	0	0	730
						Raming 2024	730	0	0	0	730
Bestemmingsreserve	474.969	442.675	456.614	490.070	513.355	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Investeringsfonds						Bestemmingsreserves					
Rotterdam (IFR)						Algemene middelen	1.918.524	1.794.041	1.785.446	1.837.531	1.897.243
						Bestemmingsreserve	474.969	442.675	456.614	490.070	513.355
						Investeringsfonds					
						Rotterdam (IFR)					
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is ter dekking van gemeentebrede investeringsprojecten in het kader van de meerjarige investeringsplanning. Het fonds wordt onder meer gevoed uit een structurele intensiveringsreeks, verkoopopbrengsten van deelnemingen en bespaarde omslagrente. De rentebaten (vanaf 2018 2,5%) over de hoofdsom wordt gebruikt voor de financiering van kapitaallasten (rente- en afschrijvingen) van aangewezen, lopende investeringen.										
Raadsbesluit:	1999 (van 1999 t/m niet van toepassing)										
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand						
Begroting 2020	497.023	51.600	58.465	15.188	474.969						
Begroting 2021	474.969	63.409	78.649	17.053	442.675						
Raming 2022	442.675	72.018	40.779	17.300	456.614						
Raming 2023	456.614	83.445	32.689	17.300	490.070						
Raming 2024	490.070	65.758	30.173	12.300	513.355						
Bestemmingsreserve	9.064	3.853	2.778	2.699	2.620	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Taakmutaties						Bestemmingsreserves					
Gemeentefonds						Algemene middelen	1.918.524	1.794.041	1.785.446	1.837.531	1.897.243
						Bestemmingsreserve	9.064	3.853	2.778	2.699	2.620
						Taakmutaties					
						Gemeentefonds					
Doel Reserve:	De bestemmingsreserve betreft nog niet door de uitvoerende clusters geclaimde of ingedaalde rijksmiddelen met een specifieke doelstelling / taakstelling die bij Beheer Algemene Middelen gereserveerd zijn voor latere jaren.										
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2006 (van 2006 t/m niet van toepassing)										
Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand						
Begroting 2020	18.379	0	9.315	0	9.064						
Begroting 2021	9.064	0	5.211	0	3.853						
Raming 2022	3.853	0	1.075	0	2.778						

						Raming 2023	2.778	0	79	0	2.699
						Raming 2024	2.699	0	79	0	2.620
Kredietrisicoreserve	21.762	27.892	27.892	27.892	27.892	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
						Bestemmingsreserves					
						Algemene middelen	1.918.524	1.794.041	1.785.446	1.837.531	1.897.243
						Kredietrisicoreserve	21.762	27.892	27.892	27.892	27.892
						Doel Reserve: De bestemmingsreserve dient ten behoeve van de risico's met betrekking tot de leningen- en garantieportefeuille.					
						Raadsbesluit: Begroting 2012 (van 2012 t/m niet van toepassing)					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	70.030	3.732	0	52.000	21.762
						Begroting 2021	21.762	6.130	0	0	27.892
						Raming 2022	27.892	0	0	0	27.892
						Raming 2023	27.892	0	0	0	27.892
						Raming 2024	27.892	0	0	0	27.892
Bestemmingsreserve	1.457	531	503	503	503	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Doorontwikkeling						Bestemmingsreserves					
Organisatie						Algemene middelen	1.918.524	1.794.041	1.785.446	1.837.531	1.897.243
						Bestemmingsreserve	1.457	531	503	503	503
						Doorontwikkeling					
						Organisatie					
						Doel Reserve: Deze bestemmingsreserve is bedoeld voor de frictiekosten, gemoeid met de doorontwikkeling van de organisatie in de periode 2016 / 2022. De frictiekosten zijn zowel bedoeld voor de loonkosten (en personeelsgerelateerde kosten) van boventallige medewerkers (hpk'ers) die niet betaald kunnen worden uit de begroting van de clusters, als voor kosten die voortkomen uit arrangementen om medewerkers te stimuleren vrijwillig uit dienst te gaan.					
						Raadsbesluit: Eerste bestuursrapportage 2015 (van 2015 t/m nader te bepalen)					
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	4.630	0	3.173	0	1.457
						Begroting 2021	1.457	0	926	0	531
						Raming 2022	531	0	28	0	503
						Raming 2023	503	0	0	0	503
						Raming 2024	503	0	0	0	503
Bestemmingsreserve	1.218.163	1.204.630	1.198.226	1.192.823	1.188.419	Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024

Verkoopopbrengst							Algemene middelen	1.918.524	1.794.041	1.785.446	1.837.531	1.897.243
Eneco							Bestemmingsreserve	1.218.163	1.204.630	1.198.226	1.192.823	1.188.419
							Verkoopopbrengst Eneco					
							Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ten behoeve van het tijdelijk parkeren van de verkoopopbrengsten van Eneco.				
							Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (van 20-12-2018 t/m nader te bepalen)				
							Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
							Begroting 2020	0	1.289.713	71.550	0	1.218.163
							Begroting 2021	1.218.163	0	13.533	0	1.204.630
							Raming 2022	1.204.630	0	6.403	0	1.198.226
							Raming 2023	1.198.226	0	5.403	0	1.192.823
							Raming 2024	1.192.823	0	4.403	0	1.188.419
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0		Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
project BAG WOZ							Algemene middelen	1.918.524	1.794.041	1.785.446	1.837.531	1.897.243
							Bestemmingsreserve project BAG	0	0	0	0	0
							WOZ					
							Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de kosten voor het vertraagde project BAG WOZ te dekken				
							Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (van 20-12-2018 t/m nader te bepalen)				
							Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
							Begroting 2020	197	0	197	0	0
							Begroting 2021	0	0	0	0	0
							Raming 2022	0	0	0	0	0
							Raming 2023	0	0	0	0	0
							Raming 2024	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0		Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
Rotterdamse							Algemene middelen	1.918.524	1.794.041	1.785.446	1.837.531	1.897.243
Investeringsmotor							Bestemmingsreserve Rotterdamse	0	0	0	0	0
							Investeringsmotor					
							Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter vervanging van het IFR en heeft als doel de investering in Rotterdam te dekken.				
							Raadsbesluit:	Tweede herziening 2020				
							Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand

Begroting 2020	0	0	0	0	0
Begroting 2021	0	0	0	0	0
Raming 2022	0	0	0	0	0
Raming 2023	0	0	0	0	0
Raming 2024	0	4.530	4.530	0	0

Overhead	1.880	1.880	1.880	1.880	1.880
----------	-------	-------	-------	-------	-------

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0
Informatiebeveiliging					

Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
------------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Bestemmingsreserves

Overhead	1.880	1.880	1.880	1.880	1.880
----------	-------	-------	-------	-------	-------

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0
--------------------	---	---	---	---	---

Informatiebeveiliging

Doel Reserve: De samenleving en het concern Rotterdam digitaliseren in snel tempo. Informatiebeveiliging en privacy worden steeds belangrijker en krijgen daarbij ook steeds meer aandacht. Om te voldoen aan wetgeving en de verwachting van burgers zijn extra middelen en inzet nodig. Een deel van de acties (waaronder bijvoorbeeld de Awareness Campagne) is incidenteel van aard, hiervoor wordt de bestemmingsreserve gevormd.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2016 (van 1-1-2017 t/m 31-12-2019)

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	390	0	390	0	0
Begroting 2021	0	0	0	0	0
Raming 2022	0	0	0	0	0
Raming 2023	0	0	0	0	0
Raming 2024	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0
Herstelmaatregelen					
Corona korte termijn					

Begroting Bestemmingsreserves	2020	2021	2022	2023	2024
--------------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Overhead	1.880	1.880	1.880	1.880	1.880
----------	-------	-------	-------	-------	-------

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0
--------------------	---	---	---	---	---

Herstelmaatregelen Corona korte termijn

Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om de herstelmaatregelen veroorzaakt door Corona op korte termijn te kunnen financieren

Raadsbesluit: Resultaatbestemming 2019

Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	0	3.000	3.000	0	0
Begroting 2021	0	0	0	0	0
Raming 2022	0	0	0	0	0

						Raming 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	1.880	1.880	1.880	1.880	1.880	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Cloudkosten						Bestemmingsreserves					
						Overhead	1.880	1.880	1.880	1.880	1.880
						Bestemmingsreserve	1.880	1.880	1.880	1.880	1.880
						Cloudkosten					
						Doel Reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd als dekking voor verwachte kapitaallasten die toch in de realisatie moesten worden geboekt.				
						Raadsbesluit:	Tweede herziening 2020				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	0	2.480	600	0	1.880
						Begroting 2021	1.880	0	0	0	1.880
						Raming 2022	1.880	0	0	0	1.880
						Raming 2023	1.880	0	0	0	1.880
						Raming 2024	1.880	0	0	0	1.880
Openbare orde en veiligheid	185	185	185	185	185						
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Kunstwerk Bospolder						Bestemmingsreserves					
						Openbare orde en veiligheid	185	185	185	185	185
						Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0
						Kunstwerk Bospolder					
						Doel Reserve:	Er is in 2018 een verplichting aangegaan voor een te realiseren kunstobject in de buitenruimte in de wijk bospolder. De realisatie van het kunstwerk is vertraagd en vind in de eerste helft van 2019 plaats.				
						Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2018				
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	70	0	70	0	0
						Begroting 2021	0	0	0	0	0
						Raming 2022	0	0	0	0	0
						Raming 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	185	185	185	185	185	Begroting	2020	2021	2022	2023	2024
Saneringskosten Van						Bestemmingsreserves					
der Gaag dossier						Openbare orde en veiligheid					
						Bestemmingsreserve	185	185	185	185	185
						Saneringskosten Van der					
						Gaag dossier					
Doel Reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van saneringskosten van Overschie Kleiweg e. d. met betrekking tot Van der Gaag dossier. De sanering start in 2018, maar exacte datum afronding is nog onduidelijk.											
Raadsbesluit: Jaarrekening 2017 (1-1-2018 t/m 31-12-2022)											
						Verloopstaat Reserve	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	285	0	100	0	185
						Begroting 2021	185	0	0	0	185
						Raming 2022	185	0	0	0	185
						Raming 2023	185	0	0	0	185
						Raming 2024	185	0	0	0	185
Totaal	2.239.527	2.059.144	2.018.393	2.067.205	2.132.919						

Overzicht investeringsuitgaven

Hier zullen de investeringsuitgaven worden toegelicht uitgesplitst in de categorieën: Verplichte projecten, voorbereiding / capaciteitsprojecten en projecten uit het coalitieakkoord.

Dekkingsvoorstel / Meerjaren investeringsplanning

Door vaststelling van het dekkingsvoorstel wordt jaarlijks besloten over de daadwerkelijke toekenning van middelen uit o.a. het Investeringsfonds Rotterdam (IFR) aan projecten. De meeste projecten van het investeringsvoorstel 2021 komen uit de bij begroting 2020 vastgestelde meerjaren investeringsplanning 2019 – 2022, die weer is afgeleid van de Lange Termijn Investeringsplanning (LTIP) 2030. Daarnaast is er door o.a. vrijval op lopende projecten extra dekking beschikbaar voor 2021, als gevolg waarvan nieuwe investeringen mogelijk zijn. Deze vrije ruimte is gekoppeld aan projecten uit het coalitieakkoord.

Het totale dekkingsvoorstel 2021 bedraagt € 53,6mln en staat hieronder nader toegelicht. De dekking voor de investeringsuitgaven is afkomstig van het dekkingsvoorstel 2021. De ramingen voor de jaren 2022 t/m 2024 geven een meerjarige doorkijk. Samen vormt dit de meerjaren investeringsplanning 2021 t/m 2024. In deze begroting wordt alleen 2021 vastgesteld en de projecten uit het coalitieakkoord.

Het dekkingsvoorstel en meerjarenplanning kennen vier categorieën:

- **Verplichte projecten:** De verplichte projecten zijn investeringen waarover in een eerder stadium is besloten. Er zijn bestuurlijke of juridische verplichtingen aangegaan. Voor sommige ramingen heeft een actualisatie plaatsgevonden. **Energietransitie:** In het coalitieakkoord is afgesproken een bedrag vrij te maken voor de uitvoering van de energietransitie. In 2019 is afgesproken dat de verkoopopbrengst van de verkoop van Eneco wordt aangewend ter aflossing van de lening uit het IFR die bestemd was voor de energietransitie. In dit voorstel wordt dit bedrag weer toegevoegd aan de hoofdsom van het IFR.
- **Vorbereidingsbudget / capaciteit grote projecten:** Middelen om projecten uit de LTIP voor te bereiden waarover nog geen investeringsbesluit is genomen en capaciteitsbudget voor grote gebiedsontwikkelingen. Het betreft lasten die zo omvangrijk zijn, dat deze niet binnen de reguliere apparaatslastenbudgetten van de gemeente kunnen worden opgevangen.
- **Reservering voor Hoekse Lijn, renovatie Museum Boijmans van Beuningen en de nieuwe Oeververbinding:** In het coalitieakkoord is afgesproken vanaf 2022 jaarlijks een bedrag vrij te maken voor dekking van kapitaallasten van genoemde projecten.
- **Reeds lopende kapitaallasten:** Deze lopende kapitaallasten moeten worden gedekt uit de bespaarde rente van het IFR.

Daarnaast is de vrije ruimte van 2021 (inclusief reserveringen hefboombudget) ingezet voor projecten uit het coalitieakkoord.

Investeringsuitgaven	2021	2022	2023	2024
Verplichte projecten	29.888	26.088	28.791	22.326
Hart van Zuid	6.715	6.915	7.115	7.215
Sportcampus (Stadionpark)	765	1.065	1.166	1.166
A16 Rotterdam	2.316	2.594	2.727	2.063
Blankenburg kwaliteitsprogramma	331	243	243	1.882
NPRZ 1e tranche (t/m 2023)	5.000	5.000	5.000	-
NPRZ 2e tranche (t/m 2026)	10.000	10.000	10.000	10.000
Stadion Infrastructuur	4.761	271	2.540	-

1. Voor Hart van Zuid is in 2021 een reservering gepland van € 6,7 mln. Ook de bedragen opgenomen bij de jaren 2022 t/m 2024 zijn conform de MIP en de LTIP.
2. Het Masterplan Sportcampus is in uitvoering. Het project bestaat uit diverse deelprojecten, waarvan een deel reeds is afgerond.
3. De gemeente Rotterdam draagt samen met de Metropoolregio Rotterdam – Den Haag bij aan de inpassingsmaatregelen voor de A16 Rotterdam. Voor 2021 bestaan de in het investeringsvoorstel opgenomen lasten uit gemeentelijke kosten voor planbegeleiding en materiële kosten.

4. Dit betreft een toegezegde bijdrage van de gemeente Rotterdam aan het kwaliteitsprogramma verbonden aan de Blankenburgverbinding. De reeks is geactualiseerd om beter aan te sluiten bij de begrote uitgaven.

5. Het NPRZ is gericht op het aanpakken van de sociaal economische problemen in Rotterdam Zuid. Binnen de pijler Wonen is een belangrijk spoor de grootschalige aanpak van 10.000 woningen uit de particuliere voorraad: sloop/nieuwbouw, renovatie, samenvoeging of transformatie in de vorm van kluspanen (t/m 2030). Het college heeft zich verplicht om € 50 mln ter beschikking te stellen voor de grondige aanpak, als cofinanciering bij de korting verhuurdersheffing voor corporaties (convenant Financiële impuls NPRZ-2016-2022). Van de genoemde € 50 mln is in 2016 t/m 2019 tezamen reeds € 30 mln daadwerkelijk via de betreffende begrotingen geregeld. Nodig is dat de aanvullende € 20 mln beschikbaar komt. In het beeld t/m 2023 gaat het om 3 x € 5 mln.

6. Als uitvloeisel van de Regiodeal Rotterdam Zuid (3 december 2018) komt voor de pijler Wonen voor de periode 2018 t/m 2022 € 160 miljoen extra beschikbaar. Hiervan is € 60 miljoen afkomstig van het Rijk, terwijl de gemeente zich heeft gecommitteerd om € 100 miljoen als cofinanciering beschikbaar te stellen. In de toelichting bij de begroting 2019 is vastgelegd dat hiervan € 80 miljoen wordt geregeld (vanaf 2019 in 8 jaartranches van € 10 miljoen). De jaartranche 2021 is opgenomen in het dekkingsvoorstel. De resterende € 20 miljoen bestaat uit eerder toegekende middelen voor het taakveld Bouwen en wonen (in 2019 t/m 2022: 4 x € 3,5 miljoen) en voor algemene apparaatskosten van het programma NPRZ-Wonen (binnen IFR in 2019 t/m 2022: 4 x € 1,5 miljoen.). De jaartranche 2021 voor apparaatskosten NPRZ is opgenomen in het dekkingsvoorstel.

Ten aanzien van de benutting van vrijval binnen NPRZ-Wonen wordt voorgesteld om - bij de jaarlijkse toevoeging vanuit IFR als gemeentelijke cofinanciering op de Regiodeal Rotterdam Zuid (NPRZ 2e tranche) - de jaartranches te salderen met de vrijval in het deelbudget "erfenis stedelijke vernieuwing" (ISV3/IFR).

7. De raming van de investering in Stadion Infrastructuur is vorig jaar aangepast aan de laatste inzichten over de effecten van de BBV. Een groter deel van de kosten moet als 'Out of Pocket' worden verwerkt en mag niet worden geactiveerd. Dit is verwerkt in de actuele ramingen.

Investeringsuitgaven	2021	2022	2023	2024
Vorbereiding / Capaciteit	6.750	4.750	4.750	4.750
IFR Vorbereidingsbudget	1.000	1.000	1.000	1.000
Capaciteit Feijenoord City	2.250	2.250	2.250	2.250
Capaciteit NPRZ	1.500	1.500	1.500	1.500
Plankosten gebiedsontwikkeling M4H	2.000			

1. IFR Voorbereidingsbudget

In de oude investeringsstelsystematiek werd jaarlijks een budget opgenomen voor voorbereidingskosten voor projecten waarover nog geen investeringsbesluit is genomen, maar die wel zijn opgenomen in de LTIP/MIP en daarom voorbereid mogen worden. Het komende jaar wordt een voorstel gedaan voor hoe we in de toekomst met dit IFR Voorbereidingsbudget om zullen gaan. In het investeringsvoorstel is opgenomen dat dit jaar wordt besloten tot een voorbereidingsbudget van € 1 miljoen in 2021. Naar verwachting zullen hiervan de voorbereidingskosten voor de nieuwe oeververbinding en de kosten om te komen tot een investeringsvoorstel bekostigd worden.

2. Capaciteit Feyenoord City

Er is circa € 2,25 miljoen per jaar nodig om de apparaatslasten te dekken voor de gebiedsontwikkeling Feyenoord City. Het betreft lasten die zo omvangrijk zijn, dat deze niet binnen de reguliere apparaatslastenbudgetten kunnen worden opgevangen.

3. Capaciteit NPRZ

Er is € 1,5 mln per jaar nodig om de apparaatslasten te dekken voor het programma NPRZ. Het betreft de inzet die nodig is om afspraken met de corporaties over de grondige aanpak van de particuliere voorraad te maken. Het betreft lasten die zo omvangrijk zijn, dat deze niet binnen de reguliere apparaatslastenbudgetten kunnen worden opgevangen.

4. Plankosten gebiedsontwikkeling M4H

De gebiedsontwikkeling Merwe4Havens samen met RDM-makersdistrict en ter grootte van de Stadsdriehoek, wordt samen met het Havenbedrijf Rotterdam opgepakt. De ontwikkeling levert een omvangrijke bijdrage aan de middellange termijn woningbouwopgave. Ook is er ruimte voor de innovatieve maakindustrie en de cultuursector (o.a. danceclub) waarmee ook de lokale werkgelegenheid wordt gestimuleerd. Vanzelfsprekend wordt bij al deze ontwikkelingen ook ingezet op duurzaamheid en energietransitie gebouwde omgeving. Aanpassingen van en aanvullingen op de bestaande infrastructuur en in de buitenruimte zijn hiervoor noodzakelijk, waarbij ook veel aandacht is voor langzaam verkeer (fietsroute) en de relatie met het water (getijddepark/rivieroever). Daarnaast krijgt ook de transitie van de haven hier vorm. Een deel van deze ontwikkeling kan worden gefinancierd vanuit een grondexploitatie. Maar niet alles kan en mag ten laste van een grondexploitatie worden gebracht, dus worden zoveel mogelijk alternatieve financieringsmodellen/-mogelijkheden verkend. Deze kosten betreffen voornamelijk plankosten en wat kleine materiële kosten. Voor 2021 is € 2 miljoen benodigd.

Investeringsuitgaven	2021	2022	2023	2024
Projecten uit coalitieakkoord	26.222	3.151	750	751
Sportaccommodaties verduurzaming d.m.v. leningen	100	100	-	-
Extra investeren in sportaccommodaties	400	400	-	-
Granulaat voetbalvelden	522	651	750	751

Koppelen lokale groene plekken en initiatieven	1.000	1.000	-	-
Uitvoeringsprogramma rivieroever	1.000	1.000	-	-
Fondsbeheer Reserve GO	200	-	-	-
Voorplein depotgebouw Boijmans	23.000	-	-	-
Buitenruimte Cooltoren	800			

1. Sportaccommodaties verduurzaming dmv leningen

In de periode 2017-2020 kunnen breedtesportverenigingen met een eigen gebouw een beroep doen op een subsidiebudget voor energiebesparende maatregelen. Met een bijdrage uit het IFR van € 100.000 jaarlijks kunnen extra verenigingen ondersteund worden. De gemeentelijke bijdrage is een aanvulling op subsidie van het rijk. Uit het budget kunnen ook leningen worden verstrekt voor resterende kosten van verenigingen. Bij onderbenutting door de verenigingen worden uit het budget ook gemeentelijke accommodaties verduurzaamd.

2. Extra investeren in sportaccommodaties

Het bestaande budget voor kwaliteitsverbetering van sportvoorzieningen (€ 4 miljoen structureel) wordt gedurende deze collegeperiode met € 400.000 per jaar verhoogd. Met dit extra budget worden aanvullende maatregelen bekostigd die gericht zijn op het verhogen van de kwaliteit van sportvoorzieningen en/of het uitbreiden van de gebruikscapaciteit. Het voorstel is om dit project van het IFR over te hevelen naar de bestemmingsreserve gebiedsontwikkeling en voor het grootste deel te dekken uit de vrijval van de bestemmingsreserve gebiedsontwikkeling.

3. Granulaat voetbalvelden

Naar aanleiding van een uitzending van Zembla is er maatschappelijke onrust ontstaan rondom het gebruik van rubbergranulaat in kunstgrasvelden. Ook in Rotterdam wordt dit infillmateriaal toegepast. Sindsdien zijn er via het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en milieu (RIVM) en het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) twee onderzoeken beschikbaar gekomen over de mogelijke gezondheidsrisico's van met rubbergranulaat ingestrooide kunstgrasvelden. Beide onderzoeken leiden tot dezelfde conclusie: er zijn schadelijke stoffen aanwezig in het rubbergranulaat, maar de hoeveelheid ervan en de mate waarin zij vrijkomen, leiden tot zeer kleine, (praktisch) verwaarloosbare risico's. Sporten op deze velden is daarom op zichzelf veilig. Niettemin blijven er met name bij ouders van (jonge) voetballende kinderen zorgen bestaan. Er is maatschappelijke druk om in ieder geval bij de aanleg van nieuwe velden of bij de vervanging van bestaande een veiliger infillmateriaal te gebruiken. Bovendien betreft het een raadsbrede wens om deze problematiek op te lossen.

De oplossing is om een alternatieve infill gebruiken, die minder schadelijke stoffen bevat. Dit geeft echter - op basis van de huidige marktomstandigheden - een forse structurele verhoging van de lasten. Voor 2021 wordt een deel van de lasten gedekt uit de vrijval bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling (€ 428 duizend) en voor het overige deel (€ 94 duizend) uit het IFR.

4. Koppelen lokale groene plekken en initiatieven

Voor het verbeteren van de ecologische structuur, gericht op het verbinden van groene plekken voor meer biodiversiteit en aantrekkelijk groen, worden slimme, ecologische verbindingen gelegd tussen bijvoorbeeld het park Twee Heuvels naar het Eiland van Brienenoord, de Steilrand van Schie naar Rottemeren en via de Heemraadsingel naar het Vroesepark. Daarnaast zetten we in op het versterken van het regionale landschap, de bereikbaarheid en de toegankelijkheid via deelname aan Recreatieschap Rottemeren en regionale Landschapstafels als Hof van Delfland en IJsselmonde.

5. Uitvoeringsprogramma Rivieroevers

Op basis van onderzoek maken we een plan om in de toekomst meer op de rivieroevers van de Maas te kunnen recreëren. De oevers van de Rotte maken we meer toegankelijk door groene plekken in te richten met bankjes en ligweiden en meer mogelijkheden voor recreatie

6. Beheerkosten reserve GO

Binnen de bestemmingsreserve ISV werden de fondsbeheertaken gedekt vanuit een daartoe beschikbaar gesteld budget. Met de vorming van de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling is er vanaf 2019 geen dekking geregeld voor het noodzakelijke fondsbeheer van de bestemmingsreserve GO. Voorgesteld wordt om een deel van de gerealiseerde vrijval te gebruiken om de activiteiten voor het beheer van de reserve voor 2021 te dekken.

7. Voorplein depot gebouw

Dit betreft de herinrichting van het nieuwe voorplein rondom het beeldbepalende Depot Boijmans. Het project bevat 6.000 m² buitenruimte die opnieuw wordt ingericht en vergroend. Het plein biedt in de toekomst een prettige groene verblijfsplek voor zowel Rotterdammers als (nationale en internationale) bezoekers aan de stad, biedt ruimte aan evenementen, een horeca-terras en de logistiek die ten behoeve van zowel het Depotgebouw als het achtergelegen evenementendek nodig is. Het plan wordt in 2020 uitgevoerd met uitloop naar 2021, het jaar van de opening van het Depot. Een laatste strook van het plein wordt in 2022 aangelegd. Van de kosten van € 6 miljoen ontbreekt nog voor € 2,3 miljoen aan dekking.

8. Buitenruimte Cooltoren

Via de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling is eind 2019 is hiervoor 50% van de dekking geregeld, met daarbij de toezegging dat voor de overige 50% met voorrang alsnog volledige dekking te voorzien via de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling. Het betreft nog een te dekken bedrag van € 0,8 miljoen.

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR)

Het Investeringsfonds Rotterdam (IFR) dekt de investeringsprojecten in het kader van de Stadsvisie 2030. Het fonds wordt onder meer gevoed uit een structurele intensiveringsreeks, verkoopopbrengsten van deelnemingen en bespaarde rente. Het IFR dekt de kapitaallasten van toegewezen geactiveerde investeringen. In de toekomst wordt de scope van het IFR verbreed en maakt daarmee aanvullend ruimte voor investeringen ten behoeve van de (energie)transitie. Het uitgangspunt van het IFR blijft “bezit voor bezit”. Bij de begroting 2020 wordt hier invulling aan gegeven.

In onderstaande tabel is de opbouw en het verloop van het IFR 2020-2024 weergegeven. Voor 2020 en verdere jaren gaat het om ramingen op basis van de verwachte toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve, bestemd voor de investeringsprojecten die een bijdrage uit het IFR ontvangen.

Meerjarig verloop IFR

Onttrekking

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2021 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2021 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve IFR is opgenomen. Het totale bedrag van onderstaande projecten wijkt af van de totale onttrekking, omdat alleen out-of-pocket projecten getoond worden.

Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	IFR	budget	2020	2021	2022	2023	2024
	per 1-1-2020						
	2020						
Verkeer en vervoer	66.983	67.583	5.781	41.537	13.989	4.700	200
IFR 4 Hoekse Lijn	62.500	62.500	5.025	39.399	13.576	4.500	0
vertraging en verlenging							
	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	IFR	per 1-1-2020	2020	2021	2022	2023	
	Verkeer en vervoer	66.983	67.583	5.781	41.537	13.989	4.700
	IFR 4 Hoekse Lijn	62.500	62.500	5.025	39.399	13.576	4.500
	Lijn vertraging en verlenging						
	Algemene informatie						
	Project omschrijving	In het coalitieakkoord zijn middelen toegekend aan de bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam ter dekking van de gemeentelijke bijdrage van €35 mln aan het project Hoekse Lijn. De financiële uitwerking is nu geconcretiseerd, de middelen zijn eerder benodigd dan verwacht. Op basis hiervan wordt de begroting geactualiseerd. Daarnaast is in 2019 een dividend uitkering van € 27,5 mln ontvangen van RET NV. Op grond van de vaststellingsovereenkomst wordt					

dividenduitkering ingezet als bijdrage aan het project. Met beide mutaties worden de meerj

lasten en baten van het project Hoekse Lijn conform de vaststellingsovereenkomst

begroting ver

Gebied					Hoek van H	
Planning	2020	tot	2023		Fase	C
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal		
(overig)						
	62.500	0	0	62.500		

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2021

De Hoekse Lijn Ombouw zal in 2020 zo goed als afgerond worden. Metro aan Zee gaat later in 2020 echt var start, waarvan de werkzaamheden in 2021 doorlopen.

IFR - Hoekse Lijn	1.795	1.795	265	245	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
									IFR	per 1-1-2020	2020	2021	2022	2023	
									Verkeer en vervoer	66.983	67.583	5.781	41.537	13.989	4.700
									IFR - Hoekse Lijn	1.795	1.795	265	245	0	0
									Lijn						

Algemene

informatie

Project omschrijving In 2014 is een bestuurlijk besluit gevallen over het ombouwen en verlengen van de Hoeks van een NS-spoorlijn naar metroverbinding. Het college van B&W van Rotterdam heeft z 2015 uitgesproken voor een verdere doortrekking van de spoorlijn tot aan het strand en een aan de omstandigheden aangepast station. Dit is gebeurd onder de voorwaard financiering in samenwerking met andere partijen geschiedt. De Metropool Regio Rotte Den Haag (MRDH) neemt de kosten van de extra spoorverlenging en de helft van de kosten van het station voor haar rek

Gebied					Hoek van H	
Planning	2017	tot	2021		Fase	Afrc
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal		
(overig)						
	1.795	0	0	1.795		

Voorgenomen

resultaat en

Pagina 950 van 1026

van Holland

Strand

Algemene

informatie

Project omschrijving In 2014 is een bestuurlijk besluit gevallen over het ombouwen en verlengen van de Hoeks van een NS-spoorlijn naar metroverbinding. Het college van B&W van Rotterdam heeft z 2015 uitgesproken voor een verdere doortrekking van de spoorlijn tot aan het strand en een aan de omstandigheden aangepast station. Dit is gebeurd onder de voorwaard financiering in samenwerking met andere partijen geschiedt. De Metropool Regio Rotte Den Haag (MRDH) neemt de kosten van de extra spoorverlenging en de helft van de kosten van het station voor haar rek

Gebied

Planning	2021	tot	2022	Fase	Uitv
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	550	0	0	550	

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2021

De planning is nu dat in de eerste helft van 2021 de spoorverlenging en het eindstation worden gerealiseerd. voorbereidende werkzaamheden lopen door tot 2021.

IFR - Hoek van	1.438	1.438	0	1.438	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begr
Holland -									IFR	budget	2020	2021	2022	2023	
buitenruimte en										per 1-1-					
verkeersaanpassingen										2020					

Verkeer en vervoer	66.983	67.583	5.781	41.537	13.989	4.700
IFR - Hoek van	1.438	1.438	0	1.438	0	0
Holland -						
buitenruimte en						
verkeersaanpassingen						

Algemene informatie

Project omschrijving Betreft aanpassingen van kruising Strandweg, Strandboulevard en diverse fietsj

Gebied

Planning	2021	tot	2021	Fase	Afrc
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	

								(overig)								
								1.438	0	0	1.438					
Voorgenomen																
resultaat en																
bijbehorende																
activiteiten 2021																
Betreft aanpassingen van kruising Strandweg, Strandboulevard en diverse fietspaden																
Cultuur, sport en recreatie	400	400	150	150	100	0	0									
IFR -	400	400	150	150	100	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begr	
Sportaccommodaties									IFR	budget per	2020	2021	2022	2023		
verduurzaming									1-1-2020							
Cultuur, sport en recreatie	400	400	150	150	100	0										
IFR -	400	400	150	150	100	0										
Sportaccommodaties																
verduurzaming																
Algemene informatie																
Project																
Coalitieakkoord: "Sportaccommodaties worden verduurzaamd om energiezuinig																
omschrijving																
kunnen opereren, het verstrekken van leningen kan hierbij helpen." Met een bijdra																
het IFR worden sportaccommodaties verduurzaamd. Onder andere door verhogin																
het subsidiebudget ten behoeve van energiebesparende maatregelen																
breedtesportverenigingen met een eigen gebouw en duurzame initiatieven																
sportverenigingen. Bij onderbenutting door de verenigingen worden uit het budge																
gemeentelijke accommodaties verduurz																
Gebied																
Stu																
Planning																
2017																
tot																
2022																
Fase																
Uitv																
Dekking																
IFR																
Gemeente																
Derden																
Totaal																
(overig)																
400																
0																
0																
400																
Voorgenomen																
resultaat en																
bijbehorende																
activiteiten 2021																
Projecten in het kader van duurzaamheid en sport waaronder LED verlichting Topsportcentrum en overige																
sportaccommodaties, ophoging impulsregeling duurzaamheid sportaccommodaties, vermindering gebruik																
afvalstromen op sportverenigingen waar onder in 2021 specifiek het project "Plastic ain't fantastic"..																

Pagina 953 van 1026

omschrijving zijn en te weinig kansrijke gezinnen wonen. Doel van het programma is om de gehele wijk «
punt meer in balans te krijgen. Na gesprekken met woningcorporaties, marktpartij
anderen, zijn er projecten geïdentificeerd die als katalysator voor de drie wijken Oude Noo
Nieuwe Westen en Middelland het verschil kunnen maken; die kunnen zorgen voor de
investerings door marktpartijen en woningcorporaties, maar te groot zijn om binnen het hu
budgettaire kader te kunnen financ

Gebied					Stu
Planning	2016	tot	2022	Fase	Uitv
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
(overig)					
	3.000	0	0	3.000	

Vorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2021

De bijdrage vanuit Kansrijke Wijken is bestemd voor de projecten Tuin van Noord en Pupillenbuurt. De
transformatie van de oude gevangenis PI Noordsingel naar woningen en appartementen is op dit moment in v
gang. De eerste woningen zijn opgeleverd en met de voorbereidingen voor de aanleg van de unieke buurttuin
rondom de nieuwe woningen, de Tuin van Noord, zijn in volle gang. In het voorjaar van 2021 worden de laats
planten aangeplant, waarna de tuin feestelijk geopend zal worden. De buurttuin komt na volledige aanleg in
eigendom en beheer bij de gemeente. In de Pupillenbuurt wordt gewerkt aan de nog uit te voeren acties uit h
buurtverbeterplan, zoals kunst en vergroening in de buurt, arbeidsmarktonderzoek met oplossingsrichtingen,
werk- en stageplekken jongeren, het inzetten van nog méér lokale ondernemers voor diverse opdrachten,
investeren in de vitaliteit van bewoners en organiseren van diverse (sociale) activiteiten. Daarnaast zal de foc
ook liggen op de markering van de afronding van het buurtverbeterplan, besteding van hetgeen dat is
opgebouwd ten aanzien van de genomen acties en het vinden van een vorm om de energie in en voor de bui
behouden en voort te zetten in de toekomst.

IFR - Leuvenkolk	570	321	300	21	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begr
									IFR	budget per 1-	2020	2021	2022	2023	
										1-2020					
Stedelijke	300.022	138.060	25.340	22.419	10.854	10.828	1								
inrichting en															
ontwikkeling															
IFR - Leuvenkolk	570	321	300	21	0	0									

Algemene

informatie

Project Aanpak van de slechte waterkwaliteit in de binnenstedelijke Rotte door de aanleg van
omschrijving schoonwaterinlaat en vistrap in de Leuvenkolk. Dit betreft een integraal project waarb

vistrap, waterinlaat en een herinrichting van de Kade langs de leuvekolk wordt gereali

Gebied					Ce
Planning	2017	tot		2021	Fase Uitv
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	570	0	0	570	
Voorgenomen					
resultaat en					
bijbehorende					
activiteiten 2021					
In 2021 zal de herinrichting van de kade en de vispassage gerealiseerd worden.					

IFR - Buitenruimte	80.237	0	703	234	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begr
Binnenstad									IFR	per 1-1-2020	2020	2021	2022	2023	
Stedelijke															
inrichting en															
ontwikkeling															
IFR -	80.237	0	703	234	0	0									
Buitenruimte															
Binnenstad															

Algemene informatie	
Project omschrijving	Doel van het programma "Visie openbare ruimte binnenstad" is het tot stand brengen van kwalitatief hoogwaardige buitenruimte waar het voor bezoekers en bewoners aantrekkelijk toeven is (zgn. City Lounge gedachte). Dit wordt tot stand gebracht door pleinen, straten, stoepen en het openbaar groen beter in te richten en aangename (loop-)routes tussen plekken te maken. Vastgestelde kaders zoals de Rotterdamse stijl, de centrum structuur, het verkeersplan, het groenplan, en het lichtplan bieden de richtlijnen daarvoor.

Gebied					Binne
Planning	2008	tot	2021	Fase	Afrc
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	80.237	4.520	108	84.866	
Voorgenomen					
resultaat en					
bijbehorende					
activiteiten					
2021					

In 2019 is het laatste project Jacobus/Mauritsstraat/Boomgaardhof in uitvoering gegaan. De uitvoering wordt
volgend op renovatie en rioolvervanging gefaseerd uitgevoerd. De verwachte oplevering is medio 2021.

[illegible]

Algemene informatie	
Project	De binnenstad rondom het Stadhuis, Timmerhuis en voormalig Postkantoor fungeer
omschrijving	visitekaartje van Rotterdam. In 2015 is het Timmerhuis opgeleverd, het Stadhuis is g gerenoveerd en de Meent is opnieuw ingericht. Daarop aansluitend vindt herinrichting van de buitenruimte: Stadhuisstraat, het Doelwater, Raamplein, Rode Zand en Haagseveer een loop/fietsbrug wordt het Haagseveer verbonden met de Lombardkade. Tevens z onderdoorgang van het Timmerhuis met de omgeving verbonden w

Gebied	Ce			
Planning	2015	tot	2021	Fase Uitv
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		
	4.660	2.040	0	6.700

Vorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten
2021

Binnen het project was een extra voetgangersbrug opgenomen. Eind 2019 is er definitief geen toestemming c
de vereniging van eigenaren gegeven en zal de extra brug niet doorgaan. Er is al een voetgangersbrug. Hier
nu de betere verbinding tussen Haagseveer en Lombardkade over gerealiseerd worden. Deze variant wordt r
verder uitgewerkt. Het ontwerp voor de Lombardkade is zo goed als definitief. Noordmolenwerf moet nog
ontworpen worden, er wordt nu gekeken welke onderhoudsbehoeftes en knelpunten er zijn.

IFR - Coolsingel	11.766	11.766	353	3.152	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begr
									IFR	per 1-1-2020	2020	2021	2022	2023	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	300.022	138.060	25.340	22.419	10.854	10.828	1								
IFR - Coolsingel	11.766	11.766	353	3.152	0	0									

Algemene informatie	
Project	Reconstructie van de Coolsingel naar een boulevard met allure. De Coolsingel krijgt een r
omschrijving	profiel van gevel tot gevel, van het Hofplein tot aan de Schilderstraat/Witte de Withstraa nieuwe profiel zorgt voor goede verbindingen tussen het Lijnbaankwartier en e Laurenskwartier. Het profiel wordt opnieuw ingedeeld met meer ruimte en comfort voetgangers en fietsers. Er komen meer bomen en groen en een hoogwaardige bestratir aansluit op de monumentale gevels. Door de inrichting met bijzondere verlichting en ni ornamenten zal het verblijf op de Coolsingel veraangenaamd w

Gebied					Ce		
Planning	2015	tot	2021	Fase	Uitv		
Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	11.766	3.094	0	14.860			
Voorgenomen							
resultaat en							
bijbehorende							
activiteiten							
2021							
Het project Coolsingel werkt hoofdzakelijk aan de aanleg van de brede esplanade in natuursteen met een uni							
cirkelpatroon aan de westzijde van de Coolsingel. Daarnaast worden oa bomen en boomroosters geplaatst,							
pocketparks aangelegd, de Coolsingellantaarn, zitelementen, masten en weerbaarheidsmaatregelen geplaatst							
oostzijde is zo goed als gereed. In de komende periode zal de definitieve voeg in de nieuwe bestrating uitgev							
en de aanleg van de oostzijde van het Churchillplein afgerond worden. Daarnaast worden de benodigde tijd							
verkeersmaatregelen getroffen en gaat de publieks- en omgevingscommunicatie door. De oplevering staat							
gepland voor april 2021, maar de coronacrisis veroorzaakt spanning op beschikbaarheid van natuursteen,							
waardoor het realiseren van de volledige bestrating en oplevering van het project op de gewenste datum onz							
is.							
Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begr
	IFR	per 1-1-2020	2020	2021	2022	2023	
Stedelijke	300.022	138.060	25.340	22.419	10.854	10.828	1
inrichting en							
ontwikkeling							
IFR - Hart van	87.807	82.488	15.150	11.067	4.364	3.007	
Zuid							
Algemene							
informatie							
Project	Het project Hart van Zuid vindt zijn oorsprong in de gemeentelijke Stadsvisie 2030.						
omschrijving	Stadsvisie 2030 (door de gemeenteraad vastgesteld in november 2007) is het gebied						
	Ahoy, Zuidplein en Vaanweg-Pleinweg opgenomen als VIP-gebied. Dit gebied kai						
	sleutelrol vervullen in de zogenaamde "dubbelslag op Zuid": het wegwerken van achtersta						
	en het benutten van kansen. Hart van Zuid focust vooral op de ka						
	De direct te nemen lasten van het IFR zijn ter (a) dekking van het contractbudget (onde						
	perdiodieke prestatie vergoeding) van het project Hart van Zuid, waarvoor do						
	ontwikkende partij deze gebiedsontwikkeling wordt uitgevoerd; (b) de gemeent						
	risicoreservering; (c) de interne apparaatsk						
Gebied	Ct						

Voorgenomen	resultaat en bijbehorende activiteiten	2021

Nadat de sloop van het oude theater Zuidplein is afgerond zal er een start worden gemaakt met de aanleg van een nieuwe busstation. Daarnaast zal worden begonnen aan de uitbreiding van het winkelcentrum Zuidplein en de aanleg van de vernieuwde Gooilandsingel.

Het project is te volgen op de website www.hartvanzuidrotterdam.nl

IFR - Sportcampus	18.325	3.084	1.692	450	400	350	224	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Rotterdam									IFR	per 1-1-2020	2020	2021	2022	2023	
								Stedelijke	300.022	138.060	25.340	22.419	10.854	10.828	1
								inrichting en							
								ontwikkeling							
								IFR -	18.325	3.084	1.692	450	400	350	
								Sportcampus							
								Rotterdam							

informatie

omschrijving 2016). De sportparticipatie in Rotterdam loopt achter bij die in Nederland. De sportparticipatie

om in combinatie met sportstimuleringsprogramma's de sportparticipatie te verhogen

vervanging wordt aangegrepen om het ruimtegebruik te intensiveren en met name in de tw

fase functies toe te voegen zodat een Sportcampus ontstaat. Een groene woonbuurt

toegevoegd met een centrale parkeervoorziening, twee middelbare scholen en aanvullende

voorzien

Voorgenomen	resultaat en bijbehorende activiteiten	2021

Op de Sportcampus is de uitvoering van het zuidelijk deel van het nieuwe park van ca 5 ha gestart en zal gerund worden in 2020. Voor de groene woonbuurt ligt stedenbouwkundig plan en de herziening van de grondexploitatieplan. Het zuidelijk deel van de woonbuurt zal worden herzien in 2020 voor ter besluitvorming aan de raad. Het voorstel is om een tuinstad van de 21ste eeuw te maken met meer dan 800 woningen in een mix van appartementen en eengezinswoningen in verschillende prijssegmenten, twee middelbare scholen, een sportcomplex, een mobiliteitshub, aanvullende centrale voorzieningen en het noordelijk deel van het park met wandel- en fietsroutes die verbonden zijn met Park de Twee Heuvels en het Eiland van Brienenoord. Na de besluitvorming start de marktbenadering voor de selectie van de ontwikkelaar(s) voor deze locatie, wordt er gewerkt aan het bestemmingsplan en de ontwikkeling van de woonbuurt. Ook voor de twee nieuwe middelbare scholen wordt gewerkt aan het bouwplan en is gestart met de voorbereidingen van het bouwrijp maken. Dit loopt door in 2021.

	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begr
Reserves	IFR	budget per 1-	2020	2021	2022	2023	
		1-2020					

IFR -	1.400	1.183	196	301	302	302
Katoenveem						
leegstandsbeheer						

Project	Rijksmonument Katoenveem is sinds juni 2016 gemeentelijk eigendom. De gemeente wil
omschrijving	Katoenveem een nieuwe gebruiksfunctie geven om de ontwikkeling van Mierlo en Vierhavensgebied (M4H) te stimuleren. Het gebouw is echter in zeer slechte staat, onveilig

herontwikkeling onontbeerlijk. Gestreefd wordt naar succesvolle opname door de markt r

**Voorgenomen
resultaat en
bijbehorende
activiteiten 2021**

Activiteiten ten behoeve van leegstandsbeheer en onderzoek naar- en begeleiding van een mogelijke verkoop
een filantropische instelling.

IFR - Capaciteit	14.391	10.891	1.891	2.250	2.250	2.250	2.250	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Feijenoord City									IFR	per 1-1-2020	2020	2021	2022	2023	
								Stedelijke	300.022	138.060	25.340	22.419	10.854	10.828	10.828
								inrichting en							
								ontwikkeling							
								IFR - Capaciteit	14.391	10.891	1.891	2.250	2.250	2.250	
								Feijenoord City							

Algemene informatie	
Project	Dekking van de gemeentelijke apparaatskosten, voor zover zij niet gedekt zijn door
omschrijving	investeringskrediet, voor het programma Stadionpark en onderdeel Feijenoord City. Voor jaren 2021ev gaat het om € 2,25 mln. jaarlijks ten behoeve van de bekostiging van gemeentelijke inzet in de gebiedsontwikkeling

Gebied					IJsseln
Planning	2019	tot	2022	Fase	Uitv
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	14.391	0	0	14.391	

Pagina 961 van 1026

								bijbehorende activiteiten
								2021
								De IFR bijdrage is voor de dekking van de gemeentelijke apparaatskosten, voor zover zij niet gedekt zijn door het investeringskrediet, voor het programma Stadionpark en onderdeel Feijenoord City. Voor het jaar 2021 gaat het om € 2,25 mln ten behoeve van de bekostiging van de gemeentelijke inzet in de gebiedsontwikkeling. Meer informatie over het project, de voorwaarden voor gemeentelijke deelname (position paper - vastgesteld door gemeenteraad 2017) en de voortgangsrapportage is te vinden op www.feyenoord-city.nl
IFR -	985	985	37	209	336	272	131	Reserves
Blankenburgtunnel								Budget
(inpassing)								Restant Begroting Begroting Begroting Begroting
								IFR budget per 1-2020
								Stedelijke inrichting en ontwikkeling
								IFR - Blankenburgtunnel (inpassing)
								Algemene informatie
								Project omschrijving
								De doelstelling van het project 'Blankenburgverbinding' is het realiseren van een robuuste aansluiting van het Haven en Industrieel Complex (HIC) en de Greenport/Westlandse Rotterdamse inzet is gericht op de realisatie van de Blankenburgverbinding en bijbehorend kwaliteitsprogramma. Doelstelling van de gemeentelijke inzet is dat in het planproces de realisatie van de Blankenburgverbinding de Rotterdamse belangen worden geborgd. De realisatie van het kwaliteitsprogramma zal de ruimtelijke kwaliteit de oostrand en de Groene Gordel van Rozenburg, in vergelijking met de huidige situatie, versterkt worden.
								Gebied
								Planning
								Dekking
								IFR Gemeente Derden Totaal (overig)
								985 0 0 985
								Vorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2021
								In 2021 wordt na vaststelling van het inrichtingsplan voor de Groene Gordel van Rozenburg de voorbereiding hand genomen, zodat eind van het jaar de uitvoering hiervan kan starten. Voor het tunnelproject van Rijkswaterstaat wordt meegewerkt in het kader van inpassingsvraagstukken, vergunningen en veiligheidsanalyses die nodig zijn voor de geplande openstelling in 2024.

IFR - Stadionpark	16.152	14.147	1.718	2.700	3.027	4.447	2.783
Infrastructuur (OOP)							
	IFR	per 1-1-2020	2020	2021	2022	2023	
Stedelijke	300.022	138.060	25.340	22.419	10.854	10.828	1
Inrichting en ontwikkeling							
IFR -	16.152	14.147	1.718	2.700	3.027	4.447	
Stadionpark							
Infrastructuur (OOP)							
Algemene informatie							
Project omschrijving	De mobiliteitsopgave is een belangrijk onderdeel voor de ontwikkeling van de bereikbaarheid van het nieuwe stadion. Om de bereikbaarheid goed te kunnen borgen zijn er in en om het nieuwe stadion diverse aanpassingen nodig. Zoals de realisatie van voldoende parkeergelegenheid nabij het stadion en op afstand, voldoende busparkeerplaatsen, voldoende fietsparkeerplekken. Daarnaast dient de Olympiaweg en Colosseumweg opnieuw worden geprofileerd en dienen diverse tramlussen/bogen te worden aangepast in combinatie met het realiseren van nieuwe haltes. De out-of-pocket bijdrage zijn voor de afdekking van programmakosten tijdens de voorbereiding en realisatiefase van de mobiliteitsopgave.						
Gebied	IJsselmidden						
Planning	2018	tot	2024		Fase	Uitvoering	
Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	16.152	0	0	16.152			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten							
2021							
In 2021 zullen de werkzaamheden aan de keerlus van de tram bij het Wilhelminaplein en de Posthumalaan uitgevoerd worden. Daarnaast vinden er aanpassingen plaats aan de Olympiaweg, de Veranda en de waterterminal bij de Piet Smitkade.							
Achter de schermen wordt er hard gewerkt aan de verdere uitwerkingen van de diverse ontwerpen, haalbaarheidsstudies en bijvoorbeeld samen met ProRail het opstellen van uitvoeringsrandvoorwaarden en toetsingen aan de Spoorwetgeving.							

Stedelijke	300.022	138.060	25.340	22.419	10.854	10.828	1
inrichting en							
ontwikkeling							

IFR - Smartgrid	1.800	195	0	195	0	0	
-----------------	-------	-----	---	-----	---	---	--

Algemene

informatie

Project	Aanleg van een energie- en datainfrastructuur (smartgrid) voor Rotterdam vanuit het M
omschrijving	Vierhavensgebied (M4H)/ Stadshavens, waardoor een volledig circulair stelsel van en (warmte, elektra en gas) in Rotterdam mogelijk wordt. Een Smartgrid dat in de toekomst bovendien kan worden uitgebreid met bijvoorbeeld data en

Gebied

Planning	2016	tot	2021	Fase	Uitv
-----------------	------	-----	------	------	------

Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		
	1.800	0	0	1.800

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2021

Conform het projectplan Lyv worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd: 1) opzet basisinfrastructuur (IC
2) inrichting & ontwikkeling Smart Energy diensten; 3) 1000 aansluitingen (werving en opschaling); 4) start n
verdere opschaling en groei (zicht op 10 duizend aansluitingen na eerste helft 2022 op peildatum 31 maart 20
(vaststelling)

IFR -	450	313	0	310	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begr
Noorderboulevard									IFR	budget per 1-	2020	2021	2022	2023	
supermarkt										1-2020					

Stedelijke	300.022	138.060	25.340	22.419	10.854	10.828	1
inrichting en							
ontwikkeling							

IFR -	450	313	0	310	0	0	
-------	-----	-----	---	-----	---	---	--

Noorderboulevard

supermarkt

Algemene

informatie

Project	Om het stadsdeel te versterken waarin de Noorderboulevard (Zwartjanstra
omschrijving	Noordmolenstraat) liggen, is de vestiging van een supermarkt hier gewenst. De geschikte locatie hiervoor is het gemeentelijk vastgoed tussen de 2e en 3e Pijnackers

Het gaat om 2 voormalige schoolgebouwen met gevels die in de cultuurhistor

verkenning van het Oude Noorden zijn benoemd als 'beeldbepa

Gebied					
Planning	2018	tot	2021	Fase	Uitv
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	
(overig)					
	450	0	0	450	
Voorgenomen					
resultaat en					
bijbehorende					
activiteiten 2021					
Afhankelijk van het moment van uitspraak van de Raad van State en de uitkomst van de Raad van State kan					
gestart worden met de uitvoering van dit plan. Wij gaan er vanuit dat de ontwikkelaar in 2021 bezig is met de					
bouw van de supermarkt.					

Groene long -	5.700	5.700	0	0	0	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begr
herinrichten Hofplein									IFR	per 1-1-2020	2020	2021	2022	2023		
									Stedelijke	300.022	138.060	25.340	22.419	10.854	10.828	1
									inrichting en							
									ontwikkeling							
Groene long -	5.700		5.700	0	0	0	0									
herinrichten																
Hofplein																

Algemene informatie	
Project	Het Hofplein verandert van een drukke verkeersrotonde in een fraai vormgegeven stads
omschrijving	met een spectaculair groot en groen verblijfsgebied, de iconische fontein als prominent h met meer ruimte voor voetganger en f In het investeringsvoorstel van 2020 is € 20,9 mln opgenomen voor de Groene Long - Hof Niet alle kosten kunnen geactiveerd worden: daarom wordt de investering gesplitst in € 5, aan Out Of Pocketkosten, die direct ten laste van de Bestemmingsreserve Rotterdam Investeringsmotor gebracht worden en een kredietaanvraag van € 15,2 De jaren 2020 en 2021 staan in het teken van de planvoorbereiding en participati uitvoering start in 2022 en de oplevering staat gepland voor 2023. Voor ruim een kwart (2f van de totale investering worden bijdragen van derden in de vorm van cofinancierin particulieren en (rijks)subsidies ge

Gebied					
Planning	2021	tot	2023	Fase	C
Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal	

							(overig)							
							5.700	0	0	5.700				
							Voorgenomen							
							resultaat en							
							bijbehorende							
							activiteiten							
							2021							
							Het jaar 2021 staat in het teken van planvoorbereiding en betreft het uitwerken van een schetsontwerp naar een							
							definitief ontwerp (DO) en participatie.							
IFR -	200	0	0	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begr
Vorbereidingskosten								IFR	budget	2020	2021	2022	2023	
7 stadsprojecten									per 1-1-					
									2020					
							Stedelijke inrichting	300.022	138.060	25.340	22.419	10.854	10.828	1
							en ontwikkeling							
IFR -	200									0	0	0	0	
Vorbereidingskosten														
7 stadsprojecten														
							Algemene informatie							
							Project omschrijving	Kosten voor overkoepelende aspecten van 7 stadsprojecten, zoals communicatiepersoneelskosten. Het gaat om de projecten Alexanderplein, Groene Long (Hofplein en ontwikkeling Westblaak), Hofbogenpark, Maashavenpark, Rijnhavenpark, Getijdenpark Feyerwerck, Schouwburg						
							Gebied							
							Planning	2020	tot	2021		Fase	Uitv	
							Dekking	IFR	Gemeente	Derden	Totaal			
							(overig)							
								200	0	0	200			
							Voorgenomen							
							resultaat en							
							bijbehorende							
							activiteiten 2021							
							Coördinatie 7 stadsprojecten op het gebied van participatie, communicatie, cofinanciering, werkgelegenheid &							
							economisch herstel.							
Totaal	31.271	64.106	24.943	15.528	10.389									

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling (GO)

2018 is de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling (GO) gevormd door de gemeentelijke middelen voor buitenruimte projecten in één bestemmingsreserve onder te brengen (raadsbesluit 14 november 2017). De bestemmingsreserve van rijks gelden voor stedelijke vernieuwing (ISV) en de bestemmingsreserve Investeringsprojecten zonder gronduitgifte (IPzG) en Gebiedsontwikkelingsfonds zijn hier per 1 januari 2018 aan toegevoegd. Vanuit deze bestemmingsreserve wordt de uitvoering van gemeentelijke buitenruimte projecten met een omvang tot € 5 mln. gedekt.

In onderstaande tabel is de opbouw en het verloop weergegeven. Voor 2022 en verdere jaren gaat het om ramingen op basis van de verwachte toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve, bestemd voor de investeringsprojecten die een bijdrage uit het GO ontvangen.

Meerjarig verloop GO

Onttrekking

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2021 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2021 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve GO is opgenomen.

Reserves	Budget	Restant budget	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	GO	per 1-1-2020					
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	66.864	27.054	15.455	16.748	9.391	2.514	1.249
GO - OCNC	10.492	230	0	230	0	0	0
Wandeloordgebied (extra) (Crooswijk)							
	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-2020	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
		GO					
	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	66.864	27.054	15.455	16.748	9.391	
	GO - OCNC	10.492	230	0	230	0	
	Wandeloordgebied (extra) (Crooswijk)						
	Algemene informatie						
	Project omschrijving	De subsidie heeft betrekking op het project "OCNC" extra bijdrage voor het v openbaar gebied Wandeloord en Nieuw Trapezium. De buitenruimte van de zull					
	Gebied						

								Planning		2009	tot		2021					
								Dekking		GO	Gemeente (overig)		Derden		Totaal			
										10.492	0		0		10.492			
Voorgenomen resultaat																		
en bijbehorende																		
activiteiten 2021																		
Voor het toekennen van de subsidie vindt de definitieve financiële afhandeling nog plaats met daarbij de aan																		
accountsverklaring.																		
GO -	800	800	0	10	140	650	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-	Begroting	Begroting	Begroting	Be				
Wijkwinkelcentrum									GO	1-2020	2020	2021	2022					
Tamboer									Stedelijke	66.864	27.054	15.455	16.748	9.391				
									inrichting en									
									ontwikkeling									
GO -	800	800	0	10	140													
Wijkwinkelcentrum																		
Tamboer																		
Algemene																		
informatie																		
Project																		
Het herinrichten van de buitenruimte van de Tamboer																		
omschrijving																		
Om de benodigde interne ontsluiting voor de bevoorrading van de te realiseren supern																		
is het noodzakelijk dat aan de Tamboerstraat de noodzakelijke aanpassingen worden m																		
Tamboerstraat ligt vooral op het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit; daar moet m																		
worden en moet de buitenruimte een betere uitstraling krijgen. In de Pijperstraat wo																		
(afstand tussen de gevels) om de fietser, voetganger en groei																		
Gebied																		
Planning																		
43770																		
tot																		
45231																		
Dekking																		
GO																		
Gemeente (overig)																		
Derden																		
Totaal																		
800																		
0																		
0																		
Voorgenomen																		
resultaat en																		
bijbehorende																		
activiteiten 2021																		
Wordt ingezet voor het vaststellen van het inrichtingsplan (IP) van het gebied en de voorbereiding start. Eind																		
van Fase 1																		
GO - Hart van Zuid	2.500	2.300	1.000	1.000	300	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-	Begroting	Begroting	Begroting	Be				
(PPS deel)									GO	1-2020	2020	2021	2022					
Realisatiefase									Stedelijke	66.864	27.054	15.455	16.748	9.391				

inrichting en
ontwikkeling

GO - Hart van Zuid	2.500	2.300	1.000	1.000	300
Zuid (PPS deel)					
Realisatiefase					

Algemene
informatie

Project omschrijving	Het project Hart van Zuid vindt zijn oorsprong in de gemeentelijke Stadsvisie 2030. In de de gemeenteraad vastgesteld in november 2007) is het gebied rond Ahoy, Zuidplein opgenomen als VIP-gebied. Dit gebied kan een sleutelrol vervullen in de zogenaamde "d wegwerken van achterstanden en het benutten van kansen. Hart van Zuid focust v bijdrage uit het Gebiedsontwikkelingsfonds (GOF) is gekoppeld aan de aanleg van de nieu
----------------------	---

Gebied

Planning	2016	tot	2022	
Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	2.500	0	0	2.500

Voorgenomen
resultaat en
bijbehorende
activiteiten
2021

Begin 2021 zal de verbinding tussen de Hallen van Ahoy en het Internationaal Congrescentrum (ICC) worden gestart worden met de aanpassingen aan de Zuiderparkweg. Tevens zal in 2021 gestart worden met de bouw van het Ahoyplein.

Nadat de sloop van het oude theater Zuidplein is afgerond zal er een start worden gemaakt met de aanleg van een busstation. Daarnaast zal worden begonnen aan de uitbreiding van het winkelcentrum Zuidplein en de aanleg van de Gooilandsingel.

In 2021 wordt er op de voormalig tennisbaanlocatie gebouwd aan de nieuwe woningen van het Zuiderparkhuis.

Het project is te volgen op de website www.hartvanzuidrotterdam.nl

GO - Spinozapark F2 (Lombardijen)	8.183	1.197	0	1.197	0	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-2020	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Be
									GO						
									Stedelijke inrichting en ontwikkeling	66.864	27.054	15.455	16.748	9.391	
GO -	8.183			1.197								0	1.197		0

GO - KPSV	5.829	4.437	730	730	942	942	942
Bodemsanering							

Planning	40179	tot	45657	
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	5.829	0	0	5.829

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten 2021

Woningcorporaties die zich aanmelden voor vergoeding van de kosten voor bodemsanering op voormalig KF begeleid. Als de aangemelde locatie aan de voorwaarden voldoet en de bodemsaneringskosten zijn beoordeeld vergoeding worden toegekend en uitbetaald. De locaties die in 2021 worden beoordeeld, zijn afhankelijk van door woningcorporaties en hun ontwikkelingsplannen en de voortgang daarvan.

GO - IP Britsenburg-Schuilenburg	499	255	221	33	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	B
									GO	per 1-1-2020	2020	2021	2022	

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	66.864	27.054	15.455	16.748	9.391
---------------------------------------	--------	--------	--------	--------	-------

GO - IP Britsenburg-Schuilenburg	499	255	221	33	0
----------------------------------	-----	-----	-----	----	---

Algemene informatie

Project omschrijving Herinrichting van de buitenruimte tussen Slinge, Britsenburg, Ekeler

Gebied

Planning	42856	tot	44197	
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	499	0	0	499

Voorgenomen resultaat en

bijbehorende activiteiten 2021

De werkzaamheden bevinden zich in afrondende fase. Conform het inrichtingsplan (IP) dient slechts de bepl worden.

GO - IP Toermalijn - Wildenburg	750	730	50	380	300	0	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	B
									GO	per 1-1-2020	2020	2021	2022	

Stedelijke inrichting en ontwikkeling	66.864	27.054	15.455	16.748	9.391
---------------------------------------	--------	--------	--------	--------	-------

GO - IP Toermalijn - Wildenburg	750	730	50	380	300
---------------------------------	-----	-----	----	-----	-----

Algemene informatie

Project omschrijving Het bouwrijp maken en herinrichten van de buitenruimte rond w

										Gebied						
										Planning						
										43647 tot 44197						
										Dekking						
										GO Gemeente Derden Totaal						
										(overig)						
										750 0 0 750						
										Voorgenomen resultaat en						
										bijbehorende activiteiten 2021						
										De realisatie van de woningbouw kent vertraging vanwege benodigde toestemming door Waarborgfonds Soc						
										(WSW) voor deze planontwikkeling door de woningcorporatie.						
										De verwachting is om de bouwrijpfase af te ronden en het opstarten van de IP procedure.						
GO - Herstructurering	3.025	756	0	756	0	0	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	B
Landbouwbuur																
										GO budget per 1-1-2020						
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling						
										66.864 27.054 15.455 16.748 9.391						
										GO - Herstructurering						
										3.025 756 0 756 0						
										Landbouwbuur						
										Algemene informatie						
										Project omschrijving						
										Realisatie van 31 grondgebonden woningen (huur) na intern positief t						
										Gebied						
										Planning						
										2016 tot 2021						
										Dekking						
										GO Gemeente Derden Totaal						
										(overig)						
										3.025 0 0 3.025						
										Voorgenomen resultaat en						
										bijbehorende activiteiten 2021						
										Voor het toekennen van de subsidie vindt de definitieve financiële afhandeling nog plaats met daarbij de aan						
										accountsverklaring.						
GO - Paradijslaan e.o.	2.700	1.393	100	1.267	0	0	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-	Begroting	Begroting	Begroting	Be
buitenruimte																
										GO 1-2020 2020 2021 2022						
										Stedelijke inrichting en ontwikkeling						
										66.864 27.054 15.455 16.748 9.391						
										GO -						
										2.700 1.393 100 1.267 0						
										Paradijslaan e.						

Algemene informatie

Gebiet

Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
---------	----	-------------------	--------	--------

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2021

GO - DGE-119000-	290	244	131	103	432	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-	Begroting	Begroting	Begroting	Be
Hoogvliet Loempia									GO	1-2020	2020	2021	2022	

Stedelijke	66.864	27.054	15.455	16.748	9.391
inrichting en					
ontwikkeling					

GO - DGE-	290	244	131	103	432
119000-					
Hoogvliet					
Loempia					

Algemene informatie

Project	De kosten voor het bouwrijp maken van de bouwgrond zijn vaak hoog, omdat voor het saneren van de bodem met havenslib extra kosten worden gemaakt. Om de kosten lager te houden binnen de woningen is de Loempia ofwel de Groeiberg opgericht. Het effect hiervan is dat de ontwikkellocaties lager zijn, omdat de sanering gebruik kan maken van deze Groeiberg.
omschrijving	dienste van de Gebiedsgrondexploitatie in Hoogvliet om de kosten voor de sanering van de

Gebiet

Planning	42005	tot	44926
----------	-------	-----	-------

Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
---------	----	-------------------	--------	--------

GO - Dak	2.131	0	1.473	493	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-	Begroting	Begroting	Begroting	Be
Museumpark garage									GO	1-2020	2020	2021	2022	
								Stedelijke	66.864	27.054	15.455	16.748	9.391	

inrichting en ontwikkeling					
----------------------------	--	--	--	--	--

GO - Dak	2.131	0	1.473	493	0
Museumpark					
garage					

Algemene informatie					
---------------------	--	--	--	--	--

Project omschrijving	Om het gebied te verzachten door vergroening wordt een deel van de huidige verhardi gazon en beplanting. Daarbij is belangrijk dat het evenemententerrein ook een aantrekk op momenten dat er geen evenementen plaatsvinden. De bijdrage wordt voor volgende we verharding van het evenementendek, vergroening evenementendek en voor het aan				
-----------------------------	---	--	--	--	--

Gebied				
Planning	2019	tot		2022
Dekking	IFR	Gemeente (overig)		Derden Totaal
		2.131		0 2.131

Voorgenomen	
resultaat en	
bijbehorende	
activiteiten	
2021	
Als gevolg van de ontwikkelingen binnen het project Renovatie Museumparkgarage zal de uitvoering in 2021 zal medio 2022 zijn.	

GO - Boomgaardhof	625	0	291	291	0	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-	Begroting	Begroting	Begroting	Be
										GO	1-2020	2020	2021	2022	

Stedelijke inrichting en ontwikkeling					
---------------------------------------	--	--	--	--	--

GO - Boomgaardhof	625	0	291	291	0
-------------------	-----	---	-----	-----	---

Algemene informatie					
---------------------	--	--	--	--	--

Project omschrijving	Een kwaliteitsimpuls geven aan het Boomgaardhof, waarbij de verblijfskwaliteit wordt wordt verbeterd en vergroening wordt aangebracht. De werkzaamheden worde rioolvervanging en de diverse woningbouwontwikkelingen aan het hof (Boomgaardhc				
-----------------------------	---	--	--	--	--

Gebied					
--------	--	--	--	--	--

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2021
• Groen aanbrengen en nieuwe bomen planten • Ondergrondse containers vervangen door ondergrondse perscontainers • Indien vergund, de kavel(s) voor bouwplan(nen) bouwrijp opleveren

Algemene informatie	
Project omschrijving	Met het gereedkomen van de nieuwbouw van het Hefkwartier, de recreatieve aanpak van het kantoorpersoneel bij Unilever is een overzichtelijker en verkeersveiliger inrichting van het Hefkwartier noodzakelijk. Het doel van de aanpak is de verkeersveiligheid en de leefomgeving rondom het Hefkwartier te verbeteren, met name de kruispunten bij de Oranjeboom- Nassaukade en Oranjeboom- Roentgenstraat.

Voorgenomen
resultaat en
bijbehorende
activiteiten
2021

In 2021 wordt gestart met de planontwikkeling voor zowel de herinrichting van het kruispunt Oranjeboomstraat als de herinrichting van het openbaar gebied van de Roentgenstraat tot aan de Nassaubrug.

Pagina 976 van 1026

inrichting en
ontwikkeling

GO -	160	160	37	123	0
Bereikbaarheid					
Buurttuin Tuin					
van Noord					

Algemene
informatie

Project	Het monumentale gevangeniscomplex De Noordsingel in het Oude Noorde
omschrijving	getransformeerd van een gesloten omgeving (gevangenis PI Noordsingel) in ee woningen en een buurttuin. De buurttuin komt na aanleg in eigendom en beheer bij de ge gemeente verantwoordelijk voor de bereikbaarheid van d

Gebied

Planning	43831	tot	44926	
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	160	0	0	160

Voorgenomen
resultaat en
bijbehorende
activiteiten
2021

In 2021 willen wij starten met de realisatie van de doorgang van de Tuin van Noord naar de Zwart Janstraat.
begonnen met de voorbereiding hiervoor. Afhankelijk van het vaststellen van het bestemmingsplan en het be
de locatie, worden de werkzaamheden uitgevoerd.

GO - Een	400	400	340	60	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-	Begroting	Begroting	Begroting	Be
Toekomstbestendige									GO	1-2020	2020	2021	2022	
Paperclip														

Stedelijke inrichting	66.864	27.054	15.455	16.748	9.391
en ontwikkeling					

GO - Een	400	400	340	60	0
Toekomstbestendige					
Paperclip					

Algemene
informatie

Project	Het openbare binnenterrein bij de Peperklip klimaat
omschrijving	Het ontharden van de versteende koppen en het vergroenen v Het middenterrein wordt voorzien van hogere kwalitatief groen met meer dive

speelvoorzieningen worden verbeterd of vervangen. De paden worden verbete
wortelopdruk en bereikbaarheid voor mindervaliden. Ook zal Streetart een van de

Gebied				
Planning	2020	tot		2021
Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	400	0	0	400
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2021				
Voor het afronden van de uitvoeringswerkzaamheden. Resultaat: uitvoering gereed.				

GO - Hooglandstraat	430	430	30	35	365	0	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	B
									GO	per 1-1-2020	2020	2021	2022	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling									66.864	27.054	15.455	16.748	9.391	
GO - Hooglandstraat	430	430	30	35	365									

Algemene informatie				
Project omschrijving				
De bijdrage wordt ingezet voor de herinrichting				
De herinrichting moet de straat groener en leefbaarder maken doc				
speel-				
Gebied				
Planning	2019	tot		2022
Dekking	IFR	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	430	0	0	430
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2021				
In 2021 wordt gewerkt aan inrichtingsplan en voorbereiding van uitvoering. Start uitvoering is nu voorzien in :				

GO - Campus	500	500	150	350	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-	Begroting	Begroting	Begroting	Be
Tarwewijk fase 2									GO	1-2020	2020	2021	2022	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling									66.864	27.054	15.455	16.748	9.391	
GO - Campus	500	500	150	350	0									
Tarwewijk fase														

Algemene informatie

Project omschrijving De ambitie is om een groene route te realiseren in de Tarwewijk om verblijfsplekker Maashaven, het plein voor de Zwartewaalschool en het Millinxpark aan elkaar te verbinden met het schoolplein voor de Zwartewaalstraat (locatie 2) en met de omgeving van de Zwartewaal (locatie 5, 6 en 7). Het inrichten van de buitenruimte op locaties 2, 5, 6 en 7. Daarbij wordt aandacht besteed aan de volgende aspecten: vergroenen en eigenaarschap vergroten. Het vergroten van het eigenaarschap wordt door de Ve

Gebied

Planning	2020	tot	2022	
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	500	0	0	500

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2021

De middelen worden ingezet voor de herinrichting van de buitenruimten zoals het aanbrengen van straatmeubilair en het gebied.

GO - Rondje	800	800	0	800	0	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-	Begroting	Begroting	Begroting	Be
Stadionpark brug										GO	1-2020	2020	2021	2022	
eiland Brienenoord															

Stedelijke	66.864	27.054	15.455	16.748	9.391
inrichting en					
ontwikkeling					

GO - Rondje	800	800	0	800	0
Stadionpark					
brug eiland					
Brienenoord					

Algemene informatie

Project omschrijving Een cruciaal onderdeel van het rondje Stadionpark is een tweede brug naar het Eiland van Brienenoord. De brug zorgt ervoor dat het rondje Stadionpark dat over het eiland wordt gemaakt, aangesloten wordt op de route langs de Maas (waar de route zich vervolgt). Doel van het project is het bouwen van een langzaam verkeersroute over Zuiddiepje naar het Eiland van Brienenoord. Door realisatie van de route wordt het gebied voor meer mensen beter bereikbaar gemaakt en sluit het aan op het bestaande netwerk.

Gebied

Planning	2019	tot	2021	
----------	------	-----	------	--

GO - Buitenruimte	800	800	85	145	570	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-	Begroting	Begroting	Begroting	Be
Cooltoren en omgeving									GO	1-2020	2020	2021	2022	
								Stedelijke	66.864	27.054	15.455	16.748	9.391	
								inrichting en						
								ontwikkeling						
								GO -	800	800	85	145	570	
								Buitenruimte						
								Cooltoren en						
								omgeving						

Gebied					Coördinatie
Planning	2022		tot	2024	
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal	
	800	0	0	800	
Voorgenomen					
resultaat en					

bijbehorende**activiteiten****2021**

Nadat de nieuwe woontorens zijn opgeleverd, zullen de openbare ruimtes van De Baan, Hoornbrekerstraat, Blekerstraat en Ketelaarstaat heringericht worden.

GO - Programma	12.550	0	3.225	3.525	3.525	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per	Begroting	Begroting	Begroting	B
Extra Vergroening									GO	1-1-2020	2020	2021	2022	
Stedelijke inrichting en ontwikkeling									66.864	27.054	15.455	16.748	9.391	
GO - Programma Extra									12.550	0	3.225	3.525	3.525	
Vergroening														
Algemene informatie														
Project omschrijving									In het kader van de collegetarget vergroening in 2019-2022 zal 20 hectare e: worden in de openbare ruimte, op (groene) daken en op privégebied. Hiervor met					
Gebied														
Planning									2020	tot	2024			
Dekking									GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal		
									12.550	0	0	12.550		
Voorgenomen resultaat														
en bijbehorende														
activiteiten 2021														
In 2021 wordt verder gewerkt aan de vergroeningsopgave, door extra groen aan te leggen bij inrichtings- en en andere partijen in de stad te stimuleren om te vergroenen.														

GO -	2.189	2.189	890	712	587	0	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	B
Vergroeningsbudget									GO	per 1-1-2020	2020	2021	2022	
vanuit								Stedelijke inrichting en ontwikkeling	66.864	27.054	15.455	16.748	9.391	
Parkeervoorzieningen								GO - Vergroeningsbudget	2.189	2.189	890	712	587	
								vanuit Parkeervoorzieningen						
Algemene informatie														
Project omschrijving									Dit budget is voor het aanleggen van zichtbaar groen in de openbare buitlocaties waar parkeerplaatsen worden verwijderd en/of er betaald par					
Gebied														
Planning									2020	tot	2023			
Dekking									GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal		

								2.189	0	0	2.189			
Voorgenomen resultaat en														
bijbehorende activiteiten														
2021														
Uitvoering van vergroeningsprojecten waar een relatie ligt met opheffen van parkeerplaatsen en/of invoeren														
In 2020/2021 wordt dit budget o.a. besteed aan de vergroening bij Blue City en aan de Maaskade op het No														
GO - Koppelen lokale	1.500	1.500	1.000	1.200	1.000	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-	Begroting	Begroting	Begroting	Be
groene plekken en									GO	1-2020	2020	2021	2022	
initiatieven														

GO -	600	600	600	1.000	1.000	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per	Begroting	Begroting	Begroting	Be
Uitvoeringsprogramma									GO	1-1-2020	2020	2021	2022	
Rivieroevers 2019-2022								Stedelijke inrichting en ontwikkeling	66.864	27.054	15.455	16.748	9.391	
GO -	600							GO -	600	600	600	1.000	1.000	
Uitvoeringsprogramma								Uitvoeringsprogramma						
Rivieroevers 2019-2022								Rivieroevers 2019-2022						
Algemene informatie														
Project omschrijving	Rivieroevers Rotterdam uitvoeringsprogramma 2019 - 2022 is vastgesteld door de Gemeenteraad van Rotterdam op 12 december 2019. Het uitvoeringsprogramma bestaat uit 3 onderdelen, namelijk: 1: herinrichting van de bestaande rivieroevers, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe rivieroeversprojecten, 2: voorbere													

informatie

Project In 2017 heeft de gemeente het bid gewonnen om het kantoor van het Global Centre te huisvesten. Rotterdam krijgt een drijvend kantoorgebouw van hout. Het gebouw wordt gebouwd op een steiger in de Rijnhaven. Floating Office Rotterdam (FOR) is een ontwerp van de architecten van de Gemeente Rotterdam en wordt het nieuwe hoofdkantoor van de Globe Group (GCA). De bijdrage wordt ingezet voor het realiseren van een drijvend park, het deel waardoor ook Floating Office Rotterdam kan worden gebouwd. De werkzaamheden omvatten:

- Opbouw drijflichamen (er worden betonnen bakken gemaakt en aan elkaar gekoppeld);
- Realiseren van één brug in de eerste fase;
- Het inrichten van de buitenruimte op de drijflichamen.

Start uitvoering zal zijn begin 4e kw 2020 en zal gereed zijn eind 1e kwartaal 2021.

Gebied

Planning	2020	tot	2021	
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	4,000	0	0	4,000

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten 2021

De bijdrage wordt ingezet voor het realiseren van in totaal 2.160 m2 drijvend park, het deel waardoor ook Floating Office Rotterdam ontsloten zal worden.

De werkzaamheden hebben betrekking op:

-Opbouw drijflichamen (er worden betonnen bakken gemaakt en aan elkaar gekoppeld);

-Realiseren van één brug in de eerste fase;

-Het inrichten van de buitenruimte op de drijflichamen.

Start uitvoering zal zijn begin 4e kwartaal 2020 en zal gereed zijn eind 1e kwartaal 2021.

Totaal	15.455	16.748	9.391	2.514	1.249
---------------	---------------	---------------	--------------	--------------	--------------

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)

In 2017 is door de gemeenteraad een bestemmingsreserve gevormd voor het Nationaal Programma Rotterdam Zuid pijler Wonen (NPRZ-Wonen). Hieruit worden investeringsprojecten gedekt in de focuswijken, tuinsteden en tuindorpen in Rotterdam Zuid, zoals benoemd zijn in het Uitvoeringsprogramma NPRZ 2015-2018 en het Werkprogramma Rotterdam Zuid pijler Wonen 2019-2022.

Bij de vorming van de bestemmingsreserve is deze gevoed door bundeling van middelen voor projecten in Rotterdam Zuid die tot nu toe waren ondergebracht in het Investeringsfonds Rotterdam (IFR), het

Investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV3) en de financiële impuls NPRZ-2012-2015. Hieraan zijn de rijksmiddelen toegevoegd die het Rijk in het kader van de Regiodeal Rotterdam Zuid – pijler Wonen in 2018 beschikbaar heeft gesteld. De middelen Regiodeal die het Rijk de komende jaren beschikbaar stelt voor de pijler Wonen, worden als specifieke uitkering beschikbaar gesteld en deze worden in een apart fonds beheerd.

In samenhang met de rijksmiddelen Regiodeal Rotterdam Zuid worden bedragen aan de bestemmingsreserve NPRZ toegevoegd, om de met het Rijk afgesproken gemeentelijke cofinanciering na te komen. Dit is jaarlijks onderdeel van het investeringsvoorstel.

In onderstaande tabel is de opbouw en het verloop van het NPRZ 2019-2023 weergegeven. Voor 2021 en verdere jaren gaat het om ramingen op basis van de verwachte toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve, bestemd voor de investeringsprojecten die een bijdrage uit het NPRZ ontvangen.

Meerjarig verloop NPRZ

Onttrekking

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2021 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2021 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve NPRZ is opgenomen.

Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	NPRZ	budget	2020	2021	2022	2023	2024
		per 1-1-					
		2020					
Beheer van de stad	800	650	200	200	200	50	0
NPRZ	800	650	200	200	200	50	0
- Wijkconciertes							

Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024
		1-1-2020					
Beheer van de stad	800	650	200	200	200	50	0
NPRZ	800	650	200	200	200	50	0
- Wijkconciertes							

Algemene informatie	
Project omschrijving	Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) streeft naar wijken waar het prettig wonen is. Komende jaren wordt fors geïnvesteerd via de programma's Wonen en Buitenruimte op die buitenruimte, met extra aandacht op de focuswijken. Die buitenruimte moet uitnodigen tot ontmoeten, verblijven en bewegen (schoon, heel en veilig). Inzet van

wijkconciërges leverde in diverse wijken een positief resultaat op dit thema. Daarnaast is de wijkconciërge een belangrijke schakel binnen de keten in de transitie van gebiedsgericht naar wijkgericht werken. De wijkconciërge is een dagelijks benaderbaar en herkenbaar aanspreekpunt voor bewoners. Daarnaast is hij/zij de oren en ogen van de wijk en schakel tussen de Rotterdammer en de collega's van de gemeentelijke clusters.

Gebied					
Planning	2019	tot	2022	Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
	(overig)				
	800	0	0	800	

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2021

Sinds 1 april 2019 werken 4 wijkconciërges in de wijken Feijenoord, Afrikaanderwijk, Hillesluis en Bloemhof-Landbouwbuurtt. Deze functies vallen organisatorisch onder gebiedsbeheer en van daaruit vindt ook de aansturing plaats. Deze wijkconciërges zijn aangesteld voor een periode van 4 jaar.

Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805
inrichting en							
ontwikkeling							

NPRZ - UP	13.800	3.945	2.320	975	650	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Particuliere									NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024
Woningvoorraad									1-1-2020						
"Steigers op															
Zuid" (oud IFR)								Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805
								inrichting en							
								ontwikkeling							

NPRZ - UP	13.800	3.945	2.320	975	650	0	0
Particuliere							
Woningvoorraad							
"Steigers op							
Zuid" (oud IFR)							

Algemene

informatie

Project In overeenstemming met de afspraken uit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid moet

omschrijving in een periode van twintig jaren (tussen 2010 en 2030) van 13.000 woningen de onderhoud- en beheerstructuur aanmerkelijk worden verbeterd. Om deze ambitie waar te maken zullen in deze collegeperiode minstens 3.000 woningen moeten worden aangepakt. Op 9 juni 2015 heeft het college het Uitvoeringsprogramma Steigers op Zuid

3.000 woningen.

Pagina 987 van 1026

Planning								2016	tot	2027	Fase		Uitvoering			
Dekking								NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal					
(overig)																
								5.637	0	0	5.637					
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten																
2021																
Ook in 2021 zal Woonbron 12-18 woningen verwerven. Daarnaast zal Woonbron het beheer van de openbare buitenruimte (in samenwerking met de gemeente) en het beheer van alle reeds verworven woningen uitvoeren. In 2021 wordt - conform de afspraken in de samenwerkingsovereenkomst "Aanpak particuliere woningvoorraad Carnisse, locatie Urkersingel - 30% van de gemeentelijke subsidie aan Woonbron als voorschot uitbetaald.																
NPRZ -	6.586	2.869	2.399	55	55	55	305	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
Mijnkintbuurt									NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024	
blok 1+2									1-1-2020							
(Gemeente-deel)									Stedelijke inrichting en ontwikkeling	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805
NPRZ -	6.586	2.869	2.399	55	55	55	305									
Mijnkintbuurt																
blok 1+2																
(Gemeente-deel)																
Algemene informatie																
Project omschrijving								Als uitwerking van gemaakte afspraken in september 2016 door gemeente met woningcorporaties in het convenant "Financiële impuls 2016-2022" van juli 2016 is in september 2016 de samenwerkingsovereenkomst "Aanpak particuliere Woningvoorraad Tarwewijk, locatie Mijnkintbuurt" ondertekend door woningcorporatie Woonstad en gemeente Rotterdam. De vermelde financiële middelen zet de gemeente in voor de verwerving van 172 woningen en bedrijfsruimten (eventueel via onteigeningsinstrument). Vervolgens worden deze panden tegen marktwaarde verkocht aan woningcorporatie Woonstad, die vervolgens zorgt voor sloop en bouwrijp maken en het realiseren van 72 grondgebonden sociale huurwoningen met "niet DAEB" kwaliteit.								
Gebied								Charlois								
Planning								2016	tot	2022	Fase		Uitvoering			
Dekking								NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal					

								(overig)								
								6.586		6.586						
								Voorgenomen								
								resultaat en								
								bijbehorende								
								activiteiten								
								2021								
								In het eerste kwartaal 2021 zal gestart worden met de sloop van de woningen. In 2020 worden de voorbereidingen getroffen voor de start van het bouwrijp maken van de locatie. Tevens zal in het eerste kwartaal 2021 de markttoets afgerond worden. Woonstad zal het bouwplan verder uitwerken.								
NPRZ -	3.000	2.003	-879	1.012	1.012	858	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
Strategische									NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024	
verwervingen									1-1-2020							
								Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805	
								inrichting en								
								ontwikkeling								
NPRZ -	3.000	2.003	-879	1.012	1.012	858	0									
Strategische																
verwervingen																
								Algemene								
								informatie								
								Project								
								Het project "Niet-projectmatige verwerving" dient om in de focuswijken van het NPRZ								
								omschrijving								
								aankopen te kunnen doen voor woningen waar nog geen samenwerkingsovereenkomst								
								(SOK) of bestuurlijk geaccordeerde projectmatige aanpak tegenover staat. Deze middelen								
								worden ingezet om in te kunnen spelen op kansen die de markt biedt voor toekomstige								
								projecten grondige aanpak particuliere voorraad NPRZ.								
								Gebied								
								Zuid								
								Planning		2008	tot	2021	Fase			Afronding
								Dekking		NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal			
								(overig)								
										3.000	0	0	3.000			
								Voorgenomen								
								resultaat en								
								bijbehorende								
								activiteiten								
								2021								
								In 2021 zal het budget voor strategisch verwerven ingezet worden om kansen die zich voordoen om vastgoed								
								te verwerven te benutten. Dit vastgoed zal worden opgenomen in toekomstige uitvoeringsprojecten (sloop-								

nieuwbouw of samenvoegingen binnen NPRZ gebied).

NPRZ -	7.536	7.040	929	1.011	939	4.160	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Mijnkintbuurt 3									NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024
1-1-2020															
Stedelijke															
inrichting en															
ontwikkeling															
NPRZ -	7.536	7.040	929	1.011	939	4.160	0								
Mijnkintbuurt 3															
Algemene informatie															
Project															
omschrijving															
Als uitwerking van gemaakte afspraken in september 2016 door gemeente met															
woningcorporaties in het convenant "Financiële impuls 2016-2022" van juli 2016 is in juni															
2019 de samenwerkingsovereenkomst "Aanpak particuliere Woningvoorraad Tarwewijk,															
locatie Mijnkintbuurt Fase 3" ondertekend door woningcorporatie Woonstad en gemeente															
Rotterdam. De vermelde financiële middelen zet de gemeente in voor de verwerving van															
132 woningen en bedrijfsruimten (eventueel via onteigeningsinstrument). Vervolgens															
worden deze panden tegen marktwaarde verkocht aan woningcorporatie Woonstad, die															
vervolgens zorgt voor sloop en bouwrijp maken en het realiseren van 52 grondgebonden															
middeldure huurwoningen. De besluitvorming over sloop en vestiging Wvg (Wet															
voorkeursrecht gemeente) heeft in maart 2019 plaatsgevonden. Op 6 juni 2019 is het															
raadsbesluit genomen over financiën, vestiging Wvg en start van de verwerving.															
Gebied															
Zuid															
Planning															
2018 tot 2027 Fase Opstart															
Dekking															
NPRZ Gemeente Derden Totaal															
(overig)															
7.536 7.536															
Voorgenomen															
resultaat en															
bijbehorende															
activiteiten															
2021															
Het minnelijk verwervingstraject zal in 2021 voortgezet worden en loopt tot 2022 door. Daarna worden de nog															
niet verworven panden onteigend, zodat alle eigendom in 2024 verworven is. In 2021 wordt het															
bestemmingsplan in procedure gebracht. Na vaststelling van het bestemmingsplan, zal gestart worden met															
de voorbereiding voor het verzoek tot onteigening.															

NPRZ - Plein	1.200	332	50	282	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
1953									NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024
revitalisering F1															

(Pendrecht)

1-1-2020

Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805
inrichting en							
ontwikkeling							

NPRZ - Plein	1.200	332	50	282	0	0	0
1953							
revitalisering							
F1 (Pendrecht)							

Algemene informatie

Project omschrijving	Doel van deze bijdrage is het winkelcentrum weer aantrekkelijk te maken voor meer koopkrachtige inwoners. De herinrichting van de buitenruimte betreft de vergroening van circa 900 m2, het aan brengen van een haag rondom groenvlak op Plein 1953, verharding vervangen door gras, aanleggen van looppaden en het aanleggen van parkeerplaatsen conform Rotterdamse Stijl. De aanpak van de Tiengemetenbuurt (aansluitend op Plein 1953) betreft aanleggen van nieuwe wandelroutes bij Valckesteijn en het herinrichten van de openbare ruimte rondom sloop/nieuwbouw aan de Tiengemetensingel.						
----------------------	---	--	--	--	--	--	--

Gebied	Charlois						
--------	----------	--	--	--	--	--	--

Planning	2017	tot	2023		Fase	Uitvoering	
----------	------	-----	------	--	------	------------	--

Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal			
		(overig)					
	1.200	0	0	1.200			

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2021

Eind 2020 wordt het definitief ontwerp voor Tiengemeten-Midden afgerond. In het ontwerp krijgt biodiversiteit en vergroening een prominente rol. Woonstad is in de loop van 2020 gestart met het slopen van de woningen. Met de uitvoering van de fysieke werkzaamheden wordt in 2020 gestart en de oplevering van het project is voor eind 2023 voorzien.

NPRZ -	410	372	145	227	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Buitenruimte									NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024
Vreewijk: Linker									1-1-2020						
halve vlieger															

Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805
inrichting en							
ontwikkeling							

NPRZ -	410	372	145	227	0	0	0
--------	-----	-----	-----	-----	---	---	---

Buitenruimte

Vreewijk:

Linker halve

vlieger

Algemene informatie

Project omschrijving De fysieke opgave in Tuindorp Vreewijk betreft de aanpak van ca. 1.300 woningen in drie aandachtsgebieden (Linker Halve Vlieger, Valkeniersbuurt en Gebied 9) evenals de herinrichting van ca. 76.000 m² buitenruimte. In de eerste fase wordt gestart met de aanpak van de woningen aan de Korte Dreef (onderhoud in één van 35 woningen), Reigerpad (renovatie van 43 woningen) en Weimansweg (renovatie van 66 woningen en bedrijfsruimtes).

De gemeente volgt bij de inrichting van het openbaar gebied de planning van de verbetering van het vastgoed, dat uitgevoerd wordt door Havensteder. Havensteder is inmiddels gestart met de Verbeteraanpak woningen in de Linker halve Vlieger, die gefaseerd zal worden uitgevoerd. De bijdrage wordt ingezet voor de voorbereiding van de herinrichting van de openbare ruimte, fase 2 Linker Halve Vlieger. De straten in het gebied tussen Groene Hilledijk, Groene Zoom, Lede en de Bree (Linker Halve Vlieger) worden aangepakt.

Gebied					Zuid	
Planning	2019	tot		2024	Fase	Opstart
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal		
(overig)						
	410	0	0	410		

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2021

In 2020 is gestart met de ontwikkeling van het inrichtingsplan, in 2021 zal deze worden afgerond en vastgesteld. De fysieke uitvoeringswerkzaamheden worden gestart in 2023. In verband met de gefaseerde uitvoering van Havensteder binnen het gebied Linker Halve Vlieger zullen hierover nog exacte afspraken gemaakt moeten worden.

NPRZ -	273	273	0	273	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Buitenruimte									NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024
Vreewijk:										1-1-2020					
Deelgebied 9								Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805
								inrichting en							
								ontwikkeling							

NPRZ -	273	273	0	273	0	0	0
--------	-----	-----	---	-----	---	---	---

Buitenruimte

Vreewijk:

Deelgebied 9

Algemene informatie

Project omschrijving De fysieke opgave in Tuindorp Vreewijk betreft de aanpak van ca. 1.300 woningen in drie aandachtsgebieden (Linker Halve Vlieger, Valkeniersbuurt en Gebied 9) evenals de herinrichting van ca. 76.000m² buitenruimte. In de eerste fase wordt gestart met de aanpak van de woningen aan de Korte Dreef (onderhoud in één van 35 woningen), Reigerpad (renovatie van 43 woningen) en Weimansweg (renovatie van 66 woningen en bedrijfsruimtes). De gemeente volgt bij de inrichting van het openbaar gebied de planning van de verbetering van het vastgoed, dat uitgevoerd wordt door Havensteder. Havensteder is inmiddels gestart met de Verbeteraankpak woningen in de Linker halve Vlieger, die gefaseerd zal worden uitgevoerd. De bijdrage wordt ingezet voor de uitvoering van de herinrichting van de buitenruimte, deze volgt op de uitvoering van de verbetering van het vastgoed. De gemeente volgt bij de inrichting van het openbaar gebied de planning van de verbetering van het vastgoed, dat uitgevoerd wordt door Havensteder. Deze bijdrage wordt ingezet voor de voorbereiding van de herinrichting van de openbare ruimte, fase 3 Deelgebied 9. De straten in het gebied tussen Enk, Korte Dreef, Groenezoom en Mare (deelgebied 9) worden aangepakt.

Gebied					Feijenoord	
Planning	2019	tot	2024		Fase	Opstart
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal		
	(overig)					
	273	0	0	273		

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2021

In 2020 is gestart met de ontwikkeling van het inrichtingsplan, in 2021 zal deze worden afgerond en vastgesteld. De fysieke uitvoeringswerkzaamheden worden gestart in 2023. In verband met de gefaseerde uitvoering van Havensteder binnen het gebied Deelgebied 9 zullen hierover nog exacte afspraken gemaakt moeten worden.

NPRZ -	14.000	3.117	2.939	4.378	5.799	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Basisaanpak									NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024
particuliere									1-1-2020						
voorraad 2019-2022								Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805

inrichting en
ontwikkeling

NPRZ -	14.000	3.117	2.939	4.378	5.799	0	0
Basisaanpak							
particuliere							
voorraad 2019-							
2022							

Algemene
informatie

Project omschrijving In overeenstemming met de afspraken uit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid moet in een periode van twintig jaren (tussen 2010 en 2030) van 13.000 woningen de onderhoud- en beheerstructuur aanmerkelijk worden verbeterd. Om deze ambitie waar te maken zullen in deze collegeperiode minstens 3.000 woningen moeten worden aangepakt. Op 9 juni 2015 heeft het college het Uitvoeringsprogramma Steigers op Zuid vastgesteld. Hierin wordt beschreven hoe invulling wordt gegeven aan de aanpak van 3.000 woningen.

Gebied					Zuid	
Planning	2019	tot	2022		Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal		
		(overig)				
	14.000	0	0	14.000		

Vorgenomen
resultaat en
bijbehorende
activiteiten
2021

De verwachting is dat in 2021 3000 meerjaren onderhoudsplannen (MJOP) zullen worden opgesteld. Tevens wordt gestreefd naar 2800 aanvragen en opdracht offertes die door VVE's in vergadering worden vastgesteld. Daarnaast wordt ingezet op het wegwerken van achterstallig onderhoud bij 1720 woningen. Tenslotte zal binnen het programma "Steigers op Zuid" een deel van het restbudget (€ 1,7 mln. voor de jaren 2020-2022) ingezet worden voor "uitbreiding handhavingscapaciteit".

NPRZ -	583	583	158	425	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Buitenruimte									NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024
Kindercampus									1-1-2020						
Bloemhof															
NPRZ -	583	583	158	425	0	0	0								
Buitenruimte															
Kindercampus															

Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805
inrichting en							
ontwikkeling							

Bloemhof

Algemene informatie						
Project omschrijving	Het project "buitenruimte Kindercampus Bloemhof" is opgenomen in het programma NPRZ Buitenruimte 2019-2022. Het doel van het programma NPRZ-buitenruimte is om de komende jaren de leefomgeving in de focuswijken (de wijken Oud-Charlois, Carnisse, Tarwewijk, Afrikaanderwijk, Feijenoord, Hillesluis en Bloemhof) van een kwaliteitsimpuls te voorzien. Het inrichtingsplan Kindercampus Bloemhof is ontworpen met het doel om een zo groot mogelijke waarde toe te voegen aan de maatschappelijke doelstelling van de Children's Zone in Bloemhof. Het ontwerp voegt vergroening toe in de buurt, speelplek met enkele toestellen voor de allerkleinsten en zo ook waterberging in het gebied.					
Gebied	Feijenoord					
Planning	2019	tot	2021	Fase Uitvoering		
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal		
	(overig)					
	583	1.089	0	1.672		
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2021						
In 2020 is het Definitief Ontwerp gemaakt en de projectuitvoering gestart. Oplevering van de buitenruimte Kinderkampus Bloemhof staat gepland in het voorjaar van 2021.						

NPRZ - Malieklos		686	686	243	443	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
										NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024
		1-1-2020														
Stedelijke inrichting en ontwikkeling		61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805								
NPRZ - Malieklos		686	686	243	443	0	0	0								

Algemene informatie									
Project omschrijving	Het project Malieklos is opgenomen in het programma NPRZ buitenruimte 2019-2022, dat op haar beurt een uitwerking is van een onderdeel "Woonmilieus" in het Werkprogramma NPRZ-wonen 2019-2022. Malieklos maakt deel uit van de verbeteringsopgave voor de wijk Hillesluis, om deze wijk verder te ontwikkelen tot een rustig stedelijk woonmilieu waar gezinnen en ouderen gefaciliteerd worden. De bijdrage wordt gebruikt om - aansluitend op								

de vervangende nieuwbouw van Woonstad (52 appartementen en 33 eengezinswoningen met tuin) - de betrokken straten te herprofiëren. Hierbij wordt in de straten (Klosstraat, Maliestraat, Putsestraat, Slaghekstraat deels) aan één kant een bespeelbare stoep gerealiseerd en worden er - vanwege de wens tot vergroening – bomen ingepast.

Gebied					Feijenoord	
Planning	2019	tot	2021		Fase	Opstart
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal		
		(overig)				
	686	171	0	857		

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2021

Na oplevering van het bouwplan in het 1e kwartaal 2021 wordt gestart met de uitvoering van het inrichtingsplan. Doel is de openbare buitenruimte aangrenzend aan het bouwplan te herstellen en/of opnieuw herinrichten. De aangrenzende straten zijn: Klosstraat, Maliestraat, Putsestraat een deel van de Slaghekstraat.

Trottoirs worden verbreed, buitenruimte wordt vergroend door inpassen van bomen en actieve vormen van mobiliteit wordt gestimuleerd (spelen, fietsen, wandelen, verblijven en ontmoeten). De uitvoering wordt in het 1e kwartaal 2021 afgerond.

NPRZ - Campus	300	300	100	200	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Tarwewijk fase 2									NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024
									1-1-2020						
								Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805
								inrichting en							
								ontwikkeling							
								NPRZ -	300	300	100	200	0	0	0
								Campus							
								Tarwewijk fase							
								2							

Algemene informatie

Project omschrijving Het project Campus Tarwewijk fase 2" is opgenomen in het werkprogramma NPRZ Wonen 2019-2022 (uitwerking onderdeel van de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022). Het doel van het programma is om de komende jaren de buitenruimte in de focuswijken Tarwewijk van een kwaliteitsimpuls te voorzien, zodat deze iedereen uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en spelen.

De ambitie is om in nauwe samenwerking met bewoners een groene route te realiseren in

de Tarwewijk om verblijfsplekken als het Balkon aan de Maashaven, het plein voor de Zwartewaalschool en het Millinxpark aan elkaar te verbinden. Dit project is gericht op de omgeving van het Mijnsherenplein.

Gebied					Charlois
Planning	2020	tot	2022	Fase	Opstart
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	300	500	0	800	

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2021

In 2021 wordt het ontwerp afgerond en gaandeweg wordt er gestart met de uitvoering. Er zit geen harde lijn tussen deze fasen (definitief ontwerp en uitvoering), het is een organisch proces. Er worden nieuwe ideeën en initiatieven bij bewoners opgehaald, die uitgewerkt worden en in uitvoering worden gebracht.

NPRZ -	350	337	42	295	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Simonsblokken								NPRZ	budget per		2020	2021	2022	2023	2024
buitenruimte								1-1-2020							
								Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805
								inrichting en							
								ontwikkeling							
NPRZ -	350	337	42	295	0	0	0								
Simonsblokken															
buitenruimte															

Algemene

informatie

Project	Aan de Feijenoordkade liggen vier bouwblokken met 490 portiekwoningen van Woonstad
omschrijving	Rotterdam, ook wel de Simonsblokken genoemd. De vier woningblokken beschikken ieder over een openbaar binnenterrein waar de gemeente eigenaar van is en kunnen een opknopbeurt gebruiken. Er is nu de kans om een integrale kwaliteitsverbetering door te voeren voor de buurt om de leefbaarheid van de buurt te vergroten. De planvorming wordt samen met de bewoners uitgevoerd, zodat de binnenhoven voor en door de bewoners zijn. Doelstellingen van het project zijn: - verhogen van de leefbaarheid van de wijk Feijenoord door een hogere gebruikskwaliteit van de Simonsblokken, met focus op ontmoeting, kwaliteit van beplanting en betere speelaanleiding voor de kinderen; - het actief betrekken van bewoners bij de inrichting en beheer van de binnenterreinen; - het verbeteren overgangen van openbaar en privé;

- aandacht voor klimaat adaptieve maatregelen.

Vorgenomen	
resultaat en	
bijbehorende	
activiteiten	
2021	

Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024
		1-1-2020					

Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805
inrichting en							
ontwikkeling							

NPRZ -	145	145	130	15	0	0	0
Inrichtingsplan							
Walravenbuurt							

Project	Het project "inrichtingsplan Walravenbuurt" is opgenomen in het werkprogramma NPRZ
omschrijving	Wonen 2019-2022. Het doel van het programma is om in de focuswijken de buitenruimte van een kwaliteitsimpuls te voorzien, zodat deze iedereen uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en spelen. In de Walravenbuurt (Hillesluis) zijn er rondom het Walravenplein en het Van Haefenplein een aantal woningbouwontwikkelingen van Woonstad en een particulier initiatief gesitueerd. Deze twee stenige pleinen zullen opnieuw worden ingericht en er zullen een aantal ingrepen uitgevoerd worden om de pleinen beter (veiliger) met elkaar te verbinden. Op het Van Malsenplein is het uitgangspunt dat de huidige

speelelementen worden gehandhaafd en er extra groen wordt toegevoegd. De behoeften en wensen van zowel verhuurder (Woonstad) als de bewoners/gebruikers worden actief opgehaald en deze partijen worden betrokken bij het uiteindelijke inrichtingsplan.

Gebied					Feijenoord	
Planning	2020	tot	2021		Fase	Opstart
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal		
(overig)						
	145	0	0	145		

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2021

In 2020 is gestart met de ontwikkeling van het inrichtingsplan en in 2021 zal deze worden afgerond en vastgesteld. De fysieke uitvoeringswerkzaamheden worden gestart in 2022.

NPRZ -	440	440	320	120	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Herinrichting								NPRZ	budget per		2020	2021	2022	2023	2024
Pleinweg									1-1-2020						
								Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805
								inrichting en							
								ontwikkeling							
NPRZ -	440	440	320	120	0	0	0								
Herinrichting															
Pleinweg															

Algemene

informatie

Project omschrijving Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is de aanpak van de woonomgeving als onderdeel van het programma opgenomen. Daarom is binnen de uitwerking van de Regiodeal en het werkprogramma NPRZ – Wonen 2019-2022 een buitenruimte programma opgenomen. Het doel van het project herinrichting Pleinweg is om de fysieke verbinding tussen de Tarwewijk en Carnisse te verbeteren. Beide rijbanen op de Pleinweg worden versmald (van 7.30m naar 6.50m.) en de middenberm wordt verbreed (van 2.50m. naar 4.10m.). Daarnaast worden er tussen de kruising Mijnsherenlaan/Goereesestraat en de Wolphaertsbocht twee extra fietsoversteekplaatsen gerealiseerd.

Gebied						
Planning	2020	tot	2021		Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal		
(overig)						

NPRZ - Plein	240	240	50	190	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Zwartewaalschool								NPRZ	budget	2020	2021	2022	2023	2024	
								per 1-1-							
								2020							
								Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805
								inrichting en							
								ontwikkeling							
NPRZ - Plein	240	240	50	190	0	0	0								
Zwartewaalschool															

Algemene informatie					
Project omschrijving	Het project Plein Zwartewaalschool " is opgenomen in het werkprogramma NPRZ Wonen 2019-2022 (uitwerking onderdeel van de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022). Het doel van het programma is om de komende jaren de buitenruimte in de focuswijken (de wijken Oud-Charlois, Carnisse, Tarwewijk, Afrikaanderwijk, Feijenoord, Hillesluis en Bloemhof) van een kwaliteitsimpuls te voorzien, zodat deze iedereen uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en spelen. Uitvoering van het definitief ontwerp zal gericht zijn op het vergroenen van het plein voor de Zwartewaalschool. Er zullen een aantal ingrepen uitgevoerd worden om een groene verbinding tussen Balkon aan de Maas en Zuidplein te realiseren. De behoeften en wensen van de bewoners/gebruikers zullen actief worden opgehaald en deze partijen worden betrokken bij de uiteindelijke inrichtingsplannen.				
Gebied	Feijenoord				
Planning	2020	tot	2022	Fase	Opstart
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal	
	(overig)				
	240	0	0	240	

activiteiten 2021

In 2020 is gestart met de ontwikkeling van het inrichtingsplan waarbij veel aandacht wordt besteed aan bewonersinitiatieven. Er is een website gebouwd waarin ideeën uit de wijk een plek krijgen. In 2021 zal het inrichtingsplan afgerond en vastgesteld worden. De voorbereiding van de fysieke uitvoeringswerkzaamheden wordt tevens in 2021 gestart. De oplevering van het project is voor eind 2021 voorzien.

NPRZ -	100	100	25	30	45	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Placemaking									NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024
programma									1-1-2020						
								Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805
								inrichting en							
								ontwikkeling							
NPRZ -	100	100	25	30	45	0	0								
Placemaking															
programma															

Algemene informatie

Project omschrijving Binnen het programma NPRZ wordt via placemaking gestimuleerd dat (tijdelijke) ideeën tot leven gebracht worden in Rotterdam zuid. Deze ideeën hebben veelal een tijdelijk karakter, hebben een raakvlak met de gebiedsontwikkeling en tonen aan dat er positieve verandering gaande is in de focuswijken van Zuid. De werkzaamheden betreffen onder andere het organiseren, faciliteren en monitoren van alsmede het rapporteren over de gerealiseerde initiatieven voor placemaking.

Gebied	Zuid					
Planning	2019	tot	2022		Fase	Opstart
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal		
		(overig)				
	100	0	0	100		

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2021

In 2021 wordt op diverse creatieve manieren aangetoond dat er een positieve verandering op Zuid gaande is. Een verandering die zichtbaar is door middel van een (tijdelijke) aanpassing van de fysieke omgeving en evenementen. Deze initiatieven vinden plaats in een of meerdere focuswijken van het NPRZ gebied.

NPRZ -	6.000	4.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Capaciteit NPRZ									NPRZ	budget per	2020	2021	2022	2023	2024
									1-1-2020						

Stedelijke	61.286	30.099	10.471	13.122	11.127	6.573	1.805
inrichting en ontwikkeling							
NPRZ -	6.000	4.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Capaciteit							
NPRZ							
Algemene informatie							
Project omschrijving	Dekking van gemeentelijke apparaatslasten voor de pijler Wonen van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, voor zover zij niet gedekt zijn door een investeringskrediet én voor zover zij zó omvangrijk zijn dat zij niet binnen de apparaatslastenbudgetten van de gemeente kunnen worden opgevangen. Voor de jaren 2019-2022 gaat het om € 1,5 mln. jaarlijks ten behoeve van de gebiedsontwikkeling Nationaal Programma Rotterdam Zuid.						
Gebied	Zuid						
Planning	2019	tot	2022		Fase	Uitvoering	
Dekking	NPRZ	Gemeente	Derden	Totaal			
	(overig)						
	6.000			6.000			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten							
2021							
In 2019 zet het programmateam, dat uit deze middelen voor capaciteit gedekt wordt, haar activiteiten voort. Dit team is niet gebonden aan specifieke projecten, maar zet zich op het bredere programmaniveau in om de ambities van het NPRZ - pijler wonen te kunnen realiseren. De werkzaamheden betreffen onder andere het – zowel beleidsinhoudelijk als financieel - organiseren, faciliteren en monitoren van alsmede het rapporteren over het programma.							

Voorzieningen zijn middelen die in het verleden opzij zijn gezet om een onafwendbaar financieel risico af te dekken waarvan de omvang onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten. Voorzieningen hebben altijd een specifiek bestedingsdoel.

De voorzieningen van de gemeente Rotterdam zijn in het onderstaande overzicht opgenomen. Door op het informatie-icoontje te klikken krijg je een algemene toelichting en het meerjarig verloop per voorziening.

Begroting	31-12-	31-12-	31-12-	31-12-	31-12-						
Voorzieningen	2020	2021	2022	2023	2024						
Algemene middelen	57.205	57.205	57.205	57.205	57.205						
Voorziening	150	150	150	150	150	Begroting	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Belastinggeschillen						Voorzieningen					
						Algemene middelen	57.205	57.205	57.205	57.205	57.205
						Voorziening	150	150	150	150	150
						Belastinggeschillen					
						Doel Voorziening:	Het volledig afdekken van risico's in de toepassing van de werktuigenvrijstelling van enkele industriële complexen en risico's als gevolg van de lopende procedure omtrent de precario-en reclamebelasting.				
						Ingesteld per:	1-1-2001				
						Eindigt per:	Geen einddatum bepaald				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
						Voorziening					
						Belastinggeschillen					
						Begroting 2020	150	0	0	0	150
						Begroting 2021	150	0	0	0	150
						Raming 2022	150	0	0	0	150
						Raming 2023	150	0	0	0	150
						Raming 2024	150	0	0	0	150
Voorziening	5.055	5.055	5.055	5.055	5.055	Begroting	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Vennootschapsbelasting						Voorzieningen					
						Algemene middelen	57.205	57.205	57.205	57.205	57.205
						Voorziening	5.055	5.055	5.055	5.055	5.055
						Vennootschapsbelasting					
						Doel Voorziening:	De voorziening is bedoeld ter dekking van de risico's als gevolg van aankondiging van de Rijksbelastingdienst dat zij de aangifte Vpb-lasten met ingang van heffingsjaar 2016 corrigeren. Dit betreft een correctie voor de activiteiten beschikbaar stellen van ruimte voor reclameuitingen en voor				

Ingesteld per:	23-12-2019				
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald				
Voorziening	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Vennootschapsbelasting					
Begroting 2020	4.271	784	0	0	5.055
Begroting 2021	5.055	0	0	0	5.055
Raming 2022	5.055	0	0	0	5.055
Raming 2023	5.055	0	0	0	5.055
Raming 2024	5.055	0	0	0	5.055

Voorziening WBR 52.000 52.000 52.000 52.000 52.000

Begroting 31-12-2020 31-12-2021 31-12-2022 31-12-2023 31-12-2024

Voorzieningen

Algemene middelen	57.205	57.205	57.205	57.205	57.205
-------------------	--------	--------	--------	--------	--------

Voorziening WBR 52.000 52.000 52.000 52.000 52.000

Doel Voorziening: De voorziening is bedoeld ter dekking van verliezen cq dekkingsproblematiek bij de herstructurering van het Warmtebedrijf.

Ingesteld per: 1-8-2020

Eindigt per: Geen einddatum bepaald

Voorziening WBR	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Begroting 2020	0	52.000	0	0	52.000
Begroting 2021	52.000	0	0	0	52.000
Raming 2022	52.000	0	0	0	52.000
Raming 2023	52.000	0	0	0	52.000
Raming 2024	52.000	0	0	0	52.000

Bestuur en 52.122 51.545 50.909 50.189 49.466

Dienstverlening

Voorziening Pensioenen 50.524 49.869 49.155 48.357 47.556

Bestuurders

Begroting Voorzieningen 31-12-2020 31-12-2021 31-12-2022 31-12-2023 31-12-2024

Bestuur en Dienstverlening	52.122	51.545	50.909	50.189	49.466
----------------------------	--------	--------	--------	--------	--------

Voorziening Pensioenen Bestuurders 50.524 49.869 49.155 48.357 47.556

Doel Voorziening: Het beschikken over voldoende vermogen om aan de (toekomstige) pensioenverplichtingen van (oud)politiek ambtsdragers van het college van B&W, Gebied en ex deelgemeenten te kunnen voldoen.

Ingesteld per: 1-1-2014

Eindigt per:						Geen einddatum bepaald				
Verloopstaat Voorziening Pensioenen						Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Bestuurders										
(samenvoeging van de voorziening										
Pensioenen bestuurders en voorziening										
pensioenen gebieden)										
Begroting 2020						50.571	1.451	1.498	0	50.524
Begroting 2021						50.524	729	1.384	0	49.869
Raming 2022						49.869	727	1.441	0	49.155
Raming 2023						49.155	725	1.523	0	48.357
Raming 2024						48.357	722	1.523	0	47.556
Voorziening	1.598	1.676	1.754	1.832	1.910	Begroting Voorzieningen				
						31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Pensioenvoorziening ex						52.122	51.545	50.909	50.189	49.466
raadsleden						1.598	1.676	1.754	1.832	1.910
Doel Voorziening:						De voorziening dekt de verplichtingen voortkomend uit pensioenrechten voor de				
						nieuwe raadsleden (vanaf eind maart 2014).				
Ingesteld per:						1-1-2015				
Eindigt per:						Geen einddatum bepaald				
Verloopstaat Voorziening						Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Pensioenvoorziening ex raadsleden										
Begroting 2020						1.520	78	0	0	1.598
Begroting 2021						1.598	78	0	0	1.676
Raming 2022						1.676	78	0	0	1.754
Raming 2023						1.754	78	0	0	1.832
Raming 2024						1.832	78	0	0	1.910
Overhead	5.794	5.794	5.794	5.794	5.794					
Voorziening	5.494	5.494	5.494	5.494	5.494	Begroting Voorzieningen				
						31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Verzekeringen						5.794	5.794	5.794	5.794	5.794
Voorziening Verzekeringen						5.494	5.494	5.494	5.494	5.494
Doel Voorziening:						Het stellen van zekerheden bij de afdoening van schadegevallen.				
Ingesteld per:						1-1-2005				
Eindigt per:						Geen einddatum bepaald				
Verloopstaat Voorziening Verzekeringen						Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand

						Begroting 2020	4.765	1.094	0	365	5.494
						Begroting 2021	5.494	0	0	0	5.494
						Raming 2022	5.494	0	0	0	5.494
						Raming 2023	5.494	0	0	0	5.494
						Raming 2024	5.494	0	0	0	5.494
Voorziening	300	300	300	300	300	Begroting Voorzieningen	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Concernhuisvesting						Overhead	5.794	5.794	5.794	5.794	5.794
						Voorziening Concernhuisvesting	300	300	300	300	300
						Doel Voorziening:	Het dekken van toekomstige risico's in relatie tot Concernhuisvesting.				
						Ingesteld per:	31-12-2017				
						Eindigt per:	Geen einddatum bepaald				
						Verloopstaat Voorziening Concernhuisvesting	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	300	0	0	0	300
						Begroting 2021	300	0	0	0	300
						Raming 2022	300	0	0	0	300
						Raming 2023	300	0	0	0	300
						Raming 2024	300	0	0	0	300
Cultuur, sport en recreatie	103	0	0	0	0						
Voorziening	103	0	0	0	0	Begroting Voorzieningen	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Huursuppletie						Cultuur, sport en recreatie	103	0	0	0	0
cultuurwerkplaats						Voorziening Huursuppletie cultuurwerkplaats	103	0	0	0	0
						Doel Voorziening:	Het dekken van een deel van de jaarlijkse huurkosten van de cultuurwerkplaats.				
						Ingesteld per:	31-12-2014				
						Eindigt per:	31-12-2021				
						Verloopstaat Voorziening huursuppletie cultuurwerkplaats	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2020	206	0	103	0	103
						Begroting 2021	103	0	103	0	0
						Raming 2022	0	0	0	0	0
						Raming 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0

Beheer van de stad							2.542	2.798	3.034	3.250	3.449	
Voorziening	0	0	0	0	0	Begroting Voorzieningen	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-	31-12-	
Vervangingsinvesteringen											2023	2024
riolering												
Beheer van de stad							2.542	2.798	3.034	3.250	3.449	
Voorziening Vervangingsinvesteringen riolering							0	0	0	0	0	
Doel Voorziening:							De voorziening dekt de kosten van vervangingen van riolen					
Ingesteld per:							1-1-2007					
Eindigt per:							Geen einddatum bepaald					
Verloopstaat Voorziening Vervangingsinvesteringen							Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand	
riolering												
Begroting 2020							0	29.891	29.891	0	0	
Begroting 2021							0	31.071	31.071	0	0	
Raming 2022							0	32.427	32.427	0	0	
Raming 2023							0	33.940	33.940	0	0	
Raming 2024							0	35.639	35.639	0	0	
Voorziening Afkoop	603	557	511	465	419	Begroting Voorzieningen	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	
beheer en onderhoud												
N209												
Beheer van de stad							2.542	2.798	3.034	3.250	3.449	
Voorziening Afkoop beheer en							603	557	511	465	419	
onderhoud N209												
Doel Voorziening:							Rotterdam neemt een deel van de N209 over van de Provincie Zuid Holland. Voor het beheer en onderhoud voor de komende 15 jaar heeft Rotterdam een bijdrage gekregen.					
Ingesteld per:							1-7-2019					
Eindigt per:							31-12-2033					
Verloopstaat Voorziening							Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand	
Afkoop beheer en onderhoud												
N209												
Begroting 2020							649	0	46	0	603	
Begroting 2021							603	0	46	0	557	
Raming 2022							557	0	46	0	511	
Raming 2023							511	0	46	0	465	
Raming 2024							465	0	46	0	419	
Voorziening Leges	944	944	944	944	944	Begroting Voorzieningen	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	
Leidingen												
Beheer van de stad							2.542	2.798	3.034	3.250	3.449	

Voorziening Leges Leidingen						944	944	944	944	944
Doel Voorziening:						De vooruitontvangen opbrengsten van derden waarbij de kosten met een specifiek doel in een volgend jaar worden gemaakt.				
Ingesteld per:						31-12-2013				
Eindigt per:						Geen einddatum bepaald				
Verloopstaat Voorziening						Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Leges Leidingen										
Begroting 2020						944	944	0	944	944
Begroting 2021						944	0	0	0	944
Raming 2022						944	0	0	0	944
Raming 2023						944	0	0	0	944
Raming 2024						944	0	0	0	944
Voorziening Bomenfonds						33	33	33	33	33
Begroting Voorzieningen						31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Beheer van de stad						2.542	2.798	3.034	3.250	3.449
Voorziening Bomenfonds						33	33	33	33	33
Doel Voorziening:						De voorziening is bedoeld voor het herplanten van bomen en is gevormd door éénmalige afkoop van herplantplicht door derden.				
Ingesteld per:						31-12-2016				
Eindigt per:						Geen einddatum bepaald				
Verloopstaat Voorziening						Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Bomenfonds										
Begroting 2020						33	0	0	0	33
Begroting 2021						33	0	0	0	33
Raming 2022						33	0	0	0	33
Raming 2023						33	0	0	0	33
Raming 2024						33	0	0	0	33
Voorziening Afkoop						962	1.264	1.546	1.808	2.053
Begroting Voorzieningen						31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Beheer van de stad						2.542	2.798	3.034	3.250	3.449
Voorziening Afkoop						962	1.264	1.546	1.808	2.053
onderhoudsplicht										
begraafplaatsen										
Doel Voorziening:						De voorziening bevat de opbrengsten van afkoopsommen begraafrechten waar een schoonmaak of onderhoudsverplichting tegen over staat. De betaalde afkoopsommen zijn onder meer voor een periode van 5, 10, 20 en 30 jaar.				

Ingesteld per: 1-1-2018

Eindigt per: Geen einddatum bepaald

Verloopstaat Voorziening	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
afkoop onderhoudsplicht					
begraafplaatsen					
Begroting 2020	669	333	0	40	962
Begroting 2021	962	362	0	60	1.264
Raming 2022	1.264	362	0	80	1.546
Raming 2023	1.546	362	0	100	1.808
Raming 2024	1.808	362	0	117	2.053

Stedelijke inrichting en
ontwikkeling

Voorziening 6.950 6.950 6.950 6.950 6.950

Garantstelling Grondbank

Zuidplaspolder

Begroting Voorzieningen	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	37.328	37.328	37.328	37.328	37.328
Voorziening Garantstelling Grondbank	6.950	6.950	6.950	6.950	6.950
Zuidplaspolder					

Doel Voorziening:

De gemeente Rotterdam neemt deel voor 40% in de rechten en verplichtingen van de
gemeenschappelijke regeling Grondbank RZG Zuidplas.

Ingesteld per: 31-12-2010

Eindigt per: Geen einddatum bepaald

Verloopstaat Voorziening afkoop	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
onderhoudsplicht begraafplaatsen					
Begroting 2020	6.950	0	0	0	6.950
Begroting 2021	6.950	0	0	0	6.950
Raming 2022	6.950	0	0	0	6.950
Raming 2023	6.950	0	0	0	6.950
Raming 2024	6.950	0	0	0	6.950

Verliesvoorziening 30.378 30.378 30.378 30.378 30.378

Grondexploitaties

Begroting	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Voorzieningen					
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	37.328	37.328	37.328	37.328	37.328
Verliesvoorziening	30.378	30.378	30.378	30.378	30.378
Grondexploitaties					

Doel Voorziening: Conform de nieuwe BBV richtlijnen dient het surplus van de verliesvoorziening grondexploitatie (verlies - boekwaarde) apart geregistreerd te worden. Het betreft derhalve een reclassificatie van de verliesvoorziening grondexploitatie

Ingesteld per: 31-12-2019

Eindigt per: Geen einddatum bepaald

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
verliesvoorziening					
Grondexploitatie					
Begroting 2020	30.378	0	0	0	30.378
Begroting 2021	30.378	0	0	0	30.378
Raming 2022	30.378	0	0	0	30.378
Raming 2023	30.378	0	0	0	30.378
Raming 2024	30.378	0	0	0	30.378

Eindtotaal 155.094 154.670 154.270 153.766 153.242

Grondslagen

Pagina 122

Grondslagen

Als basis voor het opstellen van de begroting zijn diverse algemene grondslagen van toepassing, waaronder verschillende bepalingen vanuit de Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording (BBV), de begrotingscirculaire vanuit de provincie Zuid-Holland, de Verordening financiën Rotterdam en Regeling financiën Rotterdam. Daarnaast zijn er verschillende specifieke kaders en uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn terug te vinden in de paragrafen. In dit onderdeel worden enkele algemene principes toegelicht die voor alle programma's en taakvelden gelden.

Overhead

Alle overheadkosten worden apart in het programmaoverzicht Overhead weergegeven. Overhead omvat zowel de algemene (concernbrede) bedrijfsvoeringsondersteuning als het management en -ondersteuning van alle organisatieonderdelen binnen het concern.

Indexatie

De gemeentebegroting wordt in principe jaarlijks bijgesteld voor de verwachte prijsontwikkelingen. Deze is gebaseerd op inschattingen van inflatiepercentages van het Centraal Planbureau (CPB) van juni 2020. Voor de twee voorafgaande begrotingsjaren vindt een nacalculatie plaats.

Voor materiële budgetten wordt bijvoorbeeld de 'prijs overheidsconsumptie, netto materieel' (imoc) gebruikt. Voor belastingen, leges, prijzen en tarieven wordt in principe de consumentenprijsindex (cpi) gehanteerd (1,7%). Voor de loongevoelige budgetten is vooralsnog uitgegaan van een stijging van in totaal 1,8% voor een nog af te sluiten cao-gemeenteambtenaren vanaf 2021, pas aan het eind van 2020 bekende wijzigingen van werkgeverspremies én een doorwerking van de cao 2019-2020 (0,6%).

Met het oog op regelgeving gericht op reële prijzen in de zorg heeft het college besloten om vanaf de begroting 2021 voor de indexatie van de zorg het OVA-percentage te hanteren. Dit percentage is een betere afspiegeling van de verwachte loon- en prijsontwikkelingen in de zorg dan de algemene inflatiepercentages van het CPB.

Tenslotte is in het coalitieakkoord 2018-2022 reeds besloten de indexering voor materieel en subsidies voor het jaar 2021 voor driekwart uit te keren.

Indexcategorie	Percentage 2021 (inclusief bijstellingen)
Personeel (inclusief inhuur)	1,8
Tarieven belastingen, leges en retributies	1,7
Subsidies	1,15
Materieel	0,75
Zorg	3,28

Omslagrente

Het renteomslagstelsel is geregeld in de gemeentelijke regelgeving. Dit stelsel houdt in dat de vermogenskosten aan de gemeentelijke producten worden doorberekend op basis van de boekwaarde van de onderliggende investeringen. De rente die hiervoor wordt gehanteerd is de omslagrente investeringen. Deze rente wordt jaarlijks vastgesteld op basis van richtlijnen van de commissie BBV. De lage marktrente leidt ertoe dat de omslagrente investeringen in 2020 is verlaagd van 2,25% naar 2,0% en in 2021 verder wordt verlaagd naar 1,75%. Ook de bespaarde rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen, is in 2020 verlaagd van 2,25% naar 2,0% en wordt in 2021 verder verlaagd naar 1,75%. Het interne omslagpercentage dat wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE) wordt bijgesteld van 1,4% naar 0,8%. Verder bestaan er specifieke regels voor het toerekenen van rente aan de pensioenvoorziening bestuurders.

In de begroting 2020 en verder worden de volgende interne rentepercentages onderscheiden:

- Omslagrente bouwgronden in exploitatie: 0,8%
- Omslagrente investeringen: 2,0% (vanaf 2021: 1,75%)
- Bespaarde rente: 2,0% (vanaf 2021: 1,75%)
- Rentetoerekening pensioenvoorziening bestuurders: 0,29%

Raming gemeentefonds

De raming van het gemeentefonds is gebaseerd op decembercirculaire 2019, geactualiseerde waarden van maatstaven en inschattingen van de meicirculaire Gemeentefonds 2020.

Interne ronde technische bijstellingen

Pagina 123

Interne ronde technische bijstellingen

In het verleden werd in het eerste kwartaal de omissie behandeld. De omissie was een product met enkel technische begrotingswijzigingen. Met ingang van 2020 is, in overleg met de COR, besloten de omissie af te schaffen. Voor de interne sturing is het wel wenselijk in deze fase van het jaar de begroting technisch bij te stellen. Besloten is daarom een interne ronde technische bijstellingen te houden op het reguliere moment van de omissie en deze aan de gemeenteraad voor te leggen en apart inzichtelijk te maken bij het eerstvolgende P&C-product.

Bij het besluit om de omissie af te schaffen is toegezegd apart inzichtelijk te maken wat er gewijzigd is in de interne ronde. Op deze pagina wordt een algemene toelichting gegeven en aangegeven wat het saldo is per programma. Uiteraard is het saldo op totaalniveau 0.

De kaders voor deze interne ronde zijn gelijk aan de kaders van de omissie. Concreet betekent dit dat alleen technische wijzigingen zijn toegestaan die op concernniveau neutraal zijn en geen beleidsmatige consequenties hebben.

Alle technische wijzigingen worden apart toegelicht op de betreffende taakvelden, inclusief de wijzigingen die zijn gedaan bij de interne ronde. Op hoofdlijnen hebben de wijzigingen die zijn gedaan bij de interne ronde met name betrekking op verschuivingen tussen programmalasten en apparaatslasten, herschikkingen van de organisatie en overheveling van budgetten omdat de uitvoering elders plaatsvindt dan in de initiële begroting was verwerkt. Het effect hiervan op de arbeidskosten is meegenomen in de [paragraaf bedrijfsvoering](#).

Door de coronacrisis is bij de 1e herziening het jaar 2020 toegelicht. De technische wijzigingen die zijn gedaan voor 2021 en verder in het kader van de interne ronde worden bij deze begroting toegelicht.

Saldo per programma	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Algemene middelen					
Oorspronkelijke begroting 2020	2.168.982	2.136.559	2.098.079	2.028.138	2.028.138
Technische bijstellingen interne ronde	-115	-16	-16	-16	-16
Totaal Algemene middelen	2.168.867	2.136.543	2.098.063	2.028.122	2.028.122
Beheer van de stad					

Oorspronkelijke begroting 2020	-120.994	-123.333	-127.857	-123.130	-123.130
Technische bijstellingen interne ronde	-1.137	-858	-1.142	-1.165	-848
Totaal Beheer van de stad	-122.132	-124.191	-128.999	-124.295	-123.978
Bestuur en dienstverlening					
Oorspronkelijke begroting 2020	-63.449	-62.918	-62.718	-62.063	-62.063
Technische bijstellingen interne ronde	-728	-705	-802	-802	-249
Totaal Bestuur en dienstverlening	-64.177	-63.623	-63.520	-62.865	-62.312
Cultuur, sport en recreatie					
Oorspronkelijke begroting 2020	-228.612	-216.370	-215.196	-214.220	-214.220
Technische bijstellingen interne ronde	289	204	203	201	201
Totaal Cultuur, sport en recreatie	-228.323	-216.166	-214.992	-214.019	-214.019
Economische Zaken					
Oorspronkelijke begroting 2020	-24.536	-24.886	-24.974	-21.674	-21.674
Technische bijstellingen interne ronde	-385	-23	-22	-23	-23
Totaal Economische Zaken	-24.921	-24.909	-24.996	-21.697	-21.697
Maatschappelijke Ondersteuning					
Oorspronkelijke begroting 2020	-188.445	-188.021	-180.288	-157.259	-157.259
Technische bijstellingen interne ronde	-1.668	-1.740	-1.740	-1.753	-1.781
Totaal Maatschappelijke Ondersteuning	-190.113	-189.761	-182.028	-159.012	-159.040
Onderwijs					
Oorspronkelijke begroting 2020	-137.944	-140.872	-128.838	-133.652	-133.652
Technische bijstellingen interne ronde	245	240	240	240	240
Totaal Onderwijs	-137.698	-140.632	-128.598	-133.412	-133.412
Openbare orde en veiligheid					
Oorspronkelijke begroting 2020	-141.943	-142.922	-142.477	-134.656	-134.656
Technische bijstellingen interne ronde	7.725	7.070	6.678	6.715	6.715
Totaal Openbare orde en veiligheid	-134.218	-135.853	-135.798	-127.941	-127.941
Overhead					
Oorspronkelijke begroting 2020	-437.825	-435.725	-442.637	-434.811	-434.811
Technische bijstellingen interne ronde	4.803	6.847	7.771	7.893	2.410

Totaal Overhead	-433.022	-428.878	-434.866	-426.918	-432.402
Stedelijke inrichting en ontwikkeling					
Oorspronkelijke begroting 2020	-71.701	-49.261	-35.972	-23.471	-23.471
Technische bijstellingen interne ronde	439	-152	-153	-188	-188
Totaal Stedelijke inrichting en ontwikkeling	-71.262	-49.413	-36.125	-23.660	-23.660
Verkeer en Vervoer					
Oorspronkelijke begroting 2020	37.372	34.372	34.156	38.707	38.707
Technische bijstellingen interne ronde	-5.778	-6.853	-6.457	-6.457	-6.457
Totaal Verkeer en Vervoer	31.594	27.520	27.699	32.250	32.250
Volksgezondheid en zorg					
Oorspronkelijke begroting 2020	-610.840	-605.088	-596.475	-589.283	-589.283
Technische bijstellingen interne ronde	966	929	456	452	954
Totaal Volksgezondheid en zorg	-609.874	-604.160	-596.020	-588.831	-588.329
Werk en inkomen					
Oorspronkelijke begroting 2020	-180.066	-181.533	-174.802	-172.625	-172.625
Technische bijstellingen interne ronde	-4.654	-4.944	-5.018	-5.097	-958
Totaal Werk en inkomen	-184.720	-186.477	-179.820	-177.722	-173.583
Totaal	0	0	0	0	0

Overzicht van baten en lasten

Pagina 124

Overzicht van baten en lasten

[Baten en lasten op concernniveau](#)[Incidentele baten en lasten](#)[Baten en lasten per programma en taakveld](#)

Baten en lasten op concernniveau

In de tabel hieronder worden meerjarig de baten en lasten gepresenteerd naar verantwoordingscategorien.

Overzicht van baten en lasten Concern	2e Herziening			Begroting 2021		
	Realisatie 2019	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2020 (2e Herz.)	2021	2022	2023	2024

Baten exclusief reserves	3.551.600	5.083.195	3.663.017	3.576.923	3.545.180	3.483.050
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.391.836	2.688.171	2.546.971	2.504.406	2.471.397	2.445.698
Belastingen	330.351	340.520	356.371	360.231	363.020	365.920
Dividenden	146.170	115.914	87.004	87.575	93.915	94.958
Financieringsbaten	11.111	1.297.053	5.701	5.158	4.584	4.043
Overige opbrengsten derden	673.816	656.388	665.325	633.276	617.115	560.247
Overige baten	-1.685	-14.850	1.644	-13.724	-4.851	12.184
Lasten exclusief reserves	3.514.195	3.957.635	3.842.601	3.616.875	3.495.569	3.416.537
Apparaatslasten	1.010.735	1.056.340	1.056.633	1.052.837	1.046.748	1.038.173
Inhuur	123.438	110.782	82.148	82.303	79.700	76.274
Overige apparaatslasten	30.271	26.090	27.106	26.580	28.142	28.140
Personeel	857.027	919.469	947.379	943.954	938.907	933.759
Intern resultaat	-57.963	-75.080	-74.291	-71.284	-71.929	-75.293
Intern resultaat	-57.963	-75.080	-74.291	-71.284	-71.929	-75.293
Programmalasten	2.561.423	2.976.375	2.860.258	2.635.322	2.520.750	2.453.658
Financieringslasten	37.372	22.824	20.478	25.503	28.345	28.257
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	723.330	897.804	892.642	745.627	663.755	629.203
Kapitaallasten	134.542	146.504	146.476	157.826	172.206	170.854
Overige programmalasten	83.039	116.373	62.834	64.116	65.506	66.962
Salariskosten WSW en WIW	55.791	53.902	59.786	61.036	62.311	60.823
Sociale uitkeringen	862.707	983.602	959.856	889.616	857.488	827.038
Subsidies en inkomensoverdrachten	664.643	755.366	718.187	691.599	671.138	670.520
Saldo voor vpb en reserveringen	37.405	1.125.560	-179.583	-39.952	49.611	66.513
Vennootschapsbelasting	4.799	1.440	800	800	800	800
Saldo voor reserveringen	32.606	1.124.120	-180.383	-40.752	48.811	65.713
Reserves	-1.321	-1.124.120	180.383	40.752	-48.811	-65.713
Onttrekking reserves	114.147	312.869	256.375	117.451	59.404	46.144
Toevoeging reserves	200.333	1.512.701	93.710	94.064	125.516	124.156
Vrijval reserves	84.864	75.712	17.718	17.365	17.300	12.300
Saldo	31.284	0	0	0	0	0

Incidentele baten en lasten

In dit overzicht worden de incidentele baten en lasten weergegeven waaruit het structurele begrotingssaldo wordt afgeleid. Dit geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten inclusief de structurele toevoegingen aan reserves gedekt zijn door structurele baten inclusief structurele onttrekkingen aan reserves. Volgens de Gemeentewet en Provinciewet dient in het belang van de horizontale verantwoording en het verticale toezicht er sprake te zijn van een structureel en reëel evenwicht. Met het begrip “structureel evenwicht” wordt nadrukkelijker bedoeld dat in de begroting structurele lasten gedekt worden door structurele baten. De term “reëel” heeft betrekking op de mate van realiteit van de (meerjaren)ramingen.

Toelichting staat incidentele baten en lasten

Uit bovenstaande tabel blijkt dat meerjarig de structurele lasten volledig gedekt worden door de structurele baten. Hieronder worden de grootste, meest terugkerende incidentele posten toegelicht.

Incidentele baten

Baten uit grondexploitaties - Stedelijke inrichting en ontwikkeling

De baten uit grondexploitaties bestaande uit baten uit gronduitgiften, subsidies en bijdragen van derden. Hier staan incidentele lasten in de grondexploitaties tegenover.

Gemeentefonds - Algemene Middelen

De Decentralisatie-uitkeringen vanuit het gemeentefonds worden per definitie als tijdelijk en dus incidenteel aangemerkt. Tegenover de baat bij het programma Algemene middelen staan lasten bij de overige programma's.

Hoekse lijn - Verkeer en vervoer

De ontvangen bijdrage voor de aanleg van metroverbinding Hoekse Lijn.

Regiodeal NPRZ - Algemene middelen

Het ontvangen van de decentralisatie uitkeringen voor de Regiodeal NPRZ. Hier staan incidentele lasten tegenover.

Verkoopopbrengsten vastgoedobjecten - Stedelijke inrichting en ontwikkeling

Incidentele opbrengsten door verkoop (dispositie) van vastgoedobjecten die de gemeente niet meer nodig heeft voor haar kerntaken.

Resultaatsnemingen grondexploitaties - Stedelijke inrichting en ontwikkeling

Dit betreft de resultaatsnemingen op de grondexploitaties die samenhangen met de woningbouwproductie.

Overige incidentele baten

Riec versterkingsgelden(*Openbare orde en veiligheid*), verkoop brandstofknooppunten(*Stedelijke inrichting en ontwikkeling*) en Regio deal Rotterdam Zuid Pijler Onderwijs(*Onderwijs en Maatschappelijke Ondersteuning*)

Incidentele lasten

Uitgaven gerelateerd aan onttrekkingen van bestemmingsreserves - (Voornamelijk Stedelijke inrichting en ontwikkeling en Verkeer en vervoer)

Het betreft de lasten die gemaakt worden voor niet activeerbare investeringen die gedekt worden door een onttrekking aan bestemmingsreserves.

Gemeentefonds - Algemene Middelen

De Decentralisatie-uitkeringen vanuit het gemeentefonds worden per definitie als tijdelijk en dus incidenteel aangemerkt. Tegenover de lasten bij diverse programma's staat een baat bij het programma Algemene middelen.

Lasten uit grondexploitaties - Stedelijke inrichting en ontwikkeling

De lasten in de grondexploitaties bestaande uit kosten voor verwerving, bouwrijp maken, woonrijp maken en overige kosten. Hier staan incidentele baten uit de grondexploitaties tegenover..

Hoekse lijn - Verkeer en vervoer

De lasten voor de aanleg van metroverbinding Hoekse Lijn.

Regiodeal NPRZ - Algemene middelen

De lasten die worden gemaakt vanuit de decentralisatie uitkeringen voor de Regiodeal NPRZ. Hier staan incidentele baten tegenover.

Boekwaarde verkoop vastgoedobjecten - Stedelijke inrichting en ontwikkeling

Incidentele afschrijvingslasten (boekwaarde verkopen) die voortvloeien uit de verkoop van vastgoedobjecten.

Lasten Hart van Zuid - Stedelijke inrichting en ontwikkeling

Incidentele lasten ten behoeve van het programma hart van zuid.

Diverse incidentele lasten

Riec versterkingsgelden(*Openbare orde en veiligheid*), Van Werk Naar Werk(*Overhead*), Toevoegingen voorzieningen(*Voornamelijk Algemene Middelen*) en het Eurovisie Songfestival (*Cultuur, Sport en Recreatie*).

Baten en lasten per programma en taakveld

In de tabel hieronder worden de baten, lasten en reservemutaties per programma/taakveld gepresenteerd.

Programma / Taakveld	Baten	Lasten	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval reserves	Saldo
			reserves	reserves		
Algemene middelen	3.537.120	46.869	1.420.063	81.610	67.188	2.218.987
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	1.829.463	78	0	0	0	1.829.384
Belastingen overig	33.990	- 2.421	0	197	0	36.608
Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	4.088	330	0	0	0	3.758

Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	0	59.027	1.377.651	81.413	67.188	- 1.288.077
OZB niet-woningen	197.975	10.074	0	0	0	187.901
OZB woningen	60.052	5.382	0	0	0	54.670
Treasury	1.411.552	- 27.042	42.412	0	0	1.396.182
Vennootschapsbelasting (VpB)	0	1.440	0	0	0	- 1.440
Beheer van de stad	244.051	378.654	3.747	12.482	844	- 125.024
Afval - Grondstoffen	107.944	88.450	0	3.900	0	23.395
Begraafplaatsen en crematoria	5.857	5.136	0	0	0	721
Cultureel erfgoed - Archeologie	204	1.384	0	0	0	- 1.180
Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	450	1.850	0	0	0	- 1.401
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	121	46.156	1.050	1.550	0	- 45.536
Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII	- 1.210	672	0	0	0	- 1.882
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	40.055	32.616	0	2.960	0	10.400
Riolering	78.935	63.742	0	0	0	15.193
Ruimtelijke Ordening - Beheer	183	6.233	0	0	0	- 6.049
Verkeer en vervoer - Beheer	11.512	132.415	2.697	4.072	844	- 118.684
Bestuur en dienstverlening	8.881	75.938	1.459	3.388	52	- 65.077
Bestuur - College	147	4.577	0	20	0	- 4.410
Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	0	24.682	0	3.219	0	- 21.463
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	558	12.768	130	30	52	- 12.258
Burgerzaken	7.868	28.357	1.329	119	0	- 21.699
Musea - Stadsarchief	307	5.554	0	0	0	- 5.247
Cultuur, sport en recreatie	5.360	251.003	25.037	19.467	1.600	- 249.612
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	905	97.273	13.750	7.050	0	- 103.067
Media	0	22.216	300	586	0	- 21.930
Musea - Cultuur	0	38.331	5.642	6.422	0	- 37.551
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	1.995	18.415	0	0	0	- 16.420
Sportaccommodaties	258	58.434	5.345	5.159	600	- 57.762
Sportbeleid en activering	2.202	16.333	0	250	1.000	- 12.881
Economische Zaken	2.802	38.535	0	8.929	0	- 26.804

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	0	2.429	0	40	0	- 2.389
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	1.977	2.961	0	0	0	- 984
Economische ontwikkeling	775	19.984	0	7.989	0	- 11.220
Economische promotie	50	13.161	0	900	0	- 12.211
Maatschappelijke Ondersteuning	18.757	213.077	150	2.796	0	- 191.674
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	2.194	21.081	150	150	0	- 18.887
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	6.870	62.894	0	248	0	- 55.776
Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening	727	18.417	0	0	0	- 17.689
Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	7.215	11.720	0	0	0	- 4.505
Samenkracht en burgerparticipatie	1.751	98.965	0	2.398	0	- 94.816
Onderwijs	67.182	199.242	0	1.763	65	- 130.232
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	66.949	136.001	0	1.763	65	- 67.224
Onderwijshuisvesting	233	63.242	0	0	0	- 63.009
Openbare orde en veiligheid	17.591	160.237	0	170	0	- 142.476
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	13.043	78.934	0	0	0	- 65.891
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	1.374	43.199	0	0	0	- 41.826
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	3.174	38.104	0	170	0	- 34.759
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	0	0	0	0	0	0
Overhead	7.162	449.439	5.480	4.951	332	- 442.475
Overhead - Activering Overhead	0	- 23.473	0	0	0	23.473
Overhead - Audit & Control	320	18.778	0	0	0	- 18.459
Overhead - Clusterondersteuning	0	87.284	0	0	0	- 87.284
Overhead - Concernondersteuning	3.169	357.269	5.480	3.760	332	- 355.488
Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL	14	4.156	0	1.190	0	- 2.951
Overige baten en lasten - Verzekering	3.659	5.425	0	0	0	- 1.767
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	297.453	439.999	27.278	118.292	5.630	- 45.902
Beheer overige gebouwen en gronden	167.477	147.696	300	6.492	2.430	28.404
Cultureel erfgoed - Monumenten	0	660	0	0	0	- 660
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	69.027	66.274	5.550	14.782	0	11.985
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	7.077	60.555	12.038	24.347	0	- 41.169

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	1.792	13.962	890	6.291	600	- 6.170
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	4.500	12.507	0	20	0	- 7.987
Wonen en bouwen	47.579	138.345	8.500	66.361	2.600	- 30.305
Verkeer en Vervoer	159.503	142.690	399	22.683	0	39.097
Openbaar vervoer	30.304	43.918	0	5.320	0	- 8.294
Parkeerbelasting	115.190	24.965	0	0	0	90.225
Parkeren	11.293	33.244	0	0	0	- 21.951
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	22	6.119	0	0	0	- 6.097
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	2.693	34.443	399	17.363	0	- 14.786
Volksgesondheid en zorg	46.866	724.732	11.515	19.931	0	- 669.449
Geëscaleerde zorg 18-	3.094	133.393	0	16.457	0	- 113.842
Geëscaleerde zorg 18+	6.688	164.127	0	0	0	- 157.438
Maatwerkdienstverlening 18-	3.446	49.550	4.384	1.644	0	- 48.843
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	4.217	194.896	7.131	600	0	- 197.210
Maatwerkvoorziening (Wmo)	0	11.775	0	0	0	- 11.775
Volksgesondheid	25.694	57.517	0	0	0	- 31.822
Wijkteams en Wmo-loketten	3.727	113.474	0	1.230	0	- 108.517
Werk en inkomen	670.467	838.661	17.572	16.407	0	- 169.359
Arbeidsparticipatie - Werk	14.784	58.470	0	750	0	- 42.937
Begeleide participatie	5.199	82.783	0	57	0	- 77.527
Inkomensregelingen - Inkomen	650.485	697.409	17.572	15.600	0	- 48.896
Totaal	5.083.195	3.959.075	1.512.701	312.869	75.712	0

Wijken

Pagina 125

Gebruiksaanwijzing vinden wijkagenda's

Optie 1 via de kaart:

Zoom in om (steeds meer) wijknamen zichtbaar te krijgen op onderstaande kaart. De kaart is ook verschuifbaar. Klik op een wijksnaam om doorgestuurd te worden naar de wijkagenda van deze wijk. De kaart bevat roze en groene vlakken. De groene vlakken zijn havengebieden. Zij zijn niet klikbaar en wijzen niet door naar een wijkagenda.

Optie 2 via een lijst:

Een lijst met wijkagenda's is te vinden via de groene menuknop rechtsboven aan uw scherm: klik op de menuknop. En klik vervolgens op "wijken". U ziet nu de wijkagenda's op alfabetische volgorde staan. Als u op de door u gewenste wijkagenda klikt, wordt u doorgeleid naar deze wijkagenda.

Wijkagenda Afrikaanderwijk

Pagina 126

[28-Wijkagenda-2019-2022-Afrikaanderwijk-wijkraad_Afrikaanderwijk.pdf - PDF\(1.4M\)](#)

Wijkagenda Agniesebuurt

Pagina 127

[Wijkagenda-Agniesebuurt-\(template\)-+-aanbiedingsbrief.pdf - PDF\(2.5M\)](#)

Wijkagenda Bergpolder

Pagina 128

[Wijkagenda-Bergpolder-\(template\)+-aanbiedingsbrief.pdf - PDF\(2.3M\)](#)

Wijkagenda Blijdorp

Pagina 129

[Wijkagenda-Blijdorp-\(template\)+aanbiedingsbrief.pdf - PDF\(1.9M\)](#)

Wijkagenda Bloemhof

Pagina 130

[25-Wijkagenda-2019-2022-Bloemhof-wijkraad-Bloemhof.pdf - PDF\(1.8M\)](#)

Wijkagenda Bospolder - Tussendijken

Pagina 131

[Wijkagenda-Bospolder-en-Tussendijken-template.pdf - PDF\(1.7M\)](#)

Wijkagenda Carnisse

Pagina 132

[40-Wijkagenda-2019-2022-Carnisse-Zuidplein-en-Zuiderpark.pdf - PDF\(11.3M\)](#)

Wijkagenda Centrum

Pagina 133

Wijkagenda Crooswijk

Pagina 134

[Wijkagenda-Crooswijk.pdf - PDF\(4.7M\)](#)

Wijkagenda Delfshaven

Pagina 135

[Wijkagenda-Delfshaven-Schiemond-template.pdf - PDF\(1.6M\)](#)

Wijkagenda Feijenoord

Pagina 136

[29-Wijkagenda-2019-2022-Wijk-Feijenoord-wijkraad-Wijk-Feijenoord.pdf - PDF\(1.5M\)](#)

Wijkagenda Groot IJsselmonde Noord

Pagina 137

[33-Wijkagenda-Groot-IJsselmonde-Noord-2019-2022.pdf - PDF\(8.6M\)](#)

Wijkagenda Groot IJsselmonde Zuid

Pagina 138

[34-Wijkagenda-Groot_IJsselmonde-Zuid-2019-2022.pdf - PDF\(7.3M\)](#)

Wijkagenda Heijplaat

Pagina 139

[37-Wijkagenda-2019-2022-Heijplaat.pdf - PDF\(8.1M\)](#)

Wijkagenda Hillegersberg

Pagina 140

[14-Wijkagenda-Hillegersberg-2019-2022.pdf - PDF\(1.3M\)](#)

Wijkagenda Hillesluis

Pagina 141

[26-Wijkagenda-2019-2022-Hillesluis-wijkraad_Hillesluis_.pdf - PDF\(1.3M\)](#)

Wijkagenda Hoek van Holland

Pagina 142

[43-Wijkagenda-2019-2022-Hoek-van-Holland.pdf - PDF\(969.0K\)](#)

Wijkagenda Hoogvliet Noord

Pagina 143

[42-Wijkagenda-Hoogvliet-Noord-en-Zuid.pdf](#) - PDF(3.2M)

Wijkagenda Hoogvliet Zuid

Pagina 144

[42-Wijkagenda-Hoogvliet-Noord-en-Zuid.pdf](#) - PDF(3.2M)

Wijkagenda Katendrecht - Wilhelminapier

Pagina 145

[27-Wijkagenda-2019-2022-Katendrecht-Wilhelminapier-wijkraad-Katendrecht.pdf](#) - PDF(1.4M)

Wijkagenda Kop van Zuid - Entrepot

Pagina 146

[23-Wijkagenda-2019-2022-Kop-van-Zuid-Entrepot-wijkraad-Kop-van-Zuid-Entrepot.pdf](#) - PDF(1.4M)

Wijkagenda Kralingen

Pagina 147

[Wijkagenda-Kralingen.pdf](#) - PDF(2.0M)

Wijkagenda Kralingseveer

Pagina 148

Wijkagenda Lage Land

Pagina 149

[18-Wijkagenda-Lage-Land-2019-2022.pdf](#) - PDF(5.6M)

Wijkagenda Liskwartier

Pagina 150

[9-Wijkagenda-2019-2022-wijkraad-Liskwartier.pdf](#) - PDF(2.5M)

Wijkagenda Lombardijen

Pagina 151

[32-Wijkagenda-Lombardijen-2019-2022.pdf](#) - PDF(9.6M)

Wijkagenda Mathenesse

Pagina 152

[4-Wijkagenda-Oud-Math-Witte-Dorp-2019-2022-Oud_Math.pdf](#) - PDF(343.8K)

[Wijkagenda-OMWD-in-FORMAT-CONCEPT.pdf](#) - PDF(2.0M)

Wijkagenda Middelland

Pagina 153

[wijkagenda-Middelland-CONCEPT-met-fotos.pdf](#) - PDF(1.5M)

Wijkagenda Nesselande

Pagina 154

[22-Wijkagenda-2019-2022-wijkcomite-Nesselande.pdf](#) - PDF(6.7M)

Wijkagenda Nieuwe Westen

Pagina 155

[wijkagenda-Het-nieuwe-Westen-CONCEPT-met-fotos.pdf](#) - PDF(1.7M)

Wijkagenda Noordereiland

Pagina 156

[30-Wijkagenda-2019-2022_Noordereiland-wijkraad_Noordereiland.pdf](#) - PDF(1.4M)

Wijkagenda Ommoord

Pagina 157

[19-Wijkagenda-Ommoord-2019-2022.pdf](#) - PDF(4.2M)

Wijkagenda Oosterflank

Pagina 158

[20-Wijkagenda-Oosterflank-2019-2022.pdf](#) - PDF(3.5M)

Wijkagenda Oud-Charlois

Pagina 159

[38-Wijkagenda-2019-2022-Oud-Charlois-en-Wielewaal.pdf](#) - PDF(8.2M)

Wijkagenda Oud-IJsselmonde - Beverwaard

Pagina 160

[31-Wijkagenda-Beverwaard-Oud-IJsselmonde-en-Veranda-2019-2022.pdf](#) - PDF(9.0M)

Wijkagenda Oude Noorden

Pagina 161

[Wijkagenda-Oude-Noorden-\(template\)+aanbiedingsbrief.pdf](#) - PDF(949.7K)

Wijkagenda Overschie

Pagina 162

[15-Wijkagenda-2019-2022-Overschie.pdf](#) - PDF(1.0M)

Wijkagenda Pendrecht

Pagina 163

[36-Wijkagenda-2019-2022-Pendrecht-wijkcomite-Pendrecht.pdf](#) - PDF(967.9K)

Wijkagenda Pernis

Pagina 164

[41-Wijkagenda-Pernis-2019-2022.pdf](#) - PDF(46.6M)

Wijkagenda Provenierswijk

Pagina 165

[Wijkagenda-Provenierswijk-\(template\)-+aanbiedingsbrief.pdf](#) - PDF(1.2M)

Wijkagenda Rozenburg

Pagina 166

[44-Wijkagenda-2019-2022-Rozenburg.pdf](#) - PDF(2.0M)

Wijkagenda 's-Gravenland-Prinsenland

Pagina 167

[16-Wijkagenda-s-Gravenland-Prinsenland-2019-2022.pdf](#) - PDF(4.5M)

Wijkagenda Schiebroek

Pagina 168

[13-Wijkagenda-Schiebroek-2019-2022.pdf](#) - PDF(2.2M)

Wijkagenda Spangen

Pagina 169

[Wijkagenda-Spangen-in-sjabloon-CONCEPT-met-fotos.pdf](#) - PDF(2.3M)

Wijkagenda Tarwewijk

Pagina 170

[35-Wijkagenda-2019-2022-Tarwewijk-wijkcomite-Tarwewijk.pdf - PDF\(1.5M\)](#)

Wijkagenda Vreewijk

Pagina 171

[24-Wijkagenda-2019-2022-Vreewijk-wijkraad-Vreewijk.pdf - PDF\(1.8M\)](#)

Wijkagenda Zevenkamp

Pagina 172

[21-Wijkagenda-Zevenkamp-2019-2022-wijkcomite-Zevenkamp.pdf - PDF\(3.2M\)](#)

Wijkagenda Zuidwijk

Pagina 173

[39-Wijkagenda-2019-2022-Zuidwijk-en-Zuidrand.pdf - PDF\(7.8M\)](#)